כל * ל)**כינויי נזירות בנזירות.** כל המקבל עליו נזירות באומתו לשון שבדו להן חכמים הרי הוא נזיר כמו ג)אם אמר הריני נזיר. ואלו הן כינויי נזירות ג)נזיק נזיח פזיח מי שאמר הריני נזיק או שאמר הריני נזיח או פזיח הרי הוא נזיר משום הלין טעמי אית דאמרי לשון שבדו להן חכמים הן ואית דאמרי דהני כינויין לשון אומות הן ד) (ה) ד)אי משום דכי מחקת לרגל דקו"ף דנזיק ודופן דח' דנזיח וגגו דפ"א דפזיח ודופן ח' שבו משווית ליה נזיר: **האומר אהא.** אע"פ שלא הוציא בשפתיו נזיר: **הרי זה נזיר.** לידות נזירות בנזירות וכשם שאומר אדם בבית יד של כלי ומגביה את הכלי עצמו כך זה כיון דאמר אהא ה) או שאמר אהא נאה הרי זה נזיר. וטעמא דכולה מתניתין מפרש בגמרא: **גמ' מ"ט תני נזיר.** דמאי איריא מילי דנזיר בסדר נשים: **תנא אקרא קאי וכו'.** ודין הוא דהוה ליה למתנייה לבתר סוטה אלא איידי דתנא כתובות דעיקר סדר נשים (ג) ותנא ביה פרק המדיר ו) תנא ליה נדרים לבתר כתובות והדר תנא נזיר ז)דמסמיך ליה קרא לנדור נדר נזיר וגו' ח) והדר תנא סוטה דאמר מר כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין פתח בכינויין ומפרש ידות אמר רבא ואיתימא רבי חסורי מיחסרא והכי קתני כל כינויי נזירות כנזירות וידות נזירות כנזירות ואלו הן ידות האומר אהא הרי זה נזיר ט)ולפרוש כינויי ברישא תנא מההוא דסליק ההוא מפרש ברישא כדתנן י)במה מדליקין ובמה אין מדליקין ומפרש אין מדליקין ברישא י)במה טומנין ובמה אין טומנין ומפרש אין טומנין ברישא י)במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה ומפרש לא תצא אשה ברישא י)והתנן במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה ומפרש יוצא גמל ברישא י)יש נוחלין ומנחילין נוחלין ולא מנחילין מנחילין ולא נוחלין לא נוחלין ולא מנחילין ומפרש אלו נוחלין ומנחילין ברישא אלא לעולם תני הכי ותני הכי אלא התם דאיסורא דנפשיה הוא מפרש איסורא דנפשיה ברישא גבי בהמה דאיסורא איידי בהמה הוא דאתי מפרש היתירא ברישא גבי

כל כינויי נזירות בנזירות. כל דבר שאינו עיקר שמו כן נקרא כינוי לחול עליו נזירות לכל דבר כאילו אמר בשם העיקר להיינו אהא נזיר ומהני למיהוי נזיר כי אמר הכנויין אהא נזיק או נזיח או פזיח כמו בשם העיקר והם נקראין כנויין:

האומר אהא הרי זה נזיר. ובגמרא מפרש דאיכא הוכחה כמו שנזיר עובר לפניו וזה נקרא ידות נזירות שלא גמר דבורו ומהני לחול עליו כל דיני נזירות כאילו גמר דיבורו כאדם האוחז בבית יד של כלי ומגביהו בכך כאילו אוחז בכלי: **או אהא נאה.** גם זה נקרא ידות נזירות ובגמרא * מפרש אמאי לא ערבינהו למתניתין לבבא אחת וליתני הכי האומר אהא או אהא נאה הרי זה נזיר. נזיק נזיח פזיח הרי זה נזיר.

לפי שרצה לפרש כל הכנויין פתח ואומר נזיר וכו' כלומר נזיר הוא עיקר השם הכתוב בתורה שעל ידי לשון זה חל עליו שם נזירות וה"ה אם אמר בלשון הכנויין כמו נזיק נזיח פזיח וריש"א דמתניתין אתא לפרושי דקתני כל כינויי נזירות כנזירות ובכינויין נחלקו אמוראים בפ"ק דנדרים (דף י.). ר' יוחנן אומר לשון אומות הם פירוש שלא לשונות אלו משבעים לשונות הם ואם תאמר ולרבי יוחנן מאי איריא הכא ג' לשונות בכל ע' לשונות נמי אם קבל עליו נזירות באחד מהכא הלשונות חייל עליה הנזירות וי"ל דלה"ל דגם בשאר לשונות אם מכירם ומבינם ומתכוין לקבל עליו נזירות הוי נזיר אבל מהני ליפני דמתניתין כי אמר נזרו באחד מן שלש לשונות הללו חייל עליה נזירות (נהי) נמי כי אין מתכוין משום דדמי טפי לנשון תורה מלשונות אחרים ור"ל פליג התם ואמר לשון שבדו חכמים מלבם והתם פריך אמאי בדיעבד ותקינהו רבנן לשון כנויין והשיב דזימנין דבעי למימר לה' קרבן ואמר לה' גרידא ומפיק שם שמים לבעולה ולכך תקנו כנויין שלא הורגל הלשון לומר לה' קונם ומ"ת ולר"ל איך יביא קרבן על ידי לשון שבדו חכמים הא קמייתי חולין בעזרה ויש לומר כיון דמתכוין לנדור בנזיר ויודע שלשון זה בדו חכמים לנדור בהם בנזיר קבלה גמורה היא כאילו אמר בלשון הכתוב בתורה א) והר"ר יחיאל פירש דר"ל לאו לענין קרבן קאמר אלא לענין מלקות דלקי אם עבר על נזירותו שקבל בלשון שבדו חכמים: **האומר** הריני בזה. בגמרא מוקי לה דנזיר עובר לפניו ולגופיה לא איצטריך דהא מרישא שמעינן אפילו כי לא אמר אלא אהא ונזיר עובר לפניו דהוי נזיר אלא לדיוקא איצטריך טעמא דאמר כזה הא האומר הריני אפילו נזיר עובר לפניו * לא מהני דטפי משמע אהא כזה מן הריני כי לא סיים כזה: **הריני מבלבל.** הני לאו ידות נזירות נינהו דאם כן ליתנינהו לעיל בהדי ידות אלא כיון דגמר דבורו אלא שלא פירש להדיא אנזירות ואנן[1] הוא דמפרשינן דיבוריה משמע דנזירות בא לומר כי אמר הני לשונות ותפיס בשעריה דמפרש בגמרא: **מאי טעמא תני נזיר.** פירוש בסדר נשים (ד) בסדר קדשים הוה ליה למתנייה שהוא הלכות קרבנות ומשני תנא אקרא קאי והיה אם וגו' מי גרס לה לעבירה יין כלומר מי גרס לה שזיעתה יין הלכך (ה) תני אותה מסכתא בסדר נשים: וקאמר כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. סיום הדבר שאמר תחלה מי גרס לעבירה יין כלומר ונכון הוא שתשמר עצמה מן היין אבל לא בנדר ושוב מוסיף לומר שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין כנזיר ולכך שנה נזיר בנשים שגם הוא הבועל נבדק כדאיתא בסוטה (דף מ:) שהבועל נבדק כמו הנבעלת ונבדרים לא בעי מ"ט תנא בנשים משום דעיקר פרשת נדרים בפרשת אשה כתיב ולא הוה מצ"ל טעמא כדקאמר בריש סוטה (דף ב.) כדפריך (ו) מכדי תנא מנזיר קסליק מאי שנא דקתני סוטה ומשני התם איידי דתנא בכתובות פרק המדיר את אשתו[1] (דף ע.) תנא נמי נדרים ואיידי דתנא נדרים תנא נמי נזיר דדמי ליה א"כ ה"נ ליפני הכא דלכך שנאן בסדר נשים וי"ל משום דלא מיסתבר ליה לתגב נדרים ליפבך לסדר קדשים שכולו קרבנות וראוי נזיר לשנות התם טפי ואדרבה אגביה ה"ל למיתני נדרים התם לכך צ"ל טעמא דתנא אקרא קאי וקשה דלמה לו להאריך (ו) לשונו ולומר כל הרואה סוטה כו' ומה ענין זה לזה לכן נ"ל דמאי דקאמר תנא אקרא קאי אינו ר"ל אקרא דכתיב בפרשה אלא ר"ל אקרא קאי דכתיב[2] בסוף המגרש במסכת גיטין (דף 5.) דכתיב והיה אם וגו' ועתה ניחא שפיר מאי דכתב נזיר בסדר נשים דמי גרס לעבירה יין וכו' אבל מ"מ קשה אמאי תנא נזירות אלא סוטה היה לו לכותבו אחר גיטין ומשום הכי קאמר כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר וכו' וגם זה עבירה ובטעמא דהכא לחוד לא סגי דא"כ ליתני סוטה בריש והדר נזיר בסדר הפרשה לכך צריך טעמא דהתם לתגב המדיר תנא נדרים ותגב נדרים תנא נזיר והדר חוזר לסוטה שהוא עיקר מסדר נשים: **אלא** לעולם תני הכי והכי. ובכולהו איכא טעמא התם דאיסורא דנפשיה פי' התלויה באדם עצמו כגון הדלקה והטמנה ובמה אשה יוצאה בריש גבי בהמה דאיסור דבהמה מפרש היתר בריש: (ח) ט) **אלא** [הכא] לפרוש כנויי ברישא. כלומר במתניתין במאי דפתח בין[3] הכנויין ובין הידות איסורא דנפשיה הוא: **ידות** האיל ואתיין מדרשא חביבא ליה. דדרשינן בפרק קמא דנדרים (דף ג.) נזיר להזיר לה' לעשות ידות נזירות כנזירות: **בעיקר** קרבן. דהייגו הכנויין שאינן צריכין לדרשה דקבלת נזירות גמור הוא אלא שאמר בלשון כנוי: לימא

א) קדושין ה:, ב) [ברכות סג. סוטה ב:], ג) [נדרים ב: ע"ש], ד) [שבת כ:], ה) [שם מז:], ו) [שם מז.], ז) [שם מא:], ח) [נ"ב קח.], ט) [נדרים י.], י) [כתובות ע.], כ) [במדבר ו], ל) ל"ל במטולגלם, מ) [עיין תוס' ע"ב ד"ה אמר שמואל], נ) מכאן שייך לע"ב.

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

נוסחת רבינו יהודה בן רבינו נתן

א) בכ"י כתוב בתחלה כזה הלשון פירוש מסכת נזיר לרבינו יהודה בר נתן ז"ל (א"ש ג"כ אנכי בארץ חמו"ע): ב) שאם: ג) (נזיק נזיח פזיח) ליתא בכ"י: ד) לו: ה) כמאן דאמר אהא נזיר דמי: ו) דסמיך: ז) (הייגו) ליתא בכ"י: ח) בגי במה מדליקין ובמה טומנין: במה בהמה יוצאה כו': ט) בשביל דוגמא זו לא במזיד קעילה ולא בשוגג קרבן אלא איסורא בעלמא דנפקא בהמתו בדבר כו':

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כל כינויי וכו' לשון אומות הן משום כל"ל ומיבא לי' ממקר: (ב) ד"ה תנא אקרא וכו' סדר נשים היא ותנא: (ג) ד"ה אלא וכו' במה בהמה יוצאה איסורא איידי: (ד) תוס' ד"ה מאי טעמא וכו' דבסדר קדשים וכו': (ה) בא"ד הלכך קבעה אותה מסכתא: (ו) בא"ד כדפריך התם מכלי וכו': (ז) בא"ד להאריך בלשונו: (ח) ד"ה אלא לעולם וד"ה אלא הכא לפרוש הד"א:

גליון הש"ם

בספר שם הגדולים להגאון מוה' חיים יוסף דוד אזולאי בחות ש' כתב בשם הרב יד מלאכי דפי' מזיר אינו מרש"י: תוס' ד"ה או אהא נאה ובגמרא מפרש. צ"ל אפרש: תוס' ד"ה האומר הריני בזה כו' לא מהני. עיין ר"ג נדרים דף ט' ע"א ד"ה כשהיה:

מוסף רש"י

אהא. אהיה (קדושין ה:). כל הרואה סוטה בקלקולה. בגיטין ובכתובות, שמגולין אותה, דקתני מתני' (סוטה ז:) קוסר חבל למעלה מדליה, יזיר עצמו מן היין. שהיין מביא לידי קלות ראש והוא גרם לה (שם ב.). ואמרי לה כדי. שם מכס (גיטין פה: ובכתי"ר בלא חכם). במה טומנין ובמה אין טומנין. הנח לשלק קדירה מעל גבי כירה ולטמונה בדבר אחר ומתרו

תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר ורוב המגרשים ע"י ערות דבר מגרשים וע"י קלקול של ערות דבר חייב אדם להזיר עצמו: פתח בכנויין ומפ' ידות בנדרים נמי פרוך ותו ידות אינשי שכח התנא להזכיר ידות ברישא: (לא) [אלא] התם איסורא דנפשיה וכו' משום דאיסורא דנפשיה חמיר עלויה מפ' (אסור) [איסורא] ברישא ובנדרים ליתא להך טעמא אלא מעיקרא פריך מיש נוחלין ומיש מותרות לבעליהן ומיש טעונות שמן ולבונה ומיש טעונות הגשה ומיש בכור לנחלה ומשני הני משום דאוושן מפ' ההיא דפתח ברישא והדר תו פריך מבמה בהמה:

מכמים אין טומנין בדבר המוסיף הבל אלא בדבר המעמיד הבל, מי הוא המוסיף ואסור (שבת מז:). במה אשה יוצאה. דהוי מכשול ולא מעוי, ואיכא דהוי מכשול ולא בהכנסה מסיכותו דילמא אמי לאיתויי ד' אמות (שם נא.). במה בהמה יוצאה. לפי שאדם מצוה על שביתת בהמתו בשבת, ומידי דמיצטרכא ביה בהמה הוי מכשול ואותה ולא הוי מעוי ומידי דלא מיצטרכא ביה הוי מעוי (שם נא:). יש נוחלין ומנחילין. יש קרובים שנוחלין את קרוביהם כשמתים וגם אם הם מתים ממחילין להם את ממונם, דהייגו שאביהם נוחלין זה את זה, והאי דלא קתני יש נוחלין זה את זה, הייגו משום דבעי למיתני סיפא נוחלין ולא מנחילין, תני נמי רישא נוחלין ומנחילין (רשב"ם ב"ב קח.). נוחלין ולא מנחילין. יש שנוחלין את קרוביהם אבל אם יומתו הם אין מנחילין לאותם קרוביהם שהן מורישיהן (שם).

א) מיי' פ"א מהל' מזיחות הל' ח סמג עשין קט:

ב) ב מיי' שם הלכה ו:

ג) ג מיי' שם הלכה ח:

ד) ד מיי' פ"ג שם הל' ד:

ה) ה מיי' שם פרק ו הלכה ו:

ו) ו מיי' שם הלכה ז:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) בתוס' ד"ה מזיר מזיק מזיח פזיח הרי זה מזיר וכו'. והכ"ר יחיאל פירש דר"ל לאו לענין קרבן קאמר אלא לענין מלקות. נ"ב וכ"ה בירושלמי דמזיר דף ו ע"א וחכזוהו התוס' בנדרים דף ג ע"א בד"ה אלא למ"ד כו':

הגהות התוספות

1. צ"ל אגן. 2. צ"ל דהכיל. 3. צ"ל דבין.

פי' הרא"ש

ל) כל כנויי נזירות בנזירות. כל שאינו עיקר השם מיקרי כנוי כמו המכנה שם לחבירו: האומר אהא ה"ז נזיר. לאו לפרושי כנויי קא אתי אלא יד לנדר הוי כמו האוחז הכלי בבית יד שלו הכלי עולה עמו. ה"נ לאו נדר ממש הוי אלא משמעות קצת לשון נדר ורבינהו קרא למהוי נדר ממש. האומר [אהא] נאה ה"ז נזיר. אף זה נמי יד הוי וגריעא טפי מהאומר אהא בלא נאה דהאומר אהא ונזיר עובר לפניו יש במשמעותו לשון נזירות יותר מאהא (במ') [נאה] אבל האומר אהא נאה לא מהני אם נזיר עובר לפניו דאתנאה במצות משמע ובע"י דוקא תפיס בשערו כדמפרש בגמ' ומתני' לא זו אף זו קתני. ותימה אמאי לא כללינהו בהדי הדדי וליתני האו' אהא או אהא נאה ה"ז נזיר. ושמא משום דבתרי גווני איירי רישא בנזיר עובר לפניו. וסיפא בתפוס בשערו: נזיק נזיח פזיח ה"ז נזיר היינו כנויי נזירות. ובנדרים מפרש טעמא דכיוויין [מהנין]. הריני נזיר וכו' כולה מתני' מפרש טעמא בגמרא: **גמ'** מכדי תנא בסדר נשים קאי מ"ש תני נזיר וראוי היה לסדרו בסדר קדשים משום הבאת קרבנות ואע"ג דבפ"ק דסוטה קא יהיב טעמא אמאי תנא נזיר בתר סוטה ומפרש איידי דתנא כתובות ותנא המדיר תנא נדרים ואיידי דתנא נדרים תנא נזיר דדמיא לנדרים וקתני סוטה לבדר' כל הרואה סוטה בקלקולה וכו' אותו הטעם אינו מספיק אלא על סדר המסכתות אחר שנתברר לנו מטעם דהכא שראוי לסדרו בסדר נשים ולעקרו ממקום שהיה ראוי יותר לשנותו כגון בסדר קדשים ובמסכת נדרים לא מפרשא תלמודא טעמא אמאי סדרו בסדר נשים משום דמילתא דנפשיה היא שאין לך מקום שראוי לסדרו יותר [מכאן] משום דכתיב בנדרים בין איש לאשתו ובין אב לבתו והיה אם לא

ל) פי' זה הוכח בשם הגדולים בח"ל ד"ה רבינו אשר ז"ל שם ופירש על התלמוד בפי' מס' נדרים המדפס ואני לאיתוי פירושו לנזיר כתיבת יד עכ"ל.

לימא קסבר שמואל ידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים. פי' דאי סבירא ליה דהויין ידים למה לי' לשמואל לאוקמי מתני' בנזיר עובר לפניו אפי' אין נזיר עובר לפניו נמי דכשאמר אהא יד מיהא הוי דטפי משמעו אקבלת נזירות דראוי לחול לאלתר אפי'[1] אכל ושתה ביין כל היום מחלי היום ואילך יכול להיות נזיר מקבלת תענית דאם אכל כבר לא יוכל להתענות עד למחר ולישנא דאהא משמע דאהא נזיר[2] לאלתר הלכך יד הוי ואי לא בעי שמואל ידים מוכיחות אפילו אין נזיר עובר לפניו נמי: **ה"ג אמרי אין בזמן שהנזיר וכו'.** כלומר אין ודאי שמואל סבירא ליה ידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים ובנזיר עובר לפניו ליכא לספוקי דהויין ידים מוכיחות אבל אין נזיר עובר לפניו דלמא אהא בתענית קאמר כלומר ולא הויין ידים מוכיחות: ויש ספרים דגרסי אמרי לא (ו) בזמן שאין הנזיר עובר לפניו (ז) והכי פירושו לעולם שמואל לא בעי ידים מוכיחות ובזמן שנזיר עובר לפניו ליכא לספוקי דיד מיהא הוי אין[3] נזיר עובר לפניו דלמא אהא בתענית קאמר פירוש ואפילו יד לא הוי ולגירסא זו מסיק הכא דשמואל לא בעי ידים מוכיחות(ח) והתם דקאמר הרי את מקודשת אע"ג דלא אמר לי הרי היא מקודשת לו ופריך למימרא דסבר שמואל שאין מוכיחות הויין ידים והא תנן האומר אהא הרי זה נזיר ומוקי לה שמואל בשנזיר עובר לפניו הא אין נזיר עובר לפניו לא אלמא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים ומשני התם אלא באומר מקודשת לי אלמא מסיק התם לשמואל מהכא דידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים להכי גרסינן אמרי אין והשתא האי לימא אינו כשאר לימא שבגמרא שכן הוא עומד ודכוותה איכא לקמן (דף כט:) לימא הני תנאי כי הני תנאי ועומד כן וכדמפרש[4]: **ודלמא לפוטרו מקרבנותיו.** המוטלין עליו להביא כשיעלים שזירותו ולא נתכוון כלל לקבל עליו[5] על עצמו נזירות: **דקאמר בלבו.** להיות נזיר ומ"מ בעינא נמי דנזיר עובר לפניו דקבלה שבלב אינו כלום דגבי נזיר (ט) כתיב כי יפליא שיפרש בפיו אבל כי נזיר עובר לפניו ופירש בשפתיו אהא ובלבו אשב להיות נזיר מחשבת הלב מהניא כאילו אמר בפיו אהא נזיר כזה שעובר לפניו: (י) **מהו דתימא בעינא פיו ולבו שוין קמ"ל.** הכי גרסי' ולא גרסינן דלא בעינא דהוי משמע דלא בעינן פיו ולבו שוין וזה אינו דכל נדר בטעות לאו נדר הוא דאם נתכוון לומר מעשר ואמר תרומה או איפכא על פירות שלפניו לא אמר כלום ועוד קשה למה לי עובר[6] לפניו הא הוי נזיר כיון דחשב בלבו ולא בעינן פיו ולבו שוין אלא ה"פ מהו דתימא בעינן פיו ולבו שוין והכא כי לא הוליא בפיו אהא נזיר בפירוש אע"ג דנזיר עובר לפניו ואמר בלבו נזיר (כ) דאין זה פיו ולבו שוין קמ"ל דמחשבת הלב מגלית לדיבורו דאהא כי נזיר עובר לפניו דאהא נזיר קאמר וכהאי גוונא הוי שפיר פיו ולבו שוין: **ודלמא אהא נאה לפניו במצות.** בשאר מצות כדתני' כו' ומנלן למימר דקיבל עליו נזירות: **אמר שמואל שתפום בשערו.** כלומר אהא נאה במצוה התלויה בשיער כגון נזירות והכא ליכא לשנויי בלא תפס בשערו ובנזיר עובר לפניו הכא דבור שלם קאמר אהא נאה ואי לא תפס בשערו אפי' כי נזיר עובר לפניו משמע שפיר אהא נאה בשאר מצות כמו אזירות ולעיל נמי דפריך ודילמא אהא בתענית ליכא לשנויי בשתפס בשערו בלא נזיר עובר לפניו דלעולם משמע שפיר אהא בתענית כי אין נזיר עובר לפניו אע"ג דתפיס בשערו והשתא אתי שפיר דמתניתין פלגינהו בתרי בני האומר אהא הרי זה נזיר או אהא נאה אע"ג דתרוייהו ידות מינהו משום דמפרשי בתרי טעמי: **ואמאי נאה[7] הא מילתא דעבירה היא ואמרי' ליה נאה.** פירוש הנודר בנזיר עושה עבירה וקרינן ליה נאה וי"ג מלתא עבידא וכי מעשה הגון וכשר לעשות כן הא עבירה היא ומשני אפילו לר' אלעזר הקפר כו' דילמא אתי למיעבר על נזירותו לשתות ביין כי ארכו לו הימים אבל עטור לא חוטא קרי ליה וקשה דבעלמא אייתי לר' אלעזר אפילו אנזיר טהור על שם שציער עצמו מן היין קרי ליה חוטא וי"ל דטהור נמי קנא קרי ליה חוטא ומכל מקום המצוה רבה על החטא ולכך קרי ליה נאה מידי דהוה (י) אמתענה תענית חלום בשבת דיש לו מצוה לבטל החלום וקנא עבירה עשה שהתענה בשבת שהרי צריך ליסד בתענית למחרת השבת לכפר על שהתענה בשבת אבל נזיר טמא רחמנא קרייה חוטא לפי שהוא סותר את נזרו וצריך לחזור לנזירותו וכבר בעיניו המעשה ותוהה על הראשונות(כ): (ל) **הריני כזה נהי נמי דתפים בשערו הרי נזיר.**[8] יש ספרים דכתיב בהן הריני כזה לא אמר אכן טועות הוא שהרי במתני' תני בהדיא אמר הריני כזה ושמא הסופר טעה במאי דכתב בתר הכי[9] א) אמר שמואל בשנזיר כו' פי' דס"ד דאין נזיר עובר לפניו אלא דתפיס בשעריה דומיא דמתני' דלעיל אהא נאה דאוקמינן בתפיס בשעריה לחוד ולכך פריך הריני כזה לא משמע מידי דנזירות אף על גב דתפיס בשעריה ומשני שמואל הכא נמי כשנזיר עובר לפניו והשתא אין צריך לומר דתפיס בשעריה: ממאי

ב:

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ז מהל' נזירות הלכה ו:
ח ב מיי' פ"ז מהל' נדרים הל' כג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רו סעיף ג:
ט ג ד מיי' פ"ז מהל' נזירות הלכה ה ו:
י ה מיי' פ"ז מהל' ס"מ הלכה ד ופ"ז מהל' גזלה הלכה ו סמג עשין נח ולאוין ספד טוש"ע [יו"ד סי' רעד סע' ג] ל"מ סי' תרטו:
יא ו מיי' פ"ז מהל' נזירות הלכה ו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) בתוס' ד"ה הריני כזה כו' ושמא הסופר טעה במאי דכתב בתר הכי עכ"ל. נ"ב כאן הס"ד ואמ"כ מה"ד אמר שמואל וכו' ועי' בספר תורת מישור פירוש דברי התוס' ויעוש לפירוש הש"י ולפמ"ש:

מוסף רש"י

כגון שהיה נזיר עובר לפניו. דלמא אהא אף אני כזה קאמר (קדושין ה:) וקשיא לי כיון דקאמר בלבו אעפ"י שאין נזיר עובר לפניו נמי, ואמר לי שמואל כי אין נזיר עובר לפניו, דאולא ולא הוליא בשפתיו אע"ג דאמר בלבו לא הוי מוכחא מילתא, הילכך לא הוי מיד כלל (ראש"ה נדרים ה: בשמו). **ידים שאינן מוכיחות.** בית יד אחיזת דבר שאינו מוכיח אחיזת לשון גמור (קדושין ה: וכעי"ז גיטין פה:).

פי' הרא"ש

הואיל ואתיין מדרשא חביבי' ליה אבל כנויין לא אתיין מדרשא אלא כדפס' טעמייהו בנדרים לר"י כדאית ליה ולר"ל כדאית ליה. והתם פריך הניחא למ"ד כנויין לשון אומות הם וכו' ומשני לאו חסורי מחסרא לה תני ידות ברישא כל ידות (נזיר) [נדרים] כנדרים כל כנויי נדרים כנדרים אבל הכא לא מסתבר ליה לשנויי הכי ולשבושי תחלת המסכת וניחא ליה טפי לשנויי דתנא דמתני' מתחיל בעיקר הקרבן. והתם לא (שייך) [חש] לשנויי הכי: מתחיל בעיקר הקרבן דכנויים לשון נזירות הן לר"י דאמר לשון אומות הן ולר"ל נמי כיון שתקנו חכמים להיות נודרים בהן הוי כנדר עצמו. אבל יד לא הוי עיקר הנדר שאין במשמעות לשון נדר אלא יד בעלמא: ודלמא אהא בתענית קאמר. והיכי משורת ליה נזיר ודאי להביא קרבנותיו לעזרה כיון דאיכא למימר דלתענית נתכוון. ועוד אפי' נזיר ספק לא הוי דכיון דאיכא למימר הכי והכי הא אמרינן סתם נזירות להקל: לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים דאי קסבר ידים הויין אפי' אין נזיר עובר לפניו נמי. דנהי דלא הויין ידים מוכיחות מ"מ יד לנזירות הוי דטפי משמעותיה לשון נזירות מלשון תענית דאהא משמע דקאי אגופיה לשנותו לשם חדש והיינו שיהא נקרא נזיר. אבל היושב בתענית אין שמו משתנה: אמרי' בזמן שהנזיר עובר לפניו ליכא לספוקי במלתא אחרינא. כלומר לעולם קסבר ידים שאין מוכיחו' הויין ידים ובזמן שהנזיר עובר לפניו אכתי הוי ידים שאין מוכיחות ומ"מ מוכח טפי לנזיר דמוכח טפי לנזיר. אבל אם היה הדבר שקול לזה כמו לזה הא אמרי' ספק נזיר להקל. אבל אם אין נזיר עובר לפניו דלמא אהא בתענית קאמר זה דבר שקול ולא הוי נזיר. ודילמא לפוטרו מקרבנותיו קאמר וה"ק אהא בחיובו של זה. מהו דתימא בעי' פיו ולבו שוין ו). ועוד אי לא בעי' פיו למה לי נזיר עובר לפניו בלבו לחודיה סגי. אלא ה"פ מהו דתימא בעי' שיפרש בפיו בהדיא קמ"ל כיון דנזיר עובר לפניו קרי ביה פיו ולבו שוין אבל אם אין נזיר עובר לפניו אפי' אמר בלבו היה כך כיון דלא מוכחא מלתא לא קרי' ביה פיו ולבו שוין. ודילמא אתנאה לפניו במצות קאמר ונזיר ודאי לא הוי ואפי' ספק כדפרשתי לעיל: אמר שמואל שתפום בשערו. אבל נזיר עובר לפניו לא מהני אלא דוקא כשאומר אהא דאיכא לספוקי בו בנזיר א' בתענית דמשמע יהא גופי מתענה או נזיר. וכיון דנזיר עובר לפניו מוכח שהוא רוצה שיהיה גופו כמוהו אבל אהא נאה דאיכא לספוקי בלשון נאה אם להתנאות בשערו ולגדלו כדין נזיר קאמר או להתנאות במצוה אין הוכחה כמה שנזיר עובר לפניו כיון דאין הספק אלא בלשון נאה אבל כמה שתפום בשערו איכא הוכחה דלהתנאות בשערו קאמר ולא בע' שיאמר בלבו היה דהוכחה גמורה הוי מה שתפום בשערו אבל אין תפוס בשערו אפי' יאמר בלבי היה לא מהני דלא מקרי פיו ולבו שוין כיון דליכא הוכחה כלל. הדא מילתא דעבירה ואמרי' לי' נאה. כלומר אסור הוא לנזיר כדאמרינן פ"ק דנדרים כנדרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן כנדרי כשרים לא אמר כלום. ואית דגרסי הדא מילתא דעבידה דאמרי' ליה נאה. כלומר מי הוי דבר שרגילים לעשות וראוי לעשות דקרי ליה נאה:

ו) חסר כאן וא"ל אין הפירוש דקמ"ל דלא בעינן דולאי בעינן ועוד אי לא בעי וכו'.

מסורת הש"ס

א) ניכמות ב: וש"נ, ב) קדושין ה: ג) [שם וע"ש נדרים ה:], ד) שבת קלג: ע"ש סופה יא: מעילתא פ' בשלח, ה) [במדבר יז], ו) [ע"ש ד"ה כל כיוויי], ז) [דף ג.], ח) [דף ה:], ט) [לקמן לד.], י) [ברכות לא:], כ) [וע"ע תוס' ב"ק לא: ד"ה אלא שציער ותוספות תענית יא. ד"ה אמר], ל) שיך לדף ג.,

תורה אור השלם

1. עַזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ:
שמות טו ב

נוסחת הריב"ן

א) מ"ג משום דאותו לזהו מילי דהכהו מתני' מי מפרש מהכהו דסליק בריש משתה ליה מאי דאמר בריש: אלא הכא דזוטרי מילי לפרוש כנויי בריש כו': ב) מדקתני: ג) דמדקא: ד) בנדרים כן: ה) דעיקר דכשא לא אמא כו' ותיבת בריש ליתא: ו) לא הויין ידים: ז) (כגון גבי כו' הוכחה במקלא) ליתא בכ"י: ח) ולא אמר אהא מיד מ"ג ליכא למיקם ותיבות (ולא הוי הוכחה כלל) ליתא: ט) היש: י) דאדעתא: כ) שהרהר: ל) דהכי: מ) אמר שמואל כגון שתפס בשערו ואמר מי אי נאה. אהא נאה ונדרא דנזירות מי הוא כו' ותיבות (נזירא מלתא) כו' נאה במלתיה) ליתא בכ"י:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא הויין ידים אמרי אין ודאי בזמן וכו': (ב) שם לאבל אין הנזיר כל"ל ותיבת ולאי נמתק: (ג) שם ואטו אתנאה לפניו: (ד) רש"י ד"ה אלא התם לפרוש כנויי: (ה) ד"ה נזירא מלתא דעבירה היא ומאמרינן: (ו) תוס' ד"ה ה"ג וכו' ויש ספרים דגרסי אמרי לא עובר לפניו הוויין ידים אבל בזמן: (ז) בא"ד שאין הנזיר עובר לפניו לא הוויין ידים וכתי פירושו: (ח) בא"ד שמואל לא בעי ידים מוכיחות ובקשה מס"ק דקידושין דהתם קאמר שמואל הרי את מקודשת: (ט) ד"ה ודלמא לפוטרו וכו' כתיב כי יפליא. נ"ב בפ"ג דשבועות דף כו ע"ב כתבו התוס' בדבור גמר בלבו לשמואל אף בנדר בשבועה כן הדין לנזיר לוהיא בשפתיו והכא דקאמר אהא לא משמע כלל לשון נזירות אם אין הנזיר עובר לפניו ולאו משום כי יפליא: (י) ד"ה ה"ג מהו דתימא בעינן פיו ולבו שוין קמ"ל ולא רגשין דלא בעינן דהוי משמע דלא בעינן כל"ל: (כ) בא"ד ואמר בלבו נזיר אין כל"ל ואות ד נמתק:

הגהות התוספות

1. נ"ל דאפילו. 2. תיבת נזיר נמתק. 3. נ"ל לאבל אין. 4. נ"ל וכדאפקיה. 5. תיבת עליו נמתק. 6. נ"ל נזיר עובר. 7. נ"ל ואמר אנאה. 8. נ"ל הריני לא אמר. ותיבות הרי נזיר נמתקות. 9. נ"ל במאי דכתב בתר הכי אמר. והוא סה"ד ואח"כ מה"ד אמר שמואל. ועי' מו"מ.

(ה) אין דאפילו לרבי אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא הני מילי גבי נזיר טמא דאיידי דבעי מיסתר דאמ' רחמנא [1]והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו התם הוא דלמא אתי למיעבר על נזירותיה [8]אבל נזיר טהור לאו חוטא קרי ביה: הריני כזה: נהי נמי דתפום בשערו א] הריני [3]כזה לא אמר אמר שמואל [2]כגון שהיה נזיר עובר לפניו: הריני מסלסל: ממאי דהדין סלסול שערא (ב) [3]כדאמרה ליה ההיא אמתא דבי רבי להההוא גברא עד מתי אתה מסלסל בשערך אימא תורה דכתיב [2]סלסלה ותרוממך אמר שמואל [3]הכא נמי שתפום בשערו: הריני מכלכל: ממאי דהדין כילכול שערו הוא [7]כדתנן סיד ר' יהודה אומר כדי לסוד כילכול ואמר רב בת צידעא (ג) אימא מיזן עניי כדכתיב [3]ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו אמר שמואל [7]הכא נמי שתפום בשערו: הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר: ממאי דהדין שילוח ריבויא הוא דכתיב [4]שלחיך פרדס רמונים אימא מידי דעבורי כדכתיב [5]ושולח מים על פני חוצות תנא פרע פרע יליף כתיב הכא [6]קדוש יהיה גדל פרע וכתיב התם גבי כהן הדיוט [7]ופרע לא ישלחו ואיבעית אימא האי שולח מים נמי ריבוי הוא [8](כדמתרגם רב יוסף) דכד משקין ליה מיא (ד) לפירא ורבי: הרי עלי ציפרין רבי מאיר אומר נזיר: מאי טעמא דרבי מאיר אמר ריש לקיש ציפרין סמוכין לשיער קיבל עליו דכתיב [8]עד די שעריה כנשרין רבה וטפרוהי כצפרין רבי מאיר סבר מתפים אינש במידי דסמיך ליה

ורבנן

ממאי דהדין סילסול שערא הוא. דלשון זה נופל מהפוך שיער דנימא מזירות קבל עליה ואימא תורה להפך במורה: **הכא** נמי תפום בשעריה. דמשמע שפיר הריני מהפך במלוה התלויה בשיער: **שילוח** רבוי הוא. לשון גידול כמו שלחיך פרדס רמונים ואימא מידי דעבורי הוא שקיבל עליו לגלח ולהעביר השיער לכשיגדל:

תנא פרע פרע יליף. נלמ' אתנא דמתני' קמי אלא אתנא דסנהדרין (דף כב:) דקאמר כהן הדיוט לריך לגלח אחת לשלשים יום ויליף פרע לא ישלחו מנזיר דכתיב גדל פרע מה להלן שלשים יום כמנין יהיה אף בכהן הדיוט שלשים יום וקאמר לא ישלחו והכא הכי פירושא תנא פרע פרע יליף בעצלמא אלמא דשילוח[1] הוי לשון גידול ואם תאמר ולייתי מקרא דכתיב בכהן הדיוט ופרע לא ישלחו ואמתי ג"ש למה לי ונראה לי דמקרא דכהן הדיוט לא משמע דלא ישלחו הוי גידול אפילו[2] דתרי יומי וכיון דלא אמר בפירוש הריני מזיר תרי יומי אלא שילוח פרע אין כאן קבלת מזירות אבל כי גמרינן כהן הדיוט ממזיר דשילוח הוי מלשון שלשים בג"ש וקאמר הרי [עלי] לשלח כאילו[3] אמר הרי עלי לשלח פרע שלשים יום ומשמע שפיר דמזירות קבול עליה להכי מייתי ג"ש ודווקא כי אמר הרי עלי לשלח פרע אבל אמר הרי עלי פרע בלא שילוח לא משמע מידי דפרע הויא לשון גילוי כמו ופרע ראש האשה (במדבר ה):

משקין ליה מיא לפרי ורבי. פירוש גדל הפרי וקשה דאשכחן הרבה שילוח שאינו לשון גידול אלא לשון העברה כמו שלח תשלח (דברים כב) וישלח יעקב מלאכים (בראשית לב) וש"ל לומר דאי תותבי' מהנך קראי הוה משני ליה כדלעיל תנא פרע פרע יליף ולא בא לפרש אלא למקרא דאותבינן מיניה ושולח מים ודוחק דמשמע דהניח הג"ש מכל וכל ועתה אינו לריך לה כלל לכן נ"ל דמתחילה לא היה חושש רק שימצא לו פסוק אחד דמשמע לשון רביה וקמייתי ליה מקרא דשלחיך ודחי ליה הש"ס דלמא ההוא גופיה לשון העברה כמו ושולח מים וליכא אפילו חד קרא דלשמעע לשון רבויא ואהא משני איבעית אימא האי שולח מים לשון רבוי הוא ואיכא למילף מיניה או מקרא דשלחיך פרדס ואע"ג דקראי טובא לשון העברה שפיר ילפינן מחד קרא דהוי לשון רבויא דמסתברא דעתו אמזירות הוא:

צפורים הסמוכין לשיער קיבל עליה. האמורין בפסוק אצל שער כלומר אע"פ דאמר צפורים סתמא דהא מתני' סתמא קאמר אפילו הכי סבירא ליה לרים לקיש דדעתיה דאיניש אצפורים הסמוכים לשיער והכי[4] משמע ליה האומר הרי עלי לפורים הרי זה נזיר דכיון דצפורים סמוכין לשיער קאמר[5] מסתמא ה"ק הרי עלי מצוה דשייכא ביה לפורין התלויה במצות שיער דהיינו נזיר שאם נטמא צריך לפורין וה"פ מצוה התלויה בצפורין אכן אין לפרש משום סמיכות גרידא כדמפרש הש"ס דאם כן הרי עלי נשרין הל"ל דהוי נזיר דטפי סמיכי לשער: **עד** די שעריה כנשרין רבה וטפרוהי כצפרין. פסוק הוא בדניאל גבי נבוכדנצר:

מבדי חיישינן קאמר ולא צפורי נזיר ודאי קאמר אלא הששא ודלמא צפורי נדבה דקביל[6] עליה להביא עולת העוף לנדבה ולא לנזירות. דכל כמה דליכא לפרושי דיבוריה דלאו נזירות קיבל עליה אלא נדר אחר שפיר טפי דלא ניחא ליה לאינים לקבולי עליה צפורי דנזירות דתמיר עליה וטריחא ליה: הרי

(ה) [לקמן יט. וש"נ], ג) [שיך לסכת דברי תוס' דלעיל ב: ד"ה הריני וכו' ועי' תורת מישור], ג) מגילה יח. ע"ש [ר"ה כו:], ד) שבת פ: ע"ש, ה) בס"ל ל"ג, ו) נ"ל כזה, ז) [לקמן ה.], ח) נ"ל והעביר כשיגיע, ט) שי דבורים אלו שייכים לע"ב,

נוסחת הריב"ן

(ה) (דכתיב וכפר כו' הנסס במדבר ו) ליתא בכ"י: ב) ולמלמ: ג) כגון שתופס בשערו ואמר אהא נאה אמתי אמתי הוי נזיר והא לא אמר הריני ד]ו) כזה דאי ו) כזה אמר הריי[ה] משמע להו הריני ו) כזה שיער לגדלו: **אמר שמואל כגון שהיה נזיר עובר לפניו.** דמשמע הריני בנזירות כזה: **הריני מסלסל הריני מכלכל או שאמר הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר.** הריני מסלסל משמע דליעביד מידי דליהוי מהפך בשערו ו]בגידול דהיינו בנזירות: **ואימא תורה.** דכי אמר הריני מסלסל שמקבל עליו ללמוד תורה וקאמר שיהא מהפך בה דכתיב סלסלה ותרוממך: **כדתנן.** המולית סיד בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים שחייב משום לא תוליחו: **כדי לסוד כילכול ואמר רב בת לידעא.** טיגפל"א בלע"ז. ז]שמקפל השער שברקתה כמין מגרר כדי להעמיד על ח]גבן כיפה שברלשה שלא יפול השער שבאחון למטה: **ואימא למיזן עניי.** קבול עליוה: **הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר.** דמשמע הרי עלי לגדל פרע: **ממאי דהדין שילוח רבויא הוא.** דקקאמרת לגדל פרע משמע: **דכתיב שלחיך פרדס רמונים.** גידולין שגדלין יהיו כפרדס רמונים שלומח ומתגדל: **ואימא דשילוח מידי דעבורי.** הוא דמשמע שיגוח שערו ט] כמפנה מיס ומעבירן ממקום למקום דכתיב ושולח מים וגו' והאי נמי דאמר הרי עלי לשלח פרע משמע דאמר הרי עלי להעביר פרע: **תנא פרע פרע יליף דכתיב הכא.** בנזיר גדל פרע וכתיב גבי כהן הדיוט ופרע לא ישלחו מה פרע דכתיב גבי כהן הדיוט ליסנא דריבוי הוא כדאמרינן בפרק כ"ג (סנהדרין כב:) פרע ליהוי עד שלשים ומירבא לא לירבי טפי משלשים דגמרינן ליה ממזיר דכתיב ביה (במדבר ו) יהיה ויהיה בגימטריא הכי הוי[1] אף י]פרע האמור גבי נזיר גדול שיער כ]הוי והכי משמע שייחנו לגדל עד שיבא לכלל פרע שהן שלשים. ואפילו כ]בעי למימר דלעולם שילוח מידי דעבר הוא אכתי לא קשיא ולא מידי דהכי משמע הרי עלי לשלח שיער ח] מ](ולהביאו שיגיע) לכלל ל' שיהא פרע כ] דבין פרע דנזיר ובין פרע דכהן הדיוט אינה פחותה משלשים: **ואיבעית אימא האי שולח מים** כ]**ריבוי הוא.** דכי משקין ליה מיא לארעא קא מרבי להו לפרי: **ציפרין הסמוכין לשיער.** והיכן הן ציפרין הסמוכין לשיער דכתיב בדניאל עד די שעריה כנשרין רבה וטפרוהי כצפרין דצפרין ושיער בחד קרא כתיבי: **דר"מ סבר מיפפים אינש במידי דסמיך ליה.** ולהכי אמר לפרין דבעי לקבולי עליה גידול שיער דסמיך ליה לצפורים וכגון שהיה נזיר עובר לפניו או תפום בשערו דלאמרינן לעיל:

ורבנן

ט) **צפורי** נזיר טמא קיבל עליה. פירוש מצות נזירות דשייכא בהו לפורי נזיר טמא אם יטמא: **מבדי** חיישינן קאמר ולא צפורי נזיר ודאי קאמר אלא הששא ודלמא צפורי נדבה דקביל[6] עליה להביא עולת העוף לנדבה ולא לנזירות. דכל כמה דליכא לפרושי דיבוריה דלאו נזירות קיבל עליה אלא נדר אחר שפיר טפי דלא ניחא ליה לאינים לקבולי עליה לפורי דנזירות דתמיר עליה וטריחא ליה: הרי

פני חוצות: אמר ר"ל צפורים סמוכים לשער קבל עליו. וא"ת אמאי נקט צפרים לימא נשרי ושפרי' דסמיכו לשער טפי מצפורי' ועק"ל לנקוט כמה תיבות הכתובים במקרא אצל שער. ופי' ר"י דר"ל אית ליה נמי טעמא דר"י דאמר חיישינן שמא צפורי נזיר טמא קבל עליו ומוקי לה גם הוא בשנזיר עובר לפניו אלא דסבר ר"ל אי לאו נמי דאיכא למימר צפורים סמוכים לשער קבל לא הוו ידים מוכיחות לנזירות וכן מוכח בתר הכי דקא בעי' מאי בינייהו אמאי לא קאמר איכא בינייהו דשאין נזיר עובר לפניו אלמא אפילו לר"ל בעי' שיהא נזיר עובר לפניו וגם ו) מדקאמר לר"ל אפילו אין נזיר עובר לפניו. משמע משום דאמר בהדיא צפורים סמוכים לשער עלי אבל אמר צפורים סתם בעי' ר"ל שיהא נזיר עובר לפניו. וג"ל דאין הוכחה מהכא דאית ליה לר"ל טעמא דר"י משום דאתיא דר"ל בעי' נזיר עובר לפניו בהדיה טעמא דסמוכים ב) אבל בטעם דסמוכים לחודיה לא סגי ליה ג) חיישינן שמא צפורי נזיר טמא קבל עליו והכי קאמר הרי עליי דבר שיכול לבוא לידי צפרים והיינו נזירות דנזיר שנטמא מביא אשם ושתי צפרים:

מוקמת לה בתפוס בשערו כההיא דאהא נאה לא מהני מידי דמשמע שיהיה כמו שערו ואין זה כלום. ומוקי לה שמואל כדאוקי (ההוא) [באהא] בשנזיר עובר לפניו. אבל אי אמר הריני ולא אמר כזה לא מהני מידי דהריני גרע מאהא. ואין לתמוה מאי קמ"ל דהריני כזה בשנזיר עובר לפניו דהוי נזיר פשיטא הא קאמר בהדיא הריני כזה. משום דלא תימא הריני כזה בעושר או ביופי או ביחוס. ומאי דהאי סלסול בשער הוא כלומר לסלסל ולגדל שער כנזיר. ואימא תורה שנדר לעסוק בתורה ולהפך בה. ה"נ שתפס בשערו אבל נזיר עובר לפניו לא מהני כיון שהספק הוא בלשון: סיד כדי לסוד כלכול שיעור הוצאת סיד להתחייב עליו המוציאו לרה"ר כדי לסוד כלכול. לשומו על שער צדעיו לטופלו ולהשירו: שלחיך פרדס רמונים גידולך נאים כפרדס של רמונים אימא מידי דעבורי שנדר לגלח ולהעביר שערו ולשלחו מעליו: תנא פרע פרע יליף. כלומר תנא דמתני' יליף האי לשלח פרע מפרע לא ישלחו דכתיב גבי כהנים מה התם גידול שער אף הכא גידול שער כי היכי דילפי' בסנהדרין פ' כהן גדול פרע דכהנים מפרע דנזיר לו' שהכהני' מגלחים לל' יום דפריך התם אימא לא לירבו כלל. ומשני אי

ט) ל"ל וגם מדקאמר לקמן דאם אמר לפרין הסמוכין לשער לר"ל אפילו אין מזיר וכו'. ב) ר"ל דמזה דמוכח דר"ל בעי מזיר עובר לפניו אינו ראיה לאיש לאיש ליה כמו דעבר ר"ל דבעי' ר"ל דבעי' דבעי' דבעי'

הרי עלי קן מיבעי ליה. דדרך נודרי נדבת עולת העוף לומר בלשון קן: **צפורי מצורע** קאמר. כלומר להתחייב בקרבן מצורע ולהביא תחתיו צפורים ולהגליחו[1] לו לטהרתו ואפילו אין מצורע עובר לפניו דאי אפשר לליכא חד מצורע דטעון צפורים ולא נזירות וגם לצפורי שייכי שפיר גבי מצורע: **כגון** שהיה נזיר **עובר לפניו**. והיה סבור אפילו נזיר טמא לפניו ולהכי פריך ודלמא צפורין דקאמר לפטור נזיר טמא העובר לפניו מקרבנותיו ומשני כגון שנזיר טהור עובר לפניו ויודע זה הנודר דטהור הוא וקאמר הרי עלי צפורים ואכתי קשה נימא דצפורים דקאמר היינו דאם יטמא זה הנזיר העובר לפניו שיביא תחתיו צפורים וצריך לדחות ולומר כגון דאמר בלבו להיות שייך למצות נזירות דשייכא ביה ליפורים אם יטמא ועיל כי פריך ודלמא לפורי מצורע קאמר לא מלי לשנויי כגון דאמר בלבו דדיבוריה מישתמע טפי[2] אצפורי מצורע טפי מנזירות משום דנזירות טריחא ליה ומיר עליה לקבל ועוד דלשון לפורים כתובין אצל מצורע כדפרישית ולא אצל נזיר אלא תורים ואפי׳ קאמר בלבו אין כח במחשבת הלב להכריע דיבוריה לנזירות דאין זה פיו ולבו שוין אבל הכא אע״ג דנזירות חמיר עליה וטריחא ליה כיון דנזיר שהוא[3] עובר לפניו[4] אין סברא שיקבל עליו נזירות לפורים טמא שדבר זה אינו בעולם עדיין והדבר שקול לך מהניא מחשבת הלב לומר דנזירות קביל עליה ותשיב שפיר פיו ולבו שוין וכן לעיל כי אמר אהא טפי משמע הלשון אנזירות ולומר כמוהו[5] לאלתר אע״ג דטריחא ליה ומיר עליה מלומר אהא תחתיו בקרבנותיו לאחר זמן כשישלים והדבר שקול לך מחשבת הלב מכרעת הדיבור לנזירות והרי פיו ולבו שוין ולשה דהספר לא הזכיר כאן כלל דקאמר בלבו לכן נראה למהר״ף דאהיה תחתיו[5] אין סברא לומר דאם יטמא קאמר שיתחייב בלפורין הוא ל והשתא טהור הוא ודבר זה לא בא לעולם כלל וא״כ סברא לומר דנזירות קביל עליה דדבר זה מבורר לפנינו ויש בידו לקבל לאלתר אע״ג דחמיר וטריחא ליה ולעיל כי פריך ממצורע התם נמי הדבר מבורר לפנינו דודאי יש מצורע בעולם הלריך לפרים: **מאי** בינייהו. כלומר מאי בינייהו בפי׳ דמתני׳ בין לר״ל בין לר׳ יוחנן אלינא דר״מ וא״ת ולישני דאיכא בינייהו היכא דאמר לפורים שתמא קביל עליה[6] דלר״ל אלינא דר״מ מהא לחוד לא הוי נזיר אם לא הזכיר גם סמוכין לשיער כדפירש ר״ל במילתיה לפורים סמוכין לשיער קביל עליה ולר׳ יוחנן דלא הזכיר במילתיה סמוכין לשיער כשיקבל עליו לפורים שתמא בלא סמוכין לשיער הוי נזיר ועוד היא גופה מיקשי לר״ל למה ליה סמוכין לשיער בלפורים שתמא לחוד סגי לר״מ למיהוי נזיר שרי מתניתין לר״מ לא הזכיר אלא לפורין לחוד לכ״ג לפרש דלר״ל אלינא דר״מ בלפורין שתמא הוי נזיר כשנזיר עובר לפניו דוקא והא דנקט ר״ל במילתיה סמוכין לשיער להשמיענו דכי אמר לפורים סמוכין לשיער דבלא נזיר עובר לפניו נמי הוי נזיר בהכי וא״ת כיון דלר״ל כשיקבל לפורים שתמא לא הוי נזיר אם לא כשנזיר עובר לפניו אלינא דר״מ הוי ליה להש״ס להזכיר נזיר עובר לפניו במילתיה דר״ל כמו במילתיה דרבי יוחנן וי״ל דלכך הזכיר עפי׳ במילתיה דר׳ יוחנן ממילתיה דר״ל משום דר׳ יוחנן פסיקא ליה דאף כשאמר לפורים הסמוכין לשיער עלי לא הוי אלא כשנזיר עובר לפניו ולר״ל הוי נזיר כשאמר לפרים הסמוכין לשיער אפילו אין נזיר עובר לפניו והשתא ניחא דפריך מאי בינייהו דלכולהו אף בשלא הזכיר לפורין סמוכין לשיער אלא לפורים שתמא הוי נזיר כי נזיר עובר לפניו ואי אין נזיר עובר בלפורים שתמא לחוד לא היה נזיר לכולהו והשתא נמי ניחא דלר״ל בלפורים שתמא לא מיחייב משום דסמוכין לשיער בקרא דא״כ ליחייב נמי כי אמר נזרין וטופרין דסמיכי טפי לשיער בקרא מלפורים. כך שיטת הר״ף ז״ע: הגה״ה **הי״א דאמר צפורים סמוכים לשיער קביל עליה**.[7] ר״ל שקיבל עליו דבר הסמוך לפורים דהיינו גידול שיער[8] אבל כי אמר הרי עלי לפורים ולא אמר לפורים סמוכין לשיער חייל עליה נזירות משום דמשתמע שנדר דבר שיכול לבא לידי חיוב לפורים דהיינו נזיר כשנזיר עובר לפניו דוקא ומשום הכי לא מהני הרי עלי נזרין לישנא דנזרין לא משמע שום לשון נזירות כן ל״ל הגה״ה והר״ר שבתאי כתב שיטה זאת מאי בינייהו כלומר מאי בינייהו בפירוש דמתני׳ דודאי נראה ליה דר״ל לא קאמר אלינא דרבי מאיר דבלפורים שתמא מיחייב בנזיר דאיכא למיפרך כל הני פירכי דפריך לעיל לר׳ יוחנן וע״כ יפרש המשנה כמו ר׳ יוחנן דגם לא יוכל לפרש המשנה שאמר בפירוש לפורים הסמוכים לשיער עלי דהא מתני׳ שתמא קאמר לפורים עלי הילכך ע״כ כרבי יוחנן מפרש ובנזיר עובר לפניו והוא שיטור וע״כ פריך מאי בינייהו בפירוש דמתני׳ ונראה שנתכוון להבין כמו שפירשתי בתחילה: **האומר** ימין הרי זו **שבועה**. ימין שלא אוכל ככר זה וה״ה שמאל כדלקמן א) פירוש התפילין מדהזכיר ימין בתחילה: **מן** **החרצנים** ומן **הזגים**. אם לא קתני כדמוכח בגמרא: **וכל** דקדוקי **נזירות עליו**. משום דנזיר שמשון מותר ליטמא למתים קאמר הכא וכל דקדוקי נזירות עליו: ורבנן סברי לא מתפיס אינש במידי דסמיך ליה ר׳ יוחנן אמר דכ״ע לא מתפיס אלא היינו טעמא דר״מ דחיישינן שמא צפורי נזיר טמא קיבל עליו מכדי חיישינן קאמר דלמא צפורי נדבה קיבל עליו א״כ הרי עלי קן מבעי ליה ודלמא הרי עלי צפורי מצורע קאמר כגון שהיה נזיר עובר לפניו ודלמא נזיר טמא ולפוטרו מן קרבנותיו קאמר כגון שהיה נזיר טהור עובר לפניו מאי בינייהו איכא בינייהו כגון דאמר ציפרין הסמוכין לשער עלי לר׳ יוחנן אע״ג דאמר הכי אי נזיר עובר לפניו אין אי לא לא לרשב״ל אע״ג דאין נזיר עובר לפניו מי איכא למ״ד לא מתפיס אינש במילתא דסמיך ליה והתניא [6]האומר ימין הרי זו שבועה מ״ט לאו משום דכתי׳ [1]וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם אמרי לא משום דימין גופיה איקרי שבועה דתניא [8]מניין לאומר ימין שהיא שבועה שנאמר [2]נשבע ה׳ בימינו ומניין [3]לאומר שמאל שהיא שבועה שנאמר [2]ובזרוע עוזו: **מתני׳** [3]הריני נזיר מן החרצנים ומן הזגים ומן התגלחת ומן הטומאה הרי זה נזיר וכל דקדוקי נזירות עליו: **גמ׳** מתני׳ דלא כר׳ שמעון דתניא ר״ש אומר [3]אינו חייב עד שידור מכולם ורבנן אמרי [3]אפילו לא נזר אלא בחד מנהון הוי נזיר מ״ט דר״ש אמר קרא [3]מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג ורבנן מ״ט אמר קרא [4]מיין ושכר יזיר ור׳ שמעון נמי הכתיב מיין ושכר יזיר ההוא מיבעי ליה [6]לאסור יין מצוה כיון הרשות מאי היא [7]קדושתא ואבדלתא הרי

כאילו אמר הריני נזיר בסתם: אמר קרא מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג וכיון דכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין יתן וגו׳ ותפילין דשמאל הוו: הריני נזיר מן החרצנים ומן הזגים ומן התגלחת ומן הטומאה ה״ז נזיר. פי׳ אם הזיר בא׳ מכל אלו ה״ז נזיר וכל דקדוקי נזיר עליו כאילו אמר הריני נזיר בסתם. ומשום דבעי למתני בתר הכי דנזיר עולם ונזיר משמשן אין כל ענין נזיר עליהם תנא הכא כל דקדוקי נזירות עליו: אינו חייב עד שיזיר מכולן. פי׳ עד שיאמר הרי׳ נזיר בסתם ואם בא

ג) אולי צ״ל לגאולה משמע דמקשה דלילתא ליפורים קיבל עליו ולא מזיר. ב) אולי צ״ל אלא הוי ולאלי מזיר ומלינן וכו׳ דמשני׳ ליה כוולאי ומקשה דלילתא ליפורים נדבה וכו׳ אבל לענין נזירות. ג) אולי צ״ל לשני ליה דקן אמר בלבו.

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי׳ פ״ב מהל׳ שבועות הלכה ו סמג לאוין רמח טוש״ע יו״ד סימן רלו סעיף ח:

טז ג מיי׳ פ״ח מהל׳ נזירות הלכה ט:

יז ד מיי׳ פ״ז מהל׳ נזירות הלכה יא סמג לאוין רנ:

מוסף רש״י

אינו חייב עד שידור מכולם. בנגע אחת כגון דאמר הריני נזיר אתם (לקמן יא:).

פי׳ הרא״ש

מכדי חיישי׳ קאמר ודלמא נדבה קבל עליו שנדר להביא ב׳ תורים נדבה.[ב] לכאורה משמע צפורי ולא נזיר וק׳ כיון דחיישי׳ קאמר ליחייב נמי בנזיר׳ מיהו איכא למימר כיון דהדבר שקול לא מחייב בנזיר דספק נזיר לחקל. ומיהו קשה דמשמע דלא קשה ליה אלא משום דחיישינן קאמר אבל אי הוי ודאי ניחא ליה ואמאי אדרבה כ״ש דקשה טפי ואמאי הוי ודאי דלמא נדבה קאמ׳ הלכך נראה לפרש דלמא צפורי נדבה קאמר ויביא מספק זה וזה כיון דחיישי׳ קאמר אבל אי הוה אמר ודאי לא הוה קשיא ליה שיביא שניהם וג״ל דעל כרחי׳ חיישי׳ דקאמר לאו משום ס׳ דאי אפשר לעשותו נזיר מס׳ ולהביא קרבנותיו לעזרה ג) ומצי׳ כיוצא בזה חיישי׳ להקל דחשבי׳ ליה כודאי אבל לא לענין נזירות דספק נזירות להקל; א״כ הרי עלי קן מבעי ליה. שכן דרך הנודרים לומר ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם: ודלמא צפורי מצורע קבל עליו לפטור מצורע שחייב להביא לטהרתו. לפ׳ קמא להתחייב ולפרושי דוקא צפורי מצורע. וק״ל אמאי שביק נזיר דקיימי׳ בזה ונקט צ״מ ליפרך דלמא לפטור נזיר טמא מצפורי׳ קאמר. ולהך פירוש דלתחייב זה בזה קאמר איכא למימר דלא ניחא ליה למימר להתחייב שתים מתורת נזיר חדא להיותו נזיר דאמר׳ צפורי נזיר טמא קבל עליו ועוד לפטור נזיר מקרבנותיו הלכך ניחא ליה למפרך מצפורי מצורע. ולפי׳ איכא למימר דניחא ליה טפי למיפר׳ מצפורי מצורע שמביא ב׳ צפורים מנזיר שמביא תורים ובני יונה: ות׳ לישני ג) לי הב׳ בלבו. וי״ל דלא מהני כיון דצפורים משמע הכי והכי ולא מוכח טפי לנזיר: כגון שהיה נזיר טהור עובר לפניו. ואיהו לא מחייב להביא צפורים הלכך ע״כ הי״ק הרי עלי דבר שאם אטמא אתחייב להביא צפורים. ות׳ דלמא הי״ק הרי עלי לפטור זה מצפורים אם יטמא. וי״ל דבכי האי גוונא מהני אם אמר בלבו היה כך משום דיש לנו לפרש דבריו בענין זה שחייב עצמו ודאי מהשתא. ולא שקבל עליו דבר שאם יארע במקרה שיתחייב הלכך לא מפרש דברי׳ אלא להיותו נזיר או לפטור מי שנתחייב כבר קרבנו׳. לר״ל אע״ג דאין נזיר עובר לפניו. דכיון דלדידיה אהני טעמא דסמוכים (הוא) [אף] דלא פ׳ בהדיא להיותו נזיר אם נע״ל. אם פ׳ בהדיא לא בעי נע״ל. אבל לר״י סמוכים לא מהני מידי הלכך בעי׳ לעולם נזיר עובר לפניו: האומר ימין היא שבועה. אם אמר ימין שלא אוכל דבר זה ואכלו לוקה. לאו משום דכתיב וירם ימינו וישבע. ומנין לשמאל שהיא שבועה דכתיב בימינו מכלל דבזרוע עוזו

מסורת הש״ס

ה) [תוס׳ מדרים פ״ח],. ב) לקמן יח: לח. [מדרים ח.]. ג) [לקמן יח: מדרים ח.], ד) לקמן ה. מד., ה) [לקמן לד.]. ו) [ויקרא יד], ז) ל״ל טהור.

תורה אור השלם

1. וְאֶשָּׂא אֶת יָדַי אֶל הַשָּׁמַיִם וְאָמַרְתִּי חָי לְעֹלָם אָנֹכִי: כִּי אָרִים כַּנֶּשֶׁר יָדִי וְשָׁבַעְתִּי בְּחַיַּי הָעוֹלָם כִּי אֶרְכָּס אֶל שָׁמַיִם יָדִי וְאֹמַר חָי לְעֹלָם אָנֹכִי: אִם שִׁנַּנְתִּי בְרַק חַרְבִּי וְתֹאחֵז מִשְׁפָּט יָדִי אָשִׁיב נָקָם לְצָרָי וְלַמְשַׂנְאַי אֲשַׁלֵּם: אַשְׁכִּיר חִצָּי מִדָּם וְחַרְבִּי תֹּאכַל בָּשָׂר מִדַּם חָלָל וְשִׁבְיָה מֵרֹאשׁ פְּרֹעוֹת אוֹיֵב: דברים לב ד

2. נִשְׁבַּע יְיָ בִּימִינוֹ וּבִזְרֹעַ עֻזּוֹ אִם אֶתֵּן אֶת דְּגָנֵךְ עוֹד מַאֲכָל לְאֹיְבֶיךָ וְאִם יִשְׁתּוּ בְנֵי נֵכָר תִּירוֹשֵׁךְ אֲשֶׁר יָגַעְתְּ בּוֹ: ישעיהו סב ח

3. כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיָּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ד

4. מִיַּיִן וְשֵׁכָר יָזִיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ג

נוסחת הריב״ן

ה) אלא: ב) תיבות (דקן משמע כי׳ נדבה כלל) ליתא בכ״י: ג) לפרין הוא: ד) וכיון דנזיר טהור ותיבות ותרילגא כגון ליתא בכ״י: ה) מנין לומר ימין: ו) בימינו וגו׳ בימינו: ז) תיבות (משמע כי׳ אמר יעשה) ליתא בכ״י: ח) לא: ט) כלומר קס״ל דהאי דאמר לאסור יין מצוה דלקדושא ואבדלתא קאמר והיכי מייל כו׳ ותיבת מי ליתא בכ״י:

הגהות הב״ח

(**א**) רש״י ד״ה ולאמר מזיר וכו׳ במקומו הס״ל ואח״כ מ״ש כגון שהיה מזיר טהור עובר לפניו דלאו בר איתוי **צפרים** הוא כל״ל והד״ש: (**ב**) ד״ה מאי טעמא וכו׳ דסמיך ליה הס״ל ואח״כ מ״ש לאומר ימין שאוכל:

גליון הש״ס

גמ׳ לאסור יין מצוה כיון הרשות. עי׳ שבועות דף כה ע״ש תוד״ה חומר:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תוס׳ ד״ה האומר ימין וכו׳ וה״ה שמאל כדלקמן עכ״ל. נ״ב כאן הס״ל ואח״כ מה״ד וכזרוע הייט שמאל דעוזו פי׳ התפילין אי׳ ממי מדהזכיר ימין תמלה עכ״ל וכל״ל אורח מישור:

הגהות התוספות

1. ל״ל הלריכות. 2. תיבת טפי ממקן. 3. ל״ל טהור. ותיבת שהוא ממקן. 4. ל״ל אהא כמוהו. 5. תיבות דלהיה תחתיו ממקנות. וכ״ל דאין סבראא כו׳. 6. תיבות קביל עליה ממקנות. 7. תיבות קביל עליה ממקנות, וכ״ל עלי. 8. עי׳ הגהות הב״ר על דיבור זה.

פי׳ הרא״ש (המשך)

להזכיר צריך שיזכיר כולם. ומיהו מודה ר״ש בהריני מסלסל ומכלכל דהתם לא התיר כלום אע״ג דלשון גדל שער הן הוי כאילו אמר הריני כאותו שרגיל לגדל שער והוי

לחודיה הוי נזיר דיין ושכר חד הוא:

ה) [בכריתות מסיק הש"ס כמאן דאמר הא דתניא אכל דבילה כו' כמאן כו' יהודה וגם בבכורות לא הביא הך דר' יהודה אומר ע"ש בדש"י ופע"ק ובתוספתא דכריתות פ"א תניא ר' יהודה אומר על היין במיתה ועל המשכיר בחמורה לפיכך אם אכל דבילה קטנית או שמחה אכל ודבש הרי זה לוקה מרבעים], ב) [יומא עו.] סנהדרין ע: שבועות כא. כריתות יג: [בכורות מה:], ג) שבועות כד. פסחים לו. קדושין עז: [כריתות כג.], ד) [מעילה יח.] מנחות יח. שבועות כח:, ה) [שבועות כ], ו) [בפסחים ליתא וגם בשאר דוכתי לא נמצא עי' במגיד משנה ריש פ' כ"ט בהל' שבת ובמגדול עוז שם], ז) [שבועות מז.], ח) [במדבר לן], ט) [במדבר ון], י) [שיך נע"ב], כ) מכאן עד ד"ה מאי היא שיך לעיל ג:, ל) [וע"ע תוס' פסחים קו. ד"ה זוכרהו וכו' ועוד מביאו למימר כו'], מ) שיך קודש ד"ה מה,

נוסחת הריב"ן

א) והא: ב) מיתת עליו ליתא בכ"י: ג) דלה' הוא ומי: ד) מדקאמר: ה) חייבא: ו) פריטין: ז) (כתובות): ח) מכולן: ט) ולא: י) אגגתן: כ) אלטריך הרבינא משום: ל) דמיימר: מ) הריני כשמשון (אי) כבן מנוח (אי) כו' כשמשון (אי) הני מיצות אי ליתא בכ"י: נ) (כל ימי חייו) ליתא בכ"י: ס) לפיכך יין שהכביד שערו כלומר יין שהגיע כו': ע) בתער הש"ד ומה"ד מגלח כל ג' ו' ומביא כו' והד"ש:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתניא ר"ש אומר כל שהוא. ר"ב ע"ל פוף דף ל"ז ודף ל"ח: (ב) שם הרי זה מזיר עולם מה בין: (ג) רש"י ד"ה הריני כשמשון כבן מנוח כבעל וכו' אמר כשמשון כבן מנוח כלל"ל ומיכא אי ממחק ג' פעמים: (ד) ד"ה הריני מזיר עולם וכו' כל ג' ו' ומביא הד"ש: (ה) תוס' ד"ה לאלופי למקדש מהכא דאינו חייב:

גליון הש"ם

תוד"ה מאי היא וכו' לב"נ לר"ת. עי' סוטה דף לב ע"א תוד"ה ק"ש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה אלא כי הא דאמר רבא וכו' תע"ג דהוי נמצא לבטל את המצוה. ר"ב עי' על בוצת רש"י בזה תורת משנה בפס שו"ת אלגזי סי' קנ כדי לסלק ממנו הטבת מות יאיר סי' יא: ב) תוס' ד"ה מאי היא קידושין ומגדלתא וכו' דנהי דקידוש היום לאורייתא על היין לאו דאורייתא. ר"ב עיין לאב"ן דף קמג ע"א: ג) ד"ה כשמשון וכו' דאי אמר כבעל דלילה לאוד. ר"ב עיין תוספות יו"ט ותורת מיטור:

הגהות התוספות

1. ל"ל דקדוש היום על היין.

פי' הרא"ש

אלימא קדושתא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא דכתיב זכור את יום השבת לקדשו ודרשינן בערבי פסחים זכרהו על היין. וקשה נהי דקידוש הוי דאורייתא כדאי' בברכו' נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה מיהו אבדלתא מאי איכא למימר ע"כ לאו דאורייתא הוא. ועוד מאי קאמר אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וכו' ואמאי חזר בו מקדושא ואבדלתא כי היכי דחל נזירו' על שבועה ה"נ חל על מצות קידוש. ונ"ל דהא ל"ק דלהך פירושא לא גריס אלא

הרי מושבע ועומד עליו מהר סיני אלא כי הא דאמר רבא [א]**שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חיילא על שבועה ורבנן נמי הא מיבעי ליה לאסור יין מצוה ביין רשות א"כ לימא קרא מיין מאי ושכר שמעת מינה תרתי ור"ש היינו טעמא דכתב שכר לאלופי שכר שכר למקדש דכתיב** [ב]**יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך מה גבי נזיר** [ג]**יין הוא דליתסר אבל שאר משקין לא אף גבי מקדש נמי יין הוא דליתסר אבל שאר משקין המשתכרין לא ולאפוקי מדר' יהודה** [ד]**דתניא** [ה]**ר' יהודה אומר** [ו]**אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש חייב איבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור** [ז]**דתניא ר"ש אומר האוכל גבילה ביום הכפורים פטור ולרבנן נמי הכתיב** [2]**מכל אשר יעשה מגפן היין אמרי לך רבנן התם** [ח]**לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה ור"ש לית ליה צירוף** [ט]**דתניא ר"ש אומר** [י] **כל שהו למכות לא אמרו כזית אלא לענין קרבן: מתני'** [כ]**הריני כשמשון כבן מנוח בבעל דלילה כמי שעקר דלתות עזה כמי שנקרו פלשתים את עיניו הרי זה נזיר שמשון: גמ'** למה לי למיתנא כל הלין צריכי דאי אמר הריני כשמשון הוה אמינא שמשון אחרינא קמ"ל כבן מנוח ואי תנא כבן מנוח הוה אמינא איכא דמיתקרי הכי קמ"ל כבעל דלילה וכמי שנקרו פלשתים את עיניו: **מתני'** [ל]מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער ומביא שלש בהמות ואם נטמא מביא קרבן טומאה נזיר שמשון הכביד שערו אינו מיקל ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה: **גמ'** נזיר עולם מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני האומר הריני נזיר עולם הרי זה נזיר [מ] מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער ומביא שלש בהמות ואם נטמא מביא קרבן טומאה נזיר שמשון הכביד שערו אינו מיקל בתער ואינו

[מ]**עד** שיזיר מכולן. או יאמר סתמא דמשמע כל מילי דנזירות קיבל עליה ואם בא לפרש חרגן וחג צריך לפרש כולם גם תגלחת וטומאה:

מכל אשר יעשה מגפן היין. אלמא דמכולהו צריך להזיר וא"ת ואכתי תגלחת וטומאה לא שמעינן וי"ל כיון דגלי לן ביין ה"ה שצריך לקבל גם תגלחת וטומאה ונפקא לן מלישנא דקרא מכל: **מיין** ושכר יזיר. משמע אפילו בחד הוי נזיר דהא כבר כתיב מכל אשר יעשה מגפן למה לי למיכתב מיין ושכר אלא לאשמועי' דאפי' לא נדר כי אם בחד מהני דחייל נזירות עליו ואפילו כשבא לפרש דהכא חרגן וחג לא כתיבי: **לאסור** יין מצוה כיין הרשות.

כלומר מקרא יתירא דמיין ושכר יזיר: **מאי היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא.** דקדוש היום דאורייתא ואיך תחול עליו נזירות וקשה דאדרבה להכי איצטריך קרא מיותר לומר דחייל עליה נזירות ועוד קשה מאי משני בתר הכי כגון שנשבע לשתות וחזר ונדר בנזיר דאתיא נזירות וחייל אשבועה מ"מ תקשי לו הרי מושבע ועומד מהר סיני כלומר דאין מושבע ועומד גדול מזה שנשבע לשתות ועוד קשה דקדוש היום לא דאורייתא הוא דנהי נמי דכתיב זכור ודרשינן זוכרהו על היין אסמכתא הוא [ס] לר"ל דגרסינן בתמיה וכי מושבע ועומד מהר סיני כלומר ל"ל קרא מיותר לאסור יין מצוה וכי מושבע וכו' דנהי דקדוש היום דאורייתא על היין לאו דאורייתא [ב] דזוכרהו על היין אסמכתא והשתא משני כגון שנשבע לשתות וקמ"ל קרא יתירא דחייל עליה

אע"ג שנשבע לשתות [ט]: **לאלופי** [ה] **למקדש.** מהכא [ה] ואינו חייב למקדש אלא אין ושכר ולאפוקי מרבי יהודה כו': **ר"ש לית ליה איסור חל על איסור.**

פירוש בעלמא כדתניא כו' ואי לאו קרא הכא ה"א היכא דנשבע שלא לשתות ושוב הזיר בנזיר ושתה ביין לא חייב אנזירות קמ"ל קרא יתירא דמיין ושכר דאם נשבע שלא לשתות כוס זה ונדר בנזיר ועבר ושתה הכוס דלקי תרתי משום שבועתא ומשום נזירות ולא תימא כדקאמר רבא לעיל שבועה שאשתה אלא תוכל לתרץ אפילו שבועה שלא אשתה כדפירשתי: **ורבי שמעון לית ליה צירוף.** כלומר אין צריך יתור לצירוף דאפי' בשאר איסורים כתב ודם מחייב בכל שהו ולא אמרו כזית אלא לקרבן והכא לא שייך צירוף לקרבן אקרבן נזיר אינו בא על שאתה יין אלא מלקות והקרבן בא על השלמת נדרו: **מה** בין נזיר שמשון לנזיר עולם. וא"ת שאלה איכא ביניהו דנזיר

שמשון ליתא בשאלה ונזיר עולם איתא בשאלה כדאי' בפ' בתרא דמכות (דף כב.) גבי חורש תלם אחד וי"ל מילתא דליתא בנזירות לא קתני ואם יש"אל על נזירות אז לא הוי נזיר וה"ק מה בין נזיר שמשון כו' כשנסיבה מזיר: [מ] **כשמשון** כבן מנוח בבעל דלילה. אבל כשמשון לחודיה או כבן מנוח לחודיה לא סגי עד שיאמר אלשמן כדמוכח בגמ' מכאן ואילך גריס ר"ת וכמי שעקר דלתות עזה בוי"ו וכמי שנקרו פלשתים את עיניו דאו או קאמר כלומר או שיאמר כמי שעקר או כמי שנקרו כו' [ג] דאי אמר כבעל דלילה לחוד או כמי שעקר דלתות עזה לחוד או כמי שנקרו פלשתים את עיניו לחוד דהוי נזיר שמשון דבהא ליכא למיטעי: **נזיר** עולם מיקל. ולא מגלח לגמרי כאבשלום שלא גלח לגמרי שהרי נתלה בשערו: **ומביא** ג' בהמות. בשעה שמיקל הלכה למשה מסיני ואסמכתא מאבשלום דאמר אשלם נדרי חטאת עולה ושלמים כנזיר טהור: קרבן טומאה. שתי תורים ואשם: קרבן

קאמר להכי אמר כבן מנוח ואי הוה אמר נמי כשמשון כבן מנוח בלבד ה"א איכא אינש אחרינא דאתקרי נמי הכי או בן מנוח או שמשון בן מנוח לה"ק בהדייהו כבעל דלילה או כמי שעקר דלתות עזה כמי שנקרו פלשתים את עיניו או כמי שעקר דלתות עזה דמיגליא מילתא דלא הוה אחרינא: **הריני נזיר עולם הרי זה נזיר.** [נ]כל ימי חייו דכי אמר הריני נזיר עולם משמע דנזירות קבל עליו עד עולם [ס]לפיכך יין שהגיע לו' יום שיש לו כובד שיער מיקל בתער [ע] ומגלח כל ג' ו' [פ] : **ומביא.** לכל תגלחת ותגלחת ג' בהמות חטאת ועולה ושלמים כמו שנאמר בענין [במדבר ו]: **ואם נטמא מביא קרבן טומאה.** כבש בן שנתו לאשם ושתי תורים או שני בני יונה. אבל המקבל עליו נזירות שמשון הרי זה נזיר עולם ועולם אינו מיקל בתער: [צ] **ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה.** שכן מלינו בשמשון שנטמא למתים כדמפרש לקמן [ע"ב]:

[ב]**והרי מושבע ועומד** [ג]**עליו מהר סיני הוא.** דכתיב [ד] זכור את יום השבת לקדשו זוכרהו על היין אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל כו' [ו] (פסחים דף קו.) וקי"ל [ז] דנשבע לבטל את המצוה פטור דלא אתיא שבועה ומבטלה מצוה. וא"ת הא תנן (נדרים דף פח. שבועות דף כה.) חומר בנדרים מבשבועות שכן הנדר חל על דבר מצוה כדבר הרשות דאיתא הרי ידור נדר לה' כתיב [ח] אפילו במידי דלה' [ג] נמי לא קשיא דהא לא הוי אלא כגון דאמר ישיבת סוכה עלי דאוסר אותה עליו ואין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר קונם שלא אשב בסוכה אין בדבריו כלום והכי מסקינן לה בנדרים בפרק ואלו מותרין (דף פח:): **אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חיילא על שבועה.** והיינו דקאמר לאסור יין מצוה דנשבע לשתות ביין הרשות. וכי תימא מאי שנא נשבע מפי עצמו מנשבע מהר סיני הכי אמרינן ליה בהדיא במס' שבועות (דף כט.) שבועה שאוכל ככר זו וחזר ואמר שבועה שלא אוכלנה על הראשונה חייב משום שבועת בטוי ועל השניה חייב משום שבועת שוא והתם מפרש טעמא ומיהו איכא לן למשמע מינה [ד]דקאמר חייב על השניה [א] אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה דנזירות נמי חיילא אהאי דנשבע לשתות יין: **מאי ושכר ש"מ פרסי.** לאסור יין מצוה ביין הרשות וכי לא נדר נמי אלא ממה מייניהו דהוי נזיר מכולהו: **אף גבי.** כהן הבא למקדש כי שתה יין הוא דליתסר אבל כי שתה שאר מילי דמשכרין לא ולאפוקי מדר' יהודה כו': **קעילית.** שם מקום: **איבעית אימא.** היינו טעמא דר"ש דאמר אינו חייב בנזירות עד שיזיר מכולן בשתה דאמר הריני נזיר דר"ש לטעמיה דלית ליה איסור חל על איסור וה"נ כי אסר עצמו מן המרגלים ומן הזגין [ז]וחיילא עליה נזירות לא אתי אידך פלגא דתגלחת וטומאה [ה] וחיילא עילויה אי נמי כי הזיר עצמו מן היין לא אתי איסור תגלחת וטומאה וחייל אאיסור יין לשוייה נדר גמור: **ומנא אימרא דר"ש ליה ליה איסור חל על איסור דתניא ר"ש אומר האוכל גבילה ביום הכפורים וכו'.** דלא אתי איסור יום הכפורים וחייל אאיסור גבילה דלא אמרינן מיגו דאתא יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי אאר מילי איתוסף נמי לגבי גבילה. ור"ש לטעמיה דאמר במסכת כריתות (דף כג.) דאפילו איסור חמור לא אתי וחייל על איסור קל והכי [ו]פריענא לה במסכת [ז][יבמות] (דף לג:) ובמסכת שבועות (דף כד.): **לימד על כל איסורי נזיר שמצטרפין זה עם זה.** לכזית שאם לא אכל בין מרגלן וזג אלא כזית בלבד חייב מלקות: **ור"ש.** דלא דרים ביה האי טעמא אלא עד שיזיר [ח]כו' אזיל לטעמיה דלא מצריך ליה האי קרא משום צירוף דלר"ש לית ליה צירוף דקסבר ר"ש אפילו לא אכל אלא כל שהוא חייב דעובר בלאו האמור בו מרגלים ועד זג לא יאכל [ט] דתניא ר"ש אומר כל שהוא למלקות [י]לא אמרו שיעור אכילה לכזית אלא לענין קרבן ולענין שאר איסורין שחייבין על [כ]שגגתו חטאת כגון אכל ודם וחמץ בפסח אבל גבי נזיר כי עבר על נזירותו ואכל זג או מרגלן דמילקא הוא דלקי ולא הוי חייב קרבן בכל שהוא אחייב ולא בעינן ביה צירוף הלכך הואיל ולא איצטריך [ב] משום צירוף [ג]מייתר ליה קרא לההוא טעמא דאינו חייב עד שיזיר מכולן: **מתני' הריני כשמשון** [מ]**או כבן מנוח או כבעל דלילה.** או אלא אמר כבעל דלילה אלא אמר כשמשון או כבן מנוח כמי שעקר דלתות עזה או אלא אמר דלתות עזה אלא אמר כשמשון כבן מנוח כמי שנקרו פלשתים את עיניו: **הרי זה נזיר שמשון.** צריך לנהוג בעצמו בנזירות שמשון. ולקמן מפרש היכי הוי: **גמ' דאי אמר כשמשון.** ותו לא ה"א שמשון אחרינא דהא מגלח בתער ומגלח כל ג' ו' ומביא כו' ומיהו אי אמר כבן מנוח לחוד אי אמר כבעל דלילה לחוד אי אמר כמי שעקר דלתות עזה לחוד אי אמר כמי שנקרו פלשתים את עיניו לחוד אי אמר כבן מנוח כמי שעקר דלתות עזה כמי שנקרו פלשתים את עיניו לחוד אי אמר כבעל דלילה לחוד אי אמר כמי שעקר דלתות עזה לחוד אי אמר כמי שנקרו פלשתים את עיניו לחוד אי אמר כבן מנוח כמי שעקר דלתות עזה כמי שנקרו פלשתים את עיניו לחוד אי אמר כבעל דלילה לחוד אי אמר כמי שעקר דלתות עזה

כד א מיי' פ"ג מהל' מילה הלכה יג:
כה ב מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה יג סמג לאוין רמב:
כו ג מיי' שם סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רל סעיף ח וסעיף ב:
כז ד מיי' שם הלכה י:
כח ה ו מיי' פ"ח מהל' נכרות הלכה ד סמג עשין ריח טוש"ע יו"ד סי' שו סעיף ח:
כט ז מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' כג טור ש"ע יו"ד סי' רג סעיף ז: ל ח מיי' פ"ג מהלכות מילה הלכה יב:

תורה אור השלם

1. אִישׁ כִּי יַדִּר נֶדֶר לַיְיָ אוֹ הִשָּׁבֻעַ שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג
2. כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בְּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָּגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ: דברים טו יט
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיְיָ: במדבר ו ב
4. כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ כִּי נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן הַבָּטֶן וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: שופטים יג ה
5. וַיֹּאמֶר שַׁמְשׁוֹן בְּלֶחִי הַחֲמוֹר חֲמוֹר חֲמֹרָתַיִם בְּלֶחִי הַחֲמוֹר הִכִּיתִי אֶלֶף אִישׁ: שופטים טו טז
6. וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְיָ וַיֵּרֶד אַשְׁקְלוֹן וַיַּךְ מֵהֶם חֲלִישִׁים אִישׁ וַיִּקַּח אֶת חֲלִיצוֹתָם וַיִּתֵּן הַחֲלִיפוֹת לַמְגִּידֵי הַחִידָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַיַּעַל בֵּית אָבִיהוּ: שופטים יד יט
7. וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֵלְכָה נָּא וַאֲשַׁלֵּם אֶת נְדָרַי אֲשֶׁר נָדַרְתִּי לַיְיָ בְּחֶבְרוֹן: שמואל ב טו ז
8. וּבְגָלְחוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים לְיָמִים אֲשֶׁר יִגְלַח כִּי כָבֵד עָלָיו וְגִלְּחוֹ וְשָׁקַל אֶת שְׂעַר רֹאשׁוֹ מָאתַיִם שְׁקָלִים בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ: שמואל ב יד כו

פי' הרא"ש

הרי עלי כבכור. אם אמר הרי עלי ככר זה כבכור ר' יעקב אומר. ס"ד דלא בעי' שיתפיס בדבר הנדור. אלא אפי' התפיס בדבר האסור כגון בכור שקדושתו מרחם אסור: מאי לאו ר' יהודה ס"ל כר' יעקב דשמשון נמי לא נדר בנזיר אלא ע"פ המלאך היה נזיר: לא דכו"ע בעי' דבר הנדור שאני גבי בכור דכתיב לה'. ומרבינן מיניה בכור דהוי כעין דבר הנדור דדמי לקדשים. וכן ר' יהודה נמי מרבי' לה' דכתיב גבי נזיר שמשון דדמי לשאר נזירים א"נ דר' יהודה סבר דשמשון קבל עליו נזירות כשהגיע לכלל שנותיו כי כן צוה לו המלאך. א"נ מנוח הדירו כדאמר' האיש מדיר את בנו בנזיר: שכן מתפיסין בנדר (נזיר) דאע"פ שבאין חובה מ"מ צריך להקדישן: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא דמתוך שרב' עליו ימי נזירותו מתחרט וקרבנותיו קרובין להיות חולין בעזרה: מלאך הוא דקאמר אבל מנוח לא הדירו: אילימא [מדכתיב] בלחי החמור הכיתי אלף איש. נ"ל דמהאי קרא לא מייתי מידי דאבאותה שעה באו עליו פלשתים והצרך לעמוד על נפשו: דדילמא גרויי גרי בהו. כלומר זרק בהן החץ והרגם והמם כווארק חץ: [ו] ודילמא גוססים שורנהו ואפי' למ"ד פ' ג' מינין דנזיר אסור ליגע בגוסס. הכא לאו גוססים ממש אלא סמוכים לגוססים. וג"ל לחלק בין גוסס בידי שמים לגוסס בידי אדם: ואשלם את נדרי אשר נדרתי וגו' היינו קרבנות נזירותו. וליף ימים ימים מבתי ערי חומה דכתיב התם ימים תהיה גאולתו:

(זה הסגה היתה כתובה מן הלד בספר שממנו הועתק זה). [ו] נראה דלעתו למלק דגוסס בידי אדם חשוב כמי טפי מגוסס בידי שמים וכ"ע דבפ' הנסקרפין דף עח אמרי' לרבנן דהלכתא כווותייהו גוסס בידי אדם חשיב גברא קטילא משא"כ בגוסס בידי שמים. אי"ש:

קרבן הוא דלא מייתי. פירוש נזיר שמשון אבל נזירות חייל עליה כלומר לענין שאסור לטמאות למתים לכתחילה: **שלא** מצינו בשמשון שיצא נזירות מפיו. כלומר לא מר בנזיר אלא מבטן אמו היה נדור בנזיר ממילא ואין בענין אידור בדבר הנדור כמו הריני כזה שנדר בנזיר כדדרשי' (נדרים דף יד.) כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור: **הרי עלי בכבור.** פי' ככר זה כבכור: **לא** דב"ע.[1] כלומר א] כ"ע אי אמר כעולה וכשלמים הוי דבר הנדור אבל בכור קדוש מרחם אמו רבי יהודה סבר לה כרבי יעקב דאמר לא בעינן דבר הנדור ואם אמר הריני כשמשון הוי נזיר אע"ג דנזיר שמשון לאו נדור הוה אלא קדוש מבטן אמו כבכור: **לא** דב"ע בעינן דבר הנדור בעלמא לגבי נזירות ושאני הכא דכתיב לה'. כי ידור נדר לה' לרבות את הבכור כלומר שהוא לה' ממילא אפילו [הכי][2] הוי נדור: **לרבות את החטאת ואשם.** דסד"ע עולה ושלמים הבאים נדבה הוי דבר הנדור אבל בחטאת ואשם הבאים בחובה לא מיקרי דבר הנדור קמ"ל לה' דמרבי כל מילי דהוי לה': **שמצוה** לקדש. פירוש בכור[3] תקדיש ולומר תוקדש בבכורה אע"פ דקדיש מרחם: **מי לא** קדוש. הלכך לאו דבר הנדור הוא כיון דאינו אלא מצוה בעלמא: **גבי** נזיר נמי הכתיב לה'. וכי היכי דמרבי ר' יעקב בכור מלה' ה"נ נרבה נזיר שמשון מלה' דכתי' בנזיר: **לא** אכלתי אשם נזירות. אבל שאר אשמות היה אוכל אבל אשם נזיר היה קשה בעיניו לאוכלו לפי שאינו בא אלא בנזיר שנטמא וכיון שנטמא הי' דואג פן מתחרט על נדרו שהימים הראשונים נופלין ומביא חולין בעזרה: **עליך** הכתוב אומר להזיר לה'.

כלומר שתחילת נדרו לגמרי לש"ש ולא היה דואג שיתחרט אע"פ שנטמא אבל שאר נודרים שמא נודרי' בעת צרה או על עבירה שבידן כדי להנטער ולכפר על עונם וכשמתרצים הימים עליהם ממה שגמרו בדעתן קרוב להיות תוהא על הראשונות:

שמשון לאו נדור הוה. פירוש לא נדור נזיר הוה: והא כתיב כי מזיר אלהים יהיה כו'. ופק"ד שהמלאך היה אומר לאביו שיזירנו לכשיולד דדאמרי' לקמן (דף כח:) האיש מדיר בנו בנזיר: **התם** מלאך הוא דקאמר ליה. בנבואה ולא יצא נזירות לא מפי אביו ולא מפי שמשון:

גרויי גרי. לשון חצים כלומר מרחוק זורק בהם והרגם:

דילמא גוססין שווינהו. לאו דוקא גוססים כי נזיר אסור ליגע לגוסס אלא כלומר קרוב לגוססין: **אלא** גמר'. פירוש דגמרי' דקטלינהו ממש והדר שלחינן ואפי' למאן דאמר (יבמות סח.) קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל במגע מיהא מטמאין: **ונזיר** עולם היכא כתיב. כלומר שמותר להקל ומייתי מאבשלום שהיה מיקל למר דדאית ליה ולמר דדאית ליה:

את נדרי אשר נדרתי. וסתם נדר משמע ליה נזירות ועוד אחר שלא היה מגלח אלא מימים לימים [ם] משמע שהכניד עליו שערו מכלל דנזירות נדר: אין

מני אי רבי יהודה הא אמר דמותר לכתחילה. ליטמא ומתני' קתני אם נטמא בדיעבד אבל לכתחילה לא: **תנא נמי גבי נזיר שמשון אם** [ח]. וה"ה נמי [ט] לכתחילה מותר: **הרי עלי.** ככר זו כבכור: **רבי יעקב אומר.** דלא בעינן שיהא איסורו בדבר הנידר כגון [י] חטאת [כ] ושלמים [ל] (דהא כתיב אים כי ידור נדר לה' לרבות דבר האסור כגון בכור): **רבי יהודה סבר לה כר' יעקב דאמר לא בעינן דבר הנדור.** הכי נמי כי אמר הריני נזיר שמשון הוי נזיר ואע"ג דשמשון לא יצא נזירות מפיו: **ור"ש.** דאומר לא הוי נזיר סבר לה כר' יוסי דאמר מותר משום דלא [מ] התפיס אלא בבכור דלא הוי דבר הנדור שהרי קדושתו מרחם: **ושאני גבי בכור.** דהיינו טעמא דרבי יעקב משום דכתיב לה' אים כי ידור נדר לה' לרבות את הבכור: **לרבות חטאת ואשם.** דכי אמר ככר זה עלי כחטאת וכאשם אסור: **מרבה אני חטאת ואשם שכן מתפיסין בנדר.** שאינו מביא חטאת ואשם עד שיהא מחויב להן ואימר זהו לחטאתי ולאשמי: **שאין** [ז] **מתפיסו את הבכור בנדר.** [ה] לנדור ועומד מרחם הוא אבל גבי נזיר דכו"ע בין לר' יעקב בין לרבי יוסי בענין דבר הנדור הא כתיב ביה לה' לנזיר [ם]: **לא אכלתי [אשם] נזירות מעולם.** משום דהוה טעמא דאמרי' לעילו דבשהן [ט] מיטמאין ורבין עליהן ימי טומאה הן מתחרטין [י] ומביאין חולין לעזרה: **ופחו.** ומהר עלי יקרי והביאני לידי הרהור: **נשאוב מים מן** [כ] [ל] **הגיע** גרסי'. שכן הוא לשון המשנה [מ] ופי' מן המעיין: **עליך אמר הכתוב אים כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה'.** דמשמע שנודר לשם שמים: **ושמשון לאו נזיר** [נ] **הוא והא כתיב כי נזיר אלהים** [מ]. וקא ס"ד דמנוח קאמר להא מילתא דהוה ליה דבר הנדור דאדם מדיר את בנו בנזיר [ס]: **מלאך הוא דקאמר.** כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן אבל מפי [ע] מנוח לא יצא: **דילמא גרדויי גרד להו.** מחתך חתך בהן אבל הוא גופיה לא נגע בהו: **ויך ויקח כתיב.** דמשמע ויך והדר ויקח: **גוססין שוינהו.** ובהדי דהוו גוססין אשלחינהו ולא איטמי בהו: **ונזיר עולם היכא כתיב.** שמיקל בתער ומביא שלם בהמות: ה"ג **דתניא רבי אומר אבשלום נזיר עולם היה שנאמר ויהי מקץ ארבעים שנה** [פ]. ומגלח היה אבשלום לשנים עשר חדש [ע] דבכך הוה ליה כובד ובבגיר מהכי לא ה"ל כובד דכתיב גבורתו (שופטים ח) אבל שאר [פ] נזירי עולם מגלח א' לג' יום [צ] דהוי ליה בהכי כובד: ויליף

דכל דבר שהוא אסור לגבוה הוא מתפיסו ממי בנדר, אע"פ שהוא אסור בלא נדר, כגון בכור (שם יג.). **מנין כו' שמצוה** עליו להקדישו. לשם בכור ואף על פי שהוא קדוש מלאו (ערכין כט.). **לא אכלתי אשם נזיר טמא.** דמיר שמיטמא מביא אשם ואמר כך מונה ימי טומאה אחר ומאותו אשם לא אכל (נדרים ט.). **שבא אלי אם הדרום.** שבא לאקריב קרבן מזיר ולגלח שערו (שם). **ופחז יצרי עלי.** מתוך שרואיתי במיש לוראתי כל כך נאה ומגבר עלי יצרי ויקיקם לאביאתי לידי מעשים רעים לטולדני מן העולם (שם). **אמרתי לו.** כך אמר בעצמו (שם). **עליך הכתוב אומר איש כי יפלא וגו'.** דהיינו לה' לשם שמים (שם).

נוסחת הריב"ן

[ח] אם נטמא דיעבד: [ט] אי אלים שמים ומסוגבר פה גרים ליה בכ"ש: [י] התפיסו: [כ] מתפיס: [ל] דקדוש: [מ] תיבת ולא ליתא בכ"ש: [נ] דכ"ש: [ס] להזיר לה': [ע] תוהים ונדרים וכשהן ממומאין: [פ] ומגלח מביאין: [צ] (הגיע): [ק] הוה: [ר] הגער וגו': [ש] מפיו נמי: [ת] שנה וגו': [א] (דבכך הוה כו' דכתיב גבורתו) ליתא בכ"ש: [ב] מיר: [ג] (דהוי ליה בהכי כובד) ליתא בכ"ש:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תנא נמי וכו' דלכתחלה מותר:

גליון הש"ם

גמ' ויך ויקח כתיב. עיין בפירוש רש"י במומים שמות ז' כ' ולקמן דף יט ע"א:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בתוס' ד"ה הרי עלי בכבור פי' ככר זה בכבור לא דב"ע כלומר וכו'. נ"ב באורח מישור מוחק תיבות לא דב"ע ושוטה ממנו דבור אחד עד אבל בכור קדוש מרחם אמו ומא"כ מה"ד ר' יהודה סבירא ליה. ומיהו נלענ"ד דגם לפי הטעמא שלפנינו כאן יהיה סוף הדבור אבל מרחם אמו ומא"כ מה"ד ר' יהודה סבירא ליה וכו' והך ד"ה רבי יהודה ס"ל הוא לא רק מהופך ושייך קודם ד"ה לא דב"ע ולפ"ז אע"ל שהוא טעות ולתנא כתב האורח מישור דהגה"ם דפוס פפד"מ שלפנינו היא טעות:

הגהות התוספות

1. תיבות לא דכו"ע נמחק. ולדיבור זה הוא המשך אחד עם דיבור שלפנינו וכ"ל פי' ככר זה כבכור כלומר דאי אמר כו'. 2. נ"ל אפילו הכי הנדר כן כו'. 3. נ"ל בבכור. ותיבת תקדיש נמחק.

מוסף רש"י

הרי עלי כבכור. בבכור קא מיירי דאי מיפרש"ל ליה שום זכייה בגוויה, ואסור ליה ומי באלילה שאמר הרי עלי בשר זה כבשר בכור (נדרים יב:). **לה' לרבות את הבכור.** מנין כו' שמצוה עליו להקדישו. לשם בכור ואף על פי שהוא קדוש מלאו (ערכין כט.). **לא אכלתי אשם נזיר טמא.** דמיר שמיטמא מביא אשם ואמר כך מונה ימי מזירות אחר ומאותו אשם לא אכל (נדרים ט:). **שבא אלי אם הדרום.** שבא לאקריב קרבן מזיר ולגלח שערו (שם). **ופחז יצרי עלי.** מתוך שראיתי במיש לוראתי כל כך נאה ומגבר עלי יצרי ויקיקם לאביאתי לידי מעשים רעים לטולדני מן העולם (שם). **עליך הכתוב אומר איש כי יפלא וגו'.** דהיינו לה' לשם שמים (שם).

ויליף מבתי ערי חומה. דכתיב בהו ימים תהיה גאולתו מה להלן י"ב חדש כדמפרש ביה קרא [1] ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה: **רבי נהוראי אומר.** אבשלום היה מגלח אחת לי' יום: **שכן מצינו בבני מלכים.** [2] שכן נוהגים: **והא רבי הוא דאמר.** דמסק' ערכין (דף לא.) ימים תהיה גאולתו אין ימים פחותים משנים שאם בא לגאלה בתוכו יום [3] שמשכנה לו אינו יכול לגאלה עד שיעברו עליו ב' ימים לפי שאין מקרא יוצא מידי פשוטו והכא נמי מאי חזא רבי [4] מההוא ג"ש מה להלן י"ב חדש כו' נגמר מהאי טעמא ונימא נמי דאבשלום מגלח היה לשני ימים: **האי ג"ש.** דגמיר מבתי ערי חומה: **משום כובד הוא דקא גמיר** [5]. דכתיב ביה באבשלום [ש"ב יד] כי כבד עליו וגילחו: **ובשני ימים ליכא כובד.** ומשום הכי לא גמיר מיניה: **ונימא דשתי שנים.** משמע האי מקץ ימים לימים אשר יגלח דשתי שנים נמי איקרו ימים כדכתיב ויהי מקץ שנתים ימים: **ואימא שלשים יום.** דשלשים [6] איקרו ימים כדכתיב עד חדש ימים: **ואימא מהכא מימים ימימה.** תלכנה בנות ישראל לתנות לבת יפתח ד' ימים בשנה דהיינו יום א' לשלשה חדשים הכא נמי נימא דמגלח היה אבשלום לג' חדשים. לתנות לשון תאניה ואניה (איכה ג): **ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה.** מה ביאה מדמיון של כהן לבית המטוגע חולץ וקולה וטח ונותן שבוע להסגירו אף כאן בשיבה אף הכא נמי כיון דכתיב מימים ימימה ליהוי נמי כמאן דאמר ימים: **א"ר.** [7] לא ילפינן מההוא קרא דכתיב בבא יפתח דמנא ידעינן דמתלתא ירחין לתלתא ירחין הוי חד זימנא: **דילמא.** האי דקאמר ד' ימים בשנה הכי הוי לסוף ד' ירחין חד זימנא ולתרין [ירחין] חד זימנא ולארבע ירחין חד זימנא ולתרין ירחין חד זימנא דהיינו נמי לארבע זימנין והילכך הואיל ואיכא למימר הכי [8] ואיכא למימר הכי שבקינן ההוא קרא ולא מפרש וגמרינן מקרא דמפרש דהיינו מבתי ערי חומה: **גבי כהנים.** הדיוטים: **מידי הוא טעמא.** דאמרינן דמגלחין בשלשים יום אלא משום דאיכא כובד שיער והוה ליה ניוול הכא נמי איכא כובד ומשום הכי היה אומר רבי נהוראי דאבשלום היה מגלח לאחר שלשים יום: לדברי רבי יוסי דאמר שמגלח מערב שבת לערב שבת מאי היכא איכא בין דידיה דהוי מזיר לשאר אחין הא אינהו נמי נוהגין להסתפר בכך: **איכא ביניייהו.** בזמן שחל יו"ט להיות באמצע שבת דאחין מגלחין בערב יום טוב והוא אינו מגלח עד ערב שבת. ואי קשיא לך ולרבי [9] מאי שנא אבשלום משאר מזירי עולם דמסתפרים אחת לג' יום משום דלגבי דידהו הוי כובד ורבי מתרץ לטעמיה דאבשלום הואיל ובעל כח הוה לא הוה כובד כשאר אחין [10] ולרבי יוסי הואיל [11] דאורחייהו דבני מלכים להסתפר מערב שבת לערב שבת הוה ליה כובד כשאר אחין [12] אחין אבל לשאר אינשי ליכא כובד עד ל' [13]: **הני מ' שנה.** דכתיב [ש"ב טו] ויהי מקץ מ' שנה: **מאי עבידתייהו.** והלא לא היו למלכות [14] בית דוד אלא ג' [15]: **נקץ מ' שנה ששאלו להם מלך.** [16] היא שנת עשר לשמואל הרמתי. אבשלום היה יודע שעתיד דוד [17] למלוכות מ' שנה וכשנתמלא מ' שנה ששאלו ישראל מלך מיום ליום אחר במלכו שמואל ושאול דהיינו בתחילת המלכות ועלתה לשניהן לפי שעדיין לא יצא טיבעו של שאול בעולם ואף טיבעו של שמואל בעולם שהיה נקרא מלך לא פסק ושתיה שמלך שאול בעצמו בחיי שמואל כמו שלמדנו [בסדר עולם] שלא מת שמואל לפני [18] שאול אלא ד' חדשים וי"ז שמלך דוד ועבה אבשלום ואמר עכשיו הגיע הקץ של אבא ואלכה לחברון להסך לי שם המלוכה. ואם נפק אדם לומר מנין לתת לאומר שאותה שנה שמלכו שמואל ושאול שהיתה בתחילת מלכות של שאול ושמואל לא מת לפני שאול אלא ד' חדשים מכאן אתה למד שבאותו יום שעלתה תנה לשילה [19] דכתיב ועלי הכהן יושב על הכסא (שמואל א' ג') [20] באותו יום נתמנה לשופט והיינו דכתיב [21] ויעד על הכסא ולמדנו שבאותה שנה נתעברה חנה וילדה שמואל ונאמר בו בשמואל (שם) ויעד שם עד עולם עד עולמו של יובל ג' שנים ושתי שנים שגמלתו אמו הרי לך שנים של שמואל ג"כ שנים ועלי כמה שנים נתמנה על ישראל מ' שנה וכשהיה לו לעלי הרבעים שנה בן כמה שנים היה שמואל הוי אומר בן ג"ט שנה שצריך אתה להוציא שנה אחת לעיבורו כמה נשתיירו לו משנותיו של שמואל י"ג לא מהן עשר שלמלך שמואל אחר מיתתו של עלי ונשתיירו [22] להן ג' שנים זו היא [23] שאמרו אחת שמלך שאול ושמואל ושתיים שלמלך שאול בעצמו: **כד פדא אמר לנגד נזיר נזרו ונדר** [24] **נדרו האמור בפ' נזיר שהן ג' חסר אחת.** לנדור נדר נזיר להזיר יזיר נזרו נדר נזרו יזיר הזירו נזרו ונזרו והזיר נזרו נזרו הנזיר נזרו הנזיר הנזיר ידור נזרו נדרו ידור נזרו הרי ג' חסר אחת. נזר אלהיו לא קחשיב לפי שאינו לשון נזירות אלא לשון עטרה כמו התרגום: **נזיר להזיר מלמד שהנזירות חלה על נזירות.** שאם אמר הריני נזיר אם אוכל ככר זו ואחזר ואמר הריני נזיר אם אוכל ככר זו ואכלה מונה שתי נזירות דאף על גב דככר אחד הוא חלה נזירות על נזירות. וכיון דהני אתו לדרשא ולא למניינא אחריני נמי לאו למניינא אתו: **וכך**

אין [1] ימים פחותים משנים. דדרים מימים תהיה גאולתו שאין המוכר יכול לגאול בפחות משני ימים. (והא א"ר כו') הכי נמי דבכל [2] ב' ימים יקל שערו ומשני דבב' ימים ליכא כובד ומסתמא לא נתקבל ג"ש להכי [3] אלא ממסמעות דימים דהיינו שנה תהיה גאולתו שגואל אחרי ב' ימים כל יגאל עד דכתיב בתריה ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה אלמא דכל השנה גואל: **תלכנה בנות ישראל לתנות לבת יפתח ד' ימים בשנה.** ומשמע בסוף כל ג' חדשים הלכו לרחות ומשני מנא ידעי דמתלקין השנה בשוה דילמא תרין ירחין בחד זמנא ול' ירחין בחד זמנא וכו'] וכיון דהכי הוא לא ידעינן מהיכא גילף דלית לן למילף ממקום שיכול להיות שאין הדבר כ' (עוד) להכי ילפינן מבתי ערי חומה: **מ"מ גבי כהנים [דאיכא] כובד.** וא"ת והא כהני' עלמא ילפי' (מעניה י.) מסתם נזי' פרע פרע דמקילין אחת לשלשים יום [4] וא"כ גילף נזיר עולם מסתם נזיר דהוי שלשים יום וי"ל דלא מיסתבר ליה ללמוד קדושת עולם מקדושת שנה ולהכי ילף מכהנים אע"ג דלמד מן הלמד משום דכהנים נמי קדושת עולם הוו: **מאי איכא ביניה לשאר אחוהי.** וא"ת ונימא דאיכא ביניייהו קרבנות דהוא מביא ולא הן וי"ל דה"ק מאי איכא ביניה בתגלחת דקאמר קרא ויהי מקץ ימים אשר יגלח [5] משום דבתגלחת היה מתחל: **הני** (מקץ) מ' שנה **למאי.** פי' דליכא למימר למ' [6] שנה (למאי) למלכות בית דוד דאז מרד אבשלום דהא משמע קראי דהיה מלך ה' שנים אחר מעשה זה ג' של רעב ואחד שמנה ישראל ואחד שהעמיד משמרות ומשני מקץ מ' שנה ששאלו להם מלך (אלו) שמרדו [7] במלכו של עולם תלה מרידת [אבשלום בשאלתם להם מלך [8] א] שהיה שנת עשר] לשמואל ובאמי י"א העמיד מלך ומלך אחי י"א וב' שנים הרי ד' שנים לשאלה ובתחלת ג"ו למלכות בית דוד היא שנת מ' לשאלה ואח"כ מרד אבשלום והשנה ההיא היה שנת רעב וגם אותה [9] שנת מ' לשאלה ואפי' [10] מרד בתחלת שנת מ' לשאלה ולאו דוקא מקץ מ' שנה: **סתם נזירות שלשים יום.** וגמרא מפרש טעמא: **בר פדא אמר כנגד נזירות האמורין** בתורה שהן ל' חסר אחת. פירוש כתובים [11] בפרשת נזיר וכנגדן מוסך סתם שהנזירות חלה על נזירות ובר

עין משפט
נר מצוה

לא א מיי' פ"ג מהל' נזירות הלכה יב:
לב ב מיי' שם הל' ו סמג לאוין רמג:
לג ג מיי' שם הלכה ו והל' י:

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה גְאֻלָּתוֹ עַד תֹּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְאֻלָּתוֹ:
ויקרא כה כט
2. וְיָדוּ מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפָרְעָה חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיְאֹר:
בראשית מא א
3. עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי מְאַסְתֶּם אֶת יְיָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶּה יָצָאנוּ מִמִּצְרָיִם:
במדבר יא כ
4. מִיָּמִים יָמִימָה תֵּלַכְנָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְתַנּוֹת לְבַת יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי אַרְבָּעַת יָמִים בַּשָּׁנָה:
שופטים יא מ
5. וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת:
ויקרא יד לט
6. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ:
במדבר ו ה
7. מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וְיְבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל:
במדבר ו ג
8. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיְיָ:
במדבר ו ב

פי' הרא"ש (המשך)

שבקינן קרא דלא מפרש וילפי' מקרא דמפרש: מ"ט גבי כהנים משום דאיכא כובד וכו' וכהנים גופיי' ילפי' פרע [פרע] מנזיר דמגלחים לל' יום בסנהדרין פ' כ"ג והא דלא ילף נזיר עולם מסתם נזיר משום דהתם דין הוא דמגלח משום דשלמו ימי נזירותו הלכך ילף מכהן דלא פסקה כהונתו ומגלח: מאי איכא ביניייהו לשאר (דחוקין) [אחוהי] הוה מצ"ל דאינהו מצו לגלחו במספריים ואיהו דוקא בתער. ואיהו דוקא מיקל והם יכולים לגלח הכל. אלא בסתם גילוח שרגילין בני מלכים לגלח קא בעיא מאי ביניייהו ואין דרכם לגלח הכל וגם במספריים. והא דלא קאמר שהוא מביא ג' בהמות כשהוא רוצה לגלח כדין סתם נזיר שאינו מגלח אלא בשעת הבאת קרבנותיו איכא למימ' דהיינו האי דקא' מגלח עד פניא. ולאו דוקא פניא אלא דלא מגלח עד הבאת קרבנותיו: מאי עבידתיהו מאיזה חשבון היתה המדידה: לקץ מ' ששאלו להם המלך. מדדות של אבשלום וישראל שמרדו במלכות בית דוד מנה ממרדות ישראל שמרדו במלכות של עולם ושאלו להם מלך: סתם נזירות ל' יום. אם אמר הריני נזיר בסתם ולא פי' כמה צריך לנהוג נזירות ל' יום ובגמ' מפרש מנ"ל: הריני נזיר אחת גדולה וכו'. בין שאמר הריני נזיר גדולה ובין שאמר הריני נזיר קטנה ובין שאמר הריני נזיר מכאן ועד סוף העולם נוהג נזירות ל' יום. ולא אמרי' כשאמר אחת גדולה ינהוג נזיר יותר מל' וכשאמר נזיר קטנה ינהוג פחות מל'. וכן כשאמר מכאן ועד סוף העולם [יהיה נזיר עולם]: יהיה בגימטריא תלתין הוו. יראה דגמרא גמירי לה ואסמכוה אהך פחות מל'. וכן כשאמר מכאן ועד סוף העולם [יהיה נזיר עולם]: יהיה בגימטריא תלתין הוו. יראה דגמרא גמירי לה ואסמכוה אהך

נוסחת הריב"ן

א) כלומר אכן: ב) יום עצמו: ג) גמיר לה כדכתיב: ד) דשלשים יום: ה) לכתי לא: ו) (ואיכא למימר הכי) ליתא בכ"י: ז) ולר' יוסי: ח) ואורמייהו: ט) אחתי: י) לי יום: כ) (בית) ליתא בכ"י: ל) שהיא: מ) למלוך: נ) לפני מות שאול: ס) לשילו ועלי ועוד בעל כ"ל: ע) שבאותו: פ) יוסף: צ) (לכן) ליתא בכ"י: ק) שאמרנו: ר) מזו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא ר' הוא וכו' דההוא ג"ש:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ס"מ גבי כהנים. וא"ב נילף וכו'. ק"ל הא פשיטא דאין לגמוד ג"ש ממזיר אתם דאתם פסק נזירתו וע"ע עדיין מזיתו עולם אלא דילפינן תחלה כהן ממזיר פרע פרע דגבי כהן שיעור ל' יום ותמרי' הטעם גבי כהן משום כובדו ודעי' דשיעור כובד ל' יום וזהו העיקר מה דלגיע למילף שיעורא דכובד כמה הוי ומה שייכות למילף ענין זה ממזיר אתם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה הני (מקץ) מרבעים שנה למאי וכו' תלה מרידת [אבשלום בשאלתם להם מלך]. נ"ב כאן הם ד"ל ותא"ל מה"ד שהיא [שנת יוד] ל"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל והא רבי הוא דאמר אין ימים כו'. 2. ל"ל בכל. 3. ל"ל אחרי. 4. ל"ל מ' ואות למ"ד נמתק. 5. ל"ל ולפי שמרלו. 6. כאן סה"ד ומה"ד היא שנת עשר כו' ותיבת שהיה נמתק. 7. תיבת אותה נמתק. 8. ל"ל ולפי"ז ותיבת ואפי' נמתק. 9. ל"ל הכתובים.

מוסף רש"י

ואין ימים פחותים משנים. דלא משכח ביה לוקח פחות משני ימים (ערכין לא.). **זו היא שיבה זו היא ביאה.** לדון גזירה שוה זה מזה (יומא ב: מכות יג:) כלומר ילפינן גזירה שוה משיבה לביאה כמו להטו מרוייהו שיבה לו מרוייהו ביאה (נדה כב:) דאע"ג דלא למו קראי להדדי, כיון דתרוייהו בביאת כהן משמעי דיינינן בהו גזירה שוה (יבמות יז: וראה רש"י ערובין יא. בארוכה).

פי' הרא"ש

מה להלן י"ב חדש דכתיב עד מלאת לו שנה תמימה. והא [רבי הוא] דאמר התם בערכין אין ימים פחותים משנים שאין המוכר יכול לגאול תוך ב' ימים. ודריש ימים כפשטיה לתחלת גאולה. ו) ודריש לי' שנה לסוף גאולה משום דכתיב עד מלאת לו שנה תמימה. והא ד' ימים בשנה והיינו מג' חדשים לג' חדשים: זו היא שיבה זו היא ביאה. מה ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף שיבה חולץ וקוצה [וטח] ונותן לו שבוע אע"ג דלא דמו תיבות להדדי כיון דמשמעותן חד קא דריש ליה ב"ש: דילמא ד' ירחי חד זימנא ותרי ירחי חד זימנא. ב' ימים הראשונים היו מארבע חדשים לד' חדשים וב' האחרונים מב' חדשים לב' חדשים. הלכך

ו) נראה דל"ל ואימא מהכא מימים ימימה תלכנה בנות ישראל וגו' לרבע ימים בשנה. ב) שיך לע"ב.

סתם נזירות כ"ט יום אע"ג דתמצא שלשים וכשאתה יורד למניינם יש לומר דנזר אלהיו על ראשו לא הוי ממניינא דהוא לשון כתר כדמתרגמינן כלילא: **הנהו** לדרשא. וכיון דאתיין לדרשא לא מצטרפין למניינא ומנינן להו מכ"ט: **מלמד** שהנזירות חל על **הנזירות.** ודאי נראה דאם אמר הריני נזיר ונזיר לא איצטריך דמשמע שפיר כשישלים נזירותו הראשון דמתחיל ומונה נזירות שני וכי איצטריך קרא להיכא [a] דאמר הריני נזיר היום ונזיר דהוה לן למימר לא חייל עליה אלא חד נזירות כיון דאמר היום להכי איצטריך קרא מיותר שהנזירות חל על הנזירות:

הואיל ואיכא חד מיניהו דלאו לדרשא. או אחד או עשרה ולאו דוקא חד מדהתם למניינא כולהו למניינא ונהי דאיכא בהו דרשא מכל מקום אתו למניינא: **תנן סתם נזירות שלשים יום וכו' אלא לבר פדא קשיא.** דמשמע שהתנא משך נזירות דאורייתא אתא לאשמועינן ומשני כיון דאיכא יום תלתין דמגלח ומייתי קרבנות ואסור לשתות ביין וליטמא למתים עד שמביא קרבנותיו משום הכי [תני] תלתין יומין דמשך הנזירות עד תלתין יומי כי לכתחילה אי אפשר להביא קרבנותיו בכ"ט אפילו לבר פדא אלא ביום שלשים (הויא ליה [כפרה] דאפילו נזיר טהור קלת חוטא הוא שציער עצמו מן היין): **מגלח לשלשים וא' יום כו' אלא לבר פדא קשה.** דהוה ליה לגלח ביום [ל'] דשלמו נזירות בכ"ט יום: **אמר** לך בר פדא אימא סיפא ואם גילח ביום שלשים **יצא אלא סיפא מסייעא ליה.** וריש"ל דקאמר לכתחילה[1] כשיאמר שלשים יום שלימין להיות נזיר אי אפשר לו לגלח ביום שלשים וגזרו חכמים כשאומר נזיר סתם דלכתחילה לא יגלח אלא ביום שלשים וא' אבל בדיעבד אם גילח ביום ל' יצא שכן דינו דאורייתא דסתם נזיר יגלח ביום שלשים ואם תאמר אמאי איצטריך למימר גזירה אטו היכא דאמר שלימים לימא גזירה אטו היכא דאמר שלשים יום בלא שלימים דהכי מוכח בסמוך בפירכא שניה לבר פדא דלית ליה מקצת היום כלומר כי אמר שלשים דמדאורייתא צריך לגלח ביום ל' ואחד יש לומר דמשום דשני לקמן לרב מתנא באומר שלימים דהתם ליכא לשנויי בלישנא אחרינא דאשמועינן כשאמר לשון מיותר ל' יום כאילו[2] אמר שלימין [דנזה] מקצת[3] היום כלומר ואיצטריך דאומר[4] שלימים קמשני נמי בהא לישנא לבר פדא: **ולרב** מתנא קשיא **סיפא קסבר מקצת היום בכולו.** הילכך אם גילח ביום שלשים יצא כיון שעשה מקצת היום בנזירות ומיהו לכתחילה לא יגלח אלא ביום שלשים ואחד ולבר פדא לית ליה מקצת היום כלומר דא"כ אפילו ביום כ"ט אם גילח יצא א] והתנא אמר ביום שלשים אם גילח יום[5] שלשים יצא: **תנן הריני נזיר שלשים יום אם גילח יום שלשים לא יצא.** בשלמא ב] אי דוקא יום שלשים לבר פדא לית ליה מקצת היום ככולו ניחא אע"ג דלעיל קאמר אם גילח יום שלשים יצא התם הוא דסתם נזירות קבול עליה דהוי כ"ט אבל הכא דאמר שלשים יום משך נזירות כל שלשים יום הלכך אם גילח ביום שלשים לא יצא דלית ליה מקצת היום ככולו אלא לרב מתנא קשה דאע"ג דאמר ל' יום הא סבירא ליה [דאמרינן] מקצת היום ככולו ואם גילח ביום שלשים אמאי לא יצא ומשני באומר שלימים פירוש אף על גב דמתניתין סתמא קתני [שלשים] יום אפילו הכי כיון דאמר שלשים יום לישנא יתירא הוא דאפילו סתם לרב מתנא הוי אמר הריני שלשים יום וכי אמר הריני שלשים יום הוי כאילו אמר שלימים ואיכא למימר מקצת היום ככולו ולכך אם גילח ביום שלשים לא יצא: **ואת** השניה ביום ס"א בשלמא לרב **מתנא ניחא.** כשיגלח הראשונה ביום שלשים ואחד נגמר נזירות ומתחיל נזירות שני בו ביום מידי דהוי אאלקם שמקבל עליו נזירות בחצי היום שעולה לו אותו יום ליום שלם הלכך ביום ס' כלו ל' נזירות ובס"א מגלח על השניה ונמצא לכל תגלחת ביום שלשים וא' וכ"ת סוף סוף מאי קמ"ל מתני' לרב מתנא הא בריש"ל קתני בהדיא דלכתחילה צריך לגלח ביום ל' ואחד הא לא קשיא דסיפא אתא לאשמועינן דיום ל' עולה לכאן ולכאן כדמסיק לקמן בשינויא אליבא דרב מתנא והא לא שמעינן מריש"ל אלא לבר פדא קשה מריש"ל שמגלח על הראשונה ביום ל' ואחד [ואחד] ועל השניה ביום ס' [ואחד] ואע"ג דאקשינן לבר פדא מריש"ל כי אמי וכבר שני ליה מדרבנן[6] גזרו דלכתחילה צריך לגלח ביום ל' ואחד ואם כן מאי [הדר] פריך ליה דרך הש"ס כן להקשות כעין קושיא ראשונה ולתרצו כעין תירוץ ראשון ובגבד שישמיענו קצת חידוש מה שלא שמענו בריש"ל וה"נ איכא קצת חידוש בסיפא לבר פדא שאין בריש"ל כדנפקא לן לקמן במסקנא דתירוצא דמשמיענו דמקצת היום ככולו לבר פדא בתחילת הנזירות כאדם שמקבל עליו נזירות בחצי היום אע"פ שאותו חידוש לא נתפרש בסיפא לבר פדא צריכין אנו למימר שהש"ס סומך על כך: עוד סיגנון אחר בשלמא לרב מתנא ניחא (הא) כלומר הא דקתני שמגלח כל נזירות ביום שלשים ואחד דהיינו הראשונה ביום שלשים ואחד והשניה ביום ס"א ואע"ג דשמעינן מריש"ל דמגלח ביום שלשים ואחד סיפא איצטריכא ליה לאשמועינן דיום שלשים עולה לכאן ולכאן לב' נזירות כדמסיק לקמן אלא לבר פדא קשיא אף על גב דלבר פדא נמי צריך לגלח ביום שלשים ואחד מדרבנן כדשני לעיל מכל מקום תיקשי לבר פדא מייתור

וכר פדא אמר לך. אטו מי ליכא חד מיניהו דלא אתא לדרשא: **אלא מדהתם למניינא הכהו נמי.** דלדרשא אתי להו למניינא[a]: **תנן מי שאמר הריני נזיר מגלח** [a] **לשלשים ואחד יום בשלמא לרב מתנא.** דאמר שלשים היינו דקאמר שמגלח [יום] [b] שלשים ואחד דהיינו לאחר מלאת ימי נזרו: **אלא לבר פדא.** דאמר עיקר נזירות לא הוי אלא כ"ט [c] בשלשים איבעי ליה לגלח: הכי גרסינן **אלא רישא נעשה כאומר שלימים:** [d] **אמר לך בר פדא.** ריש"ל דתני שמגלח לשלשים ואחד: **נעשה כאומר שלשים יום שלימים.** ולכתחילה מגלח ליום שלשים ואחד וכיון דלא אמר בהדיא שלימים אם גילח ליום שלשים יצא. [e] **דקסבר מקצת היום.** שעבר מיום שלשים כמי שעבר כולו דמי והאי דמגלח לבתר הכי נעשה כמי שגילח ליום שלשים ואחד. ואם תאמר הואיל ולבר פדא נמי צריך להמתין [f] עד יום שלשים ואחד מאי איכא בין רב מתנא לבר פדא איכא [g] דלבר פדא אם נטמא ביום שלשים אחר מלאת קרינא ביה ושוב אינו סותר את [h] נדרו ולרב מתנא דאמר אין עיקר נזירות פחות משלשים יום תוך מלאת קרינא ביה וצריך למנות פעם שניה. אי נמי היינו דאיכא בינייהו שאם אמר הריני נזיר [i] כ"ט ימים מגלח לכתחילה ליום שלשים אלינא דבר פדא ולרב מתנא הולך ומשלים כל ל' שאין שום נזירות פחות מל' יום ואינו מגלח עד ל' ול': **והא** [j] **תנן גילח** [1] **יום ל' לא יצא כאומר שלימים.** (ממש) דצריך לו להשלים כל מה שנזר [k] ולגלח אחר מלאת דהוה ליה כמי שנודר לגלח מאה יום דמונה מאה יום מיום ליום והדר מגלח. איכא דגרסי לה בלישנא אחרינא ריש"ל באומר שלימין ומפרש לה ריש"ל לבר פדא לא קשיא כגון דאמר הריני נזיר שלשים יום לצריך למנות [m] לכתחילה שלשים ולגלח ביום שלשים ואחד הא סתמא אם גילח יום שלשים יצא וסיפא דקתני [n] לא יצא כאומר שלימין ופרוש מפרש לה לריש"ל מי שאומר הריני נזיר מגלח לשלשים ואחד ואימתי אמרו שצריך לגלח ביום שלשים ואחד [o] בזמן שאמר הריני נזיר שלשים יום ואם אמר שלשים יום שלימין אם גילח ביום שלשים לא יצא: **תנן מי שנזר שתי נזירות מגלח את הראשונה ליום שלשים ואחד והשניה ליום ס"א.** דלכי גילח ביום שלשים ואחד לראשונה לאלתר נכנסה לו נזירות שניה באותו יום עצמו ונמצא דכי מגלח נמי בשניה [p] ביום ס"א קאים ליה ביום שלשים ואחד: **בשלמא לרב מתנא ניחא אלא לבר פדא.** למה לי כולי האי בששים חסר אחד סגי: [q] **אמר לך בר פדא אימא סיפא אם גילח** [1] [m] **ביום שלשים כו'.** אלמא דלא הוי עיקר נזירות אלא בשלשים חסר אחד: **אלא סיפא מסייעא ליה.** לבר פדא מדקאמר שאם גילח את הראשונה ליום שלשים שפיר דמי וריש"ל דקתני שלשים ואחד נעשה כאומר שלימין אבל היכא דפריש הריני נזיר שלשים יום חסר אחד מגלח לכתחילה ליום שלשים דעיקר נזירות אינו אלא שלשים חסר אחד: אבל

אלא לבר פדא קשיא. דל' חסר א' סגי [b]) דמגלח ומביא קרבנותיו ואסור ביין ובטומאה עד שיביא קרבנותיו והויא ליה כפרה דנזיר טהור נמי בעי כפרה על שציער עצמו מן היין משום הכי קתני ל' לפי שגם ביום ל' אסור עד שיגלח ויביא קרבנותיו והשתא לבר פדא סתם נזירות כ"ט יום ומגלח ביום ל' ובמסקנא לא קאי הכי: בשלמא לרב מתנא ניחא כיון דסתם נזיר ל' יום אינו מגלח עד שישלים כל ימי נזירותו. אלא לבר פדא קשיא דאמר כ"ט שלימו ימי נזירותו וביום ל' יגלח והוה מצי לשנויי לאלתר נעשה כאומר שלימים אלא ניחא ליה לאקשויי מסיפא ולאיכוחי דע"כ אמרינן הכי: אם גילח יום ל' יצא. ואם איתא דנזיר ל' יום אמאי יצא כיון דאכתי לא שלים נזירותיה. אלא סיפא ע"כ מסייע ליה לבר פדא. הילכך רישא אית לך לפרושי דנעשה כאומר שלימים. כלומר אע"ג דסתם נזירות כ"ט יום גזרו חכמים בין שאמר הריני נזיר סתם ובין שאמר הריני נזיר כ"ט יום שיהא נזיר ל' יום לפי שמנהג הזה הוא בבני אדם מאחר שסתם נזיר הוא סותר למניין ל' רק חסר יום א' הנודר נזירות מפרש ל' יום שהוא מנין שלם לכך גזרו בכולן ל' יום ויגלח ביום ל' וא'. אבל אם גילח ביום ל' יצא. והאי דקאמר באומר שלימים לאו דוקא דלבר פדא לית ליה מקצת היום ככולו אלא הכי קאמר נעשה כאומר דבר שמשמע שלימים והיינו ל' יום: קסבר האי תנא מקצת היום ככולו וכיון שנהג מקצת נזירות ביום ל' אם גילח בו ביום יצא. ומי' לכתחילה אמרו חכמים שלא יגלח בו ביום כיון שהוא ממנין נזיר והשתא ליכא מידי בעיקר נזיר בין רב מתנא לבר פדא דלתרוייהו מדאורייתא מגלח ביום ל' ומדרבנן אינו מגלח אלא עד יום ל"א אלא בהא פליגי דלבר פדא מיום כ"ט שלמו ימי נזירותו ואם נטמא יום ל' קודם הבאת קרבנותיו אינו סותר מדאורייתא אלא מדרבנן ואינו מביא קרבן. ולרב מתנא יום שלשים מן המנין אלא דמקצת היום ככולו ואם נטמא קודם הבאת קרבנותיו סותר מדאורי' ור"מ דוקא קאמר בר פדא נעשה כאומר שלימים היינו דוקא היכא דקאמר הריני נזיר בסתם אבל אם אמר הריני נזיר כ"ט יום מגלח ביום ל' ואיכא בינייהו טובא. אם גילח יום ל' לא יצא. בשלמא לרב מתנא ניחא אלא לבר פדא קשיא ומשני הכא ודאי דאמר שלימים. פי' כיון דאמר ל' יום הוי כאילו אמר שלימים. אית ספרים דגרסי הכי ולא נהירא הא גירסא דהיאך קאמר לרב מתנא ניחא דהא הך מתני' סיפא דהך מתני' דאוקי לה רב מתנא דסבר מקצת היום ככולו. והאיך ניחא ליה דסיפא פליגא ארישא וסברה דלא אמרי' מקצת היום ככולו. הילכך נראה כגירסת הספרים דגרסי' בשלמא לבר פדא ניחא דכיון דאמר הריני נזיר ל' יום אם גילח ביום ל' לא יצא דלית ליה מקצת היום ככולו אלא לרב מתנא דסבר דסתם נזירות ל' יום ואפ"ה אם גילח ביום ל' יצא משום דמקצת היום ככולו מה לי אמר הריני נזיר סתם ומה לי אם אמר הריני נזיר ל' יום כיון דמקצת היום ככולו ומשני באומר שלימים שאמר בפירוש הריני נזיר שלשים יום שלימים דהשתא לא מצי למימר מקצת היום ככולו כיון שפירש שלימים. ואית ספרים דגרסי נעשה כאומר שלימים. פי' כיון דסתם נזיר ל' יום למה לו לפרש ל' יום אלא ודאי כיון שאמר ל' יום נעשה כאומר שלימים: מי שנזר ב' נזירות כגון שאמר הרי עלי ב' נזירות: והשניה ליום ששים וא' דהיינו ביום שלשים וא' דאחר שגילח ביום ל"א והתחיל בו ביום לנהוג נזירות אותו מקצת היום נעלה לו למנין שלשים:

[1] נראה דל"ל אחידי לאיכא יום תלתין דמגלח ומביא קרבנותיו וכו'.

[a]) לקמן טו:, [b]) [לקמן ו.: טו: טז. סנהדרין ד. עה. מ"ק טז: יח: יט: כ: בכורות כ: כא. נדה נב.], [c]) לקמן טו:, [d]) [מכאן שייך לדף ו.].

נוסחת הריב"ן

[a]) שמגלח לל"ל יום: [b]) כ"ט יום: [c]) וכרב מתנא קשיא סיפא דתני דאם גילח ליום ל' יצא אמר לך רב מתנא לעולם אין נזירות פחות מל' יום והכא מאי טעמא דאמר דאם גילח ליום ל' יצא דקסבר מקצת היום: [d]) אמר לך בר פדא. ריש"ל דתני שמגלח לשלשים ואחד: **נעשה כאומר שלשים יום שלימים.** ולכתחילה מגלח ליום שלשים ואחד וכיון דלא אמר בהדיא שלימים אם גילח ליום שלשים יצא: [e]) **דקסבר מקצת היום.** שעבר מיום שלשים כמי שעבר כולו דמי והאי דמגלח לבתר הכי נעשה כמי שגילח ליום שלשים ואחד. ואם תאמר הואיל ולבר פדא נמי צריך להמתין [f]) עד יום שלשים ואחד מאי איכא בין רב מתנא לבר פדא איכא [g]) דלבר פדא אם נטמא ביום שלשים אחר מלאת קרינא ביה ושוב אינו סותר את [h]) נדרו ולרב מתנא דאמר אין עיקר נזירות פחות משלשים יום תוך מלאת קרינא ביה וצריך למנות פעם שניה. אי נמי היינו דאיכא בינייהו שאם אמר הריני נזיר [i]) כ"ט ימים מגלח לכתחילה ליום שלשים אלינא דבר פדא ולרב מתנא הולך ומשלים כל ל' שאין שום נזירות פחות מל' יום ואינו מגלח עד ל' ול': **והא** [j]) **תנן גילח** [1]) **יום ל' לא יצא כאומר שלימים.** (ממש) דצריך לו להשלים כל מה שנזר [k]) ולגלח אחר מלאת דהוה ליה כמי שנודר לגלח מאה יום דמונה מאה יום מיום ליום והדר מגלח. איכא דגרסי לה בלישנא אחרינא ריש"ל באומר שלימין ומפרש לה ריש"ל לבר פדא לא קשיא כגון דאמר הריני נזיר שלשים יום לצריך למנות [m]) לכתחילה שלשים ולגלח ביום שלשים ואחד הא סתמא אם גילח יום שלשים יצא וסיפא דקתני [n]) לא יצא כאומר שלימין ופרוש מפרש לה לריש"ל מי שאומר הריני נזיר מגלח לשלשים ואחד ואימתי אמרו שצריך לגלח ביום שלשים ואחד [o]) בזמן שאמר הריני נזיר שלשים יום ואם אמר שלשים יום שלימין אם גילח ביום שלשים לא יצא: **תנן מי שנזר שתי נזירות מגלח את הראשונה ליום שלשים ואחד והשניה ליום ס"א.** דלכי גילח ביום שלשים ואחד לראשונה לאלתר נכנסה לו נזירות שניה באותו יום עצמו ונמצא דכי מגלח נמי בשניה [p]) ביום ס"א קאים ליה ביום שלשים ואחד: **בשלמא לרב מתנא ניחא אלא לבר פדא.** למה לי כולי האי בששים חסר אחד סגי: [q]) **אמר לך בר פדא אימא סיפא אם גילח** [1]) [m]) **ביום שלשים כו'.** אלמא דלא הוי עיקר נזירות אלא בשלשים חסר אחד: **אלא סיפא מסייעא ליה.** לבר פדא מדקאמר שאם גילח את הראשונה ליום שלשים שפיר דמי וריש"ל דקתני שלשים ואחד נעשה כאומר שלימין אבל היכא דפריש הריני נזיר שלשים יום חסר אחד מגלח לכתחילה ליום שלשים דעיקר נזירות אינו אלא שלשים חסר אחד: אבל

הגהות הב"ח

[a]) גמ' מקצת היום ככולו והא תנן אמר הריני נזיר וכו' אם גילח ליומ: [1]) רש"י ד"ה אלא וכו' למניינא משום הכי תני שלשים ואע"ג דבציר אחד הוא. הס"ד: [2]) ד"ה תנן וכו' מגלח יום שלשים ואחד בשלמא: [3]) ד"ה הכי גרסי' הד"ל עם ד"ה אמר לך וד"ה נעשה כאומר וכו': [4]) ד"ה דקסבר וכו' אינו סותר את נדרו ולרב מתנא: [5]) ד"ה והא תנן גילח ליום וכו' למאה יום וכו' שלשים יום שלמים דצריך למנות תחלה לשלשים וא' ולגלח וכו' שלשים יום שלמים ואם אמר: [6]) ד"ה אמר לך וכו' אם גילח הראשונה ביום שלשים:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מלמד. דאמר הריני נזיר היום ונזיר ל"ל ונזיר היום:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה ולרב מתנא קשיא סיפא וכו' והתנא אמר ביום שלשים אם גלח יום שלשים יצא עכ"ל. נ"ב אם גלח ביום שלשים יצא דוקא יום שלשים כל"ל. ג"ל: **ב)** ד"ה תנן הריני נזיר שלשים יום אם גלח יום שלשים לא יצא בשלמא לי' דוקא מי יום שלשים. ממקר מיום שלשים:

הגהות התוספות

1. ל"ל לכתחילה ל"ל היינו טעמא דכשיאמר שלשים כו'. 2. ל"ל הוי כאילו. 3. ל"ל דלא אמרינן בזה מקצת היום כו'. 4. ל"ל לומר. 5. ל"ל אם גילח יצא דמשמע דוקא יום שלשים יצא. 6. ל"ל דמדרבנן.

אבל נשמי נזירות נא. אמרינן דליהוי יום אחד עולה למנין נזירות ראשונה ונזירות שניה קמשמע לן דעולה לכאן ולכאן: **תנן אם גילח נס' חסר אחד יצא.** שיום שלשים עולה [6]לכאן ולכאן: **בשלמא לרב מתנא.** דאמר אין נזירות פחותה מל' יום ואינו מגלח עד יום ל"א להכי איצטריך לן הא מתניתין [3] דיום שלשים עולה לו מן המנין לכאן ולכאן דכי גילח הראשונה ביום שלשים עולה לו אותו [3]יום לכאן ולכאן ומתחלה [7]מנו ביום נזירות שניה וכי עברו עליו ס' חסר אחת נעשה עליו יום [8]כ"ט בתשלום ל' [9]מקצת היום ככולו: **אלא לרב פדא.** למה לי למיתנא שיום שלשים עולה לו מן המנין הא הוי נזירות משלשים חסר אחד: **אמר לך רב פדא.** אנא דאמינא דאין עיקר נזירות אלא כ"ט יום אהא סמכי דגמירנא להא מתניתין וחזינא ביה דתני שאם גילח יום שלשים חסר א' יצא שיום שלשים עולה לו מן המנין ומשום דבתחילה כי גילח ביום שלשים עולה לו לכאן ולכאן [1]ולא משום דאמרינן מקצת היום ככולו ונעשה כמי שגילח ביום שלשים ואחד אלמא דסתם נזירות לא הוי אלא כ"ט [2] ומשום הכי אמינא לעיל שאם גילח ביום ל' יצא אבל טעמא דהא מתניתין לא הוי כדאמרת משום דמקצת היום ככולו: **תנן מי שאמר הריני נזיר נטמא יום שלשים סותר את הכל כשלמא לרב מתנא.** דאמר דאין נזירות פחות משלשים משום הכי כי נטמא ביום שלשים בתוך מלאת קרינא ביה וסותר את הכל. ומי קשיא לך הא תריץ רב מתנא לעיל דאמר מקצת היום ככולו [3] הכא נמי נימא מקצת היום ככולו ואם נטמא ביום שלשים לא יהא סותר כלום הא לא קשיא דאמר לך רב מתנא הא תנא קמא דרבי אליעזר סבר לא אמרי' מקצת היום ככולו דהכי קא מתרצינן קסבר רבי אליעזר מקצת היום ככולו מכלל [5]דתנא קמא דר' אליעזר סבר לא אמרינן מקצת היום ככולו: **אלא לבר פדא.** דאמר אין עיקר נזירות אלא כ"ט יום אמאי סותר הא [1]ניטמא אחר מלאת ימי נזרו: אמר

אלא לבר פדא קשיא אמר לך בר פדא אימא סיפא ואם גילח את הראשונה ליום שלשים מגלח את השניה ליום ששים אלא סיפא מסייעא ליה רישא [6] באומר שלימים ולרב מתנא קשיא סיפא אמר לך רב מתנא כדקתני סיפא יום שלשים עולה לכאן ולכאן מאי היא [6]מקצת היום ככולו הא אמרה חדא זימנא מהו דתימא ה"מ לענין חדא נזירות אבל לשתי נזירות לא קמ"ל [3]תנן אם גילח יום ששים חסר אחד יצא שיום שלשים עולה לו מן המנין בשלמא לרב מתנא ניחא אלא לבר פדא למה לי הא אמר שלשים חסר אחד אמר לך אנא נמי אהא סמכי [3]תנן מי שאמר הריני נזיר נטמא יום שלשים סותר את הכל בשלמא לרב מתנא ניחא אלא לבר פדא קשיא אמר

המשניות דאע"ג [דחדשה] בסיפא דקתני ואם גילח הראשונה ליום שלשים מגלח השניה לכתחילה ליום ששים אלמא דסוף יום שלשים עולה לו למנין נזירות שני ומקצת יום חשיב כיום שלם והא לא שמעינן מרישא דאדרבה ס"ל לבר פדא דלא אמר[1] מקצת יום ככולו בסוף נזירות וחשבינן[2] ליה כחדש המקבל נזירות בחצי היום הא לא חשיב חידוש למקשה דפשיטא שאדם מקבל נזירות בחצי היום [ומשני סד"א ה"מ] שלא היה עסוק בנזירות תחילה ויכיר לכל נזירותיו אבל הכא דנהג נזירותיו עד חצי היום אימר לא יעלה לו דאינו ניכר נזירותו קמשמע לן דאפי' הכי עולה לו לכאן ולכאן: **הגה"ה אמר לך סיפא מסייעא ואם גילח הראשונה ליום שלשים מגלח השניה ליום ששים.** אלמא דמשך הנזירות כ"ט יום [לכך אמר] דבדיעבד אם גילח הראשונה ביום שלשים יצא ורישא דלכתחילה צריך לגלח ביום שלשים ואחד נעשה כאומר שלימים ומדרבנן בעלמא דגזרינן סתם נזירות אטו היכא דאמר שלימים דאז צריך לגלח לשלשים ואחד כדשני נמי מרישא:

ולרב מתנא קשיא סיפא. דקתני אם גילח ראשונה ליום שלשים אלמא דביום שלשים מצי לגלוחי: אמר לך רב מתנא סיפא יום שלשים עולה לכאן ולכאן. פירוש משום א] הכי ביום שלשים[3] יש לומר הראשונה[4] שלשים יום דילא משום דמקצת היום ככולו ועולה לו מקצתו לנזירות ראשונה הלכך נזיר[5] בדיעבד יצא ולכתחילה בעינן ל"א יום (שלימים) דמשך נזירות שלשים יום כדשני נמי ארישא ומה שמגלח השניה לכתחלה ליום ששים משום דסוף סוף[6] עולה להתחלת נזירות שני מידי דהוה אאדם דמקבל נזירות בחצי היום ונמצא ביום שלשים הויא להתחלת נזירות שני להכי מגלח השניה לכתחילה ליום ששים ופריך לרב מתנא מאי קמ"ל תנא דאמר מקצת היום ככולו הא מרישא שמעינן ליה דקתני מי שאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד ואם גילח ביום שלשים יצא מטעם דמקצת היום ככולו לרב מתנא ומשני דמרישא לא שמעינן אלא דמקצת היום שלשים עולה לו לנזירות אחת שנדר אבל לב' נזירות כמו בסיפא שעולה תחילת שלשים יום לסוף נזירות ראשון לכאן ולכאן [לא] [7] ואם תאמר ולבר פדא נמי תקשה מאי קא משמע לן דאי אתא לאשמועינן דאם גילח הראשונה יום שלשים דילא הא ברישא קתני לה בהדיא אם גילח יום שלשים יצא ולריך לומר לבר פדא נמי איכא חידוש בסיפא מאי דלא שמעי' מרישא דקתני אם גילח הראשונה ליום שלשים דמגלח השניה ליום ששים לכתחילה דנזירות שני התחיל ליום ל' אחר תגלחת ראשונה וקמ"ל דאותו סוף היום עולה למנין נזירות שני נמצא כי יום ששים הוי שלשים ואחד להתחלת נזירות שני ואע"ג דלא אמרי' מקצת היום ככולו לבר פדא ביום שלשים דמגלח השניה ליום ששים דמקבל נזירות שני מידי דהוה אקיבל נזירות עליו בחצי היום דפשיטא דעולה לו ליום שלם והא לא שמעינן מרישא ואיכא קצת חידוש בדבר דס"ד כשאינו עסוק בנזירות וניכר לכל נזירותיו אז הוי מקצתו ככולו בתחילת נזירות אבל הכא דנהג נזירות עד חצי היום אימא לא יעלה דאינו ניכר [קמ"ל] [3] אם גילח ליום ששים חסר אחד יצא שיום ל' עולה לו מן המנין כלומר לכאן ולכאן: **תנן אם גילח יום ששים חסר אחד יצא בשלמא לרב מתנא ניחא.** פירוש שהתנא צריך לאשמועינן ולומר דיום ל' עולה לכאן ולכאן שהרי תגלחת ראשונה היתה ביום ל' וכן תגלחת שניה שהיתה ביום ששים חסר אחד היא ביום [3] שתמצא[8] הנזירות יום ל'[9] שגילח בו בראשונה ולכך צריך ליתן טעם לדבריו ולומר שיום ל' עולה לו מן המנין כלומר לכאן ולכאן אלא לבר פדא למה לי הא אמרי' משך נזירות כ"ט יום ולמה לו לתנא להאריך וליתן טעם לדבריו [7] [שיום ל'] עולה לו מן המנין הא ודאי כל תגלחת היתה ביום שלשים ופשיטא דילא בדיעבד כיון דלא בעינן מדאורייתא אלא כ"ט יום: **אמר** לך בר פדא [**אנא נמי**] **אהא סמכי.** כלומר מכאן אני מדקדק דמשך נזירות כ"ט יום דקתני ביום שלשים דאם גילח ביום ל' עולה לו מן המנין דמשמע דעולה לו למנין אחרון אלמא דאין עולה למנין ראשון כנזכר לעיל דכיון דתנא מיקל בו כל כך להחשיב יום לכאן ולכאן: **נטמא** יום ל' סותר הכל בשלמא לרב מתנא ניחא. פירוש שנטמא בתוך נזרו וקשה ולרב מתנא מי ניחא הא אמרינן לעיל ולרב מתנא אליבא דתנא קמא דמקצת היום ככולו אם כן כי עשה מקצת יום נשלם יום[10] נזירותו ולא יסתור אלא [ז'] ויש לומר כי אמרי' מקצת היום ככולו היינו לענין תגלחת והבאת קרבנותיו דאם גילח ביום שלשים בדיעבד יצא אם לא נטמא אבל נטמא ביום שלשים קודם תגלחת והבאת קרבנותיו לא אמרינן מקצת היום ככולו להחשיב כנטמא ביום שלשים ואחד אלא ודאי נטמא נזרו וסותר הכל כיון דלא השלים כל נזירותיו בטהרה ואם תאמר מקשי לרב מתנא נמי הא דלקמן בההוא פרקא דתנן הריני נזיר מאה אם[11] נטמא יום מאה סותר הכל מאה ואחד סותר ל' יום ואמאי והא נשלם נזרו אפי' לרב מתנא ולא יסתור אלא ז' ויש לומר דה"נ קאמר בשלמא לרב מתנא ניחא דין רישא דנטמא ביום שלשים דסותר הכל מדין תורה וסיפא דקתני נטמא יום מאה ואחד דקאמר דסותר שלשים יום אע"ג דכבר נשלם נדרו הוי דרבנן מפני שיום מאה ואחד שהוא יום הבאת קרבנותיו גזרינן אטו יום שלשים דסתם נזירות שהוא תגלחת[12] מן התורה דהתם סותר כל שלשים יום למפרע מדין תורה ומהשתא לרב מתנא ניחא דין רישא ודין סיפא כדפרישית [8] וגראה דיום שלשים ואחד נמי סותר כל שלשים אטו יום שלשים והכי משמע לקמן דקאמר[13] נטמא לו' ואחד סותר הכל [ד] אלא לבר פדא קשה דין רישא דין סיפא אמאי סותר שלשים יום דין [שנטמא [ביום] שלשים ודין] שנטמא ביום מאה ואחד הרי נשלם נדרו לגמרי ודוחק לו לומר דכי נטמא ביום שלשים סותר מדרבנן דמדרבנן צריך לנהוג נזירות ל' יום כדאמרי' לעיל לבר פדא דסוף סוף נטמא יום [9] ס"ל לא היה ראוי לגזור אטו נטמא יום ל' כיון דהיא גופא דרבנן ומשני אמר לך בר פדא סיפא כוותי דקתני ר"א אומר אינו סותר אלא [שבעה] פי' אינו סותר כלל למפרע נזרו דהא השלים נזרו בכ"ט יום וכי נטמא ביום ל' סותר מיהא ז' שאין יכול להביא קרבנותיו עד שיטהר מטומאה זו שצריך להזות שלישי ושביעי להביא קרבנותיו בטהרה והיינו סותר שבעה שאסור לשתות דיין וליטמא למתים עד שיביא קרבנותיו ואם תאמר אכתי בר פדא שביק רבנן ועביד כר' אליעזר ויש לומר דבר פדא סבירא ליה דמדרבי אליעזר משך נזירות כ"ט יום הכי נמי לרבנן דבמשך נזירות לא אשכחן דפליגי אלא בסתירה דלר' אליעזר אינו סותר אלא שבעה ולרבנן שלשים ואחד דסותר שלשים לרבנן אינו אלא מדרבנן בעלמא דגזירה מדרבנן היכא דאמר נזירות סתם אטו היכא דאמר שלשים יום שלמים דאז ודאי סותר הכל לכו"ע דהא נטמא בתוך ימי נזרו ורבי אליעזר לא גזר לכך אינו סותר אלא שבעה והיינו דלקמן נטמא יום מאה ואחד דסותר שלשים צריך לדמות לבר פדא ולומר דהא נמי דרבנן היא וכולה חד גזירה היא דאי לא הא לא קיימא הא דאם לא יסתור שלשים כשנטמא יום ק"א יבואו לומר כמו כן אלא יסתור שלשים כשנטמא ביום שלשים:

קסבר

ו) [בעל ה: וש"ן], ב) לקמן טז., ג) ג"ז סס, ד) כ"מ שאמאי לא, ה) כ"מ ק"מ.

נוסחת הריב"ן

א) עולה מן המנין ב) דמשמע לן דיום: ג) היום: ד) בו ביום: ה) נ"ט: ו) ומקצת ז) (ולא משום כי' ככולו) ליתא בכ"י: ח) כ"ט יום: ט) דת"ק לא ס"ל הס"ד ואח"כ מה"ד אלא כו': י) מיטמי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ריש"א (בשומר שלמים) תמ"מ וכ"ב ג' רש"ש נעשה כאומר שלמים: (ב) רש"י ד"ה תנן וכו' והכא נמי וכו' מכלל דתנא קמא לא סבירא ליה הס"ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה ולרב מתנא קשיא סיפא וכו' מש"ה וכו' בדיעבד יצא עכ"ל. מן מיתא משום עד מיתא יצא נמתק. וכ"ב מש"ה אם גלח בראשונה יום ל' דילא משום דיום ל' י"ל מקצת יום ככולו ועולה מקצתו לנזירות ראשונה הלכך בדיעבד יצא כל"ל ג"מ: ב] באא"ד בסופו אם גילח ליום ס' חסר א' יצא שיום ל' עולה לו מן המנין כלומר לכאן ולכאן. נ"ב כ"ז נמתק ג"מ: ג] תוס' ד"ה תנן אם גלח יום ששים חסר אחד יצא וכו' שתמצא. נמתק מיתא שתמצא וכ"ב שתמו: ד] ד"ה נטמא יום ל' סותר הכל וכו' וגראה דיום שלשים ואחד נמי סותר כל שלשים אטו שלשים הכי משמע לקמן דקאמר נטמא לו' ואחד סותר הכל עכ"ל מן מיתא והכי עד מיתא הכל נמתק. וכ"ב דבריהם תמוהים לבאותה דלא נמצא לקמן הכי. ועוד דמאי משמע אם נמצא כך להדיא וצ"ל להתוס' לפ"ז טולי הך מילתא. ובאורה מיסור ראיתי שהגיה כאן בזה"ל והמ"ל לקמן דקאמר נטמא לו' סותר הכל נטמא ואחד סותר הכל כל"ל והס"ד ואח"כ מה"ד אלא לבר פדא עכ"ל הא"מ. וגם דבריו סתומים וקיצר במוזכ. ואולם אחרי העיון הלק היטב הבנתי דטעות נפל כאן בדפוס דבספרים היה כתוב והמ"ל לקמן וכו' והוא ראשי תיבות והוה מלי למימר וכו' והכוונה דלקמן דף טז ע"א דקאמר במתני' נטמא יום שלשים סותר הכל הוי מלי למתני נמי נטמא יום שלשים ואחד סותר הכל וכמ"ש גם התוס' לקמן דף טז ע"ב בסוף ד"ה נטמא ביום ק"א וכו' והמדפיס טעה בראשי תיבות של והמ"ל והיה סבור שיהיה והכי משמע לקמן וחשב לתקן ותקנתו קלקלתו ולפיכך האריכתי לבאר הדבר באר היטב והשמח הגהתו דבעל ת"מ הב"ל מובנת ודו"ק:

הגהות התוספות

1. ל"ל אמרינן. 2. ל"ל וחכא חשבינן. 3. תיבות ביום שלשים נמחקות. 4. ל"ל דאם גילח הראשונה שלשים. 5. תיבת נזיר נמחק. 6. ל"ל דסוף היום. 7. ל"ל וסוף היום לתחילת נזירות שני דהיינו לכאן ולכאן לא שמעינן ואם תאמר כו'. 8. ל"ל שתמצא. 9. ל"ל ל' יום מיום שגילח בו כו'. 10. תיבת יום נמחק. 11. ל"ל יום ותיבת אם נמחק. 12. ל"ל יום תגלחת.13. תיבת דקאמר נמחק.

פי' הרא"ש

אלא לבר פדא קשיא יגלח את הראשונה ביום שלשים והשניה ביום ס' וכי היכי דפריך לה מרישא ומשני לה הכי נמי פריך ומשני מסיפא והכי אורחא דתלמודא בכמה דוכתי דפריך מכמה משניות אע"ג דחד שינויא לכולהו: מאי היא מקצת היום ככולו הא אמרה רב מתנא חדא זמנא דרישא דמתני' שני לה הכי דסברא מקצת היום ככולו ותימה לבר פדא (לב"ר) נמי הקשי לך מאי קמ"ל דאמרינן נעשה כאומר שלמים הא אמר חדא זמנא וי"ל דלבר פדא דאין תחלת היום עולה לו בסוף הנזי' סוף היום עולה לו בתחי' הנזי'. אלא לרב מתנא כיון דשמעינן דמקצת היום עולה לו בסופו ב"ש שסוף היום עולה לו בתחלתו ולא שמעינן שום חידוש מהך סיפא מהו דתימא ה"מ לענין חדא נזירות כגון שיעלה תחלת היום בסוף הנזירות או סוף היום בתח' נזי' אבל יום ל' שגילח (לא יעלה) [שעולה] לו תחילת היום לסוף נזי' ראשונה אימא לא יעלה לו סוף היום לתחלת נזי' אחרונה דחד יומא לתרתי נזי' לא מפלגי' קמ"ל שיום ל' עולה לו מן המנין: אלא לבר פדא למה לי הא אמר ל' חסר אחד דס"ד דה"ק שיום ל' עולה לו לכאן ולכאן כדפריש לה רב מתנא לעיל ולבר פדא מה צריך יום ל' למנין הראשון הא אמר ל' חסר אחד אמר לך בר פדא אנא נמי אהא (סמכינן) [סמכי] מכאן אני לומד דסתם נזירות כ"ט יום מדקאמר שיום ל' עולה למנין הב' אלמא נשלמה נזירות הא' [דאל"כ] תו לא מצי למהוי מחשבון נזי' הב' דלא אמרינן מקצת היום ככולו ונמצא שכל היום כולו צריך להשלים נזי' א': בשלמא לרב מתנא ניחא כיון דסתם נזי' ל' יום אם נטמא ביום ל' קודם הבאת קרבנותיו סותר הכל דהא דאמר רב מתנא מקצת היום ככולו היינו לאחר הבאת קרבנותיו אבל קודם הבאת קרבנותיו אכתי הוי נזיר מדאורייתא וסותר הכל אלא לבר פדא דאמר תוס' ד"ה נטמא יום שלשים. ונראה דיום ל"א וכו'. עי' לקמן י"ל ע"ב תד"ה לוקה ולף טז ע"ב תד"ה נטמא:

סתם נזי' כ"ט יום מדאורייתא אמאי סותר דפשיטא דנזיר שהשלים נזירותו ואחר מלהביא קרבנותיו שאינו סותר אם נטמא:

קסבר רבי אליעזר מקצת היום כבולו. השתא חוזר[1] לרב מתנה וליישב דברי רבי אליעזר אליבא דתנא קמא כי[2] היכי דלרבנן משך נזירות שלשים יום ה"נ לרבי אליעזר דאלרבה מדרבנן [נשמע] לר' אליעזר דבמשך נזירות לא פליגי וכ"ת א"כ לר' אליעזר נשתור כל שלשים יום קסבר רבי אליעזר מקצת היום כבולו ואפילו נטמא קודם הבאת קרבנותיו דאחרי שעשה מקצת נזירות ביום שלשים ואח"כ נטמא חשיב כנטמא ביום שלשים ואחד על כן אינו סותר אלא ז' תימה דאמרינן לקמן והימים הראשונים יפלו מכלל דאיכא אחרונים וזה אין לו אחרונים וי"ל דהאי סברא לא מהניא אלא דלא סתר מאה אבל שלשים מיהא סותר ורבנן סברי לא אמרינן מקצת היום ככולו היכא דנטמא קודם הבאת קרבנותיו ולהכי סותר כל שלשים יום ובהא פליגי רבנן ור' אליעזר אליבא דרב מתנא:

תנן הריני נזיר מאה יום נטמא יום מאה סותר את הכל רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא שלשים ואי ס"ד סבר ר' אליעזר מקצת היום כבולו לסתור ז'. לרב מתנא פריך א] ומי ס"ד [לאו] מקצת היום ככולו כלומר לבר פדא ליסתור כולהו כל ק' יום: **אמר** ריש לקיש. ב] כבר פדא ולא אמרינן מקצת היום ככולו וכ"ת אמאי אינו סותר כולהו אמר ר"ל כו' אמרה תורה נטמא ביום מלאת דהיינו ביום ק' שהוא יום מלאת נזרו תן לו תורת נזרו כלומר שיעשה עוד תורת סתם נזירות שלשים יום וגזירת הכתוב אלא יסתור כולו ול"ת לבר פדא לרבי אליעזר כי נטמא יום ל' אמאי אינו סותר אלא ז' נסתור שלשים כדרים לקיש תן לו תורת נזיר וי"ל דהתם אחר מלאת הוה לבר פדא שהרי סתם נזירות הוי כ"ט לבר פדא ואם תאמר התינח לבר פדא אלא לרב מתנא דקאמר לרבי אליעזר מקצת היום ככולו אף בנטמא קודם הבאת קרבנותיו ביום ק' לא נסתור אלא ז' ולריך לדחות ולומר דעתה איירי בשאמר הריני נזיר מאה יום שלמים דהשתא ליכא למימר מקצת היום ככולו דאמר שלמים ומ"מ אינו סותר כולם מדרשא דרים לקיש דכי נטמא ביום מלאת גזירת הכתוב שלא יסתור אלא שלשים וקשה דבמתני' סתמא קתני ק' יום ולא קתני שלמים ועוד אדמפלגי לר' אליעזר בין נטמא ביום שלשים דאינו סותר אלא ז' לנטמא ביום ק' דסותר שלשים ליפלוג לעולם בנטמא ביום ק' עלמא במה דברים אמורים כשאמר שלמים [1] שלשים[3] אבל לא אמר שלמים לא סתר אלא ז' דמקצת היום ככולו ונראה למהר"ף דמתניתין איירי דאמר מאה יום ולא אמר שלמים ודקשיא לן לרב מתנא אליבא דר' אליעזר כיון דאמרינן דמקצת היום ככולו אף בנטמא ביום ק' לא נסתור אלא ז' א תיקשי דאמר[4] ר"ל ותירוץ זה מסיק לשניהם דגזירת הכתוב הוא לסתור שלשים דע"כ ביום מלאת קאי כי נטמא ביום ק' אע"ג דמקצת היום ככולו לא יימא כאילו נטמא יום ק"א אחר מלאת דאינו סותר אלא ז' דהא אם לא נטמא היה צריך להשלים נמי כל יום ק' אם כן יום מלאת הוא וגזירת הכתוב כי נטמא ביום מלאת שיסתור ל' יום ואם תאמר בריש"א נמי כי נטמא ביום ל' לר' אליעזר אמאי אינו סותר אלא ז' יסתור כל שלשים שהרי נטמא ביום מלאת ויש לומר דמשמעות דקרא משמע דאיירי דמפרש גזירותו ולא בסתם גזיר מדקאמר נטמא ביום מלאת תן לו תורת גזיר פירוש סתם גזירות מכלל דעד השתא לאו בסתם גזירות קיימא אבל כי נדר גזירות סתם בהא לא איירי כלל שאם נטמא ביום מלאת שנתן לו עוד תורת סתם גזיר דודאי לא יהבינן ליה שלשים כיון דאיתא[5] לרב מתנא ג] ולבר פדא דגזירות הוי כ"ט להכי אינו סותר אלא ז' (בו) לר' אליעזר אבל בסיפא איירי כשנדר בפירוש שלשים אז לא הוי נמי סתם גזיר דהא פירש שלשים יום ובההיא מודה רבי אליעזר כי נטמא ביום שלשים דסותר שלשים דבדידיה נמי איירי קרא דזאת תורת הנזיר: **שומע** אני מיעוט ימים שנים. ויהיה סתם גזירות ב' ימים תלמוד לומר קדוש יהיה גדל פרע ואין גידול פחות משלשים יום כמנין [יהיה]: **שהן** צריכין למלאות הוי אומר [שלשים]. כלומר חדש שפעמים משלשים יום ופעמים חסר ת': **מאי** לאו רב מתנא כרבי יאשיה. דדרים יהיה ובר פדא כר' יונתן דדרים מעד מלאת ולא עד בכלל דהיינו כ"ט יום: אמר לך רב מתנא דכו"ע שלשים כותים.[6] דרבי יאשיה סבר בכל דוכתין עד ולא עד בכלל הילכך [יהיה] [7] איבעי למימר ורבי יונתן סבר בכל דוכתין עד ועד בכלל ולא איצטריך דרשא דיהיה אלא מעד מלאת נפקא ולבר פדא צריך לומר תנאי היא: **ואימא** שבת. שהשבת ממלא השבוע: **מי איבא** חסירותא. הא כל ימי השבועות שלמים בשבת אבל החדשים יש מלאים ויש חסרים: ואימא

אמר לך בר פדא אימא סיפא כו' ואי ס"ד ל' יום בענין נסתור כולהו: אינו סותר אלא שבעה. כלומר אינו סותר כלל אלא ממנין ז' ימי טומאתו ואז יביא קרבנותיו ואע"ג דטמא משלח קרבנותיו שאני נזיר דכתי' [ונתן] על כפי הנזיר וכיון דסבר ר"א סתם נד' כ"ט יום מסתמא רבנן לא פליגי עליה בעיקר משך ימי נזירות אלא דבהא קמפלגי דרבנן סברי סותר ביום ל' נזירות אטו היכא דאמר הריני ל' יום דסותר הכל מדאורייתא ומביא קרבן טומאה והיינו דפרישי' לעיל דליכא מידי בין רב מתנא לבר פדא אלא דלרב מתנא אם נטמא ביום ל' קודם הבאת קרבנותיו סותר מדאורי' ומביא קרבן. ולבר פדא אינו סותר אלא מדרבנן: ואי ס"ד קסבר ר"א מקצת היום ככולו נסתור ז' פ' לא לסתור כלל ופריך ואי לא סבר מקצת היום ככולו ניסתור כולהו כיון שנטמא ביום אחרון של נזירותו: אמרה תורה נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר. כלומר לעולם לית ליה מקצת היום ככולו אלא גזירת הכתוב הוא דאם נטמא ביום אחרון של נזירותו אפ' אם נזר נזירות מרובה אינו סותר אלא ל' יום כתורת סתם נזירות לכאורה איתותב רב מתנא דלא משני תלמודא אלא אליבא דבר פדא ואיכא למימר דרב מתנא מוקי לה באומר שלמים: שומע אני מיעוט ימים ב' דסתם נזירות אינו אלא ב' ימים ת"ל גדל פרע ואין גידול פרע פחות מל' יום דהכי משמע כמנין יהיה גדל פרע: אלו הן ימים שצריכין מלאת אלו ימי החודש שפעמי' הם כ"ט ופעמי' ממלאיאתהחודשועושים אותו מל' יום. ובר פדא כרבי וה"ק עד מלאת עד אותו היום שממלאים את החודש ולא יום מלאת בכלל. ור' יאשיה נמי אית ליה עד ולא עד בכלל ולהכי דריש ליה מקדוש יהיה ומשני תרוייהו סברי ל' יום: ואימא (מה) שבת שהוא משלים ששת ימי המעשה להיותם נקראים שבוע: מי איכא חסרונא לישנא דמלאת משמע שפעמים בא למלאת החסרון כגון חודש שפעמים הוא מכ"ט אבל בימי השבוע ליכא חסרון:

אמר לך בר פדא אימא סיפא (ו) אי סלקא דעתך שלשים בעינן נסתור כולהו קסבר רבי אליעזר (ו) מקצת היום ככולו [3] תנן הריני נזיר מאה יום נטמא יום מאה סותר את הכל רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא שלשים יום ואי סלקא דעתך סבר רבי אליעזר מקצת היום ככולו נסתור שבעה ואי לא סבר מקצת היום ככולו ליסתור כולהו לעולם לא אמרינן מקצת היום ככולו אי הכי ליסתור כולהו אמר ריש לקיש היינו טעמא דרבי אליעזר אמר קרא [1] זאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו [2] התורה אמרה נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר לימא כתנאי [2] עד מלאת הימים שומעני מיעוט ימים שנים ת"ל קדוש יהיה גדל פרע אין גידול שער פחות משלשים דברי רבי יאשיה רבי [3] יונתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר עד מלאת הימים אי אלו הן ימים שצריכין למלאות הוי אומר שלשים מאי לאו רב מתנא דאמר כרבי יאשיה ובר פדא דאמר כרבי יונתן אמר לך רב מתנא כולי עלמא שלשים בעינן והכא [7] בעד ועד בכלל פליגי רבי יאשיה סבר עד ולא עד בכלל ורבי יונתן סבר עד ועד בכלל אמר מר אי אלו הן ימים שצריכין למלאות הוי אומר שלשים ואימא שבת שבת מי איכא חסירותא ואימא

אמר לך בר פדא אימא סיפא ר' אליעזר אומר אינו סותר אלא ז'. כנגד אותן ימים שמונה בהן שלשי ושביעי מחמת טומאה: **ואי ס"ד דבעינן שלשים ניסתור כולהו.** אלא לאו [6] דאין עיקר נזירות [לר"מ] אלא כ"ט יום. ומאי טעמא דר' אליעזר דאמר דסותר ז' משום דצריך לגלח לאחר שהזה עליו שלשי ושביעי מחמת טומאה כדמפרש ביה קרא ביום השביעי יגלחנו[7] ובדין הוא דאינו צריך לסתור מהן כלום שהרי עברו עליו כ"ט יום בטהרה אלא משום דהשתא נתגלח על הטומאה וקיים להו לרבנן דאין שיער מתגדל כדי לכוף ראשו של זה בלד עיקרו של זה בפחות מז' ימים ולהכי אמר רבי אליעזר דצריך שיהא סותר ז' ומונה ז' אחרים כנגדן והכי נמי מפרש טעמא דרבי אליעזר לקמן[1]. ואי קשיא אמאי לא מתרץ בר פדא הכי [2] כדאישא מאי טעמא סותר את הכל משום דנעשה כאומר שלמין היינו טעמא דלא מתרץ לה הכי דקסבר דכיון דנטמא לאחר כ"ט יום לא מדאיגן ליה מקרבן כולי האי עד שלשים אחריני דילמא אתי למיעבר על נזריה ואתי לידי תקלה: [3] ל"א **רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא ז'.** דבעי הזאה שלשי ושביעי ואח"כ יביא קרבן נזיר בטהרה. אלמא קסבר דעיקר נזירות שלשים חסר א' ובדין הוא דאינו סותר כלל והאי דסותר ז' כדי שיביא קרבנו בטהרה: **לא נעולם אימא לך דסבר רבי אליעזר שלשים בעינן כו'.** ורב מתנא אמר לך לעולם אימא לך לר' אליעזר לא הוי נזירות פחות משלשים יום והאי דאמר אם כן ניסתור להו לכולהו היינו טעמא דלא סתר להו דקסבר מקצת יום שלשים שעבר עליו בטהרה ככולו דמי: **תנן הריני נזיר מאה יום נטמא יום מאה סותר את הכל.** ואפי' לבר פדא הוא[7] דקאמר מאה יום שלמים משמע: **ואי ס"ד דסבר ר' אליעזר מקצת היום ככולו לסתור ז'.** ומו לא כי נטמא ביום ק' שהרי כבר עבר נזירותו כשנטמא [6] ולדבריך אי לא סבר מקצת היום ככולו ליסתור להו לכולהו ואמאי קאמר אינו סותר אלא שלשים: **לעולם לא סבר מקצת היום ככולו.** והאי דקאמר אינו סותר אלא שלשים יום מסייע ליה לבר פדא. והאי דקאמר אי לא סבירא ליה דמקצת היום ככולו ואכתי לא [1] שלימין אמאי לא סתר לכולהו אמר ריש לקיש היינו טעמא דרבי אליעזר כו': **זאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו** [2]. בין לגזירות שלשים בין לגזירות מאה תן לו תורת נזיר דהיינו שלשים והיינו דקאמר אינו סותר אלא שלשים: [3] **אלו הן ימים שצריכין למלאות הוי אומר ל'.** דחדשה של לבנה אינו אלא כ"ט ואחי ופעמים שהוא צריך להשלים למנין שלשים לאפוקי שאר ימים של עשרים ושל ארבעים שאינן צריכין למלאת [4] דמשמע דתיהוי גזירות באותן ימים שצריכין למלאות כמה הן (הרי) כ"ט: **רבי יאשיה סבר.** דהאי דכתיב עד מלאת עד ל' משמע ולא [5] שלשים בכלל להכי איצטריך גדל פרע שאין גידול שיער פחות משלשים: **ורבי** (ג) **יונתן סבר עד ועד בכלל.** ולא איצטריך לן מגדל פרע [6] דאלו מעד מלאת הימים נפקא: **אמר מר אי אלו הן ימים שצריכים למלאות הוי אומר שלשים.** דמשמע דתהוי גזירות סתם שלשים יום: **ואימא שבת.** כדי שבוע הוי סתם גזירות דהוי [7] שאם ימים מ] אתי יום שביעי וממלא לה [8] לשבוע ואימא דעד מלאת הימים עד מלאת [9] שבוע קאמר: [10] **מאי חסירותא איכא.** דבעי השלמה כולהי שבועי כי הדדי ניהו ומשום הכי ליכא למימר דאיירי בהו קרא אבל חדש דאיכא חסירותא דאיכא חסר ואיכא מלא [11] איכא לך למימר האי לחדש הוא דאתא קרא: ואימא

[5] ל"ל מחזר למתרץ 2. ל"ל והכי קאמר כי היכי כו'. 3. מיהא שלשים נמתחק. 4. ל"ל דתיריון זה דאמר ר"ל מסיק לשניהם כו'. 5. ל"ל דאתא ליה לרב מתנא מקצת היום ככולו. 6. ל"ל מסיק מיהיה. ותיבות איבעי למימר נמתקות.

[6] [נעיל ה: וש"נ], [3] לקמן טז:, [3] [לקמן כ:], [4] [בכורות כו: עיריובין פב: פסחים קיז: ר"ה ל: סוכה מא: מנחות סח: חולין מו. נד: ערכין יח. נדה נח:], [5] [במדבר ו], [1] [דף לט:], [1] סותר,

תורה אור השלם

1. וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: במדבר ו יג
2. כָּל יְמֵי נִדֶּר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה

נוסחת הריב"ן

א] ש"מ דאין עיקר נזירות אלא כו' ותיבת לר"א ליתא בכ"י: ב] ריש: ג] מן ל"א ר"א כו' עד שלשים בעינן כו' ליתא בכ"י: ד] וקאמר: ה] ולטעמיך: ו] לא שלימו להו ק' אמאי כו': ז] התורה אמרה נטמא ביום אלאת אין לגזירות כו': ח] ואיהו הן: ט] ולגלאת הס"ד ואח"כ מה"ד מאי לאו רב מתנא דאמר כו' יאשיה דאמר בהדיא אין גילוח פחות מל' יום וכר פדא דאמר עד ימים שלריך למלאות דמשמע דתהוי גזירות שלריכין למלאות כמה הם הרי כ"ט הס"ד ואח"כ מה"ד ר' יאשיה כו': י] יום ל': כ] הוא: ל] שבת: מ] ואמי: נ] לשבעה: ס] ימי שבוע: ע] איכא חסירותא דבעי' השלמה: פ] אית לך למימר משום האי לחודיה הוא דאתא קרא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואי סלקא דעתך שלשים: (ב) שם דברי ר' יאשיה ר' אומר אינו לריך וכו' ורבי סבר עד כל"ל: (ג) רש"י ד"ה ורבי סבר וכו' מגדל פרע דאפילו מעד מלאת:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה תנן הריני נזיר וכו' לרב מתנא פריך. ג"כ כאן הס"ד ואח"כ מה"ד ואי לא סבר מקצת היום ככולו וכו' עכ"ל וכל"ל א"מ: ב] ד"ה אמר ר"ל כבר פדא. ג"ג אמר ר"ל לעולם כבר פדא: ג] בא"ד בסופו כיון דאיתא לרב מתנא. נ"ב מקצת היום ככולו:

הגהות התוספות

1. ל"ל מחזר למתרץ 2. ל"ל והכי קאמר כי היכי כו'. 3. מיהא שלשים נמתחק. 4. ל"ל דתיריון זה דאמר ר"ל מסיק לשניהם כו'. 5. ל"ל דאתא ליה לרב מתנא מקצת היום ככולו. 6. ל"ל כוותי. 7. ל"ל מסיק מיהיה. ותיבות איבעי למימר נמתקות.

מסורת הש"ס

ואימא שנה. שלריכה למלאות דפעמים ג) יהיה שנ"ג ופעמים שנ"ד ופעמים שנ"ה: **מי מנינן.** שנה לימים ד) הכא כתיב עד מלאת (ה) ימי חדש הוא דמנינן לימים ומשום הכי אמרינן דבשלשים של חדש אייר קרא אבל לא לשנה שאין מונין לה לימים אלא לחדשים: **מתני' אמר הריני נזיר אחת קטנה.**

לא תהא פחותה משלש' יום (ו) ואפילו אמר הריני נזיר יום אחד הרי זה נזיר ל' יום לפי שאין נזירות פחותה משלשים. או שאמר הריני נזיר אחת גדולה אפילו אמר שתהא גדולה מכאן ועד סוף העולם הרי זה אינו נזיר אלא שלשים יום כדאמר בגמ' דאי אמר הכי משמע דאמר אריכא עליה הדא נזירות דשלשים ז) כמכאן עד סוף העולם: **גמ' ז) אם יש מהלך עד אותו מקום פחות משלשים יום הרי זה נזיר שלשים יום.** דלעולם אין נזירות פחות משלשים. ואם יש משם עד מקום פלוני יותר ממהלך ל' יום כגון ארבעים יום או נ' יום הרי זה נזיר כמנין הימים דהוי כמאן דאמר הריני נזיר עד מ' יום או עד נ': **ואמאי אימא הכא נמי.** כי אמר מיכן ועד מקום פלוני ח) דמשמע כמאן דאמר אריכא לי הדא מילתא דנזירות דשלשים יום כמהלך ל' דמכאן ועד מקום פלוני ט) דלא אריכא ליה דרך דאמר הכי דכשהחזיק בדרך כבר עסקינן דהואיל והחזיק בדרך וקאמר מכאן ועד מקום פלוני מוכחא מילתא דאדעתא דליהוי נזיר כל זמן שיהא בדרך קאמר ועוד כיון דהחזיק בדרך ליכא למימר דאריכא ליה מילתא י) כמכאן ועד מקום פלוני דהא חזינן כ) דלא אריכא ליה דרך דהחזיק בדרך כבר: וקפריך אמתני' גופא דמכאן ועד מקום פלוני **ולהוי כל פרסה ופרסה.** חד נזירות דאדעתא דאי דקאמר מכאן ועד מקום פלוני כל מנין פרסאות כ) מכאן ועד מקום פלוני קבל עליו נזירות של (ד) ל) שלשים ויהא מגלח בסוף כל שלשים כא) ויביא שלשה בהמות ואי הוה עד התם מאה פרסאות ליהוי נזיר מאה נזירות: **וליהוי כל אוונא ואוונא.** דאיכא ממקום פלוני עד כאן כאילו קבל עליה חדא נזירות לכל אוונא דאי הוו עשרים אוונות ליחייב בכל עשרים של שלשים שלשים דמילתא דעבידא היא דמנו אינשי אווני כמה אוונות יש מכאן ועד מקום פלוני דבכל מקום מנו אווני מחוז של כרך שכולן תלויין לכרך ולשם השר תדיר ולשם פורעין המס. ואוונא לועזין בני אדם קונטריט"א וכמו תאנתה שילה (יהושע טו) וכמו תאנתה מי ישיבנה (ירמיה ג): יב) **מי לא תנן.** בכי האי גוונא: **הריני נזיר בעפר הארץ וכשיער ראשי הרי** יג) (ה) **נזיר לעולם.** ומגלח אחת לשלשים יום דמשמע דאמר הרי עלי נזירות כמנין שיער ראשי יד): **כל מילתא דאית ביה קילותא.** כגון מכאן עד מקום פלוני לא קתני דליהוי כמאן דמקבל עליה נזירות שיהא מגלח בסוף כל שלשים ושלשים אלא כמאן דמקבל עליה חדא נזירות אריכתא טו) עד מקום פלוני: **והתניא.** דמסייע הריני נזיר כל ימי חיי וכו' (ו) טז) [ואם] אמר הריני נזיר עד מאה שנה או עד אלף שנים אין זה נזיר עולם שיהא מגלח בסוף יז) השלשים: **אלא נזיר לעולם.** דכחדא נזירות אריכתא דמי ואינו מותר בתגלחת כל ימיו. אבל היכא דלית ביה קילותא כגון כשיער ראשי וכחול היס דאין לדבר קיצבה איכא למימר דלהכי אמר הכי דנזירות הרבה קבל עליו כמנין שיער ראשו יח) והוא מגלח אחת לשלשים יום: יט) **רבה אמר שאני שערות הואיל ומובדלות זו מזו.** איכא למימר דלמנין שערות קיבל עליו נזירות הרבה ולכך מגלח אחת לשלשים אבל כ) אוונא ופרסי ליכא למימר הכי דהא ליתנהו מובדלות זו מזו דסדנא דארעא חד הוא איכא למימר חד נזירות אריכתא קיבל עליו כשיעור הימים שמיכן עד מקום פלוני: **גבי יומי נמי.** כי אמר כמכאן עד מקום פלוני אימא נמי כמנין הימים קיבל עליו נזירות של כא) שלשים דהא יומי מיפסקי מהדדי כדכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: **הכא.** דכתיב קרא יום אחד ולא משום כב) דאיפסקו מהדדי אלא האי דקאמר שהוא יום אחד כג) דקיימא לן דלילא ויממא חד הוא שהלילה הולכת אחר היום ולעולם לא מיפסקי מהדדי ומשום הכי ליכא למימר כדאמרינן אלא חדא נזירות אריכתא כמיכן ועד מקום פלוני קיבל עליו: **רבא אמר נמה לך לאקשויי כולי האי שאני הכא.** טעמא מאי אמר כמ"ד אריכא לי מילתא (ו) כד) מיכן ועד סוף העולם ואינו נזיר אלא שלשים דהא קאמר אחת דמשמע חדא נזירות היא בלבד הוא דקאמר והואיל דקאמר חדא לא אפשר דאמר כה) אמרינן דהכי משמע האי דקאמר מיכן ועד סוף העולם (מ) כו) אבל היכא דקאמר מיכן ועד מקום פלוני ולא אמר אחת לא אפשר דאמינא לך דקבל עילויה בגיר כז) דמהלך הימים דאיכא מאותו מקום עד אותו מקום פלוני: **מתני' אמר הריני נזיר ויום אחד.** (נ) נזיר שתי נזירות דכיון דאמר הריני נזיר חיילא עליה נזירות דאשונה וכי הדר ואמר כח) יום אחד או שעה אחת או אחת ומחצה שבנזירות חיילא עליה נזירות שניה וחייב שתים כט) דקאמר ועוד מתלה דכי אמר הריני נזיר אחת חל עליו נזירות אחת וכי חזר ואמר ומחצה חל עליו נזירות שניה אבל אם אמר הריני נזיר שלשים ואחד או שלשים ושתים ל) כיון שפירש אינו נזיר שתים אלא כמנין הימים שקבל עליו: **גמ' למה לי למיתנא כל הני.** דמחייב בה בנזירות שתים ליתני חדא ומינה ידענא לאחריני: **לריבי.** דאי הוה תני הריני נזיר ויום אחד הוה אמינא הכא הוא דאמרינן דמחייב בשתי נזירות דכי אמר הריני נזיר חיילא עליה נזירות לא) והאי דהדר ואמר ויום אחד אדעתא דנזירות אחריתי קאמר ליה לפי שאין נזירות ליום אחד דהוי כמאן דאמר הריני נזיר יום אחד דחיילא לא) עליה נמי נזירות שלשים: **אבל כי אמר הריני נזיר ושעה אחת.** אימא דתיהוי כמ"ד שלשים ואחד קמ"ל: **ואי**

ואימא שנה. דיש שנים מלאים ומרובים בימים כשהחדשים מלאים ויש פחותין כשהם חסרים: **שנים** מי מונין לימים. בתמיה א) ו) (ושיטה הוא וכו'): חדשים אתה מחשב לשנים. וכשאין מעברין מוסיפין חדש ולא ימים כ' או ט"ו והכא כתיב עד מלאת הימים הלכך ודאי בחדש מיירי: **הריני נזיר אחת גדולה הריני נזיר אחת קטנה.** כלומר לא שנא כי אמר גדולה ולא שנא כי אמר קטנה ואפילו אמר מכאן ועד סוף העולם לא הוי נזיר אלא שלשים יום וגדולה דקאמר כלומר גדול עלי המזירות דטריחא עלי או קטנה כלומר דלא טריחא עלי כלל: אפי' מכאן ועד סוף עולם. [1] בגמרא מפרש דטריחא ואריכא לי מלתא כמכאן ועד סוף העולם: **ואמאי והא מכאן ועד סוף העולם קאמר.** פירוש וליהוי מזיר לעולם ומשני הכי קאמר הריני[2] כלומר אריכא לי האי מילתא כו' לעולם[3] חד מזירות קבל עליה לקולא דהכי משמעו טפי דאם הוא ר"ל מכאן ועד סוף העולם היה לו להזכיר מנין סוף העולם דיודע הוא שפיר דהעולם יש בו חמש מאות[4] מהלך והיה לו לומר חמש מאות שנים ולפיכך אזלינן לקולא כ"נ: **מכאן** ועד מקום פלוני אומדים כמה ימים עד מקום פלוני פחות משלשים יום שלשים יום. פי' דלא גרע מקיבל מזירות יום אחד דהוי מזיר שלשים יום ואם לאו הוי מזיר כמנין הימים או מ' או נ' יום ואמאי ה"ג נימא אריכא לי מילתא כמכאן ועד מקום פלוני ולא יהיה אלא לי' יום ואפילו יהיה נ' יום עד מקום פלוני [ומשני] כשהחזיק בדרך וקבל עליו דמסתמא מפני אונסי הדרך קבל עליו מזירות להגלל מסכנת הדרך לסך מהלך הימים עד מקום פלוני: וליהוי אימא שנה מי מנינן ליומי והא[5] דרבנן דקיסרי אמרי[6] מנין שאין מונין ימים לשנים שנאמר[1] לחדשי השנה חדשים מחשבין לשנים ולא ימים לשנים: **מתני'**[2] אמר הריני נזיר אחת גדולה הריני נזיר אחת קטנה אפילו מכאן ועד סוף העולם נזיר שלשים יום: **גמ'** אמאי והא מכאן ועד סוף העולם קאמר הכי קאמר אריכא לי הדא מילתא כמכאן ועד סוף העולם תנן[3] הריני נזיר מכאן עד מקום פלוני אומדים כמה ימים מכאן ועד מקום פלוני פחות משלשים יום נזיר שלשים יום ואם לאו נזיר כמנין הימים ואימא הכא נמי אריכא לי הא מילתא כמכאן ועד מקום פלוני אמר רבא[7] שהחזיק בדרך וליהוי כל פרסה ופרסה אמר רב פפא באתרא דלא מני פרסי וליהוי כל אוונא ואוונא מי לא תנן[8] הריני נזיר כעפר הארץ וכשער ראשי וכחול הים הרי זה נזיר עולם ומגלח אחד לשלשים יום כל מילתא דאית ביה קיצותא לא קתני והתניא[9] הריני נזיר כל ימי חיי הריני נזיר עולם הרי זה נזיר עולם אפילו מאה שנה אפילו אלף שנים אין זה נזיר עולם (ח) אלא נזיר לעולם רבה אמר שאני שערות הואיל ומובדלות זו מזו גבי יומי נמי הא כתיב[2] ויהי ערב ויהי בקר יום אחד התם לאו דמפסקי מהדדי הוא מאי קאמר יממא וליליא חד יומא הוא ולעולם לא מפסקי מהדדי רבא אמר למה לך אקשויי כולי האי שאני התם דהא קתני הריני נזיר אחת: **מתני'**[1] הריני נזיר ויום אחד הריני נזיר ושעה אחת הריני נזיר אחת ומחצה ה"ז נזיר שתים: **גמ'** למה לי למיתנא כל הני צריכי דאי תנא הריני נזיר ויום אחד דאמרי' אין נזירות ליום א' אמטו להכי קמני תרתין אבל הריני נזיר ושעה אחת לימני ל' ואחד יום קמ"ל ואי

כמלאכת אמכאן ועד מקום פלוני לא אמרי' שיקבל עליו נזירות כמנין הימים שמכאן עד אותו מקום אבל שער ועפר וחול דבר שאין לו קצבה אין לומר שיקבל עליו נזירות א' כמנינן כי אין להם מנין הלכך ודאי חילוק נזיר יש כאן לכל א' נזירות א' וי"מ דאמתני' דמכאן ועד סוף העולם קא פריך דינמא דקיבל עליו נזירות מקום פלוני לא אמרי' שיקבל עליו נזירות כמנין הימים שמכאן עד אותו מקום אבל שער ועפר וחול דבר שאין לו קצבה אין לומר שיקבל עליו נזירות א' כמנינן כי אין להם מנין הלכך ודאי חילוק נזיר יש כאן לכל א' נזירות א' וי"מ דאמתני' דמכאן ועד סוף העולם קא פריך דינמא דקיבל עליו נזירות במנין פרסאות או מהלך ימים כמכאן ועד סוף העולם ומפ' דאית ליה קיצותא דמהלך ת"ק שנה הוא העולם ולשון ראשון הגון. והתניא בניחותא הריני נזיר כל ימי חיי הריני נזיר עולם ה"ז נזיר עולם בין שאמר הריני נזיר כל ימי חיי בין שאמר הריני נזיר עולם הוא נזיר עולם ומיקל בתער ומביא קרבן משום דלית ליה קיצותא ק' שנה או אלף שנים אע"ג דלא יארוך כל כך ימים כיון דאית ליה קצותא הוא נזיר לעולם ואינו מגלח כל ימי חייו ולא אמרינן חדא נזיר' קיבל עליו: שאני שערות הואיל ומובדלות זו מזו. הלכך אמרינן דנזירות כמנין שערות קבל עליו אבל מכאן ועד מקום פלוני סדנא דארעא חד הוא ופריך יומי נמי מובדלים זה מזה והו"ל למימר דבמנין ימים קבל עליו שאני התם דקתני הריני נזיר אחת אפיכא [קמייתא] קאי דפריך והא עד סוף העולם קאמר ומשני דהא דקתני ברישא א' גדולה ואחת קטנה אחת קאי נמי אסיפא דקאמר הריני נזיר אחת מכאן ועד סוף העולם הלכך נזיר אחת קבל עליו אלא דאריכא ליה מלתא כמכאן ועד סוף העולם: הריני נזיר ויום אחד הריני נזיר ושעה אחת הריני נזיר א' ומחצה ה"ז נזיר שתים [באחד] מאלו (הנזירות) הלשונות שאמר קיבל עליו ב' נזירות ומגלח לסוף שלשים ונוהג נזירות אחרת דכיון דאמר הריני נזיר קבל עליו נזירות אחד וכי אמר תו ביום אחד הרי יש כאן נזירות אחרת דאין נזירות פחות מל' יום וכאילו אמר הריני נזיר ל' יום דיום א' חשוב כל'

ל) [עי' היטב מגילה ה.], ל) [לקמן ח.], מ) לקמן ח., נ) [מוספתא פ"ח לקמן ח.]. נ) כמ"ש: ושעה אחת, ס) שנה הוא י"ב חדש כל"ל וי"ג ופשוטה הוא י"ב,

נוסחת הריב"ן

ל) ימיה: ב) שנה לימים דכתיב קרא עד מלאת הימים דחדש הוא דמנינן לימים כו': ג) מכאן: ד) אומדים אם יש: ה) אלא בעי לקבל עליה כמנין הימים אלא עד ל' יום בלבד והאי דקאמר מכאן ועד מקום פלוני דמשמע כמ"ד כו': ו) רבה: ז) מכאן: ח) (אלא אריכא ליה דרך) ליתא בכ"י: ט) שמכאן: י) של שלשים שלשים: יא) אחד שלשים ושלשים: יב) דמי לא תנן: יג) הרי זה מזיר: יד) אווני כפרים דהכי מסקינן ליה בבבא מציעא: טו) מלאת אחת: טו) מכאן ועד מקום פלוני דמי: טו) ופליגי אמר רבי: יז) בסוף כל שלשים: יח) ויהא: יט) רבא אמר: כ) גבי אווני ופרסי: כא) של שלשים שלשים: כב) דמסקינן: כג) דקמ"ל דלילא: כד) דמכאן: כה) אמינא: כו) כמ"ד אריכא לי הא מלתא דמכאן ועד סוף העולם אבל כו': כז) דמינן מהלך: כח) ויום ג' או ושעה אחת או ומחצה: כט) ומייב שתים דאפילו למאן דאמר הריני מזיר שעה אחת אין מזירות פחות משלשים יום אבל אמר הריני מזיר ל' יום ויום ג' או ל' ושעה אחת אינו מייב אלא כמנין הימים שקבל עליו הס"ד והשאר ליתא בכ"י: ל) מזירות אחת: לא) נמי עליה:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אין זה מזיר עולם (אלא מזיר לעולם) תפ"מ וכ"ב זו היא גי' רש"י אבל מדברי הרמב"ם ס"ג דמזיר מבואר דל"ג ליה: (ב) רש"י ד"ה מי מנינן וכו' מלאת הימים מדש: (ג) ד"ה אמר וכו' דאפילו אמר וכו' פחותה מל' יום או: (ד) ד"ה וקפריך וכו' של שלשים שלשים ויהא: (ה) ד"ה הריני וכו' הרי זה מזיר: (ו) ד"ה והתניא וכו' חיי וכו' הס"ד ומש"כ מה"ר אפי': (ז) ד"ה רבא אמר וכו' שאני התם כו' ומשמע וכו' כמכאן ועד כו' חדא מזירות בלבד הוא כל"ל ותיבת היא נמחק: (ח) בא"ד ועד סוף העולם כמכאן ועד סוף העולם אבל היכא: (ט) ד"ה אמר הריני מזיר ויום אחד נדר שתי מזירות וכו' או אחת ומתלה דקאמר ועוד מחצה שבנזירות חייליא עליה נזירות שניה וחייב שתים דכי אמר הריני:

הגהות התוספות

1. ל"ל העולם. 2. ל"ל הריני כמכאן. 3. ל"ל ולעולם. 4. ל"ל חמש מאות שנה.

פי' הרא"ש

ואימא שנה. שפעמים צריכין למלאות חסרון השנה בימים יש פעמים השנה היא שנ"ג ימים ופעמים שנ"ד ופעמים שנ"ה והוה מצי לשנויי תפשת מרובה לא תפשת שנה מי מנינן לימים אין משליימין השנה בימים כי החדש פעמים ממלאין אותו ופעמים מחסרין ומתוך זה יגיעו ימי השנה לשנ"ג או לשנ"ד או לשנ"ה אבל משליימים אותה בחדש שפעמים מעברין אותה ומוסיפין עליה חדש כדאמרי רבנן התם דקסברי דחדשים אתה מונה להשוות שנת הלבנה לשנת החמה וממתינים עד שיגיע מותר ימי החמה על ימי הלבנה לחדש אחד ומוסיפין חדש א'. ואי אתה מונה בכל שנה ימים להוסיפן על שנת הלבנה להשוותן לשנת חמה. א"נ חדשים אתה מונה לשנה שפעמים יש בשנה שתים עשרה חדשי' ופעמי' י"ג ו) ואם אמר קונם פירות האלו עלי שנה מונה מחדש שעומד בו עד חדש זה לשנה האחרת בין שהיא פשוטה בין שהיא מעוברת ואינו מונה ימים לשנה להוסיף על יב"ח עד שס"ח ימים: ואמאי והא עד סוף העולם קאמר ומשמע שקיבל עליו נזירות עד סוף עולמו: אריכא לי כו'. נזירות אחת שקבלתי עלי כבד עלי ודומה לי כאילו הוא עד סוף העולם וכיון דמצינא לתרוצה דבוריה הכי הוה דסתם נזיר להקל: פחות מל' יום. אם יש עד אותו מקום פחות ממהלך ל' יום אין נזיר פחות ל' יום ואם יש יותר הרי הוא נזיר כמנין הימים: הכא נמי אריכא לי מלתא נזיר' שקבלתי עלי נראה לי ארוך וכבד כמכאן ועד מקום פלוני: שהחזיק בדרך ומסתמא כדי להשמר מסכנת הדרך קיבל עליו נזירות כמנין ימי הדרך:

ו) וכן פרש"י במגילה דף ה. ב) מסוף לשון רבינו כאן נראה דגרים ולהוי כל יומא ויומא חד חדש וכ"ל.

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ו מהלכות קדוש החדש הל' ב:
לה ב מיי' פ"ג מהל' מזירות הלכה ו סמג לאוין רמג:
לו ג ד מיי' שם הלכה ה:
לז ה מיי' שם הלכה יא:
לח ו מיי' שם הלכה מ:

תורה אור השלם

1. הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה:
שמות יב ב
2. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד:
בראשית א ה

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) בתוס' ד"ה שנים מי מונין לימים בתמיה (ושיטה הוא וכו') נ"ב ושיגויא הוא כל"ל ועי' ל"מ:

לעזי רש"י

קונטריד"א. חבל ארץ.

מוסף רש"י

מנין שאין מונין ימים לשנים. כגון דאמר קונם יין שאני טועם לשנה, מונה י"ב חדש מיום ליום, ואם נדר בחמר בנינן אסור עד אחד בניסן הבא, אע"פ שעדיין יש י"ל יום שיומות החמה ימיהן על ימות הלבנה אז פעמים שאנו עושין חדשים חסרין (מגילה ה.). כשער ראשי. דאמרינן מזירות כשער ראשו קבל עליו והכי זה מזיר עולם לפי שטעות ראשו מרובין משני מיין ויהא חד נזיר דנהי דלא מנו פרסי מ"מ מנו שיעור מהלך הימים ונימא שקיבל עליו נזירות כמנין הימים הריני נזיר כשער ראשי ה"ז נזיר עולם שקבל עליו נזירות כמנין שער ראשו ומגלח כל ל' יום ומביא קרבנותיו: כל מלתא דאית ליה קיצותא לא קתני. דבר שיש לו קצבה כמו מכאן עד מקום פלוני לא אמרי' שיקבל עליו נזירות כמנין הימים שמכאן עד אותו מקום אבל שער ועפר וחול דבר שאין לו קצבה אין לומר שיקבל עליו נזירות א' כמנינן כי אין להם מנין הלכך ודאי חילוק נזיר יש כאן לכל א' נזירות א' וי"מ דאמתני' דמכאן ועד סוף העולם קא פריך דינמא דקיבל עליו נזירות

וליהוי כל פרסה ופרסה. אמתני׳ פריך כי אמר מכאן ועד סוף העולם נחשוב כמה פרסה עד סוף העולם למנין שהעולם מהלך חמש מאות שנה ושמא[1] דמנין נזירות קביל עליה כמנין פרסאות לחומרא א] ולא מצינן לפרושי להקל ואין להקשות אם כן היה לו [לומר] מנין סוף העולם דניחא[2] ליה טפי שיהא כל פרסה ופרסה בפני עצמו שיוכל לגלח עצמו בסוף כל שלשים יום אבל אין לפרש ולומר דקאי ופריך למאי דמסיק מייה דכיון דטעמא הוי משום דהחזיק בדרך אין בדעתו להיות נזיר כי אם בהיותו בדרך לכך צריך לפרש דקאי אמתני׳ ומשני באמרת דלא מני פרסה דליכא למימר דכמנין פרסה קביל עליה ופריך ולהוי כל אוונא ואוונא כמנין מהלך ימים שעד סוף העולם קביל עליה נזירות מי לא תנן הריני נזיר כשער ראשי כו׳ הרי זה נזיר לעולם כו׳ אלמא נזירות הרבה קביל עליה ולא מפרשינן למילתיה לקולא למימר הריני נזיר שלשים יום וכשיער ראשי דקאמר כלומר אריכא לי האי מילתא ב) (דקאמר) כאילו אמרתי הריני נזיר כמנין שיער ראשי ומשני כל מילתא דאית ליה קבנתא לא קתני פירוש האומר הריני עד סוף העולם אית להו קבנתא דמהלך העולם חמש מאות שנה [ואם] נזירות במנין קביל עליה ה״ל לפרש להדיא אחרי שיש להם מנין ולכך י״ל דחד נזירות קביל עליה אבל שיער ראשי ועפר הארץ וחול הים אין להם קבנה ומנין ורוצה לומר דבמנין שיער ראשו קביל עליה נזירות ומה שלא פירש לפי שלא ידע מנין השיער: **והתניא.** בנייחותא שיש חילוק בין קיבנתא ובין לא קיבנתא כל[3] ימי חייו או נזיר לעולם אין לו קיבנה שאינו יודע ימי חייו וה״ז נזיר לעולם כאבשלום ומיקל ומביא ג׳ בהמות למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לעיל (דף ד:) אפי׳[4] ק׳ שנה ואפילו אלף שנה ומסתמא לא יחיה כל כך וה״ל כל ימי חייו [ואפ״ה][5] חלוק בדינו דאין זה נזיר לעולם כאבשלום להקל אלא נזיר עולם שנה[6] אלרוך עד יום מותו וא״ת ב] כיון[7] [דמחלק] מתניתא [בין דאית ליה] קיבנתא לאלף שנים דאית להו קבנתא א״כ גם במתניתין יהיה נזיר אלרוך עד יום מותו כמו באלף שנים וי״ל דשאני הכא דאמר הריני נזיר אלף שנים ולא אמר מכאן משמע נזירות אלרוך קביל עליה אבל במתניתין אמר מכאן ועד סוף העולם דמשמע טפי אריכא ליה מילתא כמכאן ועד סוף העולם [מלומר] דנזירות אלרוך קביל עליה מדלא אמר הריני נזיר עד סוף העולם ולא מייתי מהך ברייתא אלא דאיכא חילוק בין מילתא דאית ליה קיבנתא [למילתא דאית ליה קיבנתא] דשלשה[8] עניני נזיר [יש] אמר כשיער כעפר כחול נזיר לעולם נזירות אחר נזירות ומגלח כל שערו בין ג) נזירות ומביא קרבנותיו אמר כל ימי חייו נזיר[9] לעולם [הרי זה] נזיר לעולם כאבשלום ולא לגלח לגמרי אלא להקל לומר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ומביא ג׳ בהמות אמר מאה שנה או אלף שנה הרי זה נזירות אלרוך עד יום מותו ואינו לא מגלח ולא מיקל ולא מביא קרבן כל ימיו: ג] **הואיל בו׳.** ואינו יומי מובדל זו מזו וי״ל דנזירות קביל עליה שאין מובדלות זו מזו ופריך גבי כו׳[10] יום אחד מדקרי ליה יום אחד משמע להבדילו מיום[11] קאתי א״כ מהלכין[12] הימים ומובדלים גם הם ומשני הכי קאמר יממא וליליא חד יומא פי׳ הערב שלפני היום לענין[13] שבת ויו״ט ולא לאפוקי מיומא דבתריה קאתי אלא כל הימים נוגעים זה בזה: **שאני** התם דקתני הריני נזיר אחת. דמשמע ליה דקאי אריש דקתני הריני נזיר אחת גדולה או אם אמר הריני נזיר אחת מכאן ועד סוף העולם כיון[14] דאמר הריני נזיר ואחת[15] ד) אריכא ליה ואמרינן דאריכא ליה מילתא כמכאן ועד סוף העולם ואמורא קמאי לא משמע להו דקאי מכאן ועד סוף העולם אאחת: **הריני נזיר יום אחד.** וסמך נזיר בדיבורו אצל היום ואצל השעה הוי כאילו אמר הריני נזיר ונזיר יום אחד או נזיר[16] שעה ה) או נזיר מחצה שלא היה יכול לקבל תיבת נזיר יותר אצל מחצה שלא היה יכול לומר הריני נזיר ומחצה דלא משמע מידי על מה מחצה על כן אמר נזיר אחת ומחצה וחשוב כאילו פירש ונזיר[17] ומחצה פירוש חצי נזירות ואם אמר בפירוש הריני נזיר יום אחד ואפילו שעה אחת הוי נזיר שלשים יום אחין נזירות ליום אחד וכל שכן לשעה הלכך הוי נזיר שתים: **הריני נזיר יום א׳ הכא הוא דאין נזירות ליום א׳.** פי׳ דאם אמר הריני נזיר ונזיר יום ל׳ ואילו אמר הריני נזיר יום אחד ואין נזירות ליום[18] אלא ל׳ יום דהכי מני תרתי נזירות אבל אמר הריני נזיר ושעה אחת כאילו אמר נזיר[19] שעה אחת למנין[20] ל׳ ואחד דס״ד דדי לנו מאותה שעה לעשות יום ומצרפינן בהדי ל׳ יום ויהיה ל״א יום קמ״ל כיון דיש להוסיף על דבורו נוסיף נזירות שלם: **ואי תנא שעה אחת משום דלא נחית לדוקא.** פי׳ דבר[21] שאינו יכול להיות שאין נודרין שעות וכיון שיש להוסיף על דבורו נוסיף נזירות שלם אבל אחת ומחצה דנחית לדוקא שיכול להיות נזיר אימא לא לימני תרתי אלא מ״ה[22] הוי קמ״ל דבכולהו נזיר שתים: **הריני נזיר שלשים [יום] ושעה אחת.** ומעתה לא קיימא דבור דנזיר אשעה והוי נזירות ל״א יום אין הנזירות לשעות ומאותה שעה נעשה יום והוי כאילו אמר הריני נזיר שלשים ואחד יום דודאי חייל עליה ל״א יום דיום אחד מצטרף שפיר בהדי שלשים יום למיהוי נזיר כל ל״א יום והוא הדין אם אמר הריני נזיר שלשים (יום) ויום אחד דלא הוה נזיר אלא ל״א יום כיון שהפסיק בתיבת ל׳ דאריש קאי אלא דנקט אחד מן הדינין וממאי דסליק חילוק דהיינו דקאמר לעיל הריני נזיר ושעה אחת והוא הדין שיש לחלק אריש דמתניתין דקאמר הריני נזיר ויום אחד: **לא** שנו **אלא דאמר ל״א יום.** פי׳ [אז] לא הוי נזיר אלא ל״א יום אבל אמר שלשים יום ויום אחד נזיר בתים לפי שייתר בלשונו ד׳ פעמים יום וכדמפרש ואזיל דסבר לה כר״ע וק״ק דבמתניתין לא קתני האי לישנא ל״א יום אלא ל׳ ושעה אחת וי״ל דבמתניתין פירש לישנא דסליק היינו הריני נזיר [ושעה] אחת (יום) והוא הדין דבריש לא נמי כי אמר הריני נזיר ויום אחד דהוי נזיר בתים [אי אמר] הריני נזיר [ל׳] ויום אחד דהפסיק בתיבת שלשים בינתייס דלא הוי נזיר אלא שלשים ואחד יום ואהא קאמר רב לא שנו[23] שאינו מפרש להדיא ודייק ליה מדיוקא: **לא את הבור בו׳.** שאינו בכלל בית וצריך מוכר זה ליקח לו דרך לבור מן הלוקח שמכר לו בעין יפה ולא שייר לעצמו: **אין** צריך ליקח לו דרך. בעין רעה מוכר ושייר לעצמו דרך: **חוץ מאלו ובו׳.** שייתר בלשונו שבלאו הכי לא מכר את הבור אלא לשייר לעצמו דרך קמיכוון: ו) **הריני נזיר כשער ראשי וכעפר** הארץ וכחול הים הרי זה נזיר לעולם ומגלח אחת לשלשים יום. פירוש נזירות הרבה קביל עליו כעפר הארץ וכחול הים ומגלח ביום[24] שלשים ומביא קרבנותיו: **אין** זה מגלח אחת לשלשים יום. פירוש רבי סבירא ליה דנזירות מרובה[25] קביל עליו עד יום מותו עד שיאמר בפירוש נזירות כדמסיק ואי זהו מגלח אחת לשלשים יום האומר הרי עלי נזירות כשער ראשי וכעפר הארץ וכחול הים: הריני

ואי תנא שעה אחת משום דלא נחית לדוקא אבל אחת ומחצה דנחית לדוקא אימא לא לימני תרתי קמשמע לן כולהו נזיר שתים: מתני׳ א הריני נזיר שלשים יום ושעה אחת נזיר שלשים ואחד יום שאין נזירות לשעות: **גמ׳** אמר רב ב לא שנו אלא דאמר שלשים ואחד יום אבל אמר שלשים [יום] ויום אחד נזיר שתים רב סבר לה כרבי עקיבא דדריש לישנא יתירא ג דתנן לא את הבור ולא את הדות אע״פ שכתב לו עומקא ורומא ד וצריך ליקח לו דרך דברי ר״ע וחכ״א א״צ ליקח לו דרך ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו ה שאינו צריך ליקח לו דרך:

מתני׳

אם בור ודות לא מכר את הבור ואת הדות אע״פ שכתב לו עומקא ורומא: **וצריך.** לו למוכר ליקח לו דרך לילך לבור ודות שלו או יפרח באויר דברי רבי עקיבא דקסבר (ב) בעין יפה הוא מוכר ולא שייר דרך לעצמו: **וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו דרך.** דאמרינן כשם ששייר את הבור ואת הדות לעצמו כך שייר לו דרך: **בזמן שאמר לו.** מוכר בפירוש חוץ מאלו בור ודות כיון דאמר לישנא יתירא דהא אפילו לא אמר חוץ לא הוו מכורין להכי אמר חוץ לשייר לו את הדרך:

מתני׳

לט א מיי׳ פ״ג מהל׳ מזירות הלכה ד:

מ ב מיי׳ שם הלכה ח:

מא ג ד מיי׳ פכ״ה מהל׳ מכירה הלכה [ב] ג סמג עשין כב טוש״ע ח״מ סי׳ ריד סעיף ב וסעיף יא:

מוסף רש״י

לא את הבור ולא את הדות. המוכר את הבית לא מכר את הבור שבה או את הדות. בור בחפירה בלא בנין כתלים, ודות בבנין (ערכין יט.). **אע״פ שכתב לו עומקא ורומא.** כלאוקמא רב דימי בגמרא דעומקא ורומא בתמתא לא קני ואהני עומקא ורומא למיקני עומקא ורומא ולא למיקני בור ודות, שהשמיטן מלוק מן הבית, שאינו עשוי אלא לשמור ממנו מים (רשב״ם ב״ב סד. וכעני״ז שם קלח:). **וצריך.** מוכר, **ליקח לו דרך.** מן הלוקח לילך בה לאותו בור ודות, שהרי כל הקרקע מכר לו ולא שייר בה כלום, קסבירא ליה מוכר בעין יפה מוכר (ערכין יט. וכעי״ז ברשב״ם ב״ב שם ושם). **וחכ״א אינו צריך ליקח לו דרך.** דמוכר בעין רעה מוכר ולכך שייר לו (ערכין יט.). **בזמן שאמר לו.** מוכר ללוקח בית אני מוכר לך, חוץ מאלו. בור ודות, **שאינו צריך ליקח לו דרך.** אלמא כיון דלא צריך לפרושי הכא משמע נמי אין בור ודות בכלל הבית ופירש, ולאי לטפויי מילתא קאמר ולהודיעו שמשייר לעצמו (ערכין יט.) ולרבנן לא אמי לטפויי כלל, דבלאו הכי שייר לעצמו דרך ולרווחא דמילתא אמר כן שלא יאמר הלוקח כל הבית מכרת לי ולא עכבת דרך, שאין כל מוכרין בקיאין בדינין והלכך פירש כל כך (רשב״ם ב״ב סד.).

פי׳ הרא״ש

יום כיון דאין נזירות פחות׳ מל׳ יום וכן נמי הריני נזיר ושעה א׳ וכן נמי הריני נזיר א׳ ומחצה מפרשי׳ לה הריני נזיר א׳ והריני נזיר מחצה: [**מתני׳**] הריני נזיר ל׳ יום ושעה אחת נזיר ל״א יום. שאין נוזרים שעות דכיון דהזכיר ל׳ הוי כאילו אמר ל׳ וא׳ יום דלא אמרי׳ דיום א׳ הוי נזיר בפני עצמו כיון דבעי לצרפו למנין ל׳ שהזכיר תחלה ושעה א׳ הוי כיום א׳ דאין נודרין שעות אבל אמר הריני נזיר ושעה אחת לא רצה להוסיף [רק] נזירות אחרת שאין מונין נזירות לשעות אלא לימים ולא בא להוסיף כי אם יום א׳ (פי׳ ימים לשעות) והוי כאילו אמר ל״א יום: לא שנו אלא [דאמר] ל״א יום כלומר הא דאמר במתני׳ אם אמר הריני נזיר ל׳ יום ושעה שהוא נזיר ל״א יום לפי שאין נודרים שעות והוי כאילו אמר ל״א יום דווקא דאמר ל׳ ואחד יום דומיא דל׳ יום ושעה אבל אמר ל׳ יום ויום א׳ מייתור לשונו דאמר יום יתירא קאמר רב הכי: לא את הבור ולא את הדות אם מכר לו בית סתם לא מכר את אלו. בור בחפירה ודות בבנין ה) ושניהם לבינו שמים ושויין. וצריך ליקח לו דרך דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר לו דרך ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר: בזמן שא״ל חוץ מאלו א״צ ליקח לו דרך דכיון דלא הוה צריך לשייר אלו ושייר לישנא יתירא לשייר לו דרך קא אתי הה״ה דרבנן סברי דלישנא יתירא לשייורי קאתי אלא דליכא מידי לשיורי ונקט ר״ע דאיהו בפי׳ קאמר דלטפויי קאתי ואע״ג דרב פסיק התם הלכה כחכמים דמוכר בעין רעה מוכר מ״מ בלישנא יתירא לא פליגי כדפרישית

ה) ושוי ל״ל ושניהם לאו בידי שמים עשויין.

מסורת הש״ס

1. ל״ל ומשמ. 2. ל״ל דיל״ל דניחא ליה כו׳. 3. ל״ל דמיית הריני מזיר כל ימי חיי אי מזיר כו׳. 4. ל״ל ואם אמר אפילו ק׳ כו׳. 5. ל״ל אפ״כ. 6. תיבת מזיר נמחק. 7. ל״ל וא״ת כיון דמדמה מתניתין לאיכא קיבנתא לאלף שנים כו׳. 8. ל״ל ושלשה. 9. ל״ל אי מזיר לעולם. 10. תיבת כו׳ נמחק, וא״ל יומי נמי הכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד כו׳. 11. ל״ל מיום אחר. 12. ל״ל מהלך הימים מובדלים גם הם. 13. ל״ל הערב שלפני היום עם היום שאחריו לענין שבת כו׳. 14. ל״ל וכיון. 15. ל״ל הריני נזיר אחת אמרינן דנריאה ליה ואריכא ליה מילתא כמכאן כו׳. 16. ל״ל או מזיר ונזיר שעה אי מזיר ונזיר מחצה כו׳. 17. ל״ל מזיר בלי וא״ו. 18. ל״ל ליום אחד. 19. ל״ל נזיר ונזיר שעה כו׳. 20. בס״ל לימני. 21. ל״ל נדר דבר כו׳. 22. ל״ל מ״ה יום. 23. כאן הס״ד. ומה״ד דדרש לישנא יתירא. שאינו מפרש כו׳ כל״ל. 24. ל״ל בכל. ותיבת ביום נמחק. 25. ל״ל מרובה.

נוסחת הריב״ן

א) נחזרין: ב) מזירות: ג) מזירות ל׳: ד) כאילו קבל עולה: ה) מזירות: ו) ל׳ יום ויום א׳ ושעה כו׳: ז) דאמר: ח) שדה:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה קמ״ל וכו׳ דהיכא דאמר: (ב) ד״ה ולריך וכו׳ דקסבר מוכר בעין יפה:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תוס׳ ד״ה ולהוי כל פרסה ופרסה וכו׳ לומרא ולא מצינן ממתקו תיבות ולא מצינן. וע״ב ומגא לן כל״ל ל״מ: ב) ד״ה והתניא בנייחותא שיש חילוק וכו׳. וא״ת כיון [דמתחלק] מתניתא [בין דאית ליה] קיבנתא עכ״ל. מן תיבת כיון עד תיבת קיבנתא נמחק וע״ב וא״מ גרים כיון דמדמי מתני׳ קבנתא: ג) ד״ה הואיל וכו׳ ואינו יומי מובדל זו מזו וי״ל דנזירות קביל עליה שאין אוונות מובדלות זו מזו עכ״ל כל זה נמחק. ע״ב הואיל ומובדלות זו מזו וי״ל דנזירות הרבה קביל עליה משא״כ אוונות שאין מובדלות זו מזו כל״ל ל״מ:

הגהות התוספות

ה) ערכין יט. ע״ב סד. קלח:, ו) יעב״ץ מ״ז, ז) ל״ל כל, ד) ל״ל עריאתא, ה) ל״ל אבל, ו) שייך לדף מ״.

מתני' האומר הריני נזיר כשער כו'. [ד]([ד]למרינן) נזירות כשער ראשו מרובין משני חייו ויהא מגלח כל ימיו אחת [ה]בסוף שלשים ויביא קרבן: **רבי אומר אין זה מגלח אחת [ו]לשלשים.** והאי דקתמר (ז) כשער ראשי הדא נזירות אריכא קבל עליו כשיעור שער ראשו ואינו יכול להשלימה ואינו מגלח לעולם: **אלא איזהו שמגלח אחת לשלשים יום זה שאמר הרי עלי נזירות כשער ראשי.** דהואיל ואמר (ט) עלי נזירות משמע דקא מפליג בין נזירות לנזירות ויהא מגלח בסוף כל שלשים ומביא קרבן: **בודקין אותו אם אמר אחת גדולה נזרתי הרי זה נזיר שלשים יום.** ותו לא. והא דאמר מגלח הבית משמע כאילו אמר אריכא לי מילתא כמלא הבית או כמלא קופה: **ואם אמר סתם נזרתי.** נעשה כאילו אמר מגלח חרדל ונעשה כל ימיו נזיר דאמרינן נזירות כמנין גרעיני חרדל שבו קבל עליו ואין להם הפסקה כל ימיו:

גמ' ואמאי וליחזייה. להיא קופה כאילו מלאה קישואין ואי מחזקא מייייהו י' נימא די' [ז]נזירות של שלשים שלשים קבל עליו: **ותיהוי ליה תקנתא.** אחר אותם עשרה [ח]נזירות לשתות ביין: **אמר חזקיה במחלוקת שנויה.** דאיכא מאן דסבירא ליה (ג) [ט] כוותיה ומתני' [י]לא תני הכי: **ר"ש היא דאמר אדם מכנים עצמו לדבר שספקו חמור מודאי.** דאילו נזיר ודאי מגלח ומביא קרבן ונאכל ואילו על ספיקו לא מצי [יא]מגלח דהכי מפרש באלו מותרים במסכת נדרים [יב]: **הריני נזיר כו' ר"ש אוסר.** שחייב בנזירות [יג]דהואיל דהוי ספק אי הוי ביה מאה כור אמרינן דהוי ביה ודאי מאה כור וליהוי נזיר שכל ספק נזירות להחמיר א] דספיקו בנזיר חמור מודאי [ב] דאילו ודאי שלא היו בו מאה כור לא הוי נזיר השתא דהוי ספק אמרינן דנזיר הוא. הכי נמי במתניתין [ג]דהואיל דספקא הוא דלא ידעינן אי אדעתא דמלאה קישואין אי [ד]בחרדל קאמר אמרינן ביה ספק נזירות להחמיר וכמאן דמלאה חרדל קאמר ואין לו תקנה אבל אליבא [ה]דמ"ד שכל ספק נזירות להקל לדידיה אמרינן רואין אותה כאילו מלאה קשואין: **ר' יוחנן אומר אפילו תימא רבי יהודה.** דהתם טעמא מאי אמר ר' יהודה דספק נזירות להקל דדלמא לא הוו ביה מאה כורין ולא נחית ליה לנזירות כלל ומספיקא לא אמרינן ליה דליהוי נזיר כי היכי דלא לייתי חולין לעזרה לכי משלים נזירותו(יד): **אלא הכא כיון דנחית ליה לנזירות.** אי משום מלאה קישואין אי משום מלאה חרדל נזירות [ו]חיילא עליה ממה נפשך וכיון דנחית לנזירות במאי לסלקיה [ז]מש"ה אית לן למימר דנזירות כמנין גרעיני חרדל קיבל עליו ולעולם כל ימיו יהא אסור ביין: **אמאי לא ליסלקיה נימא דליחזייה כאילו מלאה קישואין.** ולכי משלים ליה נזירות כמנין קישואין איכונס בתוך הקופה ומייתי ליה קרבן [ח]הוי כמסולק ועומד דכלא נחית ליה לנזירות דמי ותיהוי ליה תקנתא: **הא.** לא מצית אמרת [ט]דנזירות קבל עליו:

מתני' [ט]הריני נזיר כשער ראשי וכעפר הארץ וכחול הים הרי זה נזיר עולם ומגלח אחת לשלשים יום רבי אומר אין זה מגלח אחת לשלשים יום ואיזהו מגלח אחת לשלשים האומר הרי עלי נזירות כשער ראשי וכעפר הארץ וכחול הים [ב]הריני נזיר מלא הבית או מלא הקופה בודקין אותו אם אמר אחת גדולה נזרתי נזיר ל' יום ואם אמר סתם נזרתי רואין את הקופה כאילו היא מלאה חרדל ונזיר כל ימיו [ג]הריני נזיר מכאן עד מקום פלוני אומדין כמה ימים מכאן עד מקום פלוני אם פחות מל' יום נזיר ל' יום ואם לאו נזיר כמנין הימים הריני נזיר כמנין ימות החמה [ד]מונה נזירות כמנין ימות החמה אמר רבי יהודה מעשה היה כיון שהשלים מת:

גמ' רואין את הקופה כאילו מלאה חרדל ונזיר כל ימיו ואמאי וליחזייה כאילו מלאה קישואין ודלועין ותיהוי ליה תקנתא אמר חזקיה במחלוקת שנויה ור"ש היא דאמר אדם מכנים את עצמו לדבר שספיקו חמור מודאי דתניא [ה]הריני נזיר ע"מ שיהא בברי זה מאה כור והלך ומצאו שנגנב או שאבד ר"ש אוסר [ו] שספק נזירות להחמיר ר' יהודה [ז]מתיר שספק נזירות להקל רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי יהודה התם לא נחית ליה לנזירות הכא נחית ליה לנזירות במאי לסלוקיה מיניה אמאי לא ליחזיה לקופה כאילו מלאה קישואין ודלועין ותיהוי ליה תקנתא [ח]הא ס"ד נזירות הוא דקביל עילויה דר' לדבר דספקו חמור מודאו שעל ידי ספק יהיה חמור לו מאילו קבל עליו נזירות ודאי כמו שאם בדיורי לחרדל נתכוון מונה נזירות אחר נזירות לעולם ומגלח בין כל אחת ואחת ומביא קרבן והשתא דליכא לספוקי [דלקישואין אי] לנצח נתכוון משיגלח פעם אחת שוב לא יחול[4] עד שיביא קרבן וקרבן אינו יכול להביא דשמא לנצח נתכוון לחד נזירות וקמייתי חולין בעזרה: **שיהא בברי זה מאה כור ומצאו שנגנב. ואין אנו יודעין אם היו בו מאה כור אם לאו ר"ש אוסר דספק נזירות להחמיר דחייש דלמא היו בו מאה כור [ט] ולקמן מפרש תקנתא [ג] לר"ש דאומר[5] קודם שיתחיל למנות ימי נזירותו אם היו בו מאה כור והרייני נזיר מדבורי הראשון הנה אשלים נדרי ומביא קרבנותיו ואם לא היו בו מאה כור ואם כן בדבורי לא היה בו ממש הרייני נודר בנזיר מעכשיו ויהיה נזיר שלשים יום ויביא קרבנותיו ואין כאן חולין בעזרה כי הוא נזיר שלשים או מכח דיבור הראשון או מכח דיבור השני ואם תאמר ומאי ספקו חמור מודאו הרי הוא נפטר בנזירות אחת ובקרבן אחד כאילו בודאי היו בו מאה כור ויש לומר דיכול לבא לידי חומרא כגון אם נטמא קודם שהתנה דהשתא הוי ספק נזיר טמא ואין לו תקנה דלא יוכל להביא אשם טמא על הספק שלא[6] היו בו מאה כור וקא מייתי חולין בעזרה ואסור ביין ובתגלחת לעולם [דשמא] נזיר הוא ואינו יכול לפטור מנזירותו אם לא בהבאת אשם טומאה וזה אין בא על התנאי אבל נטמא אחר שהתנה אז הוה ודאי נזיר טמא ומייתי אשם טומאה והדר משלים נזירותו: **רבי** יהודה מתיר שספק נזירות להקל. דהוא לא קיבל עליו אלא"כ ימצא בו מאה כור וכן במתני' רואין אותה כאילו מלאה בצק ויפטר בנזירות אחת: **אפי'** תימא רבי יהודה התם לא נחית לנזירות כלל. כלומר אין[7] להטיל עליו נזירות דשמא לא היו בו מאה כור: **הכא** נחית לנזירות במאי לסלוקיה מיניה. כלומר במתניתין על כרחין מייב לנזירות אחת ואפילו אי בצק אמר וכיון שירד לנזירות אינו יכול להסתלק כמו שמפרש והולך ופריך אמאי אינו יכול להסתלק ליחזי כאילו היא מלאה קישואין או מלאה בצק ותיהוי ליה תקנתא: דסלקא דעתך דנזירות קביל עליה. כלומר יגלח ממה נפשך לסוף שלשים יום ויביא קרבן דאי חדא נזירות קביל עליה שפיר קמגלח ואי נמי חרדל קביל עילויה מצי לגלוחי אחר שלשים יום דקא סלקא דעתך אי אמר חרדל לנזירות קביל עליה כלומר הרבה נזירות ולא נזירות אחת אחרוך וכיון שיגלח לסוף שלשים שוב לא מטיל עליה נזירות לרבי יהודה דמאן לימא לן דחרדל קביל דלמא בצק[8] והשלים נדרו והשתא דמי לההיא דכרי דאמר רבי יהודה מתיר ואמאי אינו יכול להסתלק ומשני רבי יהודה סבר לה כרבי ד] דהאמר[9] ט) חרדל הך נזירות אחרוך קביל עליה ועד יום מותו לא מצי לגלח הלכך הכא ע"כ נחית לחד נזירות אפילו אי בצק קביל וכיון שאתה מורידו לנזירות אפילו לרבי יהודה תו לא מצי להסתלק דשמא חרדל קביל עליה ונדון עד יום מותו נזירות חד ואחרוך ולא דמי לההיא כלל[10] דאינו יורד לנזירות לרבי יהודה: ורבי

הריני נזיר מלא הבית מלא הקופה. פירוש בית ריקנית או קופה ריקנית [ה] לפנים בודקין אותו אם אמר אחת גדולה נזרתי נזיר שלשים יום פי' נזירות אחת נזרתי והא דקתמר מלא הבית דאריכא ליה מילתא [כו'] ואינו נזיר אלא שלשים יום: [ואם אמר סתם] נזרתי. רואין הקופה כאילו מלאה חרדל ונזיר כל ימיו לרבנן דלעיל נזירות אחר נזירות ולרבי נזירות אחר:

מבאן ועד מקום פלוני פחות[1] מל' יום נזיר שלשים יום. מילי דהוה אמר הריני נזיר יום אחד דהוי נזיר ל' יום: ואם לאו נזיר כמנין הימים. וכדפירש"י[2] לעיל דמיירי כשהחזיק בדרך: **כמנין** ימות השנה מונה נזירות כמנין ימות השנה. דהיינו שס"ה מדשים יהיה נזיר נזירות אחר נזירות ומגלח בינתייס ומביא קרבן כיון דקתמר כמנין משמע נזירות[3] ולא נזירות אחרוך: **אמר** רבי יהודה מעשה היה וכיון שהשלים מת. רבי יהודה לסיועי' לתנא קמא קאתי וקאמר מעשה היה וחייבוהו חכמים נזירות הרבה וכיון שהשלים כולו מת:

וליחזייה כאילו היא מלאה קישואין ודילועין ותהוי ליה תקנתא. אמתני' קא פריך דקתמר רואין כאילו היא מלאה חרדל ואין לו תקנה והוא הדין דמצי למיפרך וליחזי כמאן דמלי בצק ולא נתכוון זה אלא לנזירות אחת [וניקל] עליה וקנת קשה דהיאך ניקל עליה מספק ויש לומר דהתם תנן במסכת טהרות (פ"ד מ"ו) ספק נזירות להקל וא"ת והא לעיל גבי מכאן ועד סוף העולם פריך לאומרא ויש לומר דהתם לא ידע שוב לד דמצי למימר לקולא בגישנא דמכאן עד סוף העולם ולפוס ליהטא משמע דנזירות קבל עליה מכאן ועד סוף העולם ולכך פריך לאומרא ממשמעות לשונו אבל הכא קס"ד דאין אדם מכניס עצמו דאתיא (הוא) כרבי אר' יהודה דסברי דאפילו כשער ראשו חד נזירות קבל עליו אבל לרבנן לא שאני להו בין איכא קצותא לליכא קצותא: ואמאי וליחזייה כאילו היא מלאה קשואים ודלועין. דספק נזירות להקל ולא יאמנה אלא אחת כמנין קשואים מלא הקופה ואם היא מחזקת פחות מל' יומנה נזיר א' ואם היא מחזקת מ' או חמשים ינהוג נזירות כמנינם: אדם מכניס עצמו לדבר שספקו חמור מודאי. דסבר ספק נזיר' להחמיר ואפילו בדבר שספקו חמור מודאי מכניס עצמו לכל חומר הספק כגון בהך מתני' שאם ודאי בחרדל היה מגלח מל' לל' ועכשיו שהוא ספק שמא מלאה קשואים קאמר אינו מגלח אלא פעם אחת א' נזירו' ראשונה אם מחזקת הקופה פחות מל' מגלח בין ל"א ואם מחזקת יותר משלשים מגלח סוף ששים וא' ושוב אינו מגלח כל ימיו דשמא כחרדל קאמר ונזיר עולם הוי ואינו יכול לגלח מל' לל' דשמא בקשואים קאמר ואינו מביא קרבן דהוי חולין בעזרה ואע"ג דעולה ושלמים מצי לאתויי ולהתנות בנדבה חטאת אינה באה נדבה ואינו יכול לגלח בלא הבאת קרבן: ר"ש אוסר שספק נזירות להחמיר ואע"ג דספקו חמור מודאי דאילו היה בו ק' כור היה נזיר ומגלח לשלשים יום ועכשיו אינו מגלח לעולם שאינו מביא קרבנותיו בספק ותימה ולמה ספקו חמור מודאי יאמר אם לא היה בו ק' כור הריני נזיר ו"ל דמ"מ הוא חמור שאם נטמא קודם שאמר תנאי זה אינו יכול להביא קרבן טומאה וכן במתני' יכול לקבל עליו נזירות כמנין חרדל אלא שאם נטמא אחר שהשלים נזירות של קשואים קודם שקיבל עליו נזירות כחרדל אינו יכול להביא קרבן טומאה: ר' יהודה מתיר שספק נזיר' להקל דלא מעייל נפשיה לספק חמור ואינו נזיר כלל שכך היה דעתו שאם לא יוכל לברר הדבר שלא יהיה כדבורו: התם לא נחית לנזירות. כלומר התם לא נחית ליה לנזירות דשמא לא היה בו ק' כור ומספק לא מתחיון ליה לנזיר כי לא היה דעתו ליכנס לספק חמור: הכא נחית ליה לנזירות או של קשואים או של חרדל במאי לסלוקיה מיניה הרי כל ימיו עומד בספק זה והיאך נוכל לסלקו: אמאי לא לחזייה כאילו היא מלאה קשואים ותהוי ליה תקנתא. למה אתה אומר שעומד כל ימיו בספק זה ואין לו תקנה הרי אחר שעברה נזירות של קישואים יכול לגלח דס"ד נזירות של חרדל קבל עליו ואחר שגילח לנזירות של קשואים נסתלק מספק קישואים ואין עליו עתה אלא ספק חרדל ולא נחת אכתי לנזיר ומספיקא לא מתחיון ליה דספק נזירות לחקל.

מ) לעיל ז., ב) (ג"ז סס), ג) לעיל ז., ד) [תוס' פ"ב] לקמן לד. נדרים יט. ע"ש, ה) [לקמן יב.], ו) ס"פ לא לא, ז) [דף יט:], ח) ל"ל לפניו, ט) ל"ל חד מזירות,

נוסחת הריב"ן

א) [מומריס: ב) לג' יום: ג) לג' יום: ד) מזיריות: ה) מזיריות: ו) כוותך: ז) דלא: ח) מודאו: ט) לגלח: י) הואיל: כ) הואיל: ל) חרדל: מ) דמאן דמתיר: נ) דמילא עליה במאי לסלקיה: ס) לסלקיה מיניה הכא אית לן למימר כו': ע) ומייתי ליה קרבן תיהוי ליה תקנתא כל"ל והשתא ליתא: פ) דמזיריות:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה רבי אומר וכו' ובאי דקתמר הריני נזיר כשער ראשי: (ב) ד"ה אלא וכו' דהואיל ואמר הרי עלי: (ג) ד"ה אמר חזקיה וכו' דסבירא ליה כותיה ומתניתין דלא תני הכי: (ד) ד"ה ר' יוחנן וכו' לכי משלים נזירותו אבל הכא כל"ל והד"ל:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה שיהא בברי ולקמן מפרש. דף יג ע"א ולב ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה הריני נזיר וכו' ר"ש אוסר וכו' שכל ספק נזירות להחמיר דספיקו עכ"ל. נ"ב ואע"ג דספיקו: ב) בא"ד חמור מודאו דאילו ודאי. נ"ב ואילו ודאי עיין ל"מ: ג) תוס' ד"ה שיהא בברי וכו' ולקמן מפרש תקנתא. ר"ל דלקמן דף יג ע"א מפרש במתני' תקנתא לר"ש לחמות והך תקנתא שייך נמי הכא. אורח מישור: ד) ד"ה הכא נחית לנזירות וכו' ומשני רבי יהודה סבר לה כרבי דאמר דחרדל נמתקו מיהו דהאמר חרדל וכ"ב דאמר הך כל"ל:

הגהות התוספות

1. ל"ל אם פחות. 2. ל"ל וכדפירש הש"ס. 3. ל"ל נזירות הרבה. 4. ל"ל לא יכול לגלח (וכן בס"י איתא יכול). 5. ל"ל דיתנה ואימר. 6. ל"ל שמא לא. 7. ל"ל מספק אין. 8. ל"ל בצק קיבל. 9. ל"ל דאמר חד נזירות אחרוך כו'. 10. ל"ל לההיא דכרי.

פי' הרא"ש

הריני נזיר כשער ראשי וכו'. הרי זה נזיר עולם ומגלח א' לשלשים יום. כי קיבל עליו נזירות כמנין שער ראשו וכל ל' ול' הוי נזיר בפני עצמו ומגלח בכל יום ל"א ומביא קרבנותיו וכו ביום מתחיל נזירות ואינו שותה יין ואינו מטמא למתים לעולם ולא כנזיר עולם דלעיל דנזיר אבשלום דמיקל בתער דווקא ולא במספרים ופליגי לענין אם מגלח לשנה אם לל' ימים או לד' ימים ואם רצה אינו מגלח ואינו מביא קרבן אבל נזיר עולם (בהרא) [דהכא] צריך לגלח ולהביא קרבנותיו משלשים לל'. והא מספקא לי אם יראה לעמוד בנזירותו בלא הבאת קרבן זמן גדול ורק שלא יעבור בבל תאחר על קרבנות שנתחייב אם הרשות בידו מידי דהוה הנזירות שהשלים ימי נזירותו שיכול להשהות קרבנותיו ובלבד שלא יעבור בבל תאחר. או דלמא כיון שקבל עליו נזירות כל ימיו חייב הוא להשלים נזירות זו מיד ולהתחיל אחרת והדעת נוטה כך כיון שכל ימיו הוא מחייב נזירות אין לו לאחר מלהשלים כל מה שיוכל. ועוד יש דין ג' לנזיר עולם אם אמר הריני נזיר ק' שנה או אלף שנים הוא נזיר לעולם ונזירות א' יש לו כל ימי חייו ואינו מגלח לעולם אם לא נטמא כדקתני בברייתא בגמ' אין זה נזיר עולם אלא נזיר לעולם: ר' אומר אין זה מגלח א' לשלשים יום דסבר ר' דנזיר אחד ימים כמנין שער ראשו קבל עליו ואיכא לאיסתפוקי אם יש לו דין נזיר עולם דאבשלום או דין נזיר לעולם ואין נ"ל ספק כיון דנזיר אחת כמנין שערות קבל עלויה חד נזיר הוה כאומר ק' שנה: האומר עלי נזירות

מוסף רש"י

הרי זה נזיר עולם. יש לו דין קומר הרי אני מזיר עולם, שמגלח כל ל' יום והוי מזיר כל ימיו (ראמ"ה בשמו). **ומצאו שנגנב או שאבד.** ואין ידוע אם היה שם מאה כור אי לא (נדרים יט.).

פי' הרא"ש (המשך)

כשער ראשי. דנזירות מופסקות קבל עליו כשער ראשו: אם אמר א' גדולה נזרתי. כלומר נזירות א' קבלתי עלי ונראת לי גדולה כמלא הבית. ואם אמר סתם נזרתי לא היה בלבי אלא מה שידונו חכמים לשוני. ונזיר כל ימיו בגמ' מפרש לה. עד מקום פלוני מפורש למעלה: מונה נזירות כמנין ימות (השנה) [החמה] שס"ה נזירות כמנין ימות החמה ודוקא דאמר כמנין ימות החמה אבל אם אמר כימות החמה חד נזירות קבל עילוהי שנה א' כיון דאית ליה קצותא כדדייקינן לעיל מברייתא דאלף שנה והא דלא דייק מהך מתני' דאמר כמנין הא לאו הכי לא אמרינן נזירות קבל עליה כיון דאית ליה קצותא. משום דאיכא למימר דאתיא (הוא) כרבי אר' יהודה דסברי דאפילו כשער ראשו חד נזירות קבל עליו אבל לרבנן לא שאני להו בין איכא קצותא לליכא קצותא: ואמאי וליחזייה כאילו היא מלאה דאתיא (הוא) כרבי אר' יהודה דסברי דאפילו כשער ראשו חד נזירות קבל עליו אבל לרבנן לא שאני להו בין איכא קצותא. משום דאיכא למימר דאתיא (הוא) כרבי אר' יהודה דסברי דאפילו כשער ראשו חד נזירות קבל עליו אבל לרבנן לא שאני להו בין איכא קצותא לליכא קצותא: ואמאי וליחזייה כאילו היא מלאה קשואים ודלועין. דספק נזירות להקל ולא יאמנה אלא אחת כמנין קשואים מלא הקופה ואם היא מחזקת פחות מל' יומנה נזיר א' ואם היא מחזקת מ' ומחמשים ינהוג נזירות כמנינם: אדם מכניס עצמו לדבר שספקו חמור מודאי. דסבר ספק נזיר' להחמיר ואפילו בדבר שספקו חמור מודאי מכניס עצמו לכל חומר הספק כגון בהך מתני' שאם ודאי בחרדל היה מגלח מל' לל' ועכשיו שהוא ספק שמא מלאה קשואים קאמר אינו מגלח אלא פעם אחת א' נזירו' ראשונה אם מחזקת הקופה פחות מל' מגלח בין ל"א ואם מחזקת יותר משלשים מגלח סוף ששים וא' ושוב אינו מגלח כל ימיו דשמא כחרדל קאמר ונזיר עולם הוי ואינו יכול לגלח מל' לל' דשמא בקשואים קאמר ואינו מביא קרבן דהוי חולין בעזרה ואע"ג דעולה ושלמים מצי לאתויי ולהתנות בנדבה חטאת אינה באה נדבה ואינו יכול לגלח בלא הבאת קרבן: ר"ש אוסר שספק נזירות להחמיר ואע"ג דספקו חמור מודאי דאילו היה בו ק' כור היה נזיר ומגלח לשלשים יום**

מב א מיי' פ"ג מהל' מזיזות הלכה יח:
מג ב מיי' שם הלכה יז:
מד ג מיי' שם הלכה ה:
מה ד מיי' שם הלכה ז:
מו ה מיי' שם פ"ג הלכה ט:

ורבי יהודה מי סבר ליה כרבי. דהאומר חרדלי[1] והתנן הריני נזיר (מן המרכן) כמנין וכו' אמר רבי יהודה מעשה וכו' אי אמרת בשלמא נזירות הרבה קביל עליה[1] דכיון שהשלים מת כלומר נראה נופל בו לשון השלמה שהרבה נזירות שחייבוהו חכמים כיון שהשלים אותם מת אלא אי אמרת חדא נזירות אתרוך קביל עליה מי הויא השלמה כלל פי' מי שייך ביה לשון השלמה כלל והרי הוא נזיר נזירות אחת שלא יגלח כמנין ימות החמה ואין שייך בו לשון השלמה כלל א] (אלא מאי) לרבי יהודה נזירות הרבה קביל עליה היינו טעמא מכיון שהשלים ב] מת [שאחר][2] שלשים יום מת כמו מילתא דת"ק דאמר מונה מנין נזירות כמנין ימות החמה אלא אי אמרת חדא נזירות מי הויא השלמה דידיה [כהשלמה דת"ק] ואם כן הוא מעשה לסתור ומדמייתי ר' יהודה בתר מילתא דת"ק ומעשה וכו' מכלל דמייתי ראיה למילתיה דת"ק ג] כמו שכתבתי. (הגה"ה): **מנין הילקטי.** כשמייבשין התאנים עושין תילין תילין מתאנים ליבש עד אין מספר ומנין שבילי שמיטה וכן[3] בשמיטה אין השדות זרועות ומרבין בהן שבילים: **מונה** נזירות מנין הילקטי קיץ. אלמא נזירות הרבה קביל עליה לר' יהודה ומשני מנין שאני פי' ודאי כי אמר מנין נזירות קביל עליה אבל כי אמר כחרדל או כהילקטי ולא הזכיר מנין חד נזירות אתרוך קביל עליה כרבי: **ומי שאני לרבי מנין.** היה סובר כיון דר' יהודה כרבי סבר ליה ושני ליה בין אמר מנין בין לא אמר מנין ה"ג שני ליה לרבי ומש"ה פריך רבי אומר עד שיאמר נזירות עלי כמנין ימות החמה אלמא לשון כמנין בלא נזירות לא משמע לרבי אלא חד נזירות אתרוך ומשני ר' יהודה סבר לה כוותיה בחדא דחד נזירות קביל עליה כי אמר חרדל ופליג בחדא דר' יהודה שני ליה מנין ורבי לא שני ליה מנין: **הרי** זה נזיר.[4] כאבשלום ומיקל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כו' וכדפירשנו לעיל: **אמר** מאה שנה או אלף שנה נזיר לעולם. ואינו מגלח ואינו מיקל עד יום מותו: **נזיר** ואחת מונה שתי נזירות. לפי שהוסיף לומר ואחת ועוד מוסיף ומונה שלשה כשאמר[5] נזיר ואחת ועוד ושוב [ארבע][6] ומקשה פשיטא מהו[7] דתימא ושוב כי כולהו ומני שית קמ"ל דלא: **[הריני]** נזיר סומכום אומר הן אחת. פי' אם אמר הן הוא אחת כדאמרן בעלמא (שבת דף לא:) שכן בלשון יווני אחת קורין היי"ן: **דיגון** שתים. בלשון יון טריגון שלש טטרגון ד' פונטיגון ה' כמו בלשון יון: **בית** ענול. דהואיל ואין לו ד' זויות אין מטמא בנגעים כדמסיק מקיר קירות והיינו טעמא דכולהו:

הדרן עלך כל כנויי

דר' יהודה סבר לה כרבי דתנן רבי אומר אין זה מגלח אחת לשלשים יום ואיזהו שמגלח אחת לשלשים יום האומר [הרי] עלי נזירות כשער ראשי וכעפר הארץ וכחול הים ורבי יהודה מי סבר לה כרבי והתנן הריני נזיר כמנין ימות החמה (ו) וכו' א"ר יהודה מעשה היה וכיון שהשלים מת אא"ב נזירות קא מקבל עליה היינו טעמא דכיון דהשלים מת אלא א"א חדא נזירות קבל עילויה מי הוי השלמה כלל ועוד מי סבר לה כרבי והא תניא רבי יהודה אומר הריני נזיר מנין הילקטי קיץ ומנין שבלי שמיטה מונה נזירות כמנין הילקטי קיץ וכמנין שבלי שמיטה מנין שאני ומי שאני ליה לרבי מנין והתניא א)הריני נזיר כמנין ימות החמה מונה נזירות כמנין ימות החמה כימי הלבנה מונה כימי הלבנה רבי אומר עד שיאמר נזירות עלי כמנין ימות החמה וכמנין ימות הלבנה רבי יהודה סבר לה כותיה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כותיה בחדא (ב) ג)נזירות קביל עילויה ופליג עליה בחדא דאילו רבי יהודה שני ליה מונה ורבי לא שני ליה מונה: ג)ת"ר ב)הריני נזיר כל ימי חיי הריני נזיר עולם הרי זה נזיר עולם אפילו מאה שנה אפילו אלף שנים אין זה נזיר עולם אלא נזיר לעולם: ת"ר הריני נזיר ואחת ג)מונה שתים ועוד מונה שלש ושוב מונה ארבע פשיטא מהו דתימא ושוב כי כולהו והויא ליה שית קמ"ל דלא: ד)ת"ר הריני נזיר סומכום אומר הן אחת דיגון שתים טריגון שלש טטרגון ארבע פונטיגון חמש: ה)ת"ר ד)בית עגול דיגון טריגון פונטיגון אינו מטמא בנגעים מטרגון מטמא בנגעים מ"ט למטה הוא אומר [1]קיר קירות למעלה הוא אומר קיר קירות הרי כאן ארבע:

הדרן עלך כל כנויי

בשלמא מזירות של שלשים ב] קיבל עליו היינו דקאמר כיון שהשלים מת דכל קרבן וקרבן דמייתי לסוף תגלחת חשיבי ליה כמשלים אלא אי אמרת דחדא נזירות קביל עילויה ג)עד ימות עולם ואסור לגלח כל ימיו מאי השלמה איכא הכא הא אכתי אילו הוה קיים הוה מיבעי ליה למיקם בנזירות. ועוד מי סבר לה כרבי: **והאניח בהדיא רבי יהודה אומר הריני נזיר כמנין הילקטי קיץ.** כמנין שבילים שעושים מ)קייצי תאנים בין הקציעות ג)כדי שיהו מהלכים בינתיים ולא יהו נדרכים בדרגל: **וכמנין שבלי שמיטה.** דכשנת השמיטה אין השדות מזרעות ומניחין בהן שבלים של אשתקד ולפי שהן מועטין ונוח למנותן קאמר הכי. ואית דגרסי כמנין שבילי שמיטה שהשדות הפקר וכל פ)העם עושה קרבן בתוכו ואין בעל השדה מעכב על ידו: **מונה נזירות כמנין הילקטי קיץ ושבלי שמיטה.** ויהא מגלח כל ל' ול' ל)למנין הילקטי קיץ פ)אע"ג דלא אמר נזירות עלי. אלמא נמי ליה לרבי יהודה הא דרבי דלא לרבי אי הוי התם מאה לקיטי קיץ צריך להיות מונה נזירות אריכא מאה פעמים ל)מאה יום או נזירות אריכא מאה יום: **מנין שאני.** דאיכא דאמר כמנין ימות החמה או כמנין הילקטי קיץ אפילו רבי מודה דנזירות קביל עליה ומגלח אחת לשלשים והיינו נמי דקאמר רבי יהודה לעיל כיון שהשלים מת אבל גבי קופה דנזירות אריכא קביל עליה אפילו רבי יהודה מודה דספק נזירות להחמיר וכדפרישנא: **רבי אומר עד שיאמר נזירות עלי כמנין ימות החמה.** לא יהא מגלח אחת לשלשים הא ק] לא אמר נזירות אלא הריני נזיר כמנין ימות החמה חדא נזירות ר] הוא קביל עליה כמנין ימות החמה עד עולם כדלעיל או לאידך ליטנא אם"ה פעמים אם"ה ימים: **אי ליה מונה.** דמנין שני ליה והוי כמ"ד נזירות עלי: **אפילו מאה שנה אין זה נזיר עולם אלא זה נזיר לעולם.** דחדא נזירות אריכתא הוא דהויא משום דאית ליה קיצותא כדאמרינן לעיל [ז.]: **הריני נזיר ואחת מונה שתים.** (ה) ש]כי אמר ואחת כמאן דאמר ונזירות אחרת דמי: **האומר הריני נזיר ואחת ועוד.** מונה אלא נזירות. אמר הריני נזיר ואחת ועוד ושוב מונה ארבע. (ו) הא האי דקאמר ושוב משמע כאילו אמר ושוב ליהוי עלי נזירות כי הך דאמרינן והויין להו שית קמשמע לן: **סומכום אומר.** אחת ואם אמר הריני נזיר דיגון מונה ב' טריגון מונה ג' טטרגון מונה ד' פונטיגון מונה ה' שכן מונין בלשון יון ואשמועינן דבכל לשון יכול אדם לקבל עליו נזירות פ): **בית עגול.** שאין לו זויות או בית דיגון שאין לו אלא שתי זויות או ל] טריגון שאין לו אלא שלשה או פונטיגון שיש לו חמש זויות אין מטמא בנגעים טטרגון שיש לו ארבע זויות מטמא: **מ"ט למטה הוא אומר קירות.** ואם פשה הנגע בקירות הבית: **ולמעלה הוא אומר.** והנה הנגע בקירות הבית מדהוה ליה למיכתב בתרוייהו קיר דמשמע חד (ו) וכתב קירות דמשמע תרי אלמא ד' בעינן כדמדכר להו בלישנא דקרא. ומראיהן שפל מן הקיר לא קא חשיב אלא הני דכתיב בהו ליטני יתירי קאשיב: **הדרן עלך כל כנויי**

מז א מיי' שם הלכה יא: ב מיי' פ"ג מהל' נזירות הלכה ז:]:

מח ג מיי' שם הלכה ח:

מט ד מיי' פי"ד מהל' נזירות הלכה ו:

תורה אור השלם

1. וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבַּיִת שְׁקַעֲרוּרֹת יְרַקְרַקֹּת אוֹ אֲדַמְדַּמֹּת וּמַרְאֵיהֶן שָׁפֵל מִן הַקִּיר: ויקרא יד לז
וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת:
ויקרא יד לט

הגהות התוספות

1. ל"ל דהאומר חרדל חדא משמע. 2. תיכוס מת שאחר גמחק, ול"ל שס"ה פעמים. 3. ל"ל כי בשמיטה. 4. ל"ל מיד עולם. 5. ל"ל וכשאמר. 6. ל"ל מונה ארבע. 7. ל"ל ומשני מהו כו'.

פי' הרא"ש

סבר לה כרבי דאמר נזיר א' קבל עליה הלכך לא יצא מספק קישואים שאינו יכול לגלח ב) לסוף רשמא כמלא חרדל קאמר וכל ימיו היה נזיר ומכאן מוכח דלרבי אינו מגלח כל ימיו דאל"כ פסיק מניה נזירות דקישואים: אא"ב נזירות קבל עליה היינו טעמא דכיון דהשלים מת כלו' ניחא דמייתינן ליה מלתיה דר' יהודה על מלתיה דרבנן דהשלמה דידי' כהשלמה דרבנן: מי הוי השלמה כלל וא"כ הוי מעשה לסתור דבכל אתר דמייתי מעשה לסיועי מעשה ולא לסתור: הלקטי קיץ. מיבשי תאנים עושין שבילין בין הקציעות כמו בשלהי שבת כמין הלקטי קטנה היתה פי' שביל ור"ח פי' הלקטי קיץ כמו תל המתלקט כמין כלים של קציעות ושבילי שמטה בשביעית השדות הפקר והכל נכנסין בהם ומלאה שבילין: מונה נזירות כמנין הלקטי קיץ והוי נזיר כל ימיו: מנין שאני כיון שאמר כמנין ימות החמה כמנין הלקטי ודאי נזיר קבל עליה: אבל אם אמר כימות החמה או כהלקטי קיץ חדא נזירות אריכתא קביל עליה: ס"ל כותיה בחדא וכו' ושלשה מחלוקות בדבר לרבנן בין אמר כמנין בין לא אמר כמנין נזירות קבל עליו היכא דלית ליה קיצותא ולר' לעולם חדא נזיר ולר' יהודה שני ליה בין מונה בין לא מונה: הריני נזיר ואחת מונה שנים וכו' א' ועוד מונה ג' א' ועוד ושוב מונה ד' ומגלח בכל א' ומביא (קרבנו) קרבן: מהו דתימא ושוב ככולהו נ"ל דה"ה דהוה מצי למימר מהו דתימא ועוד כי כולהו ומונה ד' אלא אבתראה נקט: דיתון ב' אם אמר הריני דיתון ב' דיתון שאין לו אלא ב' זויות סריתון ג' זויות פרטיתון ד' זויות: קיר קירות הוה מצי למכתב קיר וכתיב קירות והנה הנגע בקירות הבית והנה פשה הנגע בקירות הבית ומראהו שפל מן הקיר לא דריש דלגופא איצטריך ותימה דהא דרשינן מקירות איזה קיר אומר זה קרן זוית וי"ל דאי לא אתא אלא לדרשא דהכא לכתוב ד' פעמים קיר ומדכתיב קירות דרשי' מניה איזהו קיר שהוא כקירות וליכא למימר דכולא להך דרשא איצט' וי"ל דא"כ בחד קירות סגי: **סליק פרקא**

ג) ר"ל שאינו יכול לגלח אחר נזירות דקישואין.

ה) [תוספפ' פ"ח ע"ש ערכין ט: ע"ש], ב) גי' ל"מ חדא נזירות, ג) לעיל ז. תוספפתא פ"ח, ד) [תוספ' רפ"ח ע"ש] ב"ב קסד: ע"ש, ה) נגעים פי"ב מ"ח [ב"ב שם ע"ש תוספפתא דנגעים פי"ו], ו) גירסת ל"מ ה"ע,

נוסחת הריב"ן

א) שלשים יום: ב) מזירות: ג) שלשים שלשים: ד) מזיכותיו: ה) שלשים שלשים: ו) שם"ה ימים: ז) ליהוי: ח) מזירות: ט) ולא: י) שלשים שלשים: כ) שלשים שלשים: ל) כל: מ) מקייני: נ) מיכת כדי ליתא בכ"י: ס) אדם: ע) מנין: פ) ואע"ג: צ) שלשים יום: ק) הא אם לא: ר) מזירות אריכא הוא קביל עליה: ש) דכי: ת) לקבל עליו מזירות מדמנני הין מונה אחת דיגון מונה שתים וכו' מפי רבי הס"ד: ת) או בית טריגון:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כמנין ימות החמה מונה נזירות כמנין ימות החמה אמר רבי יהודה: (ב) שם סבר לה כוותיה בחדא חדא מזירות וכו' שאני ליה וכו' לא שאני ליה: (ג) רש"י ד"ה ומי סבר וכו' והתנן הריני: (ד) ד"ה מי הוי וכו' כשס"ה פעמים שס"ה ימים שלריך וכו' ליטנא אתריא והתנן הריני כל"ל והד"א עם ד"ה מונה וכו' למיקם בנזירות הס"ד ואח"כ מ"ה ועוד וכו' כרבי והתניא הד"א: (ה) ד"ה הריני וכו' דבי אמר: (ו) ד"ה מהו דתימא אלא כל"ל ותיבת הא אמתא: (ז) ד"ה ולמעלה וכו' דמשמע חד כדמדכר להו בלישנא דקרא ומראיהן שפל מן הקיר אלא דקאמר אמר על אלא"ב א"מ: ב) בא"ד הייט טעמא מכיון שהשלים מת [שאחר] אבשלים נמתקן תיבות מת שאחר וי"ב שס"ה כל"ל ל"מ: ג) בא"ד בסופו לא פיקס כמה נזירות מזר מעגל וכו' כמו שכתבתי ל"ב אבל נראה כמו שכתבתי ע' ל"מ.

מוסף רש"י

אפילו מאה שנה כו' אין זה נזיר עולם. שיהא מגלח בסוף אבשלים, אלא נזיר לעולם. דכחדא נזירות אריכתא דמי ואינו מותר בתגלחת כל ימיו (לעיל ז.). סומכוס אומר הן אחת כו'. כלומר אם לא פיקס כמה נזירות מזר ואמר הריני מזיר היא היינו מזירות אחת לשלשים יום, וכולם היא דיגון טריגון כולן לשון לגז אלנו הס. דיגון שתים. ויהיה מזיר אבשלים יום (רשב"ם ב"ב קסד:). בית עגול. העשוי ככבשן שאין לו שום פינת קרן זוית (שם). דיגון. פינות שתים, מלד אחת עגול ולד אחת יש לו שתי פינות (שם). טריגון. לעניד כמולגנא ויש בה שלש פינות (שם). פינטיגון. יש לו חמש פינות (שם). טטרגון. מרובע (שם). מאי טעמא. דאין מטמא בנגעים אלא מרובע (שם). למעלה הוא אומר קיר קירות. הוא יכול לומר והנה הנגע בקיר הבית וכתב קירות (שם). הרי כאן ארבע. והיינו מרובע, אבל בית עגול כולו קיר אחת. ומראהו שפל מן הקיר, לגופיה אתא (שם). הדרן עלך כל כנויי

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה וכ"ש מי סבר ליה כרבי וכו' ואין שייך בו לשון השלמה כלל. נ"ב כאן הס"ד ואח"כ מה"ד הג"ה אאא"ב לר"י וכו' והוא פי' אמר על אאא"ב א"מ: ב) בא"ד הייט טעמא מכיון שהשלים מת [שאחר] אבשלים נמתקן תיבות מת שאחר וי"ב שס"ה כל"ל ל"מ: ג) בא"ד בסופו לא פיקס כמה נזירות מעגל וכו' כמו שכתבתי ל"ב אבל נראה כמו שכתבתי ע' ל"מ.

הריני נזיר מן הגרוגרות וכו' בש"א נזיר. דכיון דאמר הריני נזיר
חל עליה נזירות וכי הדר ואמר מן הגרוגרות ומן הדבילה
לא אמר כלום: **ובה"א אינו נזיר. דכיון דאמר מן הגרוגרות לא שייך**
שום נזירות בגרוגרות ודבילה: א"ר יהודה אף ב"ש לא אמרו. שיהיה
בו שום נזירות כלל (ב) אלא לפי מה שאמרו שמוששין [א]לדבריו בזמן שאומר
[ב]הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה והרי הן עלי קרבן כלומר [ג]שאסורין עליו
כקרבן שיהיה נדור מלאכול מהן אבל משום נזירות אין חוששין בו כל עיקר:
גמ' ודברי ב"ש אמאי הוי נזיר. בתמיה. מכל אשר יעשה מגפן היין אמר
רחמנא דליהוי נזיר אבל מגרוגרות ודבילה דלאו מגפן היין הוא לא: **ב"ש**
אית להו בר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה. (ג) ערך [ד]כלי עלי אדם
יודע שאין ערך [ה]לכלי וחייב בכל [ו]דמי ערכו אף ה"נ כי אמר הריני
נזיר מן הגרוגרות יודע הוא שאין נזרין מן הגרוגרות ואין מוציא דבריו לבטלה
ומקבל עליו נזירות גמורה: **וב"ה.** דאמרי
אינו נזיר סבירא להו כרבי יוסי דאמר
במס' תמורה בפ' כילד מערימין (דף
כה:) דבגמר דבריו אדם נתפס וכיון
דאמר בגמר דבריו מן הגרוגרות ומן
הדבילה תפוס לשון אחרון ולא חיילא
עליה כלל. ות"ת הא אמר ר' יוסי דאף
בגמר דבריו אדם נתפס ומדקאמר אף ליהוי נזיר משום דתפוס לשון
ראשון הא ל"ק דהיכא ת"ר יוסי אף בגמר דבריו אדם נתפס כגון
שהיתה לו בהמת חולין ורוצה להמיר אותה על שתי בהמות קדשים
שלפניו אחת עולה ואחת שלמים ואמר זו תמורת עולה ותמורת שלמים
דכיון דאפשר לקיים דבריו הראשונים והאחרונים תמכר ויביא בדמי
חציה עולה ובדמי חציה שלמים (ד) אמרינן דאף בגמר דבריו אדם נתפס
שכן היתה כוונתו מתחלה לכך לשם עולה ולשם שלמים אלא שלא היה
יכול להוציא את שניהם מפיו בבת אחת ואמר בזו אחר זו אבל גבי נזירות
ליכא למימר הכי הוה ליה האי נדר ופתחו עמו שלא הזיר אלא מן
הגרוגרות והואיל דלא חייל עליה נזירות בגרוגרות אין בדבריו כלום
ואינו נזיר כלל: **ונ"ש נמי.** כיון דהאי נדר פתחו עמו (ה) אמאי הוי
נזירות כלל הא פתחו עמו דאינו רוצה להיות נזיר אלא מן הגרוגרות וכל
היכא דפתחו עמו אפילו ר"מ מודה: **אלא ב"ש סברי לה כר"מ.** [ו]ומש"ה
כיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר ודאי דלבתר הכי אמר מן
הגרוגרות לאיתשולי הוא דקאמר דקאמר כשנזרתי לא נזרתי אלא מן
הגרוגרות ומיהו (ז) אפ"ה מותר ביין דב"ש סברי אין שאלה בטעות
להקדש ולא לטעות בנזירות דכהקדש דמי כדכתיב קדוש יהיה גדל פרע
(במדבר ו): **וב"ה סברי.** כיון דלא הזיר כשאר הנזרין שאין נוזרין אלא
מן היין אין שום נזירות חל עליו דאין לו כר"ש דתנן כו' [ח]לבסוף
קתני לה: (ו) מתני' דקתני לב"ה דאפי' נדור לא הוי: (ח) **ב"ש.** דסבירי
נדור מן הגרוגרות ונזיר מן היין סברי להו כר"מ דאמר אין אדם מוציא
דבריו לבטלה וכיון דאמר הריני נזיר ב"ז נזיר והוי נמי נדור מן הגרוגרות
דסברי לה כר' יהודה דאמר [ט]שאוסרין עליו כקרבן ומתני' קתני דב"ש
סברי נזיר ותו לא: **ובה"א נדור.** מן הגרוגרות ודבילה ואינו נזיר מן
היין משום דנדר ופתחו עמו הוא ומתניתין קתני דבית הלל אומרים
אינו נזיר דבין לרבי יהודה בין לתנא קמא דידיה אליבא דבית הלל אינו
נדור ואינו נזיר: **ונשנה אחרינא אמרי לה כו' (ו) נדור ואינו נזיר.**
ותנא קמא דר' יהודה אמר דנזיר אליבא דב"ש והיינו דלא כרבי נתן:
אמר
דב"ה דמתני' מטעמא דקאמר דבגמר דבריו אדם נתפס ות"ת ולר"מ
מ"ש דבערך כלי מתחייב דמים מטעם דאין אדם מוציא דבריו לבטלה לעולם וי"ל דלא דמי דהתם נהי דאין שייך ערך לכלי דמים מיהא שייכא ביה
ואדם זה נתכוון ליתן להקדש מה שיוכל הלכך נותן דמיו וקרי להו ערך לדמי הכלי משום דערך האדם נמי הוי דמים להכי קרי דמי כלי ערך אבל
גרוגרות לא שייך בהן לשון נזירות כלל וע"כ הוצרך דבריו לבטלה וה"ק הריני נזיר ולא מיין אלא מגרוגרות וסיפא לפרושי תחילת דבריו קתני
הלכך לאו כלום קאמר: **לאיתשולי קאתי.** לאו דוקא לאיתשולי הכא לא בא לאמלה אלא מתחרט ומחזר בו כאדם שבא לשאול לחכ' על נדרו מחמת
חרטה שהחכם מוצא לו פתח וחרטה והוי נדר טעות ובטל: **אין שאלה לנזירות.** דנזירות כהקדש דכתיב קדוש יהיה גדל פרע וא"ת תיפוק ליה
ב]דאין בו חרטה ותירץ (דשניסם) [דס"ל] דשני[10] הכא דמוך כדי דיבור הוא ואין לריך חרטה וב"ש [ו]הקדש טעות הוי הקדש ולהכי לב"ש לא מהני
שאלה וה"נ לא מהני שאלה בנזיר דאקרי קדושה דכתיב קדוש יהיה וא"ת ומה לו להאריך כל כך ולחזור ולומר ב"ש כר"מ סבירא להו כי פריך
ליה מעיקרא ולב"ש נדר ופתחו עמו הוא לישני ליה לתנא ב"ש לטעמייהו דאין שאלה כו' וי"ל דסד"א דלא[11] אמרינן ב"ש כר"מ מ"ל וחזר[12] בו
משום דאי קושיא שהקשה הש"ס וא"כ שוב אין יכול לתרץ ולומר דקסבר דאין שאלה דלא אמרינן אין שאלה אלא היכא דאל הקדש רגע אחד שוב
אין מועיל בו שאלה אבל הכא נדרו ופתחו עמו הוא ולא חל עליה נזירות אפילו רגע אחד להכי חוזר וחומר בית שמאי כרבי מאיר דאמר אין
אדם מוציא דבריו לבטלה והרי חל הנדר רגע אחד וכי אמר מגרוגרות הוה ליה כבא לאיתשולי (וכל שכן) דאין שאלה להקדש:
ובית הלל כרבי שמעון דפוטר שלא התנדב בדרך הנודבים. לקמן מייתי פלוגתא הרי עלי מנחה מן השעורין יביא מן החיטין ור"ש
פוטר

הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה בש"א נזיר ובה"א [א]אינו נזיר אמר רבי יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן: **גמ'** הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב"ש אומרים נזיר ואמאי [1]מכל אשר יעשה מגפן היין אמר רחמנא ב"ש סברי לה כר"מ דאמר [ב]אין אדם מוציא דבריו לבטלה וב"ה סברי לה כרבי [ג]יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס והאי [ד]נדר ופתחו עמו הוא [ה] ובית שמאי נמי נדר ופתחו עמו הוא אלא ב"ש סברי לה כרבי מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וכיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר כי קאמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לאיתשולי הוא דקאתי וב"ש לטעמייהו דאמרי [ו]אין שאלה בהקדש וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות ובית הלל סברי כר"ש דתנן [ז]ור"ש פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים

מתני'

מוציא דבריו לבטלה וה"ג אדם נתפס ומדקאמר אף ליהוי נזיר משום דתפוס לשון
לשם נזירות יין וב"ה סברי לה כר' יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס כגון
והאי נדר ופתחו עמו הוא דר'[5] יוסי בהאומר הרי זו תמורת עולה תמורת
שלמים תרעה עד שתסתאב ותמכר ואלי דמיה לעולה ואלי דמיה
לשלמים וה"ג בגמר דבריו שאמר גרוגרות נתפס וכיון שאין נזירות
בגרוגרות לא הוי נזיר ואע"ג דבתחלה אמר הריני נזיר חזר בתוך כדי דיבור
ואמר מגרוגרות ובגמר דבריו אדם נתפס כאילו נדר ובתוך כדי
דבור מצא פתח לו וחרטה דכיון שנדרו ופתחו עמו לא חל כלל וא"ת
והאמר[6] ר' יוסי בגמר דבריו אדם נתפס הוי פי' אף בגמר דבריו אדם
נתפס והוי תמורת עולה ותמורת שלמים וה"ג נתפוס לשון ראשון נמי
דקאמר נזיר ויהיה נזיר מיין (ז) ונזיר מן הגרוגרות וי"ל דהכי מפורש[7]
בתמורה (דף כו.) היכא[8] דדברי סותרין זה את זה וליכא למימר דסיפא
לפרושי תחלת דבריו קאתי הלכך חיילי ב' הלשונות לר' יוסי והוי תמורת
עולה ותמורת שלמים אבל בתמני' איכא למימר דסיפא לפרושי רישא
כלומר (כיון) האי דקאמר נזיר לאו מיין קאמר אלא מגרוגרות והלכך
גמר דבריו עיקר הן ליתפס בהן ולא בתחילת דבריו ובהכי מתיישב לי
דלא תקשה מדר' יהודה אדר' יהודה דר' יוסי דאמר אין ליה בתמני' דנזיר[9]
הוי מגרוגרות ולא נזיר מיין אפי' לב"ש ואמאי והא שמעינן ליה לרבי
יהודה דפליג אדרבי יוסי בההיא דתמורה (זבחים ל.) וקתני תפוס לשון
ראשון ה"ג נתפוס לשון ראשון וליהוי נזיר מיין אלא ודאי דוקא בתמורה
פליגי דהדברים סותרין זה את זה וליכא למימר דדיבור האחרון מפרש
אבל הכא ודאי דאיכא למימר דלפרושי קאתי י"ל דודאי דלפרש בא ולומר
לאו מיין נדרתי וניחא נמי דלא קאמר דב"ש סברי כר' יהודה דאמר
תפוס לשון ראשון עיקר להכי הוי נזיר מיין אלא ודאי לא שייכא ההוא
פלוגתא להכא וא"ת ואמאי קאמר ב"ה כר' יוסי ליימא דסברי ב"ה כרבנן
דר"מ בערכין (דף כ.) דאמרי אדם מוציא דבריו לבטלה וי"ל דלא ניחא
ליה לאוקומי ההיא פלוגתא דר"מ ורבנן בפלוגתא דב"ש וב"ה דא"כ ר"מ
כב"ש להכי קאמר ב"ה כר' יוסי ומעתה אפילו א] דערכין יכול לסבור
דב"ה דמתני' מטעמא דקאמר דבגמר דבריו אדם נתפס וא"ת ולר"מ
מ"ש דבערך כלי מתחייב דמים מטעם דאין אדם מוציא דבריו לבטלה לעולם וי"ל דלא דמי דהתם נהי דאין שייך ערך לכלי דמים מיהא שייכא ביה
ואדם זה נתכוון ליתן להקדש מה שיוכל הלכך נותן דמיו וקרי להו ערך לדמי הכלי משום דערך האדם נמי הוי דמים להכי קרי דמי כלי ערך אבל
גרוגרות לא שייך בהן לשון נזירות כלל וע"כ הוצרך דבריו לבטלה וה"ק הריני נזיר ולא מיין אלא מגרוגרות וסיפא לפרושי תחילת דבריו קאתי
הלכך לאו כלום קאמר: **לאיתשולי קאתי.** לאו דוקא לאיתשולי הכא לא בא לאמלה אלא מתחרט וחוזר בו כאדם שבא לשאול לחכ' על נדרו מחמת
חרטה שהחכם מוצא לו פתח וחרטה והוי נדר טעות ובטל: **אין שאלה לנזירות.** דנזירות כהקדש דכתיב קדוש יהיה גדל פרע וא"ת תיפוק ליה
ב]דאין בו חרטה ותירץ (דשניסם) [דס"ל] דשני[10] הכא דמוך כדי דיבור הוא ואין לריך חרטה וב"ש [ו]הקדש טעות הוי הקדש ולהכי לב"ש לא מהני
שאלה וה"נ לא מהני שאלה בנזיר דאקרי קדושה דכתיב קדוש יהיה וא"ת ומה לו להאריך כל כך ולחזור ולומר ב"ש כר"מ סבירא להו כי פריך
ליה מעיקרא ולב"ש נדר ופתחו עמו הוא לישני ליה לתנא ב"ש לטעמייהו דאין שאלה כו' וי"ל דסד"א דלא[11] אמרינן ב"ש כר"מ מ"ל וחזר[12] בו
משום דאי קושיא שהקשה הש"ס וא"כ שוב אין יכול לתרץ ולומר דקסבר דאין שאלה דלא אמרינן אין שאלה אלא היכא דאל הקדש רגע אחד שוב
אין מועיל בו שאלה אבל הכא נדרו ופתחו עמו הוא ולא חל עליה נזירות אפילו רגע אחד להכי חוזר וחומר בית שמאי כרבי מאיר דאמר אין
אדם מוציא דבריו לבטלה והרי חל הנדר רגע אחד וכי אמר מגרוגרות הוה ליה כבא לאיתשולי (וכל שכן) דאין שאלה להקדש:
ובית הלל כרבי שמעון דפוטר שלא התנדב בדרך הנודבים. לקמן מייתי פלוגתא הרי עלי מנחה מן השעורין יביא מן החיטין ור"ש
פוטר

הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה בש"א נזיר. כל דין נזירות
עליו ונהי דנתפוס לפרושי ולא פירש מיולא מגפן היין ובגמ'
מפרש טעמא. במוסקפתא (ריש פ"ג) כינויי כינויין בש"א נזיר ובה"א אינו
נזיר איזה כינויי כינויין האומר הריני נזיר מן הדבילה ולמה[1] קרי ליה
כנויי מה שייך דבילה בנזירות וי"ל
דנזירות[2] קרי לדבילה תירוצא: **אמר ר'**
יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו
אלא באומר הרי עלי קרבן. רבי יהודה
פליג אתנא דממתניתין אליבא דב"ש
וקאמר דלא הוי נזיר לדין נזירות כיון
דלא נדר מאסר יולא מגפן היין אלא
נדור הוי מן הגרוגרות ומן הדבילה
כאילו אמר הרי הן עלי קרבן וא"ת
והא אינו נזיר קאמר ואין יהיה נזיר[3]
וי"ל דנזיר לשון הפרשה וכאילו אמר
הריני פרוש מן הגרוגרות וא"ת והא
בנדרים (דף יג.) מוכח לרבי [יהודה]
אמר[4] קרבן לא הוי נדר בקרבן עד
שיאמר כקרבן בכ"ף וי"ל דה"מ כשלא
אמר עלי אלא ככר זה קרבן אבל כי
אמר ככר זה עלי קרבן א"ל לומר כ"ף:
אין אדם מוציא דבריו לבטלה. נחלקו
בערכין (דף כ. ע"ש) בהאומר ערך
כלי עלי דאין ערכין לכלי רבנן פטורי
ליה מכלום ור"מ פליג ואמר אדם יודע
שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשם דמיס
ונותן דמי הכלי להקדש לפי שאין אדם

הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה בש"א נזיר ובה"א אינו נזיר אמר רבי יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן: **גמ'** הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב"ש אומרים נזיר ואמאי [1]מכל אשר יעשה מגפן היין אמר רחמנא ב"ש סברי לה כר"מ דאמר [ב]אין אדם מוציא דבריו לבטלה וב"ה סברי לה כרבי [ג]יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס והאי [ד]נדר ופתחו עמו הוא [ה] ובית שמאי נמי נדר ופתחו עמו הוא אלא ב"ש סברי לה כרבי מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וכיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר כי קאמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לאיתשולי הוא דקאתי וב"ש לטעמייהו דאמרי [ו]אין שאלה בהקדש וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות ובית הלל סברי כר"ש דתנן [ז]ור"ש פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים

מתני'

מוציא דבריו לבטלה וה"ג אדם נתפס ומדקאמר אף ליהוי נזיר משום דתפוס לשון
לשם נזירות יין וב"ה סברי לה כר' יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס כגון
והאי נדר ופתחו עמו הוא דר'[5] יוסי בהאומר הרי זו תמורת עולה תמורת
שלמים תרעה עד שתסתאב ותמכר ואלי דמיה לעולה ואלי דמיה
לשלמים וה"ג בגמר דבריו שאמר גרוגרות נתפס וכיון שאין נזירות
בגרוגרות לא הוי נזיר ואע"ג דבתחלה אמר הריני נזיר חזר בתוך כדי
דבור ואמר מגרוגרות ובגמר דבריו אדם נתפס כאילו נדר ובתוך כדי
דבור מצא פתח לו וחרטה דכיון שנדרו ופתחו עמו לא חל כלל וא"ת
והאמר[6] ר' יוסי בגמר דבריו אדם נתפס הוי פי' אף בגמר דבריו אדם
נתפס והוי תמורת עולה ותמורת שלמים וה"ג נתפוס לשון ראשון נמי
דקאמר נזיר ויהיה נזיר מיין (ז) ונזיר מן הגרוגרות וי"ל דהכי מפורש[7]
בתמורה (דף כו.) היכא[8] דדברי סותרין זה את זה וליכא למימר דסיפא
לפרושי תחלת דבריו קאתי הלכך חיילי ב' הלשונות לר' יוסי והוי תמורת
עולה ותמורת שלמים אבל בתמני' איכא למימר דסיפא לפרושי רישא
כלומר (כיון) האי דקאמר נזיר לאו מיין קאמר אלא מגרוגרות והלכך
גמר דבריו עיקר הן ליתפס בהן ולא בתחילת דבריו ובהכי מתיישב לי
דלא תקשה מדר' יהודה אדר' יהודה דר' יוסי דאמר אין ליה בתמני' דנזיר[9]
הוי מגרוגרות ולא נזיר מיין אפי' לב"ש ואמאי והא שמעינן ליה לרבי
יהודה דפליג אדרבי יוסי בההיא דתמורה (זבחים ל.) וקתני תפוס לשון
ראשון ה"ג נתפוס לשון ראשון וליהוי נזיר מיין אלא ודאי דוקא בתמורה
פליגי דהדברים סותרין זה את זה וליכא למימר דדיבור האחרון מפרש
אבל הכא ודאי דאיכא למימר דלפרושי קאתי י"ל דודאי דלפרש בא ולומר
לאו מיין נדרתי וניחא נמי דלא קאמר דב"ש סברי כר' יהודה דאמר
תפוס לשון ראשון עיקר להכי הוי נזיר מיין אלא ודאי לא שייכא ההוא
פלוגתא להכא וא"ת ואמאי קאמר ב"ה כר' יוסי ליימא דסברי ב"ה כרבנן
דר"מ בערכין (דף כ.) דאמרי אדם מוציא דבריו לבטלה וי"ל דלא ניחא
ליה לאוקומי ההיא פלוגתא דר"מ ורבנן בפלוגתא דב"ש וב"ה דא"כ ר"מ
כב"ש להכי קאמר ב"ה כר' יוסי ומעתה אפילו א] דערכין יכול לסבור
דב"ה דמתני' מטעמא דקאמר דבגמר דבריו אדם נתפס וא"ת ולר"מ
מ"ש דבערך כלי מתחייב דמים מטעם דאין אדם מוציא דבריו לבטלה לעולם וי"ל דלא דמי דהתם נהי דאין שייך ערך לכלי דמים מיהא שייכא ביה
ואדם זה נתכוון ליתן להקדש מה שיוכל הלכך נותן דמיו וקרי להו ערך לדמי הכלי משום דערך האדם נמי הוי דמים להכי קרי דמי כלי ערך אבל
גרוגרות לא שייך בהן לשון נזירות כלל וע"כ הוצרך דבריו לבטלה וה"ק הריני נזיר ולא מיין אלא מגרוגרות וסיפא לפרושי תחילת דבריו קאתי
הלכך לאו כלום קאמר: **לאיתשולי קאתי.** לאו דוקא לאיתשולי הכא לא בא לאמלה אלא מתחרט וחוזר בו כאדם שבא לשאול לחכ' על נדרו מחמת
חרטה שהחכם מוצא לו פתח וחרטה והוי נדר טעות ובטל: **אין שאלה לנזירות.** דנזירות כהקדש דכתיב קדוש יהיה גדל פרע וא"ת תיפוק ליה
ב]דאין בו חרטה ותירץ (דשניסם) [דס"ל] דשני[10] הכא דמוך כדי דיבור הוא ואין לריך חרטה וב"ש [ו]הקדש טעות הוי הקדש ולהכי לב"ש לא מהני
שאלה וה"נ לא מהני שאלה בנזיר דאקרי קדושה דכתיב קדוש יהיה וא"ת ומה לו להאריך כל כך ולחזור ולומר ב"ש כר"מ סבירא להו כי פריך
ליה מעיקרא ולב"ש נדר ופתחו עמו הוא לישני ליה לתנא ב"ש לטעמייהו דאין שאלה כו' וי"ל דסד"א דלא[11] אמרינן ב"ש כר"מ מ"ל וחזר[12] בו
משום דאי קושיא שהקשה הש"ס וא"כ שוב אין יכול לתרץ ולומר דקסבר דאין שאלה דלא אמרינן אין שאלה אלא היכא דאל הקדש רגע אחד שוב
אין מועיל בו שאלה אבל הכא נדרו ופתחו עמו הוא ולא חל עליה נזירות אפילו רגע אחד להכי חוזר וחומר בית שמאי כרבי מאיר דאמר אין
אדם מוציא דבריו לבטלה והרי חל הנדר רגע אחד וכי אמר מגרוגרות הוה ליה כבא לאיתשולי (וכל שכן) דאין שאלה להקדש:
ובית הלל כרבי שמעון דפוטר שלא התנדב בדרך הנודבים. לקמן מייתי פלוגתא הרי עלי מנחה מן השעורין יביא מן החיטין ור"ש
פוטר

מן היין דתפוס לשון ראשון (שם קג.) אע"פ שאמר עגין שלינו בנזירות, כיון דאמר הרי אני נזיר תפוס לשון ראשון והוי נזיר
(שם פא:) וכיון דאמר הריני סתם, נזירות מיין משמע (שם מכת"י). **ובית הלל אומרים אינו נזיר.** דנדר ופתחו עמו הוא
(שם). **בגמר דבריו אדם נתפס.** אף בגמר דבריו אדם נדנבן ונתפס, כלומר מופס הוא לא גמר דבריו, דתנן הרי זו תמורת
עולה תמורת שלמים, הרי זו תמורת עולה, דברי ר' מאיר דאמר תפוס לשון ראשון, ר' יוסי אומר אם לכך נתכוון תחלה הואיל
ולא הוה אתסר לא להוצא שני שמות כאחד ועל כרחו הוצא זה אחר זה, דבריו קיימין ותרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי
חציה עולה ובדמי חציה שלמים (פסחים נג:). **נדר ופתחו עמו הוא.** עם הנדר פתח בחרטה (מנחות פא: מכת"י) עם הנדר
אמר פתח שמתחרט בו (שם קג.). **אין שאלה בהקדש.** דהקדש טעות הוי הקדש (נדרים עח.) אין שאלה בשום הקדש בטעות,
דאפילו כשאינה לו אחסם פתח של חרטה אינו יכול להתירו, דאע"ג דעוקר את הנדר מעיקרו ועושהו נדר של טעות, אפילו
הכי גבי הקדש לא אמרי ב"ש הכי, דאפילו כשנעשה הקדש בטעות הידוע למקדיש, אמרי ליה הקדש גמור, כ"ש היכי דהוקדש
אלא טעות שלא יועיל פתח החרטה שיאמלה לו אחסם לאחזיר (ב"ב קכ:). **ור' שמעון פוטר.** נאומר הרי עלי מנחה מן השעורין, דתנן במנחות מביא מן החטים, דכיון דאמר הרי עלי מנחה תפוס לשון ראשון ומנחה אינה באה מן השעורין נדבה, הלכך יביא
מן החיטין, ור' שמעון פוטר דאמר אף בגמר דבריו אדם נתפס ונדבן ודעתו לכל מה שמולא בפיו ולמנחת שעורין ונתרון וסבור שאדם יכול להתנדב ולהביא כן ולפיכך אין בדבריו כלום (פסחים נג:).

ג) נראה דל"ל וה"ק דבר ואפילו אם אמר דבלבו היה לקרבן מ"מ הוי מזיר כיון שהוליא וכו'

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ג מהלכות מזירות הלכה י:

תורה אור השלם

1. כל יָמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל:

במדבר ו ד

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה אין אדם מוציא דבריו לבטלה וכו' וי"ל דלא ניחא ליה וכו' ומעתה אפילו ר"מ דערכין יכול לסבור כב"ה דתמני' מטעמא דקאמר וכו' כל"ל: **ב)** ד"ה אין שאלה לנזירות וכו' וא"ת תיפוק ליה דאין בו חרטה ותירץ דשניסם ס"ל בא חרטה עליו לאין לכן מתיפת ס"ל ומ"מ ס"ל דאין בו חרטה ובא לאין לכן מתיפת ס"ל ומ"מ ס"ל דלאין עד מיפת ס"ל וי"ב דאין פותחין בחרטה ור"ל דלאיכא מ"ד דפותחין ותירץ דשניסם ועוד ר"ל דשאני הכא דמוך כדי דבור הוא ואין לריך לכן חרטה כל"ל ועי' מ"מ שהגיה כך על פי התוס' דתמנחות דף קג ע"ב ועוד הגיה שם בדרך אחר אבל זה נראה בעיני:

פי' הרא"ש

הריני נזיר מן הגרוגרות בש"א ה"ז נזיר בגמ' מפרש טעמא אמר ר"י אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הריני לי) [הרי הן עלי] קרבן דלא נחלקו ב"ש ובה"ה לענין נזיר דמודה ב"ש דלא הוי נזיר ולא נחלקו אלא באומר בלבי היה שיהיו הגרוגרות עלי קרבן ב"ש סברי דהוי נדור מן הגרוגרות וב"ה סברי דלא הוי נדור ות"ק סבר ב) אפילו אם אמר בלבו היה אדם מוציא דבריו לבטלה כדרך דיבור אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן דלא הוי נדור ות"ק סבר ב) אפילו אם אמר בלבו היה אדם מוציא דבריו לבטלה כדרך דיבור אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן דלא הוי נדור ומעתה אפילו ר"מ דערכין יכול לסבור כב"ה דתמני' מטעמא דקאמר וכו' כל"ל: **ב)** ד"ה אין שאלה לנזירות וכו' וא"ת תיפוק ליה דאין בו חרטה ותירץ דשניסם ס"ל דאין בו חרטה ותירץ דשניסם ס"ל דאין עד מיפת ס"ל וי"ב דאין פותחין בחרטה ור"ל דלאיכא מ"ד דפותחין ותירץ דשניסם ועוד ר"ל דשאני הכא דמוך כדי דבור הוא ואין לריך לכן חרטה כל"ל ועי' מ"מ שהגיה כך על פי התוס' דתמנחות דף קג ע"ב ועוד הגיה שם בדרך אחר אבל זה נראה בעיני:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולבית שמאי נמי: **(ב)** רש"י ד"ה ת"ר יהודה וכו' אוס שום נזירות כלל בזמן שאומר הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה אלא שאמרו שחוששין לדבריו לפי מה שאומר הרי הן עלי קרבן נ"ב פי' שאומר עתה בלבי היה אז שיהיו הגרוגרות עלי קרבן: **(ג)** ד"ה ב"ש אית להו וכו' דברי לבטלה דהאומר ערך זה עלי וכו' וחייב בכל דמיו אף ה"נ נ"ב ועי' ערכין דף ה ע"א מ"ר המערך פחות מכן חדש ר"מ אומר עוקן דמיו וחכ"א לא אמר כלום במאי קמפלגי ר"מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וכו' ופליגי נמי התם בכלי וע"ש עוד דף כ ע"א: **(ד)** ד"ה ובה"א אינו נזיר אבל דליכא למימר: **(ה)** ד"ה ונ"ש נמי וכו' עמו הוא אמאי: **(ו)** ד"ה וב"ה סברי וכו' קתני לה הכ"ד ואמ"ר מ"ה ב"ש סברי נדור: **(ז)** ד"ה ליאנא אחרינא אמרי לה ר' נתן אומר כו' דאפילו נדור לא הוי הכ"ד ואמ"כ מ"ה אמר הרי עלי:

הגהות התוספות

1. ל"ל ותימה למה. 2. ל"ל דביומלמי מפרש דקרי אינשי כו'. 3. ל"ל נדור. 4. ל"ל דאם אמר. 5. ל"ל הא דר' יוסי. 6. ל"ל והא ר' יוסי דקאמר בגמר. 7. ל"ל דהני מילי, ומיהת דהכי מפורש נמתק. 8. מיפת היכא נמתק. 9. ל"ל דנדור. 10. מיבנו ״ותירץ דשניסם דס"ל דשני״ נמתק, וא"ל וי"ל דשאני הכא כו'. 11. ל"ל אי לא. 12. ל"ל דחזר.

מוסף רש"י

הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה. גרוגרת ודבילה לא שייכא בהו נזירות (מנחות קג.) ואין נזירות אלא מן היין (שם פא. מכת"י). **בית שמאי אומרים נזיר.**

פוטר וא"ת למה הולרך לומר ב"ה כר"ש לימא ב"ה לטעמייהו דאמרי יש שאלה להקדש וי"ל משום דאכתי לב"ה נהי דנזיר מיין לא הוי נדור מיהא ליהוי מן הגרוגרות להכי קאמר כר"ש דפוטר לגמרי אלא התנדב כדרך המתנדבים שאם בא להיות נדור מן הגרוגרות הל"ל בלשון קונס כדרך הנודרים: **ב"ש** סברי כר"מ. דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה להכי הוי [נזיר וכרבי יהודה] דמתני' דאמר נדור הוי וב"ה סברי כר' יהודה דמתני' דנדור מיהא הוי ודלא כר"ש דפטר לגמרי: **ב"ש** כר' יהודה. ונדור מיהא הוי וב"ה כר"ש ואפילו נדור לא הוי: **יביא** מן החיטין. שאין מנחה באה שעורין אלא א] דחוטא ומנחת קנאות: **יביא** עשרון שלם. שאין מנחה פחותה מעשרון והוי[1] טעמא דכולהו: **לאו אמרי ב"ש מן הגרוגרות ומן הדבילה הוי נזיר.** אע"ג דגרוגרות לא שייכי לנזירות כלל מטעמא דפריסת לעיל משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה ה"נ מן השעורין אע"ג דלא שייכי שעורין למנחה יביא חיטין דאין אדם מוציא דבריו לבטלה:

באומר אילו הייתי יודע כו'. בגי"ת גרסי' באומר כלו' באומר בפירוש אילו הייתי יודע שאין נודרים שעורין כו' אבל טעיתי לומר דנודרין שעורין כמנחת חוטא ב] וקנאות ולולי זה הייתי נודר חטים להכי מייתי חטין וכן בקמח טעה במנחת קנאות ג] ובשמן ובלבונה וכן בחלי עשרון לא ידע שצריך להביא עשרון שלם: **לא** שנו אלא מן השעורים. דמלי למיתלי בטעות כיון דאיכא אוחרי דהויין משעורים אבל מן עדשים לא מייתי כלום דליכא למיתלי בטעותא דליכא של [עדשים]:

מבדי חזקיה כמאן מוקי לה מתני'. דמנחות כב"ש כו' ואומרים ב"ש דהוי נזיר מטעם דאמרי' אין אדם מוציא דבריו לבטלה א"כ אפי' עדשים נייתו חיטין: **הדר** ביה חזקיה מהחיא. פי' ממאי דאוקי לה מתני' דמנחות כב"ש ומוקי לה ברבי יוחנן ובאומר: **מתניתין** קשיתיה כו' לייתני מן העדשים. כלומר אי מתניתין בבית שמאי ומטעם דאין אדם מוציא דבריו לבטלה לייתני עדשים דהוי רבותא טפי:

ג) **התם** משום טעותא הוא ובאומר אילו הייתי יודע הלכך כי אמר שעורים איכא למימר דטעה דיש מנחה באה שעורים אבל בעדשים ליכא למיטעי דאין מנחה באה מהם כלל ולא גרס הכא בספר קסבר חזקיה בית שמאי כר' יהודה ובמנחות הנסכים (דף קג.) לא גרסינן ליה והתם גרים אלא ש"מ משום דהוא בשעורים טעי בעדשים לא טעי ורבי יוחנן אמר [כו'][2]: ד] דאיכא למימר מיהדר הוא דקמיהדר ביה. דדיבור האחרון סותר הראשון דכשאמר מנחה משמע מנחה כשרה מסולת וכי הדר אמר מעדשים הדר מדיבור ראשון ותפוס לשון ראשון: **אלא** כי קאמר מן השעורין ה"ק לא בא לסתור דבריו ראשונים דאמר הרי עלי מנחה [אלא] לפרש ולומר (כיון) שאמר[3] מן השעורין ואפסר[4] ליקדש ד) במנחת העומר ובמנחת סוטה תיקדוש ואי לא אפסר לה ליקדוש במנחה לא יתחייב במנחה אחרת קמשמע לן דמייתי חיטין ולעולה בבית שמאי ומשום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה:

פרה

בעדשים דאע"ג דאמר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא משגחינן ביה דסתמא דמילתא דבשעורין הוא דקא טעי אבל לא בעדשים: **דחזקיו.** [1]קא"ל ר' יוחנן והכי קא"ל מ"ע הדרת בך משום דלא קתני ביה עדשים: **דלמא לא מיבעיא קאמר.** (1) דלא תימא דכי אמר מן העדשים דמייתי מנחה מעלייתא משום דאיכא למימר דכי אמר הרי עלי מנחה מנחה מעלייתא קבל עילויה והא דאמר בתר הכי מן העדשים משום דקא בעי למיהדר ביה קאמר דמילתא ידע דמן העדשים אין מביאים כלום והרי לפטור עצמו קאמר ותפוס לשון ראשון ויביא מן החיטין: (1) **אלא כי אמר מן השעורין.** ודאי לית לך למימר הכי דהואיל ובמינו קריבין דלהקריב קאמר והכי קאמר אם אפסר דקדשה כמנחת העומר וכמנחת

מתני' דלא כי האי תנא דתניא רבי נתן אומר בש"א נדור ונזיר וב"ה אומרים [א]נדור ואין נזיר ב"ש סברי לה כר"מ וכר' יהודה וב"ה סברי לה כרבי יוסי לישנא אחרינא אמרי לה רבי נתן אומר בית שמאי אומרים נדור ואינו נזיר ובית הלל אומרים לא נדור ולא נזיר ב"ש כרבי יהודה וב"ה כר"ש תנן התם [ו]האומר הרי עלי מנחה להביא מן השעורים יביא מן החיטים קמח יביא סולת שלא בשמן ולבונה יביאנה בשמן ולבונה חצי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא שנים ר"ש [2]פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים מאן תנא דכי אמר הרי עלי מנחה מן השעורים מביא מן החיטים [3]אמר חזקיה במחלוקת שנויה [4]וב"ש היא לאו אמרי ב"ש כי אמר מן הגרוגרות ומן הדבילה הוי נזיר הכי נמי כי אמר מן השעורין מביא מן החיטים ורבי יוחנן אמר אפילו תימא דברי הכל [5]באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא נדרתי כך אלא כך אמר חזקיה לא שנו אלא שאמר מן השעורים אבל אמר מן העדשים לא מייתי ולא כלום מכדי חזקיה כמאן מוקים לה למתני' בבית שמאי והא עדשים לגבי מנחה כגרוגרות לגבי נזיר דמו וקאמרי בית שמאי הוי נזיר הדר ביה חזקיה ואמאי הדר ביה אמר רבא מתני' קשיתיה מאי איריא דתני מן השעורים ליתני מן העדשים אלא סבר חזקיה כי קאמרי ב"ש התם כרבי יהודה ורבי יוחנן אמר אפילו מן העדשים והא רבי יוחנן הוא דאמר באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא נדרתי כך אלא כך לדבריו דחזקיה הוא דקאמר את מ"ט קא הדרת בך משום דלא קתני מן העדשים דלמא לא מיבעיא קאמר לא מיבעי' כי אמר מעדשים דמייתי מנחה מעלייתא דאיכא למימר מיהדר הוא דהדר ביה ותפוס לשון ראשון אלא [6] כי אמר מן השעורין ודאי דהכי קאמר אי קדשה כמנחת העומר אן

אמר הרי עלי מנחה להביא קמח מביא סולת. אי שאמר הרי עלי מנחה מן הגרוגרות הוי נזיר מן היין הכא נמי כי אמר מן השעורין מייתי לה מסולת של חיטים כהלכתה: **ור' יוחנן אמר אפילו תימא דברי הכל.** דלפי' ב"ה מודו בהא דיביא מן החיטים אע"פ שלא התנדב אלא מן השעורים כגון שאמר לכך התנדבתי שעורין שהייתי סבור שמביאין מנחה מהן אבל אילו הייתי יודע שאין נודרין אלא חיטין לא נדרתי שעורין הלכך [6](ב) גמר בנפשיה לאתיויי מידי דבר חיובא להכי יביא מן החיטין: **אלא בזמן שהתנדב מן השעורין.** דהתם הוא הואיל ומנחת סוטה ומנחת העומר מן השעורים קמייתי להו דממינו קרב לגבי מזבח להכי הוא דאמר דחל עליה נדבת מנחה ויביא מן החיטים: **אבל אמר מנחה מן העדשים.** שאין במינו קרב לגבי מזבח לא מייתי ולא כלום: **מכדי חזקיה כמאן מוקי לה למתניתין.** דמנחות בבית שמאי: **והא עדשים לגבי מזבח כגרוגרות לגבי נזיר דמו.** וכי היכי דהתם אמרי בית שמאי דהוי נזיר הכא נמי כי אמר מן העדשים יביא מן החיטין: **הדר ביה חזקיה.** דאמר לעיל ב"ש היא דלא אמרי ב"ש מן הגרוגרות הוי נזיר ב] אלא טעמא דמוקי לה כב"ש דסבר לה כרבי נתן כלישנא בתרא דאית להו לב"ש דנדור ואינו נזיר כר' יהודה דאמר באומר הרי הן עלי כקרבן דגרוגרות ודבילה כולהו בני נדר נינהו וכי היכי דלהלן אמרי ב"ש דהוי נדור משום דבני נדר נינהו הכא נמי כי אמר מן השעורין הואיל דבני הקרבה נינהו במנחת העומר ובמנחת סוטה להכי הוא דאמרינן דמביא מן החיטין: **ואמאי הדר ביה.** חזקיה מהחיא לוקמא כמעיקרא כת"ק דאמר האומר מן הגרוגרות הוי נזיר גמור אע"ג דנזיר אין אסור בגרוגרות ולוקמא למתניתין דמנחות באומר הרי עלי עדשים (ג) מביא מן החיטין אע"ג דעדשים אינן ראויים לגבי מזבח מידי דהוי אגרוגרות לגבי נזיר דהוי נזיר גמור: **מתניתין.** דמנחות קשיתיה (ד) אם איתא דלית להו לב"ש נדור ואינו נזיר דלא סבירא להו כר' יהודה דאמר באומר הרי הן עלי קרבן דגרוגרות ודבילה בני נדר נינהו אלא

מסורת הש"ס

א) מנחות קג., ב) [שם כל הסוגיא ע"ש], ג) אלא התם כל"ל, ד) ל"ל כמנחת העומר וכמנחת.

נוסחת הריב"ן

א) הלכך הואיל דגמר: ב) הוי מיד דלית ליה לחזקיה אפי' בבבא דהוי נזיר אלא טעמא הו': ג) דב"ש: ד) דרבי יהודה: ה) קאמר למתניתין: ו) קאמר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותפוס לשון ראשון אלא אפי' כי אמר מן השעורין אימא ודאי דהכי קאמר: (ב) רש"י ד"ה ור' יוחנן וכו' הלכך כיון דגמר נפשיה: (ג) ד"ה ומאמי הדר וכו' דמביא מן החיטין: (ד) ד"ה מתני' וכו' דאם איתא דהוי נדור מנחות נמי כי אמר מן העדשים מייתי מן החיטים מאי איריא דתני מן השעורין דהוי דבר וכו' דבני נדר נינהו לב"ש דאית להו: (ה) ד"ה והא אמר וכו' דבני הקרבה נינהו קתני למתניתין: (ו) ד"ה דלמא לא מיבעיא קאמר דלא מיבעיא כי אמר: (ז) ד"ה אלא אפילו כי אמר מן השעורין דלית לך למימר הכי הואיל ובמינו קריבין ודאי דלהקריב כל"ל והד"א עם ד"ה וכמנחת סוטה:

גליון הש"ם

גמ' וב"ש היא. קשה לי הא טעמא דב"ש דאין שאלה בהקדש וחזו שייך בהריני נזיר דהוא נתפס בקדושה אבל הכא באומר הרי עלי מנחה דלא הקדיש עדיין ולא חייל הקדש על שום דבר רק שקיבל עליו להביא מנחה והוי רק נדר בעלמא ובשטוטו נראה דבאומר הרי עלי להביא עולה דמודה ב"ש דיש לו התרה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה יביא מן החטין וכו' אלא דמוקמ. מלא דמוקמ ומתוך ומ"ב זה טעמא דמנחת חוטא ג"כ בא מן החיטין דוקא אלא כל"ל אלא דעומר ומנחת קנאות או ל"ל אלא דסוטה ומנחת עומר. אורח מישור: ב) ד"ה באומר אילו הייתי יודע וכו' כמנחת חוטא ומתוך אלא חוטא וב"ב ומ"ב עומר: ג) בא"ד וכן בקמח טעה במנחת קנאות ובשמן ובלבונה טעה במנחת חוטא ובמנחת קנאות כל"ל ח"מ: ד) ד"ה התם משום טעותא הוא וכו' ור' יוחנן אמר וכו' ב"ב כאן הס"ד ואח"כ מה"ד דאיכא:

הגהות התוספות

1. ל"ל והייט. 2. תיבות ורבי יוחנן אמר כו' נמתקות. 3. ל"ל מה שאמר. 4. ל"ל אם אפסר.

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ח מהלכות מזירות הלכה י ועיין שם בכ"מ:

ג ב ג מיי' פי"ז מהלכות מעשה קרבנות הלכה ט וע"ש בכ"מ:

מוסף רש"י

מן הגרוגרת ומן הדבילה הוי נזיר. לכיון דאמר הריני נזיר חל עליה נזירות, וכי הדר ואמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לא אמר כלום (לעיל ט.) אע"פ שאמר עניין שאינו בנזירות, כיון דאמר הרי אני נזיר תפוס לשון ראשון והוי נזיר (מנחות פא:).

פי' הרא"ש

לא נדר כדרך הנודרים שאין נזיר מן הגרוגרות: בש"א נדור ונזיר פי' נדור או נזיר אם אמר לא היה בלבי לנזיר' אלא שיהו עלי קרבן הוי נדור ואם לא אמר כלום הוי נזיר דסבר כר"מ וכר' יהודה וב"ה סברי כרבי יהודה דמתיר אליבא דב"ש והיינו דלא כת"ק ודלא כר' יהודה: קמח יביא סולת קמח שאינו מנופה יביא סולת מנופה. יביא שמן ולבונה שאין מנחת נדבה בא בלא שמן ולבונה: חצי עשרון יביא עשרון שאין מנחה בא פחות מעשרון חוץ ממנחת חביתין: באומר אילו הייתי יודע שאין נודרים כך וכו' ואיכא למימר שטעה לפי שיש מנחה באה שעורים מנחת העומר ומנחת קנאות אבל במתני' במאי איכא למטעי דלא שייך כלל גרוגרות לנזיר: אבל אמר מן העדשים לא אמר כלום דבהא לא טעי אינש דאין מנחה באה עדשים: הדר ביה חזקיה לגבי ר' יוחנן ה"ג לתני מן העדשים ול"ג קסבר חזקיה ב"ש כר' יהודה ובמנחות פ' המנחות ל"ג ליה והכי גריס התם אלא ש"מ משום דטעי הוא בשעורים טעי בעדשים לא טעי ויש לישב גירסת הספרים דגרסי אלא קסבר חזקיה כר' יהודה ומוקי למתני' כר"ש והכי פי' הדר ביה חזקיה ממאי דאוקי מתני' כב"ש אליבא דת"ק דאמר הוי נזיר דא"כ אפי' מן העדשים נמי: אלא סבר כר' יהודה דאמר ב) פליגי וכי היכי דמן הגרוגרות ומן הדבילה הוי נדור ומפרשי' דבעי למימר שהא מופרש מהן משום דשייך בהו איסור נדר ה"ה נמי הרי עלי מנחה מן השעורים יביא חטים כיון דיש מנחה דבאה שעורי' אבל אמר מן העדשים לאו כלום קאמר דאין מנחה באה עדשים אבל לב"ה כי היכי דמן הגרוגרות לא הוי נדור ה"ה מן השעורים לא יביא חיטים והא דר' יוחנן הוא דאמר באומר אילו הייתי יודע וכו' ובעדשים לא טעו אינשי כי היכי דלב"ה מן הגרוגרות לא הוי נדור ונזיר אפילו אי אמר אילו הייתי יודע וכו': לא מיבעיא מן העדשים דמייתי מנחה מעלייתא דליכא למימר שהיה דעתו לומר מתחלה מן העדשים אלא ודאי מתחלה נתכוון לומר מנחה מעליתא ומהדר קא

ב) ל"ל דאמר דבאומר הרי הן עלי קרבן פליגי:

וכמנחת סוטה תקדוש ומייתינן לה מן השעורין ואי לא לא מייתינן כלל: **קמ"ל.** דלפ"ה יציא מן החיטין. ועלעולם לא מצית למידק מתני' דכי אמר מן העדשים לא מייתי ולא כלום: **מתני'** [6] **אמרה פרה.** בגמרא מתרלינן כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר כמדומה לי כסבורה פרה [3] שאינה עומדת לעולם ע"י אדם הריני נזיר ממנה מבשרה אם עומדת מאליה אלא אני אלך ואעמידנה. [7] ב"ש לשיטתן דאמרי[2] כי אמר מן הגרוגרות הוי נזיר הכא נמי כי אמר הריני נזיר הוי נזיר וכי אמר מבשרה לאיתשולי קאתי ואין שאלה בנזיר. וב"ה אמרי [3] אי אמר מבשרה כגרוגרות דמי ולא הוי נזיר. ולגבי דלת כגון שהיה דלת נעול לפניו ואמר כמדומה אני שסבור הדלת הזה שאין נפתח ע"י אדם הריני נזיר מנסריו אם תתקיים מחשבתו שיפתח מאליו ונפתח מאליו וב"ש הלכו לשיטתן דכי אמר הריני נזיר הוי נזיר דאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכי אמר מנסריו לאיתשולי הוא דאתי ואין שאלה בנזיר: **ת"ר יהודה.** לא אמרו ב"ש שיהא נזיר [כלל שהן] לא דברו אלא לענין נדר שאם אמר הריני [8] נדור מבשרה והרי פרה זו עלי קרבן אם עומדת היא מאליה (ג) [9] ועומדת מאליה דהוי נדור הימנה ואינו נזיר: **גמ' לסבורה פרה זו.** היינו דקתני אמרה פרה שכן מצינו (ד) מה מחשבה [10] שהוציא הכתוב בלשון אמירה כגון ודובר אמת בלבבו (תהלים טו) ויאמר עשו בלבו (בראשית כז) [11]: **הריני נזירה.** ה"א יתירה משמע הימנה: **הא אמרוה ב"ש חדא זימנא.** [12] דאם אמר הריני נזיר מן הגרוגרות דהוי נזיר וה"ה נמי לכי אמר הריני נזיר מבשרה ל"ל למתנייה: **תרתי תלת.** קתני פרה דלת [13] וגרוגרות וכולהו לריכי וכו' [14]: **משום דמיחלפן בענבים.** דפירא בפירא מיחלף ואית להו לבית שמאי דכיווי כיווי נזירות כנזירות (ה) מדתני בברייתא (ג): **ואי איתמר בשר.** לחודיה ה"א הכא הוא דאמרי ב"ש דהוי נזיר דבישרא ואמרא אורחייהו דאינשי דאמרי בהדי הדדי ואמטו להכי איכא למימר כי אמר מבשרה כמ"ד (ד) מיין דמי: **אבל גרוגרות ודבילה.** דלאו בהדי יין ניהו אימא דלא תיהוי להו שם כיווי קמ"ל: **ומי קתני אם עומדה מאליה.** אם עומדת סתם קאמר בין מאליה בין ע"י אחרים: **אלא אמר רבא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר הרי עלי קרבן.** כלומר שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר כסבורה פרה זו שאינה עומדת (ו) מעכבת אני כאן אלא לעמוד לעולם ואפילו על ידי אדם: **ואמר הרי עלי קרבן.** כלומר שהזיר עצמו ממנה אם לא יעמידנה מאליה [15] ועמדה מאליה [16]:

ב"ש

דמאי פריך והאמרי ב"ש חדא זימנא [הא] איצטריך לאשמועינן תע"ג דלא הזכיר כלל נזירות [3] והלכו בית שמאי לשיטתן דכי היכי דלא שייכי גרוגרות לנזירות ואפ"ה נזיר הכי נמי לא שייך בשר לנזיר: **תרתין תלת.** כלומר בב' בג' מקומות בגרוגרות ובפרה ובדלת ולריכי כדמפרש ואזיל דאי איתמר בגרוגרות משום דמחלפי בענבים בתרוויייהו פירי ניהו ואמת בדעתו היה לומר ענבים ועלה בפיו גרוגרות ובשר ואמרה זו היא עיקר הסעודה ומיחלף בלשון בני אדם זה לזה וא"ת וליפלוג בבשר [ואמרת][7] בלא עמידת הפרה (ו) (ולא לומר) לשיטתו[8] וי"ל דאה"נ אלא אגב אורחיה קמ"ל דכוותה שעמדה ר"ל מאליה (ד) ולקמן מפרש שזהו בכלל קושית הש"ס דפריך אשינויא דרמי בר חמא: **מי קתני מאליה.** אם עומדת קתני דודאי אי הוה מאליה בתמני' מפורש הייתי מודה לדברך אך מדלא קאמר מאליה אם דליכא לפרושי בדיוק דאי בדיוק ליתי הריני נזיר מבשרה ולא ליתי נזירות בהעמדה [ולכן הקשה][9] לו שמוסיף על הלשון[10] המשנה מאליה [אבל] הא לא קשיא מאי דמוסיף רמי בר חמא ועמדה מאליה שזה הלשון אין צריך להוסיף אלשון המשנה אלא עיקר הדבר במה שתולה נדרו צריך לשנות התנא ומה שעשתה הפרה אחרי כן א"ל לשנות אלא בעל פה אומר איך נעשה המעשה אחרי כן דודאי שתלה[11] נדרו בעמדה הפרה מאליה דלא הוי נזיר אם לא עמדה מאליה ולכך הוצרך[12] לפרש ועמדה[13] וליכא לפרש בין מאליה בין מאחרים שאין דרך בני אדם לתלות בדבר שידוע שיעשה שאם דעתו להיות נזיר למה תלה בשום דבר וא"ת ומאי קשיא ליה מי קתני מאליה והא כמה משניות דמשנינן חסורי מיחסרא והכי קתני וי"ל דה"מ היכא דמוכח החיסרון אז יש כח להוסיף על לשון המשנה אבל לפי דרמי בר חמא לא מוכח כלום דבמשנה חסר מאליה כיון דאיכא תולה מחלוקת התנאים כלל בעמידת הפרה אלא כל המחלוקת בנודר מן הבשר אי חייל עליה נזירות לכל מילי אי לא לא לכך פריך מי קתני מאליה דאין לו להוסיף על לשון המשנה כיון דלא מוכח מפלוגתא דתנאי דחסר כלום: **הרי עלי בקרבן.** [14] פי' הפרה ור"ל ה] אם עמדה[15] אם לא עמדה כדמסיק לקמן אלא[16] דלא שבקיה לסייומי למילתיה עד דפריך ליה:

[1] **ב"ש סברי תורפיה דההוא גברא משום [אוקמה] בידיה הוא.** ואם לא אמרה ר"ל אם לא אעמידה (והכא) [והא] לא אוקמה וחייב להביא קרבן

וב"ה [סברי] אם לא עמדה כלל משום דסבורה והא קמתה וכיון דקמתה אינו חייב להביא קרבן[17] וא"ת והא בלישנא דמתני' קתני הריני נזירה והיכי משמע קרבן וי"ל דה"ק הריני מביאה בקרבן נזירות אם לא עמדה ואע"ג דקרבנות נזיר אינם באים מבהמה גסה [ה"מ] חובותיו של נזיר אבל היו רגילים להביא נדרים ונדבות עם קרבנות נזירות ואותם באים אף מבקר ולאן הכל לפי נדרו ונדבתו: ואמר

פרה זו. כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו משמע ליה דהיתה רבוצה מדקתני אם עומדת אני לשנויא דרמי בר חמא יש לפרש ליישנא דמתני' הכי אמר פי' אמר אדם הרואה הפרה הרבוצה (הא מדקתני הריני עומדת מכלל דרבוצה היא) [3] אמרי[1] אמרה פרה זו (פי' סבורה פרה זו) כלומר סבורה פרה זו בלבה מה שהיא רבוצה ומסתמא מחשבה זו בלבה[2] מחמת שרבוצה כ"כ שאינה יכולה לעמוד מאליה ולא שהפרה עצמה מחשבת כן שהרי אין לה דעת לסבור ולחשב אלא כלומר בני אדם העובדים ורואים אותה רבוצה כל כך בכח סבורים בלבם לומר כן ולפי שהרואה הפרה חושב כן בלבו על הפרה ליכך תולה המחשבה בפרה עצמה כמו והאמיה משבה להשבר (יונה ה) ולא שהאמיה משבה כן אלא האדם הרואה האמיה חושב עליה להשבר ותולה הפסוק המחשבה באמיה ה"ל תולה המחשבה בפרה הריני נזירה אם עומדת הריני מוסב על האדם המקבל עליו הנזירות להכי[3] קאמר הריני נזירה מפיק ה"א הריני נזיר מבשרה אם עומדת ורמי בר חמא מוסיף על לשון המשנה אם עומדת מאליה כי מאליה אינו מלשון המשנה אני לריך לדחוק ולפרש שמוסב על האדם המקבל הנזירות וה"ק אם עומדת מאליה אני נזיר מבשרה ואע"ג דבבר אמרה[4] הריני נזירה כפל מלה הוא על האדם המקבל הנזירות לכן נראה למהר"ף נ"ע דלפוס ריבטא דמתני' משמע שהפרה עצמה אמרה הריני נזירה אם עומדת אני היה נופל בעוב בלשון[5] ולכך נשנית במשנה לשון אני אבל לשנויא דרמי בר חמא לא היה לריך לשנות אני שבבר אמרה הריני נזירה ויתור לשון הוא אלא שהמשנה שוויה כאילו הפרה מדברת וכי היכי דמיירי ליישנא דמתני' אפרה ה"נ יש לפרש אלדא. והר"ר יוסף אים ירושלים פירש דה"פ דמתני' אמר פירוש אמר האדם כשראה פרה רבוצה כמדומה אני דאמרה אני זו הריני נזירה אם עומדת אני ונזירות לא שייך בה אלא שהתא מופרשת ואסורה שלא יהנו ממנה וכשהוא מספר דברים הללו הוי כאילו אמר הוא הריני נזיר מבשרה דבענין אחר למה לו לאמר דברים הללו אלא שבלבו לקיים מה שהוא מספר מאמר הפרה. ומיהו תימה מאי פריך והא אמר ב"ש חדא דזמנא הא טובא איצטריך הך דפרה לאשמועינן דהוי נזיר אע"ג דלא הזכיר נזירות ושמא קשה לו למה הוצרכו ב"ה לחלוק כיון דהוה פלוגתא דרישא: תרתי תלת הוצרך להשמיענו מחלוקתן בג' בבות הללו כדמפרש ואזיל: משום דמחלפי בענבים ואיכא למימר שהיה סבור לומר מן הענבים ונפל בפיו גרוגרות: בשרא וחמרא מצוין הן ביחד זוללי בשר וסובאי יין ועבדי אינשי דטעו ומחלפו להו: אמר רבא מי קתני עמדה מאליה הא אמרת דעיקר חידושא דמתניתין הא דתנן רבוצת פרה לאשמועינן דוקא עמדה מאליה וא"כ ה"ל למתני בפי' עומדת מאליה וליכא לפרש בין עמדה מאליה בין עמדה ע"י אחרים דא"כ אמאי תנא כלל רביצת פרה ליתני האומר הריני נזיר מבשר פרה ועוד דבר ברור הוא שתעמוד ע"י עצמה או

[1] (אמרה פרה בגמרא מתרלי') ליתא בכ"י ומתמהיל הדבור כגון כו': [2] פרה זו: [3] מתקיים: [4] והלכו ב"ש: [5] הן כי: [6] מזיר: [7] ועמדה: [8] שהוציאה: [9] ואיתמר המן בלבו (אסתר ו): [10] לאמרי: [11] כן והיולך אידך דגרוגרת: [12] גליון ענין אחר ולריכי דאי אתמר גרוגרת כו' וכי היכא דהיכא דאמר מן הענבים הוי מזיר אף כשאמר מן הגרוגרות ודבילה נמי משום דפיכא בענבים נמי לא להוי מזיר דליכא למיגזר מטום בשרא וחמרא ואי אתמר מטום תרתי בגרוגרות ובבשר דאמר פיכא הוא ולא אתמר בשר הכא לאחלופי בגרוגרות ובשרא ואמרא דמתכלי ביחד להכי גזרי ב"ש בהני תרתי דהוי מזיר אבל דלת כו': וכן תני ר' חייא בתוספ' דיליה דבתרתי תלת בכל אלו גרוגרות ודבילה ופרה ודלת מיהא טעם זה. מוקפות משום דמחלפן כו': כן איתא בכ"י: מן] אם לא יעמידנה הסמ"ד:

הגהות הב"ח

(א) במשנה כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא: (ב) רש"י ד"ה אמרה פרה וכו' אם תתקיים מחשבתה וכו' ואעמידנה והלכו ב"ש לשיטתן דאמרי' כי אמר הריני נזיר מן הגרוגרות: (ג) ד"ה א"ל יהודה וכו' היא מאליה ועמדה מאליה דהוי: (ד) ד"ה כסבורה וכו' שכן מלינו מחשבה כל"ל ותיבת מה נמחק: (ה) ד"ה משום דמיחלפן וכו' כנזירות כדתני בפ"ק הסמ"ד: (ו) ד"ה אלא וכו' שאינה עומדת מתעכבת אני:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה ואמר הרי עלי קרבן וכו' אם לא יעמידנה ועמדה מאליה ב"ש סברי תורפיה דהאי גברא [ב] תוס' ד"ה פרה זו וכו' הא מדקתני הריני עומדת מכלל דרבוצה היא ג"כ זה נמחק א"מ: ג] בא"ד תע"ג דלא הזכיר כלל נזירות ג"כ כאן הסמ"ד ואח"כ מה"ד והלכו: ד] ד"ה מתמן תלת כו' ולקמן בד"ס מי קתני ובעמוד ב' בד"ס ואמר לפרש כל"ל. ל"מ: ה] ד"ה הרי עלי כקרבן פי' הפרה ור"ל אם עמדה אם לא עמדה ה' מיתות מן אם עד עמדה נמחקו וג"כ אם לא יעמידנה כדמסיק לקמן כל"ל ל"מ:

הגהות התוספות

1. תיבת אמר נמחק. 2. תיבות "מה שהיא רבוצה ומסתמא מחשבה זו בלבה" נמחקות. 3. ל"ל ולהכי. 4. ל"ל אמר. 5. ל"ל והיה עופל אם בעוב לשון אני ולכך כו'. 6. ל"ל יש לתמוה. 7. תיבת וחמרא נמחק ול"ל לחודיה. 8. ל"ל ולחלו לשיטתן. 9. תיבות ולכן הקשה נמחקות ול"ל הגה"ה וקשה לו כו' ועי' ב"ר. 10. ל"ל לשון. 11. ל"ל כיון שתלה. 12. ל"ל לא הוצרך. 13. ל"ל ועמדה מאליה. 14. ל"ל קרבן. 15. תיבות אם עמדה נמחק. ול"ל אם לא עמדה ועמדה מאליה. 16. מתיבת אלא ועד סה"ד נמחק. ול"ל כדמסיק לקמן ב"ש סברי כו' והכל דיבור אחד. 17. כאן ל"ל אלא דלא שבקיה לסיומי למילתיה עד דפריך ליה.

פי' הרא"ש

הדר ביה: ה"ג אמר אמרה פרה זו הריני נזירה אם עומדת אני אמרה הדלת הזו הריני נזירה אם נפתחת אני הדלת לשון נקבה כדכתיב הדלת תסוב על ציריה ובגמ' מפרש לכולה מתני': ואמר כסבורה פרה זו אינה עומדת כאן והאניה חשבה להשבר כלומר לפי עניינה אינה יכולה לעמוד והיינו אמר אמרה פרה זו דמתני'

פי' הרא"ש (המשך)

היא וכל לישנא דמתניתין מאמר הפרה הוא והתלמיד הוסיף בה פ' מאמר דאדם וקצת קשה אם אמר האדם בפירוש הריני נזיר מבשרה א"כ כל מאמר דפרה דמתני' בכדי נקטינן דאין דיבורה מועיל כלום ועוד דבור האדם חסר במתני' ונראה לפרש שהאדם לא קבל עליו נזירות בפ' אלא מספר מאמר הפרה שמתוך שתאיבה לעמוד ברצון קאמרה הריני נזירה אם עומדת אני ונזירות לא שייך בה אלא שהתא מופרשת ואסורה שלא יהנו ממנה וכשהוא מספר דברים הללו הוי כאילו אמר הוא הריני נזיר מבשרה דבענין אחר למה לו לאמר דברים הללו אלא שבלבו לקיים מה שהוא מספר מאמר הפרה. ומיהו תימה מאי פריך והא אמר ב"ש חדא דזמנא הא טובא איצטריך הך דפרה לאשמועינן דהוי נזיר אע"ג דלא הזכיר נזירות ושמא קשה לו למה הוצרכו ב"ה לחלוק כיון דהוה פלוגתא דרישא: תרתי תלת הוצרך להשמיענו מחלוקתן בג' בבות הללו כדמפרש ואזיל: משום דמחלפי בענבים ואיכא למימר שהיה סבור לומר מן הענבים ונפל בפיו גרוגרות: בשרא וחמרא מצוין הן ביחד זוללי בשר וסובאי יין ועבדי אינשי דטעו ומחלפו להו: אמר רבא מי קתני עמדה מאליה הא אמרת דעיקר חידושא דמתניתין הא דתנן רבוצת פרה לאשמועינן דוקא עמדה מאליה וא"כ ה"ל למתני בפי' עומדת מאליה וליכא לפרש בין עמדה מאליה בין עמדה ע"י אחרים דא"כ אמאי תנא כלל רביצת פרה ליתני האומר הריני נזיר מבשר פרה ועוד דבר ברור הוא שתעמוד ע"י עצמה או

ע"י אחרים ומה לו לתלות נזירותו במאי שהוא יודע בבירור אם הוא רוצה להיות נזיר יאמר בלא תנאי הריני נזיר: כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר הרי עלי קרבן וה"פ דמתני' סבורה פרה שאינה יכולה לעמוד ותאבה לידור שאם תעמוד בין מאליה בין ע"י אחרים שתכנס לעזרה ויקריבוה לקרבן נזיר ואע"פ שאין מביא פרה לקרבן חובה מ"מ היו רגילין להביא יום תגלחתן קרבנות נדבה עולה ושלמים כדכתיב מלבד אשר תשיג ידו כפי נדרו והוא משלים דבריה ואומר הרי עלי קרבן נזיר ולאידך פירושא הוי כאילו אמר הרי עלי קרבן נזיר לב"ש הוא נזיר ולב"ה אין בלשון זה משמע נזירות ולפירוש קמא תמיה אם אמר בפירוש הרי עלי קרבן נזיר אמאי לא הוי נזיר לב"ה: אלא דלת בת קרבן היא. לא שייך בה למימר שיעשה קרבן

או כמנחת סוטה תקדוש אי לא לא קמ"ל דמייתי מן החיטים: **מתני'** אמר אמרה פרה זו הריני נזירה אם עומדת אני אומר הדלת הזה הריני נזירה אם נפתח אני בש"א נזיר ובה"א אינו נזיר אמר רבי יהודה אף כשאמרו ב"ש לא [6] אומרים אלא באומר הרי פרה זו עלי קרבן אם עומדת היא: **גמ'** פרה מי קא מישתעיא אמר רמי בר חמא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר כסבורה פרה זו אינה עומדת הריני נזיר מבשרה אם עמדה מאליה ועמדה מאליה והלכו ב"ש לשיטתן וב"ה לשיטתן בית שמאי דאמרי[6] מן הגרוגרות ומן הדבילה הוי נזיר הכא נמי כי אמר מבשרה הוי נזיר וב"ה אומרים לא הוי נזיר והא אמרוה ב"ש חדא זימנא אמר רבא תרתי תלת וכן תני ר' חייא תרתי תלת וכן א"ר אושעיא תרתי תלת וצריכי דאי איתמר בהא גרוגרות ודבילה התם הוא דאמרי ב"ש הוי נזיר משום דמיחלפן בענבים אבל בשר בענבים לא מיחלף ואי איתמר בשר הכא הוא דאמרי ב"ש הוי נזיר בבישרא וחמרא אבל גרוגרות ודבילה לא קמ"ל ואי איתמר הני תרתי הני הוא דקאמרי בית שמאי אבל דלת אימא מודו להו לבית הלל ואי תנא דלת בהא קאמרי בית הלל אבל בהך תרתי אימא מודו להו לבית שמאי קמשמע לן דלא אמר רבא מי קתני אם עמדה מאליה אלא אמר רבא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר הרי עלי קרבן בשלמא פרה בת קרבן היא אלא דלת בת קרבן היא אלא אמר רבא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר

ואמר הריני נזיר מיין אם לא וכו'. מתני'[1] דקתני הריני נזירה פי' הריני נזיר מיין כך[2] בשבילה: ועמדה מאליה. זה אינו מוסיף על לישנא דמתני' אלא לא בלבד דבלשון המשנה אם עמדה[3] והוא מוסיף תיבת לא אלא ממילא אמר שכך נעשה המעשה שעמדה מאליה:

ב"ש[4] **תורפי'** דהוא גברא משום אוקמה [ב] בידיה והא לא אוקמה. פי' תורפיה גילוי דעתו כלומר ב"ש סבירא להו כי אמר האדם כי האי לישנא דעתו לומר כן העולם סבורים שהפירה רבוצה כל כך בחוזק שאין אדם יכול להעמידה הריני נזיר כלומר אע"פ שאין רצוני להיות נזיר דעריאם לי הריני נזיר אם לא אעמדה פי' ג] אין[5] כח בידי להעמידה בכח ואם[6] לא עמדה משם לא כ"ש[7] אם יעמידנה[8] ולבסוף נעשה מעשה שלא טרח בה ולא יגע בה להעמידנה ועמדה מאליה ב"ש סבורי אם לא יעמידנה קאמר והא לא אוקמה הלכך חייל נזירות דהא מדין נזיר[9] ג) וב"ה סבורי אם לא עמדה משום דרבוצה היא בכח כלומר אהא נזיר אם [לא] תעמוד והיא קמתה הלכך לא חייל עליה נזירות וא"ת והשתא נמי תקשי מידי אם לא עמדה קתני וי"ל דכמה משניות משובשות ומשנינן להו בחסורי מחסרא ד]דהכי[10] תולה רבא פלוגתא דתנאי בעמידת הפרה וא"ת[11] לו לפרש פלוגתא דתנאי בעמידת הפרה אם לא יוסיף לא בגירסת המשנה והוי מוכח דחסר לא כאן[12] דאי אפשר לו לפרש פלוגתייהו בע"א אבל לשנויא דרמי בר חמא אינו תלוי מחלוקת התנאים (כלומר) [כלום] בעמידה אלא בנודר מן הבשר אי חייל עליה נזירות אי לא ולדידיה ודאי קשה מידי מאליה קתני דלא מוכח מפלוגתא דתנאי דחסר מאליה ולכך אין לו כח להוסיף על לשון המשנה וא"ת וליפרוך ליה בהדיא למה לי פרה רבוצה לתנא[13] זה אם עמדה מאליה ליפלוג בהדיא בנודר בנזיר מן הבשר אי חייל עליה נזירות ולאלו ב"ש לשיטתן וב"ה לשיטתן וי"ל דה"ל פריך מידי מאליה קתני ולא הוקשה לו עיקר קושיא זו אלא לגלגל עליו ולומר כיון דאינה פלוגתא דתנאי כלל בעמידת הפרה אין לך כח להוסיף על לשון המשנה מאליה וכיון דתנאי לא פליגי בעמידת הפרה ליפלוגו בנודר מן הבשר ולאלו לשיטתן הזכיר כלל בעמידת הפרה דמאליה אלא להזכיר לו דפלוגתא דתנאי לא תליא בעמידת הפרה כלל ומעתה תקשי לך קושיא חזקה טפי דליפליגו בבשר בהדיא ולאלו לשיטתן: **אימא סיפא**[14] מי קא מתפיס בה מידי. כלומר אמאי פליג רבי ד) אף"ק דהפרה לא הויא אלא כקרבן בעלמא הרי לא התפיס בלשונו קונם לומר פרה זו כקונם או כקרבן אלא נזיר מיין בהדיא אם לא עמדה כו'[15] ה] אלא ה"ג כגון דאמר הריני נזיר [מבשרה] אם לא עמדה ומעמדה מאליה וכו' והשתא נחלקו בלשון כדפרישית לעיל ומחלקו נמי כי נדר מן הבשר אי הוי נזיר לכל מילי וא"ת והשתא כיון דאוקי רבא פלוגתייהו בעמידת הפרה למה לו להגיה ולהוסיף תיבת לא על לשון המשנה והא יכול לפרש בלא הגהה ותוספת כגון דאמר הריני נזיר מבשרה אם עמדה והעמידה ב"ש משמע להו אם עמדה אם אעמידנה בכח ידי וכן עשה טרח ויגע להעמידנה בכח הלכך הוי נזיר מבשרה וכיון דחייל נזירות אבשרה חייל נמי אכל מילי דב"ש לשיטתן וב"ה סברי אם עמדה מאליה משמע והוא העמידה ולא עמדה מאליה ולא חייל נזירות אפי' אבשרה י"ל דאה"נ אלא[16] ה) ודאי לא הוו פליגי ב"ה לומר דלא ליהוי נזיר דכיון דקאמר יהיה[17] נזיר אם (אמר) עמדה משמע בכל ענין שתעמוד בין ע"י עצמה בין ע"י אחרים הוי נזיר ועי"ל דאין דרך הנודרין לומר בהאי לישנא לב"ש שתהא נזירותו אם עמדה פירוש אם אעמידנה דטרח בה בעל כרחו להעמידה כדי שיחול עליו נזירות דכיון דהפי'[18] להיות נזיר [לימא] בהדיא הריני נזיר למה תלה נדרו בעמידת הפרה אבל בלשון זה דרך העולם לידור אהיה נזיר אם לא עמדה פירוש אם לא אעמידנה כלומר אע"פ שאיני נזיר ברצון הריני מקבל עלי נזירות אם לא יהיה לי כח להעמידנה ו] אהיה נזיר לא שאני[19] חפץ בנזירות והכי מוסיף על לשון המשנה לא כדי לפרש בלשון שרגילות לומר ולידור וא"ת ומאי קא עביד לריכותא לעיל מתרתין תלת והא בהא נחלקו כאן מחלוקת חדש באם לא עמדה ז] מאליה ח] י"מ דשמא כל התירוצים שתירץ הש"ס בשם רבא לא תירץ מעולם ולית ליה בתרי ותלת ולא תירץ רבא כ"א תירוץ אחרון מבשרה אם לא עמדה אבל תירוצי קמאי לא רבא תירץ אלא משום דהקשה ארמי בר חמא הוזכר בש"ס בשמו דה"ל אשכחנא ביבמות פרק החולץ (דף לה:) דקאמר מיתיבי הכונס ובביאה לא פליג כלל עליה דהא קאמר בתר הכי בביאה דכ"ע לא פליגי וכן לקמן פ"ג (דף יח.) ובלישנא דבית שמאי סברי תורפיה דההוא גברא וכו' לא שמעינן הא פלוגתא מגרוגרות ויש לומר דע"כ פליגי נמי בנודר מן הבשר דאם לא כן ליפלוגו מן הבשר בנודר מן היין פליגי דאהא לא הוה פליג רבי יהודה אלא על כרחך הנודר[21] מבשרה והלכו לשיטתן ואהא קא עביד לריכותא לעיל ומכל מקום גם בעמידת הפרה פליגי דאם כן[22] ליפלוג בבשר להדיא למה לי להזכיר פרה אם עמדה במתני' אלא ע"כ גם בעמידת הפרה נחלקו ואם תאמר ומאי דוחקיה למימר ודבית הלל סברי תורפיה דההוא גברא כו' ולריך לומר דבית הלל לטעמייהו דבית שמאי קאמרי לימא דב"ה [סברי] אלא הוי נזיר במה דנזיר[23] מן הגרוגרות וי"ל דע"כ ב"ה אתי לפלוגי נמי בעמידת הפרה דאי נודר מן הבשר ולטעמייהו ליפלגו בבשר לחודיה דליכא למימר שנה עמידת הפרה לאשמועינן טעמא דבית שמאי בעמידת הפרה וכי * טעמא דב"ש לחוד אתא לאשמועינן אלא על כרחך טעמא דב"ה אתא לאשמועינן כי תלה נדרו בעמידת הפרה דלא חל נדרו אפילו על הבשר וא"ת סוף סוף מאי נפקא מינה לבית הלל והלא אפי'[24] כשנזר זה ט) [מן] הבשר לא חייל אכל[25] מילי דנזירות כדמשמע להו בגרוגרות וי"ל דנפקא מינה היכא דנדר מן היין בפי' ותלה נדרו בעמידת הפרה דלא חייל עליה נזירות לבית הלל משמע להו משום דרבוצה היא והא קמתה:

הריני

ואמר הריני נזיר מיין אם לא עמדה ועמדה מאליה בית שמאי סברי תורפיה דהאי גברא משום אוקמה בידיה הוא והא לא אוקמה ובית הלל סברי (ו) משום דרביעא הוא והא קמת אי הכי אימא סיפא אמר רבי יהודה אף כשאמרו בית שמאי לא אמרו אלא באומר (ז) הרי הן עלי קרבן פרה מי קא מתפיס בה מידי אלא כגון דאמר הריני נזיר מבשרה אם לא עמדה ועמדה מאליה בית שמאי סברי תורפיה דההוא גברא משום אוקמה בידיה הוא והא לא אוקמה ובית הלל סברי תורפיה דהאי גברא משום דרביעא והא קמת דב"ה סברי אי לא קמת הוי נזיר והאמרי מבשרה לא הוי נזיר לטעמייהו דב"ש קאמרי לדידן אפי' לא קמת נמי לא הוי נזיר לדידכו דאמריתו הוי נזיר אודו לן מיהת דתורפיה דהדין גברא משום דרביעא והא קמת ובית שמאי לאו תורפיה דהאי גברא משום אוקמה בידיה הוא והא לא אוקמה:

מתני'

ב"ש סברי תורפיה דהאי גברא כו'. כדלקמיה מוקי לה. ואמר לנו המור"ה אע"ג דלא (ג) תני לה רבא בהדיא בהך קמייתא באם לא עמדה ועמדה מאליה דבדין הוא דהוה ליה למיתני הכי כדקאמר לה נמי בתירוצא דמתרץ לה אלא [ד]אמורא דמסדר הש"ס כיון דשמעיה לרבא דאמר מילתא דאית בה פירכא לא [ה]אנתיה לסיומיה למילתיה ופריך ליה כדפריך בשלמא פרה בת קרבן היא והדר מחליף שיטתו [ו]דמעיקרא דמוקי לה בכגון דאמר הרי עלי קרבן [ז]והדר מוקיס לה בכגון דאמר הריני נזיר מיין ומסיים למילתא: [ח] **בשלמא פרה בת קרבן היא.** בשלמא לגבי פרה מצית מוקמת לה בכגון דקאמר הרי עלי קרבן דהוי נזיר (ד) דהוחיל דבת קרבן היא כלומר דקא שייכא בכלל קרבן אע"ג דבקרבן נזיר לא שייכא איכא למימר כאומר הרי עלי קרבן נזירות דמי והוי נזיר אלא לגבי דלת היכי קיס להו לב"ש הכי בשלמא גבי גרוגרות איכא למימר הואיל ופירי הוא מיתלפי בענבים ויש בלשון הזה לשון נזירות אלא לגבי דלת כי קאמר הרי היא עלי קרבן אם לא נפתח מי שייך בקרבן נזירות כלל: **אלא אמר רבא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו.** ואמר כסבורה פרה זו שאינה עומדת לעולם לא מאליה ולא ע"י אדם(ט): **ואמר הריני נזיר מיין אם לא עמדה.** ומתני' דקתני אם עומדת הכי משמע היא סבורה שתהא מתעכבת שם הריני נזיר אם תתקיים מחשבתה שתהא עומדת שם אלא אני אעמידה ועמדה מאליה. ומתני' ליכא לאקשויי השתא כדמקשינן לעיל מידי אם עמדה מאליה קתני דהא רבא גופיה לא שני ליה הכא בין עמדה מאליה בין עמדה ע"י אחריס: ובהא פליגי **דב"ש סברי תורפיה דהאי גברא.** עיקר של זה לא הוה אלא אדעתא דאיהו לוקים לה בעל כרחה והאי דקאמר אם לא עמדה אם לא אעמידה בשמעא והלכך כיון דלא אוקמה הוי נזיר ה): **ואמר הריני נזיר מיין כו'.** לא איצטריך (ה) למימר אלא הריני נזיר אלא משום דמשני לעיל מבשרה אמר הכא מיין לאפוקי משנויא קמייתא ו]. א) וקא מהדר ליה רבי יהודה לתנא קמא לא כשאתה סבור דבמתפיס בפרה ליהוי נזיר כך אמרו ב"ש אלא אף כשאמרו ב"ש המתפיס בה לא אמרו אלא באומר הרי פרה זו עלי קרבן דהוי נדור ואינו נזיר אבל בדלת לא פליג ר' יהודה דהא לא שייכא לישנא דנדרים גבי דלת כלל: **וב"ה אמרי.** (ו) ז]טעם משום דקמת לא הוי נזיר הא אם לא קמת הוי נזיר: **והאמרת.** לב"ה דכל היכא דאמר הריני נזיר מבשרה לא הוי נזיר דומיא דמ"ד הריני נזיר מן הגרוגרות דלא הוי נזיר: **לטעמייהו דב"ש קאמרי להו לדידן כו':**

מתני'

עמדה ועמדה מאליה וכו' והשתא נחלקו בלשון כדפרישית לעיל ומחלקו נמי כי נדר מן הבשר אי הוי נזיר לכל מילי וא"ת והשתא כיון דאוקי רבא פלוגתייהו בעמידת הפרה למה לו להגיה ולהוסיף תיבת לא על לשון המשנה והא יכול לפרש בלא הגהה ותוספת כגון דאמר הריני נזיר מבשרה אם עמדה והעמידה ב"ש משמע להו אם עמדה אם אעמידנה בכח ידי וכן עשה טרח ויגע להעמידנה בכח הלכך הוי נזיר מבשרה וכיון דחייל נזירות אבשרה חייל נמי אכל מילי דב"ש לשיטתן וב"ה סברי אם עמדה מאליה משמע והוא העמידה ולא עמדה מאליה ולא חייל נזירות אפי' אבשרה י"ל דאה"נ אלא[16] ה) ודאי לא הוו פליגי ב"ה לומר דלא ליהוי נזיר דכיון דקאמר יהיה[17] נזיר אם (אמר) עמדה משמע בכל ענין שתעמוד בין ע"י עצמה בין ע"י אחרים הוי נזיר ועי"ל דאין דרך הנודרין לומר בהאי לישנא לב"ש שתהא נזירותו אם עמדה פירוש אם אעמידנה כלומר אע"פ שאיני נזיר ברצון הריני מקבל עלי נזירות אם לא יהיה לי כח להעמידנה ו] אהיה נזיר לא שאני[19] חפץ בנזירות והכי מוסיף על לשון המשנה לא כדי לפרש בלשון שרגילות לומר ולידור וא"ת ומאי קא עביד לריכותא לעיל מתרתין תלת והא בהא נחלקו כאן מחלוקת חדש באם לא עמדה ז] מאליה ח] י"מ דשמא כל התירוצים שתירץ הש"ס בשם רבא לא תירץ מעולם ולית ליה בתרי ותלת ולא תירץ רבא כ"א תירוץ אחרון מבשרה אם לא עמדה אבל תירוצי קמאי לא רבא תירץ אלא משום דהקשה ארמי בר חמא הוזכר בש"ס בשמו דה"ל אשכחנא ביבמות פרק החולץ (דף לה:) דקאמר מיתיבי הכונס ובביאה לא פליג כלל עליה דהא קאמר בתר הכי בביאה דכ"ע לא פליגי וכן לקמן פ"ג (דף יח.) ובלישנא דבית שמאי סברי תורפיה דההוא גברא וכו' לא שמעינן הא פלוגתא מגרוגרות ויש לומר דע"כ פליגי נמי בנודר מן הבשר דאם לא כן ליפלוגו מן הבשר בנודר מן היין פליגי דאהא לא הוה פליג רבי יהודה אלא על כרחך הנודר[21] מבשרה והלכו לשיטתן ואהא קא עביד לריכותא לעיל ומכל מקום גם בעמידת הפרה פליגי דאם כן[22] ליפלוג בבשר להדיא למה לי להזכיר פרה אם עמדה במתני' אלא ע"כ גם בעמידת הפרה נחלקו ואם תאמר ומאי דוחקיה למימר ודבית הלל סברי תורפיה דההוא גברא כו' ולריך לומר דבית הלל לטעמייהו דבית שמאי קאמרי לימא דב"ה [סברי] אלא הוי נזיר במה דנזיר[23] מן הגרוגרות וי"ל דע"כ ב"ה אתי לפלוגי נמי בעמידת הפרה דאי נודר מן הבשר ולטעמייהו ליפלגו בבשר לחודיה דליכא למימר שנה עמידת הפרה לאשמועינן טעמא דבית שמאי בעמידת הפרה וכי * טעמא דב"ש לחוד אתא לאשמועינן אלא על כרחך טעמא דב"ה אתא לאשמועינן כי תלה נדרו בעמידת הפרה דלא חל נדרו אפילו על הבשר וא"ת סוף סוף מאי נפקא מינה לבית הלל והלא אפי'[24] כשנזר זה ט) [מן] הבשר לא חייל אכל[25] מילי דנזירות כדמשמע להו בגרוגרות וי"ל דנפקא מינה היכא דנדר מן היין בפי' ותלה נדרו בעמידת הפרה דלא חייל עליה נזירות לבית הלל משמע להו משום דרבוצה היא והא קמתה:

הריני

ב"ש סברי תורפיה דהאי גברא כו'. כדלקמיה מוקי לה. ואמר לנו המור"ה אע"ג דלא (ג) תני לה רבא בהדיא בהך קמייתא באם לא עמדה ועמדה מאליה דבדין הוא דהוה ליה למיתני הכי כדקאמר לה נמי בתירוצא דמתרץ לה אלא [ד]אמורא דמסדר הש"ס כיון דשמעיה לרבא דאמר מילתא דאית בה פירכא לא [ה]אנתיה לסיומיה למילתיה ופריך ליה כדפריך בשלמא פרה בת קרבן היא והדר מחליף שיטתו [ו]דמעיקרא דמוקי לה בכגון דאמר הרי עלי קרבן [ז]והדר מוקיס לה בכגון דאמר הריני נזיר מיין ומסיים למילתא: [ח] **בשלמא פרה בת קרבן היא.** בשלמא לגבי פרה מצית מוקמת לה בכגון דקאמר הרי עלי קרבן דהוי נזיר (ד) דהוחיל דבת קרבן היא כלומר דקא שייכא בכלל קרבן אע"ג דבקרבן נזיר לא שייכא איכא למימר כאומר הרי עלי קרבן נזירות דמי והוי נזיר אלא לגבי דלת היכי קיס להו לב"ש הכי בשלמא גבי גרוגרות איכא למימר הואיל ופירי הוא מיתלפי בענבים ויש בלשון הזה לשון נזירות אלא לגבי דלת כי קאמר הרי היא עלי קרבן אם לא נפתח מי שייך בקרבן נזירות כלל: **אלא אמר רבא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו.** ואמר כסבורה פרה זו שאינה עומדת לעולם לא מאליה ולא ע"י אדם(ט): **ואמר הריני נזיר מיין אם לא עמדה.** ומתני' דקתני אם עומדת הכי משמע היא סבורה שתהא מתעכבת שם הריני נזיר אם תתקיים מחשבתה שתהא עומדת שם אלא אני אעמידה ועמדה מאליה. ומתני' ליכא לאקשויי השתא כדמקשינן לעיל מידי אם עמדה מאליה קתני דהא רבא גופיה לא שני ליה הכא בין עמדה מאליה בין עמדה ע"י אחריס: ובהא פליגי **דב"ש סברי תורפיה דהאי גברא.** עיקר של זה לא הוה אלא אדעתא דאיהו לוקים לה בעל כרחה והאי דקאמר אם לא עמדה אם לא אעמידה בשמעא והלכך כיון דלא אוקמה הוי נזיר ה): **ואמר הריני נזיר מיין כו'.** לא איצטריך (ה) למימר אלא הריני נזיר אלא משום דמשני לעיל מבשרה אמר הכא מיין לאפוקי משנויא קמייתא ו]. א) וקא מהדר ליה רבי יהודה לתנא קמא לא כשאתה סבור דבמתפיס בפרה ליהוי נזיר כך אמרו ב"ש אלא אף כשאמרו ב"ש המתפיס בה לא אמרו אלא באומר הרי פרה זו עלי קרבן דהוי נדור ואינו נזיר אבל בדלת לא פליג ר' יהודה דהא לא שייכא לישנא דנדרים גבי דלת כלל: **וב"ה אמרי.** (ו) ז]טעם משום דקמת לא הוי נזיר הא אם לא קמת הוי נזיר: **והאמרת.** לב"ה דכל היכא דאמר הריני נזיר מבשרה לא הוי נזיר דומיא דמ"ד הריני נזיר מן הגרוגרות דלא הוי נזיר: **לטעמייהו דב"ש קאמרי להו לדידן כו':**

מתני'

עמדה ועמדה מאליה וכו' והשתא נחלקו בלשון כדפרישית לעיל ומחלקו נמי כי נדר מן הבשר אי הוי נזיר לכל מילי וא"ת והשתא כיון דאוקי רבא פלוגתייהו בעמידת הפרה למה לו להגיה ולהוסיף תיבת לא על לשון המשנה והא יכול לפרש בלא הגהה ותוספת כגון דאמר הריני נזיר מבשרה אם עמדה והעמידה ב"ש משמע להו אם עמדה אם אעמידנה בכח ידי וכן עשה טרח ויגע להעמידנה בכח הלכך הוי נזיר מבשרה וכיון דחייל נזירות אבשרה חייל נמי אכל מילי דב"ש לשיטתן וב"ה סברי אם עמדה מאליה משמע והוא העמידה ולא עמדה מאליה ולא חייל נזירות אפי' אבשרה י"ל דאה"נ אלא[16] ה) ודאי לא הוו פליגי ב"ה לומר דלא ליהוי נזיר דכיון דקאמר יהיה[17] נזיר אם (אמר) עמדה משמע בכל ענין שתעמוד בין ע"י עצמה בין ע"י אחרים הוי נזיר ועי"ל דאין דרך הנודרין לומר בהאי לישנא לב"ש שתהא נזירותו אם עמדה פירוש אם אעמידנה כלומר אע"פ שאיני נזיר ברצון הריני מקבל עלי נזירות אם לא יהיה לי כח להעמידנה ו] אהיה נזיר לא שאני[19] חפץ בנזירות והכי מוסיף על לשון המשנה לא כדי לפרש בלשון שרגילות לומר ולידור וא"ת ומאי קא עביד לריכותא לעיל מתרתין תלת והא בהא נחלקו כאן מחלוקת חדש באם לא עמדה ז] מאליה ח] י"מ דשמא כל התירוצים שתירץ הש"ס בשם רבא לא תירץ מעולם ולית ליה בתרי ותלת ולא תירץ רבא כ"א תירוץ אחרון מבשרה אם לא עמדה אבל תירוצי קמאי לא רבא תירץ אלא משום דהקשה ארמי בר חמא הוזכר בש"ס בשמו דה"ל אשכחנא ביבמות פרק החולץ (דף לה:) דקאמר מיתיבי הכונס ובביאה לא פליג כלל עליה דהא קאמר בתר הכי בביאה דכ"ע לא פליגי וכן לקמן פ"ג (דף יח.) ובלישנא דבית שמאי סברי תורפיה דההוא גברא וכו' לא שמעינן הא פלוגתא מגרוגרות ויש לומר דע"כ פליגי נמי בנודר מן הבשר דאם לא כן ליפלוגו מן הבשר בנודר מן היין פליגי דאהא לא הוה פליג רבי יהודה אלא על כרחך הנודר[21] מבשרה והלכו לשיטתן ואהא קא עביד לריכותא לעיל ומכל מקום גם בעמידת הפרה פליגי דאם כן[22] ליפלוג בבשר להדיא למה לי להזכיר פרה אם עמדה במתני' אלא ע"כ גם בעמידת הפרה נחלקו ואם תאמר ומאי דוחקיה למימר ודבית הלל סברי תורפיה דההוא גברא כו' ולריך לומר דבית הלל לטעמייהו דבית שמאי קאמרי לימא דב"ה [סברי] אלא הוי נזיר במה דנזיר[23] מן הגרוגרות וי"ל דע"כ ב"ה אתי לפלוגי נמי בעמידת הפרה דאי נודר מן הבשר ולטעמייהו ליפלגו בבשר לחודיה דליכא למימר שנה עמידת הפרה לאשמועינן טעמא דבית שמאי בעמידת הפרה וכי * טעמא דב"ש לחוד אתא לאשמועינן אלא על כרחך טעמא דב"ה אתא לאשמועינן כי תלה נדרו בעמידת הפרה דלא חל נדרו אפילו על הבשר וא"ת סוף סוף מאי נפקא מינה לבית הלל והלא אפי'[24] כשנזר זה ט) [מן] הבשר לא חייל אכל[25] מילי דנזירות כדמשמע להו בגרוגרות וי"ל דנפקא מינה היכא דנדר מן היין בפי' ותלה נדרו בעמידת הפרה דלא חייל עליה נזירות לבית הלל משמע להו משום דרבוצה היא והא קמתה:

הריני

תיבות י"מ ל"ל הג"ה ואחרי תיבות לקמן פ"ג דף טז וז ל"ל עד כאן הג"ה ס"מ: ט) **בא"ד** וא"ת סוף סוף מאי נפקא מינה לבית הלל והלא אפילו כשנזר זה על הבשר לא חייל אכל מילי דנזירות ג"כ ר"ל בין נזירות מיין בין נדור מבשר כמו שפ"ל גבי גרוגרות ואם כן מאי נפקא מינה דתלה בעמידת הפרה ס"מ:

אומר הריני נזיר אם לא אעמידנה לפי שהוא כועס עליה לפי שאינה רוצה לעמוד ואומר בלבו אדרבה אני אעמידנה ואם לאו אהא נזיר ועמדה ע"י עצמה או שהעמידה אחר וזה קורא מאליה כיון שהוא לא העמידה ב"ש סברי תורפיה דההוא גברא אוקמא בידיה גלוי דעתו כמו מניחה במקום התורפה ותורף שהוא גלוי השטר ועיקרו והא לא אוקמה דמעצמה עמדה או אחרים העמידוה וב"ה [סברו] לא היה דעתו אלא שתקום והא קמת ולא הוי נזיר: מי קמתפיס בה מידי מה שייך לומר בדעתו היה שתאסר הפרה עלי כקרבן הא לא מתפיס בה מידי אלא אמר בפירוש הריני נזיר מיין: אלא כגון דאמר הריני נזיר מבשרה אם לא עמדה וה"פ 3) פרה זו בלבד שאינה עומדת לא מעצמה ולא ע"י אחר הריני נזירה מפיק הי נזיר מבשרה אם לא עמדה ולאידך פירושא כסבורה פרה זו שאינה עומדת שאינה חפצה לעמוד ואומרת אהא נזיר מופרשת ואסורה שלא יהנו ממנה וכשהוא מספר דבר זה בדעתו שיהא נזיר מבשרה אם לא יעמידנה א"נ מיירי שאמר בפי' הריני נזיר מבשרה אם לא אעמדה ואין לתמוה כיון דאמר בפי' הכי אמאי תנא כלל רביצת הפרה דמשום דפליגי ביה ב"ש וב"ה במאי תורפי דהההוא גברא נקטיה והשתא פליגי נמי בפלוגתא דהריני נזיר מן הגרוגרות ופריך לב"ה הא לא קמת הוי נזיר והא מבשרה קאמר ומשני לטעמייהו דבית שמאי קאמר:

ט) נראה דל"ל שמדלג התנא לא אכל עמדה וכו' ועי' בתוס' ד"ה ב"ש. ב) נראה דל"ל כסבורה פרה זו שאינה עומדת וכו' הריני מיר מבשרה וכו'.

גהות התוספות

1. ל"ל ומתני'. 2. תיבת כך נמחק. 3. ל"ל עומדת. 4. ל"ל ב"ש סברי. 5. ל"ל אם אין. 6. ל"ל דאם. 7. תיבות משם לא כ"ש נמחק וי"ל משמע לב"ש. 8. ל"ל לא יעמידנה. 9. ל"ל דהא מיין מזר. 10. ל"ל דכי. 11. ל"ל מ"ת. 12. תיבת כאן נמחק וי"ל כיון. 13. ל"ל ולתנאי. 14. ל"ל אימא סיפא כו' מי קא מ. 15. תיבת כו' נמחק. ומתחיל הדיבור הכי גרסינן אלא כגון דאמר כו' כ"ל. 16. ל"ל אפילו אם נדרו. ותיבות דאה"נ אלא נמחק. 17. ל"ל דקאמר הריני. 18. ל"ל דהפי. 19. ל"ל שאיני, ותיבות נא שאני נמחק. 20. אולי ל"ל מוכח. 21. ל"ל בנודר מבשרה נחלקו והלכו כו'. 22. ל"ל דאם לא כן. 23. ל"ל כמו בנזיר. 24. ל"ל והלא אפילו אל נדרו, כמנזר כו'. 25. ל"ל כלל ותיבת אכל נמחק.

פי' הרא"ש

הריני נזיר מיין אם לא עמדה וה"פ סבורה פרה זו שאינה עומדת לא ע"י עצמה ולא ע"י אחרים ואמר הריני נזיר מיין אם לא תעמוד ותימה אם עומדת קתני ר"ל דהא לא קשיא ליה דזמנין שמדלג התנא ה) או האח' אבל עמדה מאליה שהוא עיקר החידוש ה"ל למתני' ולפי' בתרא א"צ להגיה המשנה וה"פ סברה פרה זו שאינה עומדת שאינה רוצה לעמוד ודומה הוא שתאמר ברצון הריני נזיר אם עומדת אני ולשון משל כאדם המסרב לעשות דבר ואמר אהא נזיר אם אעשנו וסברי בית שמאי דהמספר דברי פרה הוי כאילו הוא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה **אימא סיפא** וכו' **מעמא** דב"ש **אתי** לאשמועינן. ק"ל הא לפי קושית התוספות ליכא פלוגתא ביטול זה דאם לא העמידה ועמדה מאליה דמיקרי נתקיים התנאי גם לב"ה ואם היה אומר הריני נזיר מיין הוי נזיר ג"כ הך חידוש הוא להלכתא ולא שייך כזה טעמא דב"ש לחוד אתי לאשמועינן ול"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה ואמר כו' וקמהדר ליה נ"ב עיין מ"מ: **ב)** [תוס' ד"ה ב"ש סברי תורפיה דהאי גברא משום דאוקמוה] בידיה הוא עכ"ל נ"ב עיין מ"מ לעיל ע"מ בתוס' ע"ה הרי אלי והכל הוא דבור אחד לפי הנראה עם זה הדבור יעו"ש: **ג)** **בא"ד** פי' אם אין כח בידי להעמידה בכח ואם לא עמדה משם לא כ"ש שכן אם יעמידנה מן תיבת אם לא עד תיבת יעמידנה נמחק ונ"ב ואם לא עמדה משמע לב"ש אם לא יעמידנה כל"ל מ"מ: **ד)** **בא"ד** ומשנינן להו חסורי מיחסרא דהכי אמר מתני' תיבת דהכי מ"ד מה"ד אלא ה"ג וכו': **ו)** **בא"ד** כלומר אע"פ שאיני נזיר ברצון הריני מקבל עלי נזירות אם לא יהיה לי כח להעמידנה ואם יהיה לי כח להעמידנה לא אהיה נזיר כל"ל מ"מ: **ז)** **בא"ד** והא בהא נחלקו כאן מחלוקת חדש באם לא עמדה מאליה: **ח)** **בד"ה** אימא סיפא וכו' אם לא עמדה וכו' נ"ב נלע"ד דכאן הס"ד ואח"כ מה"ד אלא ה"ג וכו': **ו)** **בא"ד** כלומר אע"פ שאיני נזיר ברצון הריני מקבל עלי נזירות אם לא יהיה לי כח להעמידנה ואם יהיה לי כח להעמידנה לא אהיה נזיר כל"ל מ"מ: **ז)** **בא"ד** והא בהא נחלקו כאן מחלוקת חדש באם לא עמדה ועמדה מאליה: **ח)** **בא"ד** י"מ דשמא כל התירוצים שתירץ הש"ס בשם ואח"כ מה"ד אלא ה"ג וכו' מ"מ לעיל ע"מ דף יז נ"ב מן תיבות י"מ עד לקמן פ"ג דף יז נ"ד מוסגר והוא הגה"ה מתכס אחר שלא מדברי התוספות אלו וקוקס

ט) מכאן שייך לעיל ע"מ, [ע"כ שייך לשם], **ו)** גיר' מ"מ קאמר, **ז)** גי' מ"מ ר' יהודה, **ח)** נ"מ דאם.

הגהות הב"ח

(א) נמ' דהכי תורפיה דהאי גברא משום דרביעא: **(ב)** שם אלא בחומר הרי פרה זו עלי קרבן וכו' מי קא מתפיס בה מידי נ"ב פי' אלא לא מתפיס בפרה אלא שנדר מן היין וא"כ קשה אמאי פליג ר' יהודה דשפיר קאמר ת"ק דלב"ש הוי מזיר ומהדרינן אלא דמתפיס בפרה דקאמר לאו הריני מזיר מבפרה וכו' כלומר אלא דקאמר שם לא עמדה: **(ג)** רש"י ד"ה ב"ש סברי וכו' אע"ג דלא קאמר לה רבא בהדיא בהך קמייתא אם לא וכו' מאליה בדין הוא דהוה ליה למימר הכי וכו' קרבן היא וכו' והדר מחליף: **(ד)** ד"ה בשלמא וכו' הוי מזיר הואיל כל"ל ואם ד' ממקן: **(ה)** ד"ה ואמר הריני וכו' לא איצטריך ליה למימר וכו' קמייתא הס"ד אם מ"ש אלא כגון דאמר הריני נזיר מבשרה וכו' וקא מהדר ליה וכו' ליהוי מזיר לא כך אמרו: **(ו)** ד"ה וב"ה אמרי מזיר כל"ל ע"ש:

הגהות הש"ס

(א) גמ' וב"ה סברי תורפיה דהאי גברא משום דרביעא: **(ב)** שם אלא בחומר הרי פרה זו עלי קרבן וכו' מי קא מתפיס בה מידי נ"ב פי' אלא לא מתפיס בפרה אלא שנדר מן היין וא"כ קשה אמאי פליג ר' יהודה דשפיר קאמר ת"ק דלב"ש הוי מזיר ומהדרינן אלא דמתפיס בפרה דקאמר לאו הריני מזיר מבפרה וכו' כלומר אלא דקאמר שם לא עמדה: **(ג)** רש"י ד"ה ב"ש סברי וכו' אע"ג דלא קאמר לה רבא בהדיא בהך קמייתא אם לא וכו' מאליה בדין הוא דהוה ליה למימר הכי וכו' קרבן היא וכו' והדר מחליף: **(ד)** ד"ה בשלמא וכו' הוי מזיר הואיל כל"ל ואם ד' ממקן: **(ה)** ד"ה ואמר הריני וכו' לא איצטריך ליה למימר וכו' קמייתא הס"ד אם מ"ש אלא כגון דאמר הריני נזיר מבשרה וכו' וקא מהדר ליה וכו' ליהוי מזיר לא כך אמרו: **(ו)** ד"ה וב"ה אמרי מזיר כל"ל ע"ש:

מתני' אמרו חכמים. כיון דשיכורה היא ואינה זקוקה לשתיה נראין הדברים שלא נתכוונה זו לקבל עליה [ו]זה לשם נזירות אלא לומר יאסר עלי כוס זה כקרבן ואינה אסורה אלא בכוס יין זה בלבד: **גמ' וכ"פ.** אי לאו [ח] דנתכוונה לקבל עליה נזירות אלא להיות נידורה ממנו לימא הכי בהאי לישנא [ב] הרי הוא עלי קרבן להכי הוא דלא אמרה הכי דסברה אי אמינא הכי סבירא להו שלא אסרתי עלי אלא כוס זה בלבד ומייתו לי כוס אחרינא ואמרי לי אשתי וקא מצערן לי [ג]דשתויי אנא ולא מצינא למשתי לי [ג] אימאלהו בהאי לישנא דפסיקנא להו מילתא דהואי אסירא נמי בכסא אחרינא ותו לא מייתין לי. ומעשה נמי בא"ה כו': **מתני' הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין.** [ד]וקיבל עליו את השאר: **הרי זה נזיר ואסור בכולן.** שכל דקדוקי נזירות עליו: **אבל אם אמר יודע אני שיש נזיר.** בעולם ואיני יודע שנזיר אסור ביין ואמר הריני נזיר הרי זה אסור בכולן. והיינו רבנן (ב) דאמרי אפילו לא [ה]נדר אלא מחד מינייהו הוי נזיר בכולם: **ורבי שמעון מתיר.** דהואיל שלא קיבל עליו אלא חצי הנזירות שלא היה יודע שהנזיר אסור ביין הרי זה מותר בכולן ור' שמעון לטעמיה דאמר[ד] אינו אסור עד שיזיר מכולן: **ואם אמר יודע אני שנזיר אסור ביין אבל סבור הייתי.** כשהזרתי מן היין שיהו חכמים מתירין לי מפני שאיני יכול לחיות בלא יין: או יודע אני שהנזיר אסור לקבור מתים וכשקבלתי עלי נזירות סבור הייתי שיהו חכמים מתירין לי מפני שאומנותי לקבור מתים הרי זה מותר דאיגלאי מילתא למפרע דמעיקרא לא קביל עלויה נזירות מיין ומטומאת מתים ולא קיבל עליו אלא חצי נזירות: **ור"ש אוסר.** וטעמא [ו]מפרש בגמ': **גמ' וליפלוג נמי ר"ש בראשא.** כי היכי דפליג ר"ש [ז]אידע אי שם נזירות דלא חייל עליה נזירות משום דלא קיבל כל דקדוקי נזירות: **תנוק היה ר"ש אף בראשונה.** (ג) [ח]דראשונה נמי קאמר ר"ש [ט]כיון דאמר על מנת שאהא שותה יין ומיטמא [י]למת לא נדר אלא בתגלחת נדב ור"ש לטעמיה דאמר אינו נזיר עד שיזיר מכולן: **רבינא אמר בראשא ודאי לא פליג ר"ש.** דאילו התם כיון דאמר הריני נזיר קיבל עליו כל תורת נזיר והאי דאמר ע"מ הוי ליה [כ]מתנה על מה שכתוב בתורה (ד) ואין בתנאו כלום והוה ליה נזיר גמור דהוי ליה כמי שאמר על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה שאין בתנאו כלום [כ]ויתחייב לה בכולן[ה]: **וריב"ל אמר לך.** בראשא נמי פליג ר"ש דהאי ע"מ כחוך דמי כיון דקבל עליו נזירות במקצת לא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה דאילו לגבי מאן דאמר ע"מ שאין לך עלי [מ]לא שאר ולא כסות ולא עונה לא קיבל עליו כלום אבל הכא קבל עליו במקצת ומשום הכי הוי תנאו קיים ואינו נזיר לפי שאין דבריו הראשונים כלום משום דלרבי שמעון לא הוי נזיר עד שיזיר בכולן: **אגיא כוותיה דרבינא.** דאפילו במקצת (ה) [נ]קא חשיב ליה מתנה: **ור"ש אוסר והאמרת רישא ר"ש מתיר.** דהאי נזירות קיבל עליו ואין [מ]נודרין לחצאין: רישא

הריני נזיר ממנו. פי' נזיר מן הכוס הרי זה נזיר פי' כל דין נזירות עליו: **מעשה באשה אחת ואמרו חכמים לא נתכוונה** זו **אלא** לומר הרי עלי כוס זה בקרבן. ולא נאסרה אלא בתותו כוס בלבד וכגמ' פריך מעשה לסתור: **ואם** שבור הוא **באומר עלי בקרבן.** פי' שדרך בני אדם להפליר בשכור שישתה ועתה אינו רוצה לשתות ואומר נזיר הוא לסלקם מעליו שאם לא יאמר נזיר הוא ירא שיביאו לו כוס אחר לכך אומר נזיר לסלקם לגמרי מעליו אבל כשאינו שכור אין דרך להפלירו ולכך אומר דנזיר מכולהו ומעשה נמי באשה אחת וכו': **על מנת שאשתה ביין** כו' ה"ז נזיר **ואסור בבולן.** איכא למ"ד בגמ' משום דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה [דכי אמר] הריני נזיר הוי נזיר לכל מילי וכי מטיל בה תנאי אין בתנאי כלום ואפי' ר"ש מודה בריש כהוא לישנא דתניא כוותיה: **אבל איני יודע שנזיר אסור ביין.** כלומר שאר הלכות קבלתי עלי לבד מאיסור יין שלא קבלתי לפי שלא ידעתי שנזיר אסור ביין לרבנן הוי נזיר לטעמייהו דלעיל דאפי' לא נדר אלא מחד הוי נזיר ור"ש מתיר ואזיל לטעמיה דאמר (לעיל דף ג.) עד שיזיר מכולן: **יודע אני שהנזיר אסור ביין אבל אני סבור הייתי שהחכמים מתירין מפני שאיני יכול לחיות אלא ביין או מפני שאני קובר את המתים.** כלומר שאני צריך לטומאות בהם ולטפל בהן בשכר מחמת דוחקי ולכך לא היה בדעתי לקבל איסור יין או טומאת מתים (ה"ז מותר) וכן הוא אומר שלא קבל עליו איסור יין או טומאת מתים ה"ז מותר ור"ש אוסר וכגמ' פריך דאיפכא הוה ליה למיתני: **אף בראשונה.** והא דקתני ר"ש [מתיר] קאי א[בני] בתרי[1] [בני]: **דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה.** דכשאמר הריני נזיר חייל עליו נזירות לכל מילי וכי אמר ע"מ מטיל התנאי על מה שכתוב בתורה ובטל התנאי ול"ת [ט] ותיפוק ליה דנזירות אי אפשר לקיים ע"י שליח דאמר בהמדיר (כתובות עד.) דבעינן תנאי דומיא דבני גד ובני ראובן שנתקיים המעשה ע"י יהושע שהיה שליח משה והתם מהני תנאה לבטל המעשה ולא בעלמא וי"ל [י] אחרי שאחרים יכולים להביא קרבנות תחתיו נחשב כאילו כל המעשה יכול לעשות ע"י שליח ול"ת הא אמרינן (במנחות קט.) הריני נזיר לגלח[2] בבית חוניו יגלח בבית המקדש גילח בבית חוניו יצא ואמאי הא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה והא"ל בחוניו לא יצא וי"ל דמשמעות לשונו הרי הוא שנים משמע [ב] מקדש ואז גילח בחוניו לא יצא ומשמע נמי שאינו מכוין כי אם לצערו ואז גילח בחוניו יצא ובמקדש הוי חולין בעזרה ונזירות[3] מתגלח תליא וקאי אי מגלח במקדש גליא מלתא דלנזירות מעלייתא איכוין ועל מנת דאמר לא כלום הוא ואם גילח בחוניו גליא מילתא דלצערי מכוין: **האי ע"מ** בחוץ דמי. כאילו אמר הריני נזיר מכל מלתא חוץ מן היין דלא הוי נזיר לר"ש דבעינן עד שידור מכולן וא"ת והא מקדש את האשה ע"מ שאין לה עליו שאר כסות ועונה הויא מקודשת והתנאי בטל (קדושין דף יט:) ולא אמר כחוך דמי וי"ל דגבי קדושין שאני דאפילו אמר בפירוש חוץ משאר לא מהניא ליה דבורו דאין קדושין לחצאין וכי אמר הרי את מקודשת [מקודשת] וכי אמר הרי את מקודשת לא מידי קאמר ולכך חייב בכולן אבל גבי נזיר ילפינן לעיל (דף ג.) מקראי דצריך שיזיר מכולן דאם נדר מאחד מהם לא הוי נזיר: **תניא** כוותיה דרבינא. [ו]והא אמר על מנת חשבינן ליה תנאי ולא כאומר חוץ: [ו]**איפא** דנדר מכולהו **ואתשיל מחדא.** והיינו דקתני אבל סבור הייתי שהחכמים מתירין לי ויתירו לו[4] היין או לטומאות למתים שאינו יכול לחיות בלא יין או שלא יטפל בשכר למתים שזהו פרנסת ביתו: **לרבנן** ביון דנשתרי ליה חדא משום הכי[5] מישתרייא ליה לכולהו דכאיסורו כך היתירו כשם שנאסר בתחילת הנזירות בחד מעניינא נזירות כן ניתר בסוף הנזיר[6] בחד וכמו דפליגי[7] התם פ"ג דנדרים (דף כה:) גבי מצא אוכלים תאנים ואמר קונם הפירות עליכם ונמצא אבוי אחד מהן והתיר נדרו ופליגי אי הותרו כולן או לא ה"נ סברי רבנן ואפילו למ"ד לא הותרו כולן משום דהוי [ג] נדר[8] ושבועה אבל הכא כיון דתחילה הוי נזירות [ד] על אחד ה"נ סוף נזירות ור"ש ס"ל אפי' למ"ד הותרו כולן מ"מ הכא כיון דאין נזירות [ה] באה לו עד שיפרש מכולן כמו כן צריך שאלה לכולן ואי דנשאל האחד לא הותר השני: ולרבי

[ו] אמרו חכמים. כיון דשיכורה היא ואינה זקוקה לשתיה נראין הדברים שלא נתכוונה זו לקבל עליה [ו]זה לשם נזירות אלא לומר יאסר עלי כוס זה כקרבן ואינה אסורה אלא בכוס יין זה בלבד: **גמ' וכ"פ.** אי לאו [ח] דנתכוונה לקבל עליה נזירות אלא להיות נידורה ממנו לימא הכי בהאי לישנא [ב] הרי הוא עלי קרבן להכי הוא דלא אמרה הכי דסברה אי אמינא הכי סבירא להו שלא אסרתי עלי אלא כוס זה בלבד ומייתו לי כוס אחרינא ואמרי לי אשתי וקא מצערן לי [ג]דשתויי אנא ולא מצינא למשתי לי [ג] אימאלהו בהאי לישנא דפסיקנא להו מילתא דהואי אסירא נמי בכסא אחרינא ותו לא מייתין לי. ומעשה נמי בא"ה כו': **מתני' הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין.** [ד]וקיבל עליו את השאר: **הרי זה נזיר ואסור בכולן.** שכל דקדוקי נזירות עליו: **אבל אם אמר יודע אני שיש נזיר.** בעולם ואיני יודע שנזיר אסור ביין ואמר הריני נזיר הרי זה אסור בכולן. והיינו רבנן (ב) דאמרי אפילו לא [ה]נדר אלא מחד מינייהו הוי נזיר בכולם: **ורבי שמעון מתיר.** דהואיל שלא קיבל עליו אלא חצי הנזירות שלא היה יודע שהנזיר אסור ביין הרי זה מותר בכולן ור' שמעון לטעמיה דאמר[ד] אינו אסור עד שיזיר מכולן: **ואם אמר יודע אני שנזיר אסור ביין אבל סבור הייתי.** כשהזרתי מן היין שיהו חכמים מתירין לי מפני שאיני יכול לחיות אלא ביין או מפני שאני קובר את המתים [ה]הרי זה מותר ור' שמעון אוסר: **גמ' ולפלוג נמי רבי שמעון ברישא אריב"ל חלוק היה ר"ש אף ברישא רבינא אמר ברישא לא פליג ר"ש מאי טעמא [ו]משום דהוה ליה מתנה על מה שכתוב בתורה [ח]וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ור' יהושע בן לוי אמר לך [האי] על מנת כחוץ דמי תניא כוותיה דרבינא [ז]אמר הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומיטמא למתים ה"ז נזיר ואסור בכולן מפני שהוא מתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל: יודע אני שהנזיר אסור ביין: והאמרת רישא אסור ורבי שמעון מתיר אימא נמי הרי זה אסור ור"ש מתיר ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך התם** רישא

[ח] אחרי שאחרים יכולים להביא קרבנות תחתיו נחשב כאילו כל המעשה יכול לעשות ע"י שליח ול"ת הא אמרינן (במנחות קט.) הריני נזיר לגלח[2] בבית חוניו יגלח בבית המקדש גילח בבית חוניו יצא ואמאי הא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה והא"ל בחוניו לא יצא וי"ל דמשמעות לשונו הרי הוא שנים משמע [ב] מקדש ואז גילח בחוניו לא יצא ומשמע נמי שאינו מכוין כי אם לצערו ואז גילח בחוניו יצא ובמקדש הוי חולין בעזרה ונזירות[3] מתגלח תליא וקאי אי מגלח במקדש גליא מלתא דלנזירות מעלייתא איכוין ועל מנת דאמר לא כלום הוא ואם גילח בחוניו גליא מילתא דלצערי מכוין: **האי ע"מ** בחוץ דמי. כאילו אמר הריני נזיר מכל מלתא חוץ מן היין דלא הוי נזיר לר"ש דבעינן עד שידור מכולן וא"ת והא מקדש את האשה ע"מ שאין לה עליו שאר כסות ועונה הויא מקודשת והתנאי בטל (קדושין דף יט:) ולא אמר כחוך דמי וי"ל דגבי קדושין שאני דאפילו אמר בפירוש חוץ משאר לא מהניא ליה דבורו דאין קדושין לחצאין וכי אמר הרי את מקודשת [מקודשת] וכי אמר הרי את מקודשת לא מידי קאמר ולכך חייב בכולן אבל גבי נזיר ילפינן לעיל (דף ג.) מקראי דצריך שיזיר מכולן דאם נדר מאחד מהם לא הוי נזיר: **תניא** כוותיה דרבינא. [ו]והא אמר על מנת חשבינן ליה תנאי ולא כאומר חוץ: [ו]**איפא** דנדר מכולהו **ואתשיל מחדא.** והיינו דקתני אבל סבור הייתי שהחכמים מתירין לי ויתירו לו[4] היין או לטומאות למתים שאינו יכול לחיות בלא יין או שלא יטפל בשכר למתים שזהו פרנסת ביתו: **לרבנן** ביון דנשתרי ליה חדא משום הכי[5] מישתרייא ליה לכולהו דכאיסורו כך היתירו כשם שנאסר בתחילת הנזירות בחד מעניינא נזירות כן ניתר בסוף הנזיר[6] בחד וכמו דפליגי[7] התם פ"ג דנדרים (דף כה:) גבי מצא אוכלים תאנים ואמר קונם הפירות עליכם ונמצא אבוי אחד מהן והתיר נדרו ופליגי אי הותרו כולן או לא ה"נ סברי רבנן ואפילו למ"ד לא הותרו כולן משום דהוי [ג] נדר[8] ושבועה אבל הכא כיון דתחילה הוי נזירות [ד] על אחד ה"נ סוף נזירות ור"ש ס"ל אפי' למ"ד הותרו כולן מ"מ הכא כיון דאין נזירות [ה] באה לו עד שיפרש מכולן כמו כן צריך שאלה לכולן ואי דנשאל האחד לא הותר השני: ולרבי

[ח] כתוב מן הלד הג"ה ח"ל משמע שהלשון בא בדקדוק וכך הי' מאמרו הריני מזיר ע"מ וכו' וי"ע ולפי מה שכתב הרא"ש ז"ל בפ"ק דנדרים והביאו מן ג"ל ביו"ד סימן ר"ל דגם בנדרים ושבועות נוהג משפט התנאים א"כ אמאי נקט תלמודא משום

[ט] [ס"מ לד. קדושין יט: וש"נ], [ב] [תוספתא פ"ב], [ג] בס"מ ליתא לי, [ד] [לעיל ג.], [ה] [קדושין יט:], [ו] ל"ל דכי אמר א"מ, [ז] שיך לע"ב,

נוסחת הריב"ן

[א] עליה שום מזירות: [ב] ליתא דאמרת: [ג] וקא מצערן לי אימא להו: [ד] וקבל עליו שאר דקדוקי מזירות אי ע"מ שאטמא למתים וקבל עליו כו': [ה] מה: [ו] ועטמא מאי מפרש: [ז] ביודע: [ח] דאמרתאוה: [ט] דיוון: [י] למתים: [כ] כמתנה: [ל] ומתחייב בכולן: [מ] ע"מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה: [נ] כי הא חשיב: [ס] נחלין:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכי תימא אי לאו דנתכוון לקבל עליו מזירות אלא להיות נידור ממנו וכו' לא אמר הכי דסבר אי אמינא: (ב) ד"ה אבל וכו' והיינו רבנן דפ"ק סוף דף ג דאמרי אפי' לא נדר אלא: (ג) ד"ה חלוק וכו' דבראשונה נמי: (ד) ד"ה רבינא וכו' דאין בתנאו: (ה) ד"ה תניא וכו' במקצת נמי קא חשיב:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דהוי מתנה כו' וא"ת ותיפוק ליה. לא יעבתי מאי אומא הא מהאי ולדרכה טעמא דא"ל לקיים ע"י שליח לא בריר דהא יש פלוגתא בזה בימות המ"ס נקט יומר משום מתנה על מה שכתוב בתורה דזה לכ"ע וא"ע: בא"ד וי"ל אחרי שאחרים יכולים. ק"ל דעדיין איך יתורך הא דנדרים ר"פ ואלו נדרים קונם דחיצת עולם אם אתמך הא נדרים ס"א לקיים ע"י שליח וא"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אף כו' קאי בתרי בני חיות בתרי בני נמתקו וי"ב אתרוייהו כל"ל ס"מ: ב] ד"ה דהוי וכו' שנים משמע מזירות מעלית ומקדש כל"ל ס"מ: ג] ד"ה לרבנן וכו' ואפילו למ"ד לא הותרו כולן משום דהוי נדר ושבועה מי' נדר ואות ו' מן ושבועה נמחק: ד] בא"ד הוי מזירות על אחד נמחקו וי"ב עלי בחד כל"ל: ה] בא"ד מ"מ הכא כיון דאין מזירות בחד לא יפרוש כל"ל:

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ו מהלכות מזירות הלכה י"ח סמג לאוין רמג:
ה ב מיי' שם הלכה יב:
ו ג מיי' שם הלכה יג:
ז ד מיי' שם הלכה יד:
ח ה מיי' שם הלכה טו:
ט ו מיי' שם הלכה יג:

הגהות התוספות

1. ל"ל אתרי. 2. ל"ל על מנת לגלח. 3. ל"ל ומזירותו. 4. ל"ל והתירו לו. ועי' ב"י. 5. תיכות משום הכי נמתק. 6. ל"ל המזירות. 7. בס"ה ועכי דפליגי. 8. דש שהגהת האו"מ שהביא הר"ב רבשבוג ז"ל בחות ג' לא שייכא אלא לדפוסים ישנים דגרסי מזירות ושבועה אבל להגיהא בספרים אלאמינו אין לה מקום כלל.

פי' הרא"ש

מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו ה"ז נזיר ואפי' לר"ש דאמר עד שיזיר מכולן הכא מודה כיון דלא הזכיר בהדיא יין דלא גרע מידות נזירות: וכ"ת לימא הכי סבר מיימ' [לי] אחרינא ומצערו לי שכן דרך להפציר בשיכור להוסיף על שכרותו. אבל אין דרך להפציר כ"כ באדם שאינו שכור הלכך אם אין דעתו לנזיר [הו"ל] לומר הרי עלי קרבן: ה"ז נזיר ואסור בכולן. רבנן לטעמייהו דאמרי לעיל אפילו לא נדר אלא מן החרגנים נזיר מכולן: אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין ודאי אמרינן דאין נזיר לחצאין ואסור בכולן אבל בסיפא הוי כמו נדר בטעות דאילו היה יודע שהנזיר אסור ביין לא היה מקבל נזירות: אבל סבור הייתי שחכמים מתירים וכו'. ס"ד דה"ק סבור הייתי שחכמים מתירים לי אף אם הייתי מקבלו ולכך אינו מקבלו עליה ולהכי פריך בגמ' והא אמרת רישא [אסור ור"ש מתיר] משום דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה כיון שאמר בלשון על מנת דמיד כשאמר הריני נזיר חל עליו כל דין נזיר וכי קאמר תו על מנת ומטיל תנאי בנזירותו לא מהני ט) דמתנה על מה שכתוב בתורה הוא [האין] ע"מ כחוך דמי וכי היכי דבחוך לא הוי נזיר בע"מ נמי לא הוי נזיר: תניא כותיה דרבינא וכו' מפני שמתנה על מ"ש בתורה והיינו כר"ש דאי לרבנן אפילו אמר חוץ מן יין הוי נזיר: והא אמרת רישא אסור ור"ש מתיר ס"ד שבשעת נזירותו לא קיבל עליו יין.

ט) כתוב מן הלד הג"ה ח"ל משמע שהלשון בא בדקדוק וכך הי' מאמרו הריני מזיר ע"מ וכו' וי"ע ולפי מה שכתב הרא"ש ז"ל בפ"ק דנדרים והביאו מן ג"ל ביו"ד סימן ר"ל דגם בנדרים ושבועות נוהג משפט התנאים א"כ אמאי נקט תלמודא משום

[ד] [ס"מ לד. קדושין יט: וש"נ], [ב] [תוספתא פ"ב], [ג] בס"מ ליתא לי, [ד] [לעיל ג.], [ה] [קדושין יט:], [ו] ל"ל דכי אמר א"מ, [ז] שיך לע"ב,

יא: הריני נזיר פרק שני נזיר

ולרבי שמעון. כי היכי דבתחלת המזירות צריך שיזיר[1] גם בסוף המזירות צריך לשאול ולהתיר כולן: **ואי בעית אימא בנדרי אונסין.** זה חשיב אונס שאינו יכול לחיות בלא יין: **נדרי** זירוזין. כגון שהמוכר אומר קונס ככר זה עלי אם אתן לך חפץ זה בפחות מד' דינרין ה"ז נדרי זירוזין או[2] קונס ככר זה עלי אם אתן לך יותר משני דינריס ולוון שניהם לקנות בג' דינר ה"ז נדרי זירוזין [ג] ואין צריכין עוד שאלה למ"ד[3] מדרבנן: **נדרי** שגגות. קונס ככר זה אם אכלתי היום ושכח שאכל היום: **נדרי אונסים.** מפרש בנדרים (דף כז.) כגון שהדירו חבירו שיאכל אצלו ביום פלוני ואירע לו אונס שלא יכול לבא אצלו אם צריך לשאול על אותו נדר מדרבנן פליגי בה אמוראי התם: **נדרי הבאי.** מפרש התם פי'[4] בנדרים (כד:) וא"ת ומי דמי התם בשעת הנדר לא ידע האונס דהא סבור לילך ולאכול וגמר ונדר ולהכי צריך לשאול מדרבנן למ"ד אבל הכא בשעת הנדר ידע האונס ומסתמא לא גמר ונדר ואיכא למימר דלכ"ע לא בעי שאלה ומפ' ר"ת דמתניתין נמי איירי שהאונס בא אחרי כן כגון בשעת הנדר היה בריא וחזק ויכול לחיות בלא יין ובסוף החלים או תחלה היה עשיר ולא היה צריך ליטפל למתים ובסוף העני אי נמי מייתי ליה דין זה ד[ד] היכא דאין פיו ולבו שוין דפליגי בהא התם אמוראי אי בעי שאלה מדרבנן והכי נמי פליגי הכא: הגה"ה וכמו כן במתניתין פיו היה להיות נזיר מיין אבל לבו לא היה ומה דאמר אבל כסבור הייתי ה[ה] בלבי[5] כשעשיתי הנדר: **הריני נזיר ועלי לגלח נזיר.** כי[6] הריני נזיר בעצמו[7] קייב בנזירות ולהביא קרבנותיו ועלי[8] לגלח נזיר אחר ולהביא קרבנותיו השתא[9] נזירות חייל עליה ועתה[10] צריך לגלח נזיר אחר ולהביא קרבנותיו: ושמע חבירו ואמר ואני: פירוש ואני[11] ועלי לגלח נזיר אחר חייל עליה [נזירות] וגם תגלחת של נזיר אחר: **ואם** היו פקחין מגלחין זה את זה. פירוש כל אחד ואחד יעשה נזירותו שלשים יום ומביא קרבן בעבור חבירו ומפטרי מידי דהוה אחיים בעלמא אם היה מביא קרבן עבורו שפטר[12] וגם זה נפטר ממה שנדר לגלח לאחר שהרי גלח לאחר נמצא כי כל אחד לא יביא אלא קרבן מ' ואח"ה [יצא] נמי[13] ידי ו] נדריה שהרי בלאו אחר[14] עשה נזירות שלשים יום וגילח לחבירו: **ואם** לאו. שאין להם פקחות זה אלא כל אחד הביא קרבן לעצמו צריך לגלח לנזיר אחר ולהביא קרבנותיו תחתיו: **ושמע** חבירו **ואמר ואני.** ולא [אמר] עוד [מהו] על כוליה דיבור של הראשון משמע וחייב השני להיות נזיר ולגלח או דלמא על פליגיה דיבורא משמע ולא קבל עליו השני אלא לא נזירות או תגלחת לאחר: **מדקאמר** ואני ועלי ש"מ. אם לא אמר שני הדבורים דפלגא[15] דדיבור משמע: **ומינה.** כלומר גם זה תיפשוט ממתניתין מדקאמר ועלי לגלח ש"מ ואני על תחילת דיבורו משמע: **לעולם** ואני אכוליה דיבוריה משמע ואי משום ועלי מאי קאמר **ועלי בהך מילתא.** כלומר ומה שקבלתי כבר נזירות תגלחת[16] לאחר כמו[17] דרך בני אדם לכפול (על) לשון והוא הדין דאם לא אמר ועלי דמחייב בנזיר ותגלחת אדיבור קמא: **ושמע** חבירו ואמר ואני **ועלי לגלח חצי נזיר.** מי איכא תרתי מילי והרי הראשון לא קבל עליו אלא דבר אחד:

משום רישא דצריכא. דאיצטריך למיתני ועלי לאשמועינן דואני לא קאי אלא אפלגא דדיבוריה ותנא קיפא דעלי אע"ג

רישא כגון דנזר מחדא לו'. א] ואילו (ג) ב]לרבנן בריש דריש מודה ר"ש דאסור אע"ג דלא נדר בכולהו משום דהוי ליה מתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל: **ואיפשיל מחדא.** דקאמר אבל סבור הייתי שחכמים מתירין ג]. ולרבנן דאמרי אפילו כי לא נזר אלא באחת מהן הוי נזיר הכי נמי כי מיתשיל אחד מינייהו איפשתרי נמי אכולהו והלכך הוא מותר: (ד) **ור"ש דאמר.** לעולם אינו נזיר עד שיזיר מכולן בבת אחת כגון דאמר הריני נזיר סתם הכי נמי לכי מיתשיל לחכם אחדא מינייהו לא מפקע נזירותיה מיניה עד דמיתשיל אכולהו והלכך הואיל דלא איתשיל אלא חדא משום הכי אוסר ר"ש: **איצטריך אימא בנדרי אונסין קא מיפלגי.** במתניתין (ה) הואיל בנדרי אונסין הן הואיל דאין יכול לחיות בלא יין או שאין קובלין באותו מקום אלא זה. ל"א דבמתני' להכי קרי להו אונסין דלבו אונסו שהוא סבור שיתירו לו חכמים דבכה"ג קרי ליה אונס כדאמרי' נמי במס' שבועות (דף כו.) דרב כהנא ורב אסי מר משתבע דהכי אמר רב ומר משתבע דהכי אמר רב וכי הוה אתי רב ואמר כחד מינייהו א"ל אידך ואנא בשיקרא איתשבעי א"ל רב לבך אנסך ומיפטרת: **וקמיפלגי בפלוגתא דשמואל ורב אסי.** דתנן בפ"ד נדרים במסכת נדרים (כ:) ד' נדרים התירו חכמים וכו' והתם מפרש להו: **רבנן סברי.** דאין צריך שאלה כשמואל ומשום הכי אמרי: **ור' שמעון** ג] **רב אסי.** דאוסר בלא שאלה לחכם ומשום הכי מיתסר כל זמן שלא התירו לו: **מתני' אמר הריני נזיר ועלי לגלח נזיר.** ואני במקומו של נזיר אחר להביא קרבנותיו ביום תגלחתו: **אם היו פקחין מגלחין זה את זה.** מביא זה קרבנותיו של זה וזה קרבנותיו של זה ויהו פטוריים מלהביא קרבן אחר ואם לאו כל אחד ואחד מביא קרבנותיו שלו וצריכין להביא כל אחד ואחד קרבנות של נזיר אחר: **גמ' איבעיא להו.** אמר הריני נזיר ועלי לגלח נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ולא אמר תו מידי: **מהו.** מי אמרי' האי דאמר ואני אכוליה דיבורא משמע והוי נזיר ומיחייב לגלח נזיר אחר: **או דלמא הא דאמר ואני אפלגא דדיבוריה משמע.** דאחד מינייהו הוא דקביל עליוה או נזירות או לגלח אבל אתרוייהו לא משמע: **אריש או אסיפא.** אריש משמע ואני בנזירות כמותך או אסיפא משמע ואני ז]לגלח נזיר כמותך: **מדאמר ואני ועלי.** מדקתני לתרוייהו ש"מ דהאי דאמר ואני לא קאי אלא אפלגא ה]דיבוריה ומינה מדקאמר עלי לגלח ש"מ ואני אתחלת דיבוריה קאי והכי משמע ואני בנזירות כמותך ועלי לגלח נזיר כמותך: **וממאי דהכי הוא.** דבקאמרת דואני אפלגא דדיבוריה קאי דלמא אכוליה דיבוריה קאי. ואי אמרת לי כיון (ו) דאני אכוליה דיבוריה ז]משמע עלי למה לי איהו ודאי לא ח]מיצטריך אלא פירושי קמפרש למילתא דמשמע כמו דאמר עלי בהא מילתא: **דאי לא תימא הכי.** דפירושי קא מפרש לה אלא דואני קאי אדיבוריה דרישא ועלי אדיבוריה דסיפא סיפא דמתניתין דקתני הרי עלי לגלח כו' אתם למה לי כו': **אי אמרת בשלמא רישא.** דתני ועלי צריכא לך למימר משום דקא מקבל בה בדיבורה ב] (דסיפא) אהכי תנא בסיפא (ו) אידך מתניתין עלי דלא צריך אלא אי אמרת דעלי דרישא לא צריכא דהא קאי ואני אכוליה דיבוריה השתא איכא למימר מי עבידת כי הא מילתא ט]למיתני תנא עלי בריש דלא צריכא וסיפא דלא צריכא אלא לאו שמע מינה ואני אפלגא דדיבוריה קאי שמע מינה:

א ב מיי' פ"ג מהלכות שבועות הלכה ו' ופ"ד מהלכות נדרים הלכה ו' ופ"ב מהלכות מזיחות הל' ו' סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רלב סעיף ו':
יא ג ד ה מיי' פ"ח מהל' מזיחות הל' יט:

נוסחת הריב"ן

א] לרבינא: ב] ממירים לי: ג] וכ"ש אוסר בלא: ד] בגלח: ה] אפלגא ומינה: ו] קאי: ז] אצטריך: ח] דלימא:

מוסף רש"י

דאפילו לא נזר אלא מאחת מהן. או מן הראן או מן זג, הרי זה מזיר ולא לקדקוץ מזיחות עליו (לעיל ג:). **מחדא מנייהו אישתרי.** דכי היכי דכי נאסר בחדא נאסר בכולן לרבנן, הכי נמי כי הותר בחדא הותר בכולן (ראה"ה בשמו). **הרי עלי לגלח חצי נזיר.** דאמר הרי עלי להביא חצי קרבנותיו של גילוח מזיר אחד (לקמן יב:).

פי' הרא"ש

סיפא דנזר מכולהו ואיתשיל מחדא קיבל עליו נזירות בסתם ואח"כ בא לפני חכם ונתחרט על איסור היין או על טומאת מתים ואמר כסבור הייתי שחכמים מתירים לי שא"א לי להיות בלי יין או בלי לטמא למתים לרבנן סוף נזיר כתחילת נזיר כמו בקבלת נזירות אם קיבל עליו דבר אחד חל עליו כל תורת נזיר ה"ג נמי סוף נזיר אם נשאל על א' הותר הכל הכא ג) מודה מטעמא דפרישי' דסוף נזיר כתחלת נזיר ור"ש נמי סבר סוף נזיר כתחלת נזיר ואפילו למאן דאית לי' נדר שהותר מקצתו הותר כולו הכא מודה כי היכי דבתחלת נזיר אינו נזיר עד שיזיר מכולן ה"נ לענין חרטה לא הותר עד שיתחרט על כולו: ד' נדרים התירו חכמים נדרי זירוזים מפרש התם היה מוכר חפץ ואמר קונם שאיני פוחת לך מן הסלע והלה אומר קונם שאיני מוסיף לך על השקל ושניהם רוצי' בג' דינרים שניהם מותרים שכל אחד נתכוון לזרז חבירו ולא היה פיו ולבו שוין לשם נדר: נדרי שגגות כגון קונם אם אכלתי ושתיתי ונזכר שאכל ושתה לא הוי נדר דאמרינן האדם בשבועה פרט לאנוס ובשעה שנדר היה סבור שלא אכל ולא היה בדעתו לידור ואנוס הוא מחמת שכחה: נדרי הבאי קונם אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד אינו נדר שכן דרך אנשים כשרואים דבר מופלג ומשונה מוסיפין עליו שפת יתר ומדברי' לשון הבאי וגזומא: נדרי אונסים הדירו חבירו שיאכל אצלו ואלה הוא או שחלה בנו או שעכבו נהר כיון שעכבו אונס לא הוי נדר דאדעתא דהכי לא נדר: ד' נדרים הללו צריכים שאלה לחכם ולא בפתח חרטה דכל נדר נמי ניתר ע"י חרטה אלא אע"ג דלא נדרים נינהו צריך לילך לחכם ויתיר לו שלא יקיל ראשו בנדרים ובמתני' נמי אנוס הוא שאינו יכול לחיות בלא יין ושלא לטמא למתים רבנן סברי כשמואל דלא בעי שאלה ור"ש אוסר עד שיתיר לו כרב אסי וק"ק דלא דמי לנדרי אונס' דהתם בשעה שנדר לא ידע באונס שאירע לאחר מכאן אבל הכא בשעה שנדר ידע זה האונס ותירץ הר"ן דמ"מ טעמא דמתני' כמו טעמא דנדרי אונסים דהתם

ג) אולי צ"ל ואפילו למ"ד דנדר שהותר מקצתו לא הותר כולו הכא מודה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואני אפלגיה דדיבורא משמע אמרי וכו' לו אסיפא ומינה: (ב) שם ממאי דסבי הוא לעולם וכו' אכוליה דדיבורא משמע ולי משום: (ג) רש"י ד"ה ריש וכו' ואילו ברישא דרישא מודה ר' שמעון לרבנן דאסור: (ד) ד"ה ואיתשיל הד"א עם ד"ה ור' שמעון וכו' אלא אחדא: (ה) ד"ה איבעיא אימא וכו' במתניתין דנדרי כל"ל ומיבא דואיל ממתק: (ו) ד"ה ומאי וכו' כיון דואני אכוליה דיבורא משמע ועלי וכו' דאמר ועלי: (ז) ד"ה לי אמרת וכו' בסיפא דאידך וכו' איכא למימר מי עביד תנא כי הא מילתא למיתני עלי בריש כל"ל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ריש וכו' ואילו וכו' נ"ב עיין מ"מ: ב] ד"ה אלא"ג וכו' דקא מקבל בה בדיבורה (דסיפא) נ"ב עי' מ"מ: ג] תוס' ד"ה נדרי וכו' ה"ז נדרי זרוזין ואין וכו' נמתק מגה ואין וי"ב והן כל"ל מ"מ: ד] ד"ה נדרי הבאי וכו' אי נמי מייתי ליה דין זה הכא כל"ל: ה] בא"ד הג"ה וכמו כן וכו' אבל כסבור הייתי היינו בלבי כשעשיתי הנדר כל"ל וי"ב ויעו"ש בפי' הרא"ש על המשנה: ו] ד"ה ואם היו פקחין מגלחין זה את זה וכו' ואפ"ה יצא נמי ידי שני נדרים כל"ל:

הגהות התוספות

1. צ"ל שחיב בכולן. 2. תיבות "ה"ז נדרי זירוזין או" נמתקות, וצ"ל ולוקח אומר קונם כו'. 3. צ"ל ואין צריכין עוד שאלה ולמ"ד צריכין היינו מדרבנן. 4. תיבת פי' נמתק. 5. צ"ל היינו בלבי. 6. צ"ל כי אמר. 7. תיבת בעצמו נמתק, וצ"ל חייב עצמו. 8. צ"ל וכי אמר ועלי לגלח חייב עצמו לגלח נזיר אחר כו'. 9. צ"ל ומהשתא. 10. צ"ל ועוד. ותיבת ועתה נמתק. 11. צ"ל ואני מזיר. 12. צ"ל שנפטר. 13. תיבת נמי נמתק. 14. תיבות בלאו אחר נמתק. 15. צ"ל דאפלגא. 16. צ"ל ותגלחת. 17. צ"ל שכן.

פי' הרא"ש (המשך)

בשעה שנדר הוי טעמא משום דאין פיו ולבו שוין דאדעתא דאונס לא נדר. במתני' נמי בשעה שקיבל עליו נזירות לא היה בדעתו לאסור עצמו ביין כי אם שאר דברים ולא היה פיו ולבו שוין הלכך לרבנן לא בעי שאלה ואע"ג דאי הוה אמר בהדיא חוץ מן היין דאדעתא דאונס לא נדר. דהכי נמי אמרינן בפ"ב דמחמת אונס אינו מקבל עליו יין לא הוי נזיר כלל ובשם ר' יצחק מצאתי דמתני' מיירי כשקבל עליו נזירות סתם והיה דעתו לכל דין נזירות ואירע לו מקרה או חולה שצריך לשתות יין או שהוצרך לטמא למתים ועתה הוא אומר יודע אני שהנזיר אסור ביין אבל הייתי סבור שאפילו היה בדעתי להיות נזיר בכל ענין היו חכמים מתירים לי מחמת האונס כ"ש דדין הוא שיתירו לי כי ודאי לדעת אלו האונסים לא קבלתי עלי וכ"ל שצריך להוסיף על דבריו דאכתי לא דמי לגמרי לנדרי אונסים דהתם אימא דהאונס קודם שחל הנדר הלכך יש לפרש דהכא מיירי

לא וקדש לי אשה סתם. שלא פירש לו באיזו עיר ואיזו אשה: חזקה שליח עושה שליחותו. והלך וקידש לו אשה וכיון שלא פירש לו היכי מינייהו קדיש ליה ולא ידע איזו קידש לו ואי הדר אותו האיש ונסיב איתתא דלמא זו היא אמה או בתה או אחותה של אותה האשה שקידש לו שלוחו והן כולן אסורות לו כדאמר התם ג) (קדושין דף עו) המקדש את אשה אוסר עליו שבע עריות: קן סתומה. אחד מחייבי קיינין כגון חזר והזכה יולדת ומצורע שהפרישו להן שתי תורים או שני בני יונה ועדיין לא קרבו להן שם איזו לחטאת ואיזו לעולה ופרח גוזל אחד מהן לאויר העולם א] או שפרחה לבין חטאות המתות כגון שהיו שם ב]מה' חטאות המתות כגון חטאת שכיפרו בעליה כו'ד] ונתערבה ביניהן ואין ידוע איזו היא דאין לה שום תקנה: יקח גוזל נשני. ואח"כ יפרישם אחד לחטאת ואחד לעולה: (גליון להכי קאמר בין חטאות המתות דאילו נתערבה בין חטאות חיות והגך חטאות דידיה נינהו מצי למיסב חד מייהו ועביד ליה זוג להאי והא דלא נתערב הוה ג]קריב לה עולה): ואילו קן מפורשת. שפרח אחד מהן ואינו יודע איזו ג] היא אין לו תקנה לפי שאין יודע איזו לחטאת ואיזו לעולה ד] ואע"ג דפירש כיון דלא הוי תרוייהו קמיה לית בהו היכרא דלא ידע אי האי שני הוי חטאת או עולה: ואילו שאר קיינין דעלמא מתקנן ואמאי לימא. לכל מאן דמייתי קיינין היינו האי דפרח לפלוני אתמול ונמצא מתכפר בקרבן חבירו דהא אמרת שהוא אסור בכל הנשים שבעולם: אמר ליה אמינא לך אגא אשה דלא ניידא. דכל כבודה בת מלך פנימה והואיל דקביעה הוה ליה כמחצה על מחצה ואסור ואת מותבת לי מאיסורא דנייד דאיכא למימר דהתם בדין הוא דליתסרו משום דאית בה טעמא דכל דפרים מרובא דהיתירא פרים: וכי תימא גבי אשה נמי אימור. האי בעל אשכחיה לההיא איתתא בשוקא דניידא וליתסרי בה דכל דפרים מרובא פרים אכתי לא דמי דאילו איתתא הדרא ליחותא כיון דעיילא לביתה הויא לה קבועה אבל גבי קן לעולם הויא לה איסורא דניידא: ומודה ר' יוחנן באשה שאין לה בת כו' ולא אחות. פנויה ואע"פ ה] וכו' דלאחר מכן הויא לה חדא מהני קרובותיה פנויה כיון דבזמן ששילח זה שלוחו היתה האחת נשואה והאחת פנויה ובא זה ו] וקידש את הפנויה אין חוששין לומר שמא שלוחו בא לכאן וקידש את אחותה לאחר שנתגרשה ונמצא זה פוגע באחותה ויש בו משום איסור שתי אחיות דסתמא דמילתא כי משוי אינש שליח במילתא דקיימא קמיה בלא איסורא אבל במלתא דלא קיימא קמיה כגון זו דבהיא שעתא דקא משוי שליח דלהאי הוה מינסבא לגברא לא משוי אינש שליח: בשלמא באחרת. דהכי מגלח את הראשון ז]דזה קאים קמיה האיך נזיר קדמאה ואיכא למימר דהואיל וקאים קמיה מיחייב בקרבן תגלחתו(ג): אלא קדמאה. אמאי מגלח את השני והא בהיא שעתא לא הוה האי נזיר קמיה ואת הוא דאמרת ח]מילתא דלא קאים קמיה דאינש לא מסיק אדעתיה לקבולי עילויה ט]ואמאי אמרת דמגלחים זה את זה: הכי מספק י) ומשני כי משוי אינש שליח במילתיה דאיהו מצי עביד וכו' פי' ודאי דעת האדם אפילו במידי דלא קאי קמיה והלכך הראשון נפטר בגילוח השני אבל שליחותא ט) (בעא) 13דלא מצי אינש משוי שליח אלא במילתיה דמצי עביד נפשיה בשעה שעושה שליח הא נסיבי14 לא מצי לשוויה שליח לקדש לו אף כשתתגרש ואף קדשה15 השליח איהו מקודשת ואם תאמר הא מעשים בכל יום שהאשה אומרת לחבירתה לושי לי קמח והפרישי חלה בעבורי וגם תלמידים של בית רבן אומרים כן ואיך נעשה שליח בדבר הזה בשעה שעושה שליחות לא היתה יכולה בעצמה להפרישם חלה מקמח זה שאינו בר חיובא שאין מפרישין חלה מקמח ואומר רבינו תם דיש בידה להביא עיסה מגולגלת ולומר עיסה זו תהא חלה על קמח לכשיהיה גילוש ודברים שבידה קיימים דאין זה דבר שלא בא לעולם כיון16 שבידה לגוש וגלגול העיסה קרוי שפיר בא לעולם כיון שבידה לעשות כדאמר פרק האומר לחבירו (קדושין דף סב:) פירות ערוגה זו תלושה יהא תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת לכשיתלשו ונתלשו דבריו קיימין דכל שבידו לעשות לא כמחוסר מעשה דמי ובידו לתולשם ומכל מקום בהאי טעמא לחודא לא סגי לן למימר דמצי למיעבד שליח כאן כיון דבידו לגוש וגלגל ט מדאמר פרק רבן גמליאל (ימות דף נב.) האומר לחבירו כתוב גט לאשתי לכשאכנסנה אגרשנה הרי זה גט מפני שבידו לגרשה מיהא17 אם ירצה ובעי התם ליבמתו מהו ומאי קא מיבעיא ליה והא בידו לבא עליה ולגרשה אלא ודאי כיון דהשתא לא מצי לגרשה לא מצי משוי שליח כיון דמחוסר מעשה לבא עליה הכא נמי כיון דהשתא איהו לא מצי להפרישם אינו קרוי בידו מה שבידו לגוש וגלגל לענין זה שיכול לעשות שליח כיון דמחוסר ליסה וגילגול: טעמא

בנה ואע"פ שהיתה לה אחות והיתה נשואה בשעה שמנה את שלוחו לקדש לו אשה ונתגרשה לאלתר לאחר מיגוי השליחות מותרת היא ולא חיישינן שמא קדשה שלוחו אחר שנתגרשה: במילתא דלא קיימא קמיה לא משוי אינש שליח וקס"ד דמקשה [מתני'] דלא מסיק אינש אדעתא למנותו שליח למה שאין בידו לעשות עתה הלכך לא הוי שלוחו לקדש לו אותה אשה שנתגרשה אחר מיגוי השליחות ואם קידשה לו אינה מקודשת ומותר בקרובותיה אבל אם פירש בפירוש שעשאו שליח אפילו לנשים שהן עתה אסורות אם יהיו מותרות הוי שלוחו לפי מאי דס"ד השתא: בשלמא בתראה שאמר ואני ועלי לגלח נזיר איכא קדמאה קמיה (שהם ניכר) [שכבר] נזר בנזירות ויכול השני לפוטרו אלא קדמאה בשעה שקיבל עליו לגלח נזיר אכתי לא נזר השני והיאך נאמר שדעתו היה לפוטרו אם יקבל עליו נזירות הא לא מסיק אינש אדעתיה

מסורת הש"ס

ג) [עירובין נא: גיטין סד. חולין יב.], 2) קיינן פ"ב מ"ח, ג) [רש מסכת דרך ארץ], ד) [הוריות ו:], ה) [וע"ע בתוס' גיטין סד. ד"ה אסור], ו) [כתב התי"ט בגמ' קיינן פ"ב משנה ג גרלאה דהתוס' לא גרסי בגמ' הך דאילו קן מפורשת אין לו תקנה עכ"ל], ז) גי' ת"מ שמינה כו' אבל כל כו', ח) שיך לע"ב, ט) ל"ל בענין אחר,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אשה סתם ומת השליח אסור בכל הנשים: (ב) שם הוה נסיבא לגברא כי משוי: (ג) רש"י ד"ה בשלמא בתרא הד"א עם ד"ה אלא הכי קאמר כל"ל והד"ל:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה בשוקא אשכח וכו' בלומר. עי' כתובות דף עו ע"א תוס' ד"ה דלמא אזלא: ד"ה מ"ש וכו' מדאמר פרק ר"נ. קשה לי כיון דנקטו דבידו ליינס אם כן עדיין קשה הא הוא בעצמו יכול לגרשה עתה לכשתתיימם דלא הוי דבר שלא בא לעולם וא"כ מצי משוי שליח כמו בתלה וא"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה קן סתומה וכו' או שפרחה לבין חטאות המתות נ"ב עיין לקמן דף כא ע"ב רש"י ד"ה והייטו טעמא וכו' ובעבר המלך פ"ד הלכה ז' מהל' פסולי המקדש: ב] תוס' ד"ה כי משוי וכו' בקדושין שהוא לא עשאו שליח לכך ולא כל"ל: ג] באר"ד לכך פריך אמתני' בשלמא מתני' נמתק מלא מתני':

מוסף רש"י

אסור בכל הנשים שבעולם. שמא זו קרובת אחרוסתו שקדש לו שלוחו היא, אלא אם כן חזר שלוחו ואמר לו אלוהים קדשתי לך, או לא קדשתי לך שם אשה (גיטין סד:). חזקה שליח עושה שליחותו. כל השלוחין עושין שליחותן ומחזקינן להו בכך, מאחר שנתלו בשליחותן (חולין יב.).

פי' הרא"ש

כגון שאמר הריני נזיר לזמן ידוע שאז יתחיל נזירותי וקודם הגעת הזמן אירע לו אונס: אסור בכל הנשים שבעולם דשמא קדש שלוחו אחת מקרובותיה: קן סתומה שלא פירש איזו לעולה ואיזו לחטאת או שפרח לבין חטאות המתות כגון שמתו בעליהן או נתכפרו באחרות דהלכה למשה מסיני שימותו וה"ה דהוה מצי למחני קן מפורשת כגון שפירש איזו לעולה ואיזו לחטאת אלא שהיה צריך לפרש ובלבד שיכיר הנשארת אם היא חטאת או עולה דאם אינו מכירה אינו יכול ליקח לה זוג דאינה ראויה להקרבה שהעולה נעשית למעלה והחטאת למטה ולא רצה להאריך ותנא קן סתומה וגם אורחא דמלתא שאינו מכיר אם עולה אם חטאת כשנאבד וזוגה אלא כשהם ביחד אז נקיל להכירם א"נ נקט קן סתומה משום סיפא פרח לבין הקרבנות פסול ופוסל א' כנגדו ואם היה מפורש היה פוסל שנים ועשר: ואילו שאר קיינן דעלמא מתקנין ולא פסלינן כל קיינן שבעולם דדלמא זו שפרחה היא אחת מהן ונמצא מתכפר בקרבן חבירו: אמינא לך איסור דניחא דבשעה שקדשה השליח היתה נחה וקבועה בביתה הלכך היתה חשובה בין כל הנשים שבעולם כמחצה על מחצה ואילו עשאו שליח לקדש לו נשים הרבה וקידש חצי הנשים שבעולם היו נאסרות כל הנשים משום שפק קרובות אפילו אי ניידי משום

יב א מיי' פ"ט מהלכות אישות הלכה ו סמג עשין מח טור ש"ע אה"ע סימן לה סעיף יא:

יג ב מיי' פ"ט מהלכות פסולי מוקדשין הל' ג:

יד ג מיי' פ"ט מהלכות אישות ה"ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לה סעיף יא [ובהרי"ף פ"ב דקדושין דף לל ע"א וברא"ש שם סימן יח]:

נוסחת הריב"ן

א) מאותן תמנס: ב) קרי: ג) לשני: ד) לעולה הס"ל ואח"כ מה"ד ואלו: ה) ואע"פ שלאחר מיכן הויא לה אחות פנויה כיון כו': ו) המשלה: ז) דהוה: ח) דממילתא: ט) אלא אמאי קא אמרת כו' זא"ז הס"ל ומ"ה דהכי קאמר:

הגהות התוספות

1. ל"ל וכ"ת. אי ל"ל ולר"ת דמפרש כו'. 2. ל"ל וכבר מת אביה מאי איכא למימר. ותיבות וכבר מת אביה שאח"כ נמתק. 3. ל"ל ולאו מקרובות כו', ותיבת מלומר נמתק. 4. תיבות זב וחבה נמתק. 5. ל"ל אחיהו לאחותא ואחיהו לעולה. 6. ל"ל דלמא האי הוא. 7. ל"ל לא דמי לקבוע. 8. ל"ל וכל. ותיבת אלא נמתק. 9. ל"ל וכי. ואינו דיבור בפנ"ע אלא המשך אחד לדיבור שלפניו. 10. ל"ל בקידושין שלו. 11. בס"ת קרובת. 12. ל"ל מתמני'. 13. ל"ל אבל שליחותא שאני דלא כו'. 14. ל"ל והכא כיון דנסיבן. 15. ל"ל אם קדשה. 16. ל"ל דכיון. 17. ל"ל מהשתא.

פי' הרא"ש (המשך)

דרוב כל הנשים אסורות עליו משום ספק קורבה השתא נמי נאסורות כל הנשים כיון שהאוסר קבוע אע"פ שאין הנאסר קבוע: ואת אמרת לי איסורא דנייד העוף הפורח הוא נד בעולם וכיון דלא הוי קבוע אין לו כח לאסור דבטל הוא ברוב קנין שבעולם אבל אי הוי קבוע חשבינן כאילו חצי קנין שבעולם אסורים כדחשבינן האשה המקודשת כאילו קדש חצי הנשים שבעולם וכי תימא הכא נמי דנייד דאימר בשוקא אשכח וקדיש דחזמרא יתירא היא לאסור כל הנשים שבעולם והיה לנו לתלות שמא בשעה שקדשה לא היתה קבועה ולא היתה כחצי הנשים שבעולם הדרה לניחותא אחר שקדשה וכיון דקבועה היא השתא חשובה כחצי הנשים אבל עוף אין לו קביעות אפילו כשחזור לקנו דתדיר נודד ממקומו ופורח מקן לקן ואין לו קביעות מקום: שאין לה לא בת דניחוש לחמות וגם לא בת בת וגם לא בת בן דניחוש לאם חמיו ואם חמותו ולא אם דניחוש לבת אשתו וגם לא אם אם ולא אם אב דניחוש לבת בתה ולבת

אסור בכל הנשים שבעולם. ומ"ת וכ"ע יאסרו לישא נשים דשמא זאת היא שנתקדשה ע"י שליח ולר"ת[1] דהנשים נאמנות לומר לא נתקדשתי תינח גדולות קטנות שאינן יודעות אם אביהם קבל עבורן קדושין[2] מאי איכא למימר וכבר מת אביה וי"ל דמדאורייתא אפילו הוא שרי ליסא דלאזלינן בתר רובא [מלומר] מקרובות[3] המקודשת היא ואינו אלא קנסא בעלמא שעשה שליח סתם ולא פירש לו קדש לפלונית ולדידיה קנסו ולאחריני לא קנסו [ומ"ת] וליהוי איסורא דאורייתא דהויא ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וי"ל דלא אמרינן קבוע כמחצה דמי אלא כשהאיסור ניכר לעצמו וההיתר ניכר לעצמו אבל כשאין האיסור ניכר לעצמו לא אמרינן קבוע[4]:

כן סתומה. זב וזבה ויולדת שמביאין חטאת העוף ועולת העוף וסתומה פירוש זב וזבה[4] שהבעלים לא פירשו בשעת לקיחת בעלים איזהו לעולה[5] ומש"ה נקט סתומה ו) דאי מפורשת היה צריך להאריך ולפרש איזהו פרח העולה [או] החטאת ולהכי קיצר בלשונו ואמר דפרח אחד מהם: **ואילו** שאר קיינן בעלמא מתקנן ואמאי לימא כל חדא וחדא הוא. [דלמא][6] אותו שפרח כלומר והוקבע כבר לראובן ואין יצא שמעון בו ידי חובתו וא"ת והא כבר פירשנו דלעלמא לא קנסו ויש לומר דמשמע ליה דשאר קיינן דעלמא אפי' לראובן מיתקן אם יצטרך לקן אחד [לזיבה אחרת] אמאי הא קנסו לדידיה ה"נ יקנסוהו שלא שמר קייניה ולומר שזה פרח מקן ראשון והוקבע לזיבות ראשון:

אשה דלא ניידא. ונהי דלא קבוע לגמרי כדפ"ל מ"מ דמיא קצת לקבוע ויש להחמיר: **בשוקא** אשכח וקדיש. ט) כלומר היכא דמצא אותה בשוקא היה לנו לומר שיוכל לקדשה דלא קביעה הויא וא"כ לא הוה[7] קבוע: **התם** הדרא לניחותא. ודמי לקבוע: **באשה** שאין לה בת כו'. פי' כגון ו) [שמנאו] שליח בר"ח ניסן אצל כל[8] קרובותיה שראויה רחל זו לאסור מקדושיה הוו נשואות בר"ח ניסן כשעשהו שליח ואע"פ שנתגרשו קודם יום הקדושין מותרת רחל זו למשלח כדמפרש טעמא דמשעה דקאמר הויין נסיבן: **כי**[9] משוי אינש שליח במילתיה דקיימא קמיה. כלומר [אין] דעתו שיקדש לו אשה שנתגרשה אחרי כן הלכך אפילו אם קידש אחת מקרובותיה של רחל לא נאסרה רחל בקידושין[10] שהוא ב] עשאו שליח לכך לא חלו קדושי קרובי[11] רחל והשתא קס"ד דאין דעת האדם אלא במידי דקאי קמיה לכך פריך אמתני'[12] בשלמא ג] מתני' בתראה איכא קדמאה קמיה שנדר כבר ואיכא למימר דדעתיה עליה ולכך פוטר עצמו בקרבנות הראשון אלא קדמאה מי איכא בתראה כשנדר הראשון וא"כ לא היה בדעתו עליו להביא קרבנות ואין יפטר מנדרו בהבאת קרבנותיו של שני: **מ"ת.** כלומר היכי דמי אלא היה לה אחות ועתה יש לה ומן הדין הוה ליה לומר היכי דמי אלא משום דלשון זיר משונה ויש לישב הלשון דמאי טעמא דלעולם הוה ידע שפיר דמייני כגון דנסיבן לגברי מכל מקום עתה שנתגרשו יש לנו לספק ולאסור

נר מצוה

ט) [ירושלמי פ"ב מ"ח, ג) [רש מסכת דרך ארץ], ד) [הוריות ו:], ה) [וע"ע בתוס' גיטין סד. ד"ה אסור], ו) [כתב התי"ט בגמ' קיינן פ"ב משנה ג גרלאה דהתוס' לא גרסי בגמ' הך דאילו קן מפורשת אין לו תקנה עכ"ל], ז) גי' ת"מ שמינה כו' אבל כל כו', ח) שיך לע"ב, ט) ל"ל בענין אחר,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אשה סתם ומת השליח אסור בכל הנשים: (ב) שם הוה נסיבא לגברא כי משוי: (ג) רש"י ד"ה בשלמא בתרא הד"א עם ד"ה אלא הכי קאמר כל"ל והד"ל:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה בשוקא אשכח וכו' בלומר. עי' כתובות דף עו ע"א תוס' ד"ה דלמא אזלא: ד"ה מ"ש וכו' מדאמר פרק ר"נ. קשה לי כיון דנקטו דבידו ליינס אם כן עדיין קשה הא הוא בעצמו יכול לגרשה עתה לכשתתיימם דלא הוי דבר שלא בא לעולם וא"כ מצי משוי שליח כמו בתלה וא"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה קן סתומה וכו' או שפרחה לבין חטאות המתות נ"ב עיין לקמן דף כא ע"ב רש"י ד"ה והייטו טעמא וכו' ובעבר המלך פ"ד הלכה ז' מהל' פסולי המקדש: ב] תוס' ד"ה כי משוי וכו' בקדושין שהוא לא עשאו שליח לכך ולא כל"ל: ג] באר"ד לכך פריך אמתני' בשלמא מתני' נמתק מלא מתני':

מוסף רש"י

אסור בכל הנשים שבעולם. שמא זו קרובת אחרוסתו שקדש לו שלוחו היא, אלא אם כן חזר שלוחו ואמר לו אלוהים קדשתי לך, או לא קדשתי לך שם אשה (גיטין סד:). חזקה שליח עושה שליחותו. כל השלוחין עושין שליחותן ומחזקינן להו בכך, מאחר שנתלו בשליחותן (חולין יב.).

פי' הרא"ש

כגון שאמר הריני נזיר לזמן ידוע שאז יתחיל נזירותי וקודם הגעת הזמן אירע לו אונס: אסור בכל הנשים שבעולם דשמא קדש שלוחו אחת מקרובותיה: קן סתומה שלא פירש איזו לעולה ואיזו לחטאת או שפרח לבין חטאות המתות כגון שמתו בעליהן או נתכפרו באחרות דהלכה למשה מסיני שימותו וה"ה דהוה מצי למחני קן מפורשת כגון שפירש איזו

טעמא דכתב רחמנא אישה יפירנו. ניחא ליה לאותובי גס לר' יאשיה דמדר' יונתן מצי לאותובי [בהליא]: הרי הן קיימין לא אמר כלום. דהקמה בטעות הוא דשמא [תדור] בדבר שא"א ליה להקיים: **ליפר** לה הוא. פירוש כשיצא מביתו: **דלמא** מישתלינא. לשון שגגה או מיטרידנא מן הדרך ולכך רוצה למנות אפוטרופוס ואומר אפוטרופוס יהיה מיושב בדעתו וא"ת ואכתי ליפר לה איהו מעכשיו שהרי הוא זוכר עתה ומיושב בדעתו וי"ל דאינו רוצה לומר שיהא מופר אלא נדרים שתדור מכי יסע ואילך אבל לא אבל קשה דלימא לה השתא כל נדרים שתדורי מכשאסע עד שאשוב יהו מופרין ב) וי"ל דמתוך כך תפול קטטה ביניהם שזה קשה לה לעולם ובנדרים מיבעיא לן אי בעלה מצי מיפר בלא שמיעת קול וגם הפרה דשליח [איהי] מועלת עד דשמע הבעל הנדר דהכי מוקי לה התם (דף עב:) ולפי' זה נפרש ליפר לה איהו פירוש כשיסע יפר לה בעלה ותועיל הפרה לכשיצא הבעל וישמע הנדר דאם ימתין להפר עד שיסוב וישמע שמא יהיה טרוד לכשישמע וישתוק מלהפר ולכך פריך ליפר לה מהשתא ותועיל ההפרה כשישמע ובשלמא אי סבר כרבנן ניחא [דלא] מצי מיפר ומשני דלמא טרידנא כשירילה ליסע כדפרישית ע"כ הגה"ה: **ושמע** חבירו ואמר ואני. בכדי נקט דהא בראשון נמי פליגי: **אמר רבא** הכל מודים באומר חצי קרבנות נזיר עלי חצי קרבן מיתי. כיון שאלה החצי בקרבן שאמר חצי קרבנות ולאי פלגא דקרבן ג) שיחד[2] [תיבת] חצי מתיבת נזיר: קרבנות חצי נזיר עלי קרבן שלם בעי ליה לאתויי: **מאי**[3] **טעמא דלא אשכחן נזירות לפלגא.** דכיון דסמך תיבת חצי אאל ד) נזיר (מתיבת) משמע מדיבורו דחצי מנזירות קאי ואין חייב[4] שום חצי נזיר בעולם: **כי פליגי בלישנא דמתני'.** ה) [נאומר][5] הריני נזיר וכיון דאמר הרי עלי לגלח מיחייב בכוליה קרבן ל"מ דתפוס לשון ראשון וכי אמר חצי נזיר לא כל כמיניה והוי כאומר קרבנות חצי נזיר עלי דמייתי קרבן שלם וקשה אמאי קאמר הא לישנא כיון דאמר עלי איחייב [בכוליה] ליתא להדיא דדמי ו) [כאומר] קרבנות חצי נזירות ורבנן סברי נדרו ופתחו עמו הוה כאומר חצי קרבנות חצי נזיר עלי וי"ל דהא דאמר רבא קרבנות חצי נזיר עלי דכולה בעי איתויי משום דחצי קאי אנזיר אבל[6] משמע להו במתני' דלישנא דחצי קאי אעלי וכמי שאמר חצי קרבנות נזיר עלי: **הריני** נזיר כשיהיה לי בן. פירוש הולשה ושבח להקב"ה שחנני וזיכני ונולד לי בן ז) הריני נזיר בגמרא פריך פשיטא:

בת טומטום ואנדרוגינוס אינו נזיר. דזה לא מתקיים אהא נמי פריך בגמ' פשיטא אבל אמר בלשון זה כשאראה לי ולד אפי'[7] טומטוס ואנדרוגינוס הרי זה נזיר כל ימיו אהא נמי פריך בגמרא פשיטא: ח) **הפילה** אשתו. ולא ידעינן אי נפל הוא או בן קיימא הוא וכלו לו מדשיו או שמת במעי אמו אינו נזיר וכגמ' מוקי לה כר' יהודה דסבר לא מחית אינים נפשיה לספיקא ז) וספק נזיר הוי דלמא אלא הכי קאמר אי משכחנא דהוי אגלחיה הכא נמי הכי קאמר ליה אי משכחת דמיגרשה קדיש לי אמרי לא משוי אינש שליח אלא במילתא דמצי עביד השתא במילתא דלא מצי עביד ליה השתא לא משוי (ט) ולא ת"ש ט) [א]האומר לאפוטרופוס שלו כל נדרים שתדור אשתי מכאן עד שאבוא ממקום פלוני הפר לה והפר לה יכול יהו מופרין ת"ל [1]אישה יקימנו ואישה יפירנו דברי ר' יאשיה ור' יונתן אומר מצינו בכל מקום [2]ששלוחו של אדם כמותו טעמא דאמר רחמנא אישה יקימנו ואישה יפירנו הא לאו הכי אפוטרופוס מיפר ואילו גבי דידיה [3]תניא [2]האומר לאשתו כל נדרים שתדורי מכאן ועד שאבא ממקום פלוני יהו קיימין לא אמר כלום הרי הן מופרין ר"א אומר מופר וחכ"א [3]אינו מופר קס"ד כי אמר רבי יאשיה אליבא דרבנן דאמרי לא מצי מיפר ואי לאו דאמר רחמנא אישה יקימנו ואישה יפירנו אפוטרופוס הוה מיפר ודלמא אליבא דרבי אליעזר דאמר מצי מיפר אי הכי למה לי לשוויי שליח ליפר לה איהו קסבר דלמא משתלינא או רתחנא או מיטרידנא: **מתני'** [7]הרי עלי לגלח חצי נזיר ושמע חבירו ואמר ואני עלי לגלח חצי נזיר זה מגלח נזיר שלם וזה מגלח נזיר שלם דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [7]זה מגלח חצי נזיר וזה מגלח חצי נזיר: **גמ'** אמר רבא [8]הכל מודים כל היכא דאמר חצי קרבנות נזיר עלי חצי קרבן מייתי קרבנות חצי נזיר עלי כוליה קרבן בעי איתויי מאי טעמא דהא לא אשכחן נזירות לפלגא וכי פליגי בלישנא דמתני' פליגי ר"מ סבר כיון דאמר הרי עלי איחייב אכוליה קרבן נזירות וכי קאמר חצי נזירות לאו כל כמיניה ורבנן סברי [9]נדר ופתח עמו הוא: **מתני'** [10]הריני נזיר לכשיהיה לי בן ונולד לו בן הרי זה נזיר נולד לו בת טומטום ואנדרוגינוס אינו נזיר אם אמר [11]כשיהיה לי ולד אפילו נולד לו בת טומטום ואנדרוגינוס הרי זה נזיר

הפילה

הכי קאמר אי משכחנא כו': דמלי עבד ליה איהו גופיה השתא. כגון באיתתא דשריא ליה לאפוקי היכא דבהיא שעתא לא משתריא ליה: (**הפר לה והיפר לה.** שלוחו של אדם כמותו): **שתדורי מכאן עד שאבא כו'.** קס"ד דכי א"ר יאשיה אין אפוטרופוס מיפר אליבא דרבנן דאמרי גבי דידיה דבעל דאישו נמי לא מצי מיפר: **ואי לאו דאמר רחמנא ואישה יפירנו אפוטרופוס הוה מיפר.** ואע"ג דבעל לא מצי מיפר השתא. אלמא במילתא דלא מצי אינש למיעבד השתא משוי ליה שליח ט): **אי הכי.** דמלי מיפר למה ליה לשוויי שליח ליפר לה בעל לאלתר: **סבר.** האי בעל לא צריכנא להפר לה אלא בשעה שאשא לדרך דלמא בההוא שעתא מישתלינא או מטרידינא או רתחנא הלכך קאמר לאפוטרופוס דליעבד איהו: **מתני' הרי עלי לגלח חצי נזיר.** דאמר הרי עלי להביא חצי קרבנותיו של גילוח נזיר אחד: **זה מגלח נזיר שלם וזה מגלח נזיר שלם.** שלא מצינו ב) נזיר לחצאין ג) ולא קרבן לחצאין. והוא סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה: **וחכ"א.** ד) יביאו שניהן קרבנותיו של נזיר אחד ויהיו פטורין שהרי לא ה) נזרו כל אחד אלא חצי נזיר: (ב) **גמ' אמר רבא** ה"ג **הכל מודים כל היכא דאמר חצי קרבנות נזיר עלי וכו' כוליה קרבן בעי איתויי מ"ט דהא לא אשכחן נזירות לפלגא כי פליגי בלישנא דמתני' היכא דאמר הרי עלי לגלח דר"מ סבר כיון דאמר הרי עלי לגלח איחייב אכוליה קרבן דנזיר והאי דהדר אמר חצי נזיר לאו כל כמיניה ורבנן סברי כל הפ"ג נדר ופתחו עמו הוא וכיון דאמר חצי נזיר שלם מביאין קרבן דנדר אחד הוא.** ואיכא ספרים דלא כתיב בהו הך אמר רבא אלא הכי כתיב בהו קרבן בעי איתויי כלומר נזיר מיהא לא מיפטר בקרבנותיהן דהכי הואיל דכל חד וחד קיבל עליוייה פלגא דנזירות ותו לא ו) אשכחן נזירות לפלגא והאי דקא ז) מייתי ליה אינהו לייתי ליה משום נדבה כי פליגי בלישנא דמתני' כגון דאמר הרי עלי לגלח ולא אמר בסתם חצי נזירות עלי דר"מ סובר כיון דאמר הרי עלי לגלח ח) אכוליה קרבן נזירות ומיפטר ביה נזיר בהאי קרבן נזירות והאי דהדר אמר חצי נזירות מיהדר הוא דקא בעי ולאו כל כמיניה ורבנן סברי נדר ופתחו עמו הוא א) ולא מיפטר נזיר בקרבנותיו דהאיך ט) ושייסם מיהא קרבן אחד בעי איתויי. [ל"א] אילו אמר אחד בלבד הרי עלי לגלח חצי נזיר אפילו רבנן מודו דקרבן שלם בעי איתויי משום דחצי קאי אנזיר אבל[6] משמע להו במתני' דלישנא דמתני' דלישנא דחצי קאי אעלי וכמי שאמר חצי קרבנות נזיר עלי: **הריני** נזיר כשיהיה לי בן. פירוש הולשה ושבח להקב"ה שחנני וזיכני ונולד לי בן ז) הריני נזיר בגמרא פריך פשיטא: **בת** טומטום ואנדרוגינוס אינו נזיר. דזה לא מתקיים אהא נמי פריך בגמ' פשיטא אבל אמר בלשון זה כשאראה לי ולד אפי'[7] טומטוס ואנדרוגינוס הרי זה נזיר כל ימיו אהא נמי פריך בגמרא פשיטא: ח) **הפילה אשתו.** ולא ידעינן אי נפל הוא או בן קיימא הוא וכלו לו מדשיו או שמת במעי אמו אינו נזיר וכגמ' מוקי לה כר' יהודה דסבר לא מחית אינים נפשיה לספיקא ז) וספק נזיר הוי דלמא בן קיימא מה שהפילה הלכך טוב להתנות ולומר אם בן קיימא הריני נזיר חובה מדבורי הראשון ואם אינו בר קיימא כגון דלא כלו לו מדשיו ולא היה בדיבורי הראשון כלום הריני נזיר נדבה כלומר מעתה הריני מקבל עלי נזירות (ומונה) נזירות ומביא קרבנותיו ומותר ביין ומגלח שאם לא התנה כן כל ימיו היה מקולקל לר"ש דמספיקא לא מצי לגלח ויאסר כל ימיו ביין ובתגלחת ובטומאה ור"ש לא פליג אהא דנולד לו בן ח) טומטוס וכו' דליכא לספוקי דכשאמר כשיהיה לי בן ודאי לא היה דעתו אלא לבן ודאי ולא לטומטוס ולא פליג ר"ש אלא היכא דהפילה בן זכר דמספקא ליה דשמא הוה בן קיימא והוי בן גמור והוא הדין דמילתיה דר"ש קאי אריש היכא דאמר הריני נזיר כשיהיה לי בן והפילה כו': מזרה

הפילה

ט) נראה דל"ל אלא במילתא דמלי עביד השתא במילתא דל"מ עביד וכו'

טז א מיי' פי"ג מהלכות נדרים הלכה ט ע סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ג:

טז ב ג מיי' שם טור ש"ע שם סעיף כח:

יז ד מיי' פ"ח מהלכות מזיקות הלכה כ:

יח ה מיי' שם הלכה יח:

יט ו מיי' שם פ"א הלכה יז:

נוסחת הריב"ן

ב) בכ"י כתוב כאן בזה"ל גליון מציע בכל מקום שאלומו של אדם כמותו שנאמר ושמטו אומו כל עדת ישראל וכי כל הקהל שומטין אומו אלא מכאן שאלומו של אדם כמותו אף בהפרה נמי יהא שלומו של אדם כמותו דמלי מיפר ואפי' לרבי יאשיה טעמא דאמר רחמנא דכו': דלמא היאך דאמרת השתא לאי לאו דכתיב איש ואשה יפרנו הוי אמר ר' יאשי דאפוטרופוס מיפר דלמא אלינא דר' אליעזר קאמר דבעל מלי מיפר מהשתא ומשום דבעל מיפר מהשתא מלי נמי לשוייה שליח הס"ד ואמ"כ מה"ד מתני' זה מגלח כו': ג) שלא מצינו שיהא אדם מיר: ג) ולא קרבן לחצאין ניחא בכ"י: ד) יבואו שניהם ויביאו קרבנותיו של מיר אחד ויהיו: ה) נדרו: ו) ואנן לא אשכחן: ז) מייתו ליה אינהו לייתו: ח) אכוליה: ט) דהיאך ושייסם אפי' המורה ל"א קרבן בעי אתויי אילו אמר אחד בלבד הרי עלי כו': י) בלישנא דמתני' כו': דר"מ סבר: כ) פרש: ל) בכ"י כתוב כאן בזה"ל גליון ואי לא הוי אחד דאמר עלי לגלח מלי מיר יבא לבד לאמר אחד ויביא בעבורו חצי קרבנותיו ויהא קרבן שלם בין שניהם ואי קשיא הא אמרינן לעיל היכא דאמר הריני נזיר חצי מן הגרוגרות דאמרי בית הלל נדר ופתחו עמו הוא ופטור מכולן והכי אמרי רבנן נדר ופתחו עמו חייב דאי לבית חצי קרבן תריב התם לבי פטור משום דפתח הוא במילי דלא שיך בנזיר כגון גרוגרות דלא שייכי בנזירות אבל הכא דשיך הפתח בנזיר כגון הכא דמודו כולהו דחייב מפי רבי:

מוסף רש"י

האומר לאפוטרופוס. היה הולך למדינת הים ומינה אפוטרופוס על נכסיו לזון אשתו ובניו (ב"מ צז.). **ואישה יפרנו.** ולא שלא (נדרים עב.). **יהו קיימין לא אמר כלום.** דעדיין לא בא הנדר לעולם והיאך יכול לקיימו (נדרים עב.) דנדרים שלא בא לעולם אינו יכול לקיים (שם עה.). **נדר ופתח עמו הוא.** עם הנדר פתח בתרבה (מנחות פא: מכת"י) עם נדר אמר פתח שמתחרט בו (שם קג.).

פי' הרא"ש

במה דלא קיים קמיה אלא מאי קאמר אי משכחנא דהוי נזיר מגלחנא ליה אפילו אם ידור אחר קבלת נדרו דמסיק אינש (שפירש) אדעתיה במאי דלא קיים קמיה ב) השתא במילתיה דלא מצי עביד לא משוי שליח ולעולם מסיק אינש אנפשיה. במאי דלא קיים קמיה ואפ"ה לא הוי שלוחו אפי' אם פירש לו בפירוש דכל מילתא דלא מצי איהו למעבד השתא שאם היה אומר לה הרי את מקודשת לי לאחר שיגרשך בעליך לא הויא מקודשת דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הלכך אי אמר נמי לשלוחו קדשנה לי לאחר שתתגרש לא הוי שלוחו: ת"ל אישה יקימנו ואישה יפירנו מיתורא דקרא דריש דלא מצי משוי שליח טעמא דאמר רחמנא אישה יקימנו ואישה יפירנו [הא] לאו הכי וכו' הוה מצי לאקשויי ממלתיה דרבי יונתן אלא דניחא ליה לאקשויי מתרווייהו: יהון קיימין לא אמר כלום דאגן סהדי דלא אמר בלבו לקיים לה כל נדריה דשמא תדור דבר שהוא אגאי לו ולקשה בעניה אם יתקיים: הרי הם מופרים. ר' אלעזר אומר מופר דאין אדם חפץ באשה נדרנית וניחא ליה שכל נדריה יהיו מופרים וחכ"א אינו מופר פס' בנדרים טעמייהו משום דכתיב אישה יקימנו ואישה יפירנו כל שאינו בכלל הקמה אינו בכלל הפרה קס"ד דבני הישיבה שרצו להקשות מכאן דכי אמר רבי יאשיה אליבא דרבנן דאמרי לא מצי מיפר דאי אליבא דר' אלעזר אמאי משוי שליח להפר יפיר לה הוא בעצמו אלמא מלתא דלא מצי איהו למעבד משוי שליח ומשני לעולם ר' יאשיה

תורה אור השלם

1. כָּל נֶדֶר וְכָל שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנּוֹת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ: במדבר ל יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' השתא לא משוי שליח ולא: (ב) רש"י ד"ה כמומו וכו' ומיר מיר הס"ד ואמ"כ מ"ה ה"ג אמר רבא הכל מודים וכו' פלגא דמזירות ולא אשכחן וכו' הרי עלי לגלח אחייב אכוליה קרבן וכו' בעי אתויי לישנא אחרינא קרבן בעי איתויי אילו אמר אחד בלבד וכו' לכתחלה הוא הלכך וכו' לחצאין הס"ד ואמ"כ מ"ה אפילו עולה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה אמר רבא וכו' ולא מיפטר מיר בקרבנותיו דהאיך ומיהא ר"ב עיין תוס' מישור: ב) תוס' ד"ה דלמא וכו' וי"ל דמתוך כך תפול קטטה ביניהם שזה וכו' ר"ב עיין מ"מ: ג) ד"ה אמר רבא וכו' ולאי פלגא דקרבן שיחיד מיתא חצי מתיבת מיר וכו'. מן מיתא שיחיד עד מיר נמתחן וכ"ב שיחיד חייב מלי מחייב בנדר כל"ל מ"מ: ד) ד"ה מאי טעמא וכו' דכיון דסמך מיתא חצי אאל מיר מתיבת וכו' מיתא ממתחן וכ"ב אאל מיתא מיר משמע מדיבורו דחצי כל"ל: ה) ד"ה כי פליגי בלישנא דמתני' דהוי כלומר כל"ל: ו) בא"ד ליתא להדיא דדמי לאומר כל"ל: ז) ד"ה הפילה וכו' לספיקא כל"ל מ"מ: מיש לספיקא כל"ל מ"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל קשה לו. 2. מיתא שיחד נמתחן ול"ל קאמר כיון שהרמיק מיתא כו'. 3. זה אינו דיבור בפנ"ע אלא המשך אחד לדיבור שלפניו. 4. ל"ל חייב. 5. ל"ל נאומר הרי עלי דכיון דאמר הרי עלי כו' ומה שביתמיים נמתק. 6. ל"ל אבל בלישנא דמתניתין משמע להו דחצי כו' 7. ל"ל אפילו בת. 8. ל"ל בת.

פי' הרא"ש (המשך)

אליבא דר"א והא דקשיא לך אמאי אינו מיפר לה בשעה שמחזיק בדרך דלמא משתלינא או ריתחנא או מטרידנא הלכך ממנה שליח יום או יומיים קודם הליכתו והא ליכא למימר אמאי לא יפיר לה באותה שעה כל נדרים שתידור מאותה שעה עד שישוב מן הדרך לפי שכל זמן שישנו בעיר אינו רוצה שיהו מופרים עד שישמע את נדרה דשמא תדור נדר שהוא חפץ [בו] ומיהו קשה יפיר לה משעת הליכתו עד שישוב כמו שאומר לשליח לך אמאי אינו מיפר לה בשעה שמחזיק בדרך עד שישוב וי"ל דלא משוי שליח אלא בשעת הליכתו דלא מסיק אדעתיה קודם לכן ואותה שעה דלמא מטריד ולא יוכל להפר בפנינה ואע"ג דשמשע בנדרים שיכול להפר אפילו שלא בפנינה מ"מ הוא ירא שמא תעבור על נדרה ואע"פ שהפר לה כיון שלא ידעה יש לה עונש כנחכון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה הלכך ניחא ליה טפי שיפר לה השליח בפנינה: היכא דאמר חצי קרבנות נזיר חצי קרבנות בעי אתויי כיון דאמר חצי קרבנות יפרע לנזיר אחד דמי חצי קרבנותיו אבל אם אמר קרבנות חצי נזיר כיון דלא אשכחן חצי נזיר הוי כאילו קבל עליו קרבנות נזיר שלם. רבי מאיר סבר כיון דאמר הרי עלי איחייב בכוליה קרבן נזירותיה דרבי מאיר לטעמיה דאית ליה תפוס לשון ראשון וכי אמר הרי עלי לגלח הוי כאילו אמר תגלחת שלימה של נזיר וכי אמר חצי נזיר דמשמע דמגלח קאי אחצי נזיר כלומר חצי קרבנות נזיר עליה לאו כל כמיניה דתפוס לשון ראשון דמשמע תגלחת שלימה אבל אם אמר הרי עלי חצי קרבנות נזירות לא שייך הכא למימר תפוס לשון ראשון דהרי עלי לא כלום קאמר בלא סיום דבריו ורבנן סברי נדר ופתחו עמו והוי כאומר חצי קרבנות נזיר עלי והכי קאמר הרי עלי חצי תגלחת נזיר ולא דמי לקרבנות חצי נזיר דקרבנות משמע

הפילה אשתו אינו נזיר. דדילמא האי דהפילה לא הוה בן קיימא שלא כלו לו חדשיו ולא ולד הוי וספק נזירות להקל: **ר' שמעון אומר.** אין דרך זו מוציאתו מידי נזירות: **אלא** (א) **אם היה בן קיימא הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה.** דקסבר ספק נזירות להחמיר: **חובה וילדה.** לאחר שהפילה: **הרי זה נזיר.** דהשתא מיהא ולד הוא דאית ליה וחיילא עליה נזירות: **ר"ש אומר.** שמא הראשון הוה בן קיימא וחל עליו נזירות והשתא כי ילדה לא חיל נזירות ואם כדבריך יעשה נמצא זה מביא חולין לעזרה אלא יחזור וימנה נזירות שנייה ויאמר אם הראשון שהפילה היה בן קיימא נזירות הראשונה חובה וזו נדבה ואם לא היה בן קיימא נזירות הראשונה נדבה וזו חובה: **גמ' האי מאי למימרא.** דכי נולד לו בן הרי זה נזיר: **מהו דתימא.** האי דקאמר לאו משום בן דוקא והאי דאמר בן לכשאבנה ממנה הוא דמשמע כגון ואבנה גם אנכי ממנה (ברלאשית ל) וכי נולד בת או טומטום ואנדרוגינוס נמי ליהוי נזיר קמ"ל דלא: **ולד דמיתשב ביני אינשי קאמינא.** דהיינו בן ותו לא קמ"ל דבת וטומטום ואנדרוגינוס נמי איקרו ולד: **ר' יהודה.** דאמר לעיל דספק נזירות להקל כדאמרי' בפ"ק (לעיל ד' ח.) דתניא הריני נזיר ע"מ שיש בכרי זה ק' כור והלך כו' ר' יהודה מתיר דספק נזירות להקל: **והפרישם קרבן וחזרה וילדה מהו.** מי הוי קדוש או לא: **אליבא דמאן.** קמיבעיא לך אי אליבא דר"ש פשיטא דהוי קדוש דהאמר ספק נזירות להחמיר וקודש שילדה אשתו נמי הוי נזיר: **אלא אליבא דר' יהודה דאמר ספק נזירות להקל מאי.** מי אמרינן כיון שהפרישו בשעה שהפילה ולא חיילא עליה (ב) נזירות כלל לא הוי קדוש כלל ומיבעי ליה למיהדר ולקדושי: **מאי נפקא לך מינה.** (ג) אי הוה קדוש או לא דהא ילדה וחיילא עליה נזירות: **נפקא מינה לגיזתו ולעבודתו.** והכי קא מיבעיא ליה אי אמרת משעה שהפרישם תחילה כשהפילה הוה ליה קדוש הוה ליה אסור בגיזה ועבודה אלא אי אמרת דלא חיילא עליה נזירות אלא משעה שחזרה וילדה הוה ליה מותר בגיזה ובעבודה. מאי תיקו: **ושמע תבירו ואמר ועלי מהו אדיבוריה.** דההוא גברא קאי ומשמע ועלי להיות נזיר כשיהיה לך בן או (ג) דילמא אגופיה משמע אנפשיה דהכי משמע ועלי נמי להיות נזיר כשיהי' לי בן: (ד) **ושמע תבירו ואמר ואני מהו אנפשיה קאמר.** ומשמע כי קאמר ואני נזיר כשיהא לי בן: **או דילמא.** אדיבורא דחבריה קאי ומשמע כאילו אמר ואני רחימנא ליה לאותו בן כוותיך ואהא נזיר לכשיהא לך בן. (ה) אהא לעיל נמי כי קא מיבעיא ליה ועלי מאי טעמא לא מיבעיא ליה (ו) בהאי לישנא הא לא אפשר דלאו לישנא מתרגמא היא (ז) דלימא ועלי לאוהבו כמותך: **ואם תימצי לומר כל באנפיה.** בין אמר ועלי בין אמר ואני כשיפא ליה מילתא להדורי ליה למימר (ח) לכשיהא לי בן אהא נזיר דאי אדעתא לקבל עליו נזירות כשיהא לו בן למה לו להזיר בפני זה יזיר בינו לבין עצמו אלא מדקאמר ליה באנפיה איכא למימר דהכי אמר ליה אף אני אהא נמי נזיר כשיהא לך בן: (ט) **אמר הריני נזיר לכשיהא לפלוני בן ושמע תבירו ואמר ואני.** וה"ה דקא מיבעיא ליה ועלי (ג) (ט) וא"א מ"ה: **מאי.** מי (י) אמר כיון דשלא בפניו דאדי הבן קא מהדר ליה לא

כסיפא

חזרה וילדה. פי' מהריון אחר ולד קיימא הרי זה נזיר ודאי לרבי יהודה א) וילדה[1] זו ולד קיימא דממה שהפילה תחילה אפי' ספק נזיר לא[2] וכאילו לא הפילה כלל: **רבי שמעון אומר יאמר וכו'.** דלר"ש מעת שהפילה הוי ספק נזיר הילכך יתנה עתה בלידה זו ויאמר אם היה הראשון בן קיימא שאינו שלא נדרו מנזירות ראשון ומנזירות של לידה אחרונה נדבה או שמא הראשון נפל היה והמנזירות הראשון נדבה היתה ועכשיו בלידה זו מוטלת עליו נזירות של חובה שנדר בנזיר שיהיה[3] לו ולד לכך צריך להתנות דלא סגי ליה בנזירות הראשון דשמא נדבה היתה: **לכשאבנה הוא** דקאמר. ולא בן ממש קאמר אלא ל' בנין כמו ואבנה גם אנכי (בראשית ל) ובכה"ג[4] בנוי: **ולך דחשיב ביני אינשי.** דבת נמי לא מיתשבא וכל שכן טומטום ואנדרוגינוס קמשמע לן: **לך' יהודה** (ב). בברייתא לתיתניא לעיל פ"ק (דף ח.) דקאמר נגנב אינו נזיר הוא דקאמר לעיל[5] דמזיר דכרי דלא הוי נזיר כלל לר' יהודה אבל לא רצה לומר ר' יהודה דהפלגה הוא דאם כן אפילו היה הולד בן קיימא אינו נזיר כיון דבשעת הנדר לא היה הולד בעולם כנ"ל: **והפילה אשתו והפריש קרבן.**

פי' לגזירותו וילדה פירוש מאותו הריון עצמו ולד קיימא דהשתא יש הוכחה גדולה מדהאי בר קיימא הנפל [הוה] נמי בר קיימא וכלו לו חדשיו דטיפה[6] היא נחלקת[7] לשתים הילכך חלה קדושה על קרבן שהפרישם כשהפילה שנו[8] לא (ג) הקדיש אותם הבהמות דאפילו לר' יהודה דאמר לא מחית איניש נפשיה לספיקא הכא דאיכא הוכחה גדולה קדוש הקרבן ליאסר בגיזה ובעבודה או דילמא ד) כי ה"ג דאיכא הוכחה לר' יהודה דלא מחית איניש לספיקא לא חלה הקדושה על הקרבן כלל מכח הפרשה ראשונה דשמא מקלת הטיפה נקלטה מיד ומקלת הטיפה השניה[9] לא נקלטה עד אחר שני ימים או ביום ג' והוהו נפל[10] (כך מסיק הש"ס ואזיל דלר"י קמבעיא ליה ה) דאי אליבא דר' שמעון הא אמר ספק נזירות להחמיר דבלא ילדה נמי הוי קדוש מספק והשתא נמי כי ילדה אינו אלא ספק אלא אליבא דר' יהודה דאי לא ילדה חולין הוא והשתא כי ילדה ליה מי הוי קדוש מספק וכדפי': **ונפקא** מינה לגיזתו ועבודתו [ולא] דלילקי אהאי משום דליכא (ו) כי[11] הך סברא דולד אחרון משוי ליה[12] בספק דאי מספקא ליה להש"ס דשמא ליקנו בולדאי[13] מדשני בר קיימא הראשון אינו נפל א"כ לר' שמעון נמי מצי למיבעי למלקות דאי לא ילדה ליכא קדושה ודאית אלא הוי ספק לר' שמעון והשתא דילדה יקדש בודאי אלא ש"מ דלא משמע ליה להש"ס דלקי דקדושה ודאית אין בו כי נמי ילדה אפי' לר"ש. ע"כ הגה"ה): **ושמע** חבירו[14] **ואמר** (ו) **ועלי.** איכא דאמר ואני ועלי מדבוריה משמע לומר גם אני נודר בנזיר כשיהיה לי (ז) בן: **את"ל** הך **אגופיה משתמע.** הואיל ואמר עלי איכא דאמר ואני מהו אנפשיה קאמר כלומר אפי' בשאמר ואני אגופיה משמע או דילמא רחימנא לך כוותך לכשיהיה[15] בן קיימא: **את"ל** כל **באנפיה בסיפא** ליה מילתא. דילמא[16] משמע ה"ק דרחימנא לך כוותך: (ט) **אמר** ראובן **הריני נזיר כשיהיה ללוי בן.** ושמע שמעון ואמר ואני מיי' (ח)[17] שאמר שלא בפניו אנפשיה קאמר או דילמא ה"ק רחימנא ליה לפלוני כוותך: **הריני** נזיר ונזיר כשיהיה לי בן. דהשתא [כשקיבל] נזירות דנפשיה בריש והתחיל ומונה את שלו שהרי קבלו מתחילה קודם נזירות דבנו ובמלאת ימי נדרו מגלח ומביא קרבנות לנזירות דנפשיה ואחר כך מונה את של בנו וכן כשישלים את נזירות בנו יגלח ויביא קרבן לנזירותו: **הריני** [נזיר] כשיהיה לי בן ונזיר. דהשתא[18] קבל נזירות דבנו בריש ונזיר[19] מלבד נזירות דבנו קיבל עוד נזירות אנפשיה התחיל מונה את שלו וגולח לו בן פי' עד שלא השלים מניינו מניח את שלו ומונה את של בנו כיון[20] דקבל עליו תחילה נזירות של בנו הוא זקוק למנותם מיד כשיוולד ואחר שהשלים נזירות בנו ישלים נזירות של עצמו ואחר כך יגלח על שתיהם ומביא שתי קרבנות אחד לנזירות בנו ואחד לנזירות עצמו אבל לא יגלח אחר שהשלים נזירות [בנו] דאם כן היאך ישלים נזירותו נמצא כי לא יוכל לגלח בהשלמת נזירותו דאין גידול שיער פחות משלשים יום ונהי דאם נדר נזיר מרובה שהיה נשאר אחר נזירות דבנו שלשים יום דאז היה יכול לגלח לנזירות בנו ולהשלים נזירותו ולשוב ולגלח מ"מ במתניתין דמיירי בסתם נזירות דהוי שלשים יום הילכך[21] אם יגלח ח) לנזירות בנו לא יוכל לקיים מצות גילוח אנזירות דנפשיה לכך לא יגלח עד שישלים שתי הנזירות ויביא שתי קרבנות:

הריני

כב א מיי' פ"ו מהל' נזירות הל"ז:

כא ב מיי' פ"ט מהל' נזירות הלי"ג:

כב ג ד מיי' שם פ"ב הל' ה:

נוסחת הריב"ן

א) (נזירות) ליתא בכ"י: ב) מינה השתא מיהא קדוש הוא דהא ילדה כו': ג) אי בגוף המעשה ומשמע דקאמר ועלי לאיות נזיר: ד) (ושמע תבירו כו' לי בן) ליתא בכ"י: ה) וא"ק: ו) מיבעי ליה הכי דלמא ועלי אדבוריה משמע הא כו': ז) דלמא: ח) למימר ליה: ט) ולא מפי המורה: י) אמרינן:

הגהות התוספות

1. צ"ל מלידה זו דולד קיימא. 2. צ"ל לא הוי. 3. צ"ל כשיהיה. 4. צ"ל ובהכי נמי הוי בנוי. 5. מתיבת לעיל עד מיבת נזיר כלל נמחק. 6. צ"ל דטיפה אחת. 7. בכ"א ונחלקה. 8. צ"ל אף שאוב לא הקדיש אותם הבהמות. 9. בכ"א ליתא מיבת השניה. 10. צ"ל והוהו הוי נפל. ומסקין הש"ס כו'. 11. צ"ל דליכא למימר הך כו'. 12. צ"ל נמשוי ליה ודאי אלא בספק. 13. צ"ל כולאי. 14. צ"ל ושמע תבירו ואמר ועלי. היכא דאמר ועלי אדיבוריה משמע. 15. צ"ל לכשיהיה לך. 16. בכ"א ליתא מיבת דילמא. וצ"ל ומסקמא. 17. צ"ל מי אמרינן כיון שאמר. 18. בכ"א השתא. 19. מיבת ונזיר נמחק וצ"ל ומלבד. 20. צ"ל דכיון. 21. מיבת הלכך נמחק. וצ"ל אם יגלח כשישלים.

פי' הרא"ש (המשך)

פי' בו ביום ומסיק דמבעי' ליה אליבא דר' יהודה דאמר על נפל לא הוי ט) נזיר. והיא לא חזרה וילדה פשיטא דלא הוי קידושי. אבל השתא דילדה בו ביום איכא הוכחה דהוי בן קימא שאין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת וטפה אחת נחלקת לשנים. או דלמא זה נגמרה צורתו לז' והראשון נגמרה צורתו לט' ולא כלו חדשיו ולא קדיש והגוזז ועובד בו פטור. אבל לר' שמעון כיון דממה נפשך חייב למנות נזירות ולהביא קרבן קדוש. ואע"ג דאי בעי לא יקבל עליו נזירות ויעמוד בספק זה לעולם ולא יגלח ולא יביא קרבן ונמצא שאין בהפרשה זו כלום. מ"מ כיון שהפריש קרבן עלה בדעתו שרוצה לקבל עליו נזירות והוי כאומר הרי אלו בהמות קדושים לקרבן נזיר שאקבל עלי דמסתבר דקדושי. א"נ כמו שחייב להיות נזיר מספק כמו כן חלה קדושה על קרבן מספק ואסור בגיזה ועבוד; אדיבוריה משמע. כלומר ועלי נמי להיות נזיר כשיה' לך בן גם אני מקבל עלי נזירות כשיהיה לי בן. ואת"ל דועלי ודאי אגופי משמע. דמשמע על

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא ימנה נזירות ויאמר אם היה בן קיימא: (ב) ד"ה אי דילמא וכו' לך בן וא"ת לעיל נמי: (ג) ד"ה אמר הריני וכו' וה"ה דקא מיבעיא ליה ועלי אלא חדא מהם נקט הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' ר"י דברי הוא. עי' לקמן דף לד ע"א תד"ה אלא ר"י וי"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה חזרה וילדה פי' מהריון וכו' ודאי לר' יהודה וילדה. מיבת וילדה נמחק וי"כ מלידה זו וכו' אפי' ספק מזיר לא הוי וכו' כנ"ל: ב) ד"ה לר' יהודה וי"כ רבי יהודה דכרי וכו' כנ"ל: ג) ד"ה והפילה אשתו והפריש קרבן וכו' הלכך חלה קדושה על קרבן שהפרישם כשהפילה שאוב לא הקדיש אותם הבהמות. מלות הקדיש אותם הבהמות נמחקו וי"כ יקדיש אותם בהמה כנ"ל. מ"מ: ד) בא"ד מו דילמא אפי' כי האי גוונא כנ"ל: ה) בא"ד ומקלת הטיפה לא נקלטה עד אחר שני ימים או ביום ג' והוהו נפל כך מסיק הש"ס ואזיל דלר"י קמבעיא ליה עכ"ל. נ"כ כלן הס"ד ואח"כ מה"ד אי אליבא דר"ש: ו) ד"ה ונפקא מינה לגיזתו ועבודתו [ולא] דלילקי אהאי משום דליכא אהאי משום דליכא כי הך סברא דולד אחרון משוי ליה בספק. מן מיבות כי עד בספק נמחק וי"כ כח בהך סברא דולד אח"כ למשוי ליה כודאי כנ"ל. ח"מ: ז) ד"ה ושמע תבירו ואמר ועלי וכו' גם אני אלי נודר בנזיר כשיהיה לי. מלת לי נמחק וי"כ לך בן כנ"ל לענ"ד וכפרש"י ובא"מ הגיה לו: ח) תוד"ה הריני נזיר וכו' הילכך אם יגלח כשישלים כנ"ל:

מוסף רש"י

ואמר ואני. והוא הדין אם אמר ועלי, מהו אנפשיה קאמר. שיהא נזיר כשיהא נגופי בן, או דילמא ה"ק רחימנא. וכריני נזירות כשיהיה לך בן קאמר (ראמ"ה בשמו).

פי' הרא"ש

חזרה וילדה אחר שקיבל עליו נזיר והביא קרבן הרי זה נזיר שמחמת הנפל לא חל עליו נזיר ולר"ש צריך להתנות כבראשונה שמא הא' היה בן קיימא. ומודה ר"ש בילדה טומטום דלא הוי נזיר אע"ג דהוי ספק זכר ספק נקיבה דלספק' כזו לא מחית נפשיה שלא היה דעתו על טומטום

כלל; מהו דתימא לכשאבנה קאמר. כלומר בן דקאמר לשון בנין כמו ואבנה גם אנכי ממנה: דחשובי ביני אינשי ובת טומטום ואנדרוגינוס לא חשיב: ר' יהודה דכרי הוא. ברייתא דאייתינן לעיל. והפילה אשתו והפריש קרבן וחזרה וילדה.

ט) צ"ל נו נפל לא הוי מזיר ואם לא חזרה וילדה פשיטא דלא קדיש.

כג א מיי׳ פ״ב מהלכות מזירות הלכה ז:

כד ב מיי׳ סס פ״ד הל״ג סמג עשין קכז:

כה ג מיי׳ סס הל״ו: [ד מיי׳ סס הל׳ ז]:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה אמר הריני וכו׳ לכשיבא לו בן משלים: (ב) ד״ה אבל וכו׳ דמשמע של ל׳: (ג) ד״ה גליון ומ״ה הואיל וקיבל וכו׳ ומשום הכי מוקי לה בהאי טעמא דאי אמרת דמיירי בנזירות סתם לא הוי מזירות כלל דמיון להפסקה וכו׳ את שלו בנו לאמאי הילכתא הוא קא מתחיל וכו׳ מאה יום משום וכו׳ לאחר ע׳: (ד) ד״ה כעי רבא וכו׳ כיון דנזירות זו וכו׳ דהא אמר מיל וכו׳ אלא הא כעי רבא אמר הריני כו׳ כל״ל ומיבא כיון נמתק:

פי׳ הרא״ש

הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר קבל עליו ונזירות בנו תחלה התחיל מונה את שלו אלו ישלמו שלשים יום [קודם] שילד לו בן ואח״כ נולד לו בן קודם ששלמו מניח את שלו ומונה את של בנו. דכיון שקבל נזירות בנו תחילה מיד כשנולד לו בן צריך להניח את שלו ולמנות את של בנו ואח״כ ישלים את שלו ונפקא מינה בהפסקה זו שאינו מגלח כי אם פעם אחת דאם היה מגלח על של בנו היה צריך למנות לי׳ לנזירותיו דאין תגלחת פחות מל׳ יום ולא שייך למתני ואח״כ משלים את שלו דאין זו השלמה כיון שצריך למנות ל׳ יום משלם אבל אם היה משלים שלו בלא הפסקה ואח״כ היה מונה אבל בנו היה צריך ב׳ תגלחות. א׳ שני קרבנות וג״ל דלרב דאם נטמא ביום גידול שער אינו סותר אפי׳ דמגלח על של בנו ואח״כ מונה לי׳ על נזירותו ודאי דקרי ליה השלמה לפי שאם נטמא אחר ששלמו הל׳ שלו אינו סותר כיון שאינו מונה מאז והלאה אלא גידול שער. ונפקא מינה בהך הפסקה שצריך להשלים יותר על ב׳ נזירות כדי גידול שער. ועוד נפקא מינה לרב דאמר נטמא בשל בנו אינו סותר את שלו דאם מנה עשרים והפסיק והתחיל למנות את בנו ונטמא בתוך עשרה ימים אינו אינו סותר אלא נזירות בנו ואם היה משלים את שלו בלא הפסקה היה סותר הכל. ולר׳ יוחנן דאמר סותר את הכל. נפקא מינה דאם מנה עשרים לנזירותו והפסיק ומנה עשרים לשל בנו ונטמא סותר הכל ואלו היה משלים את שלו תחלה לא היה סותר כ״א עשרה ימים: הריני נזיר כשיהיה לי בן בן ונזיר ק׳ קבל עליו נזירות של ל׳ יום כשילד לו בן ועוד קבל עליו נזירות של ק׳ יום. נולד לו בן עד שבעים יום לא הפסיד כלום כיון שנשארו מנזירות ק׳ ל׳ יום דמשלם ימי נזירות בנו בתדי׳ נזירותו וה״ה קודם שבעים יום. וה״ה אם אמר איפכא הריני נזיר ק׳ יום. ונזיר כשיהיה לי בן אם נולד לו בן עד ע׳ לא הפסיד כלום דלעולם כשישלים ימי בנו להיות מובלעים בתוך ימי נזירותו וא״צ למנות מנין אחר בשביל בנו. והא דאמרינן הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן דמונה שתיהן היינו משום דלא שלמי כהדדי. אבל אם נולד לו בן ביום ראשון למנין נזירותו מנין אחד פוטר את שתיהן. ור״ת פי׳ דדוקא הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר ק׳ יום הוא דאמרי׳ לא הפסיד כלום משום דמיד כשנולד לו בן צריך להפסי׳ נזירותו ולמנות נזירות בנו. אבל אם דבהפסקה שצריך להפסיק גורמה שעולים לכאן ולכאן. (ג) דהא אם קבל עליו נזיר של ל׳ יום ונזיר של ק׳ יום צריך למנות שתיהן ולא אמרי׳ דמתחלה היה בדעתו דק׳ להיות נזיר ל׳ יום ושוב נמלך להיות נזיר ק׳ יום אבל רוצה הוא שיהא מובלעים הל׳ בתוך הק׳ אלמא

(ג) הריני נזיר כשיהיה לי בן. פירוש דסתם[1] נזירות דהוי שלשים יום ומזיר מאה יום נזירות דנפשיה והשתא נמי קבל נזירות דבנו בריש״א והתחיל למנות נזירות דנפשיה ק׳ יום ונולד לו בן עד שבעים ויום שבעים יום מובלעים תוך ק׳ יום עדיין[2] דפירש ד״ה ולא[3] הני ק׳ יום עולים לנזירות דבנו וגם למאה יום דנפשיה דלף ע״ג דמיד כשיולד בנו צריך להניח את שלו ולמנות של בנו שהרי קיבלו תחילה כדאמר לעיל אפ״ה כיון דשל בנו מובלעין בתוך המאה יום עולים לשל בנו ולשלו וישלים מאה יום ויגלח על שניהם ויביא שני קרבנות וה״ה לעיל כי אמר הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר והתחיל למנות את שלו אם עולד לו הבן למניינו ביום ק׳[4] דאותן שלשים יום עולין היו לבנו ולעצמו כיון דשל בנו מובלע בשל עצמו דאידי ואידי ל׳ יום ודוקא כי קבל נזירות דבנו בריש״א דמיד שנולד הוי זקוק למנות אותו מהני הבלעה אבל קבל נזירות דמאה יום בריש״א אפי׳ נולד לו הבן קודם ע׳ יום צריך להשלים המאה יום בריש״א כשקיבל עליו תחילה דלא חייל נזירות בנו עליו [עד] השלמת נזירותו אלא משלים נזירות ק׳ ויגלח ויביא קרבן לנזירותו ושוב יעשה נזירות דבנו ל׳ יום ויגלח לל׳ יום ויביא קרבן: ה) **לאחר שבעים.** היינו ע״א סותר ול״ג סותר שבעים יום דהא אינו סותר ע׳ וה״פ מניח את שלו ומונה את של בנו ולאו דוקא סותר כלומר[5] מניח את מניינו ומונה שלשים דבנו: שאין תגלחת פחות משלשים יום. פי׳ לכך אין עולין שאר הימים שעד ק׳ ימים לנזירות דבנו לפי שאין נזירות דבנו פחות משלשים יום וליכא ל׳ יום עד גמר השלמת מאה ולכך זקוק להפסיק מניינו הואיל דנמשך דבנו[6] על ימי נזירותו ולשון תגלחת אינו מכוון דטפי ה״ל למימר שאין נזירות פחות משלשים יום ונקט שאין תגלחת למימר מכשישלים[7] ד״ה] של בנו יחזיר למניינו וישלים נזירות הק׳ יום ויגלח בסוף כל המנין אמ׳ לכולן אבל בסוף מנין דבנו אינו מגלח דאם כן לא יוכל להשלים אחר[8] נזירות שלו דליכא שלשים יום מנזירות: הגה״ה לכאורה משמע כדמפרש דאחר שישלים של בנו יחזור וישלים את שלו כי ימי בנו אין עולין לנזירות מאה יום שלו כמו בריש״א ה״] דקתני מניח את שלו מיהא יש בירושלמי נולד ביום שמונים סותר עשרה נולד ביום תשעים סותר את[9] עשרים ולפי שיטת הירושלמי מיד שנולד הבן מונה של בן ו״] לגמרי[10] ואותו מנין בן עולה לו לנזירות דק׳ יום ושמא י״ל הירושלמי דסותר כ׳ כלומר בשביל בנו קאמר דמונה עשרה של מאה וכ׳ אחר המאה ועוטה ה״ג קאמר שאין עולה לנזירות דמאה כלל וחוזר וישלים המאה כמו שהיה לו למנות בלידת[11] הבן ובגמרא מוכחא דאם נולד ע״א[12] דסותר אע״ג דליכא שלשים יום עד המאה מיום לידת הבן והטעם דיום לידת הבן ניימנית ממנין שלו ולא תחשב לימי הבן ולכך אלא כ״ע עד יום ק׳ ו״] וע״ע שפירש לעיל שאם נולד הבן ביום ראשון שהתחיל בו נזירותו שימנה ל׳ ועולין לשניהם ולריך ליתן חילוק בדבר דריש״א הואיל ויום לידת הבן התחיל למנות נזירות של עצמו ימנה לשניהם אבל הכא שהתחיל זה ימים רבים של עצמו לא ימנה יום הלידה לבנו כי אם לעצמו. ע״כ הגה״ה: **בעי רבא אמר הריני נזיר לאחר ב׳ יום ומעכשיו מאה יום מהו.** כיון דהלין מאה יום לא שלמי בהגך עשרים יום לא חיילא שלמי מאה יום עליה מעכשיו דמסתמא אין דעת זה האיש להפסיק נזירות שימנה עתה עשרים יום מן המאה יום ואחר עשרים יום ימנה נזירות שלשים יום שקבל עליו לאחר עשרים יום ושוב ימנה שמנים יום להשלים המאה יום אלא אחרי שאינו יכול להשלים נזירות של ק׳ יום בהלין כ׳ דעתו שאלו כ׳ יום יהיו פנויים ויהיה מותר ביין ובתגלחת בהגך כ׳ יום ואחר כך ימנה ל׳ יום לגלח[13] ויביא קרבן ושוב מונה ק׳ יום לנופין ויגלח ויביא קרבן ומה שאחר מעכשיו מאה יום ר״ל ומעכשיו כמו כן אני מקבל ק׳ יום אחר שאעשה סתם הנזירות לאחר כ׳ יום וא״ת ואמאי לא פשיטו ממתני׳ דקתני מניח את שלו ומונה של בנו ושוב משלים את שלו אלמא לא חיים האי גברא להפסקת נזירותו דאיכא[14] למימר שאני מתני׳ כשהתחיל למנות נזירותו סבור היה לתשלומין[15] שלא ידע שיוולד לו בן תוך ימי מזרו וגם אפשר[16] להיות שפעמים ישלים נדרו קודם שיוולד לו הבן הילכך גמר ונדר ואפי׳ יוולד הבן מפסיק נזירותו ומניח ח״] נדרו ומונה את של בנו ולא קפיד בהפסק נזירותו אבל הכא דלא אפשר כלל אם[17] יתחיל נזירות של מאה יום צריך להפסיק כשיעברו כ׳ יום הילכך לא חייל עליה נזירות של מאה לגלתר: **אן דילמא ביין דאית ליה גידול שער לבסוף חיילא.** פי׳ כיון שנשארו לו ל׳ ימים לאחר סתם נזירות כדי גידול שער היינו נזירות שלם חיילא ולא חיים בהפסקת נזירותו והכא נשארו לו אפי׳ פ׳ יום הלכך מונה עשרים יום הללו לנזירות דמאה יום ויפסיק וימנה ל׳ יום ויגלח ויביא קרבן ואחרי כן ימנה פ׳ יום להשלמת מאה יום וה״ג אמרינן בברייתא דמייתי לקמן אחר שמנה ל׳ יום אינו מונה רק פ׳ יום להשלים המאה יום על העשרים שמנה קודם שלשים יום ואע״ג דתגלחת סותר היינו לאחר התגלחת שלשים יום כדי גידול שער אבל אם נשארו אחר התגלחת שלשים יום עד כלות נזירותו אינו סותר כלום כיון דאית ליה גידול שער דתגלחת טהרה והכי אמרינן בפ׳ ג׳ מיין (לקמן מד.) והכא נשארו לו פ׳ יום כדי גידול שער ויותר[18] ואע״ג דאמרינן במתניתין נולד לו בן עד ע׳ לא הפסיד כלום דימי בנו עולים לנמנין הק׳ יום ט) והכי אמרינן לקמן בברייתא דאחר שמנה נזירות של ל׳ יום מונה פ׳ יום להשלים הראשונים[19] ולא שלקי הגך ל׳ יום אע״ג דמובלעין הם תוך הפ׳ יום דלא[20] דמיא למתניתין דבמתניתין לא אם יוולד אחר ע׳ אבל אם יוולד תוך הע׳ שיוכל להבליע נזירות דבנו תוך הק׳ אין דעתו למנות נזירות לבנו[21] אלא ל׳ אחרונים יעלו לשניהם דהיינו ק׳ יום בין הכל ומה שלא אמר בפי׳ הריני נזיר כשיהיה לי בן ומעכשיו ע׳ יום היינו משום שדעתו להיות נזיר ק׳ יום אם לא יוולד לו בן לבד ממנזירות דבנו אבל מ״מ אם יוולד לו בן קודם ל׳ חפץ הוא להבליעו בנזירות דידיה אבל הכא שקיבל נזירות אחר כ׳ בדעתו למנות לו מנין שלא יעלה למנין המאה יום דאם איתא דחפץ להבליע והרי הוא יודע בברור דבהגך כ׳ לא [שלמי] ק׳ לימא בפי׳ הריני נזיר אחר כ׳ ומעבד פי׳[22] י״] בין הכל ק׳ אלא ודאי חפץ לעשות ק׳ יום בלא הנזירות. ע״כ הגה״ה: **ותבעי ליה נזירות מועטת.** פי׳ סתם נזירות דהוא שלשים יום וכגון דאמר הריני נזיר לאחר עשרים יום ונזיר מעתה אי חיילא הסתם וימנה עשרים יום ויניח מנין זה וימנה שלשים יום וימנה עשרה ימים להשלים נזירות דאשונה ולא יגלח עד [ששים] השלמת שניהן: **חדא** מנו חדא **קמיבעי** ליה

כסיפא ליה מילתא אמר הריני נזיר לכשיהא לפלוני בן ושמע חבירו ואמר ואני מהו מי אמרינן שלא בפניו אנפשיה קאמר או דילמא הכי קאמר ליה רחימנא ליה כוותיך ᵃתיבעי: **מתני׳** ᵇהריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן התחיל מונה את שלו ואח״כ נולד לו בן משלים את שלו ואח״כ מונה את של בנו הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר התחיל מונה את שלו ואח״כ נולד לו בן מניח את שלו ומונה את של בנו ואח״כ משלים את שלו: **גמ׳** בעי רבא אמר הריני נזיר לאחר עשרים יום ומעכשיו מאה יום מהו ᶜכיון דהלין מאה בעשרין לא שלמין לא חיילין או דילמא כיון דאית ליה גידול שער לבסוף חיילין ותיבעי ליה ᵈנזירות מועטת חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה את״ל

כסיפא ליה מילתא ואנפשיה קאמר דאהא מזיר כשיהא לי בן: **או דילמא הכי א״ל רחימנא ליה לפלוני כוותיך.** לכשיהא לו בן אהא מזיר כמותך. תיקו: **מתני׳ אמר הריני נזיר.** מעכשיו ומזיר לכשיהא לי בן התחיל מונה את שלו ועד שלא השלים את שלו נולד לו בן וחלה עליו נזירות שהזיר על בנו א) לכשיהא לו (ה): **משלים את שלו.** לפי שקיבלו עליו תחילה ואח״כ מונה מזירות שהזיר על בנו ו) דכיון שחל עליו של בנו עד שלא השלים נזירות שלו נעשה כנזירות אחת ולכך אינו יכול לגלח ז): **אבל אם אמר הריני נזיר כשיהא לי בן ונזיר.** דמשמע (ב) ל׳ מעכשיו התחיל למנות את שלו ואח״כ נולד לו בן הואיל וקבל נזירות של בנו תחילה מניח את שלו ומונה את של בנו ואינו מגלח ואח״כ משלים את שלו למקום שפסק ח) מתחיל: (גליון ג) ומ״ה (ג) דהואיל וקיבל עליו נזירות שלו תחילה משלים את שלו שיהא מגלח בינתים ואילו בסיפא דקבל נזירות של בנו תחילה מוקי לה המורה כגון דנזירות שלו הוו של חמשים ומש״ה מוקי לה ט) הכי דאי לא תימא הכי ᵃ) לא הוי נזירות כלל כיון דהפסיק את שלו והתחיל את של בנו וגלח מו לא פשו ליה כדי גידול שיער וקיימא לן בנבא דסיפא דסותר את הכל אם אין שם כדי גידול שיער. וא״ת דבתר שמונה של בנו לא ליגלח הא ודאי מילתא דלא אפשר מדא דקיבלו והוה ליה כמי שאמר הריני נזיר ונזיר שצריך לגלח בין זו לזו ועוד מדקאמר דמניח את שלו ומונה את של בנו למאי מילתא הוא ט) קא מתחיל ו) את של בנו אי לאו דלייתי קרבנותיו ולגלח בינתייס. וכי תימא אי הך בנבא לא מיירי בנזירות סתם אלא בנזיר כ׳ למה ליה דמייתי אידך בנבא דנזירות מאה ז) (אם) משום דאתמא לאשמועינן דעד ע׳ לא הפסיד כלום דלאחר ע׳ סותר. ע״כ גליו״ן): **גמ׳ בעי רבא הריני נזיר כו׳.** כלומר הא ודאי פשיטא לי שאם אמר הריני נזיר לאחר ל׳ יום ומעכשיו נזיר סתם כיון (ד) ᵇדנזירות זו שאמר מעכשיו ᵃ) יכול להשלים קודם שיתחיל אותו נזירות שאמר לאחר ל׳ יום דהא ᵇ) דאמר נזיר סתם דהיינו ל׳ יום הילכך חלה ᶜ) לנזירות דמעכשיו לאחר ל׳ ומגלח ליום ל׳ ושוב מונה נזירות ᵈ) שנדר לאחר ל׳ ומגלח לסוף ל׳ אלא הא בעי רבא ᵉ) כיון דאמר הריני כו׳: **כיון דהלין ק׳ בעשרין לא שלמין לא חיילין.** מעכשיו ומותר לשתות יין אלא מונה ל׳ לאחר כ׳ יום ומגלח ואח״כ מונה ק׳ יום: **או דילמא כיון.** דאילו מתחיל למימני נזירות ק׳ מעכשיו אכתי מייתרי להו כדי גידול שיער דהא פשו להו תמנין דאית בהו גידול שיער טובא והילכך מתחיל מעכשיו ומונה כ׳ יום ואחר כך מונה ל׳ יום ואח״כ מונה פ׳ ימים כדי להשלים נזירות ראשונה: **ותיבעי ליה נזירות מועטת.** כגון דאמר הריני נזיר לאחר כ׳ יום ומעכשיו נזיר סתם דלי׳ נמי בכ׳ לא שלמי ᵍ) ולא חיילי או דילמא לאלתר ᶠ) חיילין [ומגלח] אחת על כולן: **אין הכי קמיבעיא ליה אלא חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה.** כלומר נזירות מתוך נזירות קא מיבעיא ליה והכי קא מיבעיא ליה: אח״ל

מסורת הש״ס

ה) עי׳ ח״מ, ב) גי׳ ח״מ כגון, ג) שיך לדף טו., ד) ל״ל ולכן אמרינן, ה) שיך לדף טו.,

נוסחת הריב״ן

ט) בכ״ א כתוב כאן הגליון דלמטה במשנה: ב) יתחיל: ג) ומפי המורה: ד) מוקי לה בהאי טעמא דאי אמרת דלא הוי אלא מזירות סתם כיון דהפסקה כו׳: ה) דקא: ו) למנות את: ז) יום: ח) דנזירות: ט) יכולה: י) קאמר: כ) מזירות: ל) שמר: מ) (ולא חיילי) ליתא בכ״ר: נ) חיילא נזירות דמעכשיו ואינו מגלח וכל עשרים יום אסור לגלח לשתות יין ולגמא למתים ולאחר כ׳ מונה מזירות ל׳ ואינו מגלח ומחזר ומונה י׳ להשלים כ׳ דאשונים ומגלח מגלחת אחת על כולן הס״ד:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) רש״י ד״ה אמר הריני מזיר וכו׳ שהזיר על בנו. נ״ב עי׳ פ״מ: **ב)** ד״ה גליון ומפי המורה דהואיל וכו׳ דאי לא תימא הכי קותרת ולא כל״ל: **ג)** תוד״ה הריני וכו׳ אתרי שמזירות בנו של ל׳ יום מונגעים תוך הק׳ יום עדיין דפירוש ולא. ס״ז נמתק נ״ב פי׳ אמרינן כיון דל׳ יום מונגעים תוך הק׳ דחסרו עדיין ל׳ דליהוי ק׳ יום. פ״מ: **ד)** ד״ה לאחר שבעים וכו׳ ונקט שאין תגלחת למיתר מכשישלים שלשים כל״ל: **ה)** **באא״ד** הגה״ה לכאורה משמע וכו׳ דקתני מניח את שלו. נ״ב עיין ביאור דברי הגה״ה הזאת בארוכה בגורה מישור: **ו)** **באא״ד** מונה של בן ומניח שלו כל״ל: **ז)** **באא״ד** וליכא אלא כ״ט עד יום ק׳ וכ״ע. נ״ב עי׳ לקמן טו ע״ח תוס׳ ד״ה אבל אחר ממש מלי׳: **ח)** ד״ה בעי רבא אמר וכו׳ ופפי׳ יולד הבן מפסיק מזירותו ומניח נדרו. מגה נדרו נמתק וכ״ב מזו כל״ל ח״מ: **ט)** ד״ה אי אלמא כיון דאית ליה וכו׳ דימי בנו עולין למנין הק׳ יום וכסי. מגה וכסי נמתק וכ״ב והיכי כל״ל: **י)** **באא״ד** והכי הוא יודע בבירור דבהגך כ׳ לא שלמי ק׳ ליתא בפי׳ הריני מזיר אחר כ׳ ומעבד פי׳. כל״ל נ״ב ר״ל כך יאמר להדיא פי׳ בין הכל ק׳:

הגהות התוספות

1. ל״ל סתם. 2. תיבת עדיין נמתק וכ״ל למנין דפירש. 3. ל״ל לכן אמרינן. ותיבת ולא נמתק. 4. ל״ל ביום ס׳ למנייו. 5. ל״ל אלא כלומר. 6. ל״ל מזירות דבנו. 7. ל״ל דכשישלים את של בנו יחזור למנייו כו׳. 8. ל״ל אחר כך. 9. תיבת את נמתק. 10. ל״ל לבדו ותיבת לגמרי נמתק. 11. ל״ל למנות קודם לידת הבן. 12. ל״ל לע״ז. 13. ל״ל ויגלח. 14. ל״ל איכא. 15. ל״ל להשלימו. 16. ל״ל דלפסר. ותיבת וגם נמתק. 17. ל״ל דאם. 18. כאן הוא סס״ד ומה״ד הגה״ה ואע״ג דאמרינן כו׳. 19. ל״ל הראשונה. 20. ל״ל יש לומר דלא דמיא כו׳. 21. ל״ל לבנו בפני עצמו. 22. תיבת פי׳ נמתק וכ״ל יהיה.

מוסף רש״י

משלים את שלו. שקבלו תחלה ואינו מגלח בין שתי המזירויות, כיון דלא נחית למנינא וכתב מזירות הוי (ראמ״ה בשמו). **מניח את שלו.** שמירות בנו קבל תחלה, וזה שמנה את שלו תחלה מפני שמתחייב בו מיד, ואינו מגלח בינתים (שם).

ט) נראה דל״ל אבל היכא דקיבל נזירות שלו בתחילה אינו עולה לכאן ולכאן דהא אם קבל עליו וכו׳.

בן צריך להפסי׳ נזירותו ולמנות נזירות בנו. הלכך אותו מנין עולה גם למנין ק׳ יום שהתחיל כבר למנות. אבל אם אמר הריני נזיר ק׳ יום ונזיר כשיהיה לי בן כיון דאינו צריך להפסיק נזירותו כשיולד לו בן לא חיילא עליה נזירות בנו עד שישלים נזירותו. והכי מסתברא דבהפסקה שצריך להפסיק גורמה שעולים לכאן ולכאן.

אמ"ל נזירות מועטת כיון. דאילו מתחיל מעכשיו למנות לא מייתרי ליה מהאיך נזירות אלא עשרה ימים ולא הוי בהן כדי גידול שיער דאין תגלחת פחות משלשים: **לא סלקין ליה הלין עשרה.** למנין נזירות דהא ליתא בהו גידול שיער הילכך לא חיילי ליה מעכשיו אלא לאחר עשרים יתחיל למנות שתי נזירות ויהא מגלח ביניתים. ואי אמרת תפשוט ממתני' דקתני מניח את שלו ומונה את של בנו ואח"כ משלים את שלו ואע"ג דלא מייתרי משלו אלא עשרה ואפי' הכי חיילי הא לא [ו]דמי דאילו התם כיון דאמר הריני נזיר סתם לכשיהא לי בן לא נחית למנייא דלא קאמר אימת [ז] (אי לאחר עשרין וחמשה) [ח] הילכך האי דהדר ואמר הריני נזיר דינא הוא דליחול עליה לאלתר דדילמא לא יהא לו בן עד לאחר שלשים דלא מייתרי כלל ואישתכח דמלאלתר הוה ליה למימני נזירות שלו א"ל זמנין דלא יספיק למימני את שלו קודם שנולד לו בן כיון דאי אפשר ליה בגילוח כדפרישית לעיל גבי מתני' כנזירות אחת דמי אלא הכא דקא נחית ליה למנייא דאמר לאחר עשרים איכא לך למיבעי בהכי בעיין כיון דעשרים יומין הוי: **ואמ"ל.** היכא דאמר [ט] מעכשיו [י]מאה כיון דאפשר למימני מעכשיו עשרים ולאחר דמונה ליה שלשים אפשר למיהדר ולמימני תמנין משום דאיכא גידול שיער לבסוף חיילי להו מהשתא אכתי תיבעי לך הא אמר הריני נזיר לאחר עשרים ומעכשיו נזיר עולם מהו [יא] כיון דלנזירות עולם ליתא ליה הפסק דהיכא דאמר מעכשיו מאה יום הוא דאיכא למימר דמונה עשרים ואח"כ מונה שלשים ואח"כ מונה שמונים דודאי חיילא עליה לאלתר מכי אמר מאה יום משום דכיון דאית להו הפסק לסוף מאה הילכך הכא נמי אפשר למפסקינהו מתוכן אבל הכא דאמר מעכשיו נזיר עולם דנזיר עולם אין לו הפסק והאי דמגלח משלשים לשלשים היינו טעמא משום כובד ולא משום דליהוי הפסק וכיון דאין לו הפסק לא פסקינן להו מתוכן וכיון דלא אפשר בלא הפסקה לא תיחול עליה נזירות כלל עד לאחר עשרים לימני שלשים של נזירותו בריש: **ואם"ל.** לענין כולהו שאילתא לענין נזירות מועטת [יב] לנזירות מאה או לנזירות עולם (יג): **כיון דאפשר ליה לאיתשוולי.** אלהוא נזירות שקבל עליו לאחר עשרים ליחלו להו כולהו מהשתא אכתי תבעי לך אמר הריני נזיר שמשון לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר סתם מהו: **הכא.** בנזיר שמשון דלא אפשר לאתשוולי עליה משום דשמשון לא הוה נדור אמרינן כיון דלא אפשר לאתשוולי עליה אנזיר שמשון לא חיילא ההוא נזירות סתם (יד) [יב]דהואיל דסוף עשרים לא שלמי או דילמא חיילא: **אמר הריני כמשה בשבעה באדר.** דמשמע כמשה שנפטר בשבעה באדר [א] ושוב לא שתה יין מי הוי לשון נזירות או לא: **נטמא בימי בנו.** האי דאמר הריני נזיר כשיהא לי בן ונזיר סתם התחיל מונה את שלו ועד שלא השלים את שלו נולד לו בן מניח את שלו ומונה את של בנו ואם נטמא בתוך ימים הללו [יג]שמנה לבנו: **ר' יוחנן אמר סותר.** אף אותן ימים שמנה כבר על שלו [ב] דכיון [יד]דאפילו מנה את שלו אינו מגלח ביניתים כנזירות אריכתא דמי וסותר את הכל: **וריש לקיש אמר אינו סותר.** את שלו דנזירות דידיה לחוד ודבנו לחוד:

נטמא

את"ל נזירות מועטת כיון דעשרה יומין הוא דיתרין לא סליק הלין עשרה ודאי נזיר מאה יום כיון דאית ליה תמנין יומין לבסוף סלקין ליה או לא ואת"ל חיילי אמר הריני נזיר לאחר כ' יום ומעכשיו נזיר עולם מהו מי חיילא עליה [א]או לא את"ל הכא כיון דאפשר לאיתשולי חיילא אמר הריני נזיר שמשון לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר סתם מהו הכא לא אפשר לאיתשולי מי חיילא [ב]או לא אמר כמשה בשבעה באדר מאי פשוט מינייהו קדמייתא [ג]הריני נזיר לאחר עשרים יום ומעכשיו מאה יום [ד]מונה עשרים ואח"כ מונה שלשים ואח"כ מונה שמונים כדי להשלים נזירות ראשונה נטמא בימי בנו רבי יוחנן אמר [ה]סותר ריש לקיש אמר אינו סותר רבי יוחנן אמר סותר [ו]הדא נזירות אריכתא היא ריש לקיש אמר אינו סותר נזירות דידיה לחוד ודבריה לחוד

נטמא

ליה. כלומר תחילה שאל בנזירות מועטת ושוב שאל בנזירות מרובה בהא תמצא לומר דאפילו אמ"ל בנזירות מועטת לא חיילא כיון דעשרה יומין לבד הוא[1] לא סלקי הנך עשרה שישלים אחר עשרים[2] לאיצטרופי לעשרים שספר מתחילה משום דהנך עשרה לא חזו לנזירות לחודייהו ולהכי לא ניחא ליה להפסיק נזירותו אלא אלו עשרים יום רוצה שיהיו פנויים ויהיה מותר ביין ובתגלחת וליטמאות למתים אכתי מיבעיי ליה לנזירות מרובה דמאה יום כיון דאי חיילא השתא כ' יום אכתי פשו להו פ' יום אחר נזירות דל' יום דחזו לנזירות לחודייהו ומצטרפי שפיר להני עשרים יום להשלמת ק' יום וימנה [כ'] יום ושוב מונה ל' יום ומגלח ויביא קרבן ושוב מונה פ' יום להשלים המאה יום ויגלח שנית ויביא קרבן ולא קפיד להפסקת נזירות או דילמא אפ"ה לא חיילי כיון דלא שלמי מאה יום בהנך [כ'] יום ואין רצונו להפסיק נזירותו ומסתמא בשעת קבלה היה בדעתו [בכ'][3] יום קמאי יהיה מותר ביין ובתגלחת ובטומאה ואחרי כן יעשה שלשים יום ויגלח ויביא קרבן ושוב יעשה מאה יום רצופין ויגלח ויביא קרבן: הגה"ה ול"ע אי מצי למיבעי היכא דאמר הריני נזיר מאה יום ונזיר לאחר עשרים יום דהשתא הקדים המאה יום [אי אמרת] חיילי מהשתא אי לא [ושמא] דה"ה דמצי למיבעי הכי וחדא מנייהו נקט. הגה"ה: **אמר הריני נזיר לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר לעולם.** דלינו אם הכביד שערו דמיקל ומביא שלם בהמות:

מי חיילא. נזירות עליה מהשתא או לא אמ"ל דבין נזירות מועטת ובין נזירות מרובה מהשתא חיילא משום דכי מטו עשרים ויחול נזירות לא הוי הפסק כולי האי שהרי דמי הוא לנזירות דמאה אבל הכא אי חיילא מהשתא נזיר עולם נזירות לאחר עשרים אינו כיולא בו כלל והוי הפסק הילכך לא הוי נזיר עולם כלל עד שישלים נזירותיו ובהנך עשרים קמאי יהיה מותר ביין ובתגלחת ובטומאה או דילמא דמ"מ יחול מהשתא נזיר לעולם וכי אתו עשרים יומנה נזירות שלשים יום ומגלח למ"ד נזיר עולם מיקל אחר שלשים יום או אחר [ג] [ש"ל] למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה (לעיל דף ה.) [ד] לחזיא[4] לנזירות עולם שהתחיל ולא חשיב הפסקת נזירותו כיון שבידו לשאול על נזירות של שלשים יום והיה עושה נזירות עולם לפניו בלי הפסק הילכך [ד] אפילו לא שאל על נזירות [דל' יום] יחול עליו נזיר עולם מהשתא וה"ה דמצי [ה] למיבעי אי אמר הריני נזיר[5] לאחר כ' נזיר עולם[6] ומעכשיו נזיר סתם: **ואת"ל** הכא ודאי כיון דאפשר לאתשולי אנזירות שימול לאחר עשרים יום הכא[7] [ו] חיילא נזיר עולם ומהשתא[8] יכול לשאול אנזירות דבתר עשרים ולא תהיה הפסק כלל בתוך נזירות דנזיר עולם:

אמר הריני נזיר כשמשון לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר סתם.

הכא ודאי לא אפשר לאתשולי אנזירות שמשון שיחול עליו אחר [עשרים] הילכך לא יחול עליו סתם נזירות בהנך עשרים כלל הואיל ולא מצי להשלים בהנך עשרים סתם נזירות דהויין שלשים יום ויהיה מותר ביין ולטמאות למתים בהנך עשרים ואח"כ יתחיל נזירות שמשון [ז] [וידאה] סתם נזירות כיון דלא אפשר להשלימו קפיד אהפסקת נזירותו או דלמא סוף סוף חייל עליה סתם נזירות בתוך

נטמא

עשרים יום ונהי דלא מצי לגלח לסוף עשרה דלאחר עשרים דהא חל נזירות שמשון מ"מ כל דין נזירות שיכול לנהוג יהוג כגון איסור יין וטומאת מתים [ח] ואחר עשרים יפסיק נזירות זה ויתחיל נזירות שמשון דלא קפיד [ט] אפי' אהפסקת נזירותו אבל לא מצי למיבעי היכא דאמר הריני [י] סתם לאחר [כ'] ומעכשיו נזיר שמשון דודאי חייל עליה לאלתר נזיר שמשון דכיון דמצי לאתשולי אסתם נזירות לאחר עשרים ישאל עליו ולא יהיה הפסק בנזירות שמשון והך בעיא לא מצי בעי בנזיר עולם כגון דאמר הריני נזיר עולם לאחר [עשרים] ומעכשיו נזיר [סתם] דודאי חייל עליה נזיר סתם מהשתא כיון דאפשר איתפשיל אנזיר עולם הכא לחול עליו אחר עשרים שישאל עליו וישלים סתם נזירות דדוקא אנזיר שמשון מיבעיא דלא אפשר לאיתשולי עליה וה"נ משמע בפ"ג דמכות (דף כב.) אמתני' דיש חורש תלם אחד דנזיר שמשון לא אפשר לאתשולי נזיר עולם אפשר לאתשולי: **אמר** כמשה בז' באדר מהו. דביום הוולדו דהיינו בז' באדר שמתו שמחה גדולה וביום מותו בז' באדר מסתמא רגיש נדרו[9] ורבו נזיריס בישראל מתמת צער והוא אמר בסתם אהא היינו כמו שהיה דורו של משה בז' באדר ביום מותו ונזירות קבל עליה או ביום[10] הוולדו קאמר ושמחה קבל עליה וק"ק למ"ד (זבחים דף קיז.) נדרים ונדבות[11] לא קריבין בבמה א"כ אותם שנדרו בנזיר בפטירת משה רבינו הא היו נזיריס כל ימיהם ולא יכלו להקריב קרבנות דקרבן נזיר נידר ונידב[12] הוא * ולא היה היתר גם בשילה[13] וכן קשה מן נזירות דאשלום[ד]: **פשוט מיהא קמייתא הריני נזיר וכו'.** נטמא בימי בנו. אמתני' קאי דתנן מניח את שלו ומונה של בנו לריש לקיש נפקא מינה לענין דאם נטמא בימי בנו אינו ולר' יוחנן נמי דסותר היינו דוקא כשפוסק מניינו [ב] והניח את שלו ומונה את של בנו ועומד באמצע מניינו אז דסותר[14] את של בנו סותר נמי את של מניינו לפי שלא השלים מניינו ואילו היה מונה שני מניינים אחד לו מסויים לעצמו ושוב היה מונה לבנו לעצמו ונטמא בימי בנו לא היה סותר מנין של עצמו [ל] לגמרי עד שלא התחיל מנין של בנו וריש לקיש אמר אינו סותר אלא נזירות של בנו אבל מה שמנה משלו תחילה אינו סותר אבל בריש' דמתני' דקתני הריני נזיר כשיהיה לי בן דמונה את שלו ואח"כ את של בנו דאם נטמא בימי בנו ד"ה אינו סותר אלא של בנו דכבר נסתלק לגמרי את שלו: **הדא** נזירות אריכתא היא. שהרי אינו מגלח [אלא] לאחר שישלים שלו ושל בנו ובאמצע נזירותו הוא עומד אבל ודאי נטמא בימי השלמה שלו אינו סותר אלא אותו שלו ולא של בנו: ב"ש הג"ה:

נטמא

אנזיר דלאחר כ' ולא הוי הפסק כלל. וה"ה דהוי מצי למבעי הריני נזיר עולם לאחר כ' יום ומעכשיו נזיר סתם דמצי נמי לאתשולי אנזיר עולם: אמר כמשה בז' באדר מהו. מי אמרינן דהוי קבלת נזירות דמסתמא ביום שנפטר משה רבינו ליה מהאיך נזירות אלא עשרה ימים ולא הוי בהן כדי גידול שיער דאין תגלחת פחות משלשים: **לא סלקין ליה הלין עשרה.** למנין נזירות דהא ליתא בהו גידול שיער הילכך לא חיילי ליה מעכשיו אלא לאחר עשרים יתחיל למנות שתי נזירות ויהא מגלח ביניתים. ואי אמרת תפשוט ממתני' דקתני מניח את שלו ומונה את של בנו ואח"כ משלים את שלו ואע"ג דלא מייתרי משלו אלא עשרה ואפי' הכי חיילי הא לא [ו]דמי דאילו התם כיון דאמר הריני נזיר סתם לכשיהא לי בן לא נחית למנייא דלא קאמר אימת [ז] (אי לאחר עשרין וחמשה) [ח] הילכך האי דהדר ואמר הריני נזיר דינא הוא דליחול עליה לאלתר דדילמא לא יהא לו בן עד לאחר שלשים דלא מייתרי כלל ואישתכח דמלאלתר הוה ליה למימני נזירות שלו א"ל זמנין דלא יספיק למימני את שלו קודם שנולד לו בן כיון דאי אפשר ליה בגילוח כדפרישית לעיל גבי מתני' כנזירות אחת דמי אלא הכא דקא נחית ליה למנייא דאמר לאחר עשרים איכא לך למיבעי בהכי בעיין כיון דעשרים יומין הוי: **ואם"ל.** היכא דאמר [ט] מעכשיו [י]מאה כיון דאפשר למימני מעכשיו עשרים ולאחר דמונה ליה שלשים אפשר למיהדר ולמימני תמנין משום דאיכא גידול שיער לבסוף חיילי להו מהשתא אכתי תיבעי לך הא אמר הריני נזיר לאחר עשרים ומעכשיו נזיר עולם מהו [יא] כיון דלנזירות עולם ליתא ליה הפסק דהיכא דאמר מעכשיו מאה יום הוא דאיכא למימר דמונה עשרים ואח"כ מונה שלשים ואח"כ מונה שמונים דודאי חיילא עליה לאלתר מכי אמר מאה יום משום דכיון דאית להו הפסק לסוף מאה הילכך הכא נמי אפשר למפסקינהו מתוכן אבל הכא דאמר מעכשיו נזיר עולם דנזיר עולם אין לו הפסק והאי דמגלח משלשים לשלשים היינו טעמא משום כובד ולא משום דליהוי הפסק וכיון דאין לו הפסק לא פסקינן להו מתוכן וכיון דלא אפשר בלא הפסקה לא תיחול עליה נזירות כלל עד לאחר עשרים לימני שלשים של נזירותו בריש: **ואם"ל.** לענין כולהו שאילתא לענין נזירות מועטת [ד] לנזירות מאה או לנזירות עולם (יג): **כיון דאפשר ליה לאיתשוולי.** אלהוא נזירות שקבל עליו לאחר עשרים ליחלו להו כולהו מהשתא אכתי תבעי לך אמר הריני נזיר שמשון לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר סתם מהו: **הכא.** בנזיר שמשון דלא אפשר לאיתשוולי עליה משום דשמשון לא הוה נדור אמרינן כיון דלא אפשר לאיתשוולי עליה אנזיר שמשון לא חיילא ההוא נזירות סתם (ד) [ה]דהואיל דסוף עשרים לא שלמי או דילמא חיילא: **אמר הריני כמשה בשבעה באדר.** דמשמע כמשה שנפטר בשבעה באדר [א] ושוב לא שתה יין מי הוי לשון נזירות או לא: **נטמא בימי בנו.** האי דאמר הריני נזיר כשיהא לי בן ונזיר סתם התחיל מונה את שלו ועד שלא השלים את שלו נולד לו בן מניח את שלו ומונה את של בנו ואם נטמא בתוך ימים הללו [ו]שמנה לבנו: **ר' יוחנן אמר סותר.** אף אותן ימים שמנה כבר על שלו [ב] דכיון [ז]דאפילו מנה את שלו אינו מגלח ביניתים כנזירות אריכתא דמי וסותר את הכל: **וריש לקיש אמר אינו סותר.** את שלו דנזירות דידיה לחוד ודבנו לחוד:

נטמא

עין משפט
נר מצוה

כו א מיי' פ"ד מהל' נזירות הל' מ ועי"ש בכ"מ:
כז ב מיי' שם הל"ט ועי"ש:
כח ג מיי' שם הלכה ו ז:
כט ד ה מיי' שם הל"ג:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה אמר הריני כמשה בז' באדר וכו' ושוב לא שתה. מלא שתה נמתק וכ"ג שתו יין כל"ל וכוותנו הכתוב' ד"ה אמר כמשה מ"מ: **ב]** ד"ה כ' יוחנן וכו' דכיון דאפילו מנה. נמתקו וכ"ג דאילו מניח את שלו וכו' כל"ל מ"מ: **ג]** תוס' ד"ה מי חיילא וכו' דמחיא. מלא דמחיא נמתק וכ"ג דדמיא כל"ל מ"מ: **ד]** **בא"ד** בלי הפסק הלכך אסתר. מלא אסתר נמתק וכ"ג אמרינן כל"ל: **ה]** **בא"ד** וה"ה דאמלי למבעי כ"ג עי' מ"מ: **ו]** בד"ה ואמ"ל הכא וכו' חיילא נזיר עולם דמהשתא כל"ל: **ז]** ד"ה אמר הריני נזיר כשמשון וכו' ואח"כ יתחיל מזיר. שמשון וידאה. מלא וידאה נמתק וכ"ג מדאל כל"ל דאותן כ' יום יהא מותר ביין וטומאה וגילוח ואחר כ' יתחיל סתם נזירות ל' יום ומדאל הסתם נזירות אח"כ יחול נזירות שמשון וכמ"ש תוס' לעיל ד"ה בעי רבא ובד"ה חדא מגו חדא מ"מ: **ח]** **בא"ד** ואח"כ יפסיק נזירות זה כל"ל: **ט]** **בא"ד** ויתחיל נזירות שמשון דלא קפיד אפי' אהפסקת. תיבות אפי' אהפסקת נמתקו וכ"ג תגלוחת בהפסקת כל"ל ור"ל דאחר כ' יומים יפיס סתם נזירות דהייט עוד י' יומים באיסור יין וטומאה רק שלא יגלח בסוף ואח"כ דהייט אחר אותן י' יומים יתחיל נזירות שמשון. ואע"ג דאיט יכול לקיים מצות גילוח בסוף נזירות שלו מ"מ אינו קפיד על זה אלא מה שיוכל לקיים מקיים ודו"ק מ"מ: **י]** **בא"ד** אבל לא מצי למיבעי היכא דאמר הריני נזיר כמשה כל"ל: **כ]** ד"ה פשוט מיהא קמייתא וכו' כשפוסק מניינו והניח מ' הנים נמתק וכ"ג ומנין כל"ל: **ל]** **בא"ד** לא היה סותר מנין של עצמו שהרי השלים מנין של עצמו לגמרי כל"ל מ"מ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה אמר הריני כמשה בז' באדר וכו' ושוב לא שתה. מלא שתה נמתק וכ"ג שתו יין כל"ל וכוותנו הכתוב' ד"ה אמר כמשה מ"מ: **ב]** ד"ה כ' יוחנן וכו' דכיון דאפילו מנה. נמתקו וכ"ג דאילו מניח את שלו וכו' כל"ל מ"מ: **ג]** תוס' ד"ה מי חיילא וכו' דמחיא. מלא דמחיא נמתק וכ"ג דדמיא כל"ל מ"מ: **ד]** **בא"ד** בלי הפסק הלכך אסתר. מלא אסתר נמתק וכ"ג אמרינן כל"ל: **ה]** **בא"ד** וה"ה דאמלי למבעי כ"ג עי' מ"מ: **ו]** בד"ה ואמ"ל הכא וכו' חיילא נזיר עולם דמהשתא כל"ל: **ז]** ד"ה אמר הריני נזיר כשמשון וכו' ואח"כ יתחיל מזיר. שמשון וידאה. מלא וידאה נמתק וכ"ג מדאל כל"ל דאותן כ' יום יהא מותר ביין וטומאה וגילוח ואחר כ' יתחיל סתם נזירות ל' יום ומדאל הסתם נזירות אח"כ יחול נזירות שמשון וכמ"ש תוס' לעיל ד"ה בעי רבא ובד"ה חדא מגו חדא מ"מ: **ח]** **בא"ד** ואח"כ יפסיק נזירות זה כל"ל: **ט]** **בא"ד** ויתחיל נזירות שמשון דלא קפיד אפי' אהפסקת. תיבות אפי' אהפסקת נמתקו וכ"ג תגלוחת בהפסקת כל"ל ור"ל דאחר כ' יומים יפיס סתם נזירות דהייט עוד י' יומים באיסור יין וטומאה רק שלא יגלח בסוף ואח"כ דהייט אחר אותן י' יומים יתחיל נזירות שמשון. ואע"ג דאיט יכול לקיים מצות גילוח בסוף נזירות שלו מ"מ אינו קפיד על זה אלא מה שיוכל לקיים מקיים ודו"ק מ"מ: **י]** **בא"ד** אבל לא מצי למיבעי היכא דאמר הריני נזיר כמשה כל"ל: **כ]** ד"ה פשוט מיהא קמייתא וכו' כשפוסק מניינו והניח מ' הנים נמתק וכ"ג ומנין כל"ל: **ל]** **בא"ד** לא היה סותר מנין של עצמו שהרי השלים מנין של עצמו לגמרי כל"ל מ"מ:

פי' הרא"ש (המשך)

כ' ילך אצל חכם ויתיר לו והרי הוא כאילו קיים אמר הריני נזיר שמשון לאחר כ' יום ומעכשיו נזיר סתם מהו מי אמרי' יתחיל למנות מעכשיו נזיר סתם ולאחר כ' יפסיק נזירותו ויתחיל נזיר שמשון ולא יגלח לעולם או דלמא כיון דאינו יכול להשלים נזירותו וגם אין שאלה לנזיר שמשון כדאיתא פ' בתרא דמכות לא חיילא עליו כלל נזיר של ל' יום. וי"מ הריני נזיר לאחר כ' יום ומעכשיו נזיר עולם דדינו דהכביד שערו מיקל בתער ומביא ג' בהמות מי חיילי. את"ל דבן נזיר מרובה בין נזיר מועטת חיילי. וכי מטו כ' יום מפסיק. שאני התם דדלא הוי הפסק כולי האי דדומה הוא לנזיר א' דבני חדא בקתא אינון. אבל הכא אי חייל מהשתא נזיר עולם כיון דנזיר [עולם] אינו כיוצא בו כלל הוי הפסק (ל): כולי דדומה הוא לנזיר א' הילכך לא חייל נזיר עולם עד אחר שישלים נזירותו שלאחר כ' יום או דלמא אפ"ה חייל מהשתא וכי מטו כ' יום יפסיק וימנה נזירותו ויגלח ויחזיר לנזיר עולם כיון דאפשר לאתשולי'

פי' הרא"ש

דוקא ההפסקה גורמת: ה"ג אמר הריני נזיר לאחר [כ'] יום ומעכשיו נזיר עולם מי חיילא עליה או לא. את"ל הריני נזיר לאחר [כ'] יום ומעכשיו ק' יום חיילי שאני התם דאע"ג דחיילי ק' יום מעכשיו אפשר לו לקיים כל משפט נזיר' שלאחר כ' יום כי אחרי ההשלמה של נזירות ק' יגלח ויביא קרבנותיו של ק' ושל נזיר שלאחר כ'. או לאידך פי' יגלח אחר נזירות שלאחר כ' ויביא קרבן ויגלח שנית אחר השלמת הק' אבל הכא אי חייל נזיר עולם מיד שוב לא יגלח לעולם. ומיירי כגון דאמר ומעכשיו נזיר לעולם דאותו אינו מגלח לעולם. אבל נזיר עולם מיקל בתער. למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לעיל בפ"ק, ואת"ל כיון דאפשר לאתשולי חיילא. כלומר לא תמנע נזיר לעולם מלחול לאלתר משום בטול נזירות שלאחר כ' דכיון דאפשר לאיתשולי על נזיר שלאחר כ' אמרי' כשאמר ומעכשיו נזיר לעולם היה בדעתו שיחול מיד ועל נזירות שלאחר

ז) נראה דל"ל הוי הפסק הלכך לא חייל נזיר עולם וכו' וכ"ה בתוס' ד"ה מי חיילא.

נטמא בימי צרעתו. אמר הריני נזיר מהיום[1] והתחיל למנות נזירות א) [שימים] חלוטו אינו עולה לנזירות וגם אינו סותר כדלקמן בפרק מי שאמר (דף יז:) ונטמא בתא בימי חלוטו לר"ל אינו סותר הימים הראשונים שמנה לנזירותו קודם ימי צרעתו וכשיטהר מצרעתו יגלח ויביא קרבנות מצורע ויחזור וישלים מנין נזירות כמו שפסק ור' יוחנן אומר סותר דהא בנזירות קאי ועדיין לא מנה המאה ולכשיטהר מצרעתו צריך למנות כל ימי נזירותו: וצריכא. לאשמועינן פלוגתייהו בבנו ובצרעתו: **נטמא** ביום גידול **שיער.** פי' אמר הריני נזיר שלשים יום וכשמנה כ' מנזירותו גילחוהו ליסטים על כרחו דהשתא לא יוכל לגלח ביום שלשים לנזירות ולהביא קרבנותיו עד אחר שלשים יום מיום שגילחוהו הליסטים דאין גידול פחות משלשים יום והתחיל הל' וכשמנה עשרה סיים נזירותו שהרי תחילה מנה עשרים טרם שגילחוהו הליסטים ואלו העשרים יום האחרונים אינם רק לגדל שיער שיוכל לגלח אחר נזירותו ולהביא קרבנותיו ובהס נטמא והאי דנקט ביום גידול שיער ולא נקט בימי כדנקט לעיל בימי צרעתו לפי [שאין] אפשר שלא יהו נמשכים ימי צרעתו עפי מיום אחד אבל גידול שיער אפשר שלא יאריך עליו אלא יום אחד כגון שגילחוהו ליסטים יום שני לנזירותו דהשתא אינו מוסיף על שלשים אלא יום שלכשוף בעבור גידול שיער:

התם שני נזירות. של בנו ואלו וכן נטמא בימי צרעתו נזירות לחוד וצרעת לחוד הכא תרתי נזירות הוא וכן נטמא ביום שהוא טהור חד נזירות הוא: **אמר** רב **חסדא הכל מודים שאם קידש שיער בדם.** פירוש אם לאחר שנזרק הדם נטמא קודם שגילח וקודם קידוש שיער שלא גילח כדכתיב וקידש ראשו שפירושו יתחיל לגדל ראשו אין לו תקנה. קס"ד שלא יוכל עולמית לשתות ביין ולגלח כיון שהביא כבר קרבנותיו וכיון דנטמא[2] קודם שגילח ובלא הבאת קרבן לא יוכל לגלח: אלימא [דמאן] מי אליבא דר' אליעזר כיון דאמר תגלחת מעכבו. לשתות יין תוך מלאת הוא כלומר הרי הוא כאילו נטמא קודם הבאת קרבנותיו שהוא בתוך מלאת ולסתור כלומר יחזור ויביא קרבנות כדתנן פרק ג' מיניין (לקמן דף מז.) מי שנזרק עליו אחד מן הדמים ונטמא ר' אליעזר אומר סותר את הכל ופריך בגמרא והאמר ר' אליעזר כל אחר מלאת [שבעה] סותר ומשני מאי סותר קרבנותיו ונאחר [שיטהר] יביא קרבנותיו והאי ב) יסתור[3] הכא ע"כ לאו דווקא דנטמא[4] ביום שלשים דהא א"ר אליעזר בפירקין לקמן (דף מז:) דאיתו סותר [אלא שבעה]: אלא אליבא דרבנן האמרי דתגלחת לא מיעכבא. לשתות ביין וכיון שהביא קרבנות מותר לנטמאות ולשתות בלא תגלחת כלל: **לעולם אליבא דרבנן ומאי אין לו תקנה למצות גילוח.** דכיון שהביא כבר קרבנותיו שוב לא יביא ונסתלק ומיד מותר לשתות ביין בלא תגלחת כלל והכל מודים דקאמר רב חסדא קאי אפלוגתא דרב ושמואל דפליגי דנטמא[5] ביום גידול שער אם סותר והכא דנטמא קודם תגלחת[6] מודים דאינו סותר דהוי כמי שגילח כבר: **נזיר** שכלו לו ימיו.

שמנה כל ימי נזירות ועומד ביום הבאת קרבנותיו:

לוקח על הטומאה. אם נטמא קודם הבאת קרבנותיו אבל אינו סותר נזירות שמנה אחר שכלו ימיו כבר ונהי דאשכחן בפירקא דלקמן (דף מז.) ואייתי לעיל נטמא יום מאה ואחד סותר שלשים היינו דוקא יום ק"א וגזרינן אטו יום שלשים דהוי יום תגלחת דאורייתא כדתנן פרק קמא (לעיל דף ה:) אבל ביום מאה ושנים אינו סותר [6] או ביום שלשים ואחד אינו סותר: [7] **שאני הכא דאמר.** לענין טומאה דאמר רחמנא וטמא ראש נזרו מי שנזרו תלוי לו בראשו שכבר שלמו אלא[8] אין לו עדיין נזירות אלא בראשו שלא גילח[9] אז לוקה על הטומאה דכתיב וטמא [ראש נזרו] ומיהא אם נטמא אחר שהביא קרבנותיו לא מחייב למ"ד תגלחת לא מעכבא דהך דרשא לא מתוקמא אלא קודם הבאת קרבן ומיקרי שפיר נזרו תלוי בראשו אע"פ שעדיין לא הביא קרבנותיו לפי שאין בגופו לעשות אלא תגלחת אבל אם שתה יין או גילח לא מחייב דהא ליכא כהו קרא כמו גבי טומאה:

נטמא בימי צרעתו ר' יוחנן אמר [8]סותר ריש לקיש אמר אינו סותר רבי יוחנן אמר סותר דהא בנזירות קאי ריש לקיש אמר אינו סותר צרעת לחוד ונזירות לחוד וצריכא דאי איתמר בהך קמייתא בההיא א"ר יוחנן סותר שם נזירות אחת היא אבל בהא אימא מודה ליה לריש לקיש דנזיר לחוד וצרעת לחוד ואי איתמר בהא בהא קאמר ר"ל אבל בהך אימא מודה ליה לר' יוחנן צריכא נטמא ביום גידול שער רב אמר [2]אינו סותר אפי' לר' יוחנן דאמר סותר הני מילי היכא דקאי בנזירות גידול שער מישלם נזירות הוא ושמואל אמר סותר אפי' לריש לקיש דאמר אין סותר התם שתי נזירות הכא חדא נזירותא אמר רב חסדא הכל מודים שאם קדש שער בדם אין לו תקנה אליבא דמאן אי אליבא [9]דרבי אליעזר כיון דאמר תגלחת מעכבת תוך מלאת היא ולסתור אלא אליבא דרבנן [3]האמרי תגלחת לא מעכבת לעולם אליבא דרבנן ומאי אין לו תקנה [7]אין לו תקנה למצות גילוח אמר ר' יוסי ברבי חנינא נזיר שכלו לו ימיו לוקה על הטומאה ואינו לוקה על התגלחת ולא על היין מאי שנא טומאה דלקי דאמר קרא [4]כל ימי הזירו לה' לרבות ימים שלאחר מלאת כימים שלפני מלאת אי הכי אתגלחת נמי ליחייב דהא אמר רחמנא [2]כל ימי נדר נזרו תער לא יעבור על ראשו לעשות ימים שלאחר מלאת כימים שלפני מלאת ותו [3]כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין לעשות ימים שלאחר מלאת כימים שלפני מלאת

שאני

נטמא בימי צרעתו. היה נזיר ונצטרע ובימי צרעתו נטמא למתים: **ר' יוחנן אמר סותר.** את הקודמין דהא אכתי קאי בנזירות הואיל [6]דכי נתרפא מצרעתו משלים מה [5]שכבר מנה קודם שנצטרע: **ריש לקיש אמר אינו סותר.** דימי צרעת לחוד הואיל ואין עולין לו למנין ימי נזרו. והיינו דאמר לקיש בנטמא תרתי דרבי יוחנן וריש לקיש בנטמא אחריני ואף המור"ם חז"ל [1]להיו"ת כדבר"י היינו דבין כי נטמא בצרעתו ובין בנזירות בנו דההוא אידך נזירות נזיר מאה מיירי לפי שלא מלינו גידול [6] פחות משלשים והואיל ובתרוייהו צריך לגלח דלכי נתרפא מצרעתו נמי צריך לגלח הילכך לא מיתוקם אלא בנזירות מאה [7]: **נטמא ביום גידול שער.** כגון שקיבל עליו נזירות מאה יום וכי מנה שבעים ונצטרע וכי נטהר גילח תגלחת לצרעת ואכתי פשו מן המאה שלשים יום לתית בהו גידול שיער ונטמא ביום גידול שער היינו ביום מאה שבו שלם גידול שיער שלו דברי הכל סותר השלשים שאחר הצרעת אבל באם סותר שבעים שלפני הצרעת פליגי: **רב אומר אינו סותר.** דאפי' לרבי יוחנן דאמר נטמא בימי בנו דסותר כל נזירות[3] התם בנזירות קאי להכי מצי סתר לנזירות נמי אבל הכא כיון דנטמא ביום מישלם גידול שיער [5]כבר שילם נזירותו ולית ליה כח למסתר דלפני צרעת: **ושמואל אמר סותר.** את הכל אפי' ע' קמאי: [3] **שם נזירות אחת היא.** [1][אבל] מנין שלו ומנין של בנו [2]תרי נזירות מיתקרו: ל"א **נטמא ביום גידול.** כגון דאמר הריני נזיר והתחיל ומנה עד עשרים יום ונטמא וסתר את הכל והתחיל למנות נזירות אחרת ומנה עשרה ימים בטהרה ואח"כ נטמא באחד מכל עשרים יום המותרין להשלים לנזירות: **רב אמר אינו סותר.** הללו עשרה דאפילו לרבי יוחנן דאמר סותר הני מילי היכא דקאי בנזירות גמור אבל האי דלא איטמי אלא בימי גידול שיער דמשלם נזירות הוא דלכי האי דאחדר איטמי מעשרה ואילך לא הוי אלא תשלומי נזירות ואפי' ר' יוחנן מודה דאינו סותר להנך עשרה אלא כיון דהזה שלשי ושביעי מתחיל למנות מעשרה ואילך עד שלשים: **ושמואל אמר סותר אפילו לר"ל הו.** אבל הכא חדא נזירות. והא דאמרינן מישלם נזירות הוא לא אירא דכיון דסתרו הראשונים שוב אי אתה יכול לגרף עמהן הללו [4] ולומר שלשים הן: **הכל מודים שאם קידש שיער בדם.** [5]ביום ל"א צריך להביא קרבנותיו ולהתגלח אחר קרבנותיו אם כבר מזרק הדם כשנטמא ועדיין לא גילח שאין לו תקנה להתירו [6]כיון דלמנות פעם אחרת ולהביא קרבן אחר אי אפשר דקרבן אחד הוא מביא ולא שני קרבנות וכבר הביא קרבן אחד ואין עולה לו דהא כבר נטמא לפיכך אין לו תקנה. והא דקתני קידש לישנא דקרא נקיט דכתיב וקדש את ראשו (במדבר ו) : **כיון דאחר תגלחת מעכבא.** לשתות ביין בתוך מלאת קיימא ביה [7]לסתור מה שמנה ולייתי קרבן אחר: **אלא אליבא דרבנן.** דפליגי עליה בפרק ג' מיניין (לקמן דף מז.) ואמרי כיון שזרק עליו אחד מן הדמים נטהר [8]: **למצות גילוח.** דלא יהא תגלחת בטהרה כמצותו [9] לעולם שהרי אינו יכול לסתור ולמנות נזירות אחרת שהרי לאחר מלאת נטמא הילכך אין לו תקנה לגלח בטהרה אלא מגלח בטומאה: **נזיר שכלו לו.** ימי שלשים [10] נזירות סתם ולנזירות מרובה כל ימיה שהזיר ולאחר מלאת צריך להביא קרבנותיו נטמא לוקה על הטומאה: **ואינו לוקה על התגלחת.** אבל אינו לוקה אם גלח קודם שהביא קרבנותיו אז שתה יין קודם שהביא קרבנותיו: **דאמר קרא כל ימי הזירו לה'.** דכתיב כל דלא צריך וכתביה ואמר כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא לרבות ימיה כו': **כל ימי נדר נזרו תער וגו' כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין וגו'.** ולילקי נמי אתרוייהו: שאני

א) מיי' פ"ז מהל' מזירות הל' י:
לא ב) מיי' פ"ו מהל' מזירות הל"י:
לב ג) מיי' שם פ"ח הל' ה:
לג ד) (מיי' שם פ"ו הל"ד):

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי נִדְרוֹ הַזִּירוֹ לַיְיָ עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:
במדבר ו ו
2. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ:
במדבר ו ה
3. כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל:
במדבר ו ד

נוסחת הריב"ן

ס) זלכי: ב) שמנה כבר: ג) לזהורות: ד) בכ"א כתוב כאן ענין אחר גלוין וכי נטמא בתא בימי צרעתו פליגי בה ר' יוחנן אמר סותר כל ימי מזירותו דאמ"ג דבימי צרעתו הוא מ"מ הא בנזירות קאי הלכך סותר כי היכי דסתר כשנטמא בתא בלא צרעת ור"ל אמר אינו סותר כלום דהא בימי צרעתו קאי ואמ"ג דהוי מזיר כיון דבימי צרעתו נטמא צרעת לחוד שהרי יש לו גילוח לבדו שאין עולה לו לגמלתא מזיר הלכך דינו משונה מדמזיר שאם נטמא בימי צרעתו אינו סותר כלום ומזירות לחוד שאם נטמא כשהוא (מצורע) [מזיר] סותר מזירותו: ה) הא דמנין כבר: ו) אחת היא דמנין: ז) תרוייהו: ח) מלרפא: ט) הלוי ר' ימים ולומר: י) אם ביום ל"א שלריך: כ) להמירו ביין לגמלות: ל) ולכתוב: מ) ותגלחת לא מעכבא ה"ל מותר לגמרי: לעולם אליבא דרבנן ומאי אין לו תקנה דקאמר לאו לענין היתר יין אלא למצות גילוח דלא יהא כו':

פי' הרא"ש

רבו נזהרים נזירות מחמת צער. או דלמא לא שהרי גם בד' באדר נולד וכמו כן הוא יום משתה ושמחה. פשוט מיהא קמייתא אמר הריני נזיר ברייתא היא ס) והא דאמרי' במתני' נולד לו בן עד ע' לא הפסיד כלום. והכא לא אמרי' דמיבלע נזיר של כ' בתוך נזיר ק'. וי"ל דהכא אם איתא דכוונתו להבליע א"כ בחנם אמר הריני נזיר לאחר כ' יום דלעולם מובלע בתוך נזיר ק' אבל במתני' בדעתו היה שיהיה נזיר מיד אולי ישלמו נזירותו קודם שיולד לו בן. ואם יולד לו בן קודם שישלימו שיהו מובלעים זה בתוך זה: נטמא בימי בנו. אסיפא דמתני' קאי דקתני מניח את שלו ומונה את של בנו: ר' יוחנן אומר סותר אף שלו דכיון דהפסיק באמצע נזירות והתחיל למנות את של בנו כוליה נזירות אריכתא היא וקרינן בכוליה והימים הראשונים יפלו. אבל ברישא מודה ר' יוחנן דאינו סותר הכל כיון דכבר השלים את שלו וכן בסיפא ב) אם נטמא בימי השלמה שלו: נטמא בימי צרעתו. אמר הריני נזיר ק' יום והתחיל למנות ונצטרע ואמרי' לקמן דימי חלוטו אינן עולים וגם אינן סותרים וכשטיהר מצרעתו יגלח ויביא קרבן מצרעתו וישלים ימי נזירות שהפסיק ר' יוחנן אומר סותר כיון שנטמא קודם שהשלים ימי נזירות [נזירות] אריכתא היא: וצריכא לאשמועינן פלוגתייהו בתרוייהו: נטמא ביום גידול שער כגון סתם נזיר שנצטרע ובימים שנצטרע מגלח ומביא קרבנותיו וצריך למנות עוד ל' יום לגדול שער מלבד הימים הראשונים שמנה קודם שנצטרע לפי שאין תגלחת פחות מל' יום. וכן אם גלחהו לסטים אחר שמנה קצת צריך למנות ל' יום לגידול שער אם נטמא אחר שהשלים ל' יום נזירותו קודם שהשלים ימי גידול שער פליגי רב ושמואל. והא דנקט ביום גידול שער. ולעיל נקט בימי צרעתו לפי שא"א שלא יהיה בצרעת יותר מיום א' אבל הכא אפשר שאין גידול שער אלא יום א' כגון שנצטרע או שגלחוהו לסטים ביום הראשון: התם שתי נזירות שלו ושל בנו. וכן נזיר לחוד וצרעת לחוד: הכל מודים שאם קדש שער בדם אין לו תקנה הכל מודים רב ושמואל דפליגי בנטמא ביום גידול שער

ס) נראה דתסתר כאן ול"ל ואח"כ מונה שמונים. והא דאמרינן בתמני': ב) ר"י דאינו סותר את שלו בנו: ג) נראה דל"ל לא יוכל לגלח בלא הבאת קרבן וכ"ה בתוס'.

גליון הש"ם

תוס' ד"ה לוקה כו' או ביום ל'. ע' לעיל דף ו ע"א תד"ה נטמא ולקמן דף טז ע"ב ד"ה נטמא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוד"ה ונטמא בימי דנטמא וכו' והתחיל למנות מזירות ונצטרע כל"ל: **ב)** ד"ה אלימא דאמלן וכו' ומשני מאי סותר קרבנותיו ונאחר שיטהר יביא קרבנותיו והאי יסתור. מלא יסתור נמתקן וג"כ סותר כל"ל:

הגהות התוספות

1. מיבא מהיום נמתקן ול"ל מאה יום. 2. מיבא וכוין דנטמא נמתקן. ול"ל ונטמא. 3. ל"ל לסתור. 4. נדל"ל בנטמא. 5. ל"ל בנטמא. 6. ל"ל קודם תגלחת אחר שהביא קרבנותיו מודים כו'. 7. מיבא דאמר נמתקן. 8. מיבא אלא נמתקן ול"ל ימי מזירותו ועתה אין לו מזירות כו'. 9. ל"ל שלא גילח עדיין.

מוסף רש"י

דאי ר"א כיון דתגלחת מעכבתה וכו' כדאמרינן בפרק ג' מיניין (לקמן מו.) ואחר שתה המזיר יין, אחר מעשים טובין, (לקמן נח.).

פי' הרא"ש (המשך)

שאם (גדל) [קדש] שער בדם. כלומ' שנזרק דם קרבנותיו בעוד שערו קדוש דהיינו קודם גילוח כדכתיב וקדש ראשו ביום ההוא דגידול שער מקרי קדושה: אין לו תקנה. קס"ד שלא יוכל לגלח ולישמא למתים לעולם. דכיון שניטמא אחר זריקת הדם קודם שגילח לא יוכל לגלח קודם ג) הבאת קרבן אי אליבא דר' אליעזר כיון דאמר תגלחת מעכבת דאפי' הביא קרבנותיו אסור לשתות יין ולישמא למתים עד שיגלח דאמרי' לקמן פ' ג' מיניין אם משנזרק עליו א' מן הדמים נטמא ר"א אומר סותר הכל ופריך לקמן והא אמר ר' אליעזר כל לאחר מלאת אינו סותר ומשני מאי סותר קרבנותיו ולאחר ד' יביא קרבנותיו: תוך מלאת הוא אלא הוי כמו נטמא קודם הבאת קרבנותיו שסותר ד': הא אמרי' תגלחת לא מעכבא. ואחר הבאת קרבנותיו מותר לשתות יין ולישמא למתים אפי' לא גלח: אין לו תקנה למצות גילוח דכיון שהביא קרבנותיו נסתלק נזירותו בלא גילוח ואפי' אם יגלח עיקר מצות גילוח דקרא בעוד שהיה סותר כדי לקיים מצות גילוח בטהרה ובהא מודו רב ושמואל: נזיר שכלו לו ימיו ששילמו ימי נזירותו ועדיין לא הביא קרבנותיו לוקה על הטומאה אע"פ שאינו סותר אפי' מדרבנן אלא ביום ל"א אבל ביום ל"ב אינו סותר אפ"ה לוקה. דאמר קרא כל ימי הזירו לה' על נפשות מת לא יבוא וכל לרבויי אפי' ימים שלאחר מלאת ואמר רחמנא וטמא ראש נזרו יש שנזירות תלוי בראשו. כלומר ששלמו ימי נזירתו ואין לו נזיר עתה אלא בראשו שלא גלח עדין מוזהר על הטומאה. ומי' אם הביא קרבנותיו לא מחייב למ"ד תגלחת לא מעכבא. ומקרי שפיר נזיר תלוי בראשו אע"פ שלא הביא קרבנותיו לפי שאין בגופו לעשות אלא תגלחת:

ה) [לקמן כח. מו. מז. סג.], ו) [לעיל ע"ח], ז) שיך לדף טו ע"ח,

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה ריש לקיש וכו' גידול שער פחות משלשים והואיל ובתרוייהו נ"ב זהו ע"פ דעת הגליון דלעיל במתניתין: (ט) ד"ה ומאמ"ל וכו' ע' קמאי דשם מזירות אחת היא אבל מנין שלו וכו' מיתקרו לשנה אחרינא נטמא ביום גידול שער כגון דאמר וכו' להשלים למזירות רב אמר כל"ל והד"ח: (ג) ד"ה למצות גילוח וכו' כמצותו שהרי כל"ל ומיכא בעולם נמתק: (ד) ד"ה מזיר וכו' לנזירות סתם:

שאני הכא. גבי טומאה טעמא מאי הוא דלוקה דכתיב וטמא ראש נזרו מי שנזרו תלוי לו בראשו דמשמע שתהא הכתוב את הטומאה במי שעדיין לא נתגלח ואפי' לאחר שכלו לו ימיו [ו] כל זמן שלא גילח שערו שנזרו על ראשו מי שכבר כלו ימי נזירותו ואין נזרו תלוי אלא בראשו: **אם גילח ושתה יין ונטמא למתים סופג את הארבעים.** אלמא דגמרי ימי ימי לרבות ימים שלאחר מלאת ותיובתא לר' יוסי בר' חנינא: **מתני' הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר מאה יום.** והתחיל למנות את שלו אם נולד לו בן עד ע' יום [ז]צריך להניח את שלו ולמנות את של בנו: **לא הפסיד כלום.** דשלשים יום הוא דמייתרי ליה ממאה אלא מניח את שלו ומונה את של בנו ומגלח ומונה שלשים כדי להשלים מאה שלו ומגלח דבשלשים אית בהו כדי גידול שער: **אבל אם נולד לו לאחר ע'.** דלא מייתרי להו שלשים [ח]דלית בהו גידול שער שאין תגלחת פחות מל' יום הלכך סותר את הכל ומתחיל למנות את של בנו ומגלח ואחר כך מונה מאה שלו. וה"מ בנזירות מרובה אבל בנזירות מועטת אינו סותר כלל כדתנן לעיל[ט] מניח את שלו ומונה את של בנו ואחר כך משלים את שלו ואינו סותר וטעמא מאי כדאמרן [לעיל יד.] שאין תגלחת בינתים וכחדא נזירות אריכא הוא: **גמ' אמר רב.** נולד לו בן ביום ע' עולה לו לכאן ולכאן אותו יום עולה לו למנין ע' ולמנין של בנו [י]דשלשים דלבנו נמי מתחיל למנות בו ביום וכן כשבא להשלים מאה שלו שלאחר נזירות של בנו אין צריך למנות אלא כ"ט: [יא]**איתגורי מיתגר.** דעולה לו לכאן ולכאן שאינו צריך להשלים [יב] אלא למאה בלבד ועוד [יג]שנזירות של בנו מתחיל מבו ביום צריכא למימר דלא הפסיד כלום: **אלא בדין הוא דלא ליתני עד שבעים ומשום דקתני סיפא כו'.** הך אלא נשתנה מכל אלא שבש"ס והכי משמע אלא משום דקתני סיפא אחר ע' תנא ליה רישא עד ע' ובדין הוא דלא ליתנייה כלל דהא אמרינן דאפילו איתגורי מיתגר. ואית ספרים דכתיב בהו [יד]בדין ליתני עד ע' כו' אלא משום דקתני סיפא ליפא להפסיד דקתני אחר ע' סותר תנא נמי רישא [עד ע'] דאינו סותר [טו]: **ת"ש נולד אחר שבעים סותר ע'.** ואי איתא כדקאמרת [טז] אמאי סותר כיון דמתחיל למנות מבו ביום לבנו ויום שלשים דבנו עולה לו לכאן ולכאן אכתי פשו להו שלשים יום כדי גידול שיער: **מאי אחר.** דקתני אאחר אחר דהיינו ע"ב דאפילו [יז]אי אמרת דעולה לכאן ולכאן אכתי לא פשו להו אלא כ"ט יום ואין תגלחת פחות משלשים יום: **מאי איריא דקתני.** רישא עד ע' לא הפסיד כלום אפילו לאחר ע' ביום ע"א נמי לא הפסיד דהא אמרת דלא סתר אלא ש"מ אחר ממש דיום ע"א דקתני סותר משום דלא אמרינן שהוא עולה לו לכאן ולכאן: **א] וכן מתניתין נרש.** [יח]וכן לענין זה קשיא מתניתין לרב ש"מ: **ורב נמאן אמרה לשמעתיה.** ואי קשיא למה לי [יט]מיבעיא הכי הא אשכחן בפ"ק[כ] דתני יום שלשים עולה לכאן ולכאן דילמא מתני' דהתם לא מתרצא כרב מתנא אלא כבר פליג דאמר אין סתם נזירות אלא כ"ט [כא]: **ג' ימים קודם לרגל בטלה ממנו גזירה שבעה.** שאין צריך להשלים אחר הרגל ז' ימי אבילות דכיון דעיקר האבילות דהיינו ג' ימים ראשונים דלאמרינן במועד קטן [יט.][כב] הוי קודם לרגל ביטל הרגל את האחרונים: **ואם קברו ה' ימים [כג]לפני הרגל.** כיון דיום אחד של שלשים היה קודם הרגל ביטל הרגל ממנו גזירת שלשים: **ומותר לספר ערב הרגל.** משום כבוד הרגל: **אסור לספר אחר הרגל.** עד שלשים:

אסור לגלח. פי' קודם זריקת דמים שהרי מצותו לגלח על הדמים ומשם גילח על אחד משלשתן אמרינן לקמן דילמא:

אמר רב יום שבעים עולה לו לכאן ולכאן. פי' נולד לו בן ביום ע' מקצת היום שקודם הלידה עולה למנין המאה והרי עשה ע' יום מן המאה (שהוא יום ל"ו) ומקצת היום שאחר הלידה עולה לתחילת הנזירות ולא יתנה נזירות בנו אלא עד[1] כ"ט יום הרי ביום ל"ט דשלו ל'[2] לבנו ו"מ השתא שיום ע' עולה לכאן ולכאן שיוכל לגלח ביום המאה שהוא יום ל"ו לבנו מתוך שאותו תגלחת עולה לנזירות בנו מן הדין שהוא יום [ל"ו] לבנו עולה נמי אותו תגלחת גם לנזירות דנפשיה שהוא מאה יום אע"פ שאם לא נולד לו הבן לא היה יכול לגלח על נזירתו אלא ביום ק"ו היה יכול לגלח עד ק"ו לנזיר[3] נזירות דנפשיה השתא נמי לא יגלח עד יום ק"ו ויש לומר דהא [דלא] מצי לגלח ביום ק' לא הוי אלא מדרבנן כדפירשנו בפ"ק (דף ו.) דמדאוריתא מצי לגלח ביום ק' דמקצת היום כולו. ומדרבנן הוא דאצטריך לאמתויי [עד] יום ק"א והכא אוקמו' אדאורייתא ולאידך פירושא יום ע' מתחיל נז' בנו ומגלח יום ק' שהוא יום ל"א לנזי' בנו ומשלים ל' לנזירותו נמצא שהרויח יום א'. ולפי' קמא תימא הוא שיום א' באמצע עולה לו לשנים: אתגורי אתגור. וה"ל למתני הרויח יום א'. בדין הוא דלא ליתני עד ע' לא הפסיד אלא הו"ל לשנות עד ע' הרויח. אלא משום דקתני סיפא אחר ע' סותר שהוא מפסיד קתני רישא נמי לא הפסיד ולאו דוקא אלא אף מרויח הוא: ת"ש מסיפא נולד לו אחר ע' סותר. ולרב אם נולד לו ביום ע"א אמאי סותר הרי מובלע נז' בנו בתוך הק'. ותימה לרב לא היו מובלעים ימי נזירות בנו בתוך ימי נזירותו דימי נזירותו שלמי ביום צ"ט כיון דיום ע"א עולה לב' ימים לנזירותו וימי נזירות בנו לא שלמי עד יום ק'. וי"ל דמ"מ נזי' בנו מובלע בתוך מאה יום שהזכיר בנזי'. וע"ל הא דאמר רב דעולה לשנים ו) אז לא יהיו מובלעים ימי נזירות בנו בימי נזירותו. ועל כרחיך אז לא יעלו לשנים. ולכך אמרי' דאינו עולה לשנים ואז יהיו מובלעים. ולאידך פירושא פריך שאם נולד ביום ע"א אינו מפסיד כלום: מאי אחר אחר כגון שנולד לו ביום ע"ב: אלא ש"מ אחר אחר ממש ומתני' דאיתא לדרב כלו' לית לה להא דרב: ורב כמאן אמרה לשמעתיה דאית ליה דיום א' עולה לב' ימים אליבא דמאן (א"ר) [אילימא] כאבא שאול דתנן הקובר את מתו ג' ימים קודם הרגל בטלה הימנו גזרת ז' דאמ' במ"ק ג' לבכי וז' להספד ול' לגיהוץ. וכיון שמנה ג' ימים החמורים קודם הרגל בטלה הימנו גזרת ז' ח' ימים בטלה הימנו גזרת ל' דכיון דנהג יום א' דין ל' יום קודם הרגל נתבטלו. ומותר לספר ערב הרגל מפני כבוד המועד: ואם לא ספר ערב הרגל. לא חש לכבוד המועד אסור לספר אחר הרגל עד מלאת לו ל' יום:

ו) נראה דל"ל הא דאמר רב דעולה לשנים דוקא דייהו מובלעים בין כך וכך אבל אם יהיה עולה לשנים אז לא יהי'.

ח) [ל"ל דתניא], ט) [מ"ק יט:], י) [דף יג:], יא) [דף ו.], יב) [עי' רש"י ותוס' שם],

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט

נוסחת הריב"ן

ח) שכלו לו ימיו הואיל ולא הביא קרבנותיו מייב אבל אם נתגלח שאין מזירות בראשו וטמא אין לוקה על הטומאה וכ"ש אם נתגלח קודם שהביא קרבנותיו דאין לוקה דהא לא מפרש ביה קרא כי היכי דקא מפרש בטומאה הס"ד והשאר ליתא: ט) ומיהו: יג) ולית: ד) דשלשים של בנו: ה) (אתגורי כו' למאה בלבד) ליתא בכ"י: ו) שנזירותו: ז) אלא בדין הוא דלא לתני עד שבעים לא הפסיד כו' אלא כו': ח) וקתני לא הפסיד הס"ד: ט) דקאמר' מאי אחר דקתני אמאי סותר כו': י) כי אמרת: כ) וכענין זה: ל) למיבעי: מ) כ"ש יום הס"ד ואח"כ כתוב גליון ג' ימים: נ) קודם הרגל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה איתגורי וכו' שאינו צריך להשלים למאה אלא כ"ט בלבד ועוד:

גליון הש"ם

גמ' מאי אחר. כזה נלה דף י"ד ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה וכן מתניתין לרב. נ"ב עיין מ"מ: ב) תוס' ד"ה אמר רב יום שבעים וכו' שיוכל לגלח ביום מאה כיון דלמזירות קמא כל"ל: ג) ד"ה לא הפסיד כלום וכו' והוי ליה למתני במתניתין הרויח ברייתא. מלא ברייתא ומתק וע"ב בגליון כל"ל: ד) ד"ה אלא בדין הוא וכו' עד שבעים דלא הפסיד והוי כמו וכו'. תיבות והוי כמו וכו' נמתקו: ה) ד"ה אילימא כו' בטלה הימנו גזרת שבעה תוך. מלא תוך נמתק וע"ב תורת ז' כל"ל:

הגהות התוספות

1. ל"ל עוד. 2. ל"ל שלמו ל'. 3. תיבות לנזיר נמתק ול"ל לנזירות דנפשיה. 4. ל"ל ולא מזכיר ולא הפסיד והוי כמו וכו'. 5. תיבות והשתא כי נולד ק"א, ולא יגלח ביום ק"ו, הכל נמתק. 6. ל"ל אחר.

שאני הכא דאמר רחמנא [1]וטמא ראש נזרו מי שנזרו תלוי לו בראשו מיתיבי [א]נזיר שכלו לו ימיו אסור לגלח ולשתות יין ולטמא למתים ואם גילח ושתה יין ונטמא למתים ה"ז סופג את הארבעים תיובתא: **מתני'** [2]הריני נזיר לכשיהא לי בן ונזיר מאה יום נולד לו בן עד שבעים לא הפסיד כלום לאחר שבעים סותר שבעים שאין תגלחת פחות משלשים יום: **גמ'** אמר רב יום שבעים עולה לכאן ולכאן תנן נולד לו עד שבעים לא הפסיד כלום ואי סלקא דעתך עולה לכאן ולכאן איתגורי מיתגר אלא בדין הוא דלא ליתני עד שבעים ומשום דקתני סיפא אחר שבעים סותר שבעים קתני רישא שבעים ת"ש מסיפא נולד אחר שבעים סותר שבעים [ב]מאי אחר אחר אבל אחר ממש מאי הכי נמי דלא סתר אי הכי מאי איריא דתני נולד עד שבעים לא הפסיד כלום אפי' אחר שבעים נמי הא אמרת לא סתר אלא ש"מ אחר ממש וכן מתני' לרב שמע מינה ורב כמאן אמרה לשמעתיה אילימא כאבא שאול [ג]דתנן [ד]הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בטלה ממנו גזירת [ה]שמנה ימים קודם לרגל בטלה ממנו גזירת שלשים ומותר לספר ערב הרגל ואם לא סיפר ערב הרגל אסור לספר אחר הרגל

אבא

לו לכאן ולכאן איתגורי מיתגר והוי ליה למיתני במתניתין הרויח [ג]בריוח הבן דאי לא נולד לו הבן לא מגלח אלא עד יום ק"ו והשתא לפי דברי רב מגלח ביום ק' נמצא שהרויח בלידת הבן ומאי קאמר לא הפסיד: **אלא** בדין הוא דלא ליתני עד ע' **לא הפסיד** בלל. כלומר מן הדין לא היה לו לשנות בזה הלשון לא הפסיד אלא אדרבה ה"ל למיתני הרויח ומשום דקתני סיפא לאחר שבעים סותר פי' כי מפסיד בלידת הבן תני נמי רישא עד שבעים לא הפסיד כלום וה"ה אפי' ברישא הרויח בלידת הבן ובמקצת ספרים אין כתוב אלא רק בדין הוא דלא ליתני עד שבעים ולא הפסיד[4] ד] והוי כמו וכו': **ת"ש** מסיפא נולד לו לאחר שבעים סותר. פי' מפסיד וסבירא ליה דאחר שבעים הוי פי' ביום שבעים ואחד ואמאי מפסיד כלום לרב בלידת הבן והא יום הלידה עולה לכאן ולכאן עולה נמי לתחילת הנזירות דבן נמצא כי ל' יום דבן כליס ביום ק' ויכול השתא לגלח ביום ק"ו והשתא כי נולד הבן ביום ע"ו יגלח ביום ק"ו[5] הרי לא הפסיד כלום: **מאי** אחר דמתני' דקתני סותר אחר אחר. פירוש שנולד ביום ע"ב דהשתא לא יכול לגלח אלא ביום ק"ב והפסיד בלידה: **אבל** אחר ממש מאי. דהיינו ביום ע"ו הכי נמי לא סתר כו' אלא ש"מ אחר ממש: **וכן** מתני' לרב ש"מ. פי' מ"מתני' יש להוכיח דלא כרב דסבירא ליה למתני' דיום הלידה אינו נחשב לנזירות הבן כמו דנחשב לנזירות דידיה למאה יום שהוא נגרר ונחשב אחר ימים שעברו דהיינו לנזירות דידיה ולא דמי למאי דפרשינן במתני' דאי נולד הבן ביום ראשון לנזירות דעולה לשניהם דודאי כיון שהוא תחילת נזירות לזה כמו לזה למה יעלה לאחד טפי מלשני אבל הכא דהוא התחיל לנזירותו כבר זה ימים רבים סברא הוא דיום לידה יהיה נחשב ונגרר אחר ימים שעברו דהיינו לנזירות דנפשיה ונזירות הבן יתחיל מיום שאחר הלידה ואם תאמר והא תנן לקמן ומייתינן לה בפ' קמא (לעיל דף ו.) דיום שלשים עולה מקצתו לראשון ומקצתו לנזירות

ט) [ל"ל דתניא], י) [מ"ק יט:], יא) [דף יג:], יב) [דף ו.], יג) [עי' רש"י ותוס' שם],

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט

נוסחת הריב"ן

ח) שכלו לו ימיו הואיל ולא הביא קרבנותיו מייב אבל אם נתגלח שאין מזירות בראשו וטמא אין לוקה על הטומאה וכ"ש אם נתגלח קודם שהביא קרבנותיו דאין לוקה דהא לא מפרש ביה קרא כי היכי דקא מפרש בטומאה הס"ד והשאר ליתא: ט) ומיהו: יג) ולית: ד) דשלשים של בנו: ה) (אתגורי כו' למאה בלבד) ליתא בכ"י: ו) שנזירותו: ז) אלא בדין הוא דלא לתני עד שבעים לא הפסיד כו' אלא כו': ח) וקתני לא הפסיד הס"ד: ט) דקאמר' מאי אחר דקתני אמאי סותר כו': י) כי אמרת: כ) וכענין זה: ל) למיבעי: מ) כ"ש יום הס"ד ואח"כ כתוב גליון ג' ימים: נ) קודם הרגל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה איתגורי וכו' שאינו צריך להשלים למאה אלא כ"ט בלבד ועוד:

גליון הש"ם

גמ' מאי אחר. כזה נלה דף י"ד ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה וכן מתניתין לרב. נ"ב עיין מ"מ: ב) תוס' ד"ה אמר רב יום שבעים וכו' שיוכל לגלח ביום מאה כיון דלמזירות קמא כל"ל: ג) ד"ה לא הפסיד כלום וכו' והוי ליה למתני במתניתין הרויח ברייתא. מלא ברייתא ומתק וע"ב בגליון כל"ל: ד) ד"ה אלא בדין הוא וכו' עד שבעים דלא הפסיד והוי כמו וכו'. תיבות והוי כמו וכו' נמתקו: ה) ד"ה אילימא כו' בטלה הימנו גזרת שבעה תוך. מלא תוך נמתק וע"ב תורת ז' כל"ל:

הגהות התוספות

1. ל"ל עוד. 2. ל"ל שלמו ל'. 3. תיבות לנזיר נמתק ול"ל לנזירות דנפשיה. 4. ל"ל ולא מזכיר ולא הפסיד והוי כמו וכו'. 5. תיבות והשתא כי נולד ק"א, ולא יגלח ביום ק"ו, הכל נמתק. 6. ל"ל אחר.

שני אלמא ביום ל' עולה לכאן ולכאן וי"ל דשאני התם דאותו יום בין שתי נזירות ואלו להחשיבו תחילתו (לו) לנזירות ראשון וסופו לנזירות שני משום דכיון דהביא קרבנותיו מ"כ נגמר נזירתו דין הוא שיתחיל נזירות השני מיד מידי דהוה אמקבל נזירות בתחי היום דאותו יום עצמו עולה למנין נזירות אבל הכא דיום לידה דהיינו ע"א עומד באמצע נזירות דידיה והתחלת נזירות דבריה ראוי להחשיבו כולו לנזירות דידיה אחר ימים שעברו משום דגם הוא מחשבון ק' יום וכיון שאותו יום ע"א נחשב אחר ק' שוב אין למנותו שיהיה חשוב כיום שלם להיות נחשב נזירות אחד[6] לכך אינו עולה לבנו לתנא דמתני': **ורב** כמאן אמרה. כיון דתנא דמתניתין לא סבר לה כוותיה:

אילימא כאבא שאול כו' בטלה הימנו גזרת שבעה. ה] תוך ז' שיהיה אסור בנעילת סנדל ובתשמיש המטה ומיהו לאו הילכתא הכי דבמ"ק (דף כ.) הכי מסקינן אפי' שעה אחת קודם לרגל בטלה הימנו [גזירת] שבעה: [שמונה] ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזירת שלשים. לענין תספורת הואיל ומתחיל יום אחד מדין שלשים קודם לרגל: ומותר לספר ערב הרגל. משום כבוד הרגל ואי לא סיפר ערב הרגל אסור לספר אחר הרגל דלא ניתן לדחות אלא מפני כבוד הרגל והואיל ולא חילק כבוד לרגל לא יועיל לו הרגל להפסיק ושלשים אחר הרגל:

אבא

לד א מיי' פ"ד מהל' מירות הל' יב:
לה ב מיי' שם הל"ד:
לו ג (מיי' פ"י מהל' אבל הל' ג סמג עשין דרבנן ב טוש"ע יו"ד סי' שלט סע' ו וטוש"ע או"ח סי' תקמח סעי' ז):
לז ד (מיי' שם הל"ה סמג שם טוש"ע יו"ד שם סעי' ג וטוש"ע או"ח שם סעי' ח):

פי' הרא"ש

אמר רב יום שבעים עולה לכאן ולכאן. אם נולד לו בן עד יום ע' ויום ע' בכלל יום לידת הבן עולה לכאן ולכאן. כיצד נולד לו בן יום ע' אותו היום עולה לו לשנים ותחלתו קודם שנולד לו הבן עולה לנזי' כאלו השלי' ע'. וסופו עולה לו לנזירות בנו ומונה ל' יום עד יום (זה) [ק'] ומגלח ביום ק' דהיינו ל"א לנזירות בנו ויום ק' לנזירותו הוי כמו יום ק"א דכיון דיום ע' עולה גם לנז' בנו חשוב כשני ימים לענין נזירותו. והיינו טעמא משום דמדאורייתא מותר לגלח ביום ק' דמקצת היום ככולו. ומדרבנן הוא דאצטריך לאמתויי [עד] יום ק"א והכא אוקמו' אדאורייתא ולאידך פירושא יום ע' מתחיל נז' בנו ומגלח יום ק' שהוא יום ל"א לנזי' בנו ומשלים ל' לנזירותו נמצא שהרויח יום א'. ולפי' קמא תימא הוא שיום א' באמצע עולה לו לשנים: אתגורי אתגור. וה"ל למתני הרויח יום א'. בדין הוא דלא ליתני עד ע' לא הפסיד אלא הו"ל לשנות עד ע' הרויח. אלא משום דקתני סיפא אחר ע' סותר שהוא מפסיד קתני רישא נמי לא הפסיד ולאו דוקא אלא אף מרויח הוא: ת"ש מסיפא נולד לו אחר ע' סותר. ולרב אם נולד לו ביום ע"א אמאי סותר הרי מובלע נז' בנו בתוך הק'. ותימה לרב לא היו מובלעים ימי נזירות בנו בתוך ימי נזירותו דימי נזירותו שלמי ביום צ"ט כיון דיום ע"א עולה לב' ימים לנזירותו וימי נזירות בנו לא שלמי עד יום ק'. וי"ל דמ"מ נזי' בנו מובלע בתוך מאה יום שהזכיר בנזי'. וע"ל הא דאמר רב דעולה לשנים ו) אז לא יהיו מובלעים ימי נזירות בנו בימי נזירותו. ועל כרחיך אז לא יעלו לשנים. ולכך אמרי' דאינו עולה לשנים ואז יהיו מובלעים. ולאידך פירושא פריך שאם נולד ביום ע"א אינו מפסיד כלום: מאי אחר אחר כגון שנולד לו ביום ע"ב: אלא ש"מ אחר אחר ממש ומתני' דאיתא לדרב כלו' לית לה להא דרב: ורב כמאן אמרה לשמעתיה דאית ליה דיום א' עולה לב' ימים אליבא דמאן (א"ר) [אילימא] כאבא שאול דתנן הקובר את מתו ג' ימים קודם הרגל בטלה הימנו גזרת ז' דאמ' במ"ק ג' לבכי ז' להספד ול' לגיהוץ. וכיון שמנה ג' ימים החמורים קודם הרגל בטלה הימנו גזרת ז' ח' ימים בטלה הימנו גזרת ל' דכיון דנהג יום א' דין ל' יום קודם הרגל נתבטלו. ומותר לספר ערב הרגל מפני כבוד המועד: ואם לא ספר ערב הרגל. לא חש לכבוד המועד אסור לספר אחר הרגל עד מלאת לו ל' יום:

ו) נראה דל"ל הא דאמר רב דעולה לשנים דוקא דייהו מובלעים בין כך וכך אבל אם יהיה עולה לשנים אז לא יהי'.

אבא שאול אומר אפילו לא סיפר ערב הרגל מוותר לספר אחר הרגל. פליג אתי"ק דסבר דרגל מבטלת בכל [עניין] ופליג בתחריתי' שכשם שמצות [ג'] מבטלת גזירת ז' כך מצות ז' מבטלת גזירת ל' ופליג אתי"ק דמלריך ח' א] לתו משום דקסבר יום ז' עולה לו לענין שבעה ומקצתו עולה לענין ל' אע"פ שעומד באמצע באבילות: אלא באבילות דרבנן. דמן התורה אינו אבל אלא יום ראשון בלבד[1] ואחריתה כיום מר אבל בזיורות דאורייתא דדרשינן מקרא דבעינן ל' יום לא אמרי' דמקצת יום עולה לו לכאן ולכאן: **ששחטו** וזרקו עליה בשני. שחל בערב פסח ושחטו עליה הפסח ואח"כ ראתה הרי זו אינה אוכלת בלילה בפסח לפי [שהיא] נטמאה ב] ופטורה מלעשות פסח שני דבשעת שחיטה טהורה היתה: **מאי טעמא דר' יוסי** (הגליל) **לאו משום מקצת היום בכולו.** ומכאן ולהבא היא מטמאה מ) (לתמול)[2] נמצא כי בשעת שחיטה חזיקה היתה טהורה גמורה דמכאן ולהבא היא מטמאה ולא למפרע וכי הדרא חזיא מטומאין לה מכאן ולהבא ולמחר תעשה שימור גמור למקצת יום זה שנטמאת אלמא דיום שני זה מקצת יום חשבינן ליה יום טהור דליהוי שימור ליום שאתמול הילכך שחיטה וזריקה בטהרה היה ומקצתו חשבינן ליה יום טומאה דליהוי יום של מחר שימור להאי מקצת יום אבל רבנן פליגי ומטמאי למפרע וחשבינן זה היום ככולו טמא [כיום] של אתמול ורב דאמר כר' יוסי ואע"ג דהכא נמי היה סברא לחשיבה יום ככולו טמא כיום שלפניו כסברא דרבנן אע"ה ר' יוסי מחשיבו לכאן ולכאן והיינו כסברת רב וזו שכתוב בספרים ודילמא משום דקסבר לא גרסינן ליה דאי לאו הכי מה מהני שאינו מטמא למפרע: **זב** בעל שתי ראיות. דאילו בעל שלשה לא חזי למיכל ג] [לאחר דראה שלישית] עד יום ז' שיביא קרבנותיו ויבוא ח' לא מצי למינקט ואח"כ ראה מטמא משכב ומושב למפרע דמיום ז' ואילך פסק מסתירה ומשכב ומושב דמאתמול שאחר הטבילה עד הנה טהורין ואפי' ראה היום ביום ח' לא מטמא למפרע: **אע"פ שמטמאין משכב ומושב למפרע.** ואפילו טבל בשביעי מסכנות דלאחר טבילה טמאין ד] סתר[3] מניינו והרי הוא כתחילתו דכתיב וספרה לה שבעת ימים והרי אין כאן ז' בשמירת[4] יום למפרע טומאה אלמא לא אמר מקצת יום ככולו וקשיא דר' יוסי אדר' יוסי ומשני למפרע מדרבנן אבל מן התורה טהורה: **הכי נמי מסתברא וכו'.** ודאי אימא[5] לך טומאת התהום דזיבה התירו לכומר אימא לך שמטמאין למפרע מדאורייתא ופטורין לעשות פסח שני דהלכה למשה מסיני ה] דטומאה דמת הותרה לעושי פסח והאי תנא ס"ל דאפי' טומאת התהום דזיבה הותרה לעושי הפסח: **התהום.** פי' דבשעת שחיטה יש בו אבן אחת ולא נודע כלל שקבר תחתיו עד אחר שחיטה נודע לו שנטמא בקבר התהום וכן הכא לא ידע אדם בשעת שחיטה אם אחרי כן תראה ותסתור להיות טומאה וטומאת התהום [התירו][6] לעושי הפסח וגזיר: **ואף רבי אושעיא.** קאי אשיטויא דלמפרע דרבנן: **אבל הרואה זוב.** פי' [רש"י] כביכול טולין (פסחים ד' פפ.) ו] לא ידעינן אהיכא קאי: **סותר את שלפניו כו'.** ספורים[8] שספר ולריך לנמנות ז' ימים אחריהם: [מ"ל ר"י לא נסתור אלא יומו] יחזור ויספור יום אחד והוינן בה. במילתא דר' יוחנן אי סתר כולהו בעי למיסתר דכתיב וספר לה[9] ז' ימים לטהרתו אלא תהא טומאה מפסקת בינתים ז]בפרק כילד טולין גרס [אי קסבר למפרע הוא מטמא אפילו כולהו נסתור] ואי מכאן ולהבא הוא מטמא יומו נמי לא נסתור דהרי היא כראיה ראשונה של זיבה אחרת ואין בה אלא טומאת ערב ויטבול לערב ויטהר דקי"ל ראיה ראשונה של זב קרי בעלמא הוא: **ה"ק לא יסתור ולא יומו.** כלומר אפי' יומו לפי שכבר עלה לו מקצת היום ונאמנו לו ספורים שלו ואלא מכאן ולהבא: ט) **א"ל.**[10] פי' ר' אושעיא ס"ל לר' יוחנן רבי יוסי סבר כוותך דשתא מסיק לרבי אושעיא ס"ל אליבא דר' יוסי דמטמא למפרע היינו מדרבנן: זבה דהא דאמר לעיל מאי למפרע מדרבנן: **אי ספר.** דלמפרע טומאה כולהו להא לא הוו להו שבעה נקיים כלל: **אלא אימא ולא נספור אפילו יומו.** משום דמכאן ולהבא מטומאה ולמפרע הויא טהורה ממש: ט) **ואמר ליה.** (ו) רבי יוחנן רבי

אבא שאול אומר אפי' לא סיפר ערב הרגל מוותר לספר אחר הרגל שכשם שמצות שלשה מבטלת גזירת ל' מ"ט דאבא שאול לאו משום דקסבר שביעי עולה לכאן ולכאן דלמא עד כאן לא קאמר אבא שאול אלא באבילות ז' דרבנן אבל בנזיר דאורייתא לא אלא רב דאמר כר' יוסי ב דתניא ר' יוסי אומר שומרת יום כנגד יום ששחטו וזרקו עליה בשני שלה ואח"כ ראתה הרי זו אינה אוכלת ופטורה מלעשות פסח שני מ"ט דר' יוסי לאו משום דקסבר ג מקצת היום ככולו [א] ממאי ודלמא משום דקסבר מכאן ולהבא הוא מטמא ומי סבר ר' יוסי הכי ד והתניא ר' יוסי אומר זב בעל שתי ראיות ששחטו וזרקו עליו בשביעי וכן שומרת יום כנגד יום ששחטו וזרקו עליה ואח"כ ראו אע"פ ג שמטמאין משכב ומושב למפרע ד פטורין מלעשות פסח שני מאי למפרע מדרבנן הכי נמי מיסתברא דאי ס"ד מדאורייתא אמאי פטורין מלעשות פסח שני לעולם אימא לך טומאה דאורייתא תהום דזיבה התירו ז ואף רבי אושעיא סבר למפרע מדרבנן ח דתניא רבי אושעיא (ח) אמר ה (אבל) הרואה זב בשביעי שלו סותר את שלפניו ואמר ליה ר' יוחנן לא נסתור אלא אימא לא נסתור ולא יומו

אלא שאול אומר כו'. מצות אבילות הנוהגת שלשה ימים הראשונים כיון שעשאם קודם הרגל בטל היממו גזירת ז' לגמרי כך מצות ז' כיון שנעשו קודם הרגל שוב הרגל מבטל גזירת ל' לגמרי. גזירת ל' גלות וכיבוס[1]: **מ"ט דאבא שאול.** דאמר דיום ז' מבטלת גזירת ז' ול' והא לא שימר עדיין מיום ל' כלום קודם הרגל אפי' יום אחד דבשלמא לת"ק דאמר שמנה היינו משום דיום שמיני עולה לענין ל' אלא לאבא שאול מ"ט לאו משום דקסבר ל' מיום ז' ולענין ל' וכמאן דעבר עליו יום אחד מגזירת ל' דמי ומש"ה מתבטלת: ב] **אלא באבילות** (ג) **דרבנן.** דעיקר אבילות אינו אלא יום אחד דכתיב (עמוס ח) ואחריתה כיום מר אלא רבנן תקנו ז' דסמכו אקרא ג] כדכתיב (בראשית כ) ויעש לאביו אבל בשבעת ימים אבל גזירות דאורייתא בתוספתא דיומא ד] דל' יום בעינן כדכתיב (במדבר ו) יהיה[1] לא אמר דיום אחד עולה לכאן ולכאן: **ששחטו וזרקו עליה בשני שלה.** שכבר ראתה ביום שמיני (ג) ה] עד שלא ראתה ביום תשיעי שהיא שומרת כנגדו לידע אם תראה בג' ימים ג' ראיות ותהא זבה: **ואח"כ ראתה הרי זו אינה אוכלת.** בפסח דטמאה היא ואע"ג דאינה אוכלת פטורה מלעשות פסח שני דאכילת פסחים לא מיעכבא: **מ"ט דר' יוסי.** דפטורה מלעשות פסח שני לאו משום דקסבר מקצת היום ככולו דיום שני שהוא תשיעי ככולו דמי והויא לה טהורה בשעה ששחטו וזרקו עליה והכא נמי ליימא דעולה לו לכאן ולכאן משום דמקצת היום ככולו: **דילמא.** האי דקאמר ר' יוסי דפטורה לאו משום דקסבר דמקצת היום ככולו אלא משום דקסבר דכשהיא רואה מכאן ולהבא היא מטמאה אבל למפרע לא ומשום הכי פטורה דבהיא שעתא דשחטו וזרקו עליה טהורה הואי ולהך דבתר ו] נטמאת לא חיישינן: **ומי סבר ר' יוסי.** דמכאן ולהבא היא מטמאה אבל למפרע לא ז]: **זב בעל שתי ראיות.** בין ביום אחד בין בשני ימים כדאמרי' התם (ב"ק דף כד.) תלה הכתוב את הזב בראיות דכתיב[2] וחתא תהיה טומאתו בזובו ואת הזבה בימים דכתיב ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רביס[3] מיעוטו ימים שנים רבים ג'[1]: **בשביעי שלו.** אמין בין זב רואה שתים לראשה ג' אלא קרבן שבעל ג' מונה ז' ומביא קרבן ובעל ב' מונה ז' ואין מביא קרבן. ח]להכי נקט בעל שתי ראיות ושומרת יום משום דלאו בני קרבן נינהו דעל הנך דבני קרבן לא מצי למשחט עלייהו בשביעי משום דלא מצו אכלי פסח בערב דכפרת קרבן דבעו לאתויי בשמיני מעכבת להו דכתי"ל (יבמות דף עד.): הניא כפרתו אוכל בקדשים. (ד) ט]אלמא מיהא מדקתני מטמא מכאן ומוצא למפרע לא הוי טעמא דר' יוסי משום דמכאן ולהבא הוא מטמא וטעמא משום דמקצת היום ככולו קא פטר מלעשות פסח שני דה"ל ככל מידי דתלי בתמיינא דאמרי' ביה מקצת היום ככולו ומש"ה פטורין: לעולם אימא לך דמכאן ולהבא הוא מטמא ולאו טעמא דר' יוסי משום דמקצת היום ככולו (ה) י]ודקאמר למפרע מטמא מדרבנן הוא דקאמר ומשום דלית בהו טומאה אלא מדרבנן פטורין מלעשות פסח שני: **דאי ס"ד מדאורייתא.** מטמאין למפרע אפי' אמרת מקצת היום ככולו אכתי אמאי פטורין והא איגלאי מילתא למפרע דבהיא שעתא דשחטו וזרקו הדם טומאה מדאורייתא הואי: **לעולם אימא לך.** דטמאין למפרע מדאורייתא וכל היכא דתלי מילתא במיתיא כגון בשתי זיזרות שצריך לחנות לזו ל' ולזו ל' הוי מקצת היום ככולו והכא אע"ג דמדאורייתא מטמא למפרע (ו) אמאי הקילו בה היינו טעמא דטומאה דתהום דזיבה התירו דכיון דבהיא שעתא דשחטו אכתי הוה קיימא דם במקור של אשה ולא כ]יצא לחוץ אהני בה מקצת היום ככולו דכשחטו עליה בשעת טהרה דמי. ואיתא דמפרשי טומאת התהום דזיבה היינו דבשעת שחיטה וזריקה עדיין לא היתה יודעת אם תהא רואה בו ביום ואם לאו משום הכי קרי לה טומאת תהום דהויא טומאה למפרע בשעת שחיטה וזריקה ואיהי לא הות ידעה בהיא שעתא ודמי לעובר ברשות הרבים וטומאת התהום תחתיו: **ואף רבי אושעיא סבר.** דרבי יוסי לא אמר דמטמא למפרע אלא מדרבנן. ומהדר אמאי למפרע מדרבנן הוא דמטמא ומדאורייתא לא אלא מכאן ולהבא הוא דמטמא ומדרבנן הוא דמטמא למפרע הויא טהורה ממש: ט) **ואמר ליה.** (ו) רבי יוחנן רבי

לח א ב מיי' פ"ו מהלכות אבל הלכה ה סמג עשין דרבנן ג טוש"ע יו"ד סי' שלט סעיף ג וטוש"ע א"ח סי' תקמח סעיף ח:

לט ג מיי' פ"ה מהל' מעשה הקרבן ומועד הל"ט:

מ ד מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הלכה ג:

מא ה מיי' פ"ג מהל' ממזרים הל"ח:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אבא שאול אומר וכו' דמלריך ח' כאן הס"ד ואח"כ מה"ד נאו בשמעתא אבילות מבטלות כל"ל: ב] ד"ה ששחטו וזרקו עליה בשני וכו' שהיא נטמאה. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד ופטורה וכו' טהורה היתה כאן הס"ד ואח"כ מה"ד מ"ש דל"י וכו' ומכאן ולהבא היא מטמאה והוי מקצת יום שימור לתמול כל"ל מ"מ: ג] ד"ה זב בעל שתי ראיות. דאילו בעל שלשה לא חזי למיכל דאחר דראה שלישית מלות לאחר דראה שלישית נטמאו ומ"ב לאוריתא בקדשים כל"ל מ"מ: ד] ד"ה אע"פ וכו' דלאחר טבילה טמאין ומסר כל"ל: ה] ד"ה ר"ש מסתברא וכו' דהלכה למשה מסיני דטומאת התהום כל"ל: ו] ד"ה אבל בהרואה זב וכו' לא יסתור. ע"ב עיין מ"מ: ז] ד"ה מ"ל ר"י וכו' טומאה מפסקת בינתיים כאן הס"ד ואח"כ מה"ד כפ' כילד טולין וכו':

הגהות התוספות

1. ל"ל משום דקסבר. 2. תיבת לתמול נמחק. 3. ל"ל דסתר. 4. ל"ל בשומרת. 5. ל"ל לעולם אימא. 6. ל"ל הותרה. 7. ל"ל אהיכא קאי אבל. 8. ל"ל כל ספורים. 9. ל"ל לו. 10. ל"ל וא"ל.

פי' הרא"ש

מ"ט דאבא שאול. דבשלמא מצות ג' מבטלת גזרת ז' משום דנהג מצות ג'. אלא מצות ז' אמאי מבטלת גזירת ל' הא אכתי לא נהג דין ל': משום דקסבר ד' עולה לכאן ולכאן תחלתו עולה למנין ז' וסופו עולה למנין ל'. הרי נהג דין ל' (ובכו"ש) דייקינן כיון דד' עולה לכאן ולכאן לא ימנה אלא כ"ש כדאמר הכא בנולד לו בן ביום ע' דמגלח ביום ק' ו) ולא משא מידי. ולי נראה דלא קשה דל' יום לגיהרן ולתספורת אסמכוה אקרא במ"ק דליף פרע פרע מנזיר. ואי אמרת דיום ז' עולה לב' ימים לא משכחת לה ל' לעולם: אבל בנזיר דאורייתא לא. ואע"ג דפרישית לעיל דרב לא בא לעקור נזיר' דאורייתא אלא לאוקומי אדאורייתא מ"מ נזי' יש לו עיקר מן התורה וראוי להחמיר בו יותר מבאבלות שאין לו עיקר מן התורה: הרי זו אינה אוכלת דטמאה היא. מ"ט דר' יוסי דכיון דראתה סותרת וראיגלאי מלתא דטמאה היתה בשעת שחיטת הפסח ואמאי פטורה מלעשות פסח שני: לאו משום דקסבר מקצת היום ככולו. ומכאן ולהבא מטמא משעת ראיה ואילך ולא סתרה למפרע וחשוב יום ב' כב' ימים ותחלת היום עולה לה לשיעור וכשראתה אח"כ הוי ביום א': ומי סבר ר' יוסי. דמכאן ולהבא מטמא: אע"פ שמטמאין משכב ומושב למפרע וכו' אלמא קסבר למפרע הוא מטמא: מדרבנן.

ו) ל"ל ולא מתרץ מדלי

נוסחת הריב"ן

א) (דיוס) ליתא בכ"י: ב) בכ"י כתוב כאן גליון: ג) דכתיב: ד) תלא מלמת לל': ה) ועד: ו) דבתר הכי: ז) ומשום הכי פטורה הס"ד: ח) בכ"י כתוב כאן גליון: ט) (אלמא) ליתא בכ"י: י) והאי דקתמר: כ) יצאת:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתניא ר' אושעיא אומר זב הרואה בשביעי שלו כל"ל: (ב) רש"י ד"ה אלא באבילות ד' דרבנן וכו' אלא דרבנן מקנו וכו' דחושבנא דיומי ל' יום וכו' לא אמרינן דיום: (ג) ד"ה ששחטו וכו' ועד שלא וכו' ותהא זבה שחטו הפסח וזרקו עליה ואח"כ ראתה הרי זו אינה אוכלת: (ד) ד"ה בשביעי שלו וכו' אוכל בקדשים אלא מיהא וכו' ולהבא הוא מטמא אלא טעמא דמקצת: (ה) ד"ה לעולם וכו' דמקצת היום ככולו והא דקאמר דלמפרע הוא מטמא מדרבנן: (ו) ד"ה לעולם וכו' מטמא למפרע הקילו בה והיינו טעמא כל"ל ותיבת אמאי נמחק: (ז) ד"ה ואמר ליה לר' יוחנן ר' יוסי קאי כוותך הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מקצת היום ככולו ומכאן ולהבא כו' כל"ל (ובגיתמיס ל"ג וכמ"ש התוס'):

מוסף רש"י

שכשם שמצות שלשה מבטלת שבעה. דכי קבר מתו שלשה ימים לפני הרגל, אינו יושב לאחר הרגל כלום, כך מצות שבעה מבטלת גזרת ל'. דכי קבר מתו שבעה ימים קודם הרגל, בטלה ממנו גזרת שבעים, דאפילו לו גילח ערב הרגל מגלח אחר הרגל (פורק יט:). **שביעי עולה לכאן ולכאן.** דתסיב נמי שמיני (שם). **בשני שלה.** עדיין קפץ הוא שמא תראה יום זה וילטרף עם אתמול ותראה גם מחר והוו לה שלשה והויא לה זבה גמורה ואם לא תראה טהרה עכשיו לערב, אינה אוכלת. שהרי צריכה להיות עוד מחר שומרת יום כנגד יום (פסחים פא.). **זב בעל שתי ראיות.** דאילו בעל ג' ראיות לא חזי למיכל לאוראה עד שיביא קרבנותיו בח', ובשמיני נמי לא מצי למינקט ומיתני ואח"כ ראה מטמא משכב ומושב למפרע, דכיון דיצא מיהא לאוראה לשעה שהיא ראויה לקרבן, הויא לך הך זבה אחריתי ומושב ומשכב שמתאמול לאחר טבילה ועד הנה טהורה למפרע אפילו טבלה בז' שחרית (פסחים פא.). **אע"פ שמטמאין משכב ומושב למפרע.** משכבות ומושבות שלאחר טבילתו טמאין שהרי סתר מנינו והרי הוא כבתחלתו, דכתיב וספר לו שבעת ימים, והרי אינן (שם). מאי למפרע מדרבנן. אבל מדאורייתא לא אלא מכאן ולהבא, לא הזב בז' ולא שומרת יום בשני, דמקצת יום עולה לכאן לפסיקתן, הלכך לגבי פסח טהורין מעליא הוו (שם). **סותר את שלפניו.** כל ספורין שספר, ולריך לספור ז' אחרים (שם). **לא יסתור אלא יומו.** ויחזור ויספור יום מ', ויהוין אמילתיה דר' יוחנן מה נפשך אי למפרע טמא לאין מקצת היום עולה לו ולא נגמרה ספירתו, כולהו נמי לסתור, דכתיב וספר לו ז' ימים לטהרתו, טהורה אחת לכולן, אלא תהיה טומאה מפסקת ביניהן, דמק' נדה (לג.) ואם מעה לסילוגין כי הכא שיקמור יומו ושלימנו למחר נמצאת הפסקה ביניהם, ואם מכאן ולהבא טמאה, שעלתה לו מקצת היום וגמרו ספורין שלו, יומו נמי לא יסתור, אלא הרי הוא כראיה ראשונה של זיבה אחרת ואין בה אלא טומאת ערב ויטבול לערב ויטהר, דקי"ל ראיה ראשונה של זב קרי בעלמא הוא (שם). אלא. ה"ק ר' יוחנן **לא יסתור ולא יומו.** כלומר אפילו יומו, לפי שכבר עלתה לו מקצת היום ככולו ושלמו ספורין שלו ויצא מכלל זיבה (שם).

אלא אימא ולא נספור אפילו יומו. משום דמכאן ולהבא הוא מטמא ומכאן ולהבא הוא מטמא: לא דטומא' זיבה בתהום התירו. כלו' ה"נ מסתברא דקאמר ליתא דמצינא לדחויי דלעולם מדאורי' מטמא למפרע ואפ"ה פטורה מלעשות פסח שני משום דבשעת שחיטת הפסח היה הדבר עומד בספק אם תראה ואמרי' בכיצד צולין דטומאת התהום התירו בפסח. כל טומאת ספק קרי ליה טומאת התהום כמו שהתהום מכוסה ואין אדם יודע מה יש בו. ומ' מסקי' התם דלא התירו טומאת התהום אלא למת בלבד וכך היא הלכה למשה מסיני: א"ל ר' יוחנן ולא לסתור אלא יומו. פי' יום הראיה. מתמה תלמודא אי סותר יומו ליסתור כולהון כדאיתא בגדה ואחר תטהר שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם: ה"ק ולא לסתור ולא יומו. כלו' אף יומו לא ליסתור דס"ל מקצת היום ככולו ומכאן ולהבא הוא מטמא א"ל ר' אושעיה [ר"י] סבר כותיך:

רבי יוסי קאי כוותיך: **ורבי יוסי מכדי סבר מקצת היום ככולו. דכל האי דקא משגיגן לעיל דמכאן ולהבא מטמא שיעורי דחיקי גינהו ומיהו שמעתין אימת כרב: זבה גמורה.** דבעינן ג' ימים רצופים כדאמר [ה]מי תלה הכתוב את הזבה בימים היכי משכחת לה:

(ד) **והא כיון דחזיא בפלגיה דיומא.** ביום שני מחצות ואילך אידך פלגא דמדבקר עד חצות עולה לה לשימור כאילו נשמר יום אחד בטהרה והוה לה הפסק: ע"ל א] **ור' יוסי מכדי.** שומרת יום כנגד יום [ב]כיון דקאמר דטעמא הוי משום דמקצת היום ככולו [ג]. וכך שמענו כאן מפ"י המור"ה [ב] אבל בכילד צולין במסכת פסחים [פפ.] שמעינן דמכאן ולהבא קמיבעיא לן דלר' יוסי זבה גמורה היכי משכחת לה ולא מפ"י המור"ה: **איצעיא אימא בטופעא.** כל [ד]היום [תלתא יומי] בהדי הדדי: **ואיצעיא אימא.** שלשה יומי בין השמשות סמוך לשקיעת החמה דכי רחצה בשבת אחר שקיעת החמה הוי טמאה כל יום ראשון וכי חזרה ורחצה ביום ראשון שנית סמוך לשקיעת החמה הוי טמאה כל יום שני וכן שלישי דלא הוי שהות בטהרה ביני וביני כלל ולא הוי סליק למניינא דשומרת יום כנגד יום דהא לא הוי שהות:

הדרן עלך הריני נזיר

מי שאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד. לרב מתנא כדאית ליה [ה]דמזירות סתם קאי ואין מזירות פחות מל' יום ולבר פדא כדאית ליה דמוקי לה [ה] כגון דנעשה כאומר שיימים וכולה מתני' [ו]הכי מפורש בפ"ק [ה:] לרב מתנא כדאית ליה ולבר פדא כדאית ליה: **גמ' ר"א אומר אינו סותר אלא שבעה.** כדי שיביא קרבנו בטהרה וכדפרשינן בפרק קמא [ו:] לבר פדא כדאית ליה דקסבר

זבה גמורה היכי משכחת לה. דמכאן ולהבא מטמינן לה וכל יומא טומאה באפי נפשה היא וכיון דחזיא היא[1] בפלגא דיומא דאידך פלגא דיומא הוא[2] קא סליק לה לשימור ואע"פ שלא טבלה ביומה [ג]מכי[3] רחצה ביום י"ז וביום ט"ו דלא הוי זבה ואע"ג שלא טבלה ביומה דבעינן שתרצה ג' ימים רצופים: הלשון ק"ק אמאי קאמר אידך פלגא דיומא דבקיאור הוה מני למימר אידך יומא סליק ליה שימור ובדוחק יש לפרש ד] רחצה י"ז דכיון דחזיא ביום ג' בפלגא דיומא אידך פלגא דיומא שהיה לפני שרחצה סליק ליה שימור וקשה ואמאי לא משכחת לה לדוחה שלשה לילות דהשתא היא טמאה בתחילת היום ופי' בקונטרס בכילד צולין (פסחים דף פפ.) לפי הדברים למ"ד[4] מקצת היום ככולו ותחילת[5] הלילה תהא נמי ככולו לספירה ובתחילת הלילה סליק לה שימור ואין צריך עלות השחר: ה) ולי נראה דמשנה שלימה היא בפרק תינוקת (נדה דף עב.) ושוין ברוחה ה] יום י"ז וטבלה לערב [ושמשה] שמטמאין משכב ומושב למפרע ומוכח התם דתחילת הלילה לא הוי שימור ונראה לר"ת דכי היכי דלר' יוסי תחילת יום הוי שימור ה"נ רחצה בלילה סוף היום דלמחר שאינה רוחה עולה לשימור דכך לי סוף היום כתחילת היום ובהכי ניחא ליישנא כיון דחזאי בפלגא דיומא ו] אידך פלגא דאותו יום עצמו בסופו הוה ליה שימור ול"ל דודאי בזבה גדולה לא אמר ר' יוסי דיום שלישי יהיה ממנין של ז' של טהרה דהא בפרק תינוקת (שם ד' סט. ושם) קאמר דכותאי יום שפוסקת בו מונה אותו למנין ז' והטעם דמצינו דבסוף הספירה מקצת היום ככולו דזב וחבב טובלין ביום הילכך בזבה קטנה ז] דתחילת הספירה[6] מקצת היום ככולו אבל בתחילת ספירת זבה גדולה שזקוקה לספור ז' אז לא אמרי' בתחילת ספירת' ז' נקיים מקצת היום ככולו: והא דעביד ק"ו (ר"ה דף י.) ומה נדה שאין תחילת יום ח] כסופו[7] דטבלה בלילה מהני סוף יום כתחילתו[8] דלא בעיא כ"ש ט] ז' ימים ויום שפוסקת[9] בו [שנה] שתחילתו עולה בסופו אינו דין שסופו עולה בתחילתו לימא זבה גדולה תוכיח דתחילת יום כסופו[10] דטובלת ביום וסופו לאו כתחילתו[11] אלא ודאי רבא לא עביד הקל וחומר אליבא דר' יוסי ו] ומיהו לפירוש רש"י ניחא דלא מצי למימר זבה תוכיח[12]: **ומשני דחזיא שלשה יומין סמוך לשקיעת החמה דלא הוי שהות דסליק לה למניינא.** ולאיכא בהם שימור כלל וכן יום שלישי טמא בתחילתו והרי שלשה ימים רצופין טמאין דמקצת יום שלישי כולו ואין בהן שימור בינתיים.

הדרן עלך הריני נזיר

מי שאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד. בפרק קמא (לעיל דף ה:) מייתינן ליה ופי' רב מתנא ובר פדא כדאית להו: **שיום** ל' **עולה לו מן המנין.** לרב מתנא עולין למנין ימי מזירות דראשון דמדאורייתא ל' וכן למנין שני עולה לו מדאורייתא דבעינן שלשים דאורייתא ולבר פדא אין צריך למנות מזירות[12] ראשון שכבר שלם מיום כ"ט ותגלחת ראשונה נעשית ביום ל' כדין תורה ודקאמר במתניתין דיום ל' עולה לו מן המנין היינו לענין מזירות שני כדי שגם תגלחת שניה תהיה ביום ל' שהרי גילח ביום [ששים] חסר אחד: **הריני נזיר נטמא יום ל' סותר הכל.** לרב מתנא סותר מן התורה ומביא קרבן טומאה וחוזר ומונה שלשים יום מזירות טהרה ולבר פדא סותר הכל מדרבנן דיום כ"ט נשלם המזירות וסותר מדרבנן גזירה להיכא דאמר הריני נזיר ל' יום ואינו מביא קרבנות נזיר טמא: **רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא שבעה.** לבר פדא לא גזרינן ולרב מתנא אליבא דר"א ס"ל מקצת היום ככולו ואפילו נטמא קודם הבאת קרבנותיו ורבנן אית להו דלא אמרי' מקצת היום ככולו אלא היכא דהביא קרבנותיו בטהרה ביום ל' דיקא כאילו הביאם ביום ל' ואחד: **הריני נזיר ל' יום נטמא יום ל' סותר את הכל.** ולא פליג ר"א לרב מתנא דאמר דסתם מזירות ל' יום והכא[13] מיתורא דלישנא דקאמר ל' הוי כאילו אמר שלימים הילכך אפי' לר"א דאמר דמקצת היום ככולו סותר הכל (ולבר פדא דלית ליה מקצת היום ככולו) דהכא אמר[14] ל' הוי ממנין המזירות כיון שפירש ל' יום ומ"ת מ"מ אמאי סותר הכל לר"א הא לר"א דריש לקמן בברייתא דהריני נזיר מאה יום ונטמא יום מאה יכול יסתור הכל ת"ל והימים הראשונים יפלו מכלל דאיכא אחרונים וזה אין לו אחרונים וה"נ כי נטמא ביום ל' אין לו אחרונים והל"ל דלא יסתור הכל ול"ל דכיון דאמר ל' א"כ יום ל' הוי יום מלאת ודרשינן וזאת תורת המזיר ביום מלאת נטמא יום מלאת תן לו תורת מזיר ולקמן נמי בברייתא גבי נטמא בסוף מאה לא קממעיט להו מוהימים יפלו אלא דאיתו סותר כל מאה אבל שלשים יום ודאי סותר כדקתני בסמוך במתני' נטמא יום מאה דלר"א סותר שלשים אבל בריש כי אמר הריני נזיר סתמא דקאמר ר"א אינו סותר אלא שבעה כי נטמא ביום שלשים לבר פדא ניחא משום דמיום כ"ט פסק מנין מזירותו ויום שלשים אינו יום מלאת כיון דלא אמר שלשים בפירוש וגם לת"ק דסותר אינו אלא מדרבנן לבר פדא ולא מייתי קרבן טומאה ולרב מתנא נמי דקאמר מקצת היום ככולו הילכך יום ל' אינו יום מלאת דהוי כאילו כלה כל אותו יום [כיון] דעשה מקצת מזירות אבל בסיפא מחשב כאילו אמר שלימים לרב מתנא לא אמרינן מקצת היום ככולו הילכך הוי שפיר יום שלשים מלאת[15] דלכך סותר לר' אליעזר מדרשא דזאת תהיה תורת המזיר ולתנא

ר' יוסי קאי כוותיך. דס"ל דמכאן ולהבא הוא מטמא, נמי מכאן ולהבא הוא מטמא, מדפטור לעיל מפסח שני, אלמא קסבר ר' אושעיא לפמרש דר' יוסי מדרבנן קאמר (פסחים פא.). **והא ר' יוסי כו'.** מסקנא דתלמיד הוא ולא משום קושיא מייתי לה (שם). **מכדי קסבר.** גבי שומרת יום, מקצת היום ככולו. והאי שנויא דשני דטעמייה הוא דמכאן ולהבא הוא טמא ולמפרע דקאמר מדרבנן שנויא לחיקא הוא (ראמ"ה בשם). הדרן עלך הריני נזיר

פי' הרא"ש

ור' יוסי מכדי קסבר מקצת היום ככולו זבה גמורה היכי משכחת לה. כיון דחזאי בפלגא דיומא סליק לה שימור כשראתה ביום א' וביום ב' תחלת יום ב' הוי שימור ליום ראשון וטהרה מאותה ראיה וכשרואה אח"כ מכאן ולהבא היא מטמא ולא מצטרף בהדיה יום ראשון להיותה זבה: כגון ששפעה ג' ימים ולא היה לה טהרה בינתיים לשימור: ואי בעית אימא כגון דחזאי ג' יומי סמוך לשקיעת החמה. שהתחילה קצת מבעוד יום וראתה עד הלילה נמצאת בכל יום טמאה תחלתו וסופו ולא סליק לה שיעור: **סליק פירקא**

מי שאמר הריני נזיר מגלח ליום ל"א. לרב מתנא דאמר סתם נזיר ל' יום הילכך מגלח יום ל"א. ולבר פדא סתם נזיר כ"ט יום והיה לו לגלח יום ל' אלא כדמפרש לעיל נעשה כאומר שלימים: ואם גלח יום ל' יצא לבר פדא ניחא דמדאורייתא

ה) לעיל ה: וש"נ. ו) לעיל ה:, שם, ד) שם ו., ז) גם זה שם, ח) גם זה שם, ו) שם:, ח) ל"ל ולא, ט) [וע"ע תוס' פסחים פפ. ד"ה ל"ל וכו' ומש"נ שם על הגליון].

נוסחת הריב"ן

א) מר: ב) בין: ג) היום ככולו ל"ל משום דקסבר דמכאן ולהבא היא מטמא זבה דמתמיה קרבן היכי משכחת לה וה"ל מיבעיא לן בכילד צולין דלהיכא היא מטמא זבה גמורה דמתמיה קרבן היכי משכחת לה הס"ד והשתא ליתא: ד) כל שלשה בני הדדי ואב"א דחזאי כל תלתא יומי סמוך לבין השמשות לשקיעת החמה דכי רחצה בשבת בסמוך לשקיעת החמה הוי טומא' כל יום ראשון וכן כי רחצה ביום ראשון בסמוך לשקיעת החמה וביום שני בשקיעת החמה הוא לה טומאה כל הלילה וכל היום הראשון הולך אחר הלילה והוא לה זבה גמורה משום דלא הוה לה שהות דטהרה ביני וביני כלל ולקבל לה למניינא דשומרת יום כנגד יום וכ"ן שמעינ"ו כפ"ן מפ"י המור"ה אבל בכילד צולין בפסחים פפ.שם שמעינו דהוא"ל וכין השמשות ספק יום ספק לילה ואינו יודע אם בין השמשות יום הוא הלכך הוא"ל וראמה כל בין השמשות בג' ימים בין אם אתה אומר שבין השמשות לילה או אתה אומר שהות יום הוו לה מלאת יומין דלפיכך אלא היתה לה שעת הטהר כלל הס"ד והשתא ליתא בכ"י: ה) דבמזירות: ו) דהכא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מלאת יומי. נ"ב עיין בנדה דף לג: (ב) שם דלא הוי שהות דלהוי סליק ליה למניינא: (ג) במשנה מגלח את השניה יום שיש ופס וכו' שיום שלשים עולה כל"ל ומיבעי שלא נמתק: (ד) רש"י ד"ה זבה וד"ה והא הד"ל: (ה) רש"י ד"ה מי שאמר וכו' דמוקי לה דנעשה כאומר וכו' מתניתין דהכא מפורש בפ"ק כל"ל ומיבעי כגון נמתק:

מוסף רש"י

וא"ל. ר' אושעיא לר' יוחנן, ר' יוסי קאי כוותיך. דס"ל נמי מכאן ולהבא הוא מטמא, מדפטור לעיל מפסח שני, אלמא קסבר ר' אושעיא לפמרש דר' יוסי מדרבנן קאמר (פסחים פא.). **והא ר' יוסי כו'.** מסקנא דתלמיד הוא ולא משום קושיא מייתי לה (שם). **מכדי קסבר.** גבי שומרת יום, מקצת היום ככולו. והאי שנויא דשני דטעמייה הוא דמכאן ולהבא הוא טמא ולמפרע דקאמר מדרבנן שנויא לחיקא הוא (ראמ"ה בשם). הדרן עלך הריני נזיר

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה והא כיון וכו' וכ"י מכדי שומרת יום כנגד יום. וכ"ב וכוונתו כזו לפר"ת בתוס' כאן: **ב]** **בא"ד** אבל בכילד צולין בנמס' פסחים שמעינן דמכאן ולהבא. כ"ב כ"ל כיון דבפסחים שם מפורש להדיא דפריך לר"י למאי דסבר מכאן ולהבא וכו' ס"כ גם כאן הפירוש כן ואין צורך השתא למ"ש רש"י בד"ה וכ"י מכדי וכו' שבביאור שם הם רק לפירוש המורה ולכן חזר בו רש"י עכשיו ודו"ק: **ג]** תוס' ד"ה זבה גמורה וכו'. ואע"פ שלא טבלה בינתיים מכי רחצה ביום י"ז וביום י"ג וביום ט"ו. מן תינח מכי עד ט"ו נמתק. וכ"ב כמו רחצה ביום ז' וביום ג' וביום ה' כ"ל תוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה רחצה כן עכ"ל ס"מ: **ד]** **בא"ד** ובדוחק יש לפרש רחצה י"ז. רחצה י"ח נמתק וכ"ב לחתא למימר רחצה יום ז' כל"ל ס"מ: **ה]** **בא"ד** ושוין ברוחה יום. מלת יום נמתק. וכ"ב תוך י"ז כל"ל: **ו]** **בא"ד** אידך פלגא דיומא כיון דחזאי בפלגא דיומא **ז]** אידך פלגא דאותו יום עצמו בסופו הוה ליה שימור וכ"ל דודאי בזבה גדולה לא אמר ר' יוסי דיום שלישי יהיה ממנין של ז' של טהרה דהא בפרק תינוקת (שם ד' סט. ושם) קאמר דכותאי יום שפוסקת בו מונה אותו למנין ז' והטעם דמצינו דבסוף הספירה מקצת היום ככולו דזב וחבב טובלין ביום הילכך בזבה קטנה **ז]** דתחילת הספירה[6] מקצת היום ככולו אבל בתחילת ספירת זבה גדולה שזקוקה לספור ז' אז לא אמרי' בתחילת ספירת' ז' נקיים מקצת היום ככולו: והא דעביד ק"ו (ר"ה דף י.) ומה נדה שאין תחילת יום ח] כסופו[7] דטבלה בלילה מהני סוף יום כתחילתו[8] דלא בעיא כ"ש **ט]** ז' ימים ויום שפוסקת[9] בו [שנה] שתחילתו עולה בסופו אינו דין שסופו עולה בתחילתו לימא זבה גדולה תוכיח דתחילת יום כסופו[10] דטובלת ביום וסופו לאו כתחילתו[11] אלא ודאי רבא לא עביד הקל וחומר אליבא דר' יוסי **ו]** ומיהו לפירוש רש"י ניחא דלא מצי למימר זבה תוכיח[12]: **ומשני דחזיא שלשה יומין סמוך לשקיעת החמה דלא הוי שהות דסליק לה למניינא.** ולאיכא בהם שימור כלל וכן יום שלישי טמא בתחילתו והרי שלשה ימים רצופין טמאין דמקצת יום שלישי כולו ואין בהן שימור בינתיים.

הגהות התוספות

1. מיתה היא נמתק. 2. בס"א הא. 3. מיתה מכי נמתק ול"ל דהוי כמו. 4. ל"ל דלמ"ד. 5. ל"ל תחילת. 6. דתחילת הספירה היא סוף השבוע תמרינן ביה מקצת היום כו'. 7. מיתה בסופו נמתק ול"ל עולה לה בסופה. 8. מיתה בתחילתו נמתק ול"ל עולה לה בתחילתה. 9. מיתה שפוסקת נמתק ול"ל שראתה. 10. מיתה בסופו נמתק ול"ל עולה בסופה. 11. מיתה לאו בתחילתו נמתק ול"ל אינו עולה בתחילתה. 12. ל"ל למעוטו לזמירות. 13. ל"ל הכא. 14. ל"ל הכא דאמר. 15. ל"ל יום מלאת ולכך סותר כו'.

פי' הרא"ש (המשך)

דינא הכי לגלח יום ל' ולרב מתנא מפ' לעיל משום דמקצת היום ככולו. הריני נזיר ל' יום אם גילח יום ל' לא יצא. אף בר פדא מודה בהא כיון דאמר ל' יום דבעי' ל' יום שלימים: מי שאמר הריני נזיר ונטמא יום ל' סותר את הכל. לרב מתנא אם הכל. לרב מתנא אם הכל דכיון דאמר ל' אינו מביא קרבן טומאה: ור' אליעזר אומר אינו סותר אלא ז' דלא גזר. ולרב מתנא משום דסבר מקצת היום ככולו. ורבנן לית להו מקצת היום ככולו אלא אחר שהביא קרבנותיו: הריני נזיר ל' יום ונטמא יום ל' סותר הכל דכיון דאמר ל' יום בעי' שלימים ולא אמרי' מקצת היום ככולו: ר"א אומר אינו סותר אלא ל' כדדריש לעיל נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזי': נטמא יום ק' וא' סותר ל'. מדרבנן גזרו שיסתור יום תגלחת אטו יום ק' ולא גזרו שיסתור אלא כסתם נזיר. וה"ה ל') סתם נזיר שנטמא ביום ל"א הוי כנטמא יום ק"ב שאינו סותר: [ר"א אומר] אינו סותר אלא ז' ר"א לטעמי' דאפי' ביום ל' לא גזרי':

א א מיי' פ"ד מהל' מזירות הל"ח סמג עשין קמ:
ב ב מיי' שם הל"ב סמג שם:
ג ג מיי' פ"ו שם הל"ג:
ד ד מיי' שם הל"ד:

ל) אולי צ"ל וה"ה נמזיר ל' יום שנטמא ביום ל"ח שסותר את הכל אבל סתם מזיר שנטמא וכו'

ולתנא קמא דאמר הכל סותר בנזיר סתמא לרב מתנא הוי מן התורה להוי ממנין הנזירות ומקלת היום כגולו א] דאמרי רבנן היכא [דלא] נטמא[1]: הגה"ה ובסיפא דהריני נזיר מאה יום ונטמא יום מאה סותר [שלשים] לרבי אליעזר מדרשא דזאת תהיה וגו' ול"ל[2] לרב מתנא מאי שנא מרישא כי נדר סתם ונטמא יום שלשים דמשגיח ליה לרבי אליעזר אליבא דרב מתנא כנטמא אחר מלאת ומשום מקלת היום כגולו הכי נמי כי נדר מאה יום נמשגיה ליום מאה כאחר מלאת דימא מקלת היום כגולו הריני[3] נזיר מאה דליכא יתור ותילנו התוספות לעיל (דף ו:) דמייר דאמר הריני נזיר מאה יום שלימים ודזה ניחא דהשתא ליכא למימר מקלת היום כגולו ב] בסיפא והסוגיא מתיישבת בפ"ק (שם) דמייתי הך דמזיר ג] שלשים[4] ונטמא יום שלשים כו' סותר הכל בשלמא לרב מתנא[5] אלא כו' א"ל בר פדא אימא סיפא ר' אליעזר אומר אינו סותר כי אם ז' והשתא היכי מוכח לעולם אימא לך משך נזירות ל' והא דאינו סותר כי אם ז' לר"א [משום][6] דאין כאן ימים אחרונים ולרב מתנא נמי מאי דוחקיה דסבר דמקלת היום כגולו לימא טעמא דר"א משום דליכא ימים אחרונים ולמאי דפריש"י ניחא דאם היה יום שלשים ממנין הנזירות לבר פדא ולרב מתנא נמי מי לא אמרינן דאמרינן מקלת היום כגולו היה סותר הכל מדרשא דזאת תורת הנזיר ע"ד כא"ן הגה"ה: זאת הגה"ה ממורי רבינו יצחק בהר' יצחק ז"ל. נראה דלכ"ע בין לרב מתנא ולבר פדא קרא דזאת תורת הנזיר וקרא דימים הראשונים איירי במאה שלימים. נראה דלפי הגה"ה זאת ר"ל דלא בנזירות מועטת דרשא דזאת כדפריש"י בפ"ק (גס זה שם) בשם מהר"ף נ"ע וכן דרשא דקרא[7] דמן הימים הראשונים מכלל דאיכא אחרונים [לא] דרשינן בנזירות מועטת אלא בנזירות ארוך דלמאה יום ובהכי נמי מתיישב הסוגיא: ט) **הריני נזיר מאה יום נטמא יום מאה סותר הכל.** שהוא אחרון של נזירותו ולרבנן לא אמרינן מקלת היום כגולו היכא דנטמא ולא הביא קרבנותיו: **ולרבי**[8] **אליעזר אינו [סותר] אלא שלשים.** מן הדין היה לו לסתור הכל לבר פדא דלא אמרינן מקלת היום כגולו ולרב מתנא נמי פרשינן בפ"ק דאמר שלימים והיה לו לסתור את הכל אלא מדרשא דזאת תורת הנזיר גזירת הכתוב הוא דאינו סותר אלא לי' יום ד]: **נטמא** ביום ק"א סותר שלשים. מדרבנן בעלמא הוא ולכך אינו סותר אלא שלשים[9] דהואיל ויום ק"א יום תגלחת ויום הבאת קרבנותיו גזרי' אטו היכא דנטמא ביום שלשים היכא דאמר הריני נזיר סתמא והוי ה] (כמו) יום שלשים יום תגלחת מה"ת לרב מתנא משום דאמר מקלת היום כגולו ולבר פדא שמיום כ"ע נשלם המזירות וביום שלשים מגלח מה"ת ואם נטמא ביום שלשים סותר לרב מתנא מה"ת וגזרי' יום ק"א אטו יום שלשים ולבר פדא ביום שלשים סותר מדרבנן אטו היכא דאמר הריני נזיר שלשים וכן נטמא ביום ו) אחד ומאה שהוא יום תגלחת גזרו אטו יום ל' דאי לא הא לא קיימא הא שגם יום ל' הוא יום תגלחת וה"ה לעיל הוה מצי למימתי הכי גבי * הריני נזיר[10] נטמא יום ל"א דסותר הכל מדרבנן [אבל] ודאי נטמא יום ק"ב אינו סותר שלשים רק [שבעה] שיטהר ויביא קרבנותיו: **ור"א אומר אינו סותר אלא ז'.** דלא גזר יום ק"א אטו יום ל' דביום ל' גופיה לא סתר לר' אליעזר ז] ואע"ג דבר פדא דאמר הריני נזיר סתמא ונטמא יום ח] אחד דנזירותו פסק כבר מיום כ"ע ויום ל' הוי תגלחת מה"ת אבל יום ל' ואחד הוי יום דבתר תגלחת והוי [כמו] ק"ב: **מי שנדר והוא בבית הקברות.** וה"ה אם היה טמא ונדר ובגמ' מדמה להו: **ואפי' היה שם ל' אין עולין לו מן המנין.** לענין דמוקה[11] והולך לתינו מביא קרבן טומאה דרחמנא מיעטיה מקרבן [כדמפרש] בגמרא אבל הא פשיטא דהימים אינן עולין דאפי' מנה בטהרה ונטמא סותר את הראשונים וכ"ש אין עולין לו כי טמא מעיקרא: **יצא ונכנס עולה לו מן המנין.** מפרש בגמ' יצא ונכנס[12] והזה ושנה ונכנס בו ביום שטבל בשביעי עולין מן המנין לענין זה כשנטמא סותר אותו מנין ומתחייב (אותו) קרבן טומאה דבאותו יום עצמו מתחיל נזירות טהרה ובגמרא פליגי ר' יוחנן ור"ל כשנטהר אם צריך לחזור ולקבל נזירות או סגי ליה במה שקיבל בימי טומאתו: **ר"א** אומר לא בו ביום. כלומר אם נכנס בו ביום שנטהר אין מביא קרבן טומאה עד יום שני שהתחיל הטהרה שנאמר והימים הראשונים יפלו דבשביעי עולין מן המנין לענין זה כשנטמא פלוגתייהו בנזיר טהור שנטמא ביום ראשון של קבלת נזירותו ז] וביום נטמא בתחילה[13] דלרבנן מביא קרבן טומאה ולר"א אינו מביא קרבן טומאה אלא מונה ז' ימי טומאה ומזה ושונה וטובל ומונה כ"ט יום ליום הראשון שמנה ומגלח ביום ל' שהוא ל' ואחד לנזירותו: י) **גמ' קסבר ר"א כל אחר מלאת ז' סותר.** ולכך אומר דהריני נזיר סתם ונטמא יום שלשים [דאינו] סותר דלאחר מלאת הוא לרב מתנא משום דאמר מקלת היום כגולו ולבר פדא מיום כ"ט נשלם נזירותו: **לא** פליג ר"א דאמר שלימים. לרב מתנא חשיב ליה כאילו אמר שלימים ולא אמר מקלת היום כגולו הילכך סותר הכל ולבר פדא נמי כי אמר שלשים בפירוש חשיב כאילו אמר שלימים דלא אמר מקלת היום כגולו הילכך לא פליג ר"א כלל: **רבי** יוחנן אמר נזירות חלה עליו. לכל מילי ולוקה בעודו שם אטומאה אם התרו בו לאחת ממנו יוצא[14] ואתגלחת ואשתיית יין וכשיטהר אין צריך לחזור ולקבל עליו נזירות: **מיתלא** תליא וקאי. ח] ומ"מ נ"ל[15] דאסור: וכי משכחת טהרה חייל. פירוש דין נזירות טהרה לענין הבאת קרבן. מיתלא תליא וקאי עד שיאת משם ויטהר וכי יטהר חייל ממילא עליה לענין הבאת קרבן ובקיאור הוה מצי למימר דחייל עליה נזירות מהשתא ולקי על תגלחת ויין וטומאה: **ורישׁ** לקיש אמר אין נזירות חייל עליה. בעודו טמא עד שיטהר ואז יצטרך לחזור ולקבל עליו הנזירות ובקונטרס פי' דבקבלה מועטת סגי ט] לומר יחול עליו[16] הנזירות אומר הריני כמו שנדרתי ובפ"ק דנדרים (דף ד.) אמרי' לר"ל דעובר בבל תאחר אם אינו מקבל נזירות עליו מיד כשיטהר: **קרבן** טומאה הוא דלא מייתי. דמעטיה קרא לקמן הא מיחל חייל עליה נזירות לענין דלקי אטומאה אתגלחת ואין: **א"ל** אינו בתורת טומאה. דלא חייל נזירות כלל:

קסבר ר"א כל אחר מלאת שבעה סותר הריני נזיר שלשים יום ונטמא יום שלשים סותר את הכל לא פליג ר"א דאמר שלימין הריני נזיר מאה יום ונטמא יום מאה סותר את הכל ר"א אומר אינו סותר אלא שלשים וכולה כדהווינן בה אליבא דבר פדא ורב מתנא: **מתני'** אמי שנזר והוא בבית הקברות אפי' ג) היה שם ל' יום אין עולין לו מן המנין ואינו מביא קרבן טומאה ב) יצא ונכנס עולין לו מן המנין ומביא קרבן טומאה ר"א אומר לא ג) בו ביום שנאמר [1] והימים הראשונים יפלו עד שיהו לו ימים ראשונים: **גמ' איתמר** אמי שנזר והוא בבית הקברות ר' יוחנן אמר ג) נזירות חלה עליו ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו ר' יוחנן אמר נזירות חלה עליו סבר מיתלא תליא וקיימא כיון דמשכחא טהרה חיילא ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו אי הדר ואמר חיילא עליה ואי לא לא איתיביה ר' יוחנן לר"ל מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' היה שם שלשים יום אין עולין מן המנין ואינו מביא קרבן טומאה קרבן טומאה הוא דלא מייתי הא מיחל חיילא עליה א"ל אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן איתיביה ד) מי שהיה טמא ונזר אסור לגלח ולשתות יין וליטמא למתים ואם גילח ושתה יין ונטמא למתים ה"ז סופג את הארבעים אי אמרת בשלמא חיילא היינו טעמא דסופג את הארבעים אלא אי אמרת לא חיילא אמאי סופג את הארבעים הכא

דקסבר ר' אליעזר אחר מלאת הוא שאין נזירות אלא כ"ט ולכך אינו צריך לסתור אלא ז' ו) וכדאמרינן נמי [לט:] קיס להו לרבנן דאין תגלחת כדי לכוף לאשו לעיקרו בפחות מז' יום ולרב מתנא כדאית ליה דטעמא דר' אליעזר משום דמקלת היום כגולו: **נטמא יום שלשים סותר את הכל ולא פליג ר' אליעזר דהא קאמר שלימין.** ואפילו לבר פדא דאכתי תוך מלאת קיימא ביה: **נטמא ביום מאה סותר את הכל.** דתוך מלאת קיימא ביה: **רבי אליעזר אומר לא סותר אלא שלשים.** כדאמר ר"ל בפ"ק (לעיל ד' ו:) דטעמא דר' אליעזר משום דקאמר קרא זאת תורת הנזיר ביום מלאת ח) התורה אמרה נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר ואפי' בנזירות מרובה: **וחולה.** טעמא דמתניתין עד השתא כדאיתא בה אליבא דבר פדא ורב מתנא בפ"ק (ד' ה ודי ו) ג): **מתני' מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' הוא עומד שם שלשים יום אינן עולין לו מן המנין.** כלומר אין עולין לכך ג] שהתא חלה עליו אותו נזירות שקיבל כשנטמא ואין מביא קרבן טומאה: ז] **יצא ונכנס.** כגון שהזה ושנה וטבל כדמפרש בגמרא ט) ואח"כ נכנס עולים לו למנין נזירות דכיון [שהזה] ושנה וטבל ביום שביעי שלו מביא קרבן על הטומאה: **רבי אליעזר אומר לא בו ביום.** כשהזה ושנה וטבל אם נכנס י) אינו מביא קרבן טומאה עד ז] שיעבור עליו ז' ימים ז] בטהרה שנאמר והימים הראשונים יפלו אימתי לכשאני קורא ק] מקרא זה שיהיו לו ימים הראשוני ט] דטהרה ואין ימים פחותים משנים: **גמ' איתמר מי שנזר והוא בבית הקברות ר' יוחנן אומר נזירות חל עליו.** דקסבר דהאי מאן דמקבל נזירות בבית הקברות מיתלא תליא וקיימא וכיון דמשכחת טהרה דהיינו לאחר שיצא והזה ושנה וטבל חיילא עליה אע"ג דלא הדר אמר אני אקבלנו[1] עלי מה שאמרתי כשהייתי עומד בבית הקברות: **ור"ל אמר.** אי הדר אמר אהא כמו שקבלתי ז] בבית הקברות חייל עליה ואע"ג דלא כ] מפרש אהא מזיר ואי לא לא אשם נטמא למתים ושותה יין אין בכך כלום: **א"ל.** מסקנא דמתניתין בהכי הוי דמי שנזר בבית הקברות אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן טהרה ליסתור ולהביא קרבן טהרה לפי שאין נזירות חל עליו כלל: **מי שהיה טמא ונזר.** דהיינו נמי מי שעומד בבית הקברות:

הכא

מדרבנן בעלמא הוא ולכך אינו סותר אלא שלשים[9] דהואיל ויום ק"א יום תגלחת ויום הבאת קרבנותיו גזרי' אטו היכא דנטמא ביום שלשים היכא דאמר הריני נזיר סתמא והוי ה] (כמו) יום שלשים יום תגלחת מה"ת לרב מתנא משום דאמר מקלת היום כגולו ולבר פדא שמיום כ"ע נשלם המזירות וביום שלשים מגלח מה"ת ואם נטמא ביום שלשים סותר לרב מתנא מה"ת וגזרי' יום ק"א אטו יום שלשים ולבר פדא ביום שלשים סותר מדרבנן אטו היכא דאמר הריני נזיר שלשים וכן נטמא ביום ו) אחד ומאה שהוא יום תגלחת גזרו אטו יום ל' דאי לא הא לא קיימא הא שגם יום ל' הוא יום תגלחת וה"ה לעיל הוה מצי למימתי הכי גבי * הריני נזיר[10] נטמא יום ל"א דסותר הכל מדרבנן [אבל] ודאי נטמא יום ק"ב אינו סותר שלשים רק [שבעה] שיטהר ויביא קרבנותיו: **ור"א אומר אינו סותר אלא ז'.** דלא גזר יום ק"א אטו יום ל' דביום ל' גופיה לא סתר לר' אליעזר ז] ואע"ג דבר פדא דאמר הריני נזיר סתמא ונטמא יום ח] אחד דנזירותו פסק כבר מיום כ"ע ויום ל' הוי תגלחת מה"ת אבל יום ל' ואחד הוי יום דבתר תגלחת והוי [כמו] ק"ב: **מי שנדר והוא בבית הקברות.** וה"ה אם היה טמא ונדר ובגמ' מדמה להו: **ואפי' היה שם ל' אין עולין לו מן המנין.** לענין דמוקה[11] והולך לתינו מביא קרבן טומאה דרחמנא מיעטיה מקרבן [כדמפרש] בגמרא אבל הא פשיטא דהימים אינן עולין דאפי' מנה בטהרה ונטמא סותר את הראשונים וכ"ש אין עולין לו כי טמא מעיקרא: **יצא ונכנס עולה לו מן המנין.** מפרש בגמ' יצא ונכנס[12] והזה ושנה ונכנס בו ביום שטבל בשביעי עולין מן המנין לענין זה כשנטמא סותר אותו מנין ומתחייב (אותו) קרבן טומאה דבאותו יום עצמו מתחיל נזירות טהרה ובגמרא פליגי ר' יוחנן ור"ל כשנטהר אם צריך לחזור ולקבל נזירות או סגי ליה במה שקיבל בימי טומאתו: **ר"א** אומר לא בו ביום. כלומר אם נכנס בו ביום שנטהר אין מביא קרבן טומאה עד יום שני שהתחיל הטהרה שנאמר והימים הראשונים יפלו דבשביעי עולין מן המנין לענין זה כשנטמא פלוגתייהו בנזיר טהור שנטמא ביום ראשון של קבלת נזירותו ז] וביום נטמא בתחילה[13] דלרבנן מביא קרבן טומאה ולר"א אינו מביא קרבן טומאה אלא מונה ז' ימי טומאה ומזה ושונה וטובל ומונה כ"ט יום ליום הראשון שמנה ומגלח ביום ל' שהוא ל' ואחד לנזירותו: י) **גמ' קסבר ר"א כל אחר מלאת ז' סותר.** ולכך אומר דהריני נזיר סתם ונטמא יום שלשים [דאינו] סותר דלאחר מלאת הוא לרב מתנא משום דאמר מקלת היום כגולו ולבר פדא מיום כ"ט נשלם נזירותו: **לא** פליג ר"א דאמר שלימים. לרב מתנא חשיב ליה כאילו אמר שלימים ולא אמר מקלת היום כגולו הילכך סותר הכל ולבר פדא נמי כי אמר שלשים בפירוש חשיב כאילו אמר שלימים דלא אמר מקלת היום כגולו הילכך לא פליג ר"א כלל: **רבי** יוחנן אמר נזירות חלה עליו. לכל מילי ולוקה בעודו שם אטומאה אם התרו בו לאחת ממנו יוצא[14] ואתגלחת ואשתיית יין וכשיטהר אין צריך לחזור ולקבל עליו נזירות: **מיתלא** תליא וקאי. ח] ומ"מ נ"ל[15] דאסור: וכי משכחת טהרה חייל. פירוש דין נזירות טהרה לענין הבאת קרבן. מיתלא תליא וקאי עד שיאת משם ויטהר וכי יטהר חייל ממילא עליה לענין הבאת קרבן ובקיאור הוה מצי למימר דחייל עליה נזירות מהשתא ולקי על תגלחת ויין וטומאה: **ורישׁ** לקיש אמר אין נזירות חייל עליה. בעודו טמא עד שיטהר ואז יצטרך לחזור ולקבל עליו הנזירות ובקונטרס פי' דבקבלה מועטת סגי ט] לומר יחול עליו[16] הנזירות אומר הריני כמו שנדרתי ובפ"ק דנדרים (דף ד.) אמרי' לר"ל דעובר בבל תאחר אם אינו מקבל נזירות עליו מיד כשיטהר: **קרבן** טומאה הוא דלא מייתי. דמעטיה קרא לקמן הא מיחל חייל עליה נזירות לענין דלקי אטומאה אתגלחת ואין: **א"ל** אינו בתורת טומאה. דלא חייל נזירות כלל:

ה א מיי' פ"ו מהל' נזירות הל"ח:
ו ב מיי' שם הל"י:
(ג מיי' שם הל' ו:):
ז ד מיי' שם הלכה ז ח:
ח ה מיי' שם ה"ו:

נוסחת הריב"ן

ג) כדי שיבית קרבנו בטהרה וכדאמרן נמי כו': ב) בכ"ע כתוב כאן בזה"ל. בגיון נטמא יום ק' וא' קודם שיקריב קרבנותיו סותר לפי שצריך לגלח תגלחת טומאה לאלתר ואח"כ מגלח תגלחת טהרה בסוף ל' יום שאין תגלחת טהרה פחות מל' יום הלכך סותר ל' יום ותו לא משום דהוי מזיר שכלו לו ימיו וה"ה כי נטמא יום ל"א סותר את הכל ולר' אליעזר סותר ז' והכי תניא בתוספתא ר' אליעזר אומר אין סותר אלא ז' דקסבר כל אחר מלאת ז' ותו לא כדי שיקריב קרבנותיו בטהרה דקסבר רבי אליעזר כי נטמא אחר מלאת אין צריך לגלח תגלחת טומאה אלא מונה ז' ומגלח תגלחת טהרה: ג) שהתא נזירות חלה עליו כדי להביא קרבן טומאה על שנטמא בבית הקברות הס"ד והשתא ליתא: ד) בכ"ע ליתא בזה"ל יא ונכנס אבל אם יצא ונכנס ושנה וטבל מיד חלה עליו אף אותו נזירות שקבל כשנטמא שאם לאחר מכאן נכנס עולין לו למנין נזירות מכיון שנזה וטבל ביום שביעי שלו שמביא קרבן על הטומאה הס"ד והשתא ליתא בכ"ע: ה) (אינו) ליתא בכ"ע: ו) שיעברו: ז) ב' ימים ויהא עומד בשלישי שנאמר והימים כו': ח) קורא כל מקרא: ט) הראשוני הס"ד והשתא ליתא בכ"ע: י) עלי: כ) אמר:

הגהות התוספות

1. ל"ל דנטמא ותיבת דלא נמחק. 2. ראשי תיבות וגריך לדקדק. 3. ל"ל דהריני מזיר מאה ליכא יתור בלישניה. 4. ל"ל הך דהריני מזיר נטמא יום שלשים כו'. 5. ל"ל לרב מתנא ניחא. 6. ל"ל היינו טעמא משום. 7. תיבת דמן נמחק ול"ל דהימים הראשונים כו'. 8. ל"ל רבי אליעזר אומר אינו כו'. 9. נל"ל ולכך סותר שלשים. 10. ל"ל מזיר שלשים. 11. ל"ל דמפרש. 12. תיבת ונכנס נמחק. 13. תיבות ויום נטמא בתחילה נמחק. 14. ל"ל ואינו יוצא. 15. נל"ל ומ"מ ס"ל. 16. ל"ל יחול עלי המזירות או אומר הריני כו'.

פי' הרא"ש

[מתני'] מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' שהה שם ל' יום וכו' ואינו מביא קרבן טומאה דכי כתיב קרבן טומאה בנזיר טהור שנטמא כתיב. וה"ה טמא שנזר: יצא ונכנס כלומ' והזו עליו ג' וז' [וטבל] ומיד אחר הזאה וטבילה מתחיל נזירותו. אם נכנס בבית הקברות אפי' בו ביום מביא קרבן טומאה: ר"א אומר לא בו ביום. שנאמר והימים הראשונים יפלו לאשמועינן דסותר כל מה שמנה: איתמר מי שנזר והוא בבית הקברות ר"י אומר נזירו' חלה עליו ליאסר ביין ותגלחת ואם א"ל אל תנזור ונזר או אחר שנזר התרו ביה לצאת ולא יצא לוקה אבל קרבן נזי' לא מייתי כל זמן שלא חלה עליו נזי' טהרה. מיתלא תליא וקאי עד שיאת משם ויטהר וכי יטהר חייל ממילא עליה לענין הבאת קרבן. ומיהו מוטל עליו לצאת ולקבל כדמוכח פ"ק דנדרים

גליון הש"ס

גמ' מי שנזר וכו'. עין מהריס דף ד ע"ח: תוס' ד"ה נטמא כו' הריני נזיר בטמא יום ל"א. ע' לעיל ו' ע"ח תד"ה נטמא ולקי יל ע"ב ד"ה לוקה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

(בתוס' שמעבר לדף) א) באא"ד ומקלת היום כגולו דאמרי רבנן היכא דלא נטמא. מן תיבת דאמרי עד תיבת נטמא נמחק. וב"ג לא אמרי רבנן כל"ל אמ': ב) באא"ד הגה"ה ובסיפא וכו' ובזה ניחא דהשתא ליכא למימר מקלת היום כגולו בסיפא והסוגיא. מלת בסיפא ואות ו' מן תיבת והסוגיא נמחק וב"ג ובהכי הסוגיא מתיישבת בפ"ק (שם) כל"ל: ג) באא"ד דמייתי הך דמזיר שלשים. נמחק מלת שלשים וב"ג סתם כל"ל: ד) ד"ה ול"ל אינו סותר כו' ול"ל מדרשא דזאת תורת הנזיר גזירת הכתוב הוא לאינו סותר אלא מדרשא דזאת תורת הנזיר ע"ד כא"ן הגה"ה: זאת הגה"ה ממורי רבינו יצחק בהר' יצחק ז"ל. נראה דלכ"ע בין לרב מתנא ולבר פדא קרא דזאת תורת הנזיר וקרא דימים הראשוני' איירי במאה שלימים. נראה דלפי הגה"ה זאת ר"ל דלא בנזירות מועטת דרשא דזאת כדפרש"י בפ"ק (גס זה שם) בשם מהר"ף נ"ע וכן דרשא דקרא דמן הימים הראשונים מכלל דאיכא אחרונים [לא] דרשינן בנזירות מועטת אלא בנזירות ארוך דלמאה יום ובהכי נמי מתיישב הסוגיא: ה) הריני נזיר מאה יום נטמא יום מאה סותר הכל. שהוא אחרון של נזירותו ולרבנן לא אמרינן מקלת היום כגולו היכא דנטמא ולא הביא קרבנותיו: ולרבי אליעזר אינו [סותר] אלא שלשים. מן הדין היה לו לסתור הכל לבר פדא דלא אמרינן מקלת היום כגולו ולרב מתנא נמי פרשינן בפ"ק דאמר שלימים והיה לו לסתור את הכל אלא מדרשא דזאת תורת הנזיר גזירת הכתוב הוא דאינו סותר אלא לי' יום ד]: נטמא ביום ק"א סותר שלשים. מדרבנן בעלמא הוא ולכך אינו סותר אלא שלשים[9] דהואיל ויום ק"א יום תגלחת ויום הבאת קרבנותיו גזרי' אטו היכא דנטמא ביום שלשים היכא דאמר הריני נזיר סתמא והוי ה] (כמו) יום שלשים יום תגלחת מה"ת לרב מתנא משום דאמר מקלת היום כגולו ולבר פדא שמיום כ"ע נשלם המזירות וביום שלשים מגלח מה"ת ואם נטמא ביום שלשים סותר לרב מתנא מה"ת וגזרי' יום ק"א אטו יום שלשים ולבר פדא ביום שלשים סותר מדרבנן אטו היכא דאמר הריני נזיר שלשים וכן נטמא ביום ו) אחד ומאה שהוא יום תגלחת גזרו אטו יום ל' דאי לא הא לא קיימא הא שגם יום ל' הוא יום תגלחת וה"ה לעיל הוה מצי למימתי הכי גבי * הריני נזיר[10] נטמא יום ל"א דסותר הכל מדרבנן [אבל] ודאי נטמא יום ק"ב אינו סותר שלשים רק [שבעה] שיטהר ויביא קרבנותיו: ור"א אומר אינו סותר אלא ז'. דלא גזר יום ק"א אטו יום ל' דביום ל' גופיה לא סתר לר' אליעזר ז] ואע"ג דבר פדא דאמר הריני נזיר סתמא ונטמא יום ח] אחד דנזירותו פסק כבר מיום כ"ע ויום ל' הוי תגלחת מה"ת אבל יום ל' ואחד הוי יום דבתר תגלחת והוי [כמו] ק"ב: מי שנדר והוא בבית הקברות. וה"ה אם היה טמא ונדר ובגמ' מדמה להו: ואפי' היה שם ל' אין עולין לו מן המנין. לענין דמוקה[11] והולך לתינו מביא קרבן טומאה דרחמנא מיעטיה מקרבן [כדמפרש] בגמרא אבל הא פשיטא דהימים אינן עולין דאפי' מנה בטהרה ונטמא סותר את הראשונים וכ"ש אין עולין לו כי טמא מעיקרא: יצא ונכנס עולה לו מן המנין. מפרש בגמ' יצא ונכנס[12] והזה ושנה ונכנס בו ביום שטבל בשביעי עולין מן המנין לענין זה כשנטמא סותר אותו מנין ומתחייב (אותו) קרבן טומאה דבאותו יום עצמו מתחיל נזירות טהרה ובגמרא פליגי ר' יוחנן ור"ל כשנטהר אם צריך לחזור ולקבל נזירות או סגי ליה במה שקיבל בימי טומאתו: ר"א אומר לא בו ביום. כלומר אם נכנס בו ביום שנטהר אין מביא קרבן טומאה עד יום שני שהתחיל הטהרה שנאמר והימים הראשונים יפלו דבשביעי עולין מן המנין לענין זה כשנטמא פלוגתייהו בנזיר טהור שנטמא ביום ראשון של קבלת נזירותו ז] וביום נטמא בתחילה[13] דלרבנן מביא קרבן טומאה ולר"א אינו מביא קרבן טומאה אלא מונה ז' ימי טומאה ומזה ושונה וטובל ומונה כ"ט יום ליום הראשון שמנה ומגלח ביום ל' שהוא ל' ואחד לנזירותו: י) גמ' קסבר ר"א כל אחר מלאת ז' סותר. ולכך אומר דהריני נזיר סתם ונטמא יום שלשים [דאינו] סותר דלאחר מלאת הוא לרב מתנא משום דאמר מקלת היום כגולו ולבר פדא מיום כ"ט נשלם נזירותו: לא פליג ר"א דאמר שלימים. לרב מתנא חשיב ליה כאילו אמר שלימים ולא אמר מקלת היום כגולו הילכך סותר הכל ולבר פדא נמי כי אמר שלשים בפירוש חשיב כאילו אמר שלימים דלא אמר מקלת היום כגולו הילכך לא פליג ר"א כלל: רבי יוחנן אמר נזירות חלה עליו. לכל מילי ולוקה בעודו שם אטומאה אם התרו בו לאחת ממנו יוצא[14] ואתגלחת ואשתיית יין וכשיטהר אין צריך לחזור ולקבל עליו נזירות: מיתלא תליא וקאי. ח] ומ"מ נ"ל[15] דאסור: וכי משכחת טהרה חייל. פירוש דין נזירות טהרה לענין הבאת קרבן. מיתלא תליא וקאי עד שיאת משם ויטהר וכי יטהר חייל ממילא עליה לענין הבאת קרבן ובקיאור הוה מצי למימר דחייל עליה נזירות מהשתא ולקי על תגלחת ויין וטומאה: ורישׁ לקיש אמר אין נזירות חייל עליה. בעודו טמא עד שיטהר ואז יצטרך לחזור ולקבל עליו הנזירות ובקונטרס פי' דבקבלה מועטת סגי ט] לומר יחול עליו[16] הנזירות אומר הריני כמו שנדרתי ובפ"ק דנדרים (דף ד.) אמרי' לר"ל דעובר בבל תאחר אם אינו מקבל נזירות עליו מיד כשיטהר: קרבן טומאה הוא דלא מייתי. דמעטיה קרא לקמן הא מיחל חייל עליה נזירות לענין דלקי אטומאה אתגלחת ואין: א"ל אינו בתורת טומאה. דלא חייל נזירות כלל: מזירות כלל אשם נטמא:

ט) לקמן לט: מז. סג.; ב) ס"ל הוס', ג) [נדרים ד.], ד) [מוספתא פ"ב], ה) [במדבר ו'], ו) [לקמן יט.], ז) [מקבל רש"ש], ח) מכאן עד ד"ה מי שנדר שייך לע"ח, ט) ל"ל מאה ואחד, י) נ"ל ג', כ) שייך לעיל קודם ד"ה מי שנדר,

תורה אור השלם

1. וְהִזִּיר לַיְיָ אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: במדבר ו יב

פי' הרא"ש (המשך)

וכן ב) לר' יוחנן כדי שיחול עליו נזי' טהרה. ונראה דלר"ל נמי אינו צריך קבלת נזי' גמורה אלא אומר הריני בנזיר: הא מיחל חייל. דאי לא חייל מה שייך למתני' אינו מביא קרבן טומאה הא לא חלה עליו נזי' כלל: א"ל אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן. וה"ק אין עולין לו מן המנין ג) לנזי' כלל שאם נטמא אח"כ אע"פ שטהר לא לקי ואינו מביא קרבן טומאה עד שיטהר ויקבל עליו נזי':

ב) ר"ל דגם לר"י איכא נלא דבל תאחר מלבד הלאו דטומאה. ג) אולי ל"ל דלא חייל

הכא במאי עסקינן ביוצא ונכנס. שיצא והזה בשלישי ובשביעי וטבל והדר אמר הריני נזיר ג) והדר נכנס סופג את הארבעים ולאפוקי מדר' אליעזר דאמר לא בו ביום כו' אבל אי לא הדר ואמר הריני אסור לגלח וכו' שאין נזירות חלה עליו: **טמא שנזר.** כגון שהיה עומד בבית הקברות ונזר: **שביעי שלו עולה לו למנין.** דכיון דטבל והוי טהור מתחיל למנות מכו ביום לפי שאינו מביא קרבן: **ונזיר טהור שנטמא אין שביעי שלו עולה לו מן המנין.** אע"פ שטבל והוא טהור עד יום שמיני שמביא בו קרבנותיו כדאמרינן בפ' ג' מיין (לקמן דף מד:) סדר תגלחת כילד היה מזה בשלישי ובשביעי ומגלח בשביעי ומביא קרבנותיו בח': **מיחל דטולי עלמא לא פליגי.** דכיון דמשכחת טהרה חיילא ממילא: **אלא כי פליגי למילקי ר"י סבר כיון דחיילא לקי.** אפילו אטומאה דמעיקרא דנזר בבית הקברות ור"ל סבר אע"ג דחיילא שהוא צריך לשמור מכל דקדוקי נזירות לא לקי אפילו אטומאה דבסוף אי לא הדר ואמר: **הא למלקות זה וזה שוין.** שאינסה לוקין על הטומאה ולדקדוקי נזירות: **אימא לתגלחת זה וזה שוין.** שאינסה מגלחין ביום שביעי שלהן: **ליתייה.** אין בין טמא שנזר כו' אלא שטמא שנזר שביעי שלו עולה לו מן המנין ואינו לוקה וטהור שנזר אין ז' שלו עולה לו מן המנין ולוקה: **בתקנתיה קמיירי.** אימת מתחילין למנות זה משביעי וזה משמיני אבל קלקוליה לוקה לא קמיירי. א) ג)ואמר לן רבי דהכי נמי מצי למיתני אלא טמא שנזר אין מגלח תגלחת טומאה ונזיר טהור שנטמא מגלח ג)בז' וטמא שנזר אין מגלח בשביעי אלא תגא שביעי שלו וכל ד)מילי כדמפרש לקמן: **פ"ש מי שהיה טמא ונזר אסור לגלח ולוקה.** וש"מ דכיון דחיילא עליה נזירות דהוי אסור לגלח לוקה ותיובתא דר"ל. וביוצא ובנכנס ד) לא מצי לתרץ ליה כדלעיל דהא אוקימנא דמודי ר"ל דחיילא וקאי ליה באיסורא אבל מילקי לא לקי ואילו הכא ה)משמע דכיון שאסור לוקה אע"ג דלא הדר ואמר: **בעי רבא.** הואיל דאמר ר' יוחנן לוקה ותנן במתניתין כוותיה: **בעי שהייה למלקות.** דלא לילקי עד דלישהי ביה כדי שיעור השתחויה ו)כדמפרש במס' שבועות בפרק ידיעות הטומאה (דף יז.): **נזיר.** טהור הנכנס בבית הקברות מ"ט לא בעי שהייה דקא מתרו ביה אל תכנס לבית הקברות הכא נמי מתרו ביה לא תינזור ושהייה למה לי:

אלא

הא במאי עסקינן ביוצא ונכנס. ביוצא מן הטומאה והזה ושנה וטבל וקיבל עליו נזירות פעם אחרת ושוב נכנס לטומאה [והא] קמ"ל דהיא ברייתא דאע"ג דלא הדר ואמר הריני אלא אמר יחול עלי נזירות דהוי נזיר ולקי דפי' לפס בקונטרס אי נמי י"ל דקמ"ל ברייתא (דמייריי) [דמיד] כשיטהר מוטל עליו לקבל נזירות מיד ועובר בבל תאחר אם אינו נזיר מיד: **אין** בין נזיר טמא. שנזר בעודו טמא לנזיר טהור שנטמא אלא דנזיר טמא שביעי עולה לו מן המנין כשהזה ג' ושנה בז' וטבל יום ז' ב) למנין נזירות טהרה לפי שאין צריך להביא קרבן בח' על טומאתו ומיד כשהזה ושנה וטבל ראוי לחול עליו נזירות לאלתר ונהי דבעי הערב שמש ואיך יחול עליו נזירות יש לומר דטבול יום קליש טומאתיה ולא מעכב מלחול נזירות עליו: **ונזיר** טהור שנטמא אין שביעי עולה לו מן המנין. למנין נזירות טהרתו וצריך להביא חטאת העוף ועולת העוף ואשם בשמיני וכתיב (במדבר ו) וקדש ראשו ביום ההוא דבאותו יום מתחיל למנות נזירות טהרה מוקמינן[1] ליה ג)] דלא חיל עליה נזירות דטהרה עד יום ח' ואי ס"ד לא חיילא אמאי עולה לו מן המנין כיון דלא הדר קביל עליה נזירות וא"ת [ולישני] דהדר וקיבל כדשני לעיל ביוצא ונכנס ויש לומר דא"כ ה"ל לאתויי[2] זה בעי למיהדר ולנדור וזה לא בעי למיהדר ולנדור כיון דהאי תגא נחית לפרושי הכא ד] בין זה לזה וה"ה דמצי למיפרך לר' שמעון ב"ל [ליתני] זה שותה ביין ומיטמא דלא[3] לקי וזה לקי ה] כדפירש הקונטרס ורלה"ר לומר דלא קשה דמצי לשנויי דבקלקולא לא מיירי האי דינא[4] אלא דין דנטמא באונס ולרבי יוחנן לא קשה [דליתני] זה מביא קרבן על טומאתו וזה אין מביא קרבן דהיינו הכא דקתני אין ז' עולה לו מן המנין משום איתויי קרבן: **הגה"ה** מיחל דב"ע[5] דחייל. ולכשיטהר אין צריך לחזור לידור בנזיר דחייל עליו מנזירות ראשון ויחא השתא דשביעי עולה לו מן המנין ואפילו לא יחזור ויקבל והוא הדין נמי דמודה ר' שמעון בן לקיש ו] (נמי אם שותה יין) דלקי תוך ימי טומאתו אשתיה ואתגלחת וכי פליגי למלקי פירוש אטומאה לחוד אי התרו בו אטומאה ר' יוחנן סבר כיון דחיילא נזירות [לשאר] מילי אשתיית יין ואתגלחת [חיילא] נמי אטומאה אם התרו בו לגלח ולא יצא דרחמנא לא מעטיה אלא מקרבן לחודיה לקמן ולא ממלקות דטומאה ור"ש בן לקיש סבר אע"ג דחיילא לשאר מילי ליין ולתגלחת לא לקי אטומאה דכיון דמיעטיה רחמנא מקרבן טומאה מיעטיה מכל דין טומאה אף ממלקות: **קרבן** טומאה הוא דלא **מייתי הא** מילקי לקי. אטומאה לאלתר אפילו תוך שבעה שמבקש לטהר ז] לענין ליטהר עצמו ולעשות נזירות דטהרה לאי [לא] לקי הוה ליה למיתני במתני' ואינו לוקה: **משום** דקתני **סיפא** כו' ומביא קרבן טומאה. דהתם לא שייך למיתני לוקה אטומאה דתני[6] מביא קרבן טומאה לכך לא תנא לעיל ואינו לוקה אטומאה (וזה אינו לוקה): **הא** למלקות זה וזה שוין. מלבא תני זה לוקה וזה אינו לוקה אטומאה: **לא הא** לתגלחת זה וזה שוין. י"מ דלקי אתגלחת [ולא נהירא לרימא] לתגלחת ויין זה וזה שוין כיון דבאיסור תגלחת קמיירי לכן נראה לי הא לתגלחת פירוש למלות תגלחת לענין שמגלח בשביעי לטהרתו אע"ג דלקמן בעיא היא ואיפשיטא דנזיר טמא דמעיקרא אינו מגלח בשביעי לטהרתו אפ"ה לא קפיד לשנויי הכי [דבלא"ה] איתותב רבי שמעון בן לקיש בסוף: **בתקנתא** קמיירי. מתי יתחיל מנין לנזירותו והוא[7] נטמא בשוגג בקלקולא לא קמיירי שמקלקל עצמו במזיד דהייטו קלקול גופיה ח] דגם לר"ל אסור לטמאות אפילו בתוך [שבעה] דאם לא כן ליתני זה מותר לטמאות וזה אסור לטמאות דהא לאו קלקולא הוא: **הגה"ה** מי שהיה טמא ונדר. היינו בנזר והוא בבה"ק: ואם גילח ושתה יין ונטמא למתים סופג הארבעים. ומשמע דאף תוך ז' לוקה ואם תאמר ולישני ליה ביוצא ונכנס ושנה וטבל כדשני לעיל אהך גופא י"ל דמשמע ליה טומאה דומיא דגלוח ושתיית יין דחייל עליה בימי טומאתה כדמסיק ליה מיחל דב"ע חיילא דומיא דהכי מלקות דטומאה אפילו לא נטהר חייל עליה בימי טומאתו לכך איתותב אבל בגלוח ראשון הוה משוי להו כולהו ר' שמעון ב"ל גילוח ושתיית יין לטומאה לכך הוה שייך לשנויי לעיל ביוצא ונכנס:

בעי שהייה למלקות. כי היכי דבעינן שהייה בפ"ב דשבועות (דף יז.) גבי מקדש [או לא]: **אילימא** דאמרי ליה לא תנזור. והוא עומד בבית הקברות למה לי שהייה פשיטא דלקי בלא שהייה לנזיר טהור מאי טעמא דלא בעי שהייה ולא משכחת ליה [כלל] דבעי שהייה משום דקמתרין ביה שלא יטמא והוא נזיר טהור הכא נמי מתרין ביה שלא ידור בו בנזיר והוא עובר לקי כמו היכא דהוה טהור ומתרין ביה שלא יטמא ולאו האי כלאו שאין בו מעשה במה שמקבל נזירות ט] דלאו שיש בו מעשה הוא במה שאינו יוצא ונכנס: אלא

אפילו בלא יוצא ונכנס: בעי שהייה למלקות. שיעור שהייה המפורשת (בד') [בשבועות] למי שנטמא באונס בעזרה שאינו חייב כרת אלא אם כן שהה שיעור השתחואה והלכה למשה מסיני הוא: אי דאמרו ליה לא תנזור למה לי שהייה. כיון דבמזיד

ג) [לקמן יח.], ב) [נדריס ד.], ג) [שבועות יז. ע"ש ובמתוס' שם ד"ה נזרין], ד) בס"ג: וכנכנס,

נוסחת הריב"ן

ה) הריני נזיר ונכנס: ב) בכ"י כתוב כאן גליון ואמר לן רבי: ג) מגלח תגלחת טומאה דנזיר טהור שנטמא מגלח בז' כו': ד) מילוי כדמפרשינן: ה) תגן: ו) כדי שיעור השתחויה מוריכינו לפיפיה דקרא כדמפרש כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' בעי רבא. נזר והוא בבית הקברות: (ב) שם נזיר טהורר מ"ט לא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה בתקנתיה קמיירי וכו' ואמר לן רבי דהכי נמי מצי למיתני אלא טומא שנזיר. נ"ב עיין מ"מ זה דוקא לפי' קמא בתוס' ד"ה לא הא וכו' ודו"ק: ב] תד"ה אין בין נזיר טומא וכו' כשהה ג' ושנה בז' וטבל יום ז' עולה כנ"ל: ג] ד"ה ונזיר טהור שנטמא וכו' דבאותו יום מתחיל למנות נזירות טהרה מוקמינן ליה לקמן כנ"ל: ד] בא"ד כיון דהאי תגא נחית לפרושי הכא מאי איכא כנ"ל: ה] בא"ד זה שותה ביין ומטמא דלא לקי וזה לקי כדפי' הקונטרס. מלות כדפי' הקונטרס נמחק וי"ב כדפריך לקמן כנ"ל ועי' מ"מ ודו"ק: ו] ד"ה הגה"ה מיחל דב"ע דחייל וכו' וה"ה נמי דמודה ר"ש ב"ל דלקי כנ"ל: ז] ד"ה קרבן טומאה הוא דלא מייתי הא מלקי לקי אטומאה לאלתר אפילו תוך שבעה שמבקש לטהר ח] ד"ה בתקנתא קמיירי וכו'. דהייטו קלקול גופיה בדאסור ליה וכו' כנ"ל מ"מ: ט] ד"ה אילימא דאמרי ליה לא תנזור וכו' דלאו שיש בו מעשה הוא. נ"ב סברא הזאת רחוקה קצת דאין יחוד זה כמעשה ועי' בתוס' דשבועות דף יז ע"א ד"ה לו וכו' שנתחקו בזה דאולא קוגיין למ"ד נוקין על לאו שאב"מ או דלאיסור מלקות אמר אבל לדעת הרב המגיד דס"ל כל לאו שאפשר ע"י מעשה נוקה אף היכא דאין בו מעשה יעו"ש בפי"ג מהל' שכירות הל' ג' ח"כ ס"ש קוגיין ומכאן רמיה והוכחה ברורה לדבריו ודו"ק היטב:

פי' הרא"ש

הכא במאי עסקינן ביוצא ונכנס שיוצא מן הטומאה ע"י הזאה וטבילה וקיבל עליו נזירות ונכנס וקמ"ל אע"ג דלא קבל עליו קבלה גמורה אלא אמר הריני נזיר (בנזירות) [הוי נזיר]: אלא טמא שנזר ז' עולה לזמן המנין לפי שאינו צריך להביא קרבן ומתחיל למנות מיד אחר שהזה וטבל אבל נזיר טהור שנטמא אינו מתחיל למנות עד אחר הבאת קרבנותיו דכתיב וקדש ראשו ביום ההוא ואי ס"ד לא חיילא אמאי עולה לו מן המנין הא אין עליו נזירות כלל

ט) א מיי' פ"ו מהל' נזירות הל' ז [מ]:

י) ב מיי' שם הל' ח ועי"ש בכ"מ:

גליון הש"ם

גמ' אמר מר בר רב אשי. עיין נדריס דף ד' ע"א:

הגהות התוספות

1. צ"ל ומוקמינן ליה לקמן כרבי דלא חייל כו'. 2. צ"ל למיתני. 3. צ"ל ולא. 4. צ"ל אלא מגא. 5. צ"ל דב"ע לא פליגי. 6. צ"ל דפשיטא הוא כיון דתני כו'. 7. תיבת והוא נמחק ול"ל כשנטמא בשוגג.

מוסף רש"י

אלא טמא שנזר שביעי שלו. שטובל בו, עולה לו למנין. דהואיל ואינו בר קרבן מתחיל למנות מבו ביום, ונזיר טהור שנטמא אין שביעי שלו עולה לו למנין. דאין לו טהרה עד יום שמיני שמביא קרבנותיו (לקמן יח.). **נזיר והוא בבית הקברות.** מזיר שנטמא בשוגם בתוך בית הקברות, דומיא שנטמא בעזרה שלא מתחייב בכריתתו, כגון שנכנס לבית הקברות בשידה תיבה ומגדל ופרע עליו את מעזיבת גג האהל ונטמא בתוך בית הקברות והתרו בו לא ולא יצא, ומיהו לא שהה כדי השתחואה (שבועות יז.). **בעי שהייה למלקות.** קרבן לא שייך הכא כלל, שאין כאן בנזיר שנטמא וקרבן מזיר טמא לאו אטומאה אתי אלא למיחל עליה נזירות טהרה כשאר מתוסרי כפרה, ובענין זה מפורש שהייה זו בפס' מזיר (שם).

פי' הרא"ש (המשך)

עד שיקבל. וכ"ת דמיירי בשקבל עליו א"כ ליתני שזה צריך לחזור ולידור וזה אין צריך מיחל כ"ע לא פליגי דחיילא ואינו צריך לקבל עליו שנית וגם לוקה על התגלחת ועל היין: כי פליגי למלקי. פי' על הטומאה: ר' יוחנן סבר כיון דחיילא. ללקות על היין ועל התגלחת לקי נמי על הטומאה כי היכי דאינו מביא קרבן טומאה: והא דאותביה ר"י לר"ל לעיל תלמודא הוא דמותיב לפי מה דהוה ס"ד דפליגי וכהנה רבות בתלמוד: א"ל לא לתגלחת זה וזה שוין. פי' לגלח א"נ ללקות על התגלחת וה"ה על היין: אבל לענין מלקות. פי' על הטומאה. בתקנתא מיירי בקלקולא לא מיירי. פי' להורות לנו תקנתו מתי יתחיל ימי נזירותו. אבל לא מיירי בקלקול להשמיענו הדין אם יעשה עבירה שיטמא למתים אי ישתה יין ויגלח: ה"ז סופג את הארבעים תיובתא. והכא ליכא לשנויי ביוצא ונכנס דמשמע נטמא דומיא דגלח ושתה יין דמיירי

אלא כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל. תחילת כניסתו במקום טמא בהיתר ולא לקי אכניסה א) [אלא] כי מתרין ביה שילא בשידה וכו'[1] פרע לו עליו המעזיבה מספקא ליה דלמא [לא] בעי שהייה או דלמא ל"ש דכל היכא דאיכא טומאה התם בעי שהייה:

ובא חבירו ופרע מעליו המעזיבה. דווקא באוסף דאי מרלוגו אי נמי אם הוא עצמו פרע כי האי גוונא לא איבעיא לן אי בעי שהייה דבפ"ב דשבועות (דף יז.) קאמר אהך בעיא דנזיר טמא או דילמא באוסף גמירי לה שהייה ל"ש בחוץ ול"ש בפנים: הגה"ה טעון גילוח או אין טעון גילוח. פי' תגלחת דטומאה ביום שיולא ויטהר[2] מטומאה דקרבן ודאי לא בעי כדתנן במתני' דמיעטיה קרא לקמן אבל בתגלחת מספקא ליה אי בעי לגלח בלא קרבן טומאה או לא דלא בעי גילוח בלא קרבן: הגה"ה אבל תגלחת של טהרה ודאי בעי כשימנה[3] נזירות של טהרה יגלח ויביא קרבנות טהרה כדין נזיר טהור:

קרבן טומאה הוא דלא מייתי. דמיעטיה קרא לקמן (דף יח.) הא גלוחי בעי מדלא קאמר ואינו מגלח בשביעי שלו: **מה** טעם קאמר. כלומר כיון דתנן אינו מביא ממילא ידעינן דאינו מגלח דהא בהא תליא תנא ז' וכל מילי. כל דבר שתלוי בטהרת ז' דהיינו תגלחת וקרבן: אין לי אלא ימי טומאה. פי' טומאת מת שאין עולין לו מן המנין דכתיב והימים הראשונים יפלו וכ"ש שאין ימי טומאתו עולים: ימי חלוטו מנין. אם נחלט בצרעת בימי נזירותו: ימי חלוטו מגלח ומביא קרבן לצרעתו: תאמר בימי חלוטו שאין מבטל בהם את הקודמים. והא ליכא למימר דהיא גופה נילף מבנין אב שיהיה סותר הקודמים. דהא אמרינן לקמן פ' ג' מינין (דף מד) (וטמא ראש) נזרו טומאה סותרת ואין תגלחת סותרת. וה"ה נמי דאמרינן טומאת מת סותרת ואין טומאת צרעת סותרת: אמרת ומה נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת נזיר מאי לאו לתגלחת טומאה. כלומר שיגלח לסוף ז' כדין נזיר שנטמא ומחמת שיש לו דין נזיר אחר לענין תגלחת כדין נזיר: לא לתגלחת טהרה. ששערו ראוי להתגלח אחר שישלים נזי' טהרה וכ"ז אינו מגלח אפ"ה אינן עולים ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזיר אלא לתגלחת צרעתו שהוא טעון העברת שער קודם שיתחיל למנות נזי'

אלא כגון [ב]שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע מעליו מעזיבה כי גמירין שהייה בבית המקדש אבל אבראי לא או דלמא [א]לא שנא תיקו בעי רב אשי נזר והוא בבית הקברות טעון גילוח או לא כי בעי תגלחת טהור שנטמא דקא מטמא לנזירותיה אבל טמא שנזר לא או דלמא לא שנא ת"ש מי שנזר והוא בבית הקברות אפילו היה שם שלשים יום אינו עולה לו מן המנין ואינו מביא קרבן טומאה קרבן טומאה הוא דלא מייתי אבל גלוחי בעי מה טעם קאמר מה טעם אינו מביא קרבן טומאה משום דלא בעי גלוחי ת"ש [ג]אין בין טמא שנזר לנזיר טהור שנטמא אלא טמא שנזר שביעי שלו עולה לו מן המנין ונזיר טהור שנטמא אין שביעי שלו עולה לו מן המנין מאי לאו הא לתגלחת זה וזה שוין לא הא למלקות זה וזה שוין אבל תגלחת מאי זה מגלח וזה אינו מגלח ליתנייה תנא שביעי שלו וכל מילי ת"ש [ד]אין לי אלא ימי טומאתו שאין עולין לו מן המנין ימי חלוטו מנין ודין הוא מה ימי טומאתו מגלח ומביא קרבן אף ימי חלוטו מגלח ומביא קרבן ומה ימי טומאתו אין עולין לו מן המנין [ה]אף ימי חלוטו אין עולין לו מן המנין לא אם אמרת בימי טומאתו שכן מבטל בהן את הקודמין לפיכך אין עולין לו מן המנין תאמר בימי חלוטו שאינו מבטל את הקודמין לפיכך עולין לו מן המנין אמרת ומה נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת אין עולין לו מן המנין ימי חלוטו שאין ראוי לתגלחת לא ב"ש שאין עולין לו מן המנין מאי לאו תגלחת טומאה לא תגלחת טהרה הכי נמי מסתברא דאי

אלא כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל. היכי דמי שאילתא דרבא: **כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל.** בבית הקברות שמפסיק בינו לבין הטומאה ב)ונדל בעודו בשידה שהוא טהור ואח"כ בא חברו ופרע את המעזיבה ג) שהוא תחתיו שהיתה השידה מעל ראשו: **ה"ג כי גמירי שהייה בפנים אבל אבראי לא.** כי גמירי שהייה כשנטמא בבית המקדש ג) בפרק ידיעות הטומאה ד) נטמא בבית המקדש ושהה כדי השתחויה חייב: **אבל אבראי.** כגון בבית הקברות לא בעי שהייה וכיון שפרע מתחתיו את המעזיבה אע"ג דלא שהה חייב: **או דילמא לא שנא.** דהכא והכא בעי' שיעור ד) כדי השתחויה. תיקו: **בעי רב אשי נזר והוא בבית הקברות טעון גילוח.** ביום השביעי שלו או לא: **קרבן טומאה הוא דלא מייתי.** משום דלא מייתי קרבן אלא מאן דמטמא ליה לנזירותיה אבל גילוח בעי: **מה טעם קאמר.** (ה) אינו מביא קרבן ו) לפי שאינו מגלח: **מאי נאו הא לתגלחת זה וזה שוין.** דזה וזה מגלחין בשביעי שלהן: **לא למלקות זה וזה שוין.** וכדר' יוחנן לעיל ז): **ליתנייה תנא שביעי שלו וכל מילי.** ז)דהכי משמע שביעי שלו עולה לו מן המנין לפי שאינו מביא קרבן ומה טעם אינו מביא קרבן לפי שאינו טעון גילוח טומאה ז"ל וזה אין שביעי שלו עולה לפי שיש לו לגלח בשביעי ולהקריב קרבן בשמיני ומאותו יום שמקריב קרבן חל עליו נזירות כדכתיב (במדבר ו) וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וקדש את ראשו ביום ההוא ח)דמשמע מאותו יום ואילך נזירות דטהרה: **ס"ש אין לי.** שלא יהו עולין לו מן המנין: **אלא ימי טומאתו.** דכתיב[ט] והזיר לה' את ימי נזרו וקדש את ראשו ביום ההוא דמשמע מאותו היום ואילך שהביא קרבנותיו (ב) ט) יתכפר ויתחיל למנות לימי נזרו: **ימי חלוטו מנין.** שאם נצטרע בימי נזירותו והוחלט שלא יהו עולין למנין נזירותו: י)**מה ימי טומאתו מגלח.** תגלחת טומאה ומביא קרבן לפריס: **אף ימי חלוטו.** דכתיב וכפר עליו וגו' והיינו כשיטהר וקדש ראשו ביום ההוא שיתחיל מנין נזירות טהרה: ימי חלוטו. שיושב מחוץ למחנה והחליטו ומנה מקלת נזירות שקבל עליו קודם שנצטרע ושוב נרפא וגילח לגרעתו מנין שיחזור למנות להשלים נזירות למנין שמנה קודם לגרעת וימים שבימי חלוטו לא יעלו לו מן המנין נזירות אבל ימי הסגרו דודאי[4] עולין לו לפי שאין זקוק לגלח כמו מוחלט ואין [ג] [נחשב][5] לימי טומאה כמו מוחלט: הגה"ה **אף** ימי חלוטו. שוין לימי טומאתו ד) דאין עולין לנזירות ה"נ ימי חלוטו אין עולין לו לנזירותו: **לא אם אמרת בימי טומאתו שכן מבטל בו את הימים הקודמים.** דכתיב והימים הראשונים יפלו וא"ת והא גופא נילף בהאי דינא דימי חלוטו יבטלו הקודמים וי"ל דאיכא מיעוטא לקמן בפ' שלשה מינין (דף מד.) על טומאתו סותר ואינו סותר על תגלחת הכי נמי נימעוטו וימא דאינו סותר על החלוטו: **נזיר** בקבר ששערו ראוי לתגלחת. ודמי לנזיר אין עולין לו מן המנין ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת ולכך לא דמי [לנזיר] לא כל שכן שאין עולין לו מן המנין: **מאי** לאו תגלחת דטומאה [לא תגלחת דטהרה]. והכי קאמר [ומה נזיר בקבר] ששערו ראוי לתגלחת דשיער שעליו עומד להתגלח נכי ישלים נזירות דטהרה שהרי אינו מגלח בשביעי אין עולין ימי חלוטו שאין שערו עומד להתגלח לנזירות טהרה שהרי זקוק לגלח לכשיתרפא מצרעתו לא כל שכן שאין עולין לו: ימי

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ו מהלכות מזיקות הלכה ח [טו] ופ"ה שם הל' יט ועי"ש בכ"מ:

יב ב מיי' פ"ז שם הלכה ט:

פי' הרא"ש

טמא עצמו: ופרע עליו המעזיבה. כמו ופרע ראש האשה. שגלהו מתחתיו שהסיר את מעזיבת השידה ולא מצי למימר כגון שנכנס לבית הקברות שוגג והתרו בו לצאת. דאמרינן בשבועות כי גמירי שהייה (באונס) [באונס] הוא דגמירי: קרבן טומאה הוא דלא מייתי אבל גלוחי מגלח. מדלא קתני אינו מגלח דהוי רבותא טפי: מה טעם קאמר. כלומר כיון דתנא אינו מביא טומאה ממילא ידענא דאינו מגלח דהא בהא תליא: תנא ז' וכל מילי. כל דבר שתלוי בטהרת ז' דהיינו תגלחת וקרבן: אין לי אלא ימי טומאה. פי' טומאת מת שאין עולין לו מן המנין דכתיב והימים הראשונים יפלו וכ"ש שאין ימי טומאתו עולים: ימי חלוטו מנין. אם נחלט בצרעת בימי נזירותו: ימי חלוטו מגלח ומביא קרבן לצרעתו: תאמר בימי חלוטו שאין מבטל בהם את הקודמים. והא ליכא למימר דהיא גופה נילף מבנין אב שיהיה סותר הקודמים. דהא אמרינן לקמן פ' ג' מינין (דף מד) (וטמא ראש) נזרו טומאה סותרת ואין תגלחת סותרת. וה"ה נמי דאמרינן טומאת מת סותרת ואין טומאת צרעת סותרת: אמרת ומה נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת נזיר מאי לאו לתגלחת טומאה. כלומר שיגלח לסוף ז' כדין נזיר שנטמא ומחמת שיש לו דין נזיר אחר לענין תגלחת כדין נזיר: לא לתגלחת טהרה. ששערו ראוי להתגלח אחר שישלים נזי' טהרה וכ"ז אינו מגלח אפ"ה אינן עולים ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזיר אלא לתגלחת צרעתו שהוא טעון העברת שער קודם שיתחיל למנות נזי'

נוסחת הריב"ן

א) ומזר: ב) המעזיבה מעל הקבר שהוא כו': ג) כדתנן בפרק: ד) (כדי) ליתא בכ"י: ה) מ"ש אינו כו': ו) קרבן טומאה: ז) וכל מילי דטומאת שמר שביעי שלו כו': ח) ביום ההוא ומוסב מאותו היום ואילך: ט) ונתכפר לו יתחיל: י) (מה ימי טומאתו כו' אין עולין לו) ליתא בכ"י ומה"ד מה לשבעת ימי טומאתו אין עולין לו שכן מבטל בהן: כ) לתגלחת טומאה לסוף ז': ל) לסוף ל' מיירי: מ) מאמר: נ) שאינו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מה טעם קאמר. **מה טעם** אינו מביא: (ב) ד"ה אלא ימי וכו' שהביא קרבנותיו ונתכפר יתחיל למנות:

גליון הש"ם

גמ' אין לי אלא ימי טומאתו. עי' לקמן דף מו ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה אלא וכו' ולא לקי אכניסה וכי כל"ל: ב) ד"ה ימי טומאה אין עולין לו מן המנין וכו' כדכתיב והימים הראשונים יפלו וכ"ש שאותן. אלא שאותן נמתק וג"כ שמנין אותן כל"ל: ג) **באא"ד** לפי שאין זקוק לגלח כמו מוחלט ואין נחשוב. אלא נחשוב נמתק וג"כ שוה כל"ל: ד) ד"ה אף ימי חלוטו שוין לימי טומאתו דאין. אלא דאין נמתק וג"כ מה ימי טומאתו אין כל"ל:

הגהות התוספות

1. מיבות בשידה כו' נמחק ול"ל משידה כשפרע מעליו המעזיבה. 2. מיבות שיולא ויטהר נמחק ול"ל שנטהר. 3. ל"ל וכשימנה. 4. ל"ל ודאי. 5. ל"ל ואין לדמותו.

מסורת הש"ס

ה) לקמן מג., ב) [לקמן יח.], ג) [שבועות יד:], ד) [ע"ז], ה) [במדבר ו], ו) [במדבר ו],

דאי ס"ד תגלחת טומאה ימי חלוטו מי לא בעי תגלחת לא תגלחת דנזירות קתני ת"ש [1]וטמא ראש נזרו [א]בטהור שנטמא הכתוב מדבר שהוא טעון העברת שער והבאת ציפרין ולפטור את הנזיר בקבר [2]שאין טעון העברת שער והבאת ציפרין והלא דברים ק"ו ומה טהור שנטמא טעון העברת שער והבאת ציפרין מי שהיה טמא מתחלה אינו דין שיהא טעון העברת שער והבאת ציפרין ת"ל וטמא ראש נזרו במי שהיה טהור ונטמא הכתוב מדבר שיהא טעון העברת שער והבאת ציפרין ולפטור את הנזיר בקבר ש"מ מאן תנא הא דת"ר [ב]אין בין טמא שנזר לנזיר טהור שנטמא אלא שטמא שנזר שביעי שלו עולה לו מן המנין ונזיר טהור שנטמא אין שביעי שלו עולה לו מן המנין א"ר חסדא רבי היא דאמר רבי אין נזירות טהרה חלה אלא עד שמיני דאי תימא ר' יוסי בר' יהודה היא האמר נזירות דטהרה משביעי הוא דחיילא [ג]מאי רבי ומאי ר' יוסי ברבי יהודה דתניא [2]וקדש את ראשו ביום ההוא [ג]ביום הבאת קרבנותיו דברי רבי ר' יוסי בר' יהודה אומר ביום תגלחתו והא דתנן [ג]נזיר שנטמא טומאות הרבה אינו מביא אלא קרבן אחד מאן תנא אמר רב חסדא ר' יוסי בר' יהודה היא דאמר נזירות טהרה משביעי חיילא ומשכחת לה כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי [ד](ומני ר' יוסי בר' יהודה היא) כיון דלא יצא שעה הראויה להביא קרבן אינו חייב אלא קרבן אחד דאי תימא רבי היא אי דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי (וחזר ונטמא בשביעי) כולהו טומאה אריכתא היא ואי דנטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני הרי יצתה שעה שראויה להביא קרבן מאי טעמא דרבי אמר קרא [2]וכפר עליו מאשר חטא על הנפש והדר וקדש את ראשו ורבי יוסי ברבי יהודה אם כן לימא קרא וקדש את ראשו ביום

דאי סלקא דעתך תגלחת טומאה ימי חלוטו מי לא בעי תגלחת. והכתיב וכבס המטהר את בגדיו וגו' [ה] וההוא דינא דקא מייתי ומה נזיר בקבר כו' היכי קאמי והא זה וזה דאיין לתגלחת: לעולם אימא לך תגלחת דטומאה [ו]כיון שהוזה ושנה וטבל מתגלח בשביעי שלו והאי [ז] דקא פריך ימי חלוטו אמין שערו ראוי לתגלחת בתגלחת דנזירות קאמר דאילו נזירות בקבר כשהוא [ח] מגלח מעכשיו מתגלח על נזירות אבל נזיר מלורע כשמתגלח תחילה מתגלח על שנתרפא מצרעתו והכי קתני ימי חלוטו אמין ראוי לתגלחת טומאה דנזיר אלא לתגלחת דצרעת לא כל שכן אמין עולין מן המנין דנזירות דטהרה ולעולם אימא לך היכא דנזר והוא בבית הקברות טעון גילוח דטומאה: **הא שמע וכי ימות מת עליו בפתע פתאום בטהור שנטמא כו':** **נזיר בקבר.** שהיה טמא מתחילת [ט]נזירות: **אינו דין כו'.** (ג) [י]מדקתני ולפטור את הנזיר בקבר אמין טעון העברת שער שמע מינה דאין טעון גילוח [יא]שער ש"מ: **אלא** (ד) **טמא שנזר שביעי שלו.** שטובל בו עולה לו מן המנין דהואיל [יב]ואינו בר קרבן מתחיל למנות מבו ביום: **ונזיר טהור שנטמא אין שביעי שלו עולה לו מן המנין.** דאין לו טהרה עד יום שמיני [יג]שמביא קרבנותיו כו': **דפניא וקדש את ראשו.** שיתחיל למנות לענין נזירות ביום הבאת קרבנותיו שהוא שמיני דכתיב[ט] וביום השמיני יביא שתי תורים: **ביום תגלחתו.** שהוא שביעי דכתיב וגילח [ט] את ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו[ט]: **והא דתנן נזיר שנטמא כו' מאן תנא.** [יד]משיב להו טומאות הרבה ואפ"ה לא מייתי עלייהו אלא קרבן אחד: **אמר רב חסדא ר' יוסי ברבי יהודה היא.** דאמר נזירות טהרה משביעי שהוא יום תגלחתו חיילא עילויה: **ומשכחת לה.** דמיהוי טומאות הרבה: **כגון שנטמא.** ומינה ששה כדי להזות [טו]עליה בשלישי ובשביעי א] וחזר ונטמא ביו' ז' דטומאה אחריתי איקרי הואיל וטבל בו ביום אבל בקרבן אינו חייב אלא אחד שכל זמן שלא יצתה שעה שראויה להביא קרבן שעדיין לא הגיע ליום ח' אינו חייב אלא קרבן אחד אבל אם נטמא וחזר ונטמא בששי אינו קורא לו טומאות הרבה לפי שעדיין לא חל עליו טהרה כלל (ו) ודמי [טז] לטומאה אריכתא. דאי אליבא דרבי לא משכחת לה דמיקרי טומאות הרבה ולא ליחייב אלא קרבן אחד דאי אמרת משכחת לה כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא [יז]אינו חייב אלא קרבן אחד לסוף ימי טהרתו כיון דנזירות דטהרה לא חיילא עליה עד יום שמיני כולה חדא טומאה אריכתא היא וליכא בהו טומאות הרבה. ואי אמרת כגון דנטמא [יח]בשמיני והויין להו טומאות הרבה הא נמי לא מיתרצתא דלא יביא אלא קרבן אחד דאי אליבא דרבי כיון דנטמא יום שמיני שיצתה שעה שראויה להביא בה קרבן נתחייב על כל [יט]אחד. הילכך לא מיתוקמא [כ]אלא כרבי יוסי ברבי יהודה ש"מ: **מאי טעמא דרבי.** דאמר לא חיילא עליה נזירות דטהרה עד יום הבאת קרבנותיו: **דאמר קרא וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וגו'.** [כא]דמשמע אימתי וקדש את ראשו שיתחיל למנות בו בזמן שכיפר עליו דהיינו בשמיני [כב]:

ימי חלוטו מי לא בעי תגלחת. בסוף ימי חלוטו כדכתיב וכבס המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו אבל תגלחת דטהרה ליתי ביה במלורע דגם תגלחת שניה שמגלח אחר ימי ספרו מתוך טומאה הוא מגלחה שגם בימי ספרו מטומא אדם במגע: **לא תגלחת טומאה** דנזירות קתני. כלומר לעולם אימא לך תגלחת דטומאה ודקאמרת דבימי חלוטו נמי איכא תגלחת דטומאה לא תגלחת דנזירות קתני דנזיר בקבר ראוי שערו לתגלחת מחמת נזירות ובימי חלוטו לא בעי תגלחת דטומאה מחמת נזירות אלא מחמת צרעתו וזה אין שייך לנזירות כלל הילכך לא יעלו לו ימיו לנזירותו: **בטהור שנטמא הכתוב מדבר.** כלומר שהתחיל למנות נזירות בטהרה ואחרי כן נטמא כדכתיב והימים הראשונים יפלו: **ולפטור את הנזיר בקבר שאין טעון העברת שיער והבאת ציפרים.** והוא הדין דממעטו ליה מאשם דכתיב בההוא עניינא והיינו דקאמר במתני' בנזיר בקבר אינו מביא קרבן טומאה דמיעטיה קרא כדדרשינן הכא: **והלא** דברים ק"ו. פירוש אי לא מיעטיה קרא ומה טהור שנטמא טעון כו' כלומר שטומאתו הזקיקתו לכך כל שכן היכא דנטמא מתחילתו שטמא ביומר שהזקיקתו טומאתו לכל ת"ל ומה ראש נזרו מיותר דמלי למימר וכי ימות מת [עליו] בפתע פתאום וגלח ראשו: **ביום הבאת קרבנותיו.** דכך כתיב בקרא ביום השמיני יביא שתי תורים וכו' וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וקדש ראשו ביום ההוא שמעינן ביום שמיני שהוא הבאת קרבנותיו כדמפרש לקמן בסמוך: **ביום תגלחתו.** הכתוב מדבר דהיינו בשביעי בסמוך מפרש טעמא: **והא** דתנן. פ' קמא דכריתות ב[לף ט.]: **משביעי** הוא דחיילא. משביעי [1] שמתחיל למנות נזירות משביעי: **ומשכחת** טומאות הרבה. כגון שנטמא ביום שביעי וחזר ונטמא בשביעי לסוף שביעי אחר שהזה ושנה וטבל דמיד כשהזה וטבל חל עליו באותו יום נזירות טהרה שיום שביעי הוי ממנין שלשים כי נטמא ביום שביעי כיון דחל עליה נזירות טהרה כבר חשיב ליה טומאה אחריתי ולא הוה כנטמא בששי דההיא ודאי טומאה אריכתא היא דאכתי לא חל עליה נזירות טהרה ומכל מקום פוטר עצמו מקרבן טומאה אחר כיון שנטמא בשביעי ולא שעה אחת ליום שראוי הוא להביא קרבנות דהיינו ביום שמיני: **דאי** רבי. דאמר דאינו מתחיל למנות נזירות טהרה עד יום שמיני כולה[2] טומאה אריכתא היא דלא נראה עדיין להתחיל נזירות והוי כאילו נטמא בששי ואמאי קרי ליה טומאות הרבה ואי דנטמא בשמיני כו' כיון דלא נשעה שראוי להביא קרבנותיו והוי כנטמא אחר הבאת קרבנותיו דודאי צריך להביא קרבן טומאה אחר: **דכתיב** מאשר חטא על הנפש. וכתיב בההוא קרא לאלתר וקדש ראשו ביום ההוא פי' ביום שכיפר עליו דהיינו בשמיני: **אם** כן לימא קרא וקדש את ראשו. ופשיטא דאשמיני דקיימינן ביה אייני ביום ההוא למה לי אם אינו ענין לשמיני תנהו לשביעי דאייתור למשדי אשביעי:

יג א מיי' פ"ו מהל' מזירות הלכה ג:

יד ב מיי' שם הלכה ח: טו ג מיי' שם הלכה ז: טז ד מיי' שם הל' טו וע"ש בכ"מ:

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט
2. וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: במדבר ו יא

מוסף רש"י

וקדש את ראשו. לנזירות טהרה שניה (כריתות ב:).

פי' הרא"ש

טהרה: מה טהור שנטמא וכו' אע"פ שתחלתו היה טהור כ"ש טמא שקבל עליו נזי' בטומאה: ביום הבאת קרבנותיו. דהיינו יום ח' אז מתחיל קדוש ראשו דהיינו גידול שער לנזירות טהרה דכתיב קדוש יהיה גדל פרע: רבי יוסי בר' יהודה אומר ביום תגלחתו. היינו בז' ולקמן מפרש טעמייהו: מני ר"י בר' יהודה [היא] דאמר נזיר טהרה מז' הוא דחיילה. הלכך קרי ביה טומאות הרבה כי כבר התחיל למנות נזירו' טהרה ומי' אינו מביא אלא קרבן א' דכיון דעדיין לא יצאת שעה שראוי להביא בה קרבן אבל לרבי דאמר נזי' דטהרה לא חיילא עד ח' אם נטמא ב' חדא טומאה אריכתא היא ואם נטמא בח' הרי יצאת שעה שראוי להביא בה קרבן וב' קרבנות בעי למיתי: אימתי וקדש את ראשו בזמן שכפר. כלומר בזמן הראוי לכפרה אף אם לא כפר: א"כ לימא קרא וקדש את ראשו. ותו לא וממילא ידענא דאוכפר קאי:

ו) נרלה דכן היה גירסתו בגמ'.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לעולם וכו' והא דקאמר ימי חלוטו כל"ל ומיבא פריך נמתק: (ב) בא"ד כשהוא מתגלח מעכשיו: (ג) ד"ה מזיר וכו' מזירות אינו דין כו' הס"ד ואח"כ מ"ה ש"מ כו' מדקתני: (ד) ד"ה אלא שטמא שנזר: (ה) ד"ה ביום תגלחתו וכו' וגילח ראשו כל"ל ומיבא את נמתק: (ו) ד"ה כגון שנטמא וכו' טהרה כלל וקרי ליה טומאה אריכתא הס"ד ואח"כ מ"ה דאי אליבא דרבי וכו' ואינו חייב וכו' אלא קרבן אחד דאליבא דרבי כיון דנטמא ביום שמיני וכו' נתחייב קרבן על כל אחד כל"ל והל"ל ומיבא דאי אמרת נמתק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה כגון שנטמא וכו' וחזר ונטמא ביום ז' דטומאה וכו'. נ"ב עי' מ"מ: ב) תוס' ד"ה ביום תגלחתו וכו' והא דתנן פ' קמא דכריתות דף ב' ע"ב כל"ל. ודלא כחילופי גרסאות לעיל שהגיהו בתנס. אולם מישור:

הגהות התוספות

1. מיבא משביעי נמתק.
2. נ"ל כולהו.

ורבי ביום ההוא למה לי. דממילא ידעינן דאשמעי קמי: **אע"פ** שלא **הביא** קרבנותיו. דפשטיה דקרא משמע דלא חייל עליה נזירות עד שיכפר בעולה ובחטאת דכתיב בקרא [קודם] וקדש ראשו והשתא אתי יתורא דביום ההוא לאשמועינן דחייל עליה נזירות ביום שמיני אע"פ שלא הביא קרבנותיו:

לוקמה כרבי וכגון שנטמא בליל שמיני. דחייל עליה נזירות קודם הבאת קרבנותיו ול"ג [דחזא][1] פי' כיון [דמרבינן] לרבי ביום השמיני אע"פ שלא הביא קרבנותיו א"כ גם בליל שמיני חייל עליה נזירות ושייך[2] ליום שמיני ומעתה נוקי למתני' כרבי דנטמא בליל ח' דכיון דחייל עליה נזירות טומאות הרבה יש כאן ומ"מ פוטר עצמו בקרבן אחד לפי שלא יצא שעה אחת הראויה להביא קרבן אחד מחמת הראויה להביא קרבנותיו דאין מקריבין קרבנות בלילה מביום לוותו מדלא מוקי לה הכי נימא קסבר ליליא לאו מחוסר זמן הוא ביום פי' ולא לענין שיוכל להקריבו בלילה אלא דאשכחינן ליה כיצא בשעה שראוי להקריב קרבנותיו ולא יפטר בקרבן טומאה אחד: **הא בהא תליא.** ולא מצי אתיא כרבי: **ה"ג אי אמרת לילה מחוסר זמן אימת מייתי קרבן עד צפרא** נזירות נמי **לא חייל עד צפרא** דכפר וקדש כתיב בשעה שראויה להביא קרבן חייל נזירות טהרה כי[3] נטמא בלילה לא הוו טומאות הרבה אלא טומאה אריכתא ואי קסבר לילה לאו מחוסר זמן להחשב בשעה שראויה להקריב בלילה נזירות נמי חייל מחמתה ומיחייב קרבן טומאה על כל אחת ואחת: **אית** ספרים **דגרסי ביה גופא נטמא בשביעי כו'** ולא גרסינן[4] דבטולה הש"ס לא גרסינן גופא אלא כשהש"ס הביא מימרא או ברייתא תחילה ומייתי אותה אגב גררא אז חוזר ואומר גופא לפרש המימרא או הברייתא אבל ברייתא לא הביא הש"ס כלל לעיל אלא מלשונא דהש"ס לעיל דקאמר אלימא שנטמא בשביעי: **אינו מביא אלא קרבן אחד.** אע"ג דס"ל דחייל עליה נזירות טהרה משביעי כיון דנטמא עד שלא האיר השמיני שעה הראויה להביא קרבנותיו נפטר בקרבן אחד על טומאות הרבה אבל כשנטמא בשמיני וחזר ונטמא בח' כיון שיצא שעה הראויה להביא קרבנותיו מביא קרבן על כל אחד ואחד: **מתחיל** ומונה מיד דברי ר' **אליעזר** וכו'. לכאורה הוה משמע דמתחיל מנין נזירות טהרה שלו בשמיני [5] אלא אי אפשר לומר כן דאי לא חייל עליה נזירות טהרה שלו אלא בשמיני א"כ כי נטמא בשמיני לא סותר אלא יום אחד ולא הוה מתחייב קרבן טומאה לרבי אליעזר [כדתנן] במתני' ר"א אומר לא [בו] ביום אלא מתחיל ומונה מיד בשביעי דאז חייל עליה נזירות טהרה מכי הזה וטבל (מכי הזה וטבל) וכי נטמא בשמיני סותר ב' ימים ומתחייב שפיר בקרבן ב] ובטומאה לרבי אליעזר: **וחב"א** קרבן אחד על הכל עד **שיביא חטאתו** כו'. דבנן סבירא להו דלא חייל נזירות טהרה עליה עד שיביא חטאתו הביא אשמו מונה נזירות טהרה אבל אם לא הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה. לעולם אין מתחילין למנות לנזירות טהרה עד שיביא חטאתו אחד מהללו [6] שני תוריס שמביא אחד לחטאת שאם נטמא קודם שהביא חטאתו אינו מביא אלא קרבן טומאה אחד אבל אם הביא חטאתו ולא הביא אשמו כבר בן שנתו לאשם מונה לנזירות ימי טהרה: [7] **כך אשמו מעכבו.** שלא יתחיל למנות עד שיביא אשמו: **בשלמא לר' אליעזר.** דאמר מתחיל ומונה מיד: **אע"פ שלא הביא קרבנות.** [8] מתחיל למנות מבו ביום. ולרבנן אתא ליה הכהוא אע"פ שלא הביא את אשמו: **אע"פ שלא הביא עולתו.** שהאחד לעולה ובלבד שהביא אשמו וחטאתו מתחיל למנות: **משום עולה לא** (ד) [9] **מיבעיא.** דהיא לא אתיא לא משום עולה[10] ולא משום נזירות אלא לדורון בעלמא: [11] **אל האשמות שבתורה מעכבין.** כדאמרינן (יבמות דף עד:) הביא כפרתו אוכל בקדשים:

ת"ל

ביום ההוא למה לי אם אינו ענין לשמיני תנהו ענין לשביעי ורבי נמי הכתיב ביום ההוא אמר לך רבי ההוא להכי הוא דאתא לומר לך אע"פ שלא הביא קרבנותיו ורב חסדא מאי דוחקיה לאוקמיה כר' יוסי ברבי יהודה לוקמה כגון דנטמא דחזיא בליל שמיני ורבי היא מדלא מוקים לה כרבי לימא קסבר [6] ליליא לאו מחוסר זמן הוא אמר רב אדא בר אהבה [3] הא בהא תליא אי אמרת ליליא מחוסר זמן אימת מיחזי לקרבן לצפרא נזירות נמי לא חיילא עד צפרא ואי אמרת ליליא אינו מחוסר זמן נזירות טהרה חיילא מאורתא: [4] גופא נטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי אינו מביא אלא קרבן אחד נטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני מביא קרבן על כל אחד ואחד מתחיל ומונה מיד [5] דברי ר' [א] אליעזר וחכ"א [8] קרבן אחד על הכל עד שיביא חטאתו הביא חטאתו ונטמא והביא חטאתו ונטמא מביא קרבן על כל אחד ואחד [9] הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה [7] ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר כשם שחטאתו עיכבתו [6] כן אשמו מעכבו בשלמא לרבי [ב] אליעזר אמר קרא [1] וקדש את ראשו ביו' ההוא אע"פ שלא הביא קרבנותיו ורבנן ההוא אע"פ שלא הביא אשמו אלא רבי ישמעאל ההוא למה לי אמר לך ההוא אע"פ שלא הביא עולתו ורבנן עולה לא בעי מיעוטא דורון בעלמא הוא מאי טעמייהו דרבנן דתניא [2] והזיר לה' את ימי נזרו והביא כבש בן שנתו לאשם מה ת"ל לפי שמצינו שכל אשמות שבתורה שהן מעכבין יכול אף זה מעכבו

ת"ל

ורב חסדא מאי דוחקיה לאוקמיה כרבי יוסי ברבי יהודה לוקמה (ג) **כרבי.** ומשכחת [6] לה דאית בהו טומאות הרבה: **כגון דחזיא בליל שמיני.** כלומר דנטמא בליל שמיני והאי דאמר דחזיא לאו דוקא הכא אלא איידי [ב] דנקיט לה במס' כריתות [ח.] נקטיה להכא וחזר ונטמא בליל שמיני דטומאות הרבה איכא מכיון דנטמא בליל ח' וחייבא עליה טהרה ואינו חייב עליהן אלא קרבן אחד לפי שעדיין לא הגיע יום שמיני [3] שהיתה שעה הראויה להביא בה קרבן: **ומדלא מוקים לה.** רב חסדא בכה"ג ואליבא דרבי תיפשוט מינה דאית ליה לרב חסדא דלילה לאו מחוסר זמן הוא [ד] דאם נטמא בליל שמיני הוה כנטמא ביום שמיני דנטמא בשעה הראויה להביא קרבן אע"ג דאינו קרב עד היום א] דמיא הלילה ליום וחייב קרבן על כל אחת ואחת: **אמר רב אדא בר אהבה.** אפילו אי אית ליה לרב חסדא דלילה מחוסר זמן הוא אכתי לא מתוקמא ליה כרבי דהא בהא תליא: **דאי אמרת לרבי מחוסר זמן הוא אימת מיתחזי לקרבן לצפרא ונזירות טהרה נמי לא חיילא עליה עד לצפרא.** והילכך כי מיטמי בליל שמיני כולה טומאה אריכתא היא ולית לך למימר בהו טומאות הרבה ואי אמרת דלרבי אינו מחוסר זמן דליליא נמי [ה] זמן הקרבה ואית בהו טומאות הרבה נזירות טהרה נמי חיילא מאורתא וחייב קרבן על כל טומאה וטומאה הילכך לא מיתוקמא כרבי כלל: ה"ג **ת"ר נטמא בשביעי וחזר ונטמא כו'.** ואית ספריס [ו] דגרסי ביה גופא נטמא בשביעי כו' ומשכחת הוא דקי"ל דכל היכא דכתב גופא דכבר נשנית ההיא שמעתא לעיל ואילו הכא לא נשנית כלל: **מתחיל ומונה.** לנזירות טהרה מיד כיון שהגיע שמיני [ז] ואפילו שלא הביא קרבנותיו דברי ר' אליעזר: [ח] **וחכ"א קרבן אחד על הכל עד שיביא חטאתו הביא חטאתו ונטמא מביא קרבן על כל אחת ואחת הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה.** נזירות דטהרה אבל אם לא הביא חטאתו אינו מונה. לעולם אין מתחילין למנות לנזירות טהרה עד שיביא חטאתו אחד מהללו [ט] שני תוריס שמביא אחד לחטאת שאם נטמא קודם שהביא חטאתו אינו מביא אלא קרבן טומאה אחד אבל אם הביא חטאתו ולא הביא אשמו כבר בן שנתו לאשם מונה לנזירות ימי טהרה: [7] **כך אשמו מעכבו.** שלא יתחיל למנות עד שיביא אשמו: **בשלמא לר' אליעזר.** דאמר מתחיל ומונה מיד: **אע"פ שלא הביא קרבנות.** [8] מתחיל למנות מבו ביום. ולרבנן אתא ליה הכהוא אע"פ שלא הביא את אשמו: **אע"פ שלא הביא עולתו.** שהאחד לעולה ובלבד שהביא אשמו וחטאתו מתחיל למנות: **משום עולה לא** (ד) [9] **מיבעיא.** דהיא לא אתיא לא משום עולה[10] ולא משום נזירות אלא לדורון בעלמא: [11] **אל האשמות שבתורה מעכבין.** כדאמרינן (יבמות דף עד:) הביא כפרתו אוכל בקדשים:

ת"ל

לוקמה כרבי וכגון שנטמא בליל שמיני. דחייל עליה נזירות קודם הבאת קרבנותיו ול"ג [דחזא][1] פי' כיון [דמרבינן] לרבי ביום השמיני אע"פ שלא הביא קרבנותיו א"כ גם בליל שמיני חייל עליה נזירות ושייך[2] ליום שמיני ומעתה נוקי למתני' כרבי דנטמא בליל ח' דכיון דחייל עליה נזירות טומאות הרבה יש כאן ומ"מ פוטר עצמו בקרבן אחד לפי שלא יצא שעה אחת הראויה להביא קרבן אחד מחמת הראויה להביא קרבנותיו דאין מקריבין קרבנות בלילה מביום לוותו מדלא מוקי לה הכי נימא קסבר ליליא לאו מחוסר זמן הוא ביום פי' ולא לענין שיוכל להקריבו בלילה אלא דאשכחינן ליה כיצא בשעה שראוי להקריב קרבנותיו ולא יפטר בקרבן טומאה אחד: **הא בהא תליא.** ולא מצי אתיא כרבי: **ה"ג אי אמרת לילה מחוסר זמן אימת מייתי קרבן עד צפרא** נזירות נמי **לא חייל עד צפרא** דכפר וקדש כתיב בשעה שראויה להביא קרבן חייל נזירות טהרה כי[3] נטמא בלילה לא הוו טומאות הרבה אלא טומאה אריכתא ואי קסבר לילה לאו מחוסר זמן להחשב בשעה שראויה להקריב בלילה נזירות נמי חייל מחמתה ומיחייב קרבן טומאה על כל אחת ואחת: **אית** ספרים **דגרסי ביה גופא נטמא בשביעי כו'** ולא גרסינן[4] דבטולה הש"ס לא גרסינן גופא אלא כשהש"ס הביא מימרא או ברייתא תחילה ומייתי אותה אגב גררא אז חוזר ואומר גופא לפרש המימרא או הברייתא אבל ברייתא לא הביא הש"ס כלל לעיל אלא מלשונא דהש"ס לעיל דקאמר אלימא שנטמא בשביעי: **אינו מביא אלא קרבן אחד.** אע"ג דס"ל דחייל עליה נזירות טהרה משביעי כיון דנטמא עד שלא האיר השמיני שעה הראויה להביא קרבנותיו נפטר בקרבן אחד על טומאות הרבה אבל כשנטמא בשמיני וחזר ונטמא בח' כיון שיצא שעה הראויה להביא קרבנותיו מביא קרבן על כל אחד ואחד: **מתחיל** ומונה מיד דברי ר' **אליעזר** וכו'. לכאורה הוה משמע דמתחיל מנין נזירות טהרה שלו בשמיני [5] אלא אי אפשר לומר כן דאי לא חייל עליה נזירות טהרה שלו אלא בשמיני א"כ כי נטמא בשמיני לא סותר אלא יום אחד ולא הוה מתחייב קרבן טומאה לרבי אליעזר [כדתנן] במתני' ר"א אומר לא [בו] ביום אלא מתחיל ומונה מיד בשביעי דאז חייל עליה נזירות טהרה מכי הזה וטבל (מכי הזה וטבל) וכי נטמא בשמיני סותר ב' ימים ומתחייב שפיר בקרבן ב] ובטומאה לרבי אליעזר: **וחב"א** קרבן אחד על הכל עד **שיביא חטאתו** כו'. דבנן סבירא להו דלא חייל נזירות טהרה עליה עד שיביא חטאתו הביא אשמו מונה נזירות טהרה שלו אם לא הביא חטאתו אינו מונה. לעולם אין מתחילין למנות לנזירות טהרה עד שיביא חטאתו אחד מהללו [6] שני תוריס שמביא אחד לחטאת שאם נטמא קודם שהביא חטאתו אינו מביא אלא קרבן טומאה אחד אבל אם הביא חטאתו ולא הביא אשמו כבר בן שנתו לאשם מונה לנזירות ימי טהרה: [7] **כך אשמו מעכבו.** שלא יתחיל למנות עד שיביא אשמו: **בשלמא לר' אליעזר.** דאמר מתחיל ומונה מיד: **אע"פ שלא הביא קרבנות.** [8] מתחיל למנות מבו ביום. ולרבנן אתא ליה הכהוא אע"פ שלא הביא את אשמו: **אע"פ שלא הביא עולתו.** שהאחד לעולה ובלבד שהביא אשמו וחטאתו מתחיל למנות: **משום עולה לא** (ד) [9] **מיבעיא.** דהיא לא אתיא לא משום עולה[10] ולא משום נזירות אלא לדורון בעלמא: [11] **אל האשמות שבתורה מעכבין.** כדאמרינן (יבמות דף עד:) הביא כפרתו אוכל בקדשים:

ת"ל

בשלמא לר' אליעזר אמר קרא וקדש ראשו ביום ההוא. מיותר ביום ההוא לרבות ביום השביעי דמשביעי חייל עליה נזירות טהרה כדפרישית לעיל לר"א ולשון הש"ס דקאמר אע"פ שלא הביא קרבנותיו הוי פירושו אע"פ שלא הגיע יום הראוי קצת[5] להביא קרבנותיו דהיינו יום ז' ולא הוי פירושו לרבות יום שמיני דוקא משהאיר הבקר אבל אליבא דר"א אתא [לרבות] אפילו יום השביעי כדפי': ולרבנן ההוא אע"פ שלא הביא אשמו. אע"ג שכל אשמות שבתורה מעכבות הכא מרבינן מהכהוא דלא מעכב ליה מלחול עליה נזירות טהרה: אלא לר' ישמעאל ההוא מאי אתא לרבויי אמר לך אע"פ שלא הביא עולתו: **ורבנן** עולה **לא בעיא מיעוטא** דדורון **בעלמא הוא.** ות"ת מ"ט דרבי ישמעאל שפיר קאמרי ליה רבנן וי"ל משום דאמר אחד קרא והדר כתיב כאחד כתיבי כאחד קרא והדר כתיב עליו וקדש ראשו דס"ד דאע"ג דעולה דורון הוא כיון דאקדמיה קרא לוקדש ראשו לא חייל עליה נזירות טהרה עד דמייתי לעולה נמי קא משמע לן דהוא לומר אע"פ שלא הביא עולתו ומסתברא לאוקמי לעולה ולא לאחטאת דעיקר כפרה בחטאת ות"ת מנא ליה להש"ס לעיל לומר בפשיטות אליבא דרבי דהכהוא (מפרש) מרבה אע"פ שלא הביא קרבנותיו פי' משהאיר השמיני חייל עליה נזירות טהרה דלמא לא מרבה רבי אלא חטאתו ולא אשמו או כר' ישמעאל

ו"ל

ורבי ביום ההוא למה לי. דממילא ידעינן דאשמעי קמי: **אע"פ** שלא **הביא** קרבנותיו. דפשטיה דקרא משמע דלא חייל עליה נזירות עד שיכפר בעולה ובחטאת דכתיב בקרא [קודם] וקדש ראשו והשתא אתי יתורא דביום ההוא לאשמועינן דחייל עליה נזירות ביום שמיני אע"פ שלא הביא קרבנותיו:

לוקמה כרבי וכגון שנטמא בליל שמיני. דחייל עליה נזירות קודם הבאת קרבנותיו ול"ג [דחזא][1] פי' כיון [דמרבינן] לרבי ביום השמיני אע"פ שלא הביא קרבנותיו א"כ גם בליל שמיני חייל עליה נזירות ושייך[2] ליום שמיני ומעתה נוקי למתני' כרבי דנטמא בליל ח' דכיון דחייל עליה נזירות טומאות הרבה יש כאן ומ"מ פוטר עצמו בקרבן אחד לפי שלא יצא שעה אחת הראויה להביא קרבן אחד מחמת הראויה להביא קרבנותיו דאין מקריבין קרבנות בלילה מביום לוותו מדלא מוקי לה הכי נימא קסבר ליליא לאו מחוסר זמן הוא ביום פי' ולא לענין שיוכל להקריבו בלילה אלא דאשכחינן ליה כיצא בשעה שראוי להקריב קרבנותיו ולא יפטר בקרבן טומאה אחד: **הא בהא תליא.** ולא מצי אתיא כרבי: **ה"ג אי אמרת לילה מחוסר זמן אימת מייתי קרבן עד צפרא** נזירות נמי **לא חייל עד צפרא** דכפר וקדש כתיב בשעה שראויה להביא קרבן חייל נזירות טהרה כי[3] נטמא בלילה לא הוו טומאות הרבה אלא טומאה אריכתא ואי קסבר לילה לאו מחוסר זמן להחשב בשעה שראויה להקריב בלילה נזירות נמי חייל מחמתה ומיחייב קרבן טומאה על כל אחת ואחת: **אית** ספרים **דגרסי ביה גופא נטמא בשביעי כו'** ולא גרסינן[4] דבטולה הש"ס לא גרסינן גופא אלא כשהש"ס הביא מימרא או ברייתא תחילה ומייתי אותה אגב גררא אז חוזר ואומר גופא לפרש המימרא או הברייתא אבל ברייתא לא הביא הש"ס כלל לעיל אלא מלשונא דהש"ס לעיל דקאמר אלימא שנטמא בשביעי: **אינו מביא אלא קרבן אחד.** אע"ג דס"ל דחייל עליה נזירות טהרה משביעי כיון דנטמא עד שלא האיר השמיני שעה הראויה להביא קרבנותיו נפטר בקרבן אחד על טומאות הרבה אבל כשנטמא בשמיני וחזר ונטמא בח' כיון שיצא שעה הראויה להביא קרבנותיו מביא קרבן על כל אחד ואחד: **מתחיל** ומונה מיד דברי ר' **אליעזר** וכו'. לכאורה הוה משמע דמתחיל מנין נזירות טהרה שלו בשמיני [5] אלא אי אפשר לומר כן דאי לא חייל עליה נזירות טהרה שלו אלא בשמיני א"כ כי נטמא בשמיני לא סותר אלא יום אחד ולא הוה מתחייב קרבן טומאה לרבי אליעזר [כדתנן] במתני' ר"א אומר לא [בו] ביום אלא מתחיל ומונה מיד בשביעי דאז חייל עליה נזירות טהרה מכי הזה וטבל (מכי הזה וטבל) וכי נטמא בשמיני סותר ב' ימים ומתחייב שפיר בקרבן ב] ובטומאה לרבי אליעזר: **וחב"א** קרבן אחד על הכל עד **שיביא חטאתו** כו'. דבנן סבירא להו דלא חייל נזירות טהרה עליה עד שיביא חטאתו הביא אשמו מונה נזירות טהרה שלו אם לא הביא חטאתו אינו מונה. לעולם אין מתחילין למנות לנזירות טהרה עד שיביא חטאתו אחד מהללו [6] שני תוריס שמביא אחד לחטאת שאם נטמא קודם שהביא חטאתו אינו מביא אלא קרבן טומאה אחד אבל אם הביא חטאתו ולא הביא אשמו כבר בן שנתו לאשם מונה לנזירות ימי טהרה: [7] **כך אשמו מעכבו.** שלא יתחיל למנות עד שיביא אשמו: **בשלמא לר' אליעזר.** דאמר מתחיל ומונה מיד: **אע"פ שלא הביא קרבנות.** [8] מתחיל למנות מבו ביום. ולרבנן אתא ליה הכהוא אע"פ שלא הביא את אשמו: **אע"פ שלא הביא עולתו.** שהאחד לעולה ובלבד שהביא אשמו וחטאתו מתחיל למנות: **משום עולה לא** (ד) [9] **מיבעיא.** דהיא לא אתיא לא משום עולה[10] ולא משום נזירות אלא לדורון בעלמא: [11] **אל האשמות שבתורה מעכבין.** כדאמרינן (יבמות דף עד:) הביא כפרתו אוכל בקדשים:

ת"ל

בשלמא לר' אליעזר אמר קרא וקדש ראשו ביום ההוא. מיותר ביום ההוא לרבות ביום השביעי דמשביעי חייל עליה נזירות טהרה כדפרישית לעיל לר"א ולשון הש"ס דקאמר אע"פ שלא הביא קרבנותיו הוי פירושו אע"פ שלא הגיע יום הראוי קצת[5] להביא קרבנותיו דהיינו יום ז' ולא הוי פירושו לרבות יום שמיני דוקא משהאיר הבקר אבל אליבא דר"א אתא [לרבות] אפילו יום השביעי כדפי': ולרבנן ההוא אע"פ שלא הביא אשמו. אע"ג שכל אשמות שבתורה מעכבות הכא מרבינן מהכהוא דלא מעכב ליה מלחול עליה נזירות טהרה: אלא לר' ישמעאל ההוא מאי אתא לרבויי אמר לך אע"פ שלא הביא עולתו: **ורבנן** עולה **לא בעיא מיעוטא** דדורון **בעלמא הוא.** ות"ת מ"ט דרבי ישמעאל שפיר קאמרי ליה רבנן וי"ל משום דאמר אחד קרא והדר כתיב כאחד כתיבי כאחד קרא והדר כתיב עליו וקדש ראשו דס"ד דאע"ג דעולה דורון הוא כיון דאקדמיה קרא לוקדש ראשו לא חייל עליה נזירות טהרה עד דמייתי לעולה נמי קא משמע לן דהוא לומר אע"פ שלא הביא עולתו ומסתברא לאוקמי לעולה ולא לאחטאת דעיקר כפרה בחטאת ות"ת מנא ליה להש"ס לעיל לומר בפשיטות אליבא דרבי דהכהוא (מפרש) מרבה אע"פ שלא הביא קרבנותיו פי' משהאיר השמיני חייל עליה נזירות טהרה דלמא לא מרבה רבי אלא חטאתו ולא אשמו או כר' ישמעאל

ו"ל

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ו מהלכות נזירות הלכה טו:

יח ב מיי' שם הלכה יב:

תורה אור השלם

1. וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:

במדבר ו יא

2. וְהָזִיר לַיְיָ אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ:

במדבר ו יב

נוסחת הריב"ן

ה] לרבו כדכי: ב] דנקטו בה גבי זיבה במסכת: ג] שהיא: ד] מחוסר זמן הוא להקרבה דליליא שמיני נמי הוי שעה שראויה להביא קרבן ולא נטמא ביום שמיני מיחייב קרבן על כל אחת ואחת. והשתא ליתא: ה] מחזי להקרבה: ו] דכתיב בהו: ז] ואע"פ: ח] בכ"י כתוב כאן בזה"ל וכ"ג וחכ"א קרבן ג' על הכל עד שיביא אשמו הביא אשמו ונטמא הביא אשמו ונטמא מביא קרבן על כל אחת ואחת הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה אין מתחילין כו' והשתא ליתא. [וז"ע כי גרלה ע"ס]: ט] שמי: י] בכ"י כתוב כאן בזה"ל לפי שמצינו בכל האשמות שבתורה שהן מעכבין כדלמינן הביא כפרתו אוכל בקדשים כך אשמו מעכבו כו': כ] יתמיל: ל] לא בעיא מיעוטא דהא לא אתיא לא משום עולתה ולא משום נזירות כו': מ] בכ"י כתוב זה הדבור לעיל בכ"ל:

מוסף רש"י

לילה לאו מחוסר זמן הוא. אין מחוסר זמן כמי שהגיע ליום להקריב קרבנותיו (חגיגה ט:).

פי' הרא"ש

ביום ההוא למה לי תנהו ענין לד'. כלומר ביום ההוא של תגלחתו: לוקמה כר' וכגון שנטמא בליל ח' דקרי' ביה טומאות הרבה דמתחיל' ליל ח' חלה עליו נזירות טהרה וחדא קרבן הוא דמייתי דאכתי לא יצאת שעה שראוי להביא קרבן עד למחר. ומדלא מוקי לה הכי ש"מ קסבר לילה לאו מחוסר זמן דכל דבר שזמנו ביום מתחלת הלילה יש לו דין היום אע"פ שאינו מביא קרבן בלילה הילכך מביא ב' קרבנות: הא בהא תליא. כלומר לא מצית למפשט דלילה לאו מחוסר זמן הוא מדלא אוקמא כר' דאפי' אי לילה מחוסר זמן לא מצי לאוקמה כר' דאי אמרת לילה מחוסר זמן אימת מחזי לקרבן נזיר מצפרא טהרה נמי לא חיילא עד צפרא דוכפר וקדש את ראשו בשעה הראויה להביא קרבן חייל עליה נז' טהרה וכי נטמא בלילה טומאה אריכתא הוא. ואי אמרת לילה לאו מחוסר זמן נז' טהרה חלה מאורתא וכי נטמא בלילה מביא קרבן על כל א' וא' כמו שנטמא ביום ח': גופא נטמא בז' וכו': הך גופא לא הוי כשאר גופא שבתלמוד אלא שלשון נזיר משונה שהרי לא הביא זאת הברייתא לעיל אלא משום דרבי ורבי יוסי איירי לעיל בהך עניינא אמרי גופא: מתחיל ומונה מיד. פי' מיד בז' אחר שהזה וטבל דס"ל דנזי' טהרה חיילא בז' כר' יוסי בר יהודה. וכן מוכח לקמן פ' כ"ג דתנן ואינו מתחיל למנות עד שיטהר ומיבעי' ליה בגמ' עד שיטבול בז' ומני ר"א היא. והאי דקים ליה לתלמוד הכי ולא בעי לפרושי מתחיל ומונה מיד בח' אע"פ שלא הביא קרבן. ורבנן סברי דלא חיילא עד שיביא חטאתו. ור' ישמעאל אומר אפילו אשמו. וא"ת הא דקאמר רב חסדא לעיל אי בנטמא בח' וחזר ונטמא בח' הרי יצאת שעה שראוי להביא בה קרבן מגליה דר' דלא כרבנן ודלא כר' ישמעאל. וי"ל דליטנא דמילתיה דר' משמע ליה הכי מדקאמר ביום הבאת קרבנותיו בסתם ולא פירש עד שיביא חטאתו או אשמו משמע דהיום גורם אע"פ שלא הביא כלל. ורבנן ההוא אע"פ שלא הביא אשמו. דוקדש את ראשו כתיב בתר ב' תורים או ב' בני יונה כתיב וקודם אשם לומר לך אפילו לא הביא אשמו: אע"פ שלא הביא עולתו (דמעולה) סליק דעולה

מסורת הש"ס

א) [מגיגה ט: ושם נסמן], ב) [שבת קלה: וש"נ], ג) [לקמן נד.], ד) [פסחים נט. ע"ש ערכין כא. ע"ש], ה) [ל"ל טומא"ק],

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיחלא מאורתא תנו רבנן נטמא בשביעי: (ב) שם כך אשמו מעכבו: (ג) רש"י ד"ה ורב חסדא וכו' לוקמה וכו' ומשכחת לה לרבי דאית בהו טומאות הרבה כגון כל"ל והל"ל: (ד) ד"ה משום עולה לא בעיא מיעוט דההוא דעולה לא אתיא לא משום כפרה ולא משום:

גליון הש"ס

גמ' הביא חטאתו. עיין לקמן דף מ ע"ל תד"ה וסופרין: תוס' ד"ה מתחיל ומונה מיד כו' אלא א"א לומר כן. ע' לקמן ד' נד ע"ל:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אליעזר ממקק. (וזה"ל ל"ל לכ"מ שדחקו התוס' בזה לגרסא דידן ר"ל): [ב] שם אליעזר ממקק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה ומדלא מוקים לה וכו' אע"ג דאינו קרב עד היום דמיא וכו' כל"ל: ב] תוד"ה מתחיל ומונה מיד דברי ר"ל וכו' מכי הזה וטבל וכי נטמא בשמיני וכו' ומתחייב שפיר בקרבן טומאה לר"ל כל"ל:

הגהות התוספות

1. ל"ל דחזיא. ועי' במפרש ד"ה כגון דחזיא. 2. ל"ל דשייך. 3. ל"ל וכי. 4. ל"ל ולא גרסינן ליה. 5. ל"ל קצת יום הראוי.

פי' הרא"ש (המשך)

שלא הביא קרבן לאפוקי מדרבנן דאמרי דאינו מביא קרבן על טומאתו ואינו מתחיל למנות עד שיביא חטאתו משום דר"א הוא דקאמר במתני' לא בו ביום דאם נטמא ביום ראשון לנזירותו אינו סותר א"כ ע"כ מדהביא קרבן על טומאתו שנטמא בח' צ"ל שהתחיל למנות נזירותו דהיינו מאתמול ולקמן דקאמר ר"א היא הוה מצי למ' ר"י ברבי יהודה היא. וכן לעיל הוה מצי למימר ר"א היא: ביום ההוא אע"פ שלא הביא קרבנותיו כלומר אע"פ שלא הגיע זמן הבאת קרבנותיו דהיינו משביעי וכדדריש ר"י בר' יהודה לעיל. וארבע מחלוקות ר"י בר יהודה ור"א משביעי הוא דחיילא נז' טהרה ור' סבר דמח' הוא דחיילא נז' טהרה אע"פ

ס"ל והזיר. לה' אם ימי נזרו והביא [ל] [כגון בן שנתו לאשם] לפיכך הקדיש הכתוב והזיר להבאת אשמו לומר לך אע"פ שלא הביא הזיר: **אימתי הזיר.** אימתי מתחיל למנות ימי נזירות בזמן שהביא: **מאן תנא להא דת"ר האשה שנדרה כו' ואינה מביאה עולת העוף.** למאן איצטריך למיתני דאינה מביאה עולת העוף: **אמר רב חסדא ר' ישמעאל היא. דלדידיה משיב ליה עולת העוף** דאי לרבנן לא איצטריכא ליה למיתני שאינה מביאה עולת העוף דהא אמרינן עולת העוף לא מיעכבא דלא אתיא אלא משום דורון בעלמא [מ] [נ] ופשיטא שאינה צריכה להביא: לשון אחר אמר לנו המורה **אמר רב חסדא** [א] **ר' ישמעאל היא ומאי קסבר כו': מיגו גייז.** דמהשתא ואילך לא מיחייבא בנזירות עולת העוף נמי לייתי [ג]: **לעולם** [ד] **מיעקר עקר.** והאי [ה] דמביאה חטאת העוף [ו] לא משום נזירות אלא משום שנזרה עצמה מן היין: **וסבר לה כרבי אלעזר הקפר.** אבל עולת העוף לא [ז] אתיא ליה אלא משום נזירות והילכך מיתוקמא לה כר' ישמעאל ולא כרבנן דאי רבנן כיון דאמרי משום דורון בעלמא קמייתי ליה ולא משום נזירות הכא נמי מאי מייתי ליה ולית ביה משום הבאת חולין לעזרה אבל לרבי ישמעאל כיון דמשום חובה קמייתי ליה ובעל מיעקר עקר ליה אי אפשר ליה להביא עולת העוף דאי מייתי ליה נמצא שמביא חולין לעזרה: **והא האי קרא בנזיר טמא כתיב ואכן** [ח] **אפילו נזיר טהור קאמרינן.** דקרי חוטא משום שציער עצמו מן היין: **לר"א הקפר נזיר טהור נמי הוי חוטא.** [ט] ודין הוא דהוה ליה למיכתביה להאי וכפר עליו מאשר חטא על הנפש בנזיר טהור והאי דכתביה בנזיר טמא הואיל ושנה בחטא שכבר הזיר עצמו מן היין ועכשיו שונה בחטא שהיה לו להזהר מן הטומאה וטמא: **משום דילא.** בתמיה אל עליו נזירות והא הוי טמא [י] בזמן שעמד בבית הקברות: **אמר שמואל כגון שילא והזה כו'.** (א) כדמפרש לעיל(ו): **ואלא כי נכנס.** ונטמא אמרינן דעולין לו מן המנין ואל עליה נזירות דטהרה הא לא נכנס והוי טהור אין עולין לו מן המנין ולא חיילא עליה נזירות דטהרה אדרבה כי לא נכנס והוי טהור כ"ש דאל עליה נזירות דטהרה: **אלא אפילו נכנס.** דס"ד דכיון דנכנס הו"ל כמעיקרא [כ] שמזר והוא בבית הקברות ולא יהו עולין לו מן המנין ולא חיילא עליה נזירות דטהרה קמשמע לן כיון שילא והזה ושנה וטבל [ל] דהו"ל נזיר טהור [מ] וחיילא עליה נזירות דטהרה ואי הדר איטמי מציא קרבן טומאה: אמר

ת"ל והזיר והביא אע"פ שלא הביא הזיר רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר והזיר והביא [מ] אימתי הזיר בזמן שהביא מאן תנא להא [נ] דת"ר [א] אשה שנדרה בנזיר ונטמאה ואח"כ הפר לה בעלה מביאה חטאת העוף ואינה מביאה עולת העוף אמר רב חסדא ר' ישמעאל היא מאי קסבר אי קסבר [ס] בעל מיעקר עקר חטאת העוף נמי לא לייתי אי קסבר בעל מיגז גייז עולת העוף נמי לייתי לעולם קסבר בעל מיעקר עקר ור' ישמעאל סבר לה כר' אלעזר הקפר [ע] דתניא ר' אלעזר הקפר ברבי אומר מה ת"ל [1] וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזו נפש חטא זה אלא שציער עצמו מן היין וק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה והא בנזיר טמא כתיב ואנן אפילו נזיר טהור קאמרינן קסבר ר' אלעזר הקפר נזיר טהור נמי חוטא הוא והיינו טעמא דכתיב בנזיר טמא הואיל ושנה בחטא: יצא ונכנס עולין לו מן המנין: קתני עולין לו מן המנין משום דיצא חל עליה נזירות אמר שמואל [2] כגון שיצא והזה ושנה וטבל אלא נכנס הוא דעולין לו מן המנין לא נכנס אין עולין לו מן המנין לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא יצא אלא אפילו נכנס עולין לו מן המנין אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב [ד] מ"ט לא מפרשת לן בהלין מילי אמר להון אמינא דלמא לא צריכיתו: ר"א אומר לא בו ביום שנאמר [2] והימים הראשונים יפלו עד שיהיו ימים ראשונים: אמר עולא לא אמר רבי אליעזר אלא בטמא שנזר אבל בנזיר טהור שנטמא אפילו יום אחד סותר אמר

ת"ל משום דרבי לא אבכר במילתיה ב] כ"ל [1] דבהבאת קרבן הכתוב מדבר משמע דלא קפיד עליה אלא ליום שמיני ולמעוטי שביעי דבר פלוגתי' אבל הני תנאי מפרשי דמיחל נזירות תלוי בקרבנות עצמו למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה: **ת"ל** והזיר **והביא אשמו אע"פ שלא הביא אשמו והזיר.** פירוש חייל עליה נזירות טהרה דבהכי משתעי קרא ומ"מ אם כן לרבנן ההוא למה לי תיפוק ליה מוהזיר בריש והדר והביא ג] וי"ל אי לאו ההוא הוה דרשינן [והזיר] [2] לרבות אע"פ שלא הביא עולתו ועלעולם אשם מעכב כתב רחמנא ההוא ומגלי דאית לן למדרש והזיר אע"פ שלא הביא ומש"ה צריכי למיכתב תרתי: **ונטמאה.** והפריש שתי תורים אחד לעולה ואחד לחטאת ואשם בהמה להביא קרבנות נזיר טמא ואח"כ היפר לה בעלה ונמצא שהנדר נעקר למפרע וכאילו לא היתה נזירה כלל מביאה חטאת העוף [ואינה מביאה] עולת העוף כדמפרש ואזיל: **אמר רב חסדא ר' ישמעאל היא.** דמרבה לעיל מההוא אע"פ שלא הביא עולתו אלמא עולת נזיר לאו דורון הוא וכפרה תליה בה דאי כרבנן דאמרי לעיל עולה דורון הוא אמאי לא תביא עולת העוף אע"פ דהפר לה בעלה ואינה נזירה אין כאן חולין דכל אימת [ו] מצי לאתויי מייתי[3] דורון [אלא] ודאי רבי ישמעאל היא דסבירא ליה עולה דנזיר לאו דורון הוא ואם תאמר כ"ש דחטאת נמי לאו דורון הוא והיכי מייתי חטאת דנזיר לאו דורון הוא ואין כאן חולין דבעל מיעקר עקר ליה אי אפשר ליה להביא עולת העוף דאי מייתי ליה נמצא שמביא חולין לעזרה: **והא האי קרא בנזיר טמא כתיב ואכן** [ח] **אפילו נזיר טהור קאמרינן.** דקרי חוטא משום שציער עצמו מן היין: **לר"א הקפר נזיר טהור נמי הוי חוטא.** [ט] ודין הוא דהוה ליה למיכתביה להאי וכפר עליו מאשר חטא על הנפש בנזיר טהור והאי דכתביה בנזיר טמא הואיל ושנה בחטא שכבר הזיר עצמו מן היין ועכשיו שונה בחטא שהיה לו להזהר מן הטומאה וטמא: **משום דילא.** בתמיה אל עליו נזירות והא הוי טמא [י] בזמן שעמד בבית הקברות: **אמר שמואל כגון שילא והזה כו'.** (א) כדמפרש לעיל(ו): **ואלא כי נכנס.** ונטמא אמרינן דעולין לו מן המנין ואל עליה נזירות דטהרה הא לא נכנס והוי טהור אין עולין לו מן המנין ולא חיילא עליה נזירות דטהרה אדרבה כי לא נכנס והוי טהור כ"ש דאל עליה נזירות דטהרה: **אלא אפילו נכנס.** דס"ד דכיון דנכנס הו"ל כמעיקרא [כ] שמזר והוא בבית הקברות ולא יהו עולין לו מן המנין ולא חיילא עליה נזירות דטהרה קמשמע לן כיון שילא והזה ושנה וטבל [ל] דהו"ל נזיר טהור [מ] וחיילא עליה נזירות דטהרה ואי הדר איטמי מציא קרבן טומאה: אמר

ואי בעל מיגז גייז. פירוש מכאן ולהבא עולת העוף נמי תייתי דהא אתמול כי נטמא[4] נזירה היתה ולקמן מיבעיא לן בתיובתא דפירקין (דף כא.): אי מיעקר קא עקר אי מיגז גייז: **לעולם** קסבר מיעקר קא עקר. דאי מיגז גייז עולת העוף ואשם בעי איתויי: **סבר** רב"א הקפר. דאף נזיר טהור חוטא הוי הלכך זאת שנטמאה כמו כן בעיא כפרה דמצינו חטאת העוף בלא על הספק [ה] אם כן עולה לא מייתי: **המצער** עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה. אלמא חוטא הוא לכך מייתי חטאת העוף ודוקא אם נטמאה אבל אם לא נטמאה והפר לה בעלה נהי נמי דבעיא כפרה על שציערה עצמה לא[5] תביא כלום משום שאם לא היפר [לה] [ו] מביאה חטאת בהמה שאינו בא על הספק ואם כן עתה כשהיפר לה לא תביא חטאת העוף לא מצינו לאתויי כיון דמעיקרא אי לא היפר לה לא היתה מביאתו א"כ כשהיפר לה לא ניתן לה דין חדש: **ואנן** אפילו נזיר טהור קאמרינן. כלומר אית ליה לר"א הקפר בעלמא דאפילו נזיר טהור חוטא דבעלמא מייתי ליה אנזיר טהור וגם הקו"ו שלו שייך גם בנזיר טהור: **והיינו** טעמא דכתיב קרא בנזיר טמא הואיל ושנה בחטא. שלא נזהר מטומאה והאריך לער על לערו מלהנות מיין: **קתני יוצא** ונכנס. וקסס"ד אפילו תוך שבעה משום הכי פריך משום דילא חייל עליה נזירות ומשני כגון שילא והזה ושנה וטבל ואיירי אפילו בשביעי דחייל עליה בשביעי טהרה משום דנדר בטומאה ולא בעי איתויי קרבן טומאה בשמיני: **לא** נכנס אין עולין. בתמיה אדרבה כי לא נכנס טפי שלקי ליה ממנייתא ול"ע דלא סגי למיתני[6] ונכנס משום דפליג ר"א ואמר לא בו ביום וי"ל מכל מקום לא הוה צריך למיתני (אינו) עולה מן המנין לאפוקי[7] וה"ל למיתני יצא [ונכנס] מציא קרבן טומאה: **הכי** גרסינן **לא מביא יצא כל אותו היום אלא אפילו נכנס בו ביום.** דסד"א לא שייך ליה (חד)[8] מקלת טהרה משהזה עד שנטמא: **לא** אמר רבי אליעזר. דבעינן שמנה[9] ימים שנים [ו] אלא בטמא שנדר כלפי דאמר קרא כי טמא נזרו משמע דבטומאה נדר ואהא קאמר והימים הראשונים יפלו דבעינן ימים שנים צריך עיון מנלן למידרש הכי אליבא דר"א דהא דרבנן דלא דרשינן[10] ימים שנים לא מיפלג קרא בין טמא שנדר לטהור שנדר: לא כתיב אלא ביום ההוא הוה אמינא אע"פ שלא הביא כלל מקרבנותיו: האשה שנדרה בנזיר ונטמאה והפרישה ב' תורים ואשם ואח"כ הפיר לה בעלה: ר"י בנו של ר"י בן ברוקה היא. דסבר דעולה מעיק' נזי' הויא הלכך כי הפיר לה בעלה נתבטל נדרה ואינה מביאה עולת העוף. אבל חטאת העוף מביאה כדמסיק דרבי אלעזר הקפר היא דאי כרבנן כיון דאמרי דעולה דורון הוא אף כי הפיר לה בעלה נמי מתיא: בעל מעקר עקר. עוקר הנדר מעיקרו כמו התרת חכם. ובפרקי' דלקמ' מביא לן. חטאת העוף נמי לא לייתי דהוי כאילו לא נדרה כלום: בעל מיגז גייז. חותך הנדר מכאן ולהבא ולא דמי להתרת חכם

יט א מיי' פ"ט מהלכות מזירות הלכה יא [ועי' במ"ל]: **כ** ב מיי' שם פ"ו הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לַחַטָּאת וְאֶחָד לָעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: במדבר ו יא
2. וְהַזִּיר לֶיהוָה אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: במדבר ו יב

נוסחת הריב"ן

ס) אם אשמו לה' וגו': ב) דורון בעלמא ואשם אינה צריכה להביא כדלקמן באידך פרקין שאין אשם בא אלא במקום שיחוס עליו מזירות אחרת ל"א אמר רב חסדא מ' והאמר ליתא: ג) על שהיתה מזירה ונטמאת הס"ד: ד) קסבר מיעקר: ה) דמייתי: ו) כאו: ז) לא מתייתי דהא לא מתייא ליה משום מזירות: ח) ואנן היכי משמע לן בנזיר טיהור: לר"ל: ט) ונדין: י) טמא כמו בזמן: כ) כשמזר: ל) הוה ליה: מ) דמייתי:

מוסף רש"י

מביאה חטאת העוף. דאפילו אמרינן דמיהו כחטאת שמתו בעליה, כיון דבעל מיעקר עקר לה לא אשכח בה דתיזיל למיתה (לקמן כב.). **וכפר עליו.** בנזיר כתיב, **מאשר חטא** על הנפש. משמע שחטא בנפש אדם (ב"ק צא:). **וכי באיזו נפש חטא זה.** מי הרג שנקלל חוטא (תענית יא.). **אלא שציער עצמו** מן היין. שאין מזוה לצער עצמו, כדאמרינן (הוריות י:) צדיקי אי אכלי האי עצמא מי סני להו (תענית יא.). **הדרן עלך מי שאמר**

פי' הרא"ש (המשך)

שהוא ע"י פתח חרטה ועושה הנדר טעות מעיקרו: עולת העוף נמי תייתי. וה"ה אשם נמי דהא נטמאה קודם שהפיר לה דקרבנות נזיר טמא על עון טומאה קא אתו ולא לצורך הכשר נזיר טהרה: ס"ל כר"א הקפר דאמר נזיר חוטא הוא מחמת שציער עצמו מן היין. הלכך זאת שנטמאה אע"פ שהפיר לה הבעל ומעקר עקר כיון שנתחייבה חטאת העוף ומצינו בעלמא שבקל מביא' חטאת העוף דחטאת העוף בא על הספק זאת נמי מביאה העוף לכפר עליה וכן מפרש טעמא בפרק בתרא דנדרים (דף פ"ג) משום דחטאת העוף בא על

הגהות הב"ח

(**מ**) רש"י ד"ה אמר שמואל וכו'. כדפרישית לעיל:

גליון הש"ם

גמ' אימתי הזיר בזמן שהביא. כעין זה הוכיח דף יב ע"א ויקח משום דומשם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה לשון אמר וכו' ר' ישמעאל היא. ע"ב ע' מ"מ: **ב**) תוס' ד"ה (בדף הקודם) ורבנן עולה לא בעיא מעוט וכו' וי"ל משום דרבי לא אבכר במילתיה כ"מ דבהבאת מלות כ"מ דבהבאת נמתק. וע"ב אלא ביום הבאת כל"ל מ"מ: **ג**) ד"ה תלמוד לומר והזיר והביא וכו' וי"ל אי לאו ההיא וכו'. ע"ב ע' מ"מ: **ד**) ד"ה אמר רב חסדא ר' ישמעאל היא וכו' לפי שמביא בעלמא חטאת עוף כל"ל: **ה**) ד"ה סבר כר"א הקפר וכו' על הספק מ"כ. תיבת מ"כ נמתק. וע"ב אבל: **ו**) ד"ה המצער עצמו מכל דבר וכו' ודוקא אם נטמאה אבל אם לא נטמאה וכו' משום שאם לא הפר לה תביא וכו' כל"ל: **ז**) ד"ה לא אמר כו' שמנה ימים שנים. כאן הס"ל ואח"כ מס"ד אלא בטמא שנדר וכו' והא קאמר קרא כל"ל:

הגהות התוספות

1. תיבת כ"א נמתק. 2. ל"ל והזיר בזמן שהביא. ואי מההוא הו"א לרבנן כו'. 3. תיבת מייתי נמתק. 4. ל"ל נטמאת. 5. ל"ל מ"מ לא. 6. ל"ל דלא לימתני. 7. ל"ל לאפוקי מר' אליעזר. 8. ל"ל חד. 9. ל"ל שימנה. 10. ל"ל דהא דרבנן דלא דרשי.

פי' הרא"ש

דורון בעלמא היא דאינה מכפרת בשום מקום: מאי טעמא דרבנן: בשלמא (מ) לר"א אתה ההוא ורבי ישמעאל אמר והזיר והביא אימתי והזיר בזמן שהביא. וההוא אתא עולתו דאי לא שלא הביא עולתו דאי לא כתיב אלא והזיר והביא הוה אמרינן אחר שיביא כל קרבנות ואפי' עולה. ואי

מ) נראה דל"ל בשלמא לר"א מפיק ליה מההוא: ורבי ישמעאל בנו של רינ"ב אומר: ב) ל"ל משום דיצא חל עליה נזירות. ואע"פ כו': ג) ל"ל ומה אתמר זה אף דדבר פשוט הוא מוכחא ממתני' דמשום פלוגתא: ד) נראה דל"ל דכי כתיב והימים כו' כי טמא נזרו בנזיר טמא כתיב והלכך דווקא בטמא וכו'.

עין משפט
נר מצוה

כא א ב מיי' פ"ו מהל' מזירות הלכה ו:
כב ג מיי' פ"ג שם הל' כח סמג לאוין רמג:

פי' הרא"ש

נטמא בסוף מאה יכול יהא סותר פי' הכל. אבל ל' יום סותר כדדרשינן בפ"ק דכתיב ביום מלאת ימי נזרו התורה אמרה ביום מלאת תן לו ימי נזרו. ותרוייהו קראי צריכי דאי לא כתיב אלא ביום מלאת ההה אמינא היום ק' וא' שהוא יום הבאת קרבנותיו קר' יום מלאת כמו ובמלאת ימי טהרה דכתיב גבי יולדת אבל נטמא יום ק' סותר הכל ת"ל והימים הראשונים ואי לא כתיב אלא והימים הראשונים הוה אמינא נטמא ביום הק' לא יסתור כלום ת"ל ביום מלאת: הלין ימים דנפק חד ומתחלי תרי. פר"ת דהכי מיבעיא ליה מי אמרינן כי היכי דבימים אחרונים לא בע' אלא שיש עוד עליו נזי' ב' ימים הכי נמי בימים הראשונים לא בע' אלא שיהא עליו נזירות ב' ימים והיינו דמיפיק חד ועייל תרי או דלמא דומיא דאחרונים לגמרי בע' שיהא עליו יום א' שלם. דיום אחרון של נזי' שלם הוא דמביא קרבנותיו ביום שאחר השלמת נזירו' ואפ"ה אם ביום ל' [נטמא] כל זמן שלא הביאם לא פסקה נזי' אף ראשון בע' יום א' שלם והיינו דנפקי ב' ומתחלי ג': א"ל יפלו כתיב דמשמע נפילה כל דהו: ואצטריך למכתב ב' ימים ואצטריך למכתב יפלו. דהוה מצי למכתב וקדש ראשו ביום ההוא מלבד הימים הראשונים: הוה אמינא אפילו חד. (כמה"ק) דיפלו נפילה כל דהו משמע: **מתני'** מי שנזר נזיר' מרובה יותר מל' יום ואח"כ בא לארץ להביא קרבנותיו: ב"ש אומרים [נזיר] ל' יום דקנסינן ליה למנות נזירות טהרה: וב"ה סברי דקנסינן ליה להשלים כל נזי' דמחשבינן ליה כאילו נדר בבית הקברות. ואינו עובר משום בל תאחר דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה: קתני רישא ב"ש אומרים וכו'. לא הוה צריך למימר כן דאורישא קיימינן אלא דשיט' נזי' משונה: [ה"ג] דב"ש סברי ארץ העמים משום אוירא גזור. דאפילו נכנס לה בשידה תיבה ומגדל טמא שהחמירו על ארץ העמים לטמא אף האויר ולא כדין טומאת מת. הלכך אין טומאתה כטומאת מת ודי בל' יום. וב"ה סברי משום גושה גזור כדין מאהיל על הגוש ואם נכנס בשידה תיבה ומגדל טהור הלכך טו"מ כדין מאהיל על המת והוי כנדר בבית הקברות:

הכי גרסינן ונטמא בתחילה. פירוש ביום ראשון ב] וזה אין לו [לראשונים] הילכך יום שנטמא ממנין נזירותו הוא וימנה ל"ט לזה ויגלח ביום מאה שהוא יום ק"א למנינו: נטמא בסוף מאה. ביום אחרון יכול יהא סותר הכל ת"ל והימים הראשונים יפלו מכלל דאיכא אחרונים לבא עליו כשנטמא ומשתמא שניים בענין דומיא דראשונים ולכך אינו סותר הכל ואם תאמר והא תנן (לעיל דף טז.) במתניתין (כו') נטמא ביום מאה סותר שלשים לר"א וי"ל דהכי נמי קאמר יכול יסתור הכל ת"ל והימים הראשונים יפלו וזה אין לו אחרונים ולכך לא יסתור הכל אבל שלשים מיהא סותר מדרשא דדרשינן בפ"ק (דף ו:) וזאת תורת הנזיר ביום מלאת נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר ולריכי הני תרי קראי דאי לאו זאת תורת הנזיר ה"א דכי נטמא ביום אחרון שהוא יום מלאת לא יסתור כלל ואפילו שלשים יום כתב רחמנא זאת תורת הנזיר וא"ת א"כ לכתוב זאת תורת הנזיר ולשתוק מוהימים הראשונים יפלו וי"ל א"כ הוה אמינא ביום מלאת היינו יום ק"א כמו ובמלאת ימי טהרה (ויקרא יב) דהוי לאחר שמלאו ימי טהרה שהוא יום התגלחת שמלאו ימיו כבר והוא סותר שלשים יום אבל נטמא יום מאה יסתור כולם כתב רחמנא והימים הראשונים יפלו דאפילו נטמא ביום מאה [אינו] סותר כולם ועוד דלא סגי דלא לכתוב והימים לאפוקי תחלת המאה שלא היו לו ראשונים: **ה"ג** וזה יש לו אחרונים. יום טומאה ויום מאה שאחריו שהוא כולו ממנין הנזירות כל כמה שלא הביא קרבנותיו דאפילו לרב מתנא דאמר מקצת היום ככולו מצוה עליו להשלים לכתחלה כדאמר בפ"ק (דף ו.): **מדקתני** הריני נזיר ק' יום ונטמא. אלמא שנדר בטהרה והדר נטמא: **אמר** ליה רב **פפא לאביי** הלין ימים. הראשונים דקאמר ר' אליעזר דנפק חד ומתחילין תרין דהיינו ביום שני לנזירותו או דלמא דבעינן יום אחד שלם כי היכי דבימים אחרונים איכא חד יום שלם דהיינו יום המאה ה"נ בימים הראשונים כי מתחיל תלת אבל כי נטמא ביום שני דפעמים אינו אלא שני חצאי ימים כגון דקבל נזירות אתמול בחצי היום והיום נטמא בחצי היום ואם תאמר ונפשוט ליה ממתניתין דקתני ר"א [אומר] לא נבו ביום מכלל דיום שלאחריו סותר וי"ל דלא חש ר' אליעזר להזכיר רק ממה דפליג אדרבנן דאמרי בו ביום מביא קרבן טומאה ואמר להו ר' אליעזר לא נבו ביום וה"ה נמי לא ביום שני עד שלשי ואם תאמר ולפשוט ליה מברייתא דאיתי לעיל גופא[1] נטמא בתחילת מאה יכול יהא סותר וכו' מכלל דכי נטמא ביום שני ודאי סותר וי"ל בתחילת מאה ג] היינו נמי יום שני [קרא][2] תחילת מאה ועי"ל דמשום דלרבנן סותר אפילו ביום ראשון קאמר להו ר"א [דאינו] סותר ואי"ת ונפשוט ליה מסיפא דקאמר כי נטמא ביום מאה חסר אחת דסותר אלמא דבתרי יומי סגי ליה וה"ה בתחילת נזירות דמסתמא אחרונים דומיא דראשונים וי"ל דאחרונים פשיטא ליה דבתרי יומי סגי ליה לפי שיש שם יום שלם דהיינו יום מאה אבל בתחילת נזירות פעמים דליכא אלא שני חצאי ימים כגון אם נדר בחצי יום לכך מספקא ליה אי לכך בעינן דנפקא חדא וקאי בתלת אבל קשה דליפשוט ליה מברייתא דלעיל דמתחיל ומונה מיד פי' משביעי וכי נטמא בשמיני דליכא אלא ב' ימים מביא קרבן טומאה (לו) לר"א ולריך לומר דלא שמיע ליה לההיא ברייתא דלעיל אי נמי שמיע ליה וקבעי טעמא מקרא א"נ י"ל כדפריסית לעיל דהא דבעינן דנפקא חדא וקאי אתלת משום דבעינן יום שלם אחל עליו נזירות דומיא דאחרונים אבל לעיל כיון דנזירות חל עליו משביעי דנטמא בשמיני יש כאן שביעי שלם ולכך כיון דנטמא בשמיני מביא קרבן טומאה וקלת קשה הא שביעי אינו שלם שלריך להזות ולטבול קודם שיחול הנזירות: לשון הג"ה א"ל יפלו כתיב משמע נפילה כל דהו לרבות ה) שלא בא נמי יום שלם: ואיצטריך למיכתב ימים ואיצטריך למיכתב יפלו. דאמלי למיכתב הכי וקדש ראש נזרו ביום ההוא מנדב ימים הראשונים ולשתוק מיפלו: עד דנפקי תרין ועיילי תלת. דימים משמע הכי דבעינן דומיא ו) דאחרון דאיכא יום שלם כתב רחמנא יפלו דמשמע כל דהו דנפק חד וקאי בתרין: ואי כתב רחמנא יפלו הראשונים ולא כתב ימים דמלי למיכתב והראשונים יפלו ה"א ואפילו לבו ביום כת"ק ולשון יפלו קאי אנזירות דעלמא כתב רחמנא ימים: **מי** שנדר בחוצה לארץ נזירות הרבה מל' יום והשלים נזירותו בחוצה לארץ ואח"כ בא לארץ. לאו דוקא במקרה בעלמא דלא סגי דלא אתי לארץ דמדרבנן קנסא בעלמא הוא שגזרו[3] בארץ העמים דגזרו עליהם טומאה ומן התורה ודאי טהור ויצא ידי נזירותו: **נזיר** בתחילה. לחזור ולהתחיל כל מנייו גם דברי ב"ה קנס ומדרבנן והכי מפורש בגמרא: **ובסוף** שבע שנים באה ואחר כך נטמאת. ד] וי"מ[4] בגמרא דלא נבלעו [אלו] באלו [מדמנינן] אחת ועשריס שנה: **אמר** רבי יהודה לא היתה נזירה אלא י"ד שנה. בגמ' מפרש לה: לימא

אמר רבא מאי טעמא דר' אליעזר. אליבא דעולא: אמר קרא והימים הראשונים מכלל דאיכא אחרונים וזה אין לו אחרונים. לפיכך אינו סותר כולן אלא שלשים. ורבי אליעזר לטעמיה דאמרינן בפירקא קמא (לעיל דף ו:) זאת תורת הנזיר ד) ג) : **נטמא ביום מאה חסר אחת.** דהשתא איכא תרי מקצת יום ל"ט וכל יום מאה: **ומדקתני הריני נזיר ג] מאה יום** (ג) **ונטמא בתחילת מאה.** דהיינו בו ביום וקתני שיהו לו ימים הראשונים אלמא שמעינן מהא דבנזיר טהור שנטמא נמי אמר ר' אליעזר דבעינן ימים הראשונים ותיובתא דעולא: **הלין ימים דבעינן.** אליבא דרבי אליעזר מפיק חד ומתחילין תרין שעומד ביום שני כשנטמא: **או נפקין תרין ומתחילין תלתא.** דבעינן שני ימים שלימין: **אמר ליה יפלו כתיב.** דמשמע דליהוון תרין בנפילה וכגון דנפקין תרין ועיילין תלת: ג] **ואי כתב רחמנא ימים ולא כתב יפלו.** אלא והימים הראשונים יעזוב ה"א המי דכתיב ימים משמע כגון דנפיק חד ועיילין תרין ד] ואפילו הכי אקייס ימים דהא כבר עייל יום שני כתב רחמנא יפלו דמשמע ימים שלימים: **ואי כתב יפלו ולא כתב ימים הוה אמינא אפילו חד.** כלומר הוה אמינא דהאי דכתיב יפלו משמע אכולהו ימים שכבר מנה או ארבעה או תלתא או תרין או חד. ואית דמפרשי אי כתב יפלו ולא כתב ימים ה"א המי דכתיב יפלו אפילו חד משמע והאי דכתיב יפלו ה] אנזירים דעלמא קאי כלומר ונפיק חד ועיילין תרין ואיקייס לו יפלו. לשון אחר דאי כתב רחמנא ימים ולא כתב יפלו הוה אמינא עד דנפקין תרין ועיילין תלת דב' ימים שלימין בעינן ואי כתב יפלו ולא כתב ימים הוה אמינא דאפילו חד דיפלו משמע נפילה והאיכא נפילה דחד יומא להכי כתב רחמנא ימים דבעינן דנפיק חד ועיילין תרין: **לימא כהא קמיפלגי דב"ש סברי משום גושה גזרו.** ולא משום אוירא והוא קלישא טומאתה ומשום הכי סגי לה בשלשים יום: וב"ה

אמר רבא מ"ט דר"א אמר קרא [1]כי טמא נזרו משום דבטומאה נזר איתיביה אביי הריני נזיר מאה יום ונטמא בתחלת מאה יכול יהא סותר ת"ל והימים הראשונים יפלו [א]עד שיהו לו ימים ראשונים וזה אין לו ראשונים נטמא בסוף מאה יכול יהא סותר ת"ל והימים הראשונים יפלו מכלל דאיכא אחרונים וזה אין לו אחרונים נטמא ביום מאה חסר אחת יכול לא יהא סותר ת"ל והימים הראשונים יפלו מכלל דאיכא אחרונים וזה יש לו ראשונים ואחרונים והא בטמא שנזר לא מצית אמרת מדקתני הריני נזיר מאה ונטמא בתחלת מאה וקתני עד שיהו לו ימים ראשונים תיובתא א"ל רב פפא לאביי הלין ימים דקאמרינן דנפק חד ומתחילין תרין או דלמא דנפקין תרין ומתחילין תלתא לא הוה בידיה אתא שייליה לרבא א"ל [2]יפלו כתיב ואיצטריך למיכתב ימים ואיצטריך למיכתב יפלו דאי כתב רחמנא ימים ולא כתב יפלו ה"א (ו) עד דנפקין תרין ועיילין תלתא כתב רחמנא יפלו ואי כתב יפלו ולא כתב ימים הוה אמינא אפילו חד כתב רחמנא ימים: **מתני' [3]מי שנזר נזירות הרבה והשלים את נזירותו ואח"כ בא לארץ בש"א נזיר שלשים יום ובית הילל אומרים [4]נזיר בתחלה מעשה בהילני המלכה שהלך בנה למלחמה ואמרה אם יבוא בני מן המלחמה בשלום אהא נזירה שבע שנים ובא בנה מן המלחמה והיתה נזירה שבע שנים ובסוף שבע שנים עלתה לארץ [5]והורוה ב"ה שתהא נזירה עוד שבע שנים אחרות ובסוף שבע שנים נטמאת ונמצאת נזירה עשרים ואחת שנה אמר רבי יהודה לא היתה נזירה אלא ארבע עשרה שנה: **גמ'** א] קתני רישא בית שמאי אומרים נזיר שלשים יום ובה"א נזיר בתחלה לימא בהא קמיפלגי דבית שמאי סברי [5]ארץ העמים משום גושה גזרו עליה ובית**

מסורת הש"ס

ו) [עדיות פ"ד מי"ח], 2) כתובות ז., 3) [לקמן נד: נה.], ד) [במדבר ו], ה) ל"ל דלא בעי נמי, ו) ל"ל דאחרונים,

תורה אור השלם

1. וְהַנָּזִיר לֵיָ אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: במדבר ו יב

נוסחת הריב"ן

ג) המזיר נטמא ביום מלאת כו' הס"ד: ב) ומנה יום אחד ונטמא כו': ג) לפי: ד) (ופס"ה כו' ימים שלמים) ליתא בכ"י: ה) אנזיר קאי כלומר כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' הוס אמינא (עד דנפקין תרין ועיילין תלתא). תא"מ וע"כ ל"ל דנפק חד ועיילין תרין: (ב) רש"י ד"ה אמר קלא וכו' המזיר וגו' הס"ד ואח"כ מ"ה נטמא ביום מלאת וכו' נטמא ביום מאה וכו' להשתא איכא תרי יומי מקצת: (ג) ד"ה ומדקתני הריני מזיר ק' יום ומנה יום אחד ונטמא בתחילת:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' קתני רישא וכו'. נ"ב כאן שייך תוס' ד"ה קתני שנדפס בדף הסמוך: ב) תוס' ד"ה ה"ג ונטמא בתחלה פי' ביום ראשון. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד וזה אין לו וכו': ג) ד"ה אמר לי' רב פפא לאביי וכו' הייט נמי יום שני. נ"ב עי' מ"מ: ד) ד"ה ובסוף שבע שנים וכו' וי"מ בגמ'. נ"ב על תיבות וי"מ בגמ' נ"ב הא"מ מוחק זה:

הגהות התוספות

1. ל"ל אביי גופיה. 2. ל"ל דנקבל. 3. ל"ל שמר ומיבת שגזרו ממקן. 4. ל"ל מפרש בגמרא כו'.

וכ"ה סברי משום אוירא גזרו. וחמירא טומאתה ומשום הכי צריכה דתיהוי כבתחלה: **לא דכ"ע משום גושה גזרו.** דקילא [ו]טומאה והאי דאמרו לה דתיהדר לנזירותה קנסא [ב]בעלמא הוא דקנסוה: **איבעיא להו.** הא דא"ר יהודה דלא היתה מזירה אלא י"ד [ג]בשנטמאת קאמר: **ואליבא דב"ש.** דכשעלתה לארץ והיתה עושה ל' יום כב"ש נטמאת בטומאת מת וסתרה את הכל ועשתה ז' שניס אחריס כבתחלה: **או דלמא אלא נטמאת.** אלא בשביל שבאת בארץ העמיס ועלתה לא"י עשתה ז' שניס כבתחלה ואליבא דב"ה: **ת"ש עלתה לארץ ואי ס"ד כו'.** [ד]. ואי ס"ד כשנטמאת ואליבא דב"ש מי הכי י"ד שנה ול' יום מיבעיא ליה דב"ה תני אלא י"ד שנה ושלשים יום מיבעי ליה תניא נמי הכי רבי יהודה אומר משום ר' אליעזר דאמר קרא [1]זאת תורת הנזיר [ה] [ו]התורה אמרה כי נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר: **מתני'** [ז]מי שהיו שתי כיתי עדים מעידות אותו אלו מעידים שנזר שתים ואלו מעידים שנזר חמש ב"ש אומרים נחלקה העדות ואין כאן נזירות וב"ה אומרים [ח]יש בכלל חמש שתים שיהא נזיר שתים: **גמ'** מתני' דלא כי האי תנא דתניא [ט]רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה על שתי כיתי עדים אחת אומרת שתים ואחת אומרת חמש שיש בכלל חמש שתים על מה נחלקו על כת אחת אחד אומר שתים ואחד אומר חמש שב"ש אומרים נחלקה עדותן ובה"א יש בכלל חמש שתים אמר רב הכל מודים במונה א"ל רב חמא לרב חסדא מאי קאמר אילימא אחד אומר חמש ולא שתים ואחד אומר שתים ולא חמש הא קא מכחשי אהדדי אלא אחד אומר אחת ושתים ואחד אומר שלש ארבע חמש הא

לימא בהא קמיפלגי דב"ש סברי ארץ העמים משום גושא גזרו וב"ה סברי משום אוירא גזרו. אית ספרים דגרסי הכי דב"ש סברי ארץ העמים משום גושא גזרו עליה ולא על אוירא ומותר ליכנס בה בשלה תיבה ומגדל וב"ה סברי אפילו על אוירא גזרו ומש"ה החמירו לסתור הכל וקשה לגירסא זו דמאי טעמא דב"ש דנהי דלא גזרו כי אם משום גושא מ"מ לסתור הכל מידי דהוה אבית הקברות דאינו מטמא באויר ואפ"ה סותר הכל לכן נראה דגרסינן איפכא ב"ש סברי משום אוירא גזרו והחמירו בארץ העמים וב"ה סברי משום גושא גזרו ואי"ת והשתא נמי מאי טעמא דב"ש אטו משום דהחמירו בה יותר מקבר לא יסתור אלא ל' וי"ל דאין הכי נמי דכיון דהחמירו בה לגזור על אוירא גלוי לכל דאותה טומאה אינה אלא מדרבנן ולכך סגי לן דיסתור שלשים יום דלא מיחלפא בטומאה דאורייתא וב"ה סברי משום גושא גזרו וכיון דדינה כקבר צריך שיסתור הכל ומשום דמיחלפא ארץ העמים בקברות וכענין סברא זו איכא בפ' כהן גדול (לקמן דף נד:) דקאמר אי משום אוירא ל"ל הזאה אבל אי משום גושא ניחא דטעמא דהזאה כשאר טומאות ולפ"ז ה"ג לא דב"ע משום אוירא גזרו ולכך ניחא לב"ש דלא קנסי אלא ל' יום וב"ה סברי א] אע"ג דגלוי לכל דטומאה דרבנן הוא ואינה כשאר אהל קנסינן ליה בתחילת נזירות ובקנסא הוא דפליגי: **בשנטמאת ואליבא דב"ש.** [אמר] רבי יהודה דהוצרכה למנות ל' יום בא"י וטומאה בסוף ל' יום בא"י ומנתה עוד ז' שניס שהרי הוצרכה לסתור כל נזירות ומנא לה לר' יהודה היתה י"ד שניס ול' יום והיינו דוקא לב"ש דאין צריך למנות בא"י רק ל' יום לבד דאי לב"ה זקוקה לחזור ולמנות בא"י ז' שניס אחריס אי נטמאת בסוף מנין כנטמאת[2] דלעיל היה כך שנטמאה בסוף מנין של הארץ וא"כ היתה צריכה להא נזירות כ"א שנה או דלמא בשלא נטמאת ודר' יהודה אליבא דב"ה דוקא דלב"ש לא הוצרכה לי"ד שניס וז' שניס ול' יום סגי: **תא שמע עלתה לא"י וכו' ואי ס"ד בנטמאת ואליבא דב"ש אי הכי ר' יהודה אומר לא היתה נזירה אלא י"ד שנה ול' יום מיבעי ליה.** [ב]ולא גרסינן מה שכתוב בספרים ועוד[3] מתניתין וא"ת ודלמא ל' יום הוי מובלעים בז' שניס הראשונים כגון שעשתה בחו"ל ז' שניס חסר חדש ושלשים יום דקנסא בארץ [הרי] ז' שניס ולא יותר ונטמאה בסוף ל' יום של הקנס ועשתה עוד ז' שניס הרי י"ד בין הכל ועוד קשה למה לו להאריך דברי ת"ק לא יביא אלא דברי ר' יהודה לדקדק מהם וי"ל דמש"ה מייתי דברי ת"ק לאוכוחי דלת"ק לא מיירי בהבלעה דקתני ולבסוף שבע שניס נטמאת ונמלאת נזירה כ"א שנה (ול' יום) [א"כ] גם דברי ר' יהודה לא מיירי בהבלעה וא"כ י"ד שניס ושלשים יום מיבעי ליה: **מי** שהיו שתי כתי עדים מעידות אותו אלו מעידין שנדר חמש נחלקה עדותן. ואין כאן נזירות כלל וא"ת היכי דמי אם שתק העודר שתיקה כהודאה דמיא ודאי אם אמרו לו אי"ל עד שעדותם שהאחד אומר אמת והא' מעיד לאחת למה לא יהיה כהודאתו א"נ באומר אינו יודע והשתא צריך לידון לפי העדות א"נ כשאותק ובאו שתי הכיתות יחד דלא הוי שתיקותיה כהודאה דלאו מודה הוא דאמר מה לי להכחישן הא שתיהן מכחישין זה את זה: וב"ה אומרים יש בכלל חמש שתים. [ומונה] ג' דהוי כאילו אמרו שתיהן שתים נדרת:

ט) **קתני רישא ב"ש כו'.** כל זה לא היה צריך דודאי ברישא קיימינן ולשון מזיר משונה: **מתניתין.** דקתני דפליגי ב"ש וב"ה בשתי כתי עדות [דלא כהא] תנא דר' ישמעאל: **אמר** רב הכל מודים במונה. שנחלקה העדות לרבי ישמעאל דאמר דפליגי בית שמאי ובית הלל בכת אחת היינו כשאומר אחד שתים ואחד אומר חמש אבל אם מונה כדמסיק ואזיל נחלקה העדות: **מאי קאמר.** כלומר והיכי דמי מונה דקאמר אילימא דקא מכחשי אהדדי להדיא כדקאמר חמש ולא שתים כו' פשיטא דנחלקה עדותן ומאי קא משמע לן רב אלא

ג' נזירות ועוד ד' ועוד ה' כיון דנחת למניינא הוי כאילו מכחישים

ט) אולי צ"ל במונה אחד מן העדים אומר מזר מזירות א' וכו'.

ו) [לקמן נד: נה.], ז) [לעיל ו:], ג) עדיות פ"ד מי"ט, ד) [תוספתא פ"ג] ב"ב מא: ע"ש סנהדרין לא. ע"ש, ה) ד"ז שייך לעיל יט:.

תורה אור השלם

1. וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מִלֹּאת יְמֵי נִזְרוֹ יֻבָיא אֹתוֹ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: במדבר ו יג

נוסחת הריב"ן

א) טומאתה: ב) קנסא הוא דקנסוה דב"ש סברי כו' גליון מזרות מרובה של ק' יום ב"ש אומרים מזר ל' משום דארץ העמים טמאה היא לא תשיב מזרות דמו"ל להכי יומנה ל' יום דמזרות טהרה בארץ ישראל ודייה וב"ש כו' הס"ד: ג) שנה: ד) כו' גליון ולי ס"ד: ה) בארץ מיירי: ו) ביום: ז) דעדיין: ח) (יום) ליתא בכ"י: ט) ביום: י) ל' יום: כ) ואית ספרים דכתיב בהו תניא נמי הכי ובשתא היא הס"ד: ל) דיש: מ) בכל מקום שיש שם שתי כתי עדיס כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' זאת תורת הנזיר ביום מלאת התורה אמרה: (ב) רש"י ד"ה מ"ש עלתה וכו' ש"מ דבלא נטמאת משבאת לארץ מיירי ר' יהודה וכו' בסוף שבע דאשונים אבל לא ביום מלאת דעדיין הי' לה יום אחד או ב' מן הז' וכו' לדברי הכל דהא נטמאת תוך מלאת הי' י"ד וכו' בסוף י"ד ביום מלאת היתה: (ג) ד"ה על מה נחלקו על כת אחת אחד כל"ל והד"א עם ד"ה וב"ה וכו' דיש בכלל וכו' אבל בשתי כיתי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה לימא וכו' וב"ה סברי אע"ג דגלוי לכל דטומאה דרבנן הוא ואינה כשאר אהל כל מן תיכות אע"ג עד אהל נמחק. וב"ב אעפ"כ אינו גלוי לכל דטומאה דרבנן הוא כשאר אהל וכו' כל"ל ת"מ: ב) ד"ה מ"ש וכו' וא"ג מה שכתוב בספרים ועוד וכו' נ"ב עי' ת"מ:

הגהות התוספות

1. צ"ל דטעונה הזאה משום דמיחלפא בשאר טומאות. 2. בס"ד שנטמאת. ויש מוחקים בדברי התוס' מתיבת בנטמאת עד תיבת בסוף מנין. 3. צ"ל עד מתניתין. ותיבת ועוד נמחק.

כג א מיי' פי"א מ' מהל' טומאת מת ה"ז:
כד ב מיי' פ"ג מהל' מזירות הלכה ט:

פי' הרא"ש

לא דב"ש משום אוירא גזור הלכך לב"ש די בל' ובה"ה סברי דאפ"ה קנסוה בעיקר נזירות ולקמן בפ' כ"ג מוכח כי האי גירסא דאמרינן לקמן אי משום אוירא למה לי הזאה אלמא אי משום אוירא אין לה דין טומאת מת ולא בעיא הזאה: איבעיא להו כשנטמאת וה"ק ליה ר' יהודה לת"ק ודאי אמת היה שנטמאת בסוף נזירותה ואפ"ה לא היתה נזירה אלא י"ד שנה דהורו לה כב"ש להיות נזירה ל' יום ונטמאת בסוף ל' יום והוצרכה להיות נזירה עוד ז' שנים: או דלמא כשלא נטמאת ואליבא דב"ה. ולא פליג ר"י את"ק אלא בעיקר המעשה שרבי יהודה אומר שכך היה המעשה שלא נטמאת אבל אם נטמאת היתה צריכה להיות נזירה כ"א שנה: ת"ש עלתה לארץ וכו' לא היה צריך להביא כל זאת המשנה אלא שרוצה לדקדק דכי היכי דלת"ק נטמאה בסוף ימי נזירותה הכי נמי לר' יהודה הלכך פריך אי ס"ד בשנטמאת ואליבא דב"ש א"כ נטמאת בסוף ל' יום של נזירו' א"כ י"ד ול' מבעי ליה. ואית ספרים דגרסינן י"ד שנה ל' מבעי ליה דתניא ר' יהודה אומר משום ר"א זאת תורת הנזיר ביום מלאת אמרה תורה נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר. ואי ס"ד כשנטמאת ואליבא דב"ש כיון שנטמאה בסוף ל' לא היתה צריכה להיות נזירה אלא ל' יום: מי שהיו ב' כתי עדים מעידים אותו אלו מעידים שנדר ב' שקבל עליו ב' נזירו' ואלו מעידים שנדר ה' באותה שעה שאתם אומרי' שנדר ב' אנו אומרי' שנדר ה'. ומפרי' כגון שהיה מכחיש ואומר שלא נדר כלל. דאי שתיק הוי' שתיקותא כהודאה כדאי' בקידושין פ' האומר גבי נטמאו טהרותיך והלה שותק. ומי' איכא למי' דמיירי אפילו בשותק דכיון דבאו ב' כתות כאחד ומכחישות זו את זו נתבטלו דבריהם והוי כאילו לא העידו ולא שייך הכא למימר שתיקה כהודאה דמיא: שיש בכלל ה' שתים כיון שיש עדות שלימה בכולה דבר אבל בכת א' בהא קאמרי ב"ש דנחלקה עדותם שהאחד אומר אמת והא' משקר ואין כאן אלא עד אחד אמיתי וב"ה אומר יש בכלל ה' שתים ושניהם מעידים על שניהם. ולתנא דמתני' גם ב"ה מודו בכת אחת דנחלקה עדותם: אמר רב הכל מודים במונה מ[ו]) אהא' מן העדים נזי' א' ועוד שניה והשני אומר נזר

עין משפט
נר מצוה

א א מיי׳ פ״ב מהלכות מזירות הלכה ד:
ב ב מיי׳ פ״ד מהל׳ נדרים הלכה ט סמג לאוין רמב טוש״ע י״ד סי׳ רכו סעיף ג:
ג ג מיי׳ פ״ב מהלכות מזירות הלכה ד:
ד ד מיי׳ פי״ג מהל׳ נדרים הל׳ יא יב סמג לאוין רמב טוש״ע י״ד סימן רלד סעיף גג:
ה ה מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף גד:
ו ו ז מיי׳ שם הל׳ יג יד טוש״ע שם סעיף גד:
ז ח מיי׳ פ״ב מהל׳ מזירות הלכה ד:
ח ט מיי׳ פ״ב מהל׳ שבועות הלכה יז:

מוסף רש״י

כולם נזירים. אלמי מזיר כמותך משמע (ראב״ה בשמו, עי״ש שחולק). **הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני.** שניהם מזירין ואינו יכול להפר לה, דכיון דאמר ואני, גלי מדעתיה דניחא ליה במאי דקא נדרה אילו והשתא מקיים לה (לקמן כא:) כלומר ואני אהיה נמי כמותך, כיון דאמר הכי אינו יכול להפר מזירות אשתו (נדרים ע.).

פי׳ הרא״ש

זא״ז: ה״ג הא למה לי השתא חמירתא אמר קילתא לא כ״ש. ולא גר׳ חמירתא אמר רב וה״פ אמאי הויא הכחשה. הך דקאמר ג׳ וד׳ לא מכחיש כלל הא דקאמר א׳ וב׳ דמימר אמרי׳ [ב] הא למה לי להזכיר א׳ וב׳ מה שאמר חבירו בזה אני מודה לו חמירתא שאני מוסיף ומחמיר עליו זה אומר קילתא שאמר חבירו לא כ״ש שהם אומרים בכלל דברי ומה לי להזכירם דבכלל דברי ישנו דבריו: במערבא אמרינן אין הכחשה במונה כאתקפת׳ דרמי בר חמא:

סליק פירקא

פ״ד מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ושמע חבירו ואמר ואני כולם נזירים הותר הא׳ ע״י חכם כולם מותרים שכולן תלויין בו: והוא שתפסו בתוך כדי דיבור דהיינו שלום עליך רבי כדמפ׳ כדי שאלת תלמיד שהם ג׳ תיבות. הילכך ג׳ מתפסה בראשון אבל ד׳ לא שכבר הפסיקו בג׳ ואני והוי יותר מכדי דיבור: א״ל תו לא שבקת רווחא לתלמידא שאם פגע בו רבו ונתן לו שלום לא יוכל להתפיס באותו שנדר לפניו. הלכך גר׳ דגם הד׳ יכול להתפיס דהמחובר לתוך כדי דיבור כתוך כדי דיבור דמי:

מסורת הש״ס

[לקמן כא:] נדרים ע., [נ״ק עג: מכות ו. שבועות לב.].

נוסחת הריב״ן

[1] עדות כלל: ב] ויהא: ג] אומרת ג׳ ה׳: ד] בכ״ר כתוב כאן בזה״ל ע״א כדי שאילת תלמיד לרב ב׳ תיבות בלבד וכנגדן קתני מתניתין ואני ואני ב׳ פעמים בלבד ולא יותר שאם אמר השניני נמי ואני השניני מותר דלא התפיס בתוך כדי דבור וכדין הוא דאיבעי ליה למימר כדי שאילת רב לתלמיד דרב קאמר לתלמידו שלום עליך בלבד אלא משום דבריית׳ מיירי לקמן כדי שאילת תלמיד לרב נקט מיהו נמי כדי שאילת תלמיד לרב ולעולם שאילת תלמיד לרב שלום עליך הו לא שבקת רווחא לתלמידא לומר לרב אלא ב׳ תיבות בלבד והלא י״ל ג׳ שלום עליך רבי וכיון שהן ג׳ תיבות יכולין להתפיס כנגדן ג׳ מזירים ומתני׳ דקתני ואני ואני הכי נמי דקסבר ג׳ ואני כנגד ג׳ תיבות אלא דלא בעי למחשב ולחזול הס״ד ואמ״כ מה״ד מקשיא ליה לר״ל תנ״ה כו׳:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מי שאמר וכו׳ הותר הראשון: (ב) ד״ה יתיב וכו׳ ואני כולן שלשה וכו׳ שלש תיבות: (ג) ד״ה תוב לא שבקת וכו׳ קמ״ל הס״ד ואמ״כ מ״ה תניא נמי הכי כנגד ג׳ תיבות אלא דלא בעי למחשב ולחזול הס״ד ואמ״כ מה״ד מקשיא ליה לר״ל תנ״ה כו׳:

הגהות מהר״ב רנשבורג

[א] תוס׳ ד״ה אמרי במערבא וכו׳ דמונה הוי הכחשה אפילו טפי כאילו אמר לא אחת ואחת ואמרם אלא שלם ואמרבע. מן תיבת כאילו עד ואמרבע נמחק. וע״ב מאילו אמר אחד אחת ואחת שלם לו אמרבע כל״ל ג״מ: **ב**] ד״ה הריני מזירה וכו׳ מהפרה ואילך מהשתא אבל. מלת אבל נמחק. וע״ב ג״כ: **ג**] **בא״ד** כי נמי מיפר את שלה שלו קיים דמ״מ כל״ל:

הגהות התוספות

1. ל״ל השתא ל״ל תמירתא דהייני כו׳. 2. בס״ל שלש ואמרבע ומנמ. 3. תיבות מהשתא אבל נמחק, ול״ל דהשתא. 4. ל״ל מפרש מכות כו׳.

הא ל״ל. למיהדר ולמיתני: השתא י״ל חמירתא אמר רב. היכא דהוו ב׳ כתי עדים ואחת אומרת אחת שתים ושניה אומרת ג׳ ד׳ ה׳ שמעינן ליה לרב נחלקה עדותן בקילתא דלא הוו אלא אחד וחד לא אמר דנחלקה עדותן פשיטא דודאי אמר. והיכא שמעינן ליה לרב דאמר הכי בפס׳ סנהדרין ירושלמית (פ״ה ה״ב) דקתני התם להך מתני׳ דהכא וכתיבא תמן הכי תנינן תמן מי שהיו שתי כתי עדים מעידים אותו אלו מעידים שנר חמש שתים ואלו מעידים שנר חמש ב״ש אומרים נחלקה עדותן ואין כאן [ב] נזירות כלל וב״ה אומרים יש בכלל חמש ב׳ שיהא נזיר שתים ואמר רב בכלל נחלקו אבל בפרט דברי הכל נחלקה העדות ור׳ יוחנן אומר בפרט נחלקו אבל בכלל יש בכלל חמש שתים [ג] יהא נזיר שתים פרט כגון שהאחת אומרת אחת שתים והשניה אומרת ג׳ ד׳ ה׳ כלל שהאחת אומרת שתים והשניה אומרת [ג] ה׳: **אמרי במערבא אין הכחשה במונה.** שאם אחד אומר אחת שתים ואחד אומר שלש אמרבע חמש אין זו הכחשה ויש בכלל חמש שתים ויהא נזיר שתים:

הדרן עלך מי שאמר

מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ואני כו׳. וכן חבירו אמר ואני: **הוסר** (א) **ראשון.** שנשאל על נזירותו הותרו כולן שכולן תלו נזירותן בראשון: **גמ׳ יתיב ר״ל קמיה דר׳ יהודה נשיאה ויתיב וקאמר.** כי תנן במתני׳ וכולן נזירים כגון שהתפיסו כולן בתוך כדי דבור של ראשון דבכדי שאילת תלמיד לרב דאית ביה שלש תיבות שלום עליך רבי התפיסו כולן ומתניתין דקתני ואני ואני דלא תני אלא תרין דוקא קתני דכי שקלת לחדא תיבה מקמא דאמר הריני נזיר ומצרפת ליה להנך דאמרי ואני ואני (ב) שכולן שלשה נדרו בתוך כדי שאילת שלום תלמיד לרב דהוויין נמי שלשה תיבות: **תוב לא שבקת רווחא לתלמידא.** דלימא ליה אלא הנך תלת מילי. ולאו משום דאית ליה לרבי יהודה נשיאה דלימא ליה טפי אלא מילתא בעלמא קמ״ל (ג) ד] ומסייע ליה לרים לקים:

תניא

הא למה לי השתא יש לומר חמירתא אמר רב קילתא לא אמר אמרי במערבא אין הכחשה במונה:

הדרן עלך מי שאמר

מי [א]שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ואני כולם נזירים [ב]הותר הראשון הותרו כולן הותר האחרון האחרון מותר וכולם אסורין אמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר פי כפיו ושערי כשערו [ג]ה״ז נזיר [ד]הריני נזיר ושמעה אשתו ואמרה ואני מיפר את שלה ושלו קיים [ה]הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני [ו]אינו יכול להפר הריני נזיר ואת ואמרה אמן [ז]מיפר את שלה ושלו קיים הריני נזירה ואתה ואמר אמן [ח]אינו יכול להפר: **גמ׳** יתיב ר״ל קמיה דר׳ יהודה נשיאה ויתיב וקאמר [ט]והוא שהתפיסו כולן בתוך כדי דיבור וכמה [י]תוך כדי דיבור כדי שאלת שלום וכמה כדי שאלת שלום [יא]כדי שאומר שלום תלמיד לרב א״ל תוב לא שבקת רווחא לתלמידא

הא ל״ל. למיהדר ולמיתני: השתא י״ל חמירתא אמר רב. היכא דהוו ב׳ כתי עדים ואחת אומרת אחת שתים ושניה אומרת ג׳ ד׳ ה׳ שמעינן ליה לרב נחלקה עדותן בקילתא דלא הוו אלא אחד וחד לא אמר דנחלקה עדותן פשיטא דודאי אמר. והיכא שמעינן ליה לרב דאמר הכי בפס׳ סנהדרין ירושלמית (פ״ה ה״ב) דקתני התם להך מתני׳ דהכא וכתיבא תמן הכי תנינן תמן מי שהיו שתי כתי עדים מעידים אותו אלו מעידים שנר חמש שתים ואלו מעידים שנר חמש ב״ש אומרים נחלקה עדותן ואין כאן [ב] נזירות כלל וב״ה אומרים יש בכלל חמש ב׳ שיהא נזיר שתים ואמר רב בכלל נחלקו אבל בפרט דברי הכל נחלקה העדות ור׳ יוחנן אומר בפרט נחלקו אבל בכלל יש בכלל חמש שתים [ג] יהא נזיר שתים פרט כגון שהאחת אומרת אחת שתים והשניה אומרת ג׳ ד׳ ה׳ כלל שהאחת אומרת שתים והשניה אומרת [ג] ה׳: **אמרי במערבא אין הכחשה במונה.** שאם אחד אומר אחת שתים ואחד אומר שלש אמרבע חמש אין זו הכחשה ויש בכלל חמש שתים ויהא נזיר שתים:

הדרן עלך מי שאמר

מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ואני. כלומר שניים שמעו לראשון שקבל נזירות והאחד אומר ואני וכן השני אומר ואני כולם נזירים: הותר הראשון. אם הראשון בא לחכם והתיר לו נדרו גם האחרונים הותרו לפי שאמרו ואני כמוהו ותלו נדריהם בנדרו: הותר האחרון. ע״י חכם הוא מותר וכולן אסורים אם לא יתירו גם הם נדריהם ע״י חכם אבל בלא התרה לא שלא תלו נדריהם בנדר האחרון: **פי כפיו שערי כשערו ה״ז נזיר.** בגמרא מפרש: **הריני** נזיר ושמעה אשתו ואמרה ואני מיפר את שלה ושלו קיים. דלא תלה נדרו בנדרה אלא אדרבה היא אמרה ואני נזירה כמוך אחר שהוא כבר נדר בנזיר: **הריני** נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו **יכול להפר.** בגמרא בעי לאוקמי מינה דבעל מיעקר קא עקר נדר אשתו מעיקרו ולכך אינו יכול להפר אשם מיפר לה א״כ יתבטל גם את שלו שנדרו תלוי בנדרה וכדתנן לעיל אותר הראשון הותרו כולן שבאו מחמתיה דראשון ואינו רשאי לגרום דבר להיות נדרו מבוטל דכתיב לא יחל דברו ודרשינן הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו ודחי בגמרא דלעולם מיגז גייז מהפרה ואילך מהשתא [ד] אבל [ד] כי נמי מיפר את שלה [ג]ושלו קיים מ״מ חל נדרה עד עתה ומזירותיה אינו יכול להפר דכיון דאמר ואני קיים לה נדרה: **הריני** נזיר ואת. כלומר וכי גם את רוצה לידור בנזיר: ואמרה אמן. פי׳ קבלה עליה נזירות: מיפר את שלה ושלו קיים. דלא תלה נדרו בנדרה אבל אם לא אמרה אמן היא מותרת שאינו יכול להדירה בע״כ ודאי מה דאמר לה ואת לא הוי קיום שאין הנדר חל עליה אלא כשאמרה אמן ועדיין אינו יודע אם תקבלנו אם לאו ולכך לא הוי קיום: **הריני** נזירה ואתה. הכי גרס ר״ת ושמע בעלה ואמר אמן אינו יכול להפר אי מיעקר [קא עקר] ניחא משום דלא״כ יתבטל נזירותו ודאי מיגז גייז משום דהוי קיום כי אמר אמן כמו ואני כדלעיל: (שייך לקמן דף כג ע״ב) **הרי** זו **סופגת את הארבעים.** בגמ׳ (דף כא:) מסיק אלא היפר לה בעלה ופשיטא הוא ומשום דקא בעי למיתני סיפא ואינה סופגת וכו׳ דהוי חידושא אע״ג דנתכוונה לאיסורא כיון דעלה בידה היתר אינה סופגת תנא נמי רישא וסופגת: **רבי** יהודה אומר אם אינה סופגת את הארבעים תספוג מכת מרדות. מדרבנן שנתכוונה לאיסורא במזיד ובפ׳ בתרא דמכות (דף כב.) מכות [4] ארבעים מן התורה אבל מכת מרדות בלי מנין אלא מכין עד שתצא נפשו או עד שמקבל עליו. ומספקא לרבי דהכא דלוקה על שעברה דשמא דוקא מ׳ ותו לא דדוקא כשאין רוצה לקיים אותה המצוה מכין אותו בלי מספר אבל הכא שכבר עברה למה תלקה יותר מדאורייתא אם לא הפר: הג״ה גמ׳ **יתיב** ר״ש בן לקיש קמיה דר׳ יהודה נשיאה ויתיב וקאמר **והוא שהתפיסו כולם בתוך כדי דיבור.** כדמפרש והולך כדי שאילת שלום תלמיד לרב דהיינו שלום עליך רבי ג׳ תיבות ה״נ יכולין שלשה אנשים להתפיס עצמן בראשון שנדר בנזיר שכל אחד אמר ואני הם שלש תיבות דאפילו האחרון תוך כדי דיבור מן הראשון אבל הרביעי אינו יכול להתפיס עצמו בראשון אפילו אמר ואני שכבר שהו כדי דיבור מן הראשון ולכך לא חייל נזירות ארביעי: **אמר** ליה תו **לא שבקת רווחא לתלמידא.** כלומר תלמיד ששמע לאחד שנדר בנזיר ובקש לומר ואני ובתוך כך עובר רבו לפניו והוא חייב להקדים לו שלום ולומר שלום עליך רבי [והם שלש תיבות] שוב לא יועיל להתפיס בנזיר אם יאמר ואני שכבר שהה כדי דיבור ואין זו סברא אלא ודאי גם הרביעי נתפס הואיל ולא שהה כלל לאחר כדי דבור אלא לאלתר אחר כדי דבור אמר ואני אבל החמישי ודאי אינו נתפס ששהה קצת אחר כדי דיבור:

תניא

ה) נראה דל״ל הא דקאמר ה׳ וד׳ דמימר אמרינן הא למ״ל להזכיר דמה תמירתא שאני מוסיף וכו׳ לא כ״ש שהם אמורים בכלל דברי.

תניא נמי הכי. דבעינן שיהו נתפסין בתוך כדי דבור: **הוא אסור.** הראשון שאמר הריני נזיר והשני שאמר ואני מותר לפי ששהה כדי דבור הא אם לא ששהה הרי זה נזיר כמותו: **לימא מסייע ליה מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ואני.** (ג) ומדלא קתני אלא הכי תרין ש"מ דמשום דאי קתני טפי לא הוי כדי דבור של ראשון ואגן בעינן [ד]דליהוי תוך כדי דבור ותו לא: מהכא לא תסייע ליה דבדין הוא דהוה ליה למיתני [ב] עד מאה אלא לאו אורחיה דתנא כי רוכלא דמחזר על העיירות בפרגמטיא שלו והולך ומכריז ומונה יש לי מחטין וכוסות וקערות ה"נ ליתסיב וליזיל: ואי לאו משום דווקא ליתני חד ותו לא ולשמעינן (ד) [ג] הני (הכי נמי) א] לאו דווקא הוי בתוך כדי דבור: **אין ה"נ.** אלא משום דלא משכחת בה אמצעי דאיכבי ליה למיתנא משום הכי נמי תני ואני ואני: **איבעיא להו חד בחבריה מיתפיס** ד]. (ה) ב] [ולא] כר"ל ואפילו עד מאה מיתפסין ואזלין: **ת"ש ואני ואני.** מדלא קתני טפי ש"מ דהיינו (ו) ה] טעם דבקמא מיתפסין: **ראשון הוא דשרי.** כלומר משום דאשון דאיסתרי איסתרו נמי כולהו הא אם[ו] הותר אמצעי לא יהא מותר אחרון שלמטה הימנו וש"מ דטעמא הוי משום דבקמא מיתפסין: **לעולם אימא לך חד בחבריה מיתפיס.** וכי הותר אמצעי הותר נמי אחרון והא דלא קתני לה משום דלא אפשר דאיידי דבעי למיתנא כי הותר ראשון הותרו כולן משום שאם אין ראשון אין אמצעי ואין אחרון ואי תני אמצעי לא מצי למיתנא הותרו כולן הא איכא ראשון דלא משתרי משום הכי קתני ראשון דלא משתרי משום הכי קתני ראשון (ז) ת"ש הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין דלא איכא אחרינא בתריה אבל אמצעי דאיכא אחרינא בתריה משתרי ש"מ חד בחבריה מתפיס לעולם אימא לך בקמא מיתפסין ומאי אחרון דקתני אמצעי ואיידי דתנא ראשון תנא אחרון ת"ש דתניא בהדיא אהותר הראשון הותרו כולן הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין הותר אמצעי הימנו ולמטה מותר הימנו ולמעלה אסור שמע מינה [ב]חד בחבריה מתפיס שמע מינה: הריני נזיר ושמע חבירו ואמר פי כפיו ושערי כשערו וכו': משום דאמר פי כפיו ושערי כשערו הרי נזיר

ורמינהו

תניא נמי הכי. פירוש כרבי שמעון בן לקיש: **מי שאמר** הריני נזיר ושמע חבירו ושהה כדי דבור. פי' כדי דבור דווקא ולא יותר ואומר מיד ואני הוא אסור פירוש הראשון שנדר בנזיר וחבירו מותר אלמא דלא מצי לאתפוסי אלא שהן[1] כולם תוך כדי דבור אבל הרביעי ששהה אחר כדי דבור לא כר"ל: **לימא** מסייע ליה מי שאמר הריני נזיר. מתניתין היא וכו' וקתני ואני[2] ותו לא לרבי[3] יהודה נשיאה מצי למיתני ואני ואני ארבע פעמים וא"ת ולרשב"ל נמי ניתני ואני ואני אלא שלש פעמים וי"ל דהכי קאמר בשלמא לרשב"ל [לא] איצטריכא ליה למתני אלא ג' פעמים ואני לאשמועינן דגם השני נתפס בראשון שהוא תוך כדי דבור ואע"ג דאמצעי מפסיק בדבורו בין ראשון לשלישי והוא הדין דגם לשלישי שיאמר ואני יתפיס בראשון דאין שום סברא לחלק בין שני לשלישי ששניהם עומדים תוך כדי דבור אבל לר' יהודה נשיאה אי איתא דרביעי נמי נתפס בראשון ניתני דהא ודאי חדוש הוא ואיצטריכא לי' לאשמועינן אע"ג דשהו כבר תוך כדי דבור כיון שהוא סמוך לאלתר לכדי דבור ומשני אטו תנא כי רוכלא כו' כלומר אה"נ דהוי מצי לאתנויי ארבע פעמים ואני ולא חש למנות כל מה שהיה יכול למנות:

ומשני אה"נ ומשום דקתני סיפא וכו' מכלל דאיכא אמצעי משום הכי קתני ואני ואני. וא"ת היא גופא תיקשי דליתני חד ואני וסיפא ליתני הותר הראשון הותר השני הותר השני לא הותר הראשון וי"ל דלמ"ד לקמן חד בחבריה מתפיס נקט למידק מיניה אחרון הוא דליכא אחריני בתריה אבל אמצעי דאיכא אחריני בתריה ומיסתרי[4] אותו שאחריו כדלייק לקמן ולמ"ד דבקמא מיתפסו ותני[5] אמצעי למידק כבסמוך לראשון הוא דשרי של אחריו הא אמצעי לא הותר של אחריו דבקמא מתפיס: **חד בחבריה מתפיס.** דהיינו כל אחד בסמוך לו ובתוך כדי דבור לחבירו או דלמא בקמא שאמר הריני נזיר מיתפסו כולם: **מיתפסו ואזלו לעולם.** ואפי' מאה ואי בקמא מיתפיס טפי מכדי דבור לא היה מיתפיס לרשב"ל כדאית ליה ולרבי יהודה נשיאה אפי' ד' כיון דבסמוך לכדי דבור לאלתר: **ת"ש** מי שאמר הריני נזיר וכו' דאי ס"ד חד בחבריה מיתפיס ליתני ואני ואני טובא: **מכלל דאיכא אמצעי** מש"ה קתני ואני ואני. ה] ולדקדק [דאיכא] אמצעי כמו שמדקדק והולך לשתי פנים מתניתין: **ראשון הוא** דשרו. אותם שאחריו ו] (יד נזירה) מתפיס[6] מדלא קתני הותר אמצעי הותר אחרון: **אחרון הוא** דליכא אחריני בתריה. הלכך כשהותר הוא כולן אסורין אבל לאמצעי דאיכא אחריני בתריה לא מצי למיתני הותר הוא כולן אסורים דשל ו] אחרון נמי הותר: **ש"מ** חד בחבריה מיתפיס. מדלא תנא

ורמינהו

הותר האמצעי הוא מותר וכולן אסורין ומשני דאחרון היינו אמצעי ואיידי דתנא ראשון תנא ליתנא דאחרון והא נמי דהוא[7] אחרון לראשון: **תא** שמע דתניא בהדיא וכו' הותר אמצעי הימנו ולמטה מותר אלמא חד בחבריה מיתפיס:

ח) **דאמר** פי כפיו מיין. כלומר במתניתין שאני הואיל ושמע חבירו שנדר ולא קאמר הכי לענין איסור יין אבל בברייתא דקאמר מעצמו בלא שמיעה דחבירו נזיר לאו כלום הוא כיון דאין הנשמה [תוליה בו] ופי כפיו מיין מהני אפילו לרבי שמעון דאמר לעיל (דף ג:) עד שיזיר מכולן הכא מודה דלא גרע מידות וכן מהריני מסלסל ומכלכל דפ"ק (לעיל דף ב.) דהוי נזיר וא"ת כי אמר נמי ידי ו] נזיר[8] [נימא] דה"ק ידי כידו מלהטמאות למתים ורגלי כרגלו מלהכנס בבית הקברות וי"ל דאה"נ דאי שמע לחבירו שנדר בנזיר ואמר ידי כידו מהני וה"נ תניא בתוספתא (פ"ג) בריש ברייתא בהדיא ידי כידו רגלי כרגלו הרי זה נזיר:

ידי

ואמר איהו פי כפיו הוי כאילו אמר פי כפיו מיין אבל כשאמר מעצמו ידי או רגלי לא

ט) א מיי' פ"ד מהל' נדרים הלכה ט סמג לאוין רמב טושו"ע י"ד סימן רכט סעיף ג:

י) ב מיי' פ"ב מהל' מזיקות הלכה ד:

מוסף רש"י

תנא כי רוכלא ליחשיב וליזיל. רוכל, מוכר כרוכות של בשמים (גיטין לג.) אי: כסותר זה שמונה מעותיו (ערכין כג:).

פי' הרא"ש

תניא נמי הכי מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ושהה כדי דבור וכו' הוא אסור וחבירו מותר. אלמא כיון דשהה כ"ד אע"פ שאמר ואני סמוך לכדי דבור לא אמר כלום רק בתוך כדי דיבור כנ"ל: לימא מסייע ליה וכו' ואמר ואני ואני ותו לא אלמא דרביעי אינו יכול להתפיס כיון שהוא אחר כדי דיבור מדלא תנא ד' ואני. ולר"ל לא איצטר' למתני ג' דמילתא דפשיטא דתוך כדי דבור כדבור דמי וכיון דאשמועינן דב' מתפיס' בא' ומותרין בהתרתן ממילא ידע' דה"ה ג' אבל לר' יהודה נשיאה הו"ל למתני ד' ולאשמועינן דמתפיסים סמוך לכדי דבור בתוך כדי דבור דמי. כי רוכלא ליחשיב וליזיל אפ' אי הוה תני ד' לא שמעינן מיניה דסמוך לכ"ד כדיבור דמי דס"ל לתנא דמתני' דחד בחבריה מתפיס ולא בראשון. וכיון דלא נפקא לן מידי מניה לא תני ליה: ופריך כיון דלא שמעינן מיניה מידי לא לתני אלא חד משום דקתני סיפא וכו' מכלל דאיכא אמצעי משום הכי קתני ואני ואני וא"ת ולא ליתני אלא חד ובסיפא ליתני הותר הב' [הב'] הותר (ה"ב) ולא הותר [הראשון] (ה"ג). וי"ל דנקט אחרון למידק אחרון הוא דליכא בהדיא אחרונה אבל אמצעי דאיכא בתריה אחרונה משתרי אותו שאחריו דכל חד בחבריה מתפיס: כי רוכלא ליחשיב וליזיל אדרבה ס"ל דכל א' בחבריה מתפיס וליכא חידוש בק' יותר מבשנים ובשנים איכא חדוש למידק דוקא אחרון כדפר' לעיל לאשמועינן דחד בחבריה מיתפיס ומיהו הוכחה גמורה לא הוי דאיכא למימר דלא דק התנא כדאיתא לקמן: ת"ש הותר הראשון הותרו כולם ומדנקט א' ולא נקט אמצעי אלמא בקמא מתפיס: ט) ה"ק יעשה פיו כפיו מיין ושערי כשערו מלגזוז. ומיירי מתני' שאמר הך בפ'. ובא' מהם שאמר הוי נזיר וה"ה נמי אם אמר רגלי כרגלו וידי כידו מלטמא למתים. ואפ' לר"ש דאמר עד שיזיר מכולן מודה הכא דלא גרע מידות כדאיתא לעיל פ"ק גבי מסלסל מכלכל. א"נ אפ' לא פי' כיון ששמע שאמר חבירו הריני נזיר

ט) שיך לע"ב

ח) [תוספתא פ"ג], ט) [לעיל כ: וש"נ], ג) [גיטין לג. וש"נ], ד) כ"מ מ', ה) כ"ל אחריו, ו) נ"מ דבדליה, ז) כ"ל אחריו, ח) שיך לע"ב אחר ד"ה ידי,

נוסחת הריב"ן

ג] ואגן בעינן כדי דבור ומו לא: ב] למתני אפי' עד: ג] ולשמעינן הכי נמי דלאו דווקא הוי משום כדי דבור אין ה"נ כו': ד] מתפיס כו' והא דכ"ש בן לקיש דלמא לאו אמקמא דדלמא חד בחבריה מתפיס ואפילו עד מאה מתפסן ואזלין דלא כווחיה הס"ד: ה] טעמא: ו] אם יהא מותר: ז] אותן: ח] (מייר) ליתא בכ"י: ט] דהאי: י] דקרי: כ] דמשמע דקאמר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולשמעינן הכי ה"נ ומשום: (ב) שם דלא משמרי משום הכי קתני ראשון ת"ש הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין ש"מ בקמא מיתפסין דליכא אחרינא בתריה מ"ש הותר האחרון: (ג) רש"י ד"ה ליתא מסייע וכו' ואני דמדלא קתני וכו' דאי קתני טפי הוי מכדי דבור של ראשון: (ד) ד"ה ואי לאו וכו' ולשמעינן הכי דלאו דווקא: (ה) ד"ה ליתנא לאו חד בחבריה מתפיס והא דלא כר"ל הס"ד ואח"כ מ"ה מיתפסין ואזלין לעולם אפילו עד מאה: (ו) ד"ה ת"ש ואני וכו' דהיינו טעמא דבקמא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ואי לאו וכו' לאו דווקא הוי בתוך כדי דבור. נ"ב עי' מ"מ: ב] ד"ה ליתנא לאו וכו' ולא כר"ל. נ"ב עי' מ"מ שהגיה תחת תיבות ולא כר"ל והא כר"ל פי' זהו כוונת ר"ל ענוש"ה: ג] ד"ה מדקאמר וכו' ואפי' אותו שהתפיסו וכו'. נ"ב עי' מ"מ: ד] ד"ה לעולם וכו' דבקמא מיתפסין והאי דקאמרי. מלת דקאמרי נמחק. וג"ב דקרי כל"ל: ה] תוס' ד"ה מכלל וכו' ואני ואני ולדקדק באמצעי כל"ל: ו] ד"ה דאמר פי' וכו' וא"ת כי אמר נמי ידי כידו נזירה כל"ל:

הגהות התוספות

1. כ"ל כשהן. 2. כ"ל ואני ואני. 3. כ"ל ולרבי. 4. כ"ל מיסתרי. 5. כ"ל תני. 6. כ"ל שמע מינה בקמא מתפיס כו'. 7. כ"ל והוא נמי הוה אחרון. 8. כ"ל ידי כידו נמי הוה כו'.

מי שאמר פרק רביעי נזיר

ידי נזירה בו'[1]. וה"ה דמתניתין אי לא [ב] פי כפיו אלא פי נזיר ושערי נזיר לא אמר כלום דאין הנשמה תלויה בו:

בעל מיעקר קא עקר. הנדר מעיקרא כשמפר לאשתו והוי כאילו לא חל מעולם כמו חכם שעוקר הנדר מעיקרו או מיגז גייז מהפרה ואילך הוא דמתבטל הנדר ועד ההפרה היה מקויים: **אי אמרינן מיעקר עקר חבירתה נמי מישתראי** שהרי הוא כאילו לא חל הנדר מעולם ואי אמרינן מיגז גייז היא מישתראי וחבירתה אסורה לפי שהיתה הראשונה בכל דין נזירות עד ההפרה ושפיר מיתפיס בה שניה והפרת הראשונה אינה מועלת לשניה ומהי דלגבי חכם הותר הנדר הראשון הותרו כולם היינו משום דחכם עוקר הנדר מעיקרו ונמצא כאילו לא חל מעולם אבל בעל שמיפר בלא חרטה אינו עוקר הנדר מעיקרו אלא מיגז גייז וה"ה דמלי למימר דנפקא מינה אם שתתה ביין ונטמאה וגלחה במזיד ואח"כ היפר לה דאי מיעקר עקר אינה לוקה ואי מיגז גייז לוקה וכן לענין אם נטמאה בשוגג ואח"כ היפר אי מיעקר עקר לא תביא עולת העוף ואשם ואי מיגז גייז מביאה עולת העוף ואשם שהרי חל הנזירות עד עתה:

אלא ש"מ בעל מיעקר עקר. ובהתרתה הוא מותר כמותה דלא חל הנדר מעולם ולכך אינו מיפר דאינו מיפר לענמו אלא אחרים מוחלין לו וא"ע [ג] דלא דמי לאחרים דכיון דרשאי להפר לאשתו ותיקן הר"ר אליהו דה"פ אא"ב מיעקר עקר אינו יכול להפר דפשיטא דקיים לה אשה לא קיים לה לא היה דיבורו שום דבר אא"א מיגז גייז א"כ אינו תלוי בדבורו וכיון שאין תלוי בדבורו ממילא הוי מופר: **כמאן** דאמר קיים ליכי דמי אי איתשיל אהקמתו מצי מיפר. [במא'] שאמר קיים ליכי דאמת הוא דנשאלין על ההקמה דהכי אמר רבי יוחנן בנדרים (דף סט.):

האשה שנדרה בנזיר והפרישה בהמתה. חטאת עולה ושלמים אם שלו היתה הבהמה פי' מבהמות של בעלה תלא ותרעה בעדר כלומר חולין היא כיון שהיפר לה בעלה וכדמפרש לקמן (דף כד.) דכי [מקנה] לה בעלה מילתא דצריך לה כלומר אם לא היפר לה שצריכה לקרבנות נזיר במילתא דלא צריכה כגון שהיפר לה בעלה ואינה צריכה לקרבנות נזיר לא מקני לה: **ואי** ס"ד בעל מיעקר קא עקר תיפוק לחולין. דעקר הנדר מעיקרו ולא חל הנדר מעולם והוי כאדם המפרש בהמתו לנזירות ונשאל לחכם והתירו דתנן (לקמן דף לא.) דנפקא לחולין:

והיינו טעמא דכיון דצריכה כפרה. על שגיערה עצמה מן היין וכרבי אלעזר הקפר דאמר דנזיר חוטא הוא הוה ליה חטאת[2] (העוף) שמתו בעליה אע"ג דהפר לה לענין ד' [איסור][3] על הבהמה דין חטאת אם הבהמה [שלה] היא דגמרה ומקדים לה: **היכי** דמי אילימא דלא היפר לה בעל. כלל צריכא למימר דלוקה דהא נזירה היא ופשיטא הוא דלוקה אלא פשיטא דהיפר לה הבעל אחר שנטמאה ואחר ששתתה ואפילו הכי לוקה דבהיא שעתא דשתתה ביין הוי נזירה וש"מ הבעל מיגז גייז:

לעולם מיעקר עקר. ומיירי שלא היפר ולקאמרת צריכא למימר משום סיפא דאיצטריך ליה למיתני אינה סופגת תני ריסא אגב סיפא דסופגת וסיפא איצטריכא ליה למיתני לאפוקי מדרבי יהודה דאמר דכי נמי היפר לה בעלה ושתתה יין לוקה מכת מרדות ואם תאמר מאי איריא היפר לה ואחר כך היתה שותה לאשמועינן שתתה ונטמאה ואח"כ (שתתה) היפר לה [דאינה] סופגת כיון דמיעקר עקר ה] וי"ל דמשום רבי יהודה נקט הכי דאפילו בהיפר ואח"כ שתתה סופגת מכת מרדות אע"ג דכבר היפר כיון דלאיסורא נתכוונה הכי

ורמינהו [6] ידי נזירה ורגלי נזירה לא אמר כלום ראשי נזירה כבדי נזירה ה"ז נזיר זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו ה"ז נזיר אמר רב יהודה דאמר הכי [ב] יעשה פי כפיו מיין ושערי כשערו מלגזו: הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר: איבעיא להו [ג] בעל מיעקר עקר או דלמא מיגז גייז למאי נפקא מינה לאשה שנדרה בנזיר ושמעה חברתה ואמרה ואני ושמע בעלה של ראשונה והפר לה אי אמרת מיעקר עקר ההיא נמי אישתראי ואי אמרת מיגז גייז איהי אישתראי חברתה אסירא מאי ת"ש [ד] הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר ואי ס"ד בעל מיגז גייז ליפר לאשתו והוא ליתסר אלא לאו ש"מ בעל מיעקר עקר לא לעולם מיגז גייז ובדין הוא דליפר לה והיינו טעמא דלא מצי מיפר כיון דאמר לה ואני כמאן דאמר קיים ליכי דמי אי מתשיל אהקמתו מצי מיפר ואי לא לא מצי מיפר ת"ש [ד] האשה שנדרה בנזיר והפרישה את בהמתה ואח"כ הפר לה בעלה אם שלו היתה הבהמה תצא ותרעה בעדר ואם שלה היתה הבהמה החטאת תמות ואי ס"ד בעל מיעקר עקר תיפוק לחולין אלא לאו ש"מ בעל מיגז גייז לעולם אימא לך בעל מיעקר עקר והיינו טעמא כיון [ה] דלא צריכה כפרה הות כחטאת שמתו בעליה [ג] וגמירי [ה] דחטאת שמתו בעליה תמות ת"ש [ו] האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה יין ומטמאה למתים הרי זו סופגת את הארבעים היכי דמי אילימא דלא היפר לה בעל צריכא למימר אלא פשיטא דהיפר לה בעל ואי ס"ד בעל מיעקר עקר אמאי סופגת ארבעים אלא לאו ש"מ בעל מיגז גייז לעולם אימא לך בעל מיעקר עקר ומשום [ז] דקתני סיפא [ח] היפר לה בעלה והיא לא ידעה והיתה שותה יין ומטמאה למתים אינה סופגת את הארבעים

תנא

ורמינהו כו' זה הכלל כו'. ופה ושיער לא הוי דבר שהנשמה תלויה בו דאי גייז לשיער ואתיין לגיב שפתים לא מיית: **אמר רב יהודה דאמר** [ג] **הכי יעשה פי כפיו מיין.** דהואיל דפריש הכי הוי נזיר: [ד] **אמרה הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניהם נזירין ואינו יכול להפר לה.** דכיון דאמר [ב] ואני גלי אדעתיה דניחא ליה במאי דקא נדרה איהי והשתא מקייס לה: **ואי אמרת מיעקר עקר.** בעל את הנדר מעיקרו אישתכח דבהיא שעתא דקאמרה חבירתה ואני דלא חייל עלה נזירות כלל: **ואי אמרת מיגז גייז.** דמכאן ולהבא לא חייל עלה נזירות [ג] אבל למפרע הוות נזירה: **איהי אישתראי וחבירתה אסירא.** דלכי אמרה ואני [ד] הוות חבירתה נזירה מעלייא: **ואי ס"ד בעל מיגז גייז.** את הנדר מכאן ולהבא אמאי אינו יכול דקאמר ואני ימא דהאי דאמר ואני להכי הוא דקאמר הכי דתהוי נזירה לפי שעה עד דליקבל עליה נזירות וליגזייה לנזירות אשתו מכאן ולהבא ונזירות דידיה תיחול עליה כדמעיקרא דהא אינו מיפר מכאן ולמפרע: **אלא לאו שמע מינה.** [ה] הבעל כי מיפר לנזירות אשתו מיעקר עקר לה. ומשום הכי אינו יכול להפר לה אשה שהא מיפר לה נמצא מיפר את שלו [ו] דמיעקר עקר והיינו טעמא דאינו יכול להפר את שלה משום דבהיא שעתא דאמר ואני ימא ליה דתהוי נזירה [ז] עד דחייל עליה נזירות (ג) [ח] דהא קיים לה לפי שעה ומהיא שעתא ואילך לא מצי מיפר משום דבעל מיעקר עקר [ט] דלעולם אינו יכול להפר [י] מכאן ולהבא בלא מפרע והכא למפרע לא מצי מיפר דהא קיים לה לפי שעה: [כ] **אלא לעולם מיגז גייז.** אלא היינו טעמא דלא מצי מיפר לה דכיון דאמר לה ואני כמ"ד לה קיים נזירותיך [ל] דמי והלכך אי מיתשיל [מ] אהקמתו אהא דקא מקייס לה בריש מצי מיפר ואי לא לא מצי מיפר: **ואם שלה היתה הבהמה.** וכגון שהקנה לה אחר לנזירותה ואמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בה: **והיינו טעמא.** דתמות דכיון שהפרישה לשם חטאת מעיקרא והשתא לא מצטרכה לכפרה דהא היפר לה בעלה ועקר את הנדר מעיקרו הויא לה כחטאת שמתו בעליה דגמירי דלמיתה אזלא לפי שאין כפרה למתים. ואית [נ] דמפרשי כיון דצריכה כפרה על שגיערה עצמה מן היין והשתא לא צריכה דהיפר לה בעלה [ס] מעיקרא הויא לה כחטאת שמתו בעליה דגמירי דלמיתה אזלא דאפילו ר"א הקפר מודה דלא קרבה אפי' על הצער משום דהויא לה כחטאת שמתו בעליה [ג] משום דבחטאת בהמה גמרינן דתמות [א] אבל בחטאת העוף לא גמרינן דתמות: **אלא פשיטא דהיפר לה בעל.** וקתני דסופגת את הארבעים על שהיתה שותה יין ומטמאה למתים קודם שהיפר לה: **לעולם אימא לך מיעקר עקר לה בעל.** והכא במאי עסקינן דסופגת את הארבעים כגון דלא היפר לה. ודקאמרת מי לא היפר לה בעל צריכא למימר ודאי לא צריכא אלא משום דקתני סיפא כו': **אינה סופגת.** דצריכא למימר דס"ד [פ] דתספוג כיון דנתכוונה לאיסורא:

תנא

מסורת הש"ס

יא א מיי' פ"א מהל' מיזוה הלכה טז:

יב ב מיי' שם פ"ג הלכה ד:

יג ג מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הלכה א:

מוסף רש"י

ליפר לאשתו והוא ליתסר. אי אמרת בשלמא מיעקר עקר ואין לו מקום להתפיס נדרו אם יפר ומנמא שהוא גורם ליגמל נדרו, וקי"ל (חגיגה י.) דהוא אינו מיתן, אלא אי אמרת מיגז גייז, מוחיל ומכל מקום כדין התפיס ואין נדרו בטל בבטול שלה ליפר לה והוא ליתסר, שהרי לא נעקר בהפרתו הנדר מעיקרו ובדין התפיס (מאירי בשמו). **החטאת תמות.** אותה הבהמה שהפרישה לשם חטאת תמות (לקמן כד.).

פי' הרא"ש

אמר כלום אם לא הזכיר אבר שהנשמה תלוי' בו. והכי תניא בתוספתא פי כפיו שערי כשערו ה"ז נזיר ידי כידו רגלי כרגלו ה"ז נזיר ידי נזירה רגלי נזירה לא אמר כלום הריני [ב] נזיר ושמעה אשתו ואמרה ואני מיפר לה ושלו קיים שאין נזרו תלוי בנזירה שהוא נזיר תחילה: הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר לה שאם הוה מיפר שלה היה גם נזרו בטל כדתני' בריש פירקין הותר הראשון הותרו כולם וכתיב לא יחל דברו הוא אינו מיחל לעצמו: הריני נזיר ואת ואמרה אמן שאל אותה אם גם היא תרצה להיות נזירה ואמרה אמן מיפר שלה ושלו קיים שאין נזרו תלוי בנזירה. הריני נזירה ואתה שאלה לו אם גם הוא רוצה להיות נזירה ואמר אמן אינו יכול להפר לפי שנזרו תלוי בנזירה. אינה סופגת ארבעים שכבר היפר נזרה. ר' יהודה או' אם אינה סופגת ארבעים מן התורה תספוג מכת מרדות מדרבנן לפי שכיוונה לעבור על דברי תורה ובתוס' דמכות תניא מכות מ' מן התורה אבל מכת מרדות אינו כן אלא מכין אותו עד שתצא נפשו אבל הכא שעברה כבר לא עדיפה מאם לא הפיר לה: האשה שנדרה בנזיר והפרישה בהמתה ג' בהמות חטאת ועולה ושלמים אם משלו היתה הבהמ' תצא ותרעה בעדר דהפרשה בטעות היתה. דכי אקני לה מידי דצריך לה מידי דלא צריך לה לא אקני לה ואם משלה היתה החטאת שהקנה לה אחר ע"מ שאין לבעלה רשות בה תמות כדמפ' דהויא כמו חטאת שנתכפרו בעליה דלמיתה אזלא. ועולה ושלמים יקרבו כיון שהופרשו ונאכלים השלמים ליום א' כחומר שלמי נזיר ואינן טעונין לחם. ואפי' הפרישה הלחם אין שחיטת השלמים מקדשתן ומיהו פדיון צריך שכבר קדש קדושת דמים

נוסחת הריב"ן

[א] דאמר יעשה פיו כפיו: [ב] דאמר איהו ואני: [ג] (אבל כו' מיהה) ליתא בכ"י: [ד] הוא: [ה] בעל המפר למזירות כו': [ו] בכ"י כתוב כאן גליון דמיעקר כו': [ז] מיהה לפי שעה: [ח] מיהות ומיד אל עליה מיהות דהא כו': [ט] ולעולם: [י] במכאן: [כ] (לא לעולם מיגז גייז אלא) ליתא בכ"י ומה"ד והיינו טעמא: [ל] מיהותיך והלכך: [מ] אקמייתא: [נ] מעיקרו: [ס] דסד"א:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' והיינו טעמא כיון (דלא צריכה כפרה) תפ"מ וע"ב ס"א דצריכה כפרה: (**ב**) רש"י ד"ה אלא לאו וכו' מיהות דידיה דהא קיים לה: (**ג**) ד"ה והיינו טעמא וכו' שמתו בעליה והא דנקט בהמה משום דבחטאת:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה והיינו טעמא וכו' משום דבחטאת בהמה גמרינן דתמות. ב"ב עי' לעיל דף יב ע"א רש"י ד"ה לו שפרחה וכו' ובשער המלך פ"ד מהל' פהמ"ק הלכ' א': **ב**) תוס' ד"ה ידי נזירה וכו' וה"ה במתני' אי לא אמר כל"ל. **ג**) ד"ה אלא לאו וכו' וע"ע דלא דמי לאחרים. ב"ב ר"ל לאחרים שאין יכולים להפר לענמן. א"מ: **ד**) ד"ה והיינו טעמא וכו' אע"ג דהיפר לה לענין איסור מלת איסור נמתק. וב"ב זה יש על כו' כל"ל. א"מ: **ה**) ד"ה לעולם מיעקר עקר וכו' וי"ל דמשום ר' יהודה נקט הכי. ב"ב עי' א"מ.

הגהות התוספות

1. דיבור זה הוא המשך הדבור שבפ"ז ומיבות ידי נזירה כו' נמתק. ועי' ב"ב. 2. ל"ל חטאת. 3. ל"ל לענין איסור יש.

פי' הרא"ש (המשך)

כגון ששתתה יין ונטמאת למתים ואח"כ הפר לה בעלה דאי מעיקרא עקר אינה לוקה ואי מיגז גייז לוקה כדאמרינן בסמוך: ואי ס"ד בעל מיגז גייז ליפר לאשתו והוא ליתסר שלא נחבטל נזרו בהפרתה. אי מתשיל אהקמתו מצי מפיר שישאל לחכם ויתיר לו מה שקיים לה ואז יוכל להפר לה כדא"ר בנדרים

[ב] [תוספתא פ"ג], [ג] [נדרים יט. נדרים סח.], [ג] לעיל כ: [נדרים נ.], [ד] נדרים פג. לקמן כד., [ה] [יומא נ. וש"נ], [ו] לקמן כג. נדרים פב., [ז] [נדרים כח: וש"נ], [ח] לקמן כג. נדרים פג., [ט] [ל"ל אמר ד"ה מיהו], [י] נ"א דגרסי,

נוסחת הש"ס

[1] דאמר יעשה פיו כפיו: [2] (אבל כו' מיהה) ליתא בכ"י: [3] הוא: [4] בעל המפר למזירות כו': [5] בכ"י כתוב כאן גליון דמיעקר כו': [6] מיהה לפי שעה: [7] מיהות ומיד אל עליה מיהות דהא כו': [8] ולעולם: [9] במכאן: [10] (לא לעולם מיגז גייז אלא) ליתא בכ"י ומה"ד והיינו טעמא: [11] מיהותיך והלכך: [12] מעיקרו: [13] דסד"א:

[1] מכאן עד ד"ה איבעיא להו שייך למתני' דלעיל ומתני' דלקמן דף כ"ג וכ"ד: [2] אולי צ"ל כיון דליס המלה מזלי לא קריא בהו קדשי ה': [3] שייך לדף כ"ב ע"א:

תנא נמי רישא סופגת. לא המרבעים דאינה צריכה: [ו]**האשה שנדרה בנזיר ונטמאת ואח"כ הפר לה בעלה מביאה חטאת העוף.** דאפילו אמרינן דתיהוי כחטאת שמתו בעליה כיון דבעל מיעקר עקר לה לא אשכחן בה דתיזיל למיתה: (ה) **ניחי נמי עולת העוף.** ומאשה לא פריך דתייתי נמי אשה דאין אשה בא אלא במקום שצריך ליכנס [ז]בנזירות אחרת כי היכי דתיחול עליו נזירות בטהרה: (ג) **הא מני.** דתני אע"ג דתיעקר ליה נזירות מייתי ליה חטאת העוף: **רבי אליעזר הקפר היא.** דאמר דצריך כפרה על שציער עצמו מן היין: **היא מותרת והבירתה אסורה.** דבעל מיגז גייז. ומסיים הברייתא ר' שמעון אומר אם אמרה הריני כמותך דמשמע אם [ג]נתקיים נזירותך עלי לקייס ואם לאו לא וכיון שהפר לה בעלה לראשונה שתיהן מותרות:

[ז]**המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה** ת"ש דתניא בהדיא [ח]**האשה שנדרה בנזיר ושמעה חבירתה ואמרה ואני ובא בעלה של ראשונה והפר לה היא מותרת וחבירתה אסורה** [ט] **שמע מינה בעל מיגז גייז** [י]**רבי שמעון אומר אם אמרה לה הריני כמותיך שתיהן מותרות**

הכי גרסי' ואי ס"ד מיגז גייז תייתי עולת העוף. וה"ה לאשה נמי מיבעי לה לאמויי אלא נקט עולת העוף משום דחטאת העוף ועולת העוף בחד קרא כתיבי: **הא** מני ר"א הקפר בר רבי היא. פירוש לעולם מיעקר עקר ולכך אינה מביאה עולת העוף וחטאת העוף מייתא משום דאתיא [א] בפ"ק דנדרים (דף י.) והשתא מסקינן דבעל מיעקר עקר וקשה מאי שנא הכא מייתי כולה מילתא דר' אלעזר הקפר ולעיל לא מייתי לה דקאמר לעולם מיעקר עקר וכיון דאריכה כפרה הוה [וכו' ע"כ גרסה דגרסי'] הכי וכיון דלא צריכה כפרה הוה ליה כחטאת שמתו בעליה והכי פירושו לעולם [מיעקר] עקר ומ"מ כיון שהקדישתה לא נפקא לחולין וכי היפר לה הוה לה כחטאת שמתו בעליה אי נמי לגירסת הספרים נמי ניחא דלעיל לא עבדינן מכל וכל כר' אלעזר דאין קרב אבל הכא דקרב מייתי שפיר מילתא דרבי אלעזר דהוי כוותיה מכל וכל: **תא שמע דתניא בהדיא היא מותרת וחבירתה אסורה אלמא דבעל מיגז גייז.** וקשה דלעיל פשיט מדמביאה חטאת ולא עולה דמיעקר קעקר ועתה מהדר למיפשט דבעל מיגז גייז אין זה שיטת הש"ס וי"ל דהכיא אוקימנא ליה כר' אלעזר הקפר והך דרבנן ומייתי לה דפלוגתא דתנאי היא[2] דר"ש אמר אם אמרה הריני כמותיך שתיהן מותרות דמשמע הריני כמותיך לכל דרכיך ולכשתותר אהיה גם אני מותרת ותימה כיון שקיבלה נזירות וחל עליה איך תהיה מותרת בהתרת חבירתה כיון דמיגז גייז הא אין נזירות לאחרין ואילו אמר הריני נזיר היום ולמחר איני נזיר הוי נזיר שלשים יום דאין נזירות פחות מל' יום כדתנן בפרק קמא (לעיל ה.) ואומר ר"י דהכי איתא בתוספתא (פ"ג) ולא[3] נתכוונתי להיות אלא כמותיך שתיהן מותרות אם אמרה הכי משום דמשמע ליה לר"ש דהכי קאמרה לה אם סופך שתהיה מותרת לא יחול עלי נזירות כל עיקר ור"ש לא בא לפלוגי על מלתא דת"ק אלא להוסיף עליה וגם ת"ק מודה ליה ואומר מהר"ף נ"ע דלר"ש אפי' ואני[4] לבד מפרשינן למילתא הכי כאילו אמרה בפי' לא נתכוונתי אלא להיות [כמותיך] ובהא פליגי רבנן ור"ש: [1]**מר זוטרא בריה דרב מרי אמר היינו דרמי בר חמא דבעי רמי בר חמא הרי עלי כבשר זבחי שלמים מהו כי מתפים אינש במעיקרא מתפים או לא.** בנדרים (דף יח:) משמע ליה[5] דמיבעיא ליה לרמי בר חמא אחר שנזרקו[6] הדמים ואמר ככר זה עלי כבשר זבחי שלמים וכשר שלמים קודם זריקה אסור באכילה ואחר זריקה מותר באכילה ומיבעיא ליה כי אמר ככר זה עלי כבשר זבחי שלמים אם דעת הנודר לומר כמו שהיה בשר זבח שלמים מעיקרא קודם זריקה והכבר אסור או שמא דעתו כבשר שלמים השתא אחר זריקה דשרי וגם הכבר יהיה מותר ושמעתין יש מפרשים דמר זוטרא בריה דרב מרי בעי למידחי הפשיטותא שפשט הש"ס מברייתא דתניא להדיא היא מותרת וחבירתה אסורה ופשיט ב] [1]דגימא מיגז גייז והשתא מר זוטרא דחי לעולם מיעקר עקר כדאסיקנא מההיא דמביאה חטאת העוף ואינה מביאה עולת העוף וחבירתה דאסורה היינו משום דבמעיקרא מיתפסה כלומר מיתפסה נפשה להיות כמותה עד שלא יפר לה בעלה שהיא אסורה ובאותו איסור דעתה לנדור ולעמוד אפי' יפר לה בעלה ויעקור נדרה למפרע כדאשכחן דרמי בר חמא מבעיא ליה הכי אי אמרינן כבמעיקרא מתפים ג] וקשה טובא להאי פירושא הדא דרמי בר חמא לא פשיט לי' דבמעיקרא קמתפים ועוד דהתם בבעי' דרמי בר חמא הזריקה אינה מתרת הבשר אלא מזריקה ואילך ולא למפרע והתם ודאי אי אמר כמעיקרא מתפים אסור אבל גבי הפרה דבעל אי מיעקר קעקר אפי' אם אמרת כמעיקרא מתפים חבירתה היה לה להיות מותרת שהרי הנדר כאילו לא חל מעולם ועוד דמאי שנא ממתני' דקתני כי הותר הראשון הותרו נמי כולם משום דאכם עוקר הנדר מעיקרו [והכא] בעינן למימר אפי' אם הבעל עקר הנדר מעיקרו חבירתה אסורה [וזה] מלינן לייסב בדוחק ונומר כי החכם אינו מתיר אלא בפתח וחרטה [ומשוה] ליה לנדר טעות מעיקרא והלכך כשהתיר הראשון הוי כאילו לא היה הנדר הזה מעולם כלל הלכך הותרו כולם אבל הבעל מיפר לאשתו בלא חרטה ופתח מגזירת הכתוב הלכך אפי' אי מיעקר קעקר לענין זה חשיב כאילו נשאר עליה נדר קלת וחבירתה אסורה ודוחק וע"ק דהשתא מר זוטרא בעי למימר אפי' אי בעל מיעקר קעקר מיתסר חבירתה ולעיל קאמר הש"ס בפשיטותא למאי נפקא מינה לאשה שנדרה בנזיר ושמעה חבירתה ואמרה ואני אי אמרת מיעקר קא עקר ד) (איכי) נמי מישתראי נמצא מר זוטרא סותר ההיא סוגיא וע"ק דבתר הכי כי דחי מי דמי התם כיון דאמר הרי עלי כבשר זבחי שלמים וכו' ד] לא אתא הדחייה שפיר להאי פירושא דהסברא הפוכה ויש לייסב ולומר דר"ל ומי דמי וכולה מילתיה דמר זוטרא היא ולשון זיר משוה הוא כלומר אע"ג (דהכא) [דהתם] הבעיא אינה פשוטה הכא ודאי יש לנו לומר בפשיטות דבמעיקרא קמתפים (דמי) ודוחק ועוד מה לנו להביא הבעיא דרמי בר חמא [דל] מהכא הבעיא יש לנו לומר דבמעיקרא קמתפים ואזיל ויש לייסב בדוחק דמשום הכי הבעיא הבעיא להודיענו הסברא דבמעיקרא קמתפים דאי [לאו שמעינן] בעלמא הא סברא לא נאמר לה הכא דבמעיקרא קמתפים וע"ק דלישנא דתניא בהדיא [משמע] הפשיטות קיימא כדתניא לעיל (דף כא.) נמי תניא בהדיא וקאי ולכן נראה להר"ש לפרש דמר זוטרא לא דחי הפשיטות אלא קיימא לבעל מיגז גייז וקאמר היינו דרמי בר חמא כלומר תפשוט מהך בריתא בעי' דרמי בר חמא דכי היכי דאמרי' דחבירתה אסורה כי אמרה ואני אלמא במעיקרא מתפים אע"ג דחבירתה יודעת שזאת האשה יכולה לבא לידי היתר ע"י שיפר בעלה אלא אמרי' ואני כמעיקרא כמו ה] שאמרה אסורה עכשיו אהיה גם אני ה"נ נימא כשאמר ככר זה כבשר זבח שלמים דבעי למימר כקודם זריקה אך קשה דמי דמי דודאי גבי אשה אמרי' דדעתה אמעיקרא משום דבשעת איסור חבירתה נדרה ואמרה ואני אבל דרמי בר חמא הנודר נודר בשעת היתר אחר זריקת דמים ואמאי נימא דדעתיה אמעיקרא ול"ל דסוגיא [דהכא] ס"ל דבעיא דרמי בר חמא נמי איירי בכה"ג דקאמר הרי ככר זה כבשר זבח שלמים קודם זריקה ובהכי פליגי סוגיא דידן אסוגיא דנדרים התם[ט] דקאמר הרי עלי כבשר זבחי שלמים לאחר זריקת דמים. (הגה"ה) דאיכא למימר דלאחר זריקת דמים דהתם בגמרא אינה מלישנא דרמי בר חמא לא אמר יותר אלא הרי עלי כבשר זבחי שלמים מהו ו] וע"כ מפרש הש"ס לאחר זריקה שמתפים אחר זריקה ויכול להיות דלפני זריקה שאלה וכן סובר סוגיא דהכא וכן מפרש בבעיא דאומן קונה בשבח כלי דמפרש לה הש"ס בפ' המקבל (ב"מ קיב.) לענין עובר בל תלין ובפרק הגוזל קמא (ב"ק קט.) בע"א וכן בפ"ב דב"ק (דף יט.) דיש שינוי לגרורות הש"ס מפרש בכמה פנים הבעיא איך נשאלה ז] למלתא בבית המדרש בעת קדמונים (הגה"ה) ודחי הש"ס דלא תפשוט הא מהך בריתא דלא דמי דהתם כיון דאמר הרי עלי כבשר זבחי שלמים אע"ג דלאחר שנזרקו הדמים מצי אכיל ליה בחוץ מיקדש קדיש כלומר אכתי יש קדושה בבשר לענין דאסור לאכול חוץ לירושלים וה"ה דמצי למימר דאית בה קדושה לענין טומאת הגוף דאסור לאכול בשר שלמים בטומאת הגוף וכן חוץ לזמנן וחדא מנייהו נקט כלומר התם איכא למימר אם במעיקרא מתפים בקודש זריקה או לאחר זריקה לפי שהאדם טועה ח] לימא אחרי שיש בבשר קדושה גם אחר זריקה לענין חוץ שייך לאתפוסי ביה ולכך איכא לספוקי אם דעתו אמעיקרא או אחר[7] אבל הכא זאת האשה שאמרה ואני יש לנו לומר דודאי ר"ל דדעתה אמעיקרא ליתפס וליאסר בקודש שיפר לה בעלה דאי ס"ד בלענא מתפים הא הפר לה בעלה פי' לענא אחר שנלטנו והלך לו האיסור ע"כ י"ל דבמעיקרא קמתפים בקודש שהיפר לה בעלה ט] ואי [בלענא] לאתפוסי[8] א"כ אין כאן איסור כלל וכמה מיטעי להתפים אחר ההפרה אבל בשלמים טועה להתפים גם אחר זריקה לפי שיש קדושה גם בבשר אחר זריקה לענין חוץ וכמה מילי דפרישית:

איכא

ו) נדרים פג. לעיל יט., ב) שבועות ח. לעיל יט., ג) ש"ק לא: נדרים י. תענית יח. [כריתות כו.], ד) [ל"ל בריבי פירוש גדול הדור], ה) [תוספתא פ"ג], ו) [שם ע"ש], ז) שיך לע"ב, ח) ל"ל דבעל, ט) ל"ל ההיא, י) [ל"ל דקאמר התם. ר"ש מדמוי],

נוסחת הריב"ן

א) היכא דנדרה בנזיר כו': ב) לנזירות: ג) מתקיים:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' וחבירתה אסורה ר' שמעון אומר אם וכו' שתיהן מותרות שמע מינה בעל מיגז גייז מר זוטרא: (ב) רש"י ד"ה תייתי נמי עולת: (ג) ד"ה והא מני דתני אע"ג דמעיקר עקר ליה לנזירות מייתי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה הא מני וכו' והכי איתא בפ"ק דנדרים דף י מן בפ"ק עד ר' נמחק. וי"ב בפרק בתרא דנדרים דף פג כל"ל יעו"ש דמשמ הש"ס שם בכה"ג על קושיא אחרת לעולם אין קרבן לחלי מזירות ואטאת עוף דמייתי משום דאטאת עוף בא על הספק ופי' המפרשים שם כיון דקיל כולי האי דעל הספק נמי בלה אתיא נמי לחלי מזירות וזהו ג"כ כוונת התוס' כאן אמלא לא מייתי נמי עולת העוף אם צריכה כפרה ותירלו משום דאטאת עוף מצינו דבאה על הספק וע' לעיל ד' יט ע"ל בתוס' ד"ה אמר רב תקלא פירשו ג"כ להדיא הכי ע"כ נשן האורת מיטוי: ב] ד"ה מר זוטרא וכו' דתניא להדיא היא מותרת וחבירתה אסורה כל"ל: ג] באא"ד לא אתא הדחייה שפיר לפי פירושא מר זוטרא דאי דבמעיקרא מיתפים וע"ז כ"ל מי דמי וכו' לדמות דא"ל לומר במעיקרא אלא בגיגנא והוא דחה איפכא עכ"ל ל"מ: ד] באא"ד אלא אמרינן ואני במעיקרא כמו שאמרה. אלא שאמרה נמחק. וי"ב שחבירתה: ו] באא"ד אלא הרי עלי כבשר זבחי שלמים מהו וע"כ. אלא וע"כ נמחק. וי"ב וע"ז: ז] באא"ד הש"ס מפרש בכמה פנים הבעיא איך נשאלה למלתא. אלא למלתא נמחק. וי"ב לתלמידים: ח] באא"ד לפי שהאדם טועה לימא. אלא לימא נמחק. וי"ב אחרי שיש בבשר קדושה כל"ל: ט] באא"ד בקודש שהפר לה בעלה ואי בלענא לאתפוסי ל"כ. אין תיבת ואי עד ל"כ נמחק וי"ב דאי בלענא לאתפוסי אח"כ כל"ל. ל"מ.

יד א מיי' פי"ג מהל' נדרים הלכ' טו סמג לאוין רמב טור ש"ע י"ד סי' רלד סעיף נא:

תורה אור השלם

1. וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לַחַטָּאת וְאֶחָד לָעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:

במדבר ו יא

הגהות התוספות

1. ל"ל דגרסינן לעיל. 2. כאן הוא סה"ד ומה"ד ר"ש אומר אם אמרה כו' כל"ל. 3. ל"ל אם אמרה לא נתכוונתי כו'. 4. ל"ל אפילו כי אמרה ואני כו'. 5. מיבעי ליה דממתן. 6. ל"ל היכא דממתן בשר זבחי שלמים אחר שנזרקו כו'. 7. ל"ל אחר זריקה. 8. ל"ל דאי בלענא אתפוס.

מוסף רש"י

וכפר עליו. בנזיר כתיב, **מאשר חטא על הנפש.** משמע שחטא בנפש אדם (ב"ק צא.). **רבי באיזו נפש חטא זה.** מי הרג שנקבל מוטא (תענית יא.). **אלא מפני שציער עצמו מן היין.** שאין מלוה לצער עצמו, כדאמרינן (הוריות י:) לדיקו אי אכלי האי עצמא מי שני להו (תענית יא.).

פי' הרא"ש

דחטאת העוף באה על הספק ת"ש דתניא בהדיא האשה שנדרה בנזיר וכו' היא מותרת וחבירתה אסורה אלמא בעל מיגז גייז. ועפ"י שהוכחנו מהך בריתא דלעיל דכיון שאינה מביאה עולת העוף דמיעקר עקר הך בריתא פליג עליה. וג"ל דאפשר ליישב דלא פליגי דאע"ג דמיגז גייז אינה מביאה עולת העוף דכתיב והזיר והביא אימתי והביא כשצריך להזיר. אבל זו שהופר נזרה אעפ"י שנטמאת תחילה אינה צריכה להביא. ר"ש אומר אם אמרה הריני כמותך שתיהן מותרות. דכיון שאמרה זה הלשון דעתה אם יתבטל נזרה שגם שלה יהא בטל

איכא דאמרי היינו דרמי בר חמא ודאי. איכא למיפסט בעיא דרמי מבריתא דלעיל ואין לדחות דחיה זו שבא לחלק ביניהם דודאי דמו אהדדי: **אמרה** לה הריני בעיקביך. פירוש האשה שנדרה בנזיר ושמעה חבירתה ואמרה לה הריני בעיקביך כאילו אמרה הריני בסופך לשון ואתה תשופנו עקב (בראשית ג) כלומר בסוף דרכך אם תותר את גם אני אהיה מותרת שלא אקבל עלי נזירות ולא יחול עלי או דלמא כי מקמי דליפר לה בעלה ואסורה כי בעיקביך יש לפרשו כמו עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו' (שם כו) ואפילו אם תותר הראשונה השניה אסורה דנדעתה להיות כמעיקרא קודם שיפר לה בעלה וכשאמרה בעיקביך כאילו אמרה הריני בסופך לשון ואתה תשופנו עקב (בראשית ג) כלומר בסוף דרכך אם תותר את גם אני אהיה מותרת שלא אקבל עלי נזירות ולא יחול עלי או דלמא כי מקמי דליפר לה בעלה ואסורה כי בעיקביך יש לפרשו כמו עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו' (שם כו) ואפילו אם תותר הראשונה השניה אסורה דנדעתה להיות כמעיקרא קודם שיפר לה בעלה וכשאמרה בעיקביך כאילו אמרה הריני נזירה בעיקביך מהו דתימרון לעיל בברייתא היא מותרת וחבירתה אסורה דכיון דחל עליה נזירות לא פקע בהתרת הראשונה דבעל מיגז גייז: **ואי** ס"ד כי אמר בעיקביך בעיקרא קמתפים. ואפילו תותר הראשונה השניה אסורה א"כ במתניתין נמי אמאי אינו מיפר לה ליפר לה דידה ולוקים דידיה אלא שמ"מ מיתפים ואותה[1] שאמרה בעיקביך היא נמי מותרת ואריכות לשון בעלמא הוא וה"ג דעת הבעל כי אמר לה ואני דעתיה אכולה מילתא אם תותר היא שגם הוא יהיה מותר ולא יחול הלכך לא מצי מיפר דקאי בלא יחל דבריו ואם תאמר והא במתניתין לא אמר כ"א ואני וי"ל דהכי מדמי ליה דכי היכי דאשה דאמרה הריני בעיקביך בכולה מילתא ה"נ בעל בכולה מילתא מיתפיס דנהי דודאי דאינש בעלמא שאמר ואני דעתו כמעיקרא מפני שאין בידו להתיר ואינו נותן דעתו להתיר אבל בעל שבידו להתירה דעתו להתיר יותר משאר מתפיסים והוי כאילו אמר הריני בעיקביך ודחי לא לעולם כמעיקרא מתפיס ומ"מ אינו יכול להפר הכא כיון דאמר ואני כאומר קיים ליכי דמי אי מיתסיל אהקמתו מיפר ואי לא לא: **ורמינהו** הריני נזיר ואת ואמרה אמן שניהם אסורין **ואי לאו** שניהם מותרים מפני שתלה נדרו בנדרה. וסבירא ליה דבעל מיעקר קא עקר ואי יפר לה גם שלו יותר [וקאי] בלא יחל דסבירא ליה לתנא דברייתא דהכי קאמר הריני נזיר אם את ואפילו לא אמר אם ולכך אם אמרה אמן שניהן אסורין והיינו דקפריך אמתני' דקתני כי אמר לה הריני נזיר ואת דמיפר שלה ושלו קיים ואם לאו שלא אמרה אמן שניהם מותרין מפני שתלה נדרו בנדרה ולא [1] דינא להיות נזיר אם לא תהיה גם היא נזירה: **אמר** רב יהודה **תני.** בריש מיפר שלה ושלו קיים כמתני' [2] ותני בריש שניהם אסורין עד שלא יפר ולא כמו שהיינו סבורין מעיקרא שאינו יכול להפר את שלה דנהי דסיפא משמע שתלה נדרו בנדרה דקאמר ואם לאו שניהם מותרין אפ"ה יכול להפר שלה משום דסבירא ליה להאי תנא דבעל מיגז גייז וזהו החידוש דאתא לאשמעינן אבל ריש דקתני אסורים כל זמן שלא הפר אין זה שום חידוש דפשיטא דשניהם אסורין כל זמן שלא הפר: **אביי אמר אפי' תימא כדקתני ברייתא בגון דאמר ואם[2] את דקא תלי נדרו בנדרה מתני' דקתני הריני נזיר ואת משום הכי מיפר שלה ושלו קיים.** [פי'] ברייתא כגון דאמר לה הריני נזיר ואם[3] את שתלה נדרו בנדרה כלומר אם את נזירה גם נזירותי יחול [לפיכך] שניהם אסורין ואינו יכול להפר כדמשמע לישנא דשניהם אסורין והיינו טעמא לפי שתלה נדרו בנדרה ואם יפר את שלה גם את שלו יתבטל וקאי בלא יחל דסבירא ליה דבעל מיעקר עקר ומתני' דקתני הריני נזיר ואת פירוש שאינו תולה נדרו בנדרה מקבל אנפשיה ממה נפשך [3] ואת פי' שאינו תולה נדרו בנדרה אלא הוא מקבל נזירות אנפשיה ואת דקאמר ששאל לה אם גם היא מצי לקבל נזירות אנפשה ואת דקאמר ששאל בתמיה[4] נלשון שאלה קאמר לה כלומר רוצה את להיות נודרת כמו כן בשאשה

מר זוטרא בריה דרב מרי אמר האי היינו דרמי בר חמא [6]דבעי רמי בר חמא הרי עלי כבשר זבח שלמים מהו כי מתפים איניש [8]בעיקרא מתפים או דלמא בצנגא מתפים מי דמי התם כיון דאמר הרי עלי כבשר זבח שלמים אע"ג דלאחר שנזרק דמו מצי אכיל ליה בחוץ מיקדש קדיש אבל הכא אי ס"ד בצנגא קא מתפים הא הפר לה בעלה איכא דאמרי היינו דרמי בר חמא ודאי: אמרה לה הריני נזירה בעיקביך מהו הריני בעיקביך בכולא מילתא ושריא או דלמא כמיקמי דליפר לה בעלה ואסירא ת"ש האשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר ואי סלקא דעתך כי אמר לה הריני בעיקביך בעיקרא קא מתפים ליפר לה לדידה ולוקים דידיה אלא לאו ש"מ בכולא דמילתא מתפים והלכך הוא דלא מצי מיפר הא אשה דאמרה הריני בעיקביך היא נמי מותרת לא לעולם בעיקרא [9] מתפים והכא כיון דאמר לה ואני כאומר קיים ליכי דמי ואי מתשיל אהקמתו מצי מיפר ואי לא לא: הריני נזיר ואת ואמרה אמן מיפר את שלה ושלו קיים: ורמינהו [5]הריני נזיר ואת ואמרה אמן שניהם אסורין ואם לאו שניהם מותרין מפני שתלה נדרו בנדרה אמר רב יהודה תני מיפר את שלה ושלו קיים אביי אמר [6]אפי' תימא כדקתני ברייתא כגון דקאמר לה הריני נזיר ואת דקא תלי נדרו בנדרה

ומתניתין

מר זוטרא בריה דרב מרי אמר. הא דמיבעיא לן הכא אשה שנדרה בנזיר ושמעה חבירתה ואמרה ואני ושמע בעלה של ראשונה והפר לה אפילו למ"ד בעל מיגז גייז היינו דבעי רמי בר חמא בפ"ק דמסכת נדרים[6]: הרי עלי כבשר זבחי שלמים. כגון שמונח לפניו בשר זבח שלמים ומחית נמי דהיתרא קמיה ואמר זה כזה מהו: כי מתפים איניש בעיקרא מתפים. כלהויין הני זבחי שלמים קודם זריקה ואסירא: או דילמא [7]בצנגא מתפים. בהתירא לאיתן ביה והיינו לאחר זריקה שהותר בשר באכילה ושריא. [8]בצנגא היינו לבסוף לכל דבר שהוא חס מצטון לבסוף. וה"נ לגבי הך איתתא כי אמרה ואני אי אמרת דבעיקרא מתפיס הוא לה בקודם הפרה ואסירא ואי אמרת דמיתפסה בצנגא הוא לה כלאחר הפרה ושריא: מי דמי התם כי אמר הרי עלי כבשר זבחי שלמים. אפי' אמרת דבצנגא מיתפיס אפ"ה אסור דזבחי שלמים לאחר זריקה דמיס מיקדש קדיש [9]דאיתנו נאכל אלא לשני ימים ולילה אחד [10] דאיכא למימר הכי איתפיס בצנגא דאם כן מאי אהני דיבוריה: אכל הכא כו'. ולא דמי כלל ומהכא לא תפשוט: איכא דאמרי היינו דרמי בר חמא. דאמר אע"ג דלאחר זריקת דמים מיקדש קדיש כיון דמלי אכיל ליה חוץ לחומת עזרה בכל העיר אי אמרת [11]בצנגא תפיס ודאי שרי אלא הכי איבעיא [12]לך [13] (ודאי) אמרה [14] לו: הריני בעיקביך. והא בעלה של ראשונה הפר לה אליבא דמ"ד בעל מיגז גייז מהו [מי] [15] אמרינן הא דקאמרה לה הריני בעיקביך [16]בכולו מלתא משמע אם לנזירות לנזירות אם [17]להיפר היפר וכיון דהיפר בעלה לראשונה מיסתריא נמי משמע בסוף: או דלמא כמיקמי דליפר לה בעלה. משמע דמשמע כמו דאמרה הריני נזירה כמותיך עד סוף נזירותיך דהיינו סמוך להפרה דבעל דנזירותה משכה ואזלה עד שהפר לה בעל וכשהפר לה בעל אזלה לה בסוף נזירותה ולעולם מיקמי דליפר לה בעל קאמרה וכי הפר לה בעלה לראשונה אסורה חבירתה: **ס"ש האשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר ואי ס"ד דכי אמר לה הריני בעיקביך** [18] **כמעיקרא.** מקמי הפרה משמע ורעיינא לן נמי דבעל מיגז גייז וכ"ש היכא דאמר ואני סתם ולא אמר בעיקביך דמשמע דבעיקרא מיתפיס א"כ אשתכח דכי קאמרה לה ואני משמע דמיתפיס ליה דמתקייס עילוה נזירות עד דלימא איהו ואני ולקבול עילוי נזירות וליפר לה לנזירות דידה ולקיים נזירות דידיה הא [19]לאו איתפיס בנדרה אלא במקמי הפרה אלא לאו ס"מ מדאינו יכול להפר לה [20] דבכולא מילתא מיתפיס והלכך הוא לא מצי מיפר דאי מיפר את שלה נמצא מיפר את שלו. הא אשה אחרת דאמרה לה הריני בעיקביך כיון דהיפר בעל לראשונה איהי נמי מותרת: **לא לעולם.** איומא לך דבעיקרא מתפיס: **והא.** טעמא מאי הוא דלא מצי מיפר לה דכיון דאמר לה ואני כאומר קיים ליכי דמי: **הריני נזיר ואת ואמרה אמן מיפר את שלה.** והאי דאמר לה ואת לא הוי קיום לפי שאין אדם יכול להזיר את אשתו בנזיר: **מפני שתלה נדרו בנדרה.** דמשמע דקאמר הריני נזיר אם את תהא נזירה וכיון דלא אמרה אמן שניהם מותרין: **אביי אמר אפי' תימא** [21]. שניהם [22]מותרין ולא קשיא ובמאי עסקינן בברייתא כגון דאמר לה הריני נזיר ואת דמשמע דקאמר לה הריני נזיר אם תהא נזירה והלכך היכא דאמרה אמן שניהם אסורין וכי לא אמרה אמן שניהם מותרין שכן הוא תולה נזרו בנזרה:

ומתניתין

דרמי בר חמא לאחר זריקה מהו וכל סוגייא דהתם מוכחא דלאחר זריקה (דמיא) [מיירי ומיהו י"ל] דאין זה מדברי רמי בר חמא דאיהו בסתם קא בעי אלא סוגייא דהתם ס"ל דלאחר זריקה קא בעי. ולכך כתבו בבעיא דרמי בר חמא לאחר זריקה מהו על ששחת יין ונטמאת למתים. וא"ת היכא בעי למפשט מהכא בעיא דרמי בר חמא דהויא לאחר זריקה כדמוכח סוגייא דהתם הלכך שייך למימר בה בדהשתא קא מתפיס. אבל הכא אמר ואני קודם שהפר לה בעלה הלכך מסתבר למימר בעיקר קא מתפיס. וי"ל כיון דמיעקר עקר. איגלאי מלתא דבשעה שאמר ואני היתה הראשונה מותרת והו"ל כמתפיס בבשר זבחי שלמים לאחר זריקה. וא"ת השתא דאמרי' דבעיקרא קא מתפיס א"כ אפי' אמרה ואני אחר שהפר לה בעלה תהא אסורה מידי דהוה מתפיס בבשר זבחי שלמים לאחר זריקה דפשטי' מהכא דבעיקרא קא מתפיס וי"ל דלא דמי דודאי בשלמים אפי' לאחר זריקה שם זבח עליהם ואיכא למי' דכונתן להתפיס בעיקרו אבל אשה לאחר הפרה אין שום נזירות עליה והוי כאדם שלא נדר מעולם ואמר חברו עליו ואני: מי דמי התם כיון דאמר הרי עלי כבשר זבחי שלמים אע"ג דמצי אכיל ליה בחוץ מיקדש קדיש ואיכא למי' מטעי טעי האי נודר וסבור שיכול להתפיס בשלמים לאחר זריקה ולכך אמר בצנגא קא מתפיס. אבל הכא ליכא למטעי ולמי' דבצנגא קמתפיס. איכא למי' בודאי תלה נזירותו בקבלת נזירותה הלכך אם לא קבלה עליה גם הוא אינו נזיר אבל אם קבלה עליה לא תלה הפקעת נדרו

---

[1] ל"ל משמע דלאחר זריקה מיירי דהא אמר שם בהדיא דלאחר זריקה מהו וכל סוגיא וכו':

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה טו: סמג לאוין רמב:

טז ב מיי' פי"ג מהל' נדרים הלכה [יג] יד סמג לאוין רמב טור"ע יו"ד סימן רלד סעיף נד:

נוסחת הריב"ן

[6] בסיפא: [3] ס"א בצנגא והיינו לבסוף כו': [4] בכ"י כתוב כאן גליון דאינו נאכל אלא לשני ימים ולילה אחד דאיכא למימר להכי אתפיס בצנגא שלא יהא נאכל אלא לשני ימים ולילה אחד אלא הכא ליכא למימר דאתפיס בצנגא דא"כ מאי אהני דבוריה הס"ד ואח"כ מה"ד אבל הכא: [5] דבצנגא: [6] לן: [7] מהו דאמרינן הא דקאמרה: [8] כבולה: [9] לאיתן לביתר: [10] לא: [11] לאוירין:

מוסף רש"י

דבעי רמי בר חמא. בפ"ק דנדרים, הרי עלי כבשר זבחי שלמים. ומוקים התם דמחית דהיתירא גייה ואמר זה כזה, ואשה שנדרה בנזיר ושמעה חבירתה ואמרה ואני ויפר בעלה לראשונה, אפילו למאן דאמר מיגז גייז היינו דבעי רמי (ראמ"ה בשמו). בעיקרא מתפיס. בעיקר זבחי שלמים כמו שהיה לפני זריקת דמים שאסור (נדרים יא:). הריני נזירה בעקביך. הא מילתא איכא למיבעי למ"ד מיגז גייז אי אמר בפירוש הריני בעקביך אי שריא בהפרת הראשונה, אבל אסורה (ראמ"ה בשמו).

פי' הרא"ש

רב זוטרא בריה דרב מארי אמר היינו דרמי בר חמא הרי עלי כבשר זבחי שלמים מהו פי' ר"ת דרב זוטרא בא ליישב דלא תקשי הנך תרתי ברייתות אהדדי ומתוך כך תפשוט בעיא דרמי בר חמא וס"ל לרב זוטרא דכולהו תנאי סברי בעל מיעקר עקר כדמוכח ברייתא קמייתא מדאינה מביאה עולת העוף ואם שחת יין ונטמאת למתים אינה סופגת את הארבעי' ואפ"ה סוברת בריתא בתרייתא דחברתה אסורה משום דבעיקרא קא מתפיס דאע"פ שהפר לה בעלה. ותפשוט מהכא הא דבעי רמי בר חמא פ"ק דנדרים אם היה לפניו בשר זבחי שלמים לאחר זריקה ואמר פירות הללו כזה מהו. מי אמר' בעיקר כמו שהיה לפני זריקה קא מתפיס ואסיר או דלמא בצנגא קא מתפיס כמו שהיה עתה לאחר זריקה שנצטנן האיסור והלך לו קא מתפיס. ומהכא תפשוט דבעיקר' קא מתפיס. וא"ת אי מיעקר עקר מה בין זה לאומר הריני נזיר ואמר חבירו ואני דאמרינן הותר הראשון הותרו כולן. וי"ל דלא דמי דחכם דעוקר הנדר ע"י חרטה עשה הנדר טעות והוי כאילו לא נדר מעולם אבל בעל שמפר בלא חרטה כיון שאינו עושה הנדר טעות היה נדר באותה שעה ויכולה להתפיס בה. אך גזירת הכתוב שיבטל לה בעלה ולא תספוג מ' על ששחת יין ונטמאת למתים. וא"ת היכא בעי למפשט מהכא בעיא דרמי בר חמא דהויא לאחר זריקה כדמוכח סוגייא דהתם הלכך שייך למימר בה בדהשתא קא מתפיס. אבל הכא אמר ואני קודם שהפר לה בעלה הלכך מסתבר למימר בעיקר קא מתפיס. וי"ל כיון דמיעקר עקר. איגלאי מלתא דבשעה שאמר ואני אחר שהפר לה בעלה בבשר זבחי שלמים לאחר זריקה. וא"ת השתא דאמרי' דבעיקרא קא מתפיס א"כ אפי' אמרה ואני אחר שהפר לה בעלה תהא אסורה מידי דהוה מתפיס בבשר זבחי שלמים לאחר זריקה דפשטי' מהכא דבעיקרא קא מתפיס וי"ל דלא דמי דודאי בשלמים אפי' לאחר זריקה שם זבח עליהם ואיכא למי' דכונתן להתפיס בעיקרו אבל אשה לאחר הפרה אין שום נזירות עליה והוי כאדם שלא נדר מעולם ואמר חברו עליו ואני: מי דמי התם כיון דאמר הרי עלי כבשר זבחי שלמים אע"ג דמצי אכיל ליה בחוץ מיקדש קדיש ואיכא למי' מטעי טעי האי נודר וסבור שיכול להתפיס בשלמים לאחר זריקה ולכך אמר בצנגא קא מתפיס. אבל הכא ליכא למטעי ולמי' דבצנגא קמתפיס. איכא למי' בודאי

מסורת הש"ס

[6] נדרים יח: ע"ש, [7] [מוקפת פ"ג], [8] ל"ל רלה,

הגהות הב"ח

(א) גמ' לעולם בעיקרא קא מתפיס והכא: (ב) רש"י ד"ה מר זוטרא וכו' דמס' נדרים ל"ב סוף דף יא ע"ב: (ג) ד"ה מי דמי וכו' ולילה אחד ואיכא למימר דהכי איתפיס בצנגא דאם לא כן מאי אהני: (ד) ד"ה איכא דאמרי וכו' אמרה לה הריני וכו' נמי מחיבתה דבעיקביך משמע נמי בסוף כל"ל והל"ל: (ה) ד"ה מ"ש האשה וכו' בעיקבין בעיקרא מקמי הפרה וכו' עליה נזירות ליפר לה וכו' לדידה דהא לאו איתפיס וכו' והלכך הוא דלא מצי מיפר דלדידהו מיפר את שלה דנמצא מיפר את שלו: (ו) ד"ה אביי אמר אפי' תימא דקתני שניהם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) רש"י ד"ה איכא דאמרי וכו' אלא הכי איבעי לך דאי אמרה לה כל"ל: (ב) ד"ה מ"ש וכו' אלא לאו ש"מ מדאינו יכול להפר לה. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד דבכולה מילתא מיתפיס והלכך הוא לא מצי מיפר לה וכל"ל: (ג) תוס' ד"ה אמר ר"י מני וכו' כמתניתין ותני מלא ומצי נמתק. וי"ל ולקמתי: (ד) ד"ה אביי אמר וכו' אלא הוא מקבל אנפשיה ממה נפקא ואת פי' שאינו תולה נדרו בנדרה אלא הוא מקבל אנפשיה.

הגהות התוספות

1. תיבת ואותה נמתק ול"ל והא אשה שאמרה הריני בעיקביך היא כו'. 2. ל"ל אם. 3. ל"ל אם. 4. תיבות ששאל בתמיה נמתק.

פי' הרא"ש (המשך)

דבעי' למי' ליה למר זוטרא דאע"ג דבעל מיעקר היה חברתה אסורה. דהיכא פשיטא ליה לתלמודא דאי מעקר עקר דחברתה שריא והיה מפרש דודאי מהך בריתא פשטי' דמיגז גייז ופליגא אברייתא דלעיל וה"ק מר זוטרא תפשוט מהכא בעיא דרמי בר חמא הרי עלי כבשר זבחי שלמים מהו. וס"ל דבעיא דרמי בר חמא הוי במתפיס לפני זריקה ואח"כ נזדק הדם כי מתפיס איניש בעיקר מתפיס כמו שהיה עתה. או דלמא בצנגא מתפיס כיון שיודע שהדם עומד ליזרק וכיון דהזייה הכא דאי מיגז גייז חברתה אסורה ש"מ בעיקר מתפיס שגם היא יודעת שסופה יכולה לבוא לידי היתר ע"י הפרת הבעל. ומיהו קשה דבנדרים [9] משמע דבעי' למי' ליה למר זוטרא דאע"ג דבעל מיעקר היה חברתה אסורה. דהיכא פשיטא ליה לתלמודא דאי מעקר עקר דחברתה שריא והיה מפרש דודאי מהך בריתא פשטי' דמיגז גייז ופליגא אברייתא דלעיל וה"ק מר זוטרא תפשוט מהכא בעיא דרמי בר חמא הרי עלי כבשר זבחי שלמים מהו. וס"ל דבעיא דרמי בר חמא הוי במתפיס לפני זריקה ואח"כ נזדק הדם כי מתפיס איניש בעיקר מתפיס כמו שהיה עתה. או דלמא בצנגא מתפיס כיון שיודע שהדם עומד ליזרק וכיון דהזייה הכא דאי מיגז גייז חברתה אסורה ש"מ בעיקר מתפיס שגם היא יודעת שסופה יכולה לבוא לידי היתר ע"י הפרת הבעל. ומיהו קשה דבנדרים [9] משמע

ומתניתין[ח] **דאמר הריני נזיר לגמרי ואם מאי.** כלומר ואם מי הוית נזירה והלכך אי אמרה אמן דניחא לה בנזירות הרי בעל יכול להפר לפי שלא תלה נדרו בנדרה [ב] [ומתני' [ד] דקתני דיכול להפר את שלה ובריתה [ג] קתני דשניהן [ו] יכול להפר): **מתני' הרי זו סופגת את הארבעים.** מפרש לה לעיל (כפ.):

רבי יהודה אומר ספופו מכם מרדום. אם לא נתחייבה במלקות מן התורה תהא לוקה מכות מדרבנן כדי להוציאה שלא תהא מזידה: **גמ' ת"ר אישה הפרם וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר.** אם באשה שנדרה והפר לה בעלה א] סליחה זו למה אלא כו' [ז] ע"כ באשה שהפר לה בעלה [ח] והיא לא ידעה הכתוב מדבר דהא כבר כתיב ואם ביום שמוע איש יניא אותה [ט] דהיינו שהפר לה בידיעתה: **מי שנתכוון לאכול בשר חזיר ואכל בשר טלה** גרסי': **המתכוון לאכול בשר חזיר** [י] גרסי': **דמעיקרא לאיסורא איכון.** דהא לא ידעה דהפר לה בעלה [יא] ומשום הכי צריכה כפרה וסליחה: **אבל אשה דהפר לה בעלה.** דקאי גבה בהתירא אימא לא תיבעי סליחה: **דלא איקבע איסורא.** דהוא סבור דשומן הוא: **אבל בשתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן.** כהיא דאיסי בן יהודה: **דאיקבע איסורא.** דהא מיהא הוה ידע דחדא מינייהו של חלב: **אימא לא תפגי ליה בכפרה וסליחה.** דכמזיד דמי: **קמ"ל דלא שנא.** ידע [יב] כולו ולא שנא ידע [יג] מקצתו מביא אשם תלוי ומתכפר לו: **ואחד אכלו לשם אכילה גסה.** [יד] או מחמת תאוה שאכלו ברעבון: **מי דמי אנן קאמרינן דנחד דרך.** הולך אחד ונכשל אחד: **והכא שני דרכים.** אשמו ואחותו דלזה נזדמנה לו אשתו ולזה אחותו: **כל הפסוק הזה לשון צעירה נאמר.** ולכך אי אתה יכול לדונו לכף זכות: [טו] **אח נפשע זה לוט.** שנקרא אח לאברהם כדכתיב [טז] אל נא תהי מריבה וגו' כי אנשים אחים אנחנו (בראשית יג): **מקרית עוז זה אברהם.** דכתיב הביטו אל צור חוצבתם (ישעיה נא):

ומדיינים

באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר. דאי ידעה אמאי צריכה סליחה וכפרה לכפר:

והוא לא ידע ואשם ונשא עונו. בקרא דאשם תלוי כתיב: ועלה בידו בשר חזיר. כגון חתיכה אחת ספק היא של חלב וספק היא של שומן דס"ל כמ"ק דאשם תלוי אפילו אחתיכה אחת מיחייב [ט]: **איסי** בן יהודה אומר [ג] [ולא ידע ואשם ונשא עונו]. ולא פי' קרא כדלעיל אלא כגון ב' חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן דס"ל לאיסי בן יהודה אשם תלוי אלא אחתיכה אחת משתי חתיכות: **על** דבר זה [ד] יד"וו. דאשי חתיכות ידע ואשם ונשא הכתוב מדבר באשם תלוי: **פסח** מיהא קעביד. משמע דאכילה גסה שמה אכילה וקשה דנפרק בתרא דיומא (דף פ:) קאמרי' האוכל אכילה גסה ביה"כ פטור דלא שמה אכילה ואומר ר"ת דתרי עניינ' אכילות גסות יש וההוא [דיומא] כגון שנפשו קלה באכילה [ה] מרוב שובעו והכא שאין נפשו קלה אלא שאינו רעב לאכול לתיאבון [ו]: **מי** דמי אנן חד דרך קאמרינן. שהלדיק הולך בו והרשע נכשל באותו דרך עצמו [והכא] הם שני דרכים שזה בא על אשתו וזה בא על אחותו: **ללוט** ושתי בנותיו הוא שנתכוון לעבירה ופושעים יכשלו בם. והיינו כמ"ד בפרק ד' מימות (סנהדרין נח:) עובד כוכבים אסור בבתו ואפילו למ"ד מותר בכל פירכו [האומות] מעצמן מעריות: **ודלמא** איהו נמי לשם שמים מכוון. אלא מליגו בו שהיה שטוף בזימה ומשני אדרבה שטוף היה שנאמר ויאא לוט וכל הפסוק דרשינן לעצירה:

והא מינם קאנים. שהרי השקויהו יין ובאמי עובדא לא היה כוונתו לעבירה כלל ואמאי קיים ליה פושע: **למה** נקוד על וי"ו דובקומה לומר לך [ט] דהרי הוא כמאן דליתיה דבקומה ידע: [י] **אח נפשע** מקרית עוז זה לוט. שנקרא אח לאברהם כדכתיב כי אנשים אחים אנחנו מקרית עוז זה אברהם כדכתיב הביטו אל צור חוצבתם:

ומדיינים

ומתניתין כגון דאמר לה הריני נזיר ואת מאי משום הכי מיפר את שלה ושלו קיים: **מתני'** [א] האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה ביין ומטמאה למתים [ב] ה"ז סופגת את הארבעים [ג] הפר לה בעלה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה ביין ומטמאה למתים אינה סופגת את הארבעים רבי יהודה אומר אם אינה סופגת את הארבעים [ד] תספוג [ה] מכת מרדות: **גמ'** [ו] ת"ר [ז] אישה הפרם וה' יסלח לה [ח] באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר שהיא צריכה כפרה וסליחה [ט] וכשהיה מגיע ר"ע אצל פסוק זה היה בוכה ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה טעון כפרה וסליחה המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה כיוצא בדבר אתה אומר [ז] ולא ידע ואשם ונשא עונו ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר כגון חתיכה ספק של שומן ספק של חלב אמר קרא ונשא עונו מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר עאכ"ו איסי בן יהודה אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר כגון שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן [ח] ונשא עונו המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה על דבר זה ידוו הדווים וכל הני למה לי צריכין דאי תנא גבי אשה התם הוא דבעיא כפרה וסליחה משום דמעיקרא לאיסורא איכוון אבל חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלהיתרא איכוין לא בעי כפרה וסליחה ואי איתמר הדא דאיכא איסורא אבל אשה דהפר לה בעלה דהתירא לא תיבעי כפרה וסליחה ואי איתמר הני תרתי הוה אמינא הני תרתי הוא דסגי להון בכפרה וסליחה דלא איקבע איסורא אבל [ט] שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן דאיקבע איסורא לא סגי ליה בכפרה וסליחה קמ"ל דלא שנא [י] אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב [3] כי ישרים דרכי ה' [יא] וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם משל לשני בני אדם שצלו את פסחיהן אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה זה שאכלו לשום מצוה וצדיקים ילכו בם וזה שאכלו לשום אכילה גסה ופושעים יכשלו בם [יב] אמר ליה ר"ל האי רשע קרית ליה נהי דלא קא עביד מצוה מן המובחר פסח מיהא קא עביד אלא משל לשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו וזה אשתו ואחותו עמו לזה נזדמנה לו אשתו ולזה נזדמנה לו אחותו זה שנזדמנה לו אשתו צדיקים ילכו בם וזה שנזדמנה לו אחותו ופושעים יכשלו בם מי דמי אנן קאמרינן חדא דרך הכא שני דרכים אלא משל ללוט ושתי בנותיו עמו הן שנתכוונו לשם מצוה וצדיקים ילכו בם הוא שנתכוין לשם עבירה ופושעים יכשלו בם ודלמא הוא נמי לשום מצוה איכווין [יג] אמר רבי יוחנן כל הפסוק הזה על שם עבירה נאמר [4] ויאא לוט [5] ותשא אשת אדוניו את עיניה [את עיניו] [6] כי היא ישרה בעיני ויראא [7] ויראא אותה שכם בן חמור את כל כבר הירדן [8] כי בעד אשה זונה עד ככר לחם כי כלה משקה [9] אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושיקויי והא מינם אנים תנא משום רבי יוסי בר רב חוני לא למה נקוד על וי"ו [10] ובקומה של בכירה לומר שבשכבה לא ידע אבל בקומה ידע ומאי הוה ליה למיעבד מאי דהוה הוה נפקא מינה דלפניא אחרינא לא איבעי למישתי חמרא: [יד] דרש רבא מאי דכתיב [11] אח נפשע מקרית עוז ומדיינים

מסורת הש"ם

א) לעיל כפ: מדרים פב:, ב) [תוספות ממשנה זו מנמלאים לעיל כ:], ג) לעיל שם מדרים פב., ד) [שבת מ: וש"נ], ה) קדושין פפ:, ו) [תוספתא פ"ג], ז) [כריתות יח.], ח) הוריות י:, ט) גי' ע"י לא ס"ד דאמר ר' יוחנן, י) הוריות י:, כ) ס"ל נ מנתקן, ל) וע' מ"מ מגיה דשניהם אסורים ואינו יכול להפר ושייך לעיל בקושיא, מ) [במדבר ל], נ) מכאן שייך לע"ב, ס) [כריתות יח.], ע) [וע"ע תוס' יבמות מ. ותוס' ב"ק קי. ד"ה אכילה ותוס' פסחים קז: ד"ה דללמא], פ) [עי' מ"מ בהוריות פרק ג דף י:], צ) שייך לע"ב,

נוסחת הריב"ן

א) ומתניתין כגון דאמר: ב) מתני': ג) דקתני דשניהן אין יכול: ד) ע"א: ה) [והיא לא ידעה) ליתא בכ"י: ו) ועלה בידו בשר חזיר גרסינן: ז) ואפילו הכי [וע"ע]: ח) טוען: ט) את מקצתן: י) כדכתיב כי אנשים אחים כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שהפר: (ב) שם ואמאי של שומן אמר קרא ונשא עונו: (ג) שם ישרים דרכי ה' צדיקים כל"ל ואות ו' נמחק: (ד) רש"י ד"ה ומתני' וכו' ומתניתין דקתני דיכול להפר את שלה ושלו קיים וכו"ת:

גליון הש"ם

גמ' אמר ליה ר"ל האי רשע קרית ליה. עיין תורי אבן ר"ה דף כט ע"א ד"ה אינון:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה מ"ר וכו' סליחה זו וכו'. נ"ב עי' מ"מ: ב) ד"ה ואחד אכלו לשם אכילה גסה מתמת תאוה שאוכלו ברעבון כל"ל. וי"ב עי' מ"מ דכוותא רש"י בזה ליישב קושית התוס' בד"ה פסח ודו"ק: ג) תוס' ד"ה איסי בן יהודה אומר ולא. הו"ו מן ולא נמחק. וי"ב והוא לא: ד) ד"ה על דבר וכו'. נ"ב עי' מ"מ מ"ש על מהרש"א בקידושין ועל התוס' כאן: ה) ד"ה פסח כו' מרוב שובעו. נ"ב עי' מ"מ:

מוסף רש"י

מכת מרדות. לדוי (שבת מ:) לאו מלקות אלא מכת מרדות הוא אלא מכת מרדות, מכת רידוי מדרבנן (יבמות נב.) רידוי בתוכחה אלא ירגיל בזה, ואין לה קצבה אלא עד שיקבל עליו (חולין קמא:).

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פי"ב מהל' נדרים הלכ' יט סמג לאוין רמ:

יח ב ג מיי' שם הלכה יח:

תורה אור השלם

1. וְאִם הָפֵר יָפֵר אֹתָם אִישָׁה בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ נִדְרֶיהָ וְלֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֲפֵרָם וַיי יִסְלַח לָהּ: במדבר ל יג
2. וְאִם נָפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה יז
3. מִי חָכָם וְיָבֵן אֵלֶּה וְנָבוֹן וְיֹדְעֵם כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ צַדִּקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם: הושע יד י
4. וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֻלָּהּ מַשְׁקֶה לִפְנֵי שַׁחֵת יְיָ אֶת סְדֹם וְאֶת עֲמֹרָה כְּגַן יְיָ כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בֹּאֲכָה צֹעַר: בראשית יג י
5. וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אִשֶּׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה עִמִּי: בראשית לט ז
6. וַיֹּאמֶר לוֹ אֲבִיו וְאִמּוֹ הַאִין בְּבְנוּת אַחֶיךָ וּבְכָל עַמִּי אִשָּׁה כִּי אַתָּה הוֹלֵךְ לִקְחַת אִשָּׁה מִמַּלְשִׁתִּים הָעֲרֵלִים וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל אֲבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יָשְׁרָה בְעֵינָי: שופטים יד ג
7. וַיַּרְא אֹתָהּ שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר הַחִוִּי נְשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ וַיְעַנֶּהָ: בראשית לד ב
8. כִּי בְעֵד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לָחֶם וְאֵשֶׁת אִישׁ נֶפֶשׁ יְקָרָה תָצוּד: משלי ו כו
9. כִּי זָנְתָה אִמָּם הֹבִישָׁה הוֹרָתָם כִּי אָמְרָה אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבַי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי שַׁמְנִי וְשִׁקּוּיָי: הושע ב ז
10. וְתִשְׁקֵן אֶת אֲבִיהָן יַיִן בַּלַּיְלָה הוּא וְתָבֹא הַבְּכִירָה וְתִשְׁכַּב אֶת אָבִיהָ וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ: בראשית יט לג
11. אַח נִפְשָׁע מִקִּרְיַת עֹז וּמִדְיָנִים בְּבַרְיַח אָרְמוֹן: משלי יח יט

פי' הרא"ש

בהפרתה. אפי' תימא כדקתני ברייתא ומתני' כגון דאמר לה הריני נזיר ואת [מאי] בתמיה כלו' דרך שאלה שאל לה ואת מה בדעתיך ולא שתלה נדרו בנדרה: אשה הפרם וה' יסלח לה באשה שהפר לה בעלה וכו'. תימה אמאי שבק תנא תרי קראי קמאי וה' יסלח לה כי הניא אביה אותה ועוד קרא אחרינא הפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה ונקט האי קרא בתרא ועוד הני ג' קראי למה לי דהנך ג' קראי דמייתי בשמעתי' עביד להו צריכותא רצ"ע.

ואיכא [למימר] דהא קרא עדיפא ליה לאתויי משום דאשתו כגופו דמיא וקצת ברור לה שהפר לה ביום שמעו ואפ"ה צריך כפרה. אבל בתו לא ברור לה כולי האי שאביה הפר לה. וקרא מציעאה נמי איירי בנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה ולא ברור לה כולי האי והשתא נמי ניחא דצריכי הני ג' קראי: כיוצא בדבר אתה אומר והוא לא ידע ואשם. גבי אשם תלוי כתי' ודריש לה ר' עקיבא בחתיכה אחת וקרא תנא ינא) דריש ליה איסי בן יהודה לב' חתיכות ותרוויהו צריכי כדמפ': אבל ב' חתיכות דאיקבע איסורא. ולא הוצרך התלמוד לומר ואי אתמר ב' חתיכות דמשמע דקרא לא משתמע ב' חתיכות אלא מיתורא דרש' ליה: נהי דלא עביד פסח מן המובחר מיהא קעביד. וא"ת והא משמע פ' הגזול קמא דאכילה גסה לא שמה אכיל וא"כ איסור עביד שלא יצא ידי חובתו. וי"ל דהכי קאמר נהי דלא יצא ידי חובתו מאכילת פסח רשע קרי' ליה מה היה יכול לעשות אם הוא כבר שבע אין לו מלמנע מלאכול ואין ראוי לקרותו רשע אם אכלו. ור"ת תירץ דתרי גווני אכילה גסה הוו התם מיירי שהוא כבר שבע שהוא קץ באוכל ומה שהיה אוכל אינו נהנה ממנו כלל. ובההיא אמרי' האוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור והכא מיירי שהוא שבע הרבה אבל אינו קץ במאכל: חדא דרך. שהצדיק הולך בו ואינו נכשל והרשע נכשל והכא ב' דרכים זה בא על אשתו וזה בא על אחותו: הוא שנתכוון לשם עבירה כמ"ד בימות גוי אסור בבתו ואפי' למ"ד מותר מדור המבול ואילך נדרו עליהם נדר עתה ופרשו מרוב ערוות. שהרי אם לא פירשו לא הי' צריכים להשקותו יין: אח נפשע זה לוט שפירש מאברהם שנא' כי אנשים אחים אנחנו. מקרית עוז זה אברהם דכתיב ביה הביטו אל צור חוצבתם שע"י המריבה שפירש מאברהם גרם לו להיות שכן לאנשי סדום

ט) נראה דרביעו היה גורס בדברי איסי והוא לא ידע ונקלא לו ומה מי שנתכוון וכו' והוא קרא תנינא דכתיב נמי באשם תלוי בסוף הפרשה.

ומדינים כבריה ארמון. על שהעיר מדינים[1] בינו לבין ישראל כבריחים לארמון ע"י ריב שהיה בין לוט ובין אברהם דכתיב אל נא תהי מריבה וגרמה לו מריבה להפרד מאברהם וע"י כן נכשל בבנותיו ונעשה כבריחים שנועלין את הארמון שאין החילוים יכולים להיכנס בתוכו כן נעשו עמונים ומואבים [2]שאינן מותרין לבא בקהל ישראל דלכתיב לא יבא עמוני ומואבי: **לתאוה יבקש נפרד.** לדבר עבירה יבקש מי שנפרד ואיזה זה לוט שנפרד מעל אברהם דלכתיב ויפרדו איש מעל אחיו (בראשית יג) וסמיך ליה ויסע לוט מקדם שהוא נפרד תחילה: **ובכל תושיה יתגלע.** ואתושיה לא נאמר [3]כאן אלא ובכל תושיה לומר לך שנתגלע קלונו בשתי תורות דתורה נקראת תושיה דכתיב הפליא עצה הגדיל תושיה (ישעיה כח) תורה שבכתב ותורה שבעל פה בתורה שבכתב בשתי כנסיות דלכתיב לא יבא עמוני ומואבי [3] בתורה שבעל פה בשתי מדרשות דתנן עמוני ומואבי [7] כו': **יתגלע.** כמו ולפני התגלע הריב נטוש (משלי יז) שהוא לשון גילוי דגרסינן במסכת סנהדרין (דף ו:) קודם שנגלה לך [8]הדין כו': **אמר שזיגתה.** ונתכוונה לשם מצוה כדי להעמיד זרע דכתיב כי ראתה כי גדל שלה (בראשית לח): **זמרי זינה.** ונתכוון לשם עבירה: **ויצאו ממנה מלכים ונביאים.** מלכים מדוד ונביאים מישעיה דכתיב מר (סוטה י:) אמון ומואב אחים הוו וגמירי (מגילה טו.) כל מקום שהזכיר הכתוב נביא ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא: **גדולה עבירה לשמה.** כלומר לשם מצוה: **מתוך שלא לשמה בא לשמה.** אלמא דמצוה שלא לשמה משיבא לידי מצוה היא מביאה ואת אמרת דעבירה לשמה גדולה הימנה: **אלא אימא גדולה עבירה לשמה למצוה שלא לשמה.** ששתיהן שוות: **דלתיב הבורך מנשים יעל** ב) **אשת חבר הקיני.** כלומר כאותן נשים שמניון בהן שעשו מצות שלא לשמה וכולן נאמר בהן אהל: **הבורך.** על שעשתה עבירה לשמה כדי להתיש כחו של אותו רשע כדי שתהא יכולה להורגו: **שרה רחל ולאה.** שאמרו לבעליהן בגד אל שפחתן ולא לשם מצוה נתכוונו [9] אלא כדי שמתקנאות זו בזו רחל באחותה ושרה ולאה באמהות וכולן נאמר בהן אהל דלכתיבי קראי[10]: **שבע בעילות.** בין כריעה ונפילה ושכיבה אית בהו שבע בהאי קרא: **אלא טוב אמאי.** מזהר ליה שלא לדבר עמו: **אלא לאו שמע מינה טובתו רעה היא.** ומאי רעה איכא דאי מפיש במילי בהדיה אתי לאשתבועי ליה בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיך (שמות כג). וגבי יעל אשת חבר מאי רעה איכא גבה דהטיל בה אותו רשע זוהמא דאמר מר בשעה שבא נחש [11] וכו' ישראל וכו' (יבמות קג.): **וילאה ממנו רוח.** שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ובתשבחות[12]: **ארבעים ושתים קרבנות.** משבע מזבחות שערך בג' מקומות ועל כל אחד ואחד העלה פר ואיל שהם י"ד לכל מעמד ומעמד וג' פעמים י"ד עולין מ"ב וקרבנותיו של בלק הוו שלא לשם מצוה: **דקריתיה מואב.** [13]משמע מאבי: **בן עמי.** בלשון נקיה הוא דלא רצתה להודיע דמאביה נתעברה: **אמר אל תצורם ואל תתגר בם.** ומדלא כתיב בהו מלחמה שמע מינה לתפי' לערערא לא ליעביד להו. ולא עוד [14]דתפי' בשירה קריתיה [15]אבל הכתוב פרסמה דכתיב[16] ותשכב את אביה [17]ובעשירה כתיב[18] ותשכב עמו: **ומדינים כבריה ארמון.** בשביל שהטיל מריבה בינו ובין אברהם דלכתיב אל נא תהי מריבה גרם לו שנפרדו זה מזה ונעשו זה כנגד זה כבריחים שנועלין לארמון שאין החילוים יכולים להיכנס בתוכו כן נעשו עמונים ומואבים [6]שאינן מותרין לבא בקהל ישראל דלכתיב לא יבא עמוני ומואבי: **לתאוה יבקש נפרד.** לדבר עבירה יבקש מי שנפרד ואיזה זה לוט שנפרד מעל אברהם דלכתיב ויפרדו איש מעל אחיו (בראשית יג) וסמיך ליה ויסע לוט מקדם שהוא נפרד תחילה: **ובכל תושיה יתגלע.** ואתושיה לא נאמר [3]כאן אלא ובכל תושיה לומר לך שנתגלע קלונו בשתי תורות דתורה נקראת תושיה דכתיב הפליא עצה הגדיל תושיה (ישעיה כח) תורה שבכתב ותורה שבעל פה בתורה שבכתב בשתי כנסיות דלכתיב לא יבא עמוני ומואבי [3] בתורה שבעל פה בשתי מדרשות דתנן עמוני ומואבי [7] כו': **יתגלע.** כמו ולפני התגלע הריב נטוש (משלי יז) שהוא לשון גילוי דגרסינן במסכת סנהדרין (דף ו:) קודם שנגלה לך [8]הדין כו': **אמר שזיגתה.** ונתכוונה לשם מצוה כדי להעמיד זרע דכתיב כי ראתה כי גדל שלה (בראשית לח): **זמרי זינה.** ונתכוון לשם עבירה: **ויצאו ממנה מלכים ונביאים.** מלכים מדוד ונביאים מישעיה דכתיב מר (סוטה י:) אמון ומואב אחים הוו וגמירי (מגילה טו.) כל מקום שהזכיר הכתוב נביא ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא: **גדולה עבירה לשמה.** כלומר לשם מצוה: **מתוך שלא לשמה בא לשמה.** אלמא דמצוה שלא לשמה משיבא לידי מצוה היא מביאה ואת אמרת דעבירה לשמה גדולה הימנה: **אלא אימא גדולה עבירה לשמה למצוה שלא לשמה.** ששתיהן שוות: **דלתיב הבורך מנשים יעל** ב) **אשת חבר הקיני.** כלומר כאותן נשים שמניון בהן שעשו מצות שלא לשמה וכולן נאמר בהן אהל: **הבורך.** על שעשתה עבירה לשמה כדי להתיש כחו של אותו רשע כדי שתהא יכולה להורגו: **שרה רחל ולאה.** שאמרו לבעליהן בגד אל שפחתן ולא לשם מצוה נתכוונו [9] אלא כדי שמתקנאות זו בזו רחל באחותה ושרה ולאה באמהות וכולן נאמר בהן אהל דלכתיבי קראי[10]: **שבע בעילות.** בין כריעה ונפילה ושכיבה אית בהו שבע בהאי קרא: **אלא טוב אמאי.** מזהר ליה שלא לדבר עמו: **אלא לאו שמע מינה טובתו רעה היא.** ומאי רעה איכא דאי מפיש במילי בהדיה אתי לאשתבועי ליה בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיך (שמות כג). וגבי יעל אשת חבר מאי רעה איכא גבה דהטיל בה אותו רשע זוהמא דאמר מר בשעה שבא נחש [11] וכו' ישראל וכו' (יבמות קג.): **וילאה ממנו רוח.** שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ובתשבחות[12]: **ארבעים ושתים קרבנות.** משבע מזבחות שערך בג' מקומות ועל כל אחד ואחד העלה פר ואיל שהם י"ד לכל מעמד ומעמד וג' פעמים י"ד עולין מ"ב וקרבנותיו של בלק הוו שלא לשם מצוה: **דקריתיה מואב.** [13]משמע מאבי: **בן עמי.** בלשון נקיה הוא דלא רצתה להודיע דמאביה נתעברה: **אמר אל תצורם ואל תתגר בם.** ומדלא כתיב בהו מלחמה שמע מינה לתפי' לערערא לא ליעביד להו. ולא עוד [14]דתפי' בשירה קריתיה [15]אבל הכתוב פרסמה דכתיב[16] ותשכב את אביה [17]ובעשירה כתיב[18] ותשכב עמו:

ומדינים כבריה ארמון אח נפשע מקרית עוז זה לוט שפירש מאברהם ומדינים כבריה ארמון שהטיל מדינים [6]כבריחין וארמון [1]לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' [3]דרש רבא ואיתימא רבי יצחק מאי דכתיב [2]לתאוה יבקש נפרד ובכל תושיה יתגלע לתאוה יבקש נפרד זה לוט ובכל תושיה יתגלע שנתגלה קלונו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות [3]דתנן [4]עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם [7]אמר עולא תמר זינתה זמרי זינה תמר זינתה [8]יצאו ממנה מלכים ונביאים זמרי זינה נפלו עליו כמה רבבות מישראל [9]אמר ר"נ בר יצחק גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה והאמר רב יהודה אמר רב [2]לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן [10] אלא אימא כמצוה שלא לשמה דכתיב [3]תבורך מנשים יעל אשת חבר הקני מנשים באהל תבורך מאן נשים שבאהל שרה רבקה רחל ולאה [11]א"ר יוחנן שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה שנאמר [4]בין רגליה כרע נפל שכב וגו' והא קא מתהניא [12]מבעילה דיליה א"ר יוחנן כל טובתן של רשעים אינה אלא רעה אצל צדיקים שנאמר [5]השמר לך [13]מדבר עם יעקב מטוב ועד רע בשלמא רע שפיר אלא טוב אמאי לא אלא לאו ש"מ טובתו רעה היא ש"מ: גופא [14]אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצאה ממנו רות [15]וא"ר יוסי בר' חנינא רות בת בנו של עגלון [16]מלך מואב היתה [17]א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מנין שאין הקב"ה מקפח אפי' שכר שיחה נאה דאילו בכירה דקריתיה מואב א"ל רחמנא [6]אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה הוא דלא אבל צעורי [18] צערינן ואילו צעירה דקריתיה בן עמי אמר ליה [7]אל תצורם ואל תתגר בם אפילו צעורי לא תצערינן כלל [19]א"ר חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה זכתה

מסורת הש"ס

יט א מיי' פי"ב מהל' איסורי ביאה הלכה יח סמג לאוין קיד טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף ב:

כ ב מיי' פי"ד מהל' תשובה הלכה ה סמג עשין יב [טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף כ]:

תורה אור השלם

1. לא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל יְיָ גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְיָ עַד עוֹלָם: דברים כג ד
2. לְתַאֲוָה יְבַקֵּשׁ נִפְרָד בְּכָל תּוּשִׁיָּה יִתְגַּלָּע: משלי יח א
3. תְּבֹרַךְ מִנָּשִׁים יָעֵל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי מִנָּשִׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרָךְ: שופטים ה כד
4. בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכָב בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל בַּאֲשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפַל שָׁדוּד: שופטים ה כז
5. וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרַמִּי בַּחֲלֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע: בראשית לא כד
6. וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי אַל תָּצֵר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי לוֹט נָתַתִּי אֶת עָר יְרֻשָּׁה: דברים ב ט
7. וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל תְּצָרֵם וְאַל תִּתְגָּר בָּם כִּי לֹא אֶתֵּן מֵאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי לוֹט נָתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה: דברים ב יט

נוסחת הריב"ן

ל) שאינן עוד מוכרחין להתערב בישראל דלכתיב כו': ב) לא נאמר אלא: ג) ומואבי בקהל ה': ד) אסורין כו': ה) הריב: ו) על מה דכתיב הנחש השיאני לשם נשואין הטיל בה זוהמא הטיל בה מרס מחמת יצרו ספקה מהן זוהמתן הטיעוף לפי שקבלו תורה טהורה עובדי כוכבים שלא עמדו בהר סיני לא ספקו מהן זוהמא והייגו דל"ל הקב"ה לנחש כי עשית זאת תרור אתה ליחס מעשה עשה אלא שבא על חוה ובשעלתו הטיל בה זוהמא: ז) דמשמע מאבי: ח) אלא אפי': ט) מאבי: י) את אביה ואילו בעירה דקריתיה בן עמי אפ"ה תפס עליה דכתיב בה בדילה ותשכב עמו הס"ד:

פי' הרא"ש

וע"י כך באו לידי מעשה ב' בנותיו ונולדו עמון ומואב האסורים לבוא בקהל: כבריח ארמון שנועלים בו הארמון שלא יכנוס בו חום: לתאוה יבקש נפרד הלך אחר תאות לבו כאמר' לעיל כל הפסוקים לשם עבירה נאמרו: בכל תושיה יתגלע. בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ דתנן עמוני ומואבי אסורים לבא בקהל ואיסורן איסור עולם: תמר זנתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים מלכים מדוד כדכתיב ואלה תולדות פרץ וגו' ונביאים דאמרינן אמוץ ואמציה אחי היו ולשם שמים נתכוונה לבנות מזרעו של יעקב כדכתיב כי ראתה כי גדל שלה: איני מדקאמרת גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה מכלל דמצוה שלא לשמה גריעה ומדקאמר שמתוך שלא לשמה בא לשמה אלמא שממילא שמתוך כך בא לעשות מצוה לשמה. ומשני אימא גדולה עבירה לשמה כמצוה שלא לשמה דתרוייהו מעלי: מנשים באהל מברכת נשים שבאוהל תבורך גם היא. שנאמר בין רגליה כרע נפל ז' אינון כריעה נפילה ושכיבה: והא מתהניא מעבירה נהי דאלא קשה לן תהרג ואל תעבור משום דקרקע עולם היא ולא עבדה מעשה מ"מ היאך הפסוק משבחה כיון שנהנית מעבירה: שנא' השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע. ובפרק מצות חליצה מסיק בשלמא גבי יעקב משום דמדכר שמא דע"ז אלא גבי יעל מאי רעה איכא ומשני דשדא בה זוהמא: ארבעים ושתים קרבנות ג' פעמים ז' מזבחות ופר ואיל במזבח: מזבח ומזבח הקריב פר ואיל הרי מ"ב קרבנות והיינו שלא לשמה דהקריבן כדי לקנל ישראל: **בת** בנו של עגלון. לאו דוקא נקט בת בנו וכן [בחלק] (סנהדרין קה:) דאמר בתו של עגלון לאו דוקא אלא הרבה דורות היתה אחר עגלון דאמר פרק החולץ (יבמות מח:) מפני מה גרים מעוניים בזה"ז מפני שאיסור עלמן לבא תחת כנפי שכינה מאי קרא ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה אשר באת לחסות תחת כנפיו משמע שהיתה רות קטנה כשנתגיירה והרי יש מעגלון ועד אבנון יותר ממאתים שנה ודוק ותשכח [ומתרי'] (ב"ב נא.). אבנון זה בועז [1] ומי בתו של עגלון היתה מ"כ לא היתה קטנה: מרבעה

שופטים ה כד).

בין רגליה. בין ירכותיה, שבא עליה סיקרא ותתכוונה כדי לייגעו (יבמות קג.).

זמרי זינה. ותתכוון לשם עבירה (שם). **והאמר רב יהודה אמר רב כו'.** מדקאמר גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, מכלל דמצוה שלא לשמה גריעותא הוא ואמר רב יהודה כו' (שם). **מאן נשים שבאהל שרה רבקה רחל ולאה.** שרה שנאמר בה הנה באהל, רבקה שנאמר בה ויביאה יצחק האהלה, רחל ולאה שנאמר בהן ויבא באהל לאה ורחל (רש"י שופטים ה כד).

בין רגליה. בין ירכותיה, שבא עליה סיקרא ותתכוונה כדי לייגעו (יבמות קג.).

מסורת הש"ס

ל) [ל"ל בין ישראל לעמון כך איתא בהוריות], ב) הוריות י:, ג) שם וימות עו:, ד) הוריות י:, ה) [מגילה י: סוטה י:], ו) הוריות שם, ז) הוריות י: יבמות קג., ח) נ"מ מעביה, ט) [ל"ל פן תדבר וכ"מ בימות על נכון], י) סנהדרין קה: פסחים נ: ערכין עו: סוטה כב: מז. ע"ש הוריות י:, כ) [בהוריות י: איתא דאמר וע"ש וע"ע בסנהדרין קה: גם בסוטה מז. ע"ש], ל) [נ"ל ע"י בן בנו של בלק], מ) הוריות י: ב"ק לח:, נ) ב"ק לח: הוריות יא., ס) [בראשית יח, שם לא], ע) [בכרות ז:], פ) [שם יט], צ) [שם], ק) [עי' בספר מורה מישור וגם פי' נכון ע"ז בס' מקום שמואל],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבל בעורי צעריה ואילו וכו' לא צעריה כלל:

גליון הש"ם

רש"י בד"ה שרה רחל ולאה כו' אלא כדי וכו'. עי' יבמות דף קג ע"א תד"ה ושם וסנהדרין דף עד ע"ב תד"ה ושם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' אלא אימא כמצוה שלא לשמה. נ"ב עי' מ"מ: ב) רש"י ד"ה דכתיב כו' אשת חבר הקני וכו'. נ"ב עי' מ"מ: ג) תוס' ד"ה ממר זינתה וכו' דגמירי בכל מקום שהזכירה תורה שמו ושם אביו כל"ל: ד) ד"ה שמתוך וכו' דיש בה עדיפא קצת. נ"ב עי' מ"מ: ה) ד"ה ומאן וכו' ומנשים היינו דכתיב נשים. מיבא דכתיב נמתק. וב"נ ומנשים דכתיב היינו נשים שבאהל כ"ל עי' מ"מ: ו) ד"ה בת בנו וכו' ואי בתו של עגלון היתה כו' נ"ב עי' מ"מ:

הגהות התוספות

1. בס"מ מדינים. 2. נל"ל כמתמיס בעזרה. 3. מיבא נמי נמתק.

מוסף רש"י

נפשע. נמרד, שמרד בו שפיכים ממנו (הוריות י:). מקריית עוז. עוז כמו עז, אלהים כדכתיב (ישעיה נא) אל זור מולכתם (שם). שהטיל מדינים. בינו ובין בני ישראל כבריחים שנועלים שהחילוים אינם יכולים ליכנס לפנים, וכך אין עמוני ומואבי יכולין להתערב בישראל, דכתיב לא יבא עמוני ומואבי (שם). לתאוה. של עבירה יבקש נפרד זה לוט. דכתיב ביה ויפרדו איש מעל אחיו (שם). יתגלע. כמו (משלי יז) לפני התגלע, לשון גלוי (שם). תמר זינתה. ומתכוונה לשום מצוה כדי להעמיד זרע מן הצדיקים דכתיב כי ראתה כי גדל שלה (שם).

זכתה וקדמה ארבעה דורות בישראל. עובד יפי דוד שלמה ואילו לעירה לא אתת בישראל עד רחבעם[ה] דהוה מנעמה העמונית: **מתני' החטאת תמות.** אותה הבהמה שהפרישה לשם חטאת תמות וכי ההיא טעמא דפרשין (ג) לעיל ו)לעריכה כפרה והויא כחטאת שמתו בעליה דגמירי דלמיתה אזלה: **ואלונין ליום אחד.** כלומר לכך יש עליהן עדיין תורת שלמים דנאכלין ליום אחד ולענין זה אינם כשלמי נזיר דאינן טעונין לחם: **מעות סתומין.** שלא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה ואלו לשלמים הרי אלו יפלו לנדבה ולוקחים בהן עולות ז)הכשר למזבח והעורות לכהנים: (ד) **שלמים יביאו שלמים.** ואע"ל דאין מועלים בהן ז) וכדמפרש בפ"ק דמסכת מעילה (דף ו:): **גמ' מאן תנא דלא משעבד לה.** מאן הוא תנא דתני דקסבר שאם היתה הבהמה שלו לא חייל עליה קדושה כלל דאמר תנא ותרעה בעדר משום דבעל לא משעבד לה להביא קרבנותיה כלל וכי מפרישה לה היא לנזירות ז) הרי הוא כמי שמקדיש דבר שאינו שלו דאין בדבריו כלום: **אמר רב חסדא רבנן היא דאי ס"ד ר' יהודה היא אמאי תנא.** הא כיון דמשעבד בקרבנותיה אישתכח דכי הקדישה שפיר הקדישה דהא שמעינן ליה בב"מ בפ' [המקבל] (דף קד.) שהיה דורש לשון הדיוט: **דתניא ר' יהודה אומר אדם מביא קרבן עשיר על אשתו.** שאם היתה עניה ונתחייבה קרבן עני ולא הספיקה להביא קרבן עני עד שניסת לו ה"ז מביא קרבן עשיר על אשתו וכן בכל קרבנות שהיא חייבת קודם לכן ואפי' קרבן קבוע שאינו בעולה ויורד: **שכך נתב לה בנתובתה בו'.** והלכך ח)דהואיל ומשתעבד לה אמאי לא הוי בהמה שלו כבהמה שלה ואם היתה חטאת תמות ואם עולה תקרב עולה: **במילתא דלא צריכא לה.** כגון הכא דהיפר לה בעלה לא משתעבד לה ומש"ה לא קדשה ותלא ותרעה בעדר: ו)**אמר רב חסדא ר' יהודה היא.** דאמר אדם מביא קרבן אשתו וקמשמע לן דכי משתעבד כו' דאי לרבנן לא מצינא למימר דכי הפר לה דתלא ותרעה בעדר אלא אפי' כי לא הפר לה נמי תלא דלדידהו לא משתעבד לה כלל: **ואלא היכי דמי דמשעבד.** ובעי לאוקמא כרבנן כגון דאקנייה ליהלה לנזירותה אלכתי לא מיתוקמא כרבנן דכיון דאקנייה לה הוה דנפשה וחטאת תמות ואלו בעינן דתלא ותרעה בעדר והלכך לא מיתוקמא כלל כרבנן:

רבא

ארבעה דורות בישראל. עובד יפי דוד שלמה ואילו לעירה לא אתת בישראל עד רחבעם בן שלמה שבא מנעמה העמונית: **האשה** שנדרה בנזיר והפרישה בהמתה. שלמה בהמות כבשה לחטאת וכבש לעולה ואיל לשלמים שהן קרבן נזיר טהור ואע"כ הפר לה בעלה אם משלו היתה הבהמה תלא ותרעה בעדר דכיון דהיפר לה בעלה אין כאן נזירות כלל והבהמה שהפרישה דין חולין עליה כדאמר בגמרא כי אקני לה מידי דלריכא לה מידי דלא לריכא לה לא אקני לה ונמצא שלא היתה קודש כלל: **ואם** משלה הבהמה. ובגמרא מפרש מאין תבא לה שלא יהא לבעלה רשות בו: **החטאת** [תמות]. אע"ג דהפר לה כדמפרש לה טעמא דמתניתין כיון דבעיא כפרה הוא כחטאת שמתו בעליה: **והעולה** תקרב עולה. וא"ת ולר' שמעאל דאמר לעיל (דף יט.ו) דעולה אלו דורון הוא ולא קריבה כי הפר לה בעלה אמו פליג נמי אמתני' דהכא דתני בהדיא דעולה קריבה עולה אע"ג דהיפר לה בעלה וי"ל דאפי' רבי שמעאל מודה בנזיר טהור דעולת בהמה דורון הוא דדוקא גבי נזיר טמא דכתיב ביה וכפר וכתיב עולה בהדיא קרא משמע ליה דעולה נמי בא לכפרה: **שלמים** (נמי) יקרבו שלמים ונאכלין ליום אחד. כאומר שלמי נזיר ואפי' למ"ד בעל מיעקר עקר [כיון] א) שהיא קדשה לדין שלמי נזיר יאכלו בכל האומר שבהן והא דקאמר בגמרא שלמי נזיר ששחטן שלא כמצותן (היינו) אין להם זרוע ומדמה ליה להכי היינו אין להם זרוע כמצותו שיטעון בתנופה אבל מ"מ הזרוע מיתסר כאומר שלמי נזיר ועוד אומר ר"ת דאין להם זרוע היינו דאין להם דין זרוע בשילה שיתבשל עם האיל אלא לבדו אסריה: **ה"ג ואינם טעונין לחם.** כשאר[2] דכתיב על כפי הנזיר ואין כאן כפי הנזיר דהפר לה ואם הקדישו כבר טעון פדייה ואפילו אי מיעקר עקר גזירה שמא יאמרו הקדש יולא בלא פדייה ואי מיגז גייז נמי מצי לפדות דאין לו קדושת הגוף עד שישחט עליו הקרבן: **ה"ג** היו לה מעות סתומים יפלו לנדבה. היכא דהפר לה בגמרא מפרש[3] דהנהו סתומים יפלו לנדבה ב) לחולין ולמזבח[4] דהיינו עולת נדבה ונסכיה באין משל ליבור וכן פי' בכל דוכתי דתנינא יפלו לנדבה ולא חש למיתני הכא אם שלו הן חולין כדתני בריש[5] מפורשים. ג) שפירש אלו דמים לחטאת ואלו לעולה ואלו לשלמים: **דמי חטאת** ילכו לים המלח. כיון דאילו היתה הבהמה הוה אזלה למיתה ולא [נהנין] מאותן מעות מדרבנן ולא מועלין דכיון דליס המלח אזלו לא קיימן ביה קדשי [ה'] וה"ה דלעיל גבי בהמה מצי למיתני לא נהנין ולא מועלין: **דמי** עולה יביאו עולה. דדורון הוא ומועלין בהם כיון דקריבין למזבח: דמי שלמים יביאו שלמים ונאכלין ליום אחד ואין טעונין לחם כדפרישית: גמ' **מאן תנא דלא משתעבד לה.** ולכך יש סברא לחלק בין בהמה דיהיה דתני תלא ותרעה בעדר ואם [שלה] חטאת תמות דאי משתעבד לה לא היה סברא לחלק בין בהמתו לבהמתה: **אמר** רב חסדא רבנן היא. וכדמפרש ואזיל ומ"מ אם לא הפר לה היתה מקריבתה לחובתה ד) כיון דאקני לה וכדמפרש בסמוך (הפר לה לא אמר דהא הוו בהמות דידה כדמפרש בסמוך) כי מקני לה מידי דלריכא לה[5] במידי דלא לריכא לה כגון דהיפר לה לא אקני לה: **דאי** ס"ד רבי יהודה היא אמאי תלא ותרעה בעדר הא [משעבד] לה בתנאי כתובה] כדמפרש ואזיל וס"ד דתנאי כתובה עדיף ואפי' במידי דלא לריכא לה נמי משעבד לה: **דתניא** ר' יהודה **אומר מביא אדם קרבן עשיר על אשתו.** פי' אם עשיר הוא ה) [והיא חייבת קרבן עולה ויורד] לריך להביא קרבן עשיר עליה ולא יוכל לומר והלא אין לה כלום ותביא קרבן עני וכן כל קרבנותיה שהיא חייבת להביא[6] קרבן בעבורה ולוונקא חובות שהיא חייבת כגון יולדת וזבה אבל נדרים ונדבות לאו כל כמינה לידור אלף עולה ליום ואומר ר"י דלוקא אומן שנתחייבה משנשאת ואילך ולא שנתחייבה קודם שנשאת: **הכי** גרים רש"י שכך כותבת [ליה] כל אחריות דאית לי עלך מקדמת דנא והכי איתא [בתורת כהנים פרשת מצורע] ופירוש דאשה שגרשה בעלה לאחר שקילס לה בעלה כתובתה כותבת לו שובר התקבלתי כתובתי וכל אחריות דאית לי עלך מן קדמת דנא הכל מחלתי אלמא [דמשוס] דמשועבד לה לריכה לפוטרו בשעת גירושין: **אפי'** תימא ר' יהודה כי משעבד לה במילתא דצריכא [לה במידי דלא צריכא]. כגון דהפר לה לא משעבד לה כלל ואע"ג דמשועבד לה בתנאי בית דין הלכך בהמה שלו תלא ותרעה בעדר דהוו חולין גמורין ולא הוו כבהמתה: **איבא** דאמרי מאן תנא רבי יהודה היא וכי משעבד לה בתנאי כתובה במילתא דצריכא לה כו'. דאי לרבנן לא משעבד בתנאי כתובה והיכי דמי שמשתעבד לה שיכולה להקרייב מבהמותיו אם לא הפר לה כגון דאקני לה בבהמתה מבהמותיו ו) וכיון דאקני לה הוא לה דנפשה והוה לן למימר דחטאת תמות כמו [בשלה] כי אקני לה במילתא דלריכא לה כגון אם לא הפר לה במילתא

ה) (נדרים פג) לעיל כא.; ו) מנחות ד: מעילה יא.; ג) [סיומיה דמתא שכך סומך לה כו' ליתא במשנה דעגעים לכך שפיר גרסינן דתניא ועי' מה שנרשם על הגליון בהר"ן נדרים דף לה:]; ד) נעגעים פי"ד מי"ב ב"מ קד. נדרים לה: [תוס' כתובות פ"ו], ה) בע"י טוסף: בן שלמה, ו) [ועי' תוס' שם ד"ה אמר רב חסדא],

הגהות הב"ח

(א) במשנה והשלמים תקרב שלמים: (ב) גמ' ואלא היכי דמי: (ג) רש"י ד"ה החטאת וכו' דפרשינן לעיל כא: וע"ש: (ד) ד"ה דמי שלמים יביאו שלמים:

גליון הש"ס

מתני' החטאת תמות. עי' נדרים דף פג ע"ל ובתוס' שם ד"ה ואי אמרת: שם ועולה תקרב עולה. עי' יומא דף מא ע"ב תד"ה והאי עולה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה שלמים וכו' כיון שהיא. תיבת שהיא נמחק. וע"ב שהוא: ב) ד"ה ס"ג היו וכו' יפלו לנדבה לחולין. תיבת לחולין נמחק. וע"ב לעולות למזבח כל"ל: ג) ד"ה מפורשים שפירש. תיבת שפירש נמחק. וע"ב פירוש: ד) ד"ה אמר רב חסדא וכו' היתה מקריבתה לחובתה דהא הוי בהמות דידיה כיון וכו' כי מקני לה מידי דלריכה לה כגון אם לא הפר לה וכו' כל"ל: ה"מ: ה) ד"ה דתניא וכו' ואם עשיר הוא שהיא בקרבן עולה ויורד ולריך להביא וכו' אבל נדרים ונדבות וכו' כל"ל: ו) ד"ה אינא דאמרי וכו' כגון דאקני לה בבהמתה מבהמותיו. ע"ב כאן הסל"ד ואמ"כ מה"ד וכיון דאקני וכו' כמו בשלה ע"ב כאן הס"ד ואמ"כ מה"ד כי אקני וכו' לא הפר עכ"ל והסל"ד ושיין לע"ב:

מוסף רש"י

היו לה מעות סתומין. דלא פירשה אלו לחטאת ואלו לעולה (מנחות ד:). יפלו לנדבה. לשופרות, דהלכה היא נזיר למזבח מקניני (שם). דמי חטאת ילכו לים המלח. כדין חטאת שמתו בעליה למיתה אזלא (שם ומעילה יא.). לא נהנין. מדרבנן, ולא מועלין. דאמר בשמעתא קמייתא דמעילה (ג.) חטאות המתות ומעות ההולכות לים המלח אין מועלין בהן דאלימוד קיימי ולאו קדשי גבוה נינהו (מנחות ד:). דמי עולה יביאו עולה. דדורון בעלמא הוא ולאו לכפרה

בא א מיי' פ"ט מהל' מזיכות הלכה ט:
כב ב ג מיי' שם הלכה י:
כג ד ה מיי' שם ופ"ד מהל' מעילה הל"ג:
כד ו מיי' פ"ט מהל' מזיכות הלכה י:
כה ז מיי' פ"י מהלכות שגגות הל' ו סמג עשין ריז:

נוסחת הריב"ן

ה) לכיון דלריכה כפרה הוא: ב) והכשר לשם: ג) דכל דפני זריקת דמים אין מועלין בהן וכדמפרש כו': ד) לנזירותה הרי היא: ה) הואיל: ו) בכ"י כתוב כאן בהה"ל מיכא דאמרי מאן תנא דמעמיד ליה למתני' ומש היתה שלו תלא ותרעה בעדר אמר רב חסדא כו':

הגהות התוספות

1. ל"ל שהיא קדשתם. 2. ל"ל כשאר שלמי נזיר. 3. ל"ל לפרש. 4. ל"ל לקיץ המזבח. 5. ל"ל דלריכא לה כגון אם לא הפר לה, במידי כו'. 6. ל"ל לריך להביא.

פי' הרא"ש

ד' דורות לישראל עובד ישי דוד שלמה ואילו צעירה עד רחבעם בן שלמה שבא מנעמה העמונית: מאן תנא דבעל לא משעבד לה. אמר רב חסדא רבנן היא. הלכך כל זמן שלא הפר לה הקנה לה משלו ומביאה כפרתה. וכי הפר לה במלתא דלא צריכה לא אקני לה דאי ס"ד ר' יהודה היא כיון דמשתעבד לה בתנאי כתובה ה"ל כאילו הפרישה משלה: אדם מביא קרבן עשיר על אשתו אע"פ שהיא עניה כיון שהוא משועבד להביא קרבנות חובותיה והוא עשיר צריך להביא עליה קרבנות עשיר וכן כל קרבנות שהיא חייבת כגון חטאת ואשם וזבה ויולדת ומצורע' ונזירות אבל נדרים ונדבות לא והכי משמע בירושלמי דכתובות פ' נערה דקאמר התם ואפי' אכלה חלב או חללה שבת. דמשמע דוקא קרבן חובה. אבל נדרים ונדבות אינו חייב שמא תקניטנו ותדור בכל יום ואע"פ שיכול הבעל להפר משום דברים שבינו לבינה דאיכא הפסד ממון יש לחוש שמא תדור ותפרע קודם שישמע או זמנין דמטרייד ולא מצי מיפר לה כדאיתא בנדרים פ' נערה. אבל בתקבלתי ליכא למיחש שמא תקניטנו כיון שהיא מצטערת בכך: שכן כותבת לו כל אחריות דאית לי עלך מן קדמת דנא ה"ג רש"י בפ' המקבל כשאדם מגרש לאשתו ופורע לה כתובה כותבת לו שובר וכתוב בו התקבלתי כתובתי וכל אחריות דאית לי עלך מן קדמת דנא. מכלל שכל אחריות שהיה עליה הוא הוה חייב לשלם ומזה פטרה אותו כשגרשה. וי"ס שכתוב בהם שכן כתב לה כל אחריות דאית לך עלי מן קדמת דנא. כשאדם נושא אשה הוא כותב זה הלשון ומקבל עליו כל אחריות שהיא חייבת. ודוקא קרבנות חובותיה. אבל נדרים ונדבות אפי' משנשאה אינו חייב כדפרישית וכן אם לותה ואכלה קודם שנשאה אינו חייב לשלם כדמוכח פ' יש נוחלין דטבא ליה עבדו ליה. ואפי' לר' חנגאל שפסק שאם לוותה ואכלה בעל יורש הוי ופורע היינו דוקא מאותן נכסים שהכניסה לו ומשום פסידא דלוקח אבל מנכסיו לא דדוקא קרבנות חובותיה קבל עליו דלא ניתא ליה לאניש שתהיה אשה אצלו מחוסרת כפרה: אלא היכי דמי דמשעבד לה דאקני לה [וכיון דאקני לה] הוה לה דנפשה והוי כמו שהפריש משלה ולא מיירי שהקנה לה חייב לשלם ומזה פטרה אותו כשגרשה. וי"ס שכתוב בהם שכן כתב לה כל אחריות דאית לך עלי מן קדמת דנא. כשאדם נושא אשה הוא כותב זה הלשון ומקבל עליו כל אחריות שהיא חייבת. ודוקא קרבנות חובותיה. אבל נדרים ונדבות אפי' משנשאה אינו חייב כדפרישית וכן אם לותה ואכלה קודם שנשאה אינו חייב לשלם כדמוכח פ' יש נוחלין דטבא ליה עבדו ליה. ואפי' לר' חנגאל שפסק שאם לוותה ואכלה בעל יורש הוי ופורע היינו דוקא מאותן נכסים שהכניסה לו ומשום פסידא דלוקח אבל מנכסיו לא דדוקא קרבנות חובותיה קבל עליו דלא ניתא ליה לאניש שתהיה אשה אצלו מחוסרת כפרה: אלא היכי דמי דמשעבד לה דאקני לה [וכיון דאקני לה] הוה לה דנפשה והוי כמו שהפריש משלה ולא מיירי שהקנה לה כגון דאקני לה בבהמתה מבהמותיו ו) [ומשום דמשעבד לה] כי אקני לה במילתא דלריכא לה כגון אם לא הפר לה במילתא

עליה אינו חייב בהן, שכך כותבת לו בתוך השובר שכותבת לו על קבלת כתובתה התקבלתי כתובתי ואחריות דאית לי עלך מן קדמת דנא וכל אחריות שהיה עליך מלפני היום הזה. ולשון הספרים אינו יודע לפרשו כראוי (ב"מ קד.).

כו א מיי' פ"ג מהל' זכייה ומתנה הלכה יב יג וס"ז מהל' נדרים הלכה יז סמג עשין פב ולאוין רמב טוש"ע אה"ע סי' פה סעיף יא וטוש"ע י"ד סימן רכב:

כז ב מיי' שם וס"ע מהל' מזיקין הלכה ט סמג שם טוש"ע שם:

כח ג מיי' פ"ד מהל' מעילה הלכה ג:

כט ד מיי' פ"ה מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ח ופ"ט מהל' מזיקין הלכה ג:

ל ה מיי' פ"ח מהל' מזיקין הלכה יב ופט"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה כ:

נוסחת הריב"ן

ח) דלקרייה יתיבה: ב) הוי: ג) הוי: ד) תוס"פ שמעו: ה) על יד על יד: ו) בעלה מפי המודה הס"ד: ז) אלו הן ד' אילים של שלמי מזיר כו' שלה הא דלמרן כו': ח) גילח אותו קטן שהזירו אביו בתוך כו': ט) ולא רצה להיות מזיר הס"ד: י) אף הוא וקרוביו מיהו שלא להיות מזיר אע"פ: כ) סתומין היינו שהפרים לו אביו מעות לנזיר מזירותו יפלו לנדבה כו': ל) שבהן: מ) ואבדו: נ) יצלו: ס) במתניתיה: ע) בן שתי שנים והביא בן שנה או שנחטן לשום תודה כשרים כו': כמצותן בן שתי שנים לשם שלמי מזיר קתני דלא הוי אלא ד' הס"ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה מעות וכו' יצלו ליס המלח. ס"ב עי' ח"מ: ב) תוס' ד"ה אמר שמואל וכו' אלא עמוד. ס"ב עי' ח"מ שכתב כאן הס"ד ואח"כ מה"ד על וכו': ג) ד"ה אלה הא וכו' הייט בממונה נמתק. וס"ב היתה בהמתה שלה כל"ל. ח"מ: ד) ד"ה מפני וכו' אם יתרמי לו בהמה שלימה כל"ל. ח"מ: ה) ד"ה ותו ליכא וכו' והביאם בני שנה. ס"ב כאן הס"ד ואח"כ מה"ד כשרים לשלמי נדבה ח"מ: ו) ד"ה היו לו וכו' דהיו לה מעות סתומים ס"ב עי' ח"מ: ז) בא"ד והא בסתומין וכו' בהך דינא דלעיל. תי' דלעיל נמתק וס"ב אלא פירש כל"ל. ח"מ:

הגהות התוספות

1. נדל"ל וא"ל. 2. נדל"ל דיין לקיימא לשלמים. 3. נ"ל דלעיל מינה. 4. נ"ל במתני' הכא. 5. נ"ל מופרשים.

פי' הרא"ש

לה קרבנותיה לצורך נזיר: זו דא"כ ניחא ליה כמו שנדרה וכמ"ד קיים ליכי ולא מצי תו למיפר. אלא מכבר אמר לה אם תצטרכי קרבנות קחי מעדרי: שקימצה מעיסתה צמצמה מזונותיה והותירה: לא תיתיב על כרעיך כלו' לא תשב אלא עמוד על רגליך כמו מתותיה כרעיה דר' חנינא פ"ק דחולין: שלה הא דאמרי' במתני': האיש מדיר את בנו בנזיר לחנכו במצות או הלכה למשה מסיני כדפס"ל לקמן ואם נגלח או מיחה או קרוביו אחר שמת האב בטל' ואם הניח לו אביו מעות סתומים. מפני שראוין לבא בלב שלמים שמא ירצה

כד:

בתמילתא דלא לריכא לה כגון שהפר לה לא מקני לה ופי' הר"ם דלא מיירי שנתן לה עתה לקרבנות נזירות דא"כ קיים לה נדרה ושוב לא יוכל להפר אלא כגון דאמר לה קודם לכן ימים רבים אם תצטרכי לקרבנות תקחי מבהמותי: **[האמרת]**. ג"א תנן דהוי משמע כאילו בא להקשות והוא לא בא אלא לפרש: והא אמרינן מה שקנתה אשה קנה בעלה. ולו דווקא אלא כלומר הכי קיימא לן בעלמא: **שקימצה מעיסתה.** ומא בפרק אע"פ אמר (כתובות נט.) דמותרת מזונות לבעל וי"ל דהכא מיירי שאמר לה לאי מעשה ידיך במזונותיך ונתרצת בכך והותירה ממעשה ידיה והא דלאי דידה הוא ועוד תירץ הר"ם דהא דאמרינן מותר מזונות לבעל כגון שקבלו לה כך וכך דינרין לשבת והוחלו המזונות שדי לה בותרה קבלה כדי שבעה והותר אותו מותר לבעל אבל הכא מיירי שקימצה מעיסתה אלא הוחלו המזונות אלא קימצה ופיתתה מפיה שלא אכלה כדי שובע דהוא מותר הוי ולאי דידה: **ואמר** לה **על מנת שאין לבעליך רשות בהן.** ר"מ פסק כרב דאמר פרק בתרא דנדרים (דף פח.) המודר הנאה מחבתו ורוצה ליתן מעות לבתו אומר הרי מעות נתונים לך בתנאה ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נוטלת ונותנת בפיך ואמר רב עוקבא ל"ש אלא מה שאת נוטלת ונותנת לתוך פיך אבל אמר לה מה שתרצי תעשי קנה יתהון בעל ואע"ג דשמואל פליג עליה התם והלכתא כוותיה בדיני מ"מ כי איתמיל לענין איסורין איתמיל ודשמעתין קיבר הש"ס וי"ל שאמר לה מה שאת נוטלת ונותנת לפיך: **אמר שמואל לאבוה בר איהי לא תיתיב.** אלא עמוד ב) על כרעיך על רגליך כמו מתותי כרעיה דר' חנינא בפרק קמא דחולין (דף ז:) עד דאמרת לי הדא מלתא: **אלו הן אילים שלו ושלה ושל אחר מיתה ושל אחר כפרה.** אע"ג דכולן משניות הם שמא שלאחר כפרה דלא תניא בהדיא קמיבעיא ליה אי נמי כל זה מדברי שמואל שלה הא דאמרן עד [דפריך] ליה ותו ליכא והא ליכא ושאר שלמי מזיר כל זה פריך שמואל לאבוה בר איהי הדא שלא כמצותן לא קאמיר: **שלה הא דאמרן.** במתני' ג) (הייטו בממונה): **שלו דתנן האיש מדיר בנו בנזיר.** מתני' היא בפירקין (לקמן כח:) ובשילהי פירקין מפרש ליה למר דהלכה היא דאיש מדיר בנו [והלכה] מתקבל דיכול למחות בין הוא בין קרוביו לפיכך גלח הוא ועשה מעשה בגופו לבטל מזירות אביו או שמיתה בדיבורו: **שלאחר** מיתה. תנן גרסינן דמשנה היא פ"ג דמעילה (דף יא.) המפרש מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין לא נהנין מדרבנן או שמא אפילו מדאורייתא אסור אע"ג דקיימא לשלמים[2] מידי דהוה אשלמים מחיים דנהי דמעילה ליכא איסור דאורייתא איכא: **מפני** שראוין בולם לבא שלמים. דכיון שלא פירש כלום אם [יתרמי לו בהמה] ד) שמיגה יביא בכולן שלמים אם ירצה מביאו ולכך אין מועלין בהן: **היו** לו מעות סתומים יפלו לנדבה. נדבת נבור עולה הויא: **ואין** טעונין לחם. במנחות (דף ד: ד"ה ואין) פרשינן דבעי על כפי נזיר לתנופה וליכא: **שלאחר** מיתה מאי טעמא. לא בעי שלמים לחם: דלא חזיא לכפרה. ואין כאן כפי נזיר: שלאחר כפרה נמי. כגון שנדר והפרים קרבנותיו ואבדו והביא אחרים ונתכפר בהן ואח"כ נמצאו הראשונים אותן שלמים נמי קריבין בלא לחם: **ותן ליכא והאיכא ושאר שלמי נזיר ששחטן שלא במצותן.** פירש רש"י במנחות (דף מח:) ששחטן שלא לשמן עוד פירש שם ליבנא אחרינא שלא כמצותן דאיל כתיב ביה בן שתי שנים והביאם בני שנה ה) [כשרים] לשלמי נדבה: **ונאכלין** ליום אחד. כאומר שלמי מזיר דשאר שלמים נאכלין לשני ימים דאינן כתודה דאמר מר על זבח תודת שלמיו לרבות שלמי מזיר (מנחות דף יט.): **ואין** טעונין לא לחם ולא זרוע. הואיל ואין המזיר ניתר בהן לכך אין טעונין זרוע להתבשל עם האיל ולעשות תנופה וה"ה דבמתניתין הוה ליה למיתני ולא זרוע: **היו** לו מעות סתומים. הכי גרסינן בספרים והיו לו ומשמע דקאי אמפרים מעות לנזירותו דמסכת מעילה ולא אמתני' [דהכא] ו) דהיו לה מעות סתומים ונראה לנכון לא קשיא ליה אמתני' [דהכא] משום דאיכא לאוקומי דאמר לנזירות ולכך יפלו לנדבה דאי בעי מייתי בכולן עולה אבל אמתני' דהתם קשיא ליה דע"כ מיירי היכא דאמר לקרבנות נזירותי דאם לא כן אמאי תנא מעות סתומות והא בסתומין איירי בהן דינא ז) לעיל[3] אבל במתני'[4] דעד השתא איירי בבהמות ועתה התחיל לשנות דין דמעות סתומין ולהכי פריך אהא דהתם סתומים יפלו: הגה"ה **יפלו לנדבה והלא** דמי חטאת מעורבין בהן. ואין יפלו לנדבה והוא הדין דהוה מצי לאותובי והלא דמי שלמים מעורבין שאינן כולל ואיך יפלו לנדבה לעולת קין למזבח דהוי כולה כליל אלא דעדיפא פריך מחטאת שאינו כלל בר הקרבה לאחר המיתה אלא ליס המלח אזיל ואת ח) [ולתני'] מפני שראוין להביא בכולן [עולה] כדאמר לעיל מפני שראוין להביא בכולן שלמים וי"ל ט) דהכא משום כשהוא חי שייך למימר מימליך אבל כשמת לא שייך למימר מימליך והכי הס כתחילת הפרשה והכי הס כמפורשים[5] גם לחטאת ועי"ל דהא דאמר שיכול לשמות להביאן כולן לשלמים היינו דווקא היכא דאמר אלו מעות לנזירותי דמשמע אם אינה בשלים עולה ובשלים שלמים או אם יביאו שלמים. אבל אם אמר לכתחילה לשלמים וממעות אחרים יקנה חטאת ועולה ואין מעילה אלא בדבר שהוא מבורר שהוא קדוש לדבר הראוי למעול בו: שלאחר כפרה נמי סברא הוה ומיירי דהוה לאחר מיתה. איכא לפ' הך דשמואל שאל לאבוה בר איהי הי ניגנו ד' אילים שאינן טעונין לחם והשיב לו אלו הן ותלמודא קא בעי ותו ליכא א"ר שמואל א"ל לאבוה בר איהי אלו הן ד' אילים ומנה אותם ותו ליכא וכו' מדברי שמואל: ששחטן שלא כמצותן. במנחות פרש"י שלא לשמן עוד פי' פירוש אחר שהביאן בני שנה ודרכן להיות בני שנתיים דכתיב בהו איל כשרים כדין שלמי נדבה דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. וכן נמי אם הביאן בני שנה. ואינן טעונים לחם פרש"י הואיל ואין באין בתורת נזיר דבעי' לר"י שאין טעונין לחם לתנופה. אבל לחם צריך להביא. ולא זרוע פר"י דהזרוע יתנו לכהנים דאין הבעלים יכולין לאוכלו ואין טעון תנופה. וה"ה במתני' ה"ל למתני ולא זרוע

רבא אמר אפי' תימא רבנן כי מקני לה נמי במלתא דצריכא לה במילתא דלא צריכא לה לא מקני לה: אם שלה היתה בהמתה חטאת תמות ועולה תקרב: היא מנא לה האמרת ט)[א]מה שקנתה אשה קנה בעלה אמר רב פפא שקמצתה מעיסתה איבעית אימא [ב]דאקני לה אחר ואמר לה ע"מ שאין לבעליך רשות בהן: העולה תקרב עולה והשלמים תקרב כו': א"ל שמואל לאבוה בר איהי [ג]לא תיתיב על כרעיך עד דאמרת לי הדא מילתא ואלו הן ארבעה אילים שאינן טעונין לחם שלו ושלה ושלאחר המיתה ושלאחר כפרה שלה הא דאמרן שלו דתנן [ג]האיש מדיר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת את בנה בנזיר (ט) גילח או שגילחוהו קרובים מיחה או שמיחוהו קרובים היו לו מעות סתומין יפלו לנדבה מעות מפורשין דמי חטאת [ד]ילכו לים המלח דמי עולה יביאו עולה ומועלין בהן דמי שלמים יביאו שלמים ונאכלין ליום אחד ואינן טעונין לחם שלאחר מיתה מנלן [ד]דתניא [ה]המפריש מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין בהן מפני שהן ראויין להביא בכולן שלמים דכל מעה ומעה [ו]שלהן יכול להביא בהן שלמים ובשלמים אמרינן (מעילה דף ו:) לליכא מעילה לפני זריקת דמיה: **מעות מפורשין דמי עולה יביאו עולה.** וה"ה דהוה ליה למיתני דדמי חטאת [א] ילכו ליס המלח: **שלאחר כפרה.** שאם הפרים בהמתו ואבדה או מעות [מ]ואבדן והפרים אחרים מתחיהן ואח"כ נמצאו חטאת או דמי חטאת [נ]יוליך ליס המלח והעולה תקרב עולה והשלמים לשלמים ונאכלים ליום אחד ואינן טעונין לחם דסברא הוא כו': **ותו ליכא.** אלא הני אדבעה אילים שלא יהו טעונין לחם: **והא איכא.** דתני לוי [ס]במתני' דאמר במס' מנחות (מח:) ובתוספתא דנזיר (פ"ד ה"מ): **ושאר כל שלמי נזיר.** לעיל מיירי בשלמים: **ששחטן שלא כמצותן.** דמצותן (ו) להביאן בן שתי שנים [ע]לשם שלמי מזיר: **כמצותן קתני.** דלא הוו אלא אדבעה:

ח"ר

(לקמן כח:) ובשילהי פירקין מפרש ליה למר דהלכה היא דאיש מדיר בנו [והלכה] מתקבל דיכול למחות בין הוא בין קרוביו לפיכך גלח הוא ועשה מעשה בגופו לבטל מזירות אביו או שמיתה בדיבורו: **שלאחר** מיתה. תנן גרסינן דמשנה היא פ"ג דמעילה (דף יא.) המפרש מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין לא נהנין מדרבנן או שמא אפילו מדאורייתא אסור אע"ג דקיימא לשלמים[2] מידי דהוה אשלמים מחיים דנהי דמעילה ליכא איסור דאורייתא איכא: **מפני** שראוין בולם לבא שלמים. דכיון שלא פירש כלום אם [יתרמי לו בהמה] ד) שמיגה יביא בכולן שלמים אם ירצה מביאו ולכך אין מועלין בהן: **היו** לו מעות סתומים יפלו לנדבה. נדבת נבור עולה הויא: **ואין** טעונין לחם. במנחות (דף ד: ד"ה ואין) פרשינן דבעי על כפי נזיר לתנופה וליכא: **שלאחר** מיתה מאי טעמא. לא בעי שלמים לחם: דלא חזיא לכפרה. ואין כאן כפי נזיר: שלאחר כפרה נמי. כגון שנדר והפרים קרבנותיו ואבדו והביא אחרים ונתכפר בהן ואח"כ נמצאו הראשונים אותן שלמים נמי קריבין בלא לחם: **ותן ליכא והאיכא ושאר שלמי נזיר ששחטן שלא במצותן.** פירש רש"י במנחות (דף מח:) ששחטן שלא לשמן עוד פירש שם ליבנא אחרינא שלא כמצותן דאיל כתיב ביה בן שתי שנים והביאם בני שנה ה) [כשרים] לשלמי נדבה: **ונאכלין** ליום אחד. כאומר שלמי מזיר דשאר שלמים נאכלין לשני ימים דאינן כתודה דאמר מר על זבח תודת שלמיו לרבות שלמי מזיר (מנחות דף יט.): **ואין** טעונין לא לחם ולא זרוע. הואיל ואין המזיר ניתר בהן לכך אין טעונין זרוע להתבשל עם האיל ולעשות תנופה וה"ה דבמתניתין הוה ליה למיתני ולא זרוע: **היו** לו מעות סתומים. הכי גרסינן בספרים והיו לו ומשמע דקאי אמפרים מעות לנזירותו דמסכת מעילה ולא אמתני' [דהכא] ו) דהיו לה מעות סתומים ונראה לנכון לא קשיא ליה אמתני' [דהכא] משום דאיכא לאוקומי דאמר לנזירות ולכך יפלו לנדבה דאי בעי מייתי בכולן עולה אבל אמתני' דהתם קשיא ליה דע"כ מיירי היכא דאמר לקרבנות נזירותי דאם לא כן אמאי תנא מעות סתומות והא בסתומין איירי בהן דינא ז) לעיל[3] אבל במתני'[4] דעד השתא איירי בבהמות ועתה התחיל לשנות דין דמעות סתומין ולהכי פריך אהא דהתם סתומים יפלו: הגה"ה **יפלו לנדבה והלא** דמי חטאת מעורבין בהן. ואין יפלו לנדבה והוא הדין דהוה מצי לאותובי והלא דמי שלמים מעורבין שאינן כולל ואיך יפלו לנדבה לעולת קין למזבח דהוי כולה כליל אלא דעדיפא פריך מחטאת שאינו כלל בר הקרבה לאחר המיתה אלא ליס המלח אזיל ואת ח) [ולתני'] מפני שראוין להביא בכולן [עולה] כדאמר לעיל מפני שראוין להביא בכולן שלמים וי"ל ט) דהכא משום כשהוא חי שייך למימר מימליך אבל כשמת לא שייך למימר מימליך והכי הס כתחילת הפרשה והכי הס כמפורשים[5] גם לחטאת ועי"ל דהא דאמר שיכול לשמות להביאן כולן לשלמים היינו דווקא היכא דאמר אלו מעות לנזירותי דמשמע אם אינה בשלים עולה ובשלים שלמים או אם יביאו שלמים. אבל אם אמר לכתחילה לשלמים וממעות אחרים יקנה חטאת ועולה ואין מעילה אלא בדבר שהוא מבורר שהוא קדוש לדבר הראוי למעול בו: שלאחר כפרה נמי סברא הוה ומיירי דהוה לאחר מיתה. איכא לפ' הך דשמואל שאל לאבוה בר איהי הי ניגנו ד' אילים שאינן טעונין לחם והשיב לו אלו הן ותלמודא קא בעי ותו ליכא א"ר שמואל א"ל לאבוה בר איהי אלו הן ד' אילים ומנה אותם ותו ליכא וכו' מדברי שמואל: ששחטן שלא כמצותן. במנחות פרש"י שלא לשמן עוד פי' פירוש אחר שהביאן בני שנה ודרכן להיות בני שנתיים דכתיב בהו איל כשרים כדין שלמי נדבה דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. וכן נמי אם הביאן בני שנה. ואינן טעונים לחם פרש"י הואיל ואין באין בתורת נזיר דבעי' לר"י שאין טעונין לחם לתנופה. אבל לחם צריך להביא. ולא זרוע פר"י דהזרוע יתנו לכהנים דאין הבעלים יכולין לאוכלו ואין טעון תנופה. וה"ה במתני' ה"ל למתני ולא זרוע

מסורת הש"ס

ח) [גיטין עז. סנהדרין עח.], ט) [קדושין לו: וש"נ], י) לקמן כח.; ד) [נ"ל דתמן], כ) מנחות ד: מעילה יא. תוספפתא דמעילה פ"ג, ו) מנחות מח: ע"ש [מוס' פ"ד], ז) [גיטין עז:], ח) [דף כה.], ט) [במדבר ו], י) נ"ל ולימא, כ) נ"ל דהתם,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אם בנה בנזיר כיצד גילח או שגילחוהו קרוביו מיחה או שמיחו קרוביו היו לו וכו' לים המלח לא נהנין ולא מועלין דמי עולה: (ב) שם ומו ליכא והאיכא דתני לוי ושאר כל: (ג) שם לא קא חשיב אם תמות והיו לו מעות סתומין: (ד) רש"י ד"ה שקמצתה וכו' ממזונותיה על יד על יד עד שלקחה: (ה) ד"ה אמר ליה שמואל לאבוה בר איהי כו' ואלו הם שלה דאמרינן במשנתנו: (ו) ד"ה ושאר וכו' דמזותן היא להביא כל"ל והל"ל:

גליון הש"ס

גמ' יצלו ליס המלח. לא נהנין ולא מועלין בהם:

מוסף רש"י

מה שקנתה אשה קנה בעלה. לפירות להשתמש בה (גיטין עז.). האיש מדיר את בנו. קטן בנזיר. ומלה המירות עליו אפילו לכשיגדל (סוטה כג.). גילח. כתוך ימי מזירותו, או שגילחוהו קרוביו. כתוך ימי מזירותו, או שמיחה הבן תוך ימי מזירותו ואפילו ביום אחרון (לקמן כח:). המפריש מעות לנזירותו. ולא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה ואלו לשלמים (מעילה יא.). לא נהנין. בכל אותן מעות (שם) מדרבנן, מפני דמי עולה שבהן (מנחות ד:). ולא מועלין. מפני שראויין לבא לשלמים, הואיל ולא הפרים אלו לחטאת ואלו לשלמים, ושלמים אין בהן מעילה, דלאו קדשי ה' הינהו אלא ממון בעלים, אלא בשומרים לאחר זריקת דמיה (שם). מפני שהן ראויין להביא בכולן שלמים. כלומר בכל מנה ומנה מגיעו לגמרו זה הפרים לשלמים ושלמים קדשים קלין הינהו ואין בהן מעילה כדתנן (מעילה ז:) קדשים קלים נפדין זריקת דמיהם אין מועלין בהן, ומתי מעמא אחיל לקולא, דאי אמרת כולן ראויין להביא עולה ואיכא מעילה בטולה, מכל מקום דמי שלמים איכא בייהיו דאיין בני מעילה ואי מייתי קרבן מעילה אישתכח דקא מייתי מולין לעזרה, הלכך אחיל לקולא דלא נהנין ולא מועלין (מעילה יא.). מעות סתומים. דלא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה (מנחות ד:). יפלו לנדבה. לשופרות, דהלכה היא בנזיר למשה מסיני (שם). יוליך לים המלח. כדין חטאת שמתו בעליה דלמיתה אזלה (שם). לא נהנין. מדרבנן, ולא מועלין. דאמר בשמעתא קמייתא דמעילה (ג.) חטאות המתות ומעות ההולכות ליס המלח אין מועלין בהן לגאיכוד קיימי ולאו קדשי גבוה הינהו (שם). דמי עולה יביאו עולה. דדווקן בעלמא היא דלאו לכפרה אתיא וכדאמרינן בקינין (פ"ב מ"א) אלמה שמתה ישיאו יורשיה עולתה (מעילה יא.). דמי שלמים

לא לחם ולא זרוע. הואיל ואין המזיר ניתר בהן ולא עלו לגס מוכה (שם).

א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר. כך דהוא"ל וסתומין הן אע"פ שמעורבין הן יפלו לנדבה: **מותר נדר יהא לנדבה.** והכא נמי כיון דהני מעות לא צריכי שכבר מת [ג] הוו להו מותר ויפלו לנדבה ואין חוששין לדמי חטאת שבהן: **אמטו להכי סתומין.** תנן דיפלו לנדבה דאין הלכה בידינו אלא מסתומין: **אלא לר"ל.** דמפיק ליה מן קרא מאי איריא סתומין אפילו מפורשין כיון דמת הוה ליה מותר ואמאי [ד] תני דמי חטאת ילכו ליס המלח: **כבר פסקה תנא דבי ר"י.** דלמיתה אזלא: **רק קדשיך אשר יהיו לך וגו'.** מי הן אותן קדשים שהן עכשיו ועתידים להעמיד אחרים תחתיהם שריבה הכתוב אשר יהיו לך הוי אומר ולדי קדשים ותמורתן. ומה הן תקנתן כמו שנאמר לאחריו: **תשא ובאת אל המקום.** שלא שינה בהן הכתוב משאר קדשים שעולים אל המקום כדכתיב בפרשת ויקרא [ה] אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד [ו] וכך כתוב בזבחי שלמים [שם ג]: **יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון.** שיכניסם לכיפה בשביל שימותו ת"ל לאחריו ועשית עולותיך [ז] הבשר והדם על מזבח וגו' ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך והבשר תאכל לומר לך כשם שאתה נוהג בעולה [ח] נהוג בתמורתה כדרך שנוהג בשלמים [ט] נהוג בולדותיהם. ולדותיהן לגבי עולה לא חשיב דאין עולה באה אלא זכר אבל שלמים אם זכר אם נקבה כתיב וכן נמי באשם ליכא ולד דאינו בא אלא זכר: **ת"ל רק.** שאין הכתוב מדבר אלא בתמורת עולה [י] ולדות שלמים ולא בולד חטאת ותמורת אשם ודם זבחיך ישפך דכתיב בקרא היינו שלמים: **ר"ע אומר אינו צריך.** למעט אשם שהרי הוא אומר אשם הוא בהוייתו [יא]. ולקמן מפרש מאי קאמר: **קתני יכול יעלם.** כמו אמר מר יכול יעלם ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם רחמנא ועשית עולותיך משום הכי לא יומתו ולדי שלמים ותמורת עולה הא אי לא כתב קרא אזלי למיתה: **אמאי הא גבי ולדות חטאת הוא דגמרי** (יב) **מיתה.** בלבד במס' תמורה (דף כא:) ולא גבי שאר ולדות קדשים ותמורותיהם: **אי לאו קרא.** ועשית עולותיך הוה אמינא ולדי חטאת מתים בכל מקום שהן: אלא אלא לרבי שמעון בן לקיש אפילו מפורשין דיימא מקרא מלא דבר הכתוב ואמאי תני במתניתין מפורשין לא: **מפורשין לא מצית אמרת.** דיפלו לנדבה דכבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דולד חטאת מתה ולא לנדבה וה"נ נימא במותר שלה לדלאיבוד אזיל ולא לנדבה דהכל נקרא מותר חטאת בין ולד חטאת בין תמורת חטאת כי[6] הכא דמפרש מפורשין והיפר לה בעלה או ההיא דתנן במסכת מעילה (דף יא.) היכא דהפרים מעות לנזירותו ומת והיו לו מעות מפורשין כל אלה שאין חטאת עצמן שם מותרות עליהם וה"ה דמאי למימר דהלכה גמירי לה חטאת מתה אלא ניחא ליה לאתויי תנא דבי רבי ישמעאל [דתנא] חטאת מתה עולה ושלמים יקרבו שלמים[7] כל אחד כדייניה כמו במשנתינו דקאמר עולה תיקרב עולה: **רק** קדשיך **אשר יהיו לך.** בתמורה בריש פ' אלו קדשים דריש רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הוולדות דלעולה ושלמים גופייהו לא איצטריך שהרי כבר מפורש בויקרא זאת תורת עולה ותורת שלמים: **ומאי** תקנתן **תשא ובאת.** בירושלים: יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון כדי שימותו. כלומר יכניסם כדרך שעושין בולד חטאת ובתמורת חטאת דאזלו למיתה: **ת"ל** ועשית עולותיך הבשר והדם. סיפא דהאי קרא ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל והיינו שלמים וסמיך ליה האי קרא רק קדשיך לומר לך כדרך שאתה נוהג בעולה כלומר שקריבין למזבח נהוג בתמורתן וכדרך שאתה נוהג בשלמים דסיפיה דקרא אייתי בשלמים דכתיב והבשר תאכל נהוג ונקט תמורה לגבי עולה דזכר לא שייך ביה ולד וגבי שלמים דנקבה נקט ולד: **יכול** אף ולד **חטאת ותמורת אשם וכו'.** גבי חטאת נקט ולד שהיא באה נקבה וגבי אשם תמורה שהוא בא זכר והכי קאמר יכול אף בולד חטאת תנהוג בו דין חטאת ובתמורת אשם דין אשם כלומר שיקרב לשם חטאת ולשם אשם תלמוד לומר רק למעוטי ולד חטאת ותמורת אשם דאכין ברים ושעברה שנתה והואיל ולא איירי[8] בשלמים ועולה מהיכא תיתי שימותו: **אי** לאו קרא הוה אמינא ולד חטאת בב"מ. שירלה בגבולין שימותו אבל מעולה ומשלמים יביאם לבית הבחירה: [ג] **קתני** יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן ת"ל רק הא למה לי קרא [דלא] יקריבו כו': לאשם הוא דאתא. לומר שאינו קרב אשם דאי לאו קרא הוה אמינא תנהוג בתמורת אשם [כדין תמורת עולה ופריך הא נמי הילכתא] דכל שבחטאת מתה באשם רועה לפי' ר"ת דפירש כל שבחטאת מתה באשם עולה פריך הכי דמשמע [דאי לאו קרא ה"א ו] ולדין תמורת אשם] כדין שנוהג בתמורת עולה דין עולה וליתא דהלכה דתמורת אשם לא קריבה אשם אלא עולה ומשני דודאי לחטאת נמי צריך קרא לומר [שאם קרב] חטאת ואשם קאי עלה בעשה דהכי משמע קרא תמורת עולה וולד [שלמים] יקרב כל אחד במינו[9] האי לשם עולה והאי לשם שלמים כדכתיב תשא ובאת ועשית עולותיך הבשר ו] [הא][10] ולד חטאת ותמורת אשם לא תשא ותקריב לשם חטאת ותמורת אשם לשם ה] עולה אלא ולד חטאת מתה מהילכתא ותמורת אשם מהילכתא קריב לשם עולה לפירוש רבינו תם דבסמוך לאו[11] הבא מכלל עשה עשה דאי מהילכתא הוה אמינא הילכתא שלא יקריב חטאת ואשם ואי מקריב ליה לא מיחייב קא משמע לן קרא ואי

והלא דמי חטאת מעורבין בהן א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר ר"ל אמר [1] לכל נדריהם ולכל נדבותם התורה אמרה מותר נדר יהא לנדבה בשלמא לר' יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי סתומין אין מפורשין לא אלא לר"ל לכל נדריהם ולכל נדבותם מאי איריא סתומין אפי' מפורשין אמר רבא מפורשין לא מצית אמרת כבר פסקה [6] תנא דבי ר' ישמעאל [2] רק קדשיך אשר יהיו לך ונדריך בולדי קדשים ובתמורתם הכתוב מדבר מה תקנתן [2] תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ה' יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו ת"ל [3] ועשית עולותיך הבשר והדם לומר לך [א] כדרך שאתה נוהג בעולה נהוג בתמורתה [ב] כדרך שאתה נוהג בשלמים נהוג בולדיהם יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן [ג] ת"ל רק דברי ר' ישמעאל [א] ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר [4] אשם הוא בהוייתו יהא קתני יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו ת"ל ועשית עולותיך אמאי הא ולד חטאת הוא דגמירין בה מיתה אי לאו קרא ה"א ולד חטאת בכל מקום וולדי מעורבין בהן ומדרבה[5] לקמן מוכחא כשדמי חטאת דוקא מעורב בהן [ד] (נדר) נתקבלה הלכה שיפלו לנדבה אבל אם דמי עולה ושלמים לבד מעורבין יחד לא נאמר בהן שיפלו לנדבה אלא יביא תליין עולה ותליין שלמים: **רבי** שמעון בן לקיש אומר לכל נדריהם ולכל נדבותם התורה אמרה מותר נדר יהיה לנדבה. וכל קרבנות מזיר בנדר הם באין ע"י שנדר [ה] בנדור ואפילו החטאת וסברא הוא לאוקומי במותר כי האי דבשאר מותר לא משכחת לה דאם הפרים [מעות] לעולה ותותרו שהוזלו הבהמות יכול להקריב מהם עולה וכן שלמים כמו שהפרים מתחילה וסברא להעמידם במותר סתום כי האי חטאת עולה ושלמים מעורבין יחד: **בשלמא** לר' יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי סתומין אין מפורשין לא. שכן נשנית הלכה למשה מסיני

לא א ב מיי' פ"ג ופ"ד מהל' מעורר הל"ח:
לב ג מיי' שם פ"ג הל' ו ופ"ד הל"ט:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיי לְעֹלָה: ויקרא כב יח
2. רַק קָדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ: דברים יב כו
3. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב כז
4. וְהַקְטֵיר אֹתָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה לְיהוָה אָשָׁם הוּא: ויקרא ז ה

פי' הרא"ש

והלא דמי חטאת מעורבין וכו' ואיך יפלו לנדבה וה"א דהוה מצי למפרך והלא דמי שלמים מעורבין בהן ואיך יביאו מדמי שלמים עולות: אמטו להכי סתומים אין מפורשים לא שכך קבלו הלכה למשה מסיני. מפורשים לא מצית אמרת כבר פסקה תנא דבי ר' ישמעאל דולד חטאת ותמורת חטאת למיתה אזלא. וה"ה מתו בעליה ונתכפרו בעליה [ט] דהלכה למשה מסיני דכולהו מתות אלא דניחא ליה לאתויי תנא דבי ר' ישמעאל דדריש להו מקראי. וכיון דהחטאת מתה גם המעות כיון דפי' לדמי חטאת ילכו לים המלח: רק קדשיך אשר יהיו לך. בתמורה פ' ואלו קדשים ה"ק קדשיך אלו החמורות. נ"ל מדכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש: אשר יהיו לך אלו הולדות. נ"ל משום דקדושים בהוויתן ונולדו קדשים ובתמורה הכתוב מדבר דאילו עולות ושלמים [גופייהו] כבר נתפרש כל דינם. יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו כדרך שעושין בולד חטאת ובתמורת חטאת דלמיתה אזלא. תלמוד לומר ועשית עולותיך הבשר והדם. ובסיפיה דקרא נמי כתיב ודם זבחיך ישפך [והבשר] תאכל דהיינו שלמים: כדרך שאתה נוהג בעולה תנהוג בולדן ותמורתן יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן. לא הזכיר באשם ולד דאשם בא זכר ומשום דנקט באשם א' נקט בחטאת נמי א': תלמוד לומר רק למעוטי ולד חטאת ותמורת אשם ר"ע אומר אינו צריך מיעוט לאשם: ואמאי והא גבי ולד חטאת הוא דגמירי דהא חטאות מתות הלכה למשה מסיני אבל עולה ושלמים מדגלי הלכתא בחטאת אבל אינהו לא: הוה אמינא ולד חטאת בכל מקום וכו' אי הוה כתיב תשא ובאת ולא הוה כתיב ועשית עולותיך ה"א דהלכה היא בחטאת למות בכל מקום ומתשא ובאת הוה דרשי' דשאר ולדי קדשים יצמתו בבית הבחירה:

נוסחת הריב"ן

ט) דהוו: ב) תנן: ג) יקריב אותו לרצונו לפני ה': ד) תמורת העולה הבשר והדם וגו' והלב ודם ולדי שלמים זבחיך ישפך כו': ה) כך נהוג: ו) כנוייתו יהא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יכול יעלם וכו' ועשית עולותיך תמורת עולה הבשר והדם וכו' כדרך שאתה נוהג בשלמים: (ב) ד"ה מ"ל רק וכו' עולה וולדות שלמים: (ג) ד"ה אמאי וכו' דגמרי בה מיתה בלבד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' רבי עקיבא וכו' בהוייתו יהא. ג"כ עי' מ"מ ובתוס' ע"ב ד"ה ר"ע: ב) תוס' ד"ה (בדף הקודם) הגה"ה יפלו לנדבה וכו' מפני שראוין לבא בכולן שלמים ומיירי מתניתין בסתומין כל': ג) בא"ד דאמר דוקא לזירותי לא יכול להביא בכולן אחד מקרבנותיו דמשמע קצת מזירותיו אבל אמר לקרבנות מזירותי לא דמשמע אבל כולן וכו' כל': מ"מ: ד) ד"ה הגה"ה הלכה היא וכו' אז נדר. תי' נדר ממתק וג"כ נאמר: ה) ד"ה רשב"ל וכו' שנדר בנדור מלא בנדור ממתק. וג"כ בגיל מ"מ: ו) ד"ה קתני וכו' דדין תמורת אשם. תי' דדין תמורת אשם נמתק. וג"כ תנהוג בתמורת אשם דין אשם: ז) בא"ד בלכתיב תשא ובאת וכו' הבשר הא. תי' הא נמתק. וג"כ והדם מ"מ: ח) בא"ד ותמורת אשם בשם עולה. תי' עולה נמתק וג"כ אשם. מ"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל דלמזירותי. 2. ל"ל דלא משמע. 3. תיבת קאמר נמתק. 4. תיבת מכולן נמתק. 5. נלע"ל ומדרבה. 6. ל"ל ודין כי. 7. תיבת שלמים נמתק. 8. ל"ל גמירי. 9. ל"ל מכלאותו. 10. ל"ל והדם, הא כו'. 11. ל"ל דלאו.

מוסף רש"י

בולדי קדשים ובתמורתם הכתוב מדבר. לתתא לאשמועינן שיקרבו למזבח, דאי לעיקר הקדש אתא למה לי למכתב שיעלם לירושלים, הא שמעינן קראי טופא השמר לך פן תעלה עולותיך וגו' (בכורות יד:). **וימנע מהם מים ומזון.** דהא איקייס ליה תשא ובאת (תמורה יז:). ת"ל ועשית עולותיך. והאי קרא סמיך לרק קדשיך (שם).

ט) נראה לחסר כאן וא"ל וה"ה דהוי מצי למימר דהלמ"מ הוא דכולהו וכו'.

ולמי מקרא ה"מ לא יקריבה חטאת ואשם אבל יקריבה עולה ושלמים אם ירצה קמ"ל הילכתא חטאת מתה ותמורת אשם קריבה עולה דוקא: **רבי** עקיבא אומר אין צריך הרי הוא אומר אשם הוא הוא קרב ואין תמורתו קריבה הא ל"ל קרא. ומ"ת ליטני ליה דאיצטריך קרא למיקס עליה בעשה כדשני לעיל לרבי ישמעאל וי"ל דהוא לא משמע עשה [כ"כ] כמו רק דהוי מיעוטא ומ"ת ומאי קאמר ר"ע לר' ישמעאל אינו צריך הא איצטריך שפיר קרא דר' ישמעאל לעשה דלא משמע מהוא וא"ל דר"ע מיטעא קטני במילתיה דר' ישמעאל דס"ד דלית ליה לר' ישמעאל הילכתא דחמש חטאות ולא מייתי ר' ישמעאל קרא דרק ללמד לעשה אלא אמיעוטא שאינו קרב ומש"ה [אמר] אינו צריך הרי הוא [לומר וכו'] דמשמע שפיר מיעוטא דאינו קרב ומ"ת ואכתי מאי קא"ל ר"ע אינו צריך [הא] ר"ע גופיה לא דריש הוא להאי דרשא אלא לכדרב הונא אמר רב ס"ל א"כ גם לר' ישמעאל איצטריך ליה לכדרב הונא ומאי קא"ל ר"ע דאינו צריך רק הא צריך וצריך כיון דהוא אתא לדרשא אחרינא כדרב הונא וי"ל דלמאי דפריסת אתי שפיר דר"ע טעה בדברי ר' ישמעאל וסבר דלית ליה הילכתא דחמש חטאות ולא מייתי קרא דרק אלא למעוטי מהקרבה ולה"ק ולדידך דלית לך ההלכה ומצלרכת רק לומר דלא קרב אינו צריך רק דשפיר מצי למידרש מהוא באשם גופיה בשלמא לדידי דאית לי הילכתא בחמש חטאות מתות ובאשם לא צריכא לי קרא דהוא למעוטי אשם מהקרבה דנפקא ליה מהילכתא דלא קרב אשם ודרשינן הוא לכדרב הונא וכי אתא קרא אלא לדידך דלית לך הילכתא אלא דרשא מקרא דרק לאיסור הקרבה אינו צריך לרק דטוב שתדרוש משפט תמורת אשם מהוא הכתוב באשם גופיה יותר משתדרוש לכדרב הונא: **וכי אתא קרא לאשם שניתק לרעייה.** דקי"ל חטאת שמתו בעליה נתכפרו בעליה עברה שנתה תמות וכל שבחטאת מתה באשם רועה והיינו ניתק לרעייה שנמסר לרועה כגון אשם [שנאבד] ונתכפרו בעליו באחר ואחרי כן נמצא רועה ב]דאיצטריך שירעה עד שיסתאב ויצא בדמיו עולה [וקאמר] רב הונא דאם אחר שנתקו ונתנו למרעה הבהמות לקחו ושחטו [סתם] כשר והוי עולה כיון שנכנסוף דמיו היו טופלין לעולה: **ניתק אין לא ניתק לא דאמר קרא הוא בהוייתו יהא.** והוייתו אשם ופסול פירוש מהוא משמע ג] מדלא קאי להכי אתא הוא לאשמעינן דבעי ניתוק וקשה להאי גירסא דלמה לי קרא דהוא הא הילכתא הוא דכל שבחטאת מתה דהיינו נתכפרו בעליה באשם רועה אלמא דבעי ניתוק ותו דבפ"ק דשבועות (דף יב.) ד] קאמר א"ה כי לא ניתק נמי ומשני גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה אלמא דניתוק לא הוי אלא מדרבנן בעלמא והכא מפיק ליה מקרא דהוא ואתסה נמי קשה והא הלכה היא דבעי ניתוק ופי' ר"ת [דהילכתא] נישנית [כל שבחטאת מתה] באשם עולה בלא שום ניתוק והא דקאמר הש"ס באשם רועה משום דגזרו רבנן דבעי [רעייה] משום גזירה דלאחר כפרה אטו לפני כפרה והכא אומר ר"ת דלא גרסינן ניתק אין לא ניתק לא דודאי לא מקרא הוא דבעי ניתוק אלא רבנן גזרו דבעי ניתוק לרעייה כדמוכח בפ"ק דשבועות (שם) דקאמר גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה (דף עג: ושם.) איכא למ"ד דרב הונא בעי עקירה ותני במילתיה דרב הונא שחטו לשם עולה כשר ה] וגרסינן מ"ט ולדידיה הכי פירושו מ"ט בעי עקירה שצריך שישחטנו לשם עולה בפירוש והלא סוף סוף עומד דמיו לעולה כשיסתאב אמר קרא הוא בהוייתו יהא הוייתא לשם עולה הא מהלכתא ה"ה[3] בלא עקירה נמי כשר לעולה ו] ואיכא למ"ד התם בפסחים דרב הונא לא בעי עקירה ותנא במילתיה דרב הונא שחטו סתם כשר לעולה ולדידיה נמי גרסינן מ"ט והכי פירושא מ"ט לא בעי עקירה הואיל והיה שם אשם עליו דאי משום הילכתא דנישנית [דקרב] עולה אימא דווקא ע"י עקירה ומשני (הוא) דאמר קרא הוא בהוייתו יהא שיהא לאחר כפרה עומד לעולה (והיה) אף לפני עקירה כמו שעתיד להיות כשיסתאב היינו עולה יהיה בלא שום עקירה בין[4] למר בין למר ניתוק לרעייה לא בעי אלא מדרבנן בעלמא כדפרישנן[5]: **אמר** מר הלכה היא בנזיר. פירוש דסתומים יפלו לנדבה: ותו ליכא והתניא ושאר חייבי קינין שבתורה. כגון מצורע שמביא לטהרתו חטאת העוף ועולת העוף אם לא הוא והפרים מעות לקינו בעודו לו והעשיר: [רלה] בכולן להביא חטאת בהמה יביא. והעולה יביא מבימו ז] וה"ג ולריך לומר שבשעה שהפרים המעות תחילה אמר הרי אלו לנרעתו והיה בידו להביא בכולן פרידה אחת של חטאת או של עולה ולכן כשהעשיר יביא בהן בכולן נמי אומו[5] חטאת בהמה או עולת בהמה כדפ"ל אבל אמר לקרבנות לרעתו בשעת הפרשה מיד חל מקנת דמיו לחטאת ומקנת לעולה ולכשיעשיר לא יוכל להביא מכולן חטאת בהמה או עולת בהמה דלא אמרינן מפני שראוי להביא בכולן שלמים אלא היכא דאמר לנזירותו אבל אמר אלו לקרבנות נזירות אין בידו להביא בכולן שלמים ובפ' טרף בקלפי (יומא דף מא.) מוסיף[6] ומביא חובתו מדמי חטאתו ואין מוסיף[7] ה]עולתו משמע דאין יכול להביא מכולן חטאת מיירי דאמר [לקרבנות] לרעתו[8] מ"ש שהפרים מקנת לחטאת ומקנת לעולה. ע"כ הגה"ה:

מת

אבל וולדי קדשים. יעלו לבית הבחירה וימותו כדכתיב[a] תשא ובאת: **קמ"ל.** ועשית עולותיך[b] דשרו להו לעולה [g]ושלמים: **אלא אי מהילכתא.** ולא קמ"ל מקרא ה"מ היכא דלמיתה אזלה ולד חטאת ואשם רועה [d]אבל [e]אי מקריביה לא ליחייב עלה: **קמ"ל קרא.** דכתיב רק[f] ואין רק אלא למעט דהני הוא דמפרש בהו קרא ועשית עולותיך מקריב אתה ולדותיהן ותמורותיהם [z]אבל ולד חטאת ותמורת אשם [h]אי מקריב להו קאי עלייהו בעשה דלאו הבא מכלל עשה עשה: **אשם שניתק לרעייה.** כגון תמורת אשם או שעברה שנתו או שנתכפרו בעליו או שמתו וניתק לרעייה שיצא וירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה [ח] ו] שהקדיש ושחטו לשם עולה: **כשר.** הואיל וקופו לכשיפול בו מום הוא נמכר ומביאין בדמיו עולת נדבה. וקמ"ל טעמא דניתק הא לא ניתק [z]אף שלא שחטו לשם עולה אלא ששחטו סתם אינו כשר: **דאמר קרא הוא[i] בהוייתו יהא.** דכל זמן שלא ניתק תורת אשם [ט] [k] מעליו פסול: ע"א **אשם שניתק.** כגון שהפרישו ואבד והפרים אחר תחתיו ואחר כך [ט]נמצא ובא גזבר ואמר ינתק זה לרעייה ועבר ושחטו לשם עולה כשר לזרוק דמו לשם עולה ולעשותו כליל כעולה אפילו לכתחילה משום דזה זכר וקדשי קדשים וזה זכר וקדשי קדשים דבאשם ועולה ליכא נקבה אבל שאר קדשי קדשים ששחטן לשם עולה אסור לזרוק דמן לשם עולה ואינן כליל כעולה דכשרין הן כי שחטן לשם עולה אלא עלו לבעליס לשם חובה[i] אבל אין יוצאין מתורתן הראשונה אלא בחזקתן קיימו: **טעמא דניתק הא לא ניתק.** לא שרי לזרוק דמו ולעשותו כליל כעולה דאמר קרא הוא בהוייתו יהא אבל גבי שאר זבחים דלעולם אסור לעשותן [ז] עולה שאע"פ ששחטן לשם עולה [k]אסור לשנות ולזרוק דמן לשם עולה כדאמר במסכת זבחים (דף ג.) כל הני ליטני [וליזול] הילכך לא איצטריך למיכתב [ח]הוא בהוייתו יהא: ע"א **ניתק ושחטו לשם עולה כשר.** לזרוק דמו לשם עולה אבל לא ניתק פסול משום דלשם אשם לא מצי זריק ליה שהרי נתכפרו בעליו ולשם עולה לא דאמר קרא הוא בהוייתו יהא דכשם שקודם שנתכפרו אם שחטו לשם עולה אינו אלא לשם אשם הכי נמי כי נתכפרו הואיל ולא ניתק אכתי הוי בחזקת אשם ואינו זורק לשם עולה ולשם אשם נמי לא דהא נתכפרו אלא הדם יספך והבשר ישרף אבל שאר קדשים כגון פסח שזקוק לרעייה אפילו לא ניתק מפסח לשם שלמים כשר לזרוק דמו לשם שלמים ולהקטירו לשם שלמים. [מ]ואי קשיא לר"ע נמי איכא למימר אי מהילכתא ה"א כו' דנימא נמי אשם הוא[a] [נ]קרב ואין תמורתו קריבה [ס]ולאו הבא מכלל עשה עשה [ע]לר"ע ליכא למימר הכי דבשלמא לת"ק דקא יליף מועשית עולותיך דהא כתיב עשה בקרא ועשית להכי איכא למשמע [פ] דקאי עליה בעשה אבל לר"ע ליכא למימר הכי דהא לא כתיב עשה בקרא ולא כתיב הוא קרב בקרא אלא הוא לחודא: **אמר מר הלכה היא בנזיר.** דאע"פ שדמי חטאת מעורבים בהן יפלו לנדבה: **ותו ליחא.** אלא בנזיר והאיכא הא דתניא: [צ]**ושאר חייבי קינין שבתורה.** שהן בעולה ויורד: שהפרישו

אבל וולדי קדשים בבית הבחירה קמ"ל דלא קתני יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן ת"ל רק למה לי קרא [א]הילכתא גמירי לה ולד חטאת למיתה אזיל הכי נמי וקרא לאשם הוא דאתא [ב]אשם נמי הילכתא גמירי לה כל שאילו בחטאת מתה באשם רועה [א] אלא אי מהילכתא הוה אמינא הילכתא ואי אקריביה לא ליחייב עליה ולא כלום קמ"ל קרא דאי מקריב ליה קאים עליה בעשה: ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר אשם הוא בהוייתו יהא: למה לי קרא גמרא גמירין לה כל שבחטאת מתה באשם רועה הכי נמי וכי אתא קרא לדרב [ג]דאמר רב הונא אמר רב [ד]אשם שניתק לרעייה ושחטו לשם עולה כשר טעמא הא לא ניתק לא דאמר קרא הוא בהוייתו יהא אמר מר הלכה היא בנזיר ותו ליכא והתניא [ד]ושאר חייבי קינין שבתורה

שהפרישו

עולה ולעשותו כליל כעולה אפילו לכתחילה משום דזה זכר וקדשי קדשים וזה זכר וקדשי קדשים דבאשם ועולה ליכא נקבה אבל שאר קדשי קדשים ששחטן לשם עולה אסור לזרוק דמן לשם עולה ואינן כליל כעולה דכשרין הן כי שחטן לשם עולה אלא עלו לבעליס לשם חובה[i] אבל אין יוצאין מתורתן הראשונה אלא בחזקתן קיימו: **טעמא דניתק הא לא ניתק.** לא שרי לזרוק דמו ולעשותו כליל כעולה דאמר קרא הוא בהוייתו יהא אבל גבי שאר זבחים דלעולם אסור לעשותן [ז] עולה שאע"פ ששחטן לשם עולה [k]אסור לשנות ולזרוק דמן לשם עולה כדאמר במסכת זבחים (דף ג.) כל הני ליטני [וליזול] הילכך לא איצטריך למיכתב [ח]הוא בהוייתו יהא: ע"א **ניתק ושחטו לשם עולה כשר.** לזרוק דמו לשם עולה אבל לא ניתק פסול משום דלשם אשם לא מצי זריק ליה שהרי נתכפרו בעליו ולשם עולה לא דאמר קרא הוא בהוייתו יהא דכשם שקודם שנתכפרו אם שחטו לשם עולה אינו אלא לשם אשם הכי נמי כי נתכפרו הואיל ולא ניתק אכתי הוי בחזקת אשם ואינו זורק לשם עולה ולשם אשם נמי לא דהא נתכפרו אלא הדם יספך והבשר ישרף אבל שאר קדשים כגון פסח שזקוק לרעייה אפילו לא ניתק מפסח לשם שלמים כשר לזרוק דמו לשם שלמים ולהקטירו לשם שלמים. [מ]ואי קשיא לר"ע נמי איכא למימר אי מהילכתא ה"א כו' דנימא נמי אשם הוא[a] [נ]קרב ואין תמורתו קריבה [ס]ולאו הבא מכלל עשה עשה [ע]לר"ע ליכא למימר הכי דבשלמא לת"ק דקא יליף מועשית עולותיך דהא כתיב עשה בקרא ועשית להכי איכא למשמע [פ] דקאי עליה בעשה אבל לר"ע ליכא למימר הכי דהא לא כתיב עשה בקרא ולא כתיב הוא קרב בקרא אלא הוא לחודא: **אמר מר הלכה היא בנזיר.** דאע"פ שדמי חטאת מעורבים בהן יפלו לנדבה: **ותו ליחא.** אלא בנזיר והאיכא הא דתניא: [צ]**ושאר חייבי קינין שבתורה.** שהן בעולה ויורד: שהפרישו

[a] [ב"ק קי: בכורות טז. תמורה יח.], [ב] תמורה יח. [ג] זבחים ה: קיב. קטו: מנחות ל. פסחים עג., [ד] [דברים יב], [ה] [שם], [ו] [שם], [ז] [ויקרא ה], [ח] [זבחים ב.], [ט] [וע"ע תוס' פסחים עב. ד"ה אשם ותוס' שבועות יב. ד"ה אשם ותוס' זבחים ה: ד"ה הג"ה ניתק ותוס' מנחות ל. ד"ה אשם שניתק וכו' בתריכות ותוס' תמורה יח. ד"ה ניתק],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אשם שניתק וכו' שהקדישו ושחטו כל"ל והד"א עם ד"ה כשר: (ב) ד"ה דאמר קרא כו' תורת אשם עליו ופסול וכו' ואינו כליל כעולה דאע"ג דכשרים הן כל"ל והד"א עם ד"ה טעמא דניתק וכו' לשם עולה כדאמרן הילכך לא איצטריך כל"ל ותיבות כל הני ליטני נמחק: (ג) ד"ה ע"א ניתק וכו' אשם הוא הוא קרב וכו' דלא כתיב הוא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אלא אי מהלכתא וכו'. נ"ב עי' מ"מ: ב] תוס' ד"ה וכי אתא קרא וכו' ונמצא רועה דאיצטריך. מלת דאיצטריך נמחק. ונ"ב כשר לעולה מדאיצטריך כל"ל מ"מ: ג] ד"ה ניתק כו' מדלא קאי להכי. נ"ב עי' מ"מ: ד] בא"ד דבפ"ק דשבועות הני ליטני נמחק: (ה) ד"ה ע"א ניתק וכו' אשם הוא הוא קרב וכו' דלא כתיב הוא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אלא אי מהלכתא וכו'. נ"ב עי' מ"מ: ב] תוס' ד"ה וכי אתא קרא וכו' ונמצא רועה דאיצטריך. מלת דאיצטריך נמחק. ונ"ב כשר לעולה מדאיצטריך כל"ל מ"מ: ג] ד"ה ניתק כו' מדלא קאי להכי. נ"ב עי' מ"מ: ד] בא"ד דבפ"ק דשבועות הני ליטני נמחק: (ה) ד"ה ע"א ניתק וכו' אשם הוא הוא קרב וכו' דלא כתיב הוא:

הגהות התוספות

1. ל"ל ומסר לרועה. 2. תיבת סתם נראה מיותר ועי' בתוס' שמ"ז. 3. ל"ל הו"מ. 4. ל"ל וכן. 5. תיבת אותו נמחק. 6. ל"ל איתא מוסיף כו'. 7. ל"ל ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו. 8. ל"ל לקרבנות טומאתו.

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הל' ז ופ"ד מהל' תמורה הל"ב:

לד ב מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הל"ד:

לה ג מיי' שם הל"ו: לו ד מיי' שם פ"ה הל"ז:

נוסחת הריב"ן

ז] (ושלמים) ליתא בכ"י: ב] (אבל) ליתא בכ"י: ג] ומ': ד] ולא ולד: ה] ומ': ו] שהקדיש: ז] (אף) ליתא בכ"י: ח] תורת אשם פסול עליו. גליון ע"א: ט] ומש"כ בא גזבר: י] לשם עולה: כ] כדאמר כל הני ליטני וכו' כל"ל והשאר ליתא: ל] למכתב בהו: מ] גליון ומי קשיא: נ] אשם הוא הוא קרב: ס] דלאו: ע] ומשני לר"ע כו': פ] מדמ"ק: צ] וכן שאר מחיבי:

מוסף רש"י

באשם רועה. עד שיומס וימכר ויפלו דמיו לקין המזבח עולה בשר לשם ועורה לכהנים, זה מדרש דרש יהודע הכהן בשקלים ובתמורה (ב"ק קי:). **אשם שניתק לרעייה.** שמתו בעליו או נתכפרו בחטר, וחטאת ואשם אינן בחין נדבה, ומשנתכפרו בחטר אין מקנה לזה, וגבי חטאת הילכתא גמירי לה דמתה, ובאשם גמירי הלכתא כל שבחטאת מתה באשם רועה, ואם ניתקו מעליו והשליכו לאפר לרעות שיתאבד ויפלו בו מום שיוכל לפדותו ולהוציאו לחולין, וכל הרועים דמיהם טופלים לנדבה, ומה היא נדבה, שאם שופרות היו במקדש וכתוב עליהן נדבה ושם היו נותנין כל מותר דמי חטאת ואשם ומביאין מהם קין המזבח עולות, בשר לשם ועורות לכהנים, שהו מדרשו של יהודע הכהן בתוס' תמורה (כג:) וזה לא המתין עד שיומס ומשניתקו לרעייה שחטו סתם, כשר לעולת קין המזבח הואיל וסוף סוף דמיו לכך היו עומדים (פסחים עג. וכעי"ז זבחים ה. ומנחות ד. ותמורה יח.).

פי' הרא"ש

למה לי קרא לחטאת ואשם למעוטי דאינן קרבין הא הלכתא גמירי לה דלמיתה אזלי: הלכתא גמירי לה כל שבחטאת מתה באשם רועה. תרגמ עד שתסתאב ויביא בדמיה עולה אבל איהו גופא לא: אשם שניתק לרעיה שמסרו לרועה ואח"כ שחטו לשם עולה כשר. הלכה היא בנזיר כמו ו) אמר מר. ותו ליכא דמשמע דוקא בנזיר היא הלכה אבל לא בשאר חיובי קרבנות: והתניא ושאר חייבי קינין שבתורה כגון זב וזבה ויולדת:

ו) משמע דלפני רבינו לא היה הגירסא בגמ' אמר מר הלכה היא.

שהפרישו מעות לקיניהן. ואמ"כ העשירו [ג]כגון מצורע אם חייבי חטאת ועולה הן אם רצה להוסיף עליהן ולהביא [ד] מהן חטאת בהמה יביא: **מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה.** ואין חוששין לדמי חטאת שבהן [ה]: **תנא נזיר וחייבי קיני דמו ליה.** דנזיר [ו] טמא מביא קינין והואיל דקי"ל גבי נזיר טמא הכי אמר' נמי לגבי נזיר טהור שאם מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה: **ולאפוקי מהא דתניא מי שהיה מחוייב חטאת ואמר הרי עלי** [ז]**עולה לנדבה והפריש מעות ואמר אלו לחובתי רצה להביא בהן חטאת בהמה לא יביא מת והיו לו מעות סתומים ילכו לים המלח אמר רב אשי הא דאמרת מפורשין לא לא תימא דאמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי ואלו לשלמי אלא אפי' אמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי מפורשין הן ואיכא דאמרי אמר רב אשי לא תימא עד דאמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי אלא אפילו אמר אלו לחובתי הרי הן כמפורשין אמר רבא הא דאמרן מעות סתומין יפלו לנדבה אם נפלה דמי חטאת מביניהן הרי הן כמפורשין תניא**

שהפרישו מעות לקיניהם רצה להביא בהן חטאת בהמה יביא עולת בהמה יביא מת [א]והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה תנא נזיר וחייבי קינין דדמו ליה ולאפוקי מהא [ב]דתניא [ג]מי שהיה מחוייב חטאת ואמר הרי עלי עולה והפריש מעות ואמר הרי אלו לחובתי רצה להביא בהן חטאת בהמה לא יביא עולת בהמה לא יביא מת והיו לו מעות סתומים ילכו לים המלח אמר רב אשי הא דאמרת מפורשין לא לא תימא דאמרת אלו לחטאתי ואלו לעולתי ואלו לשלמי אלא אפי' אמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי מפורשין הן ואיכא דאמרי אמר רב אשי [ד]לא תימא עד דאמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי אלא אפילו אמר אלו לחובתי הרי הן כמפורשין אמר רבא הא דאמרן מעות סתומין יפלו לנדבה אם נפלה דמי חטאת מביניהן הרי הן כמפורשין

תניא

מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה. אע"פ שדמי חטאת מעורבין בהן: **תני** נזיר וכל דדמי ליה. י"מ דהלכה כך נשנית נזיר וכל דדמי ליה. ואע"ת במאי דמי לנזיר שמביאין [1] על דבר אחד שני קרבנות כמו נזיר על נזירותו ויולדת ומצורע שמביאים גם הם על ד"א ב' קרבנות: **ולאפוקי מהאי תנא.** כלומר ר' יוחנן דקאמר הלכה היא בנזיר דמשמע בנזיר ולא דבר אחר לאפוקי מהאי תנא דתניא מי שמחוייב חטאת שאכל חלב ואמר הרי עלי עולה דהיינו נדבה והרי הוא מחוייב חטאת ועולה א) [וחטאת] לא[2] [על] דבר אחד הן שהחטאת בא על החלב והעולה בנדר והפרים מעות ואמר (בשם)[3] כשהפרים אלו לחובתי ומשמע לכל מה שהיה חייב לפיכך אם רצה להביא בכולן חטאת בהמה לא יביא עולת בהמה לא יביא מפני שהן מעורבין ואין לו תקנה עד שיביא ב' בהמות ויאמר כל מה שיש במעות אלו לקדושת חטאת יחול על בהמה זו[4] ול"ע דמאי שנא דלעיל גבי הפרים מעות רצה להביא חטאת בהן יביא עולה יביא ולא אמרינן דהפרשה היתה לשניהם דוקא אלא בידו להביא מכולן (אלא) או חטאת או עולה וכן לעיל כי מפרים מעות לנזירותו אמר מפני שראויין להביא בכולן שלמים ושמא י"ל כי אמר בלשון זה לחובתי משמע לכל מה שהוא חייב הילכך הפרשה היתה לשניהם ולא יוכל להביא בכולן אחד מהם אבל לנזירותו או לנרעתו משמע שפיר למקצת נזירותו או למקצת נרעתו ועוד יש לחלק היכא דהפרים לנזירותו או לנרעתו ב] וכל[5] קרבנות נזיר ויולדת ונרעת בני חד בקתא ג) (יולדה) לכך יכול להביא מתחילה מכל דמי הקן פרידה אחת או חטאת או עולה הילכך כשהעשיר מביא מכולן או חטאת או עולה אבל הכא דמחוייב חטאת מחלב שאכל ועולה נדורה לאו בני חד בקתא אינון וכשמפרים מעות ג] לשמם אין יכול להביא מכולן אחת מהן: **מת** והיו לו מעות סתומים ילכו לים המלח וכו'. דכיון דלא מייתי חטאת ועולה אחד מילתא לא גמירי בה הילכתא דיפלו לנדבה אלא כשהחטאת והעולה באין בשביל דבר א' אבל היכא שהחטאת באה על החלב והעולה נדורה לא גמירי בה דיפלו לנדבה: ולאפוקי מהאי תנא. פי' דלא דמי נזיר למלתיה דהאי תנא ולא פליג ר' יוחנן אהאי תנא ולא האי תנא אר' יוחנן: **הא** דאמרת מפורשים לא. שנינו במשניות דמי חטאת ילכו לים המלח וכו' ולא אמרי' יפלו כולן לנדבה לא תימא דוקא אלו לחטאתי[6] כגון שהפרים ג' צבורין כל אחד בפני עצמו אבל בצבור אחד נדבה אלא אפי' שהפרים בצבור אחד ואמר אלו יהא לחטאתי

שהפרישו מעות לקיניהן. ואמ"כ העשירו [ג]כגון מצורע אם חייבי חטאת ועולה הן אם רצה להוסיף עליהן ולהביא [ד] מהן חטאת בהמה יביא: **מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה.** ואין חוששין לדמי חטאת שבהן [ה]: **תנא נזיר וחייבי קיני דמו ליה.** דנזיר [ו] טמא מביא קינין והואיל דקי"ל גבי נזיר טמא הכי אמר' נמי לגבי נזיר טהור שאם מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה: **ולאפוקי מהא דתניא מי שהיה מחוייב חטאת ואמר הרי עלי** [ז]**עולה לנדבה והפריש מעות ואמר אלו לחובתי רצה להביא בהן חטאת בהמה לא יביא עולת בהמה לא יביא מת והיו לו מעות סתומים ילכו לים המלח אמר רב אשי הא דאמרת מפורשין לא לא תימא דאמרת אלו לחטאתי ואלו לעולתי ואלו לשלמי אלא אפי' אמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי מפורשין הן ואיכא דאמרי אמר רב אשי [ד]לא תימא עד דאמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי אלא אפילו אמר אלו לחובתי הרי הן כמפורשין אמר רבא הא דאמרן מעות סתומין יפלו לנדבה אם נפלה דמי חטאת מביניהן הרי הן כמפורשין

תניא

ולשלמי ולעולתי ולא הפרידם כלל מפורשין הן פי' מפורשים בתערובת ולא נישנית בהן ההלכה דנימא כיון דדמי חטאת מעורבין בהם יפלו לנדבה אלא אדרבה כולן יבאו ליס המלח ולאו היינו דין דמפורשין דמתניתין דקאמר דעולה תקרב עולה דהתם מבוררין הן מבוררין דמים הללו לחטאת והללו לשלמים כל אחד קרב כדינו ודמי חטאת ליס המלח ולהאי לישנא כי גמירי דסתומים יפלו לנדבה היינו כי אמר אלו לחובתי: הגה"ה יש לתת טעם בדבר כשאמר לקרבנות נזירותי הוו סתומין גמורין שאין במשמעות לשונו חטאת יותר משאר קרבנות ד]דכמו שהחטאת באה לחובה כך עולה לחובה ולא לנדבה: הגה"ה איכא דאמרי כי אמר לחובתי נמי כמפורשין בתערובת הן וילכו ליס המלח דלחובתי משמע לכל חובתי בין לחטאת בין לעולה וסתומים דיפלו לנדבה ה] היינו כי אמר לקרבנות נזירותי שלא פירש חטאת בהן ומ"מ משמע נמי דלכל קרבנות קאמר ולא היה יכול להביא בכולן קרבן ז' אבל אמר לנזירותי גרידא שלא הזכיר קרבנות יוכל להביא בכולן קרבן ז' דלמקצת נזירותו משמע ואם מת הלכה[7] נתקבלה בנזיר יפלו לנדבה [8] שהרי יכול להביא בכולן עולה וקשה דא"כ כי אמר לחובתי דילכו ליס המלח ואפי' בנזיר וא"כ מאי האי דקאמר לעיל ולאפוקי מהאי תנא כו' וכיון[8] דההוא תנא חייבי כגון דקאמר לחובתי ו]מהא משייעו דילכו ליס המלח והלא[9] גם בנזירות נמי כי אמר לחובתי אמרי' להאי לישנא דילכו ליס המלח בשלמא לפי' ז] ר"ת ניחא אלא לפי' רש"י מאי מפקא וי"ל דסיפא דברייתא לעיל[10] מפקא דקתני מת והיו לו מעות סתומין שלא הזכיר עליהם לחובתי אלא אמר אלו יהיו לקרבנותי ילכו ליס המלח דאי אריש דוקא קאי היכא דאמר לחובתי לימא מת ילכו ליס המלח דמאי האי דקאמר מת והיו לו מעות סתומין והא בריש נמי בסתומין קיימי אלא ודאי אתי למימר סתומים אחריני שלא הזכיר בריש דבריש חייבי דאמר לחובתי וסיפא אתי למימר דאפילו כי אמר לקרבנותי דילכו ליס המלח וכה"ג כי אמר לקרבנות נזירותי יפלו לנדבה: **אמר רבא הא דאמרן סתומין יפלו לנדבה אם נפלה דמי חטאת מביניהם** [הוה] כמו שהפרים מן קצת הצבור ואמר אלו לחטאת ונשאר נזירותי לעולה ולשלמים ומת הרי שאר המעות כמפורשין ואף שהן סתומים בהא לא אמרי' דיפלו כולן לנדבה אלא יביא חציין לשלמים והלכה לא נשנית אלא כשדמי חטאת מעורבין בהן ו"ת התינה לר' יוחנן דאמר הלכה בנזיר אומר[11] דכך נתקבלה ההלכה אלא ה]לר"ש בן לוי דדרים קרא דמותר נדר לנדבה אפילו אין דמי חטאת מעורבין בהן יפלו לנדבה דהאי נמי מותר נדר הוא דכל קרבנות נזיר בנדר הם באים וי"ל דסברא הוא להעמיד קרא כשדמי חטאת מעורבים בהן דוקא דהכי משכחת בעלמא דמותר חטאת בא לנדבה כדאמר בפ' ולד חטאת (תמורה דף כג:) ובזבחים בפרק טבול יום (דף קג.) זה מדרש דרש יהוידע הכהן אשם הוא לכהן[12] אשם הוא לה' להביא כל דבר הבא ממותר אשם ב] ® ממותר חטאת יצקת בהם בהמה והבשר לבעלים והעורות לכהנים ולפי שמצינו בעלמא דמותר חטאת באין לנדבה סברא להעמיד זה הפסוק היכא שהפרים מעות ודמי חטאת מעורבין בהן:

תניא

בהם קדום בקדושת עולה יתחלל על בהמה זו וי"ע כו'. 5. ל"ל וכל. 6. ל"ל אלו לחטאתי ואלו לעולתי וכו' כגון שהפרים כו'. 7. בס"ת בלא הלכה. וי"ל בלא הלכה דנתקבלה. ועי' ב"ר. 8. ל"ל כיון. 9. נדל"ל דהלא. 10. תיבת לעיל נמחק. 11. ל"ל אפשר. 12. תיבת לכהן נמחק.

מסורת הש"ס

ג) תוספ' פ"ג דמעילה [ע"ש], ב) ר"ג נמי, ג) ס"ג מיהו,

נוסחת הריב"ן

ג) אם מחוייבי חטאת ועולה הן כגון מצורע שהביא חטאת בהמה ועולת בהמה אם רצה להוסיף עליהן ולהביא מהן חטאת יביא הס"ד: ב) בכ"י כתוב כאן הד"ה ע"ג שכתוב לקמן אחר תיבות ילכו ליס המלח: ג) עולת נדבה: ד) ובעולה בב"ג על מעשה אחד: ה) (שמא) ליתא בכ"י: ו) מתוייבת: ז) והיינו: ח) ה"ד שתומין דאמר יפלו לנדבה כגון שהפרישן ביחד קתם ג"ד לא תימא: ט) אלא דאמר:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שהפרישו וכו' ולהביא בהן חטאת: (ב) ד"ה ולאפוקי וכו' נדורה בפני עצמו כמפורש דמי והיינו לאפוקי מהאי תנא:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הא דאמרת וכו' שהרי יכול להביא בבולן עולה. ל"ק למתוק התיבות שהרי יכול להביא בכולן עולה דהמה ט"ס: תוס' ד"ה אמר רבא וכו'. ממותר חטאת יצקת בהם בהמה והבשר לשם כל"ל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה ולאפוקי מהאי תנא וכו' והרי הוא מחוייב חטאת ועולה וחטאת. תי' וחטאת נמחק: ב) בא"ד וכל קרבנות נזיר ויולדת ונרעת בני חד בקתא. נ"ב עי' כתובות דף קג: ג) בא"ד וכשמפרים מעות לשמים כל"ל: ד) ד"ה הא דאמרת מפורשין לא וכו' הגה"ה יש לתת טעם בדבר וכו' דכמו שהחטאת באה לחובה כך עולה לחובה ולא לנדבה מן תי' דכמו עד לנדבה נמחקו. וג"ב אבל לחובתי משמע חטאת יותר משאר קרבנות שהחטאת באה לעולם חובה כל"ל ג"מ. ודבריס אלו שייכים לקמן אחר תי' הייט כי אמר לקרבנות נזירותי. ג"מ: ה) בא"ד היינו כי אמר לקרבנות נזירותי. נ"ב כאן שייכא הגה"ה לעיל: ו) בא"ד וכיון דהוה תנא חייבי כגון דקאמר לחובתי מהא משייעו. תיבות מהא משייעו נמחקו וב"ב משו"ה מסייט. ג"מ: ז) בא"ד בשלמא לפי' ראשון ניחא אלא לפי' השני כל"ל. ג"מ: ח) ד"ה אמר רבא וכו' אלא לרשב"ל כל"ל: ט) בא"ד כל דבר הבא ממותר אשם ומותר כל"ל:

הגהות התוספות

1. ל"ל ויש לומר דדמי לנזיר שמביאין כו'. 2. בס"ת אלא. 3. ל"ל ואמר בשעה שהפרים. 4. ל"ל ומה שיש

עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פ"ה מהל' פסולי מוקדשין הל"י:

לח ב מיי' שם הל' יג וע"ש בהשגות וכ"מ:

לט ג מיי' פ"ט מהל' מזיקות הל"ד:

פי' הרא"ש

רצה להביא חטאת בהמה יביא וכו' [ולא] מבעיא שאם ירצה להביא בכל המעות חטאת העוף או עולת העוף [דמביא] דלשם עופות (לא) הופרשו אלא אפי' בהמה יכול להביא בהם אם העשיר: תנא נזיר וה"ה לחייבי קינין דדמי ליה שמחוייבים חטאת ועולה כמו נזיר: ולאפוקי מהא דתניא מי שהיה מחויב חטאת שעבר על א' מכל חייבי כריתות שמביאין על שגגתן חטאת ואמר הרי עלי עולה והפריש מעות ואמר אלו לחובתי משמע לכל מה שחייב והרי הוא מחוייב חטאת ועולה או דלמא לחובת חטאת קאמר או לחובת עולה קאמר או לשניהם קאמר. אינו יכול להביא בכולן חטאת ולא בכולן עולה אלא בחציין חטאת ובחציין עולה דמעורבי' הם דמי חטאת ודמי עולה. ואם רוצה להביא בהם חטאת יקח מעות אחרים ויאמר אם דמי חטאת הם הרי טוב. ואם דמי עולה הם הרי הם מחוללים על מעות הללו ויקח בראשון חטאת ובשניה עולה. וכן אם ירצה להביא מהם עולה יעשה כך ואם רוצה להביא בהם חטאת ועולה יביא ב' בהמות ויאמר מה שיש במעות הללו דמי חטאת יהיו מחוללים על בהמה. ודמי עולה על בהמה זו. ולא דמי להא דאמרי' לעיל רצה להביא חטאת בהמה יביא עולת העוף יביא דהתם בני חדא בקתא נינהו דשניהם על דבר א' באו. מת והיו לו מעות סתומים כלומר והניח מעות אלו סתומים ולא בירר אם לחטאת אם לעולה או לשניהם כדפר' ילכו לים המלח דלא גמירי דיפלו לנדבה אלא היכא דבאין לחובת דבר אחר. ור"ת פי' ולאפוקי הא דתניא דהאי תנא פליג אמתני' ולית ליה

ו) הילכך הוא כחייבי קינין: אלא אפי' אמר אלו לחטאתי לעולתי ולשלמי מפורשי' הן כיון דהזכיר שם קרבן דלא גמירי סתומים יפלו בנדבה אלא בסתומים לגמרי כגון דאמר אלו לחובתי או לקרבנותי אלא אפי' אמר אלו לחובתי מפורשים הם ולא מקרי סתומים אלא באלו לקרבנותי אבל לחובתי יש בשמעא לשון חטאת דאינה באה כי אם חובה וכל היכא שנתפרשה החטאת לא גמירי: דאמר רבא אם נפלה דמי חטאת מביניהן כגון שאמר אלו לחטאתי:

ז) נראה דל"ל ולית ליה הא דתניא בברייתא אלא הרי הוא כחייבי קינין:

תניא כוותיה דרבא אלו לחטאתי והשאר לשאר נזירותי דמי **חטאת ילכו לים המלח.** [וגמא] מיירי ובתוספ׳ (פ״ח דמעילה) גרסי׳ בהדיא ומת: **והשאר** חציו לעולה וחציו לשלמים. דולמי עומדין לשניהם כיון דאמר והשאר לשאר נזירותי הוי כאילו אמר לקרבנות נזירותי דאינו יכול [להביא מכלן] המעות מ׳ מהן או עולה או [ג] חטאת כדפריסית (לעיל עמוד א׳ ד״ה ולאפוקי) [ואין לו תקנה עד] שיביא [ב׳] בהמות ומחלל המעות עליהם ואומר בכל מקום שיש בהם דמי עולה שיש בהם מעילה ולאו דוקא בכולן דה״ה כרובן דא״א [אי] דליכא בהן דמי עולה: ואין מועלין במקצתן. דשמא כל הנך מעות דשלמים ניגהו ודלמי שלמים אין מועלין מידי דהוה אשלמים מחיים: **והשאר יפלו לנדבה.** שהרי דמי חטאת מעורבין בהן והלכה היא בנזיר ולר״ש בן לקיש כדאית ליה [ד]: ומועלין בכולן. בשביל דמי חטאת המעורבין בהן והן בני מעילה: ואין מועלים במקצתן. כי אותו מקצת ראוי לבוא כולו שלמים והקשה הר״ש [דלמה] לא ימעלו אפילו במקצת כיון דנופלין כולן לנדבה דהייגו עולת קין למזבח משמתם לה בדמי עולה ולריך לומר דעד שעת הקרבה שמקריבו לעולה לא נפק משם שלמים שהיו עליהם עד הנה:

אבל בהמה הרי היא כמפורשת. ולכאורה אייר בבהמה דחזיא ליה לנזיר כמו בבשר שקריבה חטאת וכבש שקרב עולה ואיל שקרב שלמים וכמפורשין[3] דקאמר רב הונא הייגו שיקריב כל אחד קרבנו[4] כדייגה וקמ״ל דה״ק הונא שהי׳ פירש זה לחטאת זה לעולה זה לשלמים מ״מ קריבי כל חד וחד כי דייגה ולא נראה דא״כ מאי קמ״ל רב הונא והא מתני׳ היא דמייתי בסמוך דשב״ג אומר הביא ג׳ בהמות ולא פירש כו׳ ועוד דמסתמא איירי רב הונא בהך מיעוטא דבהמה דממעט[5] נמי ממעטא דהייגו נסכא וסולת קורות דלא חזי להקרבה לב״ע דאייר בבהמה דלא חזיא לנזיר כגון ג׳ פריס או ג׳ שעירים דנזיר איל וכבש וכבשה הוא דאיכא והא דקאמר רב הונא כמפורשת ר״ל כמפורש׳ בתערובת מאותן[6] כולן כמו שבמפורשין דלעיל ה] גבי אלא אפילו לחטאתו ולעולתו ולשלמיו מפורשין הן דהוי פירושו מפורשים בתערובת דמיין[7] והולכין לאיבוד ולא״ת כיון דמייר בבהמה דלא חזיא לנזיר בהקרבה כדפרישי׳ אלא כגון שלשה פריס או שלשה שעירים מה לי בעלי מומין מה לי בתמימים כי היכי דבעלי מומין חשיב סתומין הכי נמי בתמימים וי״ל דתמימים[8] ודאי אע״ג דלא חזיא להקרבה לנזיר כ״א דמי מ״מ חל עליה קדושת הגוף [דאיכא] נפדית בלא מום מידי דהוה אמקדש זכר לדמיו שלא הקדיש הדבר עצמו לעולה אלא לקנות בדמיו לעולה דהייגו לדמי עולה דקדוש קדושת הגוף ואם תאמר ומי דמי התם בידו להקדישן קדושת הגוף לעולה גופה אבל הכא אין בידו להקדישן לנזירות דהא לא חזיא כדפריסית וי״ל דסבר לה כרבנן דתמורה (דף יט:) דאמרי המפרישן נקבה לאשם אע״ג דלא חזיא לאשם שהוא בא זכר מ״מ חל עליה קדושת הגוף דבעי מום לפדות עליה ואם תאמר סוף סוף קשה דמאי שנא תמימים דהכא [ו] וההוא דתמורה (דהני) דהמפרישן נקבה לאשם מהמקדש זכר [ז] לידי נסכים דלא נחתא ליה קדושת הגוף כדאמרינן בשבועות (דף יפ.). משום דגופיה לא חזיא לנסכים וי״ל דלא דמי דהתם כל שאם נקרב אבל תמימים דהכא ונקבה דתמורה נהי דלא חזי לקדושת הגוף דהאי קרבן שהפרישן עליו מ״מ רחוי לקרבן אחר ה״נ[9] בבהמה ולא״ת ונהי דנחתא עלייהו קדושת הגוף ובעיא מום לפדות עליו סוף סוף לדמי קיימי א״כ מאי שנא תמימים וי״ל דשנא ושנא דבעלא מום רחויה לימכר מיד ולקנות קרבנות נזיר ג׳ בהמות הלריכים לו אבל תמימים לא חזיא לימכר מיד כדפרישית דבעי מום לפדות עליו ואיכא שהייה ופר״ת כיון דשהה אלנו לזמן מרובה חיישינן אולי נתן לבו להזכיר שם חטאת על אחת מהם אף לא בירר והוי כאומר לחטאתו ולעולתו ולשלמיו דהוו מעורבין[10] בתערובת והוליכו[11] לאבוד ויש להוסיף ולתת טעם דמעות ובעלא מום דחזו ליה לאלתר ולקנות[11] בהן הקרבנות עצמן הלריכין לנזיר לכך ליכא למיחש שמא נתן לבו לפרש בתערובת דלמה יפרש בלבו בתערובת הואיל ובידו לפרש ולברר מיד כשיקרבו הקרבנות ז] ענין הלריכין לנזיר אבל היכא דליכא שהייה ליכא למימר הכי: **אבל** נסכא לא אבל סואר קורות לבנות[12]. האי אבל קאי אממתני׳ דקתני מעות סתומין יפלו לנדבה ועלה קאי דוקא המעות אבל הפרישן ג׳ נסכות או ג׳ קורות אין להם דין סתומין אלא דין מפורשין בתערובת דהולכין כולן לאבוד וטעמא משום שהייה כדפרישית דאין דרך למכור כספיו מיד עד שימצא אדם הלריך להם וימכרם ביוקר ח) לר״נ נסכא נמי חשיב סתומין שפעמים שקונין מיד אבל קורות דרך להשהות עד שימצא אדם הלריך לקנותם לצורך הבנין: **אלא** [מעתה] מעות ולא עופות. לכאורה משמע דמיירי בעופות דלא חזי להקרבה כגון חוזין ותרנגולין דומיא דנסכא וסולת קורות דממעט נמי לעיל ממעות וא״ת לומר כן לחוזין ותרנגולין לשום קרבן לא חיילא קדושת הגוף עליהן ויכול למוכרן לאלתר בלא מום והוי להו בהמה[13] בעלת מום דחשיב לעיל כמעות ועוד דההוא דרב חסדא דמייתי עלה מייתי בתורין ובני יונה וה״נ[14] יש לפרש הגך עופות בתורין ובני יונה וא״ת סוף סוף הא בנזיר קיימינן ובנזיר לא חזו כלל ואיהנו נמי הוו להו לגבי נזיר כמו חוזין ותרנגולין וי״ל כיון דחזי לשום קרבן חיילא קדושת הגוף עלייהו מידי דהוה אפרים ואשעירים דפירשנו לעיל ומיהו אכתי קשה דאי חיילא עלייהו קדושת הגוף מו לא מיפרקי (דמיו) דאין לעופות פדיון אפילו כשיפול בהם מום ש״כ אין לאוי לנזיר כלל לא לימכר ולא להקריב קרבנותיו ועוד דהשיב דרב חסדא דמייתי עלה מיירי בחייבי קיינן משמע דאלו פירכא קיינן לכך נ״ל דמיירי ודאי קיינן[15] כמו זב וחבה וכיולא בהן וגם[16] בחייבי קיינן דשייך[17] בהו דין סתומין כמו בנזיר כדאמרינן לעיל הילכתא האמור בנזיר וכל דאמר ליה כמו בחייבי קיינן ח״נ מיתוקם נמי אפילו בנזיר וכגון בנזיר טמא שלריך שתי תורין חד לחטאת וחד לעולה דבטמא נמי הילכתא כדמשמע בשילהי פירקין וה״פ מעות ולא עופות כלומר אם חייבי קיינן הפרים תורין ובני יונה ולא פירש בשעת לקיחה ומת קודם הקרבה לא הפר לה בעלה דלא יהבינן להו דין דסתומין לענין זה[18] שיקריב הכהן אי זה שירלה עולה לפי דבריך שאתה אומר מעות דוקא הוו סתומין ולא בהמה

תניא כוותיה דרבא [ח] אלו לחטאתי והשאר לשאר נזירותי דמי חטאת ילכו לים המלח והשאר יביא חציו לעולה וחציו לשלמים כדיון לשלמים ומועלין בכולן ואין מועלין במקצתן [ב] אלו לעולתי והשאר לשאר נזירותי דמי עולה יביאו עולה ומועלין בהן והשאר יפלו לנדבה ומועלין [א] בכולן ואין מועלין במקצתן א״ר הונא אמר רב לא שנו אלא מעות אבל בהמה הרי היא כמפורשת אמר ר״נ הא דאמרי בהמה הרי היא כמפורשת לא שנו אלא תמימה [ג] אבל בעלת מום הרי היא כסתומה אבל נסכא לא ור״נ בר יצחק אמר [ד] אפי׳ נסכא אבל סואר של קורות לא א״ל רב שימי בר אשי לרב פפא מאי טעמייהו דרבנן דאמרי מעות ולא בהמה ולא נסכא מעות ולא סוורא אלא מעתה מעות ולא עופות וכי תימא ה״נ אלא הא [ג] דאמר רב חסדא [ה] אין הקינין מתפרשות אלא אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן אמאי הא מעות גמירין לה אמר

להקרבה קיימי אלא לדמיהן דסתמת דמיילתא [ה] לצורך דמים [ו] הפרישו וכמעות סתומין דמיין ויפלו כולן לנדבה: **אבל נסכא.** אם הניח ג׳ חתיכות כסף הוו להו כמפורשין. הניח ג׳ חתיכות כסף כדי לקנות בחתם מהן חטאת ובחתם מהן עולה ובחתם מהן שלמים דמי חטאת ילכו לים המלח: **ור״נ בר יצחק אמר אפילו נסכא.** כסתומין דמי הואיל ולאוויין לעשות מהן מעות אבל ג׳ סואר של קורות כמפורשין דמי חד לחטאת וחד לעולה וחד לשלמים [ז]: **מ״ט דרבנן.** דרב [נחמן ורב] מ[ז] (ב) יצחק דאמרי מעות הוו כסתומין ולא נסכא ולא סואר של קורות אי משום דמעות גמירי לה דהוו כסתומין אבל מידי אחריגא לא: **אלא מעתה ולא עופות.** מסתמא הוו להו כמפורשין: ט) **וכ״ש ה״נ אלא הא דאמר רב חסדא אין הקינין מתפרשות כו׳ בלקיחת בעלים.** מן השוק שאם נאכל אחד מהם ב] אי פרח לאויר העולם קודם עשיית כהן יביא זוג לשני אלא [ח] ש״מ מדעופות הויין להו כסתומין וכדרב חסדא דהמה וסואר של קורות נמי הויין להו כסתומין: אמר

אמרי׳ קרבו עולות כדין סתומי׳ דאמרי׳ לעיל תנא נזיר וחייבי קיינן דדמי ליה ואע״ג דאמרי׳ אין מקריבין בעופות הייגו שלא יקחו עולת העוף משופר נדבה. אבל אם העוף קדוש כבר מקיצין בו והכי אמרי׳ פ׳ טרף בקלפי. אלא הא דאמר רב חסדא אין הקינין מתפרשות וכו׳. ואמאי והא מעות גמירי ולא דבר אחר וכיון שהפרישו הבעלים ולא פירשו הוי כמפורש שנתערבו והיאך נתפרשו בעשיית הכהן אלא ש״מ כהן יכול לברום כדכתיב ולקח ועשה אלמא עופות כסתומים. וה״ה נמי בהמה ונסכא וסואר של קורות ואם מת או הפר לה בעלה יפלו לנדבה. ולר״ל פרי׳ הכי כי היכי דאמר בבהמה ונסכא וסואר של קורות משום דרגיל לשהותם חיישי׳ שמא פירש. ה״נ במפרישן לחטאת או לעולה מסתבר שמא פירש ואם מת יומתו ולא אמר יפלו לנדבה וכן כל קן סתום לא יוכל להתברר עוד. אלא הא דאמר רב חסדא אין הקינין וכו׳ כדפי׳. אלא שמע מינה דלא חיישינן לשמא בירר וכן נמי בבהמה ונסכא וסואר. ג) וקשה אדפריך מדרבנן לפרוך מכמה משנ׳ דתנן בהן קן סתומה. אלמא דמתברר׳ אח״כ אע״פ שהפרישו סתומים וכ״ש כגון שהבעלים אומרים שלא בררו א״כ הא דרב

ח) מדכתי רבינו נראה שלא הי׳ גורס מה לחיתא לפנינו בגמ׳ הא דאמרי׳ בהמה הרי היא כמפורשת אלא ג״ש אלא תמימה: ב) נראה ג״ל וכי מת או היפר לא אמרינן דיפלו המעות לנדבה אלא יצאו כולן לים המלח: ג) נראה דצ״ל וקשה אדפריך מדרבנן ומדר״מ לפרוך ממכמה:

עין משפט נר מצוה

מ א מיי׳ פ״ט מהל׳ מזירות הל׳ ו ופ״ד מהל׳ מעילה הל׳ ג סמג עשין רי:
מא ב מיי׳ פ״ד מהל׳ מעילה סה ופ״ט מהל׳ מזירות הל׳ ז:
מב ג ד מיי׳ פ״ט מהל׳ מזירות הל״ב:
מג ה מיי׳ פ״ה מהל׳ פסולי מוקדשין הל׳ יא ופ״מ סה הל״ט:

מוסף רש״י

אין הקינין. של כל המוזכרי׳ בפרה. מתפרשות. לאו עולה ולאו חטאת (ערובין לז. יומא מא.). **אלא אי בלקיחת בעלים.** שאמרו בשעת לקיחה זו אני לוקח לעולה וזו לחטאת (ערובין לז:). אם כשקנאן אמר זה אני לוקח לעולה ואת זה לחטאת, שוב אין הכהן יכול לשנותן בעשייתן, ואם שינה פסול, ואם כשקנאן לא פירש, אע״פ שקרא לזה שם לאחר מכן, אין שם חל עליהם ויכול הכהן לשנותן (יומא מא. ובע״ז כריתות כח.). **אי בעשיית כהן.** אבל אם לקחום סתם ואחר כך קרא עליהן שם אין השם חל עליהן ויכול הכהן לשנותם (ערובין לז.). אם לא הפרישום הבעלים בשעת לקיחה יכול הכהן לעשות אחזה שיהא עולה וחטאת, ואף על גב דהפרישום בין לקיחה לעשייה לא קבעו השם ויכול הכהן לשנותן ולעשות את החטאת עולה (כריתות כח.).

פי׳ הרא״ש

והשאר לשאר נזירותי. דמי חטאת ילכו לים המלח. ובמת איירי ובתוס׳ תני בהדיא ומת: ומועלין בכולן ואין מועלין במקצתן. לי נראה לאו דוקא בכולן אלא ברובן: והשאר לנדבה. דדמי חטאת מעורבין בהן: ומועלין בכולן. משום דמי חטאת ואין מועלין במקצתן דאין מעילה בדמי שלמים: לא שנו אלא מעות. הא דאמר ר״י הלכה הוא בנזיר דיפלו לנדבה היינו דוקא במעות או בדבר הנומד לימכר לאלתר במעות אבל בהמה לא. שאם הפרישה בהמה בין א׳ בין ג׳ ואמר אלו לקרבנות נזירותי לא אמרי׳ אם מת או היפר דיפלו לנדבה. אלא הוי כחטאת מפורשת שנתערבה בעולה ושלמי׳ דימותו ואם דמים ילכו לים המלח. דלא נתקבל הלכה אלא למעות [אן] בדבר הנומד לימכר לאלתר במעות. לא שנו אלא תמימה לא שנו דבהמה ח). הרי׳ כמפורשת אלא תמימה לא מיירי בבהמות הראויות לקרבנות נזיר כגון כבש וכבשה ואיל. דא״כ היכי בעי רב שימי בר אשי לפלוגי בהא ולמימר דבהמה לא הוי׳ כמפורשת דהא מילתא דפשיטא היא. דא״א להיות בהם תערובת דכבשה על כרחין חטאת היה וכבש עולה ואיל שלמים כדקאמר רשב״ג בסמוך הפריש ג׳ בהמות ולא פירש הראוי לחטאת תקרב חטאת. אלא מיירי בבהמה שאינה ראויה לקרבנות נזיר כגון ג׳ פרים או פר א׳ דכיון שאינה עומדת לימכר לאלתר שצריך לרעות עד שתסתאב כרבנן דר״ש דאמרי׳ בפ׳ ואלו קדשים המפריש נקבה לאשם תרעה עד שתסתאב וכו׳ ר״ש אומר דתמכר בלא מום לא הוי׳ כמעות והוי כמפורש׳ שנתערבה וכי מת או הפר ב) לא תמות. אבל בעלת מום הוי׳ כמעות משום דעומדת לימכר מיד. והאי טעמא שייך לר״י דאית ליה הלכה היא בנזיר דאומר דוקא במעות נתקבלה ההלכה או בדבר הנומד לימכר לאלתר במעות. ולר״ל דיליף לה מקרא איכא לפרושי בה טעמא דחיישי׳ שמא באריכות הזמן פירש אלו דמים לחטאת. וא״א שיקריבו מהם עולה הלכך ילכו לים המלח: אבל נסכא לא. לא הויא כסתומה לא״ר אמרי׳ מכורכים מכמה לפי [שאין] שומתה ידועה ולא דמיה למעות. ולר״ל אינה נמכרת מיד עד שיחקרו לידע שומתה ואיכא למיחש שמא פי׳ מחצית׳ או שלישיתה לדמי חטאת: אפי׳ נסכא הוה כמעות משום דמוכרי׳ אותה לאלתר במעות או משום דהיא עצמה כמעות כיון שקונין בה וא״ל נמי אין צריך שהות בכמיכרה אבל סואר של קורות לא קבוצת קורות שקנה קורות לבנין ונמלך למוכרן אינו מוכרן לאלתר עד שיזמן לו אדם שצריך לבנות ויקנם ביוקר או יחליפו לו בדבר אחר: מאי טעמא דרבנן הנהו אמוראי דאמרי מעות ולא בהמה ולא נסכא ולא סואר של קורות א״כ מעות גמירי ולא דבר אחר אלא מעתה מעות ולא עופות כלומר קן לחובתו ולא פירש איזו לעולה ואיזו לחטאת כדא׳ לעיל מי שהיה

מסורת הש״ס

ח) תוספתא פ״ח דמעילה ע״ש, ב) כריתות כח. עירובין לז. יומא מא., ג) ל״ל לדמי. יעב״ץ, ד) בס״ת: וילכו, ה) ל״ל לרע״ש,

נוסחת הריב״ן

ח) הילכתא: ב) ושולה ושלמים: ג) תמימה: ד) אבל אם: ה) דלעולה: ו) הפרישן: ז) ודמי חטאת ילכו לים המלח: ח) וכ נמנן בר יצחק: ט) (וכ״מ ה״ג) ליתא בכ״י: י) אלא לאו:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ולא במקצתן שהרי דמי שלמים ביניהן ואיכא למימר שלמים הן הס״ד ותא״כ מ״ש אבל וכו׳ יקרבו בדתני מתניתין: (ב) ד״ה מ״ט דרבנן דרב נחמן ורב נחמן בר יצחק דאמרי:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ והשאר יפלו לנדבה ומועלין בהן אר״ש כו׳ כל״ל וכ״ה בתוספתא (ושבימתיים ל״ג. וכקושיית הר״מ בתוס׳):

הגהות מהר״ב רנשבורג

[א] רש״י ד״ה ומועלין בכולן וכו׳ מועלין בדמים. נ״ב ר״ל ה״ה הכא אע״ג דמת הוי כלה מת שהרי לאוי להקריבה דיפלו לנדבה. מ״מ: ב] ד״ה וכ״מ וכו׳ שאם נאבל מ׳ מהם. נ״ב ר״ל גבי קמומה דיגא הכי ועי׳ לעיל דף יב. מ״מ: ג] תוס׳ ד״ה והשאר וכו׳ אם עולה אם חטאת. מי׳ חטאת ממקן וכ״ג שלמים: ד] תוס׳ ד״ה והשאר וכו׳ כלאים ליה מקרא כל״ל: ה] תוס׳ ד״ה אבל וכו׳ כמו שבמפורשין דלעיל נ״ב עמוד מ׳ בד״ה מפורשין כו׳ כל״ל. מ״מ: ו] באד״ה דמאי שנא תמימים דהכא וההוא. מי׳ וההוא ממקן. וכ״ג ומקינה: ז] באד״ה מיד כשיקנה הקרבנות עצמן כל״ל:

הגהות התוספות

1. ל״ל ודמי שלמים בכל מקום שהם יהו מחוללים על בהמה זו. וכי נמיני׳ כו׳ כל״ל. 2. ל״ל דנסתמם ותיבת אם נמחק. 3. נדל״ל וכמפורשת. 4. ל״ל מקרבנותיו. 5. ל״ל כמו מעיטא דממעטו. 6. תיבת מאותן נמחק. 7. ל״ל דמתיס. 8. בס״ת דתמימה. 9. ל״ל דאיכא נמי. ותיבת ה״נ נמחק. 10. ל״ל מפורשין. 11. ל״ל דהכא והכוח. מי׳ והכוח נמחק. וכ״ג ומקינה: ז] באד״ה מיד כשיקנה הקרבנות עצמן כל״ל:

פי׳ הרא״ש (המשך)

מחייבים חטאת ואמר הרי עלי עולה והפריש מעות ואמר אלו לחובתי רצה להביא בהם חטאת לא יביא עולה לא יביא משום דחשבינן להו כמפורש ואין ידוע למה הכא נמי כיון דחשביתו לכל דבר מפורש חוץ ממעות. א״כ כשהפרישו קן לחובתו הוי כמפורש. ואין הדבר ידוע ולא יוכלו הבעלים או הכהן לברום שמא ישנה מעולה לחטאת ואם מת יומתו ולא

דחטיב בהמה כמפורש בתערובת אילו[1] נתן דעתו על אחת מהן חטאת וכן[2] גבי עופות נמי ליחוש לכך אם לא פירש בשעת הקיחה שמא נתן דעתו בין לקיחה להקרבה לגדר[3] בלבו חד לחטאת וחד לעולה ולא יוכל הכהן להקריב אותה איזה שירצה לחטאת ואיזה שירצה לעולה:

ג) **רבי תימא** ה"נ והא"ר חסדא כו'. וא"ת [ומאי] פריך והלא א] דאמרת[4] מעות ולא בהמה היינו משום דאיכא שהייה משום דבעו מוס כדפרישית אבל הני עופות אזו להקרבה ואין צריך שהייה ולכך אין לחוש שמא נתן דעתו לפרש בלבו אלו לחטאת ואלו לעולה דליהוו כמפורשין וי"ל (דנהי) דכיון[5] דלא פירשו הבעלים בשעת הקיחה שוב אין בידם להפרישׁ דהא בעו להתפרש בעשיית כהן ועשיית כהן אינו ביד הבעלים הילכך איכא למימר דאחר הקיחה אולי נתן לבו לפרשם בתערובת וא"ת הא אין מועיל פירוש הבעלים אחר הקיחה וי"ל דאין מועיל פירוש הבעלים אחר הקיחה לברר איזה יקרב חטאת ואיזה יקרב עולה

אמר ליה וליטעמיך הא דתנן רבן שמעון בן גמליאל אומר כו'. לימא נמי התם דכתמומין דמו דהא אמרת בהמה נסכא וסומר של קורות לאו כמפורשין דמו: **אמר ליה.** לעולם אימא לך דמעות ולא נסכא מעות ולא סומר והא דאמרת מעות ולא עופות התם לא אפשר דליהוו כמפורשין דהא כתיב בהו [6]ולקח ועשה דגלי לך רחמנא דלא ליהוו מפורשין אלא אי בעשיית כהן אי בלקיחת בעלים והא נמי דמותבינן לך מבהמה התם נמי לא אפשר (ה) דכתמומין דמו דמינכרא מילתא דכמפורשין דמו ולהכי פריך וכי תימא אין ה"נ והא"ר חסדא כו' אלא בעשיית מי

אמר ליה וליטעמיך הא דתנן רבן שמעון בן גמליאל אומר כו'. דתנן רשב"ג אומר הביא שלש בהמות ולא פירש הראויה לחטאת תקרב חטאת לעולה תקרב עולה לשלמים תקרב שלמים אמאי הא אמרת בהמה לאו כמפורשת דמיא אמר ליה התם [1]ולקח [2]ועשה אמר רחמנא אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן הכא נמי מ"מ מהני פירש בתערובת ואיכא למיחש דשמא נתן בדעתו לפרש אחר הקיחה האי לחטאת והאי לעולה דהוי בתערובת ומעתה לא יוכל הכהן להקריבם כרצונו איזה שירצה חטאת ואיזה שירצה עולה ולהכי פריך וכי תימא אין ה"ג והא"ר חסדא כו' אלא בעשיית כהן הכא נמי מ"מ מהני פירש בתערובת ואיכא למיחש דשמא נתן בדעתו לפרש אחר הקיחה האי לחטאת והאי לעולה דהוי בתערובת ומעתה לא יוכל הכהן להקריבם כרצונו איזה שירצה חטאת ואיזה שירצה עולה ולהכי פריך וכי תימא אין ה"ג והא"ר חסדא כו' אלא בעשיית הכהן מתפרשות ש"מ דאין לנו לחוש שנתנו הבעלים עיניהם עליהם מעולם או אפי' נתנו עיניהם עליהם אותה נתינה לא מעלה ולא מורדת כיון שלא הוציא הפירוש בפיו להדיא וה"ה לבהמה וסומר של קורות שיהיו כתמומין גמורים למילתייהו שיפלו לנדבה ולא נימא מעות דוקא כי היכי דעופות הוו כתמומין למילתייהו שהכהן עושה איזה שירצה חטאת ואיזה שירצה עולה ע"כ שיטת התוס' והקשה הר"מ כיון דמעשיית הכהן פריך כדפרישית א"כ אדמקשינן מדרב חסדא תיקשי ליה מכמה משניות דמס' קינין דאיירי בקינין סתומין פירוש שלא פירשו הבעלים בשעת קיחה דמשמע שהכהן מברר בעשייתו וע"ק מאי פריך דהיכי ניחוש שהבעלים בירורם איפכא ממה שהכהן עושה והלא הם מביאים אותם לכהן להקריבם בדעתו איזה שירצה לעולה ואיזה שירצה לחטאת וא"כ[7] לא פירשום כלל ולעולם אימא לך דהיכא דלא הביאום לכהן דהוו כמפורשים בתערובת כמו נסכא וסומר של קורות [ומאי] פריך וע"ק היאך יועיל [פרישת] הבעלים בתערובת אחר הקיחה דחיישינן אולי נתן בדעתו לפרש ששוב לא יוכל הכהן לשנותם יותר מאילו אמר בהדיא זה חטאת וזה עולה דאינו מועיל אחר הקיחה כדאמר או בלקיחת בעלים או בעשיית הכהן לכ"ג להר"ס דפריך אהא דאמר לעיל מעות ולא בהמה פי' משום דאיכא שהייה ושמא נתן בדעתו לפרש בתערובת בימי השהייה דהיינו בימים שבין שעת הפרשה לשעת הקרבה ואפי' ג] בתערובת כשמזכיר בפירוש איזו לחטאת ואיזו לעולה דאיכא לאחר הקבוע זה לחטאת וזה לעולה פריך[8] והא"ר חסדא כו' אלמא לא מהני פירוש הבעלים בין הקיחה דהיינו הפרשה ובין שעת הקרבה גבי קינין ומסתמא ה"ה גבי שאר קרבנות ע"כ פי' הר"ס וקשה דהא דקאמר רב חסדא אין הקינין מתפרשות משמע דוקא קינין מדלא קאמר אין הקרבנות ועוד אפי' אמ"ל דילף שאר קרבנות מקינין מ"מ אין סברא הוא[9] לדמות לקינין אלא קרבן דחזי להקרבה הן עצמן דומיא דקינין אבל נסכא וסומר קורות לא וכן פריס ושעירים לגבי נזיר דלא חזו להקרבה גופייהו ליכא למילף להו מקינין ועוד מה לו להאריך בלשונו כ"כ דקאמר מאי טעמייהו דרבנן דקאמרי מעות ולא בהמה וכו' לעיל נאלתר ה"ל לאקשויי אדב הוא דאמר אבל בהמה הרי היא כמפורשת אינו ולאוכוחי דלא מהני [פרישת] הבעלים בינו ובינו[10] לפי שיטת הר"ס וגם הלשון קשה[11] דמסיק ואמר והא מעות גמירי לפירושו[12] ועוד קשה לאותו טעם שפירשו התוס' דהא דאמר מעות ולא בהמה ולא נסכא דכיון דאיכא שהייה חיישינן שמא נתן לבו לפרשם בתערובת באותו הזמן והשיהוי וזהו דוחק גדול שטעם זה אינו רמוז כלל בספר לכך נראה בסוגיא[13] לפרש הסוגיא כפי' הקונטרס דהא דקאמר מעות ולא בהמה ולא נסכא וכו' ד] מ"ט[14] משום שהייה הוא ומיהו אין הטעם משום חששא [כי פירש] בתערובת בלבו אלא משום דאין לך אלא בלשון[15] ההלכה שנשנית מעות סתומים יפלו לנדבה בלשון המשנה ועל זה קאמר דוקא מעות גמירי ולא בהמה פי' ולא בהמה תמימה דלא חזיא לנזיר להקרבה כגון פרים או שעיריס וכן נסכא וסומר קורות והיא היא דרבותא[16] משמיענו אותנו הגך אמוראי שלא תאמר דהלכה נתקבלה בכל מילי דלא חזי להקרבה דומיא דמעות כמו נסכא וסומר קורות ופרים לגבי נזיר זה אין לך לומר דדוקא מעות גמירי (תימא) שנופלין לנדבה הילכך אין לך אלא ההלכה ומיהו בהמה בעלת מום בכלל מעות היא כיון דחזי לדמי לנאלתר כמו מעות ואפי' נשנית הלכה בהדיא מעות בהמה בעלת מום בכלל כיון דדמיא למעות לגמרי ה] (דדמי למעות לנאלתר) הך לדחזיא[17] לדמי לנאלתר וכה"ג אמרי' לעיל תנא בנזיר כל מילי דדמי ליה אבל נסכא וסומר קורות דלא חזי לדמי לנאלתר כדפירש ג) בפרק ראשון אותו ואלו נתמעט מכלל הלכה שנשנית מעות והשתא פריך דקאמר מאי טעמא דרבנן דאמרי מעות ולא בהמה וכו' אלא מעתה דקאמר מעות דוקא גמירי מעות ולא עופות בתמיה פי' אם אחד מחייבי קינין או נזיר טמא שהפרים תורין ובני יונה סתומין שלא פירש בשעת קיחה ומת ה"ג דלא יפלו לנדבה ולא נחשבם כמעות סתומין וכ"ת אין ה"ג והא [אמר] רב חסדא כו' פי' דהיכא דלא פירשום הבעלים בשעת קיחה דאין מתפרשות אלא בעשיית הכהן כלומר דאין להם שום דין פירוש אלא יש להם דין סתומים לכל מילי בין לענין שכהן יעשה איזה שירצה עולה ובין לענין שיפלו לנדבה במעות סתומין אם מתו הבעלים קודם הקרבה כך יש לפרש הקושיא דפריך לדרב[18] חסדא לפי' הקונטרס ולא מעשיית הכהן קפריך כמו לפי' ראשון דלא היה מקשה[19] אלא כדפרישית דמשמע ליה דאם לא נתפרשו בלקיחה תו לא חשיב כמפורשים אלא כסתומין לכל מילי ואף לענין זה הוו כסתומין דיפלו לנדבה וא"ת ואכתי ומאי[20] פריך מרב חסדא לפי' זה ודילמא רב חסדא לא איירי אלא לענין זה שלא יוכלו הבעלים לפרש אחר הקיחה איזה לחטאת ואיזה לעולה [ולא] איירי לענין שיפלו לנדבה כלל וי"ל דמשמע ליה לכל מילי קאמר דהוו כסתומין ועוד דא"כ הוה ליה למימר אין הקינין נקבעות דהוי משמע דדוקא לענין קבועות קאמר איזו לחטאת ואיזו לעולה לענין קבועות הבעלים[21] אאם לא קבעוהו בשעת קיחה שוב אינו יכול לקבעו שגם בעלמא רגיל להזכיר לשון קבועות לגבי קרבנות מדקאמר[22] מתפרשות משמע על כל מילי קאמר אין להם דין פירוש אלא דין סתומין בין לענין דחשיבי[23] כסתומין ליפול לנדבה והשתא הוי הלשון שפיר דמסיק והא מעות גמירי אלא על כרחך לאו דוקא מעות דה"ה עופות וה"ה דלאו דוקא מעות אלא אפילו בהמה ונסכא וסומר קורות וא"ת לפי' הקונטרס דמפרש הא דפריך מעות ולא עופות בעי למימר המקשה דעופות סתומים יפלו לנדבה והא אמרי' פ"ק דשבועות (דף יב:) דאין מקילין המזבח בעולת העוף וי"ל דה"מ במותר נסכים ושאר מותרות פי' שאם נשתיירו מעות שבאותם מעות אינו יכול לקנות עופות לקין המזבח אבל אם העופות עצמן נשתיירו כמו שמתו הבעלים קודם הקרבת כהניס עופות[24] מקילין שפיר לגבי המזבח א"נ המקשה דהכא לא ס"ל דהיא דשבועות ששם היא מימרא דאמורא: **וליטעמיך הא דתנן רבן שמעון בן גמליאל אומר הביא שלש בהמות ולא פירש הראוי לחטאת.** כגון כשהה תקריב חטאת הראויה לעולה כגון כשם תקרב עולה הראוי לשלמים כגון איל הראוי[25] לשלמים: **ואמאי** האמרת [בהמה] לאו כמפורשת דמיא. כלומר לפי מאי דבעי לאוכוחי מרב חסדא דעופות כסתומין הם וה"ל בהמה [נימא] כסתומין דמיא ולא כמפורשין וא"כ יקשה לך אמאי חשיב להו רשב"ג כמפורשין וא"ת ומי דמי והא בהמה דלעיל דחשיב כסתומים מיירי כגון דהוו ג' פרים והנהו ודאי הוו כסתומים אבל אלו בהמות דמיירי כאן רשב"ג מיירי בבהמה דאזו לנזיר ולכך חשבינן להו כמפורשין וי"ל דהכי פירושו אי אמרת בשלמא דקאמר רב הונא דהיינו ג' פרים חשיבי קצת כמפורשין ולכל הפחות כמפורשין בתערובת הכא דרשב"ג ניחא דחושב ג' בהמות הראויים לנזיר כמפורשין לגמרי כאילו פירש בפיו זו לחטאת וזו לעולה וזו לשלמים אלא אי אמרת הג' פרים כסתומין דמיין לגמרי ה"נ מאחר שהן ראוין לנזיר לא הוה לן [ו] למיחשב[26] ד) (ביינייהו) לגמרי כמפורשין וא"ת ואכתי מאי [פריך דילמא] רשב"ג אייירי כשחזר ופירש הנזיר בפירוש בשעת הקרבה הי לחטאת והי לעולה והי לשלמים וי"ל דחדא[27] ליתנה לא משמע הכי דקתני הביא ג' בהמות ולא פירש וכו' ומשמע ליה הראוי לעולה ומעכשיו[28] אף קודם הקרבה יש

עליה

1. וְאִם לֹא תַּמְצָא יָדֶךָ דֵּי שֶׂה וְלָקַחְתָּ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְטָהֵר:
ויקרא יב ח
2. וְעָשָׂה אֶתָּם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְיָ מִזּוֹבוֹ:
ויקרא טו טו

פי' הרא"ש

חסדא נמי נוקי הכי: ועוד היאך ניחוש שמא ביררן כיון שהוא עצמו מביאן לכהן ולא א"ל זו חטאת וזו עולה. וי"ל דדעת המקשה דאין שום דבר מתפרש אלא בשעת הפרשה או בשעת עשיה ולא בנתיים. והכי פריך אלא מעתה ולא עופות אם הפריש עופות סתומים ומת נמי חיישת שמא אח"כ ביררן וימותו והא אמר רב חסדא וכו' אלמא דאין דבר מתפרש אלא או בשעת הפרשה או בשעת עשיה. וכן בהמה ונסכא וסואר נמי אין מועיל ביורר אחר שהקדישו. וכן משמע בפ' טרף בקלפי דלאו דוקא בעופות קא' רב חסדא אלא בכל קרבנות. ובקוצר הוה מצי למיפרך למאי דקאמר דחייש בבהמה ונסכא שמא ביורר אח"כ והא אמ' ר"ח וכו' אלא דניחא ליה למיפרך מעופות אעופות: א"ל רב פפא לשימי ולטעמיך דמותבת לי דבהמה ועופות הוו סתומים כמו מעות הא דתנן הביא ג' בהמות כבשה וכבש ואיל ולא פירש אלא אמר אלו לקרבנות נזיר ותי: הראוין לחטאת כבשה. לעולה כבש ואיל לשלמים ואמאי והא אמרי' בהמה לאו כמפורשת דמי' וכיון שלא פירש חטאת ועולה ושלמים היאך קריבין בלא קריאת שם. אלא ודאי כמופרש דמי כאילו פירש חטאת עולה ושלמים ונקבעת כל א' לשם מה שהיא ראויה. ולאידך פי' הכי קא"ל ולטעמיך דאמרת דאין בריירה מועלת אלא בשעת הפרשה או בשעת עשיה. הא תני רשב"ג דאם לקח סתם ולא פירש דהכהן מקריב הראוי לחטאת חטאת. וא"צ לפרש מדקאמר הראוי לחטאת חטאת משמע שבסתם הוא מקריב וא"צ לקרוא לו שם אלא דסמכי' אהא שהבעלים קראו להם שמות אחר ההפרשה. א"ל ולקח ועשה אמר רחמנא. כלומר אותיבית לך מעופות שכל א' מהם ראוי לחטאת או לעולה ואפ"ה אמר רחמנא ולקח ועשה שאם לא בררו הבעלים בשעת לקיחה יכול הכהן לברר בשעת עשיה אלמא הוו כסתומים אבל לא אותבת לי מידי מבהמה דאע"פ שלא פירש ע"כ כל אחד ואחד נקבעת לפי מה שהיה ראויה דמי מצי למימר הך דחטאת תקרב עולה

תורה אור השלם

מסורת הש"ס

ה) לקמן מה., ו) שייך לדף כו:, ז) ג' ס"מ בפירוש רלפזון, ד) נ"ל בגרייסו,

נוסחת הריב"ן

ה) ולקחה:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אמר ליה וכו' לא אפשר למימר דכסתומין:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה וכ"ת וכו' וא"ת מאי פריך והלא הא דאמרת וכו' כצ"ל: ב] בא"ד וברורו הבעלים בשעת הלקיחה ואימא. מיהא ואימא נמחק וכ"ב ואמאי שמא כצ"ל. ת"מ: ג] בא"ד ואפי' בתערובת כשמזכיר וכו'. מיהא בתערובת נמחק: ד] בא"ד ולא נסכא וכו' מאי טעמא. מיהא מאי נמחק וכ"ב ומי טעמא: ה] בא"ד כיון דדמיא למעות דומיא דנמחק וכ"ב תחת דדמי [דמה] ותחת הך לדחזיא [והך חזיא]: ו] ד"ה ואמאי כו' הוה לן למחשב ביינייהו מיהא נמחקו וכ"ל למחשביהו:

הגהות התוספות

1. צ"ל אולי. 2. צ"ל ת"כ. 3. צ"ל וגמר. ותיבת לגדר נמחק. 4. כס"ל דאמרת. 5. צ"ל דה"ל כיון. 6. צ"ל ואמאי, וימא שמא היה דעתם כו'. 7. נדל"ל וע"כ. 8. לשון התוס' חסר וכל"ל דלהכי פירושו לקבוע זה לחטאת וזה לעולה אפילו אחר לקיחת הבעלים. כי היכי דחייסת שמא נתן לבו לפרשם בתערובת לאחר לקיחת בעלים בבהמה ה"ג ניחוש בעופות, שאין סברא למקשה לחלק בין בהמה לעופות. וכ"ת ה"נ דמהני פירוש הבעלים לאחר לקיחה, ועלה פריך והאמר רב חסדא כו'. 9. תיבת הוא נמחק. 10. צ"ל ביני וביני. 11. צ"ל קשה לפירושו. 12. תיבת לפירושו נמחק. 13. תיבת בסוגיא נמחק. 14. תיבת מ"ט נמחק וצ"ל הא' טעמא. 15. צ"ל בלשון. 16. צ"ל והאי רבותא. 17. כס"ל דחזיא. ותיבת הך נמחק. 18. צ"ל מדרב. 19. תיבות דלא היה מקשה נמחק. 20. צ"ל מאי. 21. תיבות לענין קביעות הבעלים נמחק. 22. צ"ל ומדקאמר. 23. צ"ל בין לענין קביעות בין לענין דחשיבי. 24. צ"ל בהך עופות. 25. תיבת הראוי נמחק וצ"ל תקרב. 26. צ"ל למיחשביהו. 27. כס"ל דהדא. 28. צ"ל דמעכשיו.

מוסף רש"י

ולא פירש. אחזה מהן לחטאת (לקמן מה.). הראויה לחטאת. כגון כבשה נקבה בת שנתה (שם). לעולה. הראויה לעולה, כבש בן זכר בן שנתו (שם). לשלמים. איל בן שתי שנים (שם).

עין משפט נר מצוה

מד א מיי׳ פט״ו מהל׳ פסולי מוקדשין הל׳ ז׳ וסמ״ג מהל׳ שגגות הל׳ ג וסמ״ד מהל׳ ממורה הל״א:

תורה אור השלם

1. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים: ויקרא ד כג
2. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח

מוסף רש״י

האיש מגלח על נזירות אביו. אם נדר אביו בנזירות והפרים קרבנותיו ומת, והיה בנו נזיר, הבן מגלח ביום מלאת ומביא קרבנות שהפרים אביו (סוטה כג.). מן הקלה על החמורה. לא יפא זה מידי עבירה קלה, כגון נדה וחלב שאין בהן מיתת בית דין בבהמה שהפרים אביו על עבירה חמורה, כגון חלוב שבת (כריתות כז:). ת״ל קרבנו. מלמד זימני כתיב גבי חטאת קרבנו, חד בנשיא ותרין בימיד (שם). על בהמת אביו בנזירות. שהפרים אביו לנזירותו (שם).

פי׳ הרא״ש

הכא נקבה והכא זכר. ולאידך פי׳ בשעת הפרשה ודאי הוקבעו כל א׳ למה שהוא ראוי: ה״ג בזמן שהיה אביו נזיר והפריש מעות סתומים לנזירותו ואמר הבן הריני נזיר ע״מ שאגל׳ על מעות [אבא] ה״ז מגלח על מעות אביו. אבל אם היה הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות סתומים ומת ואמר הבן הריני מגלח על מעות אבא יפלו לנדבה. י״ס דגרסי איפכא. אבל גירסא זו עיקר דמסתברא למימר דנאמר הלכה היכא דתחלת קבלת נזירותו היתה על סמך מעות אביו. אבל אם בחיי אביו היה נזיר כבר הוזקק להביא קרבנות משלו: היתה לו בהמה מפורשת עליו וכו׳ מאי לאו אפי׳ בעלת מום אם הפריש אביו ג׳ בהמות בעלי מומין כמפורשות דמי. דאי כסתום דמי יפדו ויביא בדמיהם נדבה אלא ודאי כמפורשים דמי ולא חשבי׳ להו כמפורשי׳ ונתערב׳ וימותו כולם. דמסתמא דמי כבשה עומדים לחטאת ודמי כבש לעולה ודמי איל לשלמים: א״ה מאי אי״ר מעות כיון דחשבת בהמה בע״מ כסתומים. מאי אי״ר דתני ברישא מעות ליפלוג וליתני הכל בבהמה וליתני ברישא היתה לו בהמה בע״מ יפלו לנדבה. ומשני כיון דבע״מ קדושה לדמי היינו מעות. מתיב רבא קרבנו בקרבנו וכו׳ בפ׳ אשר נשיא יחטא כתיב׳ ג׳ קרבנות חד בנשיא וחד בהדיוט. אחד בכבשה ואחד בשעירה וקמא קא דריש בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו

מסורת הש״ס

מי מציית אמרת הדין דחטאת תקרב עולה הכא נקבה הכא זכר מתיב רב המנונא ומי אמרינן בהמה בעלת מום כסתומה דמיא ת״ש [ו]כיצד אמרו האיש מגלח על נזירות אביו בזמן שהיה [ז] הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות לנזירותו ומת ואמר הריני נזיר ע״מ שאגלח על מעות אבא [ח] היו לו מעות סתומות יפלו לנדבה היתה לו בהמה מופרשת חטאת תמות עולה תקרב עולה ושלמים יקרבו שלמים מאי לאו אפי׳ בעלת מום לא תמימה אבל בעלת מום כסתומה דמיא מאי איריא מעות לימא היתה לו בהמה בעלת מום יפלו לנדבה הכי נמי בעלת מום למאי קדישא לדמי דמי היינו מעות מתיב רבא [1]קרבנו בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו יכול לא יצא בקרבנו של אביו שהפריש מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה אבל יוצא בקרבן שהפריש אביו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה ת״ל [2]קרבנו קרבנו [ט]בקרבנו [י] הוא יוצא ואינו יוצא בקרבנו של אביו יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש אפי׳ מן הקלה על הקלה מן החמורה על החמורה שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו בנזירות אבל יוצא במעות שהפריש אביו אפי׳ מן החמורה על הקלה או מן הקלה על החמורה שהרי אדם מגלח על מעות אביו בנזירות בזמן

עליה שם עולה אף למעול בה אף[1] אם מתו הבעלים דלמיתה אזלא א] ועוד אי במפורשין בפירוש בשעת הקרבה צריך למימר ומאי קמ״ל רשב״ג וא״ת ומאי קס״ד דרב פפא והא מוכחא מדרב חסדא דבעופות כסתומין דמיין וה״ה בבהמה ויש דוחק לומר דרב פפא ס״ל דרב חסדא [בדותא] ולית[2] דבהמה דוכתי [מייתי] לדרב חסדא וס״ל דרב פפא ודאי ס״ל דאפילו אמ״ל דעופות כסתומים דמיין ולא ממעטינן להו ממעות היינו משום שאין לנו למעט אלא דבר הדומה למעות דלא חזו להקרבה כגון ב] לפרים דלא חזו לנזיר להקרבה אבל עופות דחזו גופייהו להקרבה אין למעטן מהלכה שנתפרש במעות סתומין יפלו לנדבה והוא הדין דודאי סתומין הוו ג] מעלו[3] לנדבה ומשני ליה רב שימי וא״ל ולקח ועשה אמר רחמנא בלקיחת[4] בעלים אומר כן[5] כלומר ואם לא פירשו הבעלים בשעת הלקיחה הוו כסתומין והוא הדין דרב הונא דאמר ד] בבהמות דהוו כסתומין[6] לפי שאינו מוכיח מגוף התורים הי חטאת והי עולה וכן כשהפרים שלשה פרים אין מוכיח מגוף הבהמות כלום הי חטאת והי עולה הילכך נוכל לומר דהוו כסתומין לגמרי אבל הכא במתני׳ דרשב״ג דקתני הביא שלש בהמות הראויות דמוכיח מגוף הבהמה הי לחטאת והי לעולה והי לשלמים דכשהא לחטאת שחטאת בא נקבה וליכא למימר דתקרב עולה שהעולה בא זכר דהיינו כבש וכן איל מפורש ה]בפסחים[7] להדיא דקרב שלמים וכן כשהא לחטאת וכן כבש לעולה הילכך במפורשין דמו דאין מפורש גדול מזה אבל ג׳ פרים כסתומין דמיין ולא נאמר אי ג׳ פרים הוו כסתומים ה״נ הוו כסתומין [כך] סבר[8] המקשה: **מתיב** רב ד] **הונא**. אמרת בעלת מום כסתומים דמיא לר״נ דאמר לעיל הכי פריך והתניא כילד האיש מגלח לנזירות אביו ה״ג בזמן שאביו היה נזיר והפרים מעות לנזירותו פירוש סתומין ומת ואמר הבן הריני נזיר ע״מ שאני מגלח על מעות אבי ו] דהוא שמגלח על מעות אביו פירוש אע״ג דלקמן מייתינן דאם אביו הפרים מעות לחטאתו שאכל חלב ומת ונתחייב הבן גם הוא חטאת חלב אינו מביא חטאתו ממעות שהפרים אביו חטאת ה״נ[9] הלכה היא בנזיר שמגלח על מעות שהפרים אביו לנזירותו ודוקא שלא נדר הבן בחיי אביו כדמסיק והולך אבל נדר בחיי אביו לא כדקתני אבל מי שהיה הוא ואביו נזירים והפרים אביו מעות פירוש בסתמא ומת ואמר הבן הריני מגלח על מעות אבי אינו מגלח עליהם אלא יפלו לנדבה דכך היא הלכה ואית ספרים דגרסי איפכא וגירסא זו עיקר: **היתה** לו בהמה מופרשת [חטאת] תמות עולה תקרב עולה ושלמים תקרב שלמים מאי לאו אפילו בהמה בעלת מום. כלומר מאי לאו אפי׳ הפרים אביו שלש בהמות בעלי מום ומת דיתן להן דין מפורשות בתערובת ימותו[10] ולא ניתן להם דין מעות סתומין לפדותם ולהביא בדמיהן נדבה דבעלי מום [כמפורשין דמי]: **לא** תמימה. כלומר לא משכחת דין מפורשת אלא בבהמה תמימה אבל בעלת מום כסתומין דמיין בתערובין[11]: **מאי** איריא דתני מעות בו׳. [אמאי נקט בדישא מעות ה״ל למיתני בדישא היתה לו בהמה בעלת מום דהכי הוי שפיר טפי למיתני דין סתומים ומפורשין הכל בבהמות] וא״ת ואמאי לא פריך ממתני׳ דקתני מעות סתומין יפלו לנדבה ואי בהמה בעלת מום כמעות סתומין ליתני בהמה בעלת מום וי״ל דמבריתא פריך שפיר דמשמע דכולה ברייתא בסתומין ז] מיירי וא״כ ליתני כולה בבהמה וליפלוג וליתני בדילה הכל דין בעלת מום דין תמימה אבל במתני׳ קתני מעות מפורשין להכי קתני בתר הכי מעות סתומין ומחלק הכל במעות להכי ליכא למיפרך ליתני בהמה בעלת מום דהוי כסתומין[12] במקום [מעות]: **מתיב** רבא קרבנו. בפרשת ו] אם נשיא יחטא ושלשה קרבנות[13] כתיבי חד בנשיא וחד בכשבשה וחד בשעירה: **ואינו** יוצא בקרבן אביו. ל״ע דמה איצטריך קרא הא ודאי דחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא ומאי האי דקאמר נמי בתר הכי אבל יוצא הוא בקרבן אביו שהפרים מן הקלה על הקלה וכו׳:

שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו בנזירות. כדאמרינן בשילהי פירקין שאינו מגלח על ו] אביו כי אם על מעות סתומין דלא הוזכר בלשון המשנה אלא מעות סתומים דהלכה נשנית במעות סתומין דוקא ח] היה מדקדק הר״ש דאמר בפ״ק דזבחים (דף ט:) חטאת חלב ששחטו לשם חטאת דם כשרה והכא אמר דלא כיפר ויש לחלק דהתם מיירי שלא היה חייב שתיהם כי אם חטאת חלב ולכך עדיף אבל הכא שנתחייב שתיהן הוי עקירה יותר ועוד יש לומר דודאי לענין להתכפר בו בשביל חטאת חלב שהיתה עומדת לכך איכא מאן דאמר כשרה אבל הכא איירי להתכפר בו משום חטאת דם שרולה לעוקרו ממה שהיה מתחילה לכך לא כיפר:

ה״נ אבל יוצא במעות שכן מגלח על מעות אביו. וא״ע״ג שהמעות היו מפורשים לחטאת אביו וכה״ג אינו מגלח על מעות של אביו מ״מ כיון דבשום דוכתא מגלח על מעות אביו: ט) **אבל** יוצא בקרבן שהפריש לעצמו. לעבירה זו ויביאנו לעבירה אחרת: **ת״ל** קרבנו על חטאתו. בפרשת אם נפש תחטא וגו׳ והביא קרבנו שעירת עזים על חטאתו וא״פ שדרשנו כבר שלשה קרבנות[13] עתה בא לדרוש על חטאתו עד שיהא קרבנו לשם יא) חטאת[14] ואפי׳ אדם אחד: **יכול** לא יצא. כשמפרש במזיד בהמה המפורשת ו) לעבודה זו ומקריבה לחטאת[15] אחר:

מי מציית אמרת הדין דחטאת תקרב עולה הכא נקבה הכא זכר מתיב רב המנונא ומי אמרינן בהמה בעלת מום כסתומה דמיא ת״ש כ) **כיצד אמרו האיש מגלח על נזירות אביו בזמן שהיה** ל) **הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות לנזירותו ומת ואמר הריני נזיר ע״מ שאגלח על מעות אבא** מ) **היו לו מעות סתומות יפלו לנדבה היתה לו בהמה מופרשת** (נ) **כו׳: הריני נזיר ע״מ שאגלח על מעות אבא אין זה מגלח על מעות אביו היו לו מעות סתומין כו׳.** וסדר המשנה אינה ס) כן דמעיקרא הוה ליה למיתני מגלח על נזירות ע) אבא אלא רב המנונא דבעי לאיתויי פירכא מינה טריחא ליה מילתא למיתני כילד הוא מגלח ג) והוא מדלג בה ונקיט בסיפא משום דבעי פרוכי מינה אין זה מגלח על מעות אביו הואיל וכבר מת אביו קודם שקיבל עליו זה נזירות אבל בסיפא דבריתא מפרש כילד מגלח על נזירות אביו ד) דלמפרש בסיפא דמתני׳: **היתה לו בהמה מופרשת.** כלומר שהפרים ג׳ בהמות אבל לא פי׳ איזו לחטאת ואיזו לעולה: **מאי לאו אפי׳ בעלת מום.** שהן בעלי מומין וקא חשיב להו כמפורשים דקאמר החטאת תמות והעולה תקרב כלומר תמכר ויביא בדמיה עולה וקשיא לר״נ דאמר [כו:] בעלת מום כסתומה דמיא ויפלו דמיה לנדבה כדין מעות סתומין: **לא תמימה.** הרלוויה ליקרב ומשום הכי הויין להו כמפורשין: **מאי איריא.** דתני מעות כסתומין דמיין ליתני בהמה בעלת מום ואגא אמינא מדבהמה דמיא ה) כסתומה כ״ש מעות: **הכי נמי.** קתני דבהמה בעלת מום למאי קדישא לדמי ודמי מעות מינהו וכיון דקתני מעות לא איצטריך ו) למיתני בעלת מום: **מתיב רבא.** אשר נשיא יחטא וגו׳ ז) והביא את קרבנו בקרבנו הוא יוצא: **יכול לא [יצא] בקרבן אביו שהפרים.** אביו מן עבירה קלה שעבר כגון שבועת העדות ושבועת ביטוי: **על החמורה.** שהבן חטא כגון שאכל חלב ודם או שנתחייב בחייבי מיתות בית דין: **תלמוד לומר.** ואם נפש אחת תחטא והביא (את) קרבנו: **שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו בנזירות.** כדתנן (לקמן דף נ.) מי שהיה הוא ואביו נזירין והפרים אביו מעות סתומין כו׳ מדקאמר מעות ולא אמר בהמה שמע מינה דעל מעות הוא דמגלח ולא על בהמה ט) בזמן

מסורת הש״ס

א) תוס׳ ד״ה (בעמוד הקודם) ואמאי וכו׳ דלמיתה אזלא. נ״ב ר״ל בהמת חטאת. מ״מ: ב) **בא״ד** דלא חזו להקרבה כגון פרים כל״ל: ג) **בא״ד** וה״ה דודאי סתומין הוו מעלו לנדבה. נ״ב עיין מ״מ ותיבת מעלו נמחק וצ״ב יפלו: ד) **בא״ד** וה״ה דר״ה דאמר בבהמות. מיבת בבהמות נמחק וצ״ב בעופות. מ״מ ויעוה״ה ודו״ק: ה) **בא״ד** וכן איל מפורש בתורה כל״ל והוא בפ׳ נשא ע״ר מ״מ: ו) ד״ה מתיב ר״ה וכו׳ על מעות אבי דהוא. תיבת דהוא נמחק וצ״ב זהו: ז) ד״ה מאי וכו׳ דכולה ברייתא בסתומין ומפורשים כל״ל: ח) ד״ה שהרי וכו׳ במעות סתומים דוקא. נ״ב כאן הס״ל דומן היה מדקדק הר״ש עד סוף הדבור שייך לדף כח ע״ב בסוף ד״ה שהרי. מ״מ ויעו״ש:

נוסחת הריב״ן

א) כך: ב) אביו: ג) וקא: ד) וכדמפרש: ה) דמיא לה: ו) (למתני׳) ליתא ז) (והביא את כו׳ בקרבן אביו) ר״ז ליתא בכ״י: ח) על בהמה ת״ל והביא את קרבנו שעירת עזים תמימה על חטאתו עד שיהא קרבנו לשום חטאתו:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ בזמן שהיה אביו נזיר והפרים אביו כל״ל ותיבת הוא נמחק: (ב) שם ע״מ שאגלח על מעות אבא אין זה מגלח על מעות אביו היו לו מעות סתומות: (ג) רש״י ד״ה הכי גרסינן וכו׳ מעות לנזירות ומת ואמר הריני נזיר וכו׳ על נזירות אביו אלא רב המנונא וכו׳ מגלח הוא מלגא בה ונקט סיפא משום דבעי פריך מינה כל״ל והד״ת:

הגהות מהר״ב רגשבורג

א) תוס׳ ד״ה (בעמוד הקודם) ואמאי וכו׳ דלמיתה אזלא. נ״ב ר״ל בהמת חטאת. מ״מ: ב) **בא״ד** דלא חזו להקרבה כגון פרים כל״ל: ג) **בא״ד** וה״ה דודאי סתומין הוו מעלו לנדבה. נ״ב עיין מ״מ ותיבת מעלו נמחק וצ״ב יפלו: ד) **בא״ד** וה״ה דר״ה דאמר בבהמות. מיבת בבהמות נמחק וצ״ב בעופות. מ״מ ויעוה״ה ודו״ק: ה) **בא״ד** וכן איל מפורש בתורה כל״ל והוא בפ׳ נשא ע״ר מ״מ: ו) ד״ה מתיב ר״ה וכו׳ על מעות אבי דהוא. תיבת דהוא נמחק וצ״ב זהו: ז) ד״ה מאי וכו׳ דכולה ברייתא בסתומין ומפורשים כל״ל: ח) ד״ה שהרי וכו׳ במעות סתומים דוקא. נ״ב כאן הס״ל ומן היה מדקדק הר״ש עד סוף הדבור שייך לדף כח ע״ב בסוף ד״ה שהרי. מ״מ ויעו״ש:

הגהות התוספות

1. ל״ל ושם חטאת אף. 2. כמ״ל דלעיל. 3. ל״ל ויפלו. 4. ל״ל אי בלקיחת בעלים אי בלקיחת כהן. 5. תיבות אומר כן נמחק. 6. תיבות והוא הדין דרב הונא דאמר בבהמות דהוו כסתומין, נמחק. 7. ל״ל בפסוקים. 8. ל״ל כדסבר המקשה. 9. ל״ל שהפרים אביו לחטאת הכא הלכה כו׳. 10. ל״ל דימותו. 11. תיבת במעורבין נראה ט״ס ויש נמחקה. 12. נדל״ל קרבנו. 13. נדל״ל קרבנו. 14. ל״ל חטאתו. 15. ל״ל לחטאת.

שאם הפריש אביו קרבן על חטאתו ומת והבן היה חייב אותו קרבן עצמו אין הבן יוצא באותו קרבן: מן הקלה חלב ודם ושאר חייבי חטאות שאין חייבין על זדונן סקילה. על החמורה שבת וע״ז וכיוצא בהן שחייבן על זדונן סקילה: תלמוד לומר קרבנו השני דאפי׳ מן הקלה על הקלה ומן החמורה על החמורה אינו יוצא: שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו בנזי׳ שאם הפריש בהמות לנזירותו ומת ואמר הבן הריני נזיר ע״מ שאגלח על נזי׳ אבא אינו מגלח עליהם דלא נאמר הלכה אלא על מעות סתומים שהפריש אביו:

שהרי

בזמן שהן סתומין. כדתנן בשילהי מתני': **ס"ל.** ואם כבש יביא קרבנו בקרבנו יוצא כו'. ואית דדרשי ליה מקרבנו קמא: **מן הקלה על הקלה.** משבועת העדות לשבועת הפקדון או לשבועת ביטוי: **מן החמורה על החמורה.** מחלב לדם מחייבי מיתות לחייבי כריתות בשוגג: **שכן אם הפריש בהמה על החלב.** שאכל בשוגג והביאה על הדם שאכל בשוגג: **שהרי לא מעל.** לפי שהוא קדושת הגוף ואי אפשר לו להוציאה לחולין לפיכך לא כיפר וכדאמרי' בפרק [בתרא] דכריתות[ד] דכיון דלא מצי מעייל כפורי נמי לא מכפר: [ג]**שהרי מעל וכפר.** דכיון דלקח בהן חטאת אחר שלא הופרש לשמן הוה ליה כמפיק להו לחולין ומעל וכיון דמעל בו אמרי' וכפר דהוא קרבן מעלין: **ס"ל.** וכפר עליו הכהן [ג]על חטאתו דלעולם לא כפר עד שיהא קרבנו לשוס חטאו שאע"פ שמעל לא כיפר ג] שהרי מעל במעות. כל דבר שיוצא לחולין אית ביה מעילה והואיל דאית ביה מעילה כיפר: **קתני מיהת בהמה.** שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו מאי טעמא לאו משום דכמפורשת דמיא מאי לאו אפי' בעלת מום: **מאי אירייא דאני.** אבל יוצא במעות שהפרים כו':

מתני' נאשה מנוולת. שאינה שותה יין: **גמ' דאי ר"ל.** כיון דתגלחת מעכבתה שלא לשתות יין כדאמרינן בפרק ג' מינין (לקמן דף מו.) ואחר ישתה הנזיר יין[ה] אחר מעשים טובין דברי ר"מ הילכך כיון דלא גילחה אסורה ביין והוה לה ניוול כדכתיב (זכריה ט) ותירוש ינובד בתולות הילכך מצי מפר אע"פ שנזרקו עליה כל הדמים: ולתנא

בזמן שהן סתומין ולא בזמן שהן מפורשין ת"ל [1]קרבנו בקרבנו הוא יוצא [2]ואינו יוצא בקרבן אביו יכול לא יצא במעות שהפריש (ו) אפי' מן הקלה על הקלה מן החמורה על החמורה אבל יוצא בקרבן שהפריש לעצמו מן הקלה על החמורה מן החמורה על הקלה ת"ל [2]קרבנו על חטאתו עד שיהא קרבנו לשום (ז) חטאו יכול לא יצא בבהמה שהפריש לעצמו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה [א] אפי' מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה שכן אם הפריש בהמה על החלב והביא על הדם או על הדם והביא על החלב [ב]שהרי לא מעל ולא כיפר אבל יוצא במעות שהפריש לעצמו מן הקלה לקלה ומן החמורה לחמורה מן החמורה לקלה ומן הקלה לחמורה שכן אם הפריש לעצמו מעות [ג] מן החלב והביא על הדם על הדם והביא על החלב [ג]שהרי מעל וכיפר ת"ל על חטאתו [ד]עד שיהא קרבנו לשם חטאו קתני מיהת בהמה מאי לאו אפי' בעלת מום לא תמימה אבל בעלת מום מאי כסתומה דמיא מאי אירייא דקתני מעות שהפריש אביו ליתני בעלת מום הכי נמי דלמאי חזיא לדמי דמי היינו מעות: **מתני'** נזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר ר"ע אומר [ה]אפילו נשחטה עליה אחת מכל הבהמות אינו יכול להפר בד"א בתגלחת הטהרה אבל בתגלחת הטומאה יפר שהוא יכול לומר אי אפשי באשה מנוולת רבי

שהרי לא מעל. בשוגג אם שגג והקריב קרבן[1] על הדם קרבן של חלב דאכתי בקדושתייהו קאי כיון דבהמה קדושת הגוף ולא נפק לחולין בהכי כיון[2] שלא נהנה ממנה לא כיפר במזיד דלא עשה כלום שאינו יכול להתכפר בקרבן של דם[3] לא מעל אם עשה [ו](בו) בשוגג הואיל ואינו מוציאו מרשות הקדש אלא מהקדש זה להקדש אחר ומתוך שלא מעל לא כיפר והכי מפרש ליה בפרק בתרא דכריתות (דף מז:) ואחרי[4] שאנו רואין בשוגג דלא [ו]כיפר דין הוא כשנתכוון לעקר חטאת חלב ולעשות[5] חטאת דם דלא כיפר [ה]: **על חטאתו.** וכפר[6] הכהן על חטאתו בבשר דיחיד כתיב אלמא דבמזיד אינו יכול לשנות אפי' במעות וכן תניא בתוספתא דכריתות [פ"ד] הפרים מעות לחטאת חלב והביאוס על חטאת דם לחטאת דם והביאוס לחטאת חלב בשוגג מעל לפיכך לא כיפר במזיד לא מעל לפיכך לא כיפר [אלמא] במזיד אף במעות לא כיפר וכ"ש בהמה דלא מצי משנה [ו] ולפי' זו התוספתא משמע דנסיבא קרא אחרינא על חטאתו ולא פסוק ראשון שדרש כבר: [ז] ה"ג שהרי מעל וכפר שהמעות אין בהם קדושת הגוף ויוצאין מקדושתן בקל וכשמשנה אותו לקרבן אחר נפקי המעות לחולין והרי הן חולין ביד מוכר הבהמה דאי לא נפקא לחולין לא מעל ולכך נמי כפר בשוגג ולכך במזיד נמי נימא דכפר הואיל ושייך בהו שגוי [ח] בשוגג אמר ומעל וכיפר ולא במזיד ומיהו אי לא הוה ילפי' [קרא ה"א] מזיד וכפר[7] אע"ג שדרשנו [ט] וכפר על חטאתו עד שיהא קרבנו לשם חטאתו תרתי שמעינן מייהי כדאמרינן בעלמא (גיטין דף נב.) אתם ולא שותפין אתם ולא אפוטרופסים אתם ולא התורם את שאינו שלו וכולהון דרשינן מחד אתם: **קתני מיהא.** לעיל דאינו מגלח על בהמת אביו מאי לאו אפילו בעלת מום אלמא כמפורשין

(ו)מאיר) אומר אף בתגלחת הטהרה יפר שהוא יכול לומר אי אפשי באשה מגלחת: **גמ'** מתני' דלא כר' אליעזר דאי ר"א [ג]האמר תגלחת מעכבת וכיון דלא גילחה אסירה בחמרא וכיון דאית לה ניוול מצי מיפר [ג](ובהא פליגי) תנא

דמיין דאי כסתומין לגלח כמו על מעות סתומין ומדמי הילכתא דה"ה לענין אותה ההלכה נתקבלה[8] דמעות סתומין יפלו לנדבה נימא דוקא מעות ולא בהמה ואפילו בעלת מום וליכא למידחי דהא דקתני לעיל דאינו מגלח על בהמת אביו היינו במפורשין דאם כן היכי מסיק אבל יוצא במעות אביו שהרי מגלח על מעות אביו והא אין מגלח אלא על מעות סתומין של אביו כדקתני בהדיא במתניתין (לקמן דף נ.): **לא תמימים.** עליהם אינו מגלח דהויא כמפורשים: **נזרק** עליה אחד מן הדמים. כגון שגמרה נזירות בטהרה והביאה קרבנות נזירות טהרה שהן ג' בהמות כבשה לחטאת וכבש לעולה ואיל לשלמים ונזרק עליה אחד מן הדמים חטאת או עולה או שלמים אינו יכול להפר נדרה לענין שלא תצטרך לגלח ולהביא שאר קרבנות לפי שאין כאן עוד עינוי נפש דדיין מותרת ואי משום שצריכה לגלח [ו] ומטו עליה אשה מתגלחת אפשר לה בפאה נכרית הכי מפרש בגמרא אבל אי לא נזרק הדם עדיין לאסורה [ביין] מיקרי שפיר עינוי נפש אע"ג דלא מיתסרא אלא שעתא פורתא: **רבי** עקיבא אומר אפילו נשחט. ולא נזרק הדם אינו יכול להפר בגמרא מפרש משום הפסד קדשים ומסיק בגמרא כשנשחטה החטאת שאם יפר לה נמצאת בהמה זו תצא לבית השריפה שהיא אינה צריכה לחטאת וגם לא יוכל לזרוק דמה לשם שלמים לחטאת שלא לשמה פסולה יש להסתפק אם היפר לה אם מופר או שמא יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה: **בד"א.** שאינו יכול להפר אחר שנזרק אחד מן הדמים בתגלחת טהרה כדפי' שגמרה נזירות בטהרה אבל בתגלחת טומאה כגון שנטמאת בנזירותה והביאה קרבנותיה בטומאה[9] אע"פ שנזרקו דמים יכול להפר מפני שאפשר לומר לה אי אפשי באשה מנוולת כלומר שהיא צריכה למעות מעתה נזירות טהרה ותאסר ביין ויש כאן עינוי נפש וה"ג בגמרא מצינו לשון ניוול שר"ל עינוי וקשה ליפנא (דעיוני) דאי אפשי דהוי ליה למימר משום עינוי ול"ל דקאי אדר"ע דקאמר שנשחטה[10] אחת מן הבהמות אינו יכול להפר מפני שאפשר י] [לבוא] להפסד קדשים אע"ג דאסורה ביין עד שישחטו שאר הבהמות ויזרוק דמן ויש כאן עינוי נפש פורתא בשביל ההוא פורתא אינו יכול להפר בשביל הפסד קדשים אבל בתגלחת דטומאה דליכא עינוי נפש גדול שסותרת ובעי למימני נזירות אחרת [מודה] שיכול לומר לה אי אפשי [בעינוי] גדול א"ג משום דר"מ קאמר האי ליפנא אי איפשי קאמר ת"ק נמי אי אפשי: ה"ג אי אפשי באשה מגלחת. שצריכה לגלח בסוף נזירות טהרה כדכתיב בהדיא ולת"ק אפשר בפאה נכרית הכי מפרש בגמרא: **תגלחת** מעכבת. מלשתות ביין: וכיון דאי לא גילחה אסורה ואית לה ניוול. פי' לער עינוי נפש שצריכה להיות מעונה מן היין עד שתגלח מצי מיפר בעבור ההיא שעתא פורתא דאסירה ביין:

מסוס

מה א (מיי' פ"ה מהל' פסולי מוקדשין הל"ח) [מיי' פ"ג מהל' שגגות הל' ג]:
מו ב מיי' פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הל' ו ופ"ד מהל' מעילה הל"ה:
מז ג ד מיי' פ"ד מהל' מעילה הל"ה [ע"ש בכ"מ]:
מח ה מיי' פ"ד מהל' נזירות הל' ח:

תורה אור השלם

1. וְאִם כֶּבֶשׂ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת נְקֵבָה תְּמִימָה יַקְרִיבֶנָּה: ויקרא ד לב
2. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח

מוסף רש"י

בזמן שהן סתומין. שלא פיסם אלו לקנות חטאת ואלו לקנות עולה (כריתות כז:). **שהרי מעל.** שהוציא מעות הקדש לחולין, דשיגו לדבר אחר (שם).

פי' הרא"ש

ת"ל על חטאתו דכתיב קרבנו על חטאתו בפ' שעירה כתיב והביא קרבנו שעירת עזים על חטאתו: לא מעל ולא כיפר לא מעל בעושה כן בשוגג דאין מעילה אלא במשנה מרשות הקדש לרשות הדיוט בשוגג. והכא מהקדש להקדש קא משני ולא מעל הלכך לא כפר דלא יצא הקרבן מחזקתו. וכיון דבשוגג לא כפר דין הוא נמי במתכוין לעקור חטאת חלב ולעשותו חטאת דם דלא כיפר: שהרי מעל וכיפר. שהמעות אין בהם קדושת הגוף כשנתנן לקנות בהם בהמה לצורך קרבן אחר יצאו לחולין הילכך כיפר: תלמוד לומר על חטאתו [בשעירת עזים] לא כתיב אלא חד דזמנא על חטאתו. אבל גבי כשבה כתי' יביא קרבנו לחטאת. וכתיב בסוף הפרשה וכפר עליו הכהן על חטאתו: קתני מיהת בהמה. שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו: [**מתני'**] נזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר שלאחר זריקת אחד מהדמים היא מותרת ביין וליטמא למתים וליכא תו עינוי נפש הלכך לא מצי מפר. וי"ע סבר שאפי' שנשחט ולא נזרק אינו יכול להפר ומפרש בגמ' משום הפסד קדשים מ"מ אם הפיר מופר. ומ' משמע אינו יכול להפר דר"ע כמו אינו יכול להפר דת"ק. ותימה הוא דאם נטמאת שתביא קרבן טומאה: בד"א בתגלחת טהרה. דהוי סוף נזירותה אבל תגלחת טומאה יפר.

נוסחת הריב"ן

ו] קמק: ב] (שהרי מעל וכיפר) ליתא בכ"י: ג] מחטאתו:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' במעות שהפרים אביו אפילו מן הקלה: (ז) שם קרבנו לשוס חטאתו יכול לא יצא בבהמה שהפרים לעצמו אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' או מן החמורה על החמורה אפי'. תיבת אפי' נמחק מכאן ומקומו בתר שהפרים לעצמו: ב] שם לעצמו מעות מן. תיבת מן נמחק וכ"כ על: ג] רש"י ד"ה ת"ל וכפר וכו' שהרי מעל וכו' עד קופו. נ"ב על שהרי מעל וכו' עד קופו זה נמחק לענ"ד: ד] תוס' ד"ה שהרי וכו' בקרבן של דם כלל. נ"ב כאן הסמ"ד ואמ"כ מה"ד הגה"ס לא מעל. ל"מ: ה] בא"ד ולעשות חטאת דם דלא כיפר. נ"ב כאן שייך היה מדקדק הר"ס הנאמר לעיל דף כז ע"ב בד"ה שהרי: ו] ד"ה על חטאתו וכו' ולפירוש זו התוספתא. נ"ב לפירוש אלו התוס'. כן כתב מכס אחד על דברי תוס' אלו. ל"מ: ז] ד"ה ה"ג שהרי מעל וכיפר. נמחק ה"ג וי"ב הגה"ס כל"ל. ל"מ: ח] בא"ד הואיל ושייך בהו שגוי קמ"ל כל"ל לענ"ד: ט] בא"ד אע"ג שדרשנו וכפר. מי' וכפר נמחק. וי"ב כבר. ל"מ יעו"ש: י] ד"ה בד"ל וכו' אינו יכול להפר מפני שאפשר לבוא להפסד. מיהת שאפשר לבוא והלמ"ד מן להפסד נמחק:

הגהות התוספות

1. תיבת קרבן נמחק. 2. נדל"ל וכיון. 3. נ"ל בקרבן של חלב על דם כלל. 4. נ"ל דאחרי. 5. נ"ל ולעשותו. 6. נ"ל וכיפר עליו. 7. נ"ל מזיד נמי כיפר ואע"ג כו'. 8. נ"ל דנתקבלה. 9. נ"ל קרבנות טומאה. 10. נ"ל משנשחטה.

שצריכה לחזור ולמנות נזי' טהרה: ויכול לומר אי אפשי באשה מנוולת. פי' מעונה ומנועה משתיית יין: ור"מ אומר דאף בתגלחת הטהרה יפר משום דגלוח לאשה נוול ויפר כדי שלא תצטרך להתנוול בגלוח. וגי"ל דאפי' נזרק [עליה] כל הדמים מיפר כל זמן שלא גלחה:

משום הפסד קדשים. שאם יפר לה קודם זריקה ושוב[1] אינה צריכה לקרבנות הללו ואסור לזרוק דם ופריך אמאי איכא הפסד יפר לה ולזרוק דמו שלא לשמו ויותר הבשר באכילה [ט] מן הזבחים שנזבחו שלא לשמן דכיון[2] דהיפר לה ואינה עוד נזירה שוב אין עומדין לשמן ואפילו זרוק דמן שאם כשרין דסתמא [שלא] לשמן קיימי וה"ק יזרק דמו דסתמא שלא לשמן קיימי אלא נסס שלמי נדבה כיון דאינה עוד נזירה: **כבשי עצרת ששחטן.** שלא נסס עצרת או ששחטן לפני עצרת בערב עצרת או לאחר עצרת: הדם יזרק. ביו"ט עצמו וקאי אריש[3] שלא לשמן (או) נסס[4] שלמי נדבה וע"י כן הותר הבשר באכילה א] דאי לית ליה נדרים ונדבות קרבין ביו"ט א"כ לא יקטיר אימורים עד הערב ולא יאכל הבשר עד הערב [דכל כמה] דלא מיקטרי אימורין בשר לא מישתרי באכילה ומ"מ כי נמי אין נדרים ונדבות קרבין ביו"ט מותר לזרוק הדם: ואם היתה שבת לא יזרוק. דהוי כמו תיקונו מדרבנן ואסור אלמא [מותר] לזרוק הדם שלא לשמן וא"ת אמאי לא מייתי מתני' (לעיל דף כד.) עולה תקרב עולה ושלמים יקרבו לשלמים וי"ל דלא דמי דהתם בשעת[5] שחיטה היפר לה ובין בזריקה ובין בשחיטה עומד שלא לשמן אבל הכא דבשעת שחיטה היה עומד לשמן ועתה בשעת זריקה עומד שלא לשמן לא מיתכשר שלא לשמן ב] וי"ל דלהך כבשי עצרת נמי לא דמי דהתם לא נשחטו לשמן אבל הכא כיון[6] דנשחטו לשמן [שמא] כיון דנשחטו לשמן דלא מכשרי שלא לשמן דבפ' התכלת (מנחות דף מז:) מיבעיא להש"ס הא[7] כבשים ששחטן לשמן ואבד הלחם מהו שמזרוק דמן של כבשים שלא לשמן כו' וא"כ הא דקאמר יזרוק מיירי שנשחטו[8] שלא לשמן וי"ל דלא דמי דהתם כבשים ג] משיקרא בשחיטת זבח ועיקר הזבח בלחם מתכשר הילכך כי אבד לחם נמצא הזבח מיפסל והוי כמו אבד[9] אבל הכא כיון דסתמא כשר כמו לשמן כדאמר בריש זבחים (דף ב:) הסתא נמי דשחטן לשמן ומשום[10] תקנה נעשה כאילו נעשה[11] סתמא לענין להתיר לזרוק דמן: [אי דשחט עולה או שלמים הכי נמי לר"ע דליכא הפסד]: אלא [הב"ע] דשחט חטאת [בריש"א]. דאין לו תקנה לזרוק שלא לשמן דחטאת מיפסל שלא לשמן לשום שלמי נדבה דחטאת אינו בא נדבה: **דתנן אם גילה על אחת מהם יצא.** כלומר ולכך אמר ת"ק דכי מזרק אחד מן הדמים אפילו חטאת דאיירי ביה ר"ע דאינו מיפר למותר מיד לשתות יין שהרי מגלח על אחת מהן או חטאת או עולה או שלמים וליכא ניוול ולכך הולרך לאיתויי דאיה לכך [דלא תימא] דוקא ד] גלח על השלמים הוא דתנן במתניתין מזרק אחד מן הדמים דדוקא ה] מן השלמים יצא דכתיב וגלח הנזיר פתח אהל מועד וקאמר ו) דבעל[12] יצא על אחד מהשלשתן ובפרק איזהו מקומן (זבחים דף נה.) מפרש לה דמקיש חטאת עולה ושלמים[13]: ר"ג **איירי דזוהמא.** בהסס[14] זוהמא ואינו מגופה מגני לבעל ולא ניחא ליה: מתני' **האיש** מדיר בנו בנזיר. שיאמר יהא בני נזיר ויתחילו מנין הימים מיד לאפי' אין הבן יודע שאביו הדירו בנזיר א"ג דמידר בנו בנזיר אילו לבנו שיאמר הריני נזיר: **ואין האשה מדרת בנה בנזיר.** דלמפרש בגמרא: כיצד ל"ג: גילח או שגלחוהו. דאין לך מחאה גדולה מזאת ולא מיבעיא גילח או שגלחוהו אלא אפי' מיחה או שמיחו[15] בדברים שאין רצונו שיעשה נזיר מתבטל הנזירות ובגמרא מפרש הטעמים ודוקא כשמיחו מיד כששמעו [אבל] אם לא מיחו[16] ושוב לימים מיחו אין בכך כלום אחרי שהתחיל הנזירות ובתוספתא (פ"ג) קתני בהדי הני או שהביא ב' שערות והא דלא תני במתני' משום דשתי שערות מבטלות הנזירות אף אחר שהתחיל כבר למנות כמה ימים מנזיר[17] אבל הני דהכא דגילח ומיחה היינו בתחילת שמיעת הנזירות ואפי' אם נאמר תגלחת ומחאה מבטלין [לאחר] שמיעה אפי' [הכי] ניחא דלא תנא דבפלוגתא לא קמיירי דבגמ' פליגי בה רבי ור' יוסי בר' יהודה א"ג דלא קתני אלא מידי דביד אדם לבטל הנזירות: **הלכה.** למשה מסיני בנזיר: (שייך לדף כט) **כדי** לחנכו. ומדרבנן: **בנו אין בתו לא.** דכך הלכה היא[18] בנו דשייך במצות לכשיגדל מוטל על האב לחנכו אבל בתו לא תימה הא דאמר בעלמא (יבמות דף קיד.) קטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין עליו להפרישו והאמר[19] [ריב"מ] אף לחנכו לעשות מצוה מוטל על האב וי"ל דחיוב לא שייך אלא להזהירו לעשות ולקיים מצוה אבל להזהיר מלעבור אין זה חיוב וההוא דפרק בתרא דיומא (דף פב.) היינו קיום מצוה ועניתם עוד אומר ר"י דחיוב לא שייך אלא באב אבל באיש אחרינא לא שייך והכא אמרינן בתו לא והתם אמרינן אחד חיובא ואחד חיובא מחנכין אותם להתענות ביום"כ ולריך לאלן בדבר: **בנדרים.** לא אשכחן[20] דאינו מדיר בנו בנדרים כגון להביא קרבן או אקבל[21] עליו לקיים מצות סוכה ולולב: **קסבר** כל חינוך דלא חשיב. כגון חיובן דמזירות בזיזוי הוא דמגלח שערו ולא ניחא ו] [ליה לבניה] הילכך יכול למחות ויש גורסין דלא חשיבא[22] וה"פ כל חיובן הוא להחשיבו וזה בזיזוא הוא לו ז] מש"ה מגלח:

ועביד הקפה. כלומר ושרי לעשות הקפה דהלכה הוא: **הקפת** כל הראש מדרבנן. דמן התורה מותר: **והא מייתי חולין בעזרה.** כשמלאו ימי מזירות עטרתו דמייתי חטאת דאינו בא בנדבה דמעולה לא קשיא דבאים בנדבה: קסבר

(ג) **ולפנה דידן.** כיון דאיזדריק עלה אחד מן הדמים לאלתר אשתריא בחמרא והא לית לה ניוול ור"ע סבר אפי' אישתחיטת בהמה אינו יכול להפר משום הפסד קדשים מתקיף לה רבי זירא ואמאי לזרוק דמן שלא לשמן ויתיר בשר באכילה מי לא [ד]תניא [א]כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן או ששחטן לפני זמנן או לאחר זמנן הדם יזרק והבשר יאכל ואם היתה שבת לא יזרק ואם זרק הורצה להקטיר אימורין לערב אמרי אי דשחט עולה או שלמים ה"נ אלא הכא במאי עסקינן כגון ששחט חטאת ברישא כדתנן [ב]אם גילח על אחת משלשתן יצא: בד"א בתגלחת טהרה אבל בתגלחת טומאה יפר [ג](מפני שיכול לומר אי אפשי באשה מנוולת) ור"מ אומר אפי' בתגלחת טהרה יפר מפני שיכול לומר אי אפשי באשה מגולחת: ות"ק אמר לך אפשר [ב]בפאה נכרית [ד]ור"מ סבר בפאה נכרית איידי דזוהמא לא ניחא ליה: **מתני'** [ה]האיש מדיר את בנו בנזיר [ו]ואין האשה מדרת את בנה בנזיר כיצד [ז]גילח או שגילחוהו קרוביו מיחה או שמיחו קרוביו [ח]היתה לו בהמה מופרשת החטאת תמות והעולה תקרב עולה [ט] ושלמים יקרבו שלמים ונאכלין ליום אחד ואינן טעונין לחם: **גמ'** איש אין אבל אשה לא מאי טעמא ר' יוחנן אמר [י]הלכה היא בנזיר [כ]ורבי יוסי ברבי חנינא אמר

תנא דידן סבר כיון דאיזדריק עלה דם לאלתר שריא בחמרא והא לית לה ניוול ור"ע סבר אפי' אישתחיטת בהמה אינו יכול להפר משום הפסד קדשים מתקיף לה רבי זירא ואמאי לזרוק דמן שלא לשמן ויתיר בשר באכילה מי לא תניא כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן או ששחטן לפני זמנן או לאחר זמנן הדם יזרק והבשר יאכל ואם היתה שבת לא יזרק ואם זרק הורצה להקטיר אימורין לערב אמרי אי דשחט עולה או שלמים ה"נ אלא הכא במאי עסקינן כגון ששחט חטאת ברישא כדתנן אם גילח על אחת משלשתן יצא: בד"א בתגלחת טהרה אבל בתגלחת טומאה יפר (מפני שיכול לומר אי אפשי באשה מנוולת) ור"מ אומר אפי' בתגלחת טהרה יפר מפני שיכול לומר אי אפשי באשה מגולחת: ות"ק אמר לך אפשר בפאה נכרית ור"מ סבר בפאה נכרית איידי דזוהמא לא ניחא ליה: **מתני'** האיש מדיר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת את בנה בנזיר כיצד גילח או שגילחוהו קרוביו מיחה או שמיחו קרוביו היתה לו בהמה מופרשת החטאת תמות והעולה תקרב עולה ושלמים יקרבו שלמים ונאכלין ליום אחד ואינן טעונין לחם: **גמ'** איש אין אבל אשה לא מאי טעמא ר' יוחנן אמר הלכה היא בנזיר ורבי יוסי ברבי חנינא אמר

מסורת הש"ס

א) ביאה כ: ע"ש מנחות מח., ב) נקמן מה. [זבחים נה. מנחות ה. ערכין כח. נדרים ד:], ג) ס"א ל"ג, ד) [ס"א גרסי' ורבי וכן בערוך ערך פאה גרס כן], ה) לעיל דף כד: [מנחות כג.], ו) סוטה כב: לקמן ל. סא.:, ז) ס"א וי"ל אמר ריב"מ, ח) [ערכין ה:], ט) ל"ל כדין, י) ל"ל דבגילח על אחד מבלשתן יצא,

הגהות הב"ח

(א) במשנה והשלמים יקרבו שלמים: (ב) רש"י ד"ה תנא דידן סבר כיון דאיזדריק: (ג) ד"ה בד"א דבריון: (ד) ד"ה גילח הר"א עם ד"ה או שמיחו קרוביו:

גליון הש"ם

מתני' ואין האשה מדרת. עיין בר"ק ריש שמואל ג' בפסוק ומגזו גדל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה כבשי וכו' הבשר בתמילה לא. מיבת דלא ממתק וכ"ב ואי: ב] בא"ד לא מתכשר שלא לשמן ל"ל. מיבות ול"ל ומתקו וכ"ב ול"ע. ג"מ: ג] בא"ד דהתם כבשים מעיקרא. מיבת מעיקרא ממתק. וכ"ב מיקבעי: ד] ד"ה דתנן וכו' דלא מיבת דוקא גלח. ממתק מיבת גלח: ה] בא"ד מזרק אחד מן הדמים דדוקא מן השלמים. ממתק מיבת מן וכ"ב גילח על. ג"מ: ו] ד"ה קבבר וכו' ולא מיתא ליה לבניה. מיבות ליה לבניה ממתקו וכ"ב לזה לבזוחן הלכך יכולים וכו' כל"ל. ג"מ: ז] בא"ד כל חיובן הוא להחשיבו וזה בזיזוא הוא לו. ממתק. קודם עלמה, והם דומנן. קודם עלמה, והם הופרשו לשם כבשי עלרת (שם). לאחר זמנן. לאמר עלרת (מנחות מח.). **הדם** יזרק. שלא לשמן (שם). **והבשר יאכל.** דקיימא לן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים ליקרב ונאכלין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה (ביצה כ:). **ואם היתה שבת.** אשלא לשמן קאי ועצלת ושבת היא, **לא יזרוק.** דכיון דאיתמי מקרבן לבור אבור לא דמי שבת (מנחות מח.) שהרי אסור לבשל ולגלות היום ולא יאכל מן הבשר (ביצה כ:). **ואם** זרק. ולא נאלך, **הורצה להקטיר אימורין לערב.** כלומר ויקטיר אימורין לערב ולא יקטירם היום (שם כא.). **אם גילח על אחת משלשתן יצא.** חטאת או עולה או שלמים, דג' קרבנות כתובין בו ואמרינן בספרי דבי רב ואחר יעשה המזיר יין, אחר מעשה ימיהי (ערכין כא. וכנ"ל נדרים ד: וזבחים נה. ע"ש). **האיש מדיר את בנו.** קטן, **בנזיר.** ואלה המזירות עליו אפילו לכשיגדל (סוטה כג.). **גלח.** אומו קטן שהזירו אביו בתוך ימי מזירותו (לעיל כד:). **מיחה.** אף על פי שלא נתגלח בטלה מזירות (שם). **יפלו לנדבה.** ויביאו מהן עולות לקרן המזבח דאין חוטשין לזמי חטאת שבהן, דלקמן שהלכה היא בנזיר כך (שם). ואינן **טעונין לחם.** שאין כאן מזיר ואין אני יכול לקרות בו על כפי המזיר (שם). **הלכה היא בנזיר.** בהלכות מזיר (סוטה כג:).

עין משפט נר מצוה

מט א מיי' פט"ו מהל' פסולי מוקדשין הל"י ט:

נ ב ג"ל היתר מכאן לבערות שהנשים נשואות ומותרות בתרומה. (יהושע בוטן). [בתשו' בלר שבע סי' יח דאה דאיסה זו בשתי יריעה והמיר בהלאות לאיסור]:

נא ג מיי' פ"ב מהל' מזיקות הל"א (יד):

נב ד ה מיי' שם הל' טו וס"ע שם הל"ב:

נג ו מיי' פ"ג מהל' מעילה הל' ד וס"ד שם הל"ג:

נד ז מיי' פ"ט מהל' מזיקות הל"ב:

נה ח מיי' שם פ"ב הל"ג:

הגהות התוספות

1. ל"ל שוב. 2. ל"ל ולאו דוקא לשמן דכיון כו'. 3. ל"ל דקאי נמי אריש. 4. ל"ל אלא נסס. 5. ל"ל קודם שעת. 6. מיבת כיון נמתק. 7. מיבת הא נמתק. 8. נדל"ל הייגו טעמא משום דמיירי שנשחטו. 9. ל"ל אבד הבשר. 10. ל"ל משום. 11. ל"ל נשחטו. 12. ל"ל לחכי קאמר דבגילח על אחד מבלשתן יצא. 13. ל"ל דמקיש חטאת ועולה לשלמים. 14. ל"ל דיש בהם. 15. ל"ל לא שמיחו קרוביו. 16. ל"ל לא מיחו מיד. 17. ל"ל מזזירות. 18. כאן הס"ל ומה"ל קאבר בנו דשייך כו' כל"ל. 19. מיבת והאמר נמתק וי"ל והכא אמר. 20. מיבת אשכחן נמתק. 21. ל"ל איקבל. 22. ל"ל דלאחשיבא.

פי' הרא"ש

ואמאי ולזרוק דם שלא לשמן ויתיר בשר באכילה. דתנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לשם חובה ולאו דוקא שלא לשמן ה"ה אפי' בסתמא (מידי) [נמי] דאין סתמן עומדים לשמן אחר שהפר לה בעלה: כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן. שלא לשם שלמי עצרת: או ששחטן לפני זמנן או לאחר זמנן. לפני עצרת או לאחר עצרת אפי' שחטן לשמן הדם יזרוק והבשר יאכל. אפי' בו ביום למ"ד נדרים ונדבות קרבים ביו"ט מקטיר האימורי' ביום ואח"כ יאכל בשר. ולמאן דלית ליה דנדרים ונדבות קרבים ביו"ט. יקטיר האימורים בלילה ואח"כ יאכל (האמורים) [הבשר] ומי' הדם צריך לזרוק ביום שלא יפסול בשקיעת החמה: ואם היתה שבת לא יזרוק ואע"ג דזריקת הדם אינה אסורה אלא מדרבנן כדאיתא פ' אלו דברים ואפ"ה החמירו חכמים משום דתקוני זיבחה הוא שמתקן האימורים להקטרה והבשר לאכילה ודמי לאין מגביהין תרומות ומעשרות [בשבת ריו"ט]. ואם זרק הורצה להקטיר אימורים לערב דהיום אינו יכול להקטיר. אלמא דזורקין דם כבשי עצרת בשביל דבר שלא היו עומדים לכן קודם שחיטה: הכא במאי עסקינן כגון דשחט חטאת שפסולה שלא לשמה. דתנן אם גילח על אחד משלשתן יצא אלמא על איזה מהן שגלח בטל נזירותו. ומיירי שהביא חטאת תחלה וטפי הו"ל לאתויי רישא דקתני היה מביא חטאת עולה דשלמים אלמא דחטאת באה תחלה. אלא דניחא ליה לאתויי הך מתני' שדברי חכמים מתפרשי' ממנה דבוריקה א' מן הדמים הותרה ביין: ות"ק אמר לך. אפשר לה בפאה נכרית הלכך לא הוי תגלחת נזול: ור' [מאיר] סבר דמזוהם בעיני הבעל שתתן אשתו על ראשה שער אשה נכרית: האיש מדיר את בנו בנזיר אע"פ שהוא קטן וכל דין נזיר עליו ומביא אביו קרבנותיו ואם נטמא מביא קרבן טומאה. והאי מדירו כגון שאו' תהא נזיר אי נמי שאומר לבנו שיקבל עליו נזירות. ה"ג גלח או שגלחוהו קרוביו. ול"ג כיצד דכיון שגלח אין לך מחאה גדולה מזו. וכל היכא שמוחה או מיחוהו קרוביו בטל הנזיר ובגמ' מפרש טעמא ומספקא לי אם שתה יין או שנטמא למתים אי מחאתו מחאה דמסתברא למימר הכא כיון שעשה דבר שהנזיר אסור בהם אין לך מחאה גדולה מזו. ומי' מדנקט גלח משמע דוקא שעשה מעשה בגופו. ונראה דוקא כשמיחו מיד כששמעו. ובתוס' קתני אי שהביא ב' שערות והא דלא נקט ליה במתני' משום דהבאת [ב' שערות] מבטלת אף לאחר ששמע ונתרצה אבל הנך לא מהני אח"כ שכבר נתרצה וקבל עליו נזי': היתה לו בהמה מופרשת וכו' כדפרי' לעיל. מאי טעמא דאיש מדיר את בנו בנזיר וגם מ"ט דאשה לא: הלכה היא בנזיר' כך נאמר הלכה למשה מסיני:

ריש לקיש אמר. טעמא שהאיש מדיר את בנו בנזיר כדי לחנכו במצות: **ואי משום חינוך אפילו אשה.** תהא מדרת את בנה בנזיר: **בשלמא רבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי בנו אין בתו אין בנו אין בתו לא.** דהכי היא הלכה ואין משיבין כלל: **אלא לריש לקיש אפילו בתו.**

אמר ריש לקיש כדי לחנכו במצות אי הכי אפי' אשה נמי קסבר איש [א]חייב לחנך בנו במצות ואין האשה חייבת לחנך את בנה בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי בנו אין בתו לא אלא לריש לקיש אפילו בתו קסבר בנו חייב לחנכו בתו אינו חייב לחנכה בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזירות אין [ב]בנדרים לא אלא לריש לקיש אפילו נדרים נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בנדרים דלית ליה ניוול אלא אפילו בנזירות דאית ליה ניוול אפילו הכי חייב לחנכו בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר היינו דקתני מיחה או [ו] שמיחוהו קרוביו אלא לרבי יוסי בר' חנינא אמר ריש לקיש כל כמיניהון קרובים דאמרין ליה לא תיגמריה מצות קסבר כל חינוך דלא חשיב לא ניחא ליה בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר משום הכי מגלח ועביד הקפה אלא לר' יוסי בר' חנינא אמר ר"ל כדי לחנכו במצות הא קעביד הקפה קסבר הקפת כל הראש מדרבנן וחינוך מדרבנן ואתי חינוך דרבנן ודחי הקפה דרבנן בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אהכי מגלח מייתי קרבן אלא לרבי יוסי ברבי חנינא אמר ריש לקיש כדי לחנכו במצות הא קא מייתי חולין לעזרה [ז]קסבר [ח]חולין בעזרה [ט]לאו דאורייתא בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אהכי כי מיטמא [י]מייתי קרבן ציפרין ואכיל כהן מליקה אלא לרבי יוסי ברבי חנינא אמר ריש לקיש הא קאכיל נבילה קסבר כרבי יוסי בר' יהודה [כ]דאין שחיטה לעוף מן התורה וחולין בעזרה לאו דאורייתא וסבר רבי יוסי הכי והתניא ר' יוסי ברבי יהודה אומר מנין לחטאת העוף שהיא באה על הספק [ה]שאינה נאכלת תלמוד לומר [ו]והזב את זובו לזכר [ז]ולנקבה מקיש נקבה לזכר מה זכר [ח]מביא קרבן על הודאי אף נקבה [ט]מביאה קרבן על הודאי ומה זכר [י]מביא על הספק אף נקבה [כ]מביאה על הספק ומה זכר [ל]ממין שהוא מביא על הודאי מביא על הספק אף נקבה [מ]ממין שהיא מביאה על הודאי מביאה על הספק אי מה זכר מביא קרבן [נ]ונאכל אף נקבה מביאה קרבן ונאכל אמרת לא

קסבר חולין שנשחטו בעזרה **לאו דאורייתא.** כין בהבאתן וכין דשרי לאוכלם וכן מותר להביא א) [הלחם והזרוע בשלה] מן המיל ולהניף בעזרה והאימורים של חטאת איכא למימר יעלם לשם עליס והדם יזרוק לשם ב) שמים ועולה ושלמים יעשה לשם נדבה: **משום** הכי כי מיטמא מייתי קרבן ציפורין. דמשמע לי' מדיר בנו בנזיר דכל תורת נזיר עליו ואם מיטמא מביא ליפורי' אחד לעולה ואחד לחטאת ונאכל: **אלא** לרבי יוסי בר' חנינא קאכיל כהן נבילה. שהרי [מלותו] במליקה והא לא קשיא ליה קאכיל טרפה דמליקה מן העורף וה"ל נשברה חוט השדרה דאיכא למימר דסבר ליה כמ"ד מחזיר הסימנין אחורי העורף (חולין דף יט:):

קסבר רבי יוסי בר' חנינא אין שחיטה לעוף מן התורה. ולא צריכא אלא נחירת סימנין להוציא הדם דרך הסימנים ומכי מולק והוציא הדם מו לא צריך: **ה"ג** וסבר רבי יוסי בר' חנינא הכי והתניא א"ר יוסי בר' חנינא וכו' ולא גרים ר"מ[1] דרבי יוסי ברבי חנינא אמורא הוא ולא תנא וגרס ר"מ הכי סבר לה כרבי יוסי בר' יהודה דאמר אין שחיטה לעוף וחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא סבר כרבי יוסי ברבי יהודה[2] דאמר לקמן ומיהו לא אשכחנא בעלמא דאית ליה הכי אלא מהא דאמר לקמן עד מתי מדיר בנו בנזיר עד שיגיע לעונת נדרים ואיכא חד ליטנא בש"ס דמפרש [טעמיה] דסבר כדי לחנכו במצות וא"כ לגדלי' זקוק לומר כל מה שאמרנו לרבי יוסי ברבי חנינא דאין שחיטה לעוף מן התורה וחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ורבינו תם מפרש דאין לשבש הספרים דהא רבי יוסי בר' חנינא דשמעתין על כרחך תנא היה ואינו אותו שבש"ס שמוזכר באמורא שהרי אמר רשב"ל משום ר' יוסי בר' חנינא ור' יוסי בר' חנינא דאמר בפרק שלשה דסנהדרין (דף ל:) דרבי יוחנן סמליה ואמר ליה אמור מה ששמעת ואיך אמר רשב"ל משמו אלא ודאי תרין הוו[3]: **וסבר** רבי יוסי ברבי חנינא הכי והתניא מנין לחטאת [העוף] הבאה על הספק. כגון זב וזבה מספק ויולדת ואינה יודעת אם ולד הפילה אם רוח הפילה:

לזכר ולנקבה[3] ומקיש נקבה לזכר. שהרי אין הס בהן דינא דזכר מביא קרבן על הודאי כגון חטאת בהמה אם אכל חלב והוא הדין נקבה זה דבר פשוט בלא היקש הילכך נקיש מה זכר מביא על הספק אשם תלוי אף נקבה מביאה על הספק ג) ול"ע דזה נמי דבר פשוט [דפרשה] באשם תלוי כתיב (כגון) גבי איש ונבי אשה דכל התורה כולה (ובע"א יש לפרש) בלשון זכר נאמרה ונראה לר"י דמיירי בזב שבא על הזבה מה הזכר מביא חטאת אף נקבה מביאה [חטאת] ומה הוא מביא נמי כשהוא ספק זב אף היא נמי מביאה חטאת עוף ד) היכא שבא עליה כשהיא ספק זבה ה) [והוא הדין דמלי למימר מה זכר וכו'] אף נקבה מביאה על הספק ספק זבה מביאה על הספק כמו בסמוך ומה זכר ממין שהוא מביא קרבן על הודאי דהיינו בהמה לחטאת הוא מביא על הספק דמביא בהמה לאשם תלוי אף נקבה ממין שמביאה על הודאי דהיינו חטאת העוף תביא על הספק עוף לחטאת וה"ה דמלי למימר כי היכי דמביא הוא אשם על [ספק] חלב [היא נמי] מייתי לספק זיבה חטאת העוף על הספק: **אי** מה זכר מביא קרבן ונאכל. על ספיקו דאשם תלוי נאכל אף נקבה כשמביאה על הספק יהיה נאכל:

אמרת

א) [בפסחים כב. כג: קדושין דף מ.], ב) [ע' תוס' פסחים כב. ד"ה חולין], ג) חולין כז: קדושין עא., ד) [ויקרא יט], ה) [בסוכה מ: וקידושין כ. ובערכין ל:] ו' יוסי ברבי חנינא אומר כו' והיא תוס' בערכין פ"ה גרלה לחדיא שהיה תנא ובע"ב תרי ריב"מ הוו וע"ע תוס' בסוכות לב: ד"ה פסק מתני' וכו' המליטו דר"י ב"מ דהכא תנא הוא וא"כ גרסת ס"א הנדפס לעיל כח: ריש לקיש אמר ריב"מ היא עיקר וע' רשב"ם ב"מ קטו. ד"ה מביאה קרבן וכו' משמע ג"כ דגרס הכא ר' יוסי ברבי חנינא בברייתא וע"ע ברכות י: מ"ר יוחנן מ"ר יוסי ברבי חנינא],

נוסחת הריב"ן

מ] מזיר: נ] נלשון: ס] חשיב: ע] טעמא: פ] דקא מתרץ הכי: ו] מן הבהמה: ז] שמביאה קרבן העוף על הספק כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיהה אי אמר לר' יוסי וכו' כל כמיניהון דקרוביו: (ב) רש"י ד"ה לא מיבעיא וכו' הד"מ עם ד"ה אלא וכו' אלא לריש לקיש: (ג) ד"ה היינו וכו' אי שמיחו קרוביו: (ד) ד"ה תלמוד לומר וכו' אם זובו לזכר ולנקבה להקיש: (ה) ד"ה מה זכר וכו' שלעולם מביא בהמה:

גליון הש"ם

גמ' קסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא. עי' תוס' זבחים דף עז ע"ב ד"ה בדם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תד"ה קסבר כו' וקן מותר להביא הלחם והזרוע בשלה. תיבות הלחם והזרוע בשלה נמחק וכ"כ לחם מן הסל וזרוע כל"ל. ג"מ: ב) בא"ד והדם יזרוק לשם שמים. תיבת שמים נמחק וכ"כ מיס: ג) ד"ה לזכר וכו' ול"ע דזה נמי וכו' כגון גבי איש וכו' ובע"א יש לפרש בלשון זכר נאמרה. תיבות כגון ובע"א יש לפרש נמחק וכ"כ מן ול"ע וכו' עד בלשון זכר נאמרה הוא גליון נמחק אחד ואח"כ שוב מתחילין דברי התוס' ובע"א יש לפרש ונראה לר' יוסי מיירי בזב שבא על הזיבה וכו' ואיש מתרץ הל"ע ודו"ק וכל"ל. ג"מ יעוש"ה: ד) בא"ד אף היא נמי מביאה חטאת העוף היכא שבא עליה. תיבות היכא שבא עליה נמחק: ה) בא"ד וה"ה דמלי למימר מה זכר וכו' אפילו ספק זבה מביאה על הספק. מן מה עד הספק נמחק נמחק וכ"כ וה"ה דמלי למימר גבי זכר כמו בסמוך כל"ל ג"מ ויעוש"ה:

פי' הרא"ש

כדי לחנכו במצות דנזי' סייג לפרישות. אמטו להכי בנו אין בתו לא דכך נתקבלה הלכה: אפי' נדרים נמי דנדרים נמי סייג לפרישות: כל כמיניהו דקרובים דאמרי לא תגמור מצות וכלום [יכולים] למונעו מחינוך המצות. קסבר כל חנוך דלא חשיב בזיונא הוה ולא ניחא ליה. כל חנוך שאין קרוביו מחשבי' אותו בזיון הוה ולא ניחא ליה לנער דלא רצו חכמים לתקן חנוך כזה שמא ישמע לקרוביו ויעבור על נזירותו: הקפת כל הראש לא שמה הקפה. דלא מקרי הקפה אלא המשוה צדעיו לאחורי אזניו: קסב' חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. בין הקרבן ובין אכילתן. דמשמע דכל דין נזיר עליו וקרבנו נאכל חולין בעזרה לאו דאורייתא ועולה ושלמים יקרבו נדבה והחטאת חולין ויזרוק הדם לשם מים והאמורי' יקטיר לשם עצים. כי"א דאמר איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה. יעלו לשם עצים ונתערב בדם חיה יותן לשם מים ולחם אכיל בפדיון: משום הכי כי נטמא מייתי צפורי' דכל משפט נזי' עליו: אין שחיט' לעוף מן התורה. וא"צ כי אם נחירה שיוצא הדם דרך סימנים: ה"ג (ר"ת) [ר"ח] וסבר לה כר"י בר יהודה. והתניא ר"י בר יהודה אומר

נוסחת הריב"ן

מ) מזיר: נ) נלשון: ס) חשיב: ע) טעמא: פ) דקא מתרץ הכי: ו) מן הבהמה: ז) שמביאה קרבן העוף על הספק כו':

הגהות הב"ח

(ו) אמר לר' יוסי בר' חנינא אלא לרבי יוסי בר' חנינא אמר ריש לקיש כל כמיניהון קרובים דאמרין ליה לא תיגמריה מצות קסבר כל חינוך דלא חשיב לא ניחא ליה בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר משום הכי מגלח ועביד הקפה אלא לר' יוסי בר' חנינא אמר ר"ל כדי לחנכו במצות הא קעביד הקפה קסבר הקפת כל הראש מדרבנן וחינוך מדרבנן ואתי חינוך דרבנן ודחי הקפה דרבנן בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אהכי מגלח מייתי קרבן אלא לרבי יוסי ברבי חנינא אמר ריש לקיש כדי לחנכו במצות הא קא מייתי חולין לעזרה קסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אהכי כי מיטמא מייתי קרבן ציפרין ואכיל כהן מליקה אלא לרבי יוסי ברבי חנינא אמר ריש לקיש הא קאכיל נבילה קסבר כרבי יוסי בר' יהודה דאין שחיטה לעוף מן התורה וחולין בעזרה לאו דאורייתא וסבר רבי יוסי הכי והתניא ר' יוסי ברבי יהודה אומר מנין לחטאת העוף שהיא באה על הספק שאינה נאכלת תלמוד לומר והזב את זובו לזכר ולנקבה מקיש נקבה לזכר מה זכר מביא קרבן על הודאי אף נקבה מביאה קרבן על הודאי ומה זכר מביא על הספק אף נקבה מביאה על הספק ומה זכר ממין שהוא מביא על הודאי מביא על הספק אף נקבה ממין שהיא מביאה על הודאי מביאה על הספק אי מה זכר מביא קרבן ונאכל אף נקבה מביאה קרבן ונאכל אמרת לא

ג) נראה דל"ל דר"י בר חנינא דשמעתין תנא היה שהרי רשב"ל אמר משמו ור"י בר חנינא שהיה אמורא ותלמידו של ר' יוחנן היה כדאיתא בסנהדרין דר' יוחנן סמכיה לר' יוסי בר חנינא והתניא ר"י בר חנינא מנין לחטאת העוף הבאה על הספק שאינה נאכלת. כגון ספק זבה ויולדת. וקצת קשה דמשמע דפשיטא ליה דבאה על הספק דמייתי קרא דאינה נאכלת וצריך לומר דסיפא דמילתא נקט וכולה אתיי' מהך קרא: אפי' נקבה מביאה קרבן על הודאי הא לא צריך קרא דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל ענושי' שבתורה אלא משום סיומא דמלתא נקט: זכר מביא קרבן על הספק אשם תלוי: אפי' נקבה מביאה וכו' כלומר קרבן דשייך בנקבה ולא בזכר כגון יולדת על הספק מביאה: ממין שהוא מביא על הודאי שהוא מביא חטאת בהמה: מביא על הספק

ד) נראה דל"ל דר"י בר חנינא דשמעתין תנא היה שהרי רשב"ל אמר משמו ור"י בר חנינא שהיה אמורא וכו' ועי' בתוס'.

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"ג מהל' גזילה הל' ט ופ"ד מהל' תפילין הל' יג ופ"ח מהל' מ"ת ה"ת הל' ח ופ"ז מהל' גזלה הל' יט ופ"ו מהלכות סוכה הלכה ח ופ"ח מהלכות מגילה הלכה ח ופ"ב מהלכות שביתת עשור הלכה ו) סמג עשין כח כו יב מד טוש"ע או"ח סי' יז סעי' ג וסי' לז סעי' ג וסי' תכז טוש"ע יו"ד סי' רמה סעי' ה [וטוש"ע א"ח סי' תכא סעיף ב וסי' תרעז סעיף ב וסי' תרפט סעיף ח וסי' תרעז סעיף ב):

נז ב מיי' פ"ב מהל' מזירות הל"ג:

נח ג מיי' פ"ב מהל' מזירות הל"ג וש"ס בכ"מ:

נד מיי' פ"ב מהל' מזירות הל' יד:):

נט ה מיי' פ"ז מהל' פסולי מוקדשין הל' י ופ"ט שם הל' י ופ"ח מהל' מחוסרי כפרה הל' ו והל' ז:

ס ו מיי' פ"ח מהל' שגגות הל"ח סמג עשין ריט:

סא ז מיי' שם פ"ה הל' ד ה ופ"ח מהל' מ"ש הל"ח ופ"ח מהל' מחוסרי כפרה הל"ג:

סב ח מיי' פ"ח מהל' שגגות הל"ח:

סג ט מיי' פ"ח מהל' מחוסרי כפרה הל"ז:

סד י מיי' פ"ח מהל' שגגות שם:

סה כ מיי' פ"ח מהל' מחוסרי כפרה שם:

סו ל מיי' פ"ט מהל' מעשה קרבנות הל"ח סמג עשין קפב:

תורה אור השלם

1. וְהִדָּרָה בִּנִדָּתָהּ וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה:
ויקרא טו לג

הגהות התוספות

1. ל"ל ולא גרים ר"מ הכי. 2. ל"ל וסבר רבי יוסי ברבי יהודה הכי והתניא וכו' ומיהו לא כו'. ותיבות דאמר לקמן נמחק. 3. עי' הגהות הב"ל לדיבור זה.

מוסף רש"י

חולין בעזרה. חולין שנשחטו בעזרה דאסירי בהנאה, לאו דאורייתא. בפרק שני דקדושין (נח.). איפליגו בה (פסחים כב.). **אין שחיטה לעוף מן התורה.** מתורה שבעל פה מהלכה למשה מסיני אין לו, אלא מדברי סופרים, ואין נכנס עוף קרויה נבלה אלא אם כן מתה מאליה או הרגה במקה אלא על ידי סימנים, אבל נחירה או עיקור סימנין כשר בו (חולין כז:) ונעשה דאין שחיטה לעוף מן התורה, בשחיטת חולין (שם) יליף מוסיפן את דמו, בשפיכה בעלמא (קדושין עא.).

פי' הרא"ש (המשך)

והכין פי' ר' יוסי בר חנינא אשכחן תנא דסבר כותיה [ומיהו לא מצינו] דאית ליה לר' יוסי בר יהודה הכי אלא מדקאמר בסמוך דאיש מדיר בנו בנזיר עד שיגיע לעונת נדרים. ובתרי לישני אמרי' דאית ליה כדי לחנכו במצות

אמרת לא. אמור מעצמך שלזה לא נקישת אם אמרת בזכר שבו [איסור] אחד דחולין בעזרה קאכיל תאמר בנקיבה שיש שני איסורין חולין בעזרה ואיסור נבלה לכך מביאה חטאת העוף ואינו נאכל אלמא אית ליה [ה] דין שחיטה לעוף מן התורה וחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא:

מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא דילמא תרין איסורין דרבנן. אבל דאורייתא לא הויין תרי איסורי דאין שחיטה לעוף מן התורה וחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ול"ע אם ההיקש דרשה גמורה היכי קאמר לא אם אמרת בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקבה שכן שני איסורין דרבנן הא אין משיבים בהיקש ויש לומר דודאי ההיקש דרשה גמורה לענין שיש תקנה לספק יולדת במה שמביאה חטאת העוף אבל מה שאמר התנא שאינו נאכל מומרא דרבנן הוא ומן התורה הוא נאכל דאין שחיטה לעוף וחולין בעזרה אין דאורייתא ורבנן החמירו למ"ד דאית [ו] ליה בעלמא חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא וקיימא לן בכל דוכתי דחטאת העוף בא על הספק ע"כ דרשה גמורה הוא שהרי מליקת העוף הוי כשחיטת חולין [א] והכי מוכח כל הסוגיא כך לשון רש"י (בכריתות דף ז:):

לימא כתנאי וכו' עד שיביא שתי שערות. דהיינו מיום י"ג שנה ויום אחד ואילך רבי יוסי בר' יהודה אומר עד שיגיע לעונת נדרים היינו שנת י"ג די"ב [2] שנה נדריו נבדקין: **ואע"ג** דהגיע לעונת נדרים [מדיר] ליה. דמופלא סמוך לאיש דרבנן דמן התורה הוא קטן ובדרשות אבין הוא: **כיון** דנפק ליה מרשותיה. בעצמו מלי לידור בנזיר אם ירצה תו לא מיחייב וכ"ע מופלא סמוך לאיש מדרבנן: **אתיא** דאורייתא. נזירות דאבין ודחי יציאתו מרשות אבין דלא הוי אלא מדרבנן ואפילו סמוך לאיש כי בדקינן ליה דיודע להפלות: **ואיבעית אימא** כ"ע בדי לחנכו ומופלא סמוך לאיש דרבנן. וקשה היכי מלי סבר [ב] לחנכו בנפרק שני דחולין (דף כח.) משמע דיש שחיטה לעוף מן התורה וא"כ היכי אכיל מליקה וא"ל דלהך לישנא נימא דנייתי ולא יאכל כמו חטאת העוף שבא על הספק [ג] [בפ' כל שעה] (פסחים דף כח.):

לימא הני תנאי בי הני. דפליגי אם מדירו [עד][3] שתי שערות או עד שיגיע [לעונת נדרים וליתא] לאו דוקא דבזה ליכא שום דחוי וה"ג איכא [ד] בפרק כל שעה (שם דף לח.): **והביאו** לפני ר"ג לבדקו. פי' ר"ת באותו יום[4] הביאו לפני רבן גמליאל למר בדאית ליה ולמר בדאית ליה וקאמר ת"ק לידע אם הביא שתי שערות אם לא הביא שתי שערות והיה יתר מבן י"ג שנה ויום אחד: **רבי** יוסי אומר. ובתוספתא[1] גרסינן ר' יוסי ב"ר יהודה: לידע אם הגיע לעונת נדרים. שהיה יתר מי"ב שנה ויום אחד דנדריו נבדקין: **אמר** לו רבי אל תצטער. אל תטרח לבדקני שהריני נזיר ממה נפשך אם קטן אני אהא בשביל אבי אם גדול אני אהא בשביל עצמי והשתא ס"ד דה"ק אם קטן אני לגבי קבלת נדרים דהיינו לפני הגעתי לעונת נדרים ואם גדול אני לענין קבלת נדרים דהיינו כשהגיע לעונת נדרים ולכך קמייתי[5] הש"ס בשלמא לר' יוסי ב"ר יהודה דאמר דלף מי שהגיע לעונת נדרים לא מלי אבין מדיר ליה היינו דקאמר אם קטן אני אהא בשבל אבי אם גדול אני אהא בשבל עצמי דמשמע שאין אבין יכול להדירו:

ואמאי

לא אם אמרת בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקבה ששני איסורין מאי שני איסורין לאו איסור נבילה וחולין בעזרה מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא ודילמא מיחייב עליה משום דמיתחזי כתרין איסורין מדרבנן לימא כתנאי עד מתי מדיר את בנו בנזיר [א] עד שיביא שתי שערות דברי רבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר עד שיגיע לעונת נדרים מאי לאו תנאי היא דרבי סבר הלכה היא בנזיר ואע"ג דהגיע לעונת נדרים מדיר ליה ואזיל עד דמייתי שתי שערות ור' יוסי ברבי יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים סבר כדי לחנכו במצות וכיון דנפיק מרשותיה תו לא מיחייב אמרי לא דכולי עלמא הלכה היא בנזיר והכא במופלא הסמוך לאיש קמיפלגי רבי סבר [ב] מופלא הסמוך לאיש דרבנן ואתיא דאורייתא דחיא דרבנן ור' יוסי בר' יהודה סבר [ג] מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ואיבעית אימא דכולי עלמא כדי לחנכו במצות ומופלא הסמוך לאיש דרבנן היא רבי סבר אתי חינוך דרבנן ודחי מופלא הסמוך לאיש דרבנן ור' יוסי בר' יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים קסבר לא אתי חינוך דרבנן ודחי מופלא הסמוך לאיש [ד] לימא הני תנאי כי הני תנאי דתניא [ה] מעשה ברבי חנינא שהדירו אביו בנזיר והביאו לפני רבן גמליאל והיה רבן גמליאל בודקו לידע אם הביא שתי שערות אם לא הביא רבי יוסי אומר לידע אם הגיע לעונת נדרים אם לאו אמר לו רבי אל תצטער לבודקני אם קטן אני אהיה בשביל אבא אם גדול אני אהיה בשביל עצמי עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו אמר מובטח אני בזה שמורה הלכה בישראל אמרו לא היו ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל בשלמא לרבי יוסי [ו] בר' יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים היינו דקאמר אם קטן אני אהיה בשביל אבא [ז] אלא לרבי דאמר עד שיביא שתי שערות ואם גדול אני אהיה בשביל עצמי

הא

אמרת לא אם אמרת בזכר. לכך הוא נאכל: **שכן.** אין בו אלא איסור אחד דדילמא שומן הוא מאי דאכל והשתא קמייתי חולין לעזרה: **תאמר בנקבה.** דדילמא רוח הפילה או דבר שלא נתחייבה עליה קרבן ואקא פגע בשני איסורין: **מאי שני** (ג). דקאמר דקא משוי לה למליקה ואית בה איסור נבילה וחולין בעזרה אלמא דסבירא ליה לר' יוסי דשחיטת העוף מן התורה וחולין בעזרה מן התורה: ה"ג **מתקיף לה רב אחא בר איקא דילמא.** מאי שני איסורין [ו] בתרין איסורין מדרבנן דאיסור מליקה ואיסור חולין בעזרה ליתא אלא מדרבנן: **עד שיביא שתי שערות.** דהיינו (ד) עד בן [ז] שלש עשרה שנה דמבן י"ב שנה ועד י"ג שנה אם אדם יודע לשם מי נדר ולשם מי הקדיש דבריו קיימין והכי תנן במסכת נדה בפרק יולדת דופן (דף מה:): **מאי לאו תנאי היא.** ורבי דאמר עד שיביא שתי שערות קסבר דהלכה היא בנזיר שהאיש מדיר את בנו בנזיר ומשום הכי [ח] מדיר ליה עד שיביא שתי שערות ואע"ג [ט] שהגיע לעונת נדריס: **ורבי יוסי בר' יהודה.** סבר דטעמא לא הוי אלא כדי לחנכו במצות והילכך כיון דהגיע לעונת נדריס ונפיק ליה מרשותיה תו לא מיחייב לחנכו במצות והיינו דקאמר עד שיגיע לעונת נדריס: **מופלא הסמוך לאיש.** קטן שיודע (י) להפלות ולומר [יא] בזמן שהוא סמוך לאיש [יב] דהיינו בן י"ג לשם מי נדר לשם מי [יג] קידש: **רבי סבר מופלא הסמוך לאיש מדרבנן הוא.** דבודקין את נדריו אם יודע למי נדר שמקיים את דבריו והילכך הלכה למשה מסיני היא בנזיר דהאב מדיר את בנו בנזיר אתי דאורייתא ודחי דרבנן: **ור' יוסי ברבי יהודה סבר מופלא הסמוך לאיש מדאורייתא.** נדרי מעלית הוו וכיון דמדאורייתא נפיק ליה מרשותיה דאב תו לא חיילי עלויה נדרי דאב. אים הוי מבן י"ג שנה ולא בפחות אלא מצינו בכל התורה שיהא קרוי איש בפחות מבן י"ג אבל בבן י"ג מצינו שקראו הכתוב איש כדכתיב (בראשית לד) ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי איש חרבו וגמירי שמעון ולוי בהגיע שעתא בני י"ג שנה הוו והרוגה לאשוב ילא ויחשוב [ד]: ה"ג **ואיבעיא אימא דכולי עלמא כדי לחנכו במצות ומופלא הסמוך לאיש דרבנן ורבי.** דאמר עד שיביא שתי שערות [ז] דקסבר אתי חינוך כו': **רבי יוסי אומר לידע וכו' בשלמא לר' יוסי.** דאמר האיש מדיר את בנו אלא עד שיגיע לעונת נדריס: **היינו דקאמר אם קטן אני.** אלא הגעתי לעונת נדריס אהא נזיר בשבל אבא ואם גדול אני אהא בהגעתי לעונת נדריס אהא בשבל עצמי: **אלא לרבי.** הא אע"ג דהוי גדול דהגיע לעונת נדריס בדשותיה דאבוה קאי להזירו (יא) [יב] האמר עד שיביא שתי שערות ביד האב להזיר את בנו:

אלא

אמרת לא. אמור מעצמך שלזה לא נקישת אם אמרת בזכר שכן איסור אחד דחולין בעזרה קאכיל תאמר בנקבה שיש שני איסורין חולין בעזרה ואיסור נבלה לכך מביאה חטאת העוף ואינו נאכל אלמא אית ליה [ה] דין שחיטה לעוף מן התורה וחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא:

מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא דילמא תרין איסורין דרבנן. אבל דאורייתא לא הויין תרי איסורי דאין שחיטה לעוף מן התורה וחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ול"ע אם ההיקש דרשה גמורה היכי קאמר לא אם אמרת בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקבה שכן שני איסורין דרבנן הא אין משיבים בהיקש ויש לומר דודאי ההיקש דרשה גמורה לענין שיש תקנה לספק יולדת במה שמביאה חטאת העוף אבל מה שאמר התנא שאינו נאכל מומרא דרבנן הוא ומן התורה הוא נאכל דאין שחיטה לעוף וחולין בעזרה אין דאורייתא ורבנן החמירו למ"ד דאית [1] ליה בעלמא חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא וקיימא לן בכל דוכתי דחטאת העוף בא על הספק ע"כ דרשה גמורה הוא שהרי מליקת העוף הוי כשחיטת חולין [א] והכי מוכח כל הסוגיא כך לשון רש"י (בכריתות דף ז:):

לימא כתנאי וכו' עד שיביא שתי שערות. דהיינו מיום י"ג שנה ויום אחד ואילך רבי יוסי בר' יהודה אומר עד שיגיע לעונת נדריס היינו שנת י"ג די"ב [2] שנה נדריו נבדקין: **ואע"ג** דהגיע לעונת נדרים [מדיר] ליה. דמופלא סמוך לאיש דרבנן דמן התורה הוא קטן ובדרשות אבין הוא: **כיון** דנפק ליה מרשותיה. בעצמו מלי לידור בנזיר אם ירצה תו לא מיחייב וכ"ע מופלא סמוך לאיש מדרבנן: **אתיא** דאורייתא. נזירות דאבין ודחי יציאתו מרשות אבין דלא הוי אלא מדרבנן ואפילו סמוך לאיש כי בדקינן ליה דיודע להפלות: **ואיבעית אימא** כ"ע בדי לחנכו ומופלא סמוך לאיש דרבנן. וקשה היכי מלי סבר [ב] לחנכו בנפרק שני דחולין (דף כח.) משמע דיש שחיטה לעוף מן התורה וא"כ היכי אכיל מליקה וא"ל דלהך לישנא נימא דנייתי ולא יאכל כמו חטאת העוף שבא על הספק [ג] [בפ' כל שעה] (פסחים דף כח.):

לימא הני תנאי בי הני. דפליגי אם מדירו [עד][3] שתי שערות או עד שיגיע [לעונת נדריס וליתא] לאו דוקא דבזה ליכא שום דחוי וה"ג איכא [ד] בפרק כל שעה (שם דף לח.): **והביאו** לפני ר"ג לבדקו. פי' ר"ת באותו יום[4] הביאו לפני רבן גמליאל למר בדאית ליה ולמר בדאית ליה וקאמר ת"ק לידע אם הביא שתי שערות אם לא הביא שתי שערות והיה יתר מבן י"ג שנה ויום אחד: **רבי** יוסי אומר. ובתוספתא[1] גרסינן ר' יוסי ב"ר יהודה: לידע אם הגיע לעונת נדריס. שהיה יתר מי"ב שנה ויום אחד דנדריו נבדקין: **אמר** לו רבי אל תצטער. אל תטרח לבדקני שהריני נזיר ממה נפשך אם קטן אני אהא בשבל אבי אם גדול אני אהא בשבל עצמי והשתא ס"ד דה"ק אם קטן אני לגבי קבלת נדריס דהיינו לפני הגעתי לעונת נדריס ואם גדול אני לענין קבלת נדריס דהיינו כשהגיע לעונת נדריס ולכך קמייתי[5] הש"ס בשלמא לר' יוסי ב"ר יהודה דאמר דלף מי שהגיע לעונת נדריס לא מלי אבין מדיר ליה היינו דקאמר אם קטן אני אהא בשבל אבי אם גדול אני אהא בשבל עצמי דמשמע שאין אבין יכול להדירו:

ואמאי

עין משפט נר מצוה

סז א מיי' פ"ב מהל' מזיכות הלכ"ו:
סח ב מיי' פי"ח מהל' נדרים הל"ד סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלג:

הגהות התוספות

1. ל"ל דהא למאן דאית. 2. ל"ל די"ב. 3. ל"ל עד שיגיע. 4. ל"ל באותו יום שהדירו אבין. 5. ל"ל ולכך מקשה.

פי' הרא"ש

אשם תלוי בהמה: אף נקבה מביאה עוף על הספק כמו על הודאי: שכן אסור א' ספק חולין בעזרה ובנקבה איכא ספק שני איסורים חולין בעזרה ומליקת נבילה: דמיחזי כב' איסורי' דרבנן. תימה דלכאורה משמע דדרש' גמור' היא דהיקשא קא דריש וכן קי"ל בכולי תלמודא דחטאת העוף באה על ספק אפי' למאן דאית ליה יש שחיטה לעוף מן התורה והיכי פריך מאיסור דרבנן. וצ"ל דדרשה גמורה היא דחטאת העוף באה על הספק והא דאינה [נאכל] היינו מדרבנן: עד שיגיע לעונת נדרים היינו מופלא סמוך לאיש כל שנת י"ג: סבר הלכה הוי בנזיר. דאע"ג דהגיע לעונת נדרים מדיר ואזיל עד דמייתי ב' שערות ויצא מרשותו: וכיון דנפיק מרשותיה תו לא מחייב. דכל מצוה שהוא מחויב בה אין אביו מחויב לחנכו בה: קסבר מופלא סמוך לאיש דרבנן וקרא דכי יפליא אסמכתא בעלמא: ואתיא דאורייתא. דהא במדיר את בנו דהלכה היא: לימא הני תנאי כהני תנאי ואע"ג דלית ליה דחויה קאמר לימא. וכה"ג איכא בפ' כל שעה בתחלתו לימא מתני' דלא כר' יהודה ומסיק הכי דאתייה כר' יהודה: והביאו לפני ר"ג לבודקו ביום שהדירו אביו והיה יותר מבן י"ג והביאו לבודקו אם הביא ב' שערות: ר"י בר יהודה [אומר] לא כך היה המעשה אלא בשנת י"ג הדירו והביאו לבודקו אם היה יודע לשם מי נדר: אל תצטער לבודקני דממה נפשך אהיה נזיר או בשביל אבא או בשבילי והיינו ת"ק כרבי ור' יוסי בר"י בר יהודה ובתוספתא גרס' הכא ר"י בר יהודה. בשלמא לר' יוסי בר יהודה היינו דקאמר אם קטן אני אהיה בשביל אבא. כלומר אם קטן אני לענין נדרים שאיני יודע להפלות. ואם גדול אני לענין נדרים ויצאתי מרשות אבא: אלא לרבי דאמר וכו':

מסורת הש"ס

ה) [לקמן סב. נדה מו:], ו) [תוספתא נדה פ"ה], ז) [ולידור יעב"ן], ד) [עי' בתוי"ט אבות פ"ה מכ"ל ד"ה בן י"ג למעלה], ט) ל"ל דיש, ו) [נדה פ"ה],

נוסחת הריב"ן

א) כתרין: ב) בן י"ב שנה: ג) מלי מדיר: ד) להגיע: ה) דהוי: ו) הקדיש: ז) קא סבר: ח) דהא אמר רבי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשלמא לר' יוסי דאמר עד שיגיע כל"ל ותיבות בר' יהודה ממתק: (ב) שם אי אהיה בשביל אבא ואם גדול אני אהיה בשביל עצמי אלא לרבי דאמר עד שיביא שתי: (ג) רש"י ד"ה מאי שני איסורין דקאמר לאו דקא משוי לה מליקה ואית בה: (ד) ד"ה עד שיביא שתי שערות דהיינו בן י"ג שנים ויום אחד הס"ד ואח"כ מ"ה עד שיגיע לעונת נדרים דהיינו עד בן שנים עשר שנה דמבן י"ב שנה ועד י"ג שנה אם הוא יודע לשם מי: (ה) ד"ה מופלא וכו' שיודע להפליא ולומר וכו' דהיינו בן י"ב לשם מי: (ו) ד"ה אלא לרבי וכו' להזירו דהאמר רבי עד שיביא:

גליון הש"ם

גמ' לימא הני תנאי כהני תנאי. עי' לעיל דף ב ע"ב תד"ה לימא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תד"ה מתקיף וכו' ורבנן וכו' וכל' וכל' מוכח כל הסוגיא כך לשון רש"י. נ"ב עי' מ"מ דמן ולמ"ל בעלמא וכו' עד לבסוף הוא לשון רש"י זהו כוונת התוס' אבל לפנינו לא נמצא הכי ברש"י דמ"ש כאן בכריתות טעות המגיהים הוא דהתם כתב רש"י בענין אחר אבל בפסחים דף כח נמצא קצת הכי בלשון רש"י ויעו"ש: ב) ד"ה ואי בעית אימא וכו' ובקה היכי מלי סבר רבי לחנכו ובפרק שני דחולין משמע דסבר וכו' כל"ל: ג) בא"ד בפרק כל שעה (דף כח.). מן בפרק עד כח נמחק. וב"ב דבסמוך כל"ל והוא בעמוד ג'. מ"מ: ד) ד"ה לימא וכו' בפרק כל שעה (דף לח.). נ"ב והוא ריש פרק שם יעו"ש בתוס' ד"ה לימא והתוס' כאן לא ס"ל לתרץ מ"ש שם התוס' אלמלא לימא ולא כהגה' אלייעז דף לח דשם אמר ג"כ אי אלמא וזהו הדמיי' ושפיר אמר לימא ועי' לעיל דף ב ע"ב בתוס' ד"ה לימא. מ"מ:

א) [לעיל מ:; [סוטה כג.]], ב) [לעיל כח: לקמן סא: סוטה כג.]], ג) [בשלם רש"ס],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא אליבא דרבי הא דאמר אהא כ"ל והל"ל עם ד"ה אי אייתי ב' שערות מעיקרא וכו' כלומר וכו' מקמי דהזירו אהוה דקאים בנזירות וכו' לבסוף דהזירו אביו קאי: (ב) ד"ה ואי אייתי בחמלגא דלא ידעינן: (ג) ד"ה כי גרסינן וכו' דליה ודאהוה ליטמא אחרינא אלא לרבי וכו' ואהזירו דאבוה הוא דפליגי: (ד) ד"ה ומשני וכו' מני להזירני אהא מיר בנזיר אבא וכו' דאביו יכול להזירו חד וכו': (ה) ד"ה אי אייתי וכו' קודם שהזירו אביו וכו' דמלי אביו להזירו לא:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הניחא וכו' דמיירי תחלת י"ג. י"ל דבדיבור הקודם כתבו דמכח מתני' ליכא למיפרך דאיכא לאוקמי בעודו בשנת שתים עשרה והיינו דיכלו ימי נזירות קודם התחלת שנת י"ג דליכא חשש שיגיע בחמלגא למופלא סמוך לאיש ולזה כתי' דלר"ת יש לאוקמי תחלת י"ג דהיינו יום א' קודם תחלת שנת י"ג דלמופלא סמוך לאיש כיון דאינו מפסיק ול"ל השערות הא יהיה שומא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה ה"ג וכו' וא"ת ואמאי לא פריך הכי למתני' דהתם. נ"מ תיבת דהאיך וכ"כ דהתם: ב] בא"ד לי אייתי סימנין במיצעי לא נבדקי'. תיבת נבדקי' נ"מ. וכ"כ נקרינס. אבל הגהת לא נבדקי' ליתא דהלא אינו רשאי להקריב קרבנות. כ"כ בא"מ: ג] ד"ה הניחא וכו' לשערות במיצעי. כ"כ הגה"ה כל"ל א"מ: ד] ד"ה לרבי וכו' ר' תינוקא ל'. נ"מ ל' וכ"כ שיש כל"ל א"מ: ה] בא"ד ועלתה לו מזירותו לו מזירות אביו כל"ל: ו] ד"ה הא הא וכו' ואם אינו במיי אביו כל"ל א"מ:

פי' הרא"ש

הא ברשותיה דאבוה [קא] דס"ד דלר' נמי קטן וגדול לענין נדרים קאמר ולהכי פריך אפי' הגיע לעונת נדרים ברשות אבוה קא. ומשני דאליבא דר' לאו קטן וגדול לענין נדרים קאמר אלא קטן וגדול ממש בהבאת שערות. והיינו אם בשביל אבא כגון שלא הבאתי ב' שערות אהיה בשביל אבא. ואם לאו שהבאתי ב' שערות אהא בשביל עצמי. ומילתא דפשיטא הוה דלר' הוי פי' הכי אלא דתלמודא שקיל וטרי לפ' דברי רבי משום דבעי לאקשויי עליה. אי אייתי ב' שערות. בשעה שאמר ר' חנינא תנאי זה קא מייתי בנזי' דידיה וניחא לר' שיביא קרבנותיו בשביל נזירותו: אי לבסוף קאי מייתי בנזירות אביו וניחא נמי אם לא הביא ב' שערות עד ששלמו ימי נזי' דמייתי בנזיר אביו: אלא אי אייתי במצעי. אם לא הביא ב' שערות ביום שהזירו אביו וטרם ימי נזירותו הביא ב'

אלא. אליבא דרבי (א) כגון דאמר אהא בשביל אבא אהא בשביל עצמי: **אי אייתי ב' שערות מעיקרא.** כלומר הניחא דמתרלא מתני' כוותיה דרבי דלא מיחייב אלא בחדא נזירות אילו אייתי ב' שערות מקמי (ב)הזירו אבוה: **קאים בנזירות דידיה.** שהבאתי שתי שערות שאיני נתפס בשל אבא אהא בשביל עצמי ואי אייתי שתי שערות לבסוף דהזירו אביו (ג)קאי בנזירות דאבוה ולא חייל עליה נזירות דידיה כלל דהא לא קביל עליה נזירות אלא אם אינו נתפס בשביל אביו וכיון דעדיין לא הביא ב' שערות חל עליה נזירות דאבוה ולא חייל עליה נזירות דידיה כלל: **ואי אייתי** (ג)**בחמלגא.** (ד) לא ידעינן אי בהביא שעתא דהזירו אביו אייתי ב' שערות אי לא מי ניחא והא כיון דאמר אהא בשביל אבא אהא בשביל עצמי אם (ד)אינו נתפס בשביל (ה)אביו ואפשר דקאים בשתים(ג) עשרה והגיע לעונת נדרים ועדיין לא הביא ב' שערות וחל עליו נזירות שלו ונזירות של אביו כיצד אתה פוטרו בנזירות אחת והא מיחייב למיקם בנזירות על שלו ועל של אביו: ה"ג **הניחא לרבי יוסי ברבי יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים אלא לרבי דאמר עד שיביא ב' שערות מאי איכא למימר אמרי לרבי ליכא תקנתא עד דיתיב דידיה ויתיב דאבוה.** כלומר לר' יוסי דאמר דאין אדם מדירו אלא עד שמגיע לעונת נדרים ניחא דלא חייל עליה אלא נזירות אחת אלא לרבי דאמר עד שיביא ב' שערות כיון דאמר אהא בשביל אבא אהא בשביל עצמי ושניהם יכולין להזיר אמאי לא מיחייב בשתי נזירות אמרי לרבי ליה תקנתא עד דעביד דיליה ודאבוה: (ו)[ליטמא אחרינא] **אלא לרבי דאמר כו' הא ברשותיה דאבוה קאים.** כל זמן שלא הביא שתי שערות וב' נזירות קביל עילויה דאפילו רבי מודה דלכשהגיע לעונת נדרים מלי מזיר עצמו ואפי' לא הביא שתי שערות (ז) ואהדירו אבוה הוא דפליגי: ומשני **אלא דאמר.** בלשון זה אהא בשביל אבא כו' כלומר אי אבא מלי (ד) להדירני אהא מזיר בנדר אבא ואם לאו אהא מזיר בשביל עצמי וכיון דאביו יכול להדירו חד נזירות קביל (ח) לחודיה: **אי אייתי ב' שערות מעיקרא.** קודם (ט) שהדירו אביו קאים בנזירות דידיה ולא בנזירות דאביו דילא מרשות אביו: **ולבסוף.** לאחר שבא לב"ד קאים בנזירות דאבוה דהא יש לאביו רשות בו וכיון דמלי אביו להדירו לא קביל עליה נזירות דידיה: **ואי דאייתי במצעי.** (י)אחר שהדירו אביו קודם שבא לב"ד ולא ידעינן אי הני ב' שערות הוו ביה כשהדירו אביו אי לא הוו ביה עד השתא (יא)הא השתא על (יב)כרחיך ימנה ב' נזירות מספיקא דדילמא לא הוו ביה שתי שערות מעיקרא עד השתא ונמלא נדור בשביל אביו וכשבא לפני ב"ד ואמר אהא בשביל עצמי (יג)ויהא נזיר נמי בשביל עצמו הא הביא ב' שערות במיצעי (יד)ואי מייתי במיצעי מאי דודאי השתא אייתי ב' שערות ונמלא דנדר אביו נדר (טו) וכשבא לב"ד ואמר נמי אהא בשביל עצמי הוי נזיר בנדר דידיה וימנה ב' נזירות: **מתני' ה"ג כמחייפין** האיש מגלח על נזירות אביו כו' כיצד מי שהיה אביו נזיר והפרישם מעות (טז) על נזירותו ומת ואמר הריני ע"מ שאגלח על מעות אבא אמר רבי יוסי הרי אלו יפלו לנדבה (יז)ואינו מגלח על נזירות אביו מי שהיה הוא ואביו נזירים והפרישם מעות סתומין לנזירותו ומת ואמר הריני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא אמר ר' יוסי הרי אלו יפלו לנדבה אין זה מגלח על נזירות אביו איזהו שמגלח על נזירות אביו מי שהיה הוא ואביו נזירים והפרישו אביו מעות סתומים לנזירותו ומת זה הוא שמגלח על נזירות אביו: **גמ'** מ"ט (יח)אמר ר' יוחנן (יט)הלכה היא בנזיר פשיטא מאי למימרא דבן יורש את אביו בת לא לא צריכא דליית אלא בת מהו דתימא יורשין גמירין לה

ואמאי הא ברשותיה דאב קאים. [ולפי'] הוי גדול דקס"ד דגדול אי איתי גדול לענין דנדרו נדר דהיינו (לענין) משהגיע לעונת נדרים עד[1] שיביא ב' שערות מלי מדיר ליה ותנא קמא אמר לידע אם הביא] ב' שערות[2]: אלא דאמר אהא בשביל אבא אהא בשביל עצמי. כלומר לא קאמר דאם קטן שאין נדרו נדר ואם גדול שנדרו נדר אלא אם קטן אי שרשות אבי עלי דהיינו עד הבאת שתי שערות והאי דקאמר אם גדול י"א דלא גרסינן ליה או שמא ר"ל ואם גדול שהביא שתי שערות וכדבי דאמר דמדיר בנו עד הבאת שתי שערות: **ה"ג אי אייתי ב' שערות מעיקרא קאי (ברשותיה) בנזירות דידיה ואי בסוף קאי בנזירות דאבוה כי אייתי במיצעי מאי הניחא לרבי יוסי בר' יהודה דאמר לענות נדרים אלא לרבי מאי ליכא תקנתא עד דיתיב דיליה ויתיב דאבוה.** וכן הגיהו בפי' קדמונים וה"פ רבינו חננאל אי אייתי מעיקרא כלומר אם בדקוהו באותה שעה שבא לפני רבן גמליאל ביום שהדירו אביו ומצאו לו ב' שערות קאי בנדרים[3] דידיה ונדרו בשביל עצמו ואי לבסוף כלומר עכשיו שלא נבדק באותו היום אם לא יביא שתי שערות עד לבסוף ל' יום דאיתבכם[4] דודאי אלו ל' יום היו בשביל נדר אביו אלא אייתי במיצעי כלומר נראו בו סימנים תוך ל' היאך יצא ידי נזירות

אביו (ד) אחר הבאת סימנים ואיך יביא קרבנותיו לסוף שלשים יום שהדירו אביו ואיכא למימר דדעתו היה שאפי' יביא סימנים שלא יפסיק נזירות אביו מכל מקום אינו רואי להביא קרבן בשביל נזירות אביו לבד וגם בשביל עצמו כיון שלא פירש ול"ת ואמאי לא פריך הכי [למתניתין] א] דהיאך מדיר בנו בנזיר כי מייתי במיצעי מאי וי"ל דמתני' איכא לאוקמי בעודו בשנת י"ב דלף אם מביא הס שומא אבל אהא קא קשיא ליה דקאי ליה אחר שנת י"ג שנה מדקמייתי לת"ק למיבדקיה אם הביא אם לאו דקודם לכן שומא אינון אי נמי יש לפרש דאמתני' ליכא למיפרך דודאי בדקינן במלאת ימי נזירותו ואי מספקינן אי אייתי סימנים במיצעי לא ב] (ובדיקיה) אבל אהא קשיא ליה דקאמר דלא תצטער לבדקני דבלא בדיקה תיקן הכל בתנאו דאם קטן אני כאילו [לא] היה אם בדיקה צורך ולכך פריך הא ודאי אי אייתי במיצעי אינו מתוקן כלל: **הניחא** לר' יוסי בר' יהודה **דאמר עד שיגיע לעונת נדרים.** והוא עומד בשנת י"ב[5] ליכא למיחש דהוי שומא ול"ת ניחוש שמא בא לעונת נדרים במיצעי ול"כ איך יצא בנזירות אביו לבד ל' יום ופר"ת דעונת נדרים אינה סותרת דנהי דהאב אינו יכול להדירו מכאן ואילך מכל מקום היכא דהדירו קודם לכן משום עונת נדרים לא פקע כיון דלא הוי כ"א דרבנן אבל שערות דאיש דאורייתא פקע דאביו ול"כ ניחוש לשערות במיצעי ג] י"ל ⊗ דמיירי תחילת י"ג דאכתי אי הוה ליה במיצעי ה"ל שומא בעלמא ואף אם בא לכלל עונת נדרים באמצע נזירות אין להקפיד לפירוש רבינו תם דעונת נדרים אינה סותרת דנהי נמי דאין מדירו (אלא) כשהגיע לעונת נדרים אכתי קאי בקטנותו וכל כמה דלא הדר ביה הוה בנדר אביו וגם שמא לא יוכל למחות באמצע: אלא לרבי דאמר עד שיביא שתי שערות. והביאו לבדקו בשנת י"ד לידע אם הביא במיצעי מאי: **לרבי ליכא תקנתא עד דיתיב דידיה.** פירוש שלרבי שימתין ר' חנינא ד] (ל') יום אחר שהדירו אביו דאז ממה נפשך איכא [שלשים] או לפני הבאת סימנים או אחר הבאת סימנים ועלתה לו ה]נזירות אביו: **האיש מגלח על נזירות אביו ואין אשה מגלחת** כיצד מי שהיה הוא ואביו נזירים והפרישם אביו מעות לנזירותו ומת ר' יוסי אומר הרי אלו יפלו לנדבה ואיזהו שמגלח על נזירות אביו הרי שהיה אביו נזיר והיו לו מעות סתומין ומת ואמר הריני נזיר

אביו דכיון דבחיי אביו נדר והיו שניהם חייבי' קרבן דכה"ג לא לית מידי הלכה: מי שהיה אביו נזיר והיו לו מעות סתומים ומת ואמר הבן הריני נזי' ע"מ שאגלח על מעות אבא זהו שמגלח על מעות אביו: מאי טעמא מגלח על נזי' אביו מאי שנא משאר קרבנות דאמר לעיל דקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו: פשיטא מאי למימרא וכו' וכיון

אמר ר' חנינא תנאי זה קא מייתי בנזי' דידיה ונחא לר' שיביא קרבנותיו בשביל נזירותו: אי לבסוף קאי מייתי בנזירות אביו וניחא נמי אם לא הביא ב' שערות עד ששלמו ימי נזי' דמייתי בנזיר אביו: אלא אי אייתי במצעי. אם לא הביא ב' שערות ביום שהדירו אביו וטרם ימי נזירותו הביא ב'

אמר ר' יוסי הרי אלו יפלו לנדבה שאין זה מגלח על

אמר ר' יוחנן דבחיי אביו נדר והיו שניהם חייבי' קרבן דכה"ג לא לית מידי הלכה: מי שהיה אביו נזיר והיו לו מעות סתומים ומת ואמר הבן הריני נזי' ע"מ שאגלח על מעות אבא זהו שמגלח על מעות אביו: מאי טעמא מגלח על נזי' אביו מאי שנא משאר קרבנות דאמר לעיל דקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו: פשיטא מאי למימרא וכו' וכיון

מי שאמר פרק רביעי נזיר

אם תימצי לומר פליגי. רבנן עליה דר' יוסי מדקתני במתני' ר' יוסי אומר משמע דפליגי רבנן עליה ואם תימצי לומר פליגי רבנן אריסא דקאמר ר' יוסי אם נדר בחיי אביו אינו מגלח ואמרי רבנן דמגלח בכל ענין [או] אסיפא דקאמר נדר לאחר מיתה מגלח

קא משמע לן הלכה איבעיא להו פליגי רבנן עליה דר' יוסי או לא פליגי ואם תימצי לומר פליגי ארישא או אסיפא ת"ש [6]איצד אמרו [3]האיש מגלח על נזירות אביו מי שהיה אביו נזיר והפריש אביו מעות לנזירותו ומת ואמר הריני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא זהו שמגלח על מעות אביו אבל מי שהיה הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות לנזירותו ומת הרי אלו יפלו לנדבה דברי ר' יוסי ר' אליעזר ור' מאיר ורבי יהודה אמרו [2]זה הוא שמגלח על מעות אביו בעי רבה יש לו שני בנים נזירים מהו הילכתא גמירין לה כל דקדים [6] גלח גלח או דילמא [1]ירושה גמירין לה ופלגא הוי בעי רבא בכור ופשוט מאי הילכתא גמירין לה והילכך לא בעי גלוחי לפום מאי דשקיל או דילמא ירושה היא וכי היכי דשקיל פי שנים הכי מגלח ואם תימצי לומר ירושה היא [7]ולפום דשקיל מגלח ובחולין הוא דאית ליה פי שנים אבל בהקדש לא או דילמא כיון דקני ליה לגלוח לא שנא אביו נזיר עולם והוא נזיר סתם אביו נזיר סתם והוא נזיר עולם מאי כי גמירין הילכתא בסתם נזירות או דילמא [8]לא שנא ואם תימצי לומר הכא אידי ואידי נזירות טהרה בעי רב אשי אביו נזיר טמא והוא נזיר טהור אביו נזיר טהור והוא נזיר טמא מאי [9]תיקו:

הדרן עלך מי שאמר

בית [3]שמאי אומרים הקדש טעות הקדש

ע א ב ג ד מיי' פ"ח מהל' מזירות הלכ"י:
עא ה מיי' שם הלכ"ז:
עב ו מיי' שם הלכ"ז:

מוסף רש"י

הקדש טעות הקדש. השמש כשיגלח ולישל זהב כשיעלה וחצית של יין לכשתעלה הוו הקדש, אע"פ שלא יגלו לאשוה כמו שאמר הוו הקדש (ראמ"ה בשמו).

פי' הרא"ש

דבת אינה יורשת והבנים יורשים היאך תגלח על נזירות אביה: מהו דתימא יורושה גמירי לה דכל מי שהוא יורש מגלח: איבעיא להו פליגי רבנן עליה דר' יוסי ראת"ל פליגי ארישא דאפי' הוא ואביו נזירים יגלח על מעות אביו. או אסיפא דאפי' נדר אחר מיתת אביו אינו מגלח דלית להו הלכה: ת"ש דארישא פליגי. ה"ג דתניא כיצד אמרו האיש מגלח על נזי' אביו מי שהיה אביו נזיר והפריש אביו מעות על נזירותו ומת ואמר הריני נזיר ע"מ שאגלח על מעות אבא אבל מי שהיה הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות על נזירותו ומת הרי אלו יפלו לנדבה דברי ר' יוסי ר' אלעזר ור"מ ור' יהודה אמרו זהו שמגלח על נזי' אביו. בעי רבא יש לו ב' בנים. לר' יוסי שנדרו אחר מיתת אביהם ולרבנן אף בחיי אביהם הלכה גמירה לה כל דקדים מגלח מי שקדם לידור נזי' בתחילה או דילמא ירושה וגמירי ופליגי: בעי רבא גר' ולעיל גרס רבה דאי חד אמורא הוא לא הול"ל פעם שנית: בכור ופשוט מהו. נ"ל דאת"ל קאמר דאפי' אם ירושה גמירי ופליגי ה"מ (בכור) [פשוט] ופשוט אבל בכור ופשוט לא קרי' ביה בכל אשר יצאנ לו או דילמא כל דין ירושה אית ליה: ואת"ל לפום מאי דשקיל מגלח בחולין הוא דאית ליה פי שנים כגון שאמר אביו אלו מעות לנזירותי ולא אמר לקרבנות נזירותי אבל בהקדש לא אם אמר לקרבנות נזירותי: וה"ה דמצי למבעי גם בפשוט אי גמירי הלכה במעות דהקדש. ופי' זר הוא. ויר' ל) לפרי' דסיומא דמילתא היא ואת"ל ירושה היא ולפום מאי דשקיל מגלח בב' פשוטי' כל חד מגלח לפום מאי דשקיל ולא אמרי' כל דקדים מגלח: אתרי הכי בכור ופשוט לא מגלח לפום מאי דשקיל בשאר נכסים דבחולין הוא דשקיל פי שנים דקרינן ביה בכל אשר יצאנ לו או דילמא לא שנא: אביו נזיר עולם וכו' כי גמירי הלכתא בסתם נזיר' וה"ה דמצי למבעי אם שניהם נזיר עולם אלא שקצר התלמוד

אם תימצי לומר פליגי. רבנן עליה דר' יוסי מדקתני במתני' ר' יוסי אומר משמע דפליגי רבנן עליה ואם תימצי לומר פליגי רבנן אריסא דקאמר ר' יוסי אם נדר בחיי אביו אינו מגלח ואמרי רבנן דמגלח בכל ענין [או] אסיפא דקאמר נדר לאחר מיתה מגלח על [נזירות] אביו ואמרי רבנן אינו מגלח: **תא שמע.** דאריסא פליגי דתניא כיצד אמרו האיש מגלח על מעות אביו מי שהיה אביו נזיר והפריש אביו מעות לנזירותו ומת ואמר הריני נזיר ע"מ שאגלח על מעות אבא אבל מי שהיה הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות לנזירותו ומת הרי אלו יפלו לנדבה דברי רבי יוסי ר"ל ור' מאיר ור' יהודה אומרים זהו שמגלח על נזירות אביו וכרוב ספרים היא משובשת: **בעי רבה יש לו שני בנים נזירים.** לרבי יוסי שנדרו אחר מיתת אביהן ולרבנן גם בחיי אביהן: **הילכתא** גמירי לה. [ולא] כדין חלוקה בשוה: וכל דקדם גלח. וכל הקודם מהם זכה בהם: **ופלגא** הוי. פלגי זה נוטל החצי וזה נוטל החצי כמו בשאר ירושה: **בעי** [**רבא**] גרים ר"ת והראשון [רבה בכור] ופשוט נזירים מהו הלכתא גמירי לה ולא מן הדין והכא לא בעי גלוחי לפום מאי דשקיל דאע"פ דשני פשוטי פלגי מכל מקום אינו כשאר ירושה ה"נ[1] לענין שיטול הבכור פי שנים [וה"נ] לא מצי להביא תגלחתו לפום מאי דשקיל כשאר[2] נכסים או דילמא ירושה גמירי כי [3] היכי [דנוטל] פי שנים[3] ממעות שהפרים אביו לקרבנות נזירותו [4][כן מגלח]: ואת"ל[4] בחולין הוא דאית ליה פי שנים. פי' ר"ת בחולין דאמר לשון חולין ולא לשון הקדש דאמר מעות אלו לנזירות: [אבל] בהקדש לא. אילו אמר הרי אלו לקרבנות נזירותו: או דילמא כיון [דקני] ליה לגלוחי לא שנא. ואפילו אמר לקרבנות נזירותו דמוכח לשון הקדש: **אביו** נזיר **עולם והוא** נזיר **סתם.** או איפכא כי גמירי הלכתא בסתם נזיר ומצי למיבעי דאביו והוא נזיר עולם או שמא הא פשיטא דמגלח כיון ששמו[5] האב והבן בחד גוונא לנזירות[6]: ואת"ל הכא אידי ואידי בנזירות טהרה ומגלח שפיר על מעות אביו: **בעי רב אשי אביו נזיר טמא והוא נזיר טהור.** אביו נזיר טמא נטמא והפרים מעות לציפורים ואשם מהו שיוסיף בנו על אותם מעות להביא חטאת עולה ושלמים לנזירות טהרה אי נמי אביו נזיר טמא וחזר והתחיל ומנה נזירות טהרה הואיל ונטמא לא הוי דומיא דנזירות דבן דלא נטמא לא מגלח: אביו נזיר טהור. והפרים מעות והוא נזיר טמא מהו שיביא הבן לפורים [מן] המעות שהפרים אביו לנזירות טהרה:

הדרן עלך מי שאמר

בית שמאי אומרים הקדש טעות הוי הקדש. כדמפרש ואזיל ומשום דבתר הכי איירי בנזירות בטעות נקט הני פלוגתייהו במכילתין וכן משום פלוגתא דבית שמאי ובית הלל דבסמוך גבי מי שנדר ונשאל לחכמים כו' אמרו להם בית הלל לבית שמאי אי אתם מודים בזה שהוא הקדש טעות ותלה ותרעה בעדר כלומר אם כן [היאך][7] אומרים בהקדש טעות דפליגי עלן:

כילד

קמ"ל הלכה. בן ולא בת: **ואם תימצי לומר פליגי ארישא.** הוא דפליגי [6]רבנן דאמרי שאף מגלח על נזירות אביו [3]ולא שני להו לרבנן בין רישא לסיפא שבכולן האיש מגלח על נזירות אביו: **או אסיפא פליגי.** דלרבנן סבירא להו איפכא [3] דלמא מאי דשמיע להו מר' יוסי דאמר בריש אביו סבירא להו מגלח על נזירות אביו סבירא להו לרבנן הוי מגלח ומאי דקא"ר יוסי בסיפא דהוי מגלח סבירא להו לרבנן דאינו מגלח: ה"ג **ת"ש כילד אמרו האיש מגלח על נזירות אביו מי שהיה הוא ואביו נזירים והפרים אביו מעות לנזירות ומת זהו שמגלח על נזירות אביו אבל מי שהיה הוא ואביו נזיר והפריש אביו מעות לנזירותו ומת הרי אלו יפלו לנדבה דברי ר' יוסי ר' אליעזר ור' מאיר ורבי יהודה אמרו זהו שמגלח על מעות אביו בעי רבה יש לו שני בנים נזירים מהו הילכתא גמירין לה כל דקדים גלח גלח או דילמא ירושה גמירין לה ופלגא הוי בעי רבא בכור ופשוט מאי הילכתא גמירין לה והילכך לא בעי גלוחי לפום מאי דשקיל או דילמא ירושה היא וכי היכי דשקיל פי שנים הכי מגלח ואם תימצי לומר ירושה היא ולפום דשקיל מגלח ובחולין הוא דאית ליה פי שנים אבל בהקדש לא או דילמא כיון דקני ליה לגלוח לא שנא אביו נזיר עולם והוא נזיר סתם אביו נזיר סתם והוא נזיר עולם מאי כי גמירין הילכתא בסתם נזירות או דילמא לא שנא ואם תימצי לומר הכא אידי ואידי נזירות טהרה בעי רב אשי אביו נזיר טמא והוא נזיר טהור אביו נזיר טהור והוא נזיר טמא מאי תיקו** אם תימצי לומר פליגי ארישא. הוא דפליגי [6]רבנן דאמרי שאף מגלח על נזירות אביו [3]ולא שני להו לרבנן בין רישא לסיפא שבכולן האיש מגלח על נזירות אביו: **או אסיפא פליגי.** דלרבנן סבירא להו איפכא [3] דלמא מאי דשמיע להו מר' יוסי דאמר בריש אביו סבירא להו לרבנן הוי מגלח ומאי דקא"ר יוסי בסיפא דהוי מגלח סבירא להו לרבנן דאינו מגלח: ה"ג **ת"ש כילד אמרו האיש מגלח על נזירות אביו מי שהיה הוא ואביו נזירים והפרים אביו מעות לנזירותו ומת זהו שמגלח על נזירות אביו אבל מי שהיה הוא ואביו נזיר והפריש אביו מעות לנזירותו ומת הרי אלו יפלו לנדבה דברי ר' יוסי ר' אליעזר ור' מאיר ור' יהודה אומרים זהו שמגלח על נזירות אביו.** כלומר מדקאמרי רבי אליעזר ורבי יהודה בהאיך בריית זהו שמגלח אלמא דאריסא ואסיפא פליגי והכי משמע זהו [3]שאמרו [3] (ע"מ) שמגלח על נזירות אביו אבל מי שהיה נזיר בחיי האב שכבר נתחייב בקרבן [7]אחד בפני עצמו אין מגלח על נזירות אביו ושמע מינה דאריסא וסיפא פליגי ש"מ: **כל דקדים.** נזירותיה מגלח על נזירות אביו או דילמא ירושה גמירי לה וכל מאן דהוי בר ירושה גמירי לה דזכי בהו: **ופלגא הוי** א[1] **כו'.** וחולקין אותו בשוה זה יביא חציו וזה [2] חציו ומייתו מבתיהן כדי להשלים קרבנותיהן עם מעות אביהן: **בעי רבא.** היו לו [3]בנים נזירין בכור ופשוט [4] לגלח על נזירות אביו היכי שקלי ביה: **הילכתא גמירי לה.** שמגלחין על נזירות אביהן ולא מחמת ירושה והילכך לא בעי לגלוחי לפום מאי דשקיל אלא בפלגא או דילמא ירושה היא שמגלחין בנזירות אביהן וכי היכי דשקיל האי בכור פי שנים בכל הנכסים הכי [5] בהאי נמי מגלח פי שנים: [7]**ובחולין הוא דאית ליה.** לבכור פי שנים: **אבל בהקדש.** לאחר שנקרב הקרבן ומבקשין לאוכלו לא שקיל פי שנים [8] אלא חולקין ביניהם בשוה: **או דילמא.** כי היכי דקני ליה פי שנים לגלח בהן הכי נמי לענין חלוקה לאחר שהקריבו קרבנותיהן אע"ג דמוקדשין הן שקיל בהו פי שנים: **כי גמירי הילכתא בסתם נזירות.** היכא דתרוייהו קיימי בסתם נזירות אבל היכא דחד מנהון נזיר עולם לא או דילמא לא שנא: **ואת"ל הכא.** כיון דנזירות דאבא ונזירות דבריא נזירות דטהרה הוא מגלח הכן על נזירות האב: **בעי רב אשי הילא דאביו נזיר טמא והוא נזיר טהור.** מהו להוסיף על מעות לפורין שהפרים אביו להביא בהן [9]קרבנות וכן אם אביו טהור והוא טמא מהו להביא לפורים באותן מעות שהפרים אביו לנזירות טהרתו [7] תיקו:

הדרן עלך מי שאמר

בית שמאי אומרים הקדש טעות (1): ד) **כילד אמר שור שחור שילא מביתי ראשון.** בשחרית יהא הקדש ויצא לבן הרי זה הקדש וכן בשיעלה דינר של כסף או חצית של שמן כולן הקדש הואיל ויצאו בראשונה ואף על גב שלא נתקיימו דבריו שהוא סבור שילא שחור [2] ויעלה דינר של זהב וחצית של יין תחילה: **ובית**

הקדש פי' אף אם יצא לבן ראשון הוא קדוש. דינר זהב וכו' חבית של יין וכו' ובגמ' מפרש הני ג' בבי למה לי

ל) ל"ל ויש לפרש דסיומא דמילתא היא וכו' ולפום מאי דשקיל מגלח ה"מ ב"ב פשוטים וכל דקדים מגלח אבל בכור ופשוט וכו'.

נוסחת הריב"ן

[6] דרבנן אמרי: ב) אלא שני להו לרבנן: ג) שאמר: [7] אחד: ה) יציא אליו: [1] שני בנים: [2] בחולין: [3] לי פי שנים בו אלא: [4] קרבנותיו: [5] טהרתו לא ידעינן מיקו: [6] שחור לאשון:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כל דקדים מגלח אי דילמא כל"ל ותיבת גלח נמחק: (ב) רש"י ד"ה אי סיפא וכו' איפכא דלמאי דשמיע להו כל"ל: (ג) ד"ה ה"ג ת"ש כילד וכו' והכי משמע זהו שאמרו כשנדר אחר מיתת אביו ואמר הריני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא מגלח על מעות נזירות אביו אבל מי: (ד) ד"ה בעי רבא וכו' ופשוט ובאו לגלח: (ה) ד"ה הילכתא וכו' בכל הנכסים הכי נמי בהאי מגלח: (ו) ד"ה ב"ש מי' הקדש טעות הקדש כילד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה ופלגא הוי כלומר כל"ל: ב) תד"ה מ"ש וכו' שאגלח על מעות אבי אבל. כל"ל ג"מ: ג) ד"ה בעי רבא וכו' אי דלמא ירושה גמירי כי היכי דטוטל. תיבות היכי דטוטל נמחק. וצ"ב מגלח יטול פי שנים ממעות כל"ל: ד) בא"ד שהפרים אביו לקרבנות נזירותו כן מגלח. תיבות כן מגלח נמחק:

הגהות התוספות

1. תיבת ה"ג נמחק. 2. ל"ל בשאר. 3. ל"ל כי היכי דטוטל פי שנים בשאר נכסים יטול ממעות כו'. 4. ל"ל ואת"ל ירושה גמירי ולפום דשקיל מגלח בחולין הוא כו'. 5. ל"ל שנמיסם. 6. ל"ל דמזירות. 7. ל"ל ג"כ אודו לן בהקדש טעות דפליגימו עלן.

פי' הרא"ש (המשך)

ואת"ל קאמר: אביו נזיר טמא נטמא והפריש מעות לצפורים ואשם ומת מהו שיוסיף הבן על אותן מעות להביא קרבנ' נזי' טהרה או להפך מאי. **סליק פרקא ב"ש** אומרים הקדש טעות הקדש. כדמפרש ואזיל כיצד אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש. ב"ש אומרים

מסורת הש"ס

ג) כ"ל מימתי, ד) [תוספפתא פ"ג ע"ש], ה) ערכין כב. ב"ב קכ:, ו) שייך לדף לא.

וכיון הלך אומרים. הואיל ולא נתקיימו דבריו אין הקדשו קדוש: [6]ליטנא אחרינא **יצא נבן בש"א.** אותו שחור שיצא תחלה אחר הלבן הראשון הוי הקדש וכן דינר וכן חבית של יין: **גמ' הכא נמי גבי הקדש לכי מיגליא מילתא.** דילא שחור תחלה להוי קדוש ולא השתא כי נפק לבן ברישא דהא לא מיגליא מילתא (ג) [3]כדקאמר: **לכך נאמר ראשון.** דהכי קאמר שחור ראשון שיצא יהא הקדש דמשמע דאית ליה שוורים שחורין הרבה ועלייהו סמכא דעתיה דהכי אמר שור שחור לכשיצא ראשון משמר שוורים שחורין יהא הקדש וכשיצא [3]שחור אחר הלבן הרי יצא ראשון לשאר שוורים שחורין ומיגלאי מילתא דעליה קאמר ולא הלבן: **והא שור שחור קאמר.** דמשמע דשחור שיצא תחילה קודש הלבן דמי לא עסקינן דלית ליה אלא חד שחור [7]ומש"ה קאמר דאם יצא תחלה יהא הקדש אבל אם הקדימו לבן לא יהא שחור הקדש: **לא צריכא דאיכא ליה תרי ותלת.** שחורין ואיזה שיצא תחלה יהא הקדש (ד) [8]ומש"ה לא חשיב כלום יציאתו של לבן: **וכ"ה אומרים א"כ.** כדקאמרת דלא חשיב אלא איזה מן השחורים שיצא תחלה ליתני שור שחור שיצא בראשון תחלה לשחורין אלא כיון דתני שיצא ראשון משמע דבעי דליפוק שחור ראשון לכולהו ואפי' בריש לבן וכיון דנפיק לבן תחלה לא כלום הוי: **א"ל אין ודאי הקדש בכוונה הוא.** דודאי [1]להקדש שחור איכוין. (ה) ולהכי קרי ליה הקדש טעות משום דאטעייה לדיבוריה קמא דהכי הוה ליה למימר שחור שיצא מביתי ראשון דהוה משמע תחלה לשאר שוורים אבל כיון דאמר שור שחור משמע דלא סמכא דעתיה אשחור דלבן נמי בכלל שור הוא להכי קרי ליה הקדש טעות שהטעה דיבורו שאמר שור: [2]ל"א למאי דפריסית במתני' דבש"א דלבן הוי הקדש **יליפינן ליה אחלא הקדש.** [3]כדמחית איסיס מידי בקדושה מסוף הקדש דהיינו תמורה שהיא באה מכח הקדש אחר מה תמורה אפי' בטעות כדאמרינן במסכת תמורה בפרק יש בקרבנות (ד' יז.) והיה הוא ותמורתו יהיה קודש

ב) [ע' תוספות לקמן לג. ד"ה מ"ט דב"ש], ג) [ע' תוס' שם ד"ה וכ"ה], ג) [ע' תוס' לקמן לג. ד"ה אמר רב פפא וכן כל הסוגיא דהכא מפרכי תוספת לקמן], ד) [לקמן ע"ב], ה) לקמן לב:, ו) [שנדר בנזירות יעב"ן], ז) ל"ל אפרש, ח) ל"ל יין, ט) שייך לע"ב, י) ל"ל בלבה הוא והוא. יעב"ן, כ) גי' מ"מ סגי,

נוסחת הריב"ן

א) בכ"י כתוב כאן גליון ל"ל כו': ב) דקאמר ומ"ט דב"ש: ג) השתוק: ד) ומהתוא קאמר: ה) ומהכל [ול"ע]: ו) להקדיש: ז) אביי אמר לא ס"ד כו' כדמפרש בסוף הס"ד ואח"כ מה"ד יליפינן ליה והשתא ליתא ומעלה דעל כאן נמשך הגליון דלעיל במשנה: ח) כל מחתי: ט) משום דאמר שור שחור שיצא תחלה להוי ליה הוה שור שחור הקדש לכשיצא ראשון לשאר כו': י) דאיכו: כ) אילו: ל) עד פלגא דיומא הכא נמי כו' כל"ל: מ) להוי קדוש ולא להוי קדוש כו': נ) ליה: ס) הוה ליה: ע) אין הכי נמי: פ) בהוה: צ) שנדר בטעות: ק) שוש קדושה: ר) דהתי דאמרי: ש) אמרינן: ת) דאטעייה הוא לדבוריה:

הגהות הב"ח

(א) במשנה ובה"א אינו הקדש: (ב) גמ' הקדש בכוונה הוא הכי נמי אלא משום דאטעייה לדיבוריה: (ג) רש"י ד"ה הכא נמי וכו' מילתא דעליה קאמר הס"ד ואח"כ מ"ה לכך וכו': (ד) ד"ה לא צריכא וכו' יהא הקדש מהכל ולא חשיב כלום: (ה) ד"ה מ"ל אין וכו' שחור איכוין אלא להכי קרי: (ו) ד"ה ה"ג והא וכו' דאית ליה תרין: (ז) ד"ה לא נעולם ב"ש וכו' הכא בכוונה הוא אלא דאטעייה לדיבוריה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם ואסרו מונה כל"ל: ב) **בא"ד** דאל"כ פשיטא הוא דמונה משעה שנדר אלא ע"כ פשטי' כל"ל:

הגהות התוספות

1. ל"ל דמילתא. 2. תיובתא משמע הקדש טעות הוי הקדש, נמחק. 3. ל"ל ואין. 4. תיובתא אי לשון קבלה, נמחק. 5. ל"ל דהא דקתני. 6. ל"ל דעלו.

מוסף רש"י

תחלת הקדש מסוף הקדש. מה שבא מכח הקדש, והייני תמורה בטעות, כדגרסינן בתמורה בפרק יש בקרבנות יחיד (שם.) ר' יוסי בר' יהודה אומר עשה שוגג כמזיד בתמורה ולא עשה שוגג כמזיד במוקדשין, מאי טעמיה דר' יוסי דכתיב יהיה לרבות שוגג כמזיד, היכי דמי שוגג כמזיד, ר' יוחנן אמר כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים דבוהה גבי קדשים דלא קדשי כסבור להקדיש שחור והקדיש אדום (ראש"ה בשמו). **מי שנדר בנזיר.** וסובר שטעה בנזירותו והתחיל להתחרט בו והלך ועבר על נזירותו ושתה יין ונטמא למתים ואחר כך הלך ונשאל לחכמים להתיר נזירותו (לקמן לא:).

ביצד אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש ויצא לבן בש"א הקדש. אית דמפרשי בגמרא מילתא[1] דב"ש דקתמרי הקדש אלבן קאי משמע הקדש טעות הוי הקדש[2] דיש לומר דלעתו הוי להקדיש [מה] שיצא מביתו ראשון ומה שאמר שחור לפי שטעה והיה סבור שהשחור יצא ראשון הלכך טעותו לא יזמנע את ההקדש מלחול על השור שיצא מביתו ראשון ואפילו על הלבן חל ההקדש ואית דמפרשי דשור שחור שיצא אחר הלבן קדוש ואע"ג דלא נפק ראשון מן הבית ומיירי שיצא ראשון מן הבית לשאר שוורים שחורים ובגמרא אפרש וכן דינר וחבית יש לפרשו בשני פנים וכי היכי דמפרשי ריש"א יש לפרש הכי ה"ג ובגמרא [1]מפרש למה לן הכי בני דינר זהב וחבית של [2]שמן: [המוספות הסייכים כאן עומדים בדף ל"ג ע"א מד"ה מאי טעמא]: [3]**מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם** [4] **מונה משעה שנדר.** פירוש מי שנדר בנזיר ועבר ושתה יין בנזירותו ונשאל לחכמים להתיר לו נדרו אפילו לב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש אין[3] שאלה בנזירות כדאמר בפרק הריני נזיר מן הגרוגרות (לעיל ט.) אפילו הכי לב"ש צריך שיקבל הנזירות בלשון טוב וחשוב שראוי לקבל בו נזירות אבל יש לשונות הרבה או כיוויין דלא הוי קבלה ואפילו ב"ש מודים שאם קבל בלשון גרוע דלא הוי נדר והשתא נשאל לחכם אם הלשון שקבל עליו הוי לשון נזירות או [לשון] קבלה[4] או לא ואסרו חכמים לומר שלשון קבלה[5] והוא עבר תחלה על נזירתו ושתה ביין: מונה משעה שנדר. וכל הימים שעבר בהם עולין לו לימי נזירותו ולא קנסינן ליה לחזור ולמנות כימים שמנה בעוד שהיה עובר על נזירותו וע"כ מיירי בשעבר דאל"כ פשיטא הוא דמונה משעה שנדר ב] פשטיה דמתני' משמע דקתני[5] מונה [משעה] שנדר על הימים שעבר בהן עלו[6] לימי נזירותו ומשום סיפא דקתני והתירו תני ריש"א ואסרו אע"פ שהם לא אסרו כלום אלא שאמרו לו שבלשון טוב קיבל עליו נזירות[5]: נשאל

א א מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה י"ז ופ"ט מהל' מזיקין הלכה ח:
ב ב מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה ג:

פי' הרא"ש

מסוף הקדש תמורה קרי סוף הקדש לפי שקדושתה בא מכח אחרת מה תמורה אפי' בטעות כדאמרי' בתמורה פ' יש בקרבנות יהיה לרבות שוגג כמזיד ומפרש ר' יוחנן התם כסבור לומר שור שחור ואמר לבן כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים וה"ה נמי כסבור לומר שור שחור יהיה (הקדש) [תמורה] ואמר לבן קדוש וכן במתניתין נמי אי אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון [יהיה הקדש] ויצא לבן קדוש: ולב"ש מה אילו אמר ה"ז תמורת זו לחצי היום מי הוה תמורה מההיא שעתא. אם אמר ה"ז תמורה כשיגיע חצי היום מלתא דפשיטא דאינה תמורה עד שיגיע הזמן שקבע ואז על פי דבורו למפרע חלה עליה קדושה מחצות ואילך ה"נ (מי) [לכי] איגלאי מילתא למפרע שיתקיימו דבריו שאמר שור שחור שיצא מביתי ראשון תחול קדושה עליו וכ"ז שלא נתקיימו דבריו אין כאן קדושה כלל. ולא דמי לתמורת טעות דהתם אני מקיים דבריו מה שהוציא בפיו ואע"ג דאין פיו ולבו שוין גזרת הכתוב הוא דהויא תמורה אבל לשנות מה שהוציא בפיו כי האי לא אשכחן דקדוש בתמורה. אמר ר"פ לכך נאמר ראשון לכשיצא ראשון כלומר ודאי מתמורה לא מצי ב"ש למילף לשנות מה שהוציא בפיו אלא טעמא דב"ש משום דמתרצי לדבוריה הכי שור שחור שיצא מביתי ראשון לשחורים קדוש והול"ל אלא אמר ר"פ אלא משום דלא הוזכר אמורא בתירוץ ראשון (הוא) לא קאמר אלא: לא צריכא דאית ליה תרין ותלת: ה"ג וב"ה א"כ שיצא ראשון מבני ליה אבל מדקאמר מביתי קדוש והול"ל אלא אמר ר"פ אלא משום דלא הוזכר אמורא בתירוץ ראשון (הוא) לא קאמר אלא: לא צריכא דאית ליה תרין ותלת: ה"ג וב"ה א"כ שיצא ראשון מבני ליה אבל מדקאמר מביתי קדוש והול"ל אלא אמר ר"פ אלא משום דלא הוזכר אמורא בתירוץ ראשון משמע אם שור שחור יצא מן הבית תחילה. הא שור שחור קאמר ומי לא עסקי' דלית ליה אלא האי וכיון שאין בביתו אלא שור שחור א' לא מצית לפי למילתיה ראשון לשחורים: האי הקדש בכוונה הוא ואמאי קרו ליה הקדש בטעות משום דאטעייה לדיבוריה שדיבוריו אינו משמע כל כך להדיא כמו שב"ש מפרשים אותו ולהכי קרו ליה הקדש בטעות כלו' הקדש שדומה קצת לטעות אנו מפרשים דבריו דלא הוי טעות וקדוש. מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם והתירו. לב"ש דאית להו דאין שאלה בנזיר לעולם גבי הריני נזיר מן הגרוגרת וכן בפרקין דהיו מהלכין בדרך וא' בא כנגדן סברי ב"ש דאפי' בטעות הוי נזיר א"כ לא שייך ביה התרה לדידהו מיירי שנדר ואינו יודע אם הוא לשון

ב"ה אומרים (ה) [8]אין הקדש כיצד אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש ויצא לבן בית שמאי אומרים הקדש ובית הלל אומרים אינו הקדש דינר זהב שיעלה בידי ראשון הרי הוא הקדש ועלה של כסף בית שמאי אומרים הקדש ובית הלל אומרים אינו הקדש חבית של יין שתעלה בידי ראשונה הרי היא הקדש ועלתה של שמן בש"א הקדש ובה"א אינו הקדש: **גמ'** בית שמאי אומרים הקדש כו': [6]מאי טעמייהו דבית שמאי דילפינן תחלת הקדש מסוף הקדש מה תמורה [2]אפי' בטעות אף הקדש אפי' בטעות [3]ובה"א הני מילי תמורה אבל אחותי הקדש בטעות לא מחתינן ולב"ש מה אילו אמר ה"ז תחת זה לחצי היום מי הויא תמורה מההיא שעתא אלא עד דמטי חצי היום הוא דהויא תמורה ה"נ לכי מיגליא מילתא [3]אמר רב פפא לכך נאמר ראשון לכשיצא ראשון והא שור שחור קאמר מי לא עסקינן דלית ליה אלא האי לא צריכא דאית ליה תרין תלתא ובה"א א"כ שיצא בראשון מיבעי ליה א"ל רבא מברניש לרב אשי האי הקדש בטעות הוא הקדש בכוונה הוא (ב) משום דאטעייה לדיבוריה קמא וסברי ב"ש הקדש בטעות לא הוי הקדש והתנן [7]מי שנדר בנזיר ונשאל לחכמים והתירו והיתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר אמרו ב"ה לב"ש אי אתם מודים שהקדש בטעות הוא ותצא ותרעה בעדר מכלל דסברי ב"ש הקדש בטעות הוי הקדש אלא ב"ה הוא דקא טעו סברי טעמייהו דב"ש משום דהקדש בטעות הוי הקדש ואמרי להון ב"ש לאו משום הקדש בטעות הוא אלא משום דאטעייה לדיבוריה קמא וסברי ב"ש הקדש בטעות לא הוי הקדש תא שמע (ג) [9]היו מהלכין בדרך ואחד

[ויקרא כז] יהיה לרבות שוגג כמזיד שאם סבור לומר זו תמורת עולה ואמר זו תמורת שלמים או תמורת שלמים ואמר זו תמורת עולה הרי זו תמורה אף הקדש אפי' בטעות שאם סבור להקדיש שחור והקדיש לבן או לבן והקדיש אדום הרי לבן ואדום מוקדשים וב"ה אומרים הני מילי תמורה משום דאתיא מכח הקדש אבל אחותי מידי בהקדש דמעיקרא הוי חולין בטעות לא מחתינן ליה בהקדש. ולב"ש אמאי הוי שור לבן שיצא עכשיו הקדש [ד][מדאמר] שור שחור שיצא ראשון ליהוי הקדש לכשיצא ראשון לשאר שוורים שחורים שיצאו אחריו מן הרפת מידי דהוה אתמורה [ה]אילו לגבי תמורה [ו]אמר הרי זה תחת זה תמורה לאחי היום מי הוי תמורה מהאיזה שעתא דקאי בה אלא לא הוי תמורה עד [ז]דמטי פלגא [דיומא] דאמר הכא נמי לא איגליא מילתא עד דנפיק שחור מקמי הנך דקיימי ברפת [ח] ולא ליהוי קדוש לבן כלל: **אמר רב פפא לכך נאמר ראשון.** דכל מאן דיצא ראשון בין שחור בין לבן ליהוי קדוש: ה"ג **והא שור שחור קאמר דמי לא עסקינן דאיכא** (ו) [ט]**ביה תרין או תלת לא צריכא דליים ליה אלא האי.** והא שור שחור קאמר ומדקאמר שור שחור ש"מ דלא ניחא ליה לקדושי אלא שחור והאי דקאמר ראשון משום דהוו ליה תרי תלתא שחורין וקאמר דההוא שחור דנפק קמא מבייהו ליהוי קדוש ולא אחר: **לא צריכא דליים ליה שחור אלא חד.** והלכך האי דאמר ראשון משום דניחא ליה דכל מאן דנפיק בריחא או שחור או לבן להוי קדוש. וב"ה סברי א"כ דניחא ליה דקדים נמי לבן ליימא שיצא בראשון אלא מדאמר ראשון ש"מ דאי נפיק [שחור] ראשון ניחא ליה לקדושי אבל בלבן לא ניחא ליה והוה ליה טעות הקדש וכל טעות הקדש אינו הקדש: **א"ל רב אחא מברישא לרב אשי האי הקדש בכוונה הוא.** דכיון דאמרת דלכך אמר ראשון דדעתיה להקדיש כל מי שיצא ראשון תחלה בין לבן בין שחור הוה [י] הקדש בכוונה ואמאי קרי ליה הקדש בטעות: [כ]**הכי נמי דהקדש בכוונה הוא.** אלא להכי קרי ליה הקדש טעות משום דאמר שחור דיצא בריחא דאטעייה [ל]לההוא דיבורא קמא דמיחזי כמאן דלא ניחא ליה לקדושי אלא שחור: **וסברי ב"ש הקדש בטעות לא הוי הקדש.** דמדקא מוקמת לה בכגון דאית ליה כוותה אלמא דאית להו לב"ש דהקדש טעות לא הוי הקדש והא תנן בהאי פירקא לקמן מי שנדר בנזיר ונשאל לחכמים לפי (ו) שנדר [מ] והתירו לו אם היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר עם שאר בהמות חולין לפי שאין בה [נ] קדושה כלל: **אמרו להם ב"ה לב"ש.** עכשיו חזרתם להורות כדברינו דהקדש טעות אינו הקדש כגון זו שבשעה שהפרישה היה סבור שהוא נזיר וטעה ואתם אומרים שאינו הקדש ותצא ותרעה בעדר. ומדקאמרי להו ב"ש דשמיע להו מייעיהו דב"ש דאינהו אמרי דהקדש טעות הוי הקדש: **לא נעולם ב"ש סברי דהקדש טעות אינו הקדש והכא ב"ה הוא דטעו.** דאינהו סברי [ס] דאמרי גבי שור שחור דהוי הקדש בטעות מכלל דטעמיה דב"ש דהקדש בטעות הוי הקדש וילפי' מתמורה ואמרי' ליה ב"ש לאו הקדש בטעות הוא אלא דאטעייה לדיבוריה ומה שהשיבו ב"ש במתני' אי אתם מודים שאם קרא לט' עשירי וכו'. השיבו להם לפי טעמם וכה"ג אשכחן ריש מסכת נדה. ולמאי דקאמר טעות וקא

נזיר והתירו החכם וא"ל שאין בלשון הזה לשון נזירות: היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר דהפרשה בטעות הוא ומדקאמר להו ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שהוא הקדש בטעות מכלל דטעמיה דב"ש דהקדש בטעות הוי הקדש

נשאל לחכם והתירו. כלומר שאמר לו שאותה קבלה לאו כלום היא שלא נדר בלשון טוב לקבל נזירות ונמצא שלא חל עליו נזירות אפילו רגע אחד: היתה לו בהמה מופרשת. שהפרים לנזירותו קודם שנשאל לחכמים: תצא ותרעה בעדר. עם בהמותיו שהן חולין גמורין דכיון דנזירות לא חל עליה אין כאן הקדש טעות כלל ואפי׳ ב״ש מודו דדוקא כשאמר שור שאור שיצא ראשון יהא הקדש ויצא לבן התם הלבן הקדש למ״ד בגמרא משום שאין חושש ורואה שיחול הקדש גם על הלבן ומה שהזכיר שאור טעה שהיה סבור שהשאור יצא ראשון אבל הכא נזירות לא חל עליו מעיקרא כלל והבהמה לא הופרשה אלא לצורך הנזירות וכאן הנזירות ליתא הקדש נמי ליתא וגרע זה מהקדש טעות ולכך אפי׳ ב״ש מודו דתצא ותרעה בעדר כיון דנעקר הנדר לגמרי א]כדאמר לקרבנות נזירותו נזיר[1] נזירותו[2] לא אמר כלום והוי כאדם שאינו מתוייב והיה סבור שהוא מתוייב חטאת ואמר בהמה זו לחטאת כו׳[3] לא אמר כלום אפי׳ לב״ש:

אמרו להם [ב״ה] לב״ש אי אתם מודים בזה שהרי הקדש טעות הוא ותצא ותרעה בעדר. אלמא דהקדש בטעות לא הוי הקדש וכי היכי דאתם מודים הכא אודו לן נמי בשור שאור דפלגיתו עלן ואמריתו דהוי הקדש וב״ש היו יכולין להשיב דהכא גרע מהקדש טעות כדפרישית ולא חשו להשיבם אמיתות החילוק והשיבו לפי דבריהם שהם מדמים פלוגתייהו והשיבו להם ממעשר בהמה דחל בטעות והוי הקדש וק״ק מאי שנא מאשה שהפר לה בעלה דאמר לעיל פרק מי שאמר (דף כד.) אם שלה היתה בהמה חטאת תמות והכא יוצאה בעדר וי״ל דבעל מיגז גיז ולי נמי דמעקר קא עקר מ״מ הא אוקמה (לעיל דף כב.) כרבי אלעזר הקפר אבל לרבנן נפקי לחולין ואפילו לרבי אלעזר נראה דלא דמי דהתם הנדר חל רגע א׳ מיפר[4] [בלא] חרטה[5] וטעות אבל הכא לא חל הנדר אפילו שעה אחת כדפרישית:

אמרו ב״ש לבית הלל אי אתם מודים במי שקרא לעשירי ולתשיעי עשירי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשים. דחל בטעות ומינה

ואחד בא כנגדן ואמר אחד הריני נזיר שזה פלוני ואחד אמר הריני נזיר שאין זה פלוני הריני נזיר שאחד מכם נזיר שאין אחד מכם נזיר ששניכם שכולכם נזירים בש״א כולם נזירים והא הכא הקדש בטעות הוא וקתני כולם נזירים אמרי סברי ב״ש הקדש בטעות הוי הקדש [6] הכא לא אביי אמר לא קס״ד דקאים בצפרא אלא הכא במאי עסקינן דקאים בטיהרא ואמר שור שחור שיצא מביתי ראשון ליהוי הקדש ואמרו ליה לבן נפק ואמר להון אי הוה ידענא דלבן נפק לא אמרי שחור ומי מצית אמרת דקאים בטיהרא עסיק והקתני דינר של זהב שיעלה תני שעלה חבית של יין שתעלה תני שעלתה אמר רב חסדא [6]אוכמא בחיורא לקיא [5] חיורא באוכמא לקיא תנן [7] שחור שיצא מביתי ראשון הקדש קס״ד כי מקדיש [8]בעין רעה מקדיש ואמרי ב״ש הוי הקדש ואלא מאי [9]בעין יפה מקדיש דינר של זהב שיעלה בידי ראשון ועלה כסף בש״א הקדש ואלא מאי בעין רעה מקדיש חבית של יין שתעלה בידי ראשון ועלה של שמן בש״א הקדש והא שמן עדיף מיין אי משום הא לא קשיא בגלילא שנו דחמרא עדיף ממשחא רישא קשיא לרב חסדא אמר לך רב חסדא כי אמרי בתורא דקרמנאי ואמר רב חסדא אוכמא למשכיה סומקא לבשריה חיורא לרדיא והאמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא כי אמרי בתורא דקרמונאי: **מתני׳** [10]מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם ואסרו מונה משעה שנדר [11]נשאל לחכם והתירו היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר אמרו ב״ה לב״ש אי אתם מודים בזה שהוא הקדש טעות שתצא ותרעה בעדר [7]אמר להן ב״ש אי אתם מודים במי שטעה [7]וקרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שהוא מקודש אמרו להם ב״ה לא השבט קידשו ומה אילו טעה והניח את השבט על שמיני ועל שנים עשר [8]שמא עשה כלום אלא כתוב שקידש העשירי הוא קידש התשיעי ואת

פלוני כלומר הריני נזיר אם זה פלוני דודאי אינו אים פלוני ואחד אומר הריני נזיר אם זה פלוני ובא אחד אומר הריני נזיר אם אין זה פלוני ובא (אותו) אחד ואמר הריני נזיר אם אחד מכם נזיר ובא הרביעי ואמר הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר דודאי יש בכם אחד שהוא נזיר ובא חמישי לאותן שנים הראשונים ואמר הריני נזיר אם שניכם נזירים דודאי אינכם נזירים ובא ששי ואמר לכולן הריני נזיר אם כולכם נזירים: **בש״א כולם נזירים.** הואיל ואין לך אחד מהן שלא אמר הריני נזיר ואע״פ שכולן טועין שהיו סברין [6]שאינו כמו שהן אומרים וקאמרי ב״ש דכולן נזירין: **והא הכא דהקדש בטעות הוי.** מהכא איכא למשמע מינה דבית שמאי סברי דהקדש בטעות הוי הקדש אבל מההיא דשור שאור ליכא למשמע מינה דההיא מיירי בהקדש בכוונה וכדפרישית: **אביי אמר.** [3]ומאי דקשיא לך לב״ש מה אילו אמר הרי זה תמורה זה לחלי היום מי הוי תמורה הוי הכא נמי לכי מיגלי מילתא בפלגא דיומא דעפיק שאור ליהוי אילו קדום ולא לבן לא תקשה לך ולא מידי דלא ס״ד דקאים בצפרא [3]וכדמפרש לה רב פפא לעיל: **אלא הכא במאי עסקינן** [7] **דקאים בטיהרא.** בלהריס ואמר שור שאור שיצא מביתי ראשון היום ליהוי קדום: **ואמרי ליה הכא דנפק לבן הוה ולא שאור** [3]**אמר להו אי הוה ידענא דלבן נפק לא אמרי שאור.** אלא לבן והוי טועה בהקדש ומשום הכי הוי הקדישו הקדש והוי לבן הקדש וב״ה סברי אינו הקדש טעות [1] אינו הקדש. ואם נפק אדם לומר לוקמא אביי כגון דקאים בצפרא ואמר שור שאור שיצא ראשון יהא הקדש ויצא לבן וכמתניתי׳ ואתרמי דלבן נפק ואמר להו אי הוה ידענא דלבן עתיד למיפק לא אמרי [1] שאור אלא לבן הא לא קשיא דעל הענתיד לבא אין אדם נותן דעתו [2]להקדישו: **תני שעלה.** ואמ״כ מזכר לדבר שהיה של כסף או חבית של שמן: **אמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא.** שור שאור בין הלבנים כחוש הוא דשור לבן עדיף טפי: **חיורא באוכמא לקי.** כלומר ואע״ג דשור לבן מעלי אפילו הכי כי איכא כתמים חיורין במשכא דתורא אוכמא לקותא היא: **תנן שור שאור שיצא מביתי ראשון.** ה״ג **כי מקדיש בעין רעה מקדיש ואקאמרי ב״ש דלבן הוי הקדש.** [3]ס״מ דלבן הוה גרוע טפי ואם איתא לרב חסדא דלבן עדיף טפי אאמאי הוי הקדש דמקדיש בעין רעה מקדיש ושור שאור הוא שהקדיש ולא לבן אלא ס״מ דליתא לדרב חסדא: **ואלא מאי.** קאמרת לרב חסדא דמקדיש בעין יפה מקדיש ומשום הכי קאמרי בית שמאי דלבן [4] עדיף טפי הוי הקדש: **ואלא הא דקתני דינר של זהב כו׳.** ועלה של כסף בית שמאי אומרים של כסף הקדש ואמאי הא מאן דמקדיש בעין יפה מקדיש: **ואלא מאי בעין רעה מקדיש.** אי הכי חבית של שמן אמאי הוי הקדש לבית שמאי הואיל דהוא יפה מחבית של יין: **הא לא קשיא דבגלילא שנו דחמרא עדיף טפי ממשחא.** דלדידהו נפיש משחא כדגרסינן בהמוכר את הספינה (ב״ב דף נא.)[5] ויתיה להו טפי בחמרא ואין שותין אלא יין ואמטו להכי קאמרי בית שמאי דשל שמן גרוע משל יין משום הכי הויא הקדש. ומיתוקמא לכולהו מתני׳ דבעין רעה מקדיש וקשיא רישא לרב חסדא: **כי קאמרי.** חיורא מעלי טפי בתורא דקרמנאי של חריסה חיורא מעלי טפי אבל לבישרא אוכמא עדיף טפי מחיורא ומשום הכי אמרי ב״ש גבי הקדש דלבן הוי הקדש דגריע טפי: **אוכמא למשכא.** מעלי טפי וסומקא לבישרא מעלי וחיורא מעלי לרדיא לחריסה: **והאמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא.** דמשמע בין למשכא בין לרדיא הוי אוכמא גרוע: **כי קאמר.** רב חסדא דאוכמא לקיא לרדיא אבל למשכיה הוי עדיף: **מתני׳ מי שנדר בנזיר.** [6] ומזכר שטעה בנזירותו והתחיל להתחרט בו והלך ועבר על נזירותו ושתה יין ונטמא למתים ואח״כ הלך ונשאל לחכמים להתיר נזירותו: **ואסרו.** שהכירו שנדר גמור הוא: **מונה נזירותו משעה שנדר.** כלומר [1] אותן [ימים] שזלזל בנזירותו עולה למניין שלשים עם אותן שנשתיירו לו משאסרו ואין צריך למנות אותן איסור במנין[1] הימים שזילזל בנזירותו אלא עולין לו להשלמת הנזירות [2]: **מי שנזר.** [3] **דקדוקי נזירות ואח״כ נשאל לחכמים והתירו לו מפני שטעה** [4]בנזירות אם היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר כו׳: **אמרו להם בית שמאי** [5] **אי אתם מודים במי שטעה וקרא לתשיעי עשירי כו׳ אמרו להם בית הלל לא השבט קידשו.** כלומר לא לכך מקודש תשיעי ואחד

[א מיי׳ פ״ד מה״ל ערכין הל׳ טו׳]:
ג מיי׳ פ״ד מהלכות מזירות הלכה יג:
ד ג מיי׳ שם פרק ט הלכה ח:
ה ד ה מיי׳ פ״ח מה״ל כלכות מזירות הלכה ח סמג עשין ריג:

פי׳ הרא״ש

מקשי׳ לי קופה לזו יש לה שולים ולזו אין לה שולים. ת״ש היו מהלכין בדרך ו׳ בני אדם וא׳ בא כנגדן אמר א׳ מן הו׳ הריני נזיר שזה איש פלוני. כלומר אם זה ההולך כנגדנו ראובן הריני נזיר והב׳ אמר אם אין זה ראובן הריני נזיר והג׳ אמר לב׳ הראשוני׳ הריני נזיר אם א׳ מכם נזיר. והד׳ אמר לב׳ הראשונים הריני נזיר אם אין א׳ מכם נזיר. והה׳ אמר לב׳ הראשונים הריני נזיר אם שניכם נזירים. והו׳ אמר לכל ה׳ הריני נזיר אם כולכם נזירים ב״ש אומרים כולם נזירים. כל הו׳ שהתפיסו כולם נזירים ואע״ג דנזיר טעות הוא ששנים הראשונים מכחישים זה את זה. שאם הא׳ נזיר אין הב׳ נזיר ודברי ה׳ וו׳ ודאי ליתנהו אפ״ה קאמר דכולם נזירים. וה״ה הקדש בטעות שור שחור שיצא מביתי ראשון ויצא לבן אע״ג דלא נתקיימו דבריו הוי קדוש. אמרי הכא בדברי ב״ש הקדש בטעות הוי הקדש התם לא. מההיא דנזירים ודאי איכא למשמע דסברי הכי דהתם ודאי נזיר בטעות הוא וקאמר דכולהו נזירים משום דכולהו לנזיר איכוון ואפשר דכל אחד היה טועה והיה סבור דאפשר להיות כדבריו והוציא בפיו קבלת נזיר ואזלינן בתר פיו ואע״ג דטועה הוא מידי דהוה אתמורה כסבור לומר שור שחור ואמר לבן אבל מתניתין ליכא לפרושי משום הקדש בטעות דלא דמי לתמורה כדמפרש לעיל אלא משום דמתרצי ב״ש למילתיה דראשון לשחורים אמר כדמתרץ רב פפא: הב״ע דקאי בטיהרא. בצהרים אחר שיצאו כבר כל השוורים. אמר שור שחור שיצא כבר מביתי ראשון יהא קודש. ואמרו ליה לבן נפק. ואמר אילו הייתי יודע שיצא לבן ראשון הייתי אומר לבן ואיכא למימר דדעתו היה על איזה מהן שור שיצא ראשון ומה שאמר שחור לפי שהיה מכיר בהשמעת קול של יציאת רגלי בהמותיו וטעה והיה סבור לפי הקול ששחור יצא ראשון ולכך אמר שחור והקדש בטעות הקדש דילפי׳ מתמורה אבל לא מצי למי׳ דקאי בצפרא ואמר שור שחור שתעיד לצאת ראשון ויצא לבן ואמרי ליה לבן נפק. ואמר אילו ידענא דלבן נפק הוה אמינא לבן דבהא הוו מודו ב״ש דלא הוי הקדש דודאי שקורי קא משקר דאי הוה בדעתיה להקדיש איזה מהן שיצא ראשון א״כ למה הזכיר שחור לימא בסתם שור שיצא מבית ראשון. וכי במה יש לו לידע ששחור יצא ראשון. והא קתני שיצא אימא שיצא כבר ו). נ״ל שאין חלוק במסורת בין קראה להבא בין לשעבר אלא מסתמא שיצא להבא קרי׳ דומיא דדינר וחבית וכן ההיא דנזירים הא דקאמר ב״ש דכולם נזירים כגון דקאמר אותו שלא נמצא כדבריו אילו הוה ידענא דלאו הכי הוא לא הוה אמינא הכי אלא הכי: אימא שעלה. לאחר שנמצא של כסף אמר אילו הוה ידענא הוה אמינא של כסף ה״ג אמר רב חסדא אוכמא בחיוורא לקיא. מגרע אותם ונמכרים בפחות מפני גרונו של שחור שהוא גרוע מן הלבן. חיוורא באוכמא לקותא. כתם לבן שנמצא בשור שחור בידוע שכנגד אותו כתם היה נגע בבהמה ובריש מי שאחזו מייתי לה עליה דרב ששת דאמר לריש גלותא טעמי טעמא

ו) לפנינו ליתא גי׳ זו בגמ׳:

מסורת הש״ס

ו) גיטין סמ״, 3) [ב״ב עב.], [שם], ד) [נ״ל אמרו לסם ב״ש], ה) [ע״ש ועי׳ תוס׳ שבת מז. ד״ה בגלילא], 1) נכ״ל: כמנין, 2) נ״ל ופתח,

נוסחת הריב״ן

1) שאינו: 2) מאי: 3) וכדמתרץ: 4) כגון דקאיס כו׳ מביתי היום ראשון ליהוי: 5) ואמר: 6) דטעות בהקדש אינו: 7) שור שאור: 8) דלהקדיש: 9) ומדאמרי ב״ש דלבן הוי הקדש ש״מ דלבן גרוע הוא ואם איתא כו׳: 10) דעדיף: 11) בכ״י כתוב כאן בזה״ל כדין וכדין עשו אלא אומרים לו מי שנר כו׳ [ואולי הוא טעות המעתיק]:
1) במזירותו: 2) ולמה אין אתם מודים בטעות הקדש שיהיה הקדש אין אתם מודים במי שטעה כו׳:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ בטעות הוי הקדש מהכא מהההיא לא מציי אמר לא קס״ד: (ב) שם בחיוכא לקיא (חיוכא באוכמא לקיא) תא״מ וכ״ב בגיטין דף סא ע״ב כתבו התוספות דלא גרסינן כאן בכא זו: (ג) שם תנן שור שאור שיצא מביתי ראשון הקדש כי מקדיש כל״ל ותיבת קס״ד נמחק: (ד) רש״י ד״ה ולא וכו׳ דעדיף טפי הוי הקדש אלא הא כל״ל והד״ל: (ה) ד״ה מי שנדר בנזיר וסבור שטעה: (ו) ד״ה מונה וכו׳ כלומר אותו יום שזילזל וכו׳ ואין צריך לנהוג איסור כמנין הימים:

הגהות מהר״ב רגשבורג

א) תוס׳ ד״ה נשאל לחכם וכו׳ כיון דנעקר הנדר לגמרי כיון דאמר לקרבנות נזירותו ואינו נזיר לא אמר כלום כ״ל:

הגהות התוספות

1. נ״ל ואינו נזיר. 2. תיבת נזירותו נמחק. 3. תיבת כו׳ נמחק. 4. נ״ל דמיפר.

מוסף רש״י

חיורא באוכמא לקיא. עלאי לבן בשור שאור, לקותא היה שם בבשר והכפן העור ללבן (גיטין סח. ועי״ש בתוס׳).

פי׳ הרא״ש (המשך)

דחיוורא בדקו בדוכתא ומצאו בעור הבהמה כתם לבן וידעו שצרעת היתה במקום הכתם כדאמר רב חסדא חיוורא באוכמתא לקותא: קס״ד מקדיש בעין רעה מקדיש ואמרי ב״ש הוי הקדש הלבן שיצא ואי הוי שחור גרוע מלבן אית ליה למי׳ דדוקא שור שחור היה בדעתו להקדיש ולא לבן ולית כאן הקדש בטעות דודאי אין דעתו

ואחד עשר שיהא מתקדש בשבט שעבר עליהן בטעות וקורא לו עשירי ותדע שאינו מתקדש בשביל השבט מה אילו טעה והניח השבט על השמיני ועל שניס עשר וסקרו בסיקרא מי יש בהקדשו כלום אלא מה טעם מקודשין תשיעי ואחד עשר שאותו כמוד שקידש את העשירי קידש את התשיעי ואחד עשר אבל לא שמיני ושניס עשר דהכי אמרינן בפ' בתרא דמס' בכורות (דף ס:) ת"ר מנין שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשים ת"ל וכל מעשר בקר ולאן וגו' העשירי יהיה קודש[ב] (ג) עשירי לרבות את כולן יכול שאני מרבה אף מ' ושניס עשר אמרת מה (ג) עשרה בסמוך לו אף כל בסמוך לו יצאו מ' וי"ב:

גמ' אע"ג נוהג בהן איסור בימים שנהגו בהן היתר. שאם קיבל [ג]מזירותו סתם ועשה מהן בטהרה עשרה ימים ונטמא למחר ושתה יין עשרה ימים אחרים ואח"כ נשאל לחכם אין אומרים שאותן ימי איסור עולין לו מן המנין אלא עושה עוד כ' ימים בטהרה וכן נמי בנזירות מרובה: **רבי יוסי אומר דיו שלשים יום:** א] **מני מפגיפין אי רבנן קשיא נזירות מועטת.** דאילו במתני' תנן שימי איסור עולין [ב]לו מן המנין והכא תניא אלא. והאי דקאמר נזירות מועטת לאו דוקא דה"ה נמי לנזירות מרובה אלא איידי דלא מצי למיפרך מדרבי יוסי אלא מנזירות מרובה נקיט נמי לגבי רבנן נזירות מועטת: **אי רבי יוסי קשיא נזירות מרובה.** דאילו במתני' תנן דאפי' קיבל עליו נזירות מרובה של מאה יום ועשה מהן ג (עשרה) בטהרה (ועשרה) באיסור ואח"כ נשאל צריך להשלים לה עד מאה ואילו ר' יוסי אומר הכא דדיו ל' יום: **איצעיא דימא רבי יוסי.** מתניתין בנזירות מרובה ובריתא בנזירות מועטת והכי קא"ל ר' יוסי לת"ק את אמרת (ד) דמונה בהן איסור כימים שנהג בהן היתר וימי איסור אין עולין לו מן המנין אומר אני דיו שלשים יום דימי איסור עולין לו מן המנין ואינו צריך למנות אלא משעה שנזר דאית ליה כתנא דמתני': **ואיצעיא דימא דרבנן.** ותתרגס מתניתין כעין בריתא ואימא הכי מאי משעה שנזר דקתני כמשעה שנזר יעשה בטהרה דימי איסור אין עולין לו מן המנין: ג][ליתנא אחרינא] ב] והכי תניא בתוספתא [נדרים סופ"ל ע"ש] **ר' יוסי אומר בד"ש.** דינהוג איסור כימים שנהג בהן היתר בנזירות מועטת מיירי אבל בנזירות מרובה אם נזר מאה יום וחזל נ' יום דיו שינהוג איסור שלשים וקיי"ל[ד] דבל בד"א אינו אלא לפרש כלומר דת"ק נמי דהיינו רבנן בנזירות מועטת קמיירי דינהוג איסור ומשום הכי קשיא להו נזירות מועטת ג] דמתני' מיירי בין בנזירות מרובה בין בנזירות מועטת וקתני משעה שנזר. ד] ואי רבי יוסי כו' (ה) כדמפרש: **א"ר ירמיה מדבים שמאי נשמע בנים הגן.** דכי היכי דאמרי בית שמאי דהקדש בטעות הוי הקדש ה"נ אמרי בית הלל דתמורה בטעות (ו) ד] דהויא תמורה דאף על גב דאמרי בית שמאי דהקדש בטעות הוי הקדש קאמרי נמי דהיכא דאיגלאי מילתא דלאו שפיר נדר ונשאל על נזירותו והותר הויא בהמה שהפרים על אותו נזירות תצא ותרעה בעדר דאיל דמיתעקר עיקר נזירות: ה]**בני מילי.** דסבר לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים אבל אם הפרים בהמה לצורך תמורת עולה וחזר ואמר הרי זו תמורת שלמים כיון דהפרישה ושוב טעה וגילאי מילתא דלאו שפיר המיר ולא הויא תמורה ו]: **אמר מר אי אתם מודים בו'.** מתני' היא ה] אבל בד"א אינו אלא לפרש דבחושבנא תליא מילתא בין בטעות בין בכוונה הוי קדוש): **ואישתיקו בית הלל.** דלא מהדרי להו מגופיה דמילתא דלימרו להו מה למעשר לכך הקדישו בטעות (ח) ט]דהוי הקדש: **אכן אינו קדוש בכוונה.** שאם נתכוין על שלשתן להחליף ולקרותן בכך אינו הקדש תאמר בהקדש שיהא ז]טעות הקדש שכן עיקר מעשה שלו אינו אלא בכוונה הואיל וכל מעשה שלו אינו אלא בכוונה לכך אין טעותו הקדש. אלא מדלא קמהדרי להו הכי ש"מ דאית להו לב"ה דטעותו וכ"ש כוונתו וקשיא לרב נחמן: **אמר רב שימי.** לעולם טעותו ולא כוונתו והאי דלא אמרו להון הכי דא"כ יפה כח לב"ש דקאמרי להו מה מעשר שאינו קדוש בכוונה קדוש בטעות הקדש כו' לא כ"ש: **ולא היא.** דהאי ק"ו לא מצי למיהדר להו ב"ש(ט): **דהקדש בדעתיה דמריה הלי.** שאינו קדוש אלא בכוונה לדעת בעלים ולא בטעות בעלים אבל ז] מעשר בחושבנא תלי קדוש אפי' בטעות ולעולם אימא לך מדלא מהדרי להו ב"ה לב"ש מה למעשר שכן אינו בכוונה דאית להו לב"ה דטעותו וכ"ש כוונתו ז]וקשיא לרב נחמן: **מתני' והלך להביא את בהמתו.** שהפרים לנזירותו ומצאה שנגנבה: **אם עד שלא נגנבה בהמה נזר.** אע"פ שעכשיו נגנבה ז] ובא לפני חכם לפתוח לו ולומר אילו היית יודע שתגנב בהמתך מי היית נזיר ואמר לאו ה"ז נזיר ואמר לאדם בנולד: ואם

ואת אחד עשר: **גמ'** מני מתני' לא ר' יוסי ולא רבנן [ו]דתניא מי שנדר ועבר על נזירותו [ז]אין נזקקין לו אלא א"כ [ח] מונה בהן איסור כימים שנהג בהם היתר ר' יוסי אומר דיו שלשים יום אי רבנן קשיא נזירות מועטת אי ר' יוסי קשיא נזירות מרובה איבעית תימא ר' יוסי ואיבעית תימא רבנן איבעית תימא ר' יוסי כאן בנזירות מרובה כאן בנזירות מועטת ואיבעית תימא רבנן לא תימא משעה שנזר אלא אימא [ט]כמשעה שנזר: נשאל לחכמים והתירוהו וכו': א"ר ירמיה מדב"ש נשמע לדבית הלל לאו אמרי ב"ש הקדש בטעות הוי הקדש כיון דאיגלאי מילתא דלאו שפיר נזר תצא ותרעה בעדר לב"ה נמי אע"ג תמורה ה"מ היכא דאיתיה לעיקר הקדש אבל היכא דמיתעקר עיקר הקדש איתעקר נמי תמורה: אמר מר אי אתם מודים שאילו קרא לתשיעי עשירי כו': איתמר מעשר רב נחמן אמר טעותו ולא כוונתו רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי [י]טעותו וכ"ש כוונתו אמר ליה רבא לרב נחמן לדידך דאמרת טעותו ולא כוונתו דקאמרי בית שמאי לבית הלל אי אתם מודים שאילו קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשין ואישתיקו בית הלל לימרו להון מה למעשר שכן אינו קדוש בכוונה אמר רב שימי בר אשי היינו טעמא דלא אמרי להון דק"ו הוא מה מעשר שאינו קדוש בכוונה קדוש בטעות הקדש שקדוש בכוונה לא כל שכן ולא היא דהקדש בדעתא דמריה תלי: **מתני'** [י]מי שנדר בנזיר והלך להביא את בהמתו ומצאה שנגנבה אם עד שלא נגנבה בהמתו נזר הרי זה נזיר ואם

ומינה גילף להקדש בטעות חל והא דשלשתן מקודשין היינו טעמא כדדרש' בפ' בתרא דבכורות (דף ס:) מוכל מעשר בקר ולאן כל שהוא עשירי או שקרא אם עשירי אבל שמיני או י"ב לא דאין המעשר מקדש אלא הסמוך לו ומיהו אין זה טעם העיקר של ב"ש שהרי דחויה ראיה זו אלא טעמא דב"ש כדמפרש בגמרא דיש לומר דילפינן מתמורה: **אמרו** להן **לא השבט קדשו.** כלומר אין מתקדשות על ידי טעות [שהניח] השבט וקורא עליה אם מעשר דמה[1] אם הניח השבט על השמיני או על השניס עשר לא עשה כלום אלא דמשום טעות לא כלום[2] אלא גזירת הכתוב היא ולא משום טעות דהא אינו מקדש אלא הסמוך לו וגזירת הכתוב היא ואין ללמוד משם לשאר הקדש: **מי** שנדר בנזיר **והלך להביא** בהמתו. פירוש לקרבנותיו ומצא שנגנבה בהמתו ובא לחכם לשאול על נזירותו על ידי חרטה זו שאמר אילו הייתי יודע שבהמה עתידה ליגנב לא הייתי נודר שאין לי במה לקנות קרבנות אחרים אם עד שלא נגנבה הבהמה נדר בנזיר אע"פ שלסוף נגנבה לא יתירנו החכם ע"י חרטה זו לומר לו אילו היית יודע שסוף בהמתך ליגנב מי היית נודר שזהו נולד שנגנבה אחר קבלת הנדר ותנן בנדרים (דף סד.) ח] [לו] שהיה [משיא כו'][3] וכן ההוא דמודרן בהמ"ק בסמוך דהוי נולד ואם תאמר והא מדתשבינן בכל דוכתי פתח כי אמר ליה אדעתא מה שנדר[4] ואמאי והא נולד הוא שהרי לא היה בשעת נדר אותו פתח כמו גבי נגנבה ויש לומר בעניינים שרגילין לבא אח"כ שפיר מסיק ליה אדעתיה בשעת הנדר וכי נדר דעתו היה שאם יבא עליו אחד מאלו הדברים שיתבטל נדרו וכדאמרינן בנדרים (דף כג.) רגילין אפיקורסים לגער רבנן אבל בנגנבה וכן מודרן נולד דלא שכיח ולא מיבעי לאסוקי אדעתיה בשעת נדרו פן יחרב הבית ולכך גמר ונדר בלבו בכל ענין שיהיה נזיר ואפילו תגנב בהמתו לפי שסבור בלבו שלא תגנב ולכך אין פותחין לו בנולד זה: ואם

מיקר לא אמר לו אינו מתקדש בטעות הקדש אלא בכוונה ולא אמר לו אינו מתקדש בטעות הקדש אלא בכוונה אל

ואם לאו אינו נזיר. פי' ואם משגגנבה בהמה נדר כלומר שבשעה שנדר כבר נגנבה הבהמה קודם לכן אך שהוא לא ידע וקיבל נזירות ואמר אילו הייתי יודע בשעת נדרי שכבר נגנבה לא הייתי נודר אינו נזיר כלומר הוי חרטה מעלייתא ומתיר לו החכם שהרי הקבלה עצמה היתה בטעות שאלמלי ידע שנגנבה לא הוי נודר דאיגלאי מילתא למפרע דנדר בטעות הוה ולא חל אפי' רגע א' דכיון דלא נדר [אלא על][1] בהמה זו והרי אינה בידו נדר טעות הוא וגרמה דאפילו ב"ש מודו בהא דלא הוי נזיר: **וזו טעות טעה נחום המדי כשעלו נזירים מן הגולה כו'.** שהיה סבור שפותחין בגולד ואפילו לא שכיח: כשעלו נזירים מן הגולה. להביא קרבנותיהן ומצאו המקדש חרב אמר להם נחום אילו הייתם יודעין שבית המקדש עתיד ליחרב כלום הייתם נודרים כו' וזהו גולד דלא שכיח שבשעת הנדר עדיין היה קיים והתירן נחום וטעה [שפתח] להם בגולד כזה דלא שכיח: [וכשבא] הדבר אצל חכמים [אמרו] כל שנדר עד שלא חרב הבית הוי נדר. כלומר אין מתירין לו בחרטה זו דהוי גולד אבל נזר משחרב בהמ"ק והם לא ידעו שחרב ונדרו אינו נזיר דנזירות בטעות הוה שאלמלי ידעו שכבר חרב לא היו נודרים ולא חל מעיקרא נדר זה: **ששה** שהיו מהלכין בדרך **וא' בא כנגדן** ואין יודעין מי הוא ואמר אחד מן הששה הריני נזיר שזה הבא כנגדנו אינו פלוני הוא כלומר שאכירהו מרחוק שהוא לאודן ונדר בנזיר אם כדבריו הוא והב' אומר הריני נזיר שאינו הוא לפי שנראה לו שאינו לאודן ונדר בנזיר אם כדבריו שאינו הוא כאשר נראה בעיניו והג' אומר נשנים הראשונים הריני נזיר אם אני מכס נזיר שאם אני מכס נזיר ולא השני דהיינו אותו שימצא כדבריו והד' אומר הריני נזיר שאין אני מכס נזיר שאם אני מכס פירוש שסבור אני שאם משניכם אינו נזיר דהיינו אותו שלא ימצא כדבריו אלא האחד שימצא כדבריו הוא נזיר והיינו כדברי שניהם שסבר שאחד מהם נזיר ואחד מהם אינו נזיר אלא שהפכו דבריהם והחמישי אמר נשנים הראשונים הריני נזיר שנשיכם נזירים כלומר לפי שכל אחד קיבל עליו נזירות לפי מה שהוא דומה בעיניו [שכל] אחד סבור לומר אמת ולכך נחת לנזירות ועל כן אני סבור שעל שניכם חל נזירות והששי אמר הריני נזיר שכולכם נזירים כלומר שסבור אני שכולכם נזירים: בש"א כולן נזירים. וסברי[2] ב"ש דנזירות בטעות הוי נזיר משום דכולן לנזירות נתכוונו וגמרו בדעתן להיות בכל ענין ומה שאמר גראה[3] אינם פלוני לפי שהוא סבור כדבריו ומתוך מה שנה מוכחא בגמרא דהקדש בטעות הוי הקדש וכו' כדאמר בגמרא: **וב"ה אומרים אינו נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו.** ובגמרא פריך הא"ל מי שנתקיימו דבריו ובגמרא מפרש: **ורבי טרפון אומר אין אחד מהן נזיר.** דלא ניתנה נזירות אלא להפלאה דגבי נזיר כתיב אים כי יפליא שבריך להפליא ב)ולכך קבלת נזירות אפי'[4] לאחד מן השנים שנמצא כדבריו אין [בכור] לו בשעת נדרו שיהא [נזיר] עד שיבא אצלם ויכירוהו וכיון שלא היה [בכור] להן באותה שעה לא גמרו להיות נזירין והשלישי שאומר אחד מכם נזיר הרי אין אחד מהם נזיר והרביעי נמי שאומר אין אחד מכם נזיר משמע נמי שאין אחד מהם נזיר וחבירו מיהא הוי נזיר ג) ולא[5] שאין [בשנים] הראשונים שום נזיר שהרי לא ניתנה נזירות אלא להפלאה ד) אלא אי הוי אמר הרביעי לשנים הראשונים הריני נזיר שאין שום אחד מכם נזיר הרביעי יהיה נזיר ששנים הראשונים אינם נזירים לרבי טרפון ושפיר הוה חשוב הפלאה ומהאי טעמא נימא אמאי לא תנא תו שאין שניהם[6] נזירין שאין כולכם נזירים דאי אמר הכי היה ודאי נזיר לרבי טרפון לפי מה שהאמת הוא שאין שניהם נזירין ולא כולם נזירין ג) אלא מאי הרביעי שאמר שאין אחד מהם נזיר: **הרתיע** לאחוריו. פירוש חזר לאחוריו ולא נודע מי היה אין נזיר שום אחד מן השנים הראשונים[7] דאע"פ שבורו הוא כדברי האחד מ"מ כיון שלא הוברר לנו דברי מי נתקיימו אין אחד מהן נזיר ובגמרא מוקי לה כרבי יהודה דאמר דלא מחית אינש נפשיה לספיקא: **רבי** שמעון אומר אם כדברי הריני **נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה.** ר"ש לטעמיה דספק נזירות להחמיר והוי כל אחד נזיר מספק ואסור [בין ובטומאה] ד) וגם אי אפשר לו לגלח בשביל ספק נזירות בלא הבאת קרבן ואינו יכול להביא קרבן דשמא לא נזיר הוא ומייתי חולין בעזרה לכך קנסו[8] שיאמר כל אחד ואחד אם כדברי הריני נזיר חובה ואם לאו אינו נזיר נדבה מעתה ומקבל נזירות ויבא קרבן ויגלח אי ידי חובה ממה נפשך ויהיה אסור[9] בין ובתגלחת והני תנאי רבי יהודה ורבי [שמעון] נחלקו אליבא דבית הלל רבי יהודה סבר אף על גב דבית הלל סברי דמי שנתקיימו דבריו הוי נזיר כדמפרש ואזיל בגמרא הני מילי כשנודע לנסוף דברי מי נתקיימו אבל הכא שהרתיע לאחוריו

ואם משגגנבה בהמתו נזר אינו נזיר וזו טעות טעה נחום המדי כשעלו נזירים מן הגולה ומצאו בהמ"ק חרב אמר להם נחום המדי אילו הייתם יודעין שבהמ"ק חרב הייתם נוזרים אמרו לו לא והתירן נחום המדי וכשבא הדבר אצל חכמים אמרו (א) כל שנזר עד שלא חרב בהמ"ק נזיר ומשחרב בהמ"ק אינו נזיר: **גמ'** אמר רבה שטפוהו רבנן לר' אליעזר ואוקמיה בשיטתייהו דתנן (ב) פותחין בגולד דברי ר"א וחכמים אוסרין ואמר רבא אע"ג דאמור רבנן אין פותחין בגולד [2]אבל פותחין בתנאי גולד ה"ד אמרי להון אילו אתא איניש ואמר לכון דחרב בהמ"ק מי הוה נדריתון אמר רב יוסף אי הואי התם הוה אמינא להון הכתיב [1]היכל י"י היכל י"י המה זה מקדש ראשון ומקדש שני נהי דידעין להון דיחרוב מי יודעין לאימתי אמר אביי ולא ידעין לאימת והכתיב [2]שבועים שבעים נחתך על עמך ועל עיר קדשך ואכתי מי ידעינן בהי יומא: **מתני'** (ג)היו מהלכין בדרך ואחד בא כנגדן אמר אחד מהן הריני נזיר שזה פלוני ואחד אמר הריני נזיר שאין זה פלוני הריני נזיר שאחד מכם נזיר שאין אחד מכם נזיר ששניכם נזירים שכולכם נזירים בית שמאי אומרים כולן נזירין וב"ה אומרים [3]אינו נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו ור"ט אומר אין אחד מהם נזיר [4]הרתיע לאחוריו אינו נזיר ר"ש אומר יאמר אם היה כדברי הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה: **גמ'** מי שלא נתקיימו דבריו אמאי הוי נזיר א) אמר רב יהודה אימא מי שנתקיימו דבריו אביי

ואם משגגנבה בהמתו נזר. שבדעתו היה לקבל נזירותו על אותה בהמה ובשעה שנזר לא היתה ברשותו הרי זה אינו נזיר דנזירות בטעות הוא: **וזו טעות.** של גולד טעה נחום המדי שהוא סבור שפותחין בגולד: **ומצאו בית המקדש חרב.** לאחר בית שני: **כל שנזר עד שלא חרב.** ואע"פ שלאחר כך חרב הרי (ב) נזיר דאין פותחין לו לגלדם בגולד: **ומשחרב בהמ"ק אינו נזיר.** שיכול לומר (ג) לו אילו הייתי יודע שכבר חרב לא הייתי נודר וכה"ג לא הוי גולד שהרי כבר חרב: **גמ' שטפוהו רבנן לרבי אליעזר.** (ד)והעבירוהו מדעתו כמו שטף מים (ב"מ ק:) והעמידוהו בשיטה שלהן דאין פותחין בגולד דאילו במסכת נדרים תנן בפ' רבי אליעזר פותחין בגולד דברי ר"א וחכמים אוסרין ואילו כי הדר אתי להכא במסכת נזיר אודויי אודי להו מדקא חזינא דלא פליג עלייהו במתני' (ה) כ)כמסר נדרים דנדרים מקמי נזיר נשנית וכדמפרש בריש המסכתא ג) דאיידי דתני כתובות דאית בה המדיר תנא נדרים ואיידי דתנא נדרים תנא נזיר: **פותחין בתנאי גולד.** ואפילו להנהו דנדרו עד שלא חרב בה"מ: **והיכי דמי כגון דאמרי להו אילו** ג)**דאמת איתי.** בההיא שעתא דנדריתון ואמור לכון דחרב כו': **אמר רב יוסף אי הואי** ד)**הסם** (ה). להנהו דאמרי דמי שנזר לאחר חורבן בהמ"ק אינו נזיר משום דאינהו סבורין דאכתי הוה קאי הוה אמינא להון ואמאי לא ידעין דליחרב: **הא אפיב הילל ה' הילל ה' הילל ה' המה.** דקאמר להו נביא לישראל אל תבטחו אל דברי הנביאים הילל ה' ה)כי מתנבאים לא תבא ו)עליכם רעה הילל ה' בשבועה עוד היום לבוא שיאמרו הילל ה' הילל ה' המה שנים ז)הם זה מקדש ראשון וזה מקדש שני: **והא אפיב.** בדניאל כשהגלן נבוכדנצר בחורבן בית ראשון שבועים שבעים נחתך על עמך ועל עיר קדשך ד) לכלות פושעים ולהסיר חטאים שבועים שבעים שמיטין עתידין לבא מכאן ועד חורבן בית שני והם שבעים שנה היו בבבל וארבע מאות ועשרים שהיו בבית שני הרי שבעים שמיטין. אלמא ידעי לאימת חרב: אמרי לך רבנן כיון דלא ידעי בהי יומא מסתמא אדעתא דבנוי נדרו: **מתני' וביה הלל אומרים אינו נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו.** ובגמרא [גג.] מפרש מאי קאמרי: **רבי טרפון אומר אין אחד מהם נזיר.** שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה ה) שיהא מבדר דבריו ויאמר הריני נזיר ולא יהא תולה נזירותו בדבר אחר: **הרתיע לאחוריו.** ראה אים פלוני בא כנגדו ואמר הריני נזיר אם זה שמעון וחזר זה לאחוריו ואין יודע אם שמעון הוא אם לאו אינו נזיר דספק נזירות להקל: **ר' שמעון אומר יאמר כו'.** ורבי שמעון לטעמיה דאמר (ו) ספק נזירות להחמיר. ובגמרא ו) מפרש: גמ'

עד שלא חרב. ואע"פ שלאחר כך חרב הרי (ב) נזיר דאין פותחין לו לגלדם בגולד: **ומשחרב בהמ"ק אינו נזיר.** שיכול לומר (ג) לו אילו הייתי יודע שכבר חרב לא הייתי נודר וכה"ג לא הוי גולד שהרי כבר חרב: **גמ' שטפוהו רבנן לרבי אליעזר.** ד)והעבירוהו מדעתו כמו שטף מים (ב"מ ק:) והעמידוהו בשיטה שלהן דאין פותחין בגולד דאילו במסכת נדרים תנן בפ' רבי אליעזר פותחין בגולד דברי ר"א וחכמים אוסרין ואילו כי הדר אתי להכא במסכת נזיר אודויי אודי להו מדקא חזינא דלא פליג עלייהו במתני' (ה) כ)כמסר נדרים דנדרים מקמי נזיר נשנית וכדמפרש בריש המסכתא ג) דאיידי דתני כתובות דאית בה המדיר תנא נדרים ואיידי דתנא נדרים תנא נזיר: **פותחין בתנאי גולד.** ואפילו להנהו דנדרו עד שלא חרב בה"מ: **והיכי דמי כגון דאמרי להו אילו** ג)**דאמת איתי.** בההיא שעתא דנדריתון ואמור לכון דחרב כו': **אמר רב יוסף אי הואי** ד)**הסם** (ה). להנהו דאמרי דמי שנזר לאחר חורבן בהמ"ק אינו נזיר משום דאינהו סבורין דאכתי הוה קאי הוה אמינא להון ואמאי לא ידעין דליחרב: **הא אפיב הילל ה' הילל ה' המה.** דקאמר להו נביא לישראל אל תבטחו אל דברי הנביאים הילל ה' ה)כי מתנבאים לא תבא ו)עליכם רעה הילל ה' בשבועה עוד היום לבוא שיאמרו הילל ה' הילל ה' המה שנים ז)הם זה מקדש ראשון וזה מקדש שני: **והא אפיב.** בדניאל כשהגלן נבוכדנצר בחורבן בית ראשון שבועים שבעים נחתך על עמך ועל עיר קדשך ד) לכלות פושעים ולהסיר חטאים שבועים שבעים שמיטין עתידין לבא מכאן ועד חורבן בית שני והם שבעים שנה היו בבבל וארבע מאות ועשרים שהיו בבית שני הרי שבעים שמיטין. אלמא ידעי לאימת חרב: אמרי לך רבנן כיון דלא ידעי בהי יומא מסתמא אדעתא דבנוי נדרו: **מתני' וביה הלל אומרים אינו נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו.** ובגמרא [גג.] מפרש מאי קאמרי: **רבי טרפון אומר אין אחד מהם נזיר.** שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה ה) שיהא מבדר דבריו ויאמר הריני נזיר ולא יהא תולה נזירותו בדבר אחר: **הרתיע לאחוריו.** ראה אים פלוני בא כנגדו ואמר הריני נזיר אם זה שמעון וחזר זה לאחוריו ואין יודע אם שמעון הוא אם לאו אינו נזיר דספק נזירות להקל: **ר' שמעון אומר יאמר כו'.** ורבי שמעון לטעמיה דאמר (ו) ספק נזירות להחמיר. ובגמרא ו) מפרש:

ע' דהיינו תש"ק שנה נגזר שיהיה בין חורבן הא' לחורבן הב' דהיינו ע' של גלות בבל ות"ך שעמד בית שני ומשני דאכתי לא ידעי באיזה יום אי בתחילת שנה או בסופה: היו מהלכין בדרך וכו' ב"ש אומרים כולם נזירים פירשתיה למעלה בפירקא: ב"ה אומרים אין נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו ובגמ' אחד מכם נזיר, ובא הרביעי ואמר הריני נזיר אם אים מכם נזיר, ודאי אינכם נזירים, ובא שני ואמר הריני נזיר אם אים מכם נזיר, ודאי אינכם נזירים, ובא שני ואמר הריני נזיר אם אים מכם נזיר, ודאי אינכם נזירים, ובא הרביעי

לאחוריו ולא נודע דברי מי נתקיימו מספק לא נחית לנזירות ור"ש סבר אליבא דב"ה דמספיקא (לא) נחית לנזירות כיון שבדבר הא' הוא ולכך בעי תנאי: [6]**ראה את הבוי.** שהוא ספק חיה ספק בהמה ואמר האחד הריני נזיר זה חיה והשני אמר הריני נזיר שאין זה חיה אלא בהמה משמע מדבריו ושלישי אומר הריני נזיר זה בהמה ולא חיה והרביעי אמר הריני נזיר שאין זה בהמה אלא חיה והוו כשנים הראשונים אלא שהפכו דבריהן והחמישי אומר הריני נזיר זה חיה ובהמה ודינו כחיה לכסוי ודינו כבהמה לאסור חלבו והששי אמר הריני נזיר שאין זה לא חיה ולא בהמה דמשמע בריה [בפ"ע] ואינו יכול להרביעו לא עם חיה ולא עם בהמה והשביעי אמר הריני נזיר שאחד מכם נזיר כלומר שכוון[1] לומר אמת והשמיני אומר הריני נזיר שאין אחד מכם נזיר כלומר שיש אחד מכם שלא כוון לומר אמת והתשיעי אומר הריני נזיר שכולכם נזירים כלומר שכולכם ספק נזירים ולא גרסי' ששניכם נזירים דמוכחא בגמרא דליכא אלא תשע בכוי [2] הרי כולם נזירין וא"ת איכפל תנא לאשמועינן כב"ש ולא כב"ה דאמרי דמי [שלא נתקיימו] דבריו אינו נזיר ויש לומר דלב"ה נמי נהי דנזירות ודאי לא הוו נזירות מספק הוו וכולה ר' שמעון אליבא דב"ה מסיק לה דאמר גבי הרתיע לאחוריו דהוי נזיר מספק לב"ה אע"ג דאין ספקו עומד להתברר הכי נמי גבי כוי אע"ג דאין ספיקו עומד להתברר לר"ש אליבא דב"ה הוו נזירין מספק והששה הראשונים ודאי נזירין מספק דמחית אינש לספיקא דאע"ג דכוי ספק חיה אותו שאומר [ד] ספק חיה הוי ספק נזיר וכן כולן ואינך תלתא בתראי מחתי נפשייהו לספיקא ויש מפרשים דששה האחרונים נזירים ודאי שהאחד שאמר שאחד מכם נזיר הוי נזיר ודאי לר"ש שאמת הוא שאחד מהן יש עליו נזירות דהיינו אותו שכוון לאמת וגם השני שאמר שאין אחד מכם[2] גם זה נזיר ודאי שכן משמע דיבורו יש בכם אחד שאינו ודאי נזיר והאמת הוא[3] כגון אותו שלא [ה] בא לאמת [שלשה] האחרונים אינם נזירים אלא מספק שהרי יש להסתפק בדבריהן שאותו שאמר שאחד מכם נזיר איכא לספוקי מילתא שיש לפרש דבריו בשני פנים ושמא[5] ר"ל אם יש לכם אחד מכם שיש עליו נזירות וזהו אמת שאחד מהן ודאי נזיר וגם יש לספוקי דשמא ר"ל אם יש אחד מכם שיודע בעצמו שהוא ודאי נזיר והרי אין מהן יודע משה"ב נזיר מספק וכן האחר שאומר שאין אחד מכם נזיר משמע אם אין[6] אחד מכם שאינו ודאי נזיר והרי אין אחד מהם שיודע בבירור שאינו ודאי נזיר וכן השלישי שאמר שכולכם יש לפרש דבריו שכולכם נזירין ודאין לא[8] אמר כלום וגם יש לפרש דבריו שאמר בספק נזירות לכך כולן נזירין מספק וצריכין להתנות [1] וא"ע אמאי לא [מתי תו שאין כולכם נזירין] [1] בשלמא לעיל לא מצי למתני בעצור פלוגתא דרבי טרפון דל"ב לא הוה מ"ר טרפון אין אחד מהן נזיר כדפי' לעיל אבל הכא מצי למתני: [3]**מאי טעמא דב"ש ילפי תחלת הקדש מסוף הקדש.** סוף הקדש קרוי תמורה מה תמורה אפי' בטעות כדדרשי' בפ' שני דתמורה (דף יח.) [3] ר'[9] יוסי בר' יהודה יהיה לרבות שוגג כמזיד וקאי אקרא והיה הוא ותמורתו יהיה קדש ומפרש ר' יוחנן התם בתמורה [ה] לומר שתמורתו עולה שלמים כמו עולה ושלמים עומדים לפניו ולא לומר על בהמת חולין שלפניו הרי זו תמורת עולה ואמר שלמים או (כשאמר) כשבור לומר שחור יהיה תמורה ואמר לבן דחל תמורה על הלבן והשתא ילפי ב"ש מה תמורה בטעות אף הקדש נמי יחול בטעות ומתני' נמי כי אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון יהיה קדוש ויצא הלבן ראשון הלבן קדוש דהכי בעי למימר שור שיצא מביתי ראשון יהיה קדוש לא שנא שחור ולא שנא לבן או אדום והא דקאמר שחור כשבור אשור שחור יצא תחלה: **וב"ה** הני מילי תמורה. דמכח הקדש קאתי הוא דחיילא בטעות אבל אחותי הקדש מעיקרא לא אחתינן בטעות דלא גמרינן תחלת הקדש מסוף הקדש ופריך לטעמא דב"ש וב"ש מה אילו אמר הרי זו תחת זו תמורה לחלי היום מי הוא תמורה מההיא שעתא אלא דמטי חלי היום הוא דהוה תמורה הכי נמי לכי מגליא מלתא וה"פ היכי יליפי ב"ש תחלת הקדש מתמורה והא לא דמי לה [דהתם] כשהיה שבור לומר שור שחור יהיה תמורה ואמר לבן דחל תמורה על הלבן [א"כ][10] מקיימין מה שהוציא בפיו אבל הכא כשאמר בפיו שור שחור שיצא מביתי יהיה קדש מנין לנו לשנות מה שהוציא מפיו אדרבה נאמר לאין דעת האיש להקדיש כ"א שחור ופיו ולבו שוין ואיך נאמר שיש במשמעות לשונו שרצה להקדיש הראשון ואפי' הוא לבן דהא בתמורה נמי לא נוכל לשנות בדבריו דאילו קאי בלפרא ואומר הרי זו תמורת זו לחלי היום כלומר[11] חלי היום השני אז יחול הקדש בתמורה מי הוי תמורה מההיא שעתא שנדר מן הבוקר למעוא בה אלא עד[12] חלי היום אז איגליא מילתא למפרע דהוי תמורה דבתמורה עצמה לא נוכל לשנות בדבריו הכי נמי [ב] איגליא מילתא כלומר במשנתינו כמו כן לא נשנה דיבורו אלא לכי מגליא מילתא כמו שהוציא בפיו אותו יהיה קודש והוא הוציא מפיו שור שחור ואיך נשנה דיבורו להקריב הלבן: **אמר** [רב פפא] לכך נאמר ראשון לבשיצא ראשון. פי' [דרב פפא] ס"ל דב"ש לא גמרי הקדש מתמורה לומר דהקדש בטעות הוי הקדש והלבן קדוש דהא ודאי לא דמי לתמורה דבתמורה אנו מקיימין דבריו וכאן אנו סותרין דבריו אם אנו מקדישין הלבן אלא[13] דקתני מתני' הקדש אשחור קאי ולכך אמר ראשון לכשיצא ראשון כלומר אע"פ שלא יצא ראשון מן הבית אלא הלבן אפ"ה שפיר מתקיימין דבריו שאמר שחור שיצא ראשון ומיירי כגון שהיו לו שוורים שחורים הרבה כדאמר בסמוך והכי בעי למימר שור שחור שיצא ראשון לשאר שחורים יהיה הקדש דהוי השחור הקדש דהשתא לא נסתר דבריו אלא נפק[14] ראשון דקאמר ראשון לשחורים דלא מיבעיא אי נפיק שחור ראשון מן הבית דהשתא לגמרי נתקיימו דבריו דהוי הקדש אלא אפילו נפיק לבן בריש אכתי נפרש דבריו שהשחור שיצא ראשון לשחורים יהיה הקדש ואין הקדש בטעות דס"ל [לרב פפא] דהקדש בטעות לא הוי הקדש ופי' דמתני' לא כדס"ד מעיקרא דהלבן קדוש אלא השחור והא דלא קאמר אלא השחור [רב פפא] כיון שחוזר בו מסברת הגמרא משום שלא הוזכר שום אמורא לפניו והא דאמר ריש פרק ג' (לעיל ט.) לב"ש אין שאלה בהקדש פי' משום דהקדש בטעות הוי הקדש לא הוי בטעמא דרב פפא אלא בטעמא דאביי דבסמוך: **והא** שור שחור קאמר מי לא עסקינן דלית ליה אלא האי. ופי' כיון דלית ליה אלא אחד לא שייך לקיים דבריו ולומר ראשון לשחורין דא"כ לא לימא ראשון אלא שחור ומשני לא צריכא דאית בהו תלתא: **ה"ג** וב"ה א"כ שיצא בראשון. וה"פ וב"ה דאמרי אינו הקדש דא"כ שכוונתו לומר ראשון לשחורים ה"ל למימר שיצא בראשון דלא ה"ל למימר שיצא מביתי ראשון דמשמע שיצא מן הבית תחלה אלא שיצא בראשון ומשמע[15] בראשונה לשאר שחורים: **והא** הקדש בבונה הוא. ואין כאן טעות לבית [שמאי] ואמאי קרי ליה במתני' הקדש בטעות ומשני משום [דאטעי] לגיסא קמא כלומר להכי קרי ליה הקדש טעות לפי שבתחלה יש לטעות בלשונו ולומר שלראשון שיצא מן הבית נתכוון והיינו הלבן אלא שאנו מפרשין דבריו שרצה לומר ראשון לשחורין: **וסברי** ב"ש הקדש בטעות לא הוי הקדש. לרב פפא פריך: והתניא[16] מי שנדר בזיר. מתני' היא בפרקין ומפרש במתני': תלה ותרעה בעדר. פירוש [ו] ובסיפא דמתני' קתני אמרו להן ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שהקדש בטעות הוא ותלה ותרעה בעדר כלומר וכי היכי דמודית [ב] לו לב"ה מודית לו נמי בהיא דשור שחור שלא יהיה הקדש אלמא שמעי ב"ה לב"ש דטעמא דידהו בשור שחור משום דהקדש בטעות הוא דהוי הקדש וקשה לר"פ ומשני ב"ה הוא דטעו [דסברי] דטעמייה דב"ש משום דהקדש בטעות הוי הקדש ולהכי אותבי להו מהא וא"ת והא ב"ש מהדרי להו לב"ה ממעשר בהמה ומוכחי דהקדש בטעות הוי הקדש ויש לומר בית שמאי קאמרי לב"ה למאי דטעיתו וסבריתו דטעמא [דידן] משום הקדש בטעות והכי נמי איתא בריש מסכת נדה (דף ג.) למאי דטעיתו נמי ואותביתו קופה: **ת"ש** ששה שהיו מהלכין בדרך. מתני' היא בפירקין וכבר פירשתי במתני': והא הכא דהקדש בטעות הוא והוי הקדש. והא[17] נזירות דטעות הוא שהרי אחד מן הראשונים לא נמלא כדבריו ואפילו הכי הוי נזיר לפי שהיה סבור שהיה פלוני וטעה כבר[18] וחייל עליה נזירות אפי' בטעות הכי נמי אית ליה למימר דסבירא להו לבית [שמאי] דהקדש בטעות גמור הוי הקדש דמתני'[19] דשור שחור פי' והלבן[20] קדוש דיש לנו לפרש דבריו דמתחילה נתכוון להקדש לא שנא שחור ולא שנא לבן שיצא מפתח ראשון והא דקאמר שחור לפי שטעה שזה יצא ראשונה אבל לעולם הלבן קדוש אף על גב דבתמורה לא הוי עד דמטי חלי היום ולא קודש לכן הני מילי בתמורה דקאמר בפירוש זו תמורת זו לחלי יום וליכא לפרושי מילתא בענין אחר כלל אין לנו כח לסתור דבריו אבל הכא גבי הקדש איכא לפרושי למילתא בהדיא כדבריו דלא אתא לאפוקי לבן מהקדש: [7]**אמרי** הכא סברי בית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש התם לא. כלומר מהכא איכא לאוכוחי דסברי בית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש והוא הדין נמי גבי שור שחור דלא דמי לתמורה כדפרישית: התם לא. כלומר ממשנה ראשונה שבאת להוכיח לבית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש ליכא לאוכוחי מידי [כדדחי] ליה לעיל: **אביי** אמר לא סלקא דעתך דקאי בצפרא אלא הב"ע דקאי בצהרים. שכבר יצאו הבהמות מן הבית לרעות במרעה ואמר שור[21] שיצא כבר מביתי ראשון לכל השוורים הן לבנים[22]

אביי אמר כגון דאמר אי נמי לאו פלוני הוא [א] אי הוי נזיר ומאי לא נתקיימו דבריו לא נתקיימו דבריו הראשונים אלא דבריו אחרונים: הרתיע לאחוריו אינו נזיר כו': טעמא משום דהרתיע לאחוריו הא אתי לקמן הוי נזיר מני אילימא

גמ' אביי אמר כגון דאמר אי נמי לאו פלוני הוא. [ב]וחכריה אמר הריני נזיר [ב] שזה פלוני אי נמי לאו פלוני הוא אי הוי נמי נזיר: **ומאי לא נתקיימו דבריו.** דקאמרי ב"ה הכי קאמרי לא מיבעיא כי נתקיימו דבריו הראשונים [ג]הוי נזיר אלא אפילו [ג]לא נתקיימו דבריו הראשונים הרי זה נזיר מטוס דבריו האחרונים: מני

תנא לאשמועינן כב"ש ולא כב"ה דאמרי דמי [שלא נתקיימו] דבריו אינו נזיר ויש לומר דלב"ה נמי נהי דנזירות ודאי לא הוו נזירות מספק הוו וכולה ר' שמעון אליבא דב"ה מסיק לה דאמר גבי הרתיע לאחוריו דהוי נזיר מספק לב"ה אע"ג דאין ספקו עומד להתברר הכי נמי גבי כוי אע"ג דאין ספיקו עומד להתברר לר"ש אליבא דב"ה הוו נזירין מספק והששה הראשונים ודאי נזירין מספק דמחית אינש לספיקא דאע"ג דכוי ספק חיה אותו שאומר [ד] ספק חיה הוי ספק נזיר וכן כולן ואינך תלתא בתראי מחתי נפשייהו לספיקא ויש מפרשים דששה האחרונים נזירים ודאי שהאחד שאמר שאחד מכם נזיר הוי נזיר ודאי לר"ש שאמת הוא שאחד מהן יש עליו נזירות דהיינו אותו שכוון לאמת וגם השני שאמר שאין אחד מכם[2] גם זה נזיר ודאי שכן משמע דיבורו יש בכם אחד שאינו ודאי נזיר והאמת הוא[3] כגון אותו שלא [ה] בא לאמת [שלשה] האחרונים אינם נזירים אלא מספק שהרי יש להסתפק בדבריהן שאותו שאמר שאחד מכם נזיר איכא לספוקי מילתא שיש לפרש דבריו בשני פנים ושמא[5] ר"ל אם יש לכם אחד מכם שיש עליו נזירות וזהו אמת שאחד מהן ודאי נזיר וגם יש לספוקי דשמא ר"ל אם יש אחד מכם שיודע בעצמו שהוא ודאי נזיר והרי אין מהן יודע משה"ב נזיר מספק וכן האחר שאומר שאין אחד מכם נזיר משמע אם אין[6] אחד מכם שאינו ודאי נזיר והרי אין אחד מהם שיודע בבירור שאינו ודאי נזיר וכן השלישי שאמר שכולכם יש לפרש דבריו שכולכם נזירין ודאין לא[8] אמר כלום וגם יש לפרש דבריו שאמר בספק נזירות לכך כולן נזירין מספק וצריכין להתנות [1] וא"ע אמאי לא [מתי תו שאין כולכם נזירין] [1] בשלמא לעיל לא מצי למתני בעצור פלוגתא דרבי טרפון דל"ב לא הוה מ"ר טרפון אין אחד מהן נזיר כדפי' לעיל אבל הכא מצי למתני: [3]**מאי טעמא דב"ש ילפי תחלת הקדש מסוף הקדש.** סוף הקדש קרוי תמורה מה תמורה אפי' בטעות כדדרשי' בפ' שני דתמורה (דף יח.) [3] ר'[9] יוסי בר' יהודה יהיה לרבות שוגג כמזיד וקאי אקרא והיה הוא ותמורתו יהיה קדש ומפרש ר' יוחנן התם בתמורה [ה] לומר שתמורתו עולה שלמים כמו עולה ושלמים עומדים לפניו ולא לומר על בהמת חולין שלפניו הרי זו תמורת עולה ואמר שלמים או (כשאמר) כשבור לומר שחור יהיה תמורה ואמר לבן דחל תמורה על הלבן והשתא ילפי ב"ש מה תמורה בטעות אף הקדש נמי יחול בטעות ומתני' נמי כי אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון יהיה קדוש ויצא הלבן ראשון הלבן קדוש דהכי בעי למימר שור שיצא מביתי ראשון יהיה קדוש לא שנא שחור ולא שנא לבן או אדום והא דקאמר שחור כשבור אשור שחור יצא תחלה: **וב"ה** הני מילי תמורה. דמכח הקדש קאתי הוא דחיילא בטעות אבל אחותי הקדש מעיקרא לא אחתינן בטעות דלא גמרינן תחלת הקדש מסוף הקדש ופריך לטעמא דב"ש וב"ש מה אילו אמר הרי זו תחת זו תמורה לחלי היום מי הוא תמורה מההיא שעתא אלא דמטי חלי היום הוא דהוה תמורה הכי נמי לכי מגליא מלתא וה"פ היכי יליפי ב"ש תחלת הקדש מתמורה והא לא דמי לה [דהתם] כשהיה שבור לומר שור שחור יהיה תמורה ואמר לבן דחל תמורה על הלבן [א"כ][10] מקיימין מה שהוציא בפיו אבל הכא כשאמר בפיו שור שחור שיצא מביתי יהיה קדש מנין לנו לשנות מה שהוציא מפיו אדרבה נאמר לאין דעת האיש להקדיש כ"א שחור ופיו ולבו שוין ואיך נאמר שיש במשמעות לשונו שרצה להקדיש הראשון ואפי' הוא לבן דהא בתמורה נמי לא נוכל לשנות בדבריו דאילו קאי בלפרא ואומר הרי זו תמורת זו לחלי היום כלומר[11] חלי היום השני אז יחול הקדש בתמורה מי הוי תמורה מההיא שעתא שנדר מן הבוקר למעוא בה אלא עד[12] חלי היום אז איגליא למפרע דהוי תמורה דבתמורה עצמה לא נוכל לשנות בדבריו הכי נמי [ב] איגליא מילתא כלומר במשנתינו כמו כן לא נשנה דיבורו אלא לכי מגליא מילתא כמו שהוציא בפיו אותו יהיה קודש והוא הוציא מפיו שור שחור ואיך נשנה דיבורו להקריב הלבן: **אמר** [רב פפא] לכך נאמר ראשון לבשיצא ראשון. פי' [דרב פפא] ס"ל דב"ש לא גמרי הקדש מתמורה לומר דהקדש בטעות הוי הקדש והלבן קדוש דהא ודאי לא דמי לתמורה דבתמורה אנו מקיימין דבריו וכאן אנו סותרין דבריו אם אנו מקדישין הלבן אלא[13] דקתני מתני' הקדש אשחור קאי ולכך אמר ראשון לכשיצא ראשון כלומר אע"פ שלא יצא ראשון מן הבית אלא הלבן אפ"ה שפיר מתקיימין דבריו שאמר שחור שיצא ראשון ומיירי כגון שהיו לו שוורים שחורים הרבה כדאמר בסמוך והכי בעי למימר שור שחור שיצא ראשון לשאר שחורים יהיה הקדש דהוי השחור הקדש דהשתא לא נסתר דבריו אלא נפק[14] ראשון דקאמר ראשון לשחורים דלא מיבעיא אי נפיק שחור ראשון מן הבית דהשתא לגמרי נתקיימו דבריו דהוי הקדש אלא אפילו נפיק לבן בריש אכתי נפרש דבריו שהשחור שיצא ראשון לשחורים יהיה הקדש ואין הקדש בטעות דס"ל [לרב פפא] דהקדש בטעות לא הוי הקדש ופי' דמתני' לא כדס"ד מעיקרא דהלבן קדוש אלא השחור והא דלא קאמר אלא השחור [רב פפא] כיון שחוזר בו מסברת הגמרא משום שלא הוזכר שום אמורא לפניו והא דאמר ריש פרק ג' (לעיל ט.) לב"ש אין שאלה בהקדש פי' משום דהקדש בטעות הוי הקדש לא הוי בטעמא דרב פפא אלא בטעמא דאביי דבסמוך: **והא** שור שחור קאמר מי לא עסקינן דלית ליה אלא האי. ופי' כיון דלית ליה אלא אחד לא שייך לקיים דבריו ולומר ראשון לשחורין דא"כ לא לימא ראשון אלא שחור ומשני לא צריכא דאית בהו תלתא: **ה"ג** וב"ה א"כ שיצא בראשון. וה"פ וב"ה דאמרי אינו הקדש דא"כ שכוונתו לומר ראשון לשחורים ה"ל למימר שיצא בראשון דלא ה"ל למימר שיצא מביתי ראשון דמשמע שיצא מן הבית תחלה אלא שיצא בראשון ומשמע[15] בראשונה לשאר שחורים: **והא** הקדש בבונה הוא. ואין כאן טעות לבית [שמאי] ואמאי קרי ליה במתני' הקדש בטעות ומשני משום [דאטעי] לגיסא קמא כלומר להכי קרי ליה הקדש טעות לפי שבתחלה יש לטעות בלשונו ולומר שלראשון שיצא מן הבית נתכוון והיינו הלבן אלא שאנו מפרשין דבריו שרצה לומר ראשון לשחורין: **וסברי** ב"ש הקדש בטעות לא הוי הקדש. לרב פפא פריך: והתניא[16] מי שנדר בזיר. מתני' היא בפרקין ומפרש במתני': תלה ותרעה בעדר. פירוש [ו] ובסיפא דמתני' קתני אמרו להן ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שהקדש בטעות הוא ותלה ותרעה בעדר כלומר וכי היכי דמודית [ב] לו לב"ה מודית לו נמי בהיא דשור שחור שלא יהיה הקדש אלמא שמעי ב"ה לב"ש דטעמא דידהו בשור שחור משום דהקדש בטעות הוא דהוי הקדש וקשה לר"פ ומשני ב"ה הוא דטעו [דסברי] דטעמייה דב"ש משום דהקדש בטעות הוי הקדש ולהכי אותבי להו מהא וא"ת והא ב"ש מהדרי להו לב"ה ממעשר בהמה ומוכחי דהקדש בטעות הוי הקדש ויש לומר בית שמאי קאמרי לב"ה למאי דטעיתו וסבריתו דטעמא [דידן] משום הקדש בטעות והכי נמי איתא בריש מסכת נדה (דף ג.) למאי דטעיתו נמי ואותביתו קופה: **ת"ש** ששה שהיו מהלכין בדרך. מתני' היא בפירקין וכבר פירשתי במתני': והא הכא דהקדש בטעות הוא והוי הקדש. והא[17] נזירות דטעות הוא שהרי אחד מן הראשונים לא נמלא כדבריו ואפילו הכי הוי נזיר לפי שהיה סבור שהיה פלוני וטעה כבר[18] וחייל עליה נזירות אפי' בטעות הכי נמי אית ליה למימר דסבירא להו לבית [שמאי] דהקדש בטעות גמור הוי הקדש דמתני'[19] דשור שחור פי' והלבן[20] קדוש דיש לנו לפרש דבריו דמתחילה נתכוון להקדש לא שנא שחור ולא שנא לבן שיצא מפתח ראשון והא דקאמר שחור לפי שטעה שזה יצא ראשונה אבל לעולם הלבן קדוש אף על גב דבתמורה לא הוי עד דמטי חלי היום ולא קודש לכן הני מילי בתמורה דקאמר בפירוש זו תמורת זו לחלי יום וליכא לפרושי מילתא בענין אחר כלל אין לנו כח לסתור דבריו אבל הכא גבי הקדש איכא לפרושי למילתא בהדיא כדבריו דלא אתא לאפוקי לבן מהקדש: [7]**אמרי** הכא סברי בית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש התם לא. כלומר מהכא איכא לאוכוחי דסברי בית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש והוא הדין נמי גבי שור שחור דלא דמי לתמורה כדפרישית: התם לא. כלומר ממשנה ראשונה שבאת להוכיח לבית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש ליכא לאוכוחי מידי [כדדחי] ליה לעיל: **אביי** אמר לא סלקא דעתך דקאי בצפרא אלא הב"ע דקאי בצהרים. שכבר יצאו הבהמות מן הבית לרעות במרעה ואמר שור[21] שיצא כבר מביתי ראשון לכל השוורים הן שחורים הן לבנים[22]

ליהוי

מפרש לה ר' טרפון אומר אין אחד מהם נזיר דסבר ר"ט לא נתנה נזירו' אלא להפלא' כלומר שיהיה ברור וידוע לו בשעת נדרו שהוא נזיר וכל הני לא היה ברור לשום אחד מהם בשעת נדרו אם הוה כדבריו. ומיהו נראה דמודה ר"ט בד' שאמר לב' הראשונים הריני נזיר שאין אחד מהם נזיר. כר"ט דבעי הפלאה. ולי נראה דר"ט אכולהו קאי וכ"ע לא בקיאי בדר"ט והיה סבור בוראי אחד מהם נזיר: הרתיע לאחוריו הבא כנגדו ולא נודע מי הוא אינו נזיר כלו' אין אחד מהם נזיר דלא מחית איניש לספקא. וכך היתה דעתו שאם לא יבוא הדבר לידי ברור שלא יהא בדבריו כלום: ר"ש אומר וכו' ר"ש לטעמיה דאמר ספק נזירות להחמיר והרי נזיר מספק ומה תקנתן לגלח ולהביא קרבן ולהפקיע ספק נזיר מהם שא"א להם לגלח ולהביא קרבן מספק. אלא צריכין להתנות אם אינו כדבריו שיהיה נזיר נדבה וממה נפשך יגלח ויביא קרבן: אימא מי שנתקיימו דבריו אותו שנמצא כדבריו הוי נזיר: כגון דאמר אי נמי לאו פלוני הוא איהוי נזיר ובתוך כדי דבור חזר בו ואמר כן לא נתקיימו דבריו הראשונים אלא האחרונים ואגב אורחיה קמ"ל דתוך כדי דבור כדבור דמי: הא אתא לקמן הוי נזיר. אותו שנטמא כדבריו:

מסורת הש"ס

6) זה הכדור שייך לקמן לד., כ) מכאן עד ד"ה אמרי הכא שייך לדף לא ע"ב., ג) ע"ל לר', ד) מכאן שייך לדף לא ע"ב,

נוסחת הריב"ן

א) דמד אמר הריני נזיר שזה פלוני וחכריה אמר כו': ב) דהוי: ג) כי לא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' אי נמי לאו פלוני הוא אי הוי. תיבות אי הוי נמחק. וע"ד אהוי נמי: ב) רש"י ד"ה אביי אמר וכו' וחכריה אמר הריני נזיר שאין זה פלוני ע"ל פלוני הוא אהוי נמי נזיר כע"ל: ג) תוס' ד"ה ולא וכו' דליכא אלא תשע בכוי כאן הס"ד ותא"כ מה"ד הרי כולם נזירים: ד) בא"ד דאע"ג דכוי ספק חיה אותו שאומר ספק חיה וכו' ספק בתרא נמחק: ה) בא"ד כגון אותו שלא בא. תי' בא נמחק. וע"ב כוון: ו) בא"ד וע"ע אמאי לא תני תו שאין כולכם נזירין ע"ב עי' בתוי"ט ובא"מ: ז) בא"ד בשלמא לעיל פירסתי דיותר ל"מ כע"ל: ח) ד"ה מאי טעמא וכו' ומפרש ר"י התם בתמורה כקבור לומר שתמורתו עולה ואמר שלמים כע"ל: ט) ד"ה וב"ה כו' לא טוכל לשנות דבריו ה"ג לכי כע"ל: י) ד"ה וסברי וכו' תלה ותרעה בעדר פירוש כמו חולין ובסיפא כע"ל: כ) בא"ד דמודית לו לב"ה. תיבות לו לב"ה נמחק וע"ב לי בהא מודית לי כו':

הגהות התוספות

1. ל"ל אותו שכוון. 2. ל"ל שאין אחד מכם נזיר. 3. ל"ל הוא כן. 4. תיבת לבד נמחק. וצ"ל לכך. 5. ל"ל דשמא. 6. ל"ל אם יש. 7. ל"ל ומשמע. 8. ל"ל ולא. 9. ל"ל לר'. 10. בס"א אך. 11. ל"ל כלומר כשיגיע. 12. ל"ל עד דמטי. 13. ל"ל אלא הא. 14. ל"ל נפרש. 15. נדל"ל דמשמע. 16. ל"ל והתנן. 17. תיבת והא נמחק. וצ"ל כלומר. 18. תיבת כבר נמחק. וצ"ל בו. 19. נדל"ל ומתני'. 20. ל"ל דהלבן. 21. ל"ל שור שחור. 22. תיבות הן שחורים הן לבנים נמחק.

ליהוי הקדש ואמרו לו לבן יצא תחלה [ואמר מי הוי ידענא דלבן נפק] לא הוה אמרי שחור אצא לבן דהשתא יש לן למימר שהיה דעתו לכל מי שיצא ראשון ומש"ה הוי הקדש אפי' הלבן דילפינן מתמורה דהוי הקדש אפי' בטעות ואדיי ס"ל דאי קאי בצפרא ואמר שור שחור שיצא ראשון וא"ל לבן נפק ואמר מי הוי ידענא דלבן נפק ה"א[1] דבהא אפילו ב"ש מודו דלא הוי הקדש שהרי [לא] היה יודע שיצא השחור תחלה לכולן ולמה הזכיר שחור מי דעתו היה להקדיש כל מי שיצא ראשון ואין סהדי לבתחלה[2] כי אמר שור שחור דוקא לשור שחור קמכוין א] שאפילו אם דעתו שיצא השחור תחלה אטו נביא הוא לידע העתידות ובכה"ג ודאי לא נילף מתמורה ולא דמי לשאה שהיו מהלכין בדרך דהתם הוי זיר אפי' אותו שלא נמצא כדבריו לפי שבכל עין קביל עליה נזירות ומה שאמר אינש פלוני הוא טעה בו כשראהו מרחוק אבל הכא במה יש לו לטעות ולומר דשחור עתיד לצאת הלכך יש לומר דשחור דוקא קאמר אבל כי אמר בטיהרא שבהמות יצאו[3] יש לנו למימר שהיה דעתו לכל שיצא ראשון ומה שהזכיר שחור לפי ששמע פסיעות רגלי השור שהוא בקי להכיר פסיעות רגלי שוריו והשתא זה דומה שפיר להה"א שהיו מהלכין בדרך דטעה נמי בראיית עיניו לומר אינש פלוני הוא ודעתו להיות זיר אפי' אינו הוא וכן הכא דעתו היה להקדיש אפי' אינו שחור אצא הלבן והכ"ג יצאו מתמורה וכ"ש סברי דאפי' כי האי לא יצאו מתמורה דלא הוי הקדש: ב) **דינר** זהב שיעלה. מ"כ משמע דמעיקרא הוה קאי: תני שעלה. שכבר עלה בידו ומתייאש בדבר ומיכר[4] שעלה בידו של כסף ואמר אילו ידענא דשל כסף עלה בראשון לא אמרתי דינר זהב וכן חבית שתעלה תני שעלתה: **אמר** רב חסדא **אובמא בחיוורא לקיא.** שור שחור שבין שוורים לבנים לקיא [מגרע] אותם ונמכרים בפחות ע"י שהשחור עמהן ולבנים מעולין מן השחורים חיורא באוכמא לקותא כתם לבן בשור שחור לקותא בידוע שכנגד אותו כתם היה נגע צרעת בבהמה והכי איתא ברים מי שאחזו (גיטין סח.) טעם חיורא בשערא בדקו בדוכתיה ואשכחו מצאו[5] כתם לבן וידעו כי צרעת היה במקום כתם: **תנן** שור שחור **כו'** ומשמע דהלבן קדוש [כדתרין] אבני וקס"ד מקדים[6] מינים בעין רעה מקדים וקשה לרב חסדא דכיון דהלבן עדיף משחור בידוע שלא היה דעתו להקדיש הלבן כיון דבעין רעה הקדים ונהי דאוקמינן דקאמר אילו הוה ידענא דלבן נפק ה"א [הלבן ליהוי קדוש][7] כיון דלבן עדיף הא ודאי משקר הוא אצא ודאי לבן גרוע משחור וכי אמר שחור יהיה הקדש לבן[8] דגרוע [ממנו] וקשה לרב חסדא ומשני ליה בעין יפה מקדים ומש"ה כי נפיק לבן ואמר אי ידעי כו' מהימן ליה משום דבעין יפה הוא מקדים: **דינר** זהב שיעלה בידי ראשון ב"ש אומרים הקדש. אלמא בעין רעה הוא מקדים וטעמא דאמר של זהב דהוי עדיף הלכך כשעלה של כסף הוי הקדש דגרוע מזהב הא אם הוי אמר של כסף ועלה בידו זהב לא הוי הקדש כי בעין רעה הוא מקדים א"כ הכי נמי דבריש נמי אית לן למימר דשחור טוב ומעולה מן הלבן כדפרישית וקשה לרב חסדא: **אלא** מאי בעין רעה הוא מקדיש חבית של יין שתעלה בידי ראשונה היא הקדש ועלתה של שמן ב"ש אומרים הקדש. והא יין דגרוע משמן א"כ נימא דוקא יין הוא מקדים: אי משום הא לא קשה בגלילא שנו. פירוש דלעולם בעין רעה הוא מקדים ומתני' בגלילא שנו שהיה להם רוב שמן והיין יקר להו משמן והלכך כי הקדיש יין כ"ש שמן ועלעולם ריש קשה לרב חסדא: אמר לך רב חסדא כי אמר לך אצא בתורת קרמנא. בתותה מלכות כך שם[9] קרמונא והשתא נראה שיש לעשות צריכותא בהך תלתא ג) בפירוש דדינר של זהב אינטריך לאשמועינן דבעין רעה הוא מקדים ריש דשור איכא למימר דאתי לאשמועינן דלא כרב חסדא חבית של יין דאוקימנא בגלילא שנו אשמועינן ג] דלא אזיל בתר רוב מקומות וע"ע: [**ואמר**] רב חסדא אובמא למשביה סומקא לבשרא חיורא לרדיא.

נפקא מיניה למקח וממכר [דאוכמא עורו] משובח וסומקא בשרו משובחת וחיורא מעלי לחריסה: **והאמר** רב חסדא **אובמא בחיורא** לקי. שנפחתו [חיווריו][10] ג) סלעים מן השחור שביניהן וכיון דאוכמא עורו חשוב יותר משל לבן ס"ל למקשה דאינו מעולה בשר הלבן מן השחור כולי האי דיהא עדיף ממעלת עור שחור על של לבן: כי אמר רב חסדא למילתא קמייתא בתורת קרמונאה ד] שהלבן חשוב על השחור לכל דבר ואידך מילתא דרב חסדא בשאר עלמא[11] דאז ודאי אוכמא עדיף למשביה ולכך נמי במתניתין שחור עדיף דנהי דלבן חשוב לרדיא מ"מ מעלת העור גדולה כ"כ דמקדים הלבן בקל יותר כשהקדים[12] השחור דבכלל זה הלבן: **מתני'** מי שנדר בנזיר. פי' המשנה לעיל: **מונה** משעה שנדר. דמשמע דכל הימים שעבר על נזירותו עולין למנין: ד) **דתניא** מי שעבר על נזירותו כו'. כגון קיבל עליו נזירות מאה יום ושתה ביין [ס'] ימים ובא להביא קרבנותיו אין נזקקין לו להביא קרבנות נזירותו אצא מ"כ מונה איסורן כלומר [ס'] יום כימים שנהג בהן היתר ששתה יין: רבי יוסי אומר דיו בשלשים יום. פר"י דהא[13] דדיו [אם קנסי ליה] שלשים יום שאם נדר ק' יום ועבר [ס'] ימים לא קנסינן ליה לסתור הכל רק ל' יום ושלשים ימים יעלה למנין נזירות אע"פ ששתה בהן יין וה"ה בנזירות מועטת לרבי יוסי כגון אם נדר ל' ושתה בכולן יין יסתור הכל ואם שותה שני ימים יין צריך שיומנה ימים[14] אחרים בלא שתיית יין וה"ג אי רבנן קשיא נזירות מרובה פירוש אפי' מרובה [דבין] נזירות מרובה כמו ק' ימים ושתה ה] [בהם] יין סותר הכל [ובין] נזירות מועטת כגון ל' יום ושתה ו] ב' ימים צריך למנות ב' ימים אחרים ומתני' משמע דמונה [משעה] שנדר כלומר[15] מקצת ימים שנדר שאינו סותר ז] הכל אצא רק ל' יום ול' יום האחרים יעלו לו והיינו נמי כר' יוסי אבל בנזירות מועטת קשיא שאפי' לר' יוסי סותר כולו ובמתני' משמע שעולה לו למנין: **איבעיית אימא ר' יוסי** ח] **בנזירות מרובה.** מתני' בנזירות מרובה ושלשים יום סותר ול' יום יעלו לו למנין: כמו[16] בנזירות מועטת והא דקאמר ר' יוסי שיסתור הכל בנזירות מועטת ושתה בכולן יין דאז סותר כל שלשים יום אבל בנזירות מרובה מודה ר' יוסי דאין סותר הכל מדקאמר ר' יוסי דיו: **ואי בעית אימא רבנן מאי** [משעה] שנדר **במשעה שנדר ה"פ.** מונה ימים של איסור דהיינו ט] מאה ימים והוא שתה בכולן יין [וכן] בנזירות מועטת והכי משמע לישנא דמתני' מונה משעה שנדר מחזר ומונה כך וכך ימים שהיו משעה שנדר ועבר עליהן י] עתה [מונה] פעם אחרת משנא לפני חכמים ויתהוג בהן איסור שתיית יין אבל ודאי אם קודם ששתה יין מנה מקצת נזירות אותם ימים אינו סותר אפי' לרבנן דשתיית יין ט) מדרבנן בעלמא כ]: **מתני'** נשאל עליה מתני' פירשתי לעיל: **א"ר** ירמיה מדב"ש נשמע לב"ה. דקתמרי ב"ש הקדש [טעות הקדש וכיון] דמגליא מלתא דלאו שפיר נדר תצא ותרעה בעדר כלתן במתניתין בהדיא א"ל ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שהוא הקדש בטעות ותצא ותרעה בעדר לפי שנשאל לחכמים והתירו דלא הוי קבלה הלכך הקרבנות שהפרים לנזירות חולין הן כלומר שאומר זו לחטאת והוא אינו בר חטאת הכי נמי לב"ה אע"פ דאמרי דתמורה בטעות הוי תמורה בהא מודו ב"ה כדדרשינן מיהיה לרבות שוגג כמזיד: **ה"ג** ה"מ כדאיתיה לעיקר אבל כי איתעקר לעיקר הקדש אתעקר נמי לתמורה ותצא התמורה לעדר. והא"פ כגון אם הקדיש בהמה לעולה והביא בהמה אחרת ואומר זו תמורת זו ונשאל לחכם על הראשונה והתירו החכם לומר שאינו עולה תצא גם התמורה לעדר והוי כאילו אומר זו תמורת זו על בהמת חולין: **טעותו** ולא כוונתו. דאי במתכוון קרא לתשיעי עשירי אינו מקודש: **רב** חסדא אמר טעותו וכ"ש כוונתו. ומתני' דקתני מי שטעה כו' רבותא קאמר כ"ש כוונתו: **ואשתיקו** להו ב"ה. לאו דוקא אשתיקו דהא השיבו להם גזירת הכתוב הוא אלא כלומר אשתיקו שלא השיבו להו סברא מיניה וביה אלא הביאו משנים עשר ושמיני לימא להו מהכא שאינו קדוש בכוונה כשאר הקדשות ולכך על כרחיה גזירת הכתוב היא: **אמר** רב שימי בר אשי מה דלא אמרי להון ב"ה אותה תשובה דא"כ הוו אמרי להון ב"ש לב"ה ומה מעשר שאינו קדוש ל](בהן) כמו הקדש להיות קדוש בכוונה אפ"ה חל בטעות הקדש לא כ"ש ולא היא הקדש בדעתיה דמריה תליא. כל זה מדברי רב שימי כלומר אין זה ק"ו טוב לקפח ב"ה דודאי הקדש בדעת ובכוונת הבעלים[17] דאיש אשר יקדיש את ביתו אמר רחמנא מדעת ובכוונתו הלכך בטעות לא הוי הקדש [ומעשר] מגזירת הכתוב כמו שמראיש ב"ה פנים במשנתנו מי"ב ושמיני ולא קשה לרב נחמן אמאי לא השיבו ב"ה מיניה וביה דאיכא למימר דב"ה חד מתרי טעמי נקט: מ) **אמר** רבא שטפו רבנן לר"א ואוקמיה במילתייהו. כלומר נלאהו

שחזר לדבריהם ואוקמי' בשטתייהו דאמרי אין פותחין בגולד דלא שכיח כמו חורבן הבית דאילו ר"א היה בשעת חורבן דאמר בהניזקין (גיטין נו.) נכנס ר"א מגל ג' ור' יהושע מגל אחד ליצא מטתו של ריב"ז בירושלים ולא דבר כלום ולא חלק עליהן לומר דשפיר הוי חרטה כדתנן ר"א אומר פותחין בגולד אצא[18] הדר ביה ממילתיה כיון שלא חלק על חכמי דורו: **אבל** פותחין בתנאי נולד דאמרינן להו אילו אתא אינש ואמר לכון דחרב ב"ה מי הוי נזיר[19]. ופי' אילו בא בן אדם אליך בשעה שנדרת והיה מיעצך כי [אולי] חרב בית המקדש טרם כלות נזירותיך כלום נדרת וזה דומה לחרטה אילו באו עשרה בני אדם שיפייסוך מי נדרת שאין לחלק מאיזה טעם יהיה הפיוס שאפילו טעם הפיוס משום דבר גולד אין בכך כלום דהוי חרטה: **אמר** רב (פ) אסי אי הואי התם ה"א להו היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה. כלומר הייתי אומר לאותם הנזירים לא כחכמים עשיתם שנדרתם שהיה לכם לירא פן יהרס שהרי בפסוק מוחכר ולא היה בא להתיר להו נדריס בפתח זה אצא להוכיחם בא למה לא זכרו על פסוק זה ולהמנע מלדור והפסוק הוא סימן לדבר שהן שלשה היכל והשנים עתידין ליחרב והשלישי כשא[20] יום הגדול והנורא לא ימוש לגצח ורש"י פירש הפסוק בענין אחר בירמיה: **נהי** דידעי דחריב מי ידעינן אימתי ולא ידעינן לאימת והא כתיב בדניאל שבועים שבעים נחתך על עמך ועל עיר קדשך. דקאמר ליה המלאך לדניאל לסוף שבעים שמיטות יחרב בית שני וכשתמצא ע' של גלות בבל וארבע מאות וכ' שנה של בית שני יעלה לשבעים שמיטות דהיינו שבע פעמים שבעים ומשני אכתי מי ידעי בהי יומא כלומר בתחלת שנה או באמצעיתה או בסופה וסבורים הם שיכלה נזירות ויביאו קרבנות קודם לכן: **מי** שלא נתקיימו דבריו אמאי הוי נזיר. הא

לבית

הכל מכאן עד ד"ה דתניא שייך לדף לא ע"ב, ב) נ"א בבי, ג) נ"ל שוורים. יעב"ץ, ד) מכאן עד ד"ה אמר רבא שייך לדף לב ע"א, ה) ר"ל פירוש הסתירה, ו) מכאן שייך לדף לב:.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אינו ר"ל יוסף אי הוא התם:

הגהות התוספות

1. נ"ל הוה אמינא לבן. 2. נ"ל דלכתחילה. 3. נ"ל יצאו כבר. 4. יש מגיהים ומוכר. ועי' במפרש. 5. נ"ל פירוש תצאו. 6. נ"ל מי מקדיש. 7. תיבות הלבן ליהוי קדוש נמחק. וע"ל לבן, מ"מ. 8. נ"ל כל שכן דדעתו אלבן. 9. נ"ל שמה. 10. נ"ל שנפחתים דמי הלבנים. 11. נ"ל בשאר שוורים דעלמא. 12. נ"ל וכשהקדיש השחור בכלל זה הלבן. 13. תיבת דהא נמחק. 14. נ"ל שני ימים. 15. תיבת כלומר נמחק וע"ל ואפילו תאמר. ועי' ב"ר. 16. תיבת כמו נמחק ומה"ד כלן בנזירות מועטות. 17. נ"ל ובכוונת הבעלים תליא. 18. נ"ל אצא. 19. נ"ל מזיאו. 20. נ"ל והשלישי בנוח יום ה' הגדול כו'.

מני אילימא ר' טרפון. ור' יהודה דבר פלוגתיה דר"ש נקיט לה אליבא דר' טרפון ואמאי דקאמר ר' טרפון משום דסליק מיניה. הא אתא לקמן הוי נזיר: **והתניא ר"י אומר משום ר' טרפון אין אחד** מכל אלו שבמשנתו[ד] היו שנים מהלכים בדרך כו' אינו נזיר: **אלא ר"י דברי הוא.** דאמר ספק נזירות להקל וכיון [ה]דהכא ספק אם אינם פלוני הוא [ו] דומיא דברי דאינו יודע אם יש בו מאה כור אם לאו אינו אינו נזיר: **ר"ש סבר כיון דאילו לא נגנב דלמא הוי ביה מאה כור והוי נזיר השתא נמי.** דנגנב חיישינן [ז]שיהא בו מאה כור ואיהוי נזיר. והכי נמי בהאי דהרתיע לאחוריו כיון דאילו אתי לקמן וידעינן ביה דהוא פלוני שזה נזר עליו והוי נזיר ל[ח]והשתא נמי ליהוי נזיר ואפילו לב"ה הלכך אי אפשר לו לפטור את עצמו בלא נזירות אלא דאמר אם כדברי היה הריני נזיר כו': **מתני' ראה את הכוי ראה את הכוי כו' טולן נזירין.** ואליבא דב"ש דאמרי הקדש בטעות [ט]דהוי הקדש והוא הדין לנזיר בטעות: **גמ' תני חדא.** על מתני' דאית בה ט' נזירין: **ותניא אידך ט' נזירים.** יש בו לאדם אחד: **בשלמא ט' נזירים.** משכחת לה כגון דהוו גברי טפי דאיתפיסו ואזיל בהדי הדדי דפתח חד ואמר הריני נזיר שזו היה והב' אמר הריני נזיר שאין זו היה והג' אמר הריני נזיר שזו בהמה והד' אמר הריני נזיר שאין זו בהמה והה' אמר הריני נזיר שזו בהמה והיה והו' אמר הריני נזיר שאין זו לא היה ולא בהמה ואיתפיסו השאר באלו שנדרו על הכוי ואמר השביעי הריני נזיר שא' מכם נזיר והח' אמר הריני נזיר שאין א' מכם נזיר והט' אמר הריני נזיר שכולכם נזירין הרי טולן נזירין ויש כאן ט' נזירין. אלא ט' נזיריות לחד גברא היכי משכחת לה: **בשלמא שיש.** קמייתא דכוי מצי למימרינהו חד גברא אלא אידך בגא דחד מנכון נזיר שאין אחד מכם נזיר לא משכחת לה אלא בגברי טובא: **אמר רב ששת.** משכחת לה ט' נזיריות כגון דאמר הריני נזיר ונזירות הכל עלי דאמר הריני נזיר שזו היה הריני נזיר שאין זו היה הריני נזיר שזו בהמה הריני נזיר שאין זו לא היה ולא בהמה הריני נזיר שזו היה ובהמה הריני נזיר שאין זו לא היה ולא בהמה הרי שיש והחזר אמר כל נזיריות [י] המתחלקות על כל בני אדם על הכוי הרי הן עלי א] וכגון [יא] שמעבשיו מקבל אני עלי בין שזו היה ובין שזו אינה היה הריני נזיר בין שזו בהמה ובין שאין זו בהמה הריני נזיר בין שזו בהמה והיה ובין שזו [יב]לא בהמה ולא היה הרי כאן ט' נזיריות: **לישנא אחרינא בשלמא ט' נזיריה.** משכחת לה כגון דהוו גברי טפי דאיתפיסו ואזול דכי אמר חד הריני נזיר שזו היה ובא השני ואמר הריני נזיר שאין זו היה ובא השלישי ואמר הריני נזיר אם הוא כדברי אחד אמר רביעי שזו בהמה וחמישי שאין זו בהמה ובא השני ואמר הריני נזיר אם הוא כדברי אחד מכם וכי הדר ואמר רביעי שזו היה ובהמה וחמישי אמר שאין זו לא היה ולא בהמה ובא השביעי ואמר הריני נזיר אם הוא כדברי אחד מכם. אלא ט' נזיריות כו' כדלעיל. אמר רב ששת כגון דאמר הריני נזיר וכל הנזיריות עלי. ואמר לנו המורה להך סתם מתני' דהכא מיתוקמא אפילו לב"ה דעד כאן לא פליגי ב"ה עלייהו דב"ש לעיל [לא.] אלא בטעות הקדש אבל בספק הקדש כגון הכא דאין יודע אם כוי זה מין היה או מין בהמה כדאמר מר (חולין דף פ.) כוי לא הכריעו בו חכמים אי מין בהמה הוא או מין היה הוא אפילו ב"ה מודו דהוי נזיר ודיקא נמי ט[יב]סתמא דמתני' דכוי ב"ה היא דאם איתא דלב"ה לא סבירא להו דספק נזיר הוי נזיר מאי איריא דקא בעי [לג.] (תנא) מני מתני' דתני הרתיע לאחוריו אינו נזיר אילימא ר"ט כו' הא איכא ליה למימר דב"ה היא אלא מדקא מהדר לאוקמא אליבא דחד תנא היינו טעמא משום דאליבא דב"ה לא מיתוקמא דאילו לב"ה הוי נזיר גמור כי הרתיע לאחוריו דקסברי ב"ה נזירות [יג]ספק הוי נזיר: **הדרן עלך בית שמאי**

שלשה מינין וכו' ולא היולא מן הגפן. כגון חרגן ויין וחומץ מצטרפין זה עם זה לכזית: [יד]**אינו חייב עד שיאכל מן הענבים כזית.** [טו]והא נמי מיחייב על זג וחרגן אלא הא אתא לאשמועינן דאינו חייב אלא בכזית [מ]. והא דקתני ענבים לאפוקי מרבי אלעזר דדמפרש בגמ' [ע"ב]: במשנה

[ח] [תוספתא פ"ג] לקמן סב. עיתוזין פב. סנהדרין כה. מגילה י. נדרים יט: כח., [ט] נדרים יט. ע"ש לעיל מ. תוספתא פ"ב], [י] לקמן מד.], [יא] [לעיל לב:], [יב] שייך לעיל לג., [יג] ל"ל הרבה.

נוסחת הריב"ן

[ה] דהוי: [ז] כמו שמר דומיא דכרי הוא: [ג] שמא יש בו: [ד] בשתא: [ה] הקדש בטעות הקדש: [ו] עלי המתחלקות מבני אדם: [ז] וכגון שאמר מעכשיו: [ח] אינה: [ט] דקתמא: [י] בספק: [כ] ד"ה אינו חייב כו' דדמפרש בגמרא ליתא בכ"י כאן רק נמצא בעמוד ב' אחר ד"ה אף כל פרי גמור כו': [ל] וה"ה נמי אחייב על זג כו': [מ] בכזית ודלי והא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' כגון דאמר (הריני נזיר) תא"מ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה אמר רב ששת וכו' וכגון שמעכשיו. נ"ב עי' מ"מ: [ב] תוס' ד"ה אלא ר"י וכו' אע"ג דבשעת שנדר לא הוי הפלאה. נ"ב עי' מ"מ: [ג] ד"ה תנא חדא ע' נזירים גבי כוי דמתני' דכוי אי' דכוי נמתק וכ"ב דבשעה נתפסין עי' מ"מ:

הגהות התוספות

1. תינח ספק נמתק. 2. בס"ד דאין כאן. 3. ל"ל אבל ותינח אלא נמתק. 4. ל"ל כענין. 5. ל"ל דכתיב קדוש.

מוסף רש"י

אין אחד מהן נזיר. שנים יושבין ואחד עובר, זה אומר פלוני העובר נזיר הוא, וזה אומר אינו נזיר, ואמר אחד הריני נזיר אם כמותו הוא שהוא נזיר, ואחרינו אומר הריני אם כמותו הוא שאינו נזיר, ושניהם מתכוונים לנזירות, ונמצא כאחד מהם, ואמר ר' טרפון אין אחד מהן נזיר, שעל ספק אמר דבריו תמילה ואין זו הפלאה, דכי יפליא אים יפרש משמע (סנהדרין כה. וכנו"ז ערובין פב. וחגיגה י.). **לפי שלא נתנה נזירות.** לחיות נזיר בתנאיה ובספק, **אלא להפלאה.** בהפלאה ולאיתי מפורשת (חגיגה י.) שיהא נדרו מפורש על הולאי ולא בתורת ספק אי נזיר שותו הבא כנגדו (ערובין פב.) דבעינן בשעה שנדר שיהא יודע אי הוי נזיר (נדרים יט:). **ומצאו שנגנב או שאבד.** ואין יודע אם היה שם מאה כור אם לא (נדרים יט.). **ר"ש אוסר.** שחייב בנזירות, הואיל דהוי ספק אי הוו ביה מאה כור אמרינן דהוי ביה והאי מאה כור וליהוי נזיר, שכל ספק נזירות להחמיר (לעיל ח.).

הדרן עלך בית שמאי

אילימא ר' טרפון מי הוי נזיר כיון דבשעתא דקא נזר לא ידע אי פלוני הוא ואי לא מי חלה עליה נזירות [ט]והתניא ר' יהודה אומר משום ר' טרפון אין אחד מהן נזיר לפי שלא נתנה נזירות אלא להפלאה אלא ר"י דברי הוא דתניא [ג]הריני נזיר על מנת שיהא בכרי הזה מאה כור והלך ומצאו שנגנב או שאבד ר"ש אוסר ור' יהודה [א]מתיר ר"ש סבר כיון דאילו לא נגנב דלמא הוו ביה מאה כור והוי נזיר השתא נמי הוי נזיר והכא נמי כיון דאי אתא לקמן וידעינן דפלוני הואי הוי נזיר השתא נמי הוי נזיר: מתני' [ב]ראה את הכוי ואמר הריני נזיר שזה היה הריני נזיר שזה אינו היה הריני נזיר שזה בהמה הריני נזיר שאין זה בהמה הריני נזיר שזה היה ובהמה הריני נזיר שאין זה לא היה ולא בהמה הריני נזיר שאחד מכם נזיר הריני נזיר שאין אחד מכם נזיר הריני נזיר שכולכם נזירין הרי כולן נזירין: גמ' תני חדא תשעה נזירים ותניא אידך תשע נזיריות בשלמא תשעה נזירין כגון דהוי גברי טפי דאיתפיס ואזיל ביה אלא תשע נזיריות לחד גברא היכי משכחת לה בשלמא שית משכחת לה כדתנן אבל תלת היכי משכחת לה אמר רב ששת כגון דאמר [א] הריני נזיר ונזירות הכל עלי:

הדרן עלך בית שמאי

שלשה [ג]מינין אסורין בנזיר הטומאה והתגלחת והיוצא מן הגפן [ד]וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה [ה]ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית

משנה

[ג]דתניא הרתיע לאחוריו אינו נזיר. הא אתא לקמן הוי נזיר כמאי דאמרינן דכ"ש אפי' בהרתיע לאחוריו הוי נזיר וכב"ה נמי לא דלב"ה כיון דאילו אתא לקמן הוי נזיר אותו שנתקיימו דבריו כי נמי הרתיע הוי ספק נזיר: אילימא ר' טרפון מי הוי ספק[1] נזיר. כיון דבשעה שנדר לא ידע אם פלוני הוא אם לא: **והתניא** כו'. ואי קשה לייתי ממתני' אין אחד מהן נזיר וי"ל דשמא ניחא ליה לאיתויי הברייתא דמפרש טעמא דקרא: **אלא ר"י דברי הוא.** דאמר דלא מחית איניש נפשיה לספיקא אבל אי יודע מי הוה הוי נזיר ותימה דהכא משמע דלר"י היכא שנודע מי היה דהוי נזיר אע"פ שלא הפליא נדרו ובפ"ב דנדרים (דף יט.) קאמר רב אשי ההיא ר"י דכרי הוי ר"י משום ר' טרפון דאין אחד מהן נזיר ודאין הוא דכי נמי לא נגנב לר"י דאינו נזיר דאין[2] הפלאה והא דתניא נגנב לרבותא דר"ש ונרין לומר דלרב אשי לא נשנית מתני' דהכא לר"י אלא נשנית לתנא דפ"ב דלעיל (דף יג.) דאמר הפלה אשתו אינו נזיר אלא[3] ה"ל בן הוי נזיר ב] אע"ג דבשעת שנדר [לא] הוי הפלאה הלכך מתני' דהכא אתיא כוותיה: **תנא** חדא ט' [נזירים]. גבי כוי דמתני' [ג] דכוי נתפסין בספיקות [1] (רלייה) כדתנן במתני' ותני אידך ט' נזיריות דמשמע לאדם אחד חליס עליו ט' נזיריות מספיקא דכוי: **בשלמא** [ט' נזירים] משכחת לה כגון דהוו גברי טובא דאתפיס ואזיל. לענין[4] המפורש במשנה אלא ט' נזיריות באדם אחד היכי משכחת לה בשלמא שש משכחת לה כגון שאומר הריני נזיר שזה היה ושאין זה היה בהמה ושאין זה בהמה שזה היה ובהמה שאין זה לא היה ולא בהמה אלא אידך תלתא היכי משכחת לה והא שאומר מכם נזיר שזה היה ובהמה שאין זה לא היה ולא בהמה אלא אחד מכם נזיר אלא בגברי טובא. אלא אי אמרת דאתי לקמן הוי נזיר אם הוא זה היה והב' אמר הריני נזיר אם אינו היה והג' אמר הריני נזיר אם הוא בהמה והד' אמר הריני נזיר אם אינה בהמה והה' אמר הריני נזיר אם הוא היה ולא בהמה. והיו עוד שלשה עמהם הא' אמר הריני נזיר אם אחד מכם נזיר. והב' אמר הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר. והג' אמר הריני נזיר אם כולכם נזירים. וא"ת איכפל תנא לסתום כב"ש דלב"ה מי שאינו כדבריו לא הוי נזיר. וי"ל אשמעינן נמי לב"ה דספק נזיר הוי דכוי הוי ספק היה וספק בהמה וספק בריה ומחמירים ביה חומרת שניהם ואסור בהרבעה עם שניהם כדאיתא בשלהי מס' כלאים: בשלמא ט' נזירים כגון דהוי גברי טובא כדפריש במתני' אבל ט' נזירות לחד גברא היכי משכחת לה. בשלמא שית מ"ל כגון שאמר אדם אחד מה שאמרו הששה שזה היה שאינו היה שזה בהמה שאינו בהמה שהוא היה ובהמה שאינו היה ובהמה אבל מה שאמרו ג' האחרונים לא מ"ל בחד גברא. כגון דאמר הריני נזיר ונזירות הכל עלי דאם ט' שהתפיסו כדפריש במתני' ואמר האחד כל דין נזיר שעל כולכם עלי נמצא לב"ש ט' נזירות ישנו עליו ולב"ה ט' ספק נזיר:

סליק פרקא

שלשה מינין אסורים בנזיר הטומאה דכתיב על כל נפשות מת לא יבוא והתגלחת דכתיב תער לא יעבור על ראשו. והיוצא מן הגפן דכתיב וענבים לחים ויבשים לא יאכל [ו] וחרצנים וזגין מצטרפין לכזית ללקות דכתיב מכל

[1] ל"ל וכל היולא מן הגפן מצטרפין כגון ענבים לחים ויבשים וחרצנים וכו'.

פי' הרא"ש

והתניא ר"י אומר משום ר"ט וכו' תימה אמאי מייתי ברייתא ממתני' גופא ה"ל לאתויי דקתני ר"ט אומר אין אחד מהם נזיר. וי"ל דניחא ליה לאתויי ברייתא דמפרש טעמי דר"ט. ועוד דמתני' מצינו לפרושי ר"ט אומר אין אחד מהם נזיר ודאי אלא כולם ספק. [אבל בברייתא אין לפרש כן] דא"כ היינו ר"ט [דמתני'] הלכך משמע ליה לפרושי דאינן נזירין כלל הלכך מוקי לה כר' יהודה דכרי דסבר דלא מחית איניש נפשיה לספיקא ובדעתו שאם לא יתברר שלא יהא עליו שום נזיר: ראה את הכוי וכו' ששה אנשים ראו כוי אחד. אמר האחד הריני נזיר אם הוא זה היה והב' אמר הריני נזיר אם אינו היה והג' אמר הריני נזיר אם הוא בהמה והד' אמר הריני נזיר אם אינה בהמה והה' אמר הריני נזיר אם הוא היה ולא בהמה. והו' אמר הריני נזיר אם אינו לא היה ולא בהמה. והיו עוד שלשה עמהם הא' אמר הריני נזיר אם אחד מכם נזיר. והב' אמר הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר. והג' אמר הריני נזיר אם כולכם נזירים. וא"ת איכפל תנא לסתום כב"ש דלב"ה מי שאינו כדבריו לא הוי נזיר. וי"ל אשמעינן נמי לב"ה דספק נזיר הוי דכוי הוי ספק היה וספק בהמה וספק בריה ומחמירים ביה חומרת שניהם ואסור בהרבעה עם שניהם כדאיתא בשלהי מס' כלאים: בשלמא ט' נזירים כגון דהוי גברי טובא כדפריש במתני' אבל ט' נזירות לחד גברא היכי משכחת לה. בשלמא שית מ"ל כגון שאמר אדם אחד מה שאמרו הששה שזה היה שאינו היה שזה בהמה שאינו בהמה שהוא היה ובהמה שאינו היה ובהמה אבל מה שאמרו ג' האחרונים לא מ"ל בחד גברא. כגון דאמר הריני נזיר ונזירות הכל עלי דאם ט' שהתפיסו כדפריש במתני' ואמר האחד כל דין נזיר שעל כולכם עלי נמצא לב"ש ט' נזירות ישנו עליו ולב"ה ט' ספק נזיר:

סליק פרקא

שלשה מינין אסורים בנזיר הטומאה דכתיב על כל נפשות מת לא יבוא והתגלחת דכתיב תער לא יעבור על ראשו. והיוצא מן הגפן דכתיב וענבים לחים ויבשים לא יאכל

[ו] ל"ל וכל היולא מן הגפן מצטרפין כגון ענבים לחים ויבשים וחרצנים וכו'.

יב א מיי' פ"ב מהלכות מזירות הלכה ט:

יג ב מיי' שם הלכה י:

א ג מיי' פ"ה מהלכות מזירות הלכה ז סמג לאוין רמג:

ב ד מיי' שם הלכה ג:

ג ה מיי' שם הלכה ד:

ד א מיי׳ פ״ה מהל׳ מזיקות הלכה ה סמג לאוין רמג:
ה ב מיי׳ שם הלכה ח:
ו ג ד ה ו מיי׳ שם הלכה ב:

וחייב על היין בפני עצמו ועל הענבים בפני עצמן ועל הזגין בפני עצמן. ונראה דעיקר חידוש לת״ק בא לומר חייב על הזגין בפני עצמן [ב] אם אכל לבד מן הזגין ואהיא אתא לאפלוגי ר״מ בן עזריה ואומר דאינו חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג [דחרצנים הם] הגרעינין בענבין וזגין הם הקליפה שלהן ומרבה[1] חרצנים בלשון רבים וזג בלשון יחיד כדמפרש הש״ס ור״מ [ג] סבר כר׳ יוסי דאמר חרצנים אלו הגרעיניים [ד]: **[החרצנים** אלו **החיצונים]**. קליפה שבחוץ [והזגין אלו הם] מבפנים: ר׳ יוסי אומר. ולאפלוגי הוא דאתא ופירש המקרא להיפך אלו[2] הקליפה החיצונה וסימן שלא תטעה כזוג של בהמה החיצון נקרא זוג כן בענבים החיצון נקרא [ה] זוג: **גפן עצמו לא.** כגון עלין ולולבין מדלא תנא [רבותא] גפן עצמו: **אפי׳** עלין ולולבין במשמע. כדדרשינן בסמוך: **איכא** דאמרי **אסיפא.** אבל אדיוקא דרישא לא דמשמע שפיר בלישנא דהיולא מן הגפן אפי׳ עלין ולולבין: **מיין** ושכר יזיר מיעט. אע״ג דדרשי׳ לי׳ בפ״ק (לעיל ד.) לאסור יין [של מצוה כיין של רשות] ושכר לילפי[3] למקדש מ״מ איכא מיעוטין טובא דכתיב מיין ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: מכל אשר יעשה מגפן היין ריבה. אבל מחרצנים ועד זג לא דרשי ליה למעוטי כרבנן דאילטריך ליה לכדר׳ אלעזר בן עזריה דבסמוך דאינו חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג:

מאי ריבה ריבה כל מילי. ואפי׳ עלין ולולבין: ומאי מיעט שבישתא. זמורה כדמתרגמינן[4] שלשה שריגים תלתא שיבשין: **מיין** ושכר יזיר **פרט.** מדה זו ניתנה לדרש כעין כלל ופרט וכלל ויש חילוק קצת בין המדות לדכתב בסוף הסוגיא: **מה פרט מפורש בנזיר ענבים פרי אף (על) כל פרי.** מפרש בסמוך לאיתויי בוסר ופסולת פרי[5] ענבים שהתליעו ולמעט עלין ולולבין שאינו כעין הפרט: ו] אי מה פרט מפורש פרי גמור אף כל פרי גמור. יש מפרשין דהכי פירושו ומעט גם בוסר גם ענבים שהתליעו ולא נראה חדא דחומץ כתיב דהוי פסולת פרי ומאי שנא ענבים שהתליעו מחומץ וע״ק דאם נמעט תרוייהו מה אנו מרויחין בכלל ופרט מה שלא נכתב בפירוש וגם לשון פרי גמור משמע דאתי למעוטי פרי שאינו גמור כמו בוסר לכן נראה למורי דה״פ אף כל פרי גמור ולאפוקי בוסר אבל ענבים שהתליעו נרבה כעין הפרט ומשני א״כ מה הניח לך שלא אמרו ענבים לחים ויבשים הא כתיבי יין וחומץ [הא כתיבי] הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון פי׳ אם כן דנמעט בוסר נמצא האחר מפורש ומה נרויח שאנו דורשין פרט וכלל ופרט ואם תאמר והא איכא ענבים שהתליעו שלא נכתבו ויש לומר דתרי פרטי כתיבי פרי דהיינו ענבים ופסולת פרי דהיינו חומץ ז] ואין לך לרבויי מכל פרט כעין הפרט ולכך יש עליך לדון ולרבות גם בוסר מפרט ענבים גם ענבים שהתליעו מפרט דחומץ ולמעוטי עלין ולולבין שאינו כעין הפרט: **ומאחר** שסופינו לרבות כל דבר מה תלמוד לומר מחרצנים ועד זג. ואם תאמר והא איצטריך לפרט אחרון וי״ל דהכי פירושו לכתוב ליה קודם הכלל ומשני לומר לך כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל ופרט אם אתה רואה ענבים שהתליעו שלא נכתבו ויש לומר דתרי פרטי כתיבי פרי דהיינו ענבים ופסולת פרי דהיינו חומץ ז] ואין לך לרבויי מכל פרט כעין הפרט ולכך יש עליך לדון ולרבות גם בוסר מפרט ענבים גם ענבים שהתליעו מפרט דחומץ ולמעוטי עלין ולולבין שאינו כעין הפרט: **ומאחר** שסופינו לרבות כל דבר מה תלמוד לומר מחרצנים ועד זג. ואם תאמר והא איצטריך לפרט אחרון וי״ל דהכי פירושו לכתוב ליה קודם הכלל ומשני לומר לך כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל ופרט ואם תאמר והא איכא

פרטא מנא ליה. מנא ליה דפרט וכלל ופרט מי אתה דן אלא כעין הפרט: **סבר ליה כר' אלעזר דדריש ריבוי ומיעוטי.** ולא משמע ליה מהאי ברייתא ועד זג פרט וקא דריש ביה [ו] כי טעמיה שלכך הוא בא שאינו חייב עד שיאכל (ח) כל שני חרצנים **ואיבעית אימא דאית ליה לרבנן.** דדרשי כללי ופרטי ואף ע"ג דמשמע ליה מיניה (ט) דלפרטא הוא דאתא [ז]: **למידייניה בכלל ופרט.** ולא משום דר' אלעזר דן עזריה: **ור' אלעזר דדריש ביה ריבוי ומיעוטי פרט וכלל ופרט מנא ליה. דדיינינן** [ז] כעין הפרט: **כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה פרט וכל בהמה כלל.** ואפילו דובים וארויות לשמור חזר ופרט מי אתה דן אלא כעין הפרט דאהני פרטא בתרא למידי דבר שמירה הוא דנשבעין עליהן כגון נמי עופות יצאו דובים וארויות דלאו בני שמירה נינהו שאין להם תרבות: **רבא אמר מהאי קרא.** ואם מן הנאמן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעולה זכר תמים יקריבנו: **מן פרט הנאמן כלל.** ואפי' רובע ונרבע מוקצה ונעבד ואתנן ומחיר שכשרין לקרבן: **מן הכשבים ומן העזים חזר ופרט.** דלא משמע [ח] ליה כלום כמו נאמן ואימעיטו להו כל הני ואיתרבו להו כגון נעבדה בהם עבירה כגון החורש בשור ובחמור ושחרש בו בשבת: **ולילף מן הדין קרא.** מן הבהמה ומן הבקר ומן הנאמן [ג] יקריבנו מן פרט דמשמע מן הבהמה ולא כל בהמה הבהמה כלל אפילו חיה דחיה בכלל בהמה כו': **אי אתה דן אלא כעין הפרט.** ואימעיט ליה חיה ואיתרבו להו בחור וזקן דעולה בא בחור אע"פ שאין אשם בא בחור ואשם בא זקן אע"פ שאין עולה (ג) באה זקנה: גליו"ן

כדרך שפרט לך בנזיר מחרצנים ועד זג ולר' אלעזר בן עזריה דקא מוקים להאי מחרצנים ועד זג לומר שאינו חייב עד שיאכל ב' חרצנים וזג פרטא מנא ליה סבר לה כרבי אלעזר דדריש מיעט וריבה ואי בעית אימא כרבנן דאי סלקא דעתך כדאמר רבי אלעזר בן עזריה ליכתביה רחמנא להאי מחרצנים ועד זג גבי פרטי למאי הלכתא כתביה בתר כלל שמע מינה למידייניה בכלל ופרט ואימא כוליה להכי הוא דאתא א"כ לכתוב או [ט] שני חרצנים או שני זגים או חרצן וזג למאי הלכתא כתב רחמנא מחרצנים ועד זג שמע מינה למידרש ביה כלל ופרט ואיכא נמי למידרש ביה עד שיאכל שני חרצנים וזג ורבי אלעזר דדריש מיעט וריבה פרט וכלל ופרט מנא ליה א"ר אבהו [י] נפקא ליה מהאי קרא [1] וכי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה פרט וכל בהמה כלל לשמור חזר ופרט פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט רבא אמר נפקא ליה מהאי קרא [2] ואם מן פרט הצאן כלל כבשים ועזים חזר ופרט פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט אמר ליה רב יהודה מדיסקרתא לרבא ולילף מן הדין קרא [3] מן פרט הבהמה כלל בקר וצאן חזר ופרט פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט א"ל מן האי ליכא למשמע מינה דאי מהתם הוה אמינא הבהמה חיה

מקמיה א] וקשה דהיאך סבור דלא יאמר נעשה כלל מוסיף על הפרט לכך נראה דה"ק לכתוב חרצן וזג: ד) **[דברי הבינים]** ב]. דהיינו גוף הענב והכי משמע ליענא דקרא מחרצנים ועד זג פירוש מה שבין חרצן לזג וקשה דהיאך גוף הענב וכבר כתב ענבים לכן פר"ת דהיינו ענבים קטנים שבין הגדולים שאינם רואין פני החמה ואינם מתבשלין כל כך ולא יהיו גדולים לעולם ולא"ת אמאי איצטריך ועד לבין הבייניים הלא כבר מרבינן אפי' בוסר מכעין הפרט ושמא י"ל דה"נ [1] גריעי מבוסר לפי שבוסר יבא לכלל ענבים גדולים ועוד י"ל דאי לאו ועד מרבינן [2] בין הבייניים הוו [3] מרבים מכעין הפרט בין הבייניים ולא בוסר ועוד יש לקיים פירוש ראשון והכי פירושו אם ליקט האוכל שבין החרצן כדי כזית ואכלו לוקה ולא אמרי' דבטלה דעתו אצל כל אדם והא לא שמעינן ליה מענבים דקרא: **שני חרצנים שבאים בתוך הענב וזג [א']. מן [4] הקליפה** ג] החרצנים לאפוקי שאם אכל כזית מן החרצנים או כזית מן הזגין אינו חייב עד שיאכל הגרעינין והקליפה החיצונה: **סבר** לה כר' אלעזר דדריש רבויי ומיעוטי. ורבי אלעזר נמי כר"א בן עזריה דריש ולא למעוטי כלפ"ל: **ואיבעית אימא כרבנן.** ושפיר אית ליה לר"א [ב"ע] מלתייהו דרבנן ותרתי שמעי' מינה דאי ס"ד לכדר"א [ב"ע] לאודיה [5] לכתוב רחמנא מחרצנים ועד זג לגבי פרטי קודם הכלל ואי לדרשא דפרט וכלל ופרט כדרבנן לאודיה אתו לכתוב או חרצנים (או שני) וזגין או חרצן וזג שניהם בלשון רבים או שניהם בלשון יחיד אלא ש"מ כר' אלעזר ב"ע: **ורבי אלעזר דדריש ריבה ומיעט [6]** פרט וכלל ופרט מנליה. ות"ת ולמא לית ליה [המדה] ד] בשום

מקום כי היכי דרבנן לא דרשי מיעט וריבה וי"ל דא"כ הוה לו לחלוק בכ"מ שאנו דורשין בכלל ופרט וכלל ומרבינן מההוא ריבוי כעין הפרט כמו קרא דוכי יתן בבסמוך דרבנן דרשי ליה בכלל ופרט וכלל בהזהב בב"מ (ד' מ:) לרבות כעין הפרט דבר שמיטלטל וגופו ממון ולהוציא שטרות וקרקעות ועבדים ולא מצינו שר' אלעזר חולק על מדות הללו וריבה יותר מריבה ומיעט אלא גם הוא מודה שאין נשבעין על הקרקעות והשטרות ועבדים ומש"ה פשיטא ליה לגמרא כי במקום שאנו דורשין כלל ופרט וכלל ידרוש הוא פרט וכלל ופרט אם יכול להפיל כלל הראשון ואם אינו יכול אז דורשו בריבה ומיעט וריבה שכך קבל המדות וכשהוא דורש פרט וכלל ופרט מרבה כעין הפרט כמו רבנן בכלל ופרט וכלל ה] (במשמע דרשא להאי קרא ר' יוסי אומר בבסמוך) אך קצת יש חילוק ביניהם לרבנן כדמפרש בבסמוך א"נ [אומר ר"י] [7] דע"כ אית ליה בעלמא פרט וכלל ופרט דאי הוי דרשי במיעט וריבה ומיעט ס"ל לגמרא דגם גבי מזיר הוה דרשי ליה במיעט וריבה ומיעט ולא הוה דרשי מיעוט אחרון לכדר' אלעזר ב"ע דהכי עדיף אלא ודאי [כדפרישית] דמדה דמיעט וריבה ומיעט לא דרשי ליה ו] אלא דרשי ליה בפרט וכלל [8] לפי דמדה דמיעט וריבה ומיעט אינו מדה בתורה לידרש וכ"ת אכתי כיון דבעלמא דרשי פרט וכלל ופרט ה"נ גבי מזיר ליידרשיה כרבנן ויש לומר הואיל דבעלמא דרשי כל התורה בריבה ומיעט וכן במיעט וריבה וכן בריבה ומיעט וריבה ואף [9] דפרט וכלל ופרט ניתן ליידרש הואיל דברוב מקומות לא ניתן כלל ופרט ליידרש נוח לו לדרוש פרט אחרון לכדר' אלעזר מלדרשו לפרט וכלל ופרט אך כשאין לו מה לדרוש מפרט אחרון דרשא אחרינא אז ט) דורשין בפרט וכלל ופרט: **וכי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה פרט.** דיתן לא משמע כללא לר' אלעזר דמה יתן דהכתוב לא פירש בכלל כלום על כן הוא מפיל כלל הראשון דיתן על חמור ושור ושה קאי דהיינו פרט: וכל כלל. דמשמע על כל דבר: בהמה לשמור חזר ופרט. ורבנן דרשי ליה בפרט הזהב בכלל ופרט וכלל וכן בכל דוכתי דמשכחן דרשא כלל ופרט וכלל דלא פליג ר"א היינו משום דדרשי ליה בפרט וכלל ופרט וממעט מיניה י] [דלאו] כעין הפרט כמו רבנן מכלל ופרט וכלל: **רבא** אמר נפקא ליה מהאי. כלומר גם בהאי קרא דרשי רבי אלעזר פרט וכלל ופרט ואם מן הנאמן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעולה זכר תמים יקריבנו: מן פרט. דמשמע מקצת נאמן ולא כל [נאמן]: נאמן כלל כבשים ועזים חזר ופרט ה"ל פרט וכלל ופרט. וי"מ [10] דפרטא משמע למעוטי רובע ונרבע וים במשמע למעוטי חורש בשור וחמור וחוסק פי פרה ודע בה דהשתא נדרוש הכי מה הפרט מפורש אלא נעבדה בהן עבירה בגופן ולא רובע ונרבע שפסולין לקרבן ומכללא נרבי חורש בשור וחמור וחוסק פי פרה דלא נעבדה בהן עבירה בגופן [ומדרבה] [11] קשה דהיכי משמע מן הפרט למעוטי נעבדה בהן עבירה בגופן דהכי מקרי כבשים ועזים אי נרבעו כמו לא נרבעו וע"ק דרובע ונרבע נפקא לן מקרא אחרינא דפסולין להקרבה לכך נראה דמן הפרט משמע למעט שתי שניים דסתם כבש משמע בן שנה וסתם עז משמע בת שנתה וכן בעל מום לכתיב בפ' זכר תמים והשתא שמעינן [12] מכעין הפרט בעל מום ונרבע מהכלל אפילו ב' שניים: **ולילף מהאי קרא.** שהיא דרשה ראשונה ולמה לא אמר שר"א ידרוש שם פרט וכלל ופרט מן פרט דמשמע מקצת בהמה ולא כל בהמה למעוטי חיה: ח] דבהמה [13] בכלל חיה וחיה בכלל בהמה: בקר ולאן חזר ופרט. דחיה אינו בכלל בקר ולאן (חזר ופרט) הרי אתה דן כעין הפרט מה הפרט מפורש למעוטי חיה מקרבן ותימה [כלל] מה אהני הא לא מרבינן מידי מכעין הפרט ותירץ מהר"ף דאהני כללא לרבויי שור [הבר] דבהמה הוא אף על גב דרגיל בין החיות והוי כעין חיה אפ"ה כשר לקרבן ט]: **א"ל מהא ליכא למשמע.** מיעוטא דחיה דמן בהמה [14] לא משמע למעוטי חיה שהרי חיה בכלל בהמה והוי כאילו כתיב מן הבהמה ומן החיה ואף על גב דמן משמע מיעוטא לא ממעט חיה מינה: א"ל

בהמה וחיה אבל לא מצית למעוטי לגמרי חיה כיון דחיה בכלל בהמה.

ה) גי' ס"מ מרלנים וזגים, ב) ב"מ מז: [ועי' תוס' שם ד"ה כי יתן], ג) ל"ל מקריבו [וכ"כ בב"י], ד) שייך לדף לד:, ה) גי' ס"מ דוסש,

תורה אור השלם

1. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אֵין רֹאֶה: שמות כב ט
2. וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ: ויקרא א י
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סבר ליה וכו' עד שיאכל שני כל"ל ותיבת כל נמחק: (ב) ד"ה ואי בעית אימא וכו' דמשמע ליה מיניה עד שיאכל שני חרצנים וזג בעל כרחך לאפרטא נמי הוא דאתא למידייניה וכו' בן עזריה לחודיה הס"ד: (ג) ד"ה אי אתה דן וכו' בא זקן הס"ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוד"ה (בדף הקודם) מחרלנים וכו' מקמיה וקשה דהאיך סבור דלא יאמר. מן וקשה עד יאמר נמחק. וג"כ דקשה דהא כבר אמר דלא נעשה כל"ל. ועי' מ"מ ולוק: ב] ד"ה דבין הביניים. נ"ב מה שבין חרצן לזג. מ"מ: ג] ד"ה שני וכו' וזג אחד מן הקליפה החרלנים. תיבת החרלנים נמחק. וג"כ החיצונה. מ"מ: ד] ד"ה ור"ל וכו' ולמא לית ליה המדה זו כל"ל: ה] בא"ד וכשהוא דורש וכו' דמשמע דרשה לאחי קרא ר' יוסי אומר בבסמוך. מן תיבת במשמע עד תיבת בבסמוך נמחק. וג"כ כדמשמע דרשה לאחי קרא דוכי יתן בבסמוך כל"ל מ"מ: ו] בא"ד דמדה דמיעט כו' לא דרשי ליה ר"א כל"ל: ז] ד"ה וכי יתן וכו' הייט משום וכו' וממעט מייה דלאו כל"ל. וג"כ ר"ל דצריך לרוות דוקא כעין הפרט ואחי [דלאו] כעין הפרט ממעט מ"מ: ח] ד"ה ולילף מהאי וכו' למעוטי חיה הבהמה כלל בבהמה כל"ל מ"מ: ט] בא"ד אי אתה דן אלא כעין הפרט. ג"ב עי' בר"ש משנה ו' פ"ח דכלאים. מ"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל דהמי. 2. ל"ל דמרבינן. 3. ל"ל הייט. 4. ל"ל הית. 5. ל"ל לאודיה אמי. 6. ל"ל מיעט וריבה. 7. מדל"ל ר"מ כדמוכח בדבריהם לקמן ע"ב ד"ה אינה. 8. ל"ל בפרט וכלל ופרט. 9. בס"ד אף. 10. ל"ל י"מ. 11. מיבת ומדרבה נמחק ול"ל וקשה. 12. ל"ל ממעטינן. 13. ל"ל הבהמה כלל. לרבות חיה לחיה בכלל בהמה. 14. ל"ל הבהמה.

פי' הרא"ש

ולראבי"ע דמוקי וכו' עד שיאכל ב' חרצנים וזגים ב' חרצנים שהם בתוך הענבים וזג שהיא קליפה החיצונה סבר כר"א דדריש ריבויי ומיעוטי ולא דריש אלא מיעט וריבה ולא אצטריך למדרש מחרצנים ועד זג דא"כ לכתוב מחרצנים ועד זגים או מחרצן ועד זג: ור"א דדריש ריבויי ומיעוטי פרט וכלל ופרט מנא ליה. (והוא) (והוה מצי למימר) דדריש כולה אורייתא בריבויי ומיעוטי וסבר דכלל ופרט וכלל אינה מדה בתורה. ואמרי' דלא דריש נמי פרט וכלל ופרט וקא"ר אבהו אין דפרט וכלל ופרט דריש והאי קרא דוכי יתן איש אל רעהו דדרשי רבנן בפ' ההזהב בכלל ופרט וכלל וממעטי מיניה עבדים ושטרות וקרקעות דריש ליה ר"א בפרט וכלל ופרט וממעטי מיניה כי היכי דממעטי רבנן מיניה: רבא אמר בהאי קרא נמי משכחת לה למדרש פרט וכלל ופרט כדתיב ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים ומן העזים לעולה מן פרט דמשמע מקצת צאן ולא כל צאן לאפוקי רובע ונרבע ויש במשמע אפי' חורש בשור ובחמור והרביע כלאים שהרי נעבדה בהן עבירה. הצאן כלל מן הכבשים פרט מה הפרט מפורש שנעבדה עבירה בגופו. ותימה היכי משתמע מן הפרט שנעבדה עבירה בגופו: מן פרט דמשמע מקצת בהמה ולא כל בהמה לאפוקי חיה: בהמה כלל. אף חיה דחיה בכלל בהמה: בקר וצאן חזר ופרט מה הפרט מפורש חיה לא תימא מאי אהני האי כללא הא לא מרבי מידי מכעין הפרט. אלא מה שכתוב בפ' בקר וצאן אלא מהאי קרא לא משמע דחיה בכלל בהמה. כלומר ולא מצית למימר מן פרט לאפוקי חיה משום דמן קאי אבהמה וחיה בכלל בהמה. וממן תדרוש מקצת

ט] דרים ביה שלכך הוא כו' עד שיאכל שני: ב] ולפי ס"ד כדאמר ר"א ב"ע כלומר ולפי ס"ד דלא אתא קרא אלא למדרש בו כראב"ע לכתביה דחמנא כו' הס"ד ואתא"כ מה"ד ואימא דכולי להכי הוא דאתא למדייניה בכלל כו': ג] בתוס' הס"ד: ד] משמע כללא:

א"ל היה בכלל בהמה. בתמיה כלומר האי בהמה לא מצית אמרת דהיה בכלל בהמה דכתיב בקר וצאן בפרט בתרא וכמו שפרטא בתרא ממעט היה פרטא קמא נמי מצי להוי דממעט חיה דפרט אחרון מגלה על הראשון למעוטי חיה ועוטס מהאי קרא נמי איכא למדרש בפרט וכלל ופרט:

ומנלן דהכי הוא. אדרבן קאי דדרשי לעיל כלל ופרט וכללי[1] ומרבה כעין הפרט וקבעי מנלן דמדה זו בתורה היינו למדרש כעין הפרט: דתניא. ונתת הכסף ולא קאי אר"א דהוא דרש ליה ריש פ' בכל מערבין (עירובין סז:) בריבה ומיעט וריבה: **מה** פרט מפורש בקר **וצאן פרי מפרי.** דבהמות מתעברות זו מזו ויולדות: וגדולי קרקע. שהן גדלין מן האדמה מעשב האדמה: אף כל. לאיתויי עופות ולמעוטי דגים מים ומלח ולר"א דדרש ליה בריבה ומיעט וריבה מרבינן אפי' דגים ולא ממעט אלא מים ומלח: **מכדי** כלל ופרט וכלל כעין הפרט דיינינן ליה כללא בתרא **מאי אהני.** אגב גרדא אתא לפרושי טעם המדות וחילוקיהם ומשפטיהם ומפרש אותה בלשון קשה ותירוץ[1]: אהני לאוסופי כל דדמי לפרטא. דאי לא כתיב כלל הוה כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט: ב] **א"ל** אי לאו פרטא [בתרא] הוה אמינא פרט וכלל ונעשה[2] כלל מוסף על הפרט. והוה מרבינן גבי נזיר אפילו עלין ולובין: **מכדי** תרי כללי ופרטא ותרין פרטי וכללא כעין הפרט דיינינן. כדאמרן: מאי איכא ביני וביני. כלום יש חילוק בין אלו שתי מדות ג]: איכא תרין[3] כללי ופרטא אמרינן כל דדמי ליה אפי' בחד לד מרבינן ותרין פרטי וכללי[4] דדמי ליה משני לדדין מרבינן מצד אחד לא מרבינן והדין נותן בב' כללות מרבינן יותר מכלל אחד ור"ף [מפרש][5] דהך סוגיא דהכא אלימא דמ"ד כללא בתרא דוקא וה"ל [כעין] פרט וכלל להכי מרבינן דדמי ליה לפרטא אפי' בחד לד [וכן] נמי תרי פרטי וכללא פרטא [בתרא] דוקא וה"ל [כעין] כלל ופרט ואהני כללא לרבות [מכעין][6] הדומה לו מב' לדדין אבל למאן דאמר כללא קמא דוקא וכן פרטא קמא דוקא הוה הדין להפך ואם תאמר ההוא קרא דכי יתן וגו' דרשי ליה רבנן [בכלל] ופרט וכלל ובעו דבר הדומה לו מב' לדדין דהוי דבר המיטלטל וגופו ממון דהא ממעטי קרקעות אע"פ שגופן ממון וכן שטרות אף על פי שמטלטלין הואיל ואין גופן ממון אלמא אפילו בתרי [כללי] ופרטא בעינן שני לדדין ור"א דרש להוא קרא בפרט וכלל ופרט וממעט נמי קרקעות ושטרות אלמא דהמדות הללו שוות וי"ל דלפי מה שפירשתי ניחא דרבנן סברי כללא קמא דוקא ודמי לכלל ופרט ואהני כללא בתרא לאתויי הדומה לו משני לדדין ור"א סבר פרט [בתרא] דוקא והוי כמו כלל ופרט ואהני פרטא קמא לרבויי כל הדומה לו מב' לדדין ועי"ל דהני תרין לדדין דלאיתנהו בקרקעות ושטרות ומטלטלין[7] וגופן ממון שקולין הן וחשובין כחד לד הלכך בין לרבנן דדרשי תרי כללי ופרטא בין ר"א דדרש תרי פרטי וכללא בעי' הנך ב' לדדין דכיון שהלדדין חשובין [כחד] הי מיניהו מפקת וכן בשמעתא דסלעם וחרגול (חולין דף סו.) דבעינן ד' לדדין דחשובין ושקולין הן זה כזה כולהון כחד [לד הוו] הלכך בעיא כולהון דדוקא דאשו אחוך הוי לד גרוע אבל אינך כולן חשובין כחד ודו"ק התם: **איבא** דאילו פרט וכלל מרבינן אפילו עלין [ולובין] ואילו מיעט וריבה מרבינן לובין אין עלין לא. תימה הא ר"א דרש מיעט וריבה בתחילת שמעתתא ומרבה אפילו עלין וי"ל דלעיל מיירי בעלין רכין דומיא דלובין והכא מיירי דקשה קלת ודמי קלת לשבישתא אך תימה דמדת מיעט וריבה כמו[8] מדת פרט וכלל [ואמאי] במדת ריבה ומיעט וריבה מרבינן טפי מבמדת כלל ופרט וכלל כדמשמע ריש פרק בכל מערבין דאייתו[9] והר"ף ז"ע היה נותן טעם לדבר כמו שרגיל רש"י [לפרש] בכל מקום דהיכא דאיכא כלל ופרט הוי פרט פירושו של כלל וסותר ומבטל הכלל לגמרי כאילו לא היה אבל ריבה ומיעט דאין מיעוט פי' ריבוי[10] לבטל [ריבה][11] לגמרי כאילו לא היה אלא ריבה קלת ומיעט קלת הלכך כשהפרט קודם לכלל נעשה כלל מוסיף על הפרט ומבטל הפרט לגמרי כאילו לא היה שהרי אין לומר שהוא פירושו של כלל אחרי שקדמו וגם במיעט לא דיינינן ליה הלכך מרבינן[12] מן הכלל שבא [אחריו] אבל למאן דדרש במיעט וריבה יש לי לדרוש המיעוט במיעוט לומר[13] גם שהוא לפני הריבוי כמו אם היה אחרי הריבוי והשתא נמי כשהמיעוט קודם הוא ממעט קלת דאין לו כח לריבוי של ד] אחרון [לרבות] כולי האי וא"ת כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט וא"כ כללא מאי אהני ותי' דלא נילף מג"ש או במה מצינו טפי מן הפרטא ה] ובהכי נמי[14] [פרט וכלל דרבי] כל מילי א"כ מאי אהני פרטא אלא דלא נילף מג"ש או מק"ו [למעט] וריבה ומיעט וריבה ומיעט וריבה חילוק ביניהן כדפ"ה בעלמא (סנהדרין דף מו.) דריבה ומיעט הוי כמו כלל ופרט ו] וכלל לרבות כעין המיעוט ותו לא ריבה[15] ומיעט וריבה ריבה כל מילי ואהני מיעוטא למעוטי דבר אחד ומיהו קשה דריבה ומיעט וריבה ריבה קמא למאי אהני הא במיעט וריבה לחוד דמרבינן[16] כל מילי וממעטין דבר אחד כדאמר בריש פרקין דדרש מיעט וריבה רבי כל מילי וממעט שבשתא ואר"ת דאין ה"ל וריבה קמא אורחיה דקרא הוא כמו ולקחת את המרגלת דאיכא דדרש (קדושין דף כא:) בריבוי ומיעט וריבה ולקחת אורחיה דקרא וגראה דבהכי יש לישב מאי דפר"ת דמיעט וריבה ומיעט אינה מדה בתורה אפילו למאן דדרש ריבויי ומיעוטי והיא גופיה תימה מאי שנא מפרט וכלל ופרט דדרשינן ליה למאן דדרש כללי ופרטי וגראה דלא דמי דבשלמא פרט וכלל ופרט איכא למידרשה כעין הפרט כמו כלל ופרט וכלל אלא דמעט יש חילוק דכדאמר בגמרא והשתא אין להקשות פרטא בתרא למה לי דהא אי לאו פרטא בתרא הוי פרט וכלל ואיתרבי כל מילי אבל אי הוי דרשי מיעט וריבה ומיעט ע"כ [כמו] ריבה ומיעט וריבה דרשי דומיא דפרט וכלל ופרט דדיינינן ז] בכלל ופרט וכלל והשתא הוה קשה דמיעט וריבה ומיעט

ז א מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה ג סמג עשין קלו:

ב מיי' פ"ב מהל' מזיקות הל"ד ופ"ד מהל' מאכלות אסורות הל' עז ופי"ד שם הל' ה):

תורה אור השלם

1. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו
2. מְיַיֵּן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ג

הגהות התוספות

1. ל"ל פרט וכלל ופרט. 2. ל"ל נעשה. 3. ל"ל דאילו תרין. 4. ל"ל וכללא. 5. מל"ל ור"י פירש. 6. מל"ל מכעין הפרט הדומה כו'. 7. ל"ל דמטלטלין. 8. ל"ל מיט מרבה כמו. 9. מיבא דאייתו ממתק. 10. ל"ל הריבוי. 11. ל"ל הריבוי. 12. ל"ל מרבינן הכל. 13. מיבא לומר ממתק. 14. ל"ל נמי ניחא. 15. ל"ל ומיבה. 16. ל"ל מרבינן.

פי' הרא"ש

א"ל הא כתיב בקר וצאן. וכי היכי דפרטא בתרא משמעו למעוטי חיה ה"ה פרטא קמא: ומנ"ל דהכי הוא. מנ"ל דמדה בתורה היא למדרש כעין הפרט וארבנן קאי ולא מייתי דומה בדומה דלעיל דדשינן פרט וכלל ופרט ומייתי כלל ופרט וכלל. אלא תלמודא ידע שדין א' להם: פרי מפרי בקר וצאן מתעברים זו מזה ויולדין. וגדולי קרקע שגדלים וניזונים מעשבי האדמה. אף כל לאתויי עופות ולמעוטי דגים ומים ומלח כדמפ' בריש בכל מערבין. כללא בתראה מאי אהני לאוסופי כל דדמי ליה. דאי לאו כללא בתרא הו"ל כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט: תרי כללי ופרטי אפי' אי איכא דדמי ליה בחד צד מרבינן תרי פרטי וכללי עד דדמי ליה בב' צדדים דמסתמא דתרי כללי מרבינן טפי מחד כללא: דאילו פרט וכלל מרבינן אפי' עלין דנעשה כלל מוסיף על הפרט ורבי כל מילי. מיעט וריבה לולב אין עלין לא דמיעט וריבה הוי כמו ריבה ומיעט וריבה דממעט דבר אחד: כל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור. אם אכל חצי זית חלב וחצי זית שומן פטור. חוץ מאיסורי נזיר שאם אכל חצי זית ענבים וחצי זית לחם בבת אחת חייב שהרי אמרה תורה משרת ענבים לא יאכל. חייב על שריית פתו ביין ואי דאיכא כזית מיין לחודיה למה לי קרא. ל"ג משרת וכל משרת ואית דגרסי' לי' ומפרשים אפילו לרבנן דלא דדשי כל וכל דדשי. ולא היא דהא פרכינן לקמן והא מבעי ליה ליתן טעם כעיקר. ואם איתא אימא טעמא דידי מוכל אלא משמע דמשרת מיפק לה וכל לא דריש וכך פי' רש"י בפסחים:

שלשה מינין פרק ששי נזיר

א"ל היה בכלל בהמה. בתמיה כלומר האי בהמה לא מצית אמרת דהיה בכלל בהמה דכתיב בקר וצאן בפרט בתרא וכמו שפרטא בתרא ממעט היה פרטא קמא נמי מצי להוי דממעט חיה דפרט אחרון מגלה על הראשון למעוטי חיה ועוטס מהאי קרא נמי איכא למדרש בפרט וכלל ופרט:

ומנלן דהכי הוא. אדרבן קאי דדרשי לעיל כלל ופרט וכללי[1] ומרבה כעין הפרט וקבעי מנלן דמדה זו בתורה היינו למדרש כעין הפרט: דתניא. ונתת הכסף ולא קאי אר"א דהוא דרש ליה ריש פ' בכל מערבין (עירובין סז:) בריבה ומיעט וריבה: **מה** פרט מפורש בקר **וצאן פרי מפרי.** דבהמות מתעברות זו מזו ויולדות: וגדולי קרקע. שהן גדלין מן האדמה מעשב האדמה: אף כל. לאתויי עופות ולמעוטי דגים מים ומלח ולר"א דדרש ליה בריבה ומיעט וריבה מרבינן אפי' דגים ולא ממעט אלא מים ומלח: **מכדי** כלל ופרט וכלל כעין הפרט דיינינן ליה כללא בתרא **מאי אהני.** אגב גרדא אתא לפרושי טעם המדות וחילוקיהם ומשפטיהם ומפרש אותה בלשון קשה ותירוץ[1]: אהני לאוסופי כל דדמי לפרטא. דאי לא כתיב כלל הוה כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט: ב] **א"ל** אי לאו פרטא [בתרא] הוה אמינא פרט וכלל ונעשה[2] כלל מוסף על הפרט. והוה מרבינן גבי נזיר אפילו עלין ולובין: **מכדי** תרי כללי ופרטא ותרין פרטי וכללא כעין הפרט דיינינן. כדאמרן: מאי איכא ביני וביני. כלום יש חילוק בין אלו שתי מדות ג]: איכא תרין[3] כללי ופרטא אמרינן כל דדמי ליה אפי' בחד לד מרבינן ותרין פרטי וכללי[4] דדמי ליה משני לדדין מרבינן מצד אחד לא מרבינן והדין נותן בב' כללות מרבינן יותר מכלל אחד ור"ף [מפרש][5] דהך סוגיא דהכא אלימא דמ"ד כללא בתרא דוקא וה"ל [כעין] פרט וכלל להכי מרבינן דדמי ליה לפרטא אפי' בחד לד [וכן] נמי תרי פרטי וכללא פרטא [בתרא] דוקא וה"ל [כעין] כלל ופרט ואהני כללא לרבות [מכעין][6] הדומה לו מב' לדדין אבל למאן דאמר כללא קמא דוקא וכן פרטא קמא דוקא הוה הדין להפך ואם תאמר ההוא קרא דכי יתן וגו' דרשי ליה רבנן [בכלל] ופרט וכלל ובעו דבר הדומה לו מב' לדדין דהוי דבר המיטלטל וגופו ממון דהא ממעטי קרקעות אע"פ שגופן ממון וכן שטרות אף על פי שמטלטלין הואיל ואין גופן ממון אלמא אפילו בתרי [כללי] ופרטא בעינן שני לדדין ור"א דרש להוא קרא בפרט וכלל ופרט וממעט נמי קרקעות ושטרות אלמא דהמדות הללו שוות וי"ל דלפי מה שפירשתי ניחא דרבנן סברי כללא קמא דוקא ודמי לכלל ופרט ואהני כללא בתרא לאתויי הדומה לו משני לדדין ור"א סבר פרט [בתרא] דוקא והוי כמו כלל ופרט ואהני פרטא קמא לרבויי כל הדומה לו מב' לדדין ועי"ל דהני תרין לדדין דלאיתנהו בקרקעות ושטרות ומטלטלין[7] וגופן ממון שקולין הן וחשובין כחד לד הלכך בין לרבנן דדרשי תרי כללי ופרטא בין ר"א דדרש תרי פרטי וכללא בעי' הנך ב' לדדין דכיון שהלדדין חשובין [כחד] הי מיניהו מפקת וכן בשמעתא דסלעם וחרגול (חולין דף סו.) דבעינן ד' לדדין דחשובין ושקולין הן זה כזה כולהון כחד [לד הוו] הלכך בעיא כולהון דדוקא דאשו אחוך הוי לד גרוע אבל אינך כולן חשובין כחד ודו"ק התם: **איבא** דאילו פרט וכלל מרבינן אפילו עלין [ולובין] ואילו מיעט וריבה מרבינן לובין אין עלין לא. תימה הא ר"א דרש מיעט וריבה בתחילת שמעתתא ומרבה אפילו עלין וי"ל דלעיל מיירי בעלין רכין דומיא דלובין והכא מיירי דקשה קלת ודמי קלת לשבישתא אך תימה דמדת מיעט וריבה כמו[8] מדת פרט וכלל [ואמאי] במדת ריבה ומיעט וריבה מרבינן טפי מבמדת כלל ופרט וכלל כדמשמע ריש פרק בכל מערבין דאייתו[9] והר"ף ז"ע היה נותן טעם לדבר כמו שרגיל רש"י [לפרש] בכל מקום דהיכא דאיכא כלל ופרט הוי פרט פירושו של כלל וסותר ומבטל הכלל לגמרי כאילו לא היה אבל ריבה ומיעט דאין מיעוט פי' ריבוי[10] לבטל [ריבה][11] לגמרי כאילו לא היה אלא ריבה קלת ומיעט קלת הלכך כשהפרט קודם לכלל נעשה כלל מוסיף על הפרט ומבטל הפרט לגמרי כאילו לא היה שהרי אין לומר שהוא פירושו של כלל אחרי שקדמו וגם במיעט לא דיינינן ליה הלכך מרבינן[12] מן הכלל שבא [אחריו] אבל למאן דדרש במיעט וריבה במיעוט לומר[13] גם שהוא לפני הריבוי כמו אם היה אחרי הריבוי והשתא נמי כשהמיעוט קודם הוא ממעט קלת דאין לו כח לריבוי של ד] אחרון [לרבות] כולי האי וא"ת כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט וא"כ כללא מאי אהני ותי' דלא נילף מג"ש או במה מצינו טפי מן הפרטא ה] ובהכי נמי[14] [פרט וכלל דרבי] כל מילי א"כ מאי אהני פרטא אלא דלא נילף מג"ש או מק"ו [למעט] וריבה ומיעט וריבה ומיעט וריבה חילוק ביניהן כדפ"ה בעלמא (סנהדרין דף מו.) דריבה ומיעט הוי כמו כלל ופרט ו] וכלל לרבות כעין המיעוט ותו לא ריבה[15] ומיעט וריבה ריבה כל מילי ואהני מיעוטא למעוטי דבר אחד ומיהו קשה דריבה ומיעט וריבה ריבה קמא למאי אהני הא במיעט וריבה לחוד דמרבינן[16] כל מילי וממעטין דבר אחד כדאמר בריש פרקין דדרש מיעט וריבה רבי כל מילי וממעט שבשתא ואר"ת דאין ה"ל וריבה קמא אורחיה דקרא הוא כמו ולקחת את המרגלת דאיכא דדרש (קדושין דף כא:) בריבוי ומיעט וריבה ולקחת אורחיה דקרא וגראה דבהכי יש לישב מאי דפר"ת דמיעט וריבה ומיעט אינה מדה בתורה אפילו למאן דדרש ריבויי ומיעוטי והיא גופיה תימה מאי שנא מפרט וכלל ופרט דדרשינן ליה למאן דדרש כללי ופרטי וגראה דלא דמי דבשלמא פרט וכלל ופרט איכא למידרשה כעין הפרט כמו כלל ופרט וכלל אלא דמעט יש חילוק דכדאמר בגמרא והשתא אין להקשות פרטא בתרא למה לי דהא אי לאו פרטא בתרא הוי פרט וכלל ואיתרבי כל מילי אבל אי הוי דרשי מיעט וריבה ומיעט ע"כ [כמו] ריבה ומיעט וריבה דרשי דומיא דפרט וכלל ופרט דדיינינן ז] בכלל ופרט וכלל והשתא הוה קשה דמיעט וריבה ומיעט

ז א מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה ג סמג עשין קלו:

ב מיי' פ"ב מהל' מזיקות הל"ד ופ"ד מהל' מאכלות אסורות הל' עז ופי"ד שם הל' ה):

תורה אור השלם

1. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו
2. מְיַיֵּן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ג

הגהות התוספות

1. ל"ל פרט וכלל ופרט. 2. ל"ל נעשה. 3. ל"ל דאילו תרין. 4. ל"ל וכללא. 5. מל"ל ור"י פירש. 6. מל"ל מכעין הפרט הדומה כו'. 7. ל"ל דמטלטלין. 8. ל"ל מיט מרבה כמו. 9. מיבא דאייתו ממתק. 10. ל"ל הריבוי. 11. ל"ל הריבוי. 12. ל"ל מרבינן הכל. 13. מיבא לומר ממתק. 14. ל"ל נמי ניחא. 15. ל"ל ומיבה. 16. ל"ל מרבינן.

פי' הרא"ש

א"ל הא כתיב בקר וצאן. וכי היכי דפרטא בתרא משמעו למעוטי חיה ה"ה פרטא קמא: ומנ"ל דהכי הוא. מנ"ל דמדה בתורה היא למדרש כעין הפרט וארבנן קאי ולא מייתי דומה בדומה דלעיל דדרשינן פרט וכלל ופרט ומייתי כלל ופרט וכלל. אלא תלמודא ידע שדין א' להם: פרי מפרי בקר וצאן מתעברים זו מזה ויולדין. וגדולי קרקע שגדלים וניזונים מעשבי האדמה. אף כל לאתויי עופות ולמעוטי דגים ומים ומלח כדמפ' בריש בכל מערבין. כללא בתראה מאי אהני לאוסופי כל דדמי ליה. דאי לאו כללא בתרא הו"ל כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט: תרי כללי ופרטי אפי' אי איכא דדמי ליה בחד צד מרבינן תרי פרטי וכללי עד דדמי ליה בב' צדדים דמסתמא דתרי כללי מרבינן טפי מחד כללא: דאילו פרט וכלל מרבינן אפי' עלין דנעשה כלל מוסיף על הפרט ורבי כל מילי. מיעט וריבה לולב אין עלין לא דמיעט וריבה הוי כמו ריבה ומיעט וריבה דממעט דבר אחד: כל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור. אם אכל חצי זית חלב וחצי זית שומן פטור. חוץ מאיסורי נזיר שאם אכל חצי זית ענבים וחצי זית לחם בבת אחת חייב שהרי אמרה תורה משרת ענבים לא יאכל. חייב על שריית פתו ביין ואי דאיכא כזית מיין לחודיה למה לי קרא. ל"ג משרת וכל משרת ואית דגרסי' לי' ומפרשים אפילו לרבנן דלא דדשי כל וכל דדשי. ולא היא דהא פרכינן לקמן והא מבעי ליה ליתן טעם כעיקר. ואם איתא אימא טעמא דידי מוכל אלא משמע דמשרת מיפק לה וכל לא דריש וכך פי' רש"י בפסחים:

מסורת הש"ס

א) [מולין נט. עפ. וש"נ], ב) עירובין סז: ב"ק נד: וסג., ג) מ"מ מ"ז, ד) פסחים מג., ה) [דף כז:], ו) [במדבר ו],

נוסחת הריב"ן

ז) כל דדמי ליה ואפילו מצד אחד כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' והוה ליה פרט וכלל ופרט ואי אתה: (ב) רש"י ד"ה מ"ל ומי מצית וכו' דמיה בכלל בהמה הוא בהמי: (ג) ד"ה מה כתיב בחיבור קרא בקר: (ד) ד"ה מכדי כלל וכו' לאוסופי ליה כל דדמי ליה ואפי' מצד אחד: (ה) ד"ה שהרי אמרה תורה: שאפי' לא הוי: (ו) תוס' ד"ה מכדי וכו' קשיא ותירוץ הס"ד ואח"כ מ"ה אהני לאוסופי כל דדמי לפרטא דאי לאו כללא בתרא הוה כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט אי לאו פרטא בתרא הוה אמינא כל"ל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ומיעט וכו' ואית דמפרש וכו' אפי' עלין לאו דוקא. נ"ב ר"ל וה"ה מה שאמר עלין לא לאו דוקא. א"מ: ב] תוד"ה מ"ל אי לאו פרטא בתרא. נמתק תיבת מ"ל: ג] ד"ה מכדי וכו' בין אלו שתי מדות כאן הס"ד ואח"כ מה"ד איכא תרין. ד] ד"ה איכא וכו' דאין לו וכו' של אחרון. תיבת אחרון נמתק ונ"ב אחרון. ה] בא"ד או במה מצינו וכו' ובהכי נמי פרט וכלל דרבי. פי תיבת ובהכי עד דרבי נמתק. ונ"ב וה"נ פרט וכלל הכלל מרבה: ו] בא"ד דריבה ומיעט הוי כמו כלל ופרט וכלל. תיבת וכלל נמתק. ונ"ב ובא: ז] בא"ד כמו ריבה וכו' דומיא דפרט וכלל ופרט דדיינינן בכלל כל"ל:

מוסף רש"י

פרי מפרי. עגל טולד מאמו וכן שה, וענבים ממחלגים שזורעים החרלגים (ערובין כז:) ולד מולד, יין מענבים ומכר מתמרים, למעוטי כמהין ופטריות ומים ומלח דאינו פרי מפרי (ב"ק נד: וכעי"ז שם סג.). **וגידולי קרקע.** שמולן גזונין וגדלין מן הקרקע (ערובין כז:) למעוטי דגים שאינן נקחין בכסף מעשר (ב"ק נד: וסג.). **כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור כו'.** אכל חלי זית חלב וחלי זית בשר בבת אחת אין היתר מצלים את שיעור האיסור לחייבו, חוץ מאיסורי נזיר. שאם אכל חלי זית ענבים וחלי זית לחם בבת אחת חייב. **שהרי אמרה תורה משרת.** ענבים לא יאכלה, חייב על שרייתם פתו ביין. ואי איכא כזית מיין לחודיה כזית, למה לי קרא (פסחים מג:).

זעירי אמר אף שאור בבל תקטירו. (ו) שאילו אין בשאור כזית ועיסה משלימו לכזית שהוא חייב ועובר משום שנאמר כל שאור וכל דבש לא תקטירו (ויקרא ב): **למאן כר"א דדרש כל.** לגבי חמץ בפ' אלו עובדין בפסח (ז) דקתני ועל עירובו בלחם דברי ר' אלעזר דכתיב כל מחמצת לא תאכלו (שמות יב): **אי הכי.** לימא (ח) זעירי וכן נמי לענין חמץ בפסח יהא חייב על עירובו משום דכתיב ביה כל: **אין הכי נמי.** לענין חמץ בפסח היתר מצטרף לאיסור וכר"א והאי דקאמר [ב] גבי שאור משום לאפוקי דלבני דאמר במסכת מנחות יש הקטרה בפחות מכזית ואין חייב עליה אלא א"כ [ג]יהא בו כזית או שיהא היתר משלימו לכזית: **מקפה של תרומה.** העשויה מיין של תרומה. מקפה רוטב: **והשוס והשמן.** שנותנין לתוכו משוס תבלין הן של [ד]חולין: **ונגע טבול יום במקצתן.** איכא דאמרי (ב) משוס ושמן של תרומה אבל לא במקפה [דחולין] דטבול יום שויוהו רבנן שני ואין שני עושה שלישי אלא בתרומה. ואית דאמרי מאי במקצתן אפילו במקפה של חולין דכיון דעריבי בחד מנא דמי ליה כמאן דנגע בתרומה עצמה: **והוינן בה אמאי פסול במקום מגעו.** [ה](ג) דאין טומאת אוכלין בפחות מכביצה: **ומה טעם.** לוקה עליו בכזית והא ליכא שיעורא (ד) [ו]אלא

זעירי אמר בבל תקטירו כמאן כר' (ו)אלעזר דדריש כל אי הכי לענין חמץ נמי אין הכי נמי אלא לאפוקי מאביי (ז)דאמר יש הקטרה בפחות מכזית קמ"ל (ח)אין הקטרה בפחות מכזית יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא איתיביה אביי (ג)המקפה של תרומה והשום והשמן של חולין ונגע טבול יום במקצתן פסל את כולן (ד)מקפה של חולין והשום והשמן של תרומה ונגע טבול יום במקצתן לא פסל אלא מקום מגעו והוינן בה מקום מגעו אמאי פסול ואמר רבה בר בר חנה (ז)א"ר יוחנן מה טעם הואיל וזר לוקה עליה בכזית מאי טעמיה לאו

ומיעט מיעט בתרא למאי אהני הא במיעט וריבה לחוד בריבה ומיעט וריבה דרשינן ליה א] כדפי' ר"ת ואע"פ דריבה ומיעט וריבה נמי אמר דריבה קמא לא מהני מידי בשלמא התם איכא למימר ריבה קמא אורחיה דקרא להתחיל בו כמו ולקחת המרגלא אבל מיעט בתרא ליכא למימר הכי הילכך ל"ל אינה מדה בתורה אפי' למאן דדרים ליה בריבוי ומיעוטי דרשינן ליה בפרט וכלל ופרט. עכ"ל מהר"ף נ"ע: (ו) **אין היתר מצטרף לאיסור.** אם אכל חלי זית בשר וחלי זית חלב אינו חייב: [חוץ] מנזיר שהרי אמרה תורה וכל משרת ענבים לא יאכל. כלומר שאם שרה פתו ביין ויש בו מפת ומיין כדי לגרף [כזית] חייב הכי דרשינן בסמוך דאי איכא כזית מיין לחוליה קרא למה לי ומיתורא[1] דמשרת דרשינן ליה הכי ולא מכל ואין לגרוס מה שכתוב בספרים משרת וכל משרת דהוה משמע דמכל דרשינן ליה דא"כ לפרוך אדר' אבהו נמי כמאן כר"א דדרים כל ואפי' אם תימלי לומר דרבנן דרשי וכל משרת אע"ג דלא דרשי כל מ"מ מאי פריך לקמן ממאי דהאי משרת להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא לימא טעמא דידי משום כל וכל אלא ודאי משמעות דידיה ממשרת ולא מוכל: **זעירי אמר אף שאור בבל [תקטירו].** שאם הקטיר חלי זית משאור וחלי זית ממצה וקשה לפירושו דא"כ מפרש זעירי לברייתא כמו שמפרש אביי (ו) (דבסמוך) בפ' כל המנחות (מנחות נח.) וה"ק[4] לאפוקי מדאביי ועוד קשה מאי פריך כמאן כר"א גם לרבנן יכול להיות דנהי דרבנן לא דרשי כל כי כל דרשי והכי אמר באלו עובדין (פסחים מג:) וא"כ רבנן נמי ידרשו דרשא ראשונה במקצתו מניין דהוי פי' חלי זית שאור וחלי זית מצה מכי כל שאור ונהי דרבנן לא דרשי [מכי] כל כר"א מ"מ דרשא [ראשונה] הפשוטה יותר דדרים ר"א מכל רבנן דרשי לה מכי כל לכך נראה דזעירי מפרש הברייתא בפרק כל המנחות [רבא] התם אין לי אלא כולו פירוש כל הקומץ דהיינו שני זיתים דקסבר אין קומץ פחות משני זיתים מקצתו מניין פירוש חלי הקומץ שהוא כזית ת"ל כל עירובו מניין דהיינו חלי זית דשאור וחלי זית דמצה דהיינו היתר מצטרף לאיסור ת"ל כי כל והשתא אתי שפיר דאמר כמאן כר"א דדרים כל (ט) אמרי' שפיר[5] דכל אתא לחלי הקומץ דמיימי[6] ליה כי כל לעירובו דהיינו היתר מצטרף לאיסור כדפרישית אבל לרבנן דלא דרשי כל [ו][רק כי כל][7] למקצתו דהיינו לחלי הקומץ שהוא זית אלא אבל עירובו דהיינו היתר מצטרף לאיסור (י) לירוף לא שמעי' כלל ואי"ת לגאוני דדרים מקצתו מנין היינו חלי זית וס"ל הקטרה בפחות מכזית מאי קאמר [ג] עירובו מנין והא לגאוני א"ל עירובו לגרף היתר (מצטרף) לאיסור דבאיסור לחודיה מחייב כדפרישית וי"ל דהוא יפרש עירובו מניין דהיינו מחוי דברישא דברייתא מרבה חלי זית בעיניה ובסיפא אפי' אינו [מחוי] אשאינו ניכר וכן פה"ק במנחות: **אי הכי לענין חמץ בפסח.** דלר"א[8] נמי היתר מצטרף לאיסור דהתם נמי כתיב כל מחמצת לא תאכלו: **אה"נ אלא לאפוקי מדאביי.** ה"ק[9] דשאור עדיפא לאשמועינן דלא כאביי והא קמ"ל דאין הקטרה כו' ואי איכא לירוף אין ואי לא לא והכי מפרש ליה לברייתא דפרק כל המנחות אין לי אלא כולו פי' כזית מקצתו פי' חלי זית דהכי אית ליה עירובו מניין דהיינו מועט שאור מעורב דס"ד אמינא הואיל ומעורב בהיתר יתבטל ת"ל כי כל ולדיליה אין שייך לירוף לקף בפחות מכזית שאור חייב וא"ת לגאוני דדרים מכל שאור לפחות מכזית אמאי לא דרים נמי חמץ לחייב עליו בפחות מכזית לר' אלעזר וי"ל דשאני גבי חמץ דכתיב ביה אכילה ואין אכילה בפחות מכזית דבשאר איסורין אין היתר מצטרף לאיסור דבאיסור לחודיה מחייב כדפרישית וי"ל דהוא יפרש עירובו מניין דהיינו מחוי דברישא דלר"א[8] נמי היתר מצטרף לאיסור דהתם נמי כתיב כל מחמצת לא תאכלו: **אי הכי לענין חמץ בפסח

אמר ליה לא. מאי לוקה עליו דקאמר כגון דאית בה כדי אכילת פרס ומשום דאכילה[1] מן האיסור בעצמו[2] לוקה וא"ת הא ניחא לגירסת רש"י דגרס וליבטיל דהשתא משני כיון דחזינא דלוקה על האיסור אלמא לא בטיל לענין איסורא וה"ה דלא ליבטל גבי טומאה אבל לגי' ר"ת דפריך והא לא הויא כדילה מן התרומה ואין יפסלנה מאי משני השתא הואיל וזר לוקה על האיסור לחודיה בכדי אכילת פרס מ"מ היכי פוסל לתרומה וההיתר [היתך] מצטרף לאיסור לענין מגע והא לענין מלקות אין היתר מצטרף לאיסור וי"ל דלפר"ת ניחא[3] דה"ק כיון דלענין מלקות מהני ההיתר מצטרף[4] לאיסור ללקות עליו שהרי אם היה מלקט (עליו) האיסור מתוך המקפה ואוכלו לא היה לוקה עליו שאין דרך אכילה בכך כדפירשנו אלמא מהני ההיתר שאוכלו עם המקפה לגרפו לאיסור מלקות ה"נ יועיל ההיתר להצטרף לאיסור לאפסולי אע"פ שאין במקום מגעו כדילה גמגום: לא דאיכא כזית בכדי אכילת פרס. שאם אוכל ממנו שיעור פרס שהן ארבע ביצים יש לו כזית תרומה ולהכי חייב ולא בטיל: **וכזית** בכדי אכילת פרס דאורייתא היא. אמר הר"ס לתע"ג דמתניתין היא בכריתות (דף יב:) כל אוכלים מצטרפים בכדי אכילת פרס הני מילי ב] לפסול אבל שהוא בעייה אבל שבתערובות הואיל ואין היתר מצטרף לאיסור יתבטל דגם אם היה מלקט יתבטל האיסור מתוך ההיתר ואוכלו בעייה בכדי אכילת פרס ג]מיחייב על האיסור לחודיה ואע"פ שאין ההיתר מצטרף עמו וע"כ מתמה וכי כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אפי' בכה"ג ומ"מ קשה לרשב"ם מאי פריך אפילו לא היה כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא תיפוק ליה משום טעם כעיקר דהא איהו מייתי בסמוך מתרת ליתן טעם כעיקר אלמא אוסר[5] בנותן טעם ואינו מתבטל וכ"ש הכא שהעיקר עצמו לא מתבטל ותירץ דהשתא ס"ל לאביי דטעם כעיקר אינו חייב אלא מ"כ אוכל כזית מן הטעם בכדי אכילת פרס בכותח הבבלי ולדידיה ודאי ניחא דההיא מקפה משמע ליה מטעם דהיתר מצטרף לאיסור והיינו לר"א דדריש כל אבל לרבנן אלא דרשי כל פשיטא ליה ד] (דלא) פליגי עליה אבל אמר לוקה דקאמר לר' יוחנן משום סברא ובהא לא אשכחן דפליגי תנאי וא"ת ולימא דכי אלעזר בכותח הבבלי היינו כשאינו אוכל מן הכותח רק כזית מצומצם שלא אכל כזית מן האיסור ור' אלעזר מחייב דדריש כל היתר מצטרף לאיסור אבל אם אכל כל כך שהיה שם כזית בכדי אכילת פרס מודו רבנן שפיר דמיחייב וי"ל דמדקאמר התם בפ' אלו עוברין (פסחים מג.) על חמץ דגן גמור ענוש כרת על עירובו בולא כלום משמע אפי' אכל מן הכותח הרבה אמרינן דלא מיחייב: **הנח** לכותח הבבלי דליכא כזית בכדי אכילת פרס דאי משתרף שריף ליה. לשון גימוע כמו שורפה חיה (ע"ז דף כט:): בטלה דעתו אצל כל אדם. בפסחים (דף מד.) פרש"י ג] ואי מתרמי הכי מפטר שאין זה דרך אכילה (וגרלה) מ"מ דאי מתרמי הכי דמודו דחייב ובהכי לא אייתי: **ואי** מישטר שטר ליה. מטבל בו [כדרכו]: ליכא כזית בכדי אכילת פרס וכה"ג נמי גבי שכר המדי דמפליג[6] נמי התם אע"ג דדרך לשתות ביחד[7] אין דרך לשתות היינו כל כך כוסות דלופין בכדי אכילת פרס דאי שתי להו דלופין בטלה דעתו אצל כל אדם: **שתי** מדוכות. כיון דאי תרומה נפלה לתוך של חולין מיחייב מיתה זה האוכלה לא היה לנו לתלות להקל שאין סברא להש"ס לומר שאין בו כזית בכדי אכילת פרס: **אית** ספרים דגרסי אלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמר שאני אומר. [וא"ת] לישני אדיי אף כי אמר בהיתא דמקפה היתר מצטרף לאיסור דהיינו כר' אלעזר דדרשי כל והך כרבנן אלא דרשי כל וי"ל דלא ניחא ליה לאפלוגי תרי בתרי[8] ו] בהדי הדדי דאי הך כר' אלעזר הך נמי ז] כולה ובכרך אלו עוברין ליתא בספרים ח]: אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן. דדגן תירוש ויצהר כתיב ולהכי תליגן לקולא: **שתי** קופות. ה"ג בשאלתא לדידי דאמרינן דאמרינן היתר מצטרף לאיסור [לא אמרינן] אלא כשהאיסור רבה [עליו] וקשה והלא כותח הבבלי נפיש היתירא ותו גבי מדוכות דדייק ואלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמר שאני לישני ליה משום דנפישי חולין ואומר רבי דודאי במקום שיש נותן טעם כגון בכותח הבבלי ובמדוכות שהאיסור נותן טעם אז יהיה ההיתר מצטרף לאיסור [משא"כ הכא בב' קופות] ט] דכיון שהיתר רבה מיד נתבטל [האיסור] והדין הוא לתלות להקל וא"ת אם כן מה אנו צריכין שאני אומר תיפוק ליה דאף כי נפלה תרומה לתוך חולין בטלה דשאני אומר וה"נ לומר דהשתא ס"ד דתרומה בזמן הזה דאורייתא ובדאורייתא לא תלינן לקולא אי לא תרי טעמי חדא דרביה ועוד ברובא בטיל ושפיר איכא תרי טעמי להיתירא רבייה ושאני אומר [ותירץ] דאם איתא דכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא במין בשאינו מינו גם מין במינו אין לתלות להקל על ידי סמך רבייה דהין הוא שיחמירו בו חכמים כעין חומרא מין בשאינו מינו והיה

אלא משום דהיתר מצטרף לאיסור אמר ליה לא מאי כזית דאיכא כזית בכדי אכילת פרס ואכילת פרס דאורייתא היא א"ל [א]אין אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דרבי אלעזר בכותח הבבלי [ב]א"ל הנח לכותח הבבלי דליכא כזית בכדי אכילת פרס אי דקא שריף ליה מישרף בטלה דעתו אצל כל אדם אי מישטר קא שטר לא משכחת כזית בכדי אכילת פרס איתיביה שתי מדוכות אחת של תרומה ואחת של חולין ולפניו שתי קדירות אחת של תרומה ואחת של חולין ונפלו אלו לתוך אלו שתיהן מותרות שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה ואי סלקא דעתך כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אמאי אמרינן שאני אומר אלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמרי' שאני אומר [ג]אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן היא איתיביה [ד]ג שתי קופות אחת של תרומה ואחת של חולין ולפניהן שתי סאין אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו שניהן מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו תרומה לתוך תרומה נפלה ואי ס"ד כזית בכדי אכילת פרס [ה] אסור אמאי אמרינן שאני אומר בשלמא

לא"ל מאי דאיכא כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אפי' בכה"ג ומ"מ קשה לרשב"ם מאי פריך אפילו לא היה כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא תיפוק ליה משום טעם כעיקר דהא איהו מייתי בסמוך מתרת ליתן טעם כעיקר אלמא אוסר[5] בנותן טעם ואינו מתבטל וכ"ש הכא שהעיקר עצמו לא מתבטל ותירץ דהשתא ס"ל לאביי דטעם כעיקר אינו חייב אלא מ"כ אוכל כזית מן הטעם בכדי אכילת פרס בכותח הבבלי ולדידיה ודאי ניחא דההיא מקפה משמע ליה מטעם דהיתר מצטרף לאיסור והיינו לר"א דדריש כל אבל לרבנן אלא דרשי כל פשיטא ליה ד] (דלא) פליגי עליה אבל אמר לוקה דקאמר לר' יוחנן משום סברא ובהא לא אשכחן דפליגי תנאי וא"ת ולימא דכי אלעזר בכותח הבבלי היינו כשאינו אוכל מן הכותח רק כזית מצומצם שלא אכל כזית מן האיסור ור' אלעזר מחייב דדריש כל היתר מצטרף לאיסור אבל אם אכל כל כך שהיה שם כזית בכדי אכילת פרס מודו רבנן שפיר דמיחייב וי"ל דמדקאמר התם בפ' אלו עוברין (פסחים מג.) על חמץ דגן גמור ענוש כרת על עירובו בולא כלום משמע אפי' אכל מן הכותח הרבה אמרינן דלא מיחייב: **הנח** לכותח הבבלי דליכא כזית בכדי אכילת פרס דאי משתרף שריף ליה. לשון גימוע כמו שורפה חיה (ע"ז דף כט:): בטלה דעתו אצל כל אדם. בפסחים (דף מד.) פרש"י ג] ואי מתרמי הכי מפטר שאין זה דרך אכילה (וגרלה) מ"מ דאי מתרמי הכי דמודו דחייב ובהכי לא אייתי: **ואי** מישטר שטר ליה. מטבל בו [כדרכו]: ליכא כזית בכדי אכילת פרס וכה"ג נמי גבי שכר המדי דמפליג[6] נמי התם אע"ג דדרך לשתות ביחד[7] אין דרך לשתות היינו כל כך כוסות דלופין בכדי אכילת פרס דאי שתי להו דלופין בטלה דעתו אצל כל אדם: **שתי** מדוכות. כיון דאי תרומה נפלה לתוך של חולין מיחייב מיתה זה האוכלה לא היה לנו לתלות להקל שאין סברא להש"ס לומר שאין בו כזית בכדי אכילת פרס: **אית** ספרים דגרסי אלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמר שאני אומר. [וא"ת] לישני אדיי אף כי אמר בהיתא דמקפה היתר מצטרף לאיסור דהיינו כר' אלעזר דדרשי כל והך כרבנן אלא דרשי כל וי"ל דלא ניחא ליה לאפלוגי תרי בתרי[8] ו] בהדי הדדי דאי הך כר' אלעזר הך נמי ז] כולה ובכרך אלו עוברין ליתא בספרים ח]: אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן. דדגן תירוש ויצהר כתיב ולהכי תליגן לקולא: **שתי** קופות. ה"ג בשאלתא לדידי דאמרינן דאמרינן היתר מצטרף לאיסור [לא אמרינן] אלא כשהאיסור רבה [עליו] וקשה והלא כותח הבבלי נפיש היתירא ותו גבי מדוכות דדייק ואלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמר שאני לישני ליה משום דנפישי חולין ואומר רבי דודאי במקום שיש נותן טעם כגון בכותח הבבלי ובמדוכות שהאיסור נותן טעם אז יהיה ההיתר מצטרף לאיסור [משא"כ הכא בב' קופות] ט] דכיון שהיתר רבה מיד נתבטל [האיסור] והדין הוא לתלות להקל וא"ת אם כן מה אנו צריכין שאני אומר תיפוק ליה דאף כי נפלה תרומה לתוך חולין בטלה דשאני אומר וה"נ לומר דהשתא ס"ד דתרומה בזמן הזה דאורייתא ובדאורייתא לא תלינן לקולא אי לא תרי טעמי חדא דרביה ועוד ברובא בטיל ושפיר איכא תרי טעמי להיתירא רבייה ושאני אומר [ותירץ] דאם איתא דכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא במין בשאינו מינו גם מין במינו אין לתלות להקל על ידי סמך רבייה דהין הוא שיחמירו בו חכמים כעין חומרא מין בשאינו מינו והיה

אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן. ה] ולא דייקינן בהו בכזית בכדי אכילת פרס דמדרבנן הן ולא מחמרינן ביה כולי האי: בשלמא

לכזית: אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן. ה] ולא דייקינן בהו בכזית בכדי אכילת פרס דמדרבנן הן ולא מחמרינן ביה כולי האי: בשלמא

כתוכן פלפלין וחגבגיל (שם). אלו לתוך אלו. ממדוכות לתוך הקדרות (שם). מותרות. קדרות מולין לזר (שם). אמאי אמרינן שאני אומר. ותליגן לקולא בעון מיתה, ודילמא תרומה לתוך מולין נפל וכי אכיל לה איכא כזית תרומה בתמלא פרס, אלא אל בבת אחת ותייב. וכזית בכדי אכילת פרס מי הוי דאורייתא. בתמיהא. הא דאמור רבנן דכזית מצטרף כשיעור אכילת פרס מי הוי דאורייתא הלכה למשה מסיני כשאר שיעורים דקאמר לוקה אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותח. נהי נמי דלא דרשי כל לרבות עירובו. הא אכיל כזית בכדי אכילת פרס. א"ל הנח לכותח הבבלי דלא אכיל כזית מן החמץ כשיעור שהיית פרס דהא כותח אינו עשוי לאכול אלא לטבל ואי מתרמי ואכיל ליה ממש דהשתא איכא כזית בכדי א"פ בטלה דעתו ולאו אכילה היא לאיחיובי עלה כך פרש"י בפסחים. וי"מ דאי מתרמי דאכיל ליה ה"ג דחייב אבל לא איירי בהכי. אי משטר קא שטר מטבל בו כדרכו ליכא כזית בכדי א"פ: אלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמרינן שאני אומר

ה) דת"ש דאינ' מחה אפי' בכזית לחודיה. אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן. דראשית דגנך תירושך ויצהרך כתיב וכי מספקא לן תלי' לקולא. ב' קופות גדולות ובהן תבואה הויא תרומה דאורייתא:

ו) נ"ל אלא מאי היתר מצטרף לאיסור סוף סוף אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותח הבבלי אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן היא. ומיהו אם אכל מקצת ממנה דמרומות פ"ו מ"ה עי' רי"ש שם], ג) [בכס"י שלפנינו דהתם אינו מבואר כל כך ובכס"י דהכא ד"ה בטלה מבואר להדיא הכי],

הגהות הב"ח

(א) גמ' בכדי אכילת פרס דאורייתא אמאי אמרינן: (ב) רש"י ד"ה ל"ל הכא היינו טעמא דהא דקאמר הואיל וזר וכו' דחשיב לה כאילו כולה הויא תרומה וכיון שנגע בו טבול יום פסל מקום: (ג) ד"ה ולא משטר וכו' לכבי לוקה לאיכא כזית בכזית ממתק: (ד) ד"ה ואלא מאי וכו' דלמא איכא במדרש הכי:

מוסף רש"י

מאי כזית. מאי לוקה בכזית דקאמר, דאיכא כזית בכדי אכילת פרס. שאם אכל פרס ממנה שיעור ארבעה ביצים יש בו כזית תרומה, וקו"ל דכל שיעורי אכילת איסור בין כזית של אבב ודס ובין כותבת דיוה"כ, מצטרפין לאכילת השיעור בכדי שהייה זו, שאם אכל כחרדל אבב וזמור ואכל כחרדל עד שהגלים לכזית, אם אין מתחילת האכילה ועד סופה יותר משהיית כדי אכילת פרס באכילה ביצועית, מצטרף והוי כמו שאכלו בבת אחת וחייב, והכא נמי יש כאן תרומה כדי להצטרף כזית באכילת פרס ממנו (פסחים מד.). ואכילת פרס דאורייתא היא. בתמיה, הא דאמור רבנן כזית מצטרף כשיעור שהיית אכילת פרס, מי הוי מדאורייתא הלכה למשה מסיני כשאר שיעורין, דקא אמרת לוקה ומתגלת משום דאיכא כזית מאיסור בר מהיתר (שם). אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותח. נהי נמי דלא דרשי כל לרבות עירובו, הא אכיל מאיסור כזית בכדי אכילת פרס. הנח לכותח הבבלי. דלא אכיל כזית מן החמץ כשיעור שהיית אכילת פרס, דהא כותח אינו עשוי לאכול אלא לטבל, ואי מתרמי ואכיל ליה ממש דהשתא איכא כזית בכדי אכילת פרס ממנו, בטלה דעתו. ואלו אכילה היא לחיובי עלה (שם). ואי משטר קא שטר. מטבל בתוכו כדרכו, ליכא כזית מן החמץ בכדי שהיית אכילת פרס, שכאוכל כדי אכילת פרס ממה שטיבל בתוכו לא אכל מן הכותח אלא מעט, או שני זיתים או ארבעה, והכהו פורתא ליכא מן החמץ כזית (שם). שתי מדוכות. שהבלין נדוכין

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ל"ל כו' תשיב לה כאילו כולה וכו' כל"ל: ב] תוד"ה וכזית וכו' ה"מ לפסול. תיבת לפסול נמחק וכ"ב לאכול: ג] בא"ד בעייגה בכדי אכילת פרס מחייב על האיסור לחודיה מן מחייב עד לחודיה נמחק וכ"ב האיסור לחודיה לא מחייב כל"ל ל"מ: ד] ד"ה אי הכי וכו' אבל לרבנן וכו' פשיטא ליה דפליגי עליה אבל אמר לוקה כו' כל"ל: ה] ד"ה שתי וכו' ויש בהן תבלין כאן הס"ד ואח"כ הס"ד ואי ס"ד: ו] ד"ה אית ספרים וכו' וי"ל דלא וכו' תרי בתרי תיבת בתרי נמחק. ז] וכ"ב בריש"ת ל"מ: ז] בא"ד הך נמי כולה. תיבת כולה נמחק וכ"ב כוותיה. ל"מ: ח] בא"ד ובכרך אלו עוברין ליתא בספרים. כ"ב כאן הס"ד ואח"כ הס"ד אלא הנח לתרומת תבלין: ט] ד"ה שתי וכו' משא"כ הכא בב' קופות דמייר דשתיהן מין אחד אין היתר מצטרף לאיסור כל"ל ל"מ: י] ד"ה אלא וכו' תימה למאי דאוקמת לפרש. נמחק תיבת לפרש וכ"ב לעיל כל"ל והוא בדבור הקודם וכפי הגהתנו שם ל"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל דאכל. 2. ל"ל בעצמו כזית. 3. ל"ל ניחא. 4. ל"ל דמצטרף. 5. ל"ל דפליגי. אוסר. 6. ל"ל דפליגי. 7. תיבת ביחד נמחק ול"ל בעייגה מיהו. 8. ל"ל אתמי. 9. בס"ת למאי דאוקמת לפרש". והוא הנכון כמבואר בתוספות שכתבו לדברי המוס' בדבור שלפנ"ז בשם ר"י.

פי' הרא"ש

ומשני האי לוקה בכזית דקאמר (לאו) [כגון] דאכל כזית איסור בכדי אכילת פרס שאם אכל פרס מן המקפה דהיינו ד' ביצים אכיל בגויה כזית וקי"ל דכל שיעור אכילת איסור כגון חלב ודם וככותבת ביוה"כ מצטרף אכילתן בכדי שיעור שהיה זו שאם אכל כחרדל חלב וחזר ואכל עד שהשלים לכזית אם אין מתחלת אכילה עד סופה יותר משהיית כדי אכילת פרס באכילה בינוני מצטרף והוי כאילו אכל בבת אחת וחייב. וכזית בכדי אכילת פרס מי הוי דאורייתא. בתמיהא. הא דאמור רבנן דכזית מצטרף כשיעור שהיית אכילת פרס מי הוי דאורייתא הלכה למשה מסיני כשאר שיעורים דקאמר לוקה אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותח. נהי נמי דלא דרשי כל לרבות עירובו. הא אכיל כזית בכדי אכילת פרס. א"ל הנח לכותח הבבלי דלא אכיל כזית מן החמץ כשיעור שהיית פרס דהא כותח אינו עשוי לאכול אלא לטבל ואי מתרמי ואכיל ליה ממש דהשתא איכא כזית בכדי א"פ בטלה דעתו ולאו אכילה היא לאיחיובי עלה כך פרש"י בפסחים. וי"מ דאי מתרמי דאכיל ליה ה"ג דחייב אבל לא איירי בהכי. אי משטר קא שטר מטבל בו כדרכו ליכא כזית בכדי א"פ: אלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמרינן שאני אומר

ו) ל"ל וא"מ דאינו חייב רק בכזית לחוד.

בשלמא לדידי דאמינא. דבכל איסורין שבתורה נמי היתר מצטרף לאיסור הכא ליכא למימר הכי דמשום דנפישי חולין ואנן לא אמרינן דהיתר מצטרף לאיסור אלא היכא דנפישא מידי דאיסורא וקא משליט ליה היתרא. והא דפרכינן לעיל ממקפה ומדוכה אף על גב דנפישי חולין תבלין שאני הואיל ותבלין לטעמא וריחא הוא דעבידי חשיבי להו ולא בטלי והוי כמאן דנפישי [ז]: **אלא לדידך כו' כי נפישי חולין מאי הוי.** הא איכא למיחש דאיכא כזית בכדי אכילת פרס לאוריתא: **הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן.** דלא חיישינן ליה לכזית בכדי אכילת פרס: **דילמא ליתן טעם כעיקר הוא דאתא.** שאם שרה ענבים במים ויש בו טעם יין יהא חייב על הטעם כמו על עיקר הפרי של ענבים. ומקמי דמסיים אדיי למילתיה מקדים ליה הש"ס לפרוכי: **ולאביי מעיקרא קשיא ליה מאי דקאמר רב דימי.** דבגזיר בלחוד הוא דאמרי דהיתר מצטרף לאיסור וקא מותיב ליה אדיי דבשאר איסורין שבתורה נמי אמרינן הכי והדר אמר ליה דהכא לאו להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא אלא ליתן טעם כעיקר: **בתר דשני ליה.** דימי דבשאר איסורין לא אמרינן היתר מצטרף לאיסור אלא באיסור גזיר בלבד אמר ליה אדיי דילמא אפילו לגבי גזיר לא אתא אלא כדי ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים כו': **ומה גזיר שאין איסורו איסור עולם.** [ב]שיש היתר לאיסורו לאחר שלשים: **ואין איסורו איסור הנאה.** שמערבין לגזיר ביין[ד]: **ויש היתר לאיסורו.** [ג]שהיין שנאסר לו עכשיו הותר [ד] לאחר ל': [ה]**שאין איסורו איסור עולם.** אלא עד ל'. [ו]היינו יש היתר לאיסורו אלא שאין איסורו איסור עולם מייתי בגופו ויש היתר לאיסורו שיין זה שאסור לו עכשיו מותר לו לאחר זמן: **אלא הכרס.** שעורה וחרגן שאיסורן איסור עולם [ז]ואיסור הנאה דכתיב (דברים כג) **פן תקדש ואמרינן** (חולין דף קטו.) **פן תוקד אש: וה"ה לערלה בשפים.** שאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו אבל אין לומר בה דאיסורו איסור עולם שהרי לאחר ג' שנים הותרה: **אמר ליה הכוא מדרבנן.** אין ה"נ דמשרת כי אתא ליתן טעם כעיקר ואליבא דרבנן [ח]ורבי אבהו כי קאמר אליבא דרבי עקיבא דאמר היתר מצטרף: **ודילמא.** מיין לחודיה הוא דקא בעי דליהוי ביה מובלע בפת כזית: **וכי תימא אי איכא כזית מיין מאי למימרא.** פשיטא דמיחייב: **לאפוקי מדמ"ק.** דאמר אינו חייב עד שישתה רביעית יין אתא ר' עקיבא: **אלא ר' עקיבא דברייתא דתניא כו':** [ט]**[מגיעולי עובדי כוכבים].** דאמרה תורה בכלי מדין [במדבר לא:] כל דבר אשר יבא באש וגו' ואמאי והא ליכא בהו אלא טעם איסור שנתבשל בהן אלא למימרא דאיסור דנותן טעם כעיקר: **הא כל האורה כולה נותן טעם לפגם מותר.** דגמרי' לה מנבילה דאמר מר (ע"ז דף סז:) הרואיה לגר קרויה נבילה ושאינה רואיה לגר אינה קרויה נבילה ומותרת דכל דנותן טעם לפגם מותר: ולרבי

בשלמא לדידי דאמינא משום דהיתר מצטרף לאיסור כגון דנפישי חולין אלא לדידך דאמרת משום דאיכא כזית בכדי אכילת פרס כי נפישי חולין מאי הוי אמר ליה [א]הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן אמר ליה אביי [ב]ממאי דהאי משרת להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא דילמא ליתן טעם כעיקר הוא דאתא ולאביי מעיקרא קא קשיא ליה מאי דקאמר רב דימי וקא מותיב ליה כל הלין תיובתא הדר אמר ליה ליתן טעם כעיקר בתר דשני ליה אמר ליה דילמא ליתן טעם כעיקר [ג]הוא דאתא [ד]לכדתניא משרת ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין חייב ומכאן אתה דן [ה] כל איסורין שבתורה ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו עשה בו טעם כעיקר כלאי הכרם שאיסורן איסור עולם ואיסורן איסור הנייה ואין היתר לאיסורן אינו דין שיעשה בו טעם כעיקר והוא הדין לערלה בשתים אמר ליה [ג]ההוא מרבנן רבי אבהו כי קאמר לר' עקיבא הי ר' עקיבא אילימא רבי עקיבא דהכא [ג]דתנן רבי עקיבא אומר אפילו שרה פיתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית חייב וממאי דילמא [ד] הוא דאיכא כזית בעינא וכ"ת מאי למימרא לאפוקי מת"ק דאמר עד שישתה רביעית יין אלא רבי עקיבא דברייתא דתניא רבי עקיבא אומר גזיר ששרה פתו ביין ואכל כזית מפת ומיין חייב אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי לרבי עקיבא דקא מוקים ליה להאי וכל משרת להיתר מצטרף לאיסור ליתן טעם כעיקר מנ"ל ילף מבשר בחלב לאו טעם בעלמא הוא [ד]ואסור הכא נמי לא שנא ורבנן מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא מאי חידושיה אילימא דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור כלאים נמי האי לחודיה שרי והאי לחודיה שרי [ה]ובהדי הדדי אסור אלא [ו]דאי תרו ליה כולי יומא בחלבא שרי ומבשיל ליה בשולי אסור ורבי עקיבא נמי בשר בחלב חידוש הוא אלא ילף

[א]והיה קשה לר"י[1] נמי דהיתר מצטרף לאיסור כשאינו[2] מינו שיש להן לחכמים להחמיר[3] ואומר הרמ"ר דלא דמי דחיוב כזית בכדי אכילת פרס שייך קצת גם מין במינו כיון שהוא אוכל קצת מן האיסור דאם היה ניכר היה חייב עליו מן התורה כיון דכזית בכדי אכילת פרס דאוריתא אבל היתר מצטרף לאיסור לא שייך לעולם בנפישי חולין שאפילו אם היה ניכר לא היה חייב מן התורה: [ו]**אלא** הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן. [ז][אלא] ממאי דהאי משרת להיתר מצטרף לאיסור דילמא ליתן טעם כעיקר [אבל] הש"ס הפסיק להקשות[4]: ולאביי מעיקרא קשה ליה האי דרב דימי ואותיב ליה כל הך תיובתא. כלומר דאפילו בשאר איסורי בעינן למימר דהיתר מצטרף לאיסור: [והדר] אמר ליה ליתן טעם כעיקר. כלומר ועתה ר"ל דבשום מקום לא נאמר דהיתר מצטרף לאיסור ומשני לבתר דשני ליה [ב] [ומייתי] ליה רב דימי לראיותיו [אז] הודה לו ומקשה לו [מנא] ליה[5] מנין לרב דימי לשום תנא דאמי משרת להיתר מצטרף לאיסור דילמא ליתן טעם כעיקר: **שרה ענבים כו'.** כאן אין כתובה בספרים דתניא אלא נראה שכל זה מדברי אדיי שלא היה יודע הברייתא כיון דקא מתמה לעיל וכזית בכדי אכילת פרס דאוריתא משמע דלדידיה הוי כזית בכדי אכילת פרס דרבנן וכ"ש טעם כעיקר דרבנן ומיהו לפי מאי דפרישית [ג] ניחא: **שאין** איסורו **איסור עולם.** דסתם גזירות ל' יום: ואין איסורו איסור הנאה. דתניא[6] (עירובין דף כו:) מערבין לגזיר ביין: ויש היתר לאיסורו. שיכול לשאול לחכם אפילו בימי גזרו: כללו הכרס (כו') שאיסורן איסור עולם ואיסורן איסור הנאה. דכתיב פן תקדש המלאה הזרע ודרשינן[7] פן תוקד אש: **והוא** הדין **לערלה בשתים.** פי' הקונטרס שאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו תוך שלש של ערלה לא יותרו לעולם וע"ל[8] דודאי איסורו איסור עולם אבל יש היתר לאיסורו כמו בשנה הרביעית דאחליה והדר אכליה שיש לו תקנה לפירות ע"י פדיון כמעשר שני שאע"פ שבאו מכרס[9] ערלה וה"ר יוסי טוב בן הרב ר' יהודה פירש שיש היתר לאיסורו שמותר לגרוס איסורו כגון לנטוע אילן אף אם יהיה ערלה משא"כ בכלאי הכרס וכן מותר לאדם לידור בגזיר: **הוא** דאמר בר' עקיבא. דאית ליה היתר מצטרף לאיסור לגזיר ממשרת והיא דדרש ממשרת ליתן טעם כעיקר דבנן היא: **ויש** בו כדי לצרף כזית חייב. היה סבור הפירוש לגרף מפת ומיין: [ד]דילמא מיין לחודיה. ודוקא שיש בו כזית יין בלוע בתוך הפת ולריך לירוף לאוסרו יחד לפי שהוא בלוע: **וכי** תימא מאי למימרא. פירוש דאי טעם כעיקר אתא לאשמועינן דשאר איסור נמי: **לאפוקי** מת"ק דאמר עד שישתה רביעית יין. ור' עקיבא אשמועי' בגזיר לומר לחייב בכזית: **אלא** ר"ע דברייתא. דמפרש בה בהדיא מפת ומיין מעתה גם במתני' פי' הכי: **טעם** כעיקר מנליה. ואם תאמר ודילמא ליתן היה ויש לומר דודאי אי לא דשמעינן מקרא אחרינא טעם כעיקר לא הוה מוקי משרת להיתר מצטרף לאיסור דטפי הוה מסתבר לאוקמי משרת ליתן טעם כעיקר [ח][כיון] דיש באיסור עצמו כזית אלא שאינו בעין אלא טעמו משום הכי בעי מאיזה קרא נפקא ליה: מגיעולי

יד א מיי' פ"א מהלכות תרומות הל' כו ופי"ג שם הל' יד [ופ"כ מאיסו"ב הל' ג] סמג עשין קלג טוש"ע י"ד סימן אלא סעיף כ:

טו ב מיי' פ"ה מהלכות מיזרות הלכה ד:

טז ג מיי' שם הלכה ה:

יז ד מיי' פ"ט מהלכות מאכלות אסורות הל' ח סמג לאוין קמ קמא טוש"ע י"ד סי' פז סעיף א:

יח ה מיי' שם פ"י הל' ז סמג לאוין קמה טוש"ע י"ד סי' לו סעיף א ופי' רלז סעיף א:

יט ו מיי' שם פ"ט הלכה י ז סמג לאוין קמא טוש"ע י"ד סי' לא סעיף ד:

נוסחת הריב"ן

[א] דנפישי מידי לאיסורא: [ב] לפי שיש: [ג] שיין זה שאסור לו כו': [ד] הותר לו: [ה] בכ"י כתוב כאן גליון שאין: [ו] (הייינו יש כו' בגופו) ליתא בכ"י: [ז] ואיסורן איסור הנאה: [ח] וכי קאמר ר' אבהו דכי אתא ליה משרת להיתר מצטרף לאיסור אלינא דר"ע כו':

הגהות התוספות

1. ל"ל והיה קשה לר"י לדידיה כו'. 2. ל"ל בשאינו. 3. ל"ל להחמיר במין במינו. 4. ל"ל כדי להקשות. 5. תיבות מנא ליה נמחק. 6. ל"ל דתנן. 7. (קידושין ו:). 8. דבריהם תסריס ובל"ל אבל אין איסורו איסור עולם שלאחר ג' הוא מותר. ולא נראה לר"מ דמ"מ פרי של ערלה לא הותר לעולם וע"ל דודאי כו'. 9. ל"ל מכח.

פי' הרא"ש

בשלמא לדידי דאמינא היתר מצטרף לאיסור[ט] אלא ברובן אסור או בשניהם שוין: הנח לתרומ' בזמן הזה דרבנן. ואפ' תבואת דגן הלכך תלינן לקולא: דילמא ליתן טעם כעיקר. ליתן טעמו של איסור כעקרו ממשו כדמפרש ואזיל. שרה פתו ביין ויש בו טעם יין אלא שהתלמוד הפסיק באמצע דבריו והקשה לו דאביי מעיקרא הוה קשיא ליה אהא דקאמר רב דימי דמשרת אתי להיתר מצטרף לאיסור ודוקא בגזיר אבל שאר אסורים שבתורה לא גמרי' מגזיר ומותיב לה הלין תיובתא ובעי לאוכוחי דבשאר אסורי' נמי היתר מצטרף לאיסור[ב] אלא מוקמי' קרא לטעם כעיקר. ומשני בתר דשני ליה דרב דימי ודחה תשובותיו. חזר והקש' לו משום דלשון[ג] תנא אתי משרת להיתר מצטרף לאיסור דילמא לטעם כעיקר ויש בו טעם יין חייב בכזית אלא משום היתר מצטרף לאיסור לא ילפי' מינה. שאין אסורו איסור עולם אלא כמו שפירש ואם סתם ל' יום יין ויינם מותרים לו בהנאה דתנן מערבין לגזיר ביין. ויש היתר לאיסורן אפ' תוך זמנו ע"י התרת חכם. כלאים כלאי הכרם. אם זרע חטה ושעורה וחרגן אסורים בהנאה לעולם. וה"ה בערלה בשתים. בב' דרכים דאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו בתוך ג' שנים ואיסור עולם ליכא למימר בה דלאחר ג' מותרת. רבי אבהו דאמר כר' עקיבא דשמעי' דהיתר מצטרף לאיסור. ודלמא מיין לחודיה דוקא בשיש כזית בלוע בתוך הפת וצירוף שייך למתני' ביה משום דנבלע בתוך הפת אם יש בו כדי לצרף מפת ומיין חייב. אלמא שמעי' ליה צרוף בהדיא ורבנן פליגי עליה דלית להו היתר מצטרף לאיסור. דאילו פשט טעם היין בכל הפת לא הוו פליגי עליה רבנן דהא אית להו טעם כעיקר: מנא ליה היכא דליכא כזית עיקר אלא טעם דמסתבר דאי לאו דשמעי' ליה מקרא אחריתא טעם כעיקר הוה מוקי למשרת לטעם כעיקר ולא להיתר שאין בו טעם איסור שיצטרף עם האיסור:

ט) פסחים מד., ב) ס"ח הא מני רבנן, ג) פסחים מד: [שבועות כח: [לעיל לד:], ד) [עירובין כו:], ה) מכלין שיך לע"ב, ו) ל"ל ס"ל, ז) ס"ח ס"ל אביי, ח) ס"ח כרבנן,

הגהות הב"ח

(א) גמ' שרה ענבים במים וכו' אתה דן לכל איסורין: (ב) שם דלמא והוא דאיכא כזית מיין לחודיה וכי תימא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) אלא לדידך וכו' והיה קשה לר"י. תיבות והיה קשה לר"י נמחקו וכ"ג וקשה לדידיה כל"ל. מ"מ: ב] ד"ה אלא וכו' בשני ליה ד"ל וכו' ומקשה ומנין וכו' כל"ל: ג] ד"ה שרה ענבים וכו' ומיהו לפי מאי דפרישית. כ"ג נעיל דף לו ע"ב ד"ה וכזית. מ"מ: ד] ד"ה ויש בו וכו' לגרף מפת ומיין כאן הס"ד ואח"כ מה"ד דלמא:

מוסף רש"י

בגון דנפישי חולין. והא דאמינא אדאי מקופה דנפישי חולין, תיובתא בעלמא היא דקא מותיב, ולעולם הכי סבירא ליה דהיכא דנפיש איסורא הוא דאמרינן היתר מצטרף לאיסור (דאמ"ה בשמו). **ליתן טעם כעיקר.** לעשות טעמו של איסור כעיקרו וממשו (פסחים מד:). **ויש בהן.** במים טעם יין, חייב. כזית מהן, והא לאו משום היתר מצטרף לאיסור הוא, אלא משום דאתעביד ליה כוליה איסור, אבל היתר מצטרף לאיסור לא יליפינן מינה (שם). **לכל איסורין שבתורה.** שיהא טעמו של איסורין כממשו (שם). **שאין איסורו איסור עולם.** אלא כמה שפירש ואם סתם שלשים יום, וענבים יין מותרין לו בהנאה, ויש היתר לאיסורו. אף תוך זמן על ידי הפרת חכם (שם). **שאיסורן איסור עולם.** זרע חטה וחרגן הכל אסור לעולם (שם). **והוא הדין לערלה בשתים.** ק"ו זה אתה דן לערלה בשתי דרכים, דאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו בתוך שלש, מה שאין כן בגזיר, ואיסור עולם ליכא למימר בה, דלאחר שלש מותרות (שם). **ויש בו כדי לצרף כזית.** בין פת ויין, **חייב.** דהיתר מצטרף לאיסור באיסורי גזיר, דיליפינן ליה ממשרת וכל משרת (שבועות כא:). **דאיכא כזית בעינא.** ולירוף שייך למיתני משום דנבלע בתוך הפת, ואילו משערין כזית יין, ממלא כלי מפה לפה ומניח זית ונותן לתוכו והיין היוצא הוא כזית יין, וכן הוא בתוספתא דגזיר (פסחים מד:). **ואכל כזית מפת ומיין חייב.** ופליגי רבנן עליה דלית להו היתר מצטרף לאיסור, ואילו פשט היין בכל הפת לא הוו פליגי רבנן עליה דהא אית להו טעם כעיקר ואתעביד ליה פת פגום איסור וכהא מיהא פליגי עליה דטעמא דר"ע משום לירוף הוא ול"ג לא נשרית כל הפת בין מצטרף נמי היתר לאיסור לחיובא (שם). **לר"ע כו' טעם כעיקר מנ"ל.** איכא דליכא עיקר אלא טעם כגון שרה ענבים במים (שם). **מבשר בחלב.** בשר שנתבשל בחלב והבשר בעיניה אלא טעם חלב נבלע בו (שם). **דחידוש הוא.** כל איסורו מימה הוא ודבר חידוש שאינו מצוי בשאר איסורין, לא גמרינן חומרא דזיקא לשאר איסורין, כי היכי דשאר חידושין דזיקא לא הוו בשאר איסורין, הלי דטעם כעיקר נמי לא מיגמר מיניה (שם). **מאי חידושיה.** משאר מילי, **אילימא** היינו חידושיה דשני הדברים המותרים הם וכשנתערבו נאסרין, מה שאין כן בשאר דברים (שם). **כלאים נמי.** דוגמתן (שם). **דאי תרו ליה.** שורהו בחלב כל היום, שרי. כלומר מותר לבולעו ואינו עובר עליו אפילו על אכילתו, דלא אסרה תורה אלא דרך ביטול ואפילו יהיב ביה טעמא ומיהו מדרבנן אסור (שם). **ומבשיל ליה בשולי אסור.** עובר על בישולו ועובר על אכילתו (שם).

ט) נראה דל"ל היתר מצטרף לאיסור כגון דנפישי חולין דהיתר מצטרף לאיסור אינו אלא וכו': ב) אולי צ"ל והדר אמר דלאו לאיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא אלא מוקמינן וכו': ג) נראה דל"ל והקשה לו דמנין לו דלשון תנא דאתא משרת להיתר וכו':

מגיעולי עובדי כוכבים. ובפסחים (דף מד: ושם) יליף מנשר בחלב ובכאן מקלר לומר מגיעולי עובדי כוכבים והקשה ה"ר יוסי איש ירושלם מה לגיעולי עובדי כוכבים שכן אין איתר [1] (מצטרף לאיסור) ותירץ דבכולהו כלי מדין הלריך הכתוב הגעלה אף לאותן שנבלעין מיין דנאסרו וזירי ישראל להשתמש בהן דקלא בכולהו כלים כתיב ואותן כלים שהמדינים נשלו בהן יין הוי אסירי לזירי ישראל דאכולם אמר רחמנא תעביון באש [2]:

נותן טעם לפגם מותר. כדאמרינן בפ' בתרא דע"ז (דף סז:) נבילה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה והכא הכתוב אוסר:

דלאו נותן טעם לפגם הוא ולרבנן דאמרי חידוש הוא אי אפשר דלא פגמה [פורתא]. והוה ליה למימר כי היכי דפגמו מרובה שרי רחמנא אפי'[1] פגם מועט נמי שרי:

לר"ע נמי דמוקי להאי משרת להיתר מצטרף לאיסור לימא מכאן אתה דן לכל [וכו']. ואמאי קאמר לעיל חוץ מאיסורי זיר:

שאם פסולה היא תפסל. פירוש שלמים שנגעו בחטאת אם החטאת פסולה בפיגול בנותר[2] גם השלמים נפסלו: **תאכל.** זאת נבלעה[3] כחומר שבה דהיינו לזכרי כהונה ולפניה מן הקלעים וליום ולילה כדין חטאת ולספיים דגרסי כחומר שבהן משמע דיש חומרא בשלמים שאינה בחטאת ותמצאם כגון שנשחטו השלמים מאתמול דזמן השלמים עד [הלילה] ולא יותר והחטאת שנשחטה היום זמנה כל הלילה ועתה תאכל החטאת כחומר השלמים הרי גלי רחמנא בחטאת דהיתר מצטרף לאיסור דמי לא עסקינן דנבלע חלי זית שומן בתוך חלי זית דשלמים שהרי להכי איצטריך דלטעם כעיקר הא כבר ילפי' מגיעולי עובדי כוכבים בכל איסורים: [3] ה"ג ורבנן מצרך צריכי כו': אלא הא דתניא מכל אשר יעשה מגפן היין. ואע"ג דדרשינן ליה לעיל (דף לד:) בכלל ופרט הכא דריש מדכתיב מכל אפי'[4] למאן דלא דריש כל מכל דריש [אי נמי] אף ר"ע דריש [מכל]:

היתר לאיסור. חלי זית חרנן וחלי זית מפת ביחד דוקא: אפילו[5] בזה אחר זה. ובנבל שיהא בתוך כדי אכילת פרס:

יליף מגיעולי עובדי כוכבים דאמר רחמנא [1]כל דבר אשר יבא באש למימרא דאסירי גיעולי עובדי כוכבים לאו טעמא בעלמא הוא [א]ואסור הכא נמי לא שנא ולרבנן נמי תיפוק להו מגיעולי עובדי כוכבים אמר ליה התם [ה] חידוש הוא דהא בכל התורה כולה [2]נותן טעם לפגם מותר וגבי גיעולי עובדי כוכבים אסור ולר"ע נמי הא חידוש הוא [ו]אמר רב הונא בר חייא [3]לא אסרה תורה אלא לקדירה בת יומא דלאו נותן טעם לפגם הוא ורבנן קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מדרבנן נשמע לרבי עקיבא לאו אמרי רבנן האי משרת ליתן טעם כעיקר ומכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה לרבי עקיבא נמי דקא מוקים ליה להאי משרת להיתר מצטרף לאיסור לימא מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה א"ל משום דהוי נזיר וחטאת ב' כתובין הבאין כאחד [ז]וכל ב' כתובין הבאין כאחד אין מלמדין נזיר הא דאמרן חטאת מאי היא [ח]דתניא [2]כל אשר יגע בבשרה יקדש יכול אפי' שלא בלע ת"ל בבשרה [ד]עד שיבלע בבשרה יקדש [ה]להיות כמוה שאם פסולה היא יפסל ואם כשרה תאכל כחמור שבה ורבנן [7]צריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת ה"א נזיר לא אתי מינה משום דנזיר מקדשים לא ילפינן ואי כתב רחמנא גבי נזיר הוה אמינא מנזיר לא ילפינן משום דחמיר איסוריה דאפי' חרצן אסיר ליה הלכך לא אתיא מיניה ור"ע אמר לך למאי צריכי בשלמא אי כתב רחמנא חטאת לא גמר נזיר מינה [ט]דחולין מקדשים לא גמרינן אלא לכתוב רחמנא בנזיר ותיתי חטאת מיניה דהא כל איסורין שבתורה קא גמרי מנזיר ורבנן אמרי לך חטאת להיתר מצטרף לאיסור וחולין מקדשים לא גמרינן ומשרת ליתן טעם כעיקר מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה ור' עקיבא תרוייהו להיתר מצטרף לאיסור והוו להו שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאים כאחד אין מלמדין א"ל רב אשי לרב כהנא אלא הא דתניא [3]מכל אשר יעשה מגפן היין [ט] [1]לימד על איסורי נזיר שהן מצטרפין זה עם זה לר"ע השתא י"ל היתר מצטרף לאיסור איסור לאיסור מבעיא א"ל היתר לאיסור בבת אחת איסור לאיסור [י]אפילו בזה אחר זה ור"ש דלית

הבאין כאחד מינהו דמיצרך צריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת דהיתר מצטרף לאיסור נזיר לא אתי מיניה משום דנזיר כו': **[כ] לאפוה גבי נזיר וליפי קדשים מיניה.** דהשתא לכל איסורין שבתורה בכמה שיעורין גמרי' מנזיר כדאמרי' בפ' גיד הנשה (חולין לח:) מה זרוע בשלא וכו' קדשים לא כ"ש אלא מדהדר כתב רחמנא חטאת ש"מ משום דהוי שני כתובין הבאין כאחד לתרתי ליפי כדפרישית: **[מ]ל"ל היתר מצטרף לאיסור.** כשנותנו בפיו בבת אחת אבל בזה אחר זה לא. אבל איסור לאיסור אפי' אכל חלי זית ובלעו וחזר ואכל חלי זית של איסור אחר הרי זה מצטרף: ורבי

ולרבי עקיבא נמי הא חידוש הוא. והיכי גמרינן מיניה: **אמר רב הונא בר חייא.** לא נצרכה לר' עקיבא כל דבר אשר יבא באש וגו' אלא לקדרה בת יומא דלאו נ"ט לפגם הוא ולאו חידוש הוא והואיל ולאו חידוש הוא ומיתסר ביה טעם כעיקר גמרינן מיניה לשאר איסורין שבתורה: **ורבנן.** דלא ילפי מיניה סברי אי לאפשר דלא פגמה פורתא וחידוש הוא: **אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי.** מ"ט אמרת [ז]לר"ע ליתי בשאר איסורין שבתורה דהיתר מצטרף לאיסור מדרבנן נשמע לר"ע כו': **חטאת מאי היא דתניא כל אשר יגע בבשרה יכול אפילו לא בלע ת"ל בבשרה יקדש להיות כמוה שאם פסולה היא תפסל.** שאם החטאת פסולה כגון שעבר עליו לילה ויום ונתבטל בו בשר שלמים יהא בשר שלמים אסור כמוהו: **ואם כשרה.** שלא עבר אותו היום תאכל כחמור שבחטאת לפיים מן הקלעים לזכרי כהונה ליום ולילה בלבד [ז]: כתוב בספרים **ורבנן תיפוק להו דהיתר מצטרף לאיסור מחטאת הא נמי לר"ע** [א] **לפגם הוא דאתא ואכ"מ לנותן טעם כעיקר ומילתא לריכי ליה דאי לאפ דרחמנא כו'.** והכי פירושו ורבנן תיפוק להו לשאר איסורין שבתורה שיהא היתר מצטרף לאיסור מחטאת דמה מלינו בחטאת שהיתר מצטרף לאיסור כדאמרינן בבשרה שבלע היומנה וה"ה נמי לשאר איסורין שבתורה הא נמי לגבי חטאת לנותן טעם לפגם הוא ומותר [ו] ואשמועינן נמי גבי חטאת בבשר חטאת מבושלת [ח] ובבשר חי דאפילו נגע בשר שלמים שאינו מבושל בכלי שנתבשל בו חטאת מבושלת עצמה ונותנת בה טעם יקדש להיות כמוה ואיבעית אימא אפילו ההיא דחטאת ליתן טעם כעיקר הוא דאתא ואי אמרת אם כן הוו להו ג' כתובין הבאין כאחד ולא ילמוד מהן לשאר איסורין [ז]שכתובין הנהו מילתא לריכי ליה דאי כתב רחמנא גבי חטאת דנותן טעם כעיקר לא אתי נזיר מיניה משום דנזיר כו': ואית דלא גרסי להאי ז[ד] כלומר רבנן הוא דקמהדרי לר"ע דאמר נזיר וחטאת הוו להו ג' כתובין הבאין כא' [ה]ואמרי ליה הנך ודאי לאו ג' כתובין הבאין כאחד מינהו דמיצרך לריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת דהיתר מצטרף לאיסור נזיר לא אתי מיניה משום דנזיר כו': **ולאפוה גבי נזיר** אסרה תורה אלא קדירה בת יומא. שבשל בה עכו"ם היום, אבל בשל בה אתמול כבר הפיג בה טעמו בלינת לילה ושוב כשפולטו מתבשל אינו אלא לפגם (ע"ז עו.). **דלא פגמה פורתא.** מטעם הכלי יפגמה הבליעה (פסחים מד:). **מדרבנן נשמע לר"ע.** לר' יוחנן פריך דאמר לעיל כל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי זיר ואוקימנא כר"ע, מכדי לר"ע שמעינן ליה דאמר באיסורי זיר היתר מצטרף לאיסור ובאשר איסורי לא אתי מיניה אמר לר"ע כו': **חטאת מאי היא דתניא כל אשר יגע בבשרה יכול אפילו לא בלע ת"ל בבשרה יקדש להיות כמוה שאם פסולה היא תפסל.** אם החטאת פסולה כגון שעבר עליו לילה ויום ונתבטל בו בשר שלמים יהא בהו איסורא דאורייתא אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מדרבנן נשמע לרבי עקיבא לאו אמרי רבנן האי משרת ליתן טעם כעיקר ומכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה לרבי עקיבא נמי דקא מוקים ליה להאי משרת להיתר מצטרף לאיסור לימא מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה א"ל משום דהוי נזיר וחטאת ב' כתובין הבאין כאחד אין מלמדין נזיר הא דאמרן חטאת מאי היא דתניא כל אשר יגע בבשרה יקדש יכול אפי' שלא בלע ת"ל בבשרה עד שיבלע בבשרה יקדש להיות כמוה שאם פסולה היא יפסל ואם כשרה תאכל כחמור שבה ורבנן צריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת ה"א נזיר לא אתי מינה משום דנזיר מקדשים לא ילפינן ואי כתב רחמנא גבי נזיר הוה אמינא מנזיר לא ילפינן משום דחמיר איסוריה דאפי' חרצן אסיר ליה הלכך לא אתיא מיניה ור"ע אמר לך למאי צריכי בשלמא אי כתב רחמנא חטאת לא גמר נזיר מינה דחולין מקדשים לא גמרינן אלא לכתוב רחמנא בנזיר ותיתי חטאת מיניה דהא כל איסורין שבתורה קא גמרי מנזיר ורבנן אמרי לך חטאת להיתר מצטרף לאיסור וחולין מקדשים לא גמרינן ומשרת ליתן טעם כעיקר מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה ור' עקיבא תרוייהו להיתר מצטרף לאיסור והוו להו שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאים כאחד אין מלמדין א"ל רב אשי לרב כהנא אלא הא דתניא מכל אשר יעשה מגפן היין (ט) לימד על איסורי נזיר שהן מצטרפין זה עם זה לר"ע השתא י"ל היתר מצטרף לאיסור איסור לאיסור מבעיא א"ל היתר לאיסור בבת אחת איסור לאיסור אפילו בזה אחר זה ור"ש דלית

בכדי אכילת פרס לא:

ח) חולי ל"ל ורבנן משרת לטעם כעיקר הוא דאתא ומתמא לתיתר מצטרף לאיסור וכ"ה בפסחים מה:

כ א מיי' פי"ז מהלכות מאכלות אסורות הל' ב סמג לאוין קמא קמח טוש"ע י"ד סי' קכז סעי"א:

כא א מיי' פי"ז מהלכות טור ש"ע יו"ד סי' קג סעיף ו וסי' קכב סעי"א:

כב ג מיי' שם פי"ז הלכה ב סמג שם טור ש"ע יו"ד שם סעיף ה וסי' קכב סעיף ב:

כג ד מיי' פי"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יז:

כד ה מיי' שם הלכה טו:

כה ו ז מיי' פ"ה מהלכות מזיקין הלכה ג:

תורה אור השלם

1. כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהַר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמָּיִם:
במדבר לא כג

2. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיִךְ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ:
ויקרא ו כ

3. כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל:
במדבר ו ד

פי' הרא"ש

נפקא ליה מגעולי עובדי כוכבים. פליטת איסור כלי מדין דטעמא בעלמא ואמר רחמנא כל אשר יבא באש תעבירו במים. דבכל התורה נותן טעם לפגם מותר דבפ' בתרא דע"ז גמר' מנבלה הראויה לגר קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה. לקדרה בת יומא דלאו נ"ט לפגם הוא קדרה בת יומא נמי א"א דלא פגמה פורתא. וכי היכי דבפגם מרובה שריא רחמנא דגלי רחמנא בנבלה ה"ה במועשת הוא שחדש בו הכתוב. א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי. מכדי לר"ע שמע' ליה באיסור נזיר היתר מצטרף לאיסור ובשאר איסורי לא איירי מידי. לר' יוחנן פריך דאמר כל איסורי' שבתו' אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסור נזיר. מנ"ל הא. מדרבנן נשמע (לר"ע) [דר"ע] נמי (נימא) [ס"ל] הכי לענין היתר מצטרף לאיסור: משום דהוי חטאת ונזיר ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים. שאם פסולה היא החטאת כגון פגול או נותר. ואם כשרה היא תאכל כחמור שבהן. ה"ג ר"ח שלמי' ביום ראשון שנגעו בחטאת. ואם ביום שני נגעו בחטאת לא תאכל החטאת כי אם עד הלילה. ובהיתר מצטרף לאיסור איירי כגון שנדבק שומן בין זו לזו דלטעם כעיקר לא איצטריך דכבר ילפי' מגעולי עובדי כוכבים כל איסורים שבתורה ולא מוקמי' לה לכזית בכדי א"פ דלהא לא איצטריך קרא כל שיעורי איסורים הלכה למשה מסיני. ואי תקשי לך נוקמה לטעם כעיקר ויהיה חטאת וגעולי עובדי כוכבים ב' כתובים הבאים כאחד. והיתר מצטרף נילף בכל איסורים מנזיר. וי"ל כיון שהדבר שקול מסתברא טפי לאסור טעם כעיקר מהיתר מצטרף לאיסור. וכן לעיל דאי לאו דשמע' ר"ע ממקום אחר טעם כעיקר הוה מוקי משרת לטעם כעיקר ולא להיתר מצטרף לאיסור. ורבנן תיפוק ליה היתר מצטרף לאיסור מחטאת דלדידהו לא הוי ב' כתובים הבאים כא'. ובספרים היה כתוב ורבנן לנ"ש לפגם הוא דאתא. וא"א ליישבו דלא מצינו שנאסר טעם לפגם בקדשים דאמרי' בובחים פרק דם חטאת כל יום נעשה (פגול) [גיעול] לחבירו אלמא דטעם לפגם שרי בקדשים וה"ג במקצת ספרים. ורבנן לטעם כעיקר דאי' ב' רחמנא חטאת הוה אמינא נזיר לא אתי מניה. (נזיר) דחולין מקדשים לא ילפינן ואי כתב רחמנא נזיר ה"א חטאת מנזיר לא ילפינן משום דחמור איסוריה (שבתורה) דאפילו חרצן אסר רחמנא והא דאמרי' לעיל רבנן ילפי כל איסורים שבתורה מנזיר. ולא אמרי' שאני נזיר דחמיר איסורי' אחטאת קא סמיך דאתי מבינייה. ור"ע אמר לך א"כ ליכתוב רחמנא גבי נזיר וליתו קדשים מניה. ולית ליה לר"ע הך סברא דנזיר חמור הלכך הוו להו ב' כתובים הבאים כא' ויש ספרים שכתוב בהן ורבנן לטעם כעיקר ב) הוא דאתא וא' א' להיתר מצטרף לאיסור. פי' ומינה לא ילפי' בעלמא דחולין מקדשים לא ילפי': והא מצרך צריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת ה"א וכו'. ופריך לר"ע דאמר נזיר וחטאת ב' כתובים הבאים כא'. ומשני ר"ע אמר לך לכתוב רחמנא בנזיר וכו' ואפי' ל"ג והא אלא ומצרך צריכי יש לפרש רבנן משיבין כן לר"ע ובפ' אלו עוברין גרס רבנן מצרך צריכי. וי"ע למאי צריכי בשלמא נזיר מחטאת לא גמרינן דחולין מקדשים לא גמרי' אלא חטאת נילף מנזיר. ורבנן מצרך צריכי חטאת להיתר מצטרף לאיסור וחולין מקדשים לא ילפי' ומשרת ליתן טעם כעקר ומכאן אתה דן לכל התורה כולה. ובפרק גיד הנשה משמע דחטאת ליתן טעם כעיקר ותיינו כסוגיין דשמעתין ולא כהני דפרק אלו עוברין: אלא הא דתניא כל אשר יעשה מגפן היין וכו'. ואע"ג דדרשינן ליה ברישא פרקן לכלל הכא דריש ליה מכל ואפי' מאן דלא דריש ליה כל מכל דרשינן ועוד דרבי עקיבא דריש כל בפסחים: היתר ואיסור בבת אחת אבל בזה אחר זה אפילו

הגהות הרי"ן

ב) לר' עקיבא: ג) בכ"י כתוב כאן גלגיון וכ"ע אמר לך כו' ודפרכת מזיר אמיר לאיסוריה דאסלן בזג, ומהכא ומ כו איסוריה הרבה קדשים נמי אית בהו איסוריה הרבה כגון פיגול ונותר כתוב בספרים כו': ג) הכתובים: ד) להאי ורבנן תיפוק להו אלא ה"ע ורבנן מצרך צריכי כלומר רבנן כו': ה) וקא אמרי ליה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה התם נמי חידוש הוא: (ב) שם מכל אשר יעשה מגפן היין מחדרצנים ועד זג לימד על איסורי מזיר שהן מצטרפין זה עם זה השתא י"ל לר' עקיבא היתר מצטרף: (ג) רש"י ד"ה כתוב בספרים וכו' בבשר חטאת מבושלת בבשר שלמים מי דאפילו וכו' לשאר איסורין שבתורה הנהו מיצרך: (ד) ד"ה ואית דלא גרסי להאי אלא ורבנן צריכי וכו' כלומר רבנן: (ה) ד"ה אלא לכתוב גבי מזיר ולימי קדשים מיניה דהא כל איסורין:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה כתוב וכו' לפגם הוא דאתא כו' ומתמא בה טעם יקדש. נ"ב עי' מ"מ: ב) תוד"ה ה"ג ורבנן וכו' ל"ל אף ר"ע דרים מכל. נ"ב עי' מ"מ:

הגהות התוספות

1. בפ"א אף. 2. ל"ל אם בטמה. 3. נדל"ל תאכל זאת הבולעת כמומר שבה. 4. ל"ל דאפילו. 5. בפ"ח אימא דאפילו בזה"ר

מוסף רש"י

מגיעולי עכו"ם. קדירה שבישל בה הנכרי ובשחחר ישראל ומבקל בה היא מגעלת לפגמה לתוך של ישראל. גיעול לשון מקיא ופולט, והתורה אסרתו במעשה מדין (במדבר לא) כל דבר אשר יבא באש, הכיינו יוכות וקומקמוסין וכיוצא בהן שמרתיחין אותן על האור (פסחים מב:). **וגבי** גיעולי עכו"ם אסור. דהא נמי לפגם הוא דאותה בליעה משפשהה בדופנו של כלי לילה אחת הופג טעמו ומתקלקל, ואם לא משבחת לאוכל שהיא נפגלת לאוכו (שם). **לא**

נוסחת הריב"ן

ב) לר' עקיבא: ב) בכ"י כתוב כאן גלגיון וכ"ע אמר לך כו' ודפרכת מזיר אמיר לאיסוריה דאסלן בזג, ומהכא ומ כו איסוריה הרבה קדשים נמי אית בהו איסוריה הרבה כגון פיגול ונותר כתוב בספרים כו': ג) הכתובים: ד) להאי ורבנן תיפוק להו אלא ה"ע ורבנן מצרך צריכי כלומר רבנן כו': ה) וקא אמרי ליה:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' אמר ליה התם נמי חידוש הוא: (ז) שם מכל אשר יעשה מגפן היין מחדרצנים ועד זג לימד על איסורי מזיר שהן מצטרפין זה עם זה השתא י"ל לר' עקיבא היתר מצטרף: (ח) רש"י ד"ה כתוב בספרים וכו' בבשר חטאת מבושלת בבשר שלמים מי דאפילו וכו' לשאר איסורין שבתורה הנהו מיצרך: (ט) ד"ה ואית דלא גרסי להאי אלא ורבנן צריכי וכו' כלומר רבנן: (י) ד"ה אלא לכתוב גבי מזיר ולימי קדשים מיניה דהא כל איסורין:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה כתוב וכו' לפגם הוא דאתא כו' ומתמא בה טעם יקדש. נ"ב עי' מ"מ: ב) תוד"ה ה"ג ורבנן וכו' ל"ל אף ר"ע דרים מכל. נ"ב עי' מ"מ:

מסורת הש"ס

(ה) ע"ז פז: עה: ע"ש פסחים מה: מד: ע"ש, (ו) [קדושין כד. וש"נ], (ז) חולין לט. פסחים מה. זבחים לז., (ח) [פסחים מה. ע"ש], (ט) [שבועות כו:], (ו) עיין מ"מ, (ו) ל"ל לאיסורו עי' מ"מ, (ח) [ועי' תוס' פסחים מד: ד"ה אלא],

---

(ח) חולי ל"ל ורבנן משרת לטעם כעיקר הוא דאתא ומתמא לתיתר מצטרף לאיסור וכ"ה בפסחים מה:

ורבי שמעון דלית ליה לירוף. (ג) אפי' בכל שהוא מיחייב דתמרי' בפירקין דלעיל (דף ד.) דקסבר ר"ש כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **עד שיזיר מכוון.** כגון דאמר הריני נזיר סתם ופרשין לעיל (דף ג.) דמשמע מן הטומאה ומן התגלחת ומן היין ואילו לרבנן אפי' לא נזר אלא מאחת חייב בכולן: **כל רביעיות שבתורה.** כגון רביעית דם שטמטמה באהל אין היתר מצטרף לאיסור שאין אחד מכל המשקין מצטרף עמה [ה] לרביעית. חוץ מרביעית של מיז כו': [ז] **לרבי יוחנן** (ג) **נמי מרבי ליה לאוכלין.** שבנזיר כגון חרלן וזג וענב שמצטרף דבר אחר עמהן בכזית: **ור' אלעזר משקין אין.** [ח] מצטרפין משום דבדיליה מפרש קרא לאכל במידי אחריני כגון באוכלין אין היתר מצטרף עמהן: **א"ר אלעזר עשר רביעיות הן.** בעשרה מקומות נתנה בהן תורה שיעור רביעית: **חמש סומקתא.** יין ודם: **וחמש חיוורתא.** מים ושמן: שימנא לגירסא **נזיר ועושה פסח כו'** [ט]: **ד' כוסות הללו.** שתיקנו חכמים צריך שיהא בין כולן רביעית לוג יין חי דהיינו בילה ומחלה כדי שימזגון ויעמוד [י] כל רובע רביעית שבו כדי רביעית וכגון דדרי על חד תלתא מיא כדמפרש התם [יא]: **שהורו שפה רביעית יין אל יורה.** דכתיב יין ושכר אל תשת וסמיך ליה ולהבדיל ולהורות (ויקרא י) דמשמע לענין הוראה נמי לא יפתה: **ונכנס למקדש חייב.** משום שנאמר יין ושכר אל תשת וגו': **ועל כל נפשות מת לא יבא.** דמשמע משני מתים. רביעית [יב] קרי ליה [יג] נפש כדתמרי' התם (שבת דף לא.): רביעית דם נתתי בכם. [יד] והא דמשמע ליה הכא רביעית דם היינו משני מתים דאי לאו דוקא (טו) ליה דהכי הוא משום דבפלוגתא לא קמיירי וכן אמרי' בסמוך והא הכא ר"ע היא ולא רבנן דתמרי' בפ"ק דסנהדרין (דף ז.) דאילו לרבנן אינה מטמאה רביעית דם שיולאה ממת אחד בלבד והאי דקא נסיב לה הש"ס אלינא דר"ע לאו דוקא אלא איידי דאית ביה רביעית וקא דרים ביה קרא נסיב ליה הש"ס ולדברי הכל ברביעית הוי [שיעורא]: **ואמש חיורתא** שימנא לגירסא **חלא נזיר מצורע שנפסלו בשבש:** וה"ג **חלא רביעיות שמן לחלה.** וכדתמרי' התם במס' מנחות (דף פח.) יתיב רבי וקא קשיא ליה רביעית במקדש למה נמשחה אי משום מצורע חוץ הוא ואי משום נזיר בשמיעת אין הוא דקדשי א"ל ר' חייא לחביתי כ"ג דמביא בכל יום ועושה בו י"ב חלות מחציתה בבוקר ומחציתה בערב והיה מביא רביעית שמן קרי עליה [טז] אים ממרחק עלמי. ואית דגרסי רביעית שמן של חלת תודה דתמרינן בפ' שתי מדות (שם דף פט.) מביא תני לוג וחולהו מחלה לחלות ורקיקין ומחלה לרבוכה והאיך מחלה דרבוכה אית בה כדי רביעית וטעות הוא ואינו כן דבהדיא אמרי' התם א"ל ר"א בן עזריה אפי' אתה דורש כל היום בשמן [יז] לא הייתי שומע לך אלא [א] רביעית שמן לג' מינין שבתודה חלת מלה ורקיק ורבוכה ואחד עשר יום שבין דם נדה לדם נדה כו': **נזיר רביעיות שמן לנזיר.** לרקיקי נזיר: **מצורע רביעיות מים למצורע.** כדתמר בתמ' שטורה (דף טז.): ושתו את הלפור האחת אל כלי חרס על מים חיים (ויקרא יד) ואמרי' כמה מים יהא נותן בו כדי שיהא דם לפור ניכר בהן וכמה רביעית: **כל משקין טמאין.** מצטרפין לטמא משקין אחרים כשיהא בהן רביעית ולפסול את הגוייה ברביעית כשאותה אותן בכדי אכילת פרס: **כל השופכין.** שטופכין אותן לרה"ר: **ופו ליבא והא איכא.** הא דתנן בתמ' ידיים נוטלין לידים [יח] מרביעית לאחד ואפי' לשנים ואע"ג דלית בהו כדי רביעית לשני הואיל ולראשון הוה ביה כדי שיעור נטילה: **בפלוגתא לא קמיירי.** דהא קמיפלגי עליה דרבי יוסי ואמרי לאחד ולא לשנים: **והאיכא פייני של חרס.** כלי גרוע של חרס שבו היה נותן עפר מקרקעית המשכן דכתיב [במדבר ה] ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן להשקות את הסוטה ובמסכת סוטה (דף טו.): קאי: **והאיכא הא דתנן.** בברכות (דף כה.): כמה מים נותן לתוך עביט של מימי רגלים כל שהוא: **ר' ואלי אומר רביעית.** והתם מפרש טעמא דמילתא: **והאיכא מקוה.** דתנן [מקואות פ"ג מ"ד] ר' אליעזר אומר רביעית מים שאובין פוסלין את המקוה [יט]: **דבטלוה רבנן.** ואמרו דפחות מג' לוגין לא פסלי. ליטנא אחרינא והאיכא מקוה דתמרי מקוה המחזיק רביעית ראוי להטביל בו מחטין וצנוריות דתמרינן במסכת פסחים בפרק קמא (דף יז.): אמר רב פפא הא דאמרת בקרקע טהורין כו' בר מינה דההיא דבטלוה רבנן ואמרי דבעינן ארבעים סאה אפילו למחטין וצנוריות דתמרי' בחגיגה (דף כא.): גזירה שמא יטביל מחטין וצנוריות בכלי אחין בפיו כשפופרת הנוד אלמא לכל מילי בעינן [כ] מקוה של מ' סאה. ליטנא אחרינא והאיכא מקוה דתנן במסכת מקואות (פ"ו מ"י) וחכמים אומרים אם מקבלת [כא] גובה האמבטי רביעית עד שלא [כב] יגיעו לאחיק כשר (ו) אם לאו פסול ובטלוה רבנן [שם] מפי המורה וקשיא לי היכא בטלוה רבנן וי"ל הא דקאמר בטלוה רבנן אהא סמיך דהא קתני עליה ר' אלעזר בר לדוק בפרקין [שם] כל המעורב למקוה אם מקבל האחיק כל שהוא כשר. ליטנא אחרינא והא איכא מקוה כדתנן [כג] שהשאיבה מטהרת ברביעית ברביעיה והמשכה שאם יש כאן כ' סאה ורביעית ממי גשמים הולך וממלא מן המעיין כ' סאין חסר רביעית וזורקן לפני אותו [כד] מקוה כדי שימשכו המים לתוך המקוה דהא יש בהן ארבעים סאה בר מההיא דבטלוה רבנן דהא קתני ריש"א שיש בה כ"א סאה ממי גשמים: ת"ק

הצפור השחוטה אל המים החיים. ואמרי' בסוטה פרק היה מביא מים שדם צפור ניכר בהם ושיערו חכמים רביעית: שנפסלו דתנן כל משקים טמא' מצטרף לפסול את הגויה ברביעית משנה היא במעילה פ' יש בקדשי מזבח. וגזרת חכמים היא מי"ח דבר פ"ק דשבת דהשוחטה משקים טמאים נפסל גופו מלאכול בתרומה. בשבת דתנן ושאר כל המשקים ברביעית וכל השופכים ברביעית. בפ' המוציא יין מפ' חלב ודבש שיעור יציאתן בכמה ואח"כ כולל יחד כל שאר משקים דשיערון ברביעית. מרביעית נוטלין לידים לא' ואפ' לב' א' הנוטל ידיו צריך רביעית וכן ב' יכולין ליטול ברביעית זה אחר זה הואיל ואתו משיורי טהרה: בפלוגתא לא מיירי דר' יוסי פליג בסיפא ואמר ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהם מרביעית: פיילי של חרס. מקדה ונותן לתוכה חצי לוג מים של הכיור להשקאת סוטה. דמים קדושים כתיב: כמה מים יתן לתוכו בעביט של מימי רגלים שיוכל להתפלל אצלו: והא איכא רביעית דמקוה דחזי להטביל ביה מחטין וצינוריות כדאיתא פ"ק דפסחים: בר מינה דההיא דבטלוה רבנן ואמרו שאין מבטלין שום דבר בפחות ממ' סאה:

דלית ליה צירוף. כלומר לא בעי צירוף דאית ליה כל שהוא [למכות] וא"ת לר"ש משום למה לי לצירוף לא איצטריך וכ"ת לטעם בעיקר תיפוק ליה מגיעולי עובדי כוכבים לר"ש דלאו מידוש דאיהו אמר במס' ע"ז (דף סז.): לא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא וי"ל דיכול להיות דלדידיה נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא ואפ"ה אסרה הכתוב ושפיר מקרי מידוש שחלק הכתוב בין פגם מרובה לפגם מועט ועוד תירץ ר"ע דשפיר איצטריך לצירוף דהא דקאמר כל שהוא היינו כשהוא בעייה אבל כשהוא מעורב לא ס"ד למיסר וכי האי גוונא אמר אביי במנחות (דף עח.) ברייתא אין לי אלא כו' דבתר דמרבינן מקרא מקצתו דהיינו אלי זית מלרין קרא לעילוזו: **אמר** ר' אבהו אמר ר' אלעזר כל איסורין שבתורה כו'. [ואית דגרסי] כל רביעיות כו' ואיכא לפרש כגון רביעית יין של עולה או של נלאי הכרם:

אפילו אוכלין מרבי. משום דמשרת משמע [ב] מפת ומיין וסביבה ליה לר' יוחנן דה"א כל איסורי נזיר כגון חרלן וזג ור"א ס"ל דמשרת משמע דוקא יין ואיכא דגלי גלי: **נזיר רביעית יין לנזיר.** והיינו למשנה ראשונה (לעיל דף לד.): אע"ג דקאמר לקמן בפלוגתא לא קמיירי היינו גבי חיוורתא: **על כל נפשות מת לא יבא.** נפשות משמע תרי ומת משמע שיעור אחד והוא רביעית דם לנפש [ג] שהנפש תלוי בו כדאמר (שבת דף לא.): רביעית דם נתתי בכם כו': **חלת** רביעית שמן. בחלות תודה מיירי שהיו בו שלשה מינין ממלה עשרה חלות ועשרה רבוכין ועשרה רקיקין וטעונין חלי לוג ואמר וחוליהו חציו לרקיקין ולחלות וחציו לרבוכה דכתמרי' בפרק התודה (מנחות דף עז. ושם): **נזיר** רביעית שמן לנזיר. שיש שני מינין חלות ורקיקין כדתמרינן בפרק התודה (שם דף עח.): **מצורע** רביעית מים למצורע. דכתיב וטבל אותם ואת הלפור החיה בדם הלפור החיה בדם הלפור השחוטה על המים החיים ואמר בסוטה בפ' היה מביא (דף טז.): בדם שדם [ד] הלפור ניכר בהן וכמה הן רביעית: **היה מביא פיילי.** פירוש כלי ונותן בו חצי לוג מן הכיור להשקות את הסוטה: **כמה** מים נותן לתוכה. בעביט של מי רגלים שיוכל להתפלל שם: **והא** רביעית דמקוה. לחזי בו להטביל מחטין וצנוריות כדתמרינן בפסחים (דף יז.):

בר מההוא דבטליה בטולי. פירוש הגריגו ארבעים סאה אפי' למחטין וצנוריות ובאדם לעולם בעיא מ' סאה למקוה ואמר

בפ' שתי מדות (שם דף פט.) מביא תני לוג וחולהו מחלה לחלות ורקיקין ומחלה לרבוכה והאיך מחלה דרבוכה אית בה כדי רביעית וטעות הוא ואינו כן דבהדיא אמרי' התם א"ל ר"א בן עזריה אפי' אתה דורש כל היום בשמן [ט] לא הייתי שומע לך אלא [א] רביעית שמן לג' מינין שבתודה חלת מלה ורקיק ורבוכה ואחד עשר יום שבין דם נדה לדם נדה כו': **נזיר רביעיות שמן לנזיר.** לרקיקי נזיר: **מצורע רביעיות מים למצורע.** כדתמר בתמ' שטורה (דף טז.): ושתו את הלפור האחת אל כלי חרס על מים חיים (ויקרא יד) ואמרי' כמה מים יהא נותן בו כדי שיהא דם לפור ניכר בהן וכמה רביעית: **כל משקין טמאין.** מצטרפין לטמא משקין אחרים כשיהא בהן רביעית ולפסול את הגוייה ברביעית כשאותה אותן בכדי אכילת פרס: **כל השופכין.** שטופכין אותן לרה"ר: **ופו ליבא והא איכא.** הא דתנן בתמ' ידיים נוטלין לידים [יח] מרביעית לאחד ואפי' לשנים ואע"ג דלית בהו כדי רביעית לשני הואיל ולראשון הוה ביה כדי שיעור נטילה: **בפלוגתא לא קמיירי.** דהא קמיפלגי עליה דרבי יוסי ואמרי לאחד ולא לשנים: **והאיכא פייני של חרס.** כלי גרוע של חרס שבו היה נותן עפר מקרקעית המשכן דכתיב [במדבר ה] ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן להשקות את הסוטה ובמסכת סוטה (דף טו.): קאי: **והאיכא הא דתנן.** בברכות (דף כה.): כמה מים נותן לתוך עביט של מימי רגלים כל שהוא: **ר' ואלי אומר רביעית.** והתם מפרש טעמא דמילתא: **והאיכא מקוה.** דתנן [מקואות פ"ג מ"ד] ר' אליעזר אומר רביעית מים שאובין פוסלין את המקוה [יט]: **דבטלוה רבנן.** ואמרו דפחות מג' לוגין לא פסלי. ליטנא אחרינא והאיכא מקוה דתנן במסכת מקואות (פ"ו מ"י) וחכמים אומרים אם מקבלת [כא] גובה האמבטי רביעית עד שלא [כב] יגיעו לאחיק כשר (ו) אם לאו פסול ובטלוה רבנן [שם] מפי המורה וקשיא לי היכא בטלוה רבנן וי"ל הא דקאמר בטלוה רבנן אהא סמיך דהא קתני עליה ר' אלעזר בר לדוק בפרקין [שם] כל המעורב למקוה אם מקבל האחיק כל שהוא כשר. ליטנא אחרינא והא איכא מקוה כדתנן [כג] שהשאיבה מטהרת ברביעית ברביעיה והמשכה שאם יש כאן כ' סאה ורביעית ממי גשמים הולך וממלא מן המעיין כ' סאין חסר רביעית וזורקן לפני אותו [כד] מקוה כדי שימשכו המים לתוך המקוה דהא יש בהן ארבעים סאה בר מההיא דבטלוה רבנן דהא קתני ריש"א שיש בה כ"א סאה ממי גשמים: ת"ק

ואינו דכתיב וטבל אותם ואת

מסורת הש"ס

(א) לעיל ג.: וש"נ, (ב) פסחים קח.; (ג) תוספות י: עירובין קל., (ד) כריתות יב.; (ה) חולין עב. סנהדרין ד. [לקמן מט: נג.], (ו) מעילה יח: וע"ש, (ז) שבת עג., (ח) גיטין מו: חולין קז. יומא פ"א מ"ח, (ט) סוטה עו.; (י) ברכות כה., (יא) [פסחים קח.]; (יב) [ל"ל מאדר מרחק מים עלמין] [ישעיה מוז], (מ) [ל"ל כדתניא תמורה יב:].

תורה אור השלם

1. וְעַל כָּל נֶפֶשׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא: ויקרא כא יא

נוסחת הריב"ן

(א) לגמרו לרביעית: (ב) דר' יוחנן: (ג) דמצטרפין: (ד) מיר כל לתמרן עד שיעתה רביעית יין ועוסה פסח ד' כוסות כו': (ה) על רובע רביעית שבו כדי רביעית ובין דדרי כו': (ו) רביעית דם: (ז) (ליה) ליתא בכ"י: (ח) וקאמר דמשמע: (ט) בשמן בתמן: (י) מי רביעית: (כ) (דאמר מקוה) ליתא בכ"י: (ל) (מקוה של) ליתא בכ"י: (מ) בגבים: (נ) (יגיעו) ליתא בכ"י: (ס) ובטלוה רבנן ואיכו ידע היכא אבל לדידן לא שמיע לן לא הלכה ולא פירושה ל"ש והא איכא מקוה דתנן שהשאיבה כו' והשאר ליתא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ושאר כל המשקין ברביעית וכל השופכין כל"ל ותיבת ושאר נמחק: (ב) רש"י ד"ה ור' שמעון דלית ליה לירוף אלא לפילו: (ג) ד"ה לר' יוחנן מרבי ליה נמי אוכלין: (ד) ד"ה ועל כל נפשות וכו' לאו דוקא נקט ליה דהכי הוא דהא בפלוגתא: (ה) ד"ה והאיכא וכו' המקוה הס"ד ואמ"כ מ"ה בר מההיא דבטלוה רבנן וכו' ליטנא אחרינא והאיכא מקוה דתנן במסכת מקואות בפרק כל המעורב למקוה וחכמים אומרים אם מקבלת האמבטי כל"ל ותיבת גגיה נמחק: (ו) בא"ד ואם לאו פסול וכו' ר"ש בר לדוק אומר אם מקבל האחיק כל שהוא פסול ליטנא אחרינא ר"ב פרק שני דמסכת מקואות מתחיל כל המעורב למקוה וע"ש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה ומש מיוחדא סימנא וכו' אלא רביעיות. תיבת רביעיות נמחק וכ"ב תני לוג כל"ל. ל"מ: ב) ד"ה דבטלוה רבנן וכו' לפני אותו מקוה. תיבת מקוה נמחק וכ"ב מקוה:

הגהות התוספות

1. ל"ל ואית ספרים. 2. ל"ל משמע דשרה. 3. תיבת לנפש נמחק. 4. ל"ל מים שדם.

מוסף רש"י

כל רביעיות שבתורה. כגון רביעית דם מן המת ורביעית שמן לאלת תודה ורביעית מים למצורע, ואלינא דרבנן דמשנה ראשונה דאזלי בדביעית אמרה, ובביעיא להו כרי עקיבא דאית ליה היתר מצטרף לאיסור באיסורי נזיר (ראמ"ה בשמו). אוכלין. אף באוכל היתר מצטרף לאיסור (שם). מידי אחרינא לא. משום דתנא דמשנה דאשונה לא אמר אלא חלות ורקיקין ורבוכה ואוכלין בכזית, הילכך אע"ג דבאמיה היתר מצטרף לאיסור לא אמרינן הכי באוכלין אלא אוכלין בכזית, ונגלא הכי לא איקרי מת עד שיהא בו שיעור מיתה (סנהדרין ד.). נפשות. משמע שתים, מת. דבר שמיתה בא על ידו דהיינו רביעית (חולין עב.). ושאר כל השופכים. מים קרוחים (שבת עו:). מרביעית. כלי מחזיק רביעית מלא מים, נוטלין לידים לאחד ואפילו לשנים. כיון דמעיקרא הוה שיעורא וקאמר משיורי טהרה, הכי מפרש בכל הכשר (גיטין טו:). היה מביא. הכהן, פיילי. כוס של מים, ונותן לתוכה חצי לוג מים מן הכיור. לכתיב (במדבר ה) מים קדושים, ואין קדושים אלא שנתקדשו בכלי, הכי תניא בספרי (סוטה טו:).

פי' הרא"ש

ור"ש דלית ליה צרוף כלל. דאמר כל שהוא למכות וא"צ שיעור: מאי דריש ביה. אינו נזיר עד שיזיר מכולן מתגלחת ומטומאה ומיין כדאמר לעיל (פ"ב) [פ"ק]: אמר ר' אלעזר כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מרביעית שבנזיר ואית ספרים דגרסי כל רביעית שבתורה. משום דבנזיר גופיה כל איסורי' מצטרף. ור' אלעזר משקין אין מידי אחרינא לא. משום דמשרת כתיב דמשמע דוקא שרה פתו ביין דהיינו היתר מצטרף עם משקין דאיסור אכל פת בהדי זג וחרצן לא מצטרף. ור' יוחנן לא מפליג דסבר גלי רחמנא בחד מאיסור נזיר וה"ה לכל שאר איסורי נזיר: עשר רביעיות הן. בעשרה מקומות נתנה תורה שיעור ברביעית: ה' סומקתא. כגון דם או יין: וה' חיוורתא כגון מים או שמן והיה נותן סימן להם. סומקתא נזיר ועושה פסח שהורו במקדש ומתו. נזיר רביעית יין לנזיר כמשנה ראשונה. שתה רביעית יין אל יורה: שתה רביעית יין ונכנס למקדש חייב דכתיב יין ושכר אל תשת בבאכם אל אהל מועד וסמיך ליה להבדיל ולהורות: מנין לרביעית דם הבא מב' מתים וכו'. דכתיב ועל כל נפשות מת. ב' נפשות ושיעור א' דהיינו רביעית שהוא שיעור חיות אדם שא"א לו לחיות בפחות מרביעית דם כדאי' פ"ב דשבת רביעית דם נתתי בכם: וה' חיוורתא. סימן חלת נזיר ומצורע שנפסלו בשבת. חלת רביעית שמן לחלה בחלות תודה היו ג' מיני מצה חלות רקיקים ורבוכה. והיתה טענה חצי לוג חציו לחלות ורקיקים וחציו לרבוכה. והיה חולק חצי לוג לב' רביעיות: רביעית שמן לנזיר. דנזיר לא היה מביא אלא חלות ורקיקים ולא רבוכה. מצורע רביעית מים למצורע דכתיב וטבל אותם ואת הצפור החיה בדם

כו א מיי' פ"ה מה"ג מזיכות הלכה ב סמג לאוין רמג:

כז ב מיי' פ"ז מהלכות ממן ומלה הלכה ט סמג עשין מא טוש"ע ח"מ סי' תעב סעיף ט:

כח ג מיי' פ"ל מהלכות ביאת מקדש הלכה ג סמג לאוין שם טוש"ע י"ד סי' רמב סעיף יג בהגה"ה [ובש"מ סי' ז סעיף ה]:

כט ד מיי' שם הל' ל סמג שם:

ל ה (מיי' פ"ב מהלכות טומאת מת הל' יב ופ"ד שם הלכה ח):

לא ו מיי' פי"ג מהלכות מעשה קרבנות הל' ג:

לב ז מיי' פ"ח מהל' מזיכות הלכה ח סמג עשין קפז:

לג ח מיי' פי"ל מה"ל טומאת צרעת הל' ח סמג עשין רלה לון:

לד ט מיי' פ"ח מהלכות אבות הטומאות הלכה יא ופ"ד מהלכות טומאת אוכלין הלכה ג:

לה י מיי' פי"ח מה"ל שבת הלכה כ:

לו כ מיי' פי"ח מה"ל מקואות הלכה ח סמג עשין כז טוש"ע ח"מ סי' קס סעיף יג:

לז ל מיי' פ"ג מהלכות סוטה הל' ט סמג עשין נד:

לח מ מיי' פ"ג מה"ל ק"ש הלכה י סמג עשין יח טוש"ע ח"מ [סי' עז סעי' ח] וסי' פז סעיף ח:

ואינו חייב אלא עד שיאכל מן הענבים כזית וכו׳: תנא קמא [6]לא מדמי להון לכל איסורי נזיר לשתיה ורבי עקיבא כיון דכתיב [1]וענבים לחים ויבשים לא יאכל מה אכילה כזית אף כל איסורין כזית: [וחייב על היין בפני עצמו כו׳]: תנו רבנן וענבים לחים ויבשים לא יאכל לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה מה כאן שהוא מין אחד והן שני שמות וחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו אף כל שהוא מין אחד והן שני שמות חייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו לאיתויי חמרא חדתא ועינבי [2]אמר אביי אכל חרצן לוקה שתים אכל זג לוקה שתים אכל חרצן וזג לוקה שלש רבא אמר [8]אינו לוקה אלא אחת [3]בשאינו לוקה אלאו שבכללות מתיב רב פפא ר״א אומר [7][3]נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת [4]אמרו לו אל תשת׳ אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואח׳ [5]אכל ענבים לחים ויבשים חרצנים וזגים וסחט אשכול של ענבים ושתה לוקה חמש אי הכי לילקי שש אחת על [2]מכל אשר יעשה [9][4]תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר [1]שייר [3]לא יחל דברו אי משום האי לאו שיורא הוא כי קתני מידי דלא איתיה בדוכתא׳ אחריתי לא יחל דברו איתיה בנדרי׳ [10]א״ל רבינא מפרזקיא לרב אשי והא שייר דבין הביניים אלא אמר רב פפא לא תניא מידי חמש והא

אותביה

ואמר רבי דמ״מ רביעית דמעיין לא בטלוה ויכול להטביל מחטין במעיין אפי׳ כל שהוא דתנן (מ״כ פ׳ שמיני) מקוה במ׳ סאה ומעיין בכל שהוא ומדקתני מקוה במ׳ סאה על כרחך בתר דבטלוה לאי קודש לכן גם המקוה טהור ברביעית אלא בתר ביטול קאמר וקאמר במעיין כל שהוא ולכא למימר דקודש ביטול איירי ובאדם דהא מקוה בעינן מ׳ סאה [מ״כ] גם המעיין לא מטהר אדם בכל שהוא דבעינן מים שכל גופו יתכסה בהן וה״ג אמר בפרק בתרא דחגיגה (דף כב.) דהא ארבע חלחולי מחלחלא ובעינן ארבעים סאה אלמא דמעיין בעינן מ׳ סאה ולכל הפחות באדם איירי ואין לתמוה [אי לא] בטלו רביעית דמעיין לתנייה דאיכא[1] דה״ה בפחות מרביעית סגי במעיין(ה): (ט)**ואינו חייב עד שיאכל מן הענבים כזית.** וה״ה בשתיה והיינו כמשנה אחרונה וכר״ע דבסמוך: משנה ראשונה עד שישתה רביעית יין. פירוש וה״ה לאכילה ברביעית ושתיה בכזית כילד משערין מביאין זית לגורי ושוקעו בכוס מלא יין [והיין שיולא ממנו] אם שותה כיולא בו היינו כזית ואכילה[2] משערינן דכמו שאכל מן הענבים נותנין בכוס מלא יין אם יולא מן היין רביעית הרי אכל כרביעית וקשה לר״ת [ענ] פירוש [זה] דאין דרך המנה בשום מקום להקדים משנה אחרונה למשנה ראשונ׳ בסדר ועוד קשה דמתחילה נקט כזית דהיינו משנה אחרונה כר״ע ומפסיק בה במשנה ראשונה ושוב חוזר לומר דברי ר״ע שהוא כמשנה [אחרונה] וע״ק דלפי [זה] היה לו לשנות במשנה ראשונה עד שיאכל רביעית כיון דבאכילה פליגי[3] דלשנא[4] דמתניתין משמע דבאכילה לא פליגי וע״ק דכי היכי דבעי הש״ס טעמא לדברי ר׳ עקיבא שמביא פסוק בגמרא שמדמה שתיה לאכילה היה לו ליתן טעם למשנה ראשונה אמאי מדמי (שתיה לאכילה) אכילה לשתיה לכ״ע דת״ת דמתני׳ דקתני בריש׳ עד שיאכל מן הענבים כזית היינו אליבא ג[1] [דכ״ע] דבאכילה כ״ע מודו דבכזית ולא פליגי אלא בשתיה דמשנה ראשונה עד שישתה רביעית כדרך כל שתיה ד[1] [בכריתות בפ׳ אמרו לו] (דף יב:) [מ״מ] שתיה לא גמר מיניה [דאכילה] ומנלן שתיה ברביעית: ור״ע כיון דכתיב ענבים לחים ויבשים לא יאכל מה אכילה בכזית אף כל איסורים כזית. מועבדים[5] וי״ו קדרים: אף כל איסורי נזיר בכזית. דהיינו שתיה דכתיב לעיל מיניה וכל משרת ענבים לא ישתה והשתה וי״ו דועבדים מוסף על דלעיל דכי היכי דענבים בכזית הכי נמי שתיה הכתוב לעיל בכזית ולפירוש קמא גרסינן בגמרא ת״ק מדמי כל איסורי דנזיר לשתיה דתנא עד שישתה רביעית ור״ע [מדמה] ה[1] כל איסורי נזיר לאכילה פירוש ויליף שתיה מאכילה כדפרישית: **ועל** זה בעצמו. לחים ויבשים קרא ימירא הוא ולכתוב[6] ענבים ו[1] והוי לחים ויבשים בשמע׳: אלא לחייב על זה בעצמו. שאם אכל ענבים לחים ויבשים בהתראה אחת שהתרו אל תאכל ענבים לוקה שתים ואפי׳ הן מין אחד וטעם [אחד] כיון שהם שני שמות: **ה״ג** בגמרא ומכאן אתה דן לכל איסורי נזיר ו[1] **חמרא חדתי ועינבי.** אע״פ שטעמם שוה הואיל שהוא שני שמות לוקה שתים וא״ת תיפוק ליה דחמרא חדתי וענבי כתיב בהדיא בקרא בתרי לאוין דכתיב מיין ושכר יזיר [ומתרגמינן] מחמר [חדתא] ועתיק וענבים כתיב וי״ל דאי מיזיר ה״א חדתא כגון ה[1] [מרבעה] יום דאחר שלשה ימים שבגר אין טעמו כטעם ענבים אבל יין [חדש] ממש אימא לא מחייב אלא חדא קמ״ל: **חרצן** לוקה שתים. משום חרצן לא יאכל ומשום מכל אשר יעשה מגפן היין: **אין** לוקין על **לאו** שבכללות. דמכל אשר יעשה מגפן כל מילי משמע ואינו מפרש שום דבר: **אמרו** לו **אל תשתה.** שהתרו בו על כל פעם ופעם שהיה רוצה לשתות: **אכל** ענבים לחים ויבשים וחרצנים וזגין. כלומר כזית מכל אחד וגם בסחט[7] אשכול ענבים ושותה לוקה ה׳ משום כזית ענבים לחים וכזית יבשים וכזית זגין וכזית חרצנים ומשום שותה יין: **ולילקי** שש מכל **אשר** וגו׳. וא״ת ולחשוב נמי התנא שכר וחומץ [9] וי״ל דהא לאו [8] שיורא הוא אלא[8] משייר מיניה אבל בהנך דחשיב התנא יש לומנות כל המלקיות שבהם: **שייר בל** יחל. דלילקי נמי משום בל יחל: לאו שיורא[9] כי קתני מילתא דליתא בשאר איסורין אלא בנזיר אבל בל יחל אומר בשאר נדרים נמי. וא״ת וכי נאמר כן כדי להקשות לאביי וי״ל דקאמר הכי משום דלא נרבא מאי שייר דהאי שייר דשייר בל יחל אומר הגמ׳ כן[10] דומיא[11] דהכי מפרש ר״י בפ״ק דב״ק (דף טו.) גבי אי משום חצי כופר לאו שיורא הוא: **והא** שייר בין הבינים. [9] קושיא הוא למ״ד דלא יחל לא הוי שיור אמאי שייר בין הביניים וא״ת התינח לפי׳ ר״ת דפירש [לעיל דף לה.] דתנא[12] באכילה דקתני ואכל ענבים בין גדולים בין קטנים משמע ושייר ב[1] [לאשכול] קטנים שלא מנאן הלכך פריך שפיר אלא לפירוש שני שפירש לעיל דהביניים היינו [גוף] הענבים הרי דתנא לא שייר כלום דקתני לוקה ה׳ היינו[13] משום ענבים לאו אחד וי״ל דגם לאותו פי׳ שייר לאו דידיה דלאו דחיוב ענבים היינו כשאוכלן שלמים כדרך שאוכלים ענבים אבל מלקט האוכל שביני ובינו שאין דרך לאכול כן זהו לאו אחר של בין הביניים והתנא שיירו ואף על פי שמלשון התנא נמי משמע משנה[14] ואכל את הביניים דרך ליקוט דאוכל ענבים משמע בכל ענין אפילו בליקוט אפילו הכי לאו דידיה שייר דאלא״כ לילקי שש: **לא** תני מידי ה׳. בלשון הברייתא ליכא ה׳ אלא לוקה סתם ומוכל לפרש שש: והא

מ״ר ד״ע ומתק. וג״ב דר״ע. מ״מ: ד] **בא״ד** כדרך כל שתיה אלא״ג דבאכילה בכזית כדאמרינן בפ׳ כל שעה דף לב ודף מא כל״ל. מ״מ: ה] **בא״ד** ור״ע מדמה לכל וכו׳ כל״ל: ו] ד״ה ועל זה וכו׳ ולכתוב ענבים והוי. מיהא הוי ממתק וג״ב וכן. מ״מ: ז] ד״ה ה״ג בגמרא וכו׳ איסורי מיר. ג״ב כאן הס״ל ואח״כ מה״ד ממרא חדתא ועינבי: ח] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון מרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: ט] ד״ה וללקי שש וכו׳ ול״ל דהא לאו קושיא הוא דלא חשיב הכל אלא משייר כל״ל. מ״מ: י] ד״ה והא שייר דבין הביניים. ר״ת דפירש דלא יחל לא הוי שיור אלא״ג דבאכילה בכזית כדאמרינן בפ׳ כל שעה דף לב ודף מא כל״ל. מ״מ: יא] **בא״ד** ור״ע מדמה לכל וכו׳ ומה אכילה בכזית הכי נמי שתיה בכזית ולא כדאמרינן בפ׳ כל שעה דף לב ודף מא ומתא״ר כר׳ עקיבא דסיפא: יב] ד״ה ה״ג בגמרא וכו׳ איסורי מיר. ג״ב כאן הס״ל ואח״כ מה״ד ממרא חדתא ועינבי: יג] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון מרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: יד] ד״ה וללקי שש וכו׳ ול״ל דהא לאו קושיא הוא דלא חשיב הכל אלא משייר כל״ל. מ״מ: טו] ד״ה והא שייר דבין הביניים. ר״ת דפירש דלא יחל לא הוי שיור אלא״ג דבאכילה בכזית כדאמרינן בפ׳ כל שעה דף לב ודף מא כל״ל. מ״מ: טז] ד״ה ה״ג בגמרא וכו׳ איסורי מיר. ג״ב כאן הס״ל ואח״כ מה״ד ממרא חדתא ועינבי: יח] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון מרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: יט] ד״ה וללקי שש וכו׳ ול״ל דהא לאו קושיא הוא דלא חשיב הכל אלא משייר כל״ל. מ״מ: כ] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: כא] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: כב] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: כג] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: כד] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: כה] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: כו] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: כז] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: כח] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: כט] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: ל] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: לא] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: לב] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: לג] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: לד] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: לה] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: לו] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: לז] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: לח] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: לט] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: מ] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: מא] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: מב] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: מג] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: מד] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: מה] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: מו] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: מז] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: מח] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: מט] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: נ] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: נא] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: נב] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: נג] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: נד] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: נה] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: נו] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: נז] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: נח] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: נט] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: ס] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: סא] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: סב] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: סג] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: סד] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: סה] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: סו] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: סז] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג׳ ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל״ו ועי׳ ברכות דף כז ובנדה ד׳ ח ובסנהדרין דף ע ודו״ק. מ״מ: סח] **בא״ד** ה״ה לאכילה כגון דמרבעה יום וכו׳ חדש ממש. מן מיהא מרבעה עד ממש ממתק וג״ב מוך מ׳ יום ואחר ג׳ יום שבגר (ס״א שכבר) אין בעצמו כטעם ענבים אל

אותביה חמש ומאחר דלא תניא חמש מ"ט אותביה אמר רב פפא אנא סברי לאו גמרא היא בידיה והדר ביה ולא ידענא דגמרא היא בידיה ולא הדר ביה: רבי אלעזר בן עזריה אומר כו': אמר רב יוסף כמאן מתרגמינן מפורצנין ועד עיצורין כר' יוסי: מתני' סתם נזירות ל' יום [2]גילח או שגילחוהו לסטים סותר ל' יום [3]נזיר שגילח בין בזוג בין בתער או שסיפסף כל שהוא חייב: גמ' איבעיא להו האי [4] מזיא מלתחת רבי או מלעיל למאי נפקא מינה לנזיר שגילחוהו ליסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אי אמרת מלתחת רבי נזירות הא שקליה אלא אי אמרת מלעיל רבי מאי דאקדיש הא קאים ת"ש מהא אינבא חיה דקאים בעיקבא דבינתא ואי סלקא דעתך מלתחת רבי ברישא דבינתא בעי למיקם לעולם מלתחת רבי ואגב חיותא נחית ואזיל אינבא ת"ש אינבא מתה ברישא דבינתא ואי סלקא דעתך מלעיל רבי בעיקבא דבינתא בעי למיקם התם נמי משום דלית בה חילא שרוגי שריגא ואזיל תא שמע מבלורית דכושיים דבתר דמגדלין לה רפיא מלתחת התם נמי איידי דקמטא היא משיכבא דרפיא תא שמע מסקרתא דרפי עמרא מלתחת [5]ותניא ותו כד צבעי סביא דיקנהון חוורן

והא אותביה חמש ומאחר דלא תניא מ"ט אותביה. כלומר והלא רב פפא עצמו היה מקשה מיניה לאביי ואי תנא לא תני ה' מ"ט אותביה הוא: **א"ר פפא אנא סברי לאו גמרא הוה בידיה.** לכך בדיתי מלבי והוספתי על לשון הברייתא חמש ולהקשות לאביי לראות אם מדעתו אמרה למימרא דידיה דאם בקל יחזור מדבריו ולא ידחוק לתרץ הברייתא לדבריו ולא ידענא דגמרא הוה בידיה ואותביו; ולא הדר ביה ולכך בחנתי דגמרא הוה בידיה: **ולא ידענא דגמרא היא בידיה.** ולא הדר ביה: רבי אלעזר בן עזריה אומר כו': אמר רב יוסף כמאן מתרגמינן מפורצנין ועד עיצורין כר' יוסי: **מתני' סתם נזירות ל' יום.** גילח או שגילחוהו לסטים סותר ל' יום. נזיר שגילח בין בזוג בין בתער או שסיפסף כל שהוא חייב: **גמ' איבעיא להו האי** מזיא מלתחת רבי או מלעיל למאי נפקא מינה לנזיר שגילחוהו ליסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אי אמרת מלתחת רבי נזירות הא שקליה אלא אי אמרת מלעיל רבי מאי דאקדיש הא קאים ת"ש מהא אינבא חיה דקאים בעיקבא דבינתא ואי סלקא דעתך מלתחת רבי ברישא דבינתא בעי למיקם לעולם מלתחת רבי ואגב חיותא נחית ואזיל אינבא ת"ש אינבא מתה ברישא דבינתא ואי סלקא דעתך מלעיל רבי בעיקבא דבינתא בעי למיקם התם נמי משום דלית בה חילא שרוגי שריגא ואזיל תא שמע מבלורית דכושיים דבתר דמגדלין לה רפיא מלתחת התם נמי איידי דקמטא היא משיכבא דרפיא תא שמע מסקרתא דרפי עמרא מלתחת [5]ותניא ותו כד צבעי סביא דיקנהון חוורן עיקבי

נזיר שגילח בין [1] במספריים: **או שסיפסף.** פירוש תלש: **כל שהוא.** אפי' שער אחד לוקה עליו מייריי[3] שעוקר השער מעיקרו ומשמיתו מן השורש כעין תער לוקה מקרא דתער לא יעבור על ראשו דמרבינן בגמרא שאר המעבירין: **שער מלתחת רבי.** משרשו מעיקרו[4] הוא מגביה וגדל מה[5] שהשער גדל מתמר ועולה הסמוך לראש אחר ימים יהיה בראוק: **או מלעיל רבי.** מראש השער הולך וגדל אבל סמוך לראש אין [זז] ממקומו: **ושיירן בו כדי לכוף ראשו לעיקרו.** בכל שער ושער [שיעורא] בעלמא הוא ובסמוך אמר ה[6] שבו[6] ליגדל השער בז' ימים ובכך יש חשיבות שער: **ואי אמרת מלתחת רבי נזירותו הא שקליה.** כלומר השיער שהקדיש ביום נזרו זה נטלו וגלחו וזה ששיירו בו כדי לכוף אין זה משער שהיה לו משעת קבלת נזרו אלא נמה בו אחר כן וסותר אחרי שלא נשתייר מאותו שער שהיה בקבלת נזרו ואי אמרת מלעיל רבי מאי דאקדיש קאי דאותו ששיירו ואי מאותו שיער שהקדיש ובכך הוי שיעור חשוב ואינו סותר כלום: **ת"ש מהאי אינבא.** פירוש ביצי כיניס: דקאי בעיקבא. פירוש בעיקר השיער סמוך לראש ולא תלש משם בגידול שער ש"מ דמלעיל רבי ומש"ה השער שסמוך לראש דקאי קאי. דאי מלתחת רבי ברישא דבינתא בעי למיקם האינבא [7] והשער הולך וגדל מעיקרו ולמעלה: **אגב** חיותא נחת ואזיל. אינבא הוא יורד[7] למטה כשהשער גדל מלמעלה[8] מרוש הראש: **ברישא דבינתא.** לאו[9] ברישא אלא ברחוק מן הראש קאמר: **ואי ס"ד מלעיל רבי בעיקרא דבינתא בעי למיקם** [במקום] שעמדה כשהיתה חיה שהרי שם מתה: **התם** נמי משום דלית בה חילא. כלומר כזו שהרי מתה שמטה ואזלה [7] מחוברת[10] ויורדת לראש השער שהוא תלוי למטה לגד האדרן ואין לה כח להאחז למעלה לגד הראש: **ת"ש מבלורית של כושיים**[11] שמניחים בלוריות [בראשיהם] נשם ע"ז ובשער אין[12] מגלחין כל סביב ראשו ומה שהיו מניחין הן גילו[13] אותה בקליעה סמוך[14] לראש ואינו[15] מהודק כבראשונה ואי מלעיל רבי אמאי[16] אלא ואי מלתחת רבי ונדחית הקליעה לפניה והלאה מן הראש ונמצא כי בשער שסמוך לראש אינו קלוע ולכך הוי כפרוש[17] ומשני איידי דקמטא היא משיכבא רפיא ממה שהוא שוכב עליה נוטעת ממקומה ונרפית סמוך לראש: עיקבי

מסורת הש"ס

א) לעיל ה. מדרים ד: תענית י. סנהדרין כב: מ"ק יט:, ב) [ל"ל ומתן], ג) [לי. רש"ם], ד) בכורות מח:, ה) נ"ל בכ',

נוסחת הריב"ן

א) שסותו מהם משקה: ב) וכגון שלומא ויולא מן הראש וגדל מלמטה בגד הראש מלמעלה עד סופו הס"ד: ג) ומתגדל מלמעלה למטה ממקום שסופו עכשיו לעת גמר גידולו מתחיל לגדל ומתגדל עד עיקר הראש הס"ד: ד) וסותר כל: ה) דהאי: ו) ליגדייי"ש: ז) (ערוך נפיק) ליתא בכ"י: ח) דבריאה: ט) לאגב: י) מהאי: כ) לעולם קיימא: ל) בעיקבא: מ) הגדיל: נ) בעיקבא כו' השתא בעיקבא: מ) הגדיל:

הגהות הב"ח

(א) גמ' איבעיא להו האי (מזיא) תז"מ וכ"ב מדברי רש"י משמע דגרס בינתא: (ב) רש"י ד"ה או מלעיל וכו' מאיליו ועיקרו כל"ל ותיבת ומתגדל נמחק: (ג) ד"ה למאי כ"מ וכו' הלכך מאי דאקדיש: (ד) ד"ה רפיא מלתחת וכו' ומשום הכי מרפו לתמי שערי מלתחת דלא מקלעי: (ה) ד"ה לעולם וכו' דקמטא היא שמהדק בלורית ודוחק מעצמו למטה הגדל מחמת ששוכב עליה ומשיכבא כל"ל והד"ק: (ו) ד"ה מסקרתא וכו' עד השתא בעינא לפרושי וכו' במידי דתניא אבל השתא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה מתרגמינן מפורצנים. תיבת מתרגמינן נמחק וכ"ב מתרגמינן: ב) ד"ה סתם מזירות וכו' שלשים יום דטעמא וכו' משום דצעינן כדי מזירות בשעת תגלחת של מצוה שיהא כל"ל. ת"מ: ג) בא"ד ושם גלמוהו וכו' ואין גידול שער סותר ל' לרבנן. מן ואין עד לרבנן נמחק. וכ"ב בגידול שער סותר לכ"ע מדרבנן. כל"ל ת"מ. ויעוש"ה: ד) ד"ה מזיר שגלח בין בזוג מספריים וכו' כל"ל: ה) ד"ה ושיירו וכו' ובסמוך אמר שבו. תיבת שבו נמחק. וכ"ב שיעור: ו) ד"ה ת"ש וכו' בעי למיקם האינבא השער כל"ל: ז) ד"ה התם וכו' שמטה ואזלה מחוברת. תיבת מחוברת נמחק. וכ"ב מעיקרא:

לעזי רש"י

לינטרי"ש ביצי-כינים.

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ג מהל' מזיכות הלכה ח סמג לאוין רמג:

מד ב מיי' שם פ"ו הלכה ח:

מה ג מיי' שם פ"ה הלכה יח:

הגהות התוספות

1. ל"ל אף. 2. בס"א ק'. 3. ל"ל ומייריי. 4. ל"ל ומעיקרו. 5. ל"ל וכל מה. 6. ל"ל שזה גידול. 7. ל"ל היא יורדת. 8. ל"ל למעלה. 9. ל"ל לאו דוקא. 10. ל"ל מחיזורה. 11. בס"א מיתה גויס בין בגמ' בין ברש"י בין בתוס' וה"ה בפי' הרא"ש ז"ל לפניו. 12. ל"ל והשער בן. 13. ל"ל גוללין. 14. ל"ל וסמוך. 15. ל"ל מינו. 16. ל"ל אמאי רפיא. 17. ל"ל רפוי.

פי' הרא"ש

והא אותביה רב פפא ה'. רב פפא הקשה מהך ברייתא לאביי ואי איתא ללקי שש ואי לא תנא תנא מנינא א"כ מאי אותביה ומשני דרב פפא הגיה ה' בברייתא כדי לידע אי אביי גמרא גמיר לה או מסברא אמרה ניהלה. דאי מסברא הוה אמר ניהלה כשהקשה לו מן הברייתא הוה הדר ביה: הזגים אילו הפנימיים. הגרעינים ר' יוסי היה נותן סימן כדי שלא תטעה זוג של בחמה דהחיצון קרוי זוג: סתם נזירות ל' יום. כבר תנינא לעיל ולא תני הכא אלא אגב דבעי למתני סיפא גילח או שגלחוהו לסטים סותר ל' יום. פי' סותר עד שיהיה לו גידול שער של ל' יום ביום תגלחת של מצוה כגון אם גלחוהו ביום מלאת [צריך למנות] ל' יום פעם אחרת ואם גלחוהו לאחר ח' מונה מקצת כאותן ימים ח' ומשלים עליהם נזירותו כדי שיהיה לו גידול שער של ל' יום ביום תגלחת של מצוה: ר"א בר יוסי ס"ל מדתקני ב' חרצנים וזגים. אלמא לב' חרצנים יש לה זג אחד. מפורצני' ועד עיצורין. משמע דזג (הוה) הוא החיצון שעוצרין אותו להוציא ממנו יין: האי ביניתיה. פי' שער מלתחת רבי מתחתיתו דהיינו מקום חבורו ממש הוא עולה וגדל: או מלעיל. היינו מצד החיצון. וקרי ליה מלעיל לפי שהוא זקוף למעלה כשהשער קטן: ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו בכל שער ושער והיינו שיעור חשוב בשער כדאמרינן בשמעתין שכך דרכו להיות גדול בתוך ז' ימים: אי אמרת מלתחת רבי הרי לא שייר בו כדי לכוף ראשו לעיקרו משער שהיה בו בשעת קבלת נזרו וצריך לסתור: אלא א"א מלעיל רבי מאי דאקדיש הא קאי ונשאר בו שיעור חשוב משער שהיה בו בשעת קבלת נזרו ואינו צריך לסתור: ת"ש מאינבא חיה. לנשט בלע"ז דקאי בעיקר דביניתא תדיר הם נמצאים בשער סמוך לראש כי שם היא גדלה ואינה זזה משם: ואי ס"ד מלתחת רבי ברישא דביניתא בעי למיקם. לפי גדול השער היה לו להתרחק מן הראש עד שלבסוף תמצא בסוף השער אלא ודאי מלעיל רבי הלכך אינה זזה ממקומה: ומשני דלעולם מלתחת רבי אלא דאגב חיותה נחית ואזיל ומתקרבת תמיד אצל הראש להתקיים מזיעת האדם ולחותו: ת"ש מאינבא מתה שנמצאת בסוף השער. אלמא מלתחת רבי. ולכך היא מתרחקת מן הראש כפי גידול שער. דאי מלעיל רבי לא תזוז ממקומה ותמצא תמיד אצל הראש: ומשני לעולם מלעיל רבי ומשום דלית בה חיותה (משתרש) ויורדת למטה. ת"ש מבלורית של גויים שמגדילים בלורית לשם עבודת כוכבים. וכשהם מסתפרים מגלחים סביב ראשם ומה שהם מניחים עושים אותם כמין קליעה ובסוף הקליעה כלפי הראש עושים קשר כדי להיות הקליעה קיימא וכשהם גדלים והולכים רפה הקשר סמוך לשער ואינו מהודק כבתחילה: ומשני איידי דקמטא משכבא. ע"י השכבה ששוכב עליו נקמט והולך ורפה: ת"ש מסקרתא דרפי עמרא מלתחת. סקרתא. מין צבע אדום שצבען בהן בהמות ובמקום הצבע מתרפה הצמר אצל הגוף הבמה. ואח"כ מתרפה הצמר אצל מקום עיקרו ואי מלעיל רבי אמאי מתרפה: ומסביא דצבעין דקניהון. יש זקנים צובעין זקניהם שחורים כדי שיהיו נראים כבחורים. וחיוורין עיקרי נימהון וכשהשער גדל נראים

שלשה מינין פרק ששי נזיר

מו א מיי׳ פ״ו מהל׳ מזירות הלכה ז ופ״ה שם הלכה יא:
מז ב מיי׳ פ״ה מהלכות מזירות הל׳ יא סמג לאוין רמג:
מח ג מיי׳ פרק ח שם הלכה ו:

נוסחת הריב״ן

ז) עיקר דיקניהון: ב) דלקדיש הס״ד: ג) ל׳ יוס: ד) שאתך ראש השער כל שהוא ומשמע ספסף כמו סוף: ה) ישיבו: ו) (לגמרא) ליתא בכ״י: ז) כל בשרו כלעגת מה שאין כן בנזיר:

מוסף רש״י

מירט. סיכה הממרטת את השער ושוקרתו מגידולו (מאירי בשמו).

פי׳ הרא״ש

עיקרי זקניהן לבנים ש״מ מלתחת רבי: ולסתור דהא סל״ד מלתחת רבי. כלומר דהא ק״ל מלתחת רבי דכך עלתה המסקנא: כל אחר מלאת ז׳ סותר. לאו דוקא סותר אלא צריך להמתין עד שיזו עליו ג׳ וז׳: אף תגלחת טהרה ז׳. אם גלחוהו לסטים לאחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו משהא תגלחתו ז׳ ימים: וקים להו לרבנן דכל ז׳ ימין אתיא מזיא לכוף ראשו לעיקרו כי גלחוהו אחר מלאת נמי כיון ששיירו בו לכוף אינו סותר אבל לרבנן דאם נטמא אחר מלאת סותר ל׳ יום כדאיתא לעיל פ״ג. א״כ בתגלחת דלאחר מלאת נמי אי הוה יליף מטומאה דאחר מלאת הוה בעי ל׳ יום. הלכך אוקמה כר׳ אליעזר. נזיר שגלח בין בזוג בין בתער או שסיפסף בידו (שפסוף) והשיר שערות חייב כדפ׳ בגמ׳ לא יעבור לרבות כל המעבירים: תלש מרט שפסף. תלש ביד מירט בסם שפסוף ביד והעביר השער. ת״ל קדוש יהיה גדל פרע שעבר על מצות עשה שצוה הכתוב לגדל שער ולא להעבירו: למימרא דכי גילח ליה בתער קאים עליה בעשה ולא תעשה. אבל בשאר נטילת שער אפי׳ עשה אין בו. ומתני׳ דמחייבה מלקות לכל המעבירים דלא [כחד] מהני תנאי דלר׳ יאשיה עשה הוא דאיכא בשאר מעבירים ולר׳ יונתן אפי׳ עשה ליכא. א״נ כבעין תער מודו דלקי בכל המעבירין והכא פליגי כששייר מן השער קצת ואין בהם כדי לכוף ראשו לעיקרו: מה ת״ל תער לכתוב לא יעבור שער ראשו: ללמדו ממצורע א״א. ולקמן מפרש מהיכן קים לן תער במצורע:

מסורת הש״ס

ח) [נ״ל נט: לקמן מז. סב.:], ט) שייך לע״ל, ג) [במדבר ון], ד) גי׳ ח״מ כל [וכ״ה בכ״י], ה) שייך לדף מ.,

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי נִדֶּר נִזְרוֹ תֵּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ לגגלחת המחרוזה שהיא בתער דללמדו: (ב) רש״י ד״ה והכתיב וכו׳ קדוש יהיה למימרא כל״ל והל״ל: (ג) ד״ה מלגח וכו׳ לרבות שאר כל המעבירין: (ד) ד״ה לפי וכו׳ וגילח את ראש מזו כל״ל ותיבת שער נמחק: (ה) ד״ה דללמדו וכו׳ מה שאין כן בנזיר:

גליון הש״ם

גמ׳ אין לי אלא תער. עיין סוטה דף טז ע״א:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תוד״ה עיקבי וכו׳ אין סוף האמר הלגוע. תיבת הלגוע נמחק וכ״כ הסמוך לנהמה. מ״מ: ב) ד״ה וקים להו וכו׳ אלא כדי לכוף לכך כל״ל: ד) בא״ד דמוך מלאת סותר שלשים כל״ל: ה) בא״ד אבל לרבנן ולאי כיון דנטמא סותרת כל״ל וכ״ב עי׳ מ״מ: ו) בא״ד הוו יליפינן כל מגלחת דטומאה. תיבת דטומאה נמחק וכ״כ דטהרה: ז) בא״ד וכגון שגלחוהו ביום ל״ב או ל״ג אמרו. מן תיבת ביום עד לכוף נמחק. וכ״כ ב׳ יומים או ג׳ יומים אחר מלאת דמודו רבנן כל״ל. מ״מ: ח) בא״ד ושמע י״ל דמודו כעין. תיבות דמודו כעין נמחקו וכ״כ דמיירי כאן כל״ל: ט) בא״ד אבל לרבנן דאמרי דמגלחת לא מעכבא כל״ל: י) ד״ה והכתיב וכו׳ מיהא איכא בשאר מעבירין כל״ל: כ) ד״ה ומאחר וכו׳ אפי׳ שאר מעבירין. כאן הס״ד ומאח״כ מה״ד מה מ״ל תער: ל) בא״ד לאשמועי׳ כעין תער לרבות. תיבת לרבות נמחק. וכ״כ וי״ל דא״כ לכתוב משמיע כל״ל. ועי׳ מ״מ ודו״ק: מ) ד״ה שאין וכו׳ שכתוב מירומו דהא איהו. תיבת איהו נמחק וכ״כ אפילו:

הגהות התוספות

1. כ״ל כלומר סתירה. 2. כ״ל לא בעינן בשעת תגלחתו כו׳. 3. כ״ל דילפינן. 4. תיבת סתם נמחק. 5. כ״ל דתגלחת. 6. כ״ל מטומאה. 7. כ״ל בתם. 8. כ״ל אא״כ. 9. כ״ל דמודו כאן אחר כו׳. 10. כ״ל אם. 11. כ״ל ז׳. 12. כ״ל כדי לחזור ולגלח. 13. כ״ל מיהו לשנה. 14. כ״ל בתיקון

עיקבי נימהון. זקנם הסמוך לסנטר נראה לבן אלמא מלתחת רבי וה״ה דמסקרתא נמי הוה מלי לאוכוחי הכי דכשגדל הלמר אין סוף הלמר א) הלגוע בבהמה לבוע: **לסתור.** הא ס״ד מלתחת רבי פירוש דהא הוכחנו דמלתחת רבי וא״כ לא נשאר משער שהיה בו משעת קבלת נזירות כדי לכוף ראשו לעיקרו אלא ס״מ מלעיל רבי ואותו שנשאר היינו אותו דמעיקרא: **בגון** שגלחוהו אחר מלאת. ביוס ל׳: ומני ר׳ אליעזר היא דאמר כל אחר מלאת ז׳ סותר. אם נטמא עד שיזה ג׳ וז׳ וכן אם גלחוהו ביום ל׳ סותר ז׳ אלא יכול לגלח תגלחת מזרו עד אחר ז׳: **ומ״ט** דר״א. קאי ב) [אלעיל] כלומר מ״ט אמרת לר׳ אליעזר כי גלחוהו אחר מלאת דסגי בז׳ והא אין גידול שיער פחות משלשים יום: **יליף תגלחת טהרה.** סתירה [1] שהיא ע״י תגלחת שהיא טהורה מסתירה הבאה ע״י טומאה מה תגלחת כי נטמא ביום ל׳ ממתין ז׳ [ותו לא]: כך תגלחת טהרה כשגלחוהו ולא שיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו ז׳ ותו לא: **וקים** להו לרבנן דכל ז׳ אין השערות גדילין אלא כדי לכוף ג) אינו סותר כלום דבגידול של סתירת ז׳ אינו גידול כי אם כדי לכוף א״כ לא בעינן ז׳ לתגלחתו [2] שיהיה בשער ראשו אלא כדי לכוף ואם גלחוהו אחר מלאת נמי ושיירו בו כדי לכוף אינו סותר אבל ולאי תגלחת דתוך מלאת סותר ד) כדלקמן מטעם גידול שער אבל כשגלחוהו אחר מלאת כיון שהיה לפנינו גידול שער ביום שלשים הראוי לתגלחת כדאמרן מדאורייתא דיו בכך ומיהו ז׳ יש לו להמתין וילפינן [3] מתגלחת טומאה ואע״ג דלא דמי לגמרי דהתם צריך להמתין ז׳ כדי להביא קרבנותיו בטהרה מ״מ שוו חכמים סתם [4] סתירה לתגלחת [5] דאחר מלאת לסתירת טומאה אבל לרבנן ולאי כיון ה) [דאם] נטמא [לאחר מלאת] סותר ל׳ יום כדאמרינן בפ״ג (דף טז.) ה״נ הוו ילפי׳ כל תגלחת ו) (דטומאה) [6] דלאחר מלאת לסתירת ל׳ כמו בטומאה דבעינן בשעת תגלחת גידול שער של ל׳ יום כי גלחוהו נמי אחר מלאת יהיה סותר ל׳ יום ולא הוה סגי כמו [7] ששיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו כ״א [8] שיירו בו מה שראוי ליגדל בל׳ יום ולכך אוקמי׳ דוקא כר׳ אליעזר אבל ולאי כרבנן נמי מצי לאוקמי וכגון שגלחוהו ז) [ביום ל״ב או ל״ג] אמרו רבנן לר״א דנטמא ביום ל״ב דאינו סותר אלא ז׳ כדפ״ל ושמע י״ל ח) דמודו כעין [9] אחר מלאת שהביא קרבנו [דאינו סותר כלום] ודוקא לר׳ אליעזר דאמר תגלחת מעכבא אם [10] גלחוהו לסטים ולא שיירו בו כדי לכוף סותר ל׳ [11] יום כדי לגלח ולחזור [12] ולהביא קרבנותיו אבל לרבנן דאמרי דתגלחת מ) [דאחר מלאת] לא מעכבא אינו סותר כלום ומותר לשתות יין מיד אחר שהביא קרבנותיו והכי לרבנן נמי טעון תגלחת למצוה וצריך להמתין ז׳ ימים לישנא [13] [דאינו] סותר משמע דאם לא שיירו בעינא סתירה שם שום איסור מכח נזירות עליו או שאסור לשתות ביין או לשום דבר אחר כל כמה דלא חזר וגילח ולרבנן לא הוי שום איסור עליו: **ת״ר** אין לי **אלא תער.** דוקא שלוקה: תלש בה כל שהוא. פירוש שלא בתער בין שעקר השער מתחילתו סמוך לראשו ומיהו שלא כעין תער ובין שלא עקרו לגמרי כ״א מקצתו מעין דאסור: ת״ל קדוש יהיה גדל פרע. שמצוה לגדל שער ועובר בעשה אי מגלח ממנו כלל גם כי אינו קוצצו לגמרי מעיקרו אבל בקוצץ מעיקרו לגמרי כעין תער איכא לאו בכל המעבירין כדתני ברייתא [14] דלא פליגי אהדדי אבל ניחא ליה להאי תנא למימר קדוש יהיה גדל פרע דמייה שמעינן איסור אינו [15] קוצץ לגמרי מעיקרו: **רבי** יונתן אמר אין בו׳ תלש סיפסף פטור. בין כי נמי תלש מעיקרו בין אינו תלש [16] מעיקרו אינו עובר כלל אפי׳ כעין תער אלא בתער ולא בשאר מעבירין וכן משמע הסוגיא דלקמן דלר׳ אליעזר נזיר אינו חייב בשאר מעבירין א״כ [אנו] זקוקין לומר דאד מהכך אית ליה הכי ולכולהו שאר תנאי דמימייב בשאר מעבירין א״כ ר׳ יונתן הוא דסבר הכי: **והכתיב** קדוש יהיה גדל פרע. ומשמע דאיסור עשה מיהא איכא י) במעבירין ומשני דכי מגלח בתער ראשו [17] לאו ועשה אבל אלא בתער גם כי גילח הכל ליכא לאו ולא עשה: **כל** שהוא. פירוש אפי׳ שער [אי׳]: ת״ל לא יעבור על ראשו. לרבות כל המעבירין ובלבד שיהא כעין תער מעיקרו [18] משרשו לגמרי ותנא דמתני׳ נמי ס״ל כהאי תנא וכת״ק דר׳ יונתן: **ומאחר** שסופינו לרבות כל דבר. אפילו שאר מעבירין כ): מה ת״ל תער. [תימה לימא] [19] לאשמועינן כעין תער ל) [לרבות] [20] משמיע וכו׳: **לפי** שלא למדנו תגלחת האחרונה שיהא בתער וללמדו ממצורע אי אפשר שאין לומדין קל מחמור להחמיר עליו. ולקמן ילפינן מהיכא פשיטא להאי תנא דתגלחת מצורע בתער והא לא כתיב תער בפירוש: מ) **שאין** דנין קל מחמור. שהמצורע חמור שטעון תגלחת כל שער גופו דכתיב (ויקרא יד) והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו וגו׳ תאמר בנזיר שהוא קל שאינו צריך לגלח אלא ראשו דכתיב בהדיא בקרא ולכך לא יטעון תער [לכך] כתיב תער לא יעבור ואם אינו ענין לאיסור הערה שבתוך נזירותו דהא נ) [אינו] בכל המעבירין לקי תניהו לענין תגלחת למצות תגלחת של סוף נזירותו דאינו אלא בתער:

רבי

עיקבי נימהון ש״מ מלתחת רבי ש״מ ואלא הא דתניא [א]נזיר שגילחוהו לסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר ואי סלקא דעתך מלתחת רבי ליסתור כגון שגילחוהו אחר מלאת ומני רבי אליעזר היא [ב]דאמר כל אחר מלאת ז׳ סותר מ״ט דר״א יליף תגלחת טהרה מתגלחת טומאה מה תגלחת טומאה שבעה אף תגלחת טהרה שבעה וקים להו לרבנן כל ז׳ יומין אתיא מזייא כדי לכוף ראשו לעיקרו: נזיר שגילח בין בתער בין בזוג או שסיפסף כל שהוא חייב: ת״ר [1]תער [ג]אין לי אלא תער [2]תלש מירט סיפסף כל שהוא מנין ת״ל [1]קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו דברי ר׳ יאשיה ר׳ יונתן אומר תער אין לי אלא תער מירט תלש סיפסף כל שהוא פטור והכתיב קדוש יהיה למימרא דאם גילח ליה בתער קאים עליה בעשה ול״ת תניא אידך תער אין לי אלא תער תלש מירט סיפסף כל שהוא מנין ת״ל [1]לא יעבור על ראשו ומאחר שסופינו לרבות כל דבר מה ת״ל תער לא יעבור על ראשו לפי שלא למדנו לתגלחת האחרונה [ד] [3]שיהיה בתער ללמדו ממצורע אי אפשר שאין

וש״מ מלתחת רבי והא סברא הויא במידי דתניא: [ה] **ותו מדלגבעי סניא דיקניהון.** כי היכי דליתמחו דרדקיא ובתר הכי חיורי [ו]דיקניהון מתלבנים עיקרי שערי זקנם ש״מ דמלתחת רבי. ומאי דקא קדיש האי נזיר שקלוה מייה ואיבעי ליה למיסתר ולמימני נזירות אחרת כי היכי דליקדוש שיער: **אלא הא דתניא נזיר שגילחוהו לסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר.** ואמאי אינו סותר ליסתור דהא אמרינן דמלתחת רבי ושקלוה מייה לההוא שיער דאקדיש [ג] אלא לגלח עד סוף נזירותו: לעולם מלתחת רבי והכא במאי עסקינן כגון שגילחוהו אחר מלאת ל׳ [ג] לנזירותו קודם שהספיק לגלח. והא מני ר׳ אליעזר היא דאמר לעיל בפ׳ מי שאמר הריני נזיר מגלח (דף טז:) דכל אחר מלאת ז׳ סותר אאם נטמא יום ק״א ר׳ אליעזר אומר אינו סותר אלא ז׳ לאחר תגלחת כי היכי דבתוך אלו ז׳ ימים תירבי מזיא כי היכי דתיהוי כדי לכוף ראשו לעיקרו והכא נמי הוא איל דפשו ליה כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו צריך ליסתור כלום אלא מיד מגלח: **מ״ט דר׳ אליעזר.** דאמר כל לאחר מלאת ז׳ ימים סותר ותו לא בשלמא כי נטמא לאחר מלאת דסותר ז׳ כנגד ז׳ ימים שמוזה בהן ג׳ וז׳ ומגלח בשביעי כדתניא לקמן (דף מד:) תגלחת הטומאה כילד מזה בשלישי וז׳ [ומגלח בז׳] כדכתי׳ וביו׳ השביעי יגלחנו ג) **מה תגלחת טומאה.** לאחר שנטמא מגלח לאחר ז׳ וכדפרישית אף תגלחת טהרה לאחר מלאת אינו צריך למנות אלא ז׳ לאחר תגלחת כדי שיהא יכול לגדל קצת שיער בתגלחת טהרה. וקודם מלאת לא מיתוקמא משום דקודם מלאת סותר ל׳ וכדפרשינן בפירקא לעיל (ד׳ ו:) לדברי ר׳ אליעזר התורה אמרה נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר אלא כל אחר מלאת נטמא או נתגלח לגמרי אלא הניחו בו שיער כלל סגי ליה בתגלחת כל דהו ואמור רבנן כיון דבהנך ז׳ ימים גדלא מזיא כדי לכוף ראשו לעיקרו סגיא ואילו הכא כיון דשיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו צריך ליסתור כלל ומגלח לאלתר ומביא קרבנותיו ומותר ביין: **אלא.** שיער בסמוך לבשר אבל לא עקרו לגמרי וכגון שעיקרו נראה: **מירטו.** דעקרו לגמרי ממקום גידולו: **סיפסף.** [ד] כמו סוף: **ת״ל קדוש יהיה.** אלא ישירנו בשום דבר ויניחנו לגדל פרע: **והכתיב (אומר) קדוש יהיה גדל פרע.** דמשמע קדוש יהיה אלא [ה]ישירנו בשום דבר להכי כתב קדוש [ו] **למימרא דכי גילח ליה בתער קאי עליו בעשה ול״ת.** דמשמע קדוש יהיה אלא יעבירנו בתער ולאו הכא מכלל עשה עשה: **אלא מירט סיפסף כל שהוא מנין ת״ל לא יעבור על ראשו.** לרבות [ג] המעבירין: **ומאחר שסופינו לרבות כל דבר.** המעביר דכתיב לא יעבור מה ת״ל תער: **לפי שלא למדנו לתגלחת האחרונה.** של טהרה לאחר תשלום ימי נזירות שיהא בתער לפי שלא כתב אלא וגילח את [ד] שער ראשו גזרו לכך כתב לך תער כאן שאינו צריך [ז]ללמדך שאותה תגלחת לא תהא אלא בתער: [ח] **נלמדו ממצורע אי אפשר דאין דנין קל מחמור להחמיר עליו.** דמצורע הוי חמור לפי שהוא צריך לגלח את כל שערו כדי שיהא כל בשרו [ז]בתגלחת מה שאין בנזיר:

ואין

בריית׳. 15. ל״ל אף אם אינו. 16. ל״ל תולש. 17. ל״ל איכא לאו ועשה כו׳. 18. ל״ל דעוקרו. 19. תיבות תימה לימא נמחק וכ״ה דאי. 20. ל״ל לכתוב.

ואין דנין קל מחמור להחמיר. על הקל אינו להקל על הקל ולהחמיר על החמור והכא דא"ל ללמדו ממצורע אתא ליה תער דבתער הוא דתיהוי תגלחת אחרונה אבל במידי אחרינא לא: **רבי אומר אינו צריך.** [ו]לתגלחת אחרונה וכשכתב לך תער לא בא אינו חייב אינו בגילוח תער ומה שאתה אומר מנין למדנו לתגלחת אחרונה [ז]שהיא בתער מן דקדוק הכתוב אתה למד שהרי הוא אומר תער לא יעבור על ראשו (ח) [ז] דמשמע תער לא יעבור על ראשו עד יום מלאת שהוא צריך גילוח בתער: **והכתיב תער לא יעבור על ראשו.** כלומר והיכי אמר ת"ק דחייב על כל שאר מעבירין ותער לא בא אינו לתגלחת האחרונה והכתיב תער (ט) לא יעבור על ראשו דמשמע בתער הוא דמחייב אבל לא בשאר מעבירין: **לעבור עליו בשני לאוין.** [ז]על תער לא יעבור ועל לא יעבור כל המעבירין: ליענא אחרינא **והכתיב תער לא יעבור על ראשו** [ז]. כלומר היכי משמע ליה דאחר מלאת לא תהא תגלחת אינו בתער והכתיב תער לא יעבור על ראשו [עד מלאת] דאיכא למידק מינה דעד מלאת הוא דלא [ו]אינו בתער הא לאחר מלאת מגלח בכל דבר ואפי' במלקט ובריטני לעולם אימא לך דלאחר מלאת אינו מגלח אינו בתער והא [ז][דכתיב](ג) בסמוך לא יעבור ומשמע לא יעבור תער: **אמר רב חסדא נאחת.** אם גילח תוך מלאת שער אחת לוקה: **לעבר בשתים.** אם גילח כל שערו בתגלחת סוף ימי נזירותו ושייר בו ג' שערות לא עשה ולא כלום: **ונסתור אינו סותר.** אם גילח בתוך ימי נזירותו אינו אם גילח את רוב ראשו בתער: **והקפני מנין לרבות כל המעבירין.** ת"ל לא יעבור: **אינו נעין תער.** כל המעבירין [ח](מעבירין) סמוך לעיקרן: **תניא נמי הכי.** כדאמר רב חסדא ובתער דוקא ואמרי לה כדאוקימנא לה אליבא דרב חסדא כעין תער ומאי בתער דקתני בברייתא כעין תער: **כשם ששתי שערות מעכבות בו.** בתגלחת טהרה כך שתי שערות סותרות בו בתגלחת איסור: [ט]**תנן התם** גרסי'. והיא בסוף נגעים גם ברייתא היא בסיפרא [י](ג) [בת"כ](ד) ת"ר ג' מגלחין כו' נזיר ומצורע ולויס: **פשיטא.** דמגלחין [כ]בכולהו מפרשי בהו קראי בנזיר [כ]כתיב [במדבר ו] וגילח הנזיר (ד) וגו' במצורע [מ]כתיב (ויקרא יד) וגילח את כל שערו בלויס והעבירו תער על כל בשרם(ה): **מ"ד עבורי שער שפיר דמי ואפי' סך נשא. סס** שמשיר את השער: **קמ"ל.** דלא סגי ליה אלא בתגלחת כדקתני דתגלחתן מצוה: **בשלמא גבי נזיר כתיב ביה תער לא יעבור על ראשו.** לרבי כדאית ליה ולתנא קמא כדאית ליה וכדלעיל: **מה לויס שכן טעונין תנופה בגופן.** כדכתיב(ו) והניף אהרן את הלויס תנופה לפני ה' והואיל וטעונין תנופה ממחרינן בהו כולי האי דלא הוי תגלחתן אלא בתער תאמר במצורע הקל שאין טעון תנופה בגופו והואיל ואינו טעון תנופה בגופו דין הוא להקל עליו שיהא תגלחתו בכל דבר: **אלא מהדא לא אתיא.** דמהי (ה) ניתי וכדלעיל:

רבי אומר אינו צריך. תער לאתויי לתגלחת אחרונה של נזיר דכי נמי צריך לגופיה אפ"ה ידעינן ממילא דתגלחת אחרונה בתער ובהא פליג את"ק דידיה דת"ק אייתי לתער משום תגלחת אחרונה ופריך והא כתיב תער לא יעבור דמשמע שאר מעבירין נמי והיכי קאמר רבי דאתי לגופיה דמשמע דבתער דוקא מיחייב דס"ל לגמרא דאין לנו לומר דרבי יסבור כר' יונתן דלא אסר שאר מעבירין דמדקאמר אינו צריך משמע דלא אתי לאפלוגי על תנא קמא דידי' דמחייב על כל מעבירין ומשני לעבור עליו בב' לאוין לכך כתב תער דמגלח בתער עובר בשני לאוין משום תער ומשום מעבירין דהלאו קאי אתער וקאי נמי אשאר מעבירין והוי כאילו כתב תער לא[1] יעבור [ו]לאותו לשון[2] [קאי] לפניו ולאחריו והשתא נפקי תרוייהו מתער לרבי דאי לא נכתב תער אינו לתגלחת מצוה כדקאמר ת"ק מ"מ[3] לכתביה לתער בפירוש גבי תגלחת של מצוה למאי הילכתא כתבו גבי איסורא לומר [לך] שלוקה שתים ואם כוליה להכי הוא אתא אמאי סמיך עד מלאת אל תער לא יעבור אינו לא רצה לומר עד מלאת לא יעבור תער הא לאחר מלאת לא יעביר שער ראשו אינו בתער:

אמר רב חסדא לאחת. על שער אחד הוא לוקה אם התרו בו על תגלחת וגילח שער אחד הוא לוקה: **לעבר בשתים.** בכלות ימי נזירותו שמצוה עליו לגלח ראשו אם גילח כל ראשו ושייר שתי שערות לא עלתה לו תגלחת: **לסתור אינו סותר אא"כ מגלח רוב ראשו.** וכולן הן הלכה בנזיר אינו אינו בהן טעם: **ובתער.** [וגרמה] (פי') דקאי אריש דאינו לוקה אינו בתער אבל הוא סותר כי נמי אינו כעין תער אינו [בדוב] ראשו סותר [היכא] דלא שיירו בו כדי לכוף אע"ג דלא הוי כעין תער ופריך בתער אין דוקא לוקה בשאר מעבירין לא הא תנן נזיר שגילח בין בתער בין בזוג בין בספסוף כל שהוא חייב [ג]: אינו אינו כעין תער. שעוקר השער ומשמיתו מעיקרו: **תניא** נמי הכי. שלוקה [ד] [וסותר] בדוב ראשו: **נזיר שתלש ומרט ושפשף כל שהוא חייב.** לוקה: ואינו סותר אינו בדוב ראשו ובתער. פירוש כעין תער: **כשם** ששתי שערות [מעכבות ה] כך] סותרות. אם גילח ב' שערות תוך ימי נזירותו: **תנן** התם. [ו] פירוש בת"כ דנגעים שלשה מגלחים נזיר דכתיב וגילח את ראשו נזרו מצורע דכתיב וגילח את כל שערו ולויס דכתיב והעבירו תער על כל בשרם: **פשיטא.** דמגלחתן מצוה דהא קראי כתיבי: **מהו דתימא משום עבורי שער הוא.** פירוש ותער לא מעכב בהן ואפי' סך נשא קמ"ל [דלא] דמגלחתן מצוה: **נשא.** מין המשיחה[4] שמשרת השער ותימה דהא מסיפא שמעינן לה בהדיא דהא קתני סיפא וכולן שגילחו שלא בתער לא עשו ולא כלום ולריך לומר דאי מהתיא הוה אמינא מאי שלא בתער שלא כעין תער ואפי' סך נשא נמי: **בשלמא גבי נזיר כתיב תער לא יעבור על ראשו.** לת"ק בשם אינו ענין למלקות תניהו ענין לתגלחתו ולרבי מדסמכו לעד מלאת אצל תער לא יעבור: **תנופה בגופן.** דכתיב והניף אהרן את הלויס תנופה לפני ה' (במדבר ח): תאמר במצורע. שאינו טעון תנופה בגופו אלא [בקרבנו] ולכך לא יטעון חומרא דתער דזוג נמי יועיל:

שאין דנין קל מחמור להחמיר עליו רבי אומר אינו צריך הרי הוא אומר תער לא יעבור על ראשו עד מלאת התורה אמרה אחר מלאת לא תהא תגלחת אלא בתער והכתיב תער לא יעבור על ראשו לעבור עליו בשני לאוין אמר רב חסדא [א]ללקות באחת [ב]לעכב בשתים [ג]לסתור אינו סותר אלא ברוב ראשו ובתער בתער אין במידי אחרינא לא והקתני מנין לרבות את כל המעבירין אלא אימא [ד]כעין תער תניא נמי הכי נזיר שתלש מירט סיפסף כל שהוא [א] אינו סותר אלא ברוב ראשו ובתער רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש כשם ששתי שערות מעכבות בו כך שתי שערות סותרות בו [ב]תנן התם שלשה מגלחין ותגלחתן מצוה [ה]נזיר [ו]ומצורע ולוים [ז]וכולן שגילחו שלא בתער או ששיירו שתי שערות לא עשו ולא כלום אמר מר [ב] שלשה מגלחין ותגלחתן מצוה פשיטא מ"ד משום עבורי שער הוא ואפילו סך נשא קמ"ל דלא קתני וכולן שגילחו שלא בתער בשלמא גבי נזיר כתיב תער לא יעבור על ראשו וגבי לוים כתיב [ו]והעבירו תער על כל בשרם אלא מצורע בתער מנלן וכ"ת תיתי מלוים מה לוים שכן טעונין תגלחת ואין תגלחתן אלא בתער אף אני אביא את המצורע שהוא טעון תגלחת ואין תגלחתו אלא בתער איכא למיפרך מה ללוים שכן טעונין תנופה בגופם תאמר במצורע דלא אלא תיתי מנזיר מה לנזיר שכן קרבנו טעון לחם תאמר במצורע דלא אלא מחדא לא אתיא תיתי מתרוויהון מהי תיתי תיתי מלוים מה ללוים שכן טעונין תנופה בגופן נזיר יוכיח מה לנזיר שכן קרבנו טעון לחם לוים יוכיחו [ג]וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהם שהן טעונין תגלחת ותגלחתן בתער אף אני אביא את המצורע שהוא טעון תגלחת ותגלחתו בתער א"ל רבא מברניש לרב אשי וליפרוך מה להצד השוה שבהן שכן אין

מט א מיי' פ"ה מהל' מזירות הלכה יח:
נ ב מיי' שם פ"ח הלכה ו:
נא ג ד מיי' פ"ו שם הלכה ח:
נב ה מיי' שם פרק ח הלכה ו:
נג ו מיי' פי"ח מהל' טומאת צרעת הל' ח סמג עשין רלו:
נד ז מיי' שם הלכה ג ופ"ח מהלכות מזירות הלכה ו:

נוסחת הריב"ן

ח) לריך תער: ב) שיהא: ג) על ראשו עד יום מלאת שיהא לריך: ד) לעולם חייב על שאר מעבירין והאי דכתיב תער לא יעבור דכי קא עביד בתער עובר בשני לאוין על תער כו': ה) יש מפרשים דקא פריך בין לרבי בין לת"ק כלומר רבי היכי משמע: ו) מגלח בתער: ז) והא דכתביה בסמוך לא יעבור לאם גילח בתוך ימי מזרו בתער חייב עליו משום תער לא יעבור ומשום לא יעבור סתם ולהכי כתיב תער קודם מלאת ולא לאחר מלאת הס"ד: ח) שמעבירין: ט) בכ"י כתוב כאן תוספות: י) בכ"י כתוב כאן תוספות: כ) דבכולהו: ל) דכתביה: מ) דכתיב:

מוסף רש"י

והכתיב תער לא יעבר. כלומר האי תער גבי איסור גילוח כתיב ולא גבי מצות גילוח, וקשיא בין לרבי בין לת"ק, ולדידהו הוה ליה למיכתביה גבי גילוח מצוה, דהא ימיהא הוא, ומשמי דלעולם לגילוח מצוה אתא, והאי דכתביה לתער גבי איסורא, לעבור עליו בשני לאוין, משום תער ומשום מעבירין (ראמ"ה בשמו).

פי' הרא"ש (המשך)

ומשום לא יעבור לוקה ב' מידי דהוה אוכל ענבים לחים ויבשים לוקה ב' כיון דמפרשי בקרא אע"ג דכתיב בחד לאו: אמר רב חסדא ללקות לוקה בא' אם גלח שער הא' לוקה אם התרו בו. בב' ביום תגלחתו אם שייר ב' שערות לא קיים מצות תגלחת: לסתור אינו סותר אלא ברוב ראשו. אם גלח רוב ראשו סותר נזירות עד מלאת לו שלשים יום לתגלחתו: ובתער. אכולהו קאי וכל אלו הלכות הם וטעם אין בהם: אימא כעין תער שהעביר כל השער: תניא נמי הכי. דלוקה בא' וסותר ברוב ראשו: תלש מירט שפשף כל שהוא חייב ואינו סותר אלא ברוב ראשו. ובתער כעין תער. ואית ספרים דגרסי תלש מירט שפשף כל שהוא אינו סותר אלא ברוב ראשו. אבל בתוס' גרסי בהדיא חייב: תנן התם [בפ'] בתרא דנגעים ג' מגלחים נזיר דכתיב

תורה אור השלם

1. וְכֹה תֵעָשֶׂה לָהֶם לִטְהָרָם הַזֵּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בְגָדֵיהֶם וְהִטַּהָרוּ: במדבר ח ז

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה רבי אומר וכו' על ראשו עד מלאת דמשמע תער: (ב) ד"ה והכתיב וכו' האחרונה והכתיב תער. נ"ב פי' הא דסמיך תער לא יעבור לעבור על תער בשני לאוין על תער לא יעבור ועל לא יעבור כל המעבירין וכך לריך לפרש לגירסת אחרינא כדמסיק בפי' להדיא: (ג) ד"ה ליענא אחרינא וכו' והא דכתיב תער בסמוך לא יעבור ומשמע לא יעבור תער לעבור עליו בשני לאוין הס"ד: (ד) ד"ה פשיטא וכו' בזיר כתיב וגילח המיר את ראש נזרו במצורע כתיב וגילח: (ה) ד"ה אלא וכו' דמהי תיתי וכדלעיל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' תניא נמי הכי וכו' סיפסף כל שהוא חייב ואינו כל"ל. ס"מ: ב) שם אמר מר. נ"ב עי' לעיל לב ע"א ובכ"י שם ד"ה אמר מר ובמ"מ שם: ג) תוד"ה ובתער וכו' בין בסיפסוף כל שהוא חייב. כאן הס"ד ואמ"כ מה"ד אלא אימא וכו': ד) ד"ה תניא נמי הכי אלוקה באחת כל"ל. מ"מ: ה) ד"ה כשם וכו' מעכבות בו כך שתי שערות סותרות כל"ל: ו) ד"ה תנן התם פי' בת"כ. תיבות פי' בת"כ נמחקו וכ"כ פרק בתרא דנגעים. מ"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל תער לא לא יעבור. 2. ל"ל לאותו לא. 3. ל"ל מ"כ ותיבת מ"מ נמחק. 4. ל"ל משיחה.

פי' הרא"ש

שאין דנין קל מחמור. שהמצורע חמור שצריך לגלח כל שער גופו והנזיר אינו [מגלח אלא] ראשו הלכך כתיב ביה תער דאם אינו ענין להעבירת תער תוך ימי נזירותו דהא אפי' בשאר מעבירי' לקי. תנהו ענין לתגלחת מצוה בהשלמת נזירותו: רבי אומר אינו צריך. לאתויי תער לתגלחת מצוה דכי אתי לגופיה אפי' הכי ממילא ידענא דתגלחת אחרונה בתער דהכי משמע פשטיה תער לא יעבור על ראשו עד מלאת הא ביום מלאת עבור: ופריך והא כתיב תער לא יעבור על ראשו דדרשי' מניה לרבות כל המעבירים. וא"כ היכי דריש ליה לגופיה. הא לא אצטריך לגופיה כיון דרבי' כל המעבירים: ולא בעי למימר דרבי ס"ל כר' יאשיה ור' יונתן דלא מרבי שאר מעבירים דמדקאמר רבי אומר אינו צריך משמע דלא אתא לאיפלוגי על מאי דקאמר ת"ק לענין איסור העברה: לעבור עליו בשני לאוין. שאם העביר בתער והתרו בו משום תער וגלח את ראש נזרו. מצורע דכתיב וגלח את כל שערו. ולוים דכתיב והעבירו תער על כל בשרם: פשיטא לאלוקה כל שער גופו והנזיר אינו [מגלח אלא] ראשו הלכך כתיב ביה תער דאם אינו ענין להעבירת תער תוך ימי נזירותו דהא אפי' בשאר מעבירי' לקי. תנהו ענין לתגלחת מצוה בהשלמת נזירותו: רבי אומר אינו צריך. לאתויי תער לתגלחת מצוה דכי אתי לגופיה אפי' הכי ממילא ידענא דתגלחת אחרונה בתער דהכי משמע פשטיה תער לא יעבור על ראשו עד מלאת הא ביום מלאת עבור: ופריך והא כתיב תער לא יעבור על ראשו דדרשי' מניה לרבות כל המעבירים. וא"כ היכי דריש ליה לגופיה. הא לא אצטריך לגופיה כיון דרבי' כל המעבירים: ולא בעי למימר דרבי ס"ל כר' יאשיה ור' יונתן דלא מרבי שאר מעבירים דמדקאמר רבי אומר אינו צריך משמע דלא אתא לאיפלוגי על מאי דקאמר ת"ק לענין איסור העברה: לעבור עליו בשני לאוין. שאם העביר בתער והתרו בו משום תער

אין קרבנו בדלות. אלא קרבן קבוע בין עניים בין עשירים: תאמר במצורע. שאם עני הוא מביא לפורים וא"כ גם לא נחמיר עליו להטעינו תער ואין להקשות לפי מה שמסקינן דילף מצורע מקרא אחרינא שלא בנזיר ב] דהיינו בנזיר[1] דבסמוך ולייתי[2] נזיר במה אין קרבנו בדלות תאמר במצורע שקרבנו בדלות אמר ליה רבא בר משרשיא לרבא האי תנא מעיקרא אמר ללמדו ממצורע אי אפשר שאין דנין קל מחמור להחמיר עליו והדר אמר נילף מדינא ומדינא נמי לא יליף אמר ליה ההוא אליבא דרבנן הא אליבא דר' אליעזר ג)דתנן [4]ואינו חייב עד שילקטנו בתער ר' אליעזר אומר אפילו ליקטו במלקט וברהיטני חייב מאי טעמייהו דרבנן [3]דתניא [1]זקנו מה ת"ל לפי שנאמר [2]ופאת זקנם לא יגלחו יכול אפילו מצורע כן [3]ת"ל זקנו ומנלן דבתער [3]דתניא ופאת זקנם לא יגלחו יכול אפילו גילחו במספרים יהא חייב ת"ל [3]ולא [2]תשחית (ה) יכול ליקטו במלקט וברהיטני יהא חייב ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו הא כיצד [4]איזהו גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער [5]ממאי דילמא לעולם אפילו ליקטו במלקט וברהיטני נמי מצוה קעביד והא קאתי לאשמועינן דאפילו בתער לא מיחייב עליה אמרי אי ס"ד כי עביד נמי במלקט וברהיטני שפיר דמי לישתוק קרא מיניה ואנא אמינא ומה גבי נזיר דאיסורא קא עביד אפ"ה מחייב הכא דמצוה לא כל שכן ותו

האי תנא מעיקרא אמר ללמוד נזיר ממצורע אי אפשר שאין דנין קל מחמור להחמיר עליו והדר אמר נילף מדינא ומדינא נמי לא יליף אמר ליה ההוא אליבא דרבנן הא אליבא דר' אליעזר ג)דתנן [4]ואינו חייב עד שילקטנו בתער ר' אליעזר אומר אפילו ליקטו במלקט וברהיטני חייב מאי טעמייהו דרבנן [3]דתניא [1]זקנו מה ת"ל לפי שנאמר [2]ופאת זקנם לא יגלחו יכול אפילו מצורע כן [3]ת"ל זקנו ומנלן דבתער [3]דתניא ופאת זקנם לא יגלחו יכול אפילו גילחו במספרים יהא חייב ת"ל [3]ולא [2]תשחית (ה) יכול ליקטו במלקט וברהיטני יהא חייב ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו הא כיצד [4]איזהו גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער [5]ממאי דילמא לעולם אפילו ליקטו במלקט וברהיטני נמי מצוה קעביד והא קאתי לאשמועינן דאפילו בתער לא מיחייב עליה אמרי אי ס"ד כי עביד נמי במלקט וברהיטני שפיר דמי לישתוק קרא מיניה ואנא אמינא ומה גבי נזיר דאיסורא קא עביד אפ"ה מחייב הכא דמצוה לא כל שכן ותו

ליה גבי מצורע דמותר הוא בו היינו תער: א] ממאי משמע לן מהכא דמצורע לא הוי אלא בתער דלמא לעולם אימא לך דאפי' ליקטו במלקט וברהיטני שפיר דמי והאי דקתני זקנו מה ת"ל דאתא לאשמועי' דאפי' גילחו בתער לא מיחייב עליה משום פאת זקנם לא יגלחו: ב] **אי ס"ד דכי ליקטו במלקט וברהיטני שפיר דמי.** ומאי קעביד לישתוק קרא מיניה ולא ליכתוב זקנו ואמינא ליקטו במלקט וברהיטני שפיר דמי דמייתינן לה מדינה: **ומה גבי נזיר דאיסורא קעביד.** כי מגלח בתער בתוך ימי נזירות: **אפילו הכי מיחייב.** כי ליקטו במלקט וברהיטני כדאמרינן לעיל [ע"א] לרבות כל המעבירין: **הכא.** דכי מגלח מצוה קעביד כדכתיב [ויקרא יד] **וגילח את כל שערו: לא כל שכן.** שבכל דבר מותר לגלח ואפילו בתער: ותו

[1]הכל דאיכא למיפרך שכן אינו בשאלה אז שכן שכל גופו טעון תגלחת: **והאי תנא מעיקרא.** בברייתא דלעיל קאמר ללמדו ממצורע אי אפשר כו' אלמא דקיס ליה לתנא [תער] במצורע בלא נזיר שהרי בא[3] נזיר ממצורע ובהך ברייתא בעי למילף מצורע דבעי תער מדינא דנזיר ולוים אלמא מצורע גופיה לא יליף אלא מנזיר ומדינא נמי לא [4]אייתי [דקאמר] מה להלן כו' וסוף לומדו מרבשאו דכתיב בנזיר[4] ומ"מ רבי אליעזר לא ידע תער במצורע אלא מנזיר כדמפרש והולך: דתנן בפרק בתרא דמכות (דף כ.) אינו חייב כו' לגבי פיאות דזקן תניא דאין חייבין בהשחתת פאת זקן בין כהנים בין ישראלים עד שיטלנו בתער ור"א אומר אפי' ליקטו במלקט וברהיטני מיחייב: **ומאי** טעמייהו דרבנן. כלומר[5] מהיכא נפקא לן דפשיטא להו דמצורע בתער אפילו בלא נזיר כדס"ל: דתניא זקנו מה ת"ל. במצורע כתיב והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו וכו' והלא בכלל כל שערו הוא ולמה פרט זקנו לפי שאלא גבי כהנים ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף מצורע כלומר כהן והוא מצורע כן שלא יכול לגלח זקנו והא דכתיב וגלח את כל שערו ע"כ לבר מזקנו א"נ בגמרא זקנו שאין עשה דגילוח דוחה לאו בהשחתת זקן בהכהנים ועשה דקדושים דכהנים ת"ל זקנו מיותר שנכתב במצורע לאשמועינן ה] עשה דזקנו ודחי לאו דלא יגלחו בכהנים ועשה דקדושים יהיו ואע"פ שאין עשה דוחה לא תעשה ועשה בעלמא הכא דחי כדאמר בריש יבמות (דף ה.) דהאי לאו ועשה שאינו שוה [בכל] הוא בהשחתת זקן אינו בנשים כדאמר פ"ק דקדושין (דף לה:) וא"ת ודלמא אתי למישרי לאו גרידא דלא תשחית פאת זקנך וי"ל [1] (דמשער) דאיכא למימר קרא סתמא כתיב בה בישראל בכהנים[6] ועי"ל והוא העיקר דע"כ לרבנן דלאו גרידא דישראל לא אינטריך קרא דנפקא להו מראשו מקרא קמא[7] ודאי עשה דמצורע לאו בהקפה דסבירא להו דהקפת כל הראש שמה הקפה כדאיתא בסמוך א"כ זקנו לא אינטריך קרא אלא לכהנים ולאשמועינן דעשה דמצורע דחי לאו ועשה בהשחתת זקן בהכהנים (גרידא) ומדאתא קרא דזקנו למישרי לו לאו בהשחתת זקן והשחתת זקן לא מחייב אלא בתער מכלל דמצורע מגלחתו אינו אלא בתער דאם לא כן זקנו למה לי: **דבתער**[8]. כלומר חיוב השחתת זקן מנא להו לרבנן דלא הוי אלא בתער דמינה ילפינן תער למצורע: **דתניא ופאת זקנם לא יגלחו.** בהכהנים כתיב: יכול אפי' במספרים יהא חייב ת"ל ולא תשחית פאת זקנך. בישראל כתיב ובמספרים ליכא השחתה שאינו נוטל השער מעיקרו ושרשו: **אי לא תשחית יכול אפי' במלקט ורהיטני יהא חייב.** שאף הם משחיתים השער מעיקרו: ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו. והם אינם קרויים גילוח שאינם רגילים לגלח בהם: **הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער.** והאי קרא רחמנא במצורע [1] אי[9] נמי בקידושין[10] גמרינן פאה פאה כהנים מישראלים. ופריך ממאי דתגלחת מצורע ליכא אלא בתער דילמא אפי' במלקט ורהיטני קיים המצורע מצות גילוח וקרא דזקנו אתא לאשמועינן דאם בא לגלח [בתער] הרשות בידו שהוא[11] [מוזהר] עליו בעלמא בפאה דזקן הכא שרי ולא מיחייב. ומשני אמרי[12] כלומר [על כרחך] זקנו דכתיב ה] דזקוקן[13] לגלח ולעשות בתער בו השחתה הוי אומר זה תער. והאי קרא רחמנא במצורע [1] אי[9] נמי בקידושין[10] גמרינן פאה פאה כהנים מישראלים. ופריך ממאי דתגלחת מצורע ליכא אלא בתער דילמא אפי' במלקט ורהיטני קיים המצורע מצות גילוח וקרא דזקנו אתא לאשמועינן דאם בא לגלח [בתער] הרשות בידו שהוא[11] [מוזהר] עליו בעלמא בפאה דזקן הכא שרי ולא מיחייב. ומשני אמרי[12] כלומר [על כרחך] זקנו דכתיב ה] דזקוקן[13] לגלח ולעשות בתער בו השחתה הוי אומר זה תער. והאי קרא רחמנא במצורע [1] אי[9] נמי בקידושין[10] גמרינן פאה פאה כהנים מישראלים. ופריך ממאי דתגלחת מצורע ליכא אלא בתער דילמא אפי' במלקט ורהיטני קיים המצורע מצות גילוח וקרא דזקנו אתא לאשמועינן דאם בא לגלח [בתער] הרשות בידו שהוא[11] [מוזהר] עליו בעלמא בפאה דזקן הכא שרי ולא מיחייב. ומשני אמרי[12] כלומר [על כרחך] זקנו דכתיב ה] דזקוקן[13] לגלח ולעשות בתער בו

[2]הלך דאיכא למיפרך שכן אינו בשאלה אז שכן שכל גופו טעון תגלחת: **והאי תנא מעיקרא.** בברייתא דלעיל קאמר ללמדו ממצורע אי אפשר כו' אלמא דקיס ליה לתנא [תער] במצורע בלא נזיר שהרי בא[3] נזיר ממצורע ובהך ברייתא בעי למילף מצורע דבעי תער מדינא דנזיר ולוים אלמא מצורע גופיה לא יליף אלא מנזיר ומדינא נמי לא [4]אייתי [דקאמר] מה להלן כו' וסוף לומדו מרבשאו דכתיב בנזיר[4] ומ"מ רבי אליעזר לא ידע תער במצורע אלא מנזיר כדמפרש והולך: דתנן בפרק בתרא דמכות (דף כ.) אינו חייב כו' לגבי פיאות דזקן תניא דאין חייבין בהשחתת פאת זקן בין כהנים בין ישראלים עד שיטלנו בתער ור"א אומר אפי' ליקטו במלקט וברהיטני מיחייב: **ומאי** טעמייהו דרבנן. כלומר[5] מהיכא נפקא לן דפשיטא להו דמצורע בתער אפילו בלא נזיר כדס"ל: דתניא זקנו מה ת"ל. במצורע כתיב והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו וכו' והלא בכלל כל שערו הוא ולמה פרט זקנו לפי שאלא גבי כהנים ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף מצורע כלומר כהן והוא מצורע כן שלא יכול לגלח זקנו והא דכתיב וגלח את כל שערו ע"כ לבר מזקנו א"נ בגמרא זקנו שאין עשה דגילוח דוחה לאו בהשחתת זקן בהכהנים ועשה דקדושים דכהנים ת"ל זקנו מיותר שנכתב במצורע לאשמועינן ה] עשה דזקנו ודחי לאו דלא יגלחו בכהנים ועשה דקדושים יהיו ואע"פ שאין עשה דוחה לא תעשה ועשה בעלמא הכא דחי כדאמר בריש יבמות (דף ה.) דהאי לאו ועשה שאינו שוה [בכל] הוא בהשחתת זקן אינו בנשים כדאמר פ"ק דקדושין (דף לה:) וא"ת ודלמא אתי למישרי לאו גרידא דלא תשחית פאת זקנך וי"ל [1] (דמשער) דאיכא למימר קרא סתמא כתיב בה בישראל בכהנים[6] ועי"ל והוא העיקר דע"כ לרבנן דלאו גרידא דישראל לא אינטריך קרא דנפקא להו מראשו מקרא קמא[7] ודאי עשה דמצורע לאו בהקפה דסבירא להו דהקפת כל הראש שמה הקפה כדאיתא בסמוך א"כ זקנו לא אינטריך קרא אלא לכהנים ולאשמועינן דעשה דמצורע דחי לאו ועשה בהשחתת זקן בהכהנים (גרידא) ומדאתא קרא דזקנו למישרי לו לאו בהשחתת זקן והשחתת זקן לא מחייב אלא בתער מכלל דמצורע מגלחתו אינו אלא בתער דאם לא כן זקנו למה לי: **דבתער**[8]. כלומר חיוב השחתת זקן מנא להו לרבנן דלא הוי אלא בתער דמינה ילפינן תער למצורע: **דתניא ופאת זקנם לא יגלחו.** בהכהנים כתיב: יכול אפי' במספרים יהא חייב ת"ל ולא תשחית פאת זקנך. בישראל כתיב ובמספרים ליכא השחתה שאינו נוטל השער מעיקרו ושרשו: **אי לא תשחית יכול אפי' במלקט ורהיטני יהא חייב.** שאף הם משחיתים השער מעיקרו: ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו. והם אינם קרויים גילוח שאינם רגילים לגלח בהם: **הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער.** והאי קרא רחמנא במצורע [1] אי[9] נמי בקידושין[10] גמרינן פאה פאה כהנים מישראלים. ופריך ממאי דתגלחת מצורע ליכא אלא בתער דילמא אפי' במלקט ורהיטני קיים המצורע מצות גילוח וקרא דזקנו אתא לאשמועינן דאם בא לגלח [בתער] הרשות בידו שהוא[11] [מוזהר] עליו בעלמא בפאה דזקן הכא שרי ולא מיחייב. ומשני אמרי[12] כלומר [על כרחך] זקנו דכתיב ה] דזקוקן[13] לגלח ולעשות בתער בו

[3]הכל דאיכא למיפרך שכן אינו בשאלה אז שכן שכל גופו טעון תגלחת: **והאי תנא מעיקרא.** בברייתא דלעיל קאמר ללמדו ממצורע אי אפשר כו' אלמא דקיס ליה לתנא [תער] במצורע בלא נזיר שהרי בא[3] נזיר ממצורע ובהך ברייתא בעי למילף מצורע דבעי תער מדינא דנזיר ולוים אלמא מצורע גופיה לא יליף אלא מנזיר ומדינא נמי לא [4]אייתי [דקאמר] מה להלן כו' וסוף לומדו מרבשאו דכתיב בנזיר[4] ומ"מ רבי אליעזר לא ידע תער במצורע אלא מנזיר כדמפרש והולך: דתנן בפרק בתרא דמכות (דף כ.) אינו חייב כו' לגבי פיאות דזקן תניא דאין חייבין בהשחתת פאת זקן בין כהנים בין ישראלים עד שיטלנו בתער ור"א אומר אפי' ליקטו במלקט וברהיטני מיחייב: **ומאי** טעמייהו דרבנן. כלומר[5] מהיכא נפקא לן דפשיטא להו דמצורע בתער אפילו בלא נזיר כדס"ל: דתניא זקנו מה ת"ל. במצורע כתיב והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו וכו' והלא בכלל כל שערו הוא ולמה פרט זקנו לפי שאלא גבי כהנים ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף מצורע כלומר כהן והוא מצורע כן שלא יכול לגלח זקנו והא דכתיב וגלח את כל שערו ע"כ לבר מזקנו א"נ בגמרא זקנו שאין עשה דגילוח דוחה לאו בהשחתת זקן בהכהנים ועשה דקדושים דכהנים ת"ל זקנו מיותר שנכתב במצורע לאשמועינן ה] עשה דזקנו ודחי לאו דלא יגלחו בכהנים ועשה דקדושים יהיו ואע"פ שאין עשה דוחה לא תעשה ועשה בעלמא הכא דחי כדאמר בריש יבמות (דף ה.) דהאי לאו ועשה שאינו שוה [בכל] הוא בהשחתת זקן אינו בנשים כדאמר פ"ק דקדושין (דף לה:) וא"ת ודלמא אתי למישרי לאו גרידא דלא תשחית פאת זקנך וי"ל [1] (דמשער) דאיכא למימר קרא סתמא כתיב בה בישראל בכהנים[6] ועי"ל והוא העיקר דע"כ לרבנן דלאו גרידא דישראל לא אינטריך קרא דנפקא להו מראשו מקרא קמא[7] ודאי עשה דמצורע לאו בהקפה דסבירא להו דהקפת כל הראש שמה הקפה כדאיתא בסמוך א"כ זקנו לא אינטריך קרא אלא לכהנים ולאשמועינן דעשה דמצורע דחי לאו ועשה בהשחתת זקן בהכהנים (גרידא) ומדאתא קרא דזקנו למישרי לו לאו בהשחתת זקן והשחתת זקן לא מחייב אלא בתער מכלל דמצורע מגלחתו אינו אלא בתער דאם לא כן זקנו למה לי: **דבתער**[8]. כלומר חיוב השחתת זקן מנא להו לרבנן דלא הוי אלא בתער דמינה ילפינן תער למצורע: **דתניא ופאת זקנם לא יגלחו.** בהכהנים כתיב: יכול אפי' במספרים יהא חייב ת"ל ולא תשחית פאת זקנך. בישראל כתיב ובמספרים ליכא השחתה שאינו נוטל השער מעיקרו ושרשו: **אי לא תשחית יכול אפי' במלקט ורהיטני יהא חייב.** שאף הם משחיתים השער מעיקרו: ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו. והם אינם קרויים גילוח שאינם רגילים לגלח בהם: **הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער.** והאי קרא רחמנא במצורע [1] אי[9] נמי בקידושין[10] גמרינן פאה פאה כהנים מישראלים. ופריך ממאי דתגלחת מצורע ליכא אלא בתער דילמא אפי' במלקט ורהיטני קיים המצורע מצות גילוח וקרא דזקנו אתא לאשמועינן דאם בא לגלח [בתער] הרשות בידו שהוא[11] [מוזהר] עליו בעלמא בפאה דזקן הכא שרי ולא מיחייב. ומשני אמרי[12] כלומר [על כרחך] זקנו דכתיב ה] דזקוקן[13] לגלח ולעשות בתער בו

[1]זקנך וי"ל דמשער. מיהת דמשער נמחק. וי"ב דמיסתברא דאיכא למימר קרא סתמא כתיב בין בישראל בין בכהנים כל"ל: ז] ד"ה הא כיצד וכו' והאי קרא רחמנא במצורע ס"ג בקדושין. מיהת אי נמי בקדושין נמחק. וי"ב כהן נמי דבקדושין. ס"מ: **ח] באו"ד** ומשני אמרי' כלומר על כרחך זקנו דכתיב בא כל"ל: **ט] באו"ד** ואפ"ה תגלחת וכו' דחי לאו להקפה מצורע כל"ל: י] ד"ה דמצורע וכו' פרין שפיר ומה נמיר וכו' כל"ל: **כ] באו"ד** והא הך סוגיא לרבנן וכו'. מיהת והרי נמחק וי"ב היכי מוכח דלרבנן פשיטא להו תער בתגלחת כל"ל:

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' ו ז סמג לאוין נח טוש"ע י"ד סי' קפ"ו סעיף ג: **נו** ב מיי' פי"ח מהל' טומאת צרעת הל' ח סמג עשין רלז:

נז ג ד מיי' פי"ב מהל' ע"ז הלכה ז סמג לאוין נח טוש"ע י"ד סי' קפ"ו סעיף י:

הגהות התוספות

1. צ"ל דהיינו מזקנו דבסמוך. ותיבת מזיר נמחק. 2. בס"א ליתי. 3. צ"ל בא למילף. 4. צ"ל בנזיר מצורע והס"ד. ואח"כ מה"ד והא רבי אליעזר. רבי אליעזר לא ידע ס'. כל"ל ותיבת מ"מ נמחק. 5. צ"ל כלומר אלמא. 6. צ"ל בין בישראל בין בכהנים. 7. תיבות מקרא קמא נמחק. 8. צ"ל ומנלן דבתער. 9. צ"ל במצורע כהן, וכקידושין כו'. ותיבות אי נמי נמחק. 10. (דף לה:). 11. צ"ל דאמרינ"ג שהוא. 12. צ"ל אמרי וכו' כלומר. 13. צ"ל אתי לאשמעינן דזקוק. 14. צ"ל ועשה דקדושים. 15. תיבת ולעולם נמחק וצ"ל ואפ"ה. 16. צ"ל מלות תגלחת המקרא. וע"ע הגהת הב"ח בזה. 17. ר"ת דמשוש הכי. 18. צ"ל לא.

מוסף רש"י

זקנו מה ת"ל. והלא שער זקנו בכלל כל שערו הוא (לקמן נח:). **ופאת זקנם.** בכהנים כתיב (יבמות ה.). ת"ל זקנו. לרמוז זקן כהן מצורע, אתי עשה ודחי לא תעשה (שם) דקאתי עשה דמצורע וגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו, וקא דחי עשה ול"ת דכהן, ל"ת ופאת זקנם לא יגלחו, עשה קדושים יהיו לאלהיהם (לקמן נח:). **ופאת זקנם לא יגלחו.** גבי כהנים כתיב, ולא משחית את פאת זקנך בישראל כתיב, וילפינן להו בגזירה שוה הא מהא דפאה פאה, והכי אמרינן בהדיא בפ"ק דקדושין (לה:) ג"ש דפאה פאה לבני הוא דאתא דתניא לא יגלחו כו' (מכות כא.). **ת"ל ולא תשחית.** ומספרים אינן משחיתים שאין חותכין שיער בלא עיקר כתער (שם). **במלקט.** פלייר"ש של מלקחים מרבות שמתליקין בה את מיק הסייף, **וברהיטני.** פלייר"ש של עשוי מריסין (קדושין לה:). **יהא חייב.** לא **ופאת זקנם לא יגלחו.** האמור בכהנים, ואין דרך גילוח בכך, ותניא ג"ש ליתן האמור של כהנים בישראל ושל ישראל בכהנים (שם). **גילוח שיש בו השחתה.** דרך לגלח בו ומשחית והייני תער, אבל רהיטני משחית ואין דרך לגלח בו ומספרים מגלחין ואין משחיתים (מכות כא.).

פי' הרא"ש

תורים או בני יונה: תנא [מעיקרא] אמר ללמדו ממצורע אי אפשר. אלמא מקמי דפשיטא ליה דנזיר בעי תער פשיטא ליה במצורע ובעי למילף נזיר ממצורע: והדר אמר נילף מדינא מצורע מנזיר ובדינא נופה לא קיים ליה אליבא דרבנן: ברייתא דלעיל דפשיטא ליה תער במצורע רבנן היא וכדמפרש ואזיל. והא דבעי למילף הכא מצורע מנזיר ולא קם ליה דינא ר"א היא דתנן ואינו חייב עד שילקטנו בתער. גבי השחתת פאת זקן מיתניא במכות: במלקט. כלי אומנות שקורים פלייאנה שמחליקין בהם התריסין: מ"ש דרבנן בהא כלומר אכתי מנא ידעי' דלרבנן גילוח מצורע בתער: דתניא זקנו מה ת"ל. דבמצורע כתיב וגילח את כל שערו ואת זקנו וכיון דכתיב כל שערו למה הוצרך ליפרוט זקנו. לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו גבי כהנים יכול אף כהן מצורע כן לא יגלח זקנו ת"ל זקנו דאתי עשה דמצורע ודחה לא יגלחו ועשה דקדושים תהיו. ואע"ג דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה בעלמא הכא דחי כדאמר בריש יבמות דשאני הכא דהוי לא תעשה ועשה שאינו שוה בכל דהשחתת זקן לא שייך בנשים. ומדאיצטרך זקנו לומר דדוחה לאו דהשחתת זקן דאינו חייב עליו אלא בתער מכלל דגלוח מצורע נמי אינו אלא בתער: ומנ"ל דבתער חייב בפאת זקן לרבנן: ת"ל לא תשחית פאת זקנך. גבי ישראל כתיב וילפינן כהנים וישראל מהדדי בפאת פאת. ובמספרים לא מקרי השחתה דאין השער ניטל מעיקרו: יכול אף במלקט וברהיטני שמשחיתין הזקן מעיקרו ת"ל לא יגלחו והאי לא מקרי גילוח. ודילמא אפילו לקטו במלקט ורהיטני מצוה קא עביד ומקיים מצות תגלחת מצורע. וזקנו אתא לאשמועינן שאפי' בתער שהוא מזוהר בעלמא משום השחתת זקן במצורע לא מיחייב עליה. אמאי אי ס"ד אי עביד במלקט ורהיטני שפיר דמי וקרא לא אתי אלא למימר דדחי תגלחת מצורע איסור השחתת זקן: א"כ לשתוק קרא מיניה ואנא אמינא ומה נזיר דאיסור קא עביד. דאפי' נזיר טהור חוטא כדמפרש פ"ק דנדרים כנדרי רשעים נדר בנזיר. וי"מ דמנזיר טמא יליף שגם תגלחתו בתער דלקמן בשמעתין ותגלחתו בא ע"י איסור ואפ"ה מיחייב לגלח ראשו בתער ודחי לאו דהקפה דסבירא לן השתא הקפת כל הראש שמה הקפה: הכא דמצוה קא עביד שאין שום איסור בתגלחת מצורע לא כל שכן. שתגלחת מצורע תדחה לאו דהשחתת זקן ואע"ג דגבי נזיר א"א בלא דחייה ובמצורע אפשר לא משמע ליה לפלוגי:

מסורת הש"ס

ה) מכות כ., ו) יבמות ה. [לקמן נח:], ז) מכות כא. קדושין לה: לקמן נח:, ד) [ויקרא יד],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שַׂעְרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֶת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שַׂעְרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֹר: ויקרא יד ט
2. לֹא יִקְרְחוּ קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבְבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת: ויקרא כא ה
3. לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ: ויקרא יט כז

נוסחת הריב"ן

ס) בהקפה כדכתמוך והאי דקא בעי לאמויי מדינא ולא אפשר כו' כדפריכינא רבי אליעזר היא דגמיר לה מנזיר כלקמן: ב] להקפה דאם: ג] ומהו: ד] ומאמרינן אי ס"ד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' יהא מייב מ"ל ולא משמע פאת דקנך יכול ליקטו: (ב) רש"י ד"ה ת"ל ת"ל הכיל וכו' מוקנו ופאת דקנך כדמסיק וכו' לא אפשר למילף משום לאוין וכו' דרבי אליעזר היא דגמיר: (ג) ד"ה דתניא וכו' והלא כל שערו כתיב וזקנו בכלל כל שערו במשמע אלא לפי: (ד) ד"ה ומנלן וכו' ופאת זקנם לא יגלחו יכול אפילו במספרים ת"ל גבי ישראל וכו' הוי אומר בתער וההוא גילוח וכו' זקן אישתרי גבי מצורע דמותר הוא כו והיינו תער משמע לן וכו' אלא בתער הס"ד ואח"כ מ"ה ממאי דלמא:

גליון הש"ס

גמ' ממאי דלמא כו' במלקט ורהיטני. תמוה לי הא עתה דקיימינן לרבנן דמלקט ורהיטני אינו דרך גילוח דמהאי טעמא אינו מייב אלא בהקפה. ממילא במצורע דכתיב וגלח אינו במלקט ורהיטני וכמ"ש תוס' לבדיל רים שבועות דף ב' ע"ב והוה ליה למיפרך דלמא מגלח במספרים נמי מצוה קעביד וצ"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ממאי משמע לן מהכא וכו' כל"ל: **ב]** תוד"ה אין וכו' אלא בנזיר לחייבו בנזיר. תיבת בנזיר נמחק וי"ב מזקנו או מנזיר. ס"מ: **ג] באו"ד** וליתי מזיר במה הלך. תיבת הלך נמחק וי"ב מלינו ועיין ס"מ: **ד]** ד"ה והאי וכו' ומדינא נמי לא אייתי. תיבת אייתי נמחק וי"ב אתיא: **ה]** ד"ה ומאי וכו' ת"ל זקנו מיותר שנכתב במצורע לאשמועינן דאתי עשה דזקנו כל"ל: **ו] באו"ד** ומדאיצטרך זקנו לומר דדוחה לאו דהשחתת זקן דאינו חייב עליו אלא בתער מכלל דגלוח מצורע נמי אינו אלא בתער: ומנ"ל דבתער חייב בפאת זקן לרבנן: ת"ל לא תשחית פאת זקנך. גבי ישראל כתיב וילפינן כהנים וישראל מהדדי בפאת פאת. ובמספרים לא מקרי השחתה דאין השער ניטל מעיקרו: יכול אף במלקט וברהיטני שמשחיתין הזקן מעיקרו ת"ל לא יגלחו והאי לא מקרי גילוח. ודילמא אפילו לקטו במלקט ורהיטני מצוה קא עביד ומקיים מצות תגלחת מצורע. וזקנו אתא לאשמועינן שאפי' בתער שהוא מזוהר בעלמא משום השחתת זקן במצורע לא מיחייב עליה. אמאי אי ס"ד אי עביד במלקט ורהיטני שפיר דמי וקרא לא אתי אלא למימר דדחי תגלחת מצורע איסור השחתת זקן: א"כ לשתוק קרא מיניה ואנא אמינא ומה נזיר דאיסור קא עביד. דאפי' נזיר טהור חוטא כדמפרש פ"ק דנדרים כנדרי רשעים נדר בנזיר. וי"מ דמנזיר טמא יליף שגם תגלחתו בתער דלקמן בשמעתין ותגלחתו בא ע"י איסור ואפ"ה מיחייב לגלח ראשו בתער ודחי לאו דהקפה דסבירא לן השתא הקפת כל הראש שמה הקפה: הכא דמצוה קא עביד שאין שום איסור בתגלחת מצורע לא כל שכן. שתגלחת מצורע תדחה לאו דהשחתת זקן ואע"ג דגבי נזיר א"א בלא דחייה ובמצורע אפשר לא משמע ליה לפלוגי:

ותו אי ס"ד דכי עביד. מצורע במלקט וברהיטני שפיר דמי וזקנו להתיר תער הוא דאתא אדרבה מדלא כתב ביה תער (ח) הוה אמינא דבתער לא משתרי כלל מדלא כתיב תער במצורע ואמינא לך כר"ל דאמר כל מקום שאתה מוצא כו' ה"נ במצורע ליגלח במלקט וברהיטני וליהוי מקיים וגילח את כל שערו וקא (ט)מוקים ללא תעשה דופאת זקנם לא יגלחו בתער דלא אסרה תורה (י) הקפת הראש אלא בתער שמע מינה דלהכי איצטריך זקנו למישרי תער במצורע ולמימרא דבתער אין במידי אחרינא לא דומיא (כ) דהקפת ראש דקאמי ליה עשה דוגילח את כל שערו ודמי ליה לאו (ל) דהקפה לפי שאינו יכול לקייס את שניהם. ור"א אית ליה ג"ש וקסבר מלקט והרהיטני נמי עבדי גילוח והוי נמי גילוח שיש בו השחתה ומש"ה כי ליקטו במלקט והרהיטני גבי (מ) הקפה חייב וה"נ מפרש במסכת מכות בפרק אלו הן הלוקין (מא): **ור"א מאי טעמא.** כלומר הואיל ומוקמית להא דתני לעיל דמצורע יליף מדינא כר"א דבתער אין במידי אחרינא לא מאי טעמא אי מדינא הא איכא למיפרך כדלעיל (מב) מה להלך השוה שבהן כו': **יליף מראשו.** דכתיב לגבי מצורע וגילח את כל שערו ואת ראשו: **ראשו מה ת"ל.** והלא כתיב שערו וראשו בכולל שערו הוא אלא לפי שנאמר גבי נזיר תער לא יעבור על ראשו (נ) ת"ל וגילח את ראשו בתער כמו שאמרתי לך גבי נזיר ור"א סבר לה כרבי יוסתן דאמר לעיל (דף לט:) דגבי נזיר לא מיחייב אלא בתער ובמידי אחרינא לא (ס) ה"נ האי דאסירי גבי נזיר משתרי גבי מצורע ומאי דלא מיחייב ליה גבי נזיר כגון מלקט והרהיטני לא שרי במצורע: **וכ"ש תער נמה לי.** וכי תימא למה לי למיכתב במצורע ראשו ליליף מתער לא יעבור על ראשו האמור לגבי נזיר למישרייה במצורע ואפילו בתער: **סד"א הואיל וגבי נזיר כו'.** לא לעולם אימא לך דמצורע בתער אין במלקט וברהיטני לא דאי ס"ד דכי עביד במלקט וברהיטני מצוה קעביד (ג) הוה אמינא דבתער כלל לא משוס דלא כתיב ביה תער וכדר"ל כו' והכא (ד) כיון דאפשר לו לקייס את שניהם עביד במלקט והרהיטני לקייס מצות עשה דוגילח את כל שערו וליקייס נמי לא תעשה דלא יעבור תער דלא אסרה תורה א] הקפת הראש אלא ואימא דבתער כלל לא קמ"ל אלא לאו שמע מינה ג]דאיצטריך ליה ראשו למישרי תער בנזיר מצורע למימרא דבתער אין מלקט והרהיטני לא ומש"ה אתי עשה דוגילח את כל שערו ודמי לאו דתער לא יעבור על ראשו לפי שאין אתה יכול לקייס את שניהם דמצורע שגילח במלקט והרהיטני לא עשה ולא כלום: (פ) ר"א לא מצי יליף במצורע בתער ולא במלקט והרהיטני מזקנו דהקפה משוס דקסבר ר"א גבי הקפה דאפילו ליקטו במלקט והרהיטני חייב דכתער דמי ורבנן נמי לא מצו יליפי מצורע בתער ולא במלקט והרהיטני מראשו דנזיר משוס דקסברי גבי נזיר כי גילח במלקט והרהיטני חייב דכתער דמי דלמאי דמרינן לעיל [מ.] לרבות כל המעבירין: **להכי אצ"ל רחמנא ראשו.** לאשמועינן דאפילו הקפת כל הראש שמה הקפה: ואי

ותו אי ס"ד כי עביד במלקט וברהיטני מצוה קא עביד מדלא כתיב תער °כר"ל ו) דאמר ^8כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה ור"א מאי טעמא יליף מראשו ג) דתניא ^1ראשו מה ת"ל לפי שנאמר גבי נזיר ^2תער לא יעבור על ראשו יכול אף נזיר מצורע כן ^3ת"ל ראשו ממאי דלמא לעולם אפילו ליקטו במלקט וברהיטני מצוה קעביד וכי תימא תער למה לי למימרא דאפילו בתער ס"ד אמינא הואיל וגבי נזיר כי עביד בתער מיחייב גבי מצורע נמי ליחייב קמ"ל דלא אי סלקא דעתך כי עביד במלקט וברהיטני מצוה קעביד מדלא כתב תער כר"ל ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה מיבעי להו למידחי לאו דהקפה דתניא ^3לא תקיפו פאת ראשכם יכול אף מצורע כן ^3ת"ל ראשו למה לי למכתב ראשו ותיפוק ליה מזקנו דתניא ^1זקנו מה ת"ל לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף מצורע כן ת"ל זקנו למה לי למכתב ראשו ולמה לי למכתב זקנו צריכי דאי כתב רחמנא זקנו ולא כתב ראשו הוה אמינא ג)הקפת כל הראש לא שמה הקפה להכי כתב רחמנא ראשו

ואי

לרבנן דטעון תער לתגלחתו ב] (נזיר) והכא מי לאו ק"ו דמנזיר לא אתי [להו] תער במצורע וי"ל דאפילו לא קיס לו ^1 דמלות נזיר בתער מ"מ שפיר יליפינן ק"ו מנזיר דדחי תגלחת דידיה פיאות דהקפת הראש דאיכא בהו לאו במקיף במספריים כדמשמע בסמוך מצורע לא כל שכן שיהא מותר לגלח אף בתער וידחה לאו דהשחתת זקן אלא ע"כ קרא דזקנו אתא להתעינו תער ולא משתיתים אחרים: **ותו אי ס"ד כי עביד במלקט ורהיטני.** דקיים מלות גילוח ע"כ קרא דזקנו לא אתא למימר דמצי עביד בתער מדלא כתיב תער פירוש בהדיא דמצבעי לן למימר כדרשב"ל דאסור לעשות ולגלח בתער הואיל ויכול לקיים שניהם שיגלח במלקט והרהיטני או במספרים ולא ידחה לאו ג] דהשחתת זקן והיה להש"ס לומר לא שרינן תער מדלא כתב תער אלא הש"ס קצר הלישנא דנזיר לישנא קלילא ורגיל בכמה מקומות לקצר לשונו אלא ע"כ קרא דזקנו אתא לקובעו חובה ולהתעין תער למצורע דלא יצא ידי תגלחתו אלא בתער: **ורבי אליעזר.** דאמר אפילו ליקטו במלקט והרהיטני חייב בפאות [בפאות] דזקן ומחייב בפאות דזקן אפילו בשאר משחיתין ושפיר אצטריך זקנו דמצורע דדמי לאו דהשחתת זקן והיינו נמי בשאר משחיתין מנא ליה תגלחת דמצורע דדוקא בתער יליף לה מראשו: **ראשון מת"ל.** דאמר דכתיב במצורע והלא כבר כתיב בריש דקרא יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו מת"ל^2 לפי שנאמר גבי נזיר תער לא יעבור על ראשו תוך ימי נזירותו יכול אף נזיר [מצורע] כך יהא אסור לגלח וכל שער^3 דקרא בשאר גופו ע"כ דאין לומר דעשה דוגילח דמצורע דחי לא תעשה דנזיר דתער לא יעבור על ראשו ועשה דגדל פרע שער ראשו ת"ל (שער) ראשו מיותר דאף נזיר ומצורע חייב לגלח בתער והאי דלא מוקי ר"א ראשו בראשו דכל אדם ולא בנזיר ולמדחי [לאו] דהקפה [גרידא] אי משוס דס"ל הקפת כל הראש [לא] שמה הקפה אי משוס דעשה דחי לא תעשה [גרידא] נפקא לר"א מגדילים כדבסמוך א"כ ראשו לא איצטריך אלא לראשו דנזיר אע"ג דאיכא לאו דתער לא יעבור ועשה דגדל פרע דחי להו עשה דוגילח מיתורא דראשו דכתיב במצורע והשתא נפקא ליה לר"א תער במצורע מנזיר דמידי דאסר בנזיר להעביר תער על ראשו הטעין במצורע לגלח בתער והיינו דקא מהדר בברייתא דלעיל (דף מ:) למילף תער במצורע מלוים ונזיר מן דינא ולא אתי ליה וצריך הוא לגומדה מראשו [דנזיר]^4 ולעולם מנזיר ילפינן למצורע דטעון תער וס"ל^5 לר"א דנזיר לא לקי אלא בתער דוקא כר' יוסתן דלעיל הילכך מידי דאסור בנזיר דהיינו תער הטעין ^1 לאו במצורע כדמשמע [דמ"] על שאר מעבירין נמי לילקי בנזיר אכתי לא ידעינן תער במצורע דאיכא למימר קרא דראשו לשאר מעבירין: **ופריך** כדלעיל דלמא אפילו במלקט והרהיטני נמי מצוה קעביד במצורע וכ"ת למה לי למישרי דאפילו בתער דסד"א כו' גבי מצורע נמי ליחייב כלומר גם כשיהיה הנזיר מצורע ד] קמ"ל ומשני אי ס"ד כי עביד במלקט והרהיטני מצוה קעביד במצורע מדלא כתיב^6 היתר תער בפירוש לא^7 לדמי עשה דמצורע לא תעשה דנזיר שהרי אפשר לקייס שניהן וק"ק אמאי לא מסיק נמי הכא לשיויא דלעיל לשמוק קרא מיניה ואלא אמינא ומה נזיר דאיסורא קעביד כו' וי"ל דהכא איכא למימר דשאני נזיר דליכא אלא חד לאו דהקפת ראש ולכך דחי ליה תגלחתו דנזיר אבל נזיר מצורע אית ביה תרין לאוין לאו דנזיר דתער לא יעבור ולאו דהקפת הראש ולכך לא יהמה עשה דמצורע להנך תרי לאוין ועוד עשה דגידול פרע ועוד תירץ הר"ש דלמאי דבעי למימר פרק ב' נזירין (לקמן דף נח.) אהך בריתא דראשו דהקפת כל הראש לא שמה הקפה אפילו חד איסורא ליכא בנזיר במקום^8 פאת הראש וליכא למימר ק"ו מנזיר התם ליכא תו שום דחיה: **ורבנן.** דנפקא להו דתגלחת דמצורע בתער מזקנו כדלעיל דראשו למה לי דבשלמא לר"א אצטריך דראשו למילף מיניה דתגלחת דמצורע בתער אלא לרבנן למה להו דראשו: **מיבעיא** להו למדחי **לאו** דהקפה אף במצורע שאין נזיר דאצטריך קרא לומר דדחי לאו דהקפה: **דתניא לא תקיפו פאת ראשכם יכול אף מצורע כן.** והא דכתב וגילח את כל שערו [חוץ] מפאת הראש או כשמירט פאת ראשו מ"ל דראשו מיותר דכתיב במצורע לאשמועינן

ח) שבת קנג. לקמן נח. יבמות כ: מנחות מ., ב) לקמן נח. יבמות ה., ג) [לקמן נז: נח.], ד) גי' מ"מ דהשחתת זקן, ה) גי' מ"מ דהשחתת זקן, ו) גי' מ"מ דהשחתה, ז) [דף כא.], ט) [דף מ סוע"ב], י) גי' מ"מ לגבי מצורע,

נוסחת הריב"ן

מ] מקייס נמי: ב] יכול אפילו לנזיר מצורע כן אלא יעבור תער על ראשו מ"ל כו': ג] מדאצטריך:

הגהות הב"ח

(מ) רש"י ד"ה ומו מי וכו' מלוה כתב ביה תער אמינא כל"ל ותיבת הוה נמחק: (ב) ד"ה ראשו וכו' וה"נ ההוא גילוח דאסירי גבי נזיר: (ג) ד"ה סד"א וכו' מצוה קעביד אמינא כל"ל ותיבת הוה נמחק: (ד) בא"ד והכא נמי כיון דאפשר וכו' דלא אסרה תורה בנזיר אלא בתער ואימא דבתער כלל לא אלא לאו כל"ל ותיבת קמ"ל נמחק: (ס) בא"ד ור' אליעזר לא מצי יליף דמצורע וכו' המעבירין הס"ד ואמ"כ מ"ה וכדבן האי ראשו וכו' מן המובה הס"ד ואמ"כ מ"ה להכי כתב וכו' הקפה הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' בר"ל דאמר. עיין תוספת שאנת אריה סי' לו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה סד"א וכו' דלא אסרה תורה הקפה. מי' הקפת נמחק וכ"כ גילוח. ל"מ ויעו"ש: ב] תוס' ד"ה (דף הקודם) דמצוה דטעון תער לתגלחתו בלא נזיר כל"ל: ג] ד"ה ומו מי ס"ד וכו' ולא ידחה לאו דהשחתת זקן ומצו"ה היה כל"ל: ד] ד"ה ופריך כדלעיל וכו' קמ"ל. כאן הס"ד ואמ"כ מה"ד ומשני וכו' מדלא כתיב היתר תער בפירוש. כ"כ עי' ל"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל לן. 2. ל"ל מת"ל ראשו. 3. ל"ל שערו. 4. מיבעי דנזיר נמחק. 5. ל"ל דס"ל. 6. כאן איירע טעות המתחלפות ונשמטו כמה מיבות בדפוסים שלנו וכל"ל מדלא כתיב תער כדרשב"ל. כלומר יאסר לו לגלח בתער כיון דלא כתיב היתר תער כו'. כן הוא בס"י. 7. בס"ל ולא. 8. ל"ל במקיף.

נח א מיי' פ"ג מהל' לילית הל' ו ופ"ז מהל' מירות הלכה טו:
נט ב מיי' פ"ז מהל' מירות סה:
ס ג מיי' פי"ל מהל' טומאת צרעת הל' ל סמג עשין לו לו:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שַׂעְרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֶת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שַׂעְרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר: ויקרא יד ט
2. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה
3. לֹא תַקִּפוּ פֵּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ: ויקרא יט כז

מוסף רש"י

אם אתה יכול לקיים את שניהם. כגון לגן דפסחן כמדין מקייס עשה דלילית ולאו דכלאים (מנחות מג.). **ואם לאו.** כגון מכלא דאי אפשר בכל פסחן, **יבא עשה.** לילית וידחה את לא תעשה (שם). **ראשו מה ת"ל.** כראשו המצורע נמי קאי (יבמות ה.). **יכול אף נזיר מצורע כן.** כשנטהר מלרעתו בתוך ימי נזירותו לא יעביר תער על ראשו (לקמן נח.).

פי' הרא"ש

ותו אי ס"ד אי עביד במלקט וברהיטני מצוה קא עביד מדלא כתיב תער כר"ל. כלומר אי לאו עיקר מצוה בתער לא דחי לאו דהשחתת זקן כיון דאפשר לקיים שניהם כדר"ל דאמר כל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את ל"ת. אלא ע"כ מדאצט' זקנו לומר דדחי א"א לקיים מצות תגלחת מצורע אלא בתער. ור' אליעזר מאי טעמא מהיכא יליף דתגלחת מצורע בתער דמזקנו לא מצי למילף דהשחתת זקן שייכא אף בשאר מעבירים: ראשו מה ת"ל מאחר דכתיב במצורע כל שערו מה הוצרך לפרוט ראשו: יכול אף בנזיר מצורע כן. לא יגלח ראשו: ת"ל ראשו ולק' ריש פ' ב' נזירים דייק תלמודא אמאי לא מוקמינן ראשו למדחי לאו דהקפת ראש כל אדם דלית ביה אלא לאו גרידא ומ"ל לאוקומי לנזי' דאיכא תרי לאוי. ומדאצטריך ראשו למדחי לאו דנזיר אלמא תגלחת מצורע דוקא בתער דר"א לא מיחייב בנזי' בשאר מעבירי': למימרא אפילו בתער. אם ירצה:

מצורע נמי מיחייב. אם הוא נזי': ומשני אם איתא דאין תגלחת מצורע דוקא בתער לא דחי כיון דאפשר בכל מקום ורהיטני ולקיים שניהם כדר"ל: ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה. כיון דמזקנו ידעינן דתגלחת מצורע בתער: מבעי להו למדחי לאו דהקפה. יכול אף מצורע כן ונקיים קרא דכל שערו היכ' דנמרטו פאות ראשו. ותיפוק לי מזקנו דשמעינן מיניה דעשה דוחה את ל"ת: צריכי דאי כתיב זקנו ולא כתיב ראשו ה"א הקפת כל הראש לאו שמה הקפה. דעיקר איסור הקפה בנוטל פאות הראש ומניח שאר דהיינו משוה צדעיו לאחורי אזניו להכי כתב רחמנא ראשו למידק

מא: שלשה מינין פרק ששי נזיר

ואי כתב ראשו ולא כתב זקנו הוה אמינא משמע תרתי דאתי עשה ודחי את לא תעשה ומשמע [ו]**דהקפת כל הראש שמה הקפה ואכתי בתער בתער מנלן להכי כתב רחמנא זקנו ור"א** [א]**דאתי עשה ודחי את לא תעשה מנליה יליף מגדילים דתניא** [1]**לא תלבש שעטנז** (ו) **הא**

לאשמועינן דעשה דוגילה דמצורע דחי לאו דהקפת הראש: [ג]ואינטריך למיכתב זקנו [וראשו] דאי כתב רחמנא זקנו ולא כתב ראשו ה"א דהקפת כל הראש [לא שמיה] הקפה דעיקר איסור הקפה דכתיב לא תקיפו פאת ה"א היינו דוקא כשנוטל הפאות לצד כדאמר בעלמא איזו היא הקפה זה המשוה לדעיו לאחורי אזנו ופדחתו פי' לידעא הוא השער הרבה וגדל[1] סמוך לאזניה ומאחורי אזניו חלק הוא ואין שם שער וכן בפדחתו אין שער וכשנוטל אותם שבצדעיו דהיינו פאת הראש ויהיה חלק שער[2] נמצא שהוא שוה לאחורי אזניו ופדחתו והא כ"ע מודו שהוא בלאו ופליגי במגלח כל הראש וגם הפאות דאיכא למ"ד שמה הקפה ואיכא למ"ד לא שמה הקפה: **להכי כתב רחמנא ראשו.** לגלות לן דהקפת כל הראש שמה הקפה כיון דדחי עשה דוגילה ראשו ללאו דהקפה ש"מ הקפה היא: **ואי כתב רחמנא ראשו ה"א משמע תרתי.** כלומר אף כי משמע תרתי דמשמע דעשה דחי לא תעשה ומשמע נמי דהקפת כל הראש שמה הקפה [ואכתי][3] בתער לא ידעינן שיהא גילוח דמצורע דוקא בתער שהרי אהקפת פאת ראש חייב אפילו במספריים אלא בתער שלא הוזכר תער בקרא אלא לא תקיפו סתמא: כתב רחמנא זקנו. מינה דרשי רבנן לעיל דמגלחת דמצורע דוקא בתער הלכך צריכי תרתי ראשו וזקנו ואי קשיא לרבנן היכא דהוא מזיר ומצורע דאיכא בראשו דנזיר תרי לאוין ועשה ולו דתער לא יעבור ועשה דגידול פרע ולאו דהקפה מנא להו לרבנן דדחי עשה דגילוח דמצורע לכל הנהו וצ"ל הכל נפקא להו מראשו דמקרא מלא דבר הכתוב לא שנא הוא מזיר ולא שנא שאינו מזיר ועוד כיון דגלי לן בזקנו דדחי עשה דגילוח לאו ועשה דכהנים לאו דהשחתת זקן ועשה דקדושים תהיו[4] הוא הדין שידחה ב' לאוין ועשה דאין סברא להם לחלק בין לאו אחד לשני לאוין והכי איכא תנא לקמן ג) (דף נח.) [בגדילים] דלא מפליג בין לאו אחד לשני לאוין ואע"ג דלאו ועשה [דכהנים] אינו שוה בכל ה"נ לאו ועשה דנזירין ואנשים לאו דהקפה[5] ולקמן בפרק שני נזירים (שם) תשיב לאו דנזיר שוה בכל ועניך לריכותא ה) דנזיר מכהנים לא אתי שכן אינו שוה בכל והכהנים מנזיר לא אתי שכן ישנו בשאלה וא"ת לר"א כיון דמוקי ראשו לראשו דנזיר ולמימר דעשה דגילוח דחי לאו דתער לא יעבור [וגם] עשה דגידול פרע מאי אילטריך תו [זקנו] לר"א דעשה דגילוח דחי לאו דכהנים דהשחתת זקן [ועשה] דקדושים [תהיו][6] תיפוק ליה מראשו דאיכא[7] למיפרך מה לראשו דנזיר שכן ישנו בשאלה ועוד מה לכהנים שכן ריבה בהן הכתוב מצות יתירות ולכך לא ידחה עשה דגילוח לאו ועשה דכהנים וכ"ת לכתוב זקנו ולשתוק מראשו דראשו[8] אילטריך לר"א לאגמורי לן דמצות גילוח דמצורע הוי דוקא בתער ולא בשאר משחיתים כדאמר לעיל: **השתא** ז) (פ"ק) משמע הכא בסוגיא דידן דהקפת הראש הוי אפילו בלא תער וכן איתא בת"כ זאת תהיה תורת המצורע ראשו מה ת"ל לפי שיש בזקן משמ"כ בראש ובראש משמ"כ בזקן שהראש אסור במספריים והזקן מותר והא דתניא בתוספתא (דמכות פ"ג) חייב שתים אחת לידעא מכאן ואחת לידעא מכאן ואינו חייב עד שיקיפנו בתער היינו כעין תער ובמכות (דף כ:) נמי דקאמר משום לידעיו לאחורי אזנו ופדחתו נמי היינו כעין תער ואפילו במספריים והיא דת"כ איכא למדחי דע"כ לאו באיסור הקפת הראש מייתי אלא בנזיר דאסור לגלח ראשו תוך ימי נזרו ואף במספריים למ"ד לעיל לרבות כל מעבירין והכי מוכחא סיפא דהתם דתנא בו והראש מותר לכל אדם והזקן אסור לכל אדם ואי בהקפת הראש אייר איך מותר ראש בכל אדם אלמא בנזיר מייתי וקאמר דמגלחת ז) אינו מותר בכל אדם שאינם נזירין ומיהו צריך ליזהר שלא ליטול פאת הראש אפילו במספריים דשפיר איקרו כעין תער וכן נהגו העולם כשמגלחין התינוקות לשייר בצדעיהן הרבה שערות: **ור"א דאתי עשה ודחי לא תעשה מנא ליה.** וא"ת ולימ"ת מראשו וזקנו דדחי עשה אפילו לאו ועשה וכ"ת דמה להנך שכן לאו שאינו שוה בכל הוא דלאו דזקנו ליתא בנשים כדאמר פ"ק דקידושין (דף לה:) א"כ גם לרבנן תיקשה מנלן דבעלמא עשה דחי לא תעשה ואומר הר"ף דמש"ה פריך לר"א דמוקי ראשו משום נזיר דאיכא לאו ועשה ומ"כ ח) [צריך][9] מקרא אחרינא דאל"כ לא מצי לאוקמי לקרא דראשו ללא תעשה ועשה אלא בלאו גרידא ובראשו דאינש דעלמא למידחי לאו דהקפה כמו שרבנן מעמידין אותו לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה וזקנו לאשמועינן דאפילו לאו ועשה דחי ואי לא הוה [כתיב ראשו לא הוי] ידעינן דהקפת כל הראש שמה הקפה קמ"ל ראשו. ותוספות אחרינא מפרש הכי לר"א עשה דדחי לא תעשה מנא ליה מדמוקי זקנו לעיל בכהן מצורע ודחי עשה דגילוח לאו ועשה דכהנים לאו דזקן ועשה דקדושים תהיו[10] אלמא פשיטא ליה לר"א בעלמא דעשה דחי לאו גרידא דאל"כ מנא ליה לאוקמיה בכהן לוקמיה בזקן דישראל דמצורע ולאשמועינן דעשה דגילוח דמצורע דחי לאו דהשחתה דישראל אבל בכהן מצורע דלמא לא דחי לאו ועשה דכהנים דקדושים[11] דבעלמא לרבנן דמוקמי ראשו דמצורע למימר דעשה דגילוח דחי לאו דהקפת הראש ב) א"כ ה"ה דעשה דמצורע דחי לאו דפאת זקן והלכך לישראל וכו'[12] והר"ש אמר לרבנן ניחא דמצינו למימר דראשו אם אינו ענין לשאינו שוה בכל דנפקא לן מזקנו אפילו לאו ועשה שאינו שוה בכל תניהו ענין לאו השוה בכל ואל תתמה דהלא שפיר אילטריך ראשו לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה דאיכא למימר [מסברא] נפקא ליה וכזה[13] תמצא הסוגיא חלוקה רישי שני נזירין (לקמן דף נח. ושם) דמעיקרא בעי הש"ס למימר דמוקי ראשו להקפת ראש גרידא לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה ובתר הכי ל"ל בכולא הסוגיא דהקפת כל הראש שמה הקפה לרווחא[14] דמלתא אמרה הש"ס הכי אח"ל דשפיר נפקא לן דעשה דוחה לא תעשה מגדילים אכלאים [אתי[15] ואי] אתי גדילים לכדרבא כדאמר במסכת יבמות (דף ד:) שקיל[16] הש"ס ז) דהא לרבנן שפיר נפקא לן דעשה דוחה לא תעשה בשם אינו ענין ואז נאמר דהקפת כל הראש שמה הקפה[17] כדמסיק רישי פרק שני נזירין אבל לר"א דמוקי ראשו לנזיר מצורע וגם זקנו אתא לכהן אי גמרינן מנייהו נאמר ב) דפליגי[18] דעשה דוחה לא תעשה ועשה אבל[19] לר"א ל"ל ע"כ דנפקא ליה דעשה דוחה ל"ת גרידא בכל לאו כהאי דאי לא תער מנא ליה במצורע דאי מראשו דלמא לאו למדחי נזיר דאיתא ביה תרי לאוי ג) דהקפת דנזיר אלא לאו דהקפה גרידא ד) אלא דס"ל דהשתא להש"ס דפליג ר"א [ואמר] הקפת כל הראש לא שמה הקפה אלא משום דאיכא למפרך כדפרישית ברישי מסכת יבמות (דף ה. ושם) מה לכהן שכן אינו שוה בכל נזיר יוכיח מה לנזיר שכן ישנו בשאלה ל) ואילטריך תרוייהו ואכתי דעשה דחי לא תעשה השוה בכל מגליה: **יליף מגדילים.** דסמכיה רחמנא ליליף לכלאים לגימר דעשה דגילית דחי לא תעשה דכלאים ובהכי ניחא ברישי[20] מסכת יבמות לא מצי הש"ס למיפשט דעשה דוחה לא תעשה גרידא השוה בכל מראשו וזקנו והכא פשיטא לרבנן דדחי בלא גדילים והשתא ניחא ליה[21] דסוגיא דשמעתין דיבמות דבעי למימר דאילטריך קרא לראשו דהקפת ראש שמה הקפה ולהכי ליכא לאוכוחי דעשה דוחה לא תעשה בשם אינו ענין [אבל][22] ב) רישי סוגיא דפרק שני נזירין סבר[23] הקפת כל הראש שמה הקפה מסברא:

אמר

עין משפט נר מצוה

סא א מיי' פ"ז מהל' מחיות הלכה טו ופ"ג מהל' איסו"ב הל' ו ופ"ו מהל' יבום הל' י ופ"א מהל' מילה הל' ט ופ"י מהל' טומאת צרעת הל' ה סמג עשין כח טוש"ע י"ד סי' רסו סעיף ג:

תורה אור השלם

1. לא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ:

דברים כב יא, יב

נוסחת הריב"ן

ו) בכ"י כתוב כאן גיגיון. ורבנן כו': ז) כדמפורש כו' מפי המורה:

הגהות התוספות

1. ל"ל דגדל. 2. ל"ל בלא שער. 3. ל"ל אכתי. 4. ל"ל יהיו. 5. תיבות לאו דהקפה נמחק. וכ"ל ומיהו לקמן כו'. 6. ל"ל יהיו. 7. ל"ל וי"ל דאיכא כו'. 8. בס"פ דראשו. 9. ל"ל וא"כ אית ליה עשה דוחה ל"ת ותיבת צריך נמחק. 10. ל"ל יהיו. 11. תיבת דקדושים נראה מיותר אי אפשר דל"ל לאו דכהנים ועשה דקדושים. 12. ל"ל והלכך לישראל לא צריך דנפקא ליה מראשו דהכי אוקמיה בזקן כהן. 13. בס"ז וכזה. 14. ל"ל מסברא ולרווחא דמלתא כו'. 15. ל"ל דלכלאים אתי אבל אי אתי גדילים כו'. 16. ל"ל שקיל וטרי. 17. ל"ל הקפה מספרא. 18. תיבות נאמר דפליגי נמחק. וכ"ל הכי מיגמר בעלמא. 19. מכאן ועד סה"ד עי' הגהות הב"ח על דיבור זה. 20. ל"ל דברים. 21. תיבת ליה נמחק. 22. תיבת אבל נמחק וכ"ל כמו. 23. ל"ל והכא סבר.

פי' הרא"ש

דהקפת כל הראש שמה הקפה: ואי כתב רחמנא ראשו ה"א משמע תרתי וכו' כלומר אף על גב דשמעינן מינה תרתי דאתי עשה ודחי ל"ת והקפת כל הראש שמה הקפה אכתי תער מנ"ל. דעל הקפת פאת הראש בין בתער בין בלא בתער מיחייב. להכי כתב רחמנא זקנו דשמעינן מינה דתגלחת מצורע בתער ומכאן יש ללמוד דאסור להקיף צדעיו אף במספרים. ומיהו דוקא כשנטלן סמוך לראש דהכי משמע לישנא דאמר במכות המשוה צדעיו לאחורי אזניו.

ז) ובתוספא נמי תניא חייב ב' א' לצדעיו מכאן וא' לצדעיו מכאן ואינו חייב עד שיקיפנו בתער והיינו כעין תער וע"כ הורגלו להניח צדעיו מלגלח: ור"א דאתי עשה ודחי ל"ת מנא ליה דראשו אצטריך לגלוח מצורע בתער. ומהיכן אתי ליה דחייה. מגדילים תעשה לך דאתי עשה דגדילים ודחי ל"ת דלא תלבש שעטנז וכו'

ח) אולי צ"ל והא דתניא בתוספתא חייב שתים. וכ"ה בתוס' ד"ה השתא:

מסורת הש"ס

ו) [לקמן מז: נח.]. ב) שייך לע"ז. ג) צ"ל דהקפה ודמיר. ד) צ"ל ולא.

הגהות הב"ח

(ו) גמ' לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו הא גדילים: (ב) רש"י ד"ה ואי כתב וכו' דלא תקיפו פאת כל"ל ותיבת את נמחק דהיינו תער הס"ד ואח"כ מ"ה וכ"מ וכו': (ג) ד"ה ורבנן וכו' לאו דכהנים נ"ב ואם תאמר למאי דמשני יליף מגדילים זקנו למה לי י"ל דאי מגדילים הוה אמינא דוקא גדילים אבל כהנים לא דכיון דריבה בהן הכתוב מצות יתירות תמוד טפי דלא אתי עשה דגילוח מצורע וידחה נ"ת דכהנים:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה ורבנן וכו' דדרש ר"א ראשו וגמר גזירה שוה. תי' גזרה שוה נמחק וכ"ב עי' ת"מ: ב) ד"ה וכ"א דאתי עשה וכו' מה לנזיר שכן ישנו בשאלה ועוד אי וכו' כל"ל ת"מ: ג) תוס' ד"ה ואי כתב רחמנא וכו' איכא תנא לקמן דף נח בגדילים. תי' דף נח בגדילים נמחק. וכ"ב דף מח ע"ב. ת"מ: ד) בא"ד ה"נ לאו ועשה דנזיר והכהקפה אינו שוה בכל אלא דנזירין וכו' מיהו לקמן ריש פרק שני וכו' כל"ל: ה) בא"ד ועניך לריכותא דנזיר מכהנים לא אתי. נ"ב עי' ת"מ: ו) ד"ה השתא פ"ק. תי' פ"ק נמחק וכ"ב ע"כ. ת"מ: ז) בא"ד אלמא בנזיר מייתי וקאמר דמגלחת אינו מותר. תי' אינו נמחק: ח) ד"ה וכדי אלעזר וכו' דאיכא לאו ועשה וא"כ לריך. תי' לריך נמחק. וכ"ב ע"כ לאו גרידא. ת"מ: ט) בא"ד דחי לאו דהקפת הראש א"כ ה"ה דעשה דמצורע דחי לאו דפאת זקן והלכך לישראל וכו'. תן תי' א"כ עד וכו' נמחק. וכ"ב והלכך לישראל לא אילטריך א"כ משו"ה זקנו בא דעשה דמצורע דחי לאו דפאת זקן ועשה דקדושים כל"ל. ת"מ: י) בא"ד ואי אתי גדילים לכדרבא וכו' שקיל הש"ס להא. תי' דהא נמחק וכ"ב דאי הכי וכו' דהקפת כל הראש שמה הקפה מסברא כל"ל: כ) בא"ד אי גמרינן מינייהו נאמר דפליגי דעשה דוחה לא תעשה ועשה אבל לר"ל ע"כ דנפקא ליה דעשה דוחה לא תעשה גרידא כל"ל ת"מ ויעוייש: ל) בא"ד ואילטריך תרוייהו. נ"ב עי' ת"מ: מ) ד"ה יליף מגדילים עד וכו' בשם אין ענין אבל ריש. תי' ריש נמחק וכ"ב הכא ומסקנא כל"ל. ת"מ:

הא גדילים תעשה לך. וקא דמי לאו דלא תלבש שעטנז: אמר רב אחא בריה דרב איקא. מדקתני לו ששיירו שתי שערות לא עשה (ג) כלום זאת אומרת דרובו חשוב ככולו מדאורייתא דמדכתב הכא וגילח את ראשו ביום השביעי ולא מיצטריך ליה [ד] למיכתב ביום השביעי יגלחנו [ג] לומר דלא חשיב גילוח עד דאיכא כולו שיער מגולח מכלל מדאיצטריך ליה קרא לאשמועינן דליגלח כולו דאי לאו האי קרא הוה אמינא דברובו סגי ליה דרובו ככולו דאורייתא: **תאי.** ביום השביעי יגלחנו בנזיר טמא הוא דכתיב אבל בנזיר טהור לא כתיב אלא וגילח את [ג] שער ראשו מזו דלא משמע ליה הכי: **מחכו עלה במערבא.** אהא אתקפתא דר' יוסי בר' חנינא: [ג] (ג) **דמכדי נזיר טמא דבתער מנלן מנזיר טהור יליף.** [ד] מדכתיב ביה תער אי לרבי כדאית ליה ולא"ק כדאית ליה וכדלעיל(ה) וה"נ נמי דליתי מזיר טהור מנזיר טמא מה מזיר טמא [ה] כו' והכא הוא דגלי רחמנא כולו הא בעלמא רובו ככולו וכדרב אחא בריה דרב איקא. ומ"ת מיניה הא לא אפשר משום דהוו להו מזיר ומלורע שני כתובין כאחד: **ולמה ראשו וחזר וגילחן.** נמי לאותן ב' שערות: **מהו.** מי אמרינן כיון דמעיקרא כי שייר אותן שתי שערות לא עשה ולא כלום השתא נמי כיון דהדר ולמה לא עשה ולא כלום (ד) דכמאן דמגלח שתי שערות [ו] מעיקרן דמי ומעכבי או דלמא כיון דהשתא קא מיגלח להו להאי דהדר למה לא חיישינן ולא מעכבי: **גילח שערה** (ה) **קמיבעיא ליה לרבא.** פשיטא דכיון דגילח את כל ראשו לבר מהנך ב' שערות דכי הדר גילח אחת מהן ונשרה מבירתה שפיר [ז] דקאזיל ומיגלח כי אורחיה כמאן דאזיל ומגלח [ח] שערו ולההיא דנשרה מאי הוה ליה למיעבד: **אלא אימא נשרה אחת וגילח אחת קמבעיא ליה.** מי אמרינן כיון דכל שערו גילח חוץ משער אחת שפיר דמי דהא לא שייר שתי שערות בלא גילוח או דלמא כיון דמעיקרא שייר לו שתי שערות לאו כלום עבד וכי חזר וגילח אחת לאחר נשירתה דבבירתה נמי לאו כלום עבד דכיון דלא הוי השתא ברראשו אלא שערה אחת לא איקרי גילוח וכנשרו שניהם דמי דכי היכי דאם גילח ושייר שערה אחת שפיר גילח דשערה כנטולה דמי הכי נמי כי נשרה אחת משעת נשירותה הויא בבירתה כנטולה וכי חזר וגילחה לאו כלום עבד דכנטולה דמיא: **א"ל.** אי אמרת גילוח אין כאן (ו) דדמי ליה כמי שיש שיער בכאן ד]: **[הכין קאמינא (אף על פי) ששיער אין כאן מלוח גילוח אין כאן.** ומיהו בדיעבד שפיר דמי: **מתני' נזיר חופף ומפספס.** חופף כמו חופף עליו כל היום (דברים לג) לשון מגרד ובלע"ז פרי"ר: **מפספס.** שמפריד שערותיו זו מזו. אבל לא (ט) במסרק: **גמ' אתאן.** לר"י דאמר דבר שאין מתכוין אסור: **להשיר נימין המדולדלים.** מן הראש אבל עדיין לא נעקרו לגמרי וכיון דמתכוין להשיר כי סורק במסרק הוה ליה דבר שמתכוין ואסור: **אי אמרת מפני המשרת תגן כלל נלל לא.** דמשמע לא יחוף בשום אדמה גזירה שאינה משרת מפני המשרת: מקרא

[א] הוריות ג: מולין יט. ע. נדה כט., ב) סנהדרין יז: וש"נ, ג) נ"ק קה., ד) שבת נ: פא.; ה) [שם מא: וש"נ], ו) ביצה לה.; ז) מכות כא. קדושין עז: מולין פב.; ח) [לט סוע"ב], ט) ל"ל בתמה לומו,

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אמר ליה (גילוח אין כאן שער אין כאן). תא"מ וא"ב בפרק הגחל קמא דף קה גרים שער אין כאן גילוח אין באן: (ב) רש"י ד"ה אמר רב אחא וכו' עשה ולא כלום: (ג) ד"ה מאכו הד"ל עם ד"ה דמכדי וכו' כתובין הבאין כאחד: (ד) ד"ה מהו וכו' ולא כלום דלאו כמאן: (ה) ד"ה גילח שערה שערה וכו' ומגלח שערה שערה ולהכי: (ו) ד"ה ל"ל אי אמרת גילוח אין כאן משמע דדמי ליה כמי שיש שיער בכאן הא קאמרת שיער אין באן הס"ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' זאת אומרת רובו ככולו מדאורייתא. דבכל התורה כולה רובו ככולו זולת היכא דגלי רחמנא להקפיד על כולו ועי' הוריות דף ג ע"ב אמר ר' יונתן מאה שיטבו וכו' ובמיבורי הוהיה גבר שם ול"ע ודו"ק: **ב**] שם אבל לא סורק אתאן לרבנן. נ"ב עי' מ"מ: **ג**] רש"י ד"ה דמכדי מזיר טמא וכו' עד סופו. נ"ב עי' מ"מ: **ד**] ד"ה אמר ליה וכו' כמי שיש שיער בכאן. נ"ב הא קאמרת אין שיער כאן כל"ל מ"מ: **ה**] תוס' ד"ה אמר מר וכו' דבעלמא קיימי מיהו פאת זקן. נ"ב עי' מ"מ: **ו**] ד"ה מאכו עלה וכו' הייט ר' יוסי בר' חנינא. נ"ב עי' מ"מ: **ז**] ד"ה מזיר שגילח וכו' לא גילחן יפה כל"ל: **ח**] ד"ה אימא נשרה וכו' כשבא לגלח שיער ה"ג רש"י. תי' שיער ה"ג רש"י נמתק. ונ"ב ליכא שיער גילוח כל"ל מ"מ: **ט**] **באו"ד** השתא מיהא שיער אין כאן. נ"ב כאן מתחיל הדיבור מ"ל. מ"מ: **י**] **באו"ד** בסופו שיער אין כאן. נ"ב זהו דיבור אחד עם שלאחריו. מ"מ:

מוסף רש"י

וגילח אחת. מהמתים שייר, ונשרה השאיר מהרו. הוי גילוח או לא (ב"ק קה.). **גילח שערה שערה.** שגילח כל השערות אחת אחת, קא מיבעיי ליה. בתמיה, כלומר הא ודאי גילוח הוי כיון שבשעה שבא לגלח האי שיור הוה ביה שיעור גילוח וגילח אחת ואע"פ שנשרה שאיר גילוח הוא (שם). **אלא אימא נשרה אחת.** שבשבא לגלח אין כאן שיעור גילוח (שם). **נזיר חופף.** שערו בגמר וחול (שבת נ:) מתליק שערו (שם פא:) לשון שפשוף (מגילה כו.). **ומפספס.** מנפץ שערו, לכיון דאינו מתקנן מוחר (שבת נ:). **אבל לא סורק.** במסרק דולחי מזיר שער ומוהה ר"ש בפסקין רישיה ולא יומת, אבל חופף ומפספס פעמים שאינו מזיר וכשמשיר דבר שאין מתכוין מוחר (שם פא:). **אינו חייב אלא אחת כו' חייב על כל אחת ואחת.** כל הני חייב בגלקות קא מיילי (קדושין עח:).

אמר מר וכו' **או ששיירו שתי שערות לא עשו ולא כלום וכו' ואת אומרת** דרובו ככולו דאורייתא. מדגלי רחמנא גבי נזיר ביום השביעי יגלחנו דלא מיצטריך דכבר כתיב וגילח אלא לאשמועינן דבעינן תגלחת שלימה שלא יהיה כלום: הכא הוא דבעי כולו הא בעלמא רובו ככולו. אומר הר"ם [ה]דבעלמא קיימי מיהו פאת זקן אמר[1] סוף פרק המצניע (שבת דף לד:) דמלא פי הזוג מיחייב דמשמע[2] פורתא: **מתקיף** לה ר' יוסי בר' חנינא **האי בנזיר טמא כתיב.** [דכתיב ביום השביעי יגלחנו] דמשמע כולו ובריית משתמעא אף בנזיר טהור שיהא שתי שערות מעכבות: **מחכו** עלה במערבא. בפ' קמא דסנהדרין (דף יז:) אמר מחכו עלה במערבא[1] איתיבו ר' יוסי בר' חנינא והכא אשכחן מחכו על דבריו: **מכדי** נזיר טמא [דבתער מנלן] מנזיר טהור יליף (דבתער) ולימי נזיר טהור ולילף מנזיר טמא דשתי שערות מעכבות: **נזיר** שגילח ושייר ב' שערות. ובאותה שעה לא [ז]גילח יפה ואח"כ המתין לגלח שתי שערות עד אשר [למחו שער] ראשו וחזר וגילחן לאותן שתי שערות לבד מי אמרינן לאותו תגלחת שתי שערות לא כלום הוא [הואיל] וכשגילחן ראשו מלא שער: **נזיר** שגילח והניח שתי שערות וגילח אחת ונשרה אחת. כלומר השניה מהו מי אמרינן כיון דלא גילח שתי שערות לאו גילוח הוא ששתי שערות אית בהו שיעור גילוח או דלמא השתא מיהא לאו איכא שער כלל: **אמר** [ליה] רב אחא מדפתי לרבינא גילח שערה[3] מבעיא ליה לרבא. בתמיה כלומר הא ודאי גילוח הוי כיון שבא[4] לגלח הוי שיעור גילוח: **אימא** נשרה אחת וגילח אחת. כשבא[5] לגלח ח] שיער ה"ג רש"י מי אמרינן השתא מיהא שיער [אין כאן] מ"ל] גילוח אין כאן שיער אין כאן ט]: **אי** שיער אין כאן יש כאן גילוח ה"ק אע"פ ששיער אין כאן מצות גילוח [אין] כאן. הואיל דבתגלחת ראשונה שייר ב' שערות ובתגלחת זאת לא היה רק שער א': **מתני' נזיר** חופף ומפספס. פרי"ר בלע"ז שיחוף ראשו בנתר ובאדמה אף כי פעמים שמשיר שיער דבר שאין מתכוין הוא ומותר לר' שמעון: ומפספס. שמבדיל שערות זו מזו אף כי פעמים שמשיר: **אבל** לא סורק. בגמ' משמע[6] דסתם סורק מתכוין להסיר השער[7]: [**כל** הסורק] להסיר נימין המדולדלות. שאינן מחוברות יפה ונוחין להנתק: [**מפני** שהיא] משרת תגן. לא יחוף ט] אותו באדמה[8] מין שמשרת דוקא: או דלמא מפני המשרת. דכל אדמה גזירון אטו אותה דמשרת: **נזיר** שהיה שותה יין כל היום אינו חייב **אלא אחת** אמרו לו אל תשתה אל תשתה. שהתרו בו על כל פעם ופעם שהוא שותה חייב על כל אחת ואחת וכמו כן תגלחת וכן טומאה כדמפרש ואזיל: אמר

[1] דבעלמא קיימי מיהו פאת זקן אמר סוף פרק המצניע (שבת דף לד:) דמלא פי הזוג מיחייב דמשמע[2] פורתא: **מתקיף** לה ר' יוסי בר' חנינא **האי בנזיר טמא כתיב.** [דכתיב ביום השביעי יגלחנו] דמשמע כולו ובריית משתמעא אף בנזיר טהור שיהא שתי שערות מעכבות: **מחכו** עלה במערבא. בפ' קמא דסנהדרין (דף יז:) אמר מחכו עלה במערבא[1] איתיבו ר' יוסי בר' חנינא והכא אשכחן מחכו על דבריו: **מכדי** נזיר טמא [דבתער מנלן] מנזיר טהור יליף (דבתער) ולימי נזיר טהור ולילף מנזיר טמא דשתי שערות מעכבות: **נזיר** שגילח ושייר ב' שערות. ובאותה שעה לא [ז]גילח יפה ואח"כ המתין לגלח שתי שערות עד אשר [למחו שער] ראשו וחזר וגילחן לאותן שתי שערות לבד מי אמרינן לאותו תגלחת שתי שערות לא כלום הוא [הואיל] וכשגילחן ראשו מלא שער: **נזיר** שגילח והניח שתי שערות וגילח אחת ונשרה אחת. כלומר השניה מהו מי אמרינן כיון דלא גילח שתי שערות לאו גילוח הוא ששתי שערות אית בהו שיעור גילוח או דלמא השתא מיהא לאו איכא שער כלל: **אמר** [ליה] רב אחא מדפתי לרבינא גילח שערה[3] מבעיא ליה לרבא. בתמיה כלומר הא ודאי גילוח הוי כיון שבא[4] לגלח הוי שיעור גילוח: **אימא** נשרה אחת וגילח אחת. כשבא[5] לגלח ח] שיער ה"ג רש"י מי אמרינן השתא מיהא שיער [אין כאן] מ"ל] גילוח אין כאן שיער אין כאן ט]: **אי** שיער אין כאן יש כאן גילוח ה"ק אע"פ ששיער אין כאן מצות גילוח [אין] כאן. הואיל דבתגלחת ראשונה שייר ב' שערות ובתגלחת זאת לא היה רק שער א': **מתני' נזיר** חופף ומפספס. פרי"ר בלע"ז שיחוף ראשו בנתר ובאדמה אף כי פעמים שמשיר שיער דבר שאין מתכוין הוא ומותר לר' שמעון: ומפספס. שמבדיל שערות זו מזו אף כי פעמים שמשיר: **אבל** לא סורק. בגמ' משמע[6] דסתם סורק מתכוין להסיר השער[7]: [**כל** הסורק] להסיר נימין המדולדלות. שאינן מחוברות יפה ונוחין להנתק: [**מפני** שהיא] משרת תגן. לא יחוף ט] אותו באדמה[8] מין שמשרת דוקא: או דלמא מפני המשרת. דכל אדמה גזירון אטו אותה דמשרת: **נזיר** שהיה שותה יין כל היום אינו חייב **אלא אחת** אמרו לו אל תשתה אל תשתה. שהתרו בו על כל פעם ופעם שהוא שותה חייב על כל אחת ואחת וכמו כן תגלחת וכן טומאה כדמפרש ואזיל: אמר

ר"י אומר לא יחוף. כדאמר בגמ': [**כל** הסורק] להסיר נימין המדולדלות. שאינן מחוברות יפה ונוחין להנתק: [**מפני** שהיא] משרת תגן. לא יחוף ט] אותו באדמה[8] מין שמשרת דוקא: או דלמא מפני המשרת. דכל אדמה גזירון אטו אותה דמשרת: **נזיר** שהיה שותה יין כל היום אינו חייב **אלא אחת** אמרו לו אל תשתה אל תשתה. שהתרו בו על כל פעם ופעם שהוא שותה חייב על כל אחת ואחת וכמו כן תגלחת וכן טומאה כדמפרש ואזיל: אמר

[1] דבעלמא קיימי מיהו פאת זקן אמר סוף פרק המצניע (שבת דף לד:) דמלא פי הזוג מיחייב דמשמע[2] פורתא: **מתקיף** לה ר' יוסי בר' חנינא **האי בנזיר טמא כתיב.** [דכתיב ביום השביעי יגלחנו] דמשמע כולו ובריית משתמעא אף בנזיר טהור שיהא שתי שערות מעכבות: **מחכו** עלה במערבא. בפ' קמא דסנהדרין (דף יז:) אמר מחכו עלה במערבא[1] איתיבו ר' יוסי בר' חנינא והכא אשכחן מחכו על דבריו: **מכדי** נזיר טמא [דבתער מנלן] מנזיר טהור יליף (דבתער) ולימי נזיר טהור ולילף מנזיר טמא דשתי שערות מעכבות: **נזיר** שגילח ושייר ב' שערות. ובאותה שעה לא [ז]גילח יפה ואח"כ המתין לגלח שתי שערות עד אשר [למחו שער] ראשו וחזר וגילחן לאותן שתי שערות לבד מי אמרינן לאותו תגלחת שתי שערות לא כלום הוא [הואיל] וכשגילחן ראשו מלא שער: **נזיר** שגילח והניח שתי שערות וגילח אחת ונשרה אחת. כלומר השניה מהו מי אמרינן כיון דלא גילח שתי שערות לאו גילוח הוא ששתי שערות אית בהו שיעור גילוח או דלמא השתא מיהא לאו איכא שער כלל: **אמר** [ליה] רב אחא מדפתי לרבינא גילח שערה[3] מבעיא ליה לרבא. בתמיה כלומר הא ודאי גילוח הוי כיון שבא[4] לגלח הוי שיעור גילוח: **אימא** נשרה אחת וגילח אחת. כשבא[5] לגלח ח] שיער ה"ג רש"י מי אמרינן השתא מיהא שיער [אין כאן] מ"ל] גילוח אין כאן שיער אין כאן ט]: **אי** שיער אין כאן יש כאן גילוח ה"ק אע"פ ששיער אין כאן מצות גילוח [אין] כאן. הואיל דבתגלחת ראשונה שייר ב' שערות ובתגלחת זאת לא היה רק שער א': **מתני' נזיר** חופף ומפספס. פרי"ר בלע"ז שיחוף ראשו בנתר ובאדמה אף כי פעמים שמשיר שיער דבר שאין מתכוין הוא ומותר לר' שמעון: ומפספס. שמבדיל שערות זו מזו אף כי פעמים שמשיר: **אבל** לא סורק. בגמ' משמע[6] דסתם סורק מתכוין להסיר השער[7]:

אמר רבה בר רב כהנא[1] מקרא מלא דבר הכתוב לא יטמא כשהוא אומר לא יבא. גבי נזיר כתיבי הני קראי להזהירו על הטומאה להזהירו על הביאה כדמפרש בסמוך כשנכנס לאהל המת אם [התרו] בו משום לא יטמא ומשום לא יבא לוקה שתים ושתיסה[2] היו בבת אחת אבל טומאה לא משכחת לה שיתחייב שתים אם[3] התרו בו אל תטמא[4] וכסמוך מייתי מתני' לאותובי:

דאמר רב הונא נזיר שעומד בבית הקברות והושיטו לו מתו. דעל ד] הקברות הוא מוזהר כל״ג[5] לו מת אחר ונגע בו חייב ואמאי הא מיטמא וקיימא ש״מ אפילו טומאה וטומאה: **איתיביה אביי** ה] נזיר שהיה מת מונח לו על כתיפיו וכו' יכול יהא חייב ת״ל להחלו. ו] נכפרי' כתוב ת״ל לא יחלל וי״א דהא לא כתב[6] גבי אזהרת טומאה וגם בסמוך אמר בהדיא דלהחלו אתא לדרשא[7] ולהחלו בכהן כתיב ומדמי נזיר לכ״ג דלקמן פרק כהן גדול (דף מח.) למידין מהדדי ז) לג״ש[8] מאמו אמו: **א״ל.** רב יוסף ותקשה לך מתניתין דתנן היה מטמא כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת אע״ג דמחולל ועומד: **אלא** קשיא. אלא ע״כ סמי הך ברייתא מקמי מתני': **לא** קשיא. אגבי בא לתרץ מתני' וברייתא כאן שהוא[9] מחובר למת [והתרו בו] ו] ומושיטים לו מת אחר לא מיחייב דה״ל [מחולל] ועומד: כאן שלא בחבורים. שפירש כבר מהמת והושיטו לו מת אחר[10] שפירש מן הראשון ואמרו לו אל תטמא אין כאן[11] מחולל ועומד ח] ותוספת[12] אף בו ביום בשעה[13] שנוגע במת הנוגע [בו] יטמא שבעת ימים כדרשינן בפרק אין מעמידין (ע״ז דף ל:) כל אשר יגע בו הטמא יטמא שבעה ודיקרב ט] מיסאב[14] ואחרי שפירש תוספת טומאה: **וטומאה** בחיבורין דאורייתא. כלומר וכי בעלמא י] שאר נוגע וכי יהיה הנוגע טמא משום דיקרב בדיקרב לאורייתא: והאמר ר' יצחק בר יוסי [לא] אמרו טומאה בחיבורין. פירוש דיקרב בדיקרב אלא לענין תרומה וקדשים בזה אמרינן טומאה[15] שיהיה כנוגע[16] במת לטמא תרומה וקדשים אבל לגזיר לסתור ולהביא קרבן טומאה וכן לענין להמנע מעשות פסח לא העמידו דבריהן ואי לאורייתא מאי שנא: **בחבורי אדם באדם.** פי' ר״י שהשלישי הנוגע כ]בנוגע במת דהוא ודאי מדרבנן טמא שבעה דכי אמר דיקרב בדיקרב לאורייתא דוקא דנגע בנוגע במת ובפ' אין מעמידין (גז״ש) אמר העיד יוסף בן יועזר דיקרב בדיקרב מסאב ופריך לאורייתא הוא כל אשר יגע בו הטמא יטמא ומסיק לאורייתא בחיבורין טמא שבעה אלא בחיבורין טומאת ערב ואתו אינהו וגזור אף אלא בחיבורין טמא שבעה ואתא יוסף בן יועזר ושרא ולפירוש ר״י [נפרש] לאורייתא בחיבורין היינו ל] נגע בנוגע במת[17] אבל רש״י פירש התם ואתו אינהו וגזרו אלא בחיבורין אף אם פירש לגמרי: **מאי שנא טומאה וטומאה דלא דהא מיטמא וקאי.** ואין כאן תוספת כ] [טומאה][18] קרינא ביה טומאה[19] הא מיטמא וקאי ודומיא[20] דטומאה וטומאה דלא לקי כגון מת על כתיפו והושיטו לו מת אחר קודם שפירש מן הראשון טומאה [וביאה] נמי היכא דמת על כתיפו והלך לאהל המת והתרו בו משום לא יבא ומשום לא יטמא ונכנס לאהל המת הא מיטמא וקאי ואמאי לקי על הביאה ואי בנוגע במת ופירש ונכנס לאהל המת הא אפילו טומאה וטומאה לוקה שתים שהרי אין כאן מחולל ועומד: [**כאן** בבית]. נכנס בבית שבתוכו מת ולא נטמא קודם לכן אז לקי שתים על לא יטמא ועל לא יבא שבביאה אל הבית בלו שתים עליו: **כאן** בשדה. כלומר כל טומאה וטומאה בלא אהל לא משכחת שיתחייב שתים בבת אחת שהרי אם נגע בד' מתים בבת אחת כולה חדא התראה היא דהתראה דלאו דטומאה דידיה[21] היא ואם היה טעון מת על כתיפו והתרו בו על הטומאה והושיטו לו מת אחר מחולל ועומד הוא ואין כאן תוספת טומאה מן השני. מהר״ם ופ״ה קשה להבין:

גמ' איתמר אמר רבה אמר רב הונא מקרא מלא דבר הכתוב [1]לא יטמא כשהוא אומר [2]לא יבא [א]להזהירו על הטומאה להזהירו על הביאה אבל טומאה וטומאה לא ורב יוסף אמר האלהים אמר רב הונא [3]אפילו טומאה וטומאה דאמר רב הונא נזיר שהיה עומד בבית הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו חייב אמאי הא מיטמא וקאים אלא לאו ש״מ אמר רב הונא אפילו טומאה וטומאה איתיביה אביי [ב]כהן שהיה לו מת מונח על כתיפו והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו יכול יהא חייב ת״ל [א] [3]ולא יחלל במי שאינו מחולל יצא זה שהוא מחולל ועומד א״ל ותיקשי לך מתני' דתנן היה מיטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת ואמאי הא מיטמא וקאים אלא קשיא אהדדי לא קשיא [3]כאן בחיבורין [ג]כאן שלא בחיבורין וטומאה בחיבורין דאורייתא [ד] הא אמר רב יצחק בר יוסף א״ר ינאי [ד]לא אמרו טומאה בחיבורין אלא לתרומה וקדשים אבל לנזיר ועושה פסח לא ואי אמרת דאורייתא מאי שנא [ה]כאן בחיבורי אדם באדם כאן בחיבורי אדם במת אבל טומאה וטומאה לא דהא מיטמא וקאים טומאה וביאה נמי הא מיטמא וקאי אמר רבי יוחנן כאן בבית כאן בשדה

בבית

מקרא מלא דבר הכתוב. בנזיר לא יטמא להם במותם להזהירו על הטומאה וכשחזר ואמר כל ימי הזירו לה' על כל א] נפשות מת לא יבא חזר והזהירו על ביאת אהל שבו מת לומר לך שאם ניטמא במת וחזר ונכנס באהל שיש בו מת חייב שתים: **אבל טומאה וטומאה.** אבל אם נטמא במת וחזר ונגע במת אחר בעוד שהוא נוגע במת ראשון אע״פ שהתרו בו אינו חייב אלא אחת להא מיטמא וקאי: **דאמר רב הונא נזיר שהיה עומד בבית הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר.** כלומר לו מתו לו מת אחר. והאי דקאמר מתו לאו דוקא שהוא אינו מותר ליטמא בשום קרוב שלו לא באביו ולא באמו: **חייב.** מלקות אף על טומאות שניהן: **איתיביה אביי לכהן שהיה לו מת מונח על כתיפו יכול יהא חייב ת״ל ומן המקדש לא יצא ולא יחלל.** וה״ה לכהן הדיוט ונזיר נמי: **שאינו מחולל.** שעדיין לא נטמא בו דיבר הכתוב לא יטמא ואם נטמא לוקה יצא זה שנוגע במת אחר שכבר הוא מחולל באותו מת שמונח על כתיפו. וש״מ דאילו בטומאה וטומאה אינו חייב וקשיא לרב יוסף דאחד נזיר ואחד כהן הדיוט ואחד כהן גדול כולן הוקשו לענין טומאה אלא ליטמא במת: **א״ל ותיקשי לך מתניתין.** אברייתא דהא תנן דאפילו בטומאה וטומאה חייב על כל אחת ואחת: **אלא בחיבורין.** דנגע במת זה והלך ונטמא במת אחר ולכוותה נמי במתני' דמיחייב על כל אחת ואחת כגון שנטמא בזה והלך ונגע במת אחר וכי תניא הכא דאינו חייב אלא אחת בטומאת חיבורין שבעוד שמונח לו מת על כתיפו נגע במת אחר וכדתני לה בהדיא דהכא הוא דאינו חייב אלא אחת דכטומאה אחת דמי הואיל ולא נסתלק מטומאה ראשונה: (ב) **וטומאת חיבורין.** מי הוא לה דאורייתא כאהל טומאה משום דהוי מחובר עדיין במת ראשון קאמרת לה דכי הדר נגע במת זה הוא לה לכולה חדא טומאה מדאורייתא: **והא אמר רב יצחק בר יוסף לא אמרו טומאה בחיבורין.** אם אדם נוגע ידו במת ואוחז בו וידו אחרת נתונה ביד חבירו לא אמרת שיהא גם אותו חבירו כמי שהוא מחובר ונוגע בטומאה זו אלא לענין קדשים ותרומה שאינו יכול לאכול בהן עד שבעה אבל לענין נזיר לסתור נזירותו ולהביא קרבן על הטומאה ולעושה פסח אלא לעשותו בשביל שהוא טמא לא (ג) אמרינן שתהא טומאה בחיבורין: **ואי אמרת דמדאורייתא.** הוי חשוב טומאת חיבורין כטומאה אריכתא: **מאי שנא.** נזיר ועושה פסח מקדשים ותרומה: ה״ג **לא בחיבורי אדם באדם לא בחיבורי אדם במת.** כלומר מי דמי ההוא בחיבורי אדם באדם שזה נוגע במת והוא בחבירו ומש״ה לא חשיבא ליה טומאת חיבורין לענין נזיר ועושה פסח ב] אבל הכא טומאת חיבורי [אדם] במת הוא ומשום הכי הוא לה טומאת חיבור חשיבא כחדא ואינו חייב אלא אחת ג] דהא מיטמא וקאי ואמר מר שמי שאינו מחולל יצא זה שהוא מחולל והוקשו נזיר וכהנים כאחת לענין הפרשת טומאה: **טומאה וביאה נמי הא מיטמא ליה.** קודם שנאהל באהל ואמאי מיחייב ואי נמי מכיון דנכנס באהל שהמת שם הוה ליה טמא וכי הדר נגע אמאי חייב: **לא בבית לא בשדה.** כי אמרינן אין לחייב על הביאה ועל הטומאה כגון דנכנס בבית שהמת לתוכו דטומאה וביאה בהדי הדדי אתיין ואידך דאמרן יצא זה שמחולל ועומד כגון שנגע במת שבשדה והדר נכנס באהל שמת תחתיו דפטור לפי שכבר הוא מחולל ועומד:

בבית

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ״ג מהל' אבל הלכה [ו] ז:

עא ב ג מיי' פ״ה מהל' טומאת אבל' יח ופ״ג מהל' אבל הלכה ד:

עב ד ה מיי' פ״ה מהל' טומאת מת הל' ב סמג עשין לגלח:

תורה אור השלם

1. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ: במדבר ו ז
2. כָּל יְמֵי הַזִּירוֹ לַיְיָ עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:
במדבר ו ו
3. וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יְחַלֵּל אֵת מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְיָ: ויקרא כא יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' לאורייתא היא והא אמר ר' יצחק: (ב) רש"י ד"ה וטומאה בחיבורין מי הוא וכו' דמשום דהוי: (ג) ד"ה והא אמר וכו' לא אמרו שיהא:

פי' הרא"ש

ושתיה דהתראות מחלקות: מקרא מלא דבר הכתוב לא יטמא. כלומר שממלא ומשלים הכל דגם ביאתו לבית שיש בו טומאה בכלל לא יטמא הוא. כשהוא אומר לא יבוא תרוייהו גבי נזיר כתיבי וקרא יתירא הוא להזהיר על הביאה ועל הטומאה כדמפרש בסמוך שאם נכנס באהל המת והתרו בו משום לא יבוא ומשום לא יטמא לוקה שתים הואיל והב' באו כא': אבל טומאה וטומאה לא מחייב ב' משום טומאה אי לא פשוט תוספת טומאה בשניה כדמפ' בסמוך: ורב יוסף אמר אפילו טומאה וטומאה אף בלא תוספת טומאה מתחייב שתים אי התרו בו אל תטמא אל תטמא: והושיטו לו מתו ומת אחר. מתו או מת אחר דנזיר מוזהר על הקרובים כמו כ"ג: ה"ג יכול יהא חייב ת"ל להחלו ולא גרסי' לא יחלל דהא לא כתיב גבי אזהרת טומאה ולהחלו גבי אזהרת טומאה דכתיב ולקמן גמרינן נזיר מכהן מג"ש דאמו אמו: א"ל רב יוסף ותיקשי ליה מההיא דתנן היה מטמא וכו'. אלא קשיין אהדדי וסמי מתני': לא קשיא כאן בחבורין כאן שלא בחבורין. אביי השיב לרב יוסף לתרץ הברייתא והמשנה דלא תקשי אהדדי ולקיים דברי רבה: כאן בחבורין בעודו מחובר למת אם הושיטו לו מת לא מחייב. דמחולל ועומד הוא ואינו מוסיף טומאה על טומאתו: כאן שלא בחבורי' אחר שפירש מן המת והושיטו לו מת אחר והתרו בו אל תטמא חייב ב' דבטומאה ב' יש תוספת טומאה דבעודו מחובר למת אדם הנוגע בו טמא ז' ואחר שפירש הנוגע בו אינו טמא ס"א טומאת ערב. כך פי' המפרשים שטה זו. וק' לי מדקאמר רבה טומאה וטומאה לא משמע דלית ליה כלל בטומאה ב' מלקיות דאם איתא דאית ליה אמורא הי"ל לפרש דבריו וע"ק דהל"ל א"ל ל"ק כאן בחבורין וכו'. הלכך נר' לפרש דרבה לית ליה כלל ב' מלקיות בטומאה ורב יוסף קאמר דמשכחת להו נמי בטומאה וכדמפרש בתוספת טומאה אלא קשיין אהדדי ל"ק כאן בחבורי' וכו' כל זה מדברי רב יוסף ולפ' דבריו דבחבורי' משכחת לה וטומאה בחבורים דאורייתא מה שהוא טמא ז' בעודו מחובר למת מן התורה הוא דקאמר דלוקה עליה: לא אמרו טומאה בחבורי' אלא לתרומה וקדשים. שלא יאכל תרומה וקדשים כל שבעה שהעמידו דבריהם במקום אכילת תרומה וקדשים שהיא מצות עשה: אבל לנזיר שיסתור ולעושה פסח שימנע מעשות פסח לא טמאוהו: ואי הוי דאורייתא היאך טיהרוהו חכמים: כאן בחיבורי אדם באדם כאן בחיבורי אדם במת. ראובן שנגע בשמעון בעוד שמעון נוגע במת טמא ז' מן התורה ובפ' אין מעמידין דריש ליה מכל אשר יגע בו הטמא. אבל ראובן שנגע בשמעון ושמעון בלוי ולוי במת טמא שבעה אבל לקי' דטומאה ובביאה נמי דומי' דטומאה ובביאה דלא לקי' כגון מת על כתפו והושיט לו מת אחר דלא לקי דאין כאן תוספת טומאה: טומאה וביאה נמי אם היה מת על כתפו ונכנס לאהל המת לא לקי דהא מחולל ועומד ואין כאן תוספת טומאה: כאן בבית. אדם טהור הנכנס לאהל המת והתרו בו משום לא יבוא ומשום לא יטמא לוקה ב' ששניהם באו כא' ולא היה מחולל ועומד. אבל בשדה דליכא אהל לא משכחת שילקה ב'.

מסורת הש"ס

ה) נ"א מזיר, ב) [ע' תוס' שבועות יז. ד"ה מזיר], ג) ל"ל בגי"ש,

גליון הש"ם

גמ' כאן שלא בחיבורין. ע' מלה ד' מז ע"א תד"ה ולגמא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ולא יחלל ממחק וג"כ להחלו (וכמ"ש התוס'):

הגהות מהר"ב רגשבורג

א] רש"י ד"ה מקרא מלא וכו' על כל נפשות. מי' נפשות נמתק וג"כ נפש. מ"מ: ב] ד"ה ה"ג כאן בחיבורי אדם וכו' אבל הכא טומאת חיבורי אדם במת. ג"כ עי' מ"מ: ג] בא"ד ואינו חייב אלא אחת. כאן הס"ד: ד] תוס' ד"ה דאמר רב הונא וכו' דעל הקברות. מי' הקברות נמתק וג"כ הקרויים. מ"מ: ה] ד"ה מיתיביה אביי מזיר. מי' מזיר נמתק וג"כ כהן. מ"מ: ו] בא"ד בספרים כתוב מ"ל לא יחלל וי"מ. נמתק וי"מ וג"כ וזה אינו: ז] ד"ה לא קשיא וכו' מחובר למת והתרו בו ומושיטים. מי' והתרו בו והוי"ו של ומושיטים נמתק וג"כ ואת. מ"מ: ח] בא"ד אין כאן מחולל ועומד ותוספת. מי' ותוספת נמתק וג"כ אלא תוספת טומאה אף בו ביום שבשעה כל"ל: ט] בא"ד בסופו ודיקרב מסאב ואחרי שפירש טומאת ערב וג"כ כל"ל: י] ד"ה וטומאה בחיבורין דאורייתא כלומר וכי בעלמא שאדם נוגע במת וכי יהיה הנוגע בו וכו' והאמר ר' יצחק בר יוסף וכו' בזה אמרינן טומאה. מי' טומאה נמתק וג"כ הנוגע בזה הטמא שיהא כנוגע כל"ל: כ] ד"ה בחיבורי אדם באדם וכו' שהשלישי הנוגע בנגע בנוגע כל"ל. מ"מ: ל] בא"ד ולפי' ר"י נפרש לאורייתא בחיבורין היינו נגע בנוגע במת. מי' נגע בנוגע במת נמתקו וג"כ בנגע במת שלא בחיבורין נוגע בנוגע במת. מ"מ: מ] ד"ה מאי שנא טומאה וטומאה וכו' ואין כאן תוספת טומאה קרינא ביה טומאה. מן טומאה ועד טומאה נמתק וג"כ ומחולל ועומד קרינא ביה טומאה וביאה נמי. מ"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל אמר רבה אמר רב הונא. 2. ל"ל הואיל ושתיהם. 3. ל"ל אפילו אם כו'. 4. ל"ל אל תטמא אל תטמא. 5. כאן הוא סה"ל ומה"ד ומת אחר. כלומר לו מת אחר כו'. כל"ל. 6. ל"ל כתיב. 7. ל"ל לדרשא זו. 8. בפ"א מג"ש. 9. ל"ל כאן בחיבורין בעוד שהוא מחובר כו'. 10. ל"ל עם פתח תחת האל"ף ותחת החי"ת. 11. בפ"א אינה לא מיקרי. ומיבה אין כאן ליתא. 12. ל"ל דאיכא תוספת טומאה. 13. ל"ל שהרי בשעה. 14. ל"ל דיקרב בדיקרב מסאב שבעה ואחרי שפירש אינו טמא כי אם טומאת ערב ויש כאן תוספת טומאה. 15. ל"ל טומאה בחיבורין. 16. ל"ל שיהיה נוגע בנוגע בנוגע. 17. ל"ל ושלא בחיבורין היינו השלישי הנוגע בנוגע במת. אבל בס"ר כו'. 18. ל"ל ואין כאן תוספת טומאה ומחולל ועומד קרינא ביה. 19. ל"ל טומאה וביאה מי' הא מיטמא כו'. 20. בפ"א דזמנית. 21. ל"ל גרילה. ומיבה דיליה נמחק.

בבית נמי ביון דאעיל ידיה אסתאב. דלהל המת כמליא טומאה ומיד שהוסיטו ידו בפנים כאילו נגע במת ואכתי לא קיימן לא יצא וכי עייל כולי האי טמא[1] ומחוללו ועומד הוא ואתרי[2] לא תמצא חיוב לא יצא עם לא יטמא [כיון][3] שהוא מחוללו ועומד לא היה לנו [ד] לרבות להחלו למעט מחוללו ועומד הוא אלא לדרשה אחריתי כדבסמוך: **אלא** אמר ר"א צירף ידו לבית. כלומר שהכניסה לבית קודש לגוף משוס טומאה איכא משוס ביאה ליכא דמחולל ועומד: **צירף גופו.** כלומר היו ידיו לרופות [ה] ושטופו[4] לגופו ולא הכניסן תחילה טומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין ואומר הר"ס אף ע"ג דבית המנוגע אמר בפר' השוטה (חולין דף לג:) ידיו טמאות דרבנן אף כי מצורע מטמא באהל מ"מ אינו כ"כ כמו [ה] מילי[5] טומאה שכמו כן בבית המנוגע הנכנס שם טמא אפילו לא נגע ואפ"ה נשנית במשניות דאם יש מחילה כל שהוא[6] למצורע לא יטמאנו ואילו בטומאת מת אף פותח טפח מביא הטומאה: **הא** א"א שלא עייל חוטמו ברישא. ונתת ליה טומאה: אלא אמר רבא הכנים ידו[7] משוס טומאה איכא. פירוש משוס דחוטמו עייל בריש: **הכנים** גופו טומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין. כלומר שהיה כופה ראשו חוץ לבית כמו הלכוף כאגמון ראשו (ישעיה נח): **והא** לא אפשר דלא עייל אצבעא דברעיה תחלה. ולא מלי לאוקמי [בגוהו לבית ה]אחורית דלא שמיה] ביאה כדאמר בפרק ב' דשבועות (דף יז:) ובפ"ק דחולין (דף י:) ולכולהו מלי למיפרך הא לא אפשר דלא עייל מיעוטא בריש ומטמא ליה בטרס יכנס [ו]כדרכו: **כגון** שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא אחר ופרע עליו המעזיבה דטומאה וביאה בהדי הדדי קא אתיא. ול"ל [דהוא] מסייע להסיר המעזיבה דהא בהתרו בו למלקות אייתי:

מר בר רב אשי אמר כגון דעייל [כשהוא גוסם] ונפק נשמתא אדיתיב המת דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיא [ז]: **מהכא** משמע. דכהן אסור [ז] [ליטמא לאחריס אף כשהוא מטומא כבר] לקרוביו[8] ואף כי מחולל ועומד הוא דאף לפי דברי רבה אם פירש אסור ליטמא שהרי אחר שיפרוש ממנו [ח] יצקה על שאר מתים [ט] [אם] מתהיל עליהן וכן שמעתי מאשלי רבדבי [י] נשון ר"י שהגזיר יושב בבית והוא עת כזאת מת בבית שהוא שם: **להחלו.** בכהן הדיוט כתיב: **עד** שעה [שימות]. ולאפוקי מגוייד דלהחלו משמע לאחר שנעשה חלל: רבי אומר במותם. בגזיר כתיב לאביו ולאמו לא יטמא להם במותם: **אמר** רבי יוחנן משמעות [דורשין] איכא בינייהו. דהאי ממעט מגוייד וגוסס מלהחלו והאי מבמותם: **במותם** אין מטמא אבל מטמא בנגעם. אפילו[9] באחריני אינו מוזהר כ"א בטומאת מת שכתוב על כל נפשות מת לא יבא [גלון. כ] בת"כ [כתב] במותם לא יטמא אבל יוצא הוא בהספד ובשורה: **אם** כן נימא קרא להחל מאי להחלו מיתיבי האדם אינו מטמא עד שתצא נפשו ואפילו מגוייד. פירוש לשון גודו אילנא (דניאל ד) מלא פלעים [ופגמים] והתם בפ' האשה (יבמות דף קכ:) [לייק] מהך בריתא דמגוייד לא חיי ל] טמוי לא מטמא הא מחייא לא ופליגי ביה תנאי התם: **ולמ"ד** מלהחלו הא קתני ואינו מטמא עד שימות. מכל מקום[10] נדרש לאו דלא יטמא כאילו סמכו[11] להחלו להזהירו אף[12] גוסס משוס חילול והוי מלי לשנויי דהך כ] ו] בריתא כו'[13]:

ומהכא שמעינן דכהן אינו מוזהר על הגוסס דקי"ל כר' יוחנן לגבי ר"ל ומיהו בה"ג גרים אביי במקום רבי יוחנן ורבא במקום ר"ל ולפ"ז הלכה כרבא לגבי לאביי [ולרבא פליגי רבי ורבנן[14] ואית לן ח] הלכה כרבי מחבריו נמלא] יהא כהן מוזהר על גוסס: נקטע

[1] כיון דאעיל ידיה אסתאב כי עייל כולי האי טמא הוא אלא אמר ר"א צירף ידו משום טומאה איכא משום ביאה ליכא וצירף גופו טומאה וביאה בהדי הדדי קאתו הא אי אפשר דלא עייל חוטמו ברישא ונחית ליה טומאה אלא אמר רבא הכנים ידו משום טומאה איכא משום ביאה ליכא הכנים גופו טומאה וביאה בהדי הדדי קא אתיין והא אי אפשר דלא עייל אצבעתא דברעיה ברישא ונחת להו טומאה אלא אמר רב פפא [ב]כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין מר בר רב אשי אמר [א] [ג]כגון דעייל כשהוא גוסס ונפק נשמתיה אדיתיב דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין ת"ר [1]להחלו עד שעה שימות רבי אומר [ד] [2]במותם יטמא עד שימות מאי בינייהו אמר ר' יוחנן משמעות דורשין איכא בינייהו ר"ל אמר גוסס איכא בינייהו למאן דאמר מלהחלו אפילו גוסס למ"ד במותם עד שימות אין גוסס לא ולמ"ד מלהחלו הכתיב במותם מיבעי ליה לכדרבי [ג]דתניא רבי אומר במותם אינו מטמא [ד]אבל מטמא בנגעתם ובזיבתם ולמאן דאמר במותם הא מיבעי ליה להאי סברא א"כ לימא קרא במות מאי במותם שמעת מינה תרתי ולמ"ד במותם הכתיב להחלו להחלו להכי הוא דאתא במי שאינו מחולל יצא זה שמחולל ועומד ולמ"ד מלהחלו הא מיבעי ליה להאי סברא א"כ לימא קרא להחל מאי להחלו שמעת מינה תרתי מיתיבי [ג]האדם אינו מטמא אלא עד שתצא נפשו ואפילו מגוייד ואפילו גוסס ולמ"ד מלהחלו הא קתני דאינו מטמא לענין טמוי עד דנפקא נפשיה [ו]לענין אתחולי הא איתחיל: אמר

[1] גמ' ליעל ח:, ב) לקמן מא., ג) חלנות פ"ל מ"ו ויומות קכ:], ד) פ"ל ופסוקות. יעב"ץ, ה) פ"ל מלית, ו) נ"ל רוכו, ז) [פ"ל מתני'], ח) עיכוכין מו:, ט) ויומר נראה לתיבת כו' פ"ל כרבי ופ"ש טפי. הגהות מהרא כהן להר"ב הכהן ז"ל,

תורה אור השלם

1. לא יִטַּמָּא בַּעַל בְּעָמָיו לְהַחֲלוֹ: ויקרא כא ד
2. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ: במדבר ו ז

נוסחת הריב"ן

[ג] גמי: ב] נאמר דמשמע בין לענין מי שאינו ממוחל שלא יגע לגוסס דמשמע לאלו כמו מלל תרב ומדקאמר להחלו וכו':

הגהות הב"ח

(ה) גמ' רבי אומר לא יטמא להם במותם עד שימות: (ב) רש"י ד"ה משמעות וכו' לא הוי מחולל ועומד מהאי קרא להחלו ומר משמע ליה מאידך קרא דעד שעה שימות הס"ד ותמ"כ מ"ה ור"ל אמר וכו' ולא מיר עד שימות אבל בגוסס:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' כגון דעייל כשהוא גוסס. נ"ב עי' מ"מ: ב] רש"י ד"ה והא וכו' ולא הוי טומאה ביאה כל"ל: ג] ד"ה מיתיבי וכו' דבריתא בהעור והרוטב. תיבות בהעור והרוטב נמחקו וי"ב בפ' האשה בימות דף קכ ע"ב: ד] תוס' ד"ה בבית וכו' לא היה לנו לרבות. תי' לרבות נמחק וי"ב לדרוש. ה] ד"ה והא וכו' בבית לרך לאחוריים כל"ל. נ"ב עי' מ"מ: ו] ד"ה מר בר רב אשי וכו' הדדי קאתיא. נ"ב פי' שהגזיר יושב בבית והיה מת בעת הוצאת מת בבית שהוא שם כל"ל. מ"מ: ז] ד"ה מהכא משמע דכהן אסור ליטמא לקרוביו וכו' כבר לקרוביו. מן תי' ליטמא עד לקרוביו נמחק וי"ב לאיכם לבית הקברות אף לקרוביו שם לטמא בהו כל"ל. מ"מ: ח] בא"ד שהרי אחר שיפרוש ממנו יצקה. תי' יצקה נמחק וי"ב יצק: ט] בא"ד על שאר מתים אם מתהיל. תי' אם נמחק וי"ב ומתהיל וכו' וכן שמעתי מאשלי רבדבי מן וכן עד רבדבי נמחק וי"ב וכן שניו בחבל רבדבי בפ"ב כל"ל. מ"מ: י] בא"ד נשון ר"י שהגזיר יושב בבית וכו' שהוא שם. נ"ב מן שהגזיר עד שם כל זה נמחק ומקומו לעיל בד"ה מר בר רב אשי וכאמור שם על הגלון: כ] ד"ה במותם וכו' גלוון בת"כ כתב. תיבות בת"כ נמחקו וי"ב בספרי כתוב וכ"כ ג"כ בהבה פ' נשא. מ"מ: ל] ד"ה מ"כ וכו' מהך בריתא דמגוייד לא חיי טמוי לא מטמא הא מחייא לא. מן תי' טמוי עד לא נמחק: מ] ד"ה ולמ"ד וכו' והוי מלי לשנויי דהך בריתא כאילו תנא נ) כל"ל. מ"מ:

[א] מיי' פ"ג מהל' טומאת מת הל' יא:]:
[ב] ג מיי' פ"ב מהל' מילות הלכה יח ופ"ג מהל' אבל הל' ו:
[ג] ד מיי' פט"ז מהל' טומאת אוכלין הלכה ט:
[ה] ה מיי' פ"ג מהל' טומאת המת הל' טו [טוש"ע יו"ד סי' שנ]:
[ו] ו טוש"ע שם:

הגהות התוספות

1. נדל"ל וכי עייל כולה בתר הכי טמא כו'. 2. נ"ל ואתרי כי לא. 3. תיבת כיון נמחק. וי"ל כי אם כשהוא. 4. נ"ל ותכופות. 5. נ"ל אינו כ"כ כמאן דמלי. 6. תיבת כל שהוא נמחק. 7. נדל"ל הכנים מוטעו בינו. 8. נ"ל מהכא משמע דכהן אסור ליכנס בבית הקברות אף לקרוביו שהוא מוזהר ליטמא בהו, ואף כי כו'. 9. נ"ל מיתה הא אפילו כו'. 10. נ"ל ומסני לענין טמוי כו' ומכל מקום. 11. נ"ל כאילו סמכו למלא להחלו והכי הוא כאילו כתב לא להחלו. 12. נ"ל אף על. 13. נ"ל כרבי. ותיבת כו' נמחק. 14. נ"ל פליגי רבי ורבנן גוסס.

מוסף רש"י

כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל. שמפסיק בינו לבין הטומאה ומזל בעודו בשידה שהוא טהור ותמ"כ בא חבריו ופרע את המעזיבה שהוא תחתיו, שהיתה השידה מעל ראשו (לעיל יח:).

פי' הרא"ש

דאם נגע בב' מתים בבת א' והתרו בו על שניהם לא לקי אלא א' דשם נגיעה הכל אחד: ופריך בבית נמי היכי משכחת שיבואו שניהם כאחד דכיון שהכניס ידו לבית [אף דעדיין לא] נכנס כל גופו כאילו נגע באצבעו במת דביתא כמאן דמלייא טומאה דמי ומשום לא יבוא ליכא עד שיכנס רוב גופו ונמצא כבר מחולל ועומד הוא: ומשני דאי צרף ידו פירוש כשהכניס ידו תחלה לבית משום ביאה ליכא: צירוף גופו. פי' שהיו ידיו צרופות ותכופות לגופו חייב ב': והדר תו פריך אפילו צירף גופו אי אפשר דלא עייל חוטמו ברישא ונטמא כל גופו קודם שיכנס רובו: ומשני הכניס ראשו ודאי ליכא משום ביאה הכניס גופו כגון שעקר ראשו לאחוריו ונכנס רוב גופו ב) קודם שנכנס חייב ב'. והדר תו פריך אפילו הכניס גופו א"א דלא עייל

נקטע ראשו של אביו אינו מיטמא. בכהן הדיוט מיירי שמותר ליטמא לאביו ולא בכהן גדול ונזיר: **אמר** ליה רב המנונא ההוא דקא אזיל בפקתא דערבות. בקעה שמצויין בה גנבי: ופסקוה גנבי לרישיה דאבוה ה"נ לא ליטמא ליה א] ל"ל מה ר"ל: מ"ל מת מצוה קאמרת השתא ב] [כהן][1]

אמר רב חסדא אמר רב [א]נקטע ראשו של אביו אינו מטמא לו מ"ט אמר קרא [1]לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר א"ל רב המנונא אלא מעתה קאזיל בפקתא דערבות ופסקוה גנבי לרישיה הכי נמי דלא ליטמא ליה אמר ליה מת מצוה קאמרת השתא יש לומר באחריני מיחייב באביו לא כל שכן והאי מת מצוה הוא [ב]והתניא [2]איזהו מת מצוה כל שאין לו קוברין קורא ואחרים עונין אותו אין זה מת מצוה והא אית ליה ברא כיון דקאזיל באורחא כמי שאין לו קוברים דמי מיתיבי [2]לה יטמא [ג]לה [2]הוא מטמא [ד]ואינו מטמא לאיבריה לפי שאינו מטמא לאבר מן החי של אביו אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה מאי מחזיר הוא על עצם כשעורה לאו למימרא דאי מיחסר פורתא לא ההיא ר' יהודה היא דתניא רבי יהודה אומר לה [ה]מיטמא ואינו מיטמא לאברי' שאינו מיטמא על אבר מן החי של אביו אבל מיטמא הוא לאבר מן המת של אביו והתניא רב כהנא בר"א בן יעקב לה [ו]מיטמא ואינו מיטמא לאברים פרט לכזית מן המת וכזית נצל ומלא תרווד רקב יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינה ולרוב מניינה [ז] כתיב [3]ואמרת אליהם הוסיף לך הכתוב טומאה אחרת יכול

[בכהני גוונא]: **דתניא** וה"ג ר' יהודה אומר לה יטמא ואינו מיטמא לאבריה לפי שאין אדם מיטמא על עצם כשעורה מאביו אבל הוא חוזר על עצם כשעורה מאביו. כלומר לאיבריו הוא דאינו מיטמא בין בחייו בין במותו לפי שאין אדם מיטמא תחילה על עצם כשעורה מאביו לפי שלא התירה תורה ליטמא אלא בדבר שעיקר הגוף בו אבל מיטמא הוא לעיקר הגוף לכתחלה ואם נחסר הוא הולך ובודק אחריו ואפילו על עצם כשעורה ואנא אמינא לה כרבנן דפליגי עליה דר' יהודה דאמרי כיון שנחסר במקצת שוב אינו מותר ליטמא בו. וספרים שכתוב בהן לפי שאינו מיטמא לאבר מן החי של אביו אבל מיטמא לאבר מן המת של אביו שבשתא היא מדתני רב כהנא בסמוך אף כל שכל גופו תלוי בו כגון רוב בניינו ורוב מניינו הוא דמיטמא אבל לא לאבר אחד ומוקימנא לה להיא נמי כרבי יהודה ועוד לא אשכחן לה דינאית משנה זו בשם ר' יהודה הכי דהא לא קתני לה הכי אלא כדגרסינן לה אנן לפי שאין אדם מיטמא על עצם כשעורה כו': **והתני רב כהנא בר"א.** כלומר בברייתא דר' אליעזר בן יעקב: **בזיש נגל.** נגל ליחה היולא מן המת שפורש ממנו ואין נגל אלא לשון הפרשה כמו שמתרגמינן ויגל אלהים (בראשית לא) ואפרש יי' מפי רבי אליקום. מפרש לקמן בשבר המת שקרש בפ' כ"ג ונזיר (דף נ.): **והתני רב כהנא.** בברייתא דר"א בן יעקב לה [ח]מיטמא בגופה אלא ולא לאחד מאבריה פרט לכזית מן המת כו' שאינו מיטמא לה: **יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת כו'.** הואיל ואתה אומר כן שאינו מיטמא לאבריה: **כשהוא אומר.** אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם הוסיף לך הכתוב טומאה אחרת דבשדרה ורוב בניינה כגון שתי שוקיים ירך אחת ורוב מניינה כגון קכ"ה איברים הימנה שיכול ליטמא: יכול

אמר רב חסדא נקטע ראשו של אביו אינו מטמא לו מ"ט אמר קרא לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר. אע"פ שהראש בלא הגוף אינו מטמא לאביו אבל אם נחסר אפילו כל הגוף לגמרי אינו מטמא לאביו אלא בזמן שהוא שלם שלא נתפרדו אבריו זה מזה ולא בזמן שהוא חסר כגון זה שנקטע ראשו: **בפקתא.** בבקעה: **דערבות.** שגנבים ולסטין מצוין שם: **ופסקו גנבי לרישיה ה"נ דלא יטמא.** בשביל שהוא חסר: **א"נ.** ממת מצוה קא מיירתת לי שאני התם כיון דלית בהדיה אלא הוא לחוליה קאי גביה כמת מצוה דמי(ד): **והשתא י"ל באחריני מיטמא.** כלומרינן לקמן(ג) לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא למת מצוה אביו לא כל שכן: **והא אית ליה ברא.** ואילו הוה קורא ליה אב (ה)הא עני ליה איהו ולא הוי ליה מת מצוה: **מיתיבי ולאחותו הכשרה וגו' לה יטמא.** כשהיא שלימה: **ואינו מיטמא לאבריה.** שאם נפרד ממנה אבר בין בחייה בין במותה אינו מיטמא לה לפי שאין אדם מיטמא לא לה ולא על ז' משאר קרובין על אבר מן החי לפי שאינו יכול להחזירו לכמות (ה) שהוא מתחילה. וה"ה נמי לאבר מן המת שאין בין אבר מן המת לאבר מן החי אלא בשר הפורש: **אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה:** ה"ג **מאי מחזיר הוא על עצם כשעורה דאינו מחסר פורתא.** כלומר דבשעה שנגע בה בריאה הוה חסר להך עצם פורתא כשעורה ואפ"ה היה מותר ליטמא לה וה"ה לאביו אע"ג דהוא חסר ואינו שלם וקאיא לרב חסדא דהא סתמא לדברי הכל היא: **לא היא ר' יהודה היא.** דסתם סיפרא רבי יהודה(ד) היא ומשמעינן ליה לרבי יהודה דאמר נמי

(ה) יבמות פט: עירובין יח:, (ו) סוטה ג., (ז) [דף מח:], (ח) [מנחלין פו.], (ט) ל"ל ר' יהודה, (י) שייך לדף מד.,

תורה אור השלם

1. כִּי אִם לְשִׁאֲרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו:
ויקרא כא ב
2. וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטַּמָּא:
ויקרא כא ג
3. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו:
ויקרא כא א

נוסחת הריב"ן

ג) הוה: ד) יטמא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לה יטמא ואינו מיטמא לאבריה (שאינו מיטמא וכו' של אביו) תא"מ וי"ב גי' רש"י שאין אדם מיטמא על עצם כשעורה מאביו אבל הוא חוזר על עצם כשעורה מאביו: (ב) שם כר"א בן יעקב לה יטמא: (ג) שם ולרוב מניינה כשהוא כתוב וממנת: (ד) רש"י ד"ה ל"ל ממת וכו' דמי השתא יש לומר כל"ל והל"ת: (ה) ד"ה מיתיבי וכו' ואינו וכו' לאחיזרו לכמות שהיה מתחלה כל"ל והד"ת:

הגהות התוספות

1. ל"ל השתא י"ל. ותיבת כהן נמחק. 2. ל"ל יש לו בן שיכול לשכור כו'. 3. ל"ל כהן הגה. 4. ל"ל פרוך ולא אין כח ביד חכמים לעקור כו'. 5. ל"ל אמאי יטמא לה. 6. ל"ל ובאשה יש טעם בדבר דדייקא ומנקבא. 7. ל"ל ול"ע מגא לן ומאמ מלאביו נפקא. 8. ל"ל הרי. 9. ל"ל פורתא. 10. ל"ל מדמייירי ר' יהודה בסיפא. 11. ל"ל לרוב בניינה ולרוב מניינה. 12. ל"ל לקמן פ' כהן גדול (דף נב:) מפרש לה. 13. ל"ל דאחייי בה קרא. 14. תיבות "שבתורה דכתיב לה יטמא" נמחק. וצ"ל שהתיר הכתוב לטמאות ל"ל שהתיר הכתוב לטמאות כהן. 15. ל"ל שהיא. 16. ל"ל לקובריה. 17. ל"ל דרמצ"י כרבי יהודה.

מוסף רש"י

לה יטמא. אם מתה, ואינו מיטמא לאבריה. אם אחד מאלו מוכה שחין ואבריו נופלין אין מיטמא להן, דקי"ל בהעור והבהוט (חולין קכח:) אבר מן המי מטמא כאבר מן המת, ואצטריך לה למעט אבריה (סוטה ג.).

מסורת הש"ס

עז א מיי' פ"ב מהל' אבל הל' טו סמג לאוין רלה ועשין נח טוש"ע י"ד סי' שעג סעיף ט:

עח ב מיי' שם פ"ג הל' ח סמג לאוין רלו טוש"ע י"ד סי' שעד סעיף ג [וכרב אלפס ריש הלכות טומאה דף סג.]:

עט ג מיי' פ"ג שם ה"ח סמג שם טוש"ע י"ד סימן שעג סעיף ד וסי' שעד סעיף ד:

פ ד מיי' שם פ"ב הל' יד סמג שם טוש"ע י"ד סימן שעג סעיף ט וש"ע:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מיתיבי כו'. מלאביו נפקא עי' סוטה דף ג ע"ב תד"ה ולע"ק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אמר ליה וכו' ה"נ לא ליטמא ליה. ל"ל נמקק ל"ל וי"ב נלומר. מ"מ: ב] ד"ה מ"ל וכו' מ"מ קאמרת השתא כהן. מי' כהן נמקק וי"ב שאם. מ"מ: ג] ד"ה והא מ"מ וכו' אחרים מתעסקין בו. נ"ב כאן הס"ד ואח"כ מה"ד כיון דקאזיל באורחא: ד] בא"ד גבי אשתו קונה יורשה ומטמא לה פריך ומי אין כל"ל. מ"מ: ה] בא"ד לעקור דבר מן התורה ואמאי יטמא. מי' ואמאי יטמא נמקקו וי"ב אב מטמא בעל לא מטמא וכו' כל"ל. מ"מ: ו] ד"ה מיתיבי וכו' ואינו מטמא לה מילא לה נמקק וי"ב לאחרים וכו' ול"ע דל"ל לה יטמא מלאביו נפקא כל"ל ועי' מ"מ: ז] ד"ה אבל מחזיר וכו' דאחסר פורתא ואפ"ה כי אביו אחסר בנו מיטמא לו כל"ל: ח] ד"ה יכול וכו' ולרוב מניינה לקמן. נ"ב עי' דף נב ע"ב: ט] ד"ה כשהוא וכו' לרוב בניינה ורוב מנינה. נ"ב כאן הס"ד ואח"כ מה"ד יכול לא יטמא: י] בא"ד ומשני הכיא נמי ר' יהודה ורב חסדא כל"ל:

פי' הרא"ש

על הגוסס: נקטע ראשו של אביו של כהן הדיוט: בפקתא דערבות. בקעה שמצויין בה ליסטים: כל שאין לו קוברים. קורא ואחרים עונים אותו. פירוש שאם המת היה יכול לקרות היו לו קרובים עונים אותו. ר"מ קורא הכהן ואחרים עונים אותו לבא לקברו וחזמורא גדולה היא דאם הכהן יכול לחזור ולמצוא לו קוברים לא יטמא לו. ולישנא [דגמ'] דפ' האשה רבה משמע כפ' קמא דבקורבה תלייה מלתא דגרס' התם כיון דאיהו לא קא יריח יתה קריא ולא עניה קרי ביה. כיון דקא אזיל באורחה כמו שאין לו קוברי' דמי והלכך נהי

דמשום קורבא דאבא לא מטמא כיון דחסר משום מת מצוה מיהא מטמא מכאן משמע דאם יש שום ישראל שיטפל בה לא מקרי מת מצוה ולא יטפל בו הכהן דמשמע דוקא בפקתא דערבות דלא שכיחי אינשי כלל הא אי שכיחי אינשי אפילו אינם קרובי המת לא יטמא הכהן ועוד ראיה מהא דאמר לקמן פ' כ"ג כ"ג ונזיר יטמא נזיר ואל יטמא כ"ג ז) וזהו שאמר כהן וישראל יטמא ישראל ואל יטמא כהן. מיתיבי לה יטמא גבי אחות כהן הדיוט כתיב לה יטמא משמע כשהיא בשלימותה: ולא לאבר מן המת של אביו. כלומר אפילו אביו הקרוב לו יותר אינו מטמא לאיבריו. וצ"ע מנ"ל דאינו מטמא לאיבריו אביו. ושמא מלאביו נפקא: אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה. כלומר אע"פ שאינו יכול ליטמא לא לאבר ולא לכעדשה. מ"מ אם נטמא כבר לאביו מחזר הוא על עצם כשעורה של אביו לקוברו: מאי מחזר לאו דקא חסר פורתא בשעה שנטמא לאביו וחסר ממנו עצם כשעורה ואפ"ה נטמא לו: האי תנא סבר לה כר' יהודה ורבנן פליגי עליה. ואנא כרבנן סבירא לי: אבל מטמא על אבר מן המת של אביו. פי' ע"י חזרה אם כבר נטמא לשאר הגוף אבל לכתחלה מדה ר' יהודה דאינו יכול לטמא כבר"ייתא דלעיל דאל"כ מאי שנא לאבר מן החי דלא מטמא דלא מסתברא לחלק בין אבר מן החי לאבר מן המת אלא דלאבר מן המת מטמא ע"י חזרה. ובסיפא דהתיא דלעיל תניא בת"כ ר' יהודה אומר אינו מטמא לעצם כשעורה מאביו אבל מחזר הוא על עצם כשעורה. ותימה הוא היאך מוקי לה כר' יהודה הא מדקתני סיפא ר' יהודה אומר מכלל דרישא לאו ר' יהודה היא. וי"ל דכולה ר' יהודה היא: וכזית מנצל. ליחה היוצאת מן המת: לרוב מניינו היינו (קמ"ה) [קכ"ה] איברים רוב מנין האיברים שהם רמ"ח איברים: ולרוב בניינו מפ' לקמן ב' שוקיים וירך א' או ב' יריכים ושוק א': כשהוא אומר אמור אל הכהנים בני אהרן הוסיף לך הכתוב טומאה אחרת שיוכל לטמא לה. ומסתברא דקאי אאחותו דדרישנא שאינו מטמא לאיבריה ואשמועינן הך

ומשני הכיא נמי י] כר"א ב"ר[17] יהודה ורב חסדא דאמר כי האי תנא:

ובאו

ז) ל"ל בס"ש כהן וישראל וכ"ה בתוס' כאן ד"ה והאי.

יכול. בחתומו שהוא מותר אבל לא בשל אחרים לא בשדרה ולא בגולגולת על שאר קרובים: **שגופה תלוי בה.** בשדרה וגולגולת שבכך עיקר הגוף תלוי או בזה או בזה אף כל בשאר קרובים יכול ליטמא או בשדרה או בגולגולת או ברוב בניינו או ברוב מניינו ואע"פ שהוא חסר משאר הגוף. וס"מ דמותר ליטמא לאביו אע"פ שהוא חסר ומיקשה דרב חסדא דהתיבא ר"א בן יעקב דקאמר נמי הכי ושמע מינה דלכולי עלמא לית להו דרב חסדא דאמר בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר: **הא נמי ר"י היא.** כלומר הוא דאמר כר"י ורב (א) [חסדא] דאמר כי האי תנא: **דתניא מעשה שמת אביו של רבי יצחק הזקן בגינזק ובאו והודיעוהו לאחר שלש שנים ובא ושאל את ר' יהושע בן אלישע וד' זקנים שעמו.** מהו ליטמא ולהביאו בקברי אבותיו: **ואמרו לו לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר.** ולאחר שלש שנים אי אפשר לו שאינו חסר: **מתני'** (ב) שלשה מינין אסורין בנזיר הטומאה והתגלחת והיוצא מן הגפן חומר בטומאה ובתגלחת מביוצא מן הגפן [2]שהטומאה [3]והתגלחת סותרין והיוצא מן הגפן [4]אינו סותר חומר ביוצא מן הגפן מבטומאה ובתגלחת שהיוצא מן הגפן [5]לא הותר מכללו וטומאה ותגלחת הותרו מכללן [6]בתגלחת מצוה ובמת מצוה וחומר בטומאה מבתגלחת [7]שהטומאה סותרת את הכל וחייבין עליה קרבן [8]ותגלחת אינה סותרת אלא שלשים ואין חייבין עליה קרבן: **גמ'** (ג) וטומאה לא תותר מכללה ק"ו מיין ומה יין שאינו סותר לא הותר מכללו טומאה שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה ת"ל [1]לאביו ולאמו לא יטמא לאביו ולאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה ויין יותר מכללו ק"ו מטומאה מה טומאה שהיא סותרת הותרה מכללה יין שאינו סותר אינו דין שיותר מכללו אמר קרא [2]מיין ושכר יזיר (ד) לאסור יין מצוה כיין רשות ויין יסתור את הכל ק"ו מטומאה מה טומאה שהותרה מכללה סותרת את הכל יין שלא הותר מכללו לא כ"ש שיסתור אמר קרא [3]והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו טומאה סותרת ואין היין סותר והתגלחת תסתור את הכל ק"ו מטומאה ומה טומאה (ה) שלא עשו בה מטמא כמיטמא סותרת את הכל תגלחת שעשו בה מגלח כמתגלח אינו דין שתסתור את הכל אמר קרא והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו טומאה סותרת את הכל ואין תגלחת סותרת את הכל וטומאה נעשה בה מטמא כמיטמא ק"ו מתגלחת ומה תגלחת שאינה סותרת אלא שלשים עשה בה מגלח כמתגלח טומאה שהיא סותרת את הכל אינו דין שנעשה בה מטמא כמיטמא אמר קרא [4]וטמא ראש נזרו למטמא ראש נזרו ותגלחת לא נעשה בה מגלח כמתגלח ק"ו מטומאה ומה טומאה שהיא סותרת את הכל לא עשו בה מטמא כמיטמא תגלחת שאינה סותרת אלא שלשים יום לא כל שכן שלא נעשה מגלח כמתגלח אמר קרא [5]תער לא יעבור על ראשו קרי ביה לא יעבור הוא ולא (ו) יעבור לאחר ותגלחת לא תותר מכללה ק"ו מיין ומה יין שאינו סותר לא הותר מכללו תגלחת שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה אמר רחמנא ראשו ואמר רחמנא זקנו ותגלחת לא תסתור כלל קל וחומר מיין ומה יין שלא הותר מכללו אינו סותר תגלחת שהותרה מכללה אינו דין שלא תסתור בעינן גידול שער והא ליכא ויין יסתור שלשים יום ק"ו מתגלחת ומה תגלחת שהותרה מכללה סותרת יין שלא הותר מכללו אינו דין שיסתור מידי הוא טעמא אלא משום גידול שער גבי יין הא קאים שערו:

מתני'

יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינו ולרוב מניינו של אחרים אמרת מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו ומיטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינה ולרוב מניינה אף כל שגופו תלוי בו מיטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינו ולרוב מניינו ההיא נמי רבי יהודה היא ורב דאמר כי האי תנא דתניא מעשה שמת אביו של רבי (ז) יצחק בגינזק ובאו והודיעוהו לאחר שלש שנים ובא ושאל את ר' יהושע בן אלישע וד' זקנים [שעמו] ואמרו [8]לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר: **מתני'** (ט) שלשה מינין אסורין בנזיר הטומאה והתגלחת והיוצא מן הגפן [2]שהטומאה [3]והתגלחת סותרין והיוצא מן הגפן [4]אינו סותר חומר ביוצא מן הגפן מבטומאה ובתגלחת שהיוצא מן הגפן [5]לא הותר מכללו וטומאה ותגלחת הותרו מכללן [6]בתגלחת מצוה ובמת מצוה וחומר בטומאה מבתגלחת [7]שהטומאה סותרת את הכל וחייבין עליה קרבן [8]ותגלחת אינה סותרת אלא שלשים ואין חייבין עליה קרבן: **גמ'** (ט) וטומאה לא תותר מכללה ק"ו מיין ומה יין שאינו סותר לא הותר מכללו טומאה שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה ת"ל [1]לאביו ולאמו לא יטמא לאביו ולאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה ויין יותר מכללו ק"ו מטומאה מה טומאה שהיא סותרת הותרה מכללה יין שאינו סותר אינו דין שיותר מכללו אמר קרא [2]מיין ושכר יזיר (ד) לאסור יין מצוה כיין רשות ויין יסתור את הכל ק"ו מטומאה מה טומאה שהותרה מכללה סותרת את הכל יין שלא הותר מכללו לא כ"ש שיסתור אמר קרא [3]והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו טומאה סותרת ואין היין סותר והתגלחת תסתור את הכל ק"ו מטומאה ומה טומאה (ה) שלא עשו בה מטמא כמיטמא סותרת את הכל תגלחת שעשו בה מגלח כמתגלח אינו דין שתסתור את הכל אמר קרא והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו טומאה סותרת את הכל ואין תגלחת סותרת את הכל וטומאה נעשה בה מטמא כמיטמא ק"ו מתגלחת ומה תגלחת שאינה סותרת אלא שלשים עשה בה מגלח כמתגלח טומאה שהיא סותרת את הכל אינו דין שנעשה בה מטמא כמיטמא אמר קרא [4]וטמא ראש נזרו למטמא ראש נזרו ותגלחת לא נעשה בה מגלח כמתגלח ק"ו מטומאה ומה טומאה שהיא סותרת את הכל לא עשו בה מטמא כמיטמא תגלחת שאינה סותרת אלא שלשים יום לא כל שכן שלא נעשה מגלח כמתגלח אמר קרא [5]תער לא יעבור על ראשו קרי ביה לא יעבור הוא ולא (ו) יעבור לאחר ותגלחת לא תותר מכללה ק"ו מיין ומה יין שאינו סותר לא הותר מכללו תגלחת שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה אמר רחמנא ראשו ואמר רחמנא זקנו ותגלחת לא תסתור כלל קל וחומר מיין ומה יין שלא הותר מכללו אינו סותר תגלחת שהותרה מכללה אינו דין שלא תסתור בעינן גידול שער והא ליכא ויין יסתור שלשים יום ק"ו מתגלחת ומה תגלחת שהותרה מכללה סותרת יין שלא הותר מכללו אינו דין שיסתור מידי הוא טעמא אלא משום גידול שער גבי יין הא קאים שערו:

מתני'

ובאו והודיעוהו לאחר ג' שנים ושאל את ר' יהושע בן [אלישע] א]זקנו שהיה רולה לקברו בקברי אבותיו ואמר לו לאביו בזמן שהוא שלם: **חומר** בטומאה ובתגלחת שסותרין. טומאה בהדיא כתיב והימים הראשונים יפלו ותגלחת שסותרת שלשים כדאמרינן לקמן משום דבעינן גידול שיער כדי גידול שיער סתם מזירות [1] ב]שיהא השער בשעת תגלחת מצוה: **והיוצא** מן הגפן אינו סותר. בהדיא ממעטינן ליה בגמ': **חומר ביוצא מן הגפן שלא הותר מכללו.** ג] לאסור [2] יין מצוה כיין הרשות שאם נשבע שאשתה ואח"כ נדר בנזיר אסור [ביין] ותגלחת הותרה [3] בתגלחת מצורע [כדאמרינן לקמן] [4] (דף נח.) מראשו וטומאה הותרה בשמת מצוה: **ויין יותר מכללו.** למי שנשבע שאשתה: אמר קרא מיין ושכר. דמיותר כדאמרינן בפ"ק (לעיל דף ג.): **כי** טמא [ד] (מעיקרו סותר כי טמא) מזרו מיעוטא הוא: **שלא** עשה מטמא במיטמא. מטמא המזיר אינו לוקה: **שעשו** בה המגלח. את המזיר כמתגלח כמזיר עצמו וילקו שניהן כדדרשינן בסמוך: **אמר** קרא ראשו. גבי מצורע להתיר מצורע מזיר: **תגלחת** שהותרה מכללה אינו דין שלא תסתור. וא"ת טומאה תוכיח וי"ל מה לטומאה שכן סותרת את הכל: **ומה** תגלחת שהותרה מכללה סותרת. וא"ת מה לתגלחת שכן עשה בה מגלח כמתגלח תאמר [ביין] שלא עשה משקה כשותה וי"ל דמהאי טעמא נעשה בו משקה [כשותה] אבל בתר דמשני דיין [אינו סותר] דין הוא דלא נעשה בו משקה כשותה הואיל ולא סותר: ומגלח

תורה אור השלם

1. וְעַל כָּל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא:
2. מִיַּיִן וְשֵׁכָר יָזִיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל:

במדבר ו ג

3. וְהַזִּיר לַיְיָ אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: במדבר ו יב
4. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַאם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט
5. כָּל יְמֵי נִדֶּר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה

נוסחת הריב"ן

א] וכדרבא: ב] גא: ג] דמוסבנ: ד] בגאו: ה] למעטא את לאם מזרו הוא דהוזהר ולא לאחרים מדלא כתיב ביה וטמאו לו לאם מזרו: ו] ולא גרסי כדאמרינן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הא נמי וכו' כר"י וכ הוא דאמר כי האי תנא: (ב) ד"ה וטומאה ותגלחת הותרו מכללן בתגלחת: (ג) ד"ה ויין יותר וכו' וכו' מן מצוה. נ"ב עיין פ"ק דף ד: (ד) ד"ה לאסור וכו' משום דמושבע ועומד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה ובאו וכו' ושאל את רבי יהושע בן אלישע וזקנים. כל"ל: ב] ד"ה מומר וכו' אמר קרא מזיר בעינן כל"ל: ג] ד"ה מומר ביוצא כו' מכללו כגון לאסור כו' כל"ל: ד] ד"ה כי טמא מזרו מיעוטא סותר כי טמא מזרו מיעוטא הוא. כל"ל:

עין משפט נר מצוה

פא א מיי' פ"ב מהל' אבל הל' טו סמג לאוין לו טוש"ע י"ד סימן שמג סעיף ט:
פב ב מיי' פ"ו מהל' מזירות הלכה ג:
פג ג מיי' שם הלכה ח ב:
פד ד מיי' שם הלכה ח:
פה ה ו מיי' שם פ"ז הלכה יח:
פו ז מיי' שם פ"ו ה"ג:
פז ח מיי' שם הלכה ח ב:
פח ט מיי' שם פ"ה הל' כ וס"ג מהל' אבל הלכה ה:
פט י מיי' פ"ה מהל' מזירות הל' יח סמג לאוין רכ:

הגהות התוספות

1. מתיבת כדי עד מיבת מזירות שייך בסה"ד אמר מיבת מצוה. 2. ל"ל דאסור. 3. ל"ל הותרה מכללה. 4. נדל"ל כדאמרינן לעיל (דף מח:).

פי' הרא"ש

קרא אע"פ שאינו מטמא לאיבריה מטמא הוא לשדרה ולגולגולת. דא"כ לשתוק קרא מיניה דממילא נתמעטו כל האיברים. מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו. פי' שמוטלת עליו לקוברה אף אני אביא שאר קרובים שמוטלין עליו לקוברו: כולה ר' יהודה היא. הנך ג' ברייתות כולן כרבי יהודה: ובא ושאל את ר' ישמעאל בן אלישע ואסר עליו משום דא"א שלא חסר ממנו כלום: שהטומאה והתגלחת סותרים דכתיב והימים הראשונים יפלו. ותגלחת סותרת ל' כדאמר לעיל דבעי' גידול שער של סתם נזי': שהיוצא מן הגפן לא הותר מכללו. כגון לשתות יין מצוה וטומאה ותגלחת הותרו מכללן. טומאה למת מצוה ותגלחת לנזיר מצורע כדדרשינן לעיל מראשו: ת"ל לאביו ולאמו לא יטמ' וקרא יתירה הוא דהא כבר כתיב על כל נפשות מת לא יבא לא יטמא להם [במותם ל"ל]: ומה טומאה שלא עשה בה מטמא כמיטמא שהמטמא את המזיר אינו לוקה. אבל תגלחת אחר שגלחו לוקה כדדריש בשמעתי' מקרא: אמר וטמא ראש נזרו למטמא ראש נזרו אזהר רחמנא ולא למטמא ראש נזי' אחר: תער לא יעבור על ראשו. דמשמע לא יעבור כלל בין הוא עצמו בין אחר:

שלשה מינין פרק ששי נזיר

צ **א** מיי׳ פ״ו מהל׳ מזירות הלכה יא סמג עשין קכז:

צא **ב** מיי׳ שם פ״ח הל׳ ה:

צב **ג** מיי׳ פי״ח מהל׳ טומאת צרעת הל׳ ד וע״ש בהשגות ובכ״מ [ופ״ד מהל׳ ממזרים כפרה הלכה ב]:

צג **ד** מיי׳ פ״ו מהל׳ מזירות הלכה יג:

מסורת הש״ס

[כרימות י.], ב) [נ״ל ביבא שתי תורים וגו׳], ג) [במדבר יטן], ד) [שם ו], ה) [מלוע פרשה ב], ו) [מלוע פרשה ב],

תורה אור השלם

1. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח לוֹ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וּבָא לִפְנֵי יְיָ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּנְתָנָם אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא טו יד
2. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶל הַכֹּהֵן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: במדבר ו י

נוסחת הריב״ן

א) בו ביום: ב) דבשביעי שלו: ג) קרבנותיו בו ביום בשמיני עצמו ואינו כו׳: ד) והוא לבדו: ה) וה״ק עשה הערב שמש אין לא עשה הערב שמש לא הס״ד:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מגלחת וכו׳ להייגו בשביעי וכו׳ שתי תורים וכבש לאשם הס״ד: (ב) ד״ה ואם גילח וכו׳ בו ביום ביום השמיני: (ג) ד״ה אמר לו וכו׳ שניו במלוע בת״כ שאף הוא בתגלחת שניה שמגלח בשביעי כלמדפרש וכו׳ שבעת ימים והיה ביום השביעי יגלח וכו׳ קרבנותיו בשמיני אם גילח בשמיני כל״ל: (ד) ד״ה אמר רבא הד״א עם ד״ה דטבל וכו׳ במעורב שמש דשמיני ושבשמש: (ה) ד״ה אמר אביי וכו׳ הערב שמש דכתיב וכו׳ וביום השמיני יקח לו שתי תורים: (ו) ד״ה אלא וכו׳ וגילח ראשו כל״ל ותיבת את נמחק:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תוס׳ ד״ה א״ל ר״ט וכו׳ שמעתי ממך דמלוע שגלח כל״ל: **ב)** **באא״ד** בהנאת קרבנותיו א״כ. נמחק תיבת א״כ וג״כ אחר כך וכך. א״מ: **ג)** ד״ה ובא״כ מלאתי כך. תיבת ובא״כ נמחק וג״כ ובספרי. א״מ: **ד)** **באא״ד** מכלל דקודם יום השמיני אסור ליכנס. נ״ב ע׳ א״מ דעושה מכל אלה דיבור אחד:

הגהות התוספות

1. תיבות שמעתי ממך נמחק. 2. נ״ל וכיבס את בגדיו וכתב את בשרו במים. 3. נ״ל ושמעתי. 4. נ״ל יביא. 5. נ״ל דלקמן. 6. תיבות הוי טבול יום לגלח נמחק.

מתני׳ [א]תגלחת טומאה כיצד היה מזה בשלישי ובשביעי ומגלח בשביעי ומביא קרבנותיו בשמיני ואם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בו ביום דברי ר״ע א״ל ר׳ טרפון מה בין זה למצורע א״ל [ב]זה טהרתו תלויה בימיו [ג]ומצורע טהרתו תלויה בתגלחתו [ד]ואינו מביא קרבן אא״כ היה מעורב שמש: **גמ׳** קיבלה מיניה או לא ת״ש דתני הלל גילח בשמיני מביא קרבנותיו בתשיעי ואי ס״ד קיבלה מיניה ליתי קרבנותיו בשמיני אמר רבא לא קשיא הא דטבל בשביעי הא דלא טבל בשביעי אמר אביי אשכחתינהו לחבריה דרב נתן בר הושעיא דיתבין וקאמרין [1]ובא לפני ה׳ אל פתח אהל מועד ונתנם אל הכהן אימתי הוא [בא] בזמן שהוא טבל ועשה הערב שמש אין לא טבל ועשה הערב שמש לא אלמא קסבר [ה]טבול יום של זב כזב דמי אמינא להון אנא אלא מעתה גבי נזיר טמא נמי דכתיב [2](והביא אותם) אל הכהן אל פתח אהל מועד אימתי הוא [בא] בזמן שטבל ועשה הערב שמש

מכדי

מתני׳ תגלחת טומאה כיצד היה מזה בשלישי ובשביעי. ומגלח בשביעי. ואע״כ היה טובל שכך חובה על המזה מי חטאת כדמפרש בהו קרא בזאת חוקת התורה[ג] שלאחר הזאה טעונין טבילה והיה מגלח בו ביום להיינו [ו] שביעי כדכתיב ביה[ד] וגילח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו וביום השמיני יביא שתי תורים: **ואם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בו ביום.** [ב] השמיני עצמו: **אמר לו רבי טרפון מה בין זה למצורע.** שאף כן שניהו במצורע [ג] שאף הוא תגלחת שניה בשביעי כדמפרש ביה קרא (ויקרא יד) וגילח את כל שערו ורחץ במים וטהר ויש״ד מחוץ לאהלו שבעת ימים וביום השביעי יגלח את כל שערו ומביא קרבנותיו בשמיני בת״כ[ה] ואם גילח בשמיני מביא קרבנותיו [ו]בשמיני: **אמר לו.** אין ביניהן כלום לענין הבאת קרבן: **אנא אזה.** המזיר טהרתו תלויה בימיו [ז]בשביעי כיון שהוזה וטבל הוי טהור כדכתיב וגילח ראשו ביום טהרתו דמשמע שכבר הוא טהור ועומד כשהוא מגלח ואפילו אם אינו מגלח בו ביום: **ומצורע טהרתו תלויה בתגלחתו.** שאם טבל קודם שמגלח עדיין אינו טהור עד שמגלח דכתיב והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו והדר ורחץ את בשרו במים וטהר: **וגזיר אינו מביא קרבנותיו אנא א״כ היה מעורב שמש.** שטובל בשביעי ומביא קרבנותיו בשמיני וכן אם לא טבל בשביעי עד לשמיני אינו יכול להביא קרבנותיו בו ביום עד התשיעי. אבל מצורע המגלח וטובל ביום שמיני שלו יכול להביא קרבנותיו בו ביום ואינו צריך הערב שמש לפי שהוא טהור ועומד משעת טבילה ראשונה שטבל בתגלחת הראשונה דהא כתיב ביה וטהר: **גמ׳ קיבלה מיניה.** רבי טרפון שאם גילח נזיר בשמיני שיכול להביא קרבנותיו בו ביום [ג] ואינו צריך הערב שמש [שמיני עצמו] ואינו צריך להמתין עד התשיעי: **ת״ש דתני הלל גילח נזיר בשמיני מביא קרבנותיו בתשיעי.** וש״מ לא קיבלה מיניה: **אמר רבא.** לעולם קיבלה והא דאמרת אם איתא דקיבלה מיניה ליתי בשמיני לא קשיא דכי אמרי אם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בשמיני(ד) : [ז]**דטבל בשביעי.** שהיה לו הערב שמש והא דתני הלל מביא קרבנותיו בתשיעי כגון דלא טבל בשביעי עד שמיני ור״ע לטעמיה דאמר נזיר אינו מביא קרבנותיו אלא במעורב שמש. ואיכא דמפרשי אליבא דר״ע במתני׳ דמלוע שגילח בשמיני אינו מביא קרבנותיו עד בתשיעי לפי שאינו מביא אלא במעורב שמש בתשיעי ושבשתא היא דבהדיא קתני לה בת״כ(ו) דאם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בשמיני והכי נמי א״ל רבי טרפון לתתם מה בין זה לנזיר: **אמר אביי אשכחתינהו לחבריה דרב נתן בר הושעיא דיתבי וקאמרי ובא לפני ה׳ וגו׳ בזמן שטבל ועשה הערב שמש.** (ה) מדכתיב וכי יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת ימים וכתיב בתריה וביום השמיני יביא שתי תורים או שני בני יונה ובא לפני ה׳ אל פתח אהל מועד ונתנם אל הכהן דמשמע אימתי הוא בא לפני ה׳ להביא כדאמרינן התם ובא לפני ה׳ מלמד שהוא חייב בטיפול הבאתן והיינו ביום השמיני דהיינו לאחר שטבל והעריב שמשו. אלמא דכי עשה הערב שמש אין דמותר ליכנס לעזרה לא עשה הערב שמש לא (ה): **אלמא קסבר טבול יום של זב כזב דמי.** דכי היכי דזב אסור ליכנס במחנה לויה דהיינו בעזרה הכי נמי טבול יום של זב: **אנא מעתה גבי נזיר.** דכתיב וגלח (ו) את ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו וכתיב בתריה וביום השמיני יביא שתי תורים וגו׳ נימא נמי הכי אימתי הוא בא בזמן שטבל והעריב שמשו אבל מקמי הכי לא:

מכדי

ומ״ל אם לא גילח. 7. נ״ל דמזיר. 8. נ״ל מאן תניא. 9. נ״ל מיירי שהמתין. 10. נ״ל דהואיל. 11. נ״ל בעודו. 12. נ״ל הא דתניא ובא לפני ה׳ וגו׳. גבי זב כו׳. 13. תיבת שמיני נמחק. 14. גירסת כל הראשונים ובא לפני ה׳ זה שער ניקנור כיל״ד כו׳. 15. נ״ל אנא אם כן. 16. נ״ל ואם איתא. 17. נ״ל טבול יום דזב כזב. 18. נ״ל אחור. 19. נ״ל ופש״מ. 20. נ״ל לטבול. 21. נ״ל דלא. 22. נ״ל אין. 23. נ״ל שלו. 24. נ״ל גבי מזיר נמי דכתיב.

פי׳ הרא״ש

תגלחת הטומאה כיצד. נזיר שנטמא כיצד הוא מגלח. מגלח בד׳ ומביא קרבן בח׳ כדכתיב וגלח ראשו ביום טהרתו ביום הד׳ יגלחנו. וביום הח׳ יביא ב׳ תורים וכבש לאשם: מה בין זה למצורע דכתיב בפ׳ מצורע בתגלחת ב׳ והיה ביום הד׳ יגלח את כל שערו וכבס בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר וביום הח׳ יביא ב׳ תורים וכבשה. וקי״ל במצורע דאם גלח בח׳ מביא קרבנותיו בט׳: א״ל שזה טהרתו תלויה ביומו. נזיר טהרתו תלויה בהזאת ג׳ וז׳ ובטבילה. הלכך כיון שנטהר בז׳ אע״פ שלא גילח עד יום הח׳ מביא קרבנותיו בו ביום: אבל מצורע שהרתו תלויה בתגלחתו. כדכתיב ביום הז׳ יגלח את כל שערו. והדר כתיב ורחץ בשרו במים וטהר ואם טבל עד שלא גילח לא עלתה לו טבילה הלכך אם גילח בח׳ אכתי צריך הערב שמש. הלכך אינו יכול להביא קרבנותיו עד תשיעי: קבל מניה ר״ט מר״ע. ת״ש דתני הלל גלח בח׳ מביא קרבנותיו בט׳. ואי ס״ד קבל מניה הך ברייתא דלא כמאן. וקים ליה לתלמודא דגבי נזיר מתניא וגם קים ליה דאחר המשנה נשנית לפי שהמשניות נשנו קודם הברייתות: הא דלא טבל בד׳ עד יום הח׳ ובעודו טבול יום לא יוכל להביא קרבנותיו. ותמיה לי אמאי נקט גלח בח׳ אף אם גלח בז׳ נמי דבטבילה תליא מילתא. אלא דאורחא דמלתא נקט שדרכו לגלח ביום טהרתו: הא דתניא ובא לפני ה׳ וגו׳ גבי זב כתיב בפ׳ תורת המצורע וכי יטהר הזב מזובו וספר ד׳ ימים לטהרתו וכבס בגדיו ורחץ בשרו במים וביום הח׳ יקח לו ב׳ תורים ובא (לו) לפני ה׳ אל פתח אהל מועד (ונתן אותם) [ונתנם] אל הכהן: כיצד הוא בא כשטבל מבע״י ועשה לו הערב שמש. ובת״כ היא כתובה כך. יכול יטבול בו ביום. כלומר שיוכל להמתין עד יום הח׳ ת״ל ובא לפני ה׳ זה שער ניקנור. כיצד הוא בא אלא א״כ טבל מבע״י והעריב השמש. שער ניקנור הוא שער שנכנסים בו מעזרת נשים למחנה שכינה. ושער ניקנור לא נתקדש כדרך מחנה שכינה ויש לו דין מחנה לויה כדאמר בפסחים פ׳ אלו דברים. וע״כ האי לפני ה׳ היינו שער ניקנור דאין לומר לפני ה׳ בעזרה ממש שהרי מחוסר כפורים הוא. ואמרינן בשמעתין עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים שחייב כרת אם נכנס למחנה שכינה. והאי דפשיטא ליה לתנא דהאי טבול יום אינו נכנס למחנה לויה אע״ג דטבול יום דמת ודשרץ נכנס כדמשמע בסמוך משום דמשמעותיה דקרא משמע הכי ובא לפני ה׳ ביום הח׳ אבל קודם לכן לא: אלמא טבילה דזב כזב דמי. ואפילו טבול יום דזב בעל ב׳ ראיות הואיל וטומאתו יוצאת עליו מגופו דכיון דלא אסיק אדעתיה דחמיר האי טבול יום משום דהוי גם מחוסר כפרה א״כ אין חלוק בין טבול יום דזב בעל ב׳ ראיות לבעל ג׳ ראיות. ובהאי קרא נמי כתיב מזובו דדרשינן מקצת זובו דהיינו זב בעל ב׳ ראיות: ואמינא להון אנא אלא מעתה. לפי סברתכם דמה שאומר בברייתא כיצד הוא בא אא״כ טבל מבע״י ועשה הערב שמש היינו משום דכתיב בפ׳ נשא גבי נזיר טמא ביום הז׳ יגלחנו וביום הח׳ יביא ב׳ תורים או ב׳ בני יונה אל הכהן אל פתח אהל

ומגלח בשביעי ויביא קרבנו בשמיני. כדכתיב בפרשה וגלח (את) ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו וביום השמיני יביא שתי תורים וכבש לאשם: **א״ל ר׳ טרפון מה בין זה למצורע.** שמעתי ממך[1] שנאמר בפרשת מצורע בתגלחת שניה והיה ביום [השביעי] יגלח את כל שערו וכבס בגדיו ביום[2] וטהר וביום [השמיני] יקח שני כבשים וכבשה אחת וגו׳ שמעת[3] ממך דמצורע א] יגלח בשמיני ויביא[4] קרבנו בתשיעי: א״ל שזה טהרתו תלויה בימיו אחר [הזיית] ג׳ וז׳ ומצורע טהרתו תלויה בתגלחת אף[5] כי טבל בז׳ צריך לטבול פעם אחרת אחר גילוח ואם כן הוי טבול יום לגלח[6] עד ח׳ נקרא טבול יום ואינו מביא קרבנותיו אלא א״כ היה מעורב שמש שהרי הקפיד הכתוב שיטהר מטומאת מצורע בהבאת קרבנותיו ב] [אם כן] אין בידו לשלח קרבנות:

קיבלה מיניה. רבי טרפון מר׳ עקיבא נזיר[7] שגילח בשמיני מביא קרבנותיו [בשמיני] או לא: **דתני הלל גילח בשמיני מביא קרבנותיו בתשיעי.** וקיס ליה להס״ד דגבי נזיר מתניא והשתא מדתניא[8] בשלמא אי לא קבלה מיניה הא מני ר״ט היא אלא אי ס״ד דקבלה לכ״ע ליתי קרבנותיו בשמיני: **הא** דלא טבל בשביעי. הא דתני הלל שהמתין[9] לטבול עד בשמיני הואיל[10] וקפיד רחמנא שיביא נזיר קרבנו בטהרה ובעודו[11] טבול יום לא יביא קרבנות גם לא ישלח קרבנות: **אמר אביי.** הא דתניא[12] גבי זב כתיב בפרשת מצורע וכי יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת ימים וכבס בגדיו ורחץ במים חיים וטהר וביום השמיני יקח לו שתי תורים ובא לפני ה׳ אל פתח אהל מועד ונתנם אל הכהן וכפר עליו הכהן וטהר וגו׳ אימתי הוא בא כשטבל מבעוד יום ועשה הערב שמש: ב] **(ובת״כ)** מצאתי כך יכול יטבול בו ביום שמיני[13] פי׳ שיוכל להמתין מלטבול עד יום השמיני ת״ל ובא לפני ה׳[14] כילד הוא בא אלא[15] טבל מבעוד יום ועשה הערב שמש ואל תתמה היכי פשיטא ליה לתנא דטבול יום אסור ליכנס למחנה לויה דקאמר כילד נכנס אלא אם כן טבל מבעוד יום הלא טבול יום דמת מותר ליכנס במחנה לויה וכן משמע[16] בסמוך דיש לומר דמשמע ליה קרא הכי ובא לפני ה׳ ביום השמיני מכלל דקודם יום השמיני אסור ליכנס ד]:

אלמא קסבר טבול יום[17] כזב דמי. כך היו אומרים מברייהו דרב נתן ברבי הושעיא אחרי שאנו רואין דס״ל לתנא דטבול יום דאסור[18] ליכנס במחנה לויה אף כי טבול יום דמת ושרץ מותרין מכלל דסבירא ליה לתנא דטבול יום דזב כזב (דבפרק קמא)[19] לענין דאין שוחטין וזורקין עליו ואם המתין וטבל[20] עד יום השמיני לא[21] יוכל לשלוח קרבנות דאין[22] שוחטין וזורקין עליו דהכי איתא בפ׳ שני דכריתות (דף י.) דלמ״ד טבול יום דזב כזב דמי אין שוחטין וזורקין עליו ואני שמעתי שמעי[23] לדקדק טבול יום כזב הואיל דטומאה יוצאה עליו מגופו אפילו בבעל שתי ראיות שאינו מחוסר כפורים דאסור ליכנס במחנה לויה: **ואמינא** להו **אנא אלא מעתה.** כלומר לפי מה שסתמו דבריהן ולא פירשו מהיכא מוכיח התנא דטבול יום דזב אסור ליכנס במחנה לויה ואתם סוברים שמוכיח [מדכתיב] ובא ביום השמיני מכלל דאם טבל [בשמיני] הואיל והוא טבול יום אסור ליכנס: דכתיב[24]. בפרשת נשא גבי נזיר טמא וגילח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו וביום השמיני יביא שתי תורים או שני בני יונה אל הכהן אל פתח אהל מועד וגו׳ והביא כבש בן שנתו לאשם וגו׳ ה״נ אימתי הוא מביא כשטבל ועשה הערב שמש:

שער

מכדי שערי ניקנור. שסם עולין כל מחוסרי כפרה כדגרסינן במסכת סוטה בפרק קמא (דף ז.) מעלין אותה לשערי מזרח לשער ניקנור ששם משקין את הסוטות ומטהרין את היולדות ומטהרין את המצורעים וה"ה לשאר מחוסרי כפרה כגון זבין וזבות כדמפרש התם בגמ' (ת.): **[היכא] הוו קיימי בשערי לוייה.** ואילו במחנה לוייה אפי' מת עצמו היה יכול ליכנס והאי זיר טמא מת הוה ואמאי אינו יכול ליכנס עד דעביד הערב שמש אלא מדהכא לאו דווקא התם נמי לאו דווקא לגבי זב ואפילו לא העריב שמש כיון דטבל יכול ליכנס לשם: ה"ג **לעולם טבול יום של זב כזב דמי ואפ"ה כיון דמחוסר כפרה לא עייל ואי במחנה לוייה קאי אמאי קא קרי ליה אהל מועד למימרא מה התם מחוסר כפרה לא עייל אף למחנה לוייה נמי מחוסר כפרה לא עייל והתם מנלן** [1]**דתניא** [2]**טמא יהיה** [3]**לרבות טבול יום עוד טומאתו בו** [4]**לרבות מחוסר כפרה: מתני'** תגלחת הטהרה [5]כיצד היה מביא ג' בהמות חטאת עולה ושלמים ושוחט את השלמים ומגלח עליהם דברי רבי יהודה רבי אלעזר אומר לא היה מגלח אלא על החטאת [6]שהחטאת קודמת בכל מקום [7]ואם גלח על [8] אחת משלשתן יצא [7]רשב"ג אומר [9]הביא ג' בהמות ולא פירש הראויה לחטאת תקרב חטאת לעולה תקרב עולה לשלמים תקרב שלמים: **גמ'** ת"ר [3]וגלח הנזיר פתח אהל מועד וגו' בשלמים הכתוב מדבר שנאמר [4]ושחטו פתח אהל מועד אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו אלא פתח אהל מועד ממש [5]אמרת אם כן דרך בזיון הוא [א] רבי יאשיה אומר צריך הרי אמרה תורה [5]לא תעלה במעלות על מזבחי ק"ו לדרך בזיון [6][נ"א במדרש בפרשה נשא (ד' רמ"ב) וגלח הנזיר רבי יאשיה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו וכו' אם כך אמרה תורה לא תעלה וכו' ק"ו לדבר שלא יגלח פתח אהל מועד אלא בשלמים הכתוב מדבר] ר' יצחק אומר אינו צריך הרי הוא אומר [6]ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש וגו' מי שאינו מחוסר אלא לקיחה ונתינה יצא זה שהוא מחוסר לקיחה הבאה ונתינה [ב] איכא דאמרי רבי יצחק אומר בשלמים הכתוב מדבר אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו אלא פתח אהל מועד ממש תלמוד לומר ולקח את שער ראש נזרו מקום שהיה מבשל שם היה מגלח אבא חנן אומר משום רבי אליעזר וגלח הנזיר פתח אהל מועד כל זמן שאין פתח אהל מועד פתוח אינו מגלח ר"ש שזורי אומר וגלח הנזיר פתח אהל מועד ולא נזירה שמא

מכדי שערי ניקנור היכא קיימין בשערי לוייה [6]והתניא [8]טמא מת מותר ליכנס במחנה לוייה ולא טמא מת בלבד אלא [2]אפי' מת עצמו שנאמר [1]ויקח משה את עצמות יוסף עמו מאי עמו עמו במחיצתו עמו במחנה לוייה אלא (אמר אביי) טבול יום של זב כזב דמי ואפ"ה כיון דמחוסר כפרה לא עייל ואי במחנה לוייה קאי אמאי קא קרי ליה אהל מועד למימרא מה התם מחוסר כפרה לא עייל אף למחנה לוייה נמי מחוסר כפרה לא עייל והתם מנלן [3]דתניא [2]טמא יהיה [3]לרבות טבול יום עוד טומאתו בו [4]לרבות מחוסר כפרה: **מתני'** תגלחת הטהרה [5]כיצד היה מביא ג' בהמות חטאת עולה ושלמים ושוחט את השלמים ומגלח עליהם דברי רבי יהודה רבי אלעזר אומר לא היה מגלח אלא על החטאת [6]שהחטאת קודמת בכל מקום [7]ואם גלח על [8] אחת משלשתן יצא [7]רשב"ג אומר [9]הביא ג' בהמות ולא פירש הראויה לחטאת תקרב חטאת לעולה תקרב עולה לשלמים תקרב שלמים: **גמ'** ת"ר [3]וגלח הנזיר פתח אהל מועד וגו' בשלמים הכתוב מדבר שנאמר [4]ושחטו פתח אהל מועד אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו אלא פתח אהל מועד ממש [5]אמרת אם כן דרך בזיון הוא [א] רבי יאשיה אומר צריך הרי אמרה תורה [5]לא תעלה במעלות על מזבחי ק"ו לדרך בזיון [6][נ"א במדרש בפרשה נשא (ד' רמ"ב) וגלח הנזיר רבי יאשיה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו וכו' אם כך אמרה תורה לא תעלה וכו' ק"ו לדבר שלא יגלח פתח אהל מועד אלא בשלמים הכתוב מדבר] ר' יצחק אומר אינו צריך הרי הוא אומר [6]ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש וגו' מי שאינו מחוסר אלא לקיחה ונתינה יצא זה שהוא מחוסר לקיחה הבאה ונתינה [ב] איכא דאמרי רבי יצחק אומר בשלמים הכתוב מדבר אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו אלא פתח אהל מועד ממש תלמוד לומר ולקח את שער ראש נזרו מקום שהיה מבשל שם היה מגלח אבא חנן אומר משום רבי אליעזר וגלח הנזיר פתח אהל מועד כל זמן שאין פתח אהל מועד פתוח אינו מגלח ר"ש שזורי אומר וגלח הנזיר פתח אהל מועד ולא נזירה

שער ניקנור[1]. שהיא עזרת נשים ועד שם מחנה לוייה כדתמר בפסחים בפרק כילד צולין (דף פח.): שער ניקנור לא נתקדש [בקדושת] מחנה שכינה ויש לו דין מחנה לוייה ועל כרחך הא [דכתיב ובא] לפני ה'[2] שער ניקנור הוא [דאין לומר] לפני ה' בעזרה ממש שהרי מחוסר כפרה הוא [ואמרינן] בסמוך עוד טומאתו בו לרבות מחוסרי כפורים שחייב כרת אם נכנס למחנה שכינה:

מכדי שער ניקנור בו'. וכי היכי דהתם לא תולב לדקדק מכלל דעד יום [השמיני] אסור ליכנס דהא ליתא כדמפרש ואזיל אלא הא ודאי כי נקיט קרא ויום השמיני יביא להודיע לנו זמן הבאת קרבנות ולא בא לאסרו ליכנס שם קודם לכן וגבי זב נמי אכתי מנא ליה לתנא דאסור ליכנס וה"ה [דאיכא][3] למימר פתח אהל מועד א] וי"ל פתח הכיכל כדאשכחן גבי שלמים ושחטו פתח אהל מועד (דף נה:) [שיהיו] דלמות הכיכל פתוחין ולעולם אימא לך דודאי טבול יום דמת אסור ליכנס שם דהוא מחנה שכינה וי"ל[4] דלהא לא אינטריך ב) (לטמא) דהא כתיב טמא יהיה לרבות טבול יום דנפקא לן בסמוך דכל עבול יום אסור ליכנס במחנה שכינה אלא ודאי בא הכתוב לומר זמן הבאת קרבנות בשמיני ולא קודם לה[5] ולא לאסרו ליכנס ה"ג נימא הכי: ה"ג **אלא** אמר אביי **טבול יום דזב לאו כזב דמי ואפ"ה כיון דמחוסר כפרה לא עייל.** ג) אבל האי דס"ל (נאמר)[6] לא כזב דמי לענין דשוחטין וזורקין עליו ומ"מ אסור ליכנס הואיל ומחוסר כפורים לא עייל ד) במחנה לוייה: **ואי** [במחנה לוייה קאי]. כלומר דאם מותר ליכנס במחנה לוייה אמאי ליקרי ליה אהל מועד שהרי במחנה לוייה הכתוב מדבר ע"כ במחנה[7] שכינה הוא זה שאסור[8] ליכנס כ"ז שהוא מחוסר כפורים ואמאי קרי ליה פתח אהל מועד הלא מועד דמשמע תוך העזרה לפני ההיכל כמו ושחטו פתח אהל מועד הכתוב בשלמים שנשחטו תוך העזרה למימרא מה אהל מועד מחוסר כפורים לא עייל ואהל מועד מגלן דכתיב טמא יהיה לרבות טבול יום[9] שאסור ליכנס במחנה שכינה ה) הרי חוזר אבני ומשני[10] דברי חבירו דרב נתן ממה[11] שהיו [אומרים מסברת נפש] אלמא קסבר טבול יום דזב כזב ומה[12] שלא פירשה[13] היאך היה מוכיח דטבול יום כזב[14] (אסור) דזב אסור ליכנס אל פתח אהל מועד ומזיר יכול ליכנס במחנה שכינה שהרי לאו מחוסר כפורים הוא דלא מקרי מחוסר כפורים אלא למי שטומאה יוצאה מגופו: **תגלחת** טהרה כיצד מביא חטאת עולה ושלמים ושוחט את השלמים ומגלח עליהם. וגרסה דטעמא משום דדרשינן בגמ' וגלח פתח אהל מועד [במה שנאמר בו] אהל מועד דהיינו שלמים אחרי[15] שאמר הכתוב שעל השלמים יגלח דין הוא שיקדומו וקשה מ"ש למה הקדים חטאת ועולה לשלמים[1]: **רבי** אליעזר אומר לא היה מגלח אלא על החטאת שחטאת קודמת בכל מקום לעולה ושלמים. [כדלמרי'] בפרק כל המדיר (זבחים ה.): **הראויה** לחטאת. כשבה: לעולה. כבש: לשלמים. אילו: בשלמים

מצד א ב מיי' פ"ז מהל' בית הבחירה הלכה טו ופ"ג מהל' ביאת מקדש הל' ד סמג לאוין ד:

צה ג ד מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הל' ז ופ"ז מהל' בית הבחירה הל' יח:

צו ה מיי' פ"ח מהל' מילות הל' ו סמג עשין קכו:

צז ו מיי' שם הל' כ ופ"ח כב"מ ומיי' פ"ט מהל' מתירין ומוספין הל' ו:

צח ז מיי' פ"ח מהל' מילות הל' ג סמג עשין קכו:

צט ח מיי' שם הל' ו סמג שם:

ק ט י מיי' שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם: שמות יג יט
2. כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכַּן יְיָ טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ: במדבר יט יג
3. וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: במדבר ו יח
4. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחֲטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג ב
5. וְלֹא תַעֲלֶה בְמַעֲלֹת עַל מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא תִגָּלֶה עֶרְוָתְךָ עָלָיו: שמות כ כב
6. וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: במדבר ו יח

פי' הרא"ש

מועד הכי נמי: אימתי הוא מביא. כשטבל או העריב שמשו: מכדי שער ניקנור וכו' והתם והאי א"א כלל לדקדק דעד יום הח' אסור ליכנס אלא הא דכתיב וביום קודם אלא להודיע זמן הבאת קרבנות' ואפי' בבי זב מנ"ל לתנא דאסור לכנוס: אלא אמר אביי טבול [יום] דזב לאו כזב דמי וטבול יום דזב בעל ב' ראיות כיון דלאו מחוסר כפרה הוא לאחר שטבל מותר לכנוס למחנה לויה ובריתא לאו מייתורא דקרא דייק דאורחיה דקרא למכתב הכי ובא לפני ה': ואפ"ה. דטבול יום דזב בעל ב' ראיות מותר לכנוס האי טבול יום דבעל ג' ראיות אסור ליכנס: האי במחנה לויה קאי ואמאי קרי ליה פתח אהל מועד כלו' האי דפשיטא ליה לתנא דאסור ליכנס לשער ניקנור עד שיטביל ויערב שמשו מקרא קא דייק. דמחוסר כפרה למחנה לויה קאי בשער ניקנור דמחוסר כפורים אסור לכנוס למחנה שכינה: ואמאי קרי ליה אהל מועד למימרא מה אהל מועד מחוסר כפרה לא עייל אע"ג דהעריב שמשו אף התם נמי פי' בשער ניקנור פי' האי מחוסר כפורים כיון דלא העריב שמשו דאיכא תרתי מחוסר כפרה וטבול יום לא עייל דתניא טמא יהיה בפ' זאת חוקת בפ' פרה כתיב לרבות טבול יום שאסור לכנס למחנה שכינה עוד טומאתו בו לרבות מחוסר

נוסחת הריב"ן

א) יכול ליכנס למחנה לויה הא כו' משום דהוי מחוסר כפרה כו' דאמרת להתם אל פתח כו': ב) אמאי: ג) אל פתח אהל: ד) שאין יכול ליכנס עד שיעריב שמשו הס"ד: ה) דאע"ג: ו) שלמים: ז) בפתח היכל כו' דאשם מזרו ונתן וגו': ח) שהאשה מיהה מגלחת במדינה ולא בעזרה:

הגהות הב"ח

(א) במשנה על אחד משלשתן: (ב) רש"י ד"ה ס"ג לעולם וכו' והא נמי דאמרת דהתם נמי כתיב אל פתח אהל וכו' משתני קרא אמאי קרי: (ג) ד"ה לו אינו וכו' מועד ממש בפתח היכל:

הגהות הגר"א

[א] גמ' א"כ דרך בזיון הוא והרי אמרה תורה כו' ק"ו לדרך בזיון דברי ר' יאשיה ר' יצחק אומר כל"ל ושביעיתיים ל"ג: [ב] שם (איכא דאמרי כו' עד היה מגלח) תא"מ (דהיינו נמי כלישנא קמא. ובספרי איתא לישנא בתרא. ומצינו בכ"מ בש"ס תרי לישני שתין כ"מ בגיסה אלא בגשון. אך מרש"י ותוס' נראה דל"ג ל"ב מלא פי' כלום על זה):

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוד"ה מכדי וכו' פתח אהל מועד ר"ל כל"ל עי' מ"מ: ב) בא"ד וי"ל דלכה לא אצטריך לטמא. תיבת לטמא נמחק וכ"ב למעט: ג) ד"ה ס"ג וכו' כיון דמחוסר כפרה כו' אבל האי דס"ל נאמר. מן תיבת אבל עד נאמר נמחק וכ"ב אפי' אי נאמר דס"ל. מ"מ: ד) בא"ד לא כזב דמי וכו' במחנה לויה. נמחק במחנה לויה: ה) ד"ה ואי וכו' שאסור ליכנס במחנה שכינה. כאן הס"ד ואח"כ מס"ל הרי מחוד. ועי' בת"מ שהאריך בהגה"ה ופי' דברי תוס' אלה המתמיהים:

הגהות התוספות

1. דיבור זה שייך לעמוד הקודם אחר ד"ה אמר אביי ועי' בפי' הרא"ש ז"ל. 2. ל"ל ועל כרחך האי לפני ה'. 3. ל"ל והא דליכא. 4. ל"ל וי"ל. 5. ל"ל לו. 6. תמיהא אבל עד תיבת נאמר נמחק. וא"ל כלומר. 7. ל"ל דהא במחנה. 8. ל"ל הוא אסור. 9. ל"ל עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כיפורים שאסור כו'. 10. ל"ל ומסר ותיבת ומשני נמחק. 11. ל"ל מאי דברים, ממה שהיו כו'. 12. ל"ל וממה. 13. ל"ל פירשו. 14. תיבת דזב נמחק. 15. ל"ל ואחרי.

מוסף רש"י

במחנה לויה. כל הר הבית חוץ לחומת העזרה (פסחים סז.) דהא עזרת נשים וגם שער ניקנור לא נתקדשו בקדושת עזרה והרי הן כשאר הר הבית (סוטה כ:). **עמו במחיצתו.** ומשה לוי היה (פסחים סז.) ומבדר נמי היו ג' מחנות, לפנים מן הקלעים מחנה שכינה, והלוים יחנו סביב למשכן העדות (במדבר ב) זה מחנה לויה, והדגלים ג' פרקאות זה מחנה ישראל, ומשה היה לוי וקאמר עמו (סוטה כ:). **לרבות טבול יום.** שאם נכנס למקדש עונש כרת (מכות ח:). **לרבות מחוסר כפרה.** מאותן הלכלות הלכות וטבול והעריב שמשו ולא הביא כפרתו ונכנס למקדש חייב, ולמיכנס עומאות הן הטעונות קרבן, הזב והזבה וטיולת והמצורע (מכות ח:). **ואם גלח על אחת משלשתן יצא.** חטאת או עולה או שלמים, דג' קרבנות כתובין בו ואמרינן בספרי דבי רב ואחר יעשה המזיר יין, אחר מעשה ימידי (ערכין כא. וכעי"ז נדרים ד: וזבחים נח.).

נתינה תחת הדוד אבל בתגלחת הטומאה לא היה משלח תחת הדוד של אשם [וחטאת] העוף דלא כתיב נתינת שער תחת הדוד אלא [בנזיר טהור]: הכל משלחים טהור במקדש ובמדינה וטמא במקדש חוץ מן הטמא שבמדינה כדמפ' בגמ' מפני ששערו נקבר כדא"ר' בשלהי תמורה: בשלמים הכתוב מדבר כלומר וגילה הנזיר על זבח שנאמר בו פתח אהל מועד ואליבא דר' יהודה דתמני': ר' יאשיה אומר אינו צריך. כלומר אינו צריך לאוסרו מסברא אלא מק"ו יש לדרוש שאין לנהוג מנהג בזיון שהרי אומר לא תעלה במעלות אפי' בשעת עבודה והזהירה תורה שלא תגלה ערוותו לעצים ולאבנים כ"ש שלא יגלה פתח אהל מועד ובספרי אין כתוב בר' יאשיה או' אלא כולה מדברי ת"ק והכי איתא התם או אינו אלא פני אהל מועד אמרת דרך בזיון הוא או אינו אלא פתח אהל מועד ממש כלומר שאין להוציא הפסוק ממשמעותו בשביל סברא ת"ל ולא תעלה במעלות: ולא מי שמחוסר לקיחה הבאה ונתינה וזה מחוסר הבאה מפני אהל מועד עד מקום שהוא מבשל הלשמים בלשכת הנזירים תמיה לי ומנלן שאינו מבשלו פני אהל מועד וכי תימא משום בזיון א"כ אפי' תגלחת נמי: וגלח הנזיר פתח אהל מועד דמ"כ פני אהל מועד לאו דווקא שהוא מנהג בזיון. וי"ל דס"ל דמגלח על החטאת הלכך לא אצטריך פני אהל מועד אלא לבזמן שהוא פתוח: וגלח הנזיר ולא נזירה סבירא ליה דלפני אהל מועד היה מגלח דאי לא דוקא פני אהל מועד (יתלה) [יכולה] לגלח במקום צנוע ופליג

שמא

1) **בשלמים** הכתוב מדבר. וכרבי יהודה דמתני' דאמר על שלמים יגלח שנאמר בהן ושחטו פתח אהל מועד: **רבי יאשיה אומר אינו צריך הרי הוא אומר לא תעלה במעלות.**

כי[1] הולך לעבוד עבודה ואינו כל כך דרך בזיון וקשה דמאי אינו צריך למדרש מסברא אלא מק"ו וכסיפרי אין הגירסא ר' יאשיה אומר אלא כל זה מדברי ת"ק והכי איתא התם אי אינו אלא פתח אהל מועד ממש אמרת ק"כ[2] דרך בזיון אי אינו אלא ממש כלומר דאין להוציא מסברא הפסוק ממשמעו הרי הוא אומר לא תעלה:

תעלה[3] ק"ו לדבר בזיון:

ולא במי שמחוסר הבאה ולקיחה ונתינה. שהרי שלמים נאכלין בכל העיר ואם מגלח פתח אהל מועד ודוק שלמים 1) בעי הרי מחוסר הבאה לקיחה ונתינה:

וגילח (את) הנזיר פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח.

כלומר ע"כ לאו פתח אהל מועד ממש דא"כ ה"ל דרך בזיון אלא בזמן פתח א) [פתוח][4]: **ולא** נזירה. משמע שטעמא דקרא[5] שמא יתגרו בה פרחי כהונה ב) אם מגלח פתח אהל מועד ממש אלא במדינה במקום נגוע ולא ירחוה פרחי כהונה:

אינה כוחלת ופוקסת. הסוטה עומדת אם [בגיוול] כדאמר בסוטה (דף ז:) היו קושרין חבל המגרי כו': **ומשלח** תחת הדוד. שהשלמים בו: **אם** גילח במדינה. שיש לו רשות לגלח במקום שירצה ואף על גב דכתיב אל פתח אהל מועד לאו פתח אהל מועד[6] קאמר כדדרשינן בגמ':

לא היה משלח תחת הדוד. נראה דמכל מקום פשיטא ליה לתנא דאהני פשיטא דקרא דמשמע דבירושלים הוא מגלח ואם היה מגלח בגבולין לא היה ג) מגלח תחת הדוד דכתיב בקרא וגלח הנזיר פתח אהל מועד ולקח את שער ראשו נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים ואיכא תנא דדרים בגמ' יצא זה שמחוסר לקיחה הבאה ונתינה וה"נ מחוסר הבאת שערו מחוץ לירושלים לתשם תחת דוד השלמים בירושלים: **אבל** תגלחת טומאה לא היה משלח תחת הדוד. דוד של אשם נזיר טמא וחטאת העוף[7] שלא תלה הכתוב נתינת שער תחת הדוד אלא בטהור: **רבי** מאיר אומר [הכל משלחין תחת הדוד]. בין נזיר טהור ד) במדינה ובין נזיר טמא [במקדש]: חוץ מן הטמא שבמדינה בגמ' אמרינן מפני ששערו נקבר וכן שלהי תמורה (דף לד.) אבל קשה מגלן דנקבר וצ"ע: **נוטל** שער ראשו. כדאמר בברייתא והוא נוטל מן הרוטב כדמפרש ואזיל: **מנלן** אמר קרא תחת זבח השלמים מזבחו יהא תחתיו. מיתורא דזבח תחת השלמים יתן מזבחו: [חטאת] ואשם[8] אמר קרא זבח לרבות חטאות ואשמות: **א"כ** לימא קרא שלמים וזבח מאי זבח השלמים. מדסמך זבח[9] למדרש תחת השלמים יהיה מן הזבח: **מפני** ששערו נקבר. לא נתפרש מנלן: **כאן** וכאן. במקדש ובמדינה: **או** שולקן. ביטול ה) יותר [מדלא]: **ואה"כ** הותר הנזיר לשתות ביין. לכאורה נראה דהאי תנא כר"א דאמר בגמ' דאסור לשתות יין עד אחר כל המעשים שנפרש[10]:

ח) **כיון** [שנזרק עליו] אחד מן הדמים. כדדרשינן בגמ' אחר מעשה יחידי:

אחר

שמא יתגרו בה פרחי כהונה אמר לו לדבריך סוטה תוכיח דכתיב בה [1]והעמידה לפני ה' ולא חיישינן ו) שמא יתגרו בה פרחי כהונה אמר להן זו כוחלת ופוקסת זו אינה כוחלת ופוקסת: **מתני'** היה נוטל שער ראש נזרו ומשלח תחת הדוד ואם גילח במדינה לא היה משלח תחת הדוד במה דברים אמורים בתגלחת הטהרה אבל בתגלחת הטומאה לא היה משלח תחת הדוד ר"מ אומר הכל משלחין תחת הדוד חוץ מן הטמא שבמדינה בלבד: **גמ'** (ו) נוטל שער ראש נזרו ת"ר [א]ואח"כ נוטל את הרוטב ונותן על שער ראש נזרו ומשלח תחת הדוד של שלמים [ב]ואם שילח תחת הדוד של חטאת ואשם יצא אשם בנזיר [טהור] מי איכא אמר רבא ה"ק [ג]ואם נזיר טמא משלח תחת הדוד של אשם יצא מנה"מ אמר רבא אמר קרא [2]אשר תחת זבח השלמים מזבחו יהא תחתיו ואם שילח תחת הדוד של חטאת [3]יצא מ"ט אמר קרא [ג]זבח לרבות את החטאת ואשם והא אפיקתיה להאי זבח מרוטב א"כ לימא קרא מרוטב השלמים מאי זבח ש"מ לרבות חטאת ואשם ואימא כולה לחטאת ואשם הוא דאתא א"כ לימא שלמים וזבח מאי זבח השלמים שמע מינה תרתי תנו רבנן [ד]הכל היו משלחין תחת הדוד חוץ מטמא שגילח במדינה מפני ששערו נקבר דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר [ה]טהורים כאן וכאן היו משלחין [ה]טמאים כאן וכאן לא היו משלחין וחכ"א הכל לא היו משלחין תחת הדוד חוץ מן טהור שבמקדש מפני שנעשה כמצותו: **מתני'** [ו]היה מבשל את השלמים או [ז]שולקן הכהן [ו]נוטל את הזרוע בשלה מן האיל (ז) וחלה מצה אחת מן הסל ורקיק מצה אחת ונותן על כפי הנזיר ומניפן ואחר כך הותר הנזיר לשתות יין ולהטמא למתים

כדי שלא יתגרו בה פרחי כהונה: **סוטה אינה כוחלת ופוקסת.** דהא לגולה קא בעי וכיון דמגולה לא אתו לאיגרויי בה: **מתני' ומשלח.** ומנים: ה"ג במתני' **היה נוטל שער ראש נזרו ומשלח תחת הדוד ואם גילח במדינה לא היה משלח תחת הדוד במה דברים אמורים בתגלחת הטהרה אבל בתגלחת הטומאה לא היה משלח תחת הדוד ר"מ אומר הכל משלחין תחת הדוד חוץ מן הטמא שבמדינה בלבד. גד"א בתגלחת הטהרה.** [ו]אמרו שאם גילח במקדש משלח תחת הדוד אבל לא בזמן שגילח במדינה. אבל בתגלחת הטומאה אפי' בזמן שגילח במקדש אינו משלח תחת הדוד של אשם שאין לך משלח תחת הדוד אלא הטהור שבמקדש מפני שעשה נזירותו כמצותו: **ר' מאיר אומר הכל משלחין תחת הדוד.** בין טהור שגילח במדינה בין טמא שגילח בעזרה ואין לך שאינו משלח תחת הדוד אלא חוץ מן הטמא [ב] במדינה בלבד: **גמ'** ובריש דגמ' ל"ג **אשם בנזיר מי איכא** אלא ה"ג **ת"ר ואח"כ נוטל את הרוטב ונותן על השער של ראש נזירותו ומשלח תחת הדוד של שלמים ואם שילח תחת הדוד של אשם ושל חטאת יצא אשם בנזיר טהור מי איכא אמר רבא ה"ק ואם נזיר טמא משלח תחת הדוד של אשם יצא: מנה הני מילי אמר רבא** [ג]**אמר קרא אשר תחת זבח השלמים.** דמשמע אשר תחתיו יהא זבח השלמים לומר לך מן הזבח עצמו יהא תחתיו: **ואם שילח תחת הדוד של חטאת ושל אשם יצא מ"ט דכתיב זבח לרבות חטאת ואשם** [ד]. שהטהור ששולח תחת זבח שלו דהיינו חטאת יצא ואם טמא הוא טעון שילוח תחת זבח שלו דהיינו אשם. ה"ג **ת"ר הכל משלחין תחת הדוד חוץ מטמא שבמדינה מפני ששערו נקבר דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר טהורים כאן וכאן.** בין במקדש בין במדינה היו משלחין טמאים כאן וכאן לא היו משלחין: **וחכמים אומרים הכל לא היו משלחין תחת הדוד חוץ מטהור שבמקדש מפני שנעשה כמצותו.** וסתם מתניתין דידן אליבא דחכמים וכדפרשינן לעיל: **שנעשה כמצותו. שגילח במקדש כמצותו: מתני' או שולקן.** שאינו מבושל (ג) יפה ושקוד"ר בלע"ז: **אם הזרוע בשלה.** איכא למ"ד [ה]שלמה ואיכא למ"ד בזרוע שנתבשלה עם האיל במסכת חולין (דף לח:):

גמ'

מפני ששערו נקבר. לא נתפרש מנלן: **כאן** וכאן. במקדש ובמדינה: **או** שולקן. ביטול ה) יותר [מדלא]: **ואה"כ** הותר הנזיר לשתות ביין. לכאורה נראה דהאי תנא כר"א דאמר בגמ' דאסור לשתות יין עד אחר כל המעשים שנפרש[10]:

ח) [סוטה ח.], ט) [מנחות לא: גם בזבחים לו.], י) [תוספתא פ"ד ע"ש], כ) [עי' תוספתא פסחים לט: ד"ה לא שלוקין וכו' ותוס' זבחים ל: ד"ה לגוין], ו) מכאן עד ד"ה אינה כוחלת שייך לע"ל, ז) [ל"ל בעיר], ח) שייך לדף מו.

נוסחת הריב"ן

א) בתגלחת הטהרה בלבד אמרו: ב) שגלח במדינה: ג) אמר קרא זבח השלמים מן הזבח יהא תחתיו הס"ד ואשלח ליתא: ד) ואשם וכו' והסמ"ל ואח"ז איתא בזה"ל ה"ג מ"ר ואחר שגלחו טולו מן הרוטב שהשלמים מתפצלים בו ונותן על שער התגלחת ממנו ומשלחו תחת הדוד של שלמים ואם שילח תחת הדוד של חטאת ושל אשם יצא אשם בנזיר טהור מי איכא בשלמא חטאת בעלמא איכא אלא אשם מי איכא אמר רבא ואם כו' מנה"מ דנותן הרוטב על השער אמר רבא אמר קרא אשר תחת זבח השלמים דמשמע אשר תחתיו יהא זבח שלמים ומר לך מן הזבח עצמו יהן תחתיו ואם שילח תחת הדוד של חטאת ושל אשם יצא מאי טעמא דכתיב זבח לרבות חטאת ואשם שהטהור ששילח תחת הרוטב אלו יצא ואם טמא הוא טעון שילוח תחת זבח שלו דהיינו אשם הס"ד ואח"כ מה"ד ה"ג מ"ר הכל כו': ה) של ימין ואיכא למ"ד הזרוע כו':

הגהות הב"ח

(ו) גמ' היה נוטל שער ראש וכו' אפיקתיה להאי זבח לרוטב ל"כ: (ב) שם במשנה מן האיל וחלת מצה אחת מן הסל: (ג) רש"י ד"ה אם שולקן שאינו מבושל יפה ב"ב מחמת שהוא מבושל יותר מדאי ועיין בפרש"י בנדרים ריש דף מ"ט:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוד"ה וגלח וכו' אלא בזמן פתח. תיבת פתח נמחק וכ"כ בפתוח: ב) ד"ה ואם כו' אם תגלח. תיבות נמחק וכ"כ אינה מגלחת פתח אוהל מועד ממש ל"כ ה"ה במדינה וכו' כל"ל: ג) ד"ה לא וכו' לא היה מגלח. תיבת מגלח נמחק וכ"כ משלח: ד) ד"ה ר"מ וכו' בין טהור בין טמא במקדש אי במדינה כל"ל: ה) ד"ה אי שולקן בישול מרובה ויותר מדאי. תיבות יותר מדאי נמחק. וכ"כ יתר ומרובה למעטו ת"מ:

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמִדָהּ לִפְנֵי יְיָ:
במדבר ה טז
2. וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים:
במדבר ו יח

הגהות התוספות

1. נדל"ל אף כי. 2. ל"ל מ"כ הרי זה. 3. ל"ל לא תעלה במעלות. 4. ל"ל בזמן שהוא פתוח. 5. ל"ל ומשמע ליה טעמא דקרא. 6. ל"ל אהל מועד ממש. 7. ל"ל חטאת העוף שלו. אלא כו'. 8. ל"ל חטאת ואשם יצא מאי טעמא אמר קרא כו'. 9. ל"ל זבח לתחת. 10. ל"ל שמפרש בקרא.

לעזי רש"י

ורשקורי"ד [ורשקרו"ד]. לא מבושל כראוי.

מוסף רש"י

שמא יתגרו בה פרחי כהונה. ויהיו רודפים אחריה כל ימיה. פרחי כהונה נקט על שם שהיו מלוגין בעורה יותר מאשר העם (סוטה ח.). **זבח לרבות את החטאת ואשם.** גבי נזיר ולקח את שער ראשו נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים ואיכא תנא דדרים בגמ' יצא זה שמחוסר לקיחה הבאה ונתינה וה"נ מחוסר הבאת שערו מחוץ לירושלים לתשם תחת דוד השלמים (מנחות צא:).

פי' הרא"ש

אמתני' דמס' מדות דקתני שהיה מגלח בלשכת נזירים: זו אינה כוחלת ופוקסת שהיתה עומדת בנוול כדאמר בסוטה שהיה קושר חבל המצרי למעלה מדדיה: ואח"כ נוטל את הרוטב סיומא דברייתא הוא: מזבחו יהיה תחתיו. מיתורא דזבח קא דריש תחת דוד השלמים יהיה מן הזבח ההיינו רוטב דמן הזבח עצמו א"א לשרוף כל זמן שהוא ראוי לאכילה: מאי זבח השלמים ש"מ תרתי מדסמך זבח לתחת דרשינן דתחת השלמים יתן מן הזבח: או שולקן בישול מרובה. ומניפן ואח"כ הותר הנזיר לשתות יין נראה דכרבי אליעזר ס"ל דאית ליה בגמ' דאסור לשתות יין עד לאחר כל המעשים האמורים

גמ' אחר מעשים כולן. אחר קרבן ואחר תגלחת (א) ב)ותגלחת מעכבת דברי ר' אליעזר: **והא"א אחר מעשה יחידי.** אחר קרבן ואף על גב שעדיין לא גילח דתגלחת לא מעכבא: **מה הפס אחר מעשה יחידי.** דלאחר גילוח עביד תנופה כדכתיב ונתן על כפי הנזיר אחר שגלח את נזרו: **ואימא עד דאיכא תרווייהו.** דמה התם אחר תגלחת כדכתיב אחר שתגלחו אף כאן נמי אחר שתגלחו: **אמר** ג)**רב תנופה בנזיר מעכבת.** מלשמעות יין וליטמא למתים: **כיון דלענין כפרה שירי מצוה היא.** וכדאמר מר (יומא ה.) לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם כדכתיב ג) כי הדם הוא בנפש יכפר אלא לומר לך שאם עשה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר גבי נזיר נמי לא ג)מעכב קא משמע לן: ומי

רבי שמעון אומר כיון שנזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשתות ביין ולהיטמא למתים: **גמ'** ת"ר [1]ואחר ישתה הנזיר יין אחר המעשים כולן ד)דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים [א]אחר מעשה יחידי מאי טעמייהו דרבנן כתיב הכא ואחר ישתה הנזיר יין וכתיב התם [2]אחר התגלחו את נזרו מה התם אחר מעשה יחידי אף כאן אחר מעשה יחידי אימא עד דאיכא תרווייהו אי הכי גז"ש למה לי: ג)אמר רב תנופה בנזיר מעכבת אליבא דמאן אילימא אליבא דרבנן תגלחת אמרי רבנן לא מעכבא ג)תנופה מיבעיא אלא אליבא דרבי אליעזר פשיטא האמר ר"א אחר מעשים כולם מהו דתימא כיון דלענין כפרה שירי מצוה היא הכא נמי לא תעכב קמ"ל ומי

אחר מעשה יחידי. אף אחד מן הדמים כדמשמע במתניתין וכדתני בפ' מי שאמר ושמע תניא (לעיל כח.): **מה התם אחר מעשה יחידי.** שאותו אחר הכתוב[1] סמוך לתגלחת שהוא מעשה יחידי: **אימא** עד דאיכא תרווייהו. קרבנות ותגלחת והא[2] אחר ד)תגלחתו דאמר אחר כל עבודות הקרבנות א"כ ג"ש דאחר אחר למה לי: **תנופה בנזיר מעכבת.** מלשמות יין: **השתא** תגלחת. שהיא בגוף הנזיר לא מעכבת תנופה שאין מעכבת בכל מקום מבעיא: **שירי** מצוה היא. כדאמר בפ"ק דזבחים (דף ו:) שאם עשה לתנופה שירי מצוה כלומר שלא עשאה הרי כאילו לא כיפר[3] שלא קייס מצוה מן המובחר וכיפר דאין מעכב': [כל זה שייך לע"ב]

והתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו כפים בין שאין לו כפים. וקס"ד דה"פ כשם שאין לו כפים ואינו בר תנופה דלא ייף כך בא להשוות יש לו כפים שלא לעכב התנופה וקס"ד ע"כ[4] א) הכי פירושו לאו רבנן היא דא"כ לשתוק מזאת תורת ותיפוק ליה מגזירה שוה דאחר אחר אלא [ר"א] היא ס"מ דבתנופה מודה: **ואלא** הא דתניא וזאת תורת הנזיר בין שיש לו שער ובין אין לו שער דלא[5] מעכב. ותפרש דכוון להשוות יש לו ואין לו לומר שתגלחת לא מעכב ולרבנן[6] מג"ש דאחר אחר נפקא ולר"א ב) היא דאמר[7] תגלחת מעכבת וע"כ בא להשוות אין לו ליש לו לומר כשם שיש לו שער יעביר לו תער על [ראשו] וזה[8] יעביר תער על [מורטו] וה"ג בא[9] להשוות אין לו ליש לו לומר שזקוק להניף על זרועו כשאין לו כפיס ואיידי דידע לברייתא דאיתא במורטו בהדיא ניחא ליה לאיתויי: והתניא נזיר ממורטו ב"ש אומרים א"ל להעביר תער וב"ה אומרים צריך להעביר תער. ה"ג מאי[10] אינו צריך לב"ש אין לו תקנה כלומר הממורטו שהעביר תער על ראשו לא יועיל כלום ולר"א דאמר תגלחת מעכבת יאסר לעולם ביין ולרבנן דאמרי תגלחת למצוה ולא לעכב לא קייס המצוה הא לב"ה יש לו תקנה לממורטו בהעברת תער לר"א יהא העברת תער במקום תגלחת להתירו ביין ולרבנן לקייס המצוה הכי [אי] אפשר ג) לב"ש הא דאמר תורת נזיר בין יש לו שער בין שאין לו להשוות יש לו לאין לו בין לר"א בין לרבנן בין לב"ש בין לב"ה דאי לב"ש יש לו[11] שער יש לו תקנה ובאין לו אין לו תקנה ואי לב"ה לענין מה [בא] להשוות יש לו[12] ד) ע"כ להא [בשם] לו שער בהדיא כתיב בהעברת[13] תער ה) דאין[14] לו [נמי] צריך להעביר תער וב"ה היא ה"נ בא להניף[15] אין לו ולהזקיקו תנופה על זרועו וה"ה דיש[16] לו: והיינו דרבי פדת. הא דאמר רבינא דלב"ש אין לו תקנה דאמרו[17] ו) ב"ש [ור"א] אמרו דבר אחד: **אין** לו בהן יד ורגל. המצורע אין לו טהרה עולמית דבעינן קרא כדכתיב: על מקומו. מקוס הכהן: **אי** אליבא דר"א פשיטא דאף[18] כי לא פירשו ה"ס אמת הוא כר"א[19] ו): מהו דתימא כיון לענין[20] כפרה שירי מצוה כו'. וכדתניא[21] לגישנא קמא: **[ומי] לא מעכבא.** פירוש לרבנן: והתניא זאת תורת הנזיר בין יש לו [כפיס] בין אין לו. ולהא לישנא ס"ל דה"פ כשם שבאין לו כפיס דין הוא [שתעבב דכל] שאינו ראוי לגילה בילה מעכבת [ה"נ][22] תנופה מעכבת ואי[23] לר"א דיפוק ליה מאחר כל המעשים אלא לרבנן דאמרי[24] אחר מעשה יחידי אחד[25] מן הדמים קאמר אבל תנופה מעכבא דגלי[26] זאת תורת: ואלא הא דתניא בין יש לו[27] בין אין לו שער הכי נמי דמעכבא והתניא נזיר ממורטו בית שמאי אומרים א"ל וכו' וב"ה אומרים צריך ואמר רבינא מאי צריך לב"ה דאין לו תקנה דכל שאינו ראוי לגילה בילה מעכבת הא לב"ש [יש] לו תקנה וס"ל להאי לישנא לב"ש[28] מקיס אין לו ליש לו וחזא[29] [תורת הנזיר] בין יש לו ה) שער בין אין לו לב"ש[30] להשוות אין לו ליש לו שהממורטו יעביר תער על ראשו והכי נמי בא להשוות אין לו ליש לו לומר שיש לו תקנה להניף על זרועו ב) ויש לתמוה דלעולם[31] בא להשוות יש לו לאין לו י) ולב"ה[32] אין לו [ליש לו להקשות][33] מבריית דנזיר ממורטו דבלאו הכי היה יכול להקשות דלרבנן תגלחת לא מעכבא לר"א[34] מאחר כל המעשים ופקא: **ופליגא** דרבי פדת. דאמר[35] רבינא דנזיר ממורטו לב"ש יש לו תקנה פליגא דרבי[36] פדת דאמר ב"ש ור"א אומרים דבר אחד [ל"א] (תרגס)[37] תקנה ופי' הברייתא הכי כשם דבשיש לו שיער להעביר[38] או למצוה לרבנן או לעיכובא לר"א ל) אין לו שיער צריך להעביר ויש לו תקנה בכן או למצוה או לעכב ה"נ אידך ברייתא כשם שיש לו כפיס מניף למצוה כך אין לו כפיס מניף בזרוע ודאי רבינא [מהכא] לא תוכיח דליכא עיכובא דודאי צריך ואין לו תקנה ב) [יותר][39] לב"ה והכי קאמר כשם שאין לו שיער יש בה עיכובא[40] וא"ע דאם כן היינו כר"א תיפוק ליה מאחר כל המעשים ואם באנו לומר כי אינו חוסם [לקושיא זו] אם כן גם [הא ג)] דבפרק הקומץ[41] י"ל דלר"ע אתא וכר"א דקאמר[42] בפרק הקומץ רבה (מנחות יט.) כל מקוס[43] שנאמרה תורה ומוקה לעכב[44] קס"ל תרתי בעינן והרי נזיר דכתיב תורת נזיר ואמר רב תנופה בנזיר מעכבת ומשני כיון דכתיב כן יעשה כמאן דכתיב חוקה דמי ב) והך שמעתא לוקמי[45] לה כר"א משום דכתיב אחר אחר כל המעשים ותו הא דתנן (במנחות מ.) [ג' מיינים שבנזיר] מעכבין זה את זה ומפרש בגמ' דכתיב כן יעשה וכי אין זה לרבנן דרבי אליעזר ויש ע) משני דהתיא כרבנן[46] דולאי מעכבין זה את זה אבל [מ"מ] אין מעכבין משמע[47] מיהו אכתי קשה מעכבין דהתם [ורראה] דסוגיא דהתם כלישנא בתרא והכי פירושו אמר רב תנופה בנזיר מעכבת לכאורה נראה דהכי פירושו מעכבת לשתות יין ופריך אי אליבא דר"א פשיטא ואי אליבא דרבנן השתא תגלחת לא מעכבא ב) כלומר[48] אף כי אין מעכבת הנזיר מלשתות היין לרבנן צ) קשה[49] דתגלחת מ"מ מעכבת השלמים לרבנן וכדתניא במנחות שני מיינין שבנזיר מעכבים זה את זה והיא אף כרבנן והתניא [אף][50] זאת תורת בין יש לו כפיס פירוש זאת תורת לעכב כדאמר בהקומץ רבה (שם ד' יט.) דתורה משמע לעכב או כדמשני התם ק) (בסומכין אגל) יעשה[51] דנהי דאין מעכב מלשתות יין מ"מ מעכב השלמים ואיצטריך לעשות שלמים אחרים אלא[52] הא דתניא בין יש לו שיער בין אין לו ה"נ ת"ר דאין מעכב מלשתות יין מ"מ מעכב השלמים ואיצטריך לעשות שלמים אחרים אלא[52] הא דתניא בין יש לו שיער בין אין לו ה"נ תרלה לומר ר) [דלשון] תורה מעכבת התנן נזיר ממורטו ב"ה אומרים צריך להעביר תער וס"ל השתא דצריך [ויש] לו תקנה אלמא לב"ה דממורטו[53] לא מעכב ש) מנליה כתוב מקמיי[54] מלתיה דרב לעכב בקרבן כרבנן ומשום וכן יעשה כי ההיא דפרק הקומץ: ונמצא

לי (דהשתא בתגלחת שהיא בגוף הנזיר אמרי רבנן דלא מעכבה תנופה) וא"ת אצטריך ג"ש למעוטי תנופה. וי"ל דממילא ידענא דביון דתנופה הויא שיורי מצוה לא מעכבה: השתא תגלחת שהיא בגוף הנזיר אמרי רבנן דלא מעכבה תנופה שאינה מעכבת בשום מקום מיבעיא: כיון דלענין כפרה שירי מצוה היא כדאיתא פ"ק דזבחים שאם עשאה לתנופה שירי מצוה פי' שלא עשאה כלל מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכפר פי' כאילו לא כפר שלא עשה מצוה מן המובחר וכפר שאינה

קז א ב מיי' פ"ח מהל' מזיקות הל' ה ועי"ש בכ"מ:

נוסחת הריב"ן

א) דתגלחת: ב) רבא: ג) מעכב:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אחר וכו' דתגלחת מעכבת:

מוסף רש"י

תנופה בנזיר מעכבת. לכתיב ונתן על כפי הנזיר לעכב משום דכתיב תורת, ותע"ג דלא מעכבא בעלמא כדאמרינן בשמעתא קמייתא דמס' יומא (ה.) שאם עשאה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר (מנחות יט.).

פי' הרא"ש

בפרשה [רש"א] כיון שנזרק עליו א' מן הדמים כדדרשי' בגמ' אחר מעשה יחידי: ונמצא פסול כגון שנשבף דמו או יוצא או טמא תגלחתו פסולה הואיל ונפסל הזבח שגילח עליו הו"ל כגלחוהו ליססות וגלחוהו ליססות אמרינן בגמ' לעיל פ"ק לר' אליעזר סותר ד' ולרבנן סותר ל' וזבחיו לא עלו לו דכיון דצריך לסתור עד שיגדל שערו ובהקרבת שאר הזבחים לא היה ראוי לתגלחת חשבינן להו כאילו הקריבם קודם זמנם תוך מלאת: גילח על החטאת. שלא לשמה משנה שאינה צריכה הוא דהיינו שגילח על הזבח ונמצא פסול דחטאת שלא לשמה פסולה אלא אגב דבעי למתני גילח על העולה ועל השלמים פלוגתא דר"ש ורבנן נקט נמי על החטאת על העולה ועל השלמים שלא לשמן וכו' תגלחתו פסולה דהואיל ולא עלו לשם חובת שלמי נזיר ועולת נזיר הו"ל כמגלח על העולה ושלמי נדבה ור' שמעון סבר דאם גלח על שלמי נדבה יצא: ואם גלח על שלשתן אחרי הקריבו שלשתן ונמצא א' מהם כשר והאחרים פסולים תגלחתו כשרה דברי הכל היא: אחר מעשה יחידי. אפילו אחר א' מן הדמים: מה התם אחר מעשה יחידי. דהיינו גילוח דכתיב בקרא: ואימא עד דאיכא תרווייהו קרבנות ותגלחת דהא אחר תגלחתו היינו אחר כל עבודת הקרבנות: א"כ ג"ש דאחר אחר למה

הגהות התוס'

1. ל"ל כתוב. 2. ל"ל דהא. 3. ל"ל כאילו לא כיפר וכיפר פירוש לא כיפר שלא קייס כו'. 4. ל"ל וקס"ד ע"כ דהך ברייתא. 5. ל"ל הכי ממי מחל לא. 6. ל"ל הא לרבנן. 7. ל"ל הא דאמר. 8. תיפא חזה נמתק. וכ"ל כן נאין לו. 9. ל"ל ניתא דבא. 10. ל"ל ואמר רבינא מאי כו'. 11. ל"ל הא יש לו. 12. ל"ל לו יש לו לאין לו הא יש לו כו'. 13. ל"ל העבדא. 14. תיפא דאין נמתק. וכ"ל אלא ע"כ אין לו הוא דבא להשוות ליש לו ולהזקיקו דכי היכי דיש לו שיער כתיב בהדיא הבעבדא תער כמו כן באין לו נמי כו'. 15. ל"ל ניתא דבא להשוות אין לו ליש לו ולהזקיקו כו'. 16. ל"ל כמו דיש לו ותיפא וה"ה נמתק. 17. ל"ל היינו דר' פדת דאמרי. 18. ל"ל נראה לפף. 19. ל"ל דאתיא כר"ש. 20. ל"ל לענין. 21. ל"ל דכתיב. 22. ל"ל ה"נ בשם לו. 23. תיפא ואי נמתק. וכ"ל וקס"ד דעיכב לאו כר' אליעזר אתיא דאי לא כו'. 24. ל"ל אלא לאו רבנן היא דאתא"ג דאמרי כו'. 25. ל"ל הני מילי באחד. 26. ל"ל דגלי קרא. 27. ל"ל בין יש לו שיער. 28. תיפא לב"ש נמתק. וכ"ל טעמא דב"ש דמקיס. 29. ל"ל וחזא דבריית' דחזא. 30. ל"ל לב"ש אתי להשוות. 31. ל"ל דילמא לעולם. 32. ל"ל וכב"ה דאמרי. 33. תיפא ליש לו להקשות נמתק. וכ"ל דגלי מקרא. 34. ל"ל דלרווחא דמילתא מייתי מברייתא כו'. 35. ל"ל דאמר. 36. ל"ל הא דאמרי. 37. ל"ל תרגמי. 38. תיפא יותר נמתק. 39. ל"ל כך יש לו שער יש בו עיכובא. 40. ל"ל כך יש לו שער יש בו עיכובא. 41. תיפא הא דבפרק הקומץ נמתק. 42. ל"ל ותו קשה דקאמר. 43. ל"ל אמר רב כל מקוס. 44. ל"ל אינו אלא לעכב. 45. תיפא "יהך שמעתא לוקמי" נמתק. וכ"ל וכשמעתין מוקמי. 46. ל"ל אתיא כרבנן. 47. תיפא משמע נמתק. וכ"ל מלשמות יין. 48. ל"ל מנליה מיבעי ופריך ומי לא מעכבא כלומר אף כו'. 49. תיפא קשה נמתק וכ"ל מק"ו. 50. תיפא אף נמתק. 51. ל"ל מדכתיב כן יעשה. 52. ל"ל ופריך אלא. 53. ל"ל ממורטו. 54. תיפא "מנליה כתוב מקמיי" נמתק. וכ"ל ומשני אמר ר' אבינא כו' צריך ואין לו תקנה. ומוקמי מילתיה דרב כו'.

ונמצא פסול. ב) נשפך דמו או יצא או נטמא: **תגלחתו פסולה.** דהואיל ודשעת תגלחתו לא נזרק אפי' ז' מן הדמים בהכשר ה"ל כגלוחו לסמיס[1] וגילחוהו לסמיס לאחר מלאת אמרינן ריש פירקין לר"א סותר ז' לרבנן שנים: **וזבחיו לא עלו לו.** שאר הזבחים שהקריב אחרי התגלחת פסולה לא עלו לו דהואיל והיה צריך לשהות (לא מלי) עד שיגדל שערו ובהקרבת שאר הזבחים לא היה ראוי לתגלחת יש להחשיב הזבחים כאילו הקריב[2] קודם או תוך מלאת: **גילח על החטאת שלא לשמה** כו'. דקיימא לן [ריש זבחים] כל הזבחים שמזבח שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח וחטאת: **גילח על העולה שלא לשמה או על השלמים ואח"כ הקריב השאר לשמן תגלחתו פסולה.** דהואיל ולא עלו לשם חובה[3] עולה ושלמים לנזיר ה"ל כגילח על עולה ושלמי נדבה ולא יועיל: **ר"ש אומר אותו הזבח.** שנשחט שלא לשמה לא עלה לו לשם חובה ולריך להביא ב) [זבח אחר במקומו]: ושאר כל הזבחים עלו לו. כר"ש בגמ' דאמר[4] מגלח על שלמי נדבה יצא: ד) **אחר**[5] **עשותו שלשתן ונמצא אחד מהן כשר.** והאחרים פסולים תגלחתו כשרה לדברי הכל: **קסבר ר"ש נזיר שגילח על שלמי נדבה יצא.** שהרי עולה ושלמי נזיר ששנטמו שלא לשמן הרי הן כנדבה: **מאי טעמא דאמר קרא** ה) [**תחת זבח**] **השלמים** (במדבר ו)[6] **ולא כתוב שלמיו.**[7] מדשני קרא [בזבחים][8] דרשינן בפרק התודה (מנחות עח.) לרבות שלמי נזיר לאקשויי לשמן ולכמה דכתיב והי"ה דמקשי להו [למימר] ותודה[9] שהיא שלמים אם גילח עליו יצא: ונטמא

ומי מעכבא והתניא [1]זאת תורת הנזיר ו) [2]בין שיש לו כפים בין שאין לו כפים ואלא הא דתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו שער בין שאין לו שער הכי נמי דלא מעכבא [3]והתניא נזיר ממורט בש"א [4]אינו צריך להעביר תער על ראשו וב"ה אומרים צריך להעביר תער על ראשו ואמר רבינא מאי אינו צריך לב"ש אינו צריך [5]אין לו תקנה הא לב"ה יש לו תקנה והיינו דרבי פדת דאמר ר' פדת ב"ש ורבי אליעזר אמרו דבר אחד מאי ר' אליעזר [7]דתניא [8]אין לו בהן יד ורגל אין לו טהרה עולמית דברי [9]רבי אליעזר רבי שמעון אומר יניחנו על מקומו ויצא וחכ"א יניח על של שמאל ויצא לישנא אחרינא אמרי לה אמר [6] רב תנופה בנזיר מעכבת אליבא דמאן אילימא אליבא דרבי אליעזר פשיטא האמר רבי אליעזר אחר מעשים כולם אלא אליבא דרבנן השתא יש לומר תגלחת אמרי רבנן לא מעכבא תנופה מיבעיא ומי לא מעכבא והתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו כפים ובין שאין לו כפים ואלא הא דתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו שער ובין שאין לו שער הכי נמי דמעכבא והתניא נזיר ממורט בש"א אינו צריך להעביר תער על ראשו וב"ה אומרים צריך אמר רבי אבינא מאי צריך לבית הלל צריך ואין לו תקנה לב"ש יש לו תקנה ופליגא דרבי פדת: **מתני'** [7]גילח על הזבח ונמצא פסול תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו [8]גילח על החטאת שלא לשמה ואח"כ הביא קרבנותיו לשמן תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו [9]גילח על העולה או על השלמים שלא לשמן ואח"כ הביא קרבנותיו לשמן תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו רבי שמעון אומר אותו הזבח לא עלה לו אבל שאר זבחים עלו [10]ואם גילח על שלשתן ונמצא אחד מהן כשר תגלחתו כשרה ויביא שאר זבחים: **גמ'** אמר רב אדא בר אהבה זאת אומרת קסבר ר"ש נזיר שגילח על שלמי נדבה יצא מאי טעמ' דאמר קרא א) [2]ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים ולא כתב על שלמיו:

מתני'

ומי מעכבא. בנזיר: **והתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו כפים.** לקיים מלות תנופה ובין שאין לו כפים שהתנופה אינה מעכבת: ותסברת דהא דתני בין שיש לו כפים כו' דקא בעי למימר דאינה מעכבת ואלא הא דתניא זאת תורת הנזיר כו' ל"נ דכי לו לו שער לא מיעכבא דהא דכתיב וגלח את שער ראשו אינו אלא שאין לו שער ומי מצית אמרת הכי והתניא נזיר ממורט שאין לו שער אינו צריך להעביר תער על ראשו (אומרים אינו צריך להעביר תער בשרו) וב"ה אומרים צריך: **ואמר רבינא.** עלה דהכיא מתני' אינו צריך דקאמרי ב"ש: **אין לו תקנה.** הואיל ואין יכולין לקיים בו מלות גילוח. אבל לב"ה דאמרי צריך לגדילו יש לו תקנה בהעברת תער בעלמא ואע"פ שאין שם שיער שיהא מגלח ממנו: **והיינו דרבי פדת.** דאמר במכילתא אחריתי[10] דבית שמאי הכא ור' אליעזר אמרו דבר אחד ב"ש הא דאמרן שאין לו תקנה הואיל ואין יכול לקיים בו מלות גילוח[11]: **ור' אליעזר דתניא אין למלורע כהן יד וכהן רגל אין לו טהרה עולמית.** לפי שאין יכול לקיים בו מתן דם ושמן על כהן ידו. שמע מינה דמדקאמר ר' פדת דב"ש ור' אליעזר אמרו דבר אחד ושמעינן להו לב"ש דאמרי דתגלחת שיער מעכבא דרבי אליעזר נמי קאי כוותייהו דאית להו דתנופה מעכבא והאיך מתני' דתני בין שאין לו כפים כו' [ע"כ] דמעכבא משמע: ל"א [6] **אמר רב תנופה בנזיר מעכבת.** ותנופה מי מעכבא ואפילו לר"א והא תניא זאת תורת הנזיר כו' כדלעיל אלמא דלא מעכבא ותסברא דלא מעכבא ואלא הא דתניא כו' ואי מוקמת לה לההיא כגון דלא מעכבא הא דתני' נזיר ממורט ב"ש אומרים א"ל כו' שאפי' בלא העברה מותר ביין וב"ה אומרים צריך להעביר תער ומדאינו יכול לקיים בו מלות גילוח והוה צריך גילוח דהא צריך לכך אלמא דנזיר שאין לו שיער אין לו תקנה דתגלחת שיער מעכבא ומדהא מעכבא תנופה נמי מעכבא ג) וכדרב א"ר אבינא לעולם תנופה לא מעכבא והאי דקא משמע לן דב"ש וב"ה איפכא הוא דאמאי אינו צריך לב"ש דקאמר דאין לו תקנה והכי אמרי ב"ש אינו צריך להעביר תער

על ראשו עדיין לא יהא מותר מפני שאין שם העברת שער אבל לב"ה יש לו תקנה והכי משמע צריך לזה להעביר תער על ראשו ואף על פי שאין שם שיער יצא ידי חובתו ואף על גב דליכא גילוח ולעולם לב"ה גילוח לא מעכבא והוא הדין לתנופה וקשיא ג) לרב והיינו דר' פדת: **והקמיס אומרים אין לו כהן ימין נוחנו על כהן שמאל ויצא לשון אחר אמרי לה אמר** (ג) **רב תנופה מעכבת בנזיר כו' ומי לא מעכבא ואפילו לרבנן והא תניא זאת תורת הנזיר בין שאין לו כפים.** משמע דלריך תנופה דתנופה מעכבא ומי מעכבא ואלא הא דתני' זאת תורת הנזיר בין שאין לו שיער והתניא נזיר ממורט ב"ה אומרים צריך להעביר תער על ראשו דלא מעכבא דיש לו תקנה אלמא הא נמי דתני בין שאין לו כפים ה"נ דלא מעכבא וקשיא לרבא אמר רבינא לעולם אימא לך דמעכבא כרבא מאי צריך לב"ה צריך ואין לו תקנה דמעכבא הא לב"ש יש לו תקנה ופליגא דרבי פדת דאמר דב"ש ור"א אמרו דבר אחד כו': **מתני' גילח.** על אחד מזבחיו: **ונמלא פסול תגלחתו פסולה.** ושאר שלשים וזבחיו שהפרים עכשיו לא עלו ה) ולריך להביא אחרים במקומן: **היה גילח על החטאת שלא לשמה.** כלומר שנעשית שלא לשם חטאת: **והא"כ הביא שאר קרבנותיו.** כגון עולה ושלמים ושאר לשמן וכן אם גילח על העולה או על השלמים שנעשו שלא לשמן ו) וכולן תגלחתן פסולה וסותר שלשים ומביא קרבנות אחרים במקום שלשתן: **ר"ש אומר.** אם גילח על העולה או על השלמים שלא לשמן ושאר קרבנות הביא לשמן תגלחתו כשרה ושאר זבחים עלו לו אבל אותו הזבח בלבד לא עלה לו ויביא זבח אחר במקומו. והיינו טעמא דתגלחתו כשרה דהואיל וזבח אחר בעלמא כשר הוא דתנן [בריש זבחים] כל הזבחים ששחטן שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה ה"נ כשרה לתגלחתו אבל במקום שגילח על החטאת ששחה שלא לשמה ז) פסולה: **ואם גילח על שלשתן.** סתם ונמלא אחד מהן כשר תגלחתו כשרה לדברי הכל שהרי על זבח כשר נמי (ד) גילח ויביא שאר זבחים במקום הפסולין: **גמ'** אמר רב אחבה. מדתני' ר' שמעון כי גילח על זבח כשר אע"ג דלא עלה לבעלים לשם חובה תגלחתו כשרה: **ואם אומרים דקסבר ר"ש נזיר שגילח על שלמי נדבה יצא.** ובלבד שיביא קרבנותיו משלם דאילו כי גילח על השלמים שלא לשמן מאי הוו נדבה דאמר מר (שם) כאשר נדרת ליי' אלהיך נדבה [דברים כג] אם כמו שנדרת יהא נדר ואם לאו יהא נדבה ואמר ר"ש דתגלחתו כשרה: **דאמר קרא.** וגלח הנזיר וכתיב ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים ולא כתיב ז) על שלמיו דאילו נאמר שלמיו הוה משמע שלמי נזיר ממש ושאתה דכתיב השלמים אלמא אפילו על שלמי נדבה יצא:

מתני'

ב) [תוספתא פ"ח], ג) יומא סא: [שם מיתא בש"א נזיר כו' וכ"א בתוספתא ועי' תוס' במגמות נח: ד"ה ואיכא דאמ' מסורגיות הפיסוק], ג) [נכלכות טו: וש"נ], ד) ל"ל דתנן, ה) מנחות יט: פת. יומא סא: נעשים פי"ד מפנה ע, ו) [גם זה הוא מסורגיות הפיסוק כדאיתא בתוס' מנחות נח: ד"ה ואיכא], ז) [רשב"ם ש"ס], ח) [יומא פא:].

תורה אור השלם

1. זאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדֹּר קָרְבָּנוֹ לַיְיָ עַל נִזְרוֹ מִלְּבַד אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ כְּפִי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדֹּר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ: במדבר ו כא
2. וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת שֵׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת שֵׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: במדבר ו יח

הגהות הב"ח

(א) גמ' ליתא אחריתא אמרי לה אמר רבא תנופה (ב) רש"י ד"ה והייט הל"ל עם ד"ה ור' אליעזר וכו' משמע ג"א אמר רבא תנופה וכו' ולא מעכבא תקשי הא דתניא לך דב"ש וב"א איפכא וכו' על ראשו דעדיין: (ג) ד"ה ל"א אמר רב וכו' רבא: (ד) ד"ה ואם גילח וכו' על זבח כשר ממי נ"ב פי' ולעיל תנן אם גילח על אחד משלשתן יצא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מ"מ. מדשני קרא בזבחים. ל"ל על זבח תודת שלמיו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' מ"ש דאמר קרא. נ"ב עוד זבח תודת שלמיו ולא כתיב שלמים. כך היתה גירסת התוס' וכ"ה בילקוט פ' נשא עכ"ל. ש"מ יעוש"ה ודו"ק: ב) תוד"ה ומאמא פסול שנשפך כל"ל: ג) ד"ה ר"ש אומר וכו' ולריך להביא אחר ושאר וכו' כל"ל: ד) ד"ה ואם גילח אחר עשותו וכו' כל"ל: ה) ד"ה מ"ש דאמר קרא על זבח תודת שלמיו ולא כתיב שלמים מדשני קרא בדיבורים כל"ל. ש"מ:

מוסף רש"י

צריך להעביר תער על ראשו. כיוס מלאת ימי מרו כדכתיב (במדבר ו) תער לא יעבור על ראשו עד מלאת, אבל כיוס מלאת יגלח בתער (יומא סא:). **אין לו טהרה עולמית.** דבעינן קרא כדכתיב, ופליגא בה בסנהדרין (מה:) בפרק נגמר הדין (יומא סא:). הדרן עלך שלשה מינין

פי' הרא"ש

מעכבת: ומי מעכבא. אפי' לר"א והתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו כפים בין שאין לו כפים. וקס"ד דהכי פירושו כמו שאין לו כפים דאינו מניף כן נמי יש לו כפים אין תנופה מעכבת. וע"כ לא אתיא כרבנן דא"כ קרא דזאת תורת הנזיר למה לי דמג"ש דא' א' ונפקא. אלא ע"כ ר"א היא ולא שמעי' דבתנופה מודה: ואלא הא דתניא זאת תורת בין שיש לו שער בין שאין לו שער. הכי נמי שבא להשוות יש לו לאין לו לומר דתגלחת לא מעכבא והתניא נזיר ממורט וכו' והוה מצי למפרך דע"כ לא בא להשוות יש לו לאין לו לומר דתגלחת לא מעכבא [לרבנן] מג"ש דא' א' נפקא. ולר' אליעזר תגלחת מעכבא. אלא ע"כ בא להשוות אין לו ליש לו מה יש לו צריך להעביר תער למר למצוה ולמר לעבוד ולעכב גם אין לו צריך להעביר תער. והכא נמי נימא שבא להשוות אין לו כפים ליש לו כפים לומר שזקוק להניף על זרועו כשאין לו כפים. אלא דניחא ליה לאוכותי מברייתא דע"כ מקשי' אין לו ליש לו: והתניא נזיר ממורט ב"ש אומרים אינו צריך להעביר תער על ראשו. ב"ה אומרים צריך להעביר תער על ראשו. ה"ג ואמר ר' אבינא מאי אינו צריך לב"ש צריך ואין לו תקנה. וה"פ אינו צריך להעביר תער על ראשו כי לא תועיל לו ההעברה אחר שנמרטו שערותיו. ולר"א דאמר תגלחת מעכבת אסור ביין לעולם ולרבנן לא קיים מצות גילוח. ולב"ה יש לו תקנה בהעברת תער על ראשו. לר"א לשתות יין ולרבנן לקיים המצוה והכא א"א שבא להשוות יש לו לאין לו בין לב"ש בין לב"ה דלב"ש ביש לו שער יש לו תקנה ובאין לו שער אין לו תקנה ולב"ה לענין מה בא להשוות יש לו לאין לו הא ביש לו כתוב העברת שער בהדיא אלא ע"כ בא להשוות אין לו ליש לו ללמדך דאין לו צריך העברת תער וב"ה היא הכא נמי בא להשוות אין לו כפים ליש לו דצריך להניף בזרועו לומר למצוה ולמר לעכב: והיינו דר' פדת הא דקאמר דלב"ש צריך ואין לו תקנה: אין לו טהרה עולמי' דבעי' קרא כדכתיב: על מקומו. על מקום הבהן. לישנא אחרינא אמרי לה אי אליבא דר' אליעזר פשיטא וכו' נראה אעפ"י שקצר התלמוד ולא פי' דכדר"א אתיא [ע"כ] צ"ל דכר"א אתייא כדלעיל. אלא משום דקאמר ואי אליבא דרבנן השתא יש לומר תגלחת וכו' פרי' ה) לא לאלתר ולא מעכבא אפי' לרבנן והתניא זאת תורת הנזיר וכו' וס"ל דהכי פירושא כשם שבאין לו כפים דין הוא שמעכב (דתנופה) [דכל שאינו] ראוי לבילה בילה מעכבת הכי נמי ביש לו מעכבת וקס"ד דע"כ לאו כר"א דא"כ לשתוק קרא מזאת תורת. ותיפוק ליה

ה) נראה דל"ל פריטים לה לעיל.

מתני' במרים התרמודית. מתרמוד שם מקום: **שהיא מסוכנת והלכה ומלאה שמתה.** ונטמאת עליה ואמרו חכמים כו' [ו]: **גמ' קתני.** במתני' ר' אליעזר אומר סותר את הכל והא שמעינן ליה דאמר דכל אחר מלאת שבעה סותר ותו לא והא הכא אחר מלאת הוא:

אמר רב מאי סותר נמי דקאמר ר"א סותר קרבנותיו. והכי קאמר יביא כל קרבנותיו לאחר שיטהר ואותו זבח ראשון שנזרק דמו לא עלה לו ולעולם ז' הוא דסותר ותו לא לדברי הכל והא פליגי ר' אליעזר סבר אותו זבח ראשון לא עלה לו ויביא אחר במקומו עם שאר קרבנותיו שהפרים לכשיטהר לאחר ז': **והכי נמי מסתברא.** דלקרבנותיו קאי מדקתני וחכמים אומרים יביא שאר קרבנותיו ויטהר מכלל דלרבי אליעזר סבירא ליה דאף ראשון לא עלה לו וצריך להביא אחר [ב]: **אמר רב מאי סותר נמי דקאמר ר' אליעזר סותר את קרבנותיו.** ולא מיבעיא זבח ראשון דאינו עולה לו אלא [ג] אותו שהפרים תחלה צריך להחליף ויביא אחר במקומו וחכמים אומרים אותו ראשון בלבד לא עלה לו וצריך להביא אחר במקומו אבל שאר קרבנות שהפרים אינו צריך להחליף אלא לכשיטהר יביא אותם. ה"נ מסתברא דלקרבנות פליגי מדקאמרי רבנן דיביא שאר קרבנות ויטהר אלמא דשמעי מיניה דרבי אליעזר דאפי' אותן קרבנות שהפרים תחלה אינו יכול להביא לקרבנותיו ואמרו ליה רבנן מביא ומעשה נמי כו':

הדרן עלך שלשה מינין

כהן גדול ונזיר אין מיטמאין לקרוביהן. וכדמפרש בהן קראי לטומאה לקמן בגמ': **גמ' בשלמא כהן ונזיר.** שמעינן [ד] להו מי מייתיה ליטמא תחילה דרבנן סברי כהן גדול (ג) שקדושתו קדושת עולם ורבי אליעזר סבר נזיר עדיף שכן מביא קרבן על טומאתו ויטמא כ"ג שאינו מביא קרבן על טומאתו ואל יטמא נזיר:

מתני' מי שנזרק עליו אחד מן הדמים ונטמא [ה] **רבי אליעזר אומר סותר את הכל וחכ"א** [א] **יביא שאר קרבנותיו ויטהר אמרו לו מעשה במרים התרמודית שנזרק עליה אחד מן הדמים ובאו ואמרו לה על בתה שהיתה מסוכנת והלכה ומצאה שמתה ואמרו חכמים תביא שאר קרבנותיה ותטהר: גמ' קתני** ר' אליעזר אומר סותר את הכל [ו] **והאמר** ר' אליעזר כל אחר מלאת שבעה סותר אמר רב מאי סותר נמי דקאמר ר' אליעזר סותר קרבנותיו הכי נמי מסתברא דקתני וחכ"א (ז) **תביא שאר קרבנותיה ותטהר ש"מ** ומעשה נמי במרים התרמודית שנזרק עליה אחד מן הדמים ובאו והודיעוה על בתה שהיתה מסוכנת והלכה ומצאה שמתה ואמרו חכמים תביא שאר קרבנותיה ותטהר ש"מ:

הדרן עלך שלשה מינין

כהן גדול ונזיר (ט) [ב]אין מיטמאין לקרוביהן [ג]אבל מיטמאין למת מצוה היו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה רבי אליעזר אומר יטמא כהן גדול ואל יטמא נזיר וחכמים אומרים [ד]יטמא נזיר ואל יטמא כהן [ה]הדיוט אמר להם רבי אליעזר יטמא כהן שאינו מביא קרבן על טומאתו ואל יטמא נזיר שהוא מביא קרבן על טומאתו אמרו לו [ו]יטמא נזיר שאין קדושתו קדושת עולם ואל יטמא כהן שקדושתו קדושת עולם: **גמ'** בשלמא כהן גדול ונזיר האי סבר כהן גדול עדיף והאי סבר נזיר עדיף משוח בשמן המשחה ומרובה מיטמא למת מצוה ולא גרסינן ליה כדמוכח בגמ'. כהן גדול הלכותיו בפרשת אמור אל הכהנים ונזיר בפרשת נשא:

ואל יטמא נזיר. שקדושתו עדיפא כיון שהזקיקתו תורה להביא קרבן על טומאתו מה שאין כן בכהן [ו] למאן דאמר דיטמא נזיר ואל יטמא כהן ואפי' כהן הדיוט: **יטמא** כהן. ואפילו כהן גדול: **נזיר** קדושתו קדושת שעה. ואפי' אמר נזיר עולם מכל מקום סתם נזירות הוי שלשים יום (לעיל ה.): **בשלמא** כהן גדול ונזיר האי סבר כהן גדול עדיף והאי סבר נזיר עדיף. וטעמא דמ"ד [ז] במתניתין: **וכן** משוח בשמן המשחה. כ"ג שנמשח בשמן המשחה ומרובה בגדים קרי משנגנז שמן המשחה דיליה גנז שמן המשחה שעשה משה כדאיתא בפ' הוליאו לו (יומא נב:) ואחריו לא היה כהן משוח בשמן המשחה אלא מרובה בגדים בלא שמן שהיו ממלאים ידיו בח' בגדים ולא היו יכולין לעשות שמן המשחה אחר למשוח בו דכתיב (שמות ל) שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם זה ולא אחר וכדאיתא בפ' קמא דכריתות (דף ה:) וכי נס א' בשמן המשחה היה והלא הרבה נסים נעשו בו שמתחלה לא היה אלא י"ב לוג וכו' נמשח המשכן וכל כליו ואהרן וכניו כל ז' ימי המלואים וכו' נמשחו כהנים גדולים ומלכים וכולו קיים לעתיד לבא שנאמר משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם והא דאמר התם (דף ה.) המפטם השמן ללמוד בו או למוסרו לגבור פטור הא דקתני למוסרו לגבור (ללמדם שידעו לעשותו) היינו בימי משה אם עשאו פטור אי נמי למוסרו לגבור ללמדם שידעו לעשותו ולא שימשחו ממנו והשתא אחרי יאשיהו לא היה כהן נמשח בשמן המשחה אלא עובד בח' בגדים וכשר בכך בלא משיחה דת"ר בפ"ק דמגילה (דף ט:) משיח אין לי אלא בשמן המשחה מרובה בגדים מנלן ת"ל הכהן המשיח והשתא משוח ומרובה בגדים משכחת לה בדור א' כגון שנמשח א' לכ"ג ובתוך כך נגנז שמן המשחה ואירע בו קרי בכהן המשוח ומינו אחר תחתיו מרובה בגדים לעשות עבודה ביה"כ [ז] וקשה דא"כ הל"ל משוח חזי לעבודה ומרובה בגדים לא חזי לעבודה דרשאין חוזר לעבודתו כדקאמר גבי משוח שעבר ונראה לומר כגון שכהן גדול גלה ומינו אחר תחתיו כרבוי בגדים כגון שנגנז השמן כבר ושימש כמה שנים שאם אף[16] הראשון שב אינו חוזר לעבודתו שהרי שימש זה תחתיו כמה שנים והרי שניהם מהלכין בדרך כו': ד) (ה"ג) דאפילו משוח מביא פר הבא על כל המצות דכתיב אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והביא פר וגו' ומרובה בגדים לא דכתיב בפ' הכהן המשיח דוקא משוח וליכא לפרושי משוח מביא פר העלם דבר של צבור כלומר שכהן משוח מקריבו ולא מרובה בגדים כדכתיב בגדיו ה) ולקח הכהן המשיח מדם הפר והא[17] ליתא דבתורת כהנים מוכח בהדיא דאף כהן הדיוט מקריבו ב) (ה"ג) ולא"ת אי מייתי אחר יה"כ לא היה לו לקרותו לזה מרובה בגדים אלא שעבר[18] ואי מלאו מת מצוה ביה"כ והא קבורת מת מצוה לא דחי י"ט וכ"ש שבת ויה"כ וי"ל דלעולם ביה"כ עצמו אייתי ולא לקברו אלא לטלטולי מחמה לגל דשרי אפי' בשבת והא קאמר דמשוח בשמן עדיף ומטמא המרובה בגדים ממתה[19] לגל דמשוח עדיף דמייתי פר הבא על כל המצות אם הכהן המשיח הורה וטעה בהוראתו אבל מרובה בגדים אינו מביא פר על[20] כל המצות דמשיח דוקא כתיב אלא מביא כשבה או שעירה כיחיד ובהוריות (דף יא:) עיקר הדבר ופירושו ופר[21] הבא על כל המצות היינו בפר שהוא עצמו מביא שהורה בעצמו ועשה בהוראתו שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת ב"ד ליבור: מרובה

ז' לבר פדא. ואיכא לספוקי הכא הואיל ונראה לתגלחת משנזרק א' מן הדמים אולי דיו בסתירת ז'. ולי נראה דלרבנן אין כאן סתירה כלל דכיון שנזרק א' מן הדמים מותר לשתות יין וליטמא למתים ולגלח ויצא מכלל נזיר ולא שייך ביה סתירה. מרים התרמודית. מתרמוד היתה. הכי נמי מסתברא דסותר קרבנותיו קאמר

ו) [לעיל יד: וש"נ], ב) לעיל טז: [לקמן סג:], ג) ס"פ גדול, ד) שייך לע"ב.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' וחכ"א יביא שאר קרבנותיו ויטהר ומעשה נמי כ"ל ותיבות שמע מינה נמחק: (ב) במשנה כהן גדול ונזיר אינן מיטומאין: (ג) רש"י ד"ה בשלמא וכו' סברי כ"ג עדיף שקדושתו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוד"ה ונטמא וכו' סותר ז' לבד אלא כל"ל: ב) בא"ד מותר לשתות יין ולגלח וכו' מן הדמים עדיין [אינו לאו] לתגלחת וכו' כל"ל: ג) ד"ה וחכ"א וכו' מעשה דטהרה. תיבת דטהרה נמחק וג"כ תטהר ותח"כ תביא קרבנותיה וכו': ד) בא"ד ותח"כ כשיטהר וכו' יביאם [ומנין סתירה]. וג"כ ותימה דהתמר לעיל בפ"ק דף ו' וס"ג דף טז דטומאה דלאחר מלאת סותרת שלשים לרבנן ובפ"ק פירשתי דהוא מדרבנן גזירה אטו סתירה דמן התורה כסתירה הבא בסתם גזירות. ושמא הואיל וחזו לתגלחת שנזרק אחד מן הדמים די לרבנן נמי בסתירת ז' כ"ל והד"א ולא כדפום פפד"מ שחלקוהו לשני דיבורים וטעות הוא. עכ"ל ל"מ ויעוש"ס ודו"ק: ה) ד"ה כ"ג וכו' בסתרים הוא וכו' כל"ל: ו) ד"ה ואל וכו' משא"כ בכהן כאן הס"ד ואח"כ מה"ד למ"ד יטמא וכו' תיבת למ"ד נמחק וג"כ וחכ"א יטמא כל"ל. ל"מ: ז) ד"ה וכן משוח וכו' עבודה ביה"כ. ג"כ כאן שייך קושיא וא"ת וכו' האמורה בסוף הדיבור: ח) בא"ד ולא מרובה וכו' בגיה ולקח תיבת ולקח נמחק וג"כ והביא: ט) בא"ד דבמ"כ מוכח וכו' ה"ג. תי' ה"ג נמחק וג"כ הגה"ה כל"ל ל"מ ויעוש"ס דקושיא זאת מקומה לעיל:

הגהות התוספות

1. צ"ל ולא כל הימים קאמר. 2. צ"ל כל קרבנות. 3. תיבת סתם נמחק. וצ"ל עושה מעשה דטהרה כו'. 4. צ"ל והרי קודם. 5. צ"ל אבל שאר. 6. צ"ל ואחר שיטהר. 7. תיבות למנין סתירה נמחק. וכאן שייך הדבור שבסתם וכו"ל וכלאמר לעיל בפ"ק ובפ"ג דטומאה כו'. וכהל דבור אחד. וה"ה במרים שייך אח"כ. 8. תיבות "ז' ולרבנן ג'" נמחק. וצ"ל סותר ל' לרבנן. 9. תיבות הבא מספק דמשמע נמחק. וצ"ל שבעה סגי ושמא הכא. 10. צ"ל ממזנזק. 11. צ"ל דייקא נמי דבסתירת קרבנות אייתי כו'. 12. צ"ל ממה שאמרו.

13. צ"ל תביא שאר. 14. בס"פ בספרי היה. 15. צ"ל כדאמרן. 16. צ"ל שאף אם. 17. צ"ל הא. 18. צ"ל שעבר כדבסמוך. 19. צ"ל לטלטלו מחמה. 20. צ"ל הבא על. 21. צ"ל דפר.

ט) שם הובא הך הקישא למלאת אחריתא אבל ליום ולילה הוא בזבחים (לא"ו) וכן מה שכ' התוס' כאן לענין לשמה הוא בזבחים (ה') ונראה דבתוס' כאן חסר איזה תיבות וצ"ל ויש גורסין ובשר זבח כו' וכמו שכ' הרא"ש כאן.

קיג א מיי' פ"ו מהל' מזירות הלכה ד:
א ב מיי' פ"ג מהל' אבל הל' ו סמג לאוין רלו:
ב ג מיי' שם הלכה ח ופ"ז מהל' מזירות הל' יא יב:
ג ד ה מיי' פ"ז מהל' מזירות הל' יג וסי"ג מהל' אבל הל' ט:

נוסחת הריב"ן

א) כו' וגמ' מפרש לה: ב) אחר מתחיו: ג) אלא אף אותן שהפרים כו' ויביא אחריהם במקומן: ד) שמעינן הי מייתיה כו' כה"ג עדיף ונטמא מזיר ואל יטמא כ"ג שקדושתו כו' שכן מביא קרבן על טומאתו ולא יטמא מזיר הס"ד:

פי' הרא"ש

ותיפוק לי מאחר כל המעשים. ואם באנו לומר דאינו חושש מזאת א"כ גם ההיא דיש לו כפים א' למ' דכר"א אתיא: זאת אומרת קסבר ר"ש נזיר שגלח על שלמי נדבה יצא השלמי נזיר ששחטן שלא לשמן לא עלה לשם חובה והרי הן כשלמי נדבה: דאמר קרא אשר תחת זבח השלמים ולא כתיב שלמיו משמע כל שלמים ויס"ג דאמר קרא (על) [ובשר] זבח תודת שלמיו ולא כתיב שלמים. ופי' הר' משה דמהאי קרא דרשי' בפ' התודה (דף ע"ח) לרבות שלמים נזיר ליום ולילה ה). ומקשינן נמי שלמי תודה לשלמי נזיר שאם גילח עליהם יצא: מי שנזרק עליו א' מן הדמים ונטמא. ר"א או' סותר את הכל. לא כל הימים קאמר כדמפרש בגמ' דר"א סבר נטמא אחר מלאת סותר שבעה. אלא סותר כל הקרבנות קאמר. ר"א לטעמיה דאמר אחר כל המעשים כולם שאינו מותר לשתות יין עד אחר הבאת כל קרבנותיו. נמצא כשנזרק א' מן הדמים עדיין אינו ראוי לתגלחת וכיון דס"ל לר"א שאין א' מן הקרבנות מתיחו בתגלחת עד שיקריב את כולם א"כ כל קרבנותיו חשובים כקרבן [אחד] וכשנטמא קודם שהקריב כולו הוי כאילו נטמא שחרית קודם שהקריב אפי' א' מהם והוי הקרבן שהביא כאילו הקריבו תוך מלאת. וחכ"א יביא שאר קרבנותיו ויטהר פי' לכשיטהר. וכן מפ' בירושלמי בהאי מתני' יטהר ואח"כ יביא קרבנותיו ואותו הזבח שהביא בטהרה לא יחזור ויביאנו. רבנן לתעמייהו דאמרי אחר מעשה יחידי מותר לגלח. הרי האדם שנטמא נראה לתגלחת ולמה יסתור אותו זבח אבל שאר זבחים שהקריב משנטמא ודאי סותר דהא קפיד קרא שיביא קרבנות נזיר בטהרה. ולעיל פ"ק פירשתי דהא דסותר ל' יום לרבנן היינו מדרבנן דמן התורה סגי בסתירת אולי דיו בסתירת ז'. ולי נראה דלרבנן אין כאן סתירה כלל דכיון שנזרק א' מן הדמים מותר לשתות יין וליטמא למתים ולגלח ויצא מכלל נזיר ולא שייך ביה סתירה. מרים התרמודית. מתרמוד היתה. הכי נמי מסתברא דסותר קרבנותיו קאמר

ד א מיי׳ פ״ג מהל׳ אבל הל׳ ט ופ״ד מהל׳ כלי המקדש הל׳ יט:
ה ב מיי׳ פ״ד מהל׳ כלי המקדש הל׳ יד ופ״ט מהל׳ שגגות הל׳ י:
ו ג מיי׳ פ״ד מהל׳ כלי המקדש הל׳ יט:
ז ד מיי׳ פ״ז מהל׳ עבודת יום הכפורים הלכה ג:
ח ה מיי׳ פ״ד מהל׳ כלי המקדש הל׳ יט:
ט ו מיי׳ פ״ג מהל׳ אבל הל׳ ט:
י ז ח מיי׳ פ״ד מהל׳ כלי המקדש הל׳ יט ופ״ח מהל׳ מתנות עניים הל׳ יח:

מרובה בגדים ומשוח שעבר. וה״ה דמלי למינקט משוח ומשוח שעבר או מרובה בגדים ומרובה בגדים שעבר אלא רבותא נקט דאפי׳ אותו שעבר משוח מרובה בגדים עדיף ממנו הכי גריס[1] מרובה בגדים ומשוח שעבר לכאורה משמע מרובה בגדים כגון שכבר נגנז שמן המשחה והיה כ״ג מרובה בגדים ואירע בו קרי ומינו אחר תחתיו ומשחוהו ועבר יום הכפורים ושוב הראשון שהוא מרובה בגדים חוזר לעבודתו והשתא יש לפנינו מרובה בגדים ומשוח שעבר ואי אפשר לומר כן דאיך נעשה זה שמשחו השני ולא משחו הראשון אלא יש לפרש כגון שיש כאן כ״ג משוח (שעבר) ואירע בו קרי ומשחו אחר תחתיו ועבד יה״כ אחד ושוב המשוח הראשון חוזר לעבודתו ועבד כמה שנים אחרי כן ומשוח השני עבר עבודתו[2] ובין כך ובין כך נגנז שמן המשחה וזה המשוח הראשון שחזר לעבודתו גלה עם יכניה ומינו אחר תחתיו מרובה בגדים אבל משוח שעבר אינו מתמנה תחתיו כל ימי חייו של הראשון אף כי יצא בגולה משוח איהו ולהכי ליכא למימר דמת המשוח דא״כ משוח שעבר יתמנה תחתיו אלא גלה ומינו מרובה בגדים תחתיו והשתא המשוח שעבר קודם למרובה בגדים בזמן שעדיין היה שמן המשחה והשתא שניהם המרובה בגדים והמשוח שעבר מרובה בגדים עדיף שעבד עבודה[3] שראוי לעבודה ואילו משוח שעבר לאו בר עבודה הוא דלכהן דלמרינן פרק קמא דיומא (דף יב:) לכהן גדול אינו ראוי משוח איהו ולא לכהן הדיוט דמעלין בקדש ולא מורידין כשמעתיה דר׳ יוסי דאמר אינו ראוי לא לכה״ג ולא לכהן הדיוט: **עבר** מחמת קרויו ועבר מחמת מומו. בין מוס קבוע בין מוס עובר מחמת קרויו עדיף דחזי לעבודה למחר ומחמת מומו לא [עדיף] עד שיתרפא מומו: **משוח** מלחמה וסגן הי מינייהו עדיף. כלומר כל הני פשיטא לי והא מיבעיא לי: משוח מלחמה עדיף דחזי למלחמה. שנתמנה לכך לגאת עם העם למלחמה ותלו ביה רבים: או דלמא סגן עדיף דהא חזי לעבודה פירוש ביום הכפורים שנתמנה לכך שאם יארע קרי בכ״ג שיכנס הוא תחתיו ונקרא[4] סגן נמצא כי עיקר מינויו לשמש בעבודה ועיקר מינוי משוח מלחמה למלחמה:

ת״ש דתניא אין בין משוח לסגן אלא שאם היו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה יטמא משוח מלחמה. וקשה דטובא איכא בייניהו דלתיתא בשילהי גא לו (יומא עב:) בבגדים שכ״ג משמש משוח מלחמה משמש (משמע) וסגן עובד בבגדים כמו הדיוט כמו שעובד ביה״כ נמי תחת כ״ג ותו כל החמשה דברים האמורים בפרשה לא פורע ולא פורם מצוה על הבתולה ואסור באלמנה דאינן[5] ונהגין בסגן ונוהגין במשוח מלחמה כדמרבינן בפרק בתרא דהוריות (דף יב:) מקראי ואומר הרמ״ר דודאי טובא מילי איכא דמשוח מלחמה חמור מסגן ותנא קולי קולי קתני דאין קולא שנוהגת במשוח מלחמה שלא תנהוג בסגן [אלא] הך שיטתא משוח מלחמה ולא יטמא סגן והכי נמי אמרינן פרק מקום שנהגו (פסחים נה.) תנא קולי קולי קתני: **והתניא** משוח מלחמה קודם לסגן. וקא ס״ל דקדיש לכל מילי קאמר אלא[6] בקונטר׳ פי׳ דידע שפיר המקשה דבהוריות (דף יג.) מתניא לענין להחיותו לפקח עליו את הגל קודם לסגן דאם[7] נפל גל על שניהם ומכל מקום פריך דאי סגן עדיף לענין טומאה הוה לן לפקח את הגל תחלה על הסגן ומשני מר זוטרא דודאי לענין להחיותו לפקח עליו את הגל משוח מלחמה עדיף דתלו ביה רבים ולענין טומאה סגן עדיף דנתמנה לעבודה ומיהו גם בהוריות מוקי לה הש״ס לענין להחיותו כי הכא משמע דבברייתא לא נשנית בהדיא הך לענין להחיותו[8]: **למה תקנו סגן לב״ג.** גרסינן למה סגן מימינו פי׳ לימינו: **עד כאן לא פליגי אלא בב״ג ונזיר כי אזלי בהדי הדדי אבל חד חד לחודיה בני איטמויי אינון.** פי׳ למת מצוה מכאן מוכח שאין לגרום במשנתנו בפי׳ ומיטמאין למת מצוה ברישא דא״כ למה לו לדקדק בפלוגתייהו ישאל על המשנה להדיא מנלן: **מנא** הני מילי. דכהן ונזיר מיטמא למת מצוה: דתנו רבנן על כל נפשות מת לא יבא ולאמו ולאחיו לא יטמא. בכ״ג כתיב בפרשת אמור: **אי ברחוקים** ק״ו מהדיוט ומה כהן הדיוט שמיטמא לקרובים. כלכתיב קרא אינו מיטמא לרחוקים כ״ג שאינו מיטמא לקרובים כלכתיב לאביו ולאמו לא יטמא לרחוקים אלא ע״כ קרא דעל כל נפשות מת לא יבא בקרובים הכתוב מדבר ואייתר לאביו למידרש לאביו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה ואם״ת היכי מייתר לאביו והא ק״ו אין שייך לומר אם לא שנאמר הכתוב לאביו שכך מסייס הדין כ״ג שאינו מיטמא לקרובים ומנלן הא אם לא נכתב לאביו וי״ל דק״ו דקאמר לאו דוקא ואינו אלא לרווחא דמילתא כאילו היה אומר כן על כרחיך דקרא על כל נפשות מת לא יבא בקרובים דאי על רחוקים בא להזהיר הרי הוא מוזהר ועומד משהיה כהן הדיוט שהוזהר על הרחוקים דאטו משעשה כהן גדול פקעה קדושת כהן הדיוט וקדושתו להיכא אזלא אלא על כרחיך על הקרובים בא להזהירו דכהן הדיוט שרי בהן אייתר לו לאביו ולאמו לדרשא לומר לאביו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה:

ולאמו

ומרובה בגדים [א]משוח בשמן המשחה עדיף [ב]דאילו משוח בשמן המשחה מביא פר הבא על כל המצות ואילו מרובה בגדים אין מביא משוח שעבר ומרובה בגדים [ג]מרובה בגדים עדיף דמרובה בגדים עביד עבודה [ד]ואילו משוח שעבר לאו בר עבודה הוא עבר מחמת קרויו ועבר מחמת מומו [ה]עבר מחמת קרויו עדיף דאילו האי חזי לעבודה למחר ואילו עבר מחמת מומו לא חזי לעבודה [ו]איבעיא להו משוח מלחמה וסגן הי מינייהו עדיף משוח מלחמה עדיף דחזי למלחמה או דלמא סגן עדיף דחזי לעבודה ת״ש דתניא [ז]אין בין משוח מלחמה לסגן אלא שאם היו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה [ח]יטמא משוח מלחמה ואל יטמא הסגן והתני׳ [ט]משוח מלחמה קודם לסגן אמר מר זוטרא [י]לענין החיותו משוח מלחמה עדיף מאי טעמ׳ דתלו ביה רבים ולענין טומאה סגן עדיף דתניא [ל]רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר למה תקנו סגן לכהן גדול שאם אירע בו פסול הרי נכנס ומשמש תחתיו עד כאן לא פליגי אלא בכהן גדול ונזיר כי קא אזלי בהדי הדדי אבל חד חד לחודיה בר איטמויי אינון מנא הני מילי דת״ר [1]על כל נפשות מת לא יבא במה הכתוב מדבר אי ברחוקים קל וחומר הוא ומה כהן הדיוט שהוא מיטמא לקרובים אינו מיטמא לרחוקים כהן גדול שאינו מיטמא לקרובים אינו דין שאינו מיטמא לרחוקים אלא בקרובים הכתוב מדבר ולאביו הוא דאינו מיטמא הא מיטמא הוא למת מצוה

ולאמו

[ט]**משוח בשמן המשחה ומרובה בגדים.** כלומר והא פשיטא לן דכ״ג [ב]בשמן המשחה קודם שנגנז נגנז המן ומקלו של [אהרן] ושמן המשחה בימי יאשיהו[ד] וכהן גדול שלא נמשח בשמן המשחה שעומד בכהונתו לאחר שנגנז שמן המשחה אפילו בבית ראשון ואין בינו לבין כהן הדיוט אלא שהוא מרובה בגדים שמשמש בח׳ בגדים בבגדי זהב וכהן הדיוט אינו משמש אלא בד׳ הא נמי פשיטא שאם היו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה דמיטמא מרובה בגדים [ג]ולא יטמא משוח בשמן המשחה משום דאיהו עדיף שכן מביא פר העלם על כל המצות כמו לבור כדכתיב (ויקרא ד) ואם הכהן המשיח וגו׳ כלומר שהוא מביא קרבן על אשמתו כמו לבור על אשמתן אבל מרובה בגדים אינו [ה] דינו אלא כיחיד: **ומשוח שעבר.** כלומר קודם שנגנז שמן המשחה ואירע קרי בכ״ג ומינו אחר תחתיו ומשחוהו ואחר כך כשנטהר כ״ג חוזר לעבודתו ושני עובר לו: **ומשוח שעבר לאו בר עבודה הוא.** אלא אותו יה״כ [ו] כדאמרי׳ בפ״ק יומא (דף יב:) דאשון חוזר לעבודתו ושני אינו לאוי לא לכ״ג [ז] ולא לכהן הדיוט משום דמעלין בקודש ולא מורידין: כהן משוח מלחמה לא חזי לעבודה כדאמרינן בפ״ק הוריות [יב:]: **והתניא משוח מלחמה קודם לסגן.** דמשמע לכל דבר קודם לו דאיהו עדיף טפי בפ״ק הוריות[ח] קאי: **דתלו ביה רבים.** דעביד מלחמה בשביל רבים: **עד כאן לא פליגי.** ר׳ אליעזר ורבנן אלא בכ״ג וזיר דקאזלי בהדדי ואשכחו מת מצוה הי מינייהו ליטמא בריש אבל חד לחודיה כו׳: **על כל נפשות מת לא יבא.** לא בא אלא לקרובין דאי לרחוקים הרי כבר למדנו מכהן הדיוט והואיל ולא בא הכתוב [ט] להזהיר על כל נפשות מת אלא משוח קרובין מה ת״ל [י] לאביו לא בא אלא לומר לך לאביו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה: [ל] **ולאמו.** האמור בכהן גדול מה ת״ל: לגזירה

ולאמו

משוח מלחמה עדיף דתלו ביה רבים. כל ערך המלחמה נעשה על פיו. על בימי בית שני שהיו מתמנים על פי המלך בתוספת דמים. משוח שעבר לאו

מסורת הש״ס

א) הוריות יג. [ע״ש שיטויס רכיס], ב) סס, ג) [יומא לט. ע״ש סוטה מב. ע״ש], ד) [הוריות יב.], ה) [לף יג.], ו) [שיין לף מת.],

תורה אור השלם

1. וְעַל כָּל נֶפֶשׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא: ויקרא כא יא

נוסחת הריב״ן

א) ומשוח בשמן כו׳ והא נמי פשיטא כו׳ ומקלו של משה כו׳ שעמד בכהונתו: ב) ולא יטמא: ג) אותו יום בלבד: ד) משוח איהו: ה) להחזיר להזהיר: ו) לאמ״כ לאביו:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה משוח בשמן וכו׳ אינו נידון אלא כיחיד:

הגהות התוספות

1. מיבוא הכי גריס ממחק ול״ל הגה״ה. 2. ל״ל מעבודתו. 3. מיבוא שעבד עבודה ממחק. 4. נל״ל שעל זה נקרא סגן. 5. ל״ל ואינו מיטמא לקרובים דאינן כו׳. 6. ל״ל אבל. 7. ל״ל אם. 8. ל״ל בהדי הך דלענין להחיותו, ועי׳ ב״ר.

מוסף רש״י

למה תקנו סגן לכהן גדול. לאיזה דבר הוא ממונה ומוכן, שאם אירע בו פסול כו׳. אבל כל זמן שלא יארע בו פסול אין הסגן עובד שום עבודה בעולם (יומא לח:) בעוד שלא אירע פסול לכהן גדול אין לסגן גדולה של כלום (סוטה מב.).

פי׳ הרא״ש (המשך)

בר עבודה הוא. היינו כר׳ יוסי והתם פסיק כוותיה. והוה מצי למימר מרובה בגדים ומרובה בגדים שעבר או משוח ומשוח שעבר אלא לרבותא נקט אעפ״י שזה משוח אפ״ה מרובה בגדים עדיף שראוי לעבודה. עבר מחמת קריו ועבר מחמת מומו. כגון שאירע בכ״ג מום ומינו אחר תחתיו ואירע בו קרי עבר מחמת קריו עדיף דחזי לעבודה למחר כשיטהר ואילו האי לא חזי לעבודה עד שיתרפא. וה״ה בשני כהנים הדיוטים א׳ בעל מום וא׳ בעל קרי. משוח מלחמה וסגן. מי אמרינן דמשוח מלחמה עדיף לפי שנמשח בשמן המשחה או דלמא סגן עדיף (שנתמנה) [דחזי לעבודה] והתניא משוח מלחמה קודם לסגן. פ׳ בתוספתא דהוריות מיתנייא. לענין להחיותו כגון להקדים לו מזונות או לפקח עליו את הגל

א) נראה דל״ל וי״מ דלענין עבודת פר והעלם דבר של צבור מיירי דכתיב וכו׳. ב) נ״ל אפשר שהמשוח שעבר נחלה או אירע בו אונס ונתמנה אחר או שמא

ד) נראה דל״ל דאם לגבי מיירי דכתיב וכו׳. ג) נ״ל אפשר שהמשוח שעבר נחלה אלא אירע בו אונס ונתמנה אחר אלא שמא

לגזירה שוה לכדרבי [ו] **דתניא רבי אומר.** לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם במותם כי נזר וגו׳ והאי קרא בנזיר כתיב[ב]: **אין לי.** שמיטמא לאביו ולאמו בנגעם ובזיבתם אלא נזיר כ״ג מנין: **אמרת לא יאמר אמו בכ״ג.** שיש לנו ללמוד מן הדין שאינו מיטמא [ג] שהרי ק״ו הוא כו׳: אין כהן הדיוט מיטמא לאחיו אלא אם כן ישנו אחיו מאביו: אין כ״ג מיטמא לאחיו מאמו ולא מאביו ולא אפי׳ לאביו אע״פ שאין כהן הדיוט מיטמא לאחיו אלא בשביל שבא מכח אביו: **אם זיכיתה מן הדין.** אם למדת מן הדין שאין כ״ג מיטמא לאמו מה תלמוד לומר אמו אלא מופנה כו׳: **אשכחן כ״ג.** דמיטמא למת מצוה נזיר מנלן: **ת״ל על (כל) נפש מת בנפש אדם הכתוב מדבר.** שלא מצינו שנקרא נפש מת אלא אדם בלבד: **בנפש המטמאה לו לאדם בביאה.** כיון שנכנס עמהם באהל הכתוב מדבר ואיזו זו נפש אדם ולא נפש בהמה וכיון דעל נפש מת לא יצא מדבר בנפש אדם [ד]ומשמע בין קרובים בין רחוקים ולמה חזר הכתוב ואמר לאביו ולאמו אלא לאביו הוא [ז]אלא מיטמא כו׳: **עד שלא יאמר.** שמיטמא למת מצוה הייתי מביאו מן הדין שנזיר מיטמא למת מצוה מה כ״ג כו׳ (**ה**) ה): **ג) נאמרו כללות בכ״ג.** על כל נפשות מת לא יצא ונאמר כלל בנזיר על נפש מת דכל נפש במשמע בין קרובים בין רחוקים מה כלל האמור בכ״ג כו׳ אף כלל האמור בנזיר לאביו ולאמו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה: ומה מצוה לא אם אמרת בכ״ג שכן אינו מביא קרבן על טומאתו תאמר בנזיר שמביא קרבן על טומאתו הואיל ומביא קרבן על טומאתו לא יטמא למת מצוה ת״ל לאביו ולאמו לא יטמא אבל מיטמא למת מצוה או אינו מיטמא לאביו ולאמו אבל יטמא לשאר מתים אמרת ק״ו ומה כהן הדיוט שמיטמא לקרובין אינו מיטמא לשאר מתים נזיר שאינו מיטמא לקרובין אינו דין שלא יטמא לשאר מתי׳ לאביו דקורבא דאב עדיפא דמתייחס אחריו כדלקמן וגראה לומר דהתנא תפס לדין ק״ו לרווחא דמלתא כק״ו לגעיל והך בריתא כרבי ישמעאל דבסמוך ולית[3] ליה האי לריכותא דלקמן דאמו ודאי ילדתו דלקמן אליבא דר״ע קאמר ליה אבל לר׳ ישמעאל בלאו ק״ו אייתר לאמו שהיא בכלל שאר קרובים דאפי׳ אי נכתב לאביו לא הוה אמינא דלמעוטי אמו קאתי משום דודאי ילדתו דלית ליה הגך סברות דלקמן הלכך כי כתיב על כל נפשות מת כולהו קרובים במשמע אייתר לאביו למת מצוה ואייתר לאמו לגזירה שוה וקל וחומר לרווחא דמילתא: **הכי** גרסינן **אשכחנא כהן גדול דמיטמא למת מצוה נזיר מנלן.** תימה מיפוק ליה מגזירה שוה דאמו אמו כמו שאמו לומדים כהן גדול מנזיר לענין נגעם וזיבתם ה״נ יהבדר ונילף נזיר מכהן גדול לענין מת מצוה דאין גזירה שוה למחצה נראה למהר״ף אי לאו דנפקא לן מת מצוה בנזיר מקרא אחרינא הוה אמינא דכולה גזירה שוה דאמו אמו אתיא למת מצוה אבל[4] לענין למעוטי נגעם וזיבתם בין בכהן הדיוט ובין בכהן גדול כיון דמצורע איתקש למת דהוה ליה כעוקר קרא ממשמעותיה ע״י ג״ש להכי אילטריך למילף מת מצוה בנזיר מקרא אחרינא: **כל** ימי הזירו לה׳ **על (כל) נפש מת לא יבא שומע אני נפש**[5] **בהמה במשמע.** אי לא כתיב מת אלא נפש שנאמר ומכה נפש בהמה ישלמנה: ת״ל נפש מת בנפש אדם הכתוב מדבר. דבהמה לא איקרי מת אע״ג דכתיב (שמות כא) והמת יהיה לו מת סתמא איקרי נפש מת לא איקרי: **ר׳ ישמעאל אומר אין צריך.** למעוטי בהמה מנפש מת דהא הוא אומר לא יצא בנפש המטמא בביאה היינו באהל הכתוב מדבר ואילו נבילה לא מטמאה באוהל: **לאביו** ולאמו. בנזיר כתיב ד׳ פרטי לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם במותם: לאביו ולאמו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה. מסקנא דברייתא זו דלאביו בא לגלויי על נפש מת דאייתי בקרובין ולאמו לגזירה שוה לכהרבי ולאחיו למת מצוה א״ ומפיק ליה האי[6] סברא כמו שנושא ונותן בברייתא עד דילף ליה מאחיו אי נמי התנא ידע בטוב דלא נפיק מת מצוה אלא מלאחיו והאי דקאמר לאביו ולאמו הוי כמו [וגו׳] ולעולם סומך אלאחיו: **עד** שלא יאמר. קרא בנזיר דמיטמא למת מצוה יש לי בדין בקל וחומר למשמע מייתי דנזיר מיטמא למת מצוה: ומה כהן גדול. שקדושתו קדושת עולם מיטמא למת מצוה. מקרא כדלעיל: **או** אינו. אלא לכך כתיב לאביו ולאמו לומר לך דמותר ליטמא לשאר מתים רחוקים וטעמא איכא למימר דשמא לקרובים אזהריה רחמנא מפני [שמיצר] עליהם וחזו זילותא דנזיר דאיקרי קדוש אבל רחוקים שאינו נעצב עליהם לא אזהריה רחמנא: אמרת ק״ו. ד׳[7] מכהן גדול[7] דעל כרחיך סברא זאת לא אמיתית היא שהרי ב׳ [בכ״ג] הוא איפכא: ה) **ועד** שלא יאמר יש לי בדין נאמרו כללות בכ״ג. על כל נפשות מת לא יצא: ונאמר כללות בנזיר. על (כל) נפש מת לא יצא מה כללות האמורות בכ״ג וכו׳ תימה והיכי בעי למילף נזיר מכ״ג לענין מת מצוה והא איכא למיפרך מה לכ״ג שכן אינו מביא קרבן על טומאתו כדפרכינן לעיל ופי׳ הר״ס דלאו לענין מת מצוה בעי למילף אלא בא לומר דלאביו ולאמו בנזיר מייתר דאגופיה לא אילטריך דלכתוב כללות לחודייהו על נפש מת לא יצא וממילא ידעינן דהיינו קרובים נמי דילפינן להו מכללות דכ״ג ג) אלא[8] כלך לדרך זו נאמר כלל בכהן הדיוט לנפש לא יטמא בעמיו כו׳ ושפיר אילטריך לגופיה והאי דקאמר אף כללות דאמרינן בנזיר מיטמא למת מצוה היינו כלומר מיתורא דאביו דלא אילטריך לגופיה וכן מוכח בתר הכי: **האי** מיבעי ליה לאביו ולאמו ממש. שאינו מיטמא לאביו

ולאמו לגזירה שוה לכדרבי דתניא [ו]רבי אומר גבי נזיר במותם אינו מיטמא [א]אבל מיטמא הוא לנגעם ולזיבתם ואין לי אלא בנזיר בכהן גדול מנין אמרת לא יאמר אמו בכ״ג שאין ת״ל שהרי ק״ו הוא ומה אם במקום שכהן הדיוט מיטמא לאחיו מאביו אין כהן גדול מיטמא לאביו מקום שאין כהן הדיוט מיטמא לאחיו מאמו אינו דין שאין כ״ג מיטמא לאמו אם זכיתה מהדין מה ת״ל אמו בכהן גדול מופנה להקיש ולדון הימנו גזירה שוה נאמר אמו בנזיר ונאמר אמו בכ״ג מה אמו האמור בנזיר במותם אינו מיטמא [ב]אבל מיטמא הוא לנגעם ולזיבתם אף אמו האמור בכ״ג במותם אינו מיטמא אבל מיטמא לנגעם ולזיבתם אשכחן כ״ג נזיר מנלן דתניא [1]כל ימי הזירו לה׳ על נפש [א] מת לא יבא [2]שומע אני אפי׳ נפש בהמה במשמע כענין שנאמר [2]מכה נפש בהמה ת״ל על נפש מת לא יבא בנפש אדם הכתוב מדבר ר׳ ישמעאל אומר אינו צריך הרי הוא אומר לא יבא בנפשות המטמאות בביאה הכתוב מדבר לאביו ולאמו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה עד שלא יאמר יש לי בדין ומה כ״ג שקדושתו קדושת עולם מיטמא למת מצוה נזיר שאין קדושתו קדושת עולם אינו דין שמיטמא למת

לאביו

מסורת הש״ס

ו) לעיל מג., ב) [במדבר ו], ג) שייך לע״ב, ד) ג׳ ל״מ מכהן הדיוט, ה) שייך לע״ב,

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי הֲזִירוֹ לַיי עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:
במדבר ו ו
2. וּמַכֵּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ: ויקרא כד יח

נוסחת הריב״ן

ו) לגזירה שוה לכדרבי משוס האמור בנזיר דתניא כו׳: ב) לה שהרי: ג) ומשמעו: ד) דאפ׳: ה) ועדיין עד שלא יאמר יש לי בדין דנזיר מיטמא למת מצוה דנאמר בכל בכ״ג על כל:

הגהות הב״ח

(**ה**) רש״י ד״ה עד שלא וכו׳ כ״ג כו׳ הס״ד ואח״כ מ״ה ועד שלא יאמר יש לי בדין דנזיר מיטמא למת מצוה דנאמר בכל בכ״ג על כל:

גליון הש״ס

גמ׳ שומע אני אפי׳ נפש בהמה. עי׳ ביצה דף כא ע״ב:

הגהות הגר״א

[**א**] גמ׳ (ממ) מז״מ (וע״ מוס׳):

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] תוד״ה לאביו וכו׳ ומפיק ליה האי סברא כמו. מן תיבת ומפיק עד כמו נמתק וכ״כ ולא מפיק ליה עדיין האי סברא כיון שנושא וכו׳ כל״ל ת״מ: **ב**] ד״ה אז אינו וכו׳ אבל בכה״ג. תיבת בכה״ג נמחק וכ״כ בכהן הדיוט. ת״מ: **ג**] ד״ה ועד שלא יאמר כו׳ דכ״ג אז אלך. כ״כ עיין מ״מ דמוחק כל זה מן אז אלך וכו׳ עד ע״כ אוקמי׳ אכללא דכ״ג ועושה מן הכל דבור אחד:

הגהות התוספות

1. ל״ל על נפש מת. 2. ל״ל ופפ״ה אין. 3. ל״ל דלית. 4. ל״ל אבל לא. 5. ל״ל אפילו נפש. 6. ל״ל ומפיק ליה מהאי. 7. ל״ל הדיוט. 8. מתיבת אז עד תיבת לגופיה אין כאן מקומו אלא הוא דיבור בפנ״ע ושייך אחר דיבור זה.

עין משפט נר מצוה

יא א ב מיי׳ פט״ז מהל׳ טומאת אוכלין הל׳ ט סמג עשין רמ:

מוסף רש״י

אבל מטמא הוא. בין נזיר בין כהן לנגעם ולזיבתם. ואינם עוברים במגע הזב לא משוס לא יחלל ולא משוס לא יטמא (לעיל מג.).

פי׳ הרא״ש

כל נפשות מת לא יבא בכ״ג כתיב: מטמא לקרובים כדכתי׳ לאמו ולאביו וגו׳ לה יטמא: לנגעם ולזיבתם להני מטמא לאמו: אשכחן כ״ג נזיר מנלן. הוה מצי למימר מג״ש דאמו אמו אלא ניחה ליה לאשכחיה בגופיה. ת״ל נפש מת ובהמה לא אקרי נפש מת. בנפשות המטמאות בביאה. באהל: לאביו ולאמו אינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה. לאמו כדי נקט׳ דדרש׳ ליה לקמן לג״ש. עד שלא יאמר שיטמא למת מצוה יש לי בדין. אבל מטמא הוא לשאר מתים משום דכתיב נזר אלהיו על ראשו הלכך לרחוקים שאינו עציב עליהם כ״כ יטמא. אמרת קל וחומר ומה כ״ג שמטמא לקרובים אינו מטמא לשאר מתים הרי גלה הכתוב שדין הוא שיטמא לקרובים יותר מלרחוקים ומחמת סברא כל דהו אין לנו שיטמא לרחוקים אף על פי שאינו מטמא

לגדיו ממש אין[1] ה"נ דאיכא לגדיו וכיון דאפיקתיה מכללא דכהן הדיוט שמיטמא לגדיו אוקמיה אכללא דכ"ג א] שאינו מיטמא לקרובים ואייתר לו לגמרו ולגחיו ולגחותו: לגמרו לג"ש. תימה כיון דגמרו דכהן גדול מופנה כדאמרינן לעיל למה לי תו (למופנה) הפנאה מגמרו[2] דנזיר וי"ל אגיבא דר' ישמעאל קיימא (לן) דאית ליה פרק המפלת (נדה כב:) מופנה מגד אחד למדין ומשיבין והכא יש להשיב דמה לנזיר שאין קדושתו קדושת עולם ושנו בשאלה:

לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה. לג"ש לא מצי למידרשיה דלא כתיב לאחיו בכ"ג וכ"ת אמאי לא קאמר הש"ס הדרשות על סדר הכתוב ולומר לאמו לגזירה שוה שהיא מוקדמת בקרא ולאחיו לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה אגא לפי מה שפירשתי לעיל דאי לאו דידעינן מת מצוה מקרא אחרינא לא הוה מוקמי' גזירה שוה דאמו לבדרבי לגגעם ולזיבתם אגא הוה ממעטינן מאמו מת מצוה להכי קאמר דמת מצוה ידעינן מלאחיו לגבי נזיר אייתר ליה אמו על כרחיך לג"ש: **ולאחותו** מה תלמוד לומר הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו וכו' אמרת לא יטמא. אף בעושה פסח ומילה [גרילה] בלא נזיר וכ"ג משום דלא אתי עשה דטומאה שאין בה כרת ודאי עשה דפסח ומילה שיש בהם כרת כך פי' בקונטרס בזבחים פרק טבול יום (דף ק.) ובסנהדרין (דף לה.) ובברכו' (דף כ.) מפורש באורך: **ר"ע** אומר **נפש אלו** הרחוקין. דסברא הוא לאוקמיה קרא קמא ברחוקים ומת הכתוב אחרי כן מייתר לאוסרן לא בקרובים דקרובים דסבירא ליה לר"ע דאפילו לא כתיב מת בנפש ליכא למיטעי לאוקמי בבהמה אי משום דרשא דלא יצא דמטמא באהל משמע אי משום דאע"ג דאיקרי נפש בהמה ב] נפש סתמא לא איקרי ועוד דלא מצינו בהמה מוזכרת בגי טומאה רק בלשון נדיבה: **לאביו ולאמו לא מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה.** לקמן קעביד לריכותא בין אגיו ובין אמו ולריכי תרוייהו למיכתב למעוטי מת מצוה: לאחיו שאם היה כ"ג ונזיר. דמיטמא למת מצוה דכולהו פרטי מיותרים לר"ע הלכך כולהון לריכי[3] אבל לא מצריך קרא לכהן הדיוט[4] דכהן הדיוט מיטמא לקרובים דין הוא דטופיינא דכהן הדיוט דקדושתו קדושת עולם אינו מעלה ומוריד לגבי מת מצוה ולא איצטריך קרא [אלא] ג]לכהן גדול ונזיר:

ולאחותו כדתניא וכו' ור"ע ג"ש דרבי מנא ליה. פי' דהא ליכא הפנאה כלל דהנהו פרטי דנזיר דרשי' לכולהו ולגגיו ולגמו דכ"ג נמי ד] (דלאמרינן) דאיצטריכו למת מצוה תרוייהו כי היכי דלריכי תרוייהו בנזיר למת מצוה ומשני כיון דאמר מר הייגו ר"ע לגחיו דאש היה כ"ג ונזיר לגחיו אינו מיטמא אבל מיטמא בשאר מת מצוה דאמר מיפוק לן מהכא דכ"ג ואפי' נזיר מיטמא למת מצוה וכ"ש כ"ג גרידא והאשתא מייתר לן אגיו [1] ואגיו בכ"ג לגזירה שוה ולריך למכתב שאינה אגיו ואמו בכ"ג כדעביד לקמן לריכותא בנזיר[5] לר"ע מאגיו ואמו דנזיר ה"נ בעי למיעבד לריכותא מאגיו ואמו דכ"ג וא"ת ואכתי אינו מופנה אגא מגד כ"ג דאילו בנזיר לריך למת מצוה וי"ל דסבירא ליה לר"ע מופנה מגד אחד למידין ואין משיבין אבל לר' ישמעאל לעיל ודאי לריך להפנותן משני גדדין דאיכו לטעמייה בפרק המפלת (נדה כב:) דסבירא ליה ד למידין ומשיבין כדפירש לעיל: **ולר' ישמעאל** כ"ג והוא נזיר מנא ליה. היכא דאית ביה שתי קדושות דגדידיה לא אייתר לאחיו דנזיר לכ"ג שהוא נזיר כיון דלית ליה מת אלו הקרובין א"כ איצטריך אגיו לקרובין לא יטמא ולאמו לגזירה שוה ולאחיו למישרי מת מצוה ולאחותו כדתניא ומשני כיון דשרי רחמנא חד לאו בתמת מצוה בנזיר לחודיה או בכ"ג לחודיה מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין:

ולאחותו למה לי. פירוש לרבי ישמעאל דבשלמא לר"ע כיון דלריך קרא להיכא דאית ביה קדושת כ"ג והוא נזיר ולא אמר מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין ה"ל ר"ע איצטריך קרא מיותר לאחותו שידחה מ"מ עשה דפסח ומילה אע"ג שיש בהן כרת אגא לרבי ישמעאל דאין לו חילוק בין חד לאו לשני לאוין היה סבור נמי דאין לו חילוק בכרת ומשני דבהא ודאי רבי ישמעאל דסבר"א כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן דאיסור לאוי הוא אבל מילה ופסח דכרת לא יטמא למת מצוה קמ"ל ולר"ע

ומה ת"ל (ב) **אגיו.**[6] שאם אתה אומר מן הכלל הייתי אומר לך עד שאתה דן כו' או כלך לדרך זו נאמר כלל בכהן הדיוט לגפש לא יטמא כו' אף כלל האמור בנזיר יהא מיטמא לכך הוצרך לומר בנזיר ד] דלאגיו לא יטמא: **והא מיבעי ליה לאגיו.** כלומר ועכשיו נמלאת אתה דן שצריך לומר בנזיר שלא יטמא לאגיו ממש והואיל ואינו מיותר לכך מהיכן אתה דן דנזיר מיטמא למת מצוה: **אגא.** ג]מהיכן אתה לומד ממה שאמר לאחיו שאינו צריך דהשתא לאגיו אינו מיטמא לשאר קרובין לא כ"ש ולאחיו מה ת"ל אגא לומר דלאחיו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא לכל מיטמא הוא דאינו מיטמא לגזירה שוה לאמו לגזרה שוה לכהן גדול לכדרבי וכדלעיל וגבי כ"ג ליכא למימר דהא דכתיב ביה ולאגיו דלאגיו ממש הוא דקאתי [דלא] יטמא לו דכיון דעל כל נפשות מת לא יבא לא אתא אגא בקרובים כדפירש ברשא דשמעתא ד) שמע מינה דלאגיו מייתר ליה וקאתא למימר דלאגיו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה: **ולאחותו.** דכתיב גבי נזיר למה לי: **לדדמניא הרי שהיה נזיר והולך למול את בנו ולשחוט את פסחו.** והאי דנקיט להו אהדדי היינו משום דמילת זכריו ועבדיו מעכבין את פסחו ה) : **ר"ע ולאחותו.** וקאתא לאשמועינן דאע"ג דאזיל לדבר מצוה למצות מילה ופסח דאית בהו כרת אפי' הכי יניח מצות מילה ופסח ומיטמא למת מצוה: **ר"ע אומר.** כשהוא אומר על נפש הרי רחוקין אמורין וכשהוא אומר מת הרי קרובין אמורין לאגיו ולאמו מה ת"ל אגא לאגיו ולאמו אינו מיטמא לא מסמע ליה מאמו כלום אגא אגרגא דאמר מאגיו נסבה קרא: **ולאחיו מה ת"ל אשה היה כ"ג ונזיר כו'.** דסד"א היכא דלא הוה ליה אגא נזיר או כהן ליטמא למת מצוה אבל היכא דהוה נזיר וכ"ג אית ביה תרי אימא לא קמ"ל: **ולאחותו לדדמניא הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו כו'.** ולר"ע ג"ש לגדרכי מנא ליה. דכ"ג מיטמא בנגעו ובזיבתו של אגיו דאיכו לאחיו לדידיה לא משמע ליה מלאמו כלל הא קאמר דאגרגא נסבה קרא: **אמר לך יון דאמינא שאם היה כ"ג ונזיר לאחיו אינו מיטמא** ז] **אבל מיטמא הוא למת מצוה.** וכתיב ביה בכ"ג ונזיר לא יטמא להם במותם אבל מיטמא בנגעם ובזיבתם: **מה לי כ"ג לחודיה מה לי כ"ג כשהוא נזיר.** דמיטמא בנגעו ובזיבתו של אגיו כ"ש דכ"ג לחודיה מותר ליטמא בנגעם ובזיבתם: **מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין.** דכיון דמישתרי ליה לגבי מת מצוה חד לאו אישתרי ליה נמי בתרי לאוי כגון כ"ג ונזיר: **ולאחותו למה לי.** כלומר א"כ דלר' ישמעאל נפקא ליה כ"ג ונזיר משום מה לי חד לאו מה לי תרי לאוי ה) אחותו למה לי למישרי פסח ומילה (ג) אכתי איצטריכא ולאחותו ס"ד כו': ולרבי

הדיוט דמטמא לקרובים לא בעי קרא אם נתוספה קדושתו על נזירות. ולאחותו לכדתניא הרי שהיה הולך וכו'. מה לי כ"ג ומה לי כ"ג ונזיר דכיון דכ"ג ונזיר מטמא למת מצוה כ"ש כ"ג לחודיה. ולא איצטריך אמו דכ"ג להתירו במת מצוה ומופנה הוא לג"ש: ולר' ישמעאל כ"ג ונזיר מנ"ל. דלאביו מבעי ליה לגופיה לאמו לג"ש לאחיו שמטמא למת מצוה: ולאחותו לכדתניא ולא אייתיר ליה קרא לכ"ג שמטמא למת מצוה: כיון דשרא רחמנא חד לאו ז) לאביו מת מצוה. כ"ג לחודיה ה"ה כששניהם יחד דמה לי חד לאו מה לי תרי לאוי. א"כ דלא בעי קרא להולך לשחוט פסחו ולמול בנו. אבל מילה ופסח דכרת. דבמילה נמי איכא כרת דגדול מיחייב כרת.

ז) נראה דל"ל דשרא חד לאו בתמת מצוה מקרא דלגיו גבי כה"ג לחודיה.

עין משפט נר מצוה

יב א ב מיי' פ"ג מהל' אבל הל' ח טוש"ע י"ד סי' שעד סעיף ג:

נוסחת הריב"ן

א] אגיו בנזיר: ב] לגחיו דלגחיו: ג] מכאן אתה דן ממה שאמר כו': ד] אינו מיטמא וכתיב ביה: ה] מרי לאוי דנזיר ודפסח אכתי איצטריכא כו':

הגהות התוספות

1. ל"ל ומשני אין ר"ל כו'. 2. ל"ל בתמנו. 3. ל"ל דריבי למידרש. 4. ל"ל לכהן הדיוט ונזיר דכיון דכהן כו'. 5. תיכת בנזיר נמחק.

מוסף רש"י

לאחותו מה ת"ל. בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא, וסמיך ליה לגגיו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם, והא כולהו בכלל על נפש מת לא יבא היו ולמה יצאו, לגגיו פרט למת מצוה, לאמו מה ת"ל, משום מת מצוה לא איצטריך דמלאגיו נפקא, ודכאי ליה בספרי ללמוד שאם היה מזיר זה כהן דהוו עליה שתי קדושות, אף הוא לאמו הוא דלא יטמא אבל מטמא הוא למת מצוה, לאחיו מה תלמוד לומר, הרי שהיה כהן גדול והוא מזיר, אף הוא לאחיו לא יטמא אבל מטמא למת מצוה, ולאחותו מה ת"ל, אם אינו ענין לזה תנהו ענין למי שהולך לשחוט את פסחו ומול את בנו שמטמא למת מצוה (ברכות יט:) אף: ולאחותו מה ת"ל, כיון דכתיב לגגיו ולאמו כל שכן לאחותו (זבחים ק.) הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שמטמא למת מצוה, ולאחותו מה ת"ל, אם אינו ענין לגזיר לבדו תנהו ענין למי שיש בו כל אלו (שם. וכעי"ז סנהדרין לה.) אף: אם אינו ענין לאלו (כ"ג ונזיר) תנהו ענין לענין ביטול עבודה ומילה מפני מת מצוה (מגילה ג:). ושמע שמת לו מת. מקרוביו, יכול יטמא. להם, אמרת לא יטמא. הואיל ועונת שמיעת הפסח היא והלה עליו חובת הפסח שהיא בכרת, אם יטמא בטל מלעשות פסח, ומנין אם בנו נמי מצוה שיש בה כרת היא, ואית דאמרי בערבי פסחים נמי קאמר, דמילת זכריו מעכב הפסח (ברכות יט:) אף: דהא נזיר הוא וכתיב על כל נפשות מת לא יבא (סנהדרין לה.) אי משום נזיר אי משום כ"ג אי משום פסח, וכל שכן הכי דאיתנהו לכולהו (זבחים ק.) אף: כשם שאין נזיר מבטל מזיראותו לעיסוק לקרוביו, כך הוא לא יבטל מפסחו (מגילה ג:). ת"ל לאחותו. דלא איצטריך אגא לאמי ולומר אע"פ שיש עליו קדושות הרבה ועסקי מצוה, לאחותו הוא דהזהיר הכתוב שלא ליטמא, אבל מיטמא למת מצוה (סנהדרין לה.). **נפש.** בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא, וסמיך ליה לגגיו ולאמו וגו', וכולה קרא יתירא הוא דהא כתיב קרובים ורחוקים (זבחים ק.). אלו הרחוקין. בזבחים שם הגירסא: נפש אלו הקרובים, לאו ממעטינא היא, דמיקשה לך אם כן למה נאמרו רחוקים, אלא לא כתיב מרחי הוה מוקמינן ליה בקרובים, אבל הטמא דאיכתיב מרי קראי, נפש קרובים משמע שהן בנפשו (רש"י שם). **לאביו ולאמו.** בזבחים שם הגירסא: לגגיו, מה ת"ל, אם נלמד שלא יטמא לו הרי פירש קרובים ורחוקים, אלא בא לפרט את מי אסר את הקרובים אבל לא מת מצוה, לאמו מה ת"ל, אם לאסור הרי שהיה כהן גדול, אלא לא הוצרך לנזיר לבדו אלא אלא נלמדך שאם היתה בו עוד קדושה אחרת כגון שהיה כהן ומזיר התרתי לך בו מצוה, ממיעוטו דלאמו דרשינן לאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה וכן כולם (רש"י שם).

מסורת הש"ס

ח) מגילה ג: סנהדרין לה. ברכות יט: זבחים ק., ג) זבחים ק. ע"ש בתוס'], ג) ל"ל נפש, ד) [נעיל מז:], ה) [פסחים לו.], ו) ל"לואמו,

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר"ע אומר על נפש אלו הרחוקים: (ב) רש"י ד"ה ומה ת"ל לאביו הס"ד ואמ"כ מ"ש או כלך וכו' אשה אתה אומר וכו' אתה דן כו' אמר כלל כל"ל ותיבות או כלך לדרך זו נמחק: (ג) ד"ה ולאחותו וכו' ומילה ומשני אכתי:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ולאחותו וכו' למדין ומשיבין. לפנינו הגירסא שם בגלה דר"י ס"ל למדין ואין משיבין:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוד"ה (מעבר לדף) אלא וכו' אכללא דכ"ג נ"ב ע"כ מוחק בא"מ ושאם הכל דיבור אחד כמ"ש לעיל: ב] ד"ה ר"ש אומר וכו' לאיקרי נפש בהמה וכו'. נ"ב והא דבכילה כא ע"ב אמר ר"ש אפילו נפש בהמה בטמטע שאני התם דכתיב לכל נפש והכי מסמעות הכרייתא שם דקאמרה ממטמע שנאמר לכל נפש שומע אני אפי' נפש בהמה וכו' אף קשה לי מהא דכתב בפ' אמור וכהן כי יקנה נפש קנין כספו דקי"ל אפי' נפש בהמה בטמטע וכמ"ש הר"ב פ"ש דתרומות משנה ט וי"ע: ג] ד"ה לגגיו וכו' אגא לכהן הדיוט ונזיר כע"ל. מ"מ: ד] ד"ה ולאחותו וכו' דכ"ג נמי כדאמרי'. תיבת כדאמרינן נמחק וב"ב סלקא דעתך. מ"מ: ה] ד"ה ולאחותו ל"ל וכו' נזיר וכהן דאיסור לאו וכו' כע"ל:

פי' הרא"ש

לקרובים: נאמרו כללות בכ"ג על כל נפשות מת לא יבא. כללות בנזיר על כל נפש מת כללות בכהן הדיוט לנפש לא יטמא. לאביו מבעי ליה לגופיה דלא נילף מכהן הדיוט שיטמא לאביו. ולאחותו מה ת"ל. ולאחותו דכתיב בנזיר. הרי שהיה הולך ישראל ואינו נזיר. יכול יטמא דאתי עשה דטומאת קרובים דכתיב בכהן הדיוט לה יטמא ודחי עשה דפסח ומילה. אמרת לא יטמא. דחמיר עשה דידהו דאית בהו כרת: ר"ע אומר נפש אלו הרחוקים דסברא הוא לאוקמה דוקא ברחוקים מידי דהוה אכהן הדיוט. מת אלו הקרובים לאוסרו אף בקרובים. לאביו ולאמו וכו' אבל מטמא הוא למת מצוה ותרוייהו צריכי להך דרשא כדמצריך להו לקמן בשמעת'. לאחיו שאם היה כ"ג ונזיר וכו' ולא מצריך קרא להכן הדיוט ונזיר. כיון דקילא קדושת כהן

ולר"ע מכדי לא שנא כהן גדול לחודיה ולא שנא כ"ג והוא נזיר נפקא מלאחיו לאביו ולאמו למה לי צריכי דאי כתב אביו הוה אמינא היינו טעמא דלא מיטמא ליה משום דחזקה בעלמא הוא אבל אמו דידעין דילידתיה ליטמא לה ואי כתב רחמנא אמו הוה אמינא אמו לא ליטמא לה דלאו אזיל זרעה בתרה אבל אביו כיון דאמר מר [1]למשפחותם לבית אבותם אימא ליטמא ליה קא משמע לן (ו) [2]ועל כל נפשות מת לא יבא למה לי על

ולרבי עקיבא מכדי לא שנא כהן גדול לחודיה ול"ש כהן גדול ונזיר. איכא למשמע מולאחיו דהשתא כהן גדול והוא נזיר מיטמא למת מצוה כל שכן כהן גדול לחודיה ולאחיו נמי דאינו מיטמא משמע ליה מעל כל נפשות מת כדלעיל הא דכתב רחמנא לאחיו ולאמו לכתר הכי למה לי הא קא (ג) משמע לן מעל כל נפשות מת: **צריכי דאי כתב רחמנא לאחיו.** ולא (ו) לאמו הוה אמינא לאחיו הוא דאינו מיטמא משום דלא ברירא מילתא אי אחוה הוא (ז)דחזקה בעלמא הוא אבל אמו דודאי ילידתיה ליטמא לה קמשמע לן: **למשפחותם לבית אבותם.** (ב"ב קט:) משפחת אב קרויה משפחה ולא משפחת אם קרויה משפחה: ולרבי עקיבא דאמר [מת]: גבי נזיר נפש אלו רחוקים מת אלו קרובים האי על כל נפשות מת דכתיב גבי כהן גדול למה לי אמר לך צריכא: על

ולר"ע מכדי לא שנא כהן גדול לחודיה ולא שנא כ"ג והוא נזיר נפקא מלאחיו לאביו ולאמו למה לי צריכי דאי כתב אביו הוה אמינא היינו טעמא דלא מיטמא ליה משום דחזקה בעלמא הוא אבל אמו דידעין דילידתיה ליטמא לה ואי כתב רחמנא אמו הוה אמינא אמו לא ליטמא לה דלאו אזיל זרעה בתרה אבל אביו כיון דאמר מר [1]למשפחותם לבית אבותם אימא ליטמא ליה קא משמע לן (ו) [2]ועל כל נפשות מת לא יבא למה לי על

ולרבי עקיבא ל"ש כהן גדול לחודיה ול"ש כ"ג והוא נזיר נפקא ליה מלאחיו. דנזיר דאפילו יש בו שתי קדושות: לאחיו ולאמו דנזיר ל"ל. ומ"ת והא צריכי למת מצוה וי"ל דהכי פירושא למה לי תרוייהו לכתוב חד למת מצוה והוה הדין נמי דיש להקשות לאחיו ולאמו דכ"ג למה לי תרוייהו לא לכתוב אלא לאמו לגזרה שוה דאחיו לא איטרוך לגופיה בכ"ג לקרובים א) [דלעיל] דריש ר"ע מעל כל נפשות רחוקים מת קרובים ב) והצריכותא דקעביד על תרין קראי בין בנזיר בין בכ"ג: **ומשני דצריכי.** דאי כתב אביו ולא לאמו הוה אמינא דווקא לאחיו אינו מיטמא משום דקורבא דאחיו חזקה בעלמא הוא משום דרוב בעולות אחר הבעל אבל אמו דודאי ילידתי' אימא ליטמא לה דמיטמא לה לכך אי הוה כתב לאחיו לחודיה הוה אמינא דאתי יתורא דאחיו למעוטי לאמו מהאי טעמא ואי הוה כתיב לאמו בלא לאחיו הוה אמינא דווקא לאמו אינו מיטמא דלא אזיל זרעה בתרה כדכתיב למשפחותם לבית אבותם ואם לאחיו לא אמינא דאמו מייתרא למעוטי אחיו ועל כל נפשות מת[1] לא יבא דכ"ג דכתיב סתמא דאי[2] לא כתיב אחיו בפי' הוה מוקמינן ליה בקורבא דאב אם דווקא מסברא דקאמר ג) בודאי ילידתיה ואי כתיב אחיו ולא אמו (כו') בפי' אע"ג דמרבינן קרובים ממת דמיותר הוא הוה מוקמינן ליה דווקא בקורבא דאב אם מטעמא דקאמר הש"ס ד) שזרעו מתייחס אחריו וא"ת אפי' אי כתיב אחיו ולא אמו היכי תיסק אדעתין דלאמו יטמא ותיפוק ליה מק"ו מאחיו מק"ו דלעיל ומה במקום שכהן הדיוט מיטמא לאחיו מאחיו כדאמרינן לעיל ה) והוא גופא ו) [תימה][3] דק"ו ניתן למידרש ונראה למהר"ף דלר"ע דדרים מנפש מת דנזיר וכן מעל כל נפשות מת לא יבא דכ"ג דבקרובים איירי א"כ הוי כללא לכל הקרובים הלכך כי פרט בתר הכי חד מן הקרובים אחיו או אמו הוה אמינא אין בכלל אלא מה שבפרט אחיו אין אמו לא או איפכא כיון שיש טעם לחלק ביניהם וכיון דהוי מטעם כלל ג) או פרט דאין בכלל אלא מה שבפרט א"כ אפילו בק"ו נמי לא אתי אמו מאחיו כמו כלל ופרט דעלמא דאין לרבות יותר מן הפרט לא בק"ו ולא בשום דרשא אחרת כדפרישית ברש שלשה מינין (לעיל דף לה.) וא"ת כיון דמטעם כלל ופרט הוא א"כ למה לי טעמא שנותן לאחיו מטעם חזקה וכן לאמו משום דלא אזיל זרעה בתרה תיפוק ליה מהאי טעמא דאין בכלל אלא מה שבפרט כמו בעלמא ועוד קשה דמשמע כאן מדכתיב ואמו[4] הוה ידעינן כולהון קרובים כגון אחיו ואחותו ואמאי נימא לעולם אין בכלל אלא מה שבפרט וי"ל שאני איסור טומאה דגלי קרא בכהן הדיוט שמטמא לקרובים ולא לרחוקים א"כ בסברא דקורבא היתה[5] תליא מילתא והלכך צריך ליתן טעמא באחיו ובאמו מה לד קורבא יש בזה יותר מבזה וניחא נמי דמאחיו ואמו ידעינן אחיו ואחותו שהרי אין לך עוד טעם לחלק בקרובים יותר רק מב' טעמים מצד האב ומצד האם שהרי לעיל במילתיה דרבי אליעזר דקאמר הש"ס ד) באב"ד כדאמרינן לעיל והוא גופא תימא תיבות והוא גופא תימא נמתקו וג"כ והוי כמו דכתיב אמו בהדיא פ"מ: ו) באב"ד אחרים רחוקים ופירשו בתוס' וכו' על כל נפשות מת לא יבא וכו' דבכמוקים כתיב אינך יכול לומר וכו' ומ"מ צריכין לק"ו משום סברא דצריכותא עי' בכ"ז בתוספת מישור:

1. שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם: במדבר א ב
2. ועל כל נפשת מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא: ויקרא כא יא

נוסחת הריב"ן

ו) כתב לאמו: ב) אלא חזקה:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' קמ"ל ולר"ע על כל נפשות: (ב) רש"י ד"ה ולר"ע וכו' לכתר הכי למה לי הא קא שמעינן לה מעל נפש מת הס"ד ותיבת כל נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה ולר"ע וכו' בכ"ג לקרובים דלעיל מיבת דלעיל נמחק וי"ב דלקמן ל"מ ויעו"ש: ב) באב"ד דרים ר"ע וכו' קרובים ג"כ דלקמן קאי על כ"ג אבל לעיל בדברי ר"ע נפש אלו הרחוקים מת אלו קרובים זה מיירי בנזיר כל"ל ל"מ: ג) ד"ה ומשני וכו' דקאמר בודאי ילידתיה מיבות בודאי ילידתיה נמחקו וי"ב דלא אזיל זרעה בתרה ואי כתיב אחיו ולא אמו בפי' כל"ל ל"מ: ד) באב"ד מטעמא דקאמר הש"ס שזרעו מתייחס אחריו. מיבות שזרעו מתייחס אחריו נמחקו וי"ב משום דחזקה בעלמא הוא ל"מ: ה) באב"ד כדאמרינן לעיל והוא גופא תימא מיבות והוא גופא תימא נמחקו וי"ב והוי כמו דכתיב אמו בהדיא ל"מ: ו) באב"ד אחרים רחוקים ופירשו בתוס' וכו' על כל נפשות מת לא יבא וכו' דבכמוקים כתיב אינך יכול לומר וכו' ומ"מ צריכין לק"ו משום סברא דצריכותא עי' בכ"ז בתוספת מישור:

הגהות התוספות

1. ל"ל ועל נפש מת. 2. ל"ל אי לא כתיב נמי. 3. מיבות "והוא גופא תימא" נמחק וכ"ל כדאמרינן לעיל דק"ו כו'. 4. ל"ל אחיו ואמו. 5. תיבת היתה נמחק. 6. ל"ל על נפש מת. 7. ל"ל ולמה. 8. בס"א בשניהם. 9. ל"ל דבעי. 10. ל"ל ולאחיו. 11. תבות הא תרוייהו מייתרי כדפרישית, נראה מיותר. 12. ל"ל אית לן לאוקמי. 13. ל"ל התם. 14. ל"ל בתוספות פירשו. 15. ל"ל דסברי. 16. ל"ל בהא. 17. ל"ל כיון. 18. ל"ל דרים התם.

פי' הרא"ש

ולר"ע מכדי ל"ש כ"ג לחודיה ול"ש כ"ג ונזיר נפקא ליה מלאחיו לאביו ולאמו דכ"ג למה לי נהי דלאמו צריך לג"ש לאביו למה לי וה"ה דמצי למבעי לאביו ולאמו דנזיר אמאי צריך תרוייהו למת מצוה: משום דחזקה בעלמא הוא דרוב בעילות אחר הבעל אבל אמו דודאי ילידת' אימא ליטמא לה והאי דדרש' מת אלו הקרובים הוה מוקמי' לה בקרובים מצד האב דמדכתיב לאביו הוה ממעטינן אמו וקרוביה שיטמא להם כיון שהם ודאים: כיון דכתיב למשפחותם לבית אבותם ודרש' מינה פ' יש נוחלין משפחת אב קרויה משפחה הוה אמינא דלאמו אתא למעוטי אב וקרובים דידיה שיטמא להם ומת אלו הקרובים הוה מוקמי' בקרובי האם אבל השתא דכתיב תרוייהו מעל כל נפשות מת דכ"ג ומנפש מת דנזיר שמעי' כל קרובים ולאמו דכ"ג הוצרך לכתוב לג"ש וכיון דהוצרך לכתוב לאמו הוצרך לכתוב [לאביו] למדרש מיניה דמטמא למת מצוה ואצטריך נמי למכתב לאמו דלא תימא מאביו ממעטי' אמו ואית ליה לר"ע מופנה מצד א' למדים ואין משיבין א"נ כיון דגלי קרא גבי כ"ג דאביו ואמו שקולים הם ה"ה גבי נזיר ואייתר לאמו דנזיר להפנות ג"ש מב' צדדים: על כל נפשות מת למה לי אגב דדריש נפש מת דנזיר בעי נמי למדרש דכהן גדול

מלאחיו

עין משפט נר מצוה

יג א מיי׳ פ״ז מהלכות מזירות הלכה ב׳ סמג עשין קכז:

יד ב מיי׳ שם הלכה ח׳ והלכה ה׳ ופ״ו שם הלכה ג׳:

מלאחיו לנזיר כדקאמר הש״ס מה לי כ״ג לחודיה מה לי כ״ג ונזיר לכך נראה להתם נמי בפ׳ טבול יום אית ליה לריכותא לגבי כ״ג אלא סבר כיון דגלי לן תרוייהו בכ״ג דאין חילוק בין זה לזה בין אב לאם כי אם[1] גילוי מילתא בעלמא הוא וליף מזיר מייה הלכך דרים תרוייהו גבי מזיר סתם[2] מיהו לריך לומר דסוגיא דהכא חלוקה דמלריך גם לגבי מזיר תרוייהו לכך לא דרים מלאמו כהן הדיוט והוא מזיר כי התם ועוד יש לישב גם הך דהכא דסברה כי ההיא דטבול יום דדוחק הוא לפלוגי סוגיא דשמעתין אההיא דפ׳ טבול יום דהא אידי ואידי ר״ע היא ואין סברא לומר דתרי תנאי נינהו אליבא דר״ע מדלא קאמר הש״ס בהדיא ואף על גב דסוגיא דידן עביד לריכותא מאביו ומאמו והתם דרים תרתי מאביו ומאמו נאמר דמקרא דכ״ג עביד לריכותא ולגלויי מילתא בעלמא אזיר הוא ומעתה גם בנזיר שוין ואייתר לן בנזיר תרוייהו לדרשא כדדרים התם וא״ת א״כ אמאי דרים הכא מלאביו ולאמו דנזיר תרוייהו למת מצוה לר״ע הא בחדא סגי וי״ל דאין הכי נמי דהכא נמי מיירי בלאביו לחודיה למת מצוה ולאמו משום כהן הדיוט

על כל לאפוקי רחוקים מת לאפוקי קרובים נפשות לאפוקי [6]**רביעית דם שיצא משני מתים שמטמא באהל שנאמר על כל נפשות מת לא יבא: מתני׳** [3]**על אלו טומאות הנזיר מגלח על המת ועל כזית מן המת ועל כזית נצל ועל מלא תרווד רקב על השדרה ועל הגולגולת ועל אבר מן המת ועל אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי ועל כל צעצוע ועל חצי קב עצמות ועל חצי לוג דם ועל מגען ועל משאן ועל אהילן ועל עצם כשעורה על מגעו ועל משאו** [5]**על אלו הנזיר מגלח על המת ועל כזית מן המת ועל כזית נצל ועל מלא תרווד רקב על השדרה ועל הגולגולת ועל אבר מן המת ועל אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי

ועדיין [ט]**יאמר על אבר ממנו מגלח. ובלבד שיהא עליו בשר כראוי** ואע"פ שאין עליו כזית בשר על מת כולו לא כ"ש[ב]: [ג]**כי אמר ר"מ דעל מה מגלח כי ההיא דאמר ר' יוחנן לא נצרכה אלא** [ג]**לנפל כו'.** ובמס' חולין קאי. וה"ק בנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין יפה יפה אמר ר"מ דמיטמא ואע"פ שאין עליו בשר: **ורבא אמר.** כי אמר ר"מ [ד] ברוב בניינו של מת או ברוב מניינו שאין עליהן כזית בשר ואין בין [ה]כולו רובע הקב עצמות דאע"ג דבעלמא לא הוי חשיב לענין טומאת אהל אא"כ שיהא בהן רובע עצמות גבי נזיר הוי חשוב כמת שלם הואיל דאית ביה רוב בניינו או רוב מניינו שהוא מיטמא עליו ומגלח עליהם: **שקרש.** שנימוח ואח"כ קרש: **ומוהל שהרתיה.** שיצא מבשר המת כמין מיס והרתיה [ו]ליקרש ע"י רתיחות שהרתיח. דכל הני נגל כבשר המת דמי ונזיר מגלח עליו: **נגל.** לשון הפרש כמו ויגל אלהים (בראשית נא): **היכי דמי אילימא דלא ידעינן.** אי היא משקה דקרש הוי מן המת כלומר דידעינן ודאי דלאו ממת הוא: **כי קרש אמאי מיטמא.** הא ידעי' דלאו ממת הוא: **ואי מן המת הוא.** בודאי אפילו לא קרש אמאי לא מטמא: **א"ר ירמיה בשמיה.** כלומר ספוקי מספקא לן אי דמת הוי אי לא הלכך אי קרש ודאי [ז]מגופיה של מת הוא ולא כיחו וגיעו ואי לא קרש דלמא כיחו וגיעו הוא דהא ליכא כיחו וגיעו במת טמא דכל המשקים היוצאים ממת טהורין חוץ מן הדם: **כי גמירי.** דנגל מטמא ההוא דאתי מאדם אבל נגל נגל דאתי מבהמה לא מטמא נגדה הוי לעולם כל זמן דחזי לאכילה לגר הלכך כיון דנגל הוא [ח]לא חזי לאכילת אדם לא מטמא: **אלא למ"ד דטומאה חמורה לעולם** [ט]**הוא עד דמיפסל מאכילת כלב הכא מאי.** מי אמרי' כיון דאכתי חזי לאכילת כלב אכתי מטמא כזית[י] נגדה או דלמא כיון דנמוח כעפרא בעלמא דמי ולא מטמא טומאה קלה: **עד לנלב.** כל זמן שלא חיפסל מאכילת כלב שאינה מוסרחת כ"כ שהכלב אינו רוצה לאוכלה: **ת"ש.** חלב נגדה שהמחהו באור שהתיכו באור: **טמא.** דעדיין אוכל ראוי הוא: **המחהו בחמה טהור.** דפרחה טומאתו: **ואי ס"ד.** דיש נגל לבהמה אפי' המחהו בחמה ליהוי טמא כי חזר וקרש: **לעולם אימא לך דיש נגל לבהמה.** והכא היינו טעמא דכי המחהו בחמה טהור דאימת קא ממחי ליה חמה לבתר דאסרח וכיון דאסרח תו לא חזי אפי' לאכילת כלב ומשום הכי טהור ואינו מטמא אפי' בטומאה קלה: **תנן הפס כל הניצוק טהור.** כל משקין שמריקין מכלי אל כלי אע"פ שנטמא תחתון וקילוח יורד משפה לשפה לא נעשה חיבור כדי לטמא העליון: **חוץ מדבש הזיפים.** מאותו דבש שהוא עבה ויכולין לזייפו לערב בו משקין אחרים. וזיפים משמע לשון זיוף כדמפ' במס' סוטה בפ' בתרא (דף מח:): **והצפיחית.** כמו לצפיחית בדבש (שמות טז) בדישקרי"ש בלע"ז. והואיל והן עבין נעשה תחתון כמו מחובר לעליון שהקילוח היורד למטה למשקין טמאין (ג) [י]נעשה כולו טמא ואפילו העליון. אבל דבש שלנו שאינו עב הואיל ונגול הוא ניצוק שבו טהור ככל המשקין:

בש"ש

רבא אמר לא נצרכה אלא לרוב בניינו ולרוב מניינו שאין בהם רובע עצמות. והיינו על המת דקתני במתני' לילכא אבר שלם ולרבותא נקט שאין בהם רובע עצמות דשיעורא דנזיר הוא בחצי קב אלא לרבותא[1] דאע"פ שאין בו רובע עצמות הוא מגלח[2] כיון שיש בו רוב הבנין או רוב המנין אבל אם אין בו רוב הבנין או רוב המנין אינו מגלח אע"כ קב כדאמרינן במתני' דאין מגלח על אהל רובע עצמות ואית ספרים דגרסי לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בו רובע עצמות והכי נמי בפרקין לקמן (דף נג. וסס) פריך והאמר רבא לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בו רובע עצמות ולא מציינו שאמר[3] רבא בעלמא אם לא כאן ולכך הגיהו בספרים כן ולא גרסי' ליה דהיכי מצינן למימר דעל המת דמתני' איירי בשדרה וגולגולת והא קתני במתני' בהדיא ועל השדרה ועל הגולגולת לכך יש לגרוס [אלא] לרוב בנין[4] דלא תניא במתני' בפירוש ומהאי טעמא נמי ניחא אמאי לא משני רבא אמתני' דאהלות[5] כדמשני הכא על המת דקתני התם לרוב בניינו או לרוב מניינו משום דבמתני' דבאהלות קתני בהדיא על רוב בנין או על רוב מנין דמטמא בהאהל הלכך ליכא לפרושי התם על המת אלא כר' יוחנן וא"כ לר' יוחנן תנא ושייר במתני' רוב בניינו ורוב מניינו אי ס"ל דנזיר מגלח עלייהו: **ת"ר** איזהו נצל בשר המת שקרש.

כך היא הברייתא בשר המת שקרש שנימוח הבשר מתחלה ואח"כ קרש וכן מוהל שהרתיח מוהל היוצא מן המת והרתיחו באור והעלה רתיחות היינו נגל וכזית מטמא באהל:

היכי דמי אי לא ידעי' דדידיה הוא. כלומר שאין אנו יודעים אם המוהל הזה מבשר המת שנימוח או מכיחו וגיעו שהן טהורים: כי קרש מאי הוי. היכי מגלח על הספק ואי דידעינן דדידיה הוא ואע"ג[6] דלא קרש נמי. וא"ל דקרש כיון דידעינן שהוא מבשר המת: **א"ר** ירמיה בשמיה. כלומר דידעינן דבא מזה המת אבל לא ידעינן מוהל[7] זה מבשרו או מכיחו קרש ואפי' מוהל הוא הבא מבשר המת ואי לא קרש כיחו וגיעו הוא וה"ג יש לפרש גבי הרתיח דלא ידעינן וכי הרתיח והעלה רתיחות ואפי' מוהל הבא מהמת הוא וזהו נגל לא הרתיח כיחו וגיעו הוא: **יש נצל לבהמה.** כזית מן הנבלה שנרקב מאליו וימות מי מטמא במגע ובמשא או לאו ולא לענין גילוח דנזיר קבעי: **טומאה** חמורה. היינו טומאת גילות לטמא אדם במגע ובמשא: **עד** לגר. עד שתפסל מלאכול לגר כדכתיב (דברים יד) לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה הרלויה לגר קרויה גבילה לטמא במגע ובמשא והכא כיון שאינה ראויה לא מטמא וליכא למיבעי מידי אי יש נגל דאפילו אם תימצי לומר דיש נגל לבהמה הכא טהורה כיון דכבר נפסלה מאכילת גר: **וטומאה** קלה. פי' שאר אוכלין[8] שאינן מטמאין אלא בכיבה[9] לשאר אוכלין ומשקין ומטמאין[10] טומאת אוכלין עד שיפסלו מאכילת כלב ומהאי טיומא לא נפקא מידי לסוגיא דידן אלא אגב רישא נקטיה: **אלא** למ"ד טומאה חמורה עד לכלב מאי. כלומר לדידיה איכא למיבעי מי הוי א] של בהמה חשיב כבשר נבלה ומטמאה לאדם במגע ובמשא שהרי אכתי ראוי לכלב הוא או לא גמירי נגל בהמה להחשב כבשר ואע"ג דראוי לכלב עפרא בעלמא הוי ואינו מטמא: **ת"ש** המחהו באור טמא. גבי נבלה עוף טהור מתניא (חולין דף קכ.) המחהו לשומן של נבלת עוף טהור באור טמא דמשום הכי לא נפסל מלאכול לכלב[11] כדמעיקרא דדרך להמחות שומן באור: **בחמה** טהור. דכשנימוח בחמה הוא מסריח מחוס השמש ואינו ראוי לאכילת אדם ולכך הוא טהור ואי ס"ד יש נגל לבהמה וה"ה לנבלת עוף טהור אפילו בחמה נמי ליטמא דאכתי הוא ראוי לכלב אלא ש"מ דאין נגל ולכך הוא טהור אבל באור מיהא כיון שהמחהו בידים עדיף מנגל[12] דלא הוי אלא כשנרקב ונמחה מעצמו ומשני אימת קא ממחו לבתר[13] דקא מסרח ובתר דאסרח מכח החמה מבאיש למאד דה"ל כעפרא דאף לכלב אינו ראוי ולא דמי לנגל דבהמה שנמחה בלא חמה וראוי אכתי לכלב: **תנן** התם. בפרק [חמישי] דמכשירין כל הנצוק טהור שאם יצק ועירה משקין טהורים לתוך משקין טמאין מלמעלה למטה לא נטמאו הטהורים דנצוק אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה: **חוץ** מן דבש הזיפים. בפרק בתרא דקטנה (דף מח:) מפרש רבי יוחנן מאי זיפים דבש שמזייפין אותו לפי שהוא עב יותר מדאי ומשימין בו מים ואינו ניכר רשב"ל אומר על שם מקומו שנאמר זיף וטלם ובעלות: **ולפיחית**[14]. כמו לצפיחית בדבש כלומר שרודה אותו מן הכוורת מעורב עם השעוה ובערוך פירש עיסה שמטוגנת בדבש נאלו נצוק טמא דמטמא שהוא עב [הרבה] חשיב אוכל וכאילו העליון והתחתון מעורבין יחד זה בזה ולכך הנצוק הוי חיבור:

בית

עליו מספק שמא מכיחו וגיעו הוא ואי דידעינן דדידיה שמבשרו בא אפילו לא קרש נמי א"ר ירמיה בשמה כגון שנמצא אצל המת וידוע הוא שבא מן המת אבל אין ידוע אם מבשר המת שנימוח או מכיחו וגיעו אי קרש ודאי מוהל הוא וכו': יש נצל לבהמה. בשר נבלה שנימוח מי מטמא במגע ובמשא או לא: טומאה חמורה טומאת נבלות לטמא אדם וכלים עד לגר עד שתפסל מאכילת הגר שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה הראויה לגר קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה: טומאה קלה כלומר לבטלה מתורת אוכל שאם תגע בשרץ לא תקבל טומאה אחר שנפסל מאכילת הגר עד לכלב כל זמן שראויה לכלב תורת אוכל יש עליה ומקבלת טומאה וכן דין כל אוכל: שפיר. לדידיה ודאי אין

נצל לבהמה דכבר נפסל מאכילת הגר כשנימוח אלא למ"ד טומאה חמורה עד לכלב מאי מי הוי (של) כבשר שדעיין הוה ראוי לכלב: המחהו באור טמא דעדיין ראוי לאדם בחמה טהור דכשנימוח בחמה הוא מסריח מחוס החמה ואינו ראוי לאכילת אדם (ואף אם) [ואי ס"ד] יש נצל לבהמה נמי ליטמי דאכתי ראוי לכלב. דכיון דאסרח מחמת חמה הוי עפרא ואפילו לכלב לא חזי: כל הנצוק טהור. משנה היא פ"ה דמכשירין כל הנצוק טהור אם משקים טהורים לתוך משקים טמאים העליונים טהורים אם שפך משקים טהורים לתוך משקים טמאים העליונים טהורים ואין הנצוק מחברם חוץ מדבש הזיפים ובפ' בתרא דסוטה מפרש ר' יוחנן מאי זיפים שמזייפין אותו לפי שהוא עב ביותר ומשימים בו מים ואינו ניכר רשב"ל אומר על שם מקומו דכתיב וזיף וטלם וכו' וצפחת כמו צפיחית בדבש ומפ' (במדות) [בערוך] בעיסה שמטוגנת בדבש ומתוך שהוא עב הנצוק

(ג) [קדושין נב:], ב) חולין פט:, ג) [לקמן נג.], ד) בכורות כג. [חולין עח.], ה) חוספתא סוף זבים חולין קכ. בילה ז., ו) טוטיס מת: מכשירין פ"ב מ"ט, ז) [בכורים רש"ש],

נוסחת הריב"ן

ח) יאמרו: ב) אלא כי אמר: ג) לעובר: ד) לגייכה תלמוד בכורב: ה) טולן: ו) וקרקש: ז) הלכך אי קרש ודאי דמת הוא אי לא קרש כו' וכל המשקים: ח) ולא חזי: ט) דוא"ה: י) בשעה שהוא פוסק מתוך שהוא עב נעשה כחוט ונעלה אותו ראש של חוט זה שנגע במשקים טמאים שבתחתון למעלה ונעשה כולו טמא כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' מי אמרינן כי גמירי: (ב) רש"י ד"ה ועדיין וכו' אם לא כל שכן הס"ד ואח"כ מ"מ אלא כדאר"י כי אמר ר"מ דעל מת: (ג) ד"ה והצפיחית וכו' טומאין עושה כולו טמא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה אלא וכו' לדידיה איכא למיבעי מי הוי נגל וכו' כנ"ל א"מ:

הגהות התוספות

1. נ"ל אלא לרבותא נקטיה. 2. בס"א מגלח עליו. 3. נ"ל שאמרה. 4. נ"ל ולרוב מנין. 5. נ"ל אמתניתין דאהלות על המת דקתני התם לרוב בניינו או לרוב מניינו כדמשני הכא. 6. נ"ל אע"ג. 7. נ"ל מי מוהל. 8. נ"ל אוכלין טמאין. 9. נ"ל בכביסה. 10. נ"ל מטמאין. 11. נ"ל לאדם. 12. נ"ל עדיף מנגל דנגל לא הוי כו'. 13. נ"ל ממתן ליה לבתר כו'. 14. נ"ל והצפיחית.

לעזי רש"י

ברישקרי"ש [ברישקי"ש]. חלות-דבש.

מוסף רש"י

אלא לנפל. שכולו קיים ועדיין לא נתקשרו אחיריו בגידין, שהרי כל אחיריו מוגרים ועדיין אין עליו כזית בשר (חולין פט:). **טומאה חמורה עד לגר.** טומאה חמורה לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר, למאכל אדם, אבל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה, אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא (חולין עח.) אי: טומאה חמורה דהייגו משא, עד לגר, עד שהיא ראויה לאכילת גר תושב, אבל אם סרחה ואינה ראויה לגר אי לא מטמאה במשא (בכורות כג.). **וטומאה קלה עד לכלב.** אלא בגיעה ממגע נבלה שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלין (חולין עח.) אי: טומאה קלה של מגע מטמא עד שתפסל מאכילת כלב (בכורות כג:). **המחהו באור טמא.** אתיכו לעוף טהור באור שקורין פונדל"ש וגמעו, מטמא בגדיה אבל הבליעה, המחהו בחמה וגמעו טהור (חולין קכ.). **כל הנצוק טהור.** המערה מכלי טהור לכלי טמא, אין הקילות מלרבן להיות חיבור לטמא אם מה שבתוך הכלי שהוא מערה ממנו, **חוץ מדבש הזיפים.** שהוא עב מאד והרי הוא כמחובר, שבשהקילות פוסק הוא שולך מלמטה למעלה והכי אמרינן במדות (נ"ל כמכשירין פ"ה מ"ט) **והצפיחית.** בדשק"ל בלע"ז, שהן עבות וכמתת השעוה עם הדבש (סוטה מח:).

פי' הרא"ש

אלא כזית מן המת ונפל שלא נתקשרו אבריו בגידין. דעל אבר ממנו אינו מגלח כיון דאין בו גידין דאמרינן דאינו מטמא באהל עד שיהא בו משהו בשר וגידין ועצמות: לרוב בנינו ורוב מנינו. רוב בנינו מפרש לקמן שני שוקים וירך א' ורוב מנינו היינו קב"ב אברי' אע"פ שאין בהם רובע עצמות אבל אם לא היה רוב הבנין או רוב המנין אינו מגלח עד שיהיה בהם חצי קב: ור"ג כדאמר רבא לא נצרכה וכו' ור' יוחנן ורבא אמרי למלתייהו אמתני' דאהלות דקתני אלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת ואיכא למפרך כדפריך הכא כזית ממנו מטמא באהל כולו לכ"ש וא"א לגרוס כן הדא באהלות קתני בהדיא רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין ויס"ג לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת דהא לקמן פריך והא רבא הוא דאמר לא נצרכה אלא לשדרה ולגלגולת שאין בהם רובע עצמות ולא מצינו בשום מקום שאמר רבא אם לא שאמרה בכאן וליתא להך גירסא דהא תנא במתני' שדרה וגלגולת והא דפריך לקמן והא רבא פשיטא ליה דרבא לא מצריך רובע לשדרה וגלגולת כי היכי דלא מצריך לרוב בנינו ולרוב מנינו ולא נהירא לי דאי פריך משום דנראה לו להשוות השדרה וגלגולת לרוב בנינו מאי פריך והאמר רבא מתני' היא באהלות רוב בנינו ורוב מנינו שאין בהם רובע וי"ל דהתם לענין אהל מתניא אבל הכא מייתי ראיה מגלוח נזיר אגילוח נזיר ואע"ג דלרבא נמי מיבעי ליה לשנויי מתני' דאהלות כדתרצה רבי יוחנן מ"מ מסתברא לי' דנזיר מגלח על רוב בנין ורוב מנין ולהכי אוקי מתני' דהכא לאיתויי רוב בנין ורוב מנין: בשר המת שהקריש. שנימוח הבשר תחלה ואח"כ הקריש: ומוהל שהרתיח. מוהל שנמצא אצל המת ואינו יודע אם מבשר המת הוא או כיחו וגיעו אם מעלה רתיחות כשמשימין אותו על האור בידוע שהוא מבשר המת: היכי דמי בשר המת אי דלא ידעינן שבא מבשר המת כי קרישי מאי הוי. היאך הנזיר מגלח

טו א ב ג מיי' פ"ז מהלכות מילות הל' ב ופ"ג מהלכות טומאת מת הלכה ח [ופ"ג שם הלכה ח]:

טז ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הל' ח:

יז ה מיי' פ"ח מהלכות אבות הטומאה הלכה יג:

יח ו מיי' שם ופ"ג שם הלכה יא ופ"ד הל' יב [ופ"ב מהל' טומאת אוכלין הלכה יח] סמג עשין רמו:

יט ז מיי' שם פ"ג הלכה י:

כ ח מיי' פ"ז מהלכות טומאת אוכלין הל' ח:

כא ט מיי' שם הלכה ד:

כב א מיי׳ פ״ז מהלכות טומאת אוכלין הל׳ ד׳:

כג ב מיי׳ פ״ד מהל׳ טומאת מת הלכה ו׳:

כד ג מיי׳ שם פ״ב הל׳ יא ופ״ג שם הלכה ח והלכה טו ופ״ז מהל׳ מזירות הלכה ב׳:

בית שמאי אומרים אף מקפה של גרסין. שנכתשו[1] בריחים של גרוסות: ושל פול. שלמים ועושה מהם תבשיל כמו כן חשיב אוכל והוי חיבור: מפני שהיא סולדת לאחוריה. ב] כשנהפך התבשיל של מקפה ופוסק מלשפוך העמוד סולד וחוזר לאחוריו מתוך שהתבשיל עב [ומתיש] ביה רירי והם מחברים האוכל להיות יחד: **יש נצוק לאוכלין.** כגון הממה שומן ועירהו לתוך אוכלין טמאים ולרבנן קמיבעיא ליה מי אמרי׳ אינון משום לחית בהו רירי פירוש דבשם הזיפים והלפיחית אמרו חכמים דהוו חיבור משום לחית בהו רירי כלומר שהן סולדים לאחוריהם ואע״ג דפליגי אמקפה של גרסין לחית להו רירי לא[2] חשיב לח״ק וב״ש סברי אע״ג לחית להו כולי האי רירי חשיבי לחבר העליון לתחתון ושאר אוכלין לית בהו רירי והלכך לא שייך בהו נצוק או דלמא טעמא דח״ק משום דסמיכין משום שהם עבים ושאר אוכלים נמי סמיכין אבל לב״ש לא קא מיבעיא ליה משום דמפרשי טעמייהו בהדיא מפני שהיא סולדת לאחוריה אבל לרבנן מיבעיא ליה אי טעמא משום רירא ופליגי בהא דרבנן בעי רירא טובא כדבש הזיפים וב״ש אמרי אף מקפה של גרסין דלית בה רירי כולי האי או דלמא טעמא דרבנן משום דסמיכי ולאו משום רירי: ת״ש כזית חלב מן המת והתיכו טמא. פי׳ המחהו כמו חלב מהותך טמא אם נשאר בו כזית: היה מפורר פירורין מן חלב המת והתיכן כדמסיים בתוספתא דאהלות פ״ד מפני שחיבורי אדם אינו חבור. וקודם שהתיכו לא היה מטמא הנוגע במקצתו או אפילו הנוגע בכולו למאן דלית ליה נוגע וחוזר ונוגע הלכך כי התיכו וחברו בידי אדם לא יטמא ואף על גב דדרשינן רביעית דם הבא מב׳ מתים טמא למאן דאית ליה [יש אם למקרא] וכן ב׳ חצאי זיתים מב׳ מתים במס׳ אהלות י״ל היינו לענין אהל טמא אבל במגע לא מטמא והא דאמר ברפ״ב דאהלות הנוגע בב׳ חצאי נבלה טמא י״ל דמיירי כגון שיש בשר מרודד המחברן יחד ובכה״ג משני פ׳ העור והרוטב: ואי ס״ד אין נצוק לאוכלין שלם והתיכו נמי ליטהר. כזית[5] חלב כשנותנין על האש א״א שלא נפרדה טפה אחת ממקום חיבורה מחמת התחבה אי נצוק אין חיבור דאי אפשר שאותה טפה אינה מחוברת לשאר החלב ע״י נצוק דאי לא חשיב חיבור הרי נפרדה הטפה ואין כאן כזית: **כגון** בהדי דמרתחה ליה סליק עמוד לפומיה דמנא וקירש דאיתיה כוליה גבי הדדי. כשנתן ע״ג האש והרתיח עלה כזית לפומא דמנא בצד אחת מכח האש וקירש דהשתא איתיה כוליה גבי הדדי וא״ל דקירש אפומא דמנא דאילו לא קרש אלא חזר ונפל למקומו אין נופל יחד אלא דרך נצוק שאין כח האש מסייע ליפול כמו שמעלהו וכי סליק סליק בצד אחת וכי נפיל נפיל דרך נצוק: אלא טעמא דבית שמאי אומרים אף מקפה של גרסין ושל פול מפני שהם סולדים לאחוריהן. אלמא טעמא דבית שמאי משום רירי הוא שע״י הריר נמשך העמוד לאחוריו כשנפסק וכי היכי דטעמא דשמאי משום רירי הוא טעמא דת״ק [נמי] משום רירי אלא דלת״ק בעי רירי טפי. מידי איריא התם משום דסמיכי הכא משום רירי טעמא דת״ק לאו משום רירי הוא אלא משום דסמיכי ליה לאוכלין ושמאי סבר דאפילו לא סמיכי הריר מחברן. מלא פסת היד מסוף אצבעיים עד הזרוע דהיינו מלא פס היד: מעיקר אצבעותיו ולמעלה קס״ד ממקום שמתחילין האצבעות להתפצל עד סוף היד וקרי ליה למעלה לפי כשאדם משתמש בידיו ומגביה ראשי האצבעות הם כלפי מעלה: מלא פסת היד מן האצבעות עד הזרוע ומלא קשרי אצבעותיו מתחילת הפיסוק עד סוף האצבעות חד שיעורא הוא: ממאי דהאי מקשרי אצבעותיו ולמעלה לראש אצבעותיו דלמא למעלה לצד הגוף דהיינו מלא פסת היד:

ז) ל״ל דקירש אפומא דמנא אבל אם לא קרש וכו׳.

ב״ש אומרים אף המקפה של גרסין ושל פול מפני שהיא סולדת לאחוריה בעי רמי בר חמא יש נצוק לאוכלין או [א]אין נצוק לאוכלין מי אמרינן משום דאית בהו רירי והני לית בהו רירי או דלמא משום דסמיכין הוא והא הא סמיכין אמר רבא ת״ש [ב]חלב המת שהוא שלם והתיכו טמא היה מפורד והתיכו טהור ואי סלקא דעתך אין נצוק לאוכלין שלם והתיכו נמי ליטהר א״ר זירא אנא ומר בריה דרבינא תרגימנא הכא במאי עסקינן כגון דבהדי דמרתח ליה סליק עמודא דנורא לפומיה דמנא וקרש דאיתיה כולא גבי הדדי א״ל רבינא לרב אשי ת״ש ב״ש אומרים אף המקפה של גרסין ושל פול מפני שהן סולדין לאחוריהן מידי איריא התם משום דסמיכין הכא משום רירי: ועל מלא תרווד רקב: וכמה שיעורו חזקיה אמר מלא פיסת היד רבי יוחנן אמר [ג]מלא חפניו [ד]תנן [ה]מלא תרווד רקב שאמרו ישנן [א] מעיקר אצבעות ולמעלה דברי ר״מ וחכ״א מלא חפניו בשלמא ר׳ יוחנן הוא דאמר כרבנן אלא חזקיה כמאן לא כר״מ ולא כרבנן אמרי [ב] מלא פיסת היד ומלא קשרי אצבעותיו למעלה חד שיעורא הוא אמר ליה רב שימי בר אדא לרב פפא ממאי דהאי מקשרי אצבעותיו ולמעלה לראש דלמא למטה מדידיה דהוה לי׳ מלא פיסת היד [ג] תיקו:

ת״ר

בשם״ג אף נצוק מקפה של גרסין. פולין שנכתשו במכתש ונחלקו לשנים: **[ושל פול].** [ו]של פולין שלמות: **סולדת לאחוריה.** שבשעה שמריקין אותו מכלי אל כלי ופוסק את הנצוק חוזר ראש הנצוק ועולה לו למעלה כלפי אחוריו וכחוזר ונוגע לעליונים דמי [ז]והוו טמאין: **יש נצוק לאוכלין.** היה מריק מקפה של עדשים או של אפונים במקום מדרון [ח] [ט]למעלה ונטמאו תחתונים בשעת שפיכה מי הויין העליונים טמאין או לא. גבי דבש הזיפים ולפיחית מ״ט אית בהו נצוק משום לחית בהו רירי דסולדות והני אוכלין לית בהו רירי והויין עליונים טהורים או דלמא גבי זיפים ולפיחית מ״ט נצוק שלהן טמא משום דסמיכין שהן עבים והני נמי סמיכין וליהוי נצוק שלהן טמא: **ת״ש חלב של מת** [י] [כ] [ל]**טמא.** ויש בו כזית והתיכו במחבת אע״פ שנתגלגל במחבת לא נעשה מפורד וטמא: **היה מפורר.** אותו כזית מן המת והתיכו אע״פ שנתחבר ביחד טהור כיון דה״ל מפורד מעיקרא פרחה מייניה טומאה והאי דהדר חברו ביחד לא הוי חיבור לחיבור בידי אדם לא [מ]הוי חיבור: **ואי ס״ד אין נצוק לאוכלין.** כי [נ] הוא שלם והתיכו במחבת נמי ליטהר דכיון דמגלגל ליה מזוית זו לזוית זו נפרד זה מזה ולא הוי ביה כזית במכונס אי נמי לכשהתיכו והריקו מכלי אל כלי ליהוי כמפורד וליטהר. אלא לאו ש״מ דיש נצוק וחיבור הוא: **אי״ר זירא.** לעולם אימא לך אין נצוק לאוכלין והא מתני׳ [ס] דהכא אנא ומר בריה דרבינא תרגימינא דהכא במאי עסקינן כגון שלא הורק מכלי אל כלי ומעולם לא נענעו בכלי כלל: **דבהדי דמרתח ליה.** שהתיכו במחבת [ע]במקום אחד ולא נענעו כלל והוא חלב לבהדי דקא מהתך ליה סלק עמודא דנורא לפומיה דמנא ולא א] [פ][מגיע] לא להכא ולא להכא ולא הוי נצוק כלל דכוליה הוה בהדי הדדי וקרש במקומו ולא נתפזר [צ] לכאן ולא לכאן משום הכי טמא: **ס״ש בש״א אף מקפה של גרסין.** אלמא דיש נצוק לאוכלין: **מידי איריא.** כלומר לעולם אימא לך אין נצוק והכי הוא דקא מיבעיא [ק]ליה מי אמרי׳ דגבי שאר אוכלין כגון עדשים [ר] [ש](מי אמרינן) כיון דסמוכות כגון מקפה של גרסין הוי חיבור או דלמא התם לא הוה טעמא אלא משום לחית ליה רירי במקפה של גרסין אבל בשאר אוכלין לית בהו רירי לא הוה נצוק: ליפנא אחרינא **ס״ש ב״ש אומרים כו׳ מפני שהן סולדין לאחוריהן.** אלמא דלא הוה טעמא דנצוק אלא משום לחית בהו רירי וגבי שאר אוכלין הואיל לית בהו רירי לא הוי נצוק מידי איריא לעולם אימא לך יש נצוק לאוכלין וכי קא מיבעיא לן אלימא דרבנן והכי קמיבעיא לן טעמייהו דרבנן דאמרי דהוי נצוק גבי דבש הזיפים טעמא משום דסמיכין והלכך כל אוכלין דסמיכין כגון עדשים אית להו נצוק אבל אלימא דב״ש לא מיבעיא לן דאיתהו לא אמרי דהוי נצוק אלא משום רירי ואילו שאר אוכלין לית להו רירי לא אילטריך לן למישאל: **תרווד.** כף: **מלא פיסת יד.** בלא [ת]אצבעותיו: **וממאי דהאי קשרי אצבעותיו ולמעלה.** דקאמר כלפי ראש אצבעותיו קאמר ומשום הכי מותבת מייניה לחזקיה דלמא למטה מיד דלמא כלפי פיסת יד הוא דקאמר כוותיה דחזקיה וחזקיה כר״מ: איזהו

ב״ש אומרים אף המקפה של גרסין ושל פול מפני שהיא סולדת לאחוריה. שנכתשו בריחים של גרסין ושל פול. שלמים ועושה מהם תבשיל כמו כן חשיב אוכל והוי חיבור: מפני שהיא סולדת לאחוריה. ב] כשנהפך התבשיל של מקפה ופוסק מלשפוך העמוד סולד וחוזר לאחוריו מתוך שהתבשיל עב [ומתיש] ביה רירי והם מחברים האוכל להיות יחד: **יש נצוק לאוכלין.** כגון הממה שומן ועירהו לתוך אוכלין טמאים ולרבנן קמיבעיא ליה מי אמרי׳ אינון משום לחית בהו רירי פירוש דבשם הזיפים והלפיחית אמרו חכמים דהוו חיבור משום לחית בהו רירי כלומר שהן סולדים לאחוריהם אע״ג דפליגי אמקפה של גרסין לחית להו רירי לא[2] חשיב לח״ק וב״ש סברי אע״ג לחית להו כולי האי רירי חשיבי לחבר העליון לתחתון ושאר אוכלין לית בהו רירי והלכך לא שייך בהו נצוק או דלמא טעמא דח״ק משום דסמיכין משום שהם עבים ושאר אוכלים נמי סמיכין אבל לב״ש לא קא מיבעיא ליה דמדקאמר מפני שהן סולדין לאחוריהן אם כן טעמייהו משום רירי: **ת״ש חלב המת שהוא שלם.** פי׳ כזית שלם והתיכו טמא התיכו כמו חיתכו[3] שהמחהו באור טמא כדמעיקרא דמעיקרא היה בו כזית שלם ועדיין יש בו כולו ביחד כדמפרש בסמוך או משום דנצוק הוי חיבור הלכך אפילו כי התיכו [ג] אפי׳ שאם[4] לא היה מחובר ביחד [אלא] ע״י נצוק ואי משום שלא נפרד מעולם זה מזה כדמפרש בשינויא: היה מפורר. פירורין של חלב המת שלא היה מעיקרא זית שלם אע״ג דהתיכן באור ונעשה הכל חתיכה אחת טהור כדמסיים בתוספ׳ דאהלות פרק רביעי מפני שחיבור אדם אינו חיבור וקודם שהתיכו לא היה כזית מחובר יחד ולא היה טמא הנוגע במקצת [או] אפילו הנוגע בכולו למאן דלית ליה נוגע וחוזר ונוגע לכך כי התיכו נמי לא חשיב זית שלם כיון שחיבור זה בא ע״י אדם ואע״ג דרביעית דם הבאה מטני מתים מטמא למאן דאית ליה [יש אם למקרא] דכתיב על כל נפשות מת [מ] (סנהדרין דף ד.) וכן שני חצאי זיתים משני מתים טמא אהלות (בתוספתא פ״ד) י״ל דהיינו דוקא לענין אהל לפי שראוי להאהיל על שני החצאין יחד אבל בנגיעה לא מטמא והא דאמרי׳ בפ׳ [שלשה] דאהלות [מ״ג] הנוגע בשני חצאי זיתים מן הנבלה טמא י״ל דהתם מיירי שיש בשר מרודד ביניהן המחברם יחד וכי האי גוונא משני בפרק העור והרוטב (חולין דף קכד:) ול״ת תפשוט מהכא דחיבורי אדם אינו חיבור וי״ל דהיינו דוקא בטומאת מת שהטומאה באה ממנו לגרפו לכזית לטמא אחרים ואפשר להיות שכן הקבלה אבל לגרף האוכלין לקבל טומאה בכביצה מעלמא התם חיבור אדם הוי חיבור כי הך דכל האוכלין מצטרפין לכביצה: **ואי ס״ד אין נצוק לאוכלין שלם והתיכו נמי ליטהר.** כזית[5] חלב כשנותנין על האש א״א שלא נפרדה טפה אחת ממקום חיבורה מחמת התחבה אי נצוק אין חיבור דאי אפשר שאותה טפה אינה מחוברת לשאר החלב ע״י נצוק דאי לא חשיב חיבור הרי נפרדה הטפה ואין כאן כזית: **כגון** בהדי דמרתח ליה סליק עמוד לפומיה דמנא וקירש דאיתיה כוליה גבי הדדי. כשנתן ע״ג האש והרתיח עלה כזית לפומא דמנא בצד אחת מכח האש וקירש דהשתא איתיה כוליה גבי הדדי וא״ל דקירש אפומא דמנא דאילו לא קרש אלא חזר ונפל למקומו אין נופל יחד אלא דרך נצוק שאין כח האש מסייע ליפול כמו שמעלהו וכי סליק סליק בצד אחת וכי נפיל נפיל דרך נצוק: אלא טעמא דבית שמאי אומרים אף מקפה של גרסין ושל פול מפני שהם סולדים לאחוריהן. אלמא טעמא דבית שמאי משום רירי הוא שע״י הריר נמשך העמוד לאחוריו כשנפסק וכי היכי דטעמא דשמאי משום רירי הוא טעמא דת״ק [נמי] משום רירי אלא דלת״ק בעי רירי טפי. מידי איריא התם משום דסמיכי הכא משום רירי טעמא דת״ק לאו משום רירי הוא אלא משום דסמיכי ליה לאוכלין ושמאי סבר דאפילו לא סמיכי הריר מחברן. מלא פסת היד מסוף אצבעיים עד הזרוע דהיינו מלא פס היד: מעיקר אצבעותיו ולמעלה קס״ד ממקום שמתחילין האצבעות להתפצל עד סוף היד וקרי ליה למעלה לפי כשאדם משתמש בידיו ומגביה ראשי האצבעות הם כלפי מעלה: מלא פסת היד מן האצבעות עד הזרוע ומלא קשרי אצבעותיו מתחילת הפיסוק עד סוף האצבעות חד שיעורא הוא: ממאי דהאי מקשרי אצבעותיו ולמעלה לראש אצבעותיו דלמא למעלה לצד הגוף דהיינו מלא פסת היד:

ז) ל״ל דקירש אפומא דמנא אבל אם לא קרש וכו׳.

מסורת הש״ס

ב) תוספתא דאהלות פ״ד, ג) [עי׳ חולין פז: מש״ס על הגלילין ובתוס׳ שם ד״ה תקן], ג) [תוספתא אהלות פ״ג],

נוסחת הריב״ן

ז) מקפה של פולין שלמות שסולדת לאחוריה: ב) והוי טומא: ג) מלמעלה: ד) של מת שהוא שלם ויש: ה) שמיה מיבור: ו) הוה: ז) והימנו במקום: ח) מעלי: ט) לא לכאן ולא: י) לי מי אמרינן גבי: כ) דסמיכין: ל) אצבעותיו:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה יש נצוק וכו׳ מדרון מלמעלה: (ב) ד״ה ת״ש חלב של מת שהוא שלם והתיכו טומא יש בו כזית שלם והתיכו במחבת: (ג) ד״ה ואי ס״ד וכו׳ כי הוה שלם והתיכו: (ד) ד״ה ת״ר זירא וכו׳ והא מתניתין אנא כל״ל ומיבעי דהכא נמקמן: (ה) ד״ה מידי איריא וכו׳ כגון עדשים כיון דסמוכות כל״ל ומיבעי מי אמרינן נמקמן:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ מעיקר. ל״ל מקפרי (וכמ״ש לקמן ממאי דהאי מקפרי כו׳. אבל בתוספתא דאהלות ובכלים ב״מ פ״ז איתא מעיקרא): [ב] שם אמרי מלא פיסת כו׳. ב״ג וצ״ע בתוספתא דכלים פ״ג דב״מ דקתני גבי מכתב (דמשמע שם דלא שוו שיעורייהו): [ג] שם (תיקו) מז״מ (וכמ״ש התוס׳ לל״ג לה):

הגהות מהר״ב רנשבורג

[א] רש״י ד״ה דבהדי וכו׳ לפומיה דמנא ולא מגיע תיבת מגיע נמחק וב״ב מלגי. ג״מ: [ב] תוד״ה ב״ש וכו׳ מפני שהיא סולדת לאחוריה כשנהפך תיבת כשנהפך נמחק וב״ב כשנפך כל״ל: [ג] ד״ה ת״ש וכו׳ הלכך אפילו כי בתרא ול״ב נמחק אפילו בתרא וב״ב ג״מ: ד] ד״ה מ״ש אף וכו׳ ושל פול מפני שיהיה סולדים תיבות שיהיה סולדים נמחקו וב״ב שיהיו שסולדים. ג״מ:

הגהות התוספות

1. ל״ל פולין שנכתשו. 2. ל״ל רירי כמי רירי לא. 3. ל״ל פי׳ כזית שלם והתיכו טומא. תחבו כמו התיכו. (והיינו שכן היה גירסת התוס׳ בגמ׳ ״והתיכו״). 4. תיבות אפילו שאם נמחק, ול״ל לי לאפשר שלא. 5. הגירסא משובשת בחסר ויתר וחילוף וכל״ל, פי׳ משום דכזית חלב כשנותנין על האש לא אפשר שלא נפרדה טפה אחת ממקום חיבורה ממנה שהתכה, ואי ולאי נצוק חיבור כזית. אלא ולאי נצוק חיבור ואי אפשר שאותה טיפה אינה מחוברת לשאר החלב ע״י נילוק. 6. ל״ל דבית שמאי. 7. בס״ת הגירסא רב שמואל. 8. ל״ל למטה דידיה.

איזהו מת שיש לו תורת רקב נקבר ערום כו'. אבל אם נקבר בכסותו אפי' בחרון של שיש אין לו תורת רקב לפי שכסותו שנרקבת עמו נעשית לו תערובת ואינו אין לנו הלכה למשה מסיני שיהא רקב מטמא אלא רקב הבא מן המת עצמו בלא תערובת וכן אם נקבר בחרון של עץ ואפי' ערום או על גבי רצפה של לבנים הואיל והחרון של עץ והתבן של לבנים עשוין לירקב נעשין לו תערובות ואין לו תורת רקב: **נעשו גלגלים זה לזה.** נעשה כמי שנתערבו זה בזה ואין זה רקב גמור. גלגלין כלומר המגלגל זה לזה ונתערב זה עם זה (ג) וכשנתערב עמו כסות או רקבון אחר דמי ואפילו נקברו ערומים בחרון של שיש הואיל ולא הוי רקב [ב] דמת אחד: **אמר רבא.** כי קתני התם דרקב הבא מב' מתים טמא כגון שקברו [ג] זה בפני עצמו וזה בפני עצמו והרקיבו כל אחד בפני עצמו ועמד על מלא תרווד רקב ממת זה חצי תרווד וממת זה חצי תרווד מצטרפין למלא תרווד הואיל ולא נעשו גלגלין זה לזה מתחילה בשעה שהרקיבו אבל היכא [ג]דנקברו זה עם זה לעולם אימא לך דנעשו גלגלין זה לזה ואין לו תורת רקב: **גזז שערו וקברו עמו נעשה לו גלגלין.** [ד]אבל כי לא גזז והניחו מחובר כמו שהוא לא נעשה לו גלגלין: **שערו העומד ליגזז.** קודם מיתה כגון שהכביד עליו שערו כגזז דמי ונעשה לו גלגלין ואין לו רקב: **הא לא גזז לא.** ואע"ג דעומד ליגזז: **לא ה"ק גזז הוי גלגלין.** כלומר מדרבה בר בר חנה ליכא למשמע מידי דהא דרבה בר בר חנה אמר דכי גזז הוי גלגלין אבל לא גזז לא אמר ביה ולא מידי ואכתי תיבעי לך: **מן העקב.** מן מרגלותיו כלומר ממתניס ולמטה כי קאמר דמלא תרווד רקב טמא ליכא דאתי מכוליה מת מכלפי גוייה שלמעלה דעיקר הגוף בו: **ואי ס"ד.** רקב הבא מן העקב לא הוי טמא כי בא משני מתים אמאי טמא להאי רקב [זיל] להכא ה] ליכא למימר דדילמא דרך עקב קאתי וכן נמי להכא גבי אידך מת דילמא דרך עקב קאתי ואין לו תורת רקב אלא מדלא אמר הכי ש"מ דרקב הבא מן העקב יש לו תורת רקב: **ה"ד אי דאירקיב כוליה מת.** כלומר לעולם אימא לך דרקב [ו]שבא מן העקב טהור והכי קבעינא מינך [ו]תרווד אי דאירקיב כוליה מת וההוא מלא [תרווד] רקב דשקלית מייה אתא ליה דרך עקב עד כלפי הראש על פני כולו של מת הכי נמי דליכא למיפשט מההיא דרב נתן בר אושעיא דהוי טמא אלא כי קא מיבעיא ליה הכא כגון דאירקיב חד אבר וההוא אבר עצמו דאירקיב אתא ליה דרך עקב בלבד והכי קמיבעיא לן מי אמרינן כי גמירי רקב כגון דאתי מכל גוף דמת אבל היכא דאתי מן עקב לחודיה לא או דלמא לא שנא

שכבת

איזהו מת שיש לו רקב. מלא תרווד רקב[1] מטמא באהל וגזיר מגלח עליו: **שנקבר** ערום בארון של שיש או על גבי רצפה של אבנים. שאינה נשחקת ואין להסתפק בעפר אחר כי אם בארבע גוף של מת: **נקבר** בכסותו **ואפילו** בארון של שיש או ערום בארון של עץ או על גבי רצפה של לבנים. שנומות ליטחק וליכתש מאליהן: זהו מת שאין לו רקב. ואפילו לקח ארבע או חמש תרוודין מן רקב שלו שבודאי יש כאן מלא תרווד מגוף המת טהור כדאמרינן בפ' המפלת (נדה מז:) מה תחילתו דבר אחר נעשה לו גלגלין משמע דבהא ליכא מאן דפליג שאם נתערב דבר אחר עמו בתחילתו אינו מטמא: **אמר** עולא אין רקב אלא הבא מן הבשר ומן הגידין ומן העצמות. מכולם צריך שיהא הרקב: **הא** מן העצם. לחוד טמא: **והא** ליכא גידין. ולא הוה מצי לשנויי דהכי קאמר ומן[2] הבשר לחודיה טהור עד שיהא רקב עצם וגידין בהדי בשר דלא"כ ליתני מן הבשר ועצם טהור ודייקינן עד דליכא גידין בהדייהו: **א"א** לבשר ועצמות בלא גידים. ועולא שהזכיר גידים אצטריך לאפוקי נפל שלא נתקשרו אבריו בגידים ובריתא לא מיירי בהכי אלא בולד נגמר: **שני** מתים שנקברו זה עם זה נעשו גלגלין זה לזה. ובפרק המפלת (שם מ:) גרסינן בכל הספריס גגילאן וגם בערוך [ח] פי' גלגליס עפר הוא שמעורב ממקוס אחר לשון דבר המתגלגל ועוד פירש בערוך גלגלין קוטריימ"א בלע"ז דלא גמירי רקב אלא של מת אחד ולא שיש מת אחר מעורב בו: **מתיב** רב נתן רקב הבא משני מתים טמא. וקא ס"ד דמיירי שנקברו יחד:

ונרקבו ועמדו על מלא תרווד. אחר שאכלן עש ולא נשאר בכל אחד אלא חצי תרווד וכיון שהיה כל אחד יחידי כשנקברו יש להן דין רקב ויש תימה למה נקט ועמדו על מלא תרווד רקב אחד שלא נשתייר[3] וי"ל דלרבותא נקטיה [דאפילו] כי אין בשניהם אלא תרווד אחד דאיכא השתא רקב מן העקב אפ"ה הוי שיעור כתרווד[4] דלקמן פשטינן מינה בעיא דרקב הבא מן העקב מהו דגס לפי הדיחוי שמעי' דמת דאירקיב כוליה מיהא מצטרף רקב העקב לשאר רקבובית לתרווד: **תנן** התם במס' אהלות (פ"ג מ"ג) כל שבמת טמא וגס[5] העור ופליגי בה בפ' דס נדה (נדה נה.) איכא למ"ד דרבנן ואיכא למ"ד דאוריתא: **חוץ** מן השינים והשער והצפורן. שטהורין אף מדרבנן: ובשעת מיבורן למת כולן טמאין. שהגוגע או מאהיל עליהם א]הוא נוגע או מאהיל על המת דהוו יד לטומאת המת: **בעי** חזקיה שערו העומד ליגזז מהו. מי הוי ב] [כשאר] מיבורין למת וטמא או כגזוז[6] דמי ולא מטמא במת אף במחובר למת או דלמא מטמא בעודו מחובר בו ויש מפרשים לענין גלגלין קא מיבעיא ליה כגזוז[7] דמי ועשה גלגלין או לא ומיהו [כפי'] קמא מסתברא דקאי אמתניתין דכל שבמת טמא: **טעמא** דגזז. אז הוי גלגלין הא לא גזז לא ומיירי בכל ענין אף משער העומד ליגזז וקאמר דלא גזז דלא הוי גלגלין הכי נמי נימא דבשעת מיבורו טמא דהוי כגופו: **לא** גזז תיבעי לך. כלומר לרבה בר בר חנה גופיה קא מיבעיא ליה היכא דלא גזז ולהכי נקט גזז דבגזוז דוקא הוא דפשיטא ליה:

רקב הבא מן העקב מהו. לפי שבעקבו של אדם יש בו עודי בשר שאין בו חיות ומיבעיא ליה אי גמירי ביה רקב או לא: **הבא** מכוליה מת. כלומר מכל הבשר שיש בו חיות: **רקב** הבא משני מתים טמא. ולעיל אוקמיה רבא כגון שעומד[8] על מלא תרווד שלא נשאר משניהם כי אם מלא תרווד: ואי סלקא דעתך הבא מן העקב לא. כלומר (לא) שאינו מטמא: זיל הכא דלמא דרך עקב קאתי. כלומר שמא יש בו מן העקב ולהכי נקט דלמא שאין בזה [ודאי] דשמא מן העקב אכלן עש וזה הרקב נשאר מן שאר הגוף: היכי דמי. כלומר היכי הוי [בעיין] ודאי אי דאירקיב כוליה מת ואתי דרך עקב ה"נ דיש לו רקב דבהכי מיירי הא דתני רב נתן כשנרקב כל המת ונרקב גם העקב שיש בו דין רקב אלא [בעיין] היכא דאירקיב חד אבר הרגל ואתי דרך העקב דליכא למימר לפי שאין חיות בשאר העקב [מיהר] להרקיב[9] בכי[10] האי גווניא לא גמירי רקב: **עובר** במעי אשה מי הוי גלגלין. כשני מתים שקברן זה עם זה כיון

[1] ת"ר איזהו מת שיש לו רקב מת שנקבר ערום בארון של שיש או על גבי רצפה של אבנים זהו מת שיש לו רקב נקבר בכסותו בארון של עץ או על גבי רצפה של לבנים זהו מת שאין לו רקב אמר עולא [2] אין רקב אלא הבא מן הבשר ומן הגידים ומן העצמות איתיביה רבא לעולא רקב הבא מן הבשר טהור הא מן העצם טמא ואע"ג דליכא בשר אימא הכי רקב הבא מן הבשר טהור עד שיש עצם בבשר הא ליכא גידים אי אפשר לבשר ולעצמות בלא גידים אמר רב [3] שמואל בר אבא א"ר יוחנן [4] שני מתים שקברן זה עם זה נעשו גלגלין זה לזה מתיב [5] רב נתן רקב הבא מב' מתים טמא אמר רבא שקברו [6] זה בפני עצמו וזה בפני עצמו והרקיבו ועמדו על מלא תרווד רקב אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [7] גזז שערו וקברו עמו נעשה לו גלגלין [8] תנן התם [9] כל שבמת טמא חוץ מן השינים והשער והצפורן ובשעת חיבורן כולן טמאין [10] בעי חזקיה שערו העומד לגלח צפורן העומד ליגזז מאי [11] מי אמרינן כל העומד ליגזז כגזוז דמי או דלמא השתא מיהא הא מחוברין וניפשוט ליה מדרבה בר בר חנה טעמא משום דגזז הא לא גזז לא הכי קאמר גזז הרי זה גלגלים לא גזז [12] מיבעי ליה בעי ר' ירמיה רקב הבא מן העקב מהו כי גמרינן רקב הבא מכוליה מת אבל דאתי מן עקב לא או דלמא לא שנא ת"ש דתני ר' נתן ברבי אושעיא רקב הבא משני מתים טמא ואי ס"ד הבא מן העקב לא זיל הכא דלמא דרך עקב קאתי והכא דלמא דרך עקב קאתי [13] אי דאירקיב כוליה מת וקאתי דרך עקב הכי נמי אלא הכא כגון דאירקיב חד אבר וקאתי דרך עקב מאי תיקו בעי רבי ירמיה עובר במעי אשה הוי גלגלים או לא כיון [14] דאמר מר עובר ירך אמו הלכך גופה הוא ולא הוי גלגלין או דלמא כיון דסופו לצאת מיפרש פריש מינה ואת"ל [15] עובר דסופו לצאת מיפרש פריש מינה

כה א מיי' פ"ז מהל' מילות הלכה ג ופ"ג מהל' טומאת מת הלכה ד סמג עשין קכז:

כו ב ג מיי' פ"ז מהל' מילות הלכה ד ופ"ג מהל' טומאת מת הלכה ה סמג עשין קכז:

כז ד מיי' פ"ד מהל' טומאת מת הלכה ג):

כז ה ו מיי' פ"ג מהל' טומאת מת הלכה יג סמג עשין רלא:

כח ז מיי' שם הלכה ה ופ"ז מהל' מילות הלכה ד:

נוסחת הריב"ן

[ב] רקב כולו: [ג] שקברן: [ג] דקברן: [ד] (אבל כי כו' גלגלין) ליתא בכ"י: [ה] זיל להכא לגבי חד מת איכא למימר: [ו] דרקב הבא כו' תרווד דשקלית כו' מיבעיא לי כו' קא מיבעיא לי מי כו' אי לומא ל"ש מיקו הס"ד ואמ"כ מה"ד מיפרש פריש מינה ועשה לו גלגלין הס"ד:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מתני רבי נתן ברבי אושעיא רקב הבא: (ג) שם לומא דרך עקב קאתי היכי דמי אי דאירקיב: (ד) רש"י ד"ה נעשו וכו' עם זה וכמו שנתערב עמו כסות:

גליון הש"ם

גמ' בעי חזקיה שערו העומד לגלח. עי' גיטין דף לט ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה חוץ וכו' אי מהאיל עליהם הוא נוגע. מיהת הוא נוגע נמחקו וג"כ הוי כנוגע: ב] ד"ה בעי וכו' מי הוי כשאר מיתת כשאר נמחק וג"כ בשעת מיבורן וכו' כל"ל:

הגהות התוספות

1. ל"ל כלומר שמלא תרווד רקב ממנו. 2. ל"ל מן. 3. ל"ל שלא נשתייר מהם יותר. 4. ל"ל שיעורו בתרווד. 5. ל"ל פי' וגס. 6. ל"ל מי הוי בשעת מיבורן למת כגזוז כו'. 7. ל"ל אי כגזוז. 8. ל"ל שעמדו. 9. גירסת הרא"ש ז"ל מיהר לרקוב והרקיב גם האבר שאצלו. 10. ל"ל וכיי.

פי' הרא"ש

איזהו מת שיש לו רקב. שמלא תרווד מעפר (רקבו ביתו) [רקב גופו] מטמא באהל נקבר בארון של שיש. שלא נתערב רקבון אחר בעפרו. אבל אם נקבר בכסותו או בארון של עץ או על גבי רצפה של (אבנים) [לבנים] אין לו דין רקב: אין רקב אלא הבא מן הבשר ומן הגידין ומן העצמות מכולם צריך שיהיה ברקב: הא מן העצם טמא אע"ג דליכא בשר. ולא מצי לשנויי דה"ק מן הבשר לבדו טהור עד שיהיה עמו עצמות וגידין דא"כ הול"ל מן הבשר ומן העצם טהור והוה דייקינא עד דאיכא גידים בהדייהו: אי אפשר לבשר ועצמות בלא גידים. ועולא שהזכיר גידים איצטרך לאפוקי נפל שלא נתקשרו איבריו זה לזה: [נעשו גלגלין זה לזה] בערוך גרס גלגיליין ופי' עפר מעורב ממקום אחר לשון דבר שמתגלגל ועוד פי' גלגילין קונטריימא דלא גמירי רקב אלא במת שנקבר לבדו. והרקיבו ועמדו על מלא תרווד. שאכלו עש ולא נשאר בכל א' כי אם חצי תרווד. רצ"ע למה נקט שעמדו על מלא תרווד רקב ולא נשאר מהם יותר. תנן התם פ"ד דאהלות כל שבמת אכל קודש בשגגה מביא קרבן ושמא חולין בעזרה הוא. אי דאירקיב כוליה מת ואתי דרך עקב ה"נ אם נרקב כל הגוף ונרקב גם העקב לא מבעיא ליה דודאי טמא אלא הכא כגון דאירקיב חד אבר וקאתי דרך עקב. שעדיין לא נרקב שאר הגוף כ"א העקב ואותו אבר הסמוך לעקב ואיכא למימר לפי שאין חיות בעקב [מיהר] לרקוב והרקיב גם האבר שאצלו ובכה"ג לא גמרי רקב: עובר במעי אשה מי הוי גלגלין.

מוסף רש"י

בארון של שיש וכו'. דאשתה אין תערובת ברקבונותו (נדה כז:). נקבר בכסותו. דאיכא רקבונים, או אפילו ערום בארון של עץ. דאיכא רקבונים, או על גבי רצפה של אבנים. שעפרן נמאס, זה מת שאין לו רקב. שאין רקב שלו מטמא, מפני דבר אחר המעורב בו (שם). עובר ירך אמו. והכי הוא כאחד מאבריו (חולין נח).

פי' הרא"ש (המשך)

טמא ואף העור טמא איכא מאן דאמר מדרבנן. ואיכא מ"ד מדאורייתא: חוץ מן השינים והשער והצפורן. בפ' דם הנדה מפ' טעמא משום דבעי' דומיא דעצם מה עצם שנברא עמו ואין גזעו מחליף אף כל שנברא עמו ואין גזעו מחליף יצאו השינים שלא נבראו עמו יצאו שער וציפורן שאע"פ שנבראו עמו גזעו מחליף ובשעת חבורן הכל טמא והנוגע בהם כנוגע בבשר המת: בעי חזקיה שערו העומד ליגזז וכו' גבול היה להם לגידול שער מתי היה עומד ליגזז ומיבעיא ליה אי מטמא בשעת חבורן למת. וי"מ דמבעי ליה אם נעשה גלגלין כאילו היה גזוז וקברו עמו. ולא נהירא דא"כ אמאי מייתי הך מתני' דאהלות הכא. ותפשוט ליה מדרבה בב"ח טעמא דגזז וכו' משמע ליה דרבה בב"ח איירי בכל עניין אפי' עומד ליגזז וקאמר דוקא גזז. ולא גזוז תבעי לך לרבה בב"ח מיבעי ליה היכא דלא גזז ולהכי נקט גזז דבגזוז דוקא הוה פשיטא ליה: רקב מן העקב מהו לפי שיש בעקבו של אדם עובי בשר שאין בו חיות ולהכי מיבעי ליה אם רקבבותו מטמא שהוא אינו חשוב כגוף המת כי גמירי רקב הבא (מן שלא) [מכוליה] מת. כלומר שבא מן דבר שמת עם המת שבשעת מיתה מת הכל יחד אבל דאתי דרך עקב לא. לפי שמחיים הוי כבשר המת. רקב הבא מב' מתים טמא ואוקמה רבא לעיל כגון שעמדו על מלא תרווד שלא נשאר מב' כ"א מלא תרווד ואי ס"ד הבא מן העקב לא כלו' שאינו מטמא זיל להכא דלמא דרך עקב קאתי פי' למה טמא כלך לדרך זו ותאמר שמא מן העקב בא ולא תטמאנו ודאי והמאהיל עליו ונכנס למקדש או ואתי דרך עקב ה"נ אם נרקב גם העקב שיש בו דין רקב אלא [בעיין] היכא דאירקיב חד אבר וקאתי דרך עקב. [מיהר] לרקוב בכי האי גווניא לא גמרי רקב: עובר במעי אשה מי הוי גלגלין.

ביון דלא איתצר. שלא נולר הולד עדיין בגופה[1] שהרי אין סופה לפרוש ממנה: **פירשה** מהו. פרש שלה שבמוכה מי הוי גלגלין ביון[2] דלא מיקיימא בדלא אכלה חיותא היא ולא הוי גלגלין ואגב ששאל עובר במעי אשה בנקבה שאל נמי בפירשה וה"ה בזכר: **עורן** מהו. שיעשה גלגלין כיחו וניעו מהו שיעשה גלגלין: **כל** הני דקאמר הוי גלגלין. פרש וניעו[3] וכיחו כו' היכי משכחת לה: **דאשקייה** מי דקלין. דאמרי' בפ' שמונה שרצים (שבת קי.) מאי מי דקלים תרי דקלי איכא במתא מחסיא ונפיק מעיינא דמיא מבייניהו כסא קמא מרפי ואידך משלשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפיק והשקהו ממנו ג' פעמים ובזה העביר הפרש וכיחו וניעו וסכיא נשא. סם שהעביר השער ושלקיה נמי במי טבריה להעביר עורו: מת שטחנו אין לו רקב דעפר רקבון גמירי ולא עפר טחינה. ולא תפוסה לקמן בפ"ב מפ' לה דהמפנה המת מקברו צריך ליטול תפוסתו עמו ג' אצבעות מקרקע בתולה סביב המת: ולא שכונת קברות לקמ' פ' בתרא מפרש מצא ג' מתים אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד [כ'] ה"ז שכונת קברות ובודק ממנו ולהלן כ' אמה כי יש לחדש שמא היה שם בית הקברות ואם מצא ב' מתים שלימים וא' חסר אין זה שכונת הקברות וא"צ לבדוק. ויראה שכל אלו הדברים הלכה למשה מסיני הם: לא אם (גמרה) [אמרת] במת וכו' במסכת עדיות תני לה ופליגי בכוית בשר הפורש מאבר מן החי אם מטמא ובא ללמדינו שמטמא מבשר הפורש מאבר מן המת. ומתיב לא אם אמרת במת שיש לו רוב שרוב בנינו או רוב מבינו מטמא באהל וכן רובע קב עצמות ומלא תרווד רקב מה שאין כן בחי: היכי דמי דאין לו רקב לחי דארקב חד אבר. דכוותה גבי מת אפי' הרקיב חד אבר אית ליה רקב ומשני מי קתני הא מת [הא] קמ"ל שום מת יש לו רקב שלא חסר ממנו יש לו רקב. אבל שום חי אין לו [רקב] טעמא משום דחי הא מת יש לו רקב אפי' אותו אבר שהרקיב בחייו מטמא במותו. שום מת יש לו רקב כשהרקיב אחרי מותו שום חי אין לו רקב דאם הרקיב בחייו אפי' אחרי מותו טהור בעי רבה נמלה שחסרה מהו דאמר פ' אלו הן הלוקין האוכל נמלה כל שהוא חייב אעפ"י שאין בה (כעדשה) [כזית] וכן לענין טומאה נמי ומיבעי ליה

שכבת זרע במעי אשה מהו מי אמרי' כיון דלא איתצר כי גופה דמי או דלמא כיון דמעלמא קאתי לא בעי רב פפא פירשה מהו כיון דלא מקיימא בדלא אכלה חיותא הוא או דלמא הא נמי מעלמא אתי בעי רב אחא בריה דרב איקא עורו מהו בעי רב הונא בר מנוח כיחו וניעו מהו א"ל רב שמואל בר אחא לרב פפא ואי ס"ד כל הני דקאמר הוי גלגלין רקב דמטמא היכי משכחת לה דאשקייה מי דקלים וסכיא נשא ושלקו במי טבריא אמר אביי [8]נקטינן מת שטחנו אין לו רקב איבעיא להו טחנו וחזר והרקיב מהו מידי הוא טעמא אלא דאיכא בשר וגידים ועצמות והאיכא או דלמא כבר[ייתו] בעינן וליכא [9]תיקו [6]תני עולא בר חנינא מת שחסר [2]אין לו רקב [7]ולא תפוסה [8]ולא שכונת קברות מיתיבי [9]לא אם אמרת במת [10]שיש לו רוב ורובע או מלא תרווד רקב תאמר בחי שאין לו לא רוב ולא רובע ולא מלא תרווד רקב היכי דמי דארקיב חד אבר דכוותיה גבי מת אפי' חד אבר איכא רקב מי קתני הא מת הא קמ"ל שום מת יש לו רקב שום חי אין לו רקב בעי הרקיב כשהוא חי וחזר ומת מהו כי גמירי רקב דארקיב כשהוא מת או דלמא השתא מיהא הא מיית ת"ש לא אם אמרת במת שיש לו רוב ורובע ומלא תרווד רקב תאמר בחי כו' טעמא משום חי הא מת יש לו רקב מי קתני הא מת הא קא משמע לן דשום מת יש לו רקב שום חי אין לו רקב בעי רבא נמלה שחסרה מהו שיעורא גמירין לה והא חסר או בריה גמירי לה והאיכא אמר

[6]שכבת זרע במעי אשה מהו. כגון שמתה (6) שהיתה בת בנים דסתם אשה בת בנים אית לה שכבת זרע במעיה או שנבעלה סמוך למיתתה: **מאי מי אמרינן כיון.** דאכתי בשעת מיתתה לא נולר עובר כי גופה הוא ולא הוי גלגלין או דלמא ש"ז מעלמא אתי לה והוי גלגלין ובאשה לעולם אין רקב עד דהויא בתולה או זקנה דלאו בת בנים: **פירשה.** פרש שבתוך הגוף דהיינו ריעי מי נעשה [3] גלגלין מי אמרינן כיון דלא מקיימה בחייה אי לא אכלה חיותא נמי דידה היא וכגופה דמי ולא נעשה לה גלגלין מערבוכות. או דלמא כיון דמאיגי דעלמא קא אתי' לה הוי גלגלין ואין לה תורת רקב: 3] מי נעשה לה גלגלין כו' חיותא דידה נמי היא: [4] דגרסי: [5] דרקב המת מטמא כו' ועצמות וכדאמר: [6] בספרי קאי כו' שיש לו רוב רוב בנינו כו' ורובע רובע רקב: [7] יש לו רקב: [8] רבה: [9] ואע"ג: [10] ה"ק אית לן למגמר ממידי דגמירי הלכתא אלא ממידי דהוי בה והתם קמ"ל דשום מת יש לו רקב הא אי אין לו רקב: [1] גמירי דהאוכל מייב כו' בריה משום דאמרינן רובו ככולו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שכבת וכו' שמתה כשהיא בת בנים:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה וסכיא וכו' לא היו עוד עשרים מן. מיבעי מן נמתק וכ"ב מכח: ב) ד"ה ולא תפוסה. לקמן בפ' הכותים. מיבעי הכותים נמתק. וכ"ב בתרא: ג) ד"ה טעמא וכו' מטמא בדין רקב כל"ל:

הגהות התוספות

1. מיבעי בגופה הוא סה"ד ואמ"כ מה"ש כגופה דמי. שהרי כו' כל"ל. 2. כ"ל לו כיון. 3. בס"ל איתא ועור. 4. מיבעי רש"י נמתק וכ"ל נשא. 5. בס"ל עור הראש ועור הגוף. 6. כ"ל נשא אמ"כ. 7. כ"ל דמשמע. 8. כ"ל שעבו דוקא. 9. כ"ל רוב. 10. בס"ל אחר. 11. נלע"ל אם עדיין שם. 12. כ"ל כבנייתה.

פי' הרא"ש (המשך)

אם נקצצו רגליה שעדיין יכולה לחיות אי שם בריה עליה מי אמרי' שיעורה גמירי בריה שלימה עומדת עדיין במקום שיעור כעדשה. וכמו שאם חסר משיעור עדשה כל שהוא טהור בריה נמי בעי' שתהא שלימה או דילמא בריה גמירי והא איכא כיון שיכולה לחיות לא אמר

מי אמרינן שיעורא גמירי. כלומר שלימה בבריה[12] והא חסרה או דלמא בריה גמירי לה והוי לה שרץ הואיל ועדיין רואיה לחיות: ת"ש

נוסחת הריב"ן

6) (שכבת זרע כו' אי נקנה דלאו בת בנים) ליתא בכ"י והכי איתא כיון דלא איתצר שעדיין לא נעשית איתמו כי גופו דמי ולא נעשה לה גלגלין מערבוכות. אי דלמא כיון דמאיגי דעלמא קא אתי' לה הוי גלגלין ואין לה תורת רקב: 3] מי נעשה לה גלגלין כו' חיותא דידה נמי היא: 4] דגרסי: 5] דרקב המת מטמא כו' ועצמות וכדאמר: 6] בספרי קאי כו' שיש לו רוב רוב בנינו כו' ורובע רובע רקב: 7] יש לו רקב: 8] רבה: 9] ואע"ג: 10] ה"ק אית לן למגמר ממידי דגמירי הלכתא אלא ממידי דהוי בה והתם קמ"ל דשום מת יש לו רקב הא אי אין לו רקב: 1] גמירי דהאוכל מייב כו' בריה משום דאמרינן רובו ככולו:

הגהות הרי"ן

6) (שכבת זרע כו' אי נקנה דלאו בת בנים) ליתא בכ"י והכי איתא כיון דלא איתצר שעדיין לא נעשית איתמו כי גופו דמי ולא נעשה לה גלגלין מערבוכות. אי דלמא כיון דמאיגי דעלמא קא אתי' לה הוי גלגלין ואין לה תורת רקב: 3] מי נעשה לה גלגלין כו' חיותא דידה נמי היא: 4] דגרסי: 5] דרקב המת מטמא כו' ועצמות וכדאמר: 6] בספרי קאי כו' שיש לו רוב רוב בנינו כו' ורובע רובע רקב: 7] יש לו רקב: 8] רבה: 9] ואע"ג: 10] ה"ק אית לן למגמר ממידי דגמירי הלכתא אלא ממידי דהוי בה והתם קמ"ל דשום מת יש לו רקב הא אי אין לו רקב: 1] גמירי דהאוכל מייב כו' בריה משום דאמרינן רובו ככולו:

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ז מהל' מזיקות הלכ' ד ופ"ג מהל' טומאת מת הלכה ו: ל ב מיי' פ"ז מהל' מזיקות סה ופ"ג מהל' טומאת מת הלכה ז:
לא ג מיי' פ"ז מהל' מזיקות הלכה ג ופ"ג מהל' טומאת מת הל' ד:
לב ד ה מיי' פ"ט מהל' טומאת מת הלכה ה:
לג ו מיי' סה פ"ג הל' ה ופ"ז מהל' מזיקות הלכה כ סמג עשין לא:

פי' הרא"ש

כב' מתים שנקברו יחד: 6) כיון דלא איתי שלא נולד עדיין העובר שסופו לצאת: פירשה הפרש שבמעיו: עורו מהו (מסתברה לי) [משכחת לה] דאשקייה מי דקלים אמרי' במסכת שבת פ' ח' שרצים תרי תאלתא איכא במערבא ונפיק עינא דמייא מביניהו כסא קמא מרפי ואידך משלשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפיק והשקהו ממנו ג' פעמים ובזה העביר הפרש וכיחו וניעו וסכיא נשא. סם שהעביר השער ושלקיה נמי במי טבריה להעביר עורו: מת שטחנו אין לו רקב דעפר רקבון גמירי ולא עפר טחינה. ולא תפוסה לקמן בפ"ב מפ' לה דהמפנה המת מקברו צריך ליטול תפוסתו עמו ג' אצבעות מקרקע בתולה סביב המת: ולא שכונת קברות לקמ' פ' בתרא מפרש מצא ג' מתים אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד [כ'] ה"ז שכונת קברות ובודק ממנו ולהלן כ' אמה כי יש לחדש שמא היה שם בית הקברות ואם מצא ב' מתים שלימים וא' חסר אין זה שכונת הקברות וא"צ לבדוק. ויראה שכל אלו הדברים הלכה למשה מסיני הם: לא אם (גמרה) [אמרת] במת וכו' במסכת עדיות תני לה ופליגי בכוית בשר הפורש מאבר מן החי אם מטמא ובא ללמדינו שמטמא מבשר הפורש מאבר מן המת. ומתיב לא אם אמרת במת שיש לו רוב שרוב בנינו או רוב מבינו מטמא באהל וכן רובע קב עצמות ומלא תרווד רקב מה שאין כן בחי: היכי דמי דאין לו רקב לחי דארקב חד אבר. דכוותה גבי מת אפי' הרקיב חד אבר אית ליה רקב ומשני מי קתני הא מת [הא] קמ"ל שום מת יש לו רקב שלא חסר ממנו יש לו רקב. אבל שום חי אין לו [רקב] טעמא משום דחי הא מת יש לו רקב אפי' אותו אבר שהרקיב בחייו מטמא במותו. שום מת יש לו רקב כשהרקיב אחרי מותו שום חי אין לו רקב דאם הרקיב בחייו אפי' אחרי מותו טהור בעי רבה נמלה שחסרה מהו דאמר פ' אלו הן הלוקין האוכל נמלה כל שהוא חייב אעפ"י שאין בה (כעדשה) [כזית] וכן לענין טומאה נמי ומיבעי ליה

6) נראה דל"ל כיון דלא איתצר. שלא נולד עדיין העובר ואין סופו לצאת וכ"ה בתוס':

[1]**שכבת זרע במעי אשה מהו.** כגון שמתה (6) שהיתה בת בנים דסתם אשה בת בנים אית לה שכבת זרע במעיה או שנבעלה סמוך למיתתה: **מאי מי אמרינן כיון.** דאכתי בשעת מיתתה לא נולר עובר כי גופה הוא ולא הוי גלגלין או דלמא ש"ז מעלמא אתי לה והוי גלגלין ובאשה לעולם אין רקב עד דהויא בתולה או זקנה דלאו בת בנים: **פירשה.** פרש שבתוך הגוף דהיינו ריעי מי נעשה [3] גלגלין מי אמרינן כיון דלא מקיימה בחייה אי לא אכלה חיותא נמי דידה היא וכגופה דמי ולא נעשה לה גלגלין מערבוכות. או דלמא כיון דמאיגי דעלמא קא אתי' לה הוי גלגלין. וה"ה לפרש דאשה אלא לידי דקאי במילי דאשה מסיק לה נמי להא על אש אשה: **בעי רב אחא בריה דרב איקא עורו מהו.** רוק היוצא לו לאדם שלא ע"י טורח אלא כיון שמערערו לתוך פיו וגרגרו יוצא מי הוי ליה גלגלין. ואית [3]דמפרשי עורו עור האדם ממש: **כיחו וניעו.** אינו יוצא אלא ע"י הדחק: **היכי משכחת לה.** דליית ליה פירשא קודם שמת: **כגון דאשקייה מי דקלים.** כדמפ' במס' שבת בפ' שמונה שרצים (דף קי.) מאי מי דקלים תרי דיקלי איכא במערבא ונפיק מעיינא דמיא מבייניהו כסא קמא מרפי ואידך משלשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפיק: **וסכייה נשא.** וסך גופו נשא שקורין טהרה והעביר השיער העומד ליגזז: **ושלקו במי טבריא.** שהן חמים והופשט עורו ויצא כיחו וניעו: **נקטינן מת שטחנו.** בריחיים או ששחקו דק הרבה אין לו תורת רקב משום דרקב בעינן והא לא אירקיב: **מידי הוא טעמא.** דרקב [7] מטמא אלא משום דאיכא רקב בשר וגידים ועצמות כדאמר עולא לעיל[6] ה"ג איכא רקב של בשר וגידין ועצמות ויש לו תורת רקב: **או דלמא.** רקב הבא ממידי דכבר[ייתו] בעינן והא ליכא שהרי טחנו כבר ואין לו תורת רקב. תיקו: **מת שחסר.** אבר כל שהוא אין לו תורת רקב: **ולא תפוסה.** כהיא דתנן לקמן (דף סד:) המוצא מת מוסכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו ואילו הכא כיון דחסר אין צריך ליטול תפוסתו עמו: **ולא שכונת קברות.** כי ההיא דתנן לקמן (שם) מצא שלשה הרי זו שכונת קברות וקנה מקומו ואילו היכא דחסר אבר אחד מהן אינו שכונת קברות ולא קנה מקומו: **איתיביה.** [8]בסיפא קאי לא אם אמרת במת שהוא מטמא באהל שיש לו רוב בנינו מטמא באהל ורובע הקב עצמות: **תאמר באבר מן החי כו'.** שאין רקב שלו טמא והיכי דמי בחי דאין לו תורת רקב כגון דארקיב ביה חד אבר אבל במת כי האי גוונא יש לו תורת רקב ושמע מינה דאע"ג דלא אירקיב בו אלא אבר אחד יש [1] רקב: **מי קתני הא דכווהיה במת.** אלא לעולם לא קשיא דאם קמ"ל דשום מת יש לו רקב כשהוא שלם ולא כשהוא חסר: **ושום חי אין לו רקב.** דאי אירקיב כוליה ה"ל מת ולא חי ואי אירקיב חד אבר השתא י"ל במת אין לו תורת רקב בחי לא כ"ש: **בעי [3]רבא הרקיב.** חד אבר כשהוא חי בין שמיטפל עמו בין שאינו מיטפל ולאחר"כ חזר והרקיב כולו מהו: **כי מטמא היכא דהרקיב כולו כשהוא מת.** והאי כשהוא חי הרקיב מקצתו ואין לו תורת רקב: **או דלמא הא מייתי.** והרקיב כולו כשהוא מת דמי: **הא מת.** לאחר כך יש לו רקב [5]דלאע"ג דהרקיב במקצת כשהוא חי: **מי קתני הא מת.** לאח"כ אע"ג דנרקב מחייב דיש לו רקב לא הכי קאמר [6] דשום מת יש לו רקב שום חי אין לו רקב: **בעי רבא נמלה שחסרה.** כל שהו ואכלה מהו שיעור נמלה שלימה גמירי [1]לה דכי אכיל חייב ואילו איכא דחסרה הוי פטור או דלמא בריה גמירי לה דכי אכיל בריה מיחייב וכי חסרה נמי חייב דהאיכא בריה ואמרינן רובו ככולו: אמר

נמלה שחסרה מהו. דאמר בפ' אלו הן הלוקין (מכות יג.) האוכל נמלה חייב עליה בכל שהוא אע"פ שאין בה כזית ומיבעיא ליה אם נקצצו רגליה שעדיין היא יכולה לחיות ועדיין אם[11] בריה עליה: **מי אמרינן שיעורא גמירי.** כלומר שלימה בבריה[12] והא חסרה או דלמא בריה גמירי לה דכי אכיל ועדיין רואיה לחיות: ת"ש

מסורת הש"ס

6) [נקמן סה. ע"ש], 2) עדיות פ"ו מ"ג, 3) [ע"ש], 4) יעב"ץ מ"ז, 5) כ"ל שנרקב, 1) כ"ל ורובעב,

אמר רב יהודה מדסקרתא ת"ש. אלה הטמאים לכם בכל השרץ כל הנוגע בהם במותם וגו' (ויקרא יא) אי בהם יכול בכולם דכי נגע בכולם יהא טמא תאבל לא [ו]במקצתו ת"ל וכל אשר יפול עליו מהם במותם כו': **ושיערו חכמים.** שמגע עדשה יטמא שהוא כעדשה [ז]ששה ככולו: **שכן החומט כו'.** ומדקא בעי שיעור בריה כעדשה ש"מ שיעורא דבריה כולה בעינן ואי חסרה שיעורא נפקא לה מכלל טומאתה וה"ה לענין אכילה: **אמר ר' שמעיה כי בעינן שיעורא.** דבריה במידי דכל בריתו כעדשה אבל גבי גמלה [ח]בפחות מכעדשה הויא בה נשמה דהא שלימה נמי לא הויא כולה כעדשה לא בעינן שיעורא ואכתי תבעי לך: **אמר רבא ת"ש [שדרה] שגירד רוב ללעות שבה.** שעקר רוב ללעות שבה טהורה ואע"ג שהן מוגמות בגלה: **ובקבר כו'.** מפני שהקבר מצרפה להיות [ט]כמו שלמה. הא לא גירד טמאה ואע"ג דליכא גולגולת בהדה וש"מ דשדרה או גולגולת תנן: **אידך.** לא גירד עדיין תיבעי לך: **ששה דברים.** לקמן קתשיב להו: **של טרסיים.** לורפי נחשת ואמרי לה של אותה אומה ואמרי לה אורגים ודומה לו במסכת ע"ז (לף יז:) במעשה דרבי אליעזר כשנתפס למלכות דאמר להו רבם של טרסיים הניחו באויר ונכנס תודום הרופא וכל הרופאים [עמו] ואמרו אין כאן שדרה ממת אחד טעמא דליכא שדרה דמחדא האיכא או שדרה או גולגולת דמחדא מגלח עליה ש"מ או שדרה או גולגולת תנן לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שדרה וגולגולת דממת אחד ליכא אלא אפי' או שדרה ממת אחד או גולגולת ממת אחד ליכא תא שמע ממניינא ומה הן ששה דברים שרבי עקיבא מטמא וחכמים [י]מטהרין [ז]על אבר מן המת שבא משני מתים [ז]ועל אבר מן החי שבא משני בני אדם [ח]ועל חצי קב עצמות שבא משני מתים ועל רביעית דם הבא משנים ועל עצם כשעורה שנחלק לשנים והשדרה והגולגולת ואי

אמר רב יהודה מדיסקרתא ת"ש [1ט]בהם יכול בכולן ת"ל מהם אי מהם יכול מקצתן ת"ל בהם הא כיצד עד שיגע במקצתן שהוא בכולן [א]ושיערו חכמים בכעדשה שכן החומט תחלת ברייתו בכעדשה ש"מ שיעורא גמירי לה אמר רב שמעיה כי בעינן שיעורא דבדלא הויא כעדשה לא מטמא דלא נפלה בה נשמה [ב]אבל נפלה בה נשמה לא תיבעי לך: השדרה והגולגולת: איבעיא להו שדרה וגולגולת תנן [ג]או דלמא או שדרה או גולגולת אמר רבא ת"ש [ד]שדרה שגירד רוב עילעין שבה טהורה ובקבר אפילו משוברת או מפורקת טמאה מפני הקבר טעמא משום דגירד הא לא גירד טמא ש"מ או שדרה או גולגולת קתני [א] הא לא קתני הא קמ"ל דכי גירד טהורה אידך תיבעי לך תא שמע [ג]רבי יהודה אומר ששה דברים ר' עקיבא מטמא וחכמים מטהרין וחזר בו ר' עקיבא ומעשה שהביאו קופה מלאה עצמות לבהכ"נ של טרסיים והניחוה באויר ונכנס תודום הרופא וכל הרופאים [עמו] ואמרו אין כאן שדרה ממת אחד טעמא דליכא שדרה דמחדא האיכא או שדרה או גולגולת דמחדא מגלח עליה ש"מ או שדרה או גולגולת תנן לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שדרה וגולגולת דממת אחד ליכא אלא אפי' או שדרה ממת אחד או גולגולת ממת אחד ליכא תא שמע ממניינא ומה הן ששה דברים שרבי עקיבא מטמא וחכמים [ה]מטהרין [ז]על אבר מן המת שבא משני מתים [ז]ועל אבר מן החי שבא משני בני אדם [ח]ועל חצי קב עצמות שבא משני מתים ועל רביעית דם הבא משנים ועל עצם כשעורה שנחלק לשנים והשדרה והגולגולת

ואי

ת"ש בהם יכול בכולן. גבי שרצים כתיב אשר יפול מהם אל תוכו ובמקום אחר כתיב אשר יגע בהם במותם הא כיצד נייחד שני המקראות הללו וכו' ושיערו חכמים בכעדשה דמיקריא מהם שזהו במקצת שרץ אחד ומיקריא בהם לפי שהחומט תחילת ברייתו בכעדשה וש"מ שיעורא גמירי מדבעינן כעדשה שהרי החומט גם כי הוי תחילתו בכעדשה היינו עם רגליו וקרניו ומ"מ אי אתיך מיניה פורתא דמיפחתי' מכעדשה אפ"ה חיה ואפ"ה בעינן כעדשה ממש כברייתה וש"מ שיעורא גמירי ודאי א"ר שמעיה כי בעינן שיעורא בכעדשה היכא דלא נפלה ביה נשמה כגון חומט שאם נפחת מעט תחילה אז ודאי אין לנו להחשיבו בריה בפחות הואיל ועולה לא יפול בו נשמת חיים בפחות מכן אבל היכא דנפלה ליה כגון נמלה חיה חשובה היא כי אף קיצץ רגליה או שוס דבר ממנה יכולה עדיין לחיות הרבה שאין חייה תלוין בדבר שקצץ: **איבעיא** להו שדרה וגולגולת תנן. לדוקא על שמיהם מגלח או דלמא או שדרה או גולגולת תנן והוא הדין דאמתניתין דאהלות למיפשט בעיין: **ת"ש** שדרה שגרד רוב על עולין שבה. פי' שיבר רוב ללעות שבה תרגום של ללעות עלעולין: **טהורה.** בעלמא [אמרינן] כמה חסרון בשדרה וכו'[1] ולא תטמא אמר[2] שמואל בפ' אלו טרפות (חולין מב:) וכן לטרפה וגם כאן נראה לרבינו יאחק דיש להשוות דאם נשתברו רוב ללעותיה טרפה וכדאמר בפ' אלו טרפות (שם נב.) נשתברו ברוב שני לדדין טרפה נעקרו אפילו ברוב לד אחד: **ובקבר אפי'** משוברת **או מפורקת טמאה מפני שהקבר מצרפה.** דהכי גמירי:

טעמא דגירד הא לא גירד טמא

וקס"ד דאיירי בלא גולגולת ואפ"ה טמאה וש"מ דאו שדרה או גולגולת תנן ומשני מי קתני הא לא גירד טמאה הא קמ"ל דכי גירד

לד א מיי' פ"ד מהל' אבות הטומאות הלכ' ב סמג עשין רמו:

לה ב מיי' פ"ג מהלכות מאכלות אסורות הל' כב סמג לאוין קלב:

לו ג מיי' פ"ב מהלכ' טומאת מת הלכה ח ופ"ז מהל' מירות הלכ' ב וע"ש בכ"מ סמג עשין רלא:

לז ד מיי' פ"ד מהלכות טומאת מת הלכה ז:

לח ה ו מיי' שם הלכ' ו ופ"ז מהל' מירות הלכה ב:

לט ז מיי' פ"ז מהלכות מירות שם ופ"ד מהלכות טומאת מת הלכה ב:

מ ח מיי' שם הלכה ו:

פי' הרא"ש (המשך)

ביה נשמה כמו חומט בתחי' (דמקומו) ודאי אין לנו להחשיבו בריה בפחות מכעדשה הואיל ולא תפול בי' נשמה בפחות מכאן: אבל היכא דנפלה ביה נשמה. כגון נמלה חיה חשובה ברי' אפילו חסרה הואיל ועדיין יכולה לחיות: איבעיא להו שדרה וגולגולת תנן. דוקא תרווייהו. או דלמא [או שדרה כו'] ועל מתני' דאהלות דתנן ואלו מטמאין באהל השדרה והגולגולת שייך נמי למבני הך בעיא. וכן מוכח בשמעתין דמייתי הך בעיא ממתני' דאהלות. ת"ש שדרה שגירד. פי' חותך כמו גודו אילנא רוב עלעין שבה. צלעות תרגומו עילעין ובפ' אלו טרפות מפ' נשתברו ברוב ב' צדדים נתפרקו ברוב צד א' טהורה. שביטל שם שדרה ממנה ובקבר אפי' נשברה או נפרקה טמאה שהקבר מצרפם דהכי גמירי. הא לא גירד טמאה השדרה לבדה. מי קתני הא לא גדרה טמאה דלמא כי גדר טהורה אידך תבעי לך. מי קתני הא לא גדר טמאה בלא גולגולת. דלמא עם גולגולת מיירי ואעפ"כ אם גדר טהורה אידך. כלומר אם לא גירד תיבעי לך אי מטמא שדרה לבדה. ת"ש ר' יהודה (דברי) [אומר ששה דברים] ר"ע מטמא בסמוך קא חשיב להו: של טרסיים צורפי נחושת והניחוה באויר מקום שאין עליה אוהל שלא יטמאו הנכנסים שם וכל הרופאים אמרו שהיו בקיאים להכיר בעצמות שהם משדרה וגולגולת ולהשוות עצם לעצם ולידע אם הם מב' מתים או ממת א' ואמרו אין כאן שדרה ממת א' ולא גולגולת ממת אחד והגזיר שהאהיל עליהם בעודם בקבר [ט] אינו מגלח. דאי משום טומאת אוהל אפילו היה שם שדרה ממת א' לא היה מגלח כיון דאין השדרה שלימה כדאמרי' לעיל גדר רוב עילעין שבה טהורה. ת"ש ממניינא ומה הן ז' דברים וכו' ועל חצי קב עצמות וכו' מדלא קתני ועל רובע עצמות הבא מב' מתים כדאיתא בבלוגתא דר"ע ורבנן במסכת אהלות אלמא דלענין תגלחת נזיר איירי הכי ועל עצם כשעורה שנחלק לשנים אעפ"י שהוא ממת א'. והשדרה והגולגולת במס' אהלות קתני בהדיא בפלוגתא דר"ע ורבנן השדרה והגולגולת מב' מתים כי קתני

תורה אור השלם

1. אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם בְּמוֹתָם יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא לא

נוסחת הריב"ן

ט) במקצתן: כ) שהוא: ג) דפחות: ד) להיות שלמה: ה) הכרופא וקא מעטר לטו: ו) היה אומר:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה טעמא וכו' הא איכא שדרה דמת אחד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' הא לא קתני. נ"ב עי' תוס' ד"ה טעמא לגירד וכו': ב) תוס' ד"ה טעמא דליכא שדרה דמת חדא. מיפות דמת חדא נמתקו וי"ב דמחדא: ג) ד"ה רביעית דם שבא משני מתים וכו' כל"ל: ד) ד"ה ועל עצם כשעורה ועל רביעית דם וכו' ועל עצם כשעורה. מן מיפות ועל רביעית עד כשעורה נמתק:

הגהות התוספות

1. מיפת וכו' נמתק. 2. ל"ל וכו' ומתי. 3. ל"ל אפילו לאמתי. 4. ל"ל מה דר"ע. 5. ל"ל כחד מהיב להו. 6. ל"ל דפליגי רבים.

מוסף רש"י

בהם. בשרצים כתיב כל הנוגע בהם (נדה נו.). **ת"ל מהם.** וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא (שם וחגיגה יא.). **החומט.** אומר אני שהוא מין שרץ שקורין לימנ"ש הגדל בקליפה ההולכת ומתעגלת תמיד כל כמה שגדל, ותחילת הטיגר בקליפה של עדשה היא (שם).

פי' הרא"ש

ת"ש בהם יכול בכולן בשרצים כתיב וכל אשר יגע בהם. דמשמע שיגע בשרץ שלם ת"ל כל אשר יפול מהם דמשמע אפ' מקצתן: הא כיצד יתקיימו ב' מקראות הללו: ושיערו בכעדשה. דהיינו מקצתו וקרינן ביה בהם לפי שהחומט תחלת ברייתו בכעדשה והוא שלם: ש"מ שיעורא גמירי. דאי אמרת דנמלה שנקצצו רגליה קרויה בריה (ואכתי) [ואף דעתה] אין בו כעדשה דתחילת ברייתו כשהוא שלם אין בו אלא כעדשה ונוליף מיניה דפחות מכעדשה [נמי] מטמא. ודחי כי בעי' שיעורא בכעדשה היכא דלא נפלה

משני מתים וכסמוך מייתי לה ובמס' אהלות פ"ג (מ"ו) נמי תנן פלוגתייהו התחילו מר' עקיבא תחילה וטיהר אמרו לו הואיל ואתה הוא שהיית מטמא טיהרת יהו טהורין: **טעמא** דליכא שדרה ב] דמת חדא. פי' ממת חדא: הא איכא שדרה או גולגולת דמת חדא גזיר מגלח עליה וש"מ או שדרה או גולגולת תנן. ודאי דלמא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שדרה וגולגולת דממת אחד ליכא ל"ע מה היו לריכין להראות לרופאים אם השדרה ממת אחד או לא והא מסתמא היתה מפורקת ומשוברת ואמרינן לעיל דאף ממת אחד טהורה ואומר רבינו יאחק דאייר כגון דעל אותן עצמות האהיל האדם בעודן בקבר ואמר לעיל הקבר מצרפן: **ת"ש** ממניינא מה הן ששה דברים שר"ע מטמא וחכמים מטהרין על אבר מן המת שבא משני מתים ועל אבר מן החי שבא משני בני אדם ועל חצי קב עצמות שבא מב' מתים. ומדלא קאמר הכא ועל רובע עצמות הבא משני מתים כדתנן במסכת אהלות (פ"ג מ"ו) בפלוגתא דר"ע ורבנן יש להוכיח דהכא לענין מגלחת נזיר אייר דאינו מגלח על פחות מחצי קב ולהכי נקט חצי קב דעל רובע הקב לא תמיי' ממת אחד אינו מגלח כדתנן במתניתין ואתם לענין טומאת אהל גרידא קתני: ג] **שבא** משני מתים. דאילו בא ממת אחד לר"ע מגלח כדתנן במתני' לר"ע ופליגי רבנן עליה והכא תנן דר"ע[4] הדר ביה ודבין הוא דמיבעי ליה למינקט לרבנן על חצי לוג דם הבא משני מתים אלא אידי דלר"ע דאף ברביעית מגלח נקט הכי. הר"ף: **ועל עצם כשעורה** ד] **ועל רביעית דם בו'** ועל עצם כשעורה שנחלק לשנים. אף כי הוא ממת אחד: והשדרה וגולגולת. במסכת אהלות (פ"ג מ"ו) תניא בהדיא בפלוגתא דר"ע ורבנן השדרה וגולגולת משני מתים: ה) **ואי** ס"ד או שדרה או גולגולת הני שבעה הויין. פי' דנחלקו בו ר"ע ורבנן ובריש תנא ששה דברים אלא ודאי שדרה וגולגולת חד[5] דלא מטמא הא בלא הא ומשני לעולם שדרה וגולגולת כתרי חשיב להו וסמי עצם כשעורה מתושבנא דששה דברים דכי קתני ששה דברים דפליגי[6] על ר"ע לאפוקי עצם כשעורה דיחיד הוא דפליג עליה דתניא עצם כשעורה כו': ומיבעיא

ט) נראה דל"ל והלכך אם הי' שם שדרה ממת אחד היה מגלח דאי משום וכו'.

ואיבעית אימא כי קתני מידי דמת מידי דחי לא קתני. ולא תחשוב בהנך שסה דברים אבר מן החי: ואיבעית אימא כי קתני מילי דנזיר מגלח על אהילו לאפוקי עצם כשעורה. דאינו מגלח אלא על מגעו ועל משאו: ואיבעית אימא מידי דהדר ביה. שחזר[1] ר"ע כדקתני לעיל שחזר בו ר"ע לאפוקי רביעית דם הבאה מב' מתים דלא הדר ושסה דברים דקא משיב מהנך דהדר ביה ולעולם שדרה וגולגולת בתרי משיב להו: דא"ל רבי לבר קפרא תלמידיה לא תשנה דם רביעית בחזרה שהרי למוד ערוך הוא בפיו של ר"ע. דעל רביעית הבאה מב' מתים דנזיר מגלח ועוד המקרא מסייעו וכא להכמיש דברי האומר שר"ע חזר בו] וכא ר"ש לומר כרבי דר"ע לא חזר בו אלא שאמר דרך קנתור כלפי ר"ע שאמר אם משמת חזר בו איני יודע: [**אמר ר"ש** עד יום מותו של ר"ע היה מטמא. כלומר לא חזר בו]: **תנא** הושחרו שיניו. של ר"ש מפני תעניותיו מפני שאין דרך ארץ לדבר על רבו בלשון זה

ויש[2] והתענה ימים רבים:

ת"ש דתני' ב"ש אומרים רובע עצמות מן העצמים מן השנים מן הנ'. פירוש או משנים או משלשה אבריס יטמא רובע עצמות באהל: ובית הלל אומרים מן הגויה. פירוש מעיקר הגויה מרוב הבנין או מרוב המנין שרמ"ח אבריס יש באדם כדמנית[3] בריש מסכת אהלות וקכ"ה סס רוב מנין ואם תפש קכ"ה עצמות וקילה מעט מן כל אחד ואחד עד שהעמיד על רובע יטמאו באהל: **אמר ר' יהושע יכולני לעשות דברי ב"ש ודברי ב"ה אחד שב"ש אומרים משנים או מג' או מב' שוקים וירך אחד או משני ירכים ושוק אחד.** נמצא רוב בניינו של אדם [ג]תניא במס' אהלו (פ"ל מ"ח) דקשבינן[4] רמ"ח אבריס ומשיב מלמטה למעלה פרסות הרגל ומשיב שיס בשוק ממשה באלכובה ואחד בירך לבאורה משמע ממתני' דהתם בשוק למטה מן האלכובה וירך למעלה: משני שוקים וירך אחד או משני ירכים ושוק אחד הואיל והוא רוב בניינו של אדם מגובה ומב' או משלשה דקתמרי ב"ש לאו דווקא אלא כלומר רובע עצמות הבא מרוב הבנין ורוב ד] המנין הוי לגובה האדם ירך ע"ג שני שוקים ויש מפרשים דשני שוקים וירך אחד קרי שיס לפי שהשוקים דקים ביותר והוו כאד ועם ירך אחד נחשבים כשני עצמות ושני ירכים ושוק אחד הרי שלשה לפי שהירכים עבים וגדולים נחשבין כשיס והשוק עמהם הרי שלשה: **וב"ה** אומרים מן הגויה מרוב המנין. הואיל ויטמא ברוב[5] המנין דהיינו מפרקי ידים ורגלים וב"ש איירו ברובע הבא מרוב הבנין וב"ה איירו ברובע הבא מרוב המנין ומר אמר אמר מדא ולא פליגי ומפרקי[6] ידים ורגלים ה] תניא רוב המנין בלא רוב הבנין כדמפרש במסכת אהלות (פ"ל מ"ח) דפרסת[7] הרגלים יש לי' שסה בכל אצבע ובפיסת היד שלשים שסה בכל אצבע הרי ק"כ אבריס בידים וברגלים: **שמאי** אומר אפי' עצם אחד מן השדרה או מן הגולגולת. וקס"ד מדקתמר שמאי עצם אחד מן השדרה או מן הגולגולת מטמא באהל מכלל דלרבנן דקתמרי לא עצם אחד מן השדרה או מן הגולגולת מטמא הא שדרה גופה או גולגולת גופה מטמא אפי' הא לחודיה והא לחודיה דמשמע ליה דלא פליגי[8] [אלא] על האי ו] ב"ש עצם אחד משדרה ובב"ה בעינן שדרה וגולגולת ודחי אמאי[9] דמתמיר אבל לרבנן בעינן תרוייהו: **וליפשוט** מינה. לאידך גיסא דטעמא (דמתמיר) שמאי[10] דמתמיר ז] דטמאות דעצם משדרה לבד או בעצם מגולגולת לבד דקתני או או הא לרבנן דלא תנן או או אלא השדרה והגולגולת ש"מ תרוייהו בעו ודחי עד כאן לא פליגי רבנן עליה דשמאי אבל היכא דאיתא בעיניה שהשדרה שלימה אפי' חד מנהון ומשום דלא קתני במילתייהו דרבנן או או לא איחוש לדקדק דב"ה לא חשו לפרש מילתייהו או דקיימי אמילתא דב"ש[11] דקתמרי או ומדב"ש נשמע לב"ה דבעו למימר או. מהרפ"ש: **בעי** רמי בר חמא רובע עצמות משדרה או מגולגולת מאי. מי אמרי' כי קתני במתני' דאלי קב עצמות דנזיר מגלח כגון דאתי משאר אבריס כגון מרוב הבנין או המנין אבל משדרה וגולגולת דאמירי טפי אפי' רובע עצמות הבא מגולגולת אבל היכא דאיתא בעיניה חד מנהון. דקתני במתני' דנזיר מגלח עליהן וקס"ד דליכא שדרה וגולגולת דלית בהן רובע עצמות ואי לא הויא בהן רובע עצמות לא מגלח ולהכי פריך ואי ס"ד רובע עצמות דאתי משדרה וגולגולת חמיר ליתני במתני' רובע עצמות הבא מן השדרה וגולגולת ולמה לי דתני במתניתין השדרה והגולגולת דמשמע דווקא כשהן שלמין הא

ואי ס"ד או שדרה או גולגולת הני שבעה הויין כי קתני (סימן יחיד שהוא גילה ואחד) כל היכא דפליגי עליה רבים לאפוקי עצם כשעורה דיחיד הוא דפליג עליה[6] דתני'[3] עצם כשעורה שנחלק לשנים ר"ע [8]מטמא ורבי יוחנן בן נורי מטהר ואי בעית אימא כי קתני אבר מן המת אבר מן החי לא קתני ואיבעית אימא כי קתני כל היכא דנזיר מגלח על אהילו [2]לאפוקי עצם כשעורה דלא ואיבעית אימא כי קתני כל היכא דהדר ביה לאפוקי רביעית דם דלא הדר ביה דאמר ליה רבי לבר קפרא לא תשנה רביעית דם בחזרה שהרי למודו של ר' עקיבא בידו ועוד המקרא מסייעו ועל כל נפשות מת לא יבא [3]ר"ש אומר עד ימיו היה מטמא אם משמת חזר בו איני יודע תנא [7]הושחרו שיניו מפני תעניותיו ת"ש [9]דתניא [1]בש"א [2]רובע עצמות מן העצמים או משנים או משלשה ובה"א רובע מן הגויה מרוב הבנין או מרוב המנין אמר רבי יהושע יכולני לעשות דברי ב"ש ודברי ב"ה כאחד שב"ש אומרים משנים או משלשה או משני שוקיים וירך אחד או משני ירכיים ושוק אחד הואיל ורוב [6] גובהו של אדם [7]מגובה וב"ה אומרים מן הגויה או מרוב בנין או מרוב מנין הואיל וישנן במפרקי ידים ורגלים שמאי אומר אפילו עצם מן השדרה או מן הגולגולת [8]שאני שמאי דמחמיר [9] ליפשוט מינה טעמא דבית שמאי דמחמיר הא רבנן עד דאיכא שדרה וגולגולת לא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דשמאי אלא בעצם אחד דאתי מן השדרה ומן הגולגולת אבל היכא דאיתיה בעיניה אפילו חדא מינהון בעי רמי בר חמא רובע עצמות מן שדרה וגולגולת מאי [א] כי קתני חצי קב עצמות היכא דאיכא משאר אבריו אבל מן שדרה וגולגולת דחמירי אפי' רובע עצמות או דלמא לא שנא אמר רבא ת"ש השדרה והגולגולת ואי סלקא דעתך רובע עצמות דאתי מן שדרה וגולגולת [ב] חמיר ליתני על רובע עצמות הבא מן השדרה כו' והא הגולגולת של ג' מתים שר' עקיבא מטמא וחכמים מטהרין [8]: והא

לעולם או שדרה או גולגולת תנן. כי קתני דשסה דברים הן בהנהו דפליגי עליה רבים אבל בעצם כשעורה דלא פליגי עליה רבים אלא יחיד לא חשיב ליה ממניינא ולעולם או שדרה או גולגולת תנן וחשיב להו תרי וליכא בהו אלא שסה דסמי [ג] מכן שעורה. ואיכא דאמרי כשעורה הוא ממניינא משום דאתיין לה מן המת אבל אבר מן החי סמי מכאן: **ואיבעיא אימא כי קתני כל היכא דנזיר מגלח על אהילו [6] לאפוקי עצם כשעורה.** דלדברי הכל לא מיטמא נזיר על אהילו. וא"ת רביעית דם דלא מיטמא באהילו וקתני לר"ע מיטמא נזיר באהילו דאיכו מסמע ליה מעל כל נפשות מת לא יבא[ט] כדאמרינן לעיל (דף נח.) מנין לרביעית דם שמטמא באהל כו': **לא שאנה רביעית דם בחזרה.** שחזר בו ר"ע דודאי לא חזר בו שלעולם היה סבור שרביעית דם הבאה מב' מתים מטמא באהל: **שהרי** [3]**למודו בידו.** (ד) למודו ערוך כך שהוא מטמא והנזיר מגלח. וחכ"א כשהוא בא ממת א' ה"ז מטמא באהל אבל אין הנזיר מגלח עליו עד שיהא בו א] [3]רביעית לוג: **עד ימיו.** כלומר כל ימיו היה מטמא ר"ע [7] שמא משמת חזר בו: **הושחרו שיניו.** של ר"ש: **מפני תעניותיו** [9]. לפי שדרך גנאי היה משתעי עליה דר"ע ואמר אם משמת חזר בו: **ת"ש ב"ש אומרים רובע עצמות מן העצמות.** שאמרו שמטמאין באהל ומזה עליהן בשליש[1] כגון שבא משני עצמות או משלשה עצמות אבל לא מעצם אחד: **וב"ה אומרים רובע.** עצמות שאמרו מן הגויה בזמן שהוא בא מרוב הבנין או מרוב המנין אבל משאר אבריס הרי הוא יכול להתקיים דברי ב"ה כמו במפרקי ידים ורגלים שיהא בהן רובע מנין וג' אבריס כב"ש: **שמאי אומר.** רובע עצמות שאמרו אפילו הבא מעצם אחד מטמא באהל ומאי מעצם אחד כגון דאתי מן השדרה או מגולגולת: **מאי.** מי הוי נזיר מגלח עליו או לא: **דחמירי.** דאית בהו חומרא טפי משאר אבריס: **ליתני.** הא בהדיא ועל רובע עצמות הבא מן השדרה של שני מתים ומן הגולגולת של ג' מתים שר' עקיבא מטמא וחכמים מטהרין [8]: והא

[א] גמ' (כי קתני חצי קב עד לא שנא) תפ"מ (ועיקר הבעיא קאי על טומאת אהל דתנן בכרפ"ב דאהלות רובע עצמות מרובע הבנין כו' ואמר רבא ת"ש השדרה והגולגולת הייתו מתני' דאהלות שם): **[ב]** שם חמיר ל"ל טמא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה שהרי וכו' עד שיהא בו רביעית. מיתא רביעית נמתק וכ"כ חלי: **ב]** תוד"ה ולא בעיא אימא וכו' שר"ע חזר ובא. מיתא ובא נמתק. וכ"כ וכן ר"ש בא לומר כל"ל: **ג]** ד"ה אמר ר"י וכו' של אדם תניא. מיתא תניא נמתק וכ"כ מגובה: **ד]** **בא"ד** הבא מרוב הבנין ורוב הבנין כל"ל: **ה]** ד"ה וכ"כ וכו' ומפרקי ידים ורגלים תניא. מיתא תניא נמתק וכ"כ מלינו. ס"מ ויעו"ש: **ו]** ד"ה שמאי אומר וכו' דלא פליגי אלא על אחי ב"ש נמתק מיתא ב"ש וכ"כ דב"ש אומרים: **ז]** ד"ה וליפשוט וכו' דמתמיר לטומאות בעצם וכו' כל"ל:

פי' הרא"ש

[א] רש"י ד"ה שהרי וכו' עד שיהא בו רביעית. מיתא רביעית נמתק וכ"כ חלי: **ב]** תוד"ה ולא בעיא אימא וכו' שר"ע חזר ובא. מיתא ובא נמתק. וכ"כ וכן ר"ש בא לומר כל"ל: **ג]** ד"ה אמר ר"י וכו' של אדם תניא. מיתא תניא נמתק וכ"כ מגובה: **ד]** **בא"ד** הבא מרוב הבנין ורוב הבנין כל"ל: **ה]** ד"ה וכ"כ וכו' ומפרקי ידים ורגלים תניא. מיתא תניא נמתק וכ"כ מלינו. ס"מ ויעו"ש: **ו]** ד"ה שמאי אומר וכו' דלא פליגי אלא על אחי ב"ש נמתק מיתא ב"ש וכ"כ דב"ש אומרים: **ז]** ד"ה וליפשוט וכו' דמתמיר לטומאות בעצם וכו' כל"ל:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאהל ורוב בניינו של אדם מגובה: **(ב)** שם אלמי שמאי דמתמיר שפי ליפשוט מינה טעמא דשמאי דמתמיר: **(ג)** רש"י ד"ה לעולם וכו' דסמי מכאן שעורה וכו': **(ד)** ד"ה שהרי וכו' תלמוד ערוך היא כך בידו שהוא מטמא וכו' שיהא בו חצי לוג: **(ה)** ד"ה משני וכו' ג' אבריס לב"ש ויהא וכו' וג' אבריס לב"ש:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (כי קתני חלי כו' עד לא שנא) תפ"מ (ועיקר הבעיא קאי על טומאת אהל דתנן בכרפ"ב דאהלות רובע עצמות מרובע הבנין כו' ואמר רבא ת"ש השדרה והגולגולת הייתו מתני' דאהלות שם): **[ב]** שם חמיר ל"ל טמא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה שהרי וכו' עד שיהא בו רביעית. מיתא רביעית נמתק וכ"כ חלי: **ב]** תוד"ה ולא בעיא אימא וכו' שר"ע חזר ובא. מיתא ובא נמתק. וכ"כ וכן ר"ש בא לומר כל"ל: **ג]** ד"ה אמר ר"י וכו' של אדם תניא. מיתא תניא נמתק וכ"כ מגובה: **ד]** **בא"ד** הבא מרוב הבנין ורוב הבנין כל"ל: **ה]** ד"ה וכ"כ וכו' ומפרקי ידים ורגלים תניא. מיתא תניא נמתק וכ"כ מלינו. ס"מ ויעו"ש: **ו]** ד"ה שמאי אומר וכו' דלא פליגי אלא על אחי ב"ש נמתק מיתא ב"ש וכ"כ דב"ש אומרים: **ז]** ד"ה וליפשוט וכו' דמתמיר לטומאות בעצם וכו' כל"ל:

פי' הרא"ש (המשך)

למתני אר: היכא דאיכא משאר איברים מרוב בניינו או מרוב מניינו. ליתני על רובע עצמות הבא מן השדרה ומן הגולגולת וכ"ש שדרה וגולגולת דקס"ד דליכא שדרה וגולגולת שאין בהם רובע עצמות. [ז] אלמא דיש שדרה וגולגולת בלא רובע וא"כ היכי בעי למפשט מדקתני שדרה וגולגולת ולא קתני רובע עצמות הבא מן השדרה או מן הגולגולת אלמא דרובע לא מטמא הא איצטריך למתני שדרה וגולגולת לגופיה אע"פ שאין בהם רובע ולעולם אימא לך דרובע הבא [משדרה וגולגולת] טמא ולא אתפרש היכא אמר רבא וי"מ דדייק לה מהך דאמר רבא לעיל בפרקי' לא נצרכה אלא לרוב בניינו או לרוב מניינו שאין בהם רובע קב עצמות וכה"ג איכא למימר נמי על שדרה וגולגולת. בתר דשמעה מר' עקיבא לא אתפרש והר' יעקב מפ' דרבא אמרה למתני' על מתני' דאהלות דקא חשיב ו' דברים שר"ע מטמא וקא חשיב שדרה וגולגולת מב' מתים ורובע עצמות מב' מתים. ואי אין שדרה וגולגולת פחות מרובע אמאי איצטריך לשנותן. ותריץ רבא לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בהם רובע אבל מקמי דשמעה לר"ע הוה ס"ד דאין שדרה וגולגולת פחות מרובע וקשיא לן אמאי קאמר בתר דשמעה מר"ע הא מקמי הך דר"ע קתני במתני' ואלו מטמאין באהל דקתני השדרה והגולגולת ורובע עצמות ועלה נמי בעי לשנויי לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בהם רובע:

ב' ירכים ושוק אחד שהשוק הוא קטן מן הירך שהוא למטה מן הארכובה והירך הוא למעלה מן הארכובה ובמס' אהלות דחשבינן אברי האדם ממטה למעלה קא חשיב ב' דשוק ה' באלכובה וא' דירך: שמאי או' אפי' עצם א' מן השדרה מן הגולגולת. וקס"ד מדקאמר שמאי אפי' עצם א' מן השדרה או מהגולגולת מטמא באוהל מכלל דרבנן דפליגי אמרי שדרה או גולגולת דאי לאו הכי מפלגת פלוגתייהו יותר מדאי: ומשני שמאי דמחמיר. אבל רבנן לעולם תרוייהו בעו. לפשוט מינה. טעמא דשמאי דמחמיר לטמא בעצם משדרה לבד או מגלגולת לבד כדקתני או הכי רבנן דלא תנו או אלא השדרה והגולגולת עד דאיכא שדרה וגולגולת אבל היכא דאיתיה בעיניה חד מנהון. ושמאי דמחמיר לטמא אפי' בעצם הנערך למתני' או דלא תימא כולי האי לא מחמיר אלא בעי עצם מכל חד מנייהו אבל לרבנן דמצריכי שדרה שלימה או גולגולת שלימה לא צריך

ז) [ל"ל דתנן] ב) אהלות פ"ג מ"ז, ג) [תוס' דאהלות פ"ד], ד) [תגיגה כב:], ה) [מילתא דרבי יהושע ליתא במשנה ולכך שפיר גרסי' דמתיא], ו) עדיות פ"א מ"ו ופ"ו משנה ג, ז) בכורות מה. גרים בגדול, ח) [לקמן נג.], ט) [ויקרא כא],

הגהות הב"ח

(ו) גמ' דאהל ורוב בניינו של אדם מגובה: **(ז)** שם אלמי שמאי דמתמיר שפי ליפשוט מינה טעמא דשמאי דמתמיר: **(ג)** רש"י ד"ה לעולם וכו' דסמי מכאן שעורה וכו': **(ד)** ד"ה שהרי וכו' תלמוד ערוך היא כך בידו שהוא מטמא וכו' שיהא בו חצי לוג: **(ה)** ד"ה משני וכו' ג' אבריס לב"ש ויהא וכו' וג' אבריס לב"ש:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (כי קתני חלי כו' עד לא שנא) תפ"מ (ועיקר הבעיא קאי על טומאת אהל דתנן בכרפ"ב דאהלות רובע עצמות מרובע הבנין כו' ואמר רבא ת"ש השדרה והגולגולת הייתו מתני' דאהלות שם): **[ב]** שם חמיר ל"ל טמא:

ח) [ל"ל דתנן] ט) אהלות פ"ג מ"ז, י) [תוס' דאהלות פ"ד], יא) [מילתא דרבי יהושע ליתא במשנה ולכך שפיר גרסי' דמתיא], יב) עדיות פ"א מ"ו ופ"ו משנה ג, יג) בכורות מה. גרים בגדול, יד) [לקמן נג.], טו) [ויקרא כא],

ט) אולי ל"ל והא רבא הוא דאמר לא נצרכה אלא וכו' אלמא דיש שדרה וכו'.

והא רבא הוא דאמר. לעיל (דף נ.) [ו]הא דקתני [ז] מן המת לא נצרכה אלא לרוב בניינו או לרוב מניינו אע"פ שאין בהן רובע עצמות ואע"פ שאין עליו בשר שהנזיר מגלח עליו וה"ה לשדרה וגולגולת שאין בהן רובע עצמות דהא חשיבי כי הדדי. אלמא [כ"ש] דסבירא ליה לרבא דהיכא דאיכא רובע עצמות משדרה וגולגולת דנזיר מגלח עלה: אין הכי נמי דמעיקרא סבירא ליה דרובע עצמות גמירי אלא בתר דשמעה מר"ע דאמר השדרה והגולגולת ולא אמר בה רובע עצמות [ח] דהוה אמינא לרבי עקיבא דאע"ג דמשני מתיס באים אית בהו טומאה ולרבנן עד דאתי ממת מ' ומדלא תני הכי ש"מ דלכולי עלמא חצי קב עצמות בעינן בין בשאר עצמות בין ברוב בניינו ורוב מניינו בין בשדרה וגולגולת: **ת"ש שמאי אומר.** רובע עצמות שאמרו אפי' בזמן שבא מעצם אחד או משדרה או מגולגולת. אלמא דברובע סגי והוא שיהא [ט] משדרה וגולגולת: **אמר רבי אליעזר וקניס הראשונים מקצתן היו אומרים חצי קב עצמות.** מטמא באהל בין לתרומה וקדשים בין לנזיר ועושה פסח: **רובע ורביעית דם לא לבל.** [י]מטמא כלומר אפי' מ' מכולם אינו מטמא: **ומקצתן היו אומרים אף רובע עצמות ורביעית דם.** מטמאים את הכל: **וב"ד של אחריהן אומרים חצי קב.** אבל רובע עצמות ורביעית דם לענין [כ]אכילת תרומה וקדשים מטמאין באהל אבל לא ליסתור ימי נזיר ועושה פסח לטמא שלא לעשותו דבמקום כרת לא העמידו דבריהם: **מכדי אין הכרעה שלישית מכרעת.** מכדי כל הכרעה שהיא במקצת כדברי זה ומקצת כדברי זה אינה הכרעה עד שתהא כולה [ל]כדברי מ' מהן דהכרעה לשון שיקול ששוקל דברי שניהם יותר מאחד ומה ראה ר' אליעזר לומר כך ב"ד של אחריהן כך היו אומרים: **אמר ר' יעקב בר אידי.** לומר שעיקר הוא שהוא מפי שמעיה ואבטליון. ואית דאמרי שאמרו מפי חגי זכריה ומלאכי [מ]: **על אלו דרישא למעוטי עצם כשעורה.** שאין הנזיר מגלח על אהילו דסלקא דעתך אמינא הואיל ואיתא בטומאה לענין מגע ליטמא נמי באהל קא משמע לן דלא ואע"ג דהדר תני להו בהדיא בסיפא לא תיקשי ולא מידי משום דתני והדר מפרש וצריכי לפרושי דאי לא מפרש לה הוה אמינא דאפי' על מגעו ועל משאו לא יהא [נ] מגלח: **למעוטי אבן הסכוכית.** אבן מסמא וזו היא אבן שמוטלת על גבי המת ברה"ר כדמפרש במס' שבת בפרק אמר ר' עקיבא (דף פב:) שאם הנזיר יושב עליה אע"פ שמטמאתו אינו מגלח עליה. אבן [ס]מסמא אבן שומא ולישנא דקרא נקט דכתיב ושומת על פוס גובא (בדניאל ו') כתיב. לשון אחר אבן הסכוכית אבן המסככת [ע] על הקבר דקיי"ל[פ] כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעודי המרדע חוץ מכלי גלים וכלי אבנים וכלי אדמה:

חצי

והא רבא הוא דאמר לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בהן רובע עצמות [א] **בתר דשמעה מר"ע ת"ש שמאי אומר עצם אחד מן שדרה או מן גולגולת** [ב]**שאני שמאי דמחמיר טפי ליפשוט מינה טעמא דשמאי דמחמי' הא לרבנן** [ב] **עד דאיכא חצי קב עצמו' דילמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דשמאי אלא בעצם אחד ברובע עצמות אפילו רבנן מודו אמר רבי אליעזר זקנים הראשונים מקצתן היו אומרים חצי קב עצמות וחצי לוג דם לכל רובע עצמות ורביעית דם לא לכל ומקצתן היו אומרים אף רובע עצמות ורביעית דם לכל ב"ד שלאחריהם** [א]**אמרו חצי קב עצמות וחצי לוג דם לכל** [ב]**רובע עצמות ורביעית דם לתרומה וקדשים אבל לא לנזיר ועושה פסח מכדי** [ג]**אין הכרעת שלישית מכרעת אמר רבי יעקב בר אידי** [ד]**מפי שמועה אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי: על אלו הנזיר מגלח: על אלו דרישא למעוטי עצם כשעורה: דעל מגעו ועל משאו אין ועל אהילו לא ועל אלו דסיפא** [ה]**למעוטי אבן הסכוכית: וחצי קב עצמות:**

חצי

הא אפי' שבורין ומפורקין בעית למימר אם יש בהן רובע עצמות דנזיר מגלח עליהן ותיפשוט דמדקתני במתני' השדרה והגולגולת שלמים ומסממא אית בהון רובע עצמות מכלל דעל עצמות שבורין ומפורקין שיש בה[1] רובע ובאו (השדרה) משדרה וגולגולת לא מגלח ופריך והא הוא דאמר פירוש רבא לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בהן רובע עצמות אלמא דרבא גופיה סבירא ליה דהיכא שדרה וגולגולת לית בהון רובע עצמות ועצום אימא לך דאפי' על רובע עצמות הבא מן השדרה והגולגולת מזיר דקתני שדרה וגולגולת דמשמע שלמים אילטריך לאשמועינן דאפילו אין בהן רובע מזיר מגלח ולא איתפרש היכא איתמר דרבא ויש ספרים דגרסי לעיל (דף נ.) אמר רבא לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בהן רובע עצמות מכח סוגיא דהכא [ולעיל פירשתי] דאי אפשר לקיים אותה גירסא: **בתר** דשמעה מר"ע. כך כתוב בכל הספרים ולא איתפרש מהר"ל וגימגו"ס ואי לא מסתפינא מרבוותא הוה אמינא שיש חסרון בספרים וגרסינן מקמי פירכא דקאמר[2] רבא לא נצרכה אמר מר עוקבא הכא בשדרה וגולגולת שאין בהן רובע עסקינן פירוש מר עוקבא בא לדחות התשובה שהביא רבא מחמת שהיה סבור רבא דסתם שדרה וגולגולת יש בהן רובע ודחי לה מר עוקבא דמיירי בשדרה וגולגולת שאין בהן רובע ופריך הש"ס ורבא ל"ל האי סברא דאפשר לשדרה וגולגולת בלא רובע והאמר רבא לא נצרכה וכו' ומשני בתר דשמעה ממר עוקבא לההוא שינויא דשני מר עוקבא הכא דמוקי לה בשדרה וגולגולת שאין בהן רובע וכי האי גוונא הגיה רש"י בזבחים בפרק שני (דף כא:) שהיה כתוב בספרים [הקושיא] וחסר הסוגיא מן הספרים והגיה רש"י [התירוץ][3] גבי שמעתין דקידוש ידיים והכי נמי בשמעתין שיש הקושיא בלא התירוץ יש להגיה התירוץ ובעלמא נמי אשכחנא שהיה רבא בימי מר עוקבא ע"כ לשון מהרפ"ש. והרב רבי יעקב מקינון דחק לישב גירסת הספרים בתר [דשמעה מרבי עקיבא] וה"פ א[4]) דהא רבא לא נצרכה כו' כלומר והיכי תסיק אדעתיה דרבא לאתויי ממתני' והא איהו גופיה הוא דמוקי לה בשדרה וגולגולת שאין בה רובע עצמות ומשני בתר דשמעה [מרבי עקיבא] רבא לא אמר על מתני' אלא על משנה דאהלות (פ"ג מ"ו) דקתניא רובע ב[רביעית הבא משני מתיס ושדרה וגולגולת משני מתיס ועלה אילטריך ליה לשנויי הכי [אבל] מקמי דשמעה [מר' עקיבא] סבירא ליה שאין שדרה וגולגולת שלא יהא בהן רובע עצמות ומשום הכי הוה מייתי רבא ממתני' שפיר דאכתי לא שמעה [מר"ע]: **ת"ש שמאי אומר אפי' עצם אחד משדרה או מגולגולת.** ומדלא בעי שמאי אלא עצם משדרה מכלל דרבנן דפליגי עליה סגי להו בשיעור דרובע עצמות הבא מן השדרה כדקתני בריש דרובע מטמא באהל כי בא מעיקר הגרייה וכי בא רובע מן השדרה אפי' מגלח עליה הנזיר[5] דאין סברא לומר דפליגי כולי האי דלרבנן ליבעי חצי קב ולשמאי סגי בעצם אחד ודחי שאני שמאי דמחמיר אבל רבנן [חצי] קב עצמות בעו אף משדרה[ג]: וליפשוט מינה לאידך גיסא דלרבנן בעינן חצי קב דמדשמאי דמחמיר לא בעי אלא עצם אחד מכלל דלרבנן שיעורא [ד] דבית הלל בעו דהיינו חצי קב דאי לא בעו אלא רובע קב הוה להו לפרושי חומרייהו כמו שפירש שמאי חומרייהו ודחי דילמא לא פליגי אלא בעצם אחד דלא מטמא באהל לרבנן אבל רובע מטמא ולא אשו לפרושי מילתייהו: **זקנים** הראשונים מקצתן היו אומרים חצי קב עצמות וחצי לוג דם לבל. שאם האהיל עליהם טמא [ה] לתרומה[6] ולקדשים ופליגי אמתניתין דמסכת אהלות: ומקצתם היו אומרים אף רביעית דם ורובע עצמות לכל. אף לנזיר ופליגי אמתניתין [דהכא]: **בית** דין **שלאחריהם אמרו חצי קב עצמות וחצי לוג דם לבל.** אף לנזיר כדתנן במתני' רובע עצמות ורביעית דם לתרומה ולקדשים דהמאהיל עליהם טמא כדתנן במתניתין דמסכת אהלות (פ"ג מ"ו ומ"ב) אבל לא לנזיר ועושה פסח והכי גמירי להו וסברי להו כמתניתין דאין הנזיר מגלח עליו כלל וסברו נמי כמתניתין דאהלות דתנן התם דמטמא באהל בעלמא לתרומה וקדשים כי ב"ד אחרון סברי כתנא דמתניתין וכתנא דאהלות [ו]: י"מ[7] הכרעה שלישית. היינו תלמידים שב"ד אחרון היו תלמידים לזקנים הראשונים ופריך והא אין הכרעת שלישית מכרעת [ז] בתרא ומדמתני' דהכא ומתני' דהתם דאהלות כב"ד אחרון סבירא מכלל דהכי הילכתא ומשום דהוו להו מכריע [ח] והא[8] אין דעת שלישית מכרעת שדעת שלישית טעם בפני עצמו הוא כי הראשונים לא גילו דעתם שיהא ראוי לחלק בין נזיר ועושה פסח לתרומה וקדשים ומשני אמר רבי יעקב בר אידי מפי שמועה אמרוה מפי חגי זכריה ומלאכי ועל כן סברי[9] ב"ד של אחרונים לסמוך על שמועתם ולקבוע הלכה כמותם: **על אלו דרישא למעוטי עצם כשעורה.** ואע"ג דבהדיא קתני על עצם כשעורה על מגעו ועל משאו דמשמע אבל על אהילו לא י"ל תני והדר מפרש: ועל אלו דסיפא למעוטי אבן הסכוכית. אבן המיסך על הארץ ויש שני אבנים או ג' יוצאין מן הגדר וטומאה תחת אחת מהן ועבר תחת אחת מהן ואינו יודע אם האהיל על הטומאה וקלת קשה דהא תנא ליה סיפא אבל סכוכות ופרעות אין מגלח וא"ל דה"ל תני והדר מפרש כמו עצם כשעורה. מהרפ"ש:

חצי

מד א מיי' פ"ז מהל' מזירות הלכה ב ופ"ג מהל' טומאת מקדש הל' יג יד ופ"ו מהל' קרבן פסח הלכה ב סמג עשין ל קכז ר"כ ולאוין קל:

מה ב מיי' פ"ז מהל' מזירות הלכה ו ופ"ו מהלכות קרבן פסח הלכה ופ"ג מהל' טומאת מקדש הל' יג סמ"ג מהל' טומאת מת הלכה ג סמג עשין רלח:

מו ג מיי' פ"ז מהלכות מזירות הל' ו ופ"ג מהלכות טומאת מת הלכה ב:

מז ד מיי' פ"ז מהלכות מזירות הלכה ו:

נוסחת הריב"ן

ג) לעיל לא נצרכה אלא לרוב בניינו ולרוב מניינו דהיינו נמי בשדרה וגולגלת כי הדדי אינון שאין בהן רובע עצמות הא אית בהו רובע עצמות הוויין להו טומאה אע"ג דלית בה רוב מניינו או כל השדרה והגולגלת הס"ד: ד) דאי הוה אמר בה רובע עצמות הוה אמינא לר"ע גמירי לה דאע"ג כו': ה) כו משמיען: ו) לכל אלו אין מטמא: ז) לענין תרומה וקדשים: ח) עד שתהא כולה כאחד מהן: ט) ואית דגרסי מפי שמועה אמרוה מפי חגי זכריה ומלאכי הס"ד: י) יש מזיר מגלח: יא) מְשַׁמֵּשׁ: יב) המסככת עליו וקמ"ל לכתתן אפס יש לו אבן על כתיפו המאהלת על גבי המת אף על פי שלגבי אבנים פרועות מטמא כתתן במשמיעו כזו אי' מטמא כתתן כל המטלטלין כו':

פי' הרא"ש

ת"ש שמאי אומר אפי' עצם א' מן השדרה או מן הגולגולת מכלל דרבנן דפליגי עליה אית להו דרובע עצמות הבא מהם טמא דאי לאו הכי קא מפלגת לפלוגתייהו טובא: ומשני שאני שמאי דמחמיר. אבל רבנן לעולם אימא לך חצי קב: תימה היכי בעי למפשט לתגלחת נזיר [ט] מהקדש מהאי דמתני' לענין טומאת אהל. ועוד תימה מנ"ל לרמי בר חמא דשדרה וגלגולת חמירי מרוב בניינו ורוב מניינו דשדרה וגלגולת איברי' גדולים הם ואפשר שיש בהם כ"כ עצמות כמו רוב בניינו או רוב מניינו. ונראה דבעיא דרמי בר חמא תליא בהך דמבעיא לן לעיל אי שדרה וגלגולת תנן או שדרה או גלגולת תנן דפשיטא ליה לרמי בר חמא אי שדרה וגלגולת תנן דבעי חצי קב דהא לא חמירי ואי שדרה או גלגולת תנן פשיטא ליה דעל רובע מהם מגלח כיון דחמירי והיא גופא קא מיבעיא לרמי בר חמא שדרה או גלגולת תנן ונזיר מגלח על רובע כיון דחמירי. או דלמא שדרה וגלגולת תנן ולא חמירי ובעי' חצי קב והשתא מייתי שפיר ממתניתין דאהלות דמשמאי מטמא בעצם א' מן השדרה או מן הגלגולת. מכלל דרבנן

מוסף רש"י

לשדרה וגולגולת שאין בהן רובע עצמות. דאע"ג דבעלמא לא הוי חשיב לענין טומאת אהל אא"כ שיהא בהן רובע עצמות, גבי מזיר הוי חשוב כמת שלם הואיל ולית ביה רוב בניינו או רוב מניינו שהוא מיטמא עליו ומגלח עליהם (לעיל נ.). **אין הכרעת שלישית מכרעת.** כשזה אומר כך וזה אומר כך וזה אומר דעת שלישית, אפילו אמצעית היא ביניהם אין זה הכרע (חולין קלז. עי"ש בארוכה, ופסחים כא. וב"ק קסז.).

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא רבא וכו' הא דקתני על המת וכו' אלמא שמע מינה דסבירא ליה לרבא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (בתר דשמעה מר"ע) תא"מ וג"ב אליבא דב"ש: [ב] שם (עד דאיכא חצי קב עצמות) תא"מ ג"ב טהור:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוד"ה בתר וכו' וה"פ דהאמר כל"ל: ב) באא"ד דקתניא רובע עצמות הבא כל"ל: ג) ד"ה מ"ש וכו' אף משדרה ופריך ליפשוט כל"ל: ד) באא"ד מכלל דלרבנן שיעורא דב"ה. מיהא דב"ה נמתק וג"ב רבה. ה"מ: ה) ד"ה זקניס וכו' שאם האהיל עליהם טמא כין לנזיר בין לתרומה כל"ל: ו) ד"ה בית דין וכו' וכתנא דאהלות. נ"ב כאן שייך ד"ה והא אין דעת שלישית וכו' הגמר לקמן: ז) באא"ד וי"מ וכו' הכרעת שלישי מכרעת בתרא. מיהא בתרא נמתק: ח) באא"ד ומשום דהוו להו מכריע. כאן הס"ד. ומכאן ואילך שייך לעיל בתר וכתנא דאהלות כאמור לעיל:

הגהות התוספות

1. ל"ל בהן. 2. ל"ל והאמר. 3. בס"ד שהיה כתוב בספרים התירוץ וחסר הקושיא ומקום חסר הסוגיא. ולגירסא זו ל"ל וחסר הקושיא במקום חסר הסוגיא. 4. ל"ל והאמר. 5. ל"ל אפילו הנזיר מגלח עליה. 6. ל"ל אף לתרומה. 7. ל"ל והא אין הכרעה שלישית מכרעת. יש מפרשים הכרעה שלישית כו'. 8. ל"ל ויש מפרשים דעת שלישית. ופריך והא כו'. 9. ל"ל כדאי. ומיהא סברי נמתק.

ז) לעיל ל"ל לתגלחת נזיר מהאי מתני' דמיירי בטומאת אוהל לענין תרומה וקדשים ועוד תימה.

מטמו בשדרה או בגלגולת אלמא חמירי: ליפשוט מינה טעמא דשמאי דמחמיר הא רבנן עד דאיכא קב עצמות. כלומר הא רבנן בעו שדרה וגלגולת לענין טומאה ולתגלחת נזיר [וא"כ] נמי בעי חצי קב: חצי קב עצמות וחצי לוג דם לכל. פי' לכל דבר בעי' שיעור גדול אף לתרומה וקדשים. ופחות משיעור זה אינו מטמא באהל המת ופליגי אמתני' דאהלות. ומקצתן היו אומרים רובע עצמות ורביעית דם לכל ואף הנזיר מגלח על אהלן ופליגי אמתני' דהכא: מכדי אין הכרעת שלישית מכרעת. פי' דב"ד של אחריהן פי' למ"ש במתני':

חצי קב עצמות אין רובע עצמות לא היכי דמי אילימא דאית בהון עצמות כשעורה תיפוק ליה משום עצם כשעורה אלא דאקמח אקמוחי על אבר מן המת ועל אבר מן החי שיש עליהן בשר כראוי: אין עליהן בשר כראוי מאי רבי יוחנן אמר [א]אין הנזיר מגלח עליהן ריש לקיש אמר הנזיר מגלח עליהן רבי יוחנן אמר אין הנזיר מגלח עליהן דהא קתני ברישא על אבר מן המת ועל אבר מן החי [ו] וכו' שיש עליהן כזית בשר אין אבל אין עליהם לא ור' שמעון בן לקיש אומר מגלח מדלא קתני בסיפא ורבי יוחנן אמר לך כל היכא דמשמע מכללא לא קתני בסיפא והא חצי קב עצמות דמשמע חצי קב עצמות אין רובע עצמות לא וקתני בסיפא רובע עצמות התם אי לאו רובע עצמות הוה אמינא אפי' על מגעו ועל משאו לא להכי איצטריך למיתני רובע עצמות דעל אהילן הוא דאין הנזיר מגלח והא חצי לוג דם דשמעת מינה חצי לוג דם אין רביעית דם לא וקתני בסיפא רביעית דם התם לאפוקי מדרבי עקיבא [א] [ו]דאמר רבי עקיבא רביעית דם הבא משני מתים מטמא באהל האי אבר מן המת היכי דמי אי דאית ביה עצם כשעורה מ"ט דרבי יוחנן ואי דלית ביה עצם כשעורה מ"ט דריש לקיש אמר לך ריש לקיש לעולם דלית ביה עצם כשעורה ואפ"ה רחמנא רבייה דתניא [1]וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת [ז] על פני השדה זה [2]המאהיל על פני המת בחלל [3]זה אבר מן החי ויש לו להעלות ארוכה [3]חרב ה"ז כחלל או במת [ה]זה אבר הנחלל מן המת או בעצם אדם [ו]זה רובע עצמות או בקבר [ז]זה קבר סתום דאמר

חצי קב עצמות. מיטמא עליו על מגעו ועל משאו ועל אהילו ועל רובע עצמות לא מיטמא ואפי' על מגעו ועל משאו: **ופיפוק לי' משום עצם כשעורה.** [ו]ומאי איריא רובע: **אלא דאקמח אקמוחי.** [2]ששחקן דק הרבה כמו קמח שנטחן שאין בו עצם כשעורה וקמ"ל דאי אית ביה חצי קב עצמות. מיטמא עליו על מגעו ועל משאו ועל אהילו ועל פחות מחצי קב אינו מיטמא לפי שאין בו עצם כשעורה: **ושיש עליו בשר כראוי.** ס"מ דכי אין עליו בשר כראוי שאינו מגלח: **ריש לקיש אמר נזיר מגלח עליו.** ממאי מדקא חשיב בסיפא על אלו שאין הנזיר מגלח אע"פ שמיטמא בהן ולא קתני בהדייהו אין עליו בשר כראוי אין הנזיר מגלח ש"מ דאע"ג דאין עליו בשר כראוי מגלח: (ג) רש"י ד"ה ריש לקיש וכו' שהנזיר מגלח על מגעו ולא על אהילו: (ד) ד"ה ורבי יוחנן וכו' מידי דמשמע ליה מכללא כל"ל ותיבת חד ממתק והד"ל עם ד"ה ואי לא לא מגלח לא הדר תני לה בסיפא הס"ד ואמ"כ מ"ם הוה אמינא וכו' ברישא כי הדר:

ר' יוחנן אמר אין הנזיר מגלח. דהואיל[2] ואין בו עצם כשעורה: ור"ש בן לקיש אמר נזיר מגלח. על מגעו ועל משאו ואף כי אין בו עצם כשעורה וגם אין עליו בשר כראוי ואינו חשוב אבר לטומאת באהל מ"מ חשוב לטומאת במגעו ובמשאו כדדרשי ליה מקראי בסמוך: ורשב"ל אומר נזיר מגלח מדלא קתני לה בסיפא. גבי אבל סככות ופרעות ואבר שאין עליו בשר כראוי אף במגעו ובמשאו לא יגלח מכלל דטומאת במגעו ובמשאו וכדדרשי' בסמוך: ור' יוחנן אמר לך הא קתני ברישא על אבר מן המת ועל אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי [ולא קתני] אבל אין עליהם בשר כראוי למגעו ולמשאו. מ"מ [מגלח][3] ומדלא קתני הכי ש"מ דלא מגלח אפילו על מגעו ועל משאו אי אין שם בשר כראוי ולא איצטריך תו למיתניי' בסיפא [א]: ורשב"ל אומר כל[4] היכא דשמע מכללא דרישא (אמר מר ד) לא קתני בסיפא: **והא**[5] **ברישא תני חצי קב עצמות דמשמע חצי קב אין רובע לא** ואפילו הכי הדר תנא בסיפא רובע עצמות: התם. אי לא תנא רובע עצמות ה"א דאפי' על מגעו ועל משאו לא יגלח להכי איצטריך למיתני רובע עצמות למימר דעל אהילו דוקא אין הנזיר מגלח הא על מגעו ועל משאו הנזיר מגלח: **והא** חצי לוג דם דשמעת מינה [חצי] לוג דם אין רביעית לא וקתני בסיפא רביעית דם: ה"ג **התם לאפוקי מדרבי עקיבא** ב] **דאמר רביעית דם הבא משני מתים**[6] והפ"ל לאפוקי מר"ע דאמר בשאלתי פירקין דעל רביעית דם דעל[7] מגעו ועל משאו מגלח: **האי אבר מן המת היכי דמי אי דאית ביה עצם כשעורה מאי טעמא דרבי יוחנן.** דאמר אין הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו: ואי דלית ביה עצם כשעורה מאי טעמא דר"ש בן לקיש אמר לך ר"ש בן לקיש לעולם אימא לך דלית ביה עצם כשעורה ואפ' הכי רחמנא רבייה דתניא וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר על פני השדה זה המאהיל על פני המת בחלל חרב ה"ז כחלל או במת [8]מייתי וכדאמר נמי בפ"ק דשבת (דף יח.) טימאוהו משום כלים המאהילים על המת רוצה לומר אפי' אין עליהם[9] ד]: בחלל זה אבר מן החי ויש בו כדי להעלות ארוכה. דהכי משמע אבר שנפל מגוף החי ונתקן: **חרב** הרי הוא בחלל. דכלי מתכות הנוגעים במת נעשים אבי אבות הטומאה כמת עצמו לטומאת אדם הנוגע בו ה] מטמא[10] טומאת שבעה כנוגע במת עצמו או לטומאת אדם הבא באהל אשר החרב בתוכו טומאת שבעה כבא אל באהל המת: או במת זה אבר הנחלל מן המת. ויש בו בשר כדי להעלות ארוכה דחשיב כמת עצמו: או בעצם אדם שיש בו כדי להעלות ארוכה דבעינן רובע וקרא אסמכתא בעלמא: סתום[11] דאמר מר טומאה בוקעת ועולה מן הקבר בוקעת ויורדת מן הקבר זה קבר[12] סתום אין לומר דהיינו שאין בו פותח טפח דהוה הוה טומאה רצופה ולא מטמא אלא כנגד גופו של מת והכא איירינן דהקבר עצמו מטמא אפי' שלא כנגד המת אייר בקבר סתום בכל רוחותיו ויש בו פותח טפח בינו למת דיש חילוק בטומאה[13] רצופה שהקבר עצמו מטמא באהל אפילו שלא כנגד המת והכי איתא בסיפרי אי בקבר זה קבר סתום שמטמא כל גדדין אפילו ריקן שבו ודוקא שיש פותח טפח בין המת לקבר שעליו אבל אין פותח טפח אינו מטמא כל גדדין אלא טומאה בוקעת ועולה כנגדו דהיינו כנגד המת דוקא והביא ראיה כנגד המת [מ"ש] ר"ע ראיה מפ"ז דאהלות (מ"ח) נפש [אטומה] הנוגע בה מן הגדדין טיהר מפני שהטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואם היה מקום הטומאה טפח על טפח טמא מפני שהיא כקבר סתום והא דאמרי' (ברכות דף יט:) רוב ארונות יש בהן פותח טפח צריך לומר שאותן הקברים היו פתוחים מן הצד ואין[14] עליהן דין קבר סתום אם לא שכל הגדדים סתומים והכי תנן באהלות (פ"ג מ"ז) ביב שהוא קטור תחת הבית יש בה פותח טפח וביליאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טהור ג): **דאמר** מר טומאה בוקעת ועולה. בכדי איתה דהא לא איירי בקבר ועוד דקבר דהכא מטמא אפילו שלא כנגד הטומאה: ואילו

מח א מיי' פ"ז מהל' מחיות הלכה ו:
מט ב מיי' פ"ל מהל' טומאת מת הלכה ל סמג עשין רלח:
נ ג מיי' שם פ"ב הל' ג סמג שם:
נא ד מיי' שם פרק ה הל' ג סמג שם:
נב ה מיי' פ"ב שם הל' ד:
נג ו מיי' שם הלכה ט:
נד ז מיי' שם הל' טו:

תורה אור השלם

1. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֲלַל חָרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ בְּעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקָבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז

נוסחת הריב"ן

ל] דמטמא במגע: ב] ששקוי: ג] על פני השדה: ד] ויש לו: ה] מן:

פי' הרא"ש

אין עליהם בשר כראוי. וגם אין בו עצם כשעורה ר"י אומר אין הנזיר מגלח עליו אף על מגעו ועל משאו. ור"ל אומר הנזיר מגלח עליו ומקרא מרבי ליה לקמן דמטמא במגע ובמשא הלכך נזיר מגלח עליו ור"י סבר אף במגע ובמשא אינו מטמא: ר"י אמר אין הנזיר מגלח עליו. מדקתני על אבר מן המת שיש עליו בשר כראוי ולא אהלו ולא קתני אין עליו בשר כראוי למגעו ולמשאו אלמא אין הנזיר מגלח עליו. ור"ל אמר מדלא קתני בסיפא בהדי סככות ופרעות לאשמועינן דאבר שאין עליו בשר כראוי דאינו מגלח על מגעו ומשאו אע"ג דמטמא כדדרשי' בסמוך אלמא נזיר מגלח עליו: ור' יוחנן אמר לך כיון דשמע' ליה מכללא דרישא. מדתנא יש עליהן בשר כראוי לאהלו. ולא תנן אין עליו בשר כראוי למגעו ולמשאו שמע' ליה ולא איצטריך למתניה בסיפא: ופריך ר"ל וכל היכא דשמע' מכללא לא תני בסיפא והא חצי קב עצמות וכו' והא חצי לוג דם וכו': ה"ג לאפוקי מדר' ע דאמר רביעית דם נזיר מגלח עליו דקאמר במתני' לקמן (כוותיה) לפני ר' אליעזר דמוכח דנזיר מגלח על רביעית דם מק"ו דעצם כשעורה. וא"ת הא נמי שמע' ליה מכללא מדלא קתני לה גבי עצם כשעורה. אלמ' דאין הנזיר מגלח על מגעו ומשאו. וי"ל דמכללא לא שמעינן ליה דה"א דשפיר אתיא כר"ע. והא דלא תנייה (הם) [גבי] עצם כשעורה משום דהוי בכלל עצם כשעורה דמניה אתי בק"ו: על פני השדה זה המאהיל על פני המת דמשמע מגע שהוא באויר על פני השדה והיינו אהל. ואע"ג דבפ' בהמה המקשה דריש רבי ישמעאל מהאי קרא להוציא עובר שבמעי אשה ור"ע דריש ליה לרבות גולל ודופק. נ"ל דהכא דריש מעל פני והתם דריש מהשדה מה שדה שהוא בגלוי להוציא עובר שבמעי אשה ולר"ע לרבות גולל ודופק שמונח על פני השדה: בחלל זה אבר מן החי. דהכי משמע שנתחלל ממקום חבורו: ויש בו כדי להעלות ארוכה. הכי גמירי ליה: חרב הרי הוא כחלל. דכיון דנגעה החרב במת נעשה אבי אבות הטומאה כמת עצמו. ולאו דוקא חרב אלא ה"ה כל כלי מתכות הנוגעים במת לפר"ת. ולר' יצחק מסמפונטי אף כלי שטף כמו שאפרש לקמן בע"ה: או במת זה אבר הנחלל מן המת דלמת שלם לא אצטריך דאפי' חרב שנגעה במת מטמא באהל: או בקבר זה קבר סתום שאין לו פתיחה בפותח טפח ומאהיל עליו אפי' שלא כנגד הטומאה טמא דחשבינן ליה כאילו כולו מלא טומאה ובלבד שיהיה פותח טפח בין המת לגג הקבר אבל אם אין בו פותח טפח הוי טומאה רצופה ובוקעת ועולה ואינה מטמאה מן הצדדים. והכי תנן פ"ז במס' אהלות נפש אטומה הנוגע בה מן הצדדים טהור מפני שהטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ואם היה מקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הנוגע מ"מ טמא מפני שהוא כקבר סתום:

מסורת הש"ס

ה) [סנהדרין ד. מולין עב. לעיל לח. מט.:], ב) מולין ג. ע"ש פסחים יד.:, ג) [וע' עוד תוס' ב"ב ק: ד"ה ורומן],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ועל אבר מן המי שיש עליהן בשר כראוי אין אבל כל"ל ותיבת וכו' ותיבת כזית ממתק: (ב) שם לו במת וגו' על פני השדה וכו' בחלל זה אבר הנחלל מן המי ויש בו להעלות ארוכה: (ג) רש"י ד"ה ריש לקיש וכו' שהנזיר מגלח על מגעו ולא על אהילו: (ד) ד"ה ורבי יוחנן וכו' מידי דמשמע ליה מכללא כל"ל ותיבת חד ממתק והד"ל עם ד"ה ואי לא לא מגלח לא הדר תני לה בסיפא הס"ד ואמ"כ מ"ם הוה אמינא וכו' ברישא כי הדר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (דאמר ר"ע ר"ל הבא משני מתים מטמא באהל) תל"מ (ועי' תוס'):

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוד"ה ר"י וכו' למתנייה בסיפא. כאן הס"ד ואמ"כ מה"ד דשמע"ל אומר כל היכא דשמעינן מידי מכללא דרישא לא קתני בסיפא כל"ל: ב] ד"ה התם וכו' מדר"ע דאמר רביעית דם הבא משני מתים. מן דאמר עד מתים נמתק: ג] ד"ה האי וכו' מדלא קתיב אבר. מיבעי אבר נמתק וג"ב בשדה: ד] בא"ד רוקא לומר אפי' אין עליהם. ר"ב ר"ל אין הכלים על המת ולא המת על הכלים. ת"מ: ה] ד"ה חרב הרי וכו' לטמא אבר הנמצא בו טומאת אבר שבעה וכו' כל"ל:

הגהות התוספות

1. בס"ל לאיים'. ובראשונים איתא לאיימר. 2. ל"ל הואיל. 3. תיבות מ"מ מגלח נמתק. 4. ל"ל וכל. 5. זהו המקר הדיבור הקודם. 6. תיבות הבא משני מתים נמתק. ובראשונים איתא לאפוקי מר"ע דאמר רביעית דם מזיר מגלח עליו. 7. ל"ל על. 8. ל"ל דמאהיל. 9. ל"ל אין עליהם אהל. 10. תיבת טומאת נמתק. 11. ל"ל זה קבר סתום. 12. ל"ל הוא קבר. 13. ל"ל מטומאה. וכ"ה בס"ל. 14. נל"ל דאין.

מוסף רש"י

תיפוק ליה משום עצם כשעורה. דטמטמא במגע אף לענין מזיר (מאירי בשמו). **דאקמח אקמוחי.** ומשום הכי לא מטמא במגע שאין לדקדוק עצמות דין רקב (שם). **רביעית דם.** היא מיזמו של אדם ובגלו הכי לא איקרי מת עד שיהא בו שיעור מיתה (סנהדרין ד.). **חרב הרי זה כחלל.** בחלל חרב, הקיש חרב לחלל, מתכת שנגע במת הרי הוא אבי אבות הטומאה כמת עצמו, ושנגע בטומאת מת הרי הוא אב הטומאה כמותו, וגזירת הכתוב הוא במתכת אלמלא טומאת מת ולא אמר אבר טומאות (פסחים יד:) טומאות של מת כדאמרינן לטמא כלי, כגון מת ונטוגע בו דהוי מיהא אב הטומאה, אם נגע בהם מתכות שנעשה כיולא בו ואם נגע במת הוי אבי אבות ואם בטמא מת נגע הוי אב, אבל דאמרינן ושני אין מטמאין כליס (חולין ג.).

דאמר מר טומאה בוקעת ועולה. ונעשה קבר כגופו של מת עצמו והמהלך עליו אע"פ שאין נוגע אלא מאהיל טמא: **ואילו גבי נגיעה אמר רב יהודה פנים.** דעד כאן מיירי בטומאת אהל מדכתיב ביה על פני השדה ומכאן ואילך בנגיעה דהא הדר ביה קרא ואמר וכל הנוגע בעצם או בחלל או במת או בקבר: ה"ג **במת זה המחולל מן המת.** ואין עליו בשר כראוי: **או בקבר אר"ל זה קבר שלפני הדיבור.** כלומר שהעובדי כוכבים מטמאין במגע אע"פ שאין מטמאין באהל כדתניא[ד] קברי העובדי כוכבים אין מטמאין באהל אלא בנגיעה וכל שהיה קודם הדיבור קודם מתן תורה בין של עובדי כוכבים בין של ישראל קרי ליה קבר בן נח וקבר העובדי כוכבי' לאחר הדיבור [ה]כקודם הדיבור שאין מטמאין באהל לפי שלא ניתנה להם תורה ומש"ה קרי ליה קבר שלפני הדיבור: **והאי אבר מן המת ומן החי שנחלל היכי דמי אי דאית בהו עצם כשעורה הא אירבו להו מהנוגע בעצם או בחלל** (ג) **אלא לאו דלית בהו עצם כשעורה ולא בשר כראוי וקא מרבי ליה רחמנא.** הילכך הואיל ואיתרבי ליה ליהוי נזיר מגלח עליו: **ורבי יוחנן אמר לך לעולם דאית ביה.** עצם כשעורה ואם אינו ענין למגעו דנפקא ליה מהנוגע בעצם תנהו ענין למשאו אבל אם אין [ב] העצם כשעורה ולא בשר כראוי לעולם אין טומאתו כלום ואין הנזיר מגלח עליו: **ואינו מתחיל למנות נזירות דטהרה עד שיטהר כו': איבעיא להו הא דקתני עד שיטהר** [ג] **בשביעי קאי.** כלומר עד דעביד הערב שמש בשביעי דהיינו (ד) שביעי ומיעל שמיני: **ומני ר"א היא.** דאמר בפ' מי שאמר הריני נזיר מגלח (לעיל ד' יח:) מתחיל ומונה מיד משוש ה]וקדש את ראשו ביום ההוא[ה] אע"פ שלא הביא קרבנותיו: **או דלמא.** מאי עד שיטהר דקאמר עד שיביא קרבנותיו דפרושי קמפרש: **ומני רבנן היא.** דפליגי עליה ואמרי דאין מתחיל למנות עד שיביא אשמו דהיינו לאחר הבאת קרבנותיו וכל זמן שלא הביא קרבנותיו אינו מתחיל. ואי איכא ספרים דכתיב בהו ומני ר"ש היא לאו שבשתא היא דבריית תני לה להא דרבנן כר"ש: **מדקתני סיפא.** אבל הסככות כו' מתחיל ומונה מיד מיום שביעי לפי שאינו מביא קרבן מכלל דרישא דאית ביה קרבן: **מאי עד שיטהר.** דקאמר עד שיביא קרבנותיו במשמע דהיינו [ו]שמיני ומני רבנן היא דאמרי נזירות דטהרה עד יום שמיני לא חיילא: **מתני' אבל הסככות.** דהיינו אילן המיסך על הארץ ויש טומאה תחת נוף (ה) [ז]בא' מהן ואינו ידוע כנגד מי: וכן תחת אבנים הפרועות היוצאות חוץ מן הגדר וטומאה תחת אחת מהן ואינו ידוע לאדם והלך נזיר תחתיהן: **וביח הפרס.** שדה שנחרש בה קבר ונחרש: **וארץ העמים.** שנזר בארץ ובמוך ימי נזירותו יצא [ח] ונכנס לארץ העמים אין הנזיר מגלח: ואין שנחרש בו קבר [ועד ק' אמה] משו חכמים שמא דלדל המחרישה בעצמות ונשתייר שם עצם כשעורה וליכא טומאה אלא מדרבנן: **וארץ העמים.** דגזרו בה רבנן טומאה כדאמר בפ"ק דשבת (ד' טו.): **הנולל והדופק.** פרש"י בפ"ק דכתובות (דף ד:) גולל זה כיסוי הארון ודופק הוא דופן של גדלין וקשה לר"ת דאמר בפ' בהמה המקשה (חולין עב.) על פני השדה לרבות גולל ודופק משמע דגלויין הן גולל ודופק ואלו מכוסין הן ופר"ת דגולל הוא המגבה ודופק אבנים שהמגבה נשענת בהן ובמקום אחר מפורש בגורן[ו]: **ורביעית** דם **ואהל ורובע**[12] **עצמות.** [אע"פ שמטמאין באהל אין הנזיר מגלח עליהן ובדין הוא דהוה ליה למתני פחות מחצי לוג דם או פחות מחצי קב אלא נקט שיעורים המפורשין [ח] בפ"ק דאהלות שהן מטמאין באהל]: **וכלים** הנוגעים במת. דכי יצאת מת עליו אמרה תורה [ובגמ' מפ'[13] בחיזו כלים איירי]: **וימי** ספרו ויומי גמרו. פי' נזיר שמנה מקצת נזירות ונטהרו בין ימי גמרו דהיינו ימי חלוטו שהחליטוהו לטומאה ובין ימי ספרו אחר שהוחלט ורואה הכהן והנה נרפא הנגע מן הצרוע ומביא לפורים ומגלח ונכנס במחנה ישראל ויש מחוץ לאהלו שבעת ימים שאסור בתשמיש וביום [השביעי מגלח] ובשמיני מביא קרבנות לרעתו ואותן ימים קרויין ימי ספרו ואין עולין לימי נזירות ואינן מבטלין את הקודמים ח] (וכתב בנזיר) ואיתרבי למיתני [ספרו וגמרו] דאי תנא ספרו ה"א אבל ימי גמרו דחמירי סותר ואי תנא גמרו ה"א אבל ספרו דקיל עולה ואריך עיון דלא ליתני אלא ספרו וליכא למימר אבל גמרו סותר דא"כ מאי נפקא מינה במה שימי ספרו אינו סותר הרי כבר סתר מטעם ימי גמרו: **על אלו אין הנזיר מגלח.** לא קאי אימי ספרו ואימי גמרו שהרי [הוא אריך] לגלח בשביל רעתו אלא קאי אשאר שאין מגלח כדין נזיר טמא: **ומזה.** בגמ' משמע דלא קאי אכלים הנוגעים במת דמיירי בכלי עץ ואין אדם הנוגע בהם אריך הזאה [וכן לא קאי אימי גמרו ואימי ספרו דאין טעון הזאה] אלא קאי אשארא ארבעת דם וגולל ודופק: ואינו

ואילו גבי נגיעה תניא וכל[ו] הנוגע בעצם או בחלל עצם זו עצם כשעורה בחלל זו אבר הנחלל מן המת ואין בו כדי להעלות ארוכה או במת זה אבר הנחלל מן המת ואין בו כדי להעלות[2]. כולהו קרא[3] וכולהו דרשות איירי לענין מגע: **או בקבר רשב"ל אמר זה קבר שלפני הדיבור.** שקודם מתן תורה ול"ע לרבנן דר"ש דאמרי (יבמות ד' פא.) אף קברי עובדי כוכבי' מטמאין באהל אלא דרשינן אדם אתם אתם קרויין אדם וכו' אמאי איצטריך [או בקבר] וי"ל דר"ש היא מיהו קשה [ז] דהרי גבי נגיעה מודה ר"ש דקברי עובדי כוכבים מטמאין במגע ובמשא כדאמר רבינא בפרק הבא על יבמתו (שם ד' פא.) ודוחק לומר דלא כרבינא והריב"א פירש קבר שלפני הדיבור גם אותן שמתו [ג] קודם[4] מתן תורה קודם שנאמרה פרשת טומאת מת דס"ד אמינא אדם כי ימות באהל מפרשה זו ואילך וכיונא בזה יש [ט] בפ' בתרא דהוריות (ד' י.) דמצריך פסוק לזב שלפני הדיבור משום ד] דסד"א אינ אינם כי יהיה זב מבשרו מכאן ואילך ה]ומקשינן לר"ש אמאי הוה רבי בנאה מציין מערת המכפלה בפרק חזקת הבתים (ב"ב נח.) והא קודם מתן תורה לר"ש לא מטמא באהל ובפ"ק דמ"ק (ד' ה.) אמרי' דאין מציינים [על דבר שאינו] מטמא באהל ואומר הריב"א דשפיר קרייה אדם אדם הראשון ואברהם ואברהם האדם הגדול בענקים[5] א"ל דקסבר מקבר שלפני הדיבור נרבה קבר [ו] שלאחר הדיבור שלאחר מתן תורה[ו]: **אלא** דלית ביה עצם כשעורה **ואפי' הכי מטמא ורחמנא**[6] רבייה. כיון שיש בו אבר שלם: ור' יוחנן אמר לך לעולם דאית ביה כשעורה ואם אינו ענין למגעו תנהו ענין למשאו. אם אינו ענין לנוגע דנפקא ליה מהנוגע בעצם תנהו לענין משאו דעצם כשעורה מטמא במשא וקשה דא"כ מאי קאמר או במת זה אבר הנחלל מן המת ואין בו [כשעורה][7] לימא זו עצם כשעורה: ואינו מתחיל למנות עד שיטהר ויביא קרבנותיו ואיבעיא ליה עד שיטהר. דמתני' בשביעי קאי דלאחר שטבל והזה[8] וגלח ומתחיל[9] מאותו יום למנות נזירות טהרה ויביא קרבנותיו בשמיני ומני ר"א היא דאמר לעיל פרק מי שאמר (ד' יח:) מתחיל ומונה מיד פירוש שמתחיל ומונה משביעי כדפי' אם אז דילמא בשמיני קאי ומאי עד שיטהר שיביא קרבנותיו ומני רבנן היא דאמרי וקדש ראשו ביום ההוא בשם קרבנותיו: **ת"ש** מדקתני מתחיל ומונה מיד בהדי[10] הנך אין הנזיר מביא קרבן טומאה ומזה בשלישי ובשביעי ומתחיל ומונה מיד דהיינו בשביעי שהרי אינו זקוק להביא קרבן טומאה ז] האמר בריש עד דקתני[11] ולא קתני מתחיל ומונה מיד כמו בסיפא שמע מינה בריש עד שיטהר ויביא קרבנותיו קאמר ומני רבנן היא:

סככות ופרעות. מפ' בגמ' [מאי ניהו]: **בית הפרס.** שדה שנחרש בו קבר [ועד ק' אמה] משו חכמים שמא דלדל המחרישה בעצמות ונשתייר שם עצם כשעורה וליכא טומאה אלא מדרבנן: **וארץ העמים.** דגזרו בה רבנן טומאה כדאמר בפ"ק דשבת (ד' טו.): **הנולל והדופק.** פרש"י בפ"ק דכתובות (דף ד:) גולל זה כיסוי הארון ודופק הוא דופן של גדלין וקשה לר"ת דאמר בפ' בהמה המקשה (חולין עב.) על פני השדה לרבות גולל ודופק משמע דגלויין הן גולל ודופק ואלו מכוסין הן ופר"ת דגולל הוא המגבה ודופק אבנים שהמגבה נשענת בהן ובמקום אחר מפורש בגורן[ו]: **ורביעית** דם **ואהל ורובע**[12] **עצמות.** [אע"פ שמטמאין באהל אין הנזיר מגלח עליהן ובדין הוא דהוה ליה למתני פחות מחצי לוג דם או פחות מחצי קב אלא נקט שיעורים המפורשין [ח] בפ"ק דאהלות שהן מטמאין באהל]: **וכלים** הנוגעים במת. דכי יצאת מת עליו אמרה תורה [ובגמ' מפ'[13] בחיזו כלים איירי]: **וימי** ספרו ויומי גמרו. פי' נזיר שמנה מקצת נזירות ונטהרו בין ימי גמרו דהיינו ימי חלוטו שהחליטוהו לטומאה ובין ימי ספרו אחר שהוחלט ורואה הכהן והנה נרפא הנגע מן הצרוע ומביא לפורים ומגלח ונכנס במחנה ישראל ויש מחוץ לאהלו שבעת ימים שאסור בתשמיש וביום [השביעי מגלח] ובשמיני מביא קרבנות לרעתו ואותן ימים קרויין ימי ספרו ואין עולין לימי נזירות ואינן מבטלין את הקודמים ח] (וכתב בנזיר) ואיתרבי למיתני [ספרו וגמרו] דאי תנא ספרו ה"א אבל ימי גמרו דחמירי סותר ואי תנא גמרו ה"א אבל ספרו דקיל עולה ואריך עיון דלא ליתני אלא ספרו וליכא למימר אבל גמרו סותר דא"כ מאי נפקא מינה במה שימי ספרו אינו סותר הרי כבר סתר מטעם ימי גמרו: **על אלו אין הנזיר מגלח.** לא קאי אימי ספרו ואימי גמרו [הוא אריך] לגלח בשביל רעתו אלא קאי אשארא שאין מגלח כדין נזיר טמא: **ומזה.** בגמ' משמע דלא קאי אכלים הנוגעים במת דמיירי בכלי עץ ואין אדם הנוגע בהם אריך הזאה [וכן לא קאי אימי גמרו ואימי ספרו דאין טעון הזאה] אלא קאי אשארא ארבעת דם וגולל ודופק: ואינו

ומאי עד שיטהר בהבאת קרבנותיו ומני ר' היא דאמר וקדש את ראשו ביום ההוא בהבאת קרבנותיו:

הגהות התוספות

1. ל"ל ועל. ועי' תוי"ט פ"ק דכלים מ"ד ד"ה מטמא. 2. ל"ל להעלות ארוכה. 3. נדל"ל האי קרא. 4. כפ"ק לאחר. 5. (יהושע יד). 6. ל"ל דרחמנא. 7. תיבות ואין בו כשעורה נמחק. וא"ל ואין בו כו'. וכ"ה בפ"ק. 8. ל"ל שהזה וטבל. 9. ל"ל מתחיל. 10. תיבת בהדי נמחק. וא"ל בהנך. 11. ל"ל הא בריש דקתני עד שיטהר ולא קתני כו'. 12. ל"ל ואהל רובע. וכ"ה בפ"ק ועי' תוי"ט. 13. ל"ל אפרש.

מוסף רש"י

טומאה בוקעת ועולה. ומטמאה כל המאהיליס עליה אפילו סמוך לרקיע (חולין עא.).

פי' הרא"ש

או בקבר אמר ר"ל זה הקבר שלפני הדיבור שקודם מתן תורה דאמר פ' הבא על יבמתו אמר רשב"ל קברי עובדי כוכבים אינם מטמאים דכתיב ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויים אדם כו'. ופריך והא כתיב כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו ומשני דלמא איקטיל חד מינייהו. רבינא אמר נהי דממעטינהו מטומא' אהל דכתיב אדם כי ימות באהל מגע וממשא מי ממעטינהו. משמע דלאידך שנוייא דאצטריך לשנויי דלמא איקטיל חד מישראל סבר דאף מגגע ומשא מעטי'. ולדידיה איצט' הכא לרבות קבר שלפני הדיבור דאע"ג דלאו ישראל נינהו מטמאו במגעו דהכא במגע איירי ולמגע דרבינהו קרא ולא לאהל. ור' בנאה דהוה מציין מערת המכפלה בפ' ח"ה סבר כרבנן דר"ש דפ"ק דמ"ק אמרי' אין מציינין אלא על קבר שמטמא באהל. וריצב"א היה אומר דשפיר קרויין אדם אדם הראשון ואברהם אדם הגדול בענקים: ואפ"ה רחמנא רבייה כיון דהוי אבר שלם: ואם אינו ענין למגעו תנהו ענין למשאו. צ"ע לר"ל מנ"ל דעצם כשעורה מטמא במשא: עד שיטהר דקתני בז' אחר הזאה וטבילה: ומני ר"א דאמר וקדש את ראשו ביום ההוא ביום תגלחתו שמתחיל ומונה מיד בו ביום. או דלמא בח'

גליון הש"ס

תוס' ד"ה **או בקבר.** בפ' בתרא דהוריות וכו' אינו מדוקדק דהתם בחמת ממעטין כי יהיה פרט לפני הדיבור וכ"כ תוס' בנדה דף ע ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] מתני' והדופק וכו' ואהל. כ"ג ע' תיו"ט ד"ה ואהל וכו'. **ב]** תוד"ה או וכו' מיהו קשה דהכא גבי נגיעה כתיב ומודה כל"ל: **ג]** **בא"ד** גם אותן שמתו קודם. תיבת קודם נמחק. וי"ב אחר. מ"מ ויעו"ש: **ד]** **בא"ד** דהיינו משום דסד"א. תיבות דסד"א נמחק וי"ב דכתיב כל"ל ושקטה בזה תמיהת הרב מ"מ כנלע"ד ברור ודו"ק (מ"ה עי' בדברי מר גיסי הרב המחבר זל"ל בחיבורו הוה גבר. דף ג' ע"ב ועי"ג): **ה]** **בא"ד** כי יהיה וכו' מכאן ואילך. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד ומקשי כל"ל: **ו]** **בא"ד** מקבר שלפני וכו' שלאחר הדיבור שלאחר. ג' תיבות שלאחר הדיבור שלאחר נמחקו. וי"ב שלפני הדיבור של כ"ל וכן הוא בנדה דף ע' ע"ב בתוס' ד"ה ואין נגיע מלא וכו' מ"מ ויעו"ש: **ז]** ד"ה מ"ש וכו' קרבן טומאה אאמר. תיבת אאמר נמחק. וי"ב הא: **ח]** ד"ה וימי ספרו וכו' הקודמים וכתב בנזיר. תיבות וכתב בנזיר נמחקו. וי"ב וכתב בפירוש נזיר כל"ל וא"ל שמצאו לאחה מפורש על נזיר שכתב. מ"מ:

נה א מיי' פ"ז מהלכות טומאת מת הלכה ד ה ו:

נו ב מיי' שם פרק ג הלכה ב:

נז ג מיי' שם פרק ו הלכה יג:

נח ד מיי' שם פרק ג הלכה ב:

נט ה מיי' פ"ז מהלכות מירות הלכה ו [ט]:

ס ו מיי' שם הלכה ז:

ואינו סותר את הקודמים. וגם אין עולין לו למנין נזירותו: ומתחיל ומונה מיד. במקום שפסק למנות כשנטמא לא[1] יתחיל למנות שימי טומאה אין עולין לו לימי נזירותו וגם קרבן שנזיר טמא מביא חטאת ועולת העוף ואשם זה אינו מביא וקשה לרש"י[2] דבשלמא כולהון ניחא דכי נמי אינו סותר הקודמין אין עולין לו אלא כליס הנוגעים במת דאפי' כלי שטף קאמר כדמשמע בגמ' וכשנגע בהם הנזיר אינו טמא אלא טומאת ערב [אמאי] אין עולין לו: **באמת** אמרו ימי הזב והזבה. נזיר שהתחיל למנות ונעשה זב: וימי הסגרו. שפרחה בו צרעת והסגיר אותו הכהן ועמד בעייניו או כיהה עולין לו לימי נזירותו: **אילן** המיסך על הארץ. כפ' דס הנדה (נדה מז.) אמר דמדאוריי' לאו אהל מעלית שהעניפים רחוקים זה מזה ואין בהם פותח טפח אף כי יש בודאי כזית מן המת תחת אחת מהן ומן התורה טהור כי[3] הלך תחת כולן ורבנן הוא דגזרו טומאה בהולך תחתיו: **ופרעות** אבנים היוצאות מן הגדר. הסמוך לבית הקברות ויש שם גפל תחת אחת מן האבנים וגזרו חכמים טומאה למהלך תחת אחת מן האבנים אף כי ספק טומאה ברה"ר ספקו טהור ובמס' נדה (ג"ז שם) משמע דמהלך על פני כולה טמא בודאי: **ארץ** העמים על אוירא גזרו. כגון מהלך בשדה תיבה ומגדל גדולות יותר ממ' אמה שאין מקבלין טומאה או על גשר ארץ העמים או הנכנס בקרון או בספינה שהחמירו בה יותר מבאהל המת כדי שלא יצא מארץ לחו"ל: או דלמא משום גושא. דוקא המאהיל על גושא גזרו כמי שמאהיל על המת מפני מתי מבול או מפני רוב מישראל שנהרגו בחו"ל אבל הנכנס בשדה תיבה ומגדל או בקרון או בספינה לא והא דמשמע בפ"ק דשבת (ד' טו:) דגזרו על גושא ועל אוירא התם ה"פ בין לנוגע בגושא בין מאהיל על גושא בלא שוס הפסק לגושא [אבל] בבא בשדה תיבה ומגדל שיש הפסק לא איירי והקשה הרב ר' יעקב מאורליינ"ש דתנן[1] בפ"ק דאהלות ואלו מטמאין במגע ובמשא ולא באהל ארץ העמים ובית הפרס כו' והכא משמע דפשיטא לן דטטמא באהל כי מאהיל מיהא על גושא בלא הפסק שדה תיבה ומגדל ותירץ דהתם מיירי בגושא הבא מארץ העמים לא"י ור"ת אומר דהיא נשנית קודם גזרה אחרונה דשבת דאמר התם (בפ"ק דשבת שם) דמעיקרא לא גזרו על אוירא ולא כלום ועי"ל דאינו מטמא עד שיכנס שם ראשו ורובו כדמשמע בשאלתי סוגיין ולא כשמכנים ידו לבד דאינו באהל המת מטמא אפי' במכנים ידו: **ת"ש** ומזה בג' ובז' ואי אמרת משום אוירא הואה ל"ל. דאינו סברא שיטרכו בכה"ג הזאת ג' וז' הואיל ומטמא אף כי הפסק בינו ובין הגוש דאינו כלל מענין טומאת אהל המת להצריך הזאה ג' וז' ומשני כי קתני אשארא ה"נ מסתברא מדקתני וכלים הנוגעים במת הני כלים בני הזאה ניהו. והלא אינו טמא הנוגע בהן רק טומאת ערב ולא טומאת ז' אלא ש"מ אשארא דמשמע ליה דאפילו בכלי שטף איירי דנגעו במת דהוו אב הטומאה והנוגע בהם טמא טומאת ערב כנוגע בטמא מת בעלמא דלא בעיא הזאה אלא ש"מ אשארא וא"ת ולישני ליה דהני כליס בכלי מתכות מיירי דאדם הנוגע בהם טמא טומאת ז' ובעי הזאה ג' וז' דחרב כחלל ואור"ת דע"כ לא מתוקמא מתני' בכלי מתכות דא"כ הנזיר מגלח בחרב הרי הוא כחלל. ושלא לו רבינו חייס כהן איזה בית אשר תבנו לי[4] א] דאין נזיר מגלח עליו ה"ה דכהן מוזהר עליו ואין לך בית שאין בה שום כלי מתכות שהיה באהל המת או שום מסמר כדאמרי' במס' שמחות (פ"ד הל' כא) כל טומאה שהנזיר מגלח עליה כהן מוזהר עליה ותו דבהדיא תניא בתוספתא ובמס'[5] אהלות (פ"ב) דקתני התם ד' טומאות במת כיצד כליס הנוגעים במת ואדם בכליס וכליס באדם טמאים ז' והרביעי בין אדם בין כליס טמאין טומאת ערב וקאמר בד"א לתרומה וקדשים אבל נזיר אין מגלח אלא על המת בלבד פי' למעוטי כליס הנוגעים במת דאיירי בהן הא ודאי מגלח על אבר מן החי ואכל הני דתנן במתני' וע"כ מתני' דהתם בכלי מתכות איירי דבכלי שטף אי אפשר להיות טמאים ד' [אלא] דוקא[6] בכלי מתכות דאמר רחמנא חרב כחלל משכחת להן כמו שמפורש אבל כלי שטף אינו כחלל אלמא דאין הנזיר מגלח עליהן[7] והא דלא קתני מתני' בכלי מתכות משום דבלאו הכי קיים ליה דקתני אשארא דע"כ לאו אהדדי קאי ומזה בג' וז' דהא קתני נמי ימי ספרו וימי גמרו דלאו בני הזאה אינון. ומשמעתין קשה למה שפירש הר"ר יצחק מסימפונ"ט דמתני' דאהלות אין בכלי מתכות בין בשאר כליס דכולהו גמרי מכלי מתכות דאמר חרב הוא כחלל וה"ה לשאר כליס דבהדיא אמרי' בשמעתין דנוגע בשאר כליס אינו טמא אלא טומאת ערב ומיהו קלת יש לדחות דהא דפריך הכא בני הזאה ניהו לאו אכליס הנוגעים במת אלא אספרו ואגמרו קאי דבתר הכי והוי כמו וכו'[8] ולא נ"ל וצ"ע מהרפ"ש. והר"ר יצחק הביא ראיה מתוספתא דכליס (פ"ו מב"ק) החמת שהיא נתונה בתנור ופיה למעלה מן התנור ועצם כשעורה כרוך בסיב או בגייר ונתון לתוכה הוא טהור והתנור טהור הוא טהור משום דכרוך בסיב והתנור טהור דתוכו ולא תוך תוכו בא הטהור ומאז בו והעלהו טמא לפי שהסיט עצם כשעורה וטמא את החמת חזרה החמת וטמאה את התנור אלמא דחמת כאדם ונעשית אב הטומאה לטמא את התנור ואע"ג דלאו כלי מתכות הוא משוינן ליה כאדם להיות אב הטומאה כמוהו שניטמא בעצם דהוי אבי אבות ויש לדחות דהתם משום דיקרב בדיקרב הוא דהאדם ניטמא במשא דעצם כשעורה ב] ובשעה שהיה [נושא עצם המת שהוא] אבי אבות באותה שעה היה נוגע בהחמת והחמת בתנור. ועוד הביא מדאמר בספרי כל אשר יגע בו הטמא יטמא למה נאמר לפי שנאמר בחלל חרב בא הכתוב ולימד על החרב שהוא מטמא טומאת שבעה למדנו לכליס ואדם כליס ואדם וכליס מנין ת"ל וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם פי' שהבגדים שנוגעין באדם שנוגע במת טמאים ז' [1] והתם בגדים משמע אף בשאינן כלי מתכות ואור"ת דתכשיטי כלי מתכות שפיר מיקרו בגדים דכתיב בבגדי כהונה (שמות כח) אלה הבגדים אשר יעשו וחשיב אין וכללא דמילתא כליס באדם ואדם בכליס[7] (וכליס בכליס) הרי הן כמו[8] אדם במת ואדם בכליס ג] וכליס בכליס ואדם באדם ירדו מעלה אחת דאילו כלי מתכות במת הרי הן כמוהו דחרב כחלל וגם כליס באדם כדכתיב (במדבר לא) וכבסתם בגדיכם אבל כליס בכליס לא אשכחן שיעשו כיוצא בהן וכליס בכליס השלישי אינו אלא ערב[9] אין אדם אין כליס (באדם) אבל כליס באדם הכליס כמו האדם מה האדם טמא ז' אף [כליס] ד] הנוגע ז'[10] וכליס במת הרי הן כמת מה המת אבי אבות לטמא אדם וכליס טומאת ז' אף כלי מטמא אדם וכליס טומאת ז' ותו לא מידי:

לימא

ואינו סותר את הקודמים ומתחיל ומונה מיד וקרבן אין לו באמת אמרו ימי הזב והזבה וימי הסגרו של מצורע הרי אלו עולין לו: גמ' ואלו הן הסבכות אילן המיסך על הארץ ופרעות היוצאות מן הגדר: וארץ העמים: איבעיא להו משום אוירא גזרו עליה או דילמא משום גושא גזרו עליה ת"ש ומזה בשלישי ובשביעי ואי אמרת משום אוירא הזאה למה לי אלא לאו משום גושא לא לעולם אימא לך משום אוירא וכי קתני אשארא הכי נמי מסתברא מדקתני וכלים הנוגעים במת הני כלים בני הזאה אינון אלא שמע מינה אשארא

לימא

ואין סותר את הקודמין. והאי דתנן בפ' הריני נזיר מגלח (לעיל יט:) מי שנזר נזירות מרובה והשליש נזירותו ואחר כך בא לאחר כו' ב"ה אומרים נזיר כבתחלה וסותר את הקודמין התם הוי טעמא לפי שעשה נזירותו בח"ל ואין עיקר נזירות[1] אלא בא"י אבל כאן שעשה[2] ואחר כך יצא אינו צריך לסתור את הקודמים: [3]**וספרו של מצורע.** דהיינו אחר חלוטו הוא דהאי קרא וכבס בגדיו וגו' (ויקרא יד) בסוף ימי חלוטו כתיב דהיינו כשנתרפא מצרעתו כדכתיב בריש דעניינא ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא וגו' ואז הוא מגלח כדכתיב וגילח את כל שערו ומתחילין ימי ספירו ולאחר ימי ספירו מגלח פעם שנית כדכתיב בההוא קרא גופיה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים וכתיב והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו וגו' וימי ספירו של מצורע אותן ימים שכתוב בהן וכבס המטהר וגלח את כל שערו ורחץ במים ואחר יבא אל המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים וימי גמרו של מצורע היינו ימי חלוטו דכתיב בהו (שם יג) בדד ישב מחוץ למחנה מושבו [3] אחר תגלחות הללו של מצורע אינו סותר את הקודמין ואחר יתחיל למנות ימי נזירותו אלא למקוש שפסק יתחיל והוא שתהא נזירות מרובה כדי שיהא בו גידול שיער ל' יום לאחר שנתגלח בתגלחות שתים של מצורע ואף אותן ימים של ספרו ושל גמרו אין עולין לו למנין: **באמת אמרו.** הלכה היא למשה מסיני ימי הזב והזבה וימי הסגרו של מצורע ימים הראשונים שכתוב בהן (שם) והסגיר הכהן שבעת ימים וכתיב והסגירו הכהן שבעת ימים שנית עולין לו ממנין ימי נזירותו. ולקמן[4] מפרש מהיכא[5] גמיר: **גמ' איבעיא להו ארץ העמים משום אוירא.** נמי גזרו עלה והיכא דאיכא אוירא בלא גושא כגון דנכנס בה בקרון או בספינה אלא פסע לארץ אלא נכנס ה]בה באוירא[6] קלש ליה טומאה: **או דילמא משום גושא.** דטומאה חמורה הוא דגזרו עליה ולא משום אוירא דהיינו טומאה קלה ואם נכנס בה ברגליו כמאן דנגע בקבר דמי אבל בקרון לא: **ואי אמרת משום אוירא.** [1]היכא דאיכא אוירא בלא גושא מי הויא לה טומאה חמורה כולי האי דתיבעי הזאה שלישי ושביעי: **וכי קתני.** ומזה בשלישי ושביעי אשארא אסכבות ופרעות ולאו אארץ העמים: **הכי נמי מסתברא.** דלא אכולהו קאי מדקתני כליס הנוגעים במת: **והני כליס בני הזאה ניהו.** כלומר ואם נוגע זיר בכליס הנוגעים במת צריך הזאה בתמיה: **אלא שמע מינה.** לאו אכולהו קאי אלא אשארא קאי אהנך [דבני] הזאה ניהו: מאי

מסורת הש"ס

א) נדה מז. [תוספתא דאהלות פ"ש אהלות פ"ח מ"ב,] **ב)** [בעיל כ.], **ג)** [בעיל יט:], **ד)** [שייך לע"ז], **ה)** [לף טו:], **ו)** [ל"ל בפרק שני], **ז)** ל"ל ופסס,

א) תוד"ה מ"ש וכו' אשר תבנו לי לתין. תיבת לתין נמחק. וכ"כ דלסי: **ב)** באר"ד דעצם כשעורה אבי אבות ובשעה שהיה נוגע עצם וכו' מדאמר בספרי לבל כל"ל: **ג)** באר"ד וכללא דמילתא וכו' ואלה בכלים דכליס בכליס כל"ל ועי' ל"מ: **ד)** באר"ד אף כליס הנוגעים באדם ז' וכו' כל"ל:

א) במו"ל אבל כאן שעשה מזירותו באחרן ואח"כ: **ב)** גליון וספירו כו': **ג)** מחוץ למחנה מושבו אין המזיר מגלח על טומאה זו פעם שלישית לכשיתרפא מצרעתו לאחר תגלחות שתים של מצורע ואח"כ יתחיל למנות לימי מזירותו כו' שתים שבמצורע ואף כו' לו מן הממנין: **ד)** ליף: **ה)** נכנס ליה בחוירא קלינו ליה: **ו)** וכל היכא כו' ושביעי אע"ג דלא הזה נמי הס"ד:

נוסחת הריב"ן

ה) במו"ל אבל כאן שעשה מזירותו באחרן ואח"כ: **ב)** גליון וספירו כו': **ג)** מחוץ למחנה מושבו אין המזיר מגלח על טומאה זו פעם שלישית לכשיתרפא מצרעתו לאחר תגלחות שתים של מצורע ואח"כ יתחיל למנות לימי מזירותו כו' שתים שבמצורע ואף כו' לו מן הממנין: **ד)** ליף: **ה)** נכנס ליה בחוירא קלינו ליה: **ו)** וכל היכא כו' ושביעי אע"ג דלא הזה נמי הס"ד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ופרעות אבנים היוצאות: **(ב)** רש"י ד"ה ואין סותר וכו' אבל כאן שעשה נזירות בארץ ואחר כך יצא וכו' הקודמין הס"ד ואח"כ מ"ש וימי ספירו של מצורע וכו' וכבס המטהר את בגדיו: **(ג)** ד"ה מיבעיא להו וכו' דקליש ליה:

גליון הש"ם

גמ' ארץ העמים משום אוירא. עיין לעיל דף כ ע"ב: **תוס'** ד"ה ת"ש וכו' **והא דלא אוקי מתני'** בבלי מתכות. עי' במאור פ"ד דאהלות דף עא ע"ב ד"ה כי קאמר רבה דאדם נוגע בחרב שנטמא במת אלין לו הזי' ג' וז': **באא"ד** ולא נראה לי וצ"ע. עי' שבועות ד' ט' ע"ב תד"ה כדאמר. ושם דף מא ע"א ד"ה ומאן דתני. וגליטין דף פ ע"ב ד"ה זו דברי ר"מ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוד"ה מ"ש וכו' אשר תבנו לי לתין. תיבת לתין נמחק. וכ"כ דלסי: **ב)** באא"ד דעצם כשעורה אבי אבות ובשעה שהיה נוגע עצם וכו' מדאמר בספרי לבל כל"ל: **ג)** באא"ד וכללא דמילתא וכו' ואלה בכלים דכליס בכליס כל"ל ועי' ל"מ: **ד)** באא"ד אף כליס הנוגעים באדם ז' וכו' כל"ל:

הגהות התוספות

1. תיבת לא נמחק. 2. נדל"ל בר"ס. 3. ל"ל אף כי. 4. (ישעיה סו). 5. ל"ל דמס'. 6. בס"א דוקא. ותיבת אלא נמחק. 7. תיבות ואדם בכליס נמחק. 8. ל"ל כמוהו, וכ"ה בס"א. 9. ל"ל טומאת ערב. 10. ל"ל אף כלי הנוגע בו טמא ז'.

מסורת הש"ס

א) מיי' פ"ז מהל' מזירות הלכה ז:

סב ב מיי' שם הלכה ט:

סג ג ד מיי' שם הלכה ו ופיי"ג מהל' טומאת מת הלכה ב סמג עשין רלח:

סד ה מיי' פ"ז מהל' מזירות הלכה מ:

מוסף רש"י

אילן המיסך על הארץ. והוא סמוך לדרך בית הקברות וזימנין דמתרמי בין המשמות וקברי המת (נדה נז.). **היוצאות מן הגדר.** אבנים גדולות וטולטות מן הגדר וקברו מתה אחת מהן ואין אנו יודעין מתה איזו מהן (שם).

פי' הרא"ש

אילן המסך על הארץ וענפיו מובדלים ויש כזית מת תחת אחד מן הענפים ואין ידוע תחת איזו. וכן פרעות אבנים הבולטות מן הגדר ויש כזית מן המת תחת א' מהן ואין ידוע תחת איזו מהן איזו ומיירי שהן רחבות טפח דהכי משמע פ' דם הנדה בסופו שהמהלך תחת כולו טמא ודאי אלא שאויר מפסיק ביניהם והלך הנזיר תחת א' מהם. ויר' לי דמיירי שהאילן עומד ברה"ר וכן האבנים בולטים ברה"ר דספק טומאה ברה"ר טהור וחכמים גזרו עליו טומאה אבל ברה"י הוי טומאה דאורייתא וסותר ומביא קרבן כדמוכח לקמן רפ"ב נזירי': משום אוירה גזרו שהאויר יטמא אפילו אינו מאהיל על הנושא כגון הנכנס לה בקרון ובספינה או בשידה תיבה ומגדל שמחזיקים מ' אמה שאינן מקבלים טומאה וחוצץ בפני הטומאה; ואי אמרת אוירה גזרו הזאה למה לי דכיון דאמרי' הנכנס בדבר החוצץ טמא א"כ לא גזרו עליה משום טומאה אלא חומרא בעלמא החמירו עליה כדי שלא יצא אדם מארץ לחו"ל וא"כ הזאה למה לי: אלא לאו משום גושא. שגזרו עליה כמאהיל על המת לפי שאין מציינים בה קברים הוא דבעי הזאה: וכי קתני ומזה אשארא רביעית דם ורובע עצמות וכיוצא בדם: הני כלים בני הזאה ניהו אדם הנוגע בכלים בר הזאה הוא בתמיה והלא הכלי אב הטומאה ואדם הנוגע בו ראשון וטמא טומאת ערב:

מאי לאו דרבי סבר משום גושה. גזרו עליה ואילו הכא כיון דנכנס [ה]באויר מלמעלה כשהן פתוחין או דרך פתחים הוי טמא שהרי נכנס לאויר ארץ העמים: **ור' יוסי בר' יהודה סבר משום גושה.** ולא משום אוירא וכיון דקרקעית שידה תיבה ומגדל מפסיק בינו לבין הגושה הוי טהור: **לא דכולי עלמא [ו]משום גושה.** אבל הכא בהא קמיפלגי דרבי דמטמא קסבר אהל זרוק לאו שמיה אהל ולא הוי הפסק וכמאן דמהלך ממש על גבי קרקע דמי ור' יוסי בר' יהודה סבר דשמיה אהל: **והתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר תיבה מלאה כלים וזרקה על גבי המת [ז]באהל טמאה.** וכל הכלים שבתוכה. אלמא קסבר דאהל זרוק לאו שמיה אהל ולא הוי מפסיק כלל: **ואם היתה מונחת טהורה.** דכיון דמונחת הויא לה כאהל קבוע ומגלת בפני הטומאה ולא הוי כאהל זרוק: **אלא דכולי עלמא משום גושה.** והיינו טעמא דמטהר ר' יוסי בר' יהודה משום דקסבר כי נכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל מילתא דלא שכיחא הוא ומילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן: **והתניא.** דמסייעא ליה: **הנכנס לו' בקרון ובספינה ובאיסקריא.** כלומר בספינה גדולה שיש בה איסקריא וקרי לה הכי על שם איסקריא שבה דהיינו תורן וקרוי א] [ח]מש"ט בלע"ז. משום דמילתא דשכיחא גזרו בה רבנן והא [ט] מתני' ר' יוסי בר' יהודה היא: **ואיבעיא אימא.** דכ"ע משום גושה ולכ"ע נמי אהל זרוק שמיה אהל והאי דקא מטמא [י] הכא משום דקסבר גזירה שמא יוציא ראשו ורובו חוץ משידה תיבה ומגדל ור' יוסי לא גזר: [יא]**והתניא.** דמסייעא [יב] ליה דר' יוסי אינו מטמא עד שיוציא ראשו ורובו. [יג]והא דתני ר' יוסי בר"י לעיל זרק תיבה מלאה כלים על פני המת טמאה לאו משום דקסבר אהל זרוק לאו שמיה אהל אלא כיון דזורקה קא [יד]מפיק לה מתורת אהל ומשוי לה תורת כלי ולעולם קסבר אהל זרוק שמיה אהל [טו] דקתני בסיפא ואם היתה מונחת טהורה אע"ג דאורחיה דמטלטל לה: **אמר רב חסדא לא שנו.** דימי חלוטו אין עולין לו מן המנין: **אלא בגזירות מועטת.** [טז] [יז]בזמן שקבל עליו גזירות שלשים יום [ונלטרע] כשעשה מהן עשרה ימים ונחלט שאין הללו ימים עולין לו מן המנין שאם אתה אומר עולין לו לא יתמיד לו כדי גידול שיער לאחר תגלחות של ערעה: **אבל בגזירות מרובה.** שקיבל עליו מאה יום ונלטרע בתוך ימי גזירותו עד שלא עברו ל' יום ונתגלח בשתי תגלחות של ערעה הואיל ועדיין [יח]נשתיירו שם ל' יום כדי גידול שיער אף ימי חלוטו עולין לו מן המנין ואינו צריך לשמור אלא ל' יום כדי גידול שיער טהרה לגזירות לאחר תגלחות של ערעתו: **מתיב רב שרביא.** מי מצית דייקת למתני' דבגזירות מועטת קאי והא קתני מתחיל ומונה מיד ואינו סותר את הקודמין ובאיזו גזירות קאי אילימא בגזירות מועטת של שלשים יום ומי מצית אמרת דאינו סותר את הקודמין: **והא בעי גידול שיער.** לאחר [יט]תגלחתו מן הערעה וליכא דאין גידול שיער פחות משלשים יום: אלא דנקל הוא להוציא בקרון ובספינה וההוא דמייתי בפ' בכל מערבין (עירובין ל:) ובמס' חגיגה (דף כה.) מהכיא בריתא דהנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל דפליגי ר' יוסי בר"י ורבי בתהל זרוק אי שמיה אהל אי לא היינו במאי[7] דבעי למימר בשיוציא קמא דפליגי בתהל זרוק אבל [כ] שיוציא [בתרא] ליכנס בארץ העמים לא פליגי בתהל זרוק אבל לגבי מת הוא דפליגי בה לתניא ואם היתה מונחת בו[8] טהורה דאהל זרוק שמיה אהל והכיא ר' יוסי בר"י (ו) אבל רבי דמטמא דאהל זרוק לא שמיה אהל: **ומתחיל** ומונה מיד. כשנטהר מונה [כא] [למקום][9] שהפסיק בתחילת לערעתו דימי לערעתו לא עלו לו מן המנין: **אמר רב חסדא לא שנו.** דימי גמרו אין עולים לו למנין גזירותו אלא בגזירות מועטת של ל' יום ונלטרע בנתייס ולאחר שנתרפא וגילה לסוף ימי גמרו וכשגילה[10] שנים אחר ימי ספרו אז ודאי אינו יכול לגלח לסוף ל' מתחילת ימי גזירותו ויהיו ימי לערעתו ממנין שהרי אין גידול שיער פחות מל' יום ולריך למנות ל' יום לגזירותו משנתרפא ומספר[11]: **אבל** בגזירות מרובה. שנדר כל כך ימים שאחר ימי לערעתו ליכא ל' יום אחר שגילה תגלחת שנים לערעתו דשפיר איכא כדי גידול שער מסלק נמי סלקי ליה: **מתיב רב שרביא** מתחיל ומונה מיד ואינו מבטל הקודמים. אומר ר"י דהיינו מתני' בודאי (לקמן כ) [לך] כי האלף הלשון: **אילימא** בגזירות מועטת הא בעי גידול שיער. ומאי קאמר אינו מבטל הקודמים והלא על כרחיה יסתור קודמין: [כב]אלא לאו בגזירות מרובה וקתני מתחיל ומונה לאחר ימי ספרו אלמא ימי ספרו אין עולין: [כג] הוא מותיב לה והוא מפרק לה בגזירות בת חמשים יום אייבי מתני' והיינו גזירות מועטת כרב[12] חסדא וה"ק לא שנו אלא גזירות מועטת כלומר (אי) שאין לו לעשות רק ימי גזירות מועטת [כד] כתחילת[13] ימי לערעתו כגון דיתיב[14] עשרים בגזירות ואתיליד ביה לערעת דמגלת בלערעתו והדר יתיב שלשים ימים לגזיר: דהא אית ליה גידול שיער. כלומר ובכה"ג דין הוא שלא יעלו ימי לערעתו כל עיקר ודין הוא שלא יבטל הקודמין שאם ימי גמרו וימי חלוטו[15] יעלו לגזירות שבעה ימים או מרבע (או) עשר ימים כפי מה שיעלו צריך הוא להוסיף על הנדר כדי שיהא שם גידול שיער ובכי האי גוונא אייבי מתניתין וגזירות בת חמשים לאו דווקא הוא הדין לגזירות בת ארבעים היכא

לימא כתנאי. מי משום אוירא מי משום גושה[ד]: ור' יוסי בר' יהודה מטהר. דסבר משום גושה דכיון[1] שהוא בשידה ואהל זרוק שמיה אהל טהור: **והתניא.** בת"כ זרק תיבה מלאה כלים על פני המת טמאה דהוי אהל זרוק ולא שמיה אהל: ואם היתה מונחת. שעומדת במקום אחר טהורה כיון דאינה זזה ממקומה השתא הוי אהל קבוע אלמא דאהל זרוק לא שמיה אהל לר' יוסי בר"י אבל אם פליגי בתהל זרוק לא שמיה אהל ולא הוי אוירא וגושה לא קשיא ליה מידי מהך בריתא דאיכא לאוקמא לפלוגתייהו בשידה תיבה המונחת ואפ"ה א"ר מטמא משום אוירא אבל השתא דפליגי בתהל זרוק לא מתוקמא פלוגתייהו במונחת דא"כ רבי לא הוה מטמא דאהל מעליא הוא ומשני דכ"ע משום אוירא ואהל זרוק לא שמיה אהל לר' יוסי בר' יהודה ואפ"ה משום דלא שכיחא ליכנס בשידה תיבה ומגדל לא גזרו לר' יוסי והתניא בניחותא וכו' פירוש אחר לא דכ"ע משום גושה מר סבר אהל זרוק שנכנס בשידה שבתמה או אדם מוליכים אותו שמיה אהל נאחוץ ולהפסיק ול"ל דעדיף מטלית המנפנפת דתנן במס' אהלות (פ"ח מ"ה) דאין חוללין בפני הטומאה ואין מבאין ואיכא טעמא דהכא עדיף משום דרגלי האדם או הבהמה הנושאים אותם נוגעים בארץ עדיף טפי: והתניא בניחותא. ר"י בר יהודה או' תיבה שהיא מלאה כלים וזרקה על פני המת דזרקה באוהל הוי כטלית המנפנפת ולא שמיה אהל ואם היתה מונחת טהורה פי' מונחת ע"ג בהמה או אדם הנושאים אותה דאוהל דזרק שמיה אהל: ה"ג ואיבעי' אימא דכ"ע משום אוירא ולהכי מטמא [רבי] ר"י בר יהודה סבר דבעומד על הגשר או הנכנס לה בקרון או בספינה הוא דגזרו על אוירא אבל בשידה תיבה ומגדל לא גזרו: והתניא בניחותא ומייתי סייעתא דאיכא מאן דמטמא בקרון ובספינה ומטהר בשידה תיבה ומגדל משום מילתא דלא שכיחא הוא: ואבע"א דכ"ע משום גושא. פי' הא דמפליג האי תנא בין שידה תיבה ומגדל לקרון וספינה לאו כדקאמרת דכ"ע משום אוירא והא דמטהר בשידה תיבה ומגדל משו' דמילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן. אלא כ"ע משום גושא והא דמטהר ר"י בר יהודה בשידה תיבה [ומגדל] משום דאוהל דזרק שמיה אהל כדתרצי' לפלוגתייהו לעיל וקרון או ספינה דמטמא משום דגזר שמא יוציא ראשו ורובו לחוץ ויאהיל על הגוש אבל בשידה תיבה ומגדל אין נקל כ"כ לפתוח הדלת להוציא ראשו. והתניא בניחותא הנכנס וכו' טהור עד שיוציא ראשו ורובו לשם אלמא הא דמטמא בקרון או בספינה משום דגזרינן שמא יוציא ראשו ורובו: אמר רב חסדא לא שנו הא דימי גמרו וימי ספרו אין עולין לו לימי נזירותו אלא בנזיר מועטת. שנדר ל' יום ונצטרע משום

לימא כתנאי [ט]הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל [א]רבי מטמא ורבי יוסי ברבי יהודה מטהר מאי לאו רבי סבר משום אוירא ור' יוסי בר' יהודה סבר משום גושה לא דכולי עלמא משום גושה מר סבר אהל זרוק שמיה אהל ומר סבר [ב]לא שמיה אהל והתניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר תיבה שהיא מלאה כלים וזרקה על פני המת באהל טמאה ואם היתה מונחת טהורה אלא דכולי עלמא משום אוירא ומר סבר כיון [ג]דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן ומר סבר אע"ג דלא שכיחא גזרו ביה רבנן והתניא [ד]הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל טהור בקרון ובספינה ובאיסקריא טמא ואיבעית אימא הכא שמא יוציא ראשו ורובו לשם פליגי והתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל טהור עד שיוציא לשם ראשו או רובו: ומתחיל ומונה: אמר רב חסדא ל"ש אלא בגזירות מועטת אבל בגזירות מרובה מיסלק נמי סלקין ליה מתיב רב שרביא [ה]מתחיל ומונה מיד ואין מבטל בהן את הקודמין במאי אילימא בגזירות מועטת קבעי גידול שיער אלא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הנכנס וכו' והא מתניתא רבי יוסי: (ב) ד"ה והתניא וכו' שמיה אהל והיינו דקתני בסיפא: (ג) ד"ה אלא בגזירות מועטת **סתם** גזירות או בזמן שקבל וכו' ומלנו שאין ימים הללו עולין: (ד) תוספות ד"ה לימא וכו' מי משום גושא לא דכ"ע משום גושא וכבי יוסי בר' יהודה מטהר דסבר דכיון כל"ל ותיבות משום גושא נמחק: (ה) ד"ה ה"ג ומי וכו' דמטהר **סבר** אף כי נמי וכו' הנכנס לארץ העמים וכו' דטמא דמשום וכו' מיבה ומגדל **סבר** גזרו אפי' כל"ל והד"א עם ד"ה והתניא וכו' היינו למאי דבעי וכו' בתהל זרוק אבל **להני** שינויי בתרן העמים לא וכו' היתה מונחת טהורה כל"ל ומיבה בו נמחק: (ו) **בא**"ד רבי יוסי בר"י היא אבל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה הנכנס וכו' להייט תורן וקרוי מש"ט כל"ל: **ב**] ד"ה והתניא דמסייעא ליה. מיבה ליה נמחק: **ג**] תוד"ה ה"ג וכו' משום הספינה. מיבה משום וה' הספינה נמחק וע"ב שום כל"ל. **ד**] מ"מ ויע"ש בפירושו: **ד**] ד"ה והתניא כו' שיוציא בתרא לינכם תא"מ וע"ב להני שיוציא כל"ל. **ה**] מ"מ: **ה**] ד"ה ומתחיל וכו' למקום שהפסיק בתחילת ג' חיבות אלו למקום שהפסיק בתחילת נמחק וע"ב מה שהפסיק לערעתו. **ו**] מ"מ: **ו**] ד"ה מלינתא וכו' אין עולין. כאן הס"ד ואמ"כ מה"ד הוא מותיב לה וכו': **ז**] **בא**"ד והייט גזירות מועטת דרב חסדא וכו' כבתחילת. מיבה כבתחילת נמחק וע"ב כשהתחילה:

הגהות התוספות

1. כ"ל וכיון. 2. כ"ל וכ"פ ר"ת. 3. כ"ל שם, וכ"ל דהספינה נקראת ע"ש האיסקריא. 4. כ"ל דמשום. 5. נדל"ל ממון לקרון ולספינה. 6. כ"ל סבר דגזרו. 7. כ"ל כמאי. 8. מיבה בו נמחק. 9. כ"ל ממקום. 10. כ"ל כשגילה. 11. כ"ל וסיפר. 12. כ"ל דרב. 13. כ"ל בתחילת. 14. כ"ל כגון דמזר חמישים ויתיב. 15. כ"ל קפידו.

מוסף רש"י

הנכנס לארץ העמים. לארץ העמים טמאה בתהל, **בשידה.** מרכבת נשים עגלה עשויה כקופסה (ערובין ל:) ונושאים אותה בחויר (גיטין ח:) ומגדל, משטי"ל (ערובין ל:).

נוסחת הריב"ן

א] אויר: ב] סבברי: ג] המת טמאה: ד] משם גלע"ז ומשום: ה] מטמא רבי הכא: ו] (והתניא וכו' וכוכו) ליתא בכ"י: ז] והא דתני לעיל: ח] מקלק לה כו' ומשוי לה כלי דלעיל קסבר כו' וכדקתני סיפא ואם: ט] מועטת שקבל עליו כו' ל' יום דמשמע כשעבה כו' שאין ימים הללו עולין כו' אתה אומר שיהו עולין: י] מפתיריס שם כו': גידול שיער למזירות טהרה לאמר: כ] ימי תגלחתו:

לעזי רש"י

מש"ט. תורן.

פי' הרא"ש

לא דכ"ע משום גושא ורבי דמטמא סבר דאוהל זרוק. פי' המטלטל ע"י אדם או בהמה הנושאים אותו לאו שמיה אהל לחוץ בפני הטומאה ומר סבר שמיה אהל ועדיף מטלית המנפנפת וספינה שטה ע"פ המים דתנן במסכת אהלות שאין חוצצין בפני הטומאה ולא מביאין דמשום דרגלי האדם או הבהמה הנושאים אותם נוגעים בארץ עדיף טפי: והתניא בניחותא. ר"י בר יהודה או' תיבה שהיא מלאה כלים וזרקה על פני המת דזרקה באוהל הוי כטלית המנפנפת ולא שמיה אהל ואם היתה מונחת טהורה פי' מונחת ע"ג בהמה או אדם הנושאים אותה דאוהל דזרק שמיה אהל: ה"ג ואיבעי' אימא דכ"ע משום אוירא ולהכי מטמא [רבי] ר"י בר יהודה סבר דבעומד על הגשר או הנכנס לה בקרון או בספינה הוא דגזרו על אוירא אבל בשידה תיבה ומגדל לא גזרו: והתניא בניחותא ומייתי סייעתא דאיכא מאן דמטמא בקרון ובספינה ומטהר בשידה תיבה ומגדל משום מילתא דלא שכיחא הוא: ואבע"א דכ"ע משום גושא. פי' הא דמפליג האי תנא בין שידה תיבה ומגדל לקרון וספינה לאו כדקאמרת דכ"ע משום אוירא והא דמטהר בשידה תיבה ומגדל משו' דמילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן. אלא כ"ע משום גושא והא דמטהר ר"י בר יהודה בשידה תיבה [ומגדל] משום דאוהל דזרק שמיה אהל כדתרצי' לפלוגתייהו לעיל וקרון או ספינה דמטמא משום דגזר שמא יוציא ראשו ורובו לחוץ ויאהיל על הגוש אבל בשידה תיבה ומגדל אין נקל כ"כ לפתוח הדלת להוציא ראשו. והתניא בניחותא הנכנס וכו' טהור עד שיוציא ראשו ורובו לשם אלמא הא דמטמא בקרון או בספינה משום דגזרינן שמא יוציא ראשו ורובו: אמר רב חסדא לא שנו הא דימי גמרו וימי ספרו אין עולין לו לימי נזירותו אלא בנזיר מועטת. שנדר ל' יום ונצטרע משום

סה א ב מיי' פי"ז מהל' טומאת מת הלכה ה:

כל כשיתרפא מצרעתו צריך לגלח לצרעתו ואחר אותה תגלחת צריך לנהוג נזירות עד שיהא שערו ראוי לתגלחת דאין גידול שער פחות מל' יום אבל בנזיר מרובה שאחר ימי צרעתו נשארו עדיין ל' יום מנזיר דאיכא גידול שער מיסלק נמי סלקי ליה: מתיב רב שרביא מתחיל ומונה מיד ואינו מבטל את הקודמים היינו מתני' אלא שהביאה בהפך ואי בנזירות מועטת של ל' יום היכי קאמר דאינו סותר את הקודמים הא בעי גידול

היכא דאיתיליד ביה צרעת לסוף עשרה ימים וזה הכלל נזירות מועטת קרי מקום שאין לו למנות רק ל' יום משהתחיל הצרעת עד סוף ימי נזירותו אבל בנזירות מרובה כלומר כשהתחיל צרעתו היה לו למנות עדיין שלשים וא' יום או שלשים ושנים ימים לנזירות וכ"ש יותר כגון נזירות בת חמשים וא' או יותר ואיתיליד ביה צרעת בכ' אז ודאי לא תוכל לומר דכל ימי צרעתו אינן עולים כל עיקר דבמנין הימים העוברים[1] מיהא יעלו לו כגון מי שנדר חמשים ושלשה ויתיב עשרים ואיתיליד ביה צרעת[ב] ב) וארבעה עשר[2] יום שלשה מימי צרעתו יעלו ואחד עשר לא יעלו ולריך[3] הוא למנות על ג)[עשרים] ושלשה ל' יום דבפחות לא יהיו לו גידול שער והיינו דנקט והדר יתיב שלשים ימים דנזיר[4]: **דהא** את ליה גידול שער. לריך לומר דה"ק ועל נזירות מועטת כי האי לא תקשי לך כדאקשת מעיקרא אילימא בנזירות מועטת הא בעינן גידול שיער ויסתור הקודמים דהא אית ליה גידול שער: **מתיב** רמי **בר חמא נזיר שהיה טמא בספק לו**[5] **אלא** לאו בנזירות מרובה וקתני מתחיל ומונה מיד הוא מותיב לה והוא מפרק לה בנזירות בת חמשים יום דיתיב עשרין ואתילידא ביה צרעת מגלח צרעתו והדר יתיב תלתין יומין דנזיר דהא את ליה גידול שער מתיב רמי בר חמא ו) נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק אוכל **אוכל** בקדשים **לאחר ששים יום.** משום דספק מלורע הוא ואסור לאכול בקדשים עד שיטהר מספק לרעתו ויביא קרבנות מלורע דמחוסר כפורים אסור לאכול בקדשים אבל משום נזירות טמא לא מיתסר בקדשים אע"ג דלריך נמי להביא קרבן משום דאין טומאתו יולאה עליו מגופו לא מיקרי מחוסר כפורים כדאמרינן בפ' הרבעה מחוסרי כפרה (כריתות י.) דדוקא במי שטומאתו יולאה מגופו קרי מחוסר כפורים כילד גזר נזירות שלשים יום וביום הראשון אירע לו ספק טומאה וספק טומאת לרעת דספק אם פרחה בו לרעת ממש אם בוהק הוא והשתא מיהא בתר דתרפא[6] לגמרי מזה ושונה וטובל ונטהר מספק טומאת מת ד] אפי'[7] לסוף שבעה בא לו לגלח כדין נזיר טמא או כדין מלורע שתרפא אומרים לו להמתין מלגלח עד שלשים יום [דאימא] נזיר טהור גמור אתה שלא נטמאת ונזיר טהור אינו מגלח תוך שלשים אלא על הדמים בסוף שלשים יום כשנגמר נזירותו דכתיב תער לא יעבור על ראשו עד מלאת ימי נזרו לסוף שלשים יום מגלח ומשפטי הבאת קרבנותיו מפורש לקמן בפרק שני נזירים (דף ס.) שמביא לפרי מלורע שחוטה ומשולחת וחטאת העוף הבאה על הספק משום ספק נזיר טמא ועולת בהמה משום ספק נזיר טהור [ואע"פ] שאינו יכול לגלח אלא על הדמים ה] [הא אמרינן][8] דאם גילח על אחד מהם יצא ומתנה עליהם ועדיין אסור לאכול בקדשים דשמא מוחלט היה וטעון עוד תגלחת שנית והבאת קרבנות [כדכתיב] בפרשת מלורע והנה נרפא נגע הלרעת ולקח שתי לפרים ושחט את הלפור האחת על מים חיים ושלח את הלפור החיה ובגלח את כל שערו ויש"ד מחוץ לאהלו שבעת ימים והיה ביום השביעי יגלח ורחץ בשרו במים וביום השמיני יקח שני כבשים אחד לעולה ואחד לאשם וכבש אחד[9] לחטאת וזה לי אפשר[10] לגלח סוף שבעה לתגלחת ראשונה כי אולי אינו מלורע אבל נזיר טמא היה ולריך להתחיל ימי נזירותו שלשים יום שנזר כי אותן שלשים יום שמנה לא עלו לנזירותו דקרינא ביה והימים הראשונים יפלו כיון[11] דמספקא לן בנזיר טמא ו] ושלשים יום השניים הם ימי נזירות טהרה וקרינן ביה תער לא יעבור על ראשו עד מלאת ימי נזרו לסוף ששים מגלח ובהך תגלחת שניה ליכא לספוקי בנזיר טמא דמספק נזיר טמא נפק בתגלחת ראשונה עד סוף[12] ל' יום הראשונים אבל בנזיר טהור איכא לספוקי או בתגלחת ימי ספרו של מלורע ומביא עולת בהמה משום ספק נזיר טהור כדי לגלח על הדמים ומתנה עליה למחרת[13] של יום תגלחתו יביא קרבנות מלורע כדי להתירו לאכול בקדשים ומביא חטאת העוף דאילו חטאת בהמה אינו בא על הספק אך יפקיר נכסיו ויביא חטאת העוף כדין מלורע עני ואשם נמי יביא לר"ש דאמר אשם מני לאתנויי ביה כשלמים ולרבנן דר"ש אית להו דאשם אינו מעכבו לאכול בקדשים ועדיין הוא אסור לשתות יין ולטמאות למתים דשמא מוחלט היה ושני תגלחות הללו שעשה למלורע היו לגמרו ולספרו ואינו עולה לתגלחת נזיר טהור[14] כדאמרינן לקמן בפ' ג' נזיריס (סט) לכך טעון עוד שני תגלחות אחד לנזיר טמא ואחד לנזיר טהור לסוף תשעים יגלח שלישית והבאת שלישית ליכא לספוקי במלורע כלל כי אם בנזיר טהור או בנזיר טמא והך תגלחת אי אפשר לגלח אלא עד סוף ל' יום הרי תשעים יום ולא מיבעיא בנזירות מועטת דלריך להמתין ל' משום גידול שער אף לרב חסדא אלא אף בנזירות מרובה כדפרישי ואזיל משום דסבירא[15] דימי לרעתו אין עולין לו כל עיקר ולא כרב חסדא לכך לריך להמתין לתגלחת שלישית אחר תגלחת שניה כמנין ימי הנזירות ז] (שעבר) אולי[16] נזיר מלורע הוה ולא נזיר טמא ולסוף תשעים כשמגלח שלישית ליכא לספוקי במלורע כלל אלא או בנזיר טהור או בנזיר טמא וביבא עולת בהמה משום ספק נזיר טהור וגגלח על הדמים וחטאת העוף משום ספק נזיר טמא ועדיין אסור לשתות יין ולטמא למתים דשמא מוחלט היה ונזיר טמא ועלו לו שניס[17] תגלחות ראשונות לרעתו והשלישית לנזיר טמא לכך לריך למנות עוד ל' לנזירות טהרה לסוף ל' יגלח ויביא קרבן טהרה לבד ומתנה ביה כדמפרש לקמן בפ' שני נזיריס ומותר לשתות יין ולטמאות למתים והיינו דקתני ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ק"כ יום: **ומדקדק** הר"ר ס דע"כ לריך לומר שהוא מגלח ביום ל' שאם לא היה מגלח עד יום [שלשים ואחד] כשאר נזיר א"כ הוה מגלח שניה יום ששים ואחד וא"כ לא היה אוכל בקדשים עד יום ששים ושנים שהרי אחר תגלחת מלורע היה טובל ולא היה יכול להביא קרבנותיו עד למחר כדאמר ס לעיל בפ' שלישי (דף יח) גגלח בח' מביא קרבנותיו בט' אלא ביום ל' מגלח ומביא אחד מג' קרבנותיו דנזיר טהור עולה או שלמים כדי לגלח על הדמים דאולי נזיר טהור היה ואע"ג דשאר נזיר אינו מגלח עד שלשים ואחד יום היינו מדרבנן דמדאורייתא ביום ל' מלי מגלח לרב מתנא משום דמקצת היום ככולו או לבר פדא דאמר"ט יום נשלם הנזירות והלכך נזיר זה דעדיין אינו אותה ולא מיטמא למתים לא העמידו דבריהם ואוקמה אדאורייתא ושרי ליה לגלח ביום ל' מיהו קשה מתגלחת שלישית דאינו שותה יין ואפי' הכי[18] בשלשים ואחד אלא נראה דמשום אכילת קדשים הקילו בשני תגלחות ראשונות לכתחילה ביום ל'. מהרפ"ש: ה"ג[19] ואכתי אינו מביא קרבנות נזיר טמא בו ביום דכיון שהוא לריך לטבול אחר התגלחת כדין מלורע שטובל אחר כל התגלחות ומיחזי[20] כאילו היא טבילת נזיר טמא ביום שביעי אחר[21] דבנזיר טמא נמי מספקא ליה דאז אינו מביא עד שמיני ולכך אינו יכול להביא קרבנות נזיר טמא עד למחרת יום תגלחתו דהיינו ביום שלשים ואחד וביום שלשים ואחד מביא חטאת העוף כדין נזיר טמא דשמא הוא טמא ולא מוחלט וימנה עוד ל' יום מיום שלשים ואחד שהביא קרבן טומאה וכדרבנן בפ' ג' (שם) דאמר[22] הבא חטאתו אע"פ שלא הביא אשמו מונה ח] יום[23] ששים שהוא יום ל' למניינו ומגלח כדמפרש[24] ולמחרת דהיינו יום ששים ואחד מביא קרבן לרעתו חטאת העוף כמו מלורע עני ואם עשיר הוא מפקיר נכסיו ומותר לאכול בקדשים דאשמו אינו מעכב לאכול בקדשים לרבנן ולר' שמעון דאמר מביאין קדשים לבית הפסול מביא גם אשם ומתנה כשלמים[25] וזה שאינו (זבחים עו.) ר"ש אומר למחרת מביא אשמו ולוגו ואומר אם מלורע הוא זה אשמו וזה לוגו ואם לאו יהא שלמים ואותו אשם טעון קפון ומתן בהונות כו' הרי למחרת ששים יום דהיינו יום ששים ואחד אוכל בקדשים לכבר גילח ב' תגלחות אם[26] היה מלורע כבר נטהר ומיהא תגלחת שלישית ליכא לפרושי הכי שהרי אינו טובל אחר התגלחת כיון שעשו לו שפיקות של מלורע. ולריך לומר דולאי בב' תגלחות אחרונות אינו מגלח עד יום ל' ואחד ט] (מגלח ל' יום על שלשים ואחד)[27] שמניינו התחיל ביום ששים ואחד ומביא עולת בהמה לגלח על הדמים וגם מביא חטאת עוף משום ספק נזיר טמא כי בתגלחת ראשונה[28] אולי מוחלט היה ולא עלו לו לנזירותו ומתחיל מניינו מיום [ששים][29] ואחד ומשלים חמשים[30] ותשעה יום על ששים[31] ואחד שהן מאה ועשרים יום ומגלח ביום קכ"א שהוא ל' ואחד יום למניינו ומביא קרבן טהרה לבד ומותר ביום קכ"ב לשתות יין י] ומשלים[32] נזירותו ויש ליתן טעם בדבר דדוקא בשני תגלחות ראשונות דאיכא לספוקי בספק מלורע הקילו להיות ביום ל' אבל בשתים אחרונות שאין עליו עוד ספק מלורע השוהו לשאר נזיר שמגלח ביום שלשים ואחד ולכך קאמר ושותה יין ומטמא למתים אחר ק"כ יום: **ותני עלה [בד"א] בנזירות מועטת דאז די לו בק"ב אבל בנזירות בת שנתה אוכל בקדשים לאחר שתי שנים.** כדפרישית שממתין מלגלח ראשונה עד שנה דשמא נזיר טהור היה ושניה עד שתי שניס דשמא לא היה מוחלט אלא נזיר טמא שלישית עד שלש שניס דשמא מוחלט היה ולא טמא מת. רביעית עד ארבע שניס דשמא מוחלט וטמא מת היה וגילח ראשונה ושניה לרעתו שלישית לנזיר טמא רביעית לנזיר טהור:

ה"ג

אלא לאו בנזירות מרובה וקתני מתחיל ומונה מיד הוא מותיב לה והוא מפרק לה בנזירות בת חמשים יום דיתיב עשרין ואתילידא ביה צרעת מגלח צרעתו והדר יתיב תלתין יומין דנזיר דהא את ליה גידול שער מתיב רמי בר חמא ו) נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק אוכל

אלא לאו בנזירות מרובה ח) **וקאמר מתחיל ומונה מיד.** מאותו יום שעומד בו ומשלים לאותן ימים שלפני חלוטו אבל ימי חלוטו מיהא אין עולין לו: **בנזירות בת חמשים יום כו' א)** (ח). דאי אמרת דעולין לא פש ליה כדי גידול שיער לאחר תגלחת צרעתו הלכך לבתר הכי מיבעי ליה למיתב תלתין יומין ממזיר דהא אית ליה גידול שיער: **מתיב רמי בר חמא נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק.** ז) שנטמא (ט) בספק ביום ראשון של נזירות וספק הוא לו אם נחלט ונרפא ביום ראשון של נזירותו:

ו) לקמן עט:. ז) ר"ל ב' תגלחת מלורע. ח) שייך לדף ט.

נוסחת הריב"ן

ו) וקתני: ב) ומוחלט בספק. ספק הוא לו אם כו' והשאר ליתא:

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה בנזירות בת חמשים יום דיתיב עשרים ואתילידא ביה צרעת דמגלח לצרעתו וימי חלוטו אין עולין לו לאי אמרת דעולין וכו' ל' יומין דנזיר: (ב) ד"ה מתיב וכו' שנטמא במת בספק:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ומדקדק הר"ם כדאמר לעיל בפ"ג. ע"ל פרק שני דף מד ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה בנזירות בת חמשים יום וכו' דיתיב עשרין דאי אמרת וכו' הלכך אין עולין דלבתר וכו' כע"ל: ב) תוס' ד"ה (מעבר לדף) הוא מותיב וכו' והרבעה עשר יום מימי צרעתו ג' יעלו כע"ל: ג) בא"ד ואחד עשר וכו' ולריך וכו' על עשריס. תיבת עשרים נמחק וכ"ג חמשים ושלשה עוד ל' וכו' כע"ל: ד) ד"ה תוכל וכו' ונטהר מספק טומאת מת אפי'. נמחק תיבת אפי' וכ"ג אם לסוף וכו' עד שלשים יום דשמא נזיר וכו' כע"ל: ה) בא"ד ואע"פ שאינו יכול לגלח אלא על הדמים הא אמרינן. תיבות הא אמרינן נמחקו וכ"ג ואמרינן דאם וכו' כע"ל: ו) בא"ד כיון דמספקא לן בנזיר טמא א"כ שלשים יום וכו' כע"ל: ז) בא"ד כמנין ימי הנזירות אולי נזיר וכו' כע"ל: ח) ד"ה ומדקדק הר"ס וכו' אע"פ שלא הביא אשמו מונה ויום ששים וכו' למניינו מגלח וכו' כע"ל: ט) בא"ד וכ"ל דולאי וכו' עד יום שלשים ואחד מגלח שלשים יום על שלשים ואחד. מן תיבת מגלח בתרא עד ואחד נמחק. וכ"ג ומגלח יום תשעים ואחד וכו' כע"ל: י) בא"ד ביום קכ"ג לשתות יין והשלים וכו' כע"ל:

הגהות התוספות

1. ע"ל העודפים. 2. ע"ל ארבעה עשר, בלי וא"ו. 3. נדל"ל ולריך. 4. יש כאן ט"ס וכע"ל והא דנקט והדר יתיב שלשים ימים דנזיר דהא אית ליה גידול שער ע"ל דס"ק וכו'. והכל דיבור אחד. 5. תיבת לו נמחק. 6. ע"ל נתרפא. וכ"ה בס"י. ותיבת בתר נמחק. 7. תיבת אפילו נמחק. 8. ע"ל ואמרינן לעיל (דף מו.). 9. ע"ל וכבשה אחת. 10. ע"ל אי אפשר לו. 11. ע"ל וכיון. 12. ע"ל שבסוף. 13. ע"ל ולמחרת. 14. ע"ל לתגלחת נזיר טמא ולא תגלחת נזיר טהור. 15. ע"ל דסבירא ליה. 16. ע"ל שמר דאולי. 17. ע"ל שני. 18. ע"ל ואפ"ה תגלח. 19. ע"ל הגה"ה. 20. ע"ל מיחזי. 21. ע"ל מאחר. 22. ע"ל דאמרי. 23. בס"פ ויום. 24. ע"ל מגלח כדפרישים. 25. ע"ל בשלמים. 26. בס"פ ואף אם. 27. ע"ל מגלח יום שלשים ואחד שהוא יום תשעים ואחד. 28. ע"ל בתגלחות ראשונות. 29. ע"ל תשעים ואחד. וכ"ה בס"י. 30. ע"ל עשרים. 31. ע"ל תשעים ואחד. וכ"ה בס"י. 32. ע"ל דהשלים.

ט) נראה דע"ל ולמחרת יום תגלחתו מביא חטאת העוף הבא על הספק בא לו כו'.

אוכל בקדשים לאחר ששים יום. דהיינו ביום ששים ואחד דשני תגלחות דלשונות היו ביום שלשים דאוקמינן מדאורייתא ומיהו לפירוש זה אוכל בקדשים ביום ששים גופיה [כיון] דתגלחת דאחרונה שלשים יום[2] מ"ל תגלחת שניה ביום חמשים ותשעה דאורייתא כדאמרינן לעיל אם גילח דאחרונה ביום שלשים מגלח שניה ביום ששים ואם גילח שניה ביום ששים חסר אחד יצא דהיינו ביום חמשים ותשעה וכו' ביום יטבול ולמחרתו ביום ששים יביא קרבנותיו ויאכל בקדשים ומגלח דאוכל בקדשים ביום ששים ואע"ג דלאחר ששים [אמר][3] הכי נמי אמרינן בפרק שני [נזיריס] (נקמן סז:) אוכל בקדשים אחר שמנה ימים ורוצה לומר ביום השמיני עצמו וכן הא דקתני ושותה יין[4] לאחר ק"כ היינו ביום קכ"א דאע"ג דתגלחת שניה[4] ביום שלשים ואחד ודוק לשון מהרש"ש: **ואי ס"ד** שלקו לו ימי חלוטו תשני ליה [בג' שנים ול' יום]. כלומר אחר שגילח שניה לצרעתו לקץ שתי שנים יגלח שלישית לסוף שלשים ממה נפשך[5] אם נזיר טהור הוא[6] כך דינו שהרי עלו לו ימי צרעתו לשנה של נזירות [לרב חסדא] ואינו צריך להמתין רק ל' יום לגידול שער. ואחר תגלחת שלישית ימתין שנה א' דשמא היה מוחלט וטמא וב' תגלחות הראשונות לצרעתו וג' לנזיר טמא ועד שיגלח ויביא קרבנותיו נזיר טמא א"א לו למנות נזירות שהרה. אלא ש"מ ימי צרעתו אין עולין לו כל עקר הלכך א"א לו לגלח תגלחת שלישית עד סוף שנה ג' כי שמא מוחלט ונזיר טהור היה וימי צרעתו לא עלו לו ועוד מתיב רב אשי אין לי אלא ימי טומאה. פי' טומאת מת שאין עולין לו מן המנין דכתיב והיימים הראשונים יפלו וכיון דסותר את הקודמים כ"ש שאין עולין לו: ימי טומאתו מגלח ומביא קרבן אשם נזיר: ימי חלוטו מגלח לצרעתו ומביא קרבן מצורע: תאמר בימי חלוטו שאינו מבטל הקודמים כדדרשינן לעיל פ' ג' מינים טמא נזרו למעט תגלחת ריין שאינן סותרים אמרת מה נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת נזיר שאם קיבל עליו נזירות בבית הקברות[6] אינו ראוי לתגלחת טהרה שאינו מגלח ומביא קרבן טומאה בשביל טומאתו כדאיתא לעיל פ"ג אלא יוצא ומזה ושונה וטובל ומונה נזיר טהרה ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזיר טהרה שצריך לגלחו לצרעתו אינו דין שלא יעלו לו מן המנין ימי ספרו ז' ימים שבין תגלחת א' לב' מנין שאין עולין לו צ"ע אמאי לא אתי נמי בק"ו מנזיר דקבר שהרי אין שערו ראוי לתגלחת נזיר

[א מיי' פ"ז מהלכות נזירות הלכה ז]:

פי' הרא"ש

ושותה יין ומטמא למתים ותני עלה בד"א בנזיר מרעטת אז די לו בק"כ ימים אבל בנזירות בת שנה אוכל בקדשים אחר ב' שנים דא"א לגלח ב' תגלחות של ימי חלוטו וימי ספרו אלא אחר ב' שנים כמו בנזיר מרעטת אחר ששים יום ושותה יין ומטמא למתים אחר ד' שנים כדין נזיר מרעטת אחר ק"כ ימים ואי ס"ד סלקי' ליה ימי חלוטו תסגי ליה בב' שנים ול' יום ואחר שגילח שנית לצרעתו לסוף ב' שנים יגלח תגלחת ג' לאחר ל' יום ממ"נ אם נזיר טמא הוא כך הוא דינו ואפי' אחר ד' ימים לתגלחת היה יכול לגלח ואם נזיר טהור הוא ומוחלט כך הוא דינו שהרי עלו לו ימי צרעתו לשנה של נזירות ואינו צריך להמתין רק ל' יום לגידול שער. ואחר תגלחת שלישית ימתין שנה א' דשמא היה מוחלט וטמא וב' תגלחות הראשונות לצרעתו וג' לנזיר טמא ועד שיגלח ויביא קרבנותיו נזיר טמא א"א לו למנות נזירות שהרה. אלא ש"מ ימי צרעתו אין עולין לו כל עקר הלכך א"א לו לגלח תגלחת שלישית עד סוף שנה ג' כי שמא מוחלט ונזיר טהור היה וימי צרעתו לא עלו לו ועוד מתיב רב אשי אין לי אלא ימי טומאה. פי' טומאת מת שאין עולין לו מן המנין דכתיב והיימים הראשונים יפלו וכיון דסותר את הקודמים כ"ש שאין עולין לו: ימי טומאתו מגלח ומביא קרבן אשם נזיר: ימי חלוטו מגלח לצרעתו ומביא קרבן מצורע: תאמר בימי חלוטו שאינו מבטל הקודמים כדדרשינן לעיל פ' ג' מינים טמא נזרו למעט תגלחת ריין שאינן סותרים אמרת מה נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת נזיר שאם קיבל עליו נזירות בבית הקברי[6] אינו ראוי לתגלחת טהרה שאינו מגלח ומביא קרבן טומאה בשביל טומאתו כדאיתא לעיל פ"ג אלא יוצא ומזה ושונה וטובל ומונה נזיר טהרה ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזיר טהרה שצריך לגלחו לצרעתו אינו דין שלא יעלו לו מן המנין ימי ספרו ז' ימים שבין תגלחת א' לב' מנין שאין עולין לו צ"ע אמאי לא אתי נמי בק"ו מנזיר דקבר שהרי אין שערו ראוי לתגלחת נזיר

[6] ל"ל שערו ראוי לתגלחת טהרה. וכ"ה בתוס' ד"ה ומה.

אוכל בקדשים לאחר ששים יום ושותה יין ומיטמא למתים לאחר מאה ועשרים יום [6] ותני עלה במה דברים אמורים בנזירות מועטת אבל בנזירות בת שנה אוכל בקדשים לאחר שתי שנים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבע שנים ואי סלקא דעתך סלקין ליה יומי תיסגי ליה בשלש שנים ושלשים יום ועוד מתיב רב אשי [6] אין לי אלא ימי טומאה [8] שאין עולין לו מן המנין ימי חלוטו מנין ודין הוא ימי טומאה מגלח ומביא קרבן וימי חלוטו מגלח ומביא קרבן מה ימי טומאתו אין עולין לו מן המנין אף ימי חלוטו אין עולין לו מן המנין לא אם אמרת בימי טומאתו שכן מבטל בהן את הקודמים תאמר בימי חלוטו שאין מבטל בהן את הקודמין אמרת קל וחומר הוא ומה נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת נזירות אין עולין לו מן המנין ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזירות לא כל שכן ואין לי אלא ימי חלוטו ימי ספרו מנין ודין הוא מה

ה"ג[1] **אוכל** בקדשים אחר ששים. דהיינו ביום ששים ואחד דשני תגלחות דלשונות היו ביום שלשים דאוקמינן מדאורייתא ומיהו לפירוש זה אוכל בקדשים ביום ששים גופיה [כיון] דתגלחת דאחרונה שלשים יום[2] מ"ל תגלחת שניה ביום חמשים ותשעה דאורייתא כדאמרינן לעיל אם גילח דאחרונה ביום שלשים מגלח שניה ביום ששים חסר אחד יצא דהיינו ביום חמשים ותשעה וכו' ביום יטבול ולמחרתו ביום ששים יביא קרבנותיו ויאכל בקדשים ומגלח דאוכל בקדשים ביום ששים ואע"ג דלאחר ששים [אמר][3] הכי נמי אמרינן בפרק שני [נזיריס] (נקמן סז:) אוכל בקדשים אחר שמנה ימים ורוצה לומר ביום השמיני עצמו וכן הא דקתני ושותה יין[4] לאחר ק"כ היינו ביום קכ"א דאע"ג דתגלחת שניה[4] ביום שלשים ואחד ודוק לשון מהרש"ש: **ואי ס"ד** שלקו לו ימי חלוטו תסגי ליה [בג' שנים ול' יום]. כלומר אחר שגילח שניה לצרעתו לקץ שתי שנים יגלח שלישית לסוף שלשים ממה נפשך[5] אם נזיר טהור הוא[6] כך דינו שהרי עלו לו ימי צרעתו לשנה של נזירות [לרב חסדא] ואינו צריך להמתין רק ל' יום לגידול שער[7] ב[] (אבל) לגלח תגלחת נזיר טהור אחר תגלחת ל'[8] ימתין שנה לתגלחת רביעית דשמא מוחלט היה וטמא טמא[9] מת ושתי תגלחות ראשונות לצרעתו ושלישית לנזיר טמא ועד שיגלח לתגלחת נזיר טמא אי אפשר לו לחזור ולמנות נזירות טהרה והיינו דפריך בשלש שנים ושלשים יום סגי דכך עולה החשבון אלא ש"מ ימי צרעתו אין עולין לו כל עיקר ולכך לא יגלח שלישית עד סוף שלש שנים דשמא נזיר טהור הוא ומוחלט היה וימי צרעתו לא עלו לו ומגלח שאינו יכול לגלח עד סוף השנה: **ועוד מתיב רב אשי אין לי אלא ימי טומאתו שאין עולין לו.** דלכתיב והיימים הראשונים יפלו ימי חלוטו אשם נזיר טמא מנין ודין הוא ימי טומאתו מגלח ומביא קרבן דהיינו אשם נזיר טמא וימי חלוטו מגלח ומביא קרבן לצרעתו אשם מצורע: לא אם אמרת בימי טומאתו שכן מבטל בהן את הקודמין אבל ימי חלוטו פשיטא לן דלא יסתרו הקודמין כדדרשינן לעיל בפרק שלשה מינין (דף מד.) כי טמא מזרו למעוטי תגלחת ויין שאינן סותרין: **ומה** נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת נזירות. שאם אמר הריני נזיר כשהיה בבית הקברות שערו ראוי לתגלחת טהרה שאינו מגלח ומביא קרבן טומאתו[10] כדאמרינן לעיל בפרק שלשי (דף טז:) אלא מגלח לסוף שלשים יום בשביל נזירות ואע"פ כן אין ימי נזירות בבית הקברות עולין לו לנזירותו אלא כשיוצא יתחיל למנות ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזירות טהרה שכן נדר לגלח בשביל צרעתו אינו דין שלא יעלו לו מן המנין: **ימי ספרו.** לאחר שנתרפא שהוא מגלח כל שערו ומונה (כלו) שבעה ימים וחוזר ומגלח ואז הוא נטהר לגמרי מנין שאותן שבעה אין עולין לו מן המנין וקלת קשה דתיתי בק"ו ממזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת טהרה: [9] שכן[11] טעון תגלחת. והוו כעין ימי טומאתו:

אבל ימי הזב והזבה וימי הסגרו של מצורע. אחרי שאין טעונין תגלחת הרי אלו עולין: אילימא בנזירות מועטת כלומר שאין לו למנות רק שלשים יום משהתחיל צרעתו עד סוף ימי נזירות: והא בעי גידול שיער. והיכי בעי למימר דימי חלוטו יעלו לו מן המנין לנזירותו דקתני תאמר בימי חלוטו אין מבטל בהן הקודמין ולכך יעלו והא ביום[12] דבתחילת צרעתו לא היה לו למנות אלא שלשים יום ונתרפא וגלח בתר גילוחו צריך לחזור ולמנות שלשים יום דבביר משלשים יום לא הוי גידול שיער: אלא לאו בנזירות מרובה שהיה לו למנות יותר משלשים יום כשנטהרה וכי גילח לצרעתו יש לו עדיין למנות שלשים יום ואי ס"ד דלמרינן ימי צרעתו יעלו לו מן המנין הרי יש לו עדיין גידול שיער שלשים יום כעין מילתא דרב חסדא ממש וקאמר תנא קמא[13] דלא סלקי ליה וקשה לרב חסדא: **רבי אליעזר**[14] **אמר משום** ר' יהושע כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייבין על ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה. כגון גולל ודופק ואהל

[6] נקמן ס. [מוספתא פ"ו], [3] ספרי פ' נשא, [3] [מגלח שנים רש"ס], [3] בס"ח: למנות שבעה דטומאה, [3] שיך לע"ב,

נוסחת הריב"ן

[6] שאינו אם היה טמא כו' לימי ספרו ולהביא קרבן ואוכל בקדשים ואח"כ למנות שבעה ימים דטומאה ואח"כ למנות דנזירות טהרה: [3] מלאכול בקדשים עד לאחר כו' לרעת אחר ז' לאלתר: [3] שלשים יום כו' טמא היים ותגלחת לאשך שבעים כו': [3] לי יום אחריס כו' והללו שתי תגלחיות כו' ועושה שלשים יום כו' מזירות טהרה ומונה ל' כו': [3] ימי חלוטו למנין מזירות טהרה תסגי ליה בג' שנים ול' יום דהא הוי גידול שיער לאחר ג' שנים ותהוי ליה ימי חלוטו עולין לו למנין מזירות דטהרה אלא כו': 1] כלומר דאפילו בנזירות מרובה אין עולין לו: 7] שאם היה מצורע מוחלט: 8] אלא ימי חלוטו:

הגהות הב"ח

(**6**) רש"י ד"ה אוכל וכו' **ששים יום** ושותה וכו' הלכך שהא ואינו אוכל בקדשים אלא לאחר ששים: (**3**) ד"ה במה דברים וכו' לאחר שתי שנים דשמא וכו' ושתי תגלחיות הראשונות לא עלו לו: (**4**) ד"ה ימי חלוטו שאם היה מצורע: (**5**) ד"ה מנין וכו' לא יהיו עולין וכו' טהרה הס"ל ואח"כ מה"ד **תאמר בימי** חלוטו וכו' והוקיל וימי חלוטו:

גליון הש"ס

גמ' אין לי אלא ימי טומאה. לעיל דף יז ע"ב: **תוס'** ד"ה אוכל בקדשים **אחר ששים** וכו' לאחר ק"כ יום היינו ביום ק"כ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ואי ס"ד וכו' דסהיו. תיכת דסהיו נמתק וי"ב דתהיו ליה: **ב**] תוס' ד"ה ואי ס"ד כו' גידול שיער אבל. תיכת אבל נמתק וי"ב אח"כ לגלח וכו' כל"ל:

הגהות התוספות

1. ל"ל תגה"ב. 2. ל"ל ביום שלשים. 3. ל"ל תנן. 4. ל"ל תע"ג דבתגלחות שניות. 5. ל"ל ממה נפסף אם טהר טמא הוא כך דינו ואפילו אחר שבעת ימים לתגלחת שניה יכול לגלח. ואם טהר טהור כו'. 6. ל"ל טהור הוא ומוחלט. 7. ל"ל כדי גידול שער ויכול לגלח כו'. 8. ל"ל ואחר תגלחת שלישית. 9. תיכת טמא נמתק. 10. ל"ל על טומאתו. 11. ל"ל שכן חלוטו. 12. תיכת ביום נמתק ול"ל כיון. 13. תיכת קמא נמתק. ול"ל דבריתא. 14. ל"ל ר' אלעזר. בגמ' ברש"י ובתוס'.

סו א ב מיי׳ פ״י מהל׳ טומאת צרעת הלכה יא סמג עשין רלה:

סו ג ד מיי׳ שם הלכה י:

סח ה ו מיי׳ פ״ז מהל׳ מזירות הלכה ט:

סט ז מיי׳ פ״ג מהל׳ בית המקדש הלכה יג סמג לאוין סד:

ע ח מיי׳ פ״ג מהלכות מתנות עניים הלכה יא:

פי׳ הרא״ש

אילימא בנזיר מרובה שאין לו למנות רק ל׳ יום מתחלת צרעתו עד סוף נזירותו הא בעי׳ גידול שער. ואמאי אצטריך ליה למילף בק״ו דאין עולי׳ לו אלא לאו בנזיר מרובה שיש לו יותר מל׳ יום משהתחילה (ו) צרעתו עד סוף ימי נזרו וקתני שאין עולין: ור״א מר׳ יהושע סתם שהוא ר׳ יהושע בן חנניה גמיר לה: מצאתי את רבי יהושע בן פתר הראש כך שם אביו אמר ליה הן אמר׳ לו כך אמר ר׳ יהושע בן ממל: ש״מ כל מלתא דמתאמרא בבי תלתא קדמאי ובתראי אמרינן מציעאי לא אמרינן. שהרי רבי יהושע בן חנניה אמרה לר׳ יהושע בן ממל ור״י בן ממל לר״א ורבי כשסדר המשנה הזכיר לר״י בן חנניה שהוא ראשון ור״א שהיה אחרון ואילו ר״י בן ממל האמצעי לא חש להזכיר: שקבל מן הזוגות וכו׳ בזורע שבת או חרדל בב׳ או ג׳ מקומות שהוא נותן פאה מכל א׳ וא׳. כך כתוב הגרסא בספרים וליתא להך (גזרה) [גירסא] דמשנה זו שנויה בפ״ג דמס׳ פאה גבי מחלוקת דר״ע וחכמים המנמר שדהו ושייר קלחים לחים ר״ע או׳ נותן פאה מכל א׳ ואחד וחכ״א מא׳ על הכל ומודים חכמים לר״ע בזורע שבת או חרדל וכו׳ אבל משנה זו היא שנויה פ״ב דפאה הזורע שדהו (ארבע) [שני] מיני חיטים אם עשאן גורן א׳ נותן פאה א׳ ב׳ גרנות נותן ב׳ פאות מעשה שזרע ר״ש איש המצפה ובא לפני ר״ג ועלו ללשכת הגזית ושאלו אמר נחום הלבלר כך מקובלני מר׳ יאשיה שקבל מאביו שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני הזורע שדהו וכו׳ ואילו יהושע וכלב לא קאמר אלמא אין קפידא אם מדלג מן האמצעים:

(ו) אולי ל״ל משילה ימי צרעתו.

ואחל רובע עצמות וכלים המוגעים במת: **לא** תהא זו קלה מן השרץ. דכתיב ביה בהדיא דחייבין עליה על ביאת מקדש: **אמר ר״ע דנתי לפני ר׳ אליעזר כו׳ אמר לי מה זו (ר׳) עקיבא אין דנין כאן ק״ו** שאין דנין ק״ו מהלכה (זו): [אלא] כן [אמרו] הלכה. בגמ׳ מפרש דעצם כשעורה הלכה ואין דנין ק״ו מהלכה: **ורבי אליעזר משום ר׳ יהושע.** סתם שהוא רבי יהושע בן חנניה גמיר לה והא משום ר׳ יהושע בן ממל גמר לה: **דתניא אמר ר׳ אליעזר כשהלכתי לערדסקיא מצאתי ר׳ יהושע בן פתר ראש.** כך שם אביו שהיה יושב ודן לפני ר״מ כל טומאת מת כו׳ אמר לו [כלום] אתה בקי בר׳ יהושע בן ממל אמר [לי] הן כך א״ר יהושע בן ממל כל זה מדברי ר׳ אליעזר אלמא מרבי יהושע בן ממל גמיר ליה:

ש״מ מילתא דמתאמרא [בבי תלתא] קדמאי ובתראי אמר מציעי לא אמר. ה״ג ר׳ יהושע בן חנניה אמר לר׳ יהושע בן ממל ור׳ יהושע בן ממל לר״א ורבי שסידר המשנה הזכיר רבי אליעזר שהיה אחרון ורבי יהושע בן חנניה שהוא הראשון ורבי יהושע בן ממל שהוא האמצעי לא חש להזכירו: **שקיבל** מן הזוגות. הלל ושמאי והם קיבלו משמעיה ואבטליון ומיהודה בן טבאי ושמעון בן שטח שקיבלו מן הנביאים חגי זכריה ומלאכי שקבלו הלכה למשה מסיני בזורע שבת וחרדל (וכו׳) בשנים וג׳ מקומות שחייב בפאה מכל אחד ואחד כך גירסת הספרים ולא גרסינן ליה דהך משנה שנויה במסכת פאה (פ״ג מ״ב) גבי מחלוקת דר׳ עקיבא [1] [במנמר] שדהו ושייר קלחים לחים ר״ע אומר פאה מכל א׳ ואחד וחכמים אומרים מאחד על הכל ומודים חכמים בזורע שבת כו׳ והכי גרסינן בפ״ב דפאה (מ״ה) הזורע שדהו ב׳ מיני חטין פי׳ א׳ שחמתית ולבנה [עשאן] גורן אחד נותן פאה אחת ב׳ גרנות ב׳ פאות מעשה שזרע ר״ש איש המצפה ובא לפני ר״ג ועלו ללשכת הגזית ושאלו לנחום ב׳] הלכה ואמר כך מקובלני מר׳ מאשא כו׳ שני מיני חטין עשאן גורן אחד נותן פאה אחת שתי גרנות נותן שתי פאות ואילו יהושע וכלב האמצעים לא קחשיב:

עצם

מה ימי חלוטו טעון תגלחת. ולפורין כדמפרש בהו קרא: **גמרו.** היינו ימי חלוטו: **ימי הספרו.** אלו ימים שהוא מוסגר קודש [6] שמוחלט פעמים י״ד יום ונטהר בתוך ימי הסגר שהן עולין לו אותן ימים: **אבל ימי הזב כו׳.** שאינם טעונין תגלחת ועוד [3] לא נטמאו בטומאת מת הרי אלו עולין לו מן המנין: **קתני מיהת לא אם אמרת כו׳ תאמר בימי חלוטו.** שאין מבטל בהן את הקודמין במאי אילימא בנזירות מועטת והא בעינן גידול שער אלא לאו בנזירות מרובה וקתני שאין עולין לו מן המנין אלמא לא סלקין ליה ש״מ: **מתני׳** אמר רבי אליעזר משום ר׳ יהושע כל טומאה מן המת שנזיר מגלח עליה חייבין עליה על ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה על ביאת מקדש א״ר מאיר לא תהא זו קלה מן השרץ: **גמ׳** ורבי אליעזר משום רבי יהושע גמר לה והא משום רבי יהושע בר ממל גמר לה דתניא [6] אמר רבי אליעזר כשהלכתי לערדסקיא מצאתי את ר׳ יהושע בן פתר ראש שהיה יושב ודן לפני ר״מ בהלכה כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייבין עליה משום ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה משום ביאת מקדש אמר לו אל תהא זו קלה משרץ אמרתי לו כלום אתה בקי ברבי יהושע בר ממל אמר לי הן כך אמר לי רבי יהושע בר ממל משום רבי יהושע כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייב עליה משום ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה משום ביאת מקדש הוי משום רבי יהושע בר ממל גמיר לה אמרו שמע מינה כל שמעתתא דמתאמרה בבי תלתא קדמאי ובתראי אמרינן מציעאי לא אמרינן אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא [3] אמר נחום הלבלר כך מקובלני מרבי מיאשא שקיבל מאבא שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני [3] בזורע שבת וחרדל בשנים ושלשה מקומות שנותן פאה מכל אחד ואחד ואילו יהושע וכלב לא קחשיב ש״מ: **מתני׳** אר״ע דנתי לפני רבי אליעזר מה אם עצם כשעורה שאינו מטמא אדם באהל הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו רביעית דם שהוא מטמא אדם באהל אינו דין שיהא הנזיר מגלח על מגעה ועל משאה אמר לי מה זה עקיבא אין דנין כאן מק״ו וכשבאתי והרציתי (ו) דברים לפני רבי יהושע אמר לי יפה אמרת אלא כן אמרו הלכה:

גמ׳

מה ימי חלוטו טעון תגלחת אף ימי ספרו ומה ימי חלוטו אין עולין לו מן המנין אף ימי ספרו יכול אף ימי הסגרו כן והדין נותן [1] חלוט מטמא משכב ומושב [2] וימי הסגרו מטמא משכב ומושב אם למדת לימי חלוטו שאין עולין לו מן המנין אף ימי הסגרו אין עולין לו מן המנין אמרת לא אם אמרת בימי חלוטו [3] שכן חלוטו טעון תגלחת ומביא קרבן לפיכך אין עולין תאמר בימי הסגרו [4] שאין טעון תגלחת ואינו מביא קרבן לפיכך יעלו למנין מכאן [5] אמרו ימי ספרו וימי גמרו אין עולין לו מן המנין אבל ימי הזב והזבה והסגרו של מצורע הרי אלו עולין לו קתני מיהת לא אם אמרת בימי טומאה שכן מבטל בהן את הקודמין תאמר בימי חלוטו במאי אילימא בנזירות מועטת הא בעינן גידול שער אלא לאו בנזירות מרובה וקתני שאין עולין לו מן המנין אלמא לא סלקין ליה ש״מ: **מתני׳** אמר רבי אליעזר משום ר׳ יהושע [7] כל טומאה מן המת שנזיר מגלח עליה חייבין עליה על ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה על ביאת מקדש א״ר מאיר לא תהא זו קלה מן השרץ: **גמ׳** ורבי אליעזר משום רבי יהושע גמר לה והא משום רבי יהושע בר ממל גמר לה דתניא [6] אמר רבי אליעזר כשהלכתי לערדסקיא מצאתי את ר׳ יהושע בן פתר ראש שהיה יושב ודן לפני ר״מ בהלכה כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייבין עליה משום ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה משום ביאת מקדש אמר לו אל תהא זו קלה משרץ אמרתי לו כלום אתה בקי ברבי יהושע בר ממל אמר לי הן כך אמר לי רבי יהושע בר ממל משום רבי יהושע כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייב עליה משום ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה משום ביאת מקדש הוי משום רבי יהושע בר ממל גמיר לה אמרו שמע מינה כל שמעתתא דמתאמרה בבי תלתא קדמאי ובתראי אמרינן מציעאי לא אמרינן אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא [3] אמר נחום הלבלר כך מקובלני מרבי מיאשא שקיבל מאבא שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני [3] בזורע שבת וחרדל בשנים ושלשה מקומות שנותן פאה מכל אחד ואחד ואילו יהושע וכלב לא קחשיב ש״מ: **מתני׳** אר״ע דנתי לפני רבי אליעזר מה אם עצם כשעורה שאינו מטמא אדם באהל הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו רביעית דם שהוא מטמא אדם באהל אינו דין שיהא הנזיר מגלח על מגעה ועל משאה אמר לי מה זה עקיבא אין דנין כאן מק״ו וכשבאתי והרציתי (ו) דברים לפני רבי יהושע אמר לי יפה אמרת אלא כן אמרו הלכה:

גמ׳

מסורת הש״ס

(א) [תוספתא פ״ה ע״ש תוס׳ תהלות פ״ד ע״ש שם ושם איתא ר׳ אלעזר], ב) פאה פ״ב מ״ו, ג) פאה פ״ג מ״ב [נדה נא.].

נוסחת הריב״ן

(ד) קודם שהוגלגל פעמים שבעה ימים פעמים י״ד יום ונטהר מתוך הסגר כו׳ תוקן ימים קודם שנתלגל כדמפרשי קראי הס״ד: ג) ועוד שלא: ג) (ש״מ כו׳ ש״מ) ליתא בכ״י: ד) שאין טעון הזאה ג׳ וז׳ מיידין: ה) קא: ו) אצטריך ליה למימר: ז) קבלו: מ) בפ״ב דפאה: ט) ב׳ גרנות נותן ב׳ פאות: י) דס״ל למיתנא על תהילה דלגבי כו׳ מלי אמר על תהילו ולפיכך אמר נמי גבי רביעית דם מגע ומשא הס״ד:

הגהות הב״ח

(א) במשנה והרליתי הדברים: (ב) רש״י ד״ה ורבי אליעזר וכו׳ ר״י בן חנניה הוא דגמר לה: (ג) ד״ה אמרתי לו לר׳ יהושע בן פתר ראש כלום בקי: (ד) ד״ה רביעית וכו׳ דלגבי עצם כשעורה:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תוס׳ ד״ה קיבל כו׳ פי׳ שחמתית ולבנה. חיבות שחמתית ולבנה נמתקו. וע״כ שחרורית ולבנה עשאו: ב) בא״ד ושאלו לנחום הלבלר ואמר כל״ל:

הגהות התוספות

1. ל״ל דר״ע וחכמים.

לעזי רש״י

אנייר״ם [אנייר״ד]. שֶׁבֶת (צמח ריחני).

מוסף רש״י

בזורע שבת וחרדל. לפי נקט הני שאין דרכן לעשות מהן עבודה אלא זורען לתבלין בעלמא בשנים ושלשה מקומות. שבת, מי״ט (נדה נא.).

מוסף רש״י

מה ימי חלוטו טעון תגלחת. ולפורין כדמפרש בהו קרא: **גמרו.** היינו ימי חלוטו: **ימי הספרו.** אלו ימים שהוא מוסגר קודש [6] שמוחלט פעמים י״ד יום ונטהר בתוך ימי הסגר שהן עולין לו אותן ימים: **אבל ימי הזב כו׳.** שאינם טעונין תגלחת ועוד [3] לא נטמאו בטומאת מת הרי אלו עולין לו מן המנין: **קתני מיהת לא אם אמרת כו׳ תאמר בימי חלוטו.** שאין מבטל בהן את הקודמין במאי אילימא בנזירות מועטת והא בעינן גידול שער אלא לאו בנזירות מרובה וקתני שאין עולין לו מן המנין וקשיא לרב חסדא: [3] **שמע מינה.** דמהא תיובתא ש״מ. ופ״ת לוקמה בנזירות חמשים יום כדלעיל [נה.]: הא לא אפשר דהא קתני לה דומיא דימי טומאה דמה להלן פסיקא לן דאין עולין אף כאן אין עולין: **מתני׳ לא אהא זו קלה מן השרץ.** ומה על טומאת השרץ שאין [7] הנזיר מטמא כלום חייבין עליו משום ביאת מקדש על טומאה מן המת שהוא טעון הזאה ג׳ וז׳ אינו דין שיהו חייבין עליה משום ביאת מקדש ואף ע״פ שאין הנזיר מגלח עליה: **גמ׳ ור׳ אליעזר מר׳ יהושע.** סתמא דהיינו ר׳ יהושע בן חנניה [3] [8] הא גמר לה והא מר׳ יהושע בן ממל כו׳: **לערדסקיא.** שם מקום: **בן פתר ראש.** כך שמו: **אמרתי לו.** לר׳ [9] מאיר כלום בקי אתה בר׳ יהושע בן ממל אמר לי הן ואמר לי משום ר׳ יהושע כל טומאה כו׳: **אמרו ש״מ כל שמעתתא דמתאמרא בבי תלתא.** דשליש שמע משני ושני מרא״שון דהאי מאן דבעי למימר להאי מילתא לא [1] מצטרכא למימר אלא קמאי ובתראי ומציעאי לא כדתנן במתני׳ ר׳ אליעזר ור׳ יהושע ולא קחשיב ר׳ יהושע בן ממל בהדייהו: **אמר נחום הלבלר כך מקובלני מר׳ מיאשא שקיבל מן הזוגות.** יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח שמעיה ואבטליון הלל ושמאי וזוגות [2] שקיבלו מן הנביאים חגי זכריה ומלאכי ונביאים קיבלו הלכה למשה מסיני: ה״ג [3] **הזורע אם שדהו שני מיני חטין אם עשאן גורן אחת נותן פאה אחת** [4]. דהואיל ונשדה אחת זרען אע״פ שהן שני מיינים הואיל ושניהם מין חטין אינו חייב אלא פאה אחת אלא א״כ שם דעתו לחלקן ולעשות מהן שתי גרנות. ואית ספרים דכתיב בהו הזורע שבת וחרדל אני״ס בלע״ז ותו לא ואנן לא גרסינן לה: **ואילו יהושע וכלב.** דהוו מציעאי לא קחשיב. אלמא דקמאי ובתראי אמרי׳ ומציעאי לא אמרינן ומן הנביאים ואילך קחשיב כולהו כחדא מפני שהיו מבית שני ואילך: **מתני׳ רביעית דם שהיא מטמאה כו׳ אינו דין שהנזיר מגלח על מגעה ועל משאה.** וה״ה דהוה ליה [5] למימר על תהילות דלרבי עקיבא אית ליה הא׳ סברא אלא משום לגבי [6] שעורה דקמייתי ליה מייניה מקל וחומר לא מצי אמר על תהילות לא אמר נמי גבי רביעית דם: **אין דנין כאן מק״ו.** ובגמ׳ מפרש (מאי קאמר: **אין דנין כאן ק״ו.**) לפי שאין דנין קל וחומר מהלכה:

גמ׳

גמ' איבעיא להו עצם כשעורה הלכה ורביעית דם קל וחומר ואין דנין קל וחומר מהלכה או דלמא רביעית דם הלכה ועצם כשעורה קל וחומר ואין דנין קל וחומר מהלכה ת"ש [ט]**עצם כשעורה הלכה ורביעית דם קל וחומר ואין דנין קל וחומר מהלכה**

הדרן עלך כהן גדול

שני [א]נזירים שאמר להן אחד ראיתי מכם שנטמא ואיני יודע איזה מכם מגלחין ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ואומר אם אני הוא טמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך ואם אני הוא הטהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה שלך וסופרין שלשים יום ומביאין קרבן טהרה ואומר אם אני הוא הטמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך וזה קרבן טהרתי ואם אני הוא הטהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה שלך וזה קרבן טהרתך: **גמ'** קתני שני נזירים שאמר להם ראיתי אחד מכם שנטמא ואיני יודע איזה מכם ואמאי כל ספק טומאה ברשות היחיד מהיכא ילפינן לה [ב]מסוטה מה סוטה בועל ונבעלת אף כל ספק טומאה ברה"י כגון דאיכא בי תרי אבל הכא שני נזירים והאי דקאי גביהון הא תלתא הוה ליה ספק טומאה ברשות הרבים [ג]וכל ספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור אמר רבה בר רב הונא [ד]באומר ראיתי טומאה שנזרקה ביניכם אמר רב אשי דיקא נמי דקתני

עצם כשעורה הלכה. דנזיר מגלח עליו דמקרא לא אתי כדכתיב על כל נפשות מת[1] לא יבא מידי דמיטמא בביאה ורביעית דם בעי לאגמורי מיניה מק"ו: או דילמא רביעית דם הלכה. מה שהוא מטמא [ב] בהאל דלית להו נפשות[2] מת לרביעית דם דאדרבה משמע דם חלי לוג שהוא שיעור שתי נפשות והלכה למשה מסיני הוא דמטמא בהאל ברביעית: ועצם כשעורה קל וחומר. כלומר מעצם כשעורה בעי לגמוד שיגלח על אהל רביעית דם: ואין דנין קל וחומר מהלכה. פי' מכח חומר שהוא הלכה למשה מסיני לא נעשה קל וחומר ת"ש רביעית דם קל וחומר ועצם כשעורה הלכה:

הדרן עלך כהן גדול

שני נזירים שאמר להם אחד וכו'. לא דוקא נקט ואומר אלא זה יקרב לשם מי שהוא וזה יקרב לשם מי שהוא: **אם אני הוא הטמא** קרבן טומאה. שנעשה כבר שלי וקרבן טהרה שנעשה כבר שלך (וזה קרבן טהרתי):

[ג]**וסופרין** שלשים יום ומביאין קרבן. בשותפות: קרבן טומאה. חטאת העוף ועולת העוף אבל אשם לא מייתי על הספק [ג]וקרבן טומאה בספק. עולת העוף תהא נדבה וחטאת ספק ולא תאכל ואשם שאינו מביא אינו מעכבו כדבנן דפרק ג' (לעיל דף יח:) וחכמים אומרים הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה ועדיין אסורין לשתות בין וליטמאות למתים ולכך

גמ' איבעיא להו [ט]**עצם כשעורה הלכה** דאין דנין (ט) ק"ו היכי קאמרי מי אמרינן עצם כשעורה הלכה למשה מסיני דנזיר מגלח עליו ורביעית דם קל וחומר מעצם כשעורה דנזיר מגלח עליו ואין דנין קל וחומר מהלכה אי לאו דילמא הכי קאמר רביעית דם הלכה למשה מסיני דמטמא את האדם בהאל ועצם כשעורה קל וחומר כלומר ומעצם כשעורה קא גמרינן קל וחומר דברביעית דם יהא נזיר מגלח וקאמר ליה אין דנין ק"ו מהלכה שאין למידין קל וחומר ממידי דלא גמירי לה אלא מהלכה אי לאו דאתית ליה מן המקרא: **ת"ש עצם כשעורה [הלכה].** שהנזיר מגלח עליו ורביעית דם קל וחומר ואין דנין קל וחומר מהלכה:

הדרן עלך כהן גדול

שני נזירים. שקיבלו עליהם נזירות ביחד: **שאמר להן אחד ראיתי את אחד מכם שנטמא.** ה"ז נאמן [ב]להחזיקו בחזקת טומאה כל זמן שאין מכחישין אותו דהא לא הודע אליו חטאתו כתיב (ויקרא ד) (לא הודע אליו) מכל מקום: **ואיני יודע איזה מכם.** משליטין לנזירותן ומגלחין ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה בשותפות: **ואומר.** אחד מהן: **אם אני הוא כו'.** ועדיין אינן מותרין לשתות בין לפי שיכול לומר על כל אחד [ג] שמא טמא היה ותגלחתו שגילח עכשיו היא תגלחת טומאה אלא חוזרין וסופרין עוד שלשים יוסד[ד] ומביאין קרבן טהרה בלבד מן השותפות: **ואומר.** אחד מהם אם אני הוא הטמא קרבן טומאה [ה] היה שלי וקרבן טהרה שלך וזה של עכשיו קרבן טהרה כו' ומעכשיו מותרין לשתות בין: **גמ' אבל הכא.** כיון דהוו תלתא שנים נזירים והאי דקאי גביהון אע"ג דקיימי ברה"י הויא ליה [ו]ספק טומאה ברה"ר דספיקו טהור: **אמר רבה בר רב הונא.** כגון דקאים א[ד] האחד בלבד ואומר ראיתי טומאה שנזרקה לביניכם מבפנים דלא הוו להו אלא תרי [ז](ה) כדבועל ונבעלת: **דיקא נמי.** דלא קאי בהדייהו דקאמר ואיני יודע דאילו הוה קאי בהדייהו אי אפשר דלא [ח]הוה ידע: וקא

באומר ראיתי שנזרקה טומאה ביניכם. קופרים עוד שלשים יום: והוא עומד מרחוק דהוי ספק טומאה ברשות היחיד ואם תאמר אם כן יביא כל אחד קרבן טומאה ודאי דכל ספק טומאה ברשות היחיד שורפין עליה [תרומה] וי"ל לומר דלא גמירי מסוטה אלא דבר שאפשר להיות כסוטה דאפשר שנטמאת אבל הכא לא אפשר לטמאות שניהם דודאי אחד טהור ואם תאמר אם כן מאי פריך מעיקרא והא ספק טומאה ברשות הרבים הוא כלומר ויביאו שניהם קרבן טהרה והא ספק טומאה ברשות הרבים דמטהרינן נמי מסוטה גמרינן לה ולא ילפינן אלא דבר שאפשר להיות והכא דודאי אחד טמא וי"ל לומר דספק טומאה ברשות הרבים לאו אלא כל חד וחד מוקמינן אחזקתיה וילפינן ליה מקרא פרק קמא דחולין (דף י:) להעמיד כל דבר אחזקתיה אף על גב דודאי אחד טמא כיון דלא ידעינן ליה ואף על גב דבפרק קמא דחולין (ג"ז שם) למאי דקא סלקא דעתיה קאמר התם הילכתא גמירי לה ומשמע התם דספק טומאה ברשות הרבים לאו משום חזקה אלא נגמר מסוטה במסקנא לא קאי הכי ובמקום אחר [ברש"י מסכת נדה][ג] מפורש באורך: דקתני

א) א מיי' פ"ט מהלכות מזירות הלכה יד:
ב) ב ג מיי' שם הל' טז ופי"ד מהלכות אבות הטומאה הל' ז ופט"ו שם הלכה ח ופט"ז שם הלכה ז:
ג) ד מיי' פ"ט מהלכות מזירות הלכה טז:

הגהות התוספות

1. צ"ל על נפש מת. 2. צ"ל על כל נפשות.

פי' הרא"ש

איבעיא להו עצם כשעורה הלכה. דנזיר מגלח עליו דמקרא לא אתי דכתיב על כל נפשות מת לא יבוא דמשמע דלא הוזהר אלא על דבר שמטמא באהל ורביעית הדם בעי לאגמורי מניה בק"ו וקא"ל ר"א אין כאן ק"ו משום דאין דנין ק"ו מדבר (שאינו) [שהוא] הלכה: או דלמא רביעית דם הלכה מה שהוא מטמא באהל דכתיב על כל נפשות מת דמשמע שיעור ב' נפשות דהיינו ב' רביעים: ועצם כשעורה ק"ו ואתה בא ללמוד רביעית דם מעצם כשעורה מתוך חומרא שיש ברביעית דם שמטמא באהל משא"כ בעצם כשעורה וקא"ל אין דנין ק"ו מהלכה. פי' מתוך חומר אהל שיש ברביעית דם שבא מהלכה:

סליק פירקא

פ"ח ב' נזירים שאמר להם אחד וכו' ומיירי שהם שותקים שאם היו מכחישים אותו לא היה נאמן כדאיתא בקדושין כל האומר דעד א' בהכחשה לא מהימן: מגלחים ומביאים וכו' לאחר שיכלו ל' יום שלהם: אם אני הוא הטמא קרבן טומאה ה) שנעשה כבר הוא שלי וקרבן טהרה [שנעשה מכבר] הוא שלך: וסופרים ג) שלשים יום מיום שנדר הב': וקרבן טומאה בספק היינו חטאת העוף הבאה על הספק ואינה נאכלת. מביא חטאת העוף לספק טומאה נזיר ואשם לא מייתי כרבנן דאמרי לעיל הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה. נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאי' אם נזיר טהור הוא דעולה ראשונה הייתה חובה ועתה הוא מקריב חטאת ושלמים והודו חכמים לדברי בן

נוסחת הריב"ן

ה) [מאי: ב] להחזיקו: ג] אחד ואחד: ד] שלשים יום ואין בכך כלום דמיד טמא יכול לעשות תגלחת טומאה וקרבן טומאה ואפילו לאחר כמה ימים הס"ל ואח"כ מה"ד ומביאין כו': ה] טומאה לאתמול [וגמגום הוא]: ו] כספק: ז] כי סוטה ליכא אלא תרי בועל ונבעלת: ח] דלא ידע:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה איבעיא וכו' דאין כאן ק"ו היכי: (ב) ד"ה אמר רבה וכו' אלא תרי הס"ל ותיבות בועל ונבעלת נמחק:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה וסופרין שלשים יום. עיין זה סייב לקמן דף נט ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה אמר רבה וכו' האי בלבד וכו' אלא תרי בועל ונבעלת כל"ל: ב) תוד"ה עצם וכו' מה שהוא מטמא על כל אדם באהל וכו' כל"ל ת"מ: ג) ד"ה וסופרים וכו' וקרבן טומאה בספק. ר"ב ע' ת"מ:

מוסף רש"י

עצם כשעורה הלכה וכו'. שהיה ר"ע דן קל וחומר מנין לרביעית דם המת שהנזיר מגלח על אהלה, ק"ו מה עצם כשעורה שאינו מטמא באהל מזיר מגלח על מגעו ומשאו, רביעית דם שמטמא באהל, דכמיב ועל כל נפש מת לא יבא, אינו דין שהנזיר מגלח עליה, ואמר ליה רבי אליעזר עקיבא עצם כשעורה הלכה למשה מסיני שיהא מזיר מגלח עליה ורביעית דם אתה בא ללמוד ממנה בק"ו ואין דנין קל וחומר מהלכה, דלא ניתנה תורה שבעל פה לדרש בי"ג מדות (שבת קלב.) אי: עצם כשעורה שהנזיר מגלח על מגעה ומשאה הלכה למשה מסיני ואין כתוב בתורה, ורביעית דם אתה בא ללמוד ממנה בק"ו ואין דנין ק"ו מהלכה אלא מדבר הכתוב בתורה (פסחים פא:). הדרן עלך כהן גדול

ה) דיבור זה סובב על סיפא דסופרים ל' יום שניים ומביאין קרבן טהרה וכו'. ב) דבור זה שייך למתני' דלקמן (דף נט ע"ב) כמת אחד מהן וכו' דהתם מביאין קרבן טומאה מספק וע"ז סובב והולך דבני רבינו ועי' בגליון הש"ס.

דקתני ואיני יודע. דמשמע [ד] שלא נודע לו מעולם משום דלא הוה בהסח[1] מדלא קתני שכחתי: **והא** קא עביד הקפה. א)[בראשה] השחתת הקפה[2]: **[באשה].** בראשה האשה שאינה אסורה בהקפה דדרשינן בסמוך כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה:

והא קא עביד השחתת זקן. דנספק תגלחת מצורע מגלח זקנו בתער וקעבר בהשחתת זקן ובהקפת ראש מספק:

המקיף את הקטן חייב. דכי כתיב רחמנא לא תקיפו פאת לא תקיפו פאת אף אפאות דקטן אזכר:

ודידך מאן מגלח להון. שראה בניס קטנים מגולחים ראשיהם עם פאותיהם: א"ל חובה. אשתו היתה ורב הונא לטעמיה דאמר בסמוך הנשים מותרות להקיף דכיון דאינן באיסור דניקף ליתנהו נמי באיסור דמקיף: **חובה** תקברינהו לבניה. דאיסורא קא עבדא: כולהו שני כו'. כשגגה שיוצאת מלפני השליח:

מבדי תרוייהו סבירא להו הקפת כל הראש שמה הקפה. רב הונא דאמר חובה מגלחה להו אבל האיש היה עובר אע"פ שמגלח כל ראשה וכן רב אדא דאמר חובה תקברינהו לבניה חובה נעשה:

במאי פליגי. מאי טעמייהו:

והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה. בין להיות נקפות בין להקיף אחרים ואפילו לגדול מותרות: **ורב** אדא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע. פשטיה [דקרא] ודאי לניקף אזהר רחמנא דהא פאת לא תקיפו כתיב דהיינו הניקף ומיהו מדקאמר לא תקיפו ולא כתיב לא תוקפו הוסב הלאו גם על המקיף כדי להקיף מקיף לניקף כלומר כל היכא דניקף בר חיובא הוא כל[3] מקיף נמי בר חיובא הוא וההוא קטן הואיל וגופיה לאו בר עונשין הוא ולא מיחייב מקיף ליה נמי לא מחייב ואפילו אינ

דקתני ואיני יודע איזה מכם שמע מינה: מגלחין ומביאין: ואמאי דילמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה אמר שמואל [ה]באשה וקטן ולוקמא בגדול [ו]והקפת כל הראש לא שמה הקפה מדלא מוקים לה הכי שמע מינה קסבר שמואל [ז]הקפת כל הראש שמה הקפה מר זוטרא מתני לה להא שמעתא דשמואל אסיפא [ח]נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר ששים יום ומגלח ד' תגלחות [ט] והא קעביד הקפה אמר שמואל [י]באשה וקטן אמר רב הונא [יא]המקיף את הקטן הרי הוא חייב א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא [יב] ודידך מאן מגלח להון אמר ליה חובה [יג]תקברינון חובה לבניה כולהו שני דרב אדא בר אהבה לא אקיים ליה זרעא לרב הונא מכדי תרוייהו סבירא [יד] הקפת כל הראש שמה הקפה במאי קמיפלגי רב הונא סבר [יט]לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית [את] פאת זקנך [יז]הכל שיש לו השחתה יש לו הקפה והני נשי הואיל [יח]וליתנהו בהשחתה [יט]ליתנהו נמי בהקפה ורב אדא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע ואיתקש מקיף לניקף כל היכא דניקף מיחייב מקיף נמי מיחייב והאי קטן הואיל והוא גופיה לאו בר עונשין הוא דמיחייב מקיף נמי לא מיחייב לימא הקפת כל הראש תנאי היא [כ]דתנו רבנן [2]ראשו מה תלמוד לומר לפי שנאמר לא תקיפו פאת ראשכם יכול

[ד] **וקא עביד** [ה] **על לאו דהקפה.** דתגלחת אינו לצורך ויש בה משום לא תקיפו[ו]: **אמר שמואל באשה וקטן.** כגון שהיו שני נזירים הללו שני נשים או שני קטנים דלא מיחייבי אהקפה: **אמאי.** מגלח ארבע תגלחות והא קא עבר בתרתי תגלחות קמייתא משום לאו [ז]דלא תשחית את פאת [ח] זקן[ט] שכן מגלח [כל] שערו ואחידך מיניהו קעבר משום הקפה: **והא קא עביד השחתה** גרסי': **א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא לדידך.** דאמרת דהמקיף את הקטן חייב [י]קטנים דליתנהו מגולחין כל הראש כדאחרייהו דאינשי דקמגלחי להו כדי להברותן לאחר החולי מאן קמגלח להו: **אמר ליה הוכה.** כך אמה דאשתו דרב הונא דקסבר רב הונא דאשה לא מיפקדא אלאו דהקפת הראש אראש אחרים כלל: **אמר ליה רב אדא** [יא] **תיקברינהו לבניה.** דלדידך דאמרת המקיף את הקטן חייב כי מקפת ליה אשה נמי חייבת אבל לדידי אפילו גדול המקיף את הקטן פטור והוא הדין נמי לאשה וכן בגדול המקיף את הגדול חייב והוא הדין לאשה: **מכדי תרוייהו סבירא להו דהקפת כל הראש שמה הקפה.** והא הוה להו הקפת כל הראש לבניו דרב הונא: **במאי פליגי.** כלומר מאי איכא ביניייהו דמאן דאסר בגדול [יב]אמאי שרי באשה: **והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה.** דלית להו זקן ליתנהו בהקפה כלל שאפילו אשה המקפת את הגדול פטורה: **רב אדא בר אהבה סבר כי אמר רחמנא לא תקיפו אחד הניקף ואחד המקיף במשמע.** ולהא מילתא איתקש ניקף למקיף דכל היכא דניקף חייב מקיף נמי חייב לא שנא אשה ולא שנא אשה: **והאי קטן הואיל והוא גופיה לא מיחייב.** משום דלאו בר עונשין הוא דמקיף ליה נמי לא מחייב ואפילו אינ

לתמוה מנא ליה להש"ס דרב אדא בר אהבה סבר מותר לגדול להקיף את הקטן דמשמע ליה מדקאמר ליה לרב הונא ודידך מאן מקיף להו דמשמע לדידי אפי' גדול מקיף לקטן אבל לדידך מאן מקיף להון והאי דלטייה היינו לפי סברתו דרב הונא דאסר לגדול להקיף לקטן ואמר ליה כיון דאסרת לגדול להקיף לקטן גם האשה אסורה להקיף לקטן דלא ס"ל למדרש[4] לרב אדא לדרוש כל שינוי בהשחתה ישנו בהקפה לפטור אשה המקפת אחרים ואע"ג דבקידושין בפ' קמא (דף לה:) דרשינן הכי כל שינוי בהשחתה ישנו בהקפה כו' לפטור נשים הניקפות בהיות דרשה מודה רב אדא משום דפשטיה דקרא איירי בניקף אבל מה שדורש רב הונא נמי לא תקיפו אמקף מלישנא דלא תקיפו ומקישו להשחתת זקן לפטור האשה המקפת אפי' לגדול בהא ודאי פליג רב אדא דלית לן להקיש הקפה להשחתה אלא במאי דאיירי פשטיה דקרא כגון בניקף והשתא פליגי בתרתי רב הונא סבר דאשה שריא להקיף בין גדול בין קטן הואיל ואינה בהשחתה אינה בהקפה בין להיות בהקפה דאיירי ביה פשטיה דקרא בין להקיף אחרים ורב אדא סבר דודאי אשה פטורה מלהיות ניקפת מהקישא דהשחתה דאיירי ביה פשטיה דקרא אבל מלישנא דלא תקיפו דדרשינן מיניה לחייב גם המקיף גם האשה חייבת בההוא ולא נפטרה מהקישא דהשחתה כיון דלא איירי ביה פשטיה דקרא ועובדת בלאו אם הקיפה לגדול ופליגי נמי בקטן דרב הונא סבר גדול המקיף את הקטן חייב ולא מסתברא ליה לרב הונא למידרש דמשום דאפקיה קרא בהך לישנא דלא תקיפו דמשמע אמקף ואינקף למימר דהיכא דניקף לאו בר חיובא מקיף נמי פטור דהיינו למיגמר מגברא על גברא לא משמע ליה ורב [אדא] סבר דלהכי אפקיה קרא בהך לישנא למימר היכא דניקף לאו בר חיובא מקיף נמי פטור הילכך גדול המקיף לקטן פטור ונראה דקיי"ל כרב הונא דאשה שריא להקיף קטן וה"ה לגדול דסוגיא דהש"ס כוותיה בפרק קמא דבבא מציעא (דף י:) דקאמר [יב] מאי ביניייהו אים דאמר לאשה אקיפי לי קטן וקאמר דהשליח דהיינו האשה לאו בת חיובא היא אלמא דאשה מותרת להקיף לקטן כרב הונא ומדנקט נמי[5] אשה ולא אים משמע נמי דאים המקיף לקטן חייב והיינו נמי כרב הונא והוה מצי למימר התם שהאים אמר לאשה אקיפי לי גדול כיון דסוגיא אזלא כרב הונא אלא הגדול לא יאבה שמוע לה שתקיפנו כי הוא יתחייב אבל קטן לאו בר מחאה הוא ולאו בר עונשין הוא וא"ת ולרב אדא דאמרת המקיף מקיף לניקף וה"ה[6] לנקיש ניקף למקיף ונימא כל היכא דמקיף לאו בר חיובא ניקף נמי פטור ויהיה מותר להיות ניקף מן העובד כוכבים וי"ל לרב אדא מקיף לניקף מקשינן משום דעיקר חיובא דקרא אניקף כתיב לא תקיפו פאת[7] דהיינו פאת דניקף למימר היכא דניקף בר חיובא גם המקיף חייב ואי הניקף לאו בר חיובא הוא המקיף פטור אבל כשהניקף בר חיובא אף אם אין המקיף בר חיובא אסור דקרא אתי לאקושי מקיף דמשתמע מלישנא דלא תקיפו אניקף דמשמע מגופיה דפשטיה דקרא אבל אין סברא להקיש גופיה דקרא דהיינו הניקף למקיף דלא משתמע אלא מלישנא בעלמא לא תקיפו ולא מגופיה דקרא ותדע דאם לא כן מצורע אמאי דחי לאו דהקפה והא אפשר לקיים שתיהם שיקיפהו קטן ואשה ועובד כוכבים אלא שמע מינה כדפרישית וא"ת ולרב הונא דלא מקיש מקיף לניקף ואע"ג דניקף לאו בר חיובא הוא מיחייב מקיף אם כן המקיף את העובד כוכבים לחייב כמו המקיף לקטן ודוחק לחלק משום דקטן אתי לכלל חיוב דהשתא מיהא לאו בר חיובא הוא וטעמא דרב הונא לא תלי בהכי אלא משום דלא מקיש מקיף לניקף ונראה להר"ף דיש לומר דהואיל וכתיב פאת דאשכם אישראל קאי קרא ולא לעובד כוכבים וע"ע במקיף את האשה אי מחייב כמו בקטן לרב הונא[ט]: **לפי** שנאמר לא תקיפו יכול אף מצורע כן תלמוד לומר ראשו. קא סלקא דעתך השתא דמן הדין לא איצטריך קרא למדחי לא תעשה דהקפה דאף לאו השוה בכל קיס לן [ב] דהקפת כל הראש שמה הקפה: אמר

[ד] א מיי' פ"ט מהלכות מזיות הלכה טו:
ה ב מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הלכה ח סמג לאוין לא טוש"ע י"ד סימן רפא סעיף ב:
ו ג מיי' פ"י מהלכות מזיות הלכה ט:
ז ד מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הלכה ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' רפא סעיף ה [ובכרב אלפס מכות פ"ג ד' רפה. ע"ש]:
ח ה מיי' שם הלכה ב ה טוש"ע שם סעיף ז:
[ו מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף יב]:
[ז מיי' שם הל' ג ה טוש"ע שם סעיף ו]:

מוסף רש"י

ראשו מה תלמוד לומר. במצורע כתיב יגלח את כל שערו, הרי ראשו בכלל, למה לי דכתיב ראשו (יבמות ה.).

פי' הרא"ש

דיקא נמי דקתני ואיני יודע דמשמע שלא ידע מעולם מדלא קתני ושכחתי איזה מכם טמא אלמא שמרחוק היה (נטמא): באשה שאינה באיסור הקפת ראש. כדאמר בסמוך כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה וקטן שהוא מופלא סמוך לאיש: המקיף את הקטן חייב דכתיב לא תקיפו פאת ואף פאת קטן בכלל: ודידך מאן מגלח להו. שהיו רגילין שלא לשייר פאות כשהיו מגלחים ראש הקטנים: א"ל חובה. כך שם אשת רב הונא וס"ל דוקא איש המקיף את הקטן חייב ולא אשה כדמפרש טעמא בסמוך: חובה תקברינהו לבנה. וכי היא רוצה שתקבור את בניה שאינה יראת העונש על שהיא מקפת אותם: הוי כשגגה שיוצאת מלפני השליח וקברה בניה אע"פ שלא קלל אותה: מכדי תרוייהו סברי הקפת כל הראש שמה הקפה. רב הונא דאמר חובה מגלח להו אבל איש לא. וכן רב אדא דאמר תקברינהו לבנה: במאי קמיפלגי דרב אדא סבר דאיש המקיף קטן פטור מדקאמר ודידך מאן מגלח להו מכלל דלדידיה אפי' איש יכול להקיף את הקטן באיזה סברא נחלקו: הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה. פי' באיסור הקפה כלל ואף להקיף הקטן מותרות. וכן אם הקיפה את הגדול פטורה: ורב אדא סבר. נהי דליתנהו בהקפת ראשן בהקפת ראש אחר איתנהו: אחד המקיף ואחד הניקף במשמע דלא תקיפו: והאי קטן וכו' והאי דקאמר רב אדא חובה תקברינהו לבנה לדבריו דרב הונא קאמר לדידך דלית לך דכי ניקף פטור מקיף נמי פטור דקאמ' המקיף את הקטן חייב. גם חובה יש לירא מעונש דאין חילוק בין איש מקיף קטן לאשה מקפת: דתניא ראשו מה ת"ל. גבי מצורע כתיב וגילח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח. והשתא דריש לראשו דמיותר דבכלל כל שערו הוא ולקמן דריש זקנו. וגבות עיניו דריש [ט] פי' היה מביא לכלל ופרט וכלל לרבות כל כנוס שער ונראה:

מסורת הש"ם

[ה] [לעיל מא. לקמן נח.], [ו] לעיל נה: לקמן נט:, [ז] כ"ק פ., [ח] קידושין לה:, [ט] לעיל מא. יומות ה., [י] [ויקרא יט], [יא] [שם], [יב] [כ"ל מי נמין], [יג] [עי' מוס' שבועות ג. ד"ה ועל הזקן],

תורה אור השלם

1. לא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשֵׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ: ויקרא יט כז
2. וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבַּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר: ויקרא יד ט

נוסחת הריב"ן

[א] [מספק על: ב] משום לאו דהשתתה דלא כו' פאת זקנך שכן מגלח כו שערו ואחידך: [ג] חייב גבי בני דידך דאיתנהו מגלחין את הראש כד אורחייהו: [ד] חובה: [ה] מאי טעמא שרי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ד' מגלחות אמאי והא קעביד: (ב) שם לדידך מאן מגלח: (ג) שם תרוייהו סבירא להו הקפת: (ד) רש"י מעל"ד ד"ה דיקא וכו' ידע הס"ד ואמ"כ מ"ה וקעביד הקפה ועבר על לאו דהקפה: (ה) ד"ה אמאי וכו' פאת זקנך שכן:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה דקתני כו' שלא נודע לו מעולם. עי' יבמות כג ע"ב ומהרשדי בכור שור שם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוד"ה והא קא עביד הקפה בזקן השתתה הקפה בראש כל"ל ל"מ: [ב] ד"ה לפי שנאמר וכו' בכל קיס לן דאחי אלא קמ"ל דהקפת כל הראש שמה הקפה כל"ל ח"מ ויעש"ה:

הגהות התוספות

1. ל"ל ביניהם. 2. ל"ל בזקן השתתה, הקפה בראש. והוא סה"ד. ואמ"כ מה"ד באשה שאינה אסורה כו' כל"ל. 3. תיבת כל נמחק. 4. תיבת למדרש נמחק. 5. תיבת נמי נמחק. 6. ל"ל ה"ה. 7. ל"ל פאת דאשכם.

ט) ל"ל וגבות עיניו דרים בפ' היה מביא דף נז ע"ל לכלל ופרט וכלל וכו'.

יכול אף מצורע. לא יקיף ת"ל לרשו[ט]: [ז]**יכול אף נזיר מצורע.** כשנטהר מצרעתו בתוך ימי נזירותו לא יעביר תער על ראשו: **מאי ולאו תנאי היא.** דלמ"ד דהאי ראשו דכתיב במצורע לא אתיא [ח]אלא למידחי לא תעשה דנזיר דלא יעבור תער על ראשו קסבר משום לאו דהקפה לא צריך (ג) דאילו מצורע קעביד הקפת כל הראש דשריא דהקפת כל הראש לאו שמה הקפה וכי קאמר קרא למידחי [ג]את לא תעשה ועשה דנזיר עשה קדוש יהיה גדל פרע[ו]: **ואידך.** דמצריך [ד] משום לא תקיפו[ו] קסבר דהקפת כל הראש שמה הקפה: **לא דכ"ע לאו שמה הקפה.** ומאן דתני [ה]לה (ד) מורשאו גבי נזיר ניחא ומאן דתני לה גבי הקפה לאו משום דהיכא דמגלח והדר מקיף [ו]דהא לא איצטריך קרא למישרי משום דהקפת כל הראש לאו שמה הקפה אלא כי איצטריך קרא דמקיף בריש הדר מגלח: **ומי כתיב קרא הכי.** כלומר דכיון דאילו מגלח כוליה בחד זימנא לא מיחייב משום דהקפת כל הראש לאו שמה הקפה מי קא כתביה רחמנא לקרא דאי עביד דרך איסור דמקיף [ז]והדר מגלח לא מיחייב והא שפיר עדיף דליגלח כוליה דקא מוקים עשה דמצורע ולא קא עבר על לאו דלא תקיפו דהכי עדיף טפי כדריש לקיש דאמר כל מקום שאתה מוצא עשה כגון גדילים תעשה לך[ח] ולא תעשה לא תלבש שעטנז (ט) [ט] לקיים את שניהן דלעולית של צמר ולעולית של פשתן לית ליה דקא מוקים עשה דמצורע ולא קא עבר על לאו דלא תקיפו דהכי עדיף טפי כדריש לקיש דאמר כל מקום שאתה מוצא עשה כגון גדילים תעשה לך[ח] ולא תעשה לא תלבש שעטנז (ט) [ט] לקיים את שניהן דלעולית של צמר ולעולית של פשתן ואם אי אתה יכול לקיים את שניהן כגון מילה בערעה: **אלא דכ"ע הקפה כל הראש שמה הקפה.** ולמאן דמייתי לה להאי ראשו (ו) דמצורע משום לא תקיפו משום דאשמועינן דאתי עשה ודחי ל"ת ומאן דמוקי לה לקרא בנזיר (ט) ולא בהקפה קסבר גבי הקפה לא צריך למיכתב דאתי עשה ודחי ל"ת והיכא כי איצטריך קרא למישרי עשה ול"ת דנזיר: **ומאן דמוקים ליה לקרא בנזיר למידחי את ל"ת ועשה לאו גרידא מנא ליה.** ואי אמרת לאו כל שכן הוא [י]ומה עשה ול"ת דחי ל"ת לא כל שכן הא לא אריא משום דאיכא למיפרך כדלקמן[יא] מה לנזיר שכן ישנו בשאלה (ו) משום דקיל [כולי האי] אתי עשה ודחי [כ] ל"ת שבו תאמר בשאר לאוין הילכך נפקא ליה מגדילים כו': **ומאן דנפקא ליה מרשאו.** דלאו גרידא ולא פריך כדפרכינן מה דלאו דהקפה שכן אינו שוה בכל דבני אהרן ולא בנות אהרן אמר רחמנא[כא] ומאי טעמא לא משמע ליה מגדילים: **הכוא לדרכא אתי דרגא רמי כתיב וגפנו על ליליה הכנף** [כב]**פפיל.** (ה) דהא מייתורא משמע דליהוי ממין כנף פתיל תכלת וכתיב אמר ופשתים גדילים תעשה לך[כג] דבקרא אחרינא כתיב לא תלבש שעטנז אמר ופשתים וסמיך ליה גדילים תעשה לך דמשמע מצמר ופשתים תעשה לך גדילים מהם ולא ממין אחר הא כילד אמר ופשתים פוטרין כו': **נפקא ליה מזקנו.** דכתיב גבי מצורע[כד] דתניא וזקנו מה מ"ל והלא שער זקנו בכלל כל שערו הוא: **יכול אף כהן מצורע כן ת"ל זקנו.** דקאתי עשה דמצורע וגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו וקא דחי עשה ול"ת דכהן ל"ת ופאת זקנם לא יגלחו עשה קדושים יהיו לאלהיהם[כה]: **ומאן דמפיק ליה לראשו.** מ[כו]גבי נזיר למידחי ל"ת ועשה לילף מזקנו: **אמר לך ונטעמיך.** [כז]דאמרת (ט) לי לנזיר מכהן הוה ליה למילף הא דקיי"ל[כח] בעלמא דלא אתי עשה כו' אמאי נילף מכהן והוא מצורע דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה והוא הדין בכל התורה: (ט) **אלא מכהן לא ילפינן.** דאיכא למיפרך מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל [כט] כו' תאמר בנזיר שהוא שוה בכל לכך הוצרך הכתוב לראשו גבי נזיר למידחי את ל"ת ועשה שבו ואפי' הכי בעלמא לא ילפינן מיניה כדלקמן מה לנזיר שכן ישנו בשאלה אבל כהן אינו בשאלה דהכא אם אתה יכול לקיים את ל"ת לא יגלח אם אתה יכול לקיים את ל"ת לא יגלח אם אתה יכול לקיים את ל"ת לא יגלח

נזיר מכהן נמי לא יליף שכן לאו שאינו שוה בכל הוא. והשתא הוה מצי למיפרך אמאי לא [ילפינן] מנזיר דעלמא[1] דאתי עשה ודחי ל״ת ועשה אפי׳ שוה בכל דנזיר שוה בכל הוא ולמסקנא ניחא דפרכינן בסמוך מה לנזיר שכן ישנו בשאלה:

ולמאן דמוקי ראשו בנזיר זקנו למה לי. לחנם פי׳ הש״ס כן (כ) דכוותיה קיימא גם לחנם שינה לשונו דקאמר לעיל דלמאן דמפיק ראשו לעשה ול״ת: מצעינא ליה לכדתניא. למילף דתגלחת מצורע בתער הוא דאילו מראשו דנזיר [לא] נפקא דסבירא לן[2] כמ״ד פ׳ ג׳ מיני (לעיל מ.) דנזיר חייב בכל מעבירין ולהכי איצטריך זקנו דאילו השתתא זקן אינה אלא בתער כדמפרש ואזיל וע״ע כי פריך זקנו למה לי אמאי לא משני וליטעמיך הא (ו) קי״ל דאין עשה דוחה ל״ת ועשה נילף מנזיר מצורע דדחי אלא מאי אית לך למימר מה לנזיר שכן ישנו בשאלה:

ולמאן דמפיק ראשו ללאו גרידא למה לי. (ז) לכתוב זקנו לבד דמשמע בין זקנו דכהן בין זקנו דישראל ומינה שמעי׳ (בין) ל״ת גרידא בישראל ומינה שמעי׳ ל״ת ועשה (ח) מכהניס[3] דמקרא מלא דיבר הכתוב ואע״ג דראשו נמי מקרא מלא הוא ולא בעי לאוקומי אלא בראשו גרידא ולא בראשו דנזיר שאני התם דשני לאוין הן לאו דהקפה ולאו דנזיר תער לא יעבור הילכך לא מסתברא ליה למימר כולי האי מקרא מלא לאוקומי אפילו בראשו דנזיר אבל השתתא הזקן הכל לאו אחד הוא בין בישראל לא תשחית פאת זקנך בין בכהניס ופאת זקנם לא יגלחו הילכך נראה לומר דמקרא מלא דיבר הכתוב דעשה דמצורע דזקנו ידחה בין לאו בישראל בין לאו בכהניס כיון דאשתרה אתת היא:

הר״ף והשתא מצי לשנויי דאי מזקנו איכא למיפרך שכן לאו שאינו שוה בכל הוא דליתיה בנשים (ט) ואיצטריך ראשו דאם אינו ענין ללאו שאינו שוה בכל תגיהו ענין לשוה בכל ונראה[4] דסלקא דעתיה דשקולים הן ולכך מודה ר״ל[5] דל״ת גרידא השוה בכל כמו ל״ת ועשה שאינו שוה בכל אלא האריך יותר דאיידי דבעי לאסוקי הך פירכא מסיק ואזיל לכולי עלמא דפירכות ומשני כהן מנזיר לא יליף שכן ישנו בשאלה ונזיר מכהן לא יליף שכן לאו שאינו שוה בכל ובעלמא לא ילפינן מייניהו משום דאיכא למיפרך כדאמרינן (י) דמאי קאמר כהן מנזיר לא יליף כו׳ ליטמא דכהן איצטריך משום תער דבעינן תער במצורע כדקא אמרינן וע״ק לו דקא פריך למ״ד ראשו ללאו גרידא וקמהדר ליה למ״ד ראשו לנזיר אתא מדקאמר כהן מנזיר לא יליף כו׳ לכך נראה להר״ם לפרש דמשמע ליה השתא כיון דמסקינן דזקנו אתא לאשמועי׳ תער מעתה למאן דאית ליה דראשו אתא ללאו גרידא מנלן דנזיר מצורע (כ) מגלח וכהן מצורע אלא על כרחיך צריך לומר דמקרא מלא דבר הכתוב דכיון דקרא סתמא כתיב מיירי בכל ענין בין שהוא כהן בין שהוא נזיר ולמה לי למיכתב זקנו ואם תאמר והא שפיר איצטריך לאשמועינן דמגלחת מצורע בתער וי״ל דהכי פריך למה ליה לתנא דליעל לאיתויי זקנו למילף דכהן מצורע מותר בתגלחת דקתני זקנו מה ת״ל כו׳ דראשו[6] שמעינן שאפילו נזיר מצורע מגלח ראשו אע״ג דאיכא לאו ועשה דקרא סתמא כתיב (ל) דמייניה משמע שגם כהן מגלח זקנו דהשתא סבירא ליה דלהאי תנא הס שקולין ומשני אין הכי נמי דודאי סבירא ליה דמקרא מלא דבר הכתוב ומראשו גרידא שמעינן שגם נזיר מצורע מגלח ראשו ואפי׳ הכי אי לאו לכתב רחמנא זקנו לא הוה שמעינן כהן כדפרישית[7] שכן ישנו בשאלה ואי כתב זקנו לא הוה שמעינן נזיר שכן לאו שאינו שוה בכל ולפי מסקנא זו תנא דמוקי ראשו ללאו גרידא ה״ה דשמעינן מייניה לאו ועשה ומה שהזכיר לאו דהקפה גרידא לגלות לנו דעתו דסבר דאי לאו הני קראי דראשו וזקנו אפילו לאו גרידא לא הוה ידעינן שיהא עשה דוחה אותו דקרא דגדילים הוה מוקמינן ליה לכדרבא: ובעלמא לא ילפינן[8] כדאמרן. כלומר דאיכא למיפרך מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל ומה לנזיר שכן ישנו בשאלה ואם תאמר ונילף מתרוייהו במה הלך ואור״י דאיכא למיפרך מה לעשה דמצורע דאיכא שלוש בית ובכי האי גוונא אמרינן בפ׳ שילוח הקן (חולין דף קמא.) דסלקא דעתך אמינא עשה דלפרי מצורע לידחי לא תעשה א] ועשה דשילוח הקן משום שלוש בית פ״ה). **אמר** רב מיקל אדם כל גופו בתער מיתיבי כו׳ הרי זה לוקה. משום לא ילפינן גבר כדרשינן בסמוך לא קשיא הא בתער הא במספרים והא רב נמי בתער קאמר כעין תער. **א״ר** יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה מיתיבי העברת תער[9] אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים והוה מצי לסיועיה מברייתא דלעיל אלא ניחא ליה לשנויי מאי לוקה דרבנן[10] דלא ליפלגו ברייתות אהדדי ר׳[11] יוחנן אף במספרים אוסר ומשמע[12] דרבי יוחנן פליג אדרב: איכא

[1] א מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה טו:
[2] ב ג ד מיי׳ פי״ב מהלכות ע״ז הל׳ ט סמג לאוין סד טוש״ע י״ד סי׳ קפב סעיף ז:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ מיבעי ליה לכדתניא ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף גילחו במספרים כל״ל ותיבות זקנו מה ת״ל לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף כהן מצורע כן ת״ל זקנו ומנלן דבתער דתניא ממתק: (ב) שם דאיכא למיפרך כדאמרן. נ״ב כרש יבמות כתבו התוספות ואיתא הלא גרסי כדאמרן ומפרש דקאי איכא למיפרך אהא דקאמר בתר הכי אמר רב כו׳ דלמאי דמפיק כעין תער איכא למיפרך כיון דלאו דידהו קל אתי עשה ודחי להו וא״כ ליכא למיגמר מייניהו במה הלך וע״ש בדף ו בד״ה שכן ישנו בשאלה: (ג) רש״י ד״ה מיבעי ליה וכו׳ לשמוע קרא מייניה ומו מלגלא כל״ל ותיבת לא נמתק: (ד) בא״ד שאתה מולא וכו׳ סס״ד ואח״כ מ״ה ומאן דמפיק ליה וכו׳ דלמאן דמפיק ליה וכו׳ הלא מסתיים אהיכא קאי: (ה) תוס׳ ד״ה ולמאן וכו׳ פי׳ הש״ס כן דהא י״ל דכוותיה דאידך קיימא גם: (ו) בא״ד הא דקי״ל דאין עשה: (ז) ד״ה ולמאן דמפיק וכו׳ למה לי למיכתב ראשו ולמה לי למיכתב זקנו ליכתוב זקנו לבד: (ח) בא״ד ל״ת ועשה דנזיר מכהניס דמקרא: (ט) ד״ה הכ״ף וכו׳ דליתיה בנשים להכי איצטריך וכו׳ דשקולין הן דכך חמור לו ל״ת גרידא: (י) בא״ד וקשה להר״ם דאמאי קאמר וכו׳ למ״ד ראשו לנזיר הוא דאתא מדקאמר: (כ) בא״ד מגלן דנזיר מצורע ובהן מצורע מגלח אלא על כרחיך: (ל) בא״ד ומייניה משמע נמי שגם כהן:

פי׳ הרא״ש

ומאן דמוקי ראשו בנזיר זקנו למה לי הוה מצי לשנויי דכהן מנזיר לא אתי שכן ישנו בשאלה כדקאמר בסמוך אלא דעדיפא מייניה קא משני דמיבעי ליה לכדתניא דאינו חייב על השחתת זקן אלא בתער ומראיצע׳ זקנו למדחי לאו ועשה דכהן ש״מ דמצורע אינו מגלח אלא בתער דאי מצי לגלוחי בלא תער לא הוה דחי. ומנזיר לא שמע׳ ליה דשמא ס״ל כמאן דאמר פ״ג מינים לא יעבור לרבות כל המעבירים: ומאן דאוקי ראשו ללאו גרידא ל״ל למכתב ראשו ולמה לי למכתב זקנו. ליכתוב זקנו דמשמע בין בישראל דאיכא לאו גרידא בין בכהן דאיכא לאו ועשה ולשתוק מראשו: ומשני דלאו שקולים הם דבכל חד מנייהו איכא פירכא ולא ילפי׳ מהדדי. ובעלמא נמי לא ילפי׳ מנייהו כדאמר דמה לכהן שאינו שוה בכל הילכך לא ילפינן מיניה שידחה עשה ל״ת ועשה: אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער אפי׳ בית השחי ובית הערוה ואין בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה. אבל בפאת זקן וראש לא איירי רב אלא בשאר הגוף קאמר: ה״ז לוקה משום לא ילבש וכו׳. כעין תער במספרים סמוך לבשר: מיתיבי העברת שער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים ונקשה לר״י דאמר לוקה. וה״ה דהוה מצי למפרך השתי ברייתות אהדדי ולשנויי כדמשני מאי לוקה כדקתני מכת מרדות:

נוסחת הרי״ן

(ל) ופאת זקנם לא יגלחו כו׳ ת״ל זקנו ומה (מצורע) שאסר הכתוב גבי גילוח זקן שלא אסר הכתוב אלא בתער שעושה השתתה המיר לך הכתוב גבי מצורע אבל במלקט וריטיטי לא וכדאמר בפ׳ כו׳ דאי ס״ד לכי עביד: (ב) אלטרין לתגלחת: (ג) אהיכא: (ד) מיתיבי איסור העברת שער:

גליון הש״ס

גמ׳ נזיר מכהן נמי לא יליף. עי׳ לעיל דף מא ע״ב תד״ה ולא כתב: שם מאי לוקה דקאמר. שבת דף מ יבמות דף כח חולין דף קמא ע״ב:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] תוד״ה הכ״ף וכו׳ דסד״א וכו׳ לדחי ל״ת. נ״ב אין זה מדוקדק דבחולין לא מכר מדיחוי ל״ת כ״ל דמיים עשה. ול״ע:

הגהות התוספות

1. ל״ל אדעלמא. 2. ל״ל דסבירא ליה. 3. ל״ל בכהניס. 4. מתיבת ונראה עד שאינו שוה בכל הוא הגה״ה שלא מדברי התוס׳. 5. ל״ל דכך שווה לי ל״ת ותיבות ולכך מודה לו ממתק. 6. ל״ל הא מדאלמא. 7. ל״ל כדמפרש. 8. ל״ל לא ילפינן מייניהו דאיכא למיפרך כדאמרן. 9. נדל״ל שער. 10. ל״ל מדרבנן. 11. ל״ל ור׳ יוחנן. וכ״ה בס״י. 12. ל״ל דמשמע.

מוסף רש״י

ופאת זקנם לא יגלחו. גבי כהניס כתיב, ולא תשחית פאת פאת זקנך כישראל כתיב, ולימיני לזו בנזירה שוה אלי מהאי, והכי אמרינן בהדיא בפ״ק דקדושין (לה:) ג״ש

מסורת הש״ס

ה) לעיל מ: קדושין לה: מכות כא. ו) [נ״ק ג. זבחים ד: ערכין ד:], ז) כי קאמר רב בשאר אבריס. כך היא גירסת כל הפוסקים [רב אלפס מכות פ״ג דף רפה. מיתיבי המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה כי קאמר רב בשאר אבריס אבל בית השחי ובית הערוה לא אמר ושאר אבריס מי שרי והא תניא העברת שיער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים כי קאמר רב במספרים וכי תניא ההיא בתער והא רב בתער קאמר אימא כעין תער ע״כ גי׳ רב אלפס שם ועמ״ש תוס׳ לקמן עמ. ד״ה ההוא בשם בעל ה״ג], ד) [דוגמתו שבת מ: וש״ינן], ט) [ויקרא יז], י) גי׳ מ״מ זקנו], יא) [דברים כב], יב) [ועי׳ היטב תוס׳ יבמות ה. ד״ה שכן],

ולמאן דמוקים ליה להאי ראשו בנזיר. ויליף כהן מנזיר מ״כ למה לי דכתב רחמנא זקנו במלוקט [ויקרא יד]: **מיבעי ליה.** לתגלחת מצורע שיהא בתער ולא במלקט והריטיטי וכדתניא [ז] זקנם לא יגלחו [שם כא] יכול אפילו מצורע תלמוד לומר זקנו התיר במצורע מה שאסר הכתוב אצל בתער שעושה השתתה אבל במלקט והריטיטי לא וכדאמרינן בפרק שלשה מינין (לעיל מ:) דאי ס״ד עביד במלקט והריטיטי נמי מצוה קעביד לשתוק קרא מייניה ותו (ג) לא מדלא כתיב ביה תער מוטב דליעבד במלקט והריטיטי משום דריש לקיש דאמר כל מקום שאתה מוצא וכו׳: (ד) **ולמאן דמפיק ליה להאי ראשו.** לעשה ול״ת דנזיר איצטריך [ה] ליה זקנו לתגלחת דמצורע בתער אלא למאן דמפיק ליה להאי ראשו ללאו גרידא למה ליה למיכתב זקנו ולמה לי למיכתב זקנו משמע למידחי לאו גרידא ומשמע למידחי ל״ת ועשה הילכך [ה] שקול הוא ויבואו שניהן כהן מנזיר לא יליף שכן ישנו בשאלה נזיר מכהן לא יליף שכן לאו שאינו שוה בכל ובעלמא לא ילפינן מייניהו משום דאיכא למיפרך כדאמרן (ט): אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער מיתיבי [ו] המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה [ז] הא בתער הא במספרים והא רב נמי בתער קאמר כעין תער אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה לוקה מיתיבי העברת שיער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים [ח] מאי לוקה נמי דקאמר [ט] מדרבנן איכא

גרידא: **אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער.** ואין בו משום לא ילבש גבר שמלת אשה[1]: **המעביר שער שבבית השחי.** תחת אליי ידיו: **כעין תער.** שגזז במספריס בסמוך לבשר כעין תער: **מיתיבי** [ז] **העברת שער.** של כל גופו כגון שבבית השחי ושבבית הערוה אינה מדברי תורה ואת אמרת לוקה: **מאי לוקה.** דאמרי מכות מרדות מדרבנן: איכא

[1] תוד״ה מכהן נמי לא יליף. עי׳ לעיל דף מא ע״ב תד״ה ולא כתב: **שם מאי לוקה דקאמר.** שבת דף מ יבמות דף כח חולין דף קמא ע״ב:

[2] ג ד מיי׳ פ״ג מהלכות ע״ז הל׳ ט סמג לאוין סד טוש״ע י״ד סי׳ קפב סעיף ז:

[3] ה מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה טו:

[4] ו מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה יא:

[5] ז מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה יב:

[6] ח מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה יג:

[7] ט מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה יד:

[8] י מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה טו:

[9] כ מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה יא:

[10] ל מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה יב:

[11] מ מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה יג:

[12] נ מיי׳ פ״ז מהלכות מיזוח הלכה יד:

איכא דאמרי. דבהדיא מפרש רבי חייא משום לא ילבש גבר שמלת אשה ואשה דרכה בכך שהוא גיוול לה כשיש לה שער: **ופנא קמא.** דסבר דאינה אלא מדברי סופרים מאי דריש [ו] בהאי לא ילבש(ה): **אם נלמד שלא ילבש.** כלומר ואם אמר לך הכתוב [ז] שלא ילבש האיש שמלת אשה לכך לא קראו הכתוב תועבה היא [ג]אלא למה הוא בא שלא ילבש האיש שמלת אשה: **ויליך** וישב בין הנשים שיש לחוש משום ייחוד: **בכלי זיין למלחמה.** כדמתרגמינן לא יהא תיקון זיין דגבר: **תלמוד לומר לא יהיה כלי גבר על אשה.** וזה שמלינו ביעל אשת חבר הקיני שלא הרגתו לסיסרא בכלי זיין אלא כמו שנאמר [ט] ידה ליתד תשלחנה (שופטים ה): **שלא יתקן איש בתיקוני אשה.** דהכי מתרגמינן ליה שלא יכחול ושלא יפרכס [ה]בבגדי צבעונים של אשה: **חזינא ליה לר' יוחנן דלית ליה.** שיער בבית השחי: **איגלאי בית השחי.** כי הוו משלחי [ו] בהפשט מתניה לנגדיה: **דין מן חבריא הוא.** דידע דאסור להעביר [ז] בית השחי: **מהו לגלח.** במספרים בית השחי: **והא קא גדל.** וקא מצער ליה לאינש: **בר פחתי.** בנו של תלמיד חכם: **גבול יש לו.** לאותו שער כיון שגדל יותר ממה שאדם יכול [ח]לסובלו נוסר מאליו: (**נזיר**) **מהו לחוך.** בבית השחי בידו כדי להעביר את השיער [ט]: **מהו לחוך** [י]**בבגדו.** כנגד בית השחי כדי שיהא נוסר על ידי חיכוך: **א"ל מוסר.** הואיל ואינו נוגע בשער אלא בבגדו: **איכא דאמרי.** הכי קמיבעיא ליה בתפלה בבגדו מאי כלומר המתפלל מהו לחוך בבגדו כדי שיפלו כניס ממנו הואיל ואינו נוגע בבשרו: **א"ל אסור ונים הלכתא כווותיה.** משום דכיון דאינו נוגע בבשרו מותר. לחוך כמו שור המתחכך בכותל (בבא קמא דף מד.):

מתני'

איכא דאמרי א"ר יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה משום לא יהיה כלי כו' מיתיבי העברת שער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים. ולא מצי לשנויי דרבי יוחנן נמי מדברי סופרים קאמר דנסיב ליה לטעמיה מקרא: **הוא דאמר כי האי תנא.** והוי מצי לשנויי כאידך [ו] ברייתא דלוקה אלא ניחא ליה לאיתויי תנא דדרים ליה מקרא דההיא ברייתא איכא למידחי דלוקה מדרבנן קאמר: לא יהיה כלי גבר על אשה. ובסיפיה דקרא נמי [ב] כתיב ולא ילבש גבר שמלת אשה שלא [ג] ילבש איש שמלת אשה כשפטיה דקרא הא לא מצית אמרת דבהכי איירי קרא דהא כתיב בסיפיה תועבה היא ובכי האי גוונא ליכא תועבה: **בנזיר מותר.** להעביר בית השחי ובית הערוה דקסבר אחרי שנזיר מעביר כל שער ראשו לא חשיב נוי ותיקון לגבי אותו האיש להעביר בית השחי ובית הערוה: ולית הילכתא כותיה. דאסור אף לנזיר: **חזינא** לרבי יוחנן דלית ליה. פירוש שער בית השחי [והוא] גופיה מחייב בהעברתו ומדלא משני במספרים [ג] שקלייניה דלכל [ד] הפחות מדברי סופרים אסור לרבי יוחנן אף במספרים:

ההוא גברא דאיתחייב נגידא קמיה דר' אמי. נתחייב מלקות: איגלאי בית השחי וחזייה דלא מגלח אמר להון רבי אמי שבקוה דין מן חבריא הוא. משמע נמי הכא דמדרבנן נמי [ה] אסור אף במספרים בבית השחי ובבית הערוה אבל נשאר האיברים לא מצינו איסור (זה הלשון) לזו הגירסא והבלכות גדולות בהלכות נזיר [ג] אמר [ו] רב מיקל אדם כל גופו בתער מיתיבי המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה כי קאמר רב בשאר איברים ומי [ז] שרי והתניא העברת שער אינו מדברי תורה

איכא דאמרי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה לוקה משום [1]לא ילבש גבר שמלת אשה מיתיבי העברת שיער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים הוא דאמר כי האי תנא דתניא המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה עובר משום לא ילבש גבר שמלת אשה ותנא קמא האי לא ילבש גבר מאי דריש ביה מיבעי ליה לכדתניא [1]לא יהיה כלי גבר על אשה מאי תלמוד לומר אם שלא ילבש איש שמלת אשה ואשה שמלת איש הרי כבר נאמר תועבה היא ואין כאן תועבה אלא שלא ילבש איש שמלת אשה וישב בין הנשים ואשה שמלת איש ותשב בין האנשים רבי אליעזר בן יעקב אומר [א]מנין שלא תצא אשה בכלי זיין למלחמה ת"ל לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה שלא יתקן איש בתיקוני אשה אמר רב נחמן בנזיר מותר ולית הילכתא כוותיה אמרו ליה רבנן לר"ש בר אבא חזינא ליה לרבי יוחנן דלית ליה אמר להון מחמת זקנה נשרו ההוא דאיתחייב נגידא קמיה דרבי אמי איגלאי בית השחי חזייה דלא מגלח אמר להון רבי אמי שיבקוה דין מן חבריא הוא בעא מיניה רב מרבי חייא מהו לגלח אמר ליה אסור אמר ליה והא קא גדל א"ל [ב]בר פחתי זמן יש לו כל זמן שהוא גדל נושר בעא מיניה רב מרבי חייא מהו לחוך אמר ליה [2]אסור בבגדו מהו א"ל [3]מותר איכא דאמרי בעא מיניה בתפלה בבגדו מאי א"ל אסור [4]ולית הילכתא כוותיה:

מתני'

אלא מדברי סופרים ואומר ר"י דפריך משום דברייתא קתני סתמא בהעברת[8] שער דמשמע בכל מקום בין בשאר איברים בין בבית השחי ובבית הערוה אלמא שאר איברים נמי אסור ומשני אלא כי קאמר רב במספרים ומדקאמר אלא משמע דהכי פירושו לעולם מיירי אף בשער בית השחי ובית הערוה [ד]דקאמר רב היינו במספרים כעין תער: **אמר** רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה מיתיבי העברת שער אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים. ומשמע לן דמיירי אף בשער בית השחי ובית הערוה מדקאמר סתמא ומשני מאי לוקה דקאמר ר' יוחנן מדרבנן וכן לוקה דברייתא היינו מדרבנן וכפי גירסת הלכות גדולות משמע דאפי' דשאר איברים אסור להעביר שיער[9] והבלכה פסוקה דרב יהודאי בהלכות נדה מכתב ה"ר יוסף טוב עלם יש כמו בהלכות אלנו[10] אך דגורס במסקנא כי קאמר רב במספרים ולא גרסינן אלא ומשמע דה"פ רב אמר מיקל אדם כל גופו בתער היינו דשאר איברים כדאוקמינן לה ובתער דקאמר דכעין תער אבל בתער ממש ודאי עובר מדברי סופרים כדקתני בברייתא והאי דבעי רב מרבי חייא מהו לגלח במספרים קמבעיא ליה והשיב לו דאף במספרים אסור מדקאמר ליה והא קא גדיל כלומר ומצערו ואי שרי במספרים יטלנו במספרים ורב נמי דשרי כל גופו במספרים כעין תער היינו בשאר איברים אבל בבית השחי ובבית הערוה אסור במספרים [ובשאר איברים] אף על גב דלא כתוב [בספרים] אלא מ"מ הוי פירושו כאילו גרסינן אלא והרבה יש בהש"ס כזה וחזר להעמיד דברי רב בבית השחי כו'[ה]: **בעי** מיניה רב מרבי חייא מהו לגלח. פי' בית השחי ובית הערוה: אמר ליה אסור. לפי גירסת הספרים שלנו הבעיא בתער ממש ואסר לו תער ומספרים שרי ולפירוש [הלכות גדולות][11] הבעיא במספרים ואסר לו אף במספרים וכן גרסה מדקאמר והא קא גדיל ומאי קושיא יטלנו במספרים: **והא** קא גדיל[12]. והואיל וסופו ליגדל ולצער אותו אף כשיגלחנו אין זה קרוי תיקון ונוי שאינו מגלח אלא ליגעל מצערא: **גבול** יש לו. שאינו גדל והולך כשיער הראש וליכא לצערא (הכי גרסינן)[13] משמע כשאין אדם מתכוין לנוי אלא ליגעל[14] דלית ביה משום כלי גבר ואם כן המסתכל במראה כדי שלא יחבול בעצמו שרי וכן אומר הר"ף שרבו הר"ר שמואל מאוירי"א היה מסתפר במראה: **מהו** לחוך ולהתחבך. כדי להשיר שער בית השחי ובית הערוה אמר[15] ליה אסור ולית הילכתא כוותיה:

ומי

ג) [ברכות יג: מג. שבת ג: כט.], ב) ל"ל שמעינן לכלל, ג) גירסת ג"מ זה הלשון אמר רב, ד) גי' ג"מ ובתער, ה) [ועי' תוס' יבמות מח. ד"ה לא עשה],

תורה אור השלם

1. לֹא יִהְיֶה כְלִי גֶבֶר עַל אִשָּׁה וְלֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה כִּי תוֹעֲבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל עֹשֵׂה אֵלֶּה: דברים כב ה

נוסחת הריב"ן

ו) כיה בהאי: ב) הכתוב כמשמעו: ג) תועבה היא למה זו: ד) ולך בין הנשים: ה) במיע: ו) משלחי ליה כשהפשיטו בגדיו להלקותו: ז) שיער: ח) לסבול: ט) ע"י מיכון: י) בבית השחי בבגד כלי כו':

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומ"ק וכו' לא ילבש הכ"ד ואח"כ מ"ה מת"ל אם לגמד אלא:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה ת"ל לא יהיה בו' ידה ליתד תשלחנה. וכן הוא בתרגום שם. וכן הוא בילקוט שופטים סימן ט:

הגהות התוספות

1. ל"ל דס"ל כאידך. 2. תיבת נמי נמחק. 3. ל"ל אם שלא. 4. ל"ל משמע דלכל כו'. 5. תיבת נמי נמחק. 6. ל"ל הכי גרס אמר רב כו'. 7. ל"ל ובשאר איברים מי שרי. 8. ל"ל העברת. 9. בס"א איתא בתער במקום תיבת שיער. 10. בס"י בהלכות גדולות שלנו. 11. ל"ל הלכות פסוקות. 12. ל"ל וה"ת מפרש והא קגדיל. והוא המשך אחד עם דיבור שלפניו. 13. ל"ל הגה"ה. 14. ל"ל ליגעל מצערא. 15. נראה דמתיבת אמר ליה הוא דיבור חדש וקאי אבתפילה בבגדו. (אבל עי' ליקוטי הלכות).

מוסף רש"י

בר פחתי. בן גדוליס (שבת ג: כט.). הדרן עלך שני נזירים

יג א מיי' פי"ב מהל' עבודת כוכבים הל"י סמג לאוין נא טוש"ע יו"ד סי' קפב סעי' ה:

יד ב ג טוש"ע שם סעי' ג:

טו ד טוש"ע או"ח סי' לב סעי' ז בהג"ה וסי' לז סעי' ג:

פי' הרא"ש

ה"ז לוקה משום לא ילבש וכו' וכיון דקרא מייתי אלמא לוקה מדאורייתא: הרי כבר נאמר בסיפיה דקרא כי תועבה היא הלכך ליכא לפרושי רישיה דקרא הכי דבכה"ג ליכא תועבה אלא ביושב בין הנשים דוגמת אשה כדי לזנות עמהן: ה"ג במילתיה דר"א בן יעקב מנין שלא תצא וכו' ת"ל לא יהיה כלי גבר וכו' ולא ילבש גבר שמלת אשה לא יתקן גבר בתיקוני אתתא. פי' שלא יכחול ולא יפרכס ולא יעבור בית השחי ובית הערוה: [בנזיר מותר]. דכיון דמגלח כל ראשו ביום כלות נזירותו ליכא תקון אשה בהעברת בית השחי ובית הערוה. ולית הלכתא כותיה: חזינן ליה לר' יוחנן דלית ליה בית השחי ובית הערוה. וידע דבמספרים א"א לגלחן כ"כ סמוך לבשר: ההוא דאתחייב ניגודא. מלקות: איגלאי בית השחי. כשהפשיטוהו בגדיו להלקותו: דמן חבריא הוא. וידע דאסור להעביר בית השחי: בעא מניה רב מר' חייא מהו לגלח. אין לפ' דבמספרים בעא מניה דכיון דא"ל ר' חייא אסור היכי אמר רב לעיל דמותר להקל במספרים כעין תער ולא מסתברא למימר דפליג אר' חייא רביה. אלא מהו לגלח בתער: א"ל ר' חייא אסור. והא קא גדיל. ותי' מאי פריך לגלחיה במספרים דר' חייא לא אסר אלא בתער. ופר"ת והא קא גדיל ומצערי ליה והואיל וסופו ליגדל ולצערו אף כשמגלחו אין זה תיקון לנוי אלא להצילו מן הצער. גבול יש לו ואינו גדל כ"כ שיגיע לידי צער: מהו לחוך. להתחכך כדי להשיר שער בית הערוה. א"ל אסור: בבגדו מאי א"ל מותר דבכה"ג שהוא מחכך בגדיו להשירו ליכא תיקון אשה: איכא דאמרי בתפלה בבגדו מאי. כשהוא מתפלל מהו לחכך בבגדו בית השחי ובית הערוה: א"ל אסור ולית הלכתא כותיה:

ומי שומע לו. אם [אין][1] דעתו לידור בנזיר לא זה[2] שידור כנגדו: **מי שומע לו שידור בנגדו בנזיר.** זה הענין מספק להיות נזיר אלא הוא נדבו מביא לסוף שלשים יום חטאת העוף והוא הדין עולת העוף ולא חש לפרשה: **ועולת** בהמה. כדי לגלח על אחד מהדמים ואומר כו׳ ואסור[3] לשתות ביין דשמא היה טמא וסופר עוד שלשים יום ומביא קרבן טהרה חטאת ועולה ושלמים: ואם טהור הייתי אומר[4] העולה הראשונה חובה. דלא סגי בלא עולת חובה בגילוח ראשון שצריך לכל הפחות לגלח על אחד מהדמים: והשאר[5] קרבני. החטאת והשלמים ועולה זו שבאה עכשיו נדבה:

נמצא מביא קרבנותיו לחצאין.

דאם טהור היה עולה ראשונה חובה כדפרישית ובגילוח שני מביא חטאת ושלמים דכיון דאין נזיר אחר עמו אינו יכול לעשות בענין אחר שכיון שהוא ספק טמא בסוף שלשים אינו ראוי לגלח בלא הבאת קרבנותיו דתניא בפרק שני (לעיל דף יד:) נזיר שכלו ימיו [לוקה על הטומאה ואינו][6] לוקה על התגלחת:

אבל הודו חכמים לדברי בן זומא.

דלא איכפת לו אם מביא לחצאין והלא לא ימצא אחר שידור כנגדו: **ולייתי.** אדרבי יהושע פריך כלומר ויביא לחצאין ומה בכך ומשני אין הכי נמי ולא מ״ר יהושע אלא לחדד התלמידים: **אמר** רב נחמן בר יצחק מאי ליעבד ר׳ יהושע לדקיה דלא ליסרו. לא איתפרש: בע״א[7] מאי ליעבד רבי יהושע לדקיה דלא ליסרו פירוש לבני מעיס שלא יסריחו דכיון שיבקש אחד שידור כנגדו בנזיר מ״כ לסוף שלשים יום כשמגלחין שניהן שניהם צריכים להניף החלב ותגלחת שניהם היא לפני תנופה מ״כ יסריח החלב במה שיאחרו להקטיר אותו עד שתי תגלחות דנהי דלא מת אחד מהם כך היא לכולי עלמא שמביאין קרבן טומאה וטהרה הא ודאי [אי] אפשר לתקנו בע״א אבל בסיפא דמת אחד ואפשר לתקנו בתקנת [בן זומא] בלא נזירות אחרת ולא[8] הוה ליה למימר לר׳ יהושע שידור אחר כנגדו ובפירוש [אחר] כתוב לדקיה לאיבריס דעולה דאינן נקטרות עד אחר תגלחת שניהם וקשה דעל העולה אינו עיקר מצות דמיס כי אם מן[9] השלמים ותו למה ימתין הכהן מלהקטירם עד אחר התגלחת וזה לא מצינו ויותר נראה כדפרישית: **נזיר** שהיה **טמא בספק.** פירשתי לעיל פ׳ כ״ג(פ): ה״ג

מתני׳ מת אחד מהן אמר ר׳ יהושע יבקש (ו)אחד מן השוק שידור כנגדו בנזיר ואומר אם טמא הייתי הרי אתה נזיר מיד ואם טהור הייתי הרי אתה נזיר אחר שלשים יום וסופרין שלשים (ז) ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ואומר אם אני הוא הטמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך ואם אני הוא הטהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה בספק וסופרים שלשים יום ומביאין קרבן טהרה ואומר אם אני (ח) הטמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך וזה קרבן טהרתי ואם אני הוא הטהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה בספק וזהו קרבן טהרתך אמר לו בן זומא ומי שומע לו שידור כנגדו בנזיר אאלא מביא חטאת העוף ועולת בהמה ואומר אם טמא הייתי החטאת מחובתי והעולה נדבה ואם טהור הייתי העולה מחובתי והחטאת מספק וסופר שלשים יום ומביא קרבן טהרה ואומר אם טמא הייתי העולה הראשונה נדבה וזו חובה ואם טהור הייתי העולה הראשונה חובה וזו נדבה וזו שאר קרבני אמר רבי יהושע נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאים אבל הודו לו חכמים לבן זומא: **גמ׳** ולייתי אמר רב יהודה אמר שמואל לא אמר ר׳ יהושע אלא (ט)לחדד בה את התלמידים אמר רב נחמן מאי ליעביד ליה רבי יהושע לדקיה דלא ליסרו: **מתני׳** (י)נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק אוכל בקדשים אחר ששים יום ושותה יין ומטמא למתים אחר מאה ועשרים יום (יא)שתגלחת הנגע דוחה תגלחת הנזיר בזמן שהוא ודאי (יב)אבל בזמן שהוא ספק אינו דוחה:

גמ׳

מתני׳ מת אחד מהן א״ר יהושע יבקש אחד מן השוק. ויבקש ממנו שידור כנגדו להיות נזיר כמו זה שמת ויאמר לו אם טמא הייתי הרי אתה נזיר מיד ולאחר שלשים (א) מותר אתה לגלח ולשתות ביין ואם טהור הייתי וחבירי טמא הרי אתה נזיר לאחר שלשים יום: **וסופרין שלשים יום.** מעכשיו ובסוף שלשים מביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה בשותפות ויאמר לאותו שהביא מן השוק אם אני הוא הטמא הרי קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך ואם אני הוא הטהור ועדיין לא חל (ב)עליו נזירות עד לאחר שלשים כדאמר (ג) מתחילה ואם טהור הייתי הרי אתה נזיר לאחר שלשים (ד) הרי קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה בספק וחטאת העוף שמביא על ספק טומאה אינה נאכלת ואזלה לקבורה כדאמרינן בפרק מי שאמר הריני נזיר (לעיל דף כט.) אמר ר׳ יוסי בר׳ יהודה מנין לחטאת העוף הבאה על ספק שאינה נאכלת כו׳ ועולת העוף אי בעי מייתי לה לשם נדבה ואי בעי לא מייתי לה כלל כיון דדורון בעלמא הוא לא מעכבא ואשם נמי לא איצטריך לאיתויי דאשם אינו מעכבו מכפרה כדאמרינן בפרק מי שאמר הריני נזיר מגלח (לעיל דף יח:) הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה ועדיין אסורין לשתות ביין וליטמא למתים (ה)אבל חוזרין וסופרין שלשים יום ומביאין קרבן טהרה בשותפות: **ואומר אם אני הוא.** שהייתי טמא קרבן טומאה היה שלי וקרבן טהרה היה שלך זה של עכשיו קרבן טהרתי ואם אני הוא הטהור ואותו שמת היה טמא וקרבן טהרה (ו)היה שלי וקרבן טומאה היה בספק הרי זה קרבן טהרתך ומכאן ואילך מותרים לשתות ביין וליטמא למתים: **אמר לו בן זומא מי שומע לו כו׳.** אלא (ז)משלים את נזירו ויביא בספק חטאת העוף ואשם ועולת העוף לא חיישינן כמו שאמרנו אלא חטאת העוף שהיא באה על הספק יביא כמו על ספק טומאה ויביא עמה עולת בהמה ואשר קרבנות נזירות טהרה אינו צריך להביא לאלתר אלא לאחר שלשים (ח)שנים שהרי עדיין אינו יכול לשתות ביין וליטמא למתים עד לאחר שלשים (ט)יום ומעכשיו אומר אם טמא הייתי החטאת מחובתי של קרבן טומאה ועולה זו נדבה דנזיר טמא לא מייתי עולת בהמה ואם טהור אני זו עולה מחובתי והחטאת בספק ואינה נאכלת ועולת בהמה קריבה לשם חובה וחוזר וסופר שלשים יום ומביא קרבן טהרה בלבד חטאת בהמה ועולת בהמה ושלמים ואומר אם טמא הייתי עולה הראשונה נדבה וזו חובה עם שאר קרבנותי ואם טהור אני בהמה ועולת בהמה הראשונה חובה וזו נדבה ואלו שאר קרבנותי: **א״ר יהושע.** נמצאת אתה אומר שאם טהור היה שמביא קרבנותיו לחצאין שבתגלחת הראשונה הביא קרבן עולת בהמה ועכשיו הביא חטאתו וזבחי שלמים: **אבל הודו חכמים לדברי בן זומא.** שאין חוששין אם הביא קרבנותיו לחצאין ועוד שאינו מועל (י)מי שידור נזיר כנגדו: **גמ׳ ולייתי.** כלומר (יא)מה תשובה השיב ר׳ יהושע (יב) בן לוי לבן זומא שזה מביא קרבנותיו לחצאין יביא לחצאין ומה בכך: **אמר רב יהודה אמר שמואל.** יודע היה ר׳ יהושע שאין תשובתו כלום ולא אמר כך אלא כדי לחדד בה את התלמידים שיהו נושאין קל וחומר בעצמן ומה (יג)(יד) רבינו שיודע הוא בעצמו שאין בדבריו ולא כלום משיב דבר שאינו משנה ק״ו לשאר כל אדם שיכול להשיב על דברי רבו ואפי׳ יודע בו שאין בדבריו ולא כלום ושאר חבריו יהיו מלעיגין עליו לא יימנע מלשאול כל צרכו וכדאמרינן במסכת נדה (דף מ.) יתיב רב פפא כו׳ ואחיכו עליה ואמר (ד) רבא אפילו כי האי מילתא נימא איניש קמיה רביה ולא ליפתוק שנאמר [משלי ג] אם נבלת בהתנשא אם נבלת עצמך על דברי תורה סופך להתנשא בה ואם זמות יד לפה ואם שתקת סופך שיהו שואלין ממך ואי אתה יודע להשיבו ותתן יד לפה: **אמר רב נחמן בר יצחק מה ליעביד ליה ר׳ יהושע לדקיה דלא ליסרו.** כלומר (ו) רב נחמן (ו) דלא שמיע ליה להא דאמרינן דלא אמר רבי יהושע אלא לחדד את התלמידים והכי קא מותיב וקאמר לדברי ר׳ יהושע דאמר נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאין (ז) מאי רוצה לעשות בבני מעיס בדקי בהמה להגיעון אלא יסריחו עד שיביא שאר קרבנותיו בתגלחת שניה אלא ודאי מביא לחצאין ואין בכך כלום: **לדקיה.** כמו דקיס שבבני מעיס. ולהכי נקט בני מעיס (ח) שהן מסריחין לפי שעה מה שאין כן בבשר: **מתני׳ נזיר שהיה טמא בספק כו׳.** כמו שהיא מפורשת למעלה בפרק כהן גדול ונזיר (דף יח:):

גמ׳

עין משפט נר מצוה

טז א מיי׳ פ״ט מהל׳ מזירות הלכ״ו: [ב מיי׳ פ״ד מהל׳ ת״ת הל״ו טוש״ע י״ד סימן רמו סעיף יב]:
יז ג מיי׳ שם פ״ז הלכ״ו:
יח ד מיי׳ שם פ״ט הל׳ טו ופ״י הל״א:

מסורת הש״ס

פי׳ הרא״ש

ה״ג ולייתי. לרבי יהושע פריך דאמר נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאין ומאי נפקא מיניה ויביאם לחצאין: לחדד בה את התלמידים אה״נ מודה הוא לדברי בן זומא והא דאמר שיבקש א׳ לידו׳ כנגדו לא אמ׳ [אלא] לחדד את התלמידים אם יש בהם משיב כבן זומא הא דקאמר [נמצא זה] מביא קרבנותיו לחצאין ה״ק אם אין אחר נודר כנגדו יצטרך להביא קרבנותיו לחצאין: מאי ליעבד ר׳ יהושע לדקיה דלא ליסרו. לדקיה היינו המעיים: ולר׳ יהושע דאמר שידור אחר כנגדו צריך לאחר תנופת החלב עד שיגלחו שניהם ותמצא שיסריחו המעיים. ונהי שאם נטמא א׳ מהם ואין ידוע איזה הוא צריך לעשות כן התם א״א לעשות בענין אחר. אבל הכא מוטב שיעשה כבן זומא: ולא נהירא גי׳ זו דהא אמרי׳ כבר דלא אמרה ר׳ (ישמעאל) [יהושע] אלא לחדד בה את התלמידים: נזיר שהיה טמא בספק. כולה מפ׳ לעיל פ׳ כ״ג:

נוסחת הריב״ן

א) מל עליך מזירות כו׳: ב) כדאמר ליה כו׳: ג) לאמר שלשים יום: ד) וליטמא למתים ומחזרין: ה) וקרבן טהרה שלי וקרבן טומאה בספק: ו) אלא ישליש את מזירותו: ז) לאחר שלשים שהרי כו׳: ח) לאחר שלשים יום שניים ועכשיו: ט) שאינו מוצא שידור כנגדו: י) בזו התשובה שהשיב ר׳ יהושע לבן זומא כו׳: כ) ומה ר׳ יהושע אע״פ שיודע בעצמו שאין בדבריו כלום ומשיב כו׳ שאין יכול להשיב לדברי רבו ואפילו יודע הוא שאין בדבריו כלום כו׳ מלשאול כל צרכו כו׳ ואי אתה יודע להשיב כו׳: ל) כלומר לרב נחמן לא שמיע ליה להא דלא אמר כו׳: מ) מביא קרבנותיו לחצאין צריך להגיעון שלא כו׳: נ) לפי שהן:

הגהות הב״ח

(א) במשנה וסופרין שלשים יום ומביאין: (ב) שם אם אני הוא הטמא: (ג) רש״י ד״ה מת אחד וכו׳ שלשים יום מותר: (ד) ד״ה וייתי וכו׳ ר׳ יהושע לבן זומא כל״ל ותיבות בן לוי נמחק: (ה) ד״ה אמר רב יהודה וכו׳ ומה ר׳ יהודשע שיודע הוא בעצמו: (ו) ד״ה אמר רב נחמן וכו׳ כלומר רב נחמן לא הוה שמיע ליה:

הגהות התוספות

1. ל״ל פירוש, אפילו אם דעתו כו׳. 2. ל״ל בלא זה, וכ״ה בס״י. 3. ל״ל ועדיין אסור. 4. תיבת אומר נמחק. 5. ל״ל וזה שאר. 6. תיבות המוקפות נמחק. וכ״ה בס״י. 7. תיבת בע״א נמחק וכ״ל הגה״ה. 8. ל״ל לא. 9. ל״ל עב.

ו) [ע׳ מוקפות מנחות פפ. ד״ה המוליכן], ז) [בכרכות לג: וש״ן], ג) לעיל נה: מ״ג, ד) [לפנינו שם אימא רב פפא], ה) [דף נה:].

גמ' ופני עלה ומגלח ארבע תגלחיות. בנזירות מועטת משלשים לשלשים ובנזירות מרובה משנה לשנה: **תגלחת ראשונה מביא צפרים.** לספק מוחלט אחת שחוטה ואחת משולחת וחטאת העוף לספק נזיר טמא ועולת בהמה לספק נזיר טהור ועולת העוף דלא אייתי כדין נזיר טמא ק"ל[1] ושמא מספק לא הצריכוהו וכן צריך לומר דשלמים דנזיר טהור לא הצריכוהו שלא הצריכו לספק נזיר טהור רק קרבן להתירו בתגלחת וכדאמרי' גילח על מ' משלשתן יצא: ה"ג שניה מביא חטאת העוף ולא משוס דנזירות טומאה[2] יעלה לו למנין שבעה וביום השמיני יתחיל למנות דבנזיר טמא ליכא לספוקי בתגלחת שניה אלא משוס ספק מוחלט ואף עולת בהמה שמא[3] לא היה מוחלט כי אם נזיר טמא: שלישית מביא חטאת העוף. דאולי היה טמא ותגלחת של מוחלט לא יעלה לתגלחת לא לנזיר טהור ולא לנזיר טמא כדפרישית[4] בסמוך: ועולת בהמה. דשמא מוחלט הוא אך לא טמא: **רביעית.** דליכא לספוקי לא במוחלט עוד ולא בטמא עוד מביא קרבן טהרה משלם: **אמרת.** כמו אמר מר תגלחת ראשונה מביא לפורין וחטאת העוף ועולת בהמה נפשך מי ודאי מצורע הוא ולא טמא הוא הצפורין לחובתו ועולה הוי נדבה ולגלחו בסוף שבעה. דהיינו תוך שבעה שלשים לא אפשר דדילמא לאו מוחלט הוא ורחמנא אמר תער לא יעבור על ראשו עד מלאת הימים אשר יזיר לה' קדש יהיה גדל פרע שער ראשו: במדבר ו ה

גמ' [6]תנא בד"א בנזירות מועטת [8]אבל בנזירות בת שנה אוכל בקדשים לאחר שתי שנים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבע שנים ותני עלה [2]ומגלח ארבע תגלחיות [3]תגלחת ראשונה מביא צפורים וחטאת העוף ועולת בהמה שניה מביא חטאת העוף ועולת בהמה שלישית מביא חטאת העוף ועולת בהמה רביעית מביא קרבן טהרה: אמרת תגלחת ראשון מביא וכו' ממה נפשך שפיר קמייתי דאי ודאי מצורע הוא ולאו טמא הוא ציפורין חובתו [9]וחטאת העוף ספק אזלא לקבורה ועולה הויא נדבה ולגלחו [3]תוך שבעה אי אפשר דדילמא לאו מוחלט הוא ורחמנא אמר [1]תער לא יעבור על ראשו עד מלאת ואי לאו מצורע ודאי הוי והוא טמא חטאת העוף חובתו וציפורין אבראי קא מתעבדין ולא הוי חולין בעזרה ועולת בהמה הויא נדבה ואי לאו מצורע הוא ולאו טמא הוא ציפורין אבראי קא מתעבדין חטאת העוף לקבורה עולת בהמה הויא חובתו והא בעי אשם רבי שמעון היא [3]דאמר מייתי ומתני תגלחת שניה ושלישית ציפורין לא צריך דהא עביד מאי איכא דילמא ודאי מוחלט הוא חדא לספק ספרו וחדא לספק טומאתו תגלחת רביעית מביא קרבן טהרה ומתני ואי מתנה בשלמים אף כי ממעט זמן אכילתן מי לאו מצורע הוא ובודאי טמא הוא חטאת העוף חובתו לפרים אבראי ולא הוו חולין בעזרה ועולת בהמה הוי נדבה ומי לאו מצורע הוא ולא טמא הוא לפרים אבראי קא מתעבדי וחטאת העוף לקבורה אזלא ועולת בהמה היא חובתו: **תגלחת** שניה ושלישית לפורים חייס[5] בשביל מוחלט לא צריך דהא עביד מאי איכא למימר דילמא ודאי מוחלט היה חדא לספק [ספרו] וחדא לספק טומאתו תגלחת רביעית מביא קרבן טהרה ומתנה: [1]**ספק** טמא ומוחלט ודאי אוכל בקדשים לאחר שמנה ימים. כלומר ביום השמיני ולאחר לאו דוקא ביום ראשון לנזירותו מגלח לחלוטו ויש מחוץ לאהלו שבעת ימים וביום [השביעי] יגלח וביום השמיני יביא קרבנות מצורע ובו ביום מותר לאכול בקדשים ועתה אם היה טמא ודאי יספור ז' ויזה שלישי וז' ויגלח בז' אבל עתה שהוא ספק דילמא לאו טמא הוא אלא טהור מוחלט ולכך לגלחו בתוך שלשים אי אפשר דילמא לאו טמא הוא ורחמנא אמר תער לא יעבור על ראשו עד מלאת ולכך ימנה שלשים ויום שמיני עולה לו וביום שלשים ואחד יגלח כדין כל נזיר שמגלח יום שלשים ואחד כדאמר בפ' קמא (לעיל דף ה:) הרי ביום שלשים[6] יגלח תגלחת שלישית דשמא[7] נזיר טמא הוא והימים הראשונים יפלו וצריך למנות שלשים יום עוד וביום שלשים ואחד יגלח תגלחת נזיר טהור והיינו דקאמר ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ששים ושבעה ימים דהיינו [יום] ס"ח זה הכלל אי אפשר לעשות דין נזירות טומאה ולא נזירות טהרה עד תוס ימי חלוטו ואינו קרוי מחוסר כפורים ליאסר בקדשים אלא בשביל מוחלט שטומאתו מגופו:

מוחלט ספק טמא[8] ודאי אוכל בקדשים אחר שלשים ושבעה ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר שבעים וארבעה ימים. מאחר שאינו ודאי מוחלט לא יגלח שוס תגלחת כי אם לסוף ז' אחר הזאה שלישי וז' ומגלח בשביעי ובשמיני מביא קרבן חטאת העוף [9]ונזירות[9] טומאה ואי אפשר לגלח שנית עד שלשים דשמא אינו מוחלט והשמיני יעלה למנין שלשים וביום שלשים ואחד[10] יגלח [שמא][11] מוחלט הוא והוו להו הכי שני תגלחיות לחלוטו והיינו דקאמר אוכל בקדשים לאחר שלשים וז' ולסוף שבעה ימים יגלח שלישית כדין נזיר טמא ויום ל"ח יעלה לו למנין ז' וביום השמיני יתחיל למנות נזירות טהרה[12] [9](לישנא אחרינא) וביום שלשים ואחד יגלח תגלחת נזיר ליטהר והיינו דקאמר ושותה יין ומיטמא לאחר ע"ד דהיינו יום ע"ה: **טמא** ודאי מוחלט[13] ודאי אוכל בקדשים לאחר ח' ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבעים וארבעה ימים. דמאחר שהוא מוחלט ודאי יום תחילת נזירותו יגלח וביום שבעה יגלח[14] וביום השמיני יביא קרבנות מצורע ובו ביום יהא מותר לאכול בקדשים והאי ח' עצמו ובשביל שהוא טמא יספור [9]ז' על יום שמיני של חלוטו וביום הז' יגלח וביום השמיני יביא קרבנות טומאה ויתחיל למנות נזירות טהרה שלשים [9]על יום שמיני וביום שלשים ואחד יגלח ויביא קרבנות טהרה והיינו דקאמר ושותה יין ומיטמא למתים לאחר מ"ד ימים דהיינו יום מ"ה:

ה"ג **תגלחת** ראשונה מביא צפרים. לספק מוחלט אחת שחוטה ואחת משולחת וחטאת העוף לספק נזיר טמא ועולת בהמה לספק נזיר טהור ועולת העוף דלא אייתי כדין נזיר טמא ק"ל[1] ושמא מספק לא הצריכוהו וכן צריך לומר דשלמים דנזיר טהור לא הצריכוהו שלא הצריכו לספק נזיר טהור רק קרבן להתירו בתגלחת וכדאמרי' גילח על מ' משלשתן יצא: ה"ג שניה מביא חטאת העוף לאו משוס דנזירות טומאה[2] יעלה לו למנין שבעה וביום השמיני יתחיל למנות דבנזיר טמא ליכא לספוקי בתגלחת שניה אלא משוס ספק מוחלט ואף עולת בהמה שמא[3] לא היה מוחלט כי אם נזיר טמא: שלישית מביא חטאת העוף. דאולי היה טמא ותגלחת של מוחלט לא יעלה לתגלחת לא לנזיר טהור ולא לנזיר טמא כדפרישית[4] בסמוך: ועולת בהמה. דשמא מוחלט הוא אך לא טמא: **רביעית.** דליכא לספוקי לא במוחלט עוד ולא בטמא עוד מביא קרבן טהרה משלם: **אמרת.** כמו אמר מר תגלחת ראשונה מביא לפורין וחטאת העוף ועולת בהמה נפשך מי ודאי מצורע הוא ולא טמא הוא הצפורין לחובתו ועולה הוי נדבה ולגלחו בסוף שבעה. דהיינו תוך שלשים לא אפשר דדילמא לאו מוחלט הוא ורחמנא אמר תער לא יעבור על ראשו עד מלאת ואי לאו מצורע ודאי הוי והוא טמא חטאת העוף חובתו וציפורין אבראי קא מתעבדין ולא הוי חולין בעזרה ועולת בהמה הויא נדבה ואי לאו מצורע הוא ולאו טמא הוא ציפורין אבראי קא מתעבדין חטאת העוף לקבורה עולת בהמה הויא חובתו והא בעי אשם רבי שמעון היא [3]דאמר מייתי ומתני תגלחת שניה ושלישית ציפורין לא צריך דהא עביד מאי איכא דילמא ודאי מוחלט הוא חדא לספק ספרו וחדא לספק טומאתו תגלחת רביעית מביא קרבן טהרה ומתני ואי מתנה בשלמים אף כי ממעט זמן אכילתן מי לאו מצורע הוא ובודאי טמא הוא חטאת העוף חובתו לפרים אבראי ולא הוו חולין בעזרה ועולת בהמה הוי נדבה ומי לאו מצורע הוא ולא טמא הוא לפרים אבראי קא מתעבדי וחטאת העוף לקבורה אזלא ועולת בהמה היא חובתו: **תגלחת** שניה ושלישית לפורים חייס[5] בשביל מוחלט לא צריך דהא עביד מאי איכא למימר דילמא ודאי מוחלט היה חדא לספק [ספרו] וחדא לספק טומאתו תגלחת רביעית מביא קרבן טהרה ומתנה: [1]**ספק** טמא ומוחלט ודאי אוכל בקדשים לאחר שמנה ימים. כלומר ביום השמיני ולאחר לאו דוקא ביום ראשון לנזירותו מגלח לחלוטו ויש מחוץ לאהלו שבעת ימים וביום [השביעי] יגלח וביום השמיני יביא קרבנות מצורע ובו ביום מותר לאכול בקדשים ועתה אם היה טמא ודאי יספור ז' ויזה שלישי וז' ויגלח בז' אבל עתה שהוא ספק דילמא לאו טמא הוא אלא טהור מוחלט ולכך לגלחו בתוך שלשים אי אפשר דילמא לאו טמא הוא ורחמנא אמר תער לא יעבור על ראשו עד מלאת ולכך ימנה שלשים ויום שמיני עולה לו וביום שלשים ואחד יגלח כדין כל נזיר שמגלח יום שלשים ואחד כדאמר בפ' קמא (לעיל דף ה:) הרי ביום שלשים[6] יגלח תגלחת שלישית דשמא[7] נזיר טמא הוא והימים הראשונים יפלו וצריך למנות שלשים יום עוד וביום שלשים ואחד יגלח תגלחת נזיר טהור והיינו דקאמר ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ששים ושבעה ימים דהיינו [יום] ס"ח זה הכלל אי אפשר לעשות דין נזירות טומאה ולא נזירות טהרה עד תוס ימי חלוטו ואינו קרוי מחוסר כפורים ליאסר בקדשים אלא בשביל מוחלט שטומאתו מגופו:

מוחלט ספק טמא[8] ודאי אוכל בקדשים אחר שלשים ושבעה ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר שבעים וארבעה ימים. מאחר שאינו ודאי מוחלט לא יגלח שוס תגלחת כי אם לסוף ז' אחר הזאה שלישי וז' ומגלח בשביעי ובשמיני מביא קרבן חטאת העוף [9]ונזירות[9] טומאה ואי אפשר לגלח שנית עד שלשים דשמא אינו מוחלט והשמיני יעלה למנין שלשים וביום שלשים ואחד[10] יגלח [שמא][11] מוחלט הוא והוו להו הכי שני תגלחיות לחלוטו והיינו דקאמר אוכל בקדשים לאחר שלשים וז' ולסוף שבעה ימים יגלח שלישית כדין נזיר טמא ויום ל"ח יעלה לו למנין ז' וביום השמיני יתחיל למנות נזירות טהרה[12] [9](לישנא אחרינא) וביום שלשים ואחד יגלח תגלחת נזיר ליטהר והיינו דקאמר ושותה יין ומיטמא לאחר ע"ד דהיינו יום ע"ה: **טמא** ודאי מוחלט[13] ודאי אוכל בקדשים לאחר ח' ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבעים וארבעה ימים. דמאחר שהוא מוחלט ודאי יום תחילת נזירותו יגלח וביום שבעה יגלח[14] וביום השמיני יביא קרבנות מצורע ובו ביום יהא מותר לאכול בקדשים והאי ח' עצמו ובשביל שהוא טמא יספור [9]ז' על יום שמיני של חלוטו וביום הז' יגלח וביום השמיני יביא קרבנות טומאה ויתחיל למנות נזירות טהרה שלשים [9]על יום שמיני וביום שלשים ואחד יגלח ויביא קרבנות טהרה והיינו דקאמר ושותה יין ומיטמא למתים לאחר מ"ד ימים דהיינו יום מ"ה:

מסורת הש"ס

[1] [לעיל נו. מופסקת פ"ו], [2] גי' ל"מ סוף, [3] זבחים עו. מנחות קה. נדה ע., [4] [ויקרא יד], [5] גי' ל"מ בסוף [וכ"ה בכ"י], [6] [נגעים פי"ד מ"ג], [7] שיך לע"ב, [8] גי' ל"מ כנזיר טמא, [9] גי' ל"מ שלשים יום, [1] גי' ל"מ מ' עם יום שמיני, [2] גי' ל"מ יום עם יום שמיני,

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי נִדְרִ נִזְרוֹ תֵּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה

נוסחת הריב"ן

[6] דקרבן טומאה בנזירות הוי בספק כו' הוא ולא אפשר להקריבה ועולה דקמייתי קרבה נדבה: [3] בכ"י איתא בזה"ל ואי לאו מצורע ודאי הוא אלא טמא מת הוא הלכך האי חטאת העוף דקמייתי זו היא חובתו ולאחר אם העוף לא חייסינן מי לא מייתי להו כיון דלא מעכבי והאי דקמייתי לפרים נמי לא חייסינן דאבראי קא מתעבד": ועולת בהמה דקמייתי הויא חובתו נ"א ואי לאו מצורע ודאי הוא כו': [3] (בתגלחת שניה כו' לימי ספרו) ליתא בכ"י: [4] כיון דאבראי הוי חטאת העוף הוא דמייתי לפי שאין כו': [5] מפני שאינה כו' דהויא לה כו': [1] תקון ליה רבנן כו' על הספק אע"פ שאינה והשאר ליתא: [7] ומפרש לה בפרק בתרא: [8] משלם חטאת כו' ומתנה אם ודאי נזיר הוא עכשיו והיה מוחלט וטמא עולה דאשונה שבטלה תגלחיות הן עולת נדבה חו מוכה ושאר קרבנותיו ואם:

גליון הש"ם

גמ' **וחטאת העוף** כו' לקבורה. ע' סוף תמורה בתמני':

יט א ב מיי' פ"י מהל' נזירות הל"ח: כ ג מיי' שם הל"ב ד ה ו ז ח וע"ש בכ"מ:

הגהות התוספות

1. ר"ת קשיא לן. 2. צ"ל לאו משוס נזיר טמא. וכ"ה בס"י. ומתיבא יעלה עד יתחיל למנות, נמחק. 3. צ"ל יביא דשמא. 4. צ"ל כדמפרש. 5. צ"ל חיוס. 6. צ"ל שלשים ושמנה. 7. צ"ל ושמא. 8. צ"ל וטמא. 9. צ"ל לנזירות טומאה. 10. תיבת ואחד נמחק. 11. צ"ל ושמא. 12. צ"ל נזירות טהרה שלשים ואחד. 13. צ"ל ומוחלט. 14. צ"ל יגלח תגלחת שניה.

פי' הרא"ש

אמרת. כמו אמר מר: ר"ש היא דאמר בפ' התערובת ובפ' בתרא דנדה דמייתי אשם ומתני ומתני בשלמים ולא חייש על מה שממעט זמן אכילתו ומביא קדשים לבית הפסול: הויא חדא לספק ספרו וחדא לספק טומאתו. פי' חטאת העוף על תגלחת שניה הוי לספק סוף ימי ספרו ושל תגלחת שלישית הוי לספק ימי טומאתו.

נזיר טהור ומצורע מהו שיגלח תגלחת אחת ועולה לו לכאן ולכאן
אמר להן נזיר להעביר ומצורע לגדל. כלומר נזיר להעביר
שער מכל וכל שאינו צריך עוד לשער שיגדלנו לשום מצוה אבל
תגלחת ראשונה של מצורע לגדל שער ולגלחו שנית לפני יום הבאת
קרבנות והואיל וחלוקות זו מזו לא
יפטרו זו את זו: ולא תעלה לו
בימי ספרו בתמיה כלומר תגלחת
שניה של מצורע שגם היא להעביר
מדוע לא תעלה לו לתגלחת נזירות
טהרה אמר להן זה לפני זריקת דמים
תגלחת דמצורע דכתיב וביום השביעי
יגלח ורחץ במים וטהר וביום השמיני
יקח שני כבשים בני שנה[1]: וזו. תגלחת
נזיר לאחר זריקת דמים דכתיב
וגלח הנזיר פתח אהל מועד ולקח[2]
שער ראשו נזרו ונתן על האש אשר
תחת זבח השלמים:

ותעלה לימי [צרעתו] וטומאתו לתגלחת נזיר טמא
אמר להן טמא לאחר ביאת מים.
כדכתיב וגילח ראשו ביום טהרתו
ביום ד) השמיני[3] יגלחנו ביום טהרתו
משמע לאחר טהרתו והכי דריש ליה
בספרי ומצורע לפני ביאת מים
דכתיב וביום השביעי יגלח כל שערו
ורחץ את (כל) בשרו במים וטהר: אמרו
לו יפה אמרת. כמו לשון אחר
הוא בכמה ספרים ולא[4] גרסינן בעי רב
דימי: וזה לפני ביאת מים. מצורע:
וזה לאחר ביאת מים. תגלחת נזיר
טמא כדפרישית: ה) זה לפני זריקת
דמים. תגלחת[5] נזיר טהור:
ו) **הני** ד' תגלחיות משום מצוה.
כלומר כולהון משום מצוה
וצריך תער אף לשלישית ואפי' טמא
ודאי ומוחלט ודאי שטעון ארבע
תגלחיות ותגלחת שלישית אינה אלא
לנזיר טמא ולפי דעתי[6] לא מהדר
לארבע תגלחיות דמתני' דאייתי
בספק מוחלט וספק טמא שאין
במשנתינו תגלחת שלא תוכל להסתפק
או במוחלט או בנזיר טהור ודאי[7]
מצורע ונזיר טהור נפקא לן מקראי
בפ' שלשה מינין (לעיל דף מא.) דבתער ונזיר[8] טמא נמי גמרינן לה
מנזיר טהור וסוגיא[9] דהש"ס הוא דסלקא הכי ולרמי בר חמא מיבעיא
ליה ובקולר היה יכול לומר תגלחת נזיר טמא צריכה תער או
אינה צריכה תער אלא דנקט הני תגלחיות משום דאייריהו בהו
בסוגיין במוחלט ודאי וטמא ודאי דמגלח ארבע תגלחיות: אי
אמרת משום איעבורי שער אפי' סכייה נשא. וצריך לומר
דגילח מקצת השער במספריים או בתער אשם סך נשא בכל ראשו
תו לא הדר כדאמרי' בפ' החובל (ב"ק דף פו.) ולא מצי למיעבד
תגלחת של טהרה והא"ה דמצי למיבעי אי מגלחו במספריים:

ז) קרבנות בקדש וחוזר ומונה שבעה ומגלח נזיר טומאה וחוזר
ומונה שלשים ומגלח נזירות טהרה נמצא שותה ביין ומיטמא למתים
לאחר ארבעים וארבעה ימים: **שאלו תלמידיו את ר' שמעון בן יוחי מפני מה נזיר טהור אינו כמצורע.** כלומר נזיר והוא מצורע
ובא לו לגלח תגלחת צרעתו ח) ביום שנשלמה צרעתו וביום שנשלמו
ימי נזירותו מה טעם אינה עולה לו תגלחת זו לכאן ולכאן:
אמר להן. אם אלו שתי תגלחיות שוות שיהו זו לגדל וזו לגדל או
שתיהן להעביר יפה אתם אומרים עכשיו היאך [אתם] אומרים
שיהו עולין לו לכאן ולכאן שתגלחת נזיר הוא להעביר ותגלחת
מצורע לגדל שמכאן ועד ז' ימים צריך לגלח תגלחת שניה:
אמרו לו ולא תעלה לו לימי חלוטו. בשביל שהוא להעביר ושל מצורע לגדל: **אלא תעלה לו לימי ספרו.** ששתיהן להעביר שמכאן ואילך
אינן צריכין לגדל שער (ו) וכבר גדל לו כדי לכוף ראשו לעיקרו: **עכשיו מצורע מגלח לפני זריקת דמים.** שהרי ביום השביעי מגלח
וביום השמיני מביא קרבנותיו: **וזיר מגלח לאחר זריקת דמים.** כדכתיב [במדבר ו] ואת האיל יעשה זבח שלמים ליי' והדר כתיב וגלח הנזיר כו' היאך אתם
אומרים שיהא עולה לו תגלחת א' לכאן ולכאן: **א"ל לא תעלה לימי ספרו וזורו.** בשביל שזה לפני זריקת דמים וזה לאחר זריקת דמים אלא
תעלה לו לימי צרעתו של ימי ספרו וטומאתו דנזיר שנטמא בתמא ונצטרע שתהא תגלחתו עולה לכאן ולכאן דזה וזה מגלח לפני זריקת דמים ששניהן
מגלחין בז' ז) ומביאין קרבן בח' שלהן: **אמר להן אילו שניהן מגלחין לפני ביאת מים יפה אתם אומרים.** אבל טמא מגלח לאחר ביאת מים
כדכתיב [שם] וגלח ראשו ביום טהרתו משמע לאחר טהרה דמגלח לאחר ביאת מים ז): הכי גרסי' **אמרו לו יפה אמרת אלא תעלה לו** (ו) ט) **לימי ספרו**
לימי נזירותו ותעלה לו לימי חלוטו ולימי טומאתו אזה לגדל וזה לגדל. אמרו לו תקן הדבר אלא תעלה לו תגלחת לימי ספרו בימי נזיר
טהרתו שמצורע בימי ספרו מגלח לפני זריקת דמים ביום השביעי ונזיר מגלח ביום הבאת קרבנותיו לאחר זריקת דמים אבל תעלה
לו תגלחת אחת לימי טומאתו ולימי חלוטו אזה וזה מגלחין לגדל שיער אחר מצורע בימי חלוטו מגלח כדי לגדל שיער ט) אחר ונזיר טמא
מגלח כדי לגדל שיער אחר שיהא מגלח לנזירות טהרתו: **אמר להן.** לכך אין עולה לו תגלחת אחת מכולן לד' תגלחיות אשם נזיר טהור
הוא והוא מצורע י) בימי חלוטו (יא) מגלח כדי לגדל ונזיר להעביר ואם נזיר טמא הוא והוא מצורע אע"פ ששניהן לגדל עדיין אין עולה
להן תגלחת אחת לכאן ולכאן שמצורע מגלח לפני ביאת מים כ) וכן נזיר טהור ומצורע בימי ספרו אע"פ ששניהם להעביר הואיל ומצורע
בימי ספרו מגלח לפני זריקת דמים ונזיר טהור לאחר זריקת דמים כמו שמפורש למעלה [ולכך] אין תגלחת אחת עולה לשתיהן:

תני

(ה) ואי ודאי נזיר הוא עולה הראשונה חובה
וזו נדבה ואם טמא ומוחלט הוא עולה
הראשונה נדבה וזו חובה וזה שאר קרבנו
א טמא ספק ומוחלט ודאי אוכל בקדשים
לאחר שמונה ימים ושותה יין ומיטמא למתים
לאחר ששים ושבעה ימים ב מוחלט ספק
וטמא ודאי אוכל בקדשים לאחר שלשים
ושבעה ימים ושותה יין ומיטמא למתים
לאחר שבעים וארבעה ימים ג טמא ודאי
ומוחלט ודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה
ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר
ארבעים וארבעה ימים ד) שאלו תלמידיו את
ר' שמעון בן יוחי נזיר טהור ומצורע מהו
שיגלח תגלחת אחת ועולה לו לכאן ולכאן
אמר להן ד אינו מגלח אמרו לו למה אמר
להן אילו זה לגדל וזה לגדל וזה להעביר וזה
להעביר יפה אתם אומרים עכשיו נזיר
להעביר ומצורע לגדל ולא תעלה לו לימי
חלוטו ותעלה לו לימי ספרו ואמר להן אילו
זה לפני זריקת דמים וזה לפני זריקת דמים
יפה אתם אומרים אלא (ה) מצורע לפני
זריקת דמים ונזיר לאחר זריקת דמים ולא
תעלה לו לימי צרעתו ונזירותו ותעלה לו לימי
צרעתו וטומאתו אמר להן אילו זה לפני ביאת
מים וזה לפני ביאת מים יפה אתם אומרים
אלא טמא לאחר ביאת מים מצורע לפני ביאת
מים אמרו לו יפה אמרת שלא תעלה לו
לימי ספרו ולנזירותו ותעלה לו לימי חלוטו
וטומאתו דזה לגדל וזה לגדל הוא אמר
להן (ו) נזיר טהור והוא מצורע זה לגדל
וזה להעביר ואם נזיר טמא והוא מצורע
זה לפני ביאת מים וזה לאחר ביאת מים

ואם ודאי נזיר היה. מתחילה ולא מוחלט ולא טמא הרי עולה
ראשונה חובה וזו נדבה וכן כולן חוץ מן הראשונה: **ואלו הן שאר**
קרבנותיו. שעדיין לא הביא: **ואם טמא ספק ומוחלט ודאי.**
(ד) ביום ראשון של נזירותו אוכל בקדשים לאחר ח' ימים שהיא
תגלחת שניה של ימי ספרו שבתחילת
יום ראשון של ימי נזירותו שהיא
תחילה לימי חלוטו יהא מגלח תגלחת
חלוטו ולסוף ז' תגלחת השניה של
ימי ספרו כדכתיב ב) וביום השביעי יגלח
וגו' ולמחר שהוא יום ח' יביא קרבנו
כדכתיב ביום ח' וגו' ג) ואוכל בקדשים
ד) כשהביא כפרתו כדתנן שתגלחת
הנגע דומה לתגלחת הנזיר בזמן
שהוא ודאי וכיון שהביא קרבן צרעתו
אוכל בקדשים אבל לשתות יין וליטמא
למתים אינו יכול עד לאחר ס"ז ימים
שאם בא לו לגלח נזירות טהרה לאחר
שעשה שלשים אחר ז' ימי ספרו יש
לו לומר שמא מוחלט וטמא היה
ותגלחת ראשונה עלתה לו לימי ספרו
וזו של עכשיו לימי טומאתו ועדיין
צריך למנות לו שלשים יום לנזירות
טהרתו שהן בכלל ס"ז ימים ואח"כ
מותר לשתות ביין: הכי גרסינן
מוחלט ספק וטמא ודאי אוכל
בקדשים לאחר ל"ז ושותה ביין
ומיטמא למתים לאחר ע"ד. דכיון
שהוא טמא ודאי מגלח לסוף שבעה
ומתחיל ומונה ה) שלשים ומגלח נזירות
טהרה וכשבא לו לשתות ביין אומרים
ו) שמא מוחלט וטמא היית ושתי
תגלחיות הללו הן הן של ימי חלוטו
ושל ימי ספרו ועדיין לא אתה מותר
אלא באכילת קדשים דהיינו לאחר
ל"ז ומונה ומונה שבעה לתגלחת
טומאה ואח"כ שלשים לנזירות טהרה
ונמצא שותה ביין ומיטמא למתים
לאחר ע"ד יום: **טמא ודאי ומוחלט**
ודאי. מגלח לתגלחת ראשונה של
צרעת עכשיו ומכאן עד ז' ימים
לתגלחת שניה כדתנן שתגלחת הנגע
דומה לתגלחת הנזיר בזמן שהוא
ודאי ואוכל (ה) ביום ח' שהביא
קרבנות בקדש וחוזר ומונה שבעה ומגלח נזיר טומאה וחוזר
ומונה שלשים ומגלח נזירות טהרה נמצא שותה ביין ומיטמא למתים
לאחר ארבעים וארבעה ימים: **שאלו תלמידיו את ר' שמעון בן**
יוחי מפני מה נזיר טהור אינו כמצורע. כלומר נזיר והוא מצורע
ובא לו לגלח תגלחת צרעתו ה) ביום שנשלמה צרעתו וביום שנשלמו
ימי נזירותו מה טעם אינה עולה לו תגלחת זו לכאן ולכאן:
אמר להן. אם אלו שתי תגלחיות שוות שיהו זו לגדל וזו לגדל או
שתיהן להעביר יפה אתם אומרים עכשיו היאך [אתם] אומרים
שיהו עולין לו לכאן ולכאן שתגלחת נזיר הוא להעביר ותגלחת
מצורע לגדל שמכאן ועד ז' ימים צריך לגלח תגלחת שניה:
אמרו לו ולא תעלה לו לימי חלוטו. בשביל שהוא להעביר ושל מצורע לגדל: **אלא תעלה לו לימי ספרו.** ששתיהן להעביר שמכאן ואילך
אינן צריכין לגדל שער (ו) וכבר גדל לו כדי לכוף ראשו לעיקרו: **עכשיו מצורע מגלח לפני זריקת דמים.** שהרי ביום השביעי מגלח
וביום השמיני מביא קרבנותיו: **וזיר מגלח לאחר זריקת דמים.** כדכתיב [במדבר ו] ואת האיל יעשה זבח שלמים ליי' והדר כתיב וגלח הנזיר כו' היאך אתם
אומרים שיהא עולה לו תגלחת א' לכאן ולכאן: **א"ל לא תעלה לימי ספרו וזורו.** בשביל שזה לפני זריקת דמים וזה לאחר זריקת דמים אלא
תעלה לו לימי צרעתו של ימי ספרו וטומאתו דנזיר שנטמא בתמא ונצטרע שתהא תגלחתו עולה לכאן ולכאן דזה וזה מגלח לפני זריקת דמים ששניהן
מגלחין בז' ז) ומביאין קרבן בח' שלהן: **אמר להן אילו שניהן מגלחין לפני ביאת מים יפה אתם אומרים.** אבל טמא מגלח לאחר ביאת מים
כדכתיב [שם] וגלח ראשו ביום טהרתו משמע לאחר טהרה דמגלח לאחר ביאת מים ז): הכי גרסי' **אמרו לו יפה אמרת אלא תעלה לו** (ו) ט) **לימי ספרו**
לימי נזירותו ותעלה לו לימי חלוטו ולימי טומאתו אזה לגדל וזה לגדל. אמרו לו תקן הדבר אלא תעלה לו תגלחת לימי ספרו בימי נזיר
טהרתו שמצורע בימי ספרו מגלח לפני זריקת דמים ביום השביעי ונזיר מגלח ביום הבאת קרבנותיו לאחר זריקת דמים אבל תעלה
לו תגלחת אחת לימי טומאתו ולימי חלוטו אזה וזה מגלחין לגדל שיער אחר מצורע בימי חלוטו מגלח כדי לגדל שיער ט) אחר ונזיר טמא
מגלח כדי לגדל שיער אחר שיהא מגלח לנזירות טהרתו: **אמר להן.** לכך אין עולה לו תגלחת אחת מכולן לד' תגלחיות אשם נזיר טהור
הוא והוא מצורע י) בימי חלוטו (יא) מגלח כדי לגדל ונזיר להעביר ואם נזיר טמא הוא והוא מצורע אע"פ ששניהן לגדל עדיין אין עולה
להן תגלחת אחת לכאן ולכאן שמצורע מגלח לפני ביאת מים כ) וכן נזיר טהור ומצורע בימי ספרו אע"פ ששניהם להעביר הואיל ומצורע
בימי ספרו מגלח לפני זריקת דמים ונזיר טהור לאחר זריקת דמים כמו שמפורש למעלה [ולכך] אין תגלחת אחת עולה לשתיהן:

תני

דמים דכתיב וגילח הנזיר פתח אהל מועד ולקח את שער ראשו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים: ותעלה לימי טומאתו. לתגלחת נזי' טמא: טמא לאחר ביאת מים דכתיב וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו.
ביום טהרתו משמע אחר טהרתו. והכי דריש לה בספרי: ומצורע לפני ביאת מים דכתיב וביום השביעי יגלח את כל שערו ורחץ בשרו במים וטהר. יש בספרים לישנא אחרינא עד תנא ר' חייא זה לפני ביאת מים וכו' כדפ' לעיל:

ט) כ"ל וביום הז' יגלח תגלחת שניה וביום הח' יביא קרבנות מצורע וחזר ומונה ז' ומגלח נזירות טומאה ומתחיל כו'.

כא א מיי' פ"י מהל' מזיות הל"י:
כב ב מיי' שם הלכה יא:
כג ג מיי' שם הל"ב:
כד ד מיי' שם הל"א:

פי' הרא"ש

ספק טמא ומוחלט ודאי. אוכל בקדשים לאחר ח' ימים כי יום [ראשון] לנזירותו מגלח לחלוטו ורשב מחרץ לאהלו ז' ימים וביום הז' מגלח [פעם] ב' ובח' מביא קרבנותיו בו ביום ואוכל בקדשים מיד. והאי דקאמר לאחר ח' ימים לאו דוקא. ומונה ל' יום ויום הח' מן המנין וביום ל"א יגלח דכיון שנטהר מצרעתו אינו מגלח אלא עד יום ל"א כשאר נזירים אע"פ שעדיין אינו שותה יין ומטמא למתים דשמא נזיר טמא היה ואותו יום ל"א שהוא יום ל"ח לנזירותו עולה לו לנזי' טהרה ומגלח יום ל"א שהוא ס"ח לנזירו' והיינו דקאמר ושותה יין ומטמא למתים לאחר ס"ז דהיינו יום ס"ח: מוחלט ספק וטמא ודאי אוכל בקדשים אחר ל"ז ימים. דמאחר שאינו מוחלט ודאי א"א לו לגלח מיד אלא מזה ג' וז' ומגלח בח' ומביא קרבן נזי' טמא ומביא צפרים לספק חלוטו: וא"א לו לגלח עד סוף ל' דשמא לאו מוחלט הוא. וביום ל' דהיינו ל"ז לנזיר' מגלח דכיון דיש עליו ספק צרעת מגלח ביום ל' כדפי' לעיל וביום ל"ח יביא עולת בהמה לספק נזי' טהרה וחטאת העוף לספק ואוכל בקדשים בו ביום. ושמא מוחלט הוא והויין הנך ב' תגלחות לחלוטו ולספרו ולסוף ז' ימים יגלח ג' לטומאתו. ויום ל"ח עולה לו למנין השביעי. וביום הח' יתחיל למנות נזיר' טהרה ומגלח יום ל"א והיינו דקאמר ושותה יין ומטמא למתים אחר ע"ד ימים: טמא ודאי ומוחלט ודאי. אוכל בקדשים לאחר ח' ימים דכיון שהוא מוחלט ודאי מגלח ביום הא' ה) וביום הז' מביא נזי' טמא ומתחיל בו ביום למנות ל' יום ומגלח ביום ל"א. והיינו דקאמר שותה יין ומטמא למתים אחר מ"ד ימים: מפני מה נזיר טהור אינו כמצורע ותעלה תגלחת צרעתו לנזירותו כגון אם נחלט ביום השלמת נזירותו ונתרפא וגילח לצרעתו תעלה לו גם לנזי' ובמתני' אמר' דצריך ד' תגלחות משום דתגלחת צרעתו לא עלתה לו לנזירותו: נזיר להעביר הוא מעביר שערו לגמרי ואינו צריך לגדלו עוד לשם מצוה: ומצורע לגדל בתגלחת ראשונה של מצורע צריך לגדל שערו כדי לגלחו שנית לאחר ימי ספרו. והואיל וחלוקים זה מזה אין עולין של זה לזה: ויעלו לו לימי ספרו שגם הוא להעביר: זה לפני זריקת דמים. גלוח מצורע דכתיב וביום השביעי יגלח ורחץ בשרו במים. וביום השמיני יקח ב' כבשים. וזו תגלחת נזי' לאחר זריקת

נוסחת הריב"ן

א) בקדשים בו ביום כיון שהביא כפרתו: ב) ומונה מזירות טהרה כו': ג) אומרים לו שמא כו' ואח"כ לנזירות כו' ע"ד הס"ד: ד) קרבנותיו כו' ומגלח מזירות: ה) תגלחת צרעתו ביום שנשלמו ימי וכו': ו) בשביעי שלהן: ז) ומונה לפני ביאת מים כדכתיב וביום השביעי יגלח את כל שערו ואח"כ כתיב ורחץ את בשרו וטהר: ח) שלא תעלה לו לימי ספרו ולימי מזירותו ותעלה לו לימי חלוטו כו' תגלחת אחת לימי ספרו ולימי מזירות: ט) שיער בעבור גילוח יום שמיני וטומא לגלח לתקנת מזירות טהרתו הס"ד: י) שמצורע בימי חלוטו: כ) ומזיר טמא לאחר ביאת מים וכן מזיר כו' ומצורע מגלח לפני כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאי ודאי מזיר: (ב) שם אלא עכשיו מצורע לפני זריקה: (ג) שם אמר להן אם מזיר טהור: (ד) רש"י ד"ה ואם טמא כו' ודאי היה ביום ראשון: (ה) ד"ה טמא ודאי וכו' ואוכל בקדשים ביום ח' שהביא קרבנות וחוזר כל"ל: (ו) ד"ה אלא תעלה וכו' דבבר גדל: (ז) ד"ה הכי גרסינן אמרו לו יפה אמרת אלא תעלה לו לימי ספירו ולימי מזירותו ותעלה לו לימי חלוטו וכו' אמרו לו תקנת הדבר אלא תעלה לו תגלחת אחת לימי ספירו ולימי נזירו: (ח) ד"ה אמר להן וכו' בימי חלוטו מצורע מגלח כדי לגדל:

הגהות התוספות

1. תיבות בני שנה נמחק. 2. כ"ל ולקח את. 3. כ"ל השביעי. 4. כ"ל וכמה ספרים לא גרסינן ליה. ותיבות בעי רב דימי נמחק. 5. כ"ל תגלחת מצורע. וזה לאחר זריקת דמים, תגלחת נזיר טהור. 6. תיבות "ולפי דעתי" מיותר וכ"ל ולא מהדר. 7. כ"ל והא והא ודאי. 8. כ"ל אלא בתגלחת של כל נזיר טמא נמי קא מיבעיא ליה. ותש"ג דכפ' ג' מיתין (דף מב.) אמרינן דבעיא תער דגמרינן לה כו'. 9. כ"ל סוגיא.

ה) [תוספתא פ"ה ע"ס], 2) [ויקרא יד], ג) [שם], ד) כ"ל הבביעי, ה) עי' ה"מ, 1) שיך לדף ס"ה.

תני רבי חייא. [ה]טמא והוא מצורע אין עולין לו לכהן ולכהן לפי שזה לפני ביאת מים וזה לאחר ביאת מים. נזיר טהור והוא מצורע נמי אין עולין לו לכהן ולכהן שמצורע מגלח לפני [ו]זריקה ונזיר טהור לאחר זריקת דמים: **בעי רמי בר חמא הני ארבע תגלחיות** ומגלח ד' תגלחיות מי אמר משום מצוה [ז]איתנהו ממ"נ תרתי קמייתא משום תרתי תגלחיות [ח]בגרעת ושלישית משום טומאה ורביעית משום [ט]נזיר דטהרה וכולן בתער: **או דלמא משום עבורי שיער טומאה.** איתנהו ואפילו מעביר לה בגשא שפיר דמי: **ואי ס"ד משום עבורי שיער טומאה.** הוא דמגלח אפילו בג' תגלחיות נמי סגיא דכיון דשתי תגלחיות שבמצורע ושלישית של נזיר טמא איכא עבורי שיער טומאה והאי דהדר מגלח בתגלחת רביעית הא ליכא עבורי שיער טומאה ואמאי מגלח אלא לאו ש"מ דכולהו איתנהו משום מצוה לגלח ארבע תגלחיות ש"מ:

הדרן עלך שני נזירים

הכותים אין להם נזירות. העובדי כוכבים שנדרו בנזירות אין נזירות חלה עליהן ומותרין לגלח ולשתות יין וליטמא למתים: **תומר בנשים מבעבדים שהוא כופה את עבדו.** שהעבד שנדר בנזיר יכול רבו לכופו לשתות ביין אבל אשתו שנדרה בנזיר אינו יכול לכופה [כ] וכיון שנדרה ושמע [ו]לה ולא היפר לה שוב אינו יכול להפר: **גמ' קתני הכותים.** אין חייבין בנזירות אבל הנשים והעבדים חייבין: **דת"ר דבר אל בני ישראל.** אים לו אשה כי יפליא לנדור נדר וגו' [ז]בני ישראל נודרין ואין העובדי כוכבים נודרין: **ואמרת אליהם.** אים לו אשה לרבות את העבדים שים להן נזירות: **עבדים נמה לי.** לרבויי קרא שים להן נזירות: **הא אמרת.** במס' [ט]קדושין כל מצוה שהאשה חייבת בה כו' וכיון שהאשה חייבת בנזירות דכתיבי[י] אים לו אשה איתרבו להו נמי עבדים: **שאני הכא.** גבי נזירות דאי לאו דאתי קרא אחריני לרבויי עבדים לא הואי אמינא דעבדים מחייבי בנזירות משום דאמר קרא גבי [יא] נזירות לאסור איסר כו' קמ"ל ואמרת אליהם לרבות את העבדים: **ואין העובדי כוכבים מעריכין.** שאם אמר ערכי עלי לא אמר כלום: **יכול לא יהו נערכין.** שאם אמר ישראל ערך [יב] [יג] זה עובד כוכבים עלי שלא יהו בדבריו כלום: **תלמוד לומר אים.** לו אשה כי יפליא נדר בערכך נפשות לה' דאיתנהו בכלל ערך ונותן ערכו כפי שנותיו של עובד כוכבים [יד] הכא נמי גבי נזירות ליהוו עובדי כוכבים בתורת נזירות דאם אים להביא קרבן דכתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים ליתהנו בהו אים דליהוו נזירים אבל לא מביאין קרבן כדלקמן: **שאני הכא.** גבי נזיר [טו]מה שאינו בתורת נזיר כלל דאמר קרא לאביו ולאמו לא יטמא במי שיש לו אב ואם לעובד כוכבים: **למאי הלכתא.** אמרת דאין אבות לעובד כוכבים: **אילימא לענין ירושה כו' כי ירושה לעשו נפקי אם הר שעיר.** להוריש לבניו אלמא דאין אבות לעובד כוכבים לענין ירושה: **אלא.** אימא הכי [טז] לאמו ולאביו במי שמוזהר על כיבוד אביו נא לך הכתוב לומר אלא טמא בשביל נזירות שעליו ועובד כוכבים הואיל ואינו בכיבוד אביו אין נזירות חלה עליו: [יז]

תני רבי חייא זה לפני ביאת מים (חיים) וזה לאחר ביאת מים זה לפני זריקת דמים וזה לאחר זריקת דמים: שתגלחת הנגע וכו': בעי רמי בר חמא הני ארבע תגלחיות דקאמר משום מצוה או משום אעבורי שיער טומאה למאי נפקא מינה לעבורי [ט]בנשא אי אמרת משום מצוה לעבורי בנשא לא ואי אמרת משום אעבורי שיער טומאה אפילו סביה נשא נמי מאי אמר רבא ת"ש ומגלח ארבע תגלחיות אי סלקא דעתך משום עבורי שיער טומאה אפילו בשלש נמי סגיא ליה שמע מינה משום מצוה שמע מינה:

הדרן עלך שני נזירים

הכותים [א]אין להם נזירות. [ב]נשים ועבדים יש להן נזירות חומר בנשים מבעבדים [ג]שהוא כופה את עבדו [ד]ואינו כופה את אשתו: **גמ'** קתני הכותים אין להם נזירות מנא הני מילי דתנו רבנן [ה][1]דבר אל בני ישראל ולא לעובדי כוכבים ואמרת אליהם לרבות את העבדים למה לי קרא האמרת [ו][ה]כל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה אמר רבא שאני הכא [ז]דאמר קרא [2]לאסור איסר על נפשו במי שנפשו קנויה לו יצא עבד שאין נפשו קנויה לו [ח] הואיל ואין נפשו קנויה לו אימא גבי נזיר נמי לא קמשמע לן אמר מר דבר אל בני ישראל ולא לעובדי כוכבים וכל היכא דכתיב ישראל עובדי כוכבים לא והא גבי ערכין דכתיב [3]דבר אל בני ישראל [ט]ותניא בני ישראל מעריכין [י]ואין העובדי כוכבים מעריכין יכול לא יהו נערכין ת"ל איש שאני הכא דאמר קרא [4]לאביו ולאמו לא יטמא במי שיש לו אב יצא עובד כוכבים שאין לו אב למאי אילימא לענין ירושה [יא]והא"ר חייא בר אבין א"ר יוחנן [יב]עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה שנאמר [5]כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר אלא במי שמוזהר על כיבוד אביו מי כתיב כבד אביך גבי נזיר אלא אמר קרא לאביו ולאמו לא יטמא במי שיש לו טומאה

יצא

תא שמע ומגלח ארבע תגלחיות ש"מ משום מצוה ש"מ. יש מפרשים דדייק מדכולל אותם ביחד מ"כ דמיין אהדדי וכולהו בתער אף השלישית שהיא לספק נזיר טמא גם יש בספרים כתוב ואי ס"ד משום עיבורי טומאה אפילו בג' נמי סגי וקשיא לן מאי מייתי והלא בכל התגלחיות יש להסתפק אי במצורע או בנזיר טהור אף בשלישית ואמאי י"ל דלעו"ג דבתגלחת שלישית איכא לספוקי תגלחת בנזיר[1] טהור שהיא לריכה תער מ"מ אם לא היתה תגלחת טומאה לריכה תער משום ספק דנזיר טהור לא היה[2] לריך גילוח שהרי עדיין לא היה מותר לשתות ביין:

הדרן עלך שני נזירים

הכותים[3] אין להם נזירות. ואין קרבנן קרב אף על גב דמקבלין מהם נדרים ונדבות ובגמרא מפרש מנלן: **נשים** ועבדים יש להן נזירות. בגמרא מרבה להן: **כופה** את עבדו. שמוחה על נזירותו בגמרא מפרש טעמא: **מנהני** מילי. דעובדי כוכבים אין להם נזירות הלא בשאר נדרים דינן כישראל כדכתיב אים אים לרבות עובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל והכא נמי נדר הוא: **דת"ר** דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' וגו' בני ישראל ולא עובדי כוכבים. שאם קבלו נזירות אינו כלום ומותרין לשתות ביין ואין מביאין קרבנות נזירות עליהם: למה לי קרא לרבות לעבדים והא אמרינן כל מצוה שאשה חייבת עבד חייב בה. כלומר הא קיימא לן הכי ובפ"ק [ט] דקדושין (דף כג.) ילפינן לה: **שאני** הכא דקאמר קרא לאסור איסר על נפשו מי שנפשו קנויה לו יצא עבד. ואע"ג דאכתיב לגבי נדרים מ"מ בפ"ק דנדרים (דף ג.) מקשינן נזירות לנדרים מלנדור נדר נזיר להזיר: **והא** גבי ערכין דכתיב בני ישראל ותניא בני ישראל מעריכין. לומר ערכי עלי או ערך פלוני עלי: ואין העובדי כוכבים מעריכין. אף כי נודרים נדרים ונדבות כישראל: יכול לא יהו נערכים. אם אמר ישראל ערך עובד כוכבים עלי: ת"ל אים. והכא נמי גבי נזיר נימא דאתי מיעוטא דבני ישראל לומר בני ישראל נודרים[4] ומביאין קרבן אבל העובדי כוכבים אין נודרים ומביאים קרבן יכול לא יהו נודרים כלל לאסור ביין ובטומאה ת"ל אים דהכי נמי אמר הש"ס בסמוך: **למאי** אילימא לענין ירושה. דסתם מקוס שנאמר בו אב לענין ירושה קרוי אביו: **מי** שמוזהר על כיבוד [אב]. אבל עובד כוכבים לא מוזהר: **מידי** [בנזיר כבד] אבין כתיב ועיל כי קאמר לענין ירושה לא פריך הכי דסתם אב נקרא אב לענין ירושה: ולמא

ולאמו לא יטמא במי שיש לו אב דיבר הכתוב שהוא חייב בתורת נזיר: **יצא עובד כוכבים שאין לו אב.** דאין אבות לעובד כוכבים: **למאי הלכתא.** אמרת דאין אבות לעובד כוכבים: **אילימא לענין ירושה כו' כי ירושה לעשו נפקי אם הר שעיר.** להוריש לבניו אלמא דאין אבות לעובד כוכבים לענין ירושה: **אלא.** אימא הכי [יט] לאמו ולאביו במי שמוזהר על כיבוד אביו נא לך הכתוב לומר אלא טמא בשביל נזירות שעליו ועובד כוכבים הואיל ואינו בכיבוד אביו אין נזירות חלה עליו: [כ]

[ה]) פירוש סם המטיר את השיער, [ו]) [ממנות עג.:], [ז]) [מגיגה ד. כריתות ז:], [ח]) [נקמן סב:], [ט]) ערכין ה:, [י]) קדושין יח. [ומסיק שם אלא מהכא כי לגבי לוטן], [יא]) ל"ל מגיגה ד., [יב]) [במדבר ו], [יג]) ל"ל נדרים, [יד]) [ל"ל מגיגה דף ד.].

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיְיָ: במדבר ו ב
2. אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַיְיָ אוֹ הִשָּׁבֵעַ שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נַפְשֹׁת לַיְיָ: ויקרא כז ב
4. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ: במדבר ו ז
5. אַל תִּתְגָּרוּ בָם כִּי לֹא אֶתֵּן לָכֶם מֵאַרְצָם עַד מִדְרַךְ כַּף רָגֶל כִּי יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו נָתַתִּי אֶת הַר שֵׂעִיר: דברים ב ה

נוסחת הריב"ן

[א]) מיר טמא והוא מצורע אין מגלחיותיו עולין כו': [ב]) זריקת דמים: [ג]) אינו: [ד]) לגרעת: [ה]) מזירות דטהרה: [ו]) וסמע בה: [ז]) וגו' אים לרבות את העבדים כו' והאמר ליתא: [ח]) עובד כוכבים זה: [ט]) מ"ע ליתנהו בתורת נזיר כו' שהוא בתורת נזיר: [י]) בכ"ע כתוב כאן גליון מי כתיב כבד כלומר קרא דלגבי לא משתמע שיהא זקוק לכבדו אבל לעול לא פריך מי כתיב אביו המוריש דהא פשיטא דעיקר אב הוי לענין ירושה. בתוס' עכ"ל:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והואיל ואין נפקו: (ב) רש"י ד"ה תומר וכו' דכיון שנדרה ושמע: (ג) ד"ה יכול לא וכו' ערך עובד כוכבים זה עלי וכו' בדבריו כלום מ"ל אים כי יפליא כל"ל ומיומת או אשה נמתק: (ד) באי"ד והכא נמי וכו' ולא עובדי כוכבים איתנהו בהו אים: (ה) ד"ה אלא אימא כמי לאביו ולאמו כמי שמוזהר:

מוסף רש"י

ת"ל איש. אים משמע כל הזו (ערכין ה:).

א א מיי' פ"ב מהלכות מזירות הלכה טו:
ב ב מיי' שם הלכה יז [ובהרמ"ם בפפקיו נדרים פ"י סימן י]:
ג ג מיי' שם הלכה יח:
ד ד טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף לט:
[**ה** מיי' פ"ב מה' מגיגה הל"א טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף יז]:
ה ו ז מיי' פ"א מהל' ערכין הלכה ו סמג עשין קכח:
ו ח מיי' פ"ו מהלכות מחלות הלכה טו סמג עשין לו טוש"ע מ"מ סי' רפג סעיף א:

הגהות התוספות

1. ל"ל בתגלחת מזיר. 2. בס"י יהיה. 3. בס"י הגויס. וכן בכולהי פירקין. וכן בכוב מקומות שבש"ס שמזכר עכו"ם או כותי הוא משליחת יד המבקר וכ"ל גוי. 4. ל"ל נוחיס.

פי' הרא"ש

הני ד' תגלחיות דאמרי' משום מצוה כלומר כולהו משום מצוה דאפילו טמא ודאי ומוחלט ודאי היו כולן צריכין תער אפילו תגלחת שלישית שהיה משום טומאה: או משום אעבורי שער שיעביר ממנו שער שהי"ל בשעה שנטמא ובעבורי נשא סגי. וה"ה דמיבעיא ליה לכל תגלחת נזיר טמא וצ"ל דא"נ סגי ליה בעבורי נשא צריך לגלח מקצת ראשו בתער או במספרים שאם היה סך נשא כל ראשו תו לא הדר רבי כדמשמע פ' החובל ולא מצי למעבד תו תגלחת שניה של טהרה וק"ל דמסתברא דאפילו נזיר טהור מצי לעבורי שערו בנשא רק שישייר ב' שערות וצ"ל דתרי גווני נשא נינהו יש נשא שהשער צומח אח"כ. ואע"ג דבס"פ ג' מינין [אמרינן] דבע' תער דגמרי' ליה מנזיר טהור הכי נמי סלקא סוגיא דשמעתן הכי רמי בר חמא הוה מספקא ליה ת"ש מגלח ד' תגלחת ואי אמרינן משום עבורי נשא [ו]) בג' סגי מעבר עביר שער שהי"ל בשעה שנטמא ואע"ג דבתגלחת שלישי' איכא לספוקי נמי בתגלחת [נזיר] טהור שהיא צריכה תער מכל מקום אם לא היתה תגלחת טומאה צריכה תער משום ספק נזיר טהור לא היתה צריכה גילוח שהרי עדיין לא יהא מותר לשתות יין ולטמא למתים אלא ש"מ שאף תגלחת נזיר טמא משום מצוה וצרי' תער:

סליק פרקא

פ"ט העובדי כוכבים אין להם נזירות אע"פ שעובדי כוכבים נודרין

נדרים ונדבות כישראל אם נדר בנזיר אין עליו תורת נזיר ואין מקבלין ממנו קרבנות נזיר להקריבם ואם בא לימלך אם מותר לשתות ולטמא למתים מתירים לו: שהוא כופה את עבדו כופהו לשתות יין ואינו כופה את אשתו לשתות אם לא שאמר בל' הפרה: ב) שהוא מפיר את נדרי אשתו ובהפרה זו נתבטל הנדר ומותרת לשתות יין אף לאחר שתתאלמן או תתגרש ואינו מיפר את נדרי עבדו אע"פ שכופהו לשתות יין הנדר מיהו קיים ואם נשתחרר משלים את הנזירות ולא נהירא הך פירושא דהיינו סיפא הפר לאשתו הפר עולמית אם לא שנאמר דפרושי קא מפרש ונראה לפרש שהוא מפיר נדרי אשתו ואף אם נתרצה אחר ההפרשה שתקיים את נדרה אין עליה תורת נזיר שכבר נתבטל הנדר ובעבדים אף אם כפהו לשתות יין אם רוצה האדון אח"כ שיקיים נזירותו צריך לקיימו. הפר לעבדו לאו דוקא אלא שכפהו לשתות יין: עבר מכנגד פניו שברח בגמרא מפרש טעמא: **גמ'** דבר אל בני ישראל בנזיר כתיב ולא עובדי כוכבים: הא אמרת כל מצוה שהאשה חייבת וכו' דגמרי' לה לה מאשה: שאני הכא דאמר קרא לאסור אסר על נפשו ואע"ג דהאי קרא בנדרים כתיב בס"ק דנדרים מקשינן נזירות לנדרים מלנדור נדר נזיר להזיר: ולא העובדי כוכבים מעריכין שאם אמר ערכי עלי או ערך פלוני עלי לא מחייב יכול לא יהו נערכים אם אמר ישראל ערך עובד כוכבים זה עלי ת"ל איש הכא נמי גבי נזיר אימא אהני מיעוט דאין העובדי כוכבים נודרים ומביאין קרבן כישראל ואהני ריבויא דאיש שיש עליהם תורת נזיר שלא לשתות ולטמא למתים: יצא עובד כוכבים שאין לו אב הלכך אינו בתורת נזיר ליין ולטמא למתים הלכך ליכא למדרש הכא איש לרבוי. ותמיה לי לבני ישראל למה לי דליכא למימר דמהאי קרא לא שמעינן אלא יין וטומאת מתים ואתא בני ישראל למעוטי מקרבנות דלא הוה מסתבר שיביא קרבנות נזיר הואיל ואין עליו תורת נזיר כלל ועוד אי מצי' למדרש האי קרא לחצאין אכתי נימא מי שאין לו אב מטמא למתים ומאיש נרבה שאסור לשתות יין אלא ודאי האי קרא ליכא למידרשיה לחצאין ונ"ל דמהאי קרא לא הוה שמעינן מידי אי לאו כתיב בני ישראל אלא בתר דכתיב בני ישראל אתיא הך דרשא לאפוקי מרבויא דאיש: שנאמר ירושה לעשו נתתי את הר שעיר נתן לו להורישו לבניו. מי כתיב כבוד אב לענין נזיר ולעיל לא פריך מי

[ט]) נראה דל"ל משום עבורי שער בג' מגלחות סגי דמתגלחת הג' סגי לעבורי שער שהי"ל בשעה שנטמא וכו'. [י]) שיך למתניתין דלקמן דף סב ע"ב.

ודלמא כרת הוא דלא מחייב. ת"ל דקאמר מהני [דלא][1] תיתי לומר שיהא עובד כוכבים בכרת אבל אטמויי מיטמו: **אמר** קרא והזה הטהור על הטמא כל מי שיש לו טהרה יש לו טומאה וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה. ועובד כוכבים אין לו טהרה דכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא למשמרת לבני ישראל ולא לעובדי כוכבים כפי' הקונטרס: **ודלמא** טהרה הוא דלא הוי להו הא טומאה אית להו. דהאי והזה הטהור על הטמא לא מייתר דבפ"ק דיומא (דף יד.) מוקמינן ליה למילי אחריני למתכוין להזות על האדם והזה על הבהמה ומשני אמר קרא אשר יטמא ולא יתחטא דמייתר יטמא דהוה ליה למכתב אשר לא יתחטא ועוד י"ל משום דוהזה הטהור לא מיירי בטהרה דחיטוי אלא מיירי בטהור גמור לפי הפשט או בטבול יום כדאית' ביבמות (דף עג.) וקרא דממעטינן מיניה עובדי כוכבים מטהרה היינו מטהרת חיטוי דכתיב לבני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא להכי אייתי קרא דאשר יטמא ולא יתחטא דמיירי בחיטוי [ב] ולריך עיון ואף על גב דאמת הוא דעובד כוכבים אין לו שום טהרה ואפילו טבילה מ"מ ניחא ליה לאתויי מחיטוי גופיה דומיא דלמשמרת למי נדה חטאת היא דמיניה ממעטינן עובדי כוכבים דמיירי בחיטוי [ג] (ושמא) הא דעובד כוכבים אין לו טהרה ואפי' טבילה היינו משום דאיתקש טבילה להזאה דכתיב וחטאו ביום השביעי ובכן גבריו ורחץ במים ובכן אמר רב אחא בר יעקב אמר **והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם.** אעבדים קאי רב אחא בא לייחד דרשא של אביו דלעיל מי שיש לו אב לענין כל ירושה המפורשת בתור' וירושת עבדים מפורשת בקרא דוהתנחלתם ועובד כוכבים אינו מורים עבדו לבניו שאין לעובד כוכבים קנין בגוף העבד כדדרשינן פרק השולח (גיטין דף לח.) אתם קונין מהם ולא הם קונין מכם ולא הם קונין זה את זה[2] מ"כ כל שיש לו נחלה בעבדים קרוי אביו והוי בכלל לאביו ולאמו לא יטמא וכל שאין לו נחלה אינו בכלל טומאה כלומר בכלל אביו ואמו לא יטמא: **אי הכי עבדים נמי.** ממעטו מנזירות מהך דרשא שכמו כן אין מורים עבד אחד[3] שניתן לו על מנת שלא יהיה לרבו רשות בו [ד] שאינו קונה אותו כדפרישית[4] ולא הם קונים זה מזה וכ"ש דעבדים איתרבו מאליהם עובדי כוכבים נמי ליתרבו מאיש וה"ה דאשיויה קמא [ה] דמי שיש לו טהרה יש לו טומאה פריך: אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין איכא לאוקמי מיעוטא דבני ישראל למעוטי עובדי כוכבים דאין מעריכין וריבוי דאיש לרבות עובדי כוכבים דנערכים אבל הכא אי איש לרבות עובדי כוכבים לנזירות א"כ [מאין] ממעטו בני ישראל דמשמע ולא עובדי כוכבים וכ"ת בני ישראל נודרים ומביאין קרבן ולא העובדי כוכבים יכול לא יהו נודרים כלל ליאסר באיסורי נזיר [ת"ל איש] אך לא יביאו קרבן: אי משום קרבן לאו מהכא נפקא אלא מהתם לעולה פרט לנזירות. בקרא דאיש איש בפרשת אמור דמרבינן מיניה שהעובדי כוכבים נודרין נדבות כישראל וכתיב בספיפיה דקרא לעולה פרט[5] לנזירות דעובד כוכבים דאינו מביא קרבן נזירות וא"ת וכיון דעובדי כוכבים אימעיטו לגמרי ממנזירות א"כ למה לי לעולה פרט לקרבנות נזירות [י"ל] שלא יביא עובד כוכבים קרבנות נזירות כדי לפטור ישראל נזיר מקרבנותיו וצ"ע: **ואימא** בני ישראל מדיריין בניהן בנזיר כו' יכול לא יהו נזירין ת"ל איש הא איתמר עלה א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר. מ"כ[6] הלכה לא נשנית אלא לגבי ישראל אין[7] סברא דליתי מיעוטא [ו] למעוטי דבר שאינו אלא הלכה למשה מסיני: [ז] **איש כי יפליא דכתיב בערכין למה לי.** לרבוי עובדי כוכבים להיות נערכין כיון דקיימא לן דעובדי כוכבים נודרים ונדבות כישראלים [לא הוה] ממעטו[8] אפילו שתק מאיש הוה מוקמינן מיעוטא דבני ישראל למעוטי עובדי כוכבים דאין מעריכין דסברא[9] הוא להשוותם מקרא דנודרין נדבות כישראל לכל מה שיוכל[10]: **איש** כי יפליא מבעיא ליה לאתויי מופלא סמוך לאיש דעובד כוכבים ודבר תימה הוא דישראל ליתיה אלא מדרבנן ובעובדי כוכבים איתיה ופר"י דודאי ישראל דלא הוי בכלל בל יחל עד דהוי גדול וכי הוי גדול מיהא איתא בבל יחל הלכך דרשינן כל דליתיה בבל יחל ליתיה בהפלאה וכדאמר בפרק [יוצא דופן] (שם) וממעטינן מופלא סמוך לאיש דישראל אבל עובד כוכבים שאינו ראוי לבא לכלל בל יחל לא שייך למעוטי:

היכא

[1] א מיי' פ"ח מהלכות טומאת מת הלכה יג:

נוסחת הריב"ן

[א] מפני שמתו כו' וכיון שאין לו טהרה שאין מקבל: [ב] ואין העובדי כוכבים מעריכין אבל כו' דהא הדר כתיב כהו: [ג] ולא עובדי כוכבים מקרבן קא ממעט להו אי משום מיעוטא כו' לא אינעטרך למכתב הכא בני: [ד] לעולה דסיפא דקרא אשר יקריבו כו': [ה] דומיא:

פי' הרא"ש

כתיב ירושה לענין נזיר דפשיטא דעיקר אב לענין ירושה הוא: יצא עובד כוכבים שאין לו טומאה שאם נגע במת אינו מקבל טומאה: מנ"ל שאין לו טומאה: יצא זה שאין לו קהל דקהל עובדי כוכבים לא איקרי קהל: ודלמא תימא אמאי צריך למעוטי מהאי כרת טפי מכל שאר כריתות שבתורה דשמא אין כאן יתורא דאורחיה דקרא למכתב ונכרתה הנפש ההיא מתוך עמה או מתוך הקהל: וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה ועובד כוכבים אין לו טהרה דכתיב והיתה לבני ישראל למשמרת למי נדה משמע לבני ישראל ולא לעובדי כוכבים. ודלמא טהרה הוא דלא הויא להו הא טומאה הויא להו וקרא דוהזה הטהור לא מייתר דבפ"ק דיומא דריש ליה ר"ע ורבנן לדרשא אחריתי: איש אשר יטמא ולא יתחטא איתקש טומאה לטהרה וקרא יתירא הוא למידרש א"נ בהאי איתקש קבלת טומאה לחטוי ולהיקש לא בעי יתורא: שאני הכא דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם. רב אחא בר יעקב מהדר אשנויא דלעיל מי שיש לו אב לענין ירושה ופריך ליה מהא דר' יוחנן דאמר עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה ואתא רב אחא לשנויי הך פירכא ולא קשה להאי שינויא דמי שיש לו אב לכל דין ירושה האמורה בתורה אף לענין להנחיל עבדו לבנו יש לו טומאה וישנו בכלל לאביו ולאמו לא יטמא ועובד כוכבים אינו בכלל נחלה זו להנחיל עבדו לבנו שהרי אף לעצמו לא היה גוף העבד קנוי כדדרשינן בגיטין פ' השולח אתם קונים מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קונים זה מזה הלכך אינו בכלל לאביו ולאמו לא יטמא: א"כ עבדים נמי למעטו מהאי קרא שגם עבד אם נתנו לו עבד ע"מ שאין לרבו רשות [בהן] אינו מורישו לבנו כדפרישית ולא הם קונים זה מזה וק"ל דדוקא גבי עובדי כוכבים הוא דאמרינן ולא הם קונים זה מזה ועבד יצא מכלל עובד כוכבים ולכל דיני קנינים דינו כישראל. ונ"ל לפרש דעבדים אינם בכלל שום ירושה ולא יורש אביו ולא מוריש ממונו לבנו דעבד אין לו יורש ולעיל נמי ה"מ למפרך הך פירכא אלא דאיפריך האי שינויא והשתא דאוקמיה רב אחא פריך ליה: אלא אמר רבא גבי ערכין איכא למדרש מיעוטא דבני ישראל (קרי בנייה) (ולקיומי רבויא) דאיש אבל גבי נזיר ליכא לקיומי תרווייהו כדמפרש ואזיל הלכך מיעוטא דרשינן ומאיש לא מציא לרבוי מידי ושמא אתא לדרשא אחרינא: לעולה פרט לנזיר במנחות פרק ואלו מנחות דרשינן איש איש אשר יקריב קרבן נזיר דברי ר' יוסי הגלילי: מידי נזיר עולם כתיב. דקרא בכל נזיר איירי: בני ישראל מדירים בניהם כדתנן לעיל האיש מדיר את בנו בנזיר. הא אמר ר' יוחנן הלכה היא בנזיר ולא מסתבר לאוקמי מיעוטא דקרא בדבר שהוא הלכה למשה מסיני: בני ישראל מגלחין על נזירות אביהם אם הפריש אביו מעות לנזירותו ומת הבן מגלח על אותן המעות:

מסורת הש"ס

[1] [נקמן סב. ערכין ה:], [2] מנחות עג., [3] [נעיל כח: וש"כ], [4] [במדבר ו], [5] [ויקרא כה], [6] [ויקרא כב], [7] [שם], [8] גי' מ"מ וא"ל אע"ג, [9] גי' מ"מ וסבר, [10] שייך לדף סב ע"ב,

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ טִמֵּא מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא הוּא: במדבר יט כ
2. וְהָיְתָה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטָּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב: במדבר יט יט
3. וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לְבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ:
ויקרא כה מו
4. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נְפָשֹׁת לַיְיָ: ויקרא כז ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כל שיש לו טהרה כלומר שיש לו **טהרה** בהזאה ובטבילה: (ב) ד"ה ודלמא וכו' כמגעו טומאה הוא דהויא ליה כל"ל ותיבת והא נמחק:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה א"ה עבדים כו' שאינו קונה אותו. ע' יבמות דף סו ע"ב בכ"ש ד"ה ועבדיו שקנו ובתוס' שם ד"ה ועבדים: **בא"ד** דמי שיש לו **טהרה** יש לו טומאה. דבריהם קמומיס דבפשוט עבד יש לו טהרה במקוה ומקבל טומאה כמו נשים: **תוס'** ד"ה **ואימא בני** ישראל וכו' למעוטי דבר. עי' זמים דף ה ע"ב תד"ה ניתם ולע"ק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מ"ל אים (אים) מז"מ:

הגהות התוספות

1. תימה מ"ל דקאמר מהני דלא, נמחק. וכ"ל תימה למה לי קרא מהיכי תיתי כו'. 2. בס"ש זה מזה. 3. כ"ל אחד. 4. כ"ל כדדרשינן. 5. כ"ל ודרשינן לעולה פרט לנזירות. 6. תימה מ"כ נמחק וכ"ל והלכה. 7. כ"ל אי נמי אין סברא כו'. 8. תימה לא הוה ממעטו נמחק. וכ"ל ממילא. 9. כ"ל ולא למעוטי שאינו נערכים דסברא כו'. 10. נראי"ל דסברא הוא להשוות ערכין לנדרים לכל מה שיוכל. וכ"ה בראשונים.

מוסף רש"י

הלכה היא בנזיר. הלכה למשה מסיני הוא בהלכות נזיר (סוטה כג:).

יצא עובד כוכבים [א]שאין לו טומאה מנלן דלית להו טומאה דאמר קרא [1]ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל במי שיש לו קהל יצא זה שאין לו קהל ממאי דלמא כרת הוא דלא מיחייב אבל איטמויי מיטמו אמר קרא [2]והזה הטהור על הטמא כל שיש לו טהרה יש לו טומאה וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה ואימא טהרה הוא דלא הויא ליה טומאה הויא ליה א"ק ואיש אשר יטמא ולא יתחטא רב אחא בר יעקב אמר שאני הכא דא"ק [3]והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם כל שיש לו נחלה יש לו טומאה וכל שאין לו נחלה אין לו טומאה אי הכי עבדים נמי לא אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין שנאמר [4]בני ישראל [ב]בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים מעריכין יכול לא יהו נערכין ת"ל איש [ג] [איש] הכא בני ישראל נוזרין ומביאין קרבן ואין העובדי כוכבים נוזרין ומביאין קרבן יכול אף לא יהו נזירין כלל ת"ל איש אמרי אי משום קרבן לאו מהכא נפקא ליה אלא מהתם [5]לעולה פרט לנזירות דברי ר' יוסי הגלילי אימא בני ישראל נוזרין נזירות עולם ואין העובדי כוכבים נוזרים נזירות עולם יכול לא יהו נזירים תלמוד לומר איש א"ר יוחנן מי כתיב נזיר עולם אימא בני ישראל מדירין בניהם בנזיר ואין העובדי כוכבים מדירין בניהם בנזיר יכול לא יהו נזירים ת"ל איש האמר רבי יוחנן [6]הלכה היא בנזיר אימא בני ישראל מגלחין על נזירות אביהן ואין העובדי כוכבים מגלחין על נזירות אביהן יכול

יצא עובד כוכבים שאין לו טומאה. שאם נגע במת אינו טמא: **דלמא כרת הוא דלא מיחייב.** כי נכנס במקדש: **אבל איטמויי איטמי.** כי נגע במת כדי לטמא אדם וכלים והואיל והוא מיטמא נמצאת אתה אומר שתהא נזירות חלה עליו: **כל שיש לו טהרה.** (ג) בהזאה ובטבילת מקוה יש לו טומאה ועובד כוכבים שאין לו טהרה אין מקבל טומאה והא דאמרינן במס' יבמות בפ' הערל (דף עח.): ערל מקבל הזאה כגון ערל ישראל שלא נימול (ד) שמתו אחיו מחמת מילה אבל ערל עובד כוכבים לא וכיון שאין מקבל הזאה לפיכך אין לו טומאה: **ודלמא טהרה הוא דלית ליה.** שאם קיבל טומאה אפילו שהוזה לא נטהר מטומאתו ופוסל את הקדשים במגעו (ה) הא טומאה הויא ליה שאם נגע במת שהוא טמא ומטמא אדם וכלים: **אמר קרא [איש אשר] יטמא ולא יתחטא.** איתקש טומאה לטהרה דתרווייהו טומאה וטהרה קמשמעינן בחד גברא והכי משמע כל מי שאין לו טהרה אין לו טומאה ועובד כוכבים הואיל ואי אפשר לו בטהרה אין לו טומאה: **רב אחא בר יעקב אמר שאני הכא.** גבי נזירות טעמא מאי אימעיטו להו עובדי כוכבים מנזירות כתיב הכא לאביו ולאמו לא יטמא(ו) והתם כתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה כל מי שיש לו נחלה להורים לבניו את עבדיו דבר לך הכתוב גבי נזיר שיש לו אב ואם דכתיב לאביו ולאמו יש להם טומאה והני עובדי כוכבים הואיל ואין להם נחלה כדי להורים עבדו לבנו דכתיב(ז) וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו ואמרינן במס' [גיטין] (דף לח.) אתם קונים מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קונים זה את זה לא הוי להו טומאה וכל שאין לו טומאה אין לו תורת נזירות: **אי הכי עבדים נמי.** לא ליהוו בתורת נזיר לפי שאין בתורת נחלה להורים לבניהם דכל מה שקנה עבד קנה רבו ולא הן קונין זה את זה

ולא עובד כוכבים שאין לו טומאה. שאם נגע במת אינו טמא: **דלמא כרת הוא דלא מיחייב.** כי נכנס במקדש: **אבל איטמויי איטמי.** כי נגע במת כדי לטמא אדם וכלים והואיל והוא מיטמא נמצאת אתה אומר שתהא נזירות חלה עליו: **כל שיש לו טהרה.** (ג) בהזאה ובטבילת מקוה יש לו טומאה ועובד כוכבים שאין לו טהרה אין מקבל טומאה והא דאמרינן במס' יבמות בפ' הערל (דף עח.): ערל מקבל הזאה כגון ערל ישראל שלא נימול (ד) שמתו אחיו מחמת מילה אבל ערל עובד כוכבים לא וכיון שאין מקבל הזאה לפיכך אין לו טומאה: **ודלמא טהרה הוא דלית ליה.** שאם קיבל טומאה אפילו שהוזה לא נטהר מטומאתו ופוסל את הקדשים במגעו (ה) הא טומאה הויא ליה שאם נגע במת שהוא טמא ומטמא אדם וכלים: **אמר קרא [איש אשר] יטמא ולא יתחטא.** איתקש טומאה לטהרה דתרווייהו טומאה וטהרה קמשמעינן בחד גברא והכי משמע כל מי שאין לו טהרה אין לו טומאה ועובד כוכבים הואיל ואי אפשר לו בטהרה אין לו טומאה: **רב אחא בר יעקב אמר שאני הכא.** גבי נזירות טעמא מאי אימעיטו להו עובדי כוכבים מנזירות כתיב הכא לאביו ולאמו לא יטמא(ו) והתם כתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה כל מי שיש לו נחלה להורים לבניו את עבדיו דבר לך הכתוב גבי נזיר שיש לו אב ואם כדכתיב לאביו ולאמו יש להם טומאה והני עובדי כוכבים הואיל ואין להם נחלה כדי להורים עבדו לבנו דכתיב(ז) וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו ואמרינן במס' [גיטין] (דף לח.) אתם קונים מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קונים זה את זה לא הוי להו טומאה וכל שאין לו טומאה אין לו תורת נזירות: **אי הכי עבדים נמי.** לא ליהוו בתורת נזיר לפי שאין בתורת נחלה להורים לבניהם דכל מה שקנה עבד קנה רבו ולא הן קונין זה את זה

[בני] ישראל. לא מצית למעוטי עובדי כוכבים לגמרי דהא דכתיב בני ישראל ממעריך בלבד הוא דקממעטו להו דלאמרינן בני ישראל מעריכין [ב] אבל לגמרי לא מצית למעוטי להו דלא ליהוו נערכין דהא הדר בהו איש דמייתי את העובדי כוכבים דליהוו בכלל נזיר כלל דהיכי אמרת בני ישראל נוזרין ומביאין קרבן ואין העובדי כוכבים נוזרין ומביאין קרבן דהאי דכתיב בנזיר בני ישראל [ג] קא ממעט להו מקרבן ומשום מיעוטא דקרבן לא איצטריך למיכתב בני ישראל דמהתם נפקא שאין נוזרין ומביאין קרבן דאמרינן במסכת מנחות בפרק אלו מנחות נקמצות (דף עג.): איש איש מבית ישראל כו' אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם[1] לרבות את העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל דמלכל נדריהם ולכל נדבותם נפקא לרבות עולה ושלמים ועופות ויין ולבונה א"כ מה ת"ל לעולה [ד] דכתיב[2] אשר יקריבו לה' לעולה פרט לנזירות דאין העובדי כוכבים מביאין קרבן נזירות בני ישראל דהכא וכיון דמהתם נפקא שאין מביאין קרבן נזירות בני ישראל דהכא למאי אתא אלא לומר לך דלא חל עלייהו נזירות כלל והאי דכתיב בהו איש איידי דכתיב אשה לאורך כתב נמי איש אלא לאורך: **ואימא.** דהאי דכתיב בני ישראל גבי נזירות משום דקאתי לאשמועי' דממעטו להו לעובדי כוכבים מנזירות עולם ומיהו בנזירות סתם קאי אלא קרבן מדכתיב בהו איש: **מי כתיב נזיר עולם.** בקרא [ה] דקאמרת בני ישראל נוזרין נזירות עולם אבל לא העובדי כוכבים והא לא גמרי נזירות עולם אלא מאבשלום דלאמרינן לעיל בפירקא קמא (דף ד:): **והאמר רבי יוחנן.** בפירקין דלעיל (דף כח:) הלכה היא

---

[1] [ב"מ לא: ע"ש], [2] [ב"מ לא: ע"ש], [3] [ב"מ לא: ע"ש], [4] [ב"מ לא: ע"ש], [5] [ב"מ לא: ע"ש], [6] [ב"מ לא: ע"ש], [7] [ב"מ לא: ע"ש], [8] [ב"מ לא: ע"ש], [9] [ב"מ לא: ע"ש], [10] [ב"מ לא: ע"ש],

הניחא למאן דאמר. בערכין בני ישראל נערכין ולא עובדי כוכבים יכול לא יהו מעריכין ת"ל אים ולאי י"ל דאתא אים לומר דעובד כוכבים מופלא סמוך לאיש יכול להעריך אלא למ"ד בני ישראל[1] ולא עובדי כוכבים יכול לא יהו נערכין ת"ל אים ואפילו מדם חדש בר ערוכי הוא [ט] (לגבי) נערך[2]: **לאיתויי עובד כוכבים גדול.** כלומר לאמעוטי דאע"ג דגדול הוא אם אינו יודע להפלות לא הוי נדרו נדר משא"כ בישראל דלא בעינן יודע להפלות בגדול והאי דקאמר יכול לא יהו נערכין ת"ל אים לאו דווקא אלא אסמכתא בעלמא דעיקר קרא אתא לגדול שאינו יודע להפלות ונערכין מסברא מקרא דנדרים נדבות כישראל:

לאיתויי עובד כוכבים גדול דאע"ג דגדול הוא אם אינו יודע להפלות לא. והשתא הוי לאתויי כמו למעוטי דאמעוטינן דהיכא דהעובד כוכבים אינו יודע להפלות אין נדרו נדר אע"ג דגדול הוא מה שאין כן בישראל דגדול נדרו נדר אפילו אינו יודע להפלות וא"ת והא גבי ערכין קיימינן ואפי' עובד כוכבים גדול יודע להפלות אין מעריכין ויש לומר דאם אין ענין לערכין תנהו ענין לנדרים: **איש כי יפליא דכתיב גבי נזיר למה לי לאיתויי ידים שאין מוכיחות.** האי לאיתויי נמי הוי כמו למעוטי וכדדרשינן בפ"ק דנדרים (דף ה:) ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים [מאיש] כי יפליא מה עיקר נזירות בהפלאה אף ידות בהפלאה: דאיתמר ידים שאין מוכיחות אביי אמר לא הויין ידים ורבא אמר הויין ידים. כך כתוב בספרים ואומר ר"ת דגירסא הפוכה היא ומשובשת ובגירס[3] דרים מס' נדרים (דף ה:) גרסינן הכי[4] דגרים איפכא רבא אמר לא הויין ידים אביי אמר הויין ידים דאי לאו הכי אין לייסד מה שגרים בספרים הכא הניחא לרבא אלא לאביי מאי איכא למימר ולמאן דגרים במילתיה דרבא לא הויין ידים ניחא וכדדרשינן פ"ק דנדרים מכי יפליא דידים שאין מוכיחות לא הויין ידים וריב"א מייסד גירסת הספרים דהכא וכי יפליא יתירא דכתיב ב' פעמים קדרים ועל זה קאמר ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות והשתא לאתויי הוי לרבות וכן משמע במסקנא דמסיק אחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה להיתר ור' יהודה משום רבי טרפון מהפלאה יתירא דרים: אין אחד מהם מזיר. לעיל בפ' בית שמאי (דף לד.) תנן לה: **כי יפליא [כי יפליא ב' פעמים].** אחד בפרשת מזיר ואחד בפרשת נדרים ומיהו אים לא דרים ושמא אידי דאיצטריך למיכתב כי יפליא כתיב נמי אים:

מתני'

כוכבים יכול לא יהו מעריכין ת"ל אים ולאי י"ל דאתא אים לומר דעובד כוכבים מופלא סמוך לאים יכול להעריך אלא למ"ד בני ישראל[1] ולא עובדי כוכבים יכול לא יהו נערכין ת"ל אים ואפילו מדם חדש בר ערוכי הוא [ט] (לגבי) נערך[2]: **לאיתויי עובד כוכבים גדול.** כלומר לאמעוטי דאע"ג דגדול הוא אם אינו יודע להפלות לא הוי נדרו נדר משא"כ בישראל דלא בעינן יודע להפלות בגדול והאי דקאמר יכול לא יהו נערכין ת"ל אים לאו דווקא אלא אסמכתא בעלמא דעיקר קרא אתא לגדול שאינו יודע להפלות ונערכין מסברא מקרא דנדרים נדבות כישראל:

לאיתויי עובד כוכבים גדול דאע"ג דגדול הוא אם אינו יודע להפלות לא. והשתא הוי לאתויי כמו למעוטי דאמעוטינן דהיכא דהעובד כוכבים אינו יודע להפלות אין נדרו נדר אע"ג דגדול הוא מה שאין כן בישראל דגדול נדרו נדר אפילו אינו יודע להפלות וא"ת והא גבי ערכין קיימינן ואפי' עובד כוכבים גדול יודע להפלות אין מעריכין ויש לומר דאם אין ענין לערכין תנהו ענין לנדרים: **איש כי יפליא דכתיב גבי נזיר למה לי לאיתויי ידים שאין מוכיחות.** האי לאיתויי נמי הוי כמו למעוטי וכדדרשינן בפ"ק דנדרים (דף ה:) ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים [מאיש] כי יפליא מה עיקר נזירות בהפלאה אף ידות בהפלאה: דאיתמר ידים שאין מוכיחות אביי אמר הויין ידים רבא אמר הויין ידים לאביי ניחא אלא לרבא מאי איכא למימר אלא כי יפליא מיבעי ליה לכדרבי טרפון דתניא רבי יהודה אומר משום רבי טרפון אין אחד מהן נזיר לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה הניחא לרבי טרפון אלא לרבנן מאי איכא למימר אלא מיבעי ליה לכדתניא דתניא נדרים פורחין באויר ואין להן על מה שיסמוכו רבי אליעזר אומר יש להם על מה שיסמוכו שנא' איש כי יפליא כי יפליא שתי פעמים אחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה להיתר:

מתני'

יכול לא יהו נזירין ת"ל איש האיתמר א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר [א] אי הכי איש כי יפליא נדר בערכך בערכין למה לי מכדי האיתקש ערכין לנדרים דאמר קרא איש כי יפליא נדר בערכך והתניא[6] גבי נדרים איש מה ת"ל איש (ח) איש [8]לרבות את העובדי כוכבים שהן נודרים נדרים ונדבות כישראל איש כי יפליא בערכין למה לי אלא האי איש מיבעי ליה לאיתויי [9]מופלא סמוך לאיש הניחא למ"ד [9]מופלא סמוך לאיש דאורייתא אלא למ"ד דרבנן איש כי יפליא למה לי לאיתויי מופלא סמוך לאיש דעובד כוכבים הניחא [7]למאן דאמר בני ישראל נערכין ואין העובדי כוכבים נערכין יכול לא יהו מעריכין תלמוד לומר איש שפיר אלא למ"ד בני ישראל מעריכים ואין העובדי כוכבים מעריכים יכול לא יהו נערכין תלמוד לומר איש אפי' [7]תינוק בן חדש בר עירוכי הוא כי יפליא למה לי א"ר אדא בר אהבה לאיתויי עובד כוכבים גדול דאע"ג דגדול הוא (ט) אינו יודע להפלות אלא כי יפליא דכתב רחמנא גבי נזירות למה לי מכדי האיתקש נזירות לנדרים כי יפליא למה לי לאיתויי ידים שאינן מוכיחות [10]דאיתמר ידים שאינן מוכיחות אביי אמר הויין ידים רבא אמר [11]לא הויין ידים לאביי ניחא אלא לרבא מאי איכא למימר אלא כי יפליא מיבעי ליה לכדרבי טרפון [10]דתניא רבי יהודה אומר משום רבי טרפון אין אחד מהן נזיר לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה הניחא לרבי טרפון אלא לרבנן מאי איכא למימר אלא מיבעי ליה [10]לכדתניא [10]היתר נדרים פורחין באויר ואין להן על מה שיסמוכו רבי אליעזר אומר [10]יש להם על מה שיסמוכו שנא' [1]איש כי יפליא [3]כי יפליא שתי פעמים אחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה להיתר:

מתני'

גבי ערכין למה לי. בשלמא אים דכתב גבי נזיר איידי דכתיב אשה אשה לגורך כתב נמי אים אשה לגורך [3]ואים דגבי נדרים לרבות את העובדי כוכבים שיהו נודרין נדרים ונדבות כישראל אלא אים כי יפליא דכתב רחמנא גבי ערכין למה לי דמכדי איתקש ערכין לנדרים דאמר קרא אים כי יפליא נדר בערכך דבחד קרא כתביהו רחמנא ותניא גבי נדרים כו' וה"ה לגבי ערכין נמי לאיתרבו להו עובדי כוכבים שיהו נערכים כישראל אלא אים כי יפליא למה לי: **לאתויי מופלא הסמוך לאיש.** [3]דישראל שיהו נודרין נדרים: **אלא למ"ד דרבנן היא.** [7]לנדרים נבדקין אים כי יפליא למה לי: **לאתויי מופלא הסמוך לאיש דעובד כוכבים.** [6]מדלאוריי' נודרין נדרים. ואלו תתמה משום דבישראל אין מופלא הסמוך לאיש נודרין נדרים מן התורה שכן מצינו בכמה מקומות שהסמירה תורה על העובד כוכבים כגון בשורו של ישראל בין תם בין מועד משלם מזק שלם ושל ישראל שנגח של כנעני בין תם בין מועד פטור (ב"ק דף מז:): **הניחא למאן דאמר בני ישראל נערכין ואין העובדי כוכבים נערכין יכול לא יהו מעריכין ת"ל אים.** גבי נדרים ואיתקוש ערכין לנדרים [7](מיהו) שפיר הוא דאתא אים כי יפליא לאתויי מופלא הסמוך לאיש דעובד כוכבים דיכול להעריך: **אלא למ"ד דבר אל בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים [7]גדולים מעריכין אלו יכול לא יהו נערכין ת"ל אים.** גבי נדרים איתקש ערכין לנדרים הא מילתא שיהו[8] גדולים נערכין הלכך (ג) [9]לדידיה לא אתא אים [כי יפליא דנערכין] אלא לאתויי מופלא הסמוך לאיש דעובד כוכבים דהוי נערך ולא מצריך קרא כיון דמשמע ליה אים דנדרים שהן נערכין הא דאמרי' פשיטא ליה דכיון דבתורת נערכין הן דאפילו עובד כוכבים בן חדש בר ערוכי הוא באותו ערך האמור בענין: **אמר רב אדא בר אהבה כי אתא האי כי יפליא לאתויי עובד כוכבים גדול דאע"ג דגדול הוא** (ד) **אינו יודע להפלות.** דאע"פ דבישראל כיון שהוא גדול אע"פ שאינו יודע להפלות דברי קיימים כדתנן בפרק יוצא לחופן (מה דף מה:) לאחר הזמן אע"פ שאינו יודע לשם מי נדר דבריו קיימין גבי עובד כוכבים מיהא אינו יכול להעריך ולנדור עד שיהא גדול ויודע להפלות לדברי הכל דאילו להאי תנא דאמר יכול לא יהו מעריכין ת"ל אים גבי נדרים שהן נערכין הן ואילו עובד כוכבים גדול ויודע להפלות קאמר אבל בעובד כוכבים שאינו יודע להפלות לא תנא נמי דקאמר ואין העובדי כוכבים מעריכין בעובד כוכבים גדול שאין יודע להפלות קאמר אבל גדול ויודע להפלות יכול להעריך ולידור דאיתקוש ערכים לנדרים ונערכים הוא דפליגי אבל במעריכין דברי הכל עובד כוכבים גדול שאינו יודע להפלות לא [10]ואתא האי אים כי יפליא למעוטי. ודקאמר יכול לא יהו נערכין ת"ל אים לאו מדיוקא דאים כי יפליא נקפא אלא מאים אים דנדרים נקפא דאיתקש ערכין לנדרים אלא איידי דקאמר אידך תנא ת"ל אים קאמר איהו ת"ל אים: **אלא כי יפליא לגבי נזיר ל"ל.** בשלמא אים איידי דכתיב אשה אשה לגורך כתב נמי אים אשה לגורך כדכתיב אים או אשה כי יפליא לנדור נדר וגו' וכן אים גבי ערכין יתירא הוא משום דכתיב בההיא פרשתא אם זכר אם נקבה ואתא ליה לדרשא דבעינן עובד כוכבים גדול שיודע להפלות אלא כי יפליא דגבי נזירות ל"ל: **מכדי הא איתקש נזירות לנדרים.** כדכתיב נדר נזיר ובנדרים כתיב הפלאה וכיון דבנדרים כתיב הפלאה בנזירות ל"ל [8]: **לאתויי ידים שאינן מוכיחות דהויין ידים.** בין בנזירות בין בנדרים בנזיר כגון דאמר אהא וכדאמר לעיל בפ"ק (דף ה:) כגון שנזיר עובר לפניו ולגבי נדרים נמי כגון דאמר מודרני ממך דאסור שיהנה משלו ולא אמרינן (ט) דלמא לא משתעינא בהדך קאמר וכדאמר בפ"ק דנדרים (דף ה.). אלא למ"ד לא הויין ידים מאי איכא למימר. ופלוגתא דאביי ורבא [9] בפ"ק דנדרים [ה:]: **הניחא לרבי טרפון אלא לרבנן.** דאמרי בפירקין לעיל [נג:] שכולן [נזיריס] מאי איכא למימר: **היתר נדרים פורחין באויר.** העולם שאין להן מקרא מן התורה על מה שיסמוכו [10]: **שנאמר כי יפליא.** אחד [10] בנזיר ואחד [10] בנדרים: **אחד הפלאה לאיסור.** שלא לבטל את הנדר כשאין בו חרטה: **ואחד הפלאה להיתר.** כשיש בו חרטה. ובמסכת חגיגה קאי:

מתני'

עובד כוכבים גדול שאינו יודע להפלות שאינו מערך ולפי שכבר דרש מבני ישראל למעט עובדי כוכבים נקט האי לישנא לאתויי עובד כוכבים ופי' כמו למעוטי כלומר לאתויי גם זה לאותו דין שמעיטנו כבר עובד כוכבים ותקשה תרי מיעוטי ל"ל תריץ דאי לא כתיב אלא חד מיעוטא הוי מוקמינן ליה בגדול שאינו יודע להפלות אע"פ שאם היה ישראל היה מערך השתא דעובד כוכבים הוא אינו מערך (ב) ובכה"ג לא הוה מצי למימר לאתויי מופלא סמוך לאיש וצריך תרי קראי דמחד קרא הוה ממעטי' דוקא מופלא סמוך לאיש משום דסוגיא זו ל"מ דמופלא סמוך לאיש דרבנן (ומחד קרא ממעטי' אפילו עובד כוכבים גדול) והא דקתני יכול לא יהיו נערכים לאו דוקא אלא אסמכתא בעלמא הוא במסכת נדרים ולפיכך דעובד כוכבים נערך ועיקר קרא אתא לעובד כוכבים גדול שאינו יודע להפלות ור"מ דאם אינו ענין לערכין דהא אין מעריכין תנהו ענין לנדרים מה שאין כן בישראל דלא בע' יודע להפלות מכדי הא איתקש נזיר לנדרים ונדרים לערכין ובערכין כתיב כי יפליא וכל מאי דדרשת מניה ה"ה לנדרים דאיתקש לערכין איש כי יפליא לנדור נדר נזיר דכתב [רחמנא גבי נזירות] [ולמ"ל]. לאתויי ידים שאינן מוכיחות פי' למעוטי וכדדרשינן פ"ק דנדרים מאיש כי יפליא דידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים. ה"נ דאתמר ידים שאינן מוכיחות אביי אמר הויין ידים רבא אמר לא הויין ידים לרבא ניחא אלא לאביי מאי איכא למימר וכו' אין להם מקרא:

ח א מיי' פ"ג מהלכות מעשה הקרבנות ה"ב: ט ב מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה טו: י ג מיי' פי"ז מהלכות נדרים הלכה ד סמג לאוין רמב [עוש"ע י"ד סימן לגן]: יא ד מיי' פ"ז מהל' ערכין הלכה ג סמג עשין קכח: יב ה מיי' פ"ז מהלכות נדרים הלכה כג סמג לאוין רמב עוש"ע י"ד סימן רו סעיף ח: יג ו מיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה ב:

הגהות התוספות

1. ל"ל בני ישראל מעריכין. 2. ל"ל לגבי נערך לא שייך לתמיה מופלא סמוך לאים. 3. ל"ל וגגירסא. 4. ל"ל הכא. וכ"ה בס"י.

פי' הרא"ש

אי הכי איש כי יפליא דכתב רחמנא גבי ערכין למה לי לעיל דדרשינן מיניה לרבות העובדי כוכבים שנערכין למה לי: מכדי אתקש ערכין לנדרים וכיון דקי"ל דעובדי כוכבים נדרים נדרים ונדבות כישראל ממילא אפילו אי לא כתיב איש הוה מוקמי' מיעוטא דבני ישראל למעוטי עובדי כוכבים שאינן מעריכין ולא למעוטי שאינן נערכין דסברא הוא להשוות ערכין לנדרים בכל מה שנוכל ומיעוטא מוקמי' ליה למאי דמסתבר טפי דהיינו שאינן מעריכין: לאתויי מופלא סמוך לאיש והא דקתני בברייתא יכול לא יהו נערכים ת"ל איש לאו דוקא דמנדרים ילפינן שהעובדי כוכב' נערכים אלא תנא לפום ריהטיה נקט הך דרשא דאי לאו דשמעי' ליה מקום אחר הוה דרשי' ליה מהאי קרא: הניחא למ"ד מופלא סמוך לאיש דאורייתא פלוגתא היא בנדה פ' יוצא דופן. לאתויי מופלא סמוך לאיש דעובד כוכבים ואם אינו ענין לערכין דמבני ישראל ממעט' דאין העובדי כוכבים מעריכין תנהו ענין לנדרים (וא"ע) [ואף למ"ד] דבישראל לא הוה אלא דרבנן בעובד כוכבים הוי דאורייתא והיינו טעמא דכיון דישראל אתי לכלל בל יחל כשיהיה גדול לא מרבינן שיהיה נדרו נדר עד דאתי לכלל בל יחל אבל עובד כוכבים דליתא בבל יחל דקרא ומרבינן ליה מאיש כי יפליא מרבי' אפילו מופלא סמוך לאיש: הניחא למ"ד במסכת ערכין פ"ק בני ישראל נערכים ולא העובדי כוכבים נערכים יכול לא יהיו מעריכים ת"ל איש ושמעא מפרש התם דמסתבר ליה לאוקומי דרביא למעריך ולא לנערך מידי דהוי אטומטום ואנדרוגינוס דמעריכין ואינם נערכים שפיר דמרבינן עובד כוכבים מופלא סמוך לאיש דמעריכין אלא למאן דמוקי דרביא לנערך למה שייך לרבייה מופלא סמוך ט) (שיסמוכו אלא רמז בעלמא שדרשו חכמים איש כי ידור וכו' הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו) לאיש שנערך אפי' בן (חמשה חדשים) [חודש] בר ערוכי הוא לאתויי

הגהות הרי"ן

ט) והוא"ל כו' לית לך למימר דגבי ישראל דכתיב אתא: ב) שלא לגורך ואים דגבי ערכין לרבות העובדי כוכבים שיהו נערכים ואים דגבי נדרים כו': ג) אם ישראל הן שיהו: ד) דנדרין: ה) דמדלאוריי'תא: ו) מיהו מעריכין בעובד כוכבים גדול לדידיה שפיר: ז) ואין העובדי כוכבים מעריכין: ח) עובדי כוכבים נערכין: ט) הלכך לדידיה לא אתא אלא כי יפליא דנערכים לאתויי מופלא הסמוך לאים דעובד כוכבים שיהו נערך דלא משום מופלא דעובד כוכבים דלהוי נערך אינטריך קרא כיון דמשמע ליה: י) ולאתא האי אים כי יפליא למעוטי הס"ד: כ) למה לי למכתב הס"ד: ל) לאגבי ורבא היא: מ) שיסמוכו שם היתר לנדרים הס"ד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מה ת"ל אים לרבות כל"ל ותיבת אים נמחק: (ב) שם דאע"ג דגדול הוא ואינו יודע להפלות לא אלא כי יפליא: (ג) רש"י ד"ה אלא למ"ד דבר וכו' הלכך לדידיה לא אתא וכו' ולא צריך קרא דכיון דמשמע: (ד) ד"ה אמר רב אדא וכו' ואינו יודע להפלות לא דאע"פ: (ה) ד"ה לאתויי וכו' ולא אמרינן דלא מישמעינא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (אי הכי) תא"מ (וכן ליתא בכ"י ותוספות):

מוסף רש"י

מה ת"ל איש איש. אים אים מבית ישראל ומן הגר בישראל אשר יקריב קרבנו וגו' (חולין יג). ת"ל איש. אים משמע כל דהו (ערכין ה:). **ידים שאינן מוכיחות.** בית יד אחיות הדבר אע"פ שאין מוכיח אחיות לשון גמור (קדושין ה: וכע"ז ג"מין פה:). **אין אחד מהן נזיר.** שיש יוצאין ואחד עובר, זה אומר פלוני העובר מזיר הוא וזה אומר אינו מזיר, ואמר אחד מהן מריני מזיר לא אם כמותו הוא שהוא מזיר, וחכיהו אומר מריני מזיר אם כמותו הוא שאינו מזיר, ושניהם מתכוונים לנזירות, ונמצא כאחד מהם, ואמר ר' טרפון אין אחד מהן מזיר, שעל פפק אמר דבריו תמילה ואין זו הפלאה, דכי יפליא אים יפרש משמע (סנהדרין כה. וכע"ז ערובין פב. וחגיגה י.). **לפי שלא נתנה נזירות.** להיות מזיר בתלייה ובספק, **אלא להפלאה.** בהפלאה ולאים מפורשת (חגיגה י.). שיהא נדרו מפורש על הולחי ולא בתוות ספק אי מזיר אותו הבא כנגדו (ערובין פב.). דבענין בשעה שנדר שיהיה אדם מזיר אינו יודע אם יהיה מזיר אם לא, **היתר נדרים באויר.** התמת נדרים שאמרו חכמים שהתקם תמיד את הנדר, מעגן רמז זו במקרא ואין עם מה לסמוך, אלא שכן מסור לחכמים בתורה שבעל פה (חגיגה י.). **כי יפליא שתי פעמים.** אחד בנערכין ואחד במזיר, כי יפליא נדר בערכין, כי יפליא לנדור נדר מזיר (שם). **אחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה להיתר.** כגון הפלאה לשון פירוש, כתרגומו אדי יפרק, ולמה כתב הפלאה בשניהן, אחת כשפירש ונדר ואחת שהתה שהתה ומפרק לפני המכס ואומר כן נדרתי ונדעת כן נדרתי אבל נדעת כן לא נדרתי והרי הוא בא לידי חרטה ומתוך כך בא לידי היתר (שם).

ו) כ"ז שיך למעוט אחר מיעוט אין להם מקרא. ב) ומאד קרא ממעטינן אפילו עובד כוכבים גדול שיודע להפלות ובכה"ג כל"ל.

חומר בעבדים שאינו מיפר נדרי עבדו. שאף בנזירות מותה[1] ונתרלה שוב לא יכול להתיר כי אם בהתרת חכם דוקא: **הפר** לעבדו יצא לחירות. שנשתחרר ואח"כ[2] משליט היפר לאו דוקא אלא כלומר מיתה: עבר[3] מכנגד פניו שברח: רמ"א לא ישתה ור' יוסי אומר ישתה. בגמ' מפרש טעמייהו: **למה** רבו כופהו לנזירות **אבל לא** לנדרים ולערכין. כופהו שמותה על נזירות[4]: **לאסור** איסר. בנדרים כתיב ומיהו בפ"ק דנדרים (דף ג.) מקשינן נזירות לנדרים: **גבי** נדרים דכי מיתסר בהאי לא מיתסר באחריני לא מצי כפי ליה. דסברא הוא להעמיד מיעוטא דמי שנפשו קנויה לו דמיתסר[5] בכולהו ומתוך כך מיכחש ואין[6] כל כך[6] כדי לעשות מלאכה ודין הוא שיאמר לנו הכתוב שיעבד עליו מי שנפשו קנויה לו: **גבי** נדרים נמי מי לא עסקינן דאי לא אכיל חליש ליה. ואפילו הכי קאמר אבל לא לנדרים ואכתי מאי שנא: כגון שהיה חרגן מונח לפניו. שאין טוב לאכילה: **וגבי** נדרים נמי מי לא עסקינן[7] שפעמים יחזק לבו גם באכילת חרגן אי נמי מי לא עסקינן שאף בשאר[8] דברים טובים שמחזיקין אותו: **יצא** להרע לאחרים שאין הרשות בידו. ולכך לנדרים אפי' בלא מחאת הרב לא חל הנדר כלל דהיינו הרעת אחרים שמכחיש כחו ואינו חזק למלאכה דילפינן נדרים משבועות דכתיב בהן להרע או להיטיב אבל נזירות אין להקישן לנדרים ופירש ה"ר יצחק משום דאמר בפ"ק (לעיל דף ג.) דנזירות חל ואפי' על דבר שאין הרשות בידו כגון דאמר שבועה שאשתה ואחזר ואמר הריני נזיר כדדרשינן לאסור יין מלוה כיון הרשות אלמא הנזירות חל על דבר שאין הרשות בידו ולכך יחול נמי נזירות העבד כל זמן שלא ימחה האדון אבל ודאי אם מיחה לענין זה נדרוש לאסור איסר על נפשו מי שנפשו קנויה לו שתועיל מחאת הרב ואם אינו ענין לנדרים שהרי אינו צריך למחות תנהו ענין לנזירות והא דקאמר אבל לא לערכין לא הוי דומיא דאבל לא לנדרים אלא שלא תועיל מחאת הרב לערכין כלל כי הוא [מה] מפסיד אם אמר העבד ערכי עלי ולכשישתחרר או יתנו לו מתנה על מנת שאין לרבו רשות בו ישלם להקדש: **לימא** בדשמואל קמיפלגי. דהשתא קס"ד כיון שהעבד ברח מכנגד פניו מסתמא נתייאש הימנו האדון והיינו הפקר: ר"מ אית ליה דשמואל. דאמר אינו צריך גט שיחרור ולכך לא ישתה שעתה אינו ברשות רבו ולא תועיל לו עוד מחאתו: ור' יוסי אית ליה דשמואל. וכיון דלא יצא לחירות תועיל לו מחאתו: דס"ע אית להו דשמואל דמפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שיחרור והאי עבד שברח מכנגד פניו לא איירי בשנתייאש ולא חשבינן ליה הפקר ר"מ סבר לא ישתה סבר דאין האדון מקפיד אם יצטער ויתכחש כשאינו אצלו כי היכי דניהוי ליה צער ונהדר לגביה שע"י כן יעוד אצלו כדי לשתות ביין ור' יוסי סבר ישתה קסבר אין נוח לו לרבו שימנע מן היין דליכחוש חיליה ולא יהיה כל כך בעל כח וראוי למלאכה כשיעוד אצלו. [ע]אלא הכא כיון דלא הפקירו אלא שברח מאליו לא יצא לחירות כלל וברשות רביה קאי. והכא בהא קמיפלגי דלמאן דאמר ישתה קסבר כיון דמהדר הדר לרביה ליתי חמרא בכל היכא דאיתיה כי היכי דלא ליכחוש ולא ליהוי פסידא לרביה: **ולמאן דאמר לא ישתה קסבר.** אע"ג דלאו כמפקיר עבדו דמי אפילו הכי לא ישתה משום דקנסינן ליה לעבדיה דליהוי ליה לערלה דליהדר גבי דרביה דאי קאי ליה גביה כפי ליה למישתי חמרא והלכך אמרינן ליה דלא ליתי כל זמן שהוא ברח מפני רבו בשביל שהוא תקנת רבו ולדברי הכל בתר תקנתיה אזלינן:

מתני'

מתני' חומר בעבדים מבנשים [א]שהוא מפר נדרי אשתו [ב]ואינו מפר נדרי עבדו הפר לאשתו [ג]הפר עולמית הפר לעבדו [ד]יצא לחירות ומשלים נזירותו: **גמ'** ת"ר [ה]למה רבו כופו לנזירות אבל לא לנדרים [ו]ולערכין מאי שנא גבי נזיר [ז]דאמר רחמנא [1]לאסור איסר על נפשו במי שנפשו קנויה לו יצא עבד שאין נפשו קנויה לו אי הכי אפילו גבי נדרים נמי אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון שהיה אשכול של ענבים מונח לפניו גבי נדרים דכי מיתסר בהאי לא מיתסר באחריני לא מצי כפי ליה גבי נזירות דכי מיתסר בהאי איתסר בכולהו מצי כפי ליה וגבי נדרים מי לא עסקינן דליכא אלא האי אשכול דאי לא אכיל ליה חליש אלא אמר [ח] רבא כגון שהיה חרצן מונח לפניו גבי נדרים בהאי הוא דמיתסר לא מצי כפי ליה גבי נזיר דאיתסר נמי באחריני מצי כפי ליה וגבי נדרים מי לא עסקינן דליכא אלא האי חרצן דאי לא אכיל ליה חליש אלא אמר [ט] אביי [ה]למה רבו צריך לכפותו לנזירות ואין צריך לכפותו לנדרים ואינו צריך לכפותו לשבועה מ"ט דאמר קרא [2]להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות יצא להרע לאחרים שאין הרשות בידו: **מתני'** עבר מכנגד פניו ר"מ אומר [ו]לא ישתה ורבי יוסי אומר ישתה: **גמ'** לימא בדשמואל קמיפלגי [ז]דאמר שמואל [ח]המפקיר עבדו יצא לחירות וא"צ גט שיחרור ר"מ אית ליה דשמואל רבי יוסי לית ליה דשמואל לא דכולי עלמא אית להו דשמואל אלא מאן דאמר ישתה סבר סוף סוף מיהדר הדר ואתי גביה לישתי חמרא כי היכי דלא ליכחוש ולמאן דאמר לא ישתה סבר [ט]ליהוי ליה צערא כי היכי דליהדר גביה:

מתני'

למה רבו צריך לכפותו לנזירות שאם נדר בנזיר ואין רבו כופהו הרי זה אסור ביין כל זמן שאינו כופהו לפי שאמרה תורה ואמרת אליהם לרבות את העבדים אבל לענין נדרים [י]וערכין אינו צריך להפר וערך אין לו שאין גופו קנוי לו וכן בנדרים נמי אפי' בלא כפייה מותר לשתות ביין ולאכול מכל אוכלין: **דאמר קרא להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות יצא לחירות [יא]שאין הרשות בידו.** הכא נמי כיון דקמכחיש כי לא אכיל ולא שתי ואיכא הפסד לרבו לא חיילא עליה שבועה: **מתני'** עבר מכנגד פניו. שברח מפניו של רבו: **גמ'** רבי מאיר. דאומר לא ישתה ביין: **אית ליה דשמואל.** דאמר כיון שהפקירו רבו יצא לחירות והכא נמי [יב] דברח יצא לחירות ולא ישתה ביין וצריך לו להשלים נזירות כדקתני במתניתין. ורבי יוסי דאמר ישתה לית ליה דשמואל דאכתי ברשות רבו קאי ולאו כל כמיניה שלא לשתות משום דקמכחיש ואיכא הרעה לרבו: **לא דכולי עלמא אית להו דשמואל.** והיכא דהפקירו יצא לחירות

נזיר

יד א מיי' פי"ח מהלכות נדרים הלכה ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ג וסעיף ו: [והברא"ש בפסקיו נדרים פ"י סימן י]:

טו ב מיי' פ"ב מהלכות מזירות הלכה יז יח:

טז ג מיי' פי"ב מהלכות נדרים הלכה ב סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף הה:

יז ד מיי' פ"ב מהלכות מזירות הל' יח טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף עב:

יח ה מיי' שם הלכה יז יח ופי"ב מהלכות שבועות הלכה ו:

יט ו מיי' פ"ב מהלכות מזירות הלכה יט וש"ש בכ"מ:

כ ז מיי' פ"ח מהלכות עבדים הלכה יג סמג לאוין קמ טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף סד:

כא ח מיי' פ"ב מהלכות מזירות הלכה יט:

הגהות התוספות

1. צ"ל אם מיתה. 2. צ"ל אח"כ. 3. דיבור זה שייך למתני' לקמן. 4. צ"ל מזירותו. 5. צ"ל למזירות דמיתסר. 6. צ"ל כל כך בעל כח. 7. צ"ל מי לא עסקינן כו'. פירוש שפעמים כו'. 8. צ"ל שנדר אף משאר.

פי' הרא"ש

אבל לא לערכין ולא לנדרים שמעריך ונודר בעל כרחו של אדון. אי הכי נדרים נמי דעיקר קרא בנדרים כתיב גבי נדרים דכי מתסר (בה אי) [בהאי] לא מתסר באחרים לא מצי כייף ליה דאין האדון מקפיד על זה ונפשו קנויה לו לנדר זה אבל נזיר דכי מיתסר בהאי מיתסר בכולהו כדתנן לעיל פרק הריני נזיר מן הגרוגרות מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ה"ז נזיר מצי כייף ליה דאין נפשו קנויה לו לנדר זה דאין האדון רוצה שיחליש כחו ולא יוכל לעשות מלאכה: ואי לא אכיל ליה חליש. ואפילו [הכי] אמר אינו כופהו: כגון שהיה חרצן מונח לפניו וס"ד ה) דבמנועה אכילת החרצן לא כחיש חיליה ואפ"ה פריך ליה דמנין דליכא אלא האי חרצן וכחיש חיליה אי לא אכיל ליה: אלא אמר אביי הכי קתני למה רבו [צריך] (יכול) לכופו לנזיר ואין [צריך] (יכול) לכופו לנדרים דאמר קרא גבי שבועות ביטוי יצא להרע לאחרים שאין הרשות בידו שאם נשבע שיכה את פלוני אין השבועה חלה ונדרים איתקש לשבועה דכתיב או השבע שבועה לאסור אסר הלכך בנדרים אין צריך לכופו דלא חל הנדר כלל שהנדר רע לאדונו שמכחיש את כחו ואינו ראוי למלאכה וקרא דלאסור אסר על נפשו

תורה אור השלם

1. אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַיְיָ אוֹ הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג

2. אוֹ נִפְשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתָיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדָע וְאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה: ויקרא ה ד

נוסחת הריב"ן

ל) שלריך להפר לנדר לאשתו אבל לא לנדרי עבדו כ"ז שהוא מתחיו ולא יצא לחירות ולחיזה חומר בעבדים וכו': ב) השתא הכי הוא דמסמע כו' נזירות אבל: ג) נדרים כתיב הס"ד: ד) ה"ז מזיר והוי הפסד: ה) גבי מזירות כי מתסר מן המלאכן מיתסר: ו) נדרים ושבועות בלא כפייה נמי לא דלא מיילא עליו כו' וערכין אינו צריך להפר דערך אין כו' מכל אוכלין שאסר על נפשיה הס"ד: ז) לאחריני שאין עליו שבועה לפי שאין כו': ח) וה"ג כיון דברח כו' דצריך שיטלים מיזותו דקתני: ט) אבל הכא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא אמר אביי כגון שהיה חולה: (ב) שם אלא אמר רבא למה רבו: (ג) רש"י ד"ה גבי מזירות כי מיתסר בהאי חרצן מיתסר נמי בחאריני כלי: (ד) ד"ה אלא אמר רבא הכי קתני וכו' דערך אין לו:

מוסף רש"י

למה רבו כופו לנזירות. כופה את עבדו שלא יזור בנזיר, ואם נדר בנזיר אומר כן כופהו לשתות יין כשילקה לעולם, ואפילו אומר כמה ימים ששמע, ואינו כופה אשתו, שלא תדור בהיכנו דאמרינן בפרק הריני נזיר מן הגרוגרות (לעיל יב.) שאינו מיפר נדרה על שנדרה, ואם נדרה אומר כן ולא הפר לה כששמע שוב אינו כופה שאשתה אלא נדרה נדר (ראמ"ה בשמה). **המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור.** להיות מותר בישראל (קדושין עב:).

מסורת הש"ס

ה) [תוספתא פפ"ו], ב) [בתוספתא מיתא ולא בשבועות], ג) [לעיל סא.], ד) גיטין לח. יבמות מח. קדושין עב., ה) [נדר רש"ש], ו) [שנדר רש"ש], ז) גי' מ"מ הריני מזיר יח., ח) צ"ל בו כמ,

ט) נראה ד"ל וס"ד דבמונע לעמו מלכילת חרגן לא כחיש חיליה וכו'.

דדרש' מניה מי שנפשו קנויה לו שאינו בבל יחל דברו ואע"פ שנדרו נדר יכול רבו לכופו לעבור על נדרו ואינו עובר בבל יחל אם אינו ענין לנדרים שהרי לא חל הנדר תנהו ענין לנזירות. ותימה נזיר נמי איתקש לנדרים ונילף מניה דלא חלה עליו נזירות כלל וי"ל דשאני נזיר דגלי ביה קרא שחל על דבר שאין הרשות בידו כגון אם אמר שבועה שאשתה יין וחזור ואמר הריני בדדרשינן מיין [ושכר] לאסור (מת) [יין] מצוה כיין [הרשות] הלכך חלה נמי לנזירות עליו אע"פ שאין הרשות בידו להרע לאדון אבל הרב כופהו משום דלאסור אסר על נפשו אינו ענין לנזיר לומר אע"ג דחלה עליו נזירות הרב כופהו ואינו עובר משום בל יחל ולערכין אינו יכול לכופו דמה מפסיד האדון אם הוא אומר ערכי עלי אם ישתחרר או יתן לו אחר ע"מ שאין לרבו רשות בו ישלם. לימא בדשמואל קמיפלגי דס"ד דכיון שברח העבד נתייאש הימנו והיינו הפקר ר"מ אית ליה דשמואל דאמר אין צריך גט שחרור וכיון שיצא לחירות צריך להשלים נזירותו לא דס"ע אית להו דשמואל והכא בשביל שעבר מפניו לא נתייאש ממנו עדיין ומ"ד ישתה משום דמצפה האדון שימצאנו ויחזירנו וניחא ליה שישתה יין כדי שלא ימצא כחוש בשובו ומאן דאמר לא ישתה משום דניחא ליה לאדון שיצטער במניעת היין כדי שימהר לשוב אליו ואז ישתה יין:

מתני' נזיר שגילח. תגלחת טהרה ביום שלשים ואחד שלו: [ז] **ונודע לו שהוא טמא.** בטומאת מת בין שנטמא בתוך מלאת בין שנטמא לאחר מלאת [ב] לבו ביום קודם שהביא קרבנותיו **ושגילח: אם טומאה ידועה.** היתה בשעה שנטמא ה"ז סותר את הכל אבל [ג] לא נטמא עד לאחר הבאת קרבנותיו אפילו בטומאה ידועה אינו סותר אלא ז' כדתנן בפרק שלשה מינין (לעיל דף מז.) מי שנזרק עליו אחד מן הדמים כו' ואוקימנא בגמרא [שם] לדברי הכל ז' סותר ותו לא: **ואם עד שלא גילח.** נודע לו שנטמא בין בו ביום בין שנטמא בתוך ימי מלאת: **בין כך ובין כך.** בין בטומאה ידועה בין בטומאת התהום סותר את הכל: **ליצד.** היא טומאת התהום שאינו סותר אם נטמא בטומאת מת וירד לטבול במערה ביום שביעי שלו ולאחר שיצא [ד] מצא לשם מת שהוא צף על פני המים שבפתח המערה והוא לא הכיר בו כשירד שם לטבול אין זו טומאת התהום [ה] ואפי' אם לא נודע לו עד לאחר גילוח ואפילו אם לא ירד לשם לטבול אלא להקר ה"ז טמא וסותר את הכל: **אבל אם נמצא משוקע בקרקע המערה.** [ו] שבשעה שנכנס לא היה לא בזו ים חילוק פעמים שהוא טהור ופעמים שהוא טמא כשנכנס לשם ולא נכנס בה אלא להקר ונודע לו לאחר גילוח שנמצא לשם מת משוקע כנגד פי המערה ה"ז טהור דזו היא טומאת התהום אבל ירד לשם ליטהר מטומאת המת ואח"כ נודע לו ואפילו לאחר גילוח ה"ז טמא וסותר את הכל אע"פ שהיא טומאת התהום: **שחזקת טמא טמא.** העמידו בחזקת [ז] טמא: **וחזקת טהור.** [ח] יורד לשם בחזקת טהור: **שרגלים לדבר.** כלומר שהדברים נראין כך דטהור העמד על חזקתו וטמא על חזקתו ומיהו חזקת טהור טהור וחזקת טמא טמא: **גמ' במחוורת לו.** בברורה לו כגון טומאה ידועה סותר אבל לא על טומאה שאינה ידועה לו: **ור"ל אמר אמר קרא.** גבי עושה פסח כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה: **כי דרך** [ט] **כגלוי אף טומאה כגלוי.** לאפוקי טומאת התהום דלא והוא הדין לנזיר דבכל מקום נזיר ועושה פסח כי הדדי נינהו: **כשלמא למ"ד כי דרך.** שפיר דכיון דאחד מכירה בסוף העולם הוי [י] גלוי: **אלא למ"ד במחוורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם.** אמאי הוי טמא והא אינה מחוורת לו: **ופו.** בין למ"ד במחוורת לו בין למ"ד כי דרך כיון דמדאורייתא טומאת התהום הותרה גבי הא דתניא המולא מת מושכב כו' מאי שנא גבי תרומה דהוי טמא וגבי נזיר ועושה פסח דהוי טהור: **אלא טומאת התהום גמרא גמירי לה.** דאינה מטמאה והכי גמירי לה לנזיר ועושה פסח בלבד אינה מטמאה אבל לתרומה לא גמרינן הילכתא ומשום הכי הוי טמא: **מאן תנא.** דאם נודע לו קודם גילוח אע"פ שהביא קרבנותיו סותר: **א"ר יוחנן ר"א היא דאמר.** בפרק ג' מיין (לעיל דף מו.) ואחר ישתה הנזיר יין [במדבר ו] אחר מעשים כולן דברי ר"א [כ] דכיון דעדיין לא גילח כמי שנודע לו בתוך מלאת דמי וסותר את הכל דאי לרבנן כיון שנזרק עליו אחד מן הדמים שוב אינו סותר: **בעי רמי בר חמא נטמא.** בטומאת התהום בתוך ימי מלאת ונודע לו לאחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו וקודם גילוח: **מהו בתר ידיעה אזלינן.** כלומר מי אמרינן דהא דגמרינן דטומאת התהום אינה סותרת היכא דידיעה הויא לאחר מלאת אפילו היכא דנטמא בימי מלאת או דילמא כיון דנטמא בימי מלאת אע"ג דנודע לו לאחר מלאת ואפילו לאחר הבאת קרבנותיו לא אמרינן דטומאת התהום הותרה לו וסותר. ולרמי בר חמא דקמיבעיא ליה הכי [כא] לא שמיעא ליה מתני' ואמטו להכי קמיבעיא ליה הכי אי סותר או אינו סותר כלל: אמר שאין טעון גילוח ואמינא בין לרבנן בין לר"א דכיון שנשמט הפסח א"כ הוי הדם עומד ליזרק וכל העומד ליזרק כזרוק דמי ולכך אין סותר כיון שנשמט אבל תגלחת מצוה באפי נפשה היא ועוד י"ל דהא דאמרינן התם טומאת התהום מרלה מרלה אף קודם זריקה אבל על התגלחת לא שייך לומר כן: **בעי** [כב] **רב חמא ניטמא תוך מלאת.** בטומאה ידועה או בטומאת התהום ונודע לו לאחר מלאת קודם גילוח אזלינן וסותר שלשים או בתר ידיעה אזלינן וסותר שבעה: אמר

מתני' [א]נזיר שגילח ונודע לו שהוא טמא אם טומאה ידועה סותר ואם טומאת תהום אינו סותר אם עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר [ב]כיצד ירד לטבול במערה ונמצא מת צף על פי המערה טמא נמצא משוקע בקרקע המערה ירד להקר טהור ליטהר מטומאת מת טמא שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר: **גמ'** מנא הני מילי [ג]אמר ר"א דאמר קרא [ד]וכי ימות מת עליו בפתע פתאום עליו במחוורת לו ריש לקיש אמר אמר קרא [ה]כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה כי דרך מה דרך בגלוי אף כל בגלוי ואלא [ו]הדתנן [ז]איזוהי טומאת התהום כל שאינו מכירה אחד בסוף העולם אבל מכירה אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום בשלמא [ח] למ"ד כי דרך שפיר אלא למאן דאמר במחוורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם מאי הוי ותו הא דתניא המוצא מת מושכב לרחבה של דרך בתרומה טמא בנזיר ובעשיית פסח טהור מאי שנא אלא טומאת התהום [ט]גמרא גמירי לה: אם עד שלא גילח וכו': מאן תנא א"ר יוחנן ר"א היא דאמר [י]תגלחת מעכבת בעי רמי בר חמא נטמא בתוך מלאת ונודע לו לאחר מלאת מהו בתר ידיעה אזלינן וידיעה אחר מלאת היא [כ] או לא ולמאי למיסתר אמר

נזיר שגילח. תגלחת טהרה ונודע שהוא טמא אם טומאה ידועה היא כלומר שנודע לו שבמקום שעבר היתה טומאת התהום ובגמרא מפרש איזו היא טומאת התהום שאין אחד בעולם מכירה והכי הילכתא גמירי לה: **אם עד שלא גילח.** נודע לו בין כך סותר בין בטומאה ידועה בין בטומאת התהום דכי גמירי טומאת התהום דלא סתרה אם עד שלא גילח וכבר הביא קרבנותיו: בין כך טומאה ידועה ובין כך טומאת התהום סותר. דהא דגמירי דטומאת התהום לא סתרה היינו דוקא היכא דנודע לו אחר גילוח לר"א או אחר קרבנותיו לרבנן: כיצד דין טומאת התהום ירד לטבול במערה. מטומאת שרץ ונמצא כדית מן המת צף על פני המים ספק האהיל עליו ס' לא האהיל עליו טמא דספק טומאה ברה"י ספקו טמא ואם נודע לו ס' זה אם אחר שגלח סותר דהיינו טומאה ידועה ואע"ג דאמרי' בגמ' ספק טומאה צפה טהורה היינו ס' מגע אבל ס' אהל טמא: משוקע בקרקע המערה. במקום שטבל ובודאי נטמא אם נודע לו אחר שגלח טהור ואינו סותר דהיינו טומאת התהום ובריש נקט לטבול לרבותא אע"ג דהטובל מטומא' נוהר מכל דבר המטמא אפ"ה [ל] טהור ליטהר מטומאת המת. כגון שהיה נזי' טמא וטבל במערה שהיה המת משוקע בה והשלים נזירותו. או טמא מת שטבל ואח"כ קבל עליו נזירות טמא וסותר שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר. האי רגלים לדבר לאו דוקא דהכי גמירי הלכתא אלא כלומר קצת טעם יש לדבר כיון דבחזקת טומאת מת לא נתנה הלכה לטהרו: מנה"מ דטומאת התהום אינה סותרת עליו: במחוורת לו לאפוקי טומאת התהום שאינה מחוורת: ר"ל אמר כי דרך. גבי פסח כתי' איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה (טמא) טומאה כי דרך בפ' כ"צ יש סוגייא אחרת דקאמר התם אשכחן נזי' עושה פסח מנ"ל אמר קרא כי דרך. אבל סוגיא דהכא סברא דמר יליף נזי' מפסח ומר יליף פסח מנזיר: כל שאין מכירה א' בסוף העולם פירוש שאפשר (שאדם) [שאין אדם] מכירה: בשלמא למ"ד כי דרך שפיר דכיון דא' מכירה בסוף העולם הויא גלויה כי דרך. ובפסחים קאמר עד דידעי בה כולי עלמא כי דרך. ונזיר ועושה פסח טהור דהוי טומאת התהום כדמפרש לקמן מ"ש כי היכי דילפת נזיר מפסח למר ופסח מנזי' למר הכי נמי ליילף כל שאר דבר מנהון. והכי נמי ה"מ למפרך ממתני' דמפלגא בין נודע אחר שגלח לנודע קודם שגלח דאי טעמא

מקרא ליכא טעמא לפלוגי. וכן מסיפא ליטהר מטומאת מת טמא. ואי מקרא כיון דודאי נטמא בקבר התהום מה לי היה טמא מה לי היה טהור כיון דמטומאת מת ידועה [כבר טבל] וטיהר: טומאת התהום גמרא גמירי לה. וקראי דמייתי לעיל אסמכתא בעלמא נינהו ודוקא לנזי' ועושה פסח גמירי. מאן תנא אר"י ר"א היא דאמר תגלחת מעכבת מלשתות ביין וליטמא למתים דלרבנן דאמרי אין תגלחת מעכבת משנזרק הדם אין עליו תורת נזי' עוד וכך הוי עד שלא גילח כמו משגלח: בעי רמי בר חמא נטמא תוך מלאת (ז') טומא' ידועה או בקבר התהום ונודע לו אחר מלאת קודם

מסורת הש"ס

(א) פסחים פא: ע"ש, ב) [ל"ל הדמעין], ג) שם [מוספתא זבין פ"ב], ד) [לעיל יד: וש"נ], ה) גי' א"מ ולא אלימא למיסתר או לא תמר כו', ו) [וע' תוס' פסחים שם ובמנחות נח: ד"ה ומיכא כמנו שזה מן סוגיות הפלוקות], ז) ל"ל רמי בר חמא,

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נְזִרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיְיָ: במדבר ט י

נוסחת הריב"ן

א) ואחר שגלח נודע לו: ב) כו ביום: ג) אם לא: ד) שיצא משם מצא לי': ה) דאפילו: ו) ובשעה: ז) שהוא טמא: ח) היורד: ט) מה דרך בגלוי אף כל טומאה: י) בגלוי: כ) וכיון: כ) אי למתני' כלומר הלא מיבעי ליה הכי אי סותר אי לא סולם הלא הכי קמבעי ליה אי סותר בכל או אינו סותר וה"מ:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' למ"ד כי דרך שפיר. נ"ב עיין בפסחים דף פ"ח:

הגהות התוספות

1. ל"ל דכשירד. 2. מיגות שחזקת טמא טמא נמחק. 3. ל"ל כדפרש. 4. מיגות אלא טומאת התהום גמירי נמחק. 5. ל"ל וכך לי שנודע. 6. ל"ל כמו משגילח. ומימה כו'. 7. ל"ל והשתא אלינא דמאן קאמר ליה אי אלינא כו'.

מוסף רש"י

במחוורת לו. שתהא ברורה לו (פסחים פא:). כי דרך. טמא לנפש דומיא דדרך רחוקה הוא (שם). איזוהי טומאת התהום. שהותרה לנזיר ועושה פסח (שם). המוצא מת מושכב לרחבה של דרך. והוא עבר שם ואי אפשר שלא נגע שם או הקיטע או האהיל (שם). לתרומה. לאכול בתרומה, טמא. אלא הותרה בו טומאת התהום, ואילו לאורכו של דרך אפילו טומאת התהום אין כאן (שם).

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהל' מילוה הלוה"ו:
כג ב מיי' שם הלכה [יט] כ:
כד ג מיי' שם הל"ח:
כה ד מיי' שם הלו"ז:

פי' הרא"ש

נזיר שגילח. הביא קרבנותיו וגילח: אם טומאה ידועה. פי' טומאה שאפשר שהיתה ידועה כגון שלא היה קבר התהום סותר: טומאת התהום כדמפרש בגמ' שאין אחר מכירה בסוף העולם. אע"פ שודאי טמאת' אינו סותר דהלכה היא בנזיר: אם עד שלא גילח וכבר הביא קרבנותיו: בין כך טומאה ידועה ובין כך טומאת התהום סותר. דהא דגמירי דטומאת התהום לא סתרה היינו דוקא היכא דנודע לו אחר גילוח לר"א או אחר קרבנותיו לרבנן: כיצד דין טומאת התהום ירד לטבול במערה. מטומאת שרץ ונמצא כדית מן המת צף על פני המים ספק האהיל עליו ס' לא האהיל עליו טמא דספק טומאה ברה"י ספקו טמא ואם נודע לו ס' זה אם אחר שגלח סותר דהיינו טומאה ידועה ואע"ג דאמרי' בגמ' ספק טומאה צפה טהורה היינו ס' מגע אבל ס' אהל טמא: משוקע בקרקע המערה. במקום שטבל ובודאי נטמא אם נודע לו אחר שגלח טהור ואינו סותר דהיינו טומאת התהום ובריש נקט לטבול לרבותא אע"ג דהטובל מטומא' נוהר מכל דבר המטמא אפ"ה [ל] טהור ליטהר מטומאת המת. כגון שהיה נזי' טמא וטבל במערה שהיה המת משוקע בה והשלים נזירותו. או טמא מת שטבל ואח"כ קבל עליו נזירות טמא וסותר שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר. האי רגלים לדבר לאו דוקא דהכי גמירי הלכתא אלא כלומר קצת טעם יש לדבר כיון דבחזקת טומאת מת לא נתנה הלכה לטהרו: מנה"מ דטומאת התהום אינה סותרת עליו: במחוורת לו לאפוקי טומאת התהום שאינה מחוורת: ר"ל אמר כי דרך. גבי פסח כתי' איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה (טמא) טומאה כי דרך בפ' כ"צ יש סוגייא אחרת דקאמר התם אשכחן נזי' עושה פסח מנ"ל אמר קרא כי דרך. אבל סוגיא דהכא סברא דמר יליף נזי' מפסח ומר יליף פסח מנזיר: כל שאין מכירה א' בסוף העולם פירוש שאפשר (שאדם) [שאין אדם] מכירה: בשלמא למ"ד כי דרך שפיר דכיון דא' מכירה בסוף העולם הויא גלויה כי דרך. ובפסחים קאמר עד דידעי בה כולי עלמא כי דרך. ונזיר ועושה פסח טהור דהוי טומאת התהום כדמפרש לקמן מ"ש כי היכי דילפת נזיר מפסח למר ופסח מנזי' למר הכי נמי ליילף כל שאר דבר מנהון. והכי נמי ה"מ למפרך ממתני' דמפלגא בין נודע אחר שגלח לנודע קודם שגלח דאי טעמא

ל) נראה דמסבר כאן וכ"ל אפ"ה עמא משום שפק טומאה ברה"י וסיפא רבותא קמ"ל אף כי ירד לטבול וכו' אפ"ה טהור וכ"ה בתוס' בסוד"ה משוקע.

אמר רבא ת"ש עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר היכי דמי אי דאיתידע ליה תוך מלאת צריכא למימר דסותר. ל"ע מאי קאמר הא איצטריך לאשמועי׳ דיש טומאת התהום שסותר כגון שנודע לו עד שלא גילח ונראה לפרש דמיתורא דמתני׳ דייק דמדיוקא דרישא נפקא מדקתני נודע משגלח:

ועדיין תיבעי לך. הש"ס הולך ומפרש הך פשיטותא דרבא דרך קשיא ותירוץ ואף בעיא דרמי בר חמא הולך ומפרש הטעם בתורך:

ועדיין תיבעי לך כולהו סותר או ז' סותר. ומה היה פשיטותא דרבא ומשיב למאן אי לרבנן פשיטא דכולהו סותר כדאמר לעיל בפרק ג' (דף טז.) דאף נטמא אחר מלאת סותר [שנאים] מדרבנן ואי ר"א הא אמר כל אחר מלאת ז' סותר: **הני מילי.** דקאמר ר"א אחר מלאת ז' סותר כי נטמא אחר מלאת והא דקא מיבעיא ליה תוך מלאת הוא או דילמא שאני הכא דידיעה לאחר מלאת הוא והוי כמו נטמא אחר מלאת והייטו בעיא דרמי בר חמא ופשיט ליה מייניה ממתני׳ גופה דאוקמינן כר"א וקתני אם עד שלא גילח נודע לו בין כך ובין כך סותר ולא מפליג בין נטמא קודם מלאת לנטמא לאחר מלאת ובנטמא אחר מלאת פשיטא לך דאיתו סותר כ"א ז' לר"א והכי נמי כי נטמא לפני מלאת אי אפשר שלא יגע ושלא יסיט ושלא יאהיל בד"א בטומאת התהום אבל טומאה ידועה שלשתן טמאים ואיזו היא טומאת התהום כל שאין מכירה אחד בסוף העולם מכירה אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום [2]היה טמון בתבן או בצרורות הרי זו טומאת התהום בימים ובאפילה ובנקיקי הסלעים אין זו טומאת התהום [3]ולא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד: כיצד ירד: צפה אינה מטמאה לענין שרץ [7]דתניא ר'ספק טומאה צפה בין בכלים בין בקרקע טהורה ר"ש אומר בכלים טמאה בקרקע טהורה

מאי

אמר רבא ת"ש אם עד שלא גילח בין כך ובין כך דמי אי דאיתידע ליה בתוך מלאת צריכא למימר אלא לאו לאחר מלאת ש"מ ועדיין תיבעי לך כולו סותר או שבעה סותר למאן אילימא לרבנן פשיטא דכולו סותר ואי לר"א [6]כל אחר מלאת שבעה סותר אמר לך ה"מ כי נטמא אחר מלאת והאי לפני מלאת הוא או דילמא שאני הכא דידיעה אחר מלאת היא ומינה קתני בין כך ובין כך סותר ולא קמיפלגי [3]ת"ר [8]המוצא מת מוטל לרחבה של דרך לתרומה טמא ובנזיר ובעושה פסח טהור בד"א שאין לו מקום לעבור אבל יש לו מקום לעבור אף לתרומה טהור בד"א שמצאו שלם אבל משובר או מפורק אפילו אין מקום לעבור חיישינן שמא בין פרקין עבר ובקבר אפילו משובר ומפורק טמא מפני שקבר מצרפו בד"א במהלך ברגליו אבל טעון או רכוב טמא לפי שמהלך ברגליו אפשר לו שלא יגע ושלא יסיט ושלא יאהיל טעון או רכוב אי אפשר שלא יגע ושלא יסיט ושלא יאהיל בד"א בטומאת התהום אבל טומאה ידועה שלשתן טמאים ואיזו היא טומאת התהום כל שאין מכירה אחד בסוף העולם מכירה אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום [2]היה טמון בתבן או בצרורות הרי זו טומאת התהום בימים ובאפילה ובנקיקי הסלעים אין זו טומאת התהום [3]ולא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד: כיצד ירד: צפה אינה מטמאה לענין שרץ [7]דתניא ר'ספק טומאה צפה בין בכלים בין בקרקע טהורה ר"ש אומר בכלים טמאה בקרקע טהורה

אמר רבא ת"ש. מדקתני מתני׳ אם עודע לו עד שלא גילח בין כך ובין כך בין טומאת התהום בין טומאה ידועה סותר ואוקימנא לה למתני׳ כר"א וקאזינא מיהא דקפסיק ואמר כל אימת דאיטמי בין בתוך ימי מלאת בין לאחר ימי מלאת דסותר: **ודאיתידע ליה אימת איטמא בתוך ימי מלאת צריכא למימר.** דסותר בתמיה. אלא לאו שמע מינה דאיתידע ליה לאחר מלאת וקאמר דסותר דבתר טומאה דהוה בתוך ימי מלאת אזלינן: **ועדיין תיבעי לך.** כיון דלאחר מלאת קאי ז' סותר ותו לא אי דילמא כיון דיטמא בתוך ימי מלאת סותר את כולן: **ולמאן.** קמיבעיא לך אי לרבנן וקודם הבאת קרבנותיו פשיטא דכולן סותר: **ואי לר"א.** וקודם תגלחת הא שמעי׳ ליה דאמר בפרק מי שאמר הריני נזיר מגלח (לעיל דף טז:) כל לאחר מלאת ז' סותר: **אמר לך.** רמי בר חמא לעולם אליבא דר"א קמיבעיא לי והכי קמיבעיא לי הני מילי [6] דלאחר מלאת שבעה סותר ותו לא כי ניטמא לאחר מלאת והאי כיון דניטמא לפני מלאת מודי בה ר"א [3] דבתר טומאה דהוה בתוך ימי מלאת אזלינן: **או דילמא כיון דידיעה לאחר מלאת הוא.** שכבר הביא קרבנותיו [3]וז' הוא דסותר ותו לא: ה"ג **ומינה הא דקתני בין כך ובין כך סותר ולא קמפליג ש"מ.** כלומר ומיפשטו ליה ממתני׳ גופיה דמדקתני בין כך ובין כך סותר ולא קמפליג בין [7] דניטמא קודם מלאת בין לאחר מלאת דהא מתני׳ כל אימת דניטמא במשמע ואוקימנא לה כר"א דאמר כל לאחר מלאת ז' סותר ותו לא ש"מ נמי דאפילו היכא דניטמא בתוך מלאת כיון דידיעה לאחר מלאת הוא דז' סותר ותו לא: לישנא אחרינא **אמר רבא ת"ש.** ולרבא ליה דרבי יוחנן דמוקים לה למתני׳ כר"א ולא כרבנן דקסבר רבא מתני׳ נמי מיתוקמא כרבנן דמודו רבנן גבי

אמר רבא ת"ש. דבעלמא תגלחת לא מעכבא לגבי טומאת התהום חשיבא אם עודע לו עד שלא גילח [6] קפסיק ותני בין דנטמא לפני מלאת בין לאחר מלאת דאם עודע לו לאחר מלאת קודם גילוח אע"ג דהביא קרבנותיו סותר דבזו מודו רבנן לר"א דתגלחת הוא חשובה לענין טומאת התהום וש"מ דסותר ועדיין מיבעי לך כו' אמר לך רמי בר חמא לעולם אליבא דר"א קמיבעיא ליה והכי קמיבעי ליה ה"מ דאמר ר"א דאיתו סותר אלא ז' היכא דנטמא נמי לאחר מלאת [1]והא כיון דנטמא לפני מלאת מודי להו לרבנן דסותר את כולן דכמאן דעודע [2] בתוך מלאת דמי או דילמא שאני הכא דכיון דידיעה ליתא אלא לאחר מלאת שבעה הוא סותר ותו לא. ומינה איכא למישמע מינה דהא קתני בין כך ובין כך סותר וקא משמע [3] מתני׳ לא שנא בין היכא דנטמא לפני מלאת להיכא דנטמא לאחר מלאת דסותר את כולן ולא מיפלגי בה ר"א ורבנן ש"מ דלר"א נמי כיון דטומאה הוא בימי מלאת דסותר את הכל: **ת"ר המוצא מת.** טמון בדרך בתבן או בצרורות ומוטל לרחבו של דרך ואין לו מקום לעבור אלא עליו ובשעה שהולך עליו לא הכיר בו שהוא מתחיה לענין [5]אכילת תרומה טמא ובנזיר ועושה פסח טהור ואינו צריך לעשות פסח שני. ובכל אלו שאמרו בנזיר ועושה פסח טהור כשנודע לו לאחר שעשה פסחו אבל נודע לו

אחר הדרך או רובו וחצי האחר נטמא אבל אם נטמא אחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו לרבנן או קודם גילוח לר"א דאכתי לא פסק נזירותיה הא ודאי אזלי׳ בתר ידיעה: מוטל ברחבה של דרך. וממלא את כל הדרך וא"א א"א שלא יאהיל על חצי האחר אפ"ה טהור שאנו תולי׳ שעיקם דרכו: בד"א דתלינן שעבר בין הפרקים במהלך:

כו א מיי׳ פ"ט מהל׳ טומ׳ הל׳ט ופ"ו מהל׳ קרבן פסח הל"ח ופ"ח מהל׳ אבות הטומאה הל"ג:

כז ב מיי׳ פ"ו מהל׳ טומ׳ הל"ט:

כח ג מיי׳ שם הל"ח:

כט ד מיי׳ פ"ד מהל׳ אבות הטומאה הל"ג:

נוסחת הריב"ן

א) דאמר ר"א דכל לאחר מלאת: ב) דסותר את כולן דבתר כו׳: ג) ז׳: ד) היכא דניטמא: ה) כמי שנודע לו קודם הבאת קרבנותיו דמי וסותר והכי אמר רבא ת"ש אם עד שלא גילח וקא פסיק ומתי בין שנטמא לפני מלאת כו׳.] והא׳: ז) דנודע לפני: ח) וקא משמע לן מתני׳ לל"ש: ט) לענין תרומה: י) טהור שמא בין מיכוז הפרקים של אבר ואבר עבר ואפילו לתרומה טהור הש"ד: כ) יגע ולא יסיט: ל) בספרים אבל טעון או רכוב אפילו כו׳: מ) פסח ואפי׳ כשיש מקום לעבור כו׳ שכבר עשו פסחיהן: נ) ויכול אדם:

פי׳ הרא"ש

גילוח לר"א. ו) (חסר כאן בכ"י). אם עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר דאוקמי׳ כר"א מיבעיא ליה אם סותרת ל׳ או ז׳: אמר רבא ת"ש וכו׳. היכי דמי אי דאיתידע ליה תוך מלאת צריך למימר כיון שהטומאה והידיעה היתה תוך מלאת פשיטא דסותר: אלא לאחר מלאת וש"מ דסותר. ואכתי לא גמר רבא פשיטותיה דרבא ומפרש׳ נמי בעי׳ דרמי בר חמא: ועדיין תבעי לך כולו סותר או ז׳ סותר דפי׳ דמתני׳ מיבעיא ליה: ושקיל וטרי תלמודא לפ׳ בעיא דרמי בר חמא. אי לרבנן ונודע לו אחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו: פשיטא דכולו סותר מדרבנן כדאמר לעיל פ"ג: ואי לר"א הא אמר כל א׳ מלאת סותר ז׳: ה"מ כי נטמא אחר מלאת והאי לפני מלאת הוה. והשתא מפרשה בעיא דרמי בר חמא וממתני׳ ליכא למפשט: וה"ה דמצי למבעי אליבא דרבנן אי בתר טומאה אזלי׳ וסתר מן התורה ומביא קרבן טומאה כדין נזי׳ טמא או בתר ידיעה אזלי׳ ולא סתר אלא מדרבנן. אלא משום דאוקי׳ מתני׳ דאם עד שלא גילח דאמר כר"א ומבעיא ליה פירוש דתמני׳ ג) ופשיטא ליה אליבא דר"א וה"ה לרבנן: ומינה מדקתני בין כך ובין כך סותר ולא מיפלגי בין טומאה שבתוך מלאת לטומאה שלאחר מלאת אלא קתני סותר בסתם אלמא דין א׳ להם דכמו שנודע לו אחר מלאת על טומא׳ שאחר מלאת אינו סותר אלא ז׳ ה"ה נודע לו על טומא׳ שלפני מלאת ש"מ דבתר ידיעה אזלי׳. ותקש׳ הא אמר׳ במתני׳ נזי׳ שגלח ואח"כ נודע לו שהוא טמא אם טומאה ידועה סותר אלמא בתר טומאה אזלי׳ ונ"ל לתרץ דלא דמי דבריש סבר הביא קרבנותיו בטומאה וע"כ צריך להביא קרבנות אחרי׳ וצריכי׳ אנו לילך אחר טומאה דאי אזלי׳ בתר ידיעה כבר עבר נזירותו אבל אם נטמא אחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו לרבנן או קודם גילוח לר"א דאכתי לא פסק נזירותיה הא ודאי אזלי׳ בתר ידיעה: מוטל ברחבה של דרך. וממלא את כל הדרך וא"א

ו) נראה דל"ל ועל הא דתנן במתני׳ אם עד וכו׳. ג) נראה דל"ל ולכן מפרש ליה אליבא דר"א.

מסורת הש"ס

ו) [נעיל טז: לט: מז.], ב) פסחים פח: [עד סוף הענין], ג) זבחים כב. [פסחים פ: ע"ש ודף פח:], ד) מוספתא דטהרות פ"ב [טהרות פ"ד מ"מ], ה) גי׳ מ"מ מי אפשר שאין אדם, ו) [לכאורה ל"ל ומפקא לן וכו׳ והוא דיבור בפני עצמו וכן מוכח בתוי"ט ע"ש לדפניו היה דברי תוס׳ הגלו ריש סד.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג וכו׳ גמירי לה הס"ד ותמ"ל מ"ה בד"א בטומאת התהום: (ב) ד"ה בתבן אי בצרורות הרי היא:

הגהות התוספות

1. ל"ל אינו. 2. ל"ל ע"ג קרקע טהורה. 3. ל"ל מגבו. 4. ל"ל מגבו. 5. ל"ל קבוטה. וכ"ה בס"י. 6. ל"ל ומפקא.

מוסף רש"י

שאין לו מקום לעבור. שמנשוק וממנלא את כל רוחב הדרך, אף על גב דטומאת הדרך, אף על גב דטומאת ולאו׳ היא, כיון דהיא שעמא דעבר עליה טומאת התהום הוא, אלא היה שום אדם יודעו שם, ואף לזה לא נודע עד שנשחטו קרבנותיו, הלכה למשה מסיני היא שזורקין עליו את הדמים (פסחים פא:). **אבל יש לו מקום לעבור אף** לתרומה טהור. דהוי ליה כפסק טומאה בדשות הרבים ופסיקו טהור (שם). **בד"א.** דמי ממלא את כל הדרך טמא (שם). **מפני שהקבר** מצרפו. שכל הקבר מטמא בגלגל ואפילו ריקן שבו דכתיב או בקבר (שם). **בד"א.** דמשובר ומפורק טהור (שם). **אבל טעון.** מטען, על כרחו הולך עם ונד לכאן ולכאן ומאהיל על גדדיו (שם). **בד"א.** דמזיר ועושה פסח טהור (שם). **אבל טומאה ידועה.** שידעו שאדם נקבר שם (שם). **היה טמון בתבן או** בצרורות. טומאה מכוסה מכל אדם היא זו שמא גל שבנים או עפר או תבן נפל עליו ולא הכירו בו בני אדם מעולם, אבל מים ואפילה ונקיקי הסלעים אין זו הטומאה מכוסה ונעלמה, שהמציץ יכול לראות ולא גמירי הלכתא אלא בטומאה שהיא בתהום (ל"ל בתהום) המכוסה מן הכל (שם). **ולא אמרו טומאת התהום.** דהוהרה טומאת התהום (שם) כמזיר ועושה פסח (שם פ: וזבחים כג.). **אלא למת בלבד.** בטומאת המת בלבד (זבחים כג.) אבל שאר טומאות אפשר לא הוהרו (פסחים פ:). **ספק טומאה צפה.** שרץ מת לף על המים ספק נגע ספק לא נגע, אף בכשות היחיד ספקו טהור (חולין קכז.).

פי׳ הרא"ש (המשך)

לעבור אם לא שיאהל עליו: אבל יש לו מקום לעבור. שאינו ממלא כל רוחב הדרך: אף לתרומה טהור. דספק טומאה ברה"ר ספקו טהור. אבל מצאו משובר לחתיכות או מפורק לאיברים. אפי׳ אין לו מקום לעבור כגון החצי המת מוטל בצד ימין עד

קודם שעשה פסחו ה"ז טמא ונדחה לפסח שני והכי מפורש עלה בתוספתא בברייתא דמסכת נזיר (פ"ו ה"ג) ושל פסחים (פ"ו ה"ה): **אבל יש לו מקום.** רחב לעבור שלא על המת אף לענין אכילת תרומה טהור [1]: ה"ג **בד"א המהלך בין פרקין טהור במהלך ברגליו.** שיכול לכוין ולפסוע בגחיס שלא יגע [2] ושלא יאהיל: **אבל טעון או רכוב טמא.** בתרומה לפי שאי אפשר כו׳. אבל לנזיר ועושה פסח לעולם טהור דהכי גמירי לה (א) בטומאת התהום. והאי דכתוב בספרים [3] אפילו בנזיר ועושה פסח טמא טעות הוא: **אבל בטומאה שהיתה ידועה.** לשום אדם: **שלשתן טמאין.** ואפילו מזיר ועושה פסח [4] ועושה פסח שני ואע"פ שכבר עשו פסחים בפסח ראשון: **בחבן או בצרורות.** (ב) שהיא טומאת התהום דאפשר שלא הכיר בו אדם מעולם שהרי תבן יכול להתגלגל עליו ע"י רוח וצרורות עשויין להתגלגל ממקום למקום. אבל ימים [ואפילה] ונקיקי סלעים הואיל והן חלולין [5] יכול אדם להסתכל בהן ע"י הדחק [6] ואפשר שאדם אחד מכיר בהן שהלין בתוכו ואין זו טומאת התהום: **ולא אמרו.** שהותרה טומאת התהום אלא לטומאת מת בלבד אבל לענין זב וזבה לא: ה"ג **לפה אינה מטמאה לענין שרץ.** כלומר אע"ג דטומאת מת לפה מטמאה בספק מגע כדתנן ומגע מת לף על פני המים לענין שרץ מיהא אינה חשובה לטמא מספק שאם שרץ לף על פני המים ספק נגע בו ספק לא נגע בו ספקו טהור: **דתניא ספק טומאה לפה.** כלומר טומאה לפה והוא ספק אם נגע בה אם לא נגע בה: **בין.** שהיא לפה במים שבכלים בין במים שבקרקע טהורה:

כתיב

(א) [נעיל טז: לט: מז.], ב) פסחים פח: [עד סוף הענין], ג) זבחים כב. [פסחים פ: ע"ש ודף פח:], ד) מוספתא דטהרות פ"ב [טהרות פ"ד מ"מ], ה) גי׳ מ"מ מי אפשר שאין אדם, ו) [לכאורה ל"ל ומפקא לן וכו׳ והוא דיבור בפני עצמו וכן מוכח בתוי"ט ע"ש לדפניו היה דברי תוס׳ הגלו ריש סד.].

כתיב [1] אך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור וכתיב יטמא [ד](עד הערב) **הא כיצד בכלים טמא.** דדוקא דומיא דמעיין ובור שהם מים שעל גבי קרקע: **כל** הניטלין. אדם עומד במים ומחברו היה משלשל[2] שרץ [ספק] נגע בו האדם העומד במים: **או** הנגררין. שהיה חבירו גורר שרץ על פני המים ספק נגע בספקו טמא: מפני שהן כמונחין כיון [שיד] אדם תופס בם אין כאן דין טומאה לפה: **והמאהיל** על פני הטומאה. כגון אדם ההולך במים ונמצא כזית מת קבוע במים ספק עבר הטהור עליו והאהיל על המת דבשרץ כי האי גוונא טהור או במת לטומאת מגע דכך לי [טהרה] לפה וטומאה קבוע כמו טומאה הלפה וטהרה קבוע מ"מ בהאל לא מטהריגן: דבר[3] שהוא מטמא למעלה כלמטה לאיתויי זב וזבה שמטמא בהיסט וכן עליונו של זב וזבה (מלמעלה) כלמטה ממשכבו ואם זב וזבה עובריס במים וכלי אלגלה ספק הסיטו אין לנו ליטהר משום טומאה לפה אלא במגע דוקא דומיא דשרץ וכן אם מדרסות שם וזב עובר[4] ספק דרס אין לטהר משום טומאה לפה: **בעי** רמי בר חמא מת בכלי וכלי צף על פני המים מהו בתר כלי אוזלינן. והא נמ אי דילמא בתר מיא אזלינן והא לא נמ מת ע"ג שרץ מהו כיון דהאי טומאת ערב ודאי טומאת שרץ מדרס הוא ואת"ל כיון דהאי טומאת ערב אינון טומאה סמיכתא היא אי דילמא האי זית והאי כעדשה שרץ על גבי שרץ מהו הני ודאי חד שיעורא נינהו אי דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא [ו] ואת"ל שרץ על גבי שרץ [ז] כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי שרץ על גבי נבלה שנימוחה מהו כיון דנימוחה הויא ליה משקה אי דלמא האי אוכלא הוא ואת"ל [ח]דאוכלא הוא שרץ ע"ג שכבת זרע מהו ואת"ל [ח]כיון דמיתעקרא ה"ל כי אוכלא שרץ ע"ג מי חטאת [ט] ומי חטאת צפין על גבי המים מהו לא ידענן [י]תיקו: אמר

מאי טעמא דת"ק [ו]א"ר יצחק בר אבודימי כתיב [1]בכל השרץ השורץ כל מקום שהוא שורץ וכתיב על הארץ הא כיצד ודאי מגעו טמא ספק מגעו טהור ורבי שמעון מ"ט אמר עולא כתיב [2]אך מעין וכתיב יטמא (עד הערב) הא כיצד צפה בכלים טמא בקרקע טהור: ת"ר [א]כל הניטלין והנגררין ספיקן טמא מפני שהן כמונחין [ב]והנזרקין ספיקן טהור חוץ [ג]מן כזית המת והמאהיל על פני טומאה וכל דבר שמטמא מלמעלה כלמטה [ג]לאיתויי זב וזבה בעי רמי בר חמא [ב] [ד]מת בכלי וכלי צף על פני המים מהו בתר כלי אזלינן או בתר [ג] מיתא אזלינן את"ל [ד]בתר כלי אזלינן [ה] מת על גבי שרץ מהו כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמיא או דילמא טומאה סמיכתא היא ואת"ל [ה]כמאן דמחתא טומאה בכלי דמיא [ה] וטמא ודאי שרץ על גבי נבלה ונבלה צפה מהו כיון דתרוייהו טומאת ערב אינון טומאה סמיכתא היא או דילמא האי זית והאי כעדשה שרץ על גבי שרץ מהו הני ודאי חד שיעורא נינהו או דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא [ו] ואת"ל שרץ על גבי שרץ [ז]כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי שרץ על גבי נבלה שנימוחה מהו כיון דנימוחה הויא ליה משקה או דלמא האי אוכלא הוא ואת"ל [ח]דאוכלא הוא שרץ ע"ג שכבת זרע מהו ואת"ל [ח]כיון דמיתעקרא ה"ל כי אוכלא שרץ ע"ג מי חטאת [ט] ומי חטאת צפין על גבי המים מהו לא ידענן [י]תיקו: אמר

[1]על אדן מסמא: **בעי רמי בר חמא מת בכלי וכלי צף על פני המים.** ויודע ודאי שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע בו: **מהו.** גבי מתניתין מאי טעמא חיישינן לטומאה לפה דהתם איכא למיחש שמא האהיל עליו אבל הכא דידוע הוא לו שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע [ז]: **מי אמרינן בתר כלי אזלינן.** וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טמא: **או בתר מיתא אזלינן.** ומת מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספיקו טהור: **אם תימצי לומר.** כיון דמת עצמו לא הוי לף [ח] על פני המים הוא בתר כלי אזלינן וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טמא: **מה המונח על גבי השרץ.** ושרץ לף על פני המים מהו כיון דשרץ טומאת ערב ומת טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמי וספק מגעו טמא: **או דילמא.** הא טומאה עבה [ט]סמיכתא היא וכיון דלף שרץ כלף מת דמי [ו](מיתא מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספק מגעו טהור): **ואם תמצא לומר.** כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת ז' כמאן דמחתא בכלי דמי וספיקו טמא ודאי: **שרץ לף ע"ג נבילה.** והוא הדין נמי לנבילה ע"ג שרץ דבשרץ דהוה כעדשה קאי על שיעורא דנבילה דהוי בכזית [ח] ולאו שיעורא דנבילה ע"ג שיעורא דשרץ: **או דילמא.** כיון דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח בכלי דמי וספק מגעו טמא: [ב]**ואם"ל.** דשרץ ונבילה נמי כיון דהאי שיעוריה בכזית והאי שיעוריה בכעדשה כמאן דמחתא בכלי דמי וספק מגעו בשרץ טמא: **ואם"ל שרץ ע"ג שרץ כיון דמיפסקי מהדדי כמאן דמנח בכלי דמי.** וספק מגעו העליון ע"ג שרץ ספיקו טמא: **שרץ ע"ג נבילה שנימוחה מהו.** מי אמרינן כיון דנימוחה הויא לה משקה ושרץ לף על גביו וספק מגעו טהור דכמאן דלף על פני המים דמי: **או דילמא כיון דאוכל הוא.** ה"ל כמאן דמונח [ג] על גביו וכמו דמונח ע"ג קרקע דמי [מ]לספק מגעו טמא: **ואם"ל.** הכא כיון דאוכלא הוא ולא שוו שיעורייהו אהדדי דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח ע"ג כלים דמי: **שרץ** [ג] **ע"ג שכבת זרע.** ושכבת זרע לף על פני המים מהו מי אמרינן הואיל ושכבת זרע לאו אוכלא הוא ה"ל כמשקה והוה שרץ לף וספיקו טהור: **ואם"ל כיון שנתעקרה.** מדשרו של אדם ממש ולא דמי לשאר משקה שבמוכו כגון מי רגליס שמכונסין לתוכו ה"ל שכבת זרע כי אוכלא דקמיך הוא: **שרץ לף ע"ג מי חטאת.** ומי חטאת עדין הן מפני אפר פרה שבהן מי הוי כאוכלא או דילמא משקה הוי והוי כשרץ לף וספיקו טהור. לא ידענן תיקו: אמר

[1]כל מקום שבכל מקוס שטורק טומא ואפי' לף וכתיב על הארץ דמשמע דבעינן שיהא מונח על הארץ ולא לף: **הא כיצד ודאי נגע.** בטומאה בכ"מ שהוא בין במים בין בקרקע טמא הא ספק נגע כגון לאחר שנמצא לף על פני המים ה"ז טהור בין שנמצא לף במים שבכלים או במים שבקרקע דספק מגע לף לעולם טהור: **אך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור.** דמשמע דלפה בקרקע טהור: **וכתיב יטמא הא כיצד לפה בכלים.** ספיקו טמא לפה בקרקע ספיקו טהור: **כל הניטלין והנגררין.** בין טומאת שרץ בין טומאת נבילה ובשעת [ו]זחילתן או גרירתן ספק נגע בהן אדם וכלים: **ספיקן טמא.** שכל הנגרר והניטל כמו שהן מונחין דמי והוי כספק טומאה ברה"י דספיקו טמא דגמרי' מסוטה (סוטה דף כח:) דכתיב בה ונסתרה והיא נטמאה[ג] אבל אם היו נזרקין [ב]דבשעת זריקתן ספק נגע בהן אדם וכלים ספק לא נגע ספיקו טהור [ג]דלא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא אלא כטומאה לפה דמיא וספיקו טהור: ה"ג **חוץ מכזית מן המת והמאהיל על פני טומאה שמטמא מלמעלה כלמטה לאיתויי זב וזבה.** כלומר חוץ מכזית מן המת שזרק ע"ג אדם או טהרות וכן שזרק טהרות על כזית מן המת או האדם עצמו דלגבי עליו וספק הוא אם האהיל עליו [ד]שספיקו טמא לפי שמטמא מלמעלה כלמטה הואיל והוא מטמא שלא בנגיעה כגון ע"י אהל. והאי דתני והמאהיל על פני טומאה דלא צריך למיתני אלא חוץ מכזית מן המת והמאהיל עליו לאיתויי זב וזבה שמטמא נמי מלמעלה כלמטה בהאדן מסמא שאם יסב זב על האדן [ה]ועל הכלים ועל האדם שהן בתוך הבור תחת האדן נטמא האדם והכלים כמו במגע עצמו וכן אם הזב מלמטה והטהור יושב [ו]על אדן מסמא: **בעי רמי בר חמא מת בכלי וכלי צף על פני המים.** ויודע ודאי שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע בו: **מהו.** גבי מתניתין מאי טעמא חיישינן לטומאה לפה דהתם איכא למיחש שמא האהיל עליו אבל הכא דידוע הוא לו שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע [ז]: **מי אמרינן בתר כלי אזלינן.** וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טמא: **או בתר מיתא אזלינן.** ומת מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספיקו טהור: **אם תימצי לומר.** כיון דמת עצמו לא הוי לף [ח] על פני המים הוא בתר כלי אזלינן וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טמא: **מה המונח על גבי השרץ.** ושרץ לף על פני המים מהו כיון דשרץ טומאת ערב ומת טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמי וספק מגעו טמא: **או דילמא.** הא טומאה עבה [ט]סמיכתא היא וכיון דלף שרץ כלף מת דמי [ו](מיתא מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספק מגעו טהור): **ואם תמצא לומר.** כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת ז' כמאן דמחתא בכלי דמי וספיקו טמא ודאי: **שרץ לף ע"ג נבילה.** והוא הדין נמי לנבילה ע"ג שרץ דבשרץ דהוה כעדשה קאי על שיעורא דנבילה דהוי בכזית [ח] ולאו שיעורא דנבילה ע"ג שיעורא דשרץ: **או דילמא.** כיון דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח בכלי דמי וספק מגעו טמא: [ב]**ואם"ל.** דשרץ ונבילה נמי כיון דהאי שיעוריה בכזית והאי שיעוריה בכעדשה כמאן דמחתא בכלי דמי וספק מגעו בשרץ טמא: **ואם"ל שרץ ע"ג שרץ כיון דמיפסקי מהדדי כמאן דמנח בכלי דמי.** וספק מגעו העליון ע"ג שרץ ספיקו טמא: **שרץ ע"ג נבילה שנימוחה מהו.** מי אמרינן כיון דנימוחה הויא לה משקה ושרץ לף על גביו וספק מגעו טהור דכמאן דלף על פני המים דמי: **או דילמא כיון דאוכל הוא.** ה"ל כמאן דמונח [ג] על גביו וכמו דמונח ע"ג קרקע דמי [מ]לספק מגעו טמא: **ואם"ל.** הכא כיון דאוכלא הוא ולא שוו שיעורייהו אהדדי דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח ע"ג כלים דמי: **שרץ** [ג] **ע"ג שכבת זרע.** ושכבת זרע לף על פני המים מהו מי אמרינן הואיל ושכבת זרע לאו אוכלא הוא ה"ל כמשקה והוה שרץ לף וספיקו טהור: **ואם"ל כיון שנתעקרה.** מדשרו של אדם ממש ולא דמי לשאר משקה שבמוכו כגון מי רגליס שמכונסין לתוכו ה"ל שכבת זרע כי אוכלא דקמיך הוא: **שרץ לף ע"ג מי חטאת.** ומי חטאת עדין הן מפני אפר פרה שבהן מי הוי כאוכלא או דילמא משקה הוי והוי כשרץ לף וספיקו טהור. לא ידענן תיקו: אמר

ל א מיי' פי"ד מהל' אבות הטומאה הל"ג:
לא ב מיי' שם פט"ו הל' ו:
לב ג מיי' שם פי"ז הל"ל:
לג ד ה ו ז ח ט מיי' שם פי"ד הל"ד:

הגהות התוספות

1. דיבור זה שייך לפני הדיבור הקודם. 2. יש גורסין מטלטל. 3. ל"ל וכל דבר. והוא תחילת דיבור אחר. 4. ל"ל עובר עליהם. 5. ל"ל שרץ ע"ג נבילה כו'. 6. ל"ל וה"ל שרץ שעל גביו כו'. 7. תיבות והא שרץ על גביו, נמחק. 8. ל"ל הלפה. 9. ל"ל שיעורו בכזית. 10. ל"ל ומי חטאת לפה על פני המים מהו. ותיבת מ"מ נמחק. 11. ל"ל שם משקה. 12. ל"ל והו"ל.

מוסף רש"י

כל מקום שהוא שורץ. ואפילו על המים, וכתיב על האדמה, הא כיצד, כאן בטומאת ולאי כאן בטומאת ספק (חולין קכז.).

פי' הרא"ש

דתנן ספק טומאה צפה בין בכלים בין בקרקע. משנה היא ס"ד דמסכת טהרות וקתני לעיל מינה אלו ספיקות שטיהרו חכמים וכו' ס' טומאה צפה על פני המים. וקתני בתר הכי ס' טומאה צפה על פני המים פירוש שטהרו חכמים בין במים שבכלים בין במים שעל פני קרקע. כתיב כל השרץ השורץ וכו' דמשמע בכל מקום שהוא שורץ פי' ראוי לשרוץ ואפי' על המים (ש"מ) [מטמא]. וכתיב השרץ השורץ על הארץ דמשמע דוקא על הארץ מטמא: הא כיצד. ודאי נגע בכל מקום טמא אבל ספק נגע על המים טהור: כתיב אך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור דמשמע הנוגע בשרץ שעל פני מי מעין ובור ומקוה טהור: וכתיב בתריה והנוגע בהם יטמא דמשמע בכל מקום: כל הניטלין והנגררין. אם נטל שרץ בידו או גררו בארץ אצל טהרות ס' נגע ס' לא נגע ספקן טמא דלא חשיבה טומאה צפה כיון שהוא ביד האדם: והנזרקין. אם זרקן באויר אצל טהרות אע"פ שבא מכח האדם חשוב טומאה צפה: חוץ מכזית מן המת. שזרקו ס' האהילו על המת דבשרץ דהוה כעדשה כמאן דמנח בכלי דמי וספיקו טמא ודאי: והמאהיל על פני טומאה כגון שזרק טהרות ס' האהילו על המת דבכה"ג בס' מגע טהור בין שהטומאה צפה ה) דהכי איתא בתוס' דטהרות כשם שטהרו ס' טומא' צפה וכו' כך טהרו וכו' טהרה צפה וכו' כיצד עריבה שהיתה טמאה טומאת מת וככר

מאי טעמא דת"ק [ו]א"ר יצחק בר אבודימי כתיב [1]בכל השרץ השורץ כל מקום שהוא שורץ וכתיב על הארץ הא כיצד ודאי מגעו טמא ספק מגעו טהור ורבי שמעון מ"ט אמר עולא כתיב [2]אך מעין וכתיב יטמא (עד הערב) הא כיצד צפה בכלים טמא בקרקע טהור: ת"ר [א]כל הניטלין והנגררין ספיקן טמא מפני שהן כמונחין [ב]והנזרקין ספיקן טהור חוץ [ג]מן כזית המת והמאהיל על פני טומאה וכל דבר שמטמא מלמעלה כלמטה [ג]לאיתויי זב וזבה בעי רמי בר חמא [ב] [ד]מת בכלי וכלי צף על פני המים מהו בתר כלי אזלינן או בתר [ג] מיתא אזלינן את"ל [ד]בתר כלי אזלינן [ה] מת על גבי שרץ מהו כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמיא או דילמא טומאה סמיכתא היא ואת"ל [ה]כמאן דמחתא טומאה בכלי דמיא [ה] וטמא ודאי שרץ על גבי נבלה ונבלה צפה מהו כיון דתרוייהו טומאת ערב אינון טומאה סמיכתא היא או דילמא האי זית והאי כעדשה שרץ על גבי שרץ מהו הני ודאי חד שיעורא נינהו או דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא [ו] ואת"ל שרץ על גבי שרץ [ז]כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי שרץ על גבי נבלה שנימוחה מהו כיון דנימוחה הויא ליה משקה או דלמא האי אוכלא הוא ואת"ל [ח]דאוכלא הוא שרץ ע"ג שכבת זרע מהו ואת"ל [ח]כיון דמיתעקרא ה"ל כי אוכלא שרץ ע"ג מי חטאת [ט] ומי חטאת צפין על גבי המים מהו לא ידענן [י]תיקו: אמר

[1]על אדן מסמא: **בעי רמי בר חמא מת בכלי וכלי צף על פני המים.** ויודע ודאי שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע בו: **מהו.** גבי מתניתין מאי טעמא חיישינן לטומאה לפה דהתם איכא למיחש שמא האהיל עליו אבל הכא דידוע הוא לו שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע [ז]: **מי אמרינן בתר כלי אזלינן.** וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טמא: **או בתר מיתא אזלינן.** ומת מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספיקו טהור: **אם תימצי לומר.** כיון דמת עצמו לא הוי לף [ח] על פני המים הוא בתר כלי אזלינן וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טמא: **מה המונח על גבי השרץ.** ושרץ לף על פני המים מהו כיון דשרץ טומאת ערב ומת טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמי וספק מגעו טמא: **או דילמא.** הא טומאה עבה [ט]סמיכתא היא וכיון דלף שרץ כלף מת דמי [ו](מיתא מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספק מגעו טהור): **ואם תמצא לומר.** כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת ז' כמאן דמחתא בכלי דמי וספיקו טמא ודאי: **שרץ לף ע"ג נבילה.** והוא הדין נמי לנבילה ע"ג שרץ דבשרץ דהוה כעדשה קאי על שיעורא דנבילה דהוי בכזית [ח] ולאו שיעורא דנבילה ע"ג שיעורא דשרץ: **או דילמא.** כיון דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח בכלי דמי וספק מגעו טמא: [ב]**ואם"ל.** דשרץ ונבילה נמי כיון דהאי שיעוריה בכזית והאי שיעוריה בכעדשה כמאן דמחתא בכלי דמי וספק מגעו בשרץ טמא: **ואם"ל שרץ ע"ג שרץ כיון דמיפסקי מהדדי כמאן דמנח בכלי דמי.** וספק מגעו העליון ע"ג שרץ ספיקו טמא: **שרץ ע"ג נבילה שנימוחה מהו.** מי אמרינן כיון דנימוחה הויא לה משקה ושרץ לף על גביו וספק מגעו טהור דכמאן דלף על פני המים דמי: **או דילמא כיון דאוכל הוא.** ה"ל כמאן דמונח [ג] על גביו וכמו דמונח ע"ג קרקע דמי [מ]לספק מגעו טמא: **ואם"ל.** הכא כיון דאוכלא הוא ולא שוו שיעורייהו אהדדי דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח ע"ג כלים דמי: **שרץ** [ג] **ע"ג שכבת זרע.** ושכבת זרע לף על פני המים מהו מי אמרינן הואיל ושכבת זרע לאו אוכלא הוא ה"ל כמשקה והוה שרץ לף וספיקו טהור: **ואם"ל כיון שנתעקרה.** מדשרו של אדם ממש ולא דמי לשאר משקה שבמוכו כגון מי רגליס שמכונסין לתוכו ה"ל שכבת זרע כי אוכלא דקמיך הוא: **שרץ לף ע"ג מי חטאת.** ומי חטאת עדין הן מפני אפר פרה שבהן מי הוי כאוכלא או דילמא משקה הוי והוי כשרץ לף וספיקו טהור. לא ידענן תיקו: אמר

ה) נראה דל"ל וכין כשהטהרה לפה דהכי כו'. ב) גירסת רבינו ותמ"ל לאו בתר כלי אזלינן והיינו לפי פי' ז"ל דאי אזלינן בתר כלי מקרי לף ולא כפי' התוס'.

של תרומה כרוך בסיב או בנייר נתנן בתוכו וירדו גשמים ונתמלאת הרי הוא צף ע"פ המים ס' נגע בה ספק לא נגע ספקו טהור מפני שזה טהרה צפה על פני המים ופליגי בה ר"י ורבנן בפ"ד במס' טהרות דקתני הזורק טומאה ממקום למקום ככר לבין המפתחות מפתח לבין ככרות טהור ר"י אומר ככר לבין המפתחות טמא מפתח לבין ככרות טהור: וכל שהוא מטמא מלמעלה לאתויי זב וזבה. כגון עליונו של זב ותחתונו של זב דמטמא' בלא נגיעה ספקן טמא דלא טהרו אלא ספק טומאת מגע: מת בכלי וכלי צף ע"פ המים. ויודע הוא שלא האהיל עליו ומספקא ליה אם נגע אם לא נגע וה"ה דה"מ למבעיא שרץ בכלי: בתר כלי אזלי' והרי צף או בתר מת אזלי' והרי הוא מונח. ואת"ל ב) לאו בתר כלי אזלי' והו"ל כמונח: מת על גבי שרץ. וס' נגע במת מי אמרי' כיון דשניהם טמאים חשיב כחד גופא והוי טומאתם שוה שזה טומאת ערב וזה טומאת ד' הוי כמונח בכלי: שרץ ע"ג נבילה מי אמרי' כיון דשניהם טומאת ערב כחד גופא דמי והוי טומאה צפה: או דילמא כיון דהאי בכעדשה ה"ל כמונח בכלי: שרץ ע"ג שרץ וס' נגע בעליון מהו. הא ודאי טומאתן

ושיעורן שוה: או דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא: שרץ ע"ג נבילה שנימוח מהו כיון דנימוח הו"ל משקה ולא הויא הפסקה בין שרץ למים או דילמא האי אוכל' הוי'. כיון דמאוכל בא חשיבי הפסק:

סד: הכותים אין להם פרק תשיעי נזיר

נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בשביעי שלהן טהורים **מאי טעמא לא אלימא** טומאת התהום למיסתר מתיב רבא ירד ליטהר מטומאת מת מטמא שחזקת טמא טמא. אלמא היכא דאתחזק בטומאתו לא מטהרינן בטומאת התהוס: **אמר** ליה **מודינא לך בנזיר דמחוסר תגלחת.**

אמר רב המנונא נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בשביעי שלהן טהורים מ"ט דלא אלימא טומאת התהום למיסתר מתיב רבא ירד ליטהר מטומאת המת מטמא שחזקת טמא טמא שחזקת טהור טהור א"ל מודינא לך בנזיר שמחוסר תגלחת א"ל רבא אף אנא מודינא לך [א]בעושה פסח דלא מחוסר ולא כלום א"ל אביי והא מחוסר הערב שמש א"ל [ב]שימשא ממילא ערבא ואף אביי הדר ביה דתניא [ג]יום מלאת תביא תוך מלאת לא תביא יכול לא תביא על לידה שלפני מלאת אבל תביא על לידה שלאחר מלאת ותיפטר משתיהן ת"ל [ד]ובמלאת ימי טהרה ביום מלאת תביא תוך מלאת לא תביא אמר רב כהנא שאני הכא דמחסרא קרבן התם נמי מחסרא הערב שמש א"ל אביי שימשא ממילא ערבא: **מתני'** [ה]המוצא מת [ו]בתחילה מושכב בדרכו נוטלו ואת [ז]תפוסתו שנים נוטלין ואת תפוסתן מצא שלשה אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד שמונה הרי זו שכונת קברות

בודק

אמר רב המנונא נזיר ועושה פסח. שנטמאו בטומאת מת והוזה עליהן בג' ובשביעי והלכו בקבר התהום בשביעי שלהן ולא עודע לעושה פסח עד שעשה פסחו ונזיר עד שמנה מזירותו וגילח לנזירות טהרה: **טהורים.** ואע"ג דנטמאו בשביעי שלהן דלא אלימא [ט]הך טומאת התהום למיסתר הואיל וכבר עבר ונטהר לכשנטמא בטומאת התהום: **מתיב רבא ירד.** לנטבול וליטהר מטומאת המת ונמצא מת משוקע בקרקע המערה טמא שחזקת טמא טמא. והכא נמי כיון דהוי בחזקת טמא בשביעי שלו [י]כשנטמא בקבר התהוס לפי שעדיין לא גילה תגלחת טומאה דנזירות ולא העריב שמשו דתגלחת לאחר ביאת מיס הוא כדאמרי' לעיל בפרק [ג' מינין] (דף מד:) [יא]לוקמיניה נמי על חזקתו ולהוי טמא: **אמר ליה מודינא לך בנזיר.** דכיון דנטמא ביום שביעי שלו קודם תגלחת דטמא ואפי' כי לא עודע לו עד לאחר גילוח דטהרה [יב]משום דמחוסר תגלחת טומאה כי נטמא בקבר התהוס: **דלא מחוסר ולא כלום.** והוי בחזקת טהור [יג]כי נטמא בקבר התהוס ומספיקא לא מתחיבן ליה טומאה כדתנן שחזקת טהור טהור: **א"ל.** עושה פסח נמי ביום ז' שלו [יד] קא מחוסר הערב שמש וקאמר דחזקת טמא טמא: **ממילא ערבא.** וכלא מחוסר ולא כלום דמי: **ואף אביי הדר ביה.** [טו]דאמר הערב שמש לאו חסרון הוא דשימשא ממילא ערבא: **דתניא וכמלאת ימי טהרה לבן או לבת** וגו': **יום מלאת תביא.** אם חזרה והפילה ביום מלאת לזכר דהיינו ביום ארבעים ואחד לזכר ויום פ"א לנקבה תביא שתי קרבנות אבל על אותו שילדה בתוך מלאת לא תביא דאמר קרא זאת תורת היולדת [ויקרא יב] התורה ריבתה על כמה ולדות שיש לה בתוך ימי לידה שמביאה קרבן א' ואוכלת בקדשים ואין [טז]השיור עליה חובה: **יכול לא תביא לו אבל תביא על שלאחר מלאת.** שאם ילדה נקבה בתוך שמונים [יז] ונאחר שעברו פ' דראשונה חזרה וילדה נקבה בתוך שמונים של שניה יכול שתביא קרבן על הראשונה ועל השלישית לפי שהוא נאחר [יח]מלאת של ראשונה: **ת"ל וכמלאת.** דמשמע כל זמן שילדה ביום מלאת בשעה שראויה להביא בה קרבן תתחייב בקרבן על שתיהן אבל תוך מלאת לא תביא והו הואיל והיא בתוך מלאת של שניה לא תביא: **אמר רב כהנא.** כלומר ואמר רב כהנא עלה דההיא שאני הכא בגלידה [יט]דלאחר מלאת מ"ט לא מחייבא לאיתויי עלה קרבן משום דמחסרא קרבן דכל חדא וחדא דמתילדא לה הויא בשעה שאינה ראויה להביא בה קרבן. ומותבינן עלה דההיא התם נמי ביום מלאת לפ"א אמאי מייתא קרבן הא מחסרא הערב שמש שהרי היא צריכה להיות חוזרת וטובלת בו ביום אע"פ שכבר טבלה לבסוף י"ד [כ]מחמת לידה כדי להתירה לאכול בקדשים כדתנן במסכת חגיגה בפרק חומר בקודש (דף כא.) שהאוכל והמחוסר כפורים צריכין טבילה לקודש וצריכין הערב שמש דהיינו טבול יום ארוך שאע"פ שטבלה לסוף י"ד אינה אוכלת בקדשים עד סוף פ"א וצריכה הערב שמש: **אמר אביי.** האיך חסרון דמיעל שימשא לאו שמיה חסרון דשימשא ממילא ערבא והוי לה שעה דראויה להביא בה קרבן מש"ה אמר דביום מלאת תביא. והא מילתא דאביי ורב כהנא לא שמיעא לן היכא אימא: **מתני' המוצא מת מושכב בדרכו** [כא]. [ולא] יוסב ולא ראשו בין ירכותיו ולא הרוג: **נוטלו ואת תפוסתו.** [כב]ומפנו למקום אחר ואינו חושש שיש כאן במקום הזה שום מת אחר ומותר לו להלך בכ"מ וכן אם מצא שנים אבל אם מצא שלשה אם יש בין זה לזה מארבע ועד ח' אם יש בין ראשון [כג]לשני מתחילת ארבע לסוף ארבע דהיינו לרוחב המערה או שהן מושכבין בתוך שמונה [כד]במדת אורך המערה שהאחד בתחילת אחד והשלישי בסוף ח' דהכי קא מוקים לה אלידע דרבנן ור"ש בפ' המוכר פירות (ב"ב קב.): **ה"ז שכונת קברות.** וקנו מקומן ואע"פ שאין שם כרלוי כדגרסי' התם שנפתח לתוכו [כה]כוכין ששוכבין מיכן לאורך המערה לתיתרמויי איתרמוי דלא הספיקו לקבור שם אלא הללו [שלשה] מתים והואיל וזו שכונת קברות יש לחוש שמא נעשו כאן שתי מערות אחת מכאן ואחת מכאן וחזר באמצע שהוא שם על שם: וצריך

לפ"א והוו הערב שמש שלו. וי"ל מי לא עסקי' שאחרה טבילתה עד יום פ"א וצריך אז הערב שמש ואינה מביאה כפרתה עד למחר ואפ"ה ק"ל דבכל ענין אם הפילה יום פ"א מביאה ב' קרבנות ואע"ג דמחסר הערב שמש: ומשני אביי דשמשא ממילא ערבא ולא מקרי חסרון וכיון שמה שמחוסר הערב שמש לא מקרי חסרון גם מה שאינה יכולה להביא קרבנות בלילה עד למחר לא הוי חסרון דלילה לא הוי מחוסר זמן מידי דהוה אמפלת אור לפ"א לב"ה ואי תיקשי לך ע"כ פלוג ביום פ"א שאם הפילה קודם שטבלה מחוסר מעשה היא [ט] ומביאה קרבן א' וההי"נ אחר שטבלה נמי מחוסרת הערב שמש דלא פלוג דמתוך דמחוסר טבילה לא מקרי מחוסר מעשה כיון דבידה לישבול מידי דהוי אילדה אחר מלאת קודם שהביאה קרבנותיה. דכיון דבידה להביאם הוי כאילו הביאתם: וי"מ והא מחוסר הערב שמש דכי נמי טבלה קודם צרוך לטבול שנית יום פ"א כדתנן במס' חגיגה פ' חומר בקודש אונן ומחוסר כפורים צריך טבילה

מאי לימרא אלא נקט עושה פסח דלא מחסר מידי בתר טבילה: א"ל אביי מחוסר הערב שמש. והיינו רבותיה דרב (כהנא) [המנונא] דאפ"ה קרו ביה חזקת טהור טהור והשיב לו רבא דאין זו רבותא דשמשא ממילא ערבא. כן נ"ל לקיים גירסת הספרים כי ראיתי שמחקוה כל המפרשים: ואף אביי הדר ביה. מהאי דקאמר מחוסר הערב שמש: דתניא יום מלאת תביא. פי' ילדת נקבה שהפילה יום פ"א תביא ב' קרבנות: תוך מלאת לא תביא אם הפילה תוך פ"א לא תביא כדדרשי' במס' נדה (דף מ) זאת תורת הילדת מלמד שמביאה קרבן א' על לידות הרבה: יכול תביא קרבן א' על לידה שלאחר מלאת ת"ל זאת: יכול לא תביא על לידה שלפני מלאת כדקאמר שאינה מביאה אלא קרבן א' על לידה של תוך מלאת: אבל תביא על לידה שלאחר מלאת. כגון שילדה נקבה והפילה נקבה אחרת תוך פ' וחזר והפילה ולד שלישי תוך פ'

ט) דכרי רבינו מינו ומולי דט"ס נפל בדברי רבינו ז"ל.

לד א מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הל"ז [יג]:
לה ב מיי' פ"ז מהל' מחוסרי כפרה הל"ח:
לו ג מיי' פ"ט מהל' טומאת מת הל"ג:

נוסחת הריב"ן

ט) טומאת התהוס למיסתר הס"ד ואח"כ מה"ד מתיב: י) ונטמא בקבר התהוס ועדיין לא: יא) מוקמינן ליה על: יב) דטהרה אבל בעושה פסח דלא מחוסר ולא כלום והוי בחזקת טהור: יג) ונטמא בקבר התהוס מספיקא לא: יד) שלו לא אלימא למסתר דלא מחוסר ולא כלום הס"ד ומה"ד והא מחוסר הערב שמש ונהוי בחזקת טמא הס"ד ואח"כ מה"ד שמשא ממילא ערבא וכמאן דלא מחוסר ולא כלום דמי הס"ד: טו) ואמר: טז) שמוניס של ראשונה: יז) פ' אל: יח) תחוך מלאת: יט) מטומאת לידה: כ) כדכתו בתחלה שלא היה יודע מעולם לאיש ומצאו עכשיו מוכיח כדלכו לא יוצא כו': מ) ומפנהו למקום אחר כו' ומותר לו להוליכו למקום אחר שילכה וכו': נ) בגליסי מתחלת: ס) כמדת אורך כו' בתחלת מ' והשלישי בסוף מ' כדאמר בגבא בתרא לגולה ממתיין הכהא דקא מוקים לה אלידע כו': נא) שנפתח לתוכו שוכבין לאורך כו' שמא נעשו שם שתי:

פי' הרא"ש

ואת"ל הא אוכל' הוי' שרץ ע"ג שכבת זרע מהו ואת"ל כיון דהתעקרא שנעקרה מן הגוף הוי' כי אוכל': שרץ על מי חטאת ומי חטאת צפין ע"פ המים. מי אמרי' הא ודאי משקה הוא וטומאה סמיכתא היא שגם מי חטאת מטמאים או דילמא כיון דאפר מעורב בהן והוא קצת עב הוי כי אוכלא: אמר רב המנונא נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בד' שלהן. כגון נזיר שנטמא והזה ושנה וטבל ובו ביום עבר על עבר התהום ולא נודע לו עד שהשלים נזירותו והביא קרבנותיו אינו סותר: מתיב רבא ליטהר מטמא מת טמא. אלמא טומאת התהום סותרת כל ד'. א"ל אביי מודינא לך בנזי' שמחוסר תגלחת. הלכך אפי' טבל כיון דמחוסר תגלחת סותר ובהכי איירי מתני'. אבל רב המנונא איירי אחר שטבל וגילח ופסקה הימנו טומאת נזי' וה"ה דה"מ לשנויי מתני' בשלא טבל אלא רבותא טפי אשמועי' דאפי' טבל כל זמן שלא גלח סותר: א"ל רבא אף אנא מודינא לך בעושה פסח דלא מחוסר ולא כלום. רבא פריך לאביי דאמר דמודה רב המנונא במחוסר תגלחת סותר וא"ה איירי בשגילח. וקא"ל רבא אף אנא מודינא בעושה פסח דלא מחוסר מידי. וא"כ מאי קמ"ל דרב (כהנא) [המנונא] מלתא דפשיטא היא כיון שגלח וטבל הנזי' ועושה פסח דתו לא סתר. וה"ה דהמ"ל כיון שגילח

מסורת הש"ס

ח) [פסחים ל:], ג) ב"ב דף קח: אהלות פט"ו מ"ג, ג) [בתוספות כתב המ"ט שנטמאת מהכ"ס נמתק מיכח בתמילה], ד) [במסנה שנמאנות וכן בנערון איתא תמוסמו וכן גירסת הרמב"ם והכ"ב ועיין תוי"ט], ה) ל"ל הטמא, ו) גי' ת"מ דאמוה בין לגילה שיה וכו', ז) [ועי' תוס' חגיגה כא. ד"ה האוכן], ח) גי' ת"מ חלי אמה.

תורה אור השלם

1. וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן:

ויקרא יב ו

הגהות התוספות

1. ל"ל אחר. 2. ל"ל אף ביום. 3. ל"ל מ"ל וכמלאת ימי טהרה ביום מלאת תביא תוך מלאת לא תביא. דכל מילין. 4. ל"ל נכך. 5. ל"ל מילין. 6. מיכח נהי נמתק וא"ל והא. 7. ל"ל כי לדעת בשמר. 8. ל"ל שנים מהן לרחבה בשני כוכין כו'.

מוסף רש"י

המוצא מת בתחילה. שלא נודע עד עכשיו שהיה כאן מת, אי מי נודע שיש כאן ואחר כך מצא שנים אחרים תחלה שלא היו ידועין, לא הוי שכונת קברות לקנות מקומן, אלא נוטלו ואת תפוסתן עד שיהיו שלשה ידועין או שלשה תחלה (רשב"ם ב"ב קא: עי"ש באור כל המשנה בארוכה).

פי' הרא"ש (המשך)

לשניה שהוא אחר מלאת של הראשונה וה"פ יכול לא תביא על לידה שלפני מלאת לראשון אבל תביא על לידה שלאחר מלאת לראשון אע"פ שהוא תוך מלאת לשני: ת"ל ובמלאת דמשמע דוקא יום מלאת תביא אבל על של תוך מלאת לא תביא והאי נמי תוך מלאת של השני הוא. ופ"ב דכריתות פליגי בה ר"י ורבנן דתניא התם ר"י אומר מביאה על הראשונה ואינה מביאה על השניה מביאה על השלישית ואינה מביאה על הרביעית והך ברייתא דרבנן כר' יהודה: אמר רב כהנא שאני הכא דמחוסר קרבן. כלומר מה טעם אינה מביאה על השלישית הואיל והוי אחר מלאת של ראשון וקאמר רב כהנא משום שלא הגיע השעה שתוכל להביא קרבן על הראשון הלכך הוי בתוך מלאת לראשון: התם נמי הא מיחסר הערב שמש פירוש המפלת יום פ"א דקי"ל דמביאה ב' קרבנות דאף אור לשמונים וא' מחייבי בה ב' קרבנות ואמאי הא מיחסר הערב שמש. תימה מאי הערב שמש שייך הכא והלא היא טובלת אחר שבועיים ונקראת טבולת יום ארוך ואסורה בתרומה עד אור

ולריך שיהא בודק ממנו ולהלן עשרים אמה. שהיא כמנין שני מערות והחלר שביניהם. והתם[ו] [ג]מתרגם לה רב ששת בריה דרב אידי לגיבא דר"ש דאמר פותח בה שתי מערות של [ד]שם על שמונה דחדא מנייהו בנפלי ואידך מוקים לה כרבנן דאמרי אמין אורך המערה אלא ד' אמות על ו' אמות ותמני סרי הוא דהויין וקא מוקים לה דחדא מנייהו באלכסונא והויין להו עשרים והתם פריסת לכולה [ז]מילתא דמתניתין דהכא: **חוץ ומלא אחד** [ח] **בתוך עשרים בודק ממנו ולהלן עשרים אמה.** משום דאיכא למימר שכונת קברות היא זו: **שרגלים לדבר.** שהיא שכונת קברות מדאשכח ג' בתוך כ' אמה שיש בין זה לזה מד' אמות ועד ח' ועכשיו מלא אחד [ט]בתוך כ' ולא אמרינן אתרמויי איתרמי דלא נקבר שם אלא [י]אחד שאילו זה יחידי אם מלאו מתחילה היה רשאי לפנותו למקום אחר ונוטלו ואת תפוסתו אבל עכשיו שמלא ג' בתוך כ' ואחד בסוף עשרים יש לומר שהיא שכונת קברות: **גמ' אמר רב יהודה מלא פרט למצוי.** דהא דתנן מלא ג' מתים מושכבין כדרכן דקנו מקומן ויש להן שכונת קברות פרט למצוי שאם היה יודע [י] קודם לכן שאחד מהן נקבר לשם אין זו שכונת קברות ונוטלן ואת תפוסתן ומותר לו לפנותן למקום אחר אלא קנו [ז] מקומן: **מה פרט להרוג.** שאם מלא ג' מגוייד או שלשתן מגויידין אמרינן דהכי איתרמי שנהרגו לשם ונקברו [כ]שם שלא בבית הקברות ולא מחזקינן ליה [כא]כשכונת קברות אלא נוטלן ואת תפוסתן: **מושכב פרט ליושב.** שאם מלאן יושבין הואיל ואין מושכבין כשאר מתים נוטלן ואת תפוסתן: **כדרכו פרט לראשו מונח לו בין ירכותיו.** שאם מלא אחד מהם ראשו מונח לו בין ירכותיו אמרינן דהכי איתרמי שנזרק לשם: **מה שאסר אין לו תפוסה.**

[ז]שנוטלו בלא תפוסתו: **ולא שכונת קברות.** שאם חסר א' [כב]מאותן ג' אין להם שכונת קברות [ג]דלא קנו מקומן: **ולכ הני מאי טעמא לא.** הוי שכונת קברות בשלמא א' מלוי [מ]דהכי הוא דגמירי דצעי' שלשה ידועין או שלשה שמלאן תחילה כדאמרינן לקמן אלא כי מלאן אחד הרוג או יושב או ראשו מונחת לו בין ירכותיו או חסר [ז]הואיל ושלשתן מלאם תחילה שיש להן שכונת קברות מ"ט [לא]: **דילמא עובד כוכבים הוא.** [ב]ואיקבר לתרא ועובד כוכבים אינו עולה מן הממין ולא פש להו [ג]להכא אלא תרי ותנן מלא שניים נוטלן ואת תפוסתן משום הכי לא קנו מקומן: **ראשו של זה בלד מרגלותיו של זה אין להם תפוסה.** דעובדי כוכבים הם שנקברים [ד]בכך וכן אם הן ג' וב' מהן נקברים כענין הזה אין להם שכונת קברות: **א'.** מהללו ג' מתים ידוע כבר וב' מהן [ה]שמלאו עכשיו תחילה או אחד מהן עכשיו תחילה הוא מלוי: **וביקש לעשותן שכונת קברות.** דקנו מקומן: **אלא ג' ידועין או ג' שמלאן תחילה.** שלא היו ידועין קודם לכן דהכי הוא דגמירי אבל בחידך גיסא לא: **ממלריס.** מעפר מלריס טול עמי: **נוטל עפר היחות.** שנעשה מחמת הדם שיצא ממנו ומחמת מהול שיצא מן המת: **וחופר בבחולה קרקע ג' אצבעות.** דאמרינן כשיעור ג' אצבעות נבלע בקרקע: **נוטל את הקיסמין.** [ו]של קרים שנעשו מן המרון כשהרקיבו. ואמרי לה קיסמין של עצי בשמים כדכתיב באשה בדברי הימים (ב' י) וישכיבהו במשכב אשר מלא בשמים: **ואת הקסמים.** קוזזות של אדמה שנדבקו מן הדם ומן המוהל שקורין בלישטי"ש בלע"ז: **ווורק את הוודאין.** דבר שהוא ודאי לו שאינו מן המת שלא יהוס להן משום טומאה: **ומניח את הספיקות.** שיהא מפנן למקום [ו]אחד דחוששין להן משום טומאה: **והשאר.** דבריס שהן מן המת וקיסמין מלטרפין לרוב בניינו של מת [ז]דאהכל: **ולרובע עצמות למלא תרווד רקב.** ודקא אמר לעיל בפרק כ"ג ונזיר (דף נא.) נקבר באהלן של עץ אין לו רקב הני מילי בעייניה אבל (לא) לאיטרופי לאחריני שנקברו ערומים באהלן של שיש [ח]מלטרף:

בודק הימנו ולהלן כ' אמה. בפרק המוכר פירות (ב"ב דף קב.) פריך עשריס ותרתין הויין לשתי מערות ששה עשר ואחר הקבר אמרינן התם לר"ש ורבנן שש אמה ומשני בנפלים שרגילות הוא כשאחת מן המערות גדולות[1] השניה של נפלים ולכך בשניה שני באהרבע על שש ואיכא דמוקי התם למתני' (דהתם ומתני') דהכא כרבנן דאמרי מוכה של מערה ארבע על שש ופריך תמני סרי הויין ומשני שבדק[2] מערה ראשונה באלכסון ולחפש ולבדוק היטב ומה שהוא מתעקש עולה לשתי אמות:

מצא א' בסוף כ' בודק הימנו ולהלן עשרים שרגלים לדבר שאילמלי בתחילה מצאו נוטלו ואת תפוסתו. אבל עתה שמלא כבר ג' מתים אף כשמלא אחד יש לחוש לשכונת הקברות וצריך לבדוק עד[3] עשריס: **מצא** פרט למצוי. פי' ר"י שאם היה ידוע[4] לא יהא נוטלו כדאמרינן בפרק גנבי דדין (סנהדרין דף מז:) [קבר הנמצא מוכר לפנותו] קבר הידוע אסור לפנותו והא דאמרינן התם פינהו מקומו טהור והכא משמע דיש לו תפוסה אמר ר"י דהתם לא בתפוסה איירי דתפוסה היינו לגד הקרקע בעומק אבל התם בטומאה דרבנן איירי דמדרבנן מטמינן [ט] לתוך כל הקבר לד' רוחות אבל רשב"ם פירש פרט למצוי דהיינו מ' ידוע וסיים בתחילה דבמקום וקשיא לשיטתו דלא"כ בחנם נקט המוצא דהוא הדין לשלשתן ידועין דיש לו שכונת קברות:

פרט להרוג. כדאמרינן בסמוך דמת שחסר אין לו תפוסה ואין לו שכונת קברות: מת שחסר אין לו שכונת קברות. קשה להבין למה ושמא הלכה למשה מסיני הוא: **עובד** כוכבים הוא. דישראל אין קוברין אותו בענין זה: **אחד** ידוע ושנים הוא מוצא עתה בתחילה אין לו שכונת קברות. רשב"ם פי' הלכה למשה מסיני הוא

בודק הימנו ולהלן עשרים אמה מצא אחד בסוף עשרים אמה בודק הימנו ולהלן עשרים אמה שרגלים לדבר שאילו תחילה מצאו נוטלו ואת תפוסתו: **גמ'** אמר רב יהודה מצא [א]פרט למצוי מת [ב]פרט להרוג מושכב [ג]פרט ליושב כדרכו [ד]פרט לשראשו מונח בין ירכותיו תני עולא בר חנינא [ה]מת שחסר אין לו תפוסה ולא שכונת קברות וכל הני מ"ט לא אמרינן [ו]דילמא עובד כוכבים הוא: [ז]מצא שנים ראשו של זה בצד מרגלותיו של זה וראשו של זה בצד מרגלותיו של זה אין להן תפוסה ולא שכונת קברות [ח]מצא שלשה האחד ידוע ושנים תחילה או [ט]שנים תחילה ושנים ידועים [י]אין להם תפוסה ואין להם שכונת קברות מעשה ברבי ישבב שבדק ומצא שנים ידועין ואחד תחילה וביקש לעשותן שכונת קברות אמר לו ר"ע כל שיגעת לריק יגעת לא אמרו שכונת קברות אלא לג' [א] ידועין או לשלשה תחילה: נוטלן ואת תפוסתן: [ז]היכי דמי תפוסה אמר רב יהודה אמר קרא [ח]ונשאתני ממצרים[ט] טול עמי וכמה שיעור תפוסה [י]פירש רבי אלעזר [ב] [יא](ברבי צדוק) נוטל עפר תיחוח וחופר בבתולה ג' אצבעות מיתיבי וכמה שיעור תפוסה פירש רבי אלעזר ברבי צדוק [ג] נוטל את הקיסמין ואת הקסמים וזורק את הוודאין ומניח את הספיקות והשאר מצטרף [ד] לרוב בנינו של מת ולרובע עצמות למלא תרווד רקב הוא דאמר כי האי תנא דתניא וכמה שיעור תפוסה א"ר יוחנן משום בן עזאי נוטל עפר תיחוח וחופר בבתולה שלש אצבעות: בודק הימנו: אמר

ור"י פי' טעם בדבר דאין לנו [לומר] שכונת קברות ובית הקברות היה הואיל ונקברו שם ג' מתים כיון דא' נודע מחילה אי איתא דאין דעתו היה לפנותם [ט] ולישאם שם [לקברו] כי היכי דידוע לנו האחד יהיו ידועים לנו אותם שעמו ולא[5] אמרו שכונת קברות אלא אי [לשלשה] ידועים אי לשלשה תחילה: **כמה** שיעור תפוסה פי' ר' אלעזר. הוא ר"א בן פדת שהוא אמורא: נוטל עפר תיחוח וחופר בקרקע בתולה אלא אצבעות. בירושלמי מפרש שמוהל המת יורד בקרקע עד ג' אצבעות: **מיתיבי** כמה שיעור תפוסה פירש ר' אלעזר ברבי צדוק נוטל את הקיסמין: פי' מן המרון של שיש שנכתת: ואת הקסמים. [יא]א"ל כמו [ב] קוזזות אדמה: וזורק את הוודאים פירוש מה שודאי לן שאינו מן המת: ומניח את הספיקות. מה שהוא מסופק אם היו מן המת אם לאו מניח במקום המונע [ג] שלא יטמאו עוסי טהרות והשאר שהוא ברור לו שהוא מן המת מלטרפין לרוב בנין או לרוב מנין ולרובע רובע הקב לטמא בהאל ולמלא תרווד רקב [ד] כמו יין קוסס (ב"ב דף לז:) מייני קיהוי ובשמים שמשימין בארון וקשה דא"כ אין לו רקב דנעשה גלגלין מידי דהוה אנקבר בארון עץ דאף שערו העומד ליגזז איבעיא לן פ' ר"ג (לעיל דף נא.) אי נעשה גלגלין עוד מפרש קסמות היינו לשון דבר בלוי כמו [ה] ופריו יקוסס (יחזקאל יז) אלמא תפוסה לר"א בדרבי צדוק אינו זקוק ליטול עפר דאין לו לחפור בקרקע בתולה כי [ו] אסורה ודאי המת וספיקו:

הוא דאמר כי האי תנא דתניא כמה שיעור תפוסה פי' ר' יוחנן. אלו היינו ר' יוחנן המומרא אלא רבי יוחנן בן נורי[ז]:

עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פ"ט מהל' טומאת מת הל"י:
לח ב ג ד מיי' שם הלכה ג:
לט ה מיי' שם הל"ה:
מ ו ז מיי' שם הל"ג:
מא ח מיי' שם הל"ו וע"ש בכ"מ:
מב ט מיי' שם הל"ח:

תורה אור השלם

1. וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבֹתַי וְנִשָּׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם וְקִבַּרְתָּנִי בִּקְבֻרָתָם וַיֹּאמַר אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה כִּדְבָרֶךָ:
בראשית מז ל

לעזי רש"י

בלישט"ש. רגבי אדמה.

מוסף רש"י

מת שחסר. אבר כל שהוא, אין לו תפוסה. אין צריך ליטול תפוסתו עמו, ולא שכונת קברות. כי היא דתנן מלא אבר הרי זו שכונת קברות וקנה מקומו, ואילו היכא דחסר אבר אחד מהן אינו שכונת קברות ולא קנה מקומו (לעיל נא:).

פי' הרא"ש (המשך)

[מניה] וביה מדקתני עד ח' אלמא אורך המערה ח' א"כ כ"ב הויין. וי"ל דשמא ס"ל שהחצר אינה רחבה כ"א ד' על ד': ובודק הימנו ולהלן כ' אמה. מן הדרום לצפון וכן מהמזרח למערב דמספקא לן איזהו רוחב המערה ומרוחב המערה ואילך צריך לבדוק כ' אמה. וכן צריך לבדוק מצד א' כ' אמה מן הצפון לדרום ומן המערב למזרח דמספקא לן לאיזה צד היו החצר והמערה הב'. ור"מ שאין צריך לבדוק אלא מצד א' שהיו רגלים להכניס ראש המת תחילה לכוך ורגליו לצד חלל המערה הלכך אין צריך לבדוק אלא לצד רגלי המתים: מצא א' בסוף כ' בודק ממנו ולהלן כ' אמה שרגלים לדבר שזו השדה עשויה לקברים והיו בה ג' מערות אחרות ומשום רגלים לדבר תנא כל הני משניות הכא וכולן שנויות במקומן ואגב גררא תנוהו הכא: אמר רב יהודה המוצא פרט למצוי. פרשב"ם פרט לידוע שאם א' מהם ידוע וב' תחלה אין להם שכונה: מת פרט להרוג שאין לו תפוסה ולא שכונה משום דכחסר דמי והכי גמירי: מושכב פרט ליושב [כדרכו] פרט לשראשו מונח בין ירכותיו. דדלמא עובדי כוכבים נינהו כיון שלא נקברו כדין: ראשו של זה בצד מרגלותיו של זה. אין דרך ישראל לקבור כך מתיהם. א' ידוע וב' תחילה פי' שהיה ידוע הקבר אבל אין ידוע אם נקבר שם לשם קבר או לפי שעה והיה דעתם לפנותו: ושנים תחילה שלא ידעו שהיו קבורים שם אלא עתה מתחלה מצאום או א' תחילה וב' ידועים יש להם תפוסה. אם בא ליטלם משם: ואין להם שכונה. ריכול לפנותם משם כיון שלא היו שלשתן מענין א' אין תולין שנקברו שם לשם קבר שהרי נמצאו ב' שאינם ידועים וכן ב' ידועים וא' תחלה אבל כששלשתן ידועים או תחילה אז אנו תולין שלשם קבורה הונחו שם: היכי דמי תפוסה.

נוסחת הריב"ן

[ח] מפרש: [ב] שלא מ' על שמונה ומחדא מנייהו כו' מוקים לה לגיבא דרבנן כו' אלא ו' אמות כו': [ג] לכולה מתני': [ד] בפוף כ': [ה] אלא זה: [ו] יודע זה קודם: [ז] קנו את: [ח] וקברו במקומן: [ט] בשכונת: [י] ונוטלו: [כ] אחד מהן אין: [ל] ולא קנו: [מ] הכי הוא: [נ] (הואיל כו' קברות) ליתא בכ"י: [ס] דאתרמוי ואיקבר כו': [ע] ולא פש להו אלא: [פ] כך וכן אם היו: [צ] נמצאו: [ק] הקיסמין שנאכו מן המרון כשהרקיב: [ר] אחר: [ש] לאהל ורופא כו': [ת] מצטרפין:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכל הני וכו' קברות מ"ט לא דילמא כל"ל והל"ל:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (דתנינן לא בשלשה) תא"מ וי"ב בתוספתא (פט"ז דאהלות) ל"ג לה וע"ש שאמרו בא' ולאי ב' תמלה אין לשם שכונת קברות וז"ש המולא (וע' א"ל אהלות פט"ז): [ב] שם (בכי לדוק) תא"מ: [ג] שם טול כו'. נ"ב גירסת התוספתא (פ"ב דאהלות) בורר את הגלוסות ואת הקסמין וטולל את הוודאי ומניח את הספק וחזו שנקברו קברות מלא תרווד ועוד: [ד] שם דאשאר מצטרף למלא תרווד ועוד עפר קברות כל"ל (וע' א"ל אהלות פ"ג): [ה] תוס' ד"ה מיתיבי כו' מניח במקום המונע. נ"ב אבל בתוספתא מפרש שספק מצטרף עם השאר דהיינו הלקח למלא תרווד ועוד עפר קברות ועפמ"ז דאהלות:

פי' הרא"ש

להקדש וצריכה הערב שמש. ולייתא להך פירושא דכל טבילה דרבנן לא בעיא הערב שמש ואחר הבאת קרבנות אוכלת בתרומ': המוצא מת בתחי' שלא היה יודע שהיה שם קבר: מושכב כדרכו. בגמ' מפ' למעוטי מאי: נוטלו ואת תפוסתו. מותר לפנותו משם ולקוברו במקום אחר ונוטל מן העפר של הקבר עמו כשיעור המפורש בגמ' והוא נקרא תפוסה. וכן אם מצא ב': מצא ג' אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד ח' פי' מקבר ראשון עד ג' אין פחות מד"א ולא יותר מח':

ה"ז שכונת קברות. ונ"כ שלשם קבורה נתנום שמה ואסור לפנותם משם ואפי' א' אם היה יודע שלשם קבורה נתנו שם היה אסור לפנותו אלא שבא' או ב' אנו תולין שלא נקברו שם אלא לפי שעה והיה דעתם לפנותם או נקברו בשדה בלא רשות הבעלים ולא קנו מקומם אבל כשהם ג' מוכח שזה המקום מיוחד לקבר כי אורך המערה הוא ח' ורחב המערה ד' אמות: כמלא מטה וקובריה לא גרסי' הכא דבפ' המוכר תנן גבי חצר ז' על ז' כמלא מטה וקובריה אבל לענין שיעור מערה לא שייך למתני' שיעור זה: ובודק ממנו ולהלן כ' אמות דהיינו שיעור אורך ב' מערות והחצר ובפ' המוכר פריך אי לימא כר"ש [ט] דאמרי אורך המערה ו' והחצר ו' י"ח הויין ומוקי לה כרבנן וכגון בדבק באלכסון וא"נ כר"ש ובנפלים. ותימה אמאי לא פריך

[ט] נרלה דל"ל דאמר לאורך המערה ח' והחלר ו' עשרין ותרתין הויין ומי רבנן דאמרי כ'. ג) ל"ל מיני קיהוי ובשמים קסמים כמו כו'.

[1] נרלה ל"ל גדולה. [2] ל"ל כגון שבדק. [3] בס"י עוד. [4] ל"ל ידוע שלשם קבורה נקבר שם. [5] ל"ל ולכן לא אמרו.

עין משפט
נר מצוה

מג א מיי׳ פ״ט מהל׳ טומאת מת הל״ג:
מד ב מיי׳ פ״ו מהל׳ טומאת צרעת הל״ה:
מה ג מיי׳ שם פ״ו:
מו ד מיי׳ שם פ״ג הל״ו סמג עשין רלד:
מז ה מיי׳ שם הל״ט:
מח ו מיי׳ פ״ב מהל׳ מחוסרי כפרה הל״ב סמג עשין ריח ריט:
מט ז מיי׳ שם הל״ח:
נ ח מיי׳ פ״א מהל׳ מטמאי משכב ומושב הל״ב והל׳ יב והל׳ יד:
נא ט מיי׳ פ״ד מהל׳ רוצח ושמירת נפש הל״ה:

הגהות התוספות

1. 5״ל בדק ופנה בדק ומצא. 2. 5״ל הנעים ויחזירם. 3. 5״ל לא. 4. תיכת דלאחד נמחק. וי״ל פי׳ אם בדק לאחד נמחק. הרחומות ולא מצא, מי אמרי׳ כו׳. 5. (משנה ה). 6. בס״י לחוקמיה. 7. 5״ל דרב יהודה. 8. 5״ל ממלק. 9. 5״ל ומשני על כרחך. 10. תיכת מהרהר גרלה מיומר. 11. תיכת אבל נמחק וי״ל או.

פי׳ הרא״ש

המת חזורק את הודאי׳ דבר ידוע שאינו מן המת וגם אינו מטמא והשאר מצטרפין לרוב בניינו ומניינו: ולרובע הקב עצמות ולמלא תרוד רקב. כגון שנקבר המת ערום בארון של שיש ונפחה הארון מתחתיו ויצא מרקבותו דרך הפחת הנפר שתחת הארון מתחתיו הוא ספק אם מעפר הארץ הוא או מרקביות המת והנמצא בתוך הארון הוא ודאי ומצטרף כולו יחד כמלא תרווד: אמר רבא בדק ופנה ובדק ופנה בדק ואשכח. כדין נמצא קבר א׳ ופנהו משם ולא הוה יודע שהיה שם קבר א׳ ושוב בדק ומצא אחר ופנהו משם ושוב מצא קבר ג׳: לא האי מפני גבי הנך אין יכול לפנות הג׳ מכאן כי הוברר הדבר (שאינן) [שהן] שכונת קברות: ולא הנך תרי לגבי האי הא׳ הא׳. גם לא חייבוהו חכמים לחזור הב׳ למקומם כיון שבשעה שפינם משם לא היה ידוע שהיה שכונת קברות. איכא דאמרי כיון שנתנה רשות לפנות מפני להון פי׳ שברשות פינם כל זמן שלא מצא הג׳ מפנה גם הג׳ משם: ולישוינהו שכונת קברות. השתא מיהא איגליא מלתא דהויא שכונת קברות ולמה יפנה הג׳: אמר ר״ל עילא מצאו. א״י בעלילה מוועטת ובסברא קטנה טהרו ארץ ישראל משום כהנים ועושי טהרות והכא נמי כיון שברשות פינם הב׳ התירו לפנות גם הג׳ ולא דמי לקבר הידוע דאסור לפנותו דאין כאן ידיעה ודאית: בדק כ׳ אמה ולא מצא. בתוך כ׳ שום מת מי אמרי׳ לא בדק שפיר וצריך עוד לבדוק עד קרקע בתולה: אמר רב ששת ה״ז שכונת קברות. אין לטמא אלא ג׳ הראשונים שמצא ואין צריך לבדוק עוד. וק״ל דבפ׳ ט״ז דאהלות בתר הך משנה תנן הבודק בדק אמה ומניח אמה עד שהוא מגיע לסלע או לקרקע בתולה. אלמא מתחלה צריך לבדוק עד קרקע בתולה. ועוד דלשון ה״ז שכו׳ קברות לא משמע כהאי פי׳ עוד מפ׳ בדק כ׳ אמה ולא מצא מהו שהצריכו לבדוק עוד כ׳ אמה מרוח אחרת מי אמרי׳ כיון דלא אשכח מהאי גיסא. אידך גיסא נמי ליכא או דלמא צריך מיהא לבדוק ה״ז שכונת קברות וא״צ עוד לבדוק. ל) וגם על פי הק״מ דלדברי המפרשים שא״צ לבדוק רק מרגלי המת ואילך ליכא למיבעיא מידי ולדברי המפרשים שאין הכר ברגלי המת פשיטא דצריך לבדוק מב׳ צדדים דהי מנייהו מפקת. ואמאי פשט ליה דא״צ ועוד שהרי זו שכונת קברות לא משמע גם כפי׳ זה. וג״ל לפרש בדק ולא מצא מאי ומיבעיא ליה אם מותר לפנות ג׳ מכאן דקודם בדיקה חיישי׳ שמא מערות היו כאן מתוקנים לקברים וכיון דבדק ולא מצא הוברר הדבר שאין כאן שכונת קברות דאין דרך לקבור מתים אלא במקום המיוחד לקברים הרבה: ה״ד שכונת קברות ופשיטא ליה כיון דג׳ הם מחזקי׳ ליה שכונת קברות אע״פ שלא מצא ותר. ול״ג הכא מאי טעמא אמר ר״ל עילא מצאו וכו׳: כל ספק נגעים בתחילה טהור וכו׳ בפ״ה דמסכת נגעים מפ׳

ל) נראה דל״ל וגם על פי׳ זה יש להקשות לדברי המפרשי׳ כו׳

אמר רבא בדק[1] ומצא גם השני ופנה: בדק ואשכח. ובדק עוד ומצא ג׳: לא [האי] מפני לגבי ב׳. לאיגלאי מילתא שבמתכוון קברוהו כדי (לא) לישאר [שם]: ולא הני תרי מפנה לגבי חד. א״ל הנך קמאי: **ולא הנך תרי.** מפני להון גבי חד דמחזקינן ג) בשכונת קברות: ה״ג ג) **אמר רבא כיון שניפנה רשות לפנותן מפני להו ולישוינהו שכונת קברות אמר ר״ל עילא מצאו וטיהרו את א״י בדק מכ׳ אמה ולא מצא מאי אמר רב מנשיא בר ירמיה אמר רב אמר רב** [7] **שאם שכונת קברות.** וה״פ אמר רבא כיון שניפנה רשות לפנות להן כשמצא את השני כדתנן מצא שני טונלן ואת תפוסתן מפני להו לאמאי ג׳ ה) ואמאי מפני להו לישוינהו שכונת קברות שיחזרו למקומן ויחזיקו לאותו מקום כאילו עדיין יש שם מערות אחרות שביבותיו ולא יכנסו עוסקי טהרות לשם כדי שלא יהיו על הטומאה: **אמר ר״ל עילא.** כלומר כשניפנה רשות לפנות בשלא מצא אלא אחד ושני כי הדר ומצא להך שלישי מפני ו) להו גבייהו כדי לטהר את המקום הזה שלא להחזיקו שיש מערות שביבותיה שיהו כהנים ועוסקי ז) פסח מותרים להלך לשם: **קפני בודק ממנו ונהנו ואם בדק ולא מצא מאי.** מי אמרינן כיון דלא מצא אלא הנך ג׳ אתרמויי אתרמי דאיתקבור להכא ולא קנו מקומן או דלמא כיון דג׳ הן מחזקינן ליה בשכונת קברות ואסור לפנותן: **אמר רב מנשיא אמר רב ה״ז שכונת קברות מ״ט אמר ר״ל עילא מצאו וטיהרו אם א״י.** אלא של מתים מצאו דמתרגמינן (בראשית ג) אלא עילא: **וטהרו אם א״י.** כלומר אע״פ ח) שאין כאן אלא הללו ג׳ קבריס אמרינן זו היא שכונת קברות של עיר ושאר שביבות העיר טהור ט): י) ה״ג **ספק טמא ר׳ יהושע אומר ליפה:**

מתני׳ כו׳ דרכים בודקים הוב עד שלא נזקק לטומאה. עד שלא רואה ב׳ ראיות: **באחיה ובשפיה.** מחמת רוב אחיה ושפיה. כ) הדרכים האמורים כאן מביאים האדם לידי זיבה: **ובמראה.** שראה שד או ד״א ל) ונפסל מחמתו והוי אונס ואמר מר (נדה דף לה.) מבשרו ב) ולא מחמת אונס: **משנזקק לזיבה.** שכבר ראה ג) ראיה שוב אין בודקין אותו: **שרגלים לדבר.** שלא מ) בא מחמת אונסו אלא מחמת זיבה ממש: **אונסו ופסיקו ושכבה וראו.** הכל טמאים מחמת זיבה דאי אפשר להם בלא בחלוטי זיבה: **ורבי נחמיה פוטר שרגלים לדבר.** שלא נ) בא מחמת הכאה הוא ומתחילה היקל ממה שהיה: **גמ׳ מנה״מ.** דמשנזקק לטומאת זיבה שוב אין בודקין אותו: **א״ר נתן אמר קרא והזב את אשר יטמא בו זובו.** לזכר ולנקבה אחר שאמר הכתוב שתי זיבות זב זובו הקיש הכתוב זכר לנקבה לראיה שלישית לומר לך מה נקבה דלא כתיב בה מבשרה ואפילו מאונסה הויא ס) טומאה אף זכר כיון שראה ב׳ פעמים משנזקק לטומאת ז׳ אפי׳ ראה את השלישית באונס כיון דחזא ב׳ פעמים שלא באונס ע) הוי טמא ומייתי קרבן: **ר״א אומר בשלישית בודקין אותו.** מפני הקרבן שאם ראה פ) ב׳ ראיות מחמת זיבות ואת השלישית באונס אינו מביא קרבן: **ברביעית אין בודקין אותו.** כלומר צ) כיון שראה שלש שלא באונס וראה את הרביעית בתוך ימי ספרו ואפי׳ אם היא באונס אין בודקין אותו אם מחמת אונסו היא שלא ק) סותרין את הכל כדמפרש במסכת נדה בפ׳ בנות כותים (דף לה.): **ר״א דריש אתיס.** הזב חדא את תרתי זובו תלתא ולרביעית איתקש לנקיבה דמטמאה אפי׳ באונס: לא

אמר רבא בדק ופנה בדק ואשכח לא האי מפני ליה גבי הנך תרי ולא הני תרי לגבי האי חד איכא דאמרי אמר רבא כיון שנתנה רשות לפנות מפנה להון ולישוינהו שכונת קברות [6] אמר ריש לקיש עילא מצאו וטיהרו ארץ ישראל: בדק מעשרים אמה ולא מצא מאי אמר רב מנשיא בר ירמיה אמר רב [8] שכונת קברות מאי טעמא אמר ר״ל עילא מצאו וטיהרו את ארץ ישראל: **מתני׳** [9] כל ספק נגעים בתחילה טהור עד שלא נזקק לטומאה [1] משנזקק לטומאה ספקו טמא: **גמ׳** מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא [1] לטהרו או לטמאו הואיל ופתח [בו] הכתוב בטהרה תחילה אי הכי אפילו משנזקק לטומאה נמי ספקו טהור אלא כי איתמר דרב יהודה אמר רב אהא איתמר [2] אם בהרת קדמה לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור [3] ספק טמא ור׳ יהושע אמר כיהה מאי כיהה אמר רב [4] יהודה כיהה וטהור ודילמא כיהה וטמא אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא לטהרו או לטמאו הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחילה: **מתני׳** [5] בשבעה דרכים בודקין את הזב עד שלא נזקק לזיבה במאכל ובמשתה במשא ובקפיצה ובחולי ובמראה ובהירהור [6] משנזקק לזיבה אין בודקין אותו [7] אונסו וספיקו ושכבת זרעו טמאים שרגלים לדבר [8] המכה את חבירו ואמדוהו למיתה והקל ממה שהיה לאחר מכאן הכביד ומת חייב ר׳ נחמיה אומר פטור שרגלים לדבר: **גמ׳** מנא הני מילי אמר רבי נתן אמר קרא [2] והזב את זובו לראיה שלישית איתקש לנקיבה והתניא [3] רבי אלעזר אומר בשלישית בודקין אותו ברביעית אין בודקין אותו אלא [4] באתים קמיפלגי רבי אליעזר דריש אתים אונסו וספיקו: [5] ורבנן לא דרשי אתים: אמר

אמר רבא בדק ופנה. בדק ומצא מת ופינהו ממקומו כדתנן טונלו ואת תפוסתן: **בדק ופנה.** נמי לשני כדתנן מצא שני טונלן ואת תפוסתן ולבתר הכי בדק ואשכח שמצא שלישי ל) לא מפני ליה גבי הנך קמאי: **ולא הנך תרי.** מפני להון גבי חד דמחזקינן ג) בשכונת קברות: ה״ג ג) **אמר רבא כיון שניפנה רשות לפנותן מפני להו ולישוינהו שכונת קברות אמר ר״ל עילא מצאו וטיהרו את א״י בדק מכ׳ אמה ולא מצא מאי אמר רב מנשיא בר ירמיה אמר רב** [7] **שאם שכונת קברות.** וה״פ אמר רבא כיון שניפנה רשות לפנות להן כשמצא את השני כדתנן מצא שני טונלן ואת תפוסתן מפני להו לאמאי ג׳ ה) ואמאי מפני להו לישוינהו שכונת קברות שיחזרו למקומן ויחזיקו לאותו מקום כאילו עדיין יש שם מערות אחרות שביבותיו ולא יכנסו עוסקי טהרות לשם כדי שלא יהיו על הטומאה: **אמר ר״ל עילא.** כלומר כשניפנה רשות לפנות בשלא מצא אלא אחד ושני כי הדר ומצא להך שלישי מפני ו) להו גבייהו כדי לטהר את המקום הזה שלא להחזיקו שיש מערות שביבותיה שיהו כהנים ועוסקי ז) פסח מותרים להלך לשם: **קפני בודק ממנו ונהנו ואם בדק ולא מצא מאי.** מי אמרינן כיון דלא מצא אלא הנך ג׳ אתרמויי אתרמי דאיתקבור להכא ולא קנו מקומן או דלמא כיון דג׳ הן מחזקינן ליה בשכונת קברות ואסור לפנותן: **אמר רב מנשיא אמר רב ה״ז שכונת קברות מ״ט אמר ר״ל עילא מצאו וטיהרו אם א״י.** אלא של מתים מצאו דמתרגמינן (בראשית ג) אלא עילא: **וטהרו אם א״י.** כלומר אע״פ ח) שאין כאן אלא הללו ג׳ קבריס אמרינן זו היא שכונת קברות של עיר ושאר שביבות העיר טהור ט): י) ה״ג **ספק טמא ר׳ יהושע אומר ליפה:**

מתני׳ כו׳ דרכים בודקים הוב עד שלא נזקק לטומאה. עד שלא רואה ב׳ ראיות: **באחיה ובשפיה.** מחמת רוב אחיה ושפיה. כ) הדרכים האמורים כאן מביאים האדם לידי זיבה: **ובמראה.** שראה

מסורת הש״ס

ה) כתובות כ:. ו) נגעים פ״ה מ״ד, ג) סנהדרין פז: נדה יט. ז״מ פז. כתובות עה: נגעים פ״ד מ״ח, ד) [בסנהדרין ובשאר דוכתי המוכר עניין זה איתא רבה ובערוך ערך כהה ב׳ גרים אמר רבא כיהה], ה) קדושין ב: זבים פ״ב מ״ב, ו) [סנהדרין עח. ע״ש], ז) נדה לה. ע״ש לז. ע״ש, ח) [ל״ל רבי אליעזר], ט) [נדה לה.], י) [פסחים כב: וש״נ], כ) [ויקרא טו], ל) נ״ל ב׳ ראיות [וה״ה בכ״ן], מ) נ״ל זקוק לחפור, נ) נ״ל שיחזור, ס) גי׳ ח״מ לו לטמאו,

תורה אור השלם

1. זֹאת תּוֹרַת נֶגַע צָרַעַת בֶּגֶד הַצֶּמֶר אוֹ הַפִּשְׁתִּים אוֹ הַשְּׁתִי אוֹ הָעֵרֶב אוֹ כָּל כְּלִי עוֹר לְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ:
ויקרא יג נט

2. וְהִנֵּה בְגָדָיהָ וְהִנֵּה אֶת זוֹבוֹ לְזָכָר וְלִנְקֵבָה וְלִאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה:
ויקרא טו לג

נוסחת הריב״ן

ל) שלישי דאילו אם מתחלה מצא שלשתן לא היה רשאי לפנותן מפני שנעשה שכונת קברות הא׳ הא׳ שלישי מפני ליה כו׳: ג) דמחזקינן ליה: ג) ה״ג ח״ל אמר רב׳: ד) אמר רב שכונת: ה) שלישי גבייהו ואמאי כו׳ שיחזירם למקומן ויחזיק אותו מקום: ו) מפני ליה: ז) ועוסקי הטהרות: ח) שלא מצא אלא: ט) טהור דאמרינן ליכא שכונת קברות אחריתי הכא אלא הך שכונת קברות מפי המורה הס״ד: י) בכ״י איתא הכי עד שלא נזקק לטומאת נגעים דספק טהור ה״ג ספק טמא רבי יהושע כיהה מאי כיהה אמר רבה כיהה וטיהר: כ) וטעיינא משוי יותר מדאי וכל הדברים כו׳: ל) ומפתחד מתמת מרהה ושותת זיבה והוי אונס: מ) שלא מחמת אונסו הוא שלא: נ) שלא מחמת כו׳ ממה שהיה מפי המורה הס״ד: ס) הוא זיבה: ע) זב הוי ומייתי קרבן: פ) שאם ראה שלא באונס: צ) נאחר שראה ק) סותר את:

מוסף רש״י

עילא מצאו וטיהרו את ארץ ישראל. עילה בעלמא מצאו תכמיס והחזיקו בה לחלות עליה לטהר את אלץ ישראל (כתובות כ:). **אם בהרת קדמה לשער לבן טמא.** דשער לבן משמעי טומאה וכגון שקדמו בהרת דהכתיב (ויקרא יג) והנה נהפך שער לבן בבהרת (נדה יט. וכעי״ז ב״מ פו). **ואם שער לבן קודם לבהרת טהור.** לפי מה שכתוב בתורה (ב״מ שם). **ספק.** אם זה קדם אם זה קדם (סנהדרין פז:). **כיהה וטהור.** כלומר כהה הגעע דהוי מסימני טהרה כמשמעתה הלובן לאחר הסגר ולרבנן אם נכנס למקדש חייב כרת ור׳ יהושע פטור (שם) הרי הוא כהה הנגע ממילאו שהוא טהור, ומשם ר׳ משה הדרשן שמעתי ור׳ יהושע קיהה, מאי קיהה אמר רבה קיהה וטיהר, כלומר קיהה בדבר ומחלק עליהם וטיהר, כאלו שניקבו שיניו על אדם שאין משגיח לדבריו, וכן מצאתי בח״מ ור׳ יהושע קיהה טיהר (כתובות עה: וכעי״ז נדה יט.). **בשבעה דרכים בודקין את הזב.** שמא מחמת אחד מהן ראה ואונס הוא וטהור, דרחמנא אמר מבשרו, מלאו ולא מחמת אונסו, והאשה באונס נמי מטמאה, כדאמר בפרק בנות כותים (נדה לו:) כשהוא אומר כי יזוב זוב דבר אי אפשר לומר (קדושין ב:). **ואמדוהו למיתה.** בית דין, אבל אמדוהו תחילה למיתה אפילו לרבנן פטור (סנהדרין עח.). **והקל ממה שהיה.** וחזרו ואמדוהו למיתה (שם). **שרגלים לדבר.** שלא מת מחמת מכה זו שהרי היקל (שם). **באתים קמיפלגי.** לא אם מותר לפנות בשכונת קברות דאין דרך לקבור מתים אלא במקום המיוחד לקברים הרבה: ה״ד שכונת קברות ופשיטא ליה כיון דג׳ הם מחזקי׳ ליה שכונת קברות אע״פ שלא מצא ותר. ול״ג הכא מאי טעמא אמר ר״ל עילא מצאו וכו׳: כל ספק נגעים בתחילה טהור וכו׳ בפ״ה דמסכת נגעים מפ׳

לא פיגמא. דהאי ספיקו דאמר שמטמא דקא בעי למימר ספק חזא ספק לא חזא דמש"ה לא מוקמינן עליה טומאה לא לענין חיוב קרבן ולא לענין סתירה אם כבר התחיל למנות ימי ספרו כדכתיב[ה] וספר לו שבעת ימים לטהרתו אלא ודאי חזא ומיהו ספק מחמת שכבת זרע: **מי גרע.** שכבת זרע דזב משכבת זרע דטהור דטמא במגע כדאמר מר (נדה דף מג:) [ו] ואיש אשר תצא ממנו שכבת זרע (ויקרא כב) או לרבות את הנוגע: **אלא אמר רב אחא בר אהבה.** מאי הא דקאמר דשכבת זרעו טמא לומר שאין מולין בה דלאחר שנזקק לטומאה אם רואה קרי [ז] ורואה זיבה אין אותה זיבה בקרי כי היא דתנן במס' זבין (פ"ב מ"ג) הרואה קרי אינו מטמא בזיבה כל מעת לעת: **סבר רב פפא קמיה דרבא למימר.** היינו טעמא דאין מולין את הזיבה בשכבת זרע דאמרינן אידי חולשא שנתלש מזיבה דאשונה [ח] שכבר נזקק לטומאת זיבה חזא נמי להך זיבה ולא מחמת קרי אבל היכא דלא נזקק לטומאה ורואה קרי היינו טעמא דמולין את הזיבה בקרי ואינו מטמא כל מעת לעת משום דלאו ע"י חולשא הוא דחזא דהא אכתי לא נזקק לזיבה: **א"ל רבא והא תנן.** במס' זבין[ט] עובד כוכבים שראה קרי ונתגייר מטמא בזיבה מיד ותני עלה בברייתא[י] (עובד כוכבים שראה קרי ונתגייר מטמא בזיבה מיד) בד"א בזמן שנתגייר מהול והא הכא דליכא חולשא ואפ"ה לא מולין את הזיבה בקרי והוי טומא מיד א"ל כיון דמקבל עליו עול מצות אין לך חולי גדול מזה. ולא חולי ממש קאמר דאי חולי ממש לא הוי מטמא בזיבה שזו אחד [יא] מז' דברים שבודקין בהן את הזב ששניהן במשנתינו אלא מחמת חולשא [יב] בעלמא הוא דחזא שכן זיבה בלא מבשר מת ולא מחמת קרי: **אלא תנאי היא.** אדלעיל קאי דהא דלחיני לעיל מאן שמעת ליה דקאמר שכבת זרעו מטמא במשא רבי יהושע היא ואמר עלה ואפי' רבי יהושע לא אמר אלא מחמת זיבה אחריני דאמרי [יג] דליכא טעמא משום ליחלוחי זיבה אלא שכך גזירת הכתוב דתניא שכבת זרע של זב מטמא [יד] מעת לעת לאחר שראה זיבה [טו] מטמא במשא: **ר' יוסי אומר יומו.** בלבד שראה בו זיבה אם ראה קרי תולין את הקרי בזיבה ומטמא במשא אותו היום בלבד אבל מכאן ולהבא לא ולאו משום דסבירא ליה דאי אפשר בלא ליחלוחי זיבה אלא שכך גזירת הכתוב. [טז] ובכי האי דשמואל קמיפלגי דשמואל רמי כתיב כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה ורחץ במים את כל בשרו [יז] אלמא מדשני [יח] בדיבוריה ש"מ דבטומאת קרי קאמר: [יט] **מ"ד כל מעת לעת.** מטמא שכבת זרע של זב דדייק מלפנות ערב דמשמע ב' ערבים לפנות חד ערב משמע דכתיב כי פנה היום (ירמיה ו) והאי דכתיב ערב היינו נמי ערב אחרינא והוי משמע [כא] דכתיב ביה מערב ועד ערב לומר לך מערב ועד ערב טמא שכבת זרע של זב במשא דה"נ תניא לה בספיקא[כב] והיה לפנות ערב ירחץ במים מלמד שהקרי פוטר בזיבה מעת לעת: **ואידך דייק ממקרה לילה.** דמשמע עד לילה מטמא במשא כי זיבה דהיינו יומו: **אורחיה דקרי דאתיא בגלויא.** כשמהרהר על [כג] משכבו ודבר הכתוב בהווה: **מתני' דדברי רבי נהוראי.** כך דברי רבי נהוראי: **מה מורה האמורה בשמשון נזיר. דכתיב כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן** (שופטים יג): גמ'

אמר רבא לא תימא ספק חזא ספק לא חזא אלא ודאי חזא ספק מחמת שכבת זרע ספק מחמת ראייה כיון שנזקק לטומאה ספיקו טמא: שכבת זרעו טמאה: למאי אילימא למגע מי גרע משכבת זרע דטהור אלא זרעו של זב מטמא במשא מאן שמעת להא דאמר שכבת זרע של זב מטמא במשא אילימא האי תנא דתניא [ו] רבי אליעזר אומר שכבת זרעו של זב אינו מטמא במשא ורבי יהושע אומר [ז] מטמא במשא לפי [ח] שאי אפשר לה בלא ציחצוחי זיבה אפי' רבי יהושע לא אמר אלא משום ציחצוחי זיבה אבל בעיניה לא אמר אלא אמר רב אדא בר אהבה לומר שאין תולין בה סבר רב פפא קמיה דרבא למימר איידי חולשא הוא דחזי א"ל רבא [ט] והתנן [י] גר שנתגייר מטמא מיד בזיבה א"ל אין לך חולי גדול מזה אלא תנאי היא דתניא שכבת זרע של זב מטמא במשא כל מעת לעת ור' יוסי אומר יומו במאי קמיפלגי בדשמואל דשמואל רמי [א] כתיב [1] כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וכתיב לפנות ערב ירחץ במים מ"ד מעת לעת דייק מלפנות ערב ואידך דייק מקרה לילה ומ"ד מלפנות ערב הכתיב מקרה לילה א"ל אורחא דקרי למתיא בליליא: **מתני'** [2] נזיר היה שמואל כדברי ר' נהוראי שנא' [2] ומורה לא יעלה על ראשו נאמר בשמשון [3] ומורה ונאמר בשמואל ומורה מה מורה האמורה בשמשון נזיר אף מורה האמורה בשמואל נזיר א"ר יוסי והלא אין מורה אלא של בשר ודם א"ל רבי נהוראי והלא כבר נאמר [4] ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני שכבר היה עליו מורא של בשר ודם: **גמ'** [ז] א"ל רב לחייא בריה

חטוף

דטעמא דקרי פוטר בזיבה הכא אחריו משום חולשא גבי גר נמי נימא הכי דאין לך חולי גדול מזה דכי היכי דבדקינן אותו לפטור בקרי[4] דמה לי קרי שראה כשהוא עובד כוכבים מה לי שראה כשהוא ישראל: **אלא תנאי** [היא] כלומר דרב אדא ורב פפא ליתא דולאי טעמא דקרי לאו משום חולשא אלא משום גזירת הכתוב דדרשינן בספרי והיה לפנות ערב ירחץ במים מלמד שהקרי פוטר זיבה[5] כל מעת לעת ולכך ל"ש נזקק ול"ש לא נזקק אמרי' דקרי פוטר זיבה הבאה אחריו מעת לעת ושכבת זרע דתמתי' לאו בזיבה אייתי כדאמר רב אדא בר אהבה אלא כדאמר מעיקרא למשא והני[6] תנאי [כ] של זב דאמרי דקרי של זב מטמא במשא[7] מעת לעת כלומר כשראה קרי תוך מעת לעת שראה בזיבה: **רבי יוסי אומר כו'.** ופ"ת ולייתי מתני' דמסכת כלים (פ"ח מ"ג) למעלה מהס רוקו של זב ושכבת זרעו שמטמא במשא ובפרק כילד הרגל (ב"ק דף כה.) מייתי לה [וי"ל] שרגלים לדבר דמתני' מייתי[8] דוקא שכבת זרע שראה סמוך לזיבות (והתם בעי לאתויי שיטמא[9] במשא כל ז') : **במאי קמיפלגי בדשמואל דשמואל רמי כתיב כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור.** שהוא זב מקרה לילה כלומר שאם ראה קרי תוך [ל] (היום)[10] אחר שראה הזיבה[11] [מ] טמאה משאו לקרי: וכתיב לפנות ערב. אף[12] אחר שפנה הערב[13] והיינו עד מעת לעת וכדדרשינן נמי בספרי כדפריש' לעיל דמשמע מעת לעת: מ"ד מעת לעת דייק מלפנות ערב ומ"ד יומו דייק מלילה ואידך הא דכתיב לילה משום דאורחיה דקרי למיתיא בלילה. וגראה לומר דאידך דורש [נ] לפנות ערב כדדרשינן בספרי דקרי פוטר זיבה הבא אחריו משום ליחלוחי זיבה אלא שכך גזירת הכתוב דתניא שכבת זרע של זב מטמא [נא] מעת לעת לאחר שראה זיבה [נב] אם ראה קרי תולין את הקרי בזיבה ומטמא במשא אותו היום בלבד אבל מכאן ולהבא לא ולאו משום דסבירא ליה דאי אפשר בלא ליחלוחי זיבה אלא שכך גזירת הכתוב. [נג] ובכי האי דשמואל קמיפלגי דשמואל רמי כתיב כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה ורחץ במים את כל בשרו [נד] אלמא מדשני [נה] בדיבוריה ש"מ דבטומאת קרי קאמר: [נו] **מ"ד כל מעת לעת.** מטמא שכבת זרע של זב דדייק מלפנות ערב דמשמע ב' ערבים לפנות חד ערב משמע דכתיב כי פנה היום (ירמיה ו) והאי דכתיב ערב היינו נמי ערב אחרינא והוי משמע [נז] דכתיב ביה מערב ועד ערב לומר לך מערב ועד ערב טמא שכבת זרע של זב במשא דה"נ תניא לה בספיקא[נח] והיה לפנות ערב ירחץ במים מלמד שהקרי פוטר בזיבה מעת לעת: **ואידך דייק ממקרה לילה.** דמשמע עד לילה מטמא במשא כי זיבה דהיינו יומו: **אורחיה דקרי דאתיא בגלויא.** כשמהרהר על [נט] משכבו ודבר הכתוב בהווה: **מתני' דדברי רבי נהוראי.** כך דברי רבי נהוראי: **מה מורה האמורה בשמשון נזיר. דכתיב כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן** (שופטים יג): גמ'

אמר רבא לא תימא ספק חזא ספק לא חזא אלא ודאי חזא ספק מחמת שכבת זרע[1] ספק מחמת ראיה וכיון דנזקק לטומאה ספקו טמא. פר"י כדאמרינן בפ' המפלת (נדה דף כב.) זיבה דפתיכא ביה שכבת זרע לא סתרה אלא אם יום אחד זיבה דלא פתיכא ביה שכבת זרע סתרה שבעה ורבא מיירי כגון שבדק עצמו ומצא שכבת זרע וגם זיבה על הנגד ולא נודע אם באה הזיבה לבדה והשכבת זרע לבד ויסתור שבע או פתך בה זיבה שבאו יחד ולא יסתור רק יום אחד:

ושבבת זרע למאי אילימא למגע. דמשמע לטומאה יטמא לשכבת[2] זרע במגע פשיטא מי גרע משכבת זרע דטהור בעלמא ואפי' לא נזקק לטומאה אינו מטמא במשא וכשנזקק לטומאה מטמא במשא: **אילימא** האי תנא דתניא כו' אפילו רבי יהושע לא קאמר אלא בצחצוחי זיבה אבל בעיניה לא. ושכבת זרע דמתני' משמע דאף בעיניה: אלא אמר רב אדא בר אהבה לומר שאין תולין בה אלא בזיבה דאיכא למימר דלא אמר אלא בזיבה דאיכא בה חולי גדול מזה דבקרי פוטר אפילו בגר נמי נימא הכי דאין לך חולי גדול מזה דכי היכי דבדקינן אותו לפטור בקרי[4] דמה לי קרי שראה כשהוא עובד כוכבים מה לי שראה כשהוא ישראל: **אלא תנאי** [היא] כלומר דרב אדא ורב פפא ליתא דולאי טעמא דקרי לאו משום חולשא אלא משום גזירת הכתוב דדרשינן בספרי והיה לפנות ערב ירחץ במים מלמד שהקרי פוטר זיבה[5] כל מעת לעת ולכך ל"ש נזקק ול"ש לא נזקק אמרי' דקרי פוטר זיבה הבאה אחריו מעת לעת ושכבת זרע דתמתי' לאו בזיבה אייתי כדאמר רב אדא בר אהבה אלא כדאמר מעיקרא למשא והני[6] תנאי [כ] של זב דאמרי דקרי של זב מטמא במשא[7] מעת לעת כלומר כשראה קרי תוך מעת לעת שראה בזיבה: **רבי יוסי אומר כו'.** ופ"ת ולייתי מתני' דמסכת כלים (פ"ח מ"ג) למעלה מהס רוקו של זב ושכבת זרעו שמטמא במשא ובפרק כילד הרגל (ב"ק דף כה.) מייתי לה [וי"ל] שרגלים לדבר דמתני' מייתי[8] דוקא שכבת זרע שראה סמוך לזיבות (והתם בעי לאתויי שיטמא[9] במשא כל ז') : **במאי קמיפלגי בדשמואל דשמואל רמי כתיב כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור.** שהוא זב מקרה לילה כלומר שאם ראה קרי תוך [ל] (היום)[10] אחר שראה הזיבה[11] [מ] טמאה משאו לקרי: וכתיב לפנות ערב. אף[12] אחר שפנה הערב[13] והיינו עד מעת לעת וכדדרשינן נמי בספרי כדפריש' לעיל דמשמע מעת לעת: מ"ד מעת לעת דייק מלפנות ערב ומ"ד יומו דייק מלילה ואידך הא דכתיב לילה משום דאורחיה דקרי למיתיא בלילה. וגראה לומר דאידך דורש [נ] לפנות ערב כדדרשינן בספרי דקרי פוטר זיבה הבא אחריו משום ליחלוחי זיבה אלא שכך גזירת הכתוב דתניא שכבת זרע של זב מטמא [נא] מעת לעת לאחר שראה זיבה [נב] אם ראה קרי תולין את הקרי בזיבה ומטמא במשא אותו היום בלבד אבל מכאן ולהבא לא ולאו משום דסבירא ליה דאי אפשר בלא ליחלוחי זיבה אלא שכך גזירת הכתוב. [נג] ובכי האי דשמואל קמיפלגי דשמואל רמי כתיב כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה ורחץ במים את כל בשרו [נד] אלמא מדשני [נה] בדיבוריה ש"מ דבטומאת קרי קאמר: [נו] **מ"ד כל מעת לעת.** מטמא שכבת זרע של זב דדייק מלפנות ערב דמשמע ב' ערבים לפנות חד ערב משמע דכתיב כי פנה היום (ירמיה ו) והאי דכתיב ערב היינו נמי ערב אחרינא והוי משמע [נז] דכתיב ביה מערב ועד ערב לומר לך מערב ועד ערב טמא שכבת זרע של זב במשא דה"נ תניא לה בספיקא[נח] והיה לפנות ערב ירחץ במים מלמד שהקרי פוטר בזיבה מעת לעת: **ואידך דייק ממקרה לילה.** דמשמע עד לילה מטמא במשא כי זיבה דהיינו יומו: **אורחיה דקרי דאתיא בגלויא.** כשמהרהר על [נט] משכבו ודבר הכתוב בהווה: **מתני' דדברי רבי נהוראי.** כך דברי רבי נהוראי: **מה מורה האמורה בשמשון נזיר. דכתיב כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן** (שופטים יג): גמ'

מחמת ש"ז פירוש ספק אם ראה ש"ז תחילה וטיפת זיבה הבאה אח"כ אינה מטמאה כדתנן פ"ב דמס' זבים הרואה קרי אינו מטמא בזיבה מעת לעת ספק אם טיפת זיבה יצאת תחילה ועד שלא נזקק הקרי מטהר הזיבה משום דהוי אונס שניתרעזעו איבריו ונתרוקן גופו ונחלש והוי כחולי: משנזקק לטומאה אפי' אונס נטמא. וק' לפי זה מאי קאמר מחמת [ספק] ש"ז אפי' ודאי מחמת ש"ז טמא. ועוד לרב אדא בר אהבה דמפרש שכבת זרעו לענין שאין תולין היינו ספקו: מי גרע מש"ז דשהוה דמטמא במגע ואפי' ר' יהושע לא קאמר אלא משום צחצוחי זיבה אבל בעינא לא ומתני' קתני דש"ז מטמא במשא מטעם ש"ז ולא משום זיבה ואפי' איכא בלא צחצוחי זיבה: אמר רב אדא בר אהבה לומר שאין תולין בה. פי' אם ראה זיבה אחר קרי אין תולין שמחמת הקרי בא הזיבה והא דתנן דקרי מטהר הזיבה מעת לעת משום דמחמת חולשא דקרי. ולכך משנזקק לטומאה דמטמ' באונס טמא: א"ל רבא והתנן גר שראה קרי ונתגייר מטמא בזיבה מעת לעת ר' יוסי אומר יומו: ובתוס' מוקי לה בנתגייר מהול דאי לאו הכי כל זמן שמצטער מחמת [המילה] אינו מטמא בזיבה: ה"ג ואין לך חולי גדול מזה. פירוש ואי אמרת דטעם דקרי מטהר בזיבה משום חולשא מה לי ישראל מה לי גר אדרבה טפי חולשא איכא בגר שהכניס עצמו לדאגת

נב א מיי' פ"ז מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נג ב מיי' פ"ב מהל' מחוסרי כפרה הלכ"ד:

נד ג מיי' פ"ג מהל' מזיקות הלכ"ז:

תורה אור השלם

1. כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרֶה לָיְלָה וְיָצָא אֶל חוּץ הַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה:
דברים כג יא

2. וְתֹדֹר נֶדֶר וְתֹאמַר יְיָ צְבָאוֹת אִם רָאֹה תִרְאֶה בְּעֳנִי אַמָתֶךָ וּזְכַרְתַּנִי וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת אֲמָתֶךָ וְנָתַתָּה לַאֲמָתְךָ זֶרַע אֲנָשִׁים וּנְתַתִּיו לְיְיָ כָּל יְמֵי חַיָּיו וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ:
שמואל א א יא

3. כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיֹלֶדֶת בֵּן וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ כִּי נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן הַבָּטֶן וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:
שופטים יג ה

4. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי וַיֹּאמֶר יְיָ עֶגְלַת בָּקָר תִּקַּח בְּיָדֶךָ וְאָמַרְתָּ לִזְבֹּחַ לַיְיָ בָּאתִי:
שמואל א טז ב

הגהות התוספות

1. ל"ל שכבת זרע. 2. ל"ל השכבת. 3. ל"ל שמתרוקן. 4. ל"ל וכי היכי דבדקינן אותו בכל הז' דרכים כן צריכין לבדוק אותו לפטור בקרי כו'. 5. ל"ל זיבה הבא אחריו. 6. ל"ל וכהני תנאי דאמרי דקרי כו'. 7. כלן הם ש"ז ומה"ד דתניא שכבת זרע של זב מטמא במשא כל מעת לעת כו'. 8. ל"ל משמע. 9. ל"ל מאן דממעט. וכ"ש ליתא כל מה שבקוגריס. 10. ל"ל ליל. 11. ל"ל תגריס זיבה טומאה משא לקרי. 12. ל"ל דמשמע אף. 13. ל"ל הערב של יום הזיבה.

פי' הרא"ש (המשך)

לקרבן וכן הרביעית סותרת אפי' באונס: ספקו ושכבת זרעו. מפרש בגמ' שרגלים לדבר שלא באתה הראיה מחמת האונס כיון שכבר נעשה זב: מה"מ דבשלישית אין בודקין אותו: דאמר קרא והזב את זובו לזכר ולנקבה הזב חדא זובו תרי לזכר עד כאן יש לו דין זכר שאינו מטמא באונס מכאן ואילך ולנקבה יש לו דין נקבה ומטמא באונס כדאיתא [בפ'] בנות כותים כי יזוב זוב דמה הרי אונס אמור ומה אני מקיים דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד: והא דתניא ר"א אומר בשלישית בודק' אותו. ובראיית אונס אינו נעשה זב לקרבן. ברביעית אין בודקין אותו וסותרת אפי' באונס במאי קמיפלגי. ר"א דורש את וג' וראיות יש דין זכר: אמר רבא לא תימא ספק חזא ספק לא חזא דהא ודאי לא מטמאי'. אלא ודאי ס' מחמת ש"ז ס' מחמת ראיה כגון שבדק בעד ומצא עליו זיבה וקרי ואינו יודע אם ראה כל אחד בפני עצמו וסותר ז' או אם ראה שתיהם בבת אחת ואינו סותר אלא יומו כדאיתא פ' המפלת זיבה דפתיכא ביה שכבת זרע לא סתרה אלא יומא. וי"מ ספק

נא מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נב מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נג מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נד מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נה מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נו מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נז מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נח מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נט מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נ מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נא מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נב מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נג מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נד מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נה מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נו מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נז מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נח מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נט מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נ מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכ"ד:

נוסחת הריב"ן

[ל] וחזר ולאה: [מ] דכבר שנזקק: [נ] שזו אחד מן הדרכים: [נא] מולשא הוא: [נב] דלא הוי טעמא: [נג] מטמא כל מעת לעת כו': [נד] שראה זיבה של קרי מטמא במשא מעת לעת: [נה] ובהאי דשמואל: [נו] מדשני קרא בדבוריה: [נז] בכ"א כתוב בזה"ל גליון פי' בתוס' אים אשר לא יהיה טהור מקרה לילה דמשמע אים אשר לא יהיה טהור אמם ולא פירש ממה מ"כ זהו שהוא זב מקרה זהו שראה קרי אמ"כ לילה מיותר לומר דעד לילה הוא מטמא הקרי חוב לטמא במשא ותו לא תהו יומו: [נח] כדכתיב מערב ועד ערב ולומר לך דמערב ועד ערב כו' הי"ל תניא לה בספרי: [נט] מטמו:

הגהות הב"ח

(**א**) רש"י ד"ה מ"ד כל מעת לעת וכו' והוי משמע כאילו כתיב ביה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' דשמואל רמי כתיב כי יהיה בך אים גו'. עי' שיטה מקובצת:

מוסף רש"י

שאי אפשר לה בלא צחצוחי זיבה. שאי אפשר לראות שכבת זרע הבאה מן הזב בלא טיפת צחצוחי זיבה (נדה כב.).

פי' הרא"ש

לה: עד שלא נזקק לטומאה כיצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע ואין ידוע באיזה מהם פשוטה בין באיש א' בין בב' אנשים טהור. ואע"ג בודאי א' מהם טמא וכ"ש באיש א' בודאי אותו האיש שיש בו נגע טמא אפ"ה טהור: ובת"כ דרש ליה מקרא וטמא אותו את הודאי הוא מטמא פי' נגע שהוא ודאי מטמא ולא קאי אגברא ואינו מטמא את הספק: משנזקק לטומא' ספקו טמא. כיצד ב' שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ועוד ובזה כסלע ועוד שניהם טמאים עד שיחזרו להיות כגריס. ובת"כ דרש ליה מקרא וטהר אותו את הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק: מה"מ דספק נגעים להקל: הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחילה. מזה יש ללמוד דכל ספק מקלינן ביה לטהרו: אי הכי דמהאי קרא ילפת ליה. אפי' נזקק לטומאה נמי דגזרת הכתוב הוא: אלא כי אתמר דרב יהודה אהא אתמר והך קרא אתא לדרשא אחרינא והא דמיפלגי במתני' בין נזקק לטומאה ובין לא נזקק מקראי דת"כ דריש ליה כדפרי' במתני': אם בהרת קודמת לשער לבן טמא. דכתיב והיא הפכה שער לבן דבעי' שהבהרת מהפכתו ללבן: ספק טמא דר' יהושע אומר כיהה. פי' טהור כמו וחנה כהה הנגע: ודילמא כיהה וטמא כלומר מ"ט דר' יהושע דמטהר דילמא ראוי להיות טמא והוי כמו מה"מ אלא שלשון נזיר משונה: בשבעה דרכים בודקים את הזב. שאם ראה מחמת אונס טהור דדרש' מבשרו ולא מחמת אונסו. עד שלא נזקק לטומאה דהיינו כשרואה ראיה שניה שבה יגמור לטמא משכב ומושב אבל ראיה ראשונה מטמאה באונס טומאת ערב כדין בעל קרי כדדרש' פ' בנות כותים זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו ש"ז. ראיה ראשונה של זב איתקש לבעל קרי ומצטרפי' עם השניה אפי' היתה באונס: במאכל אם אכל דברים המביאים לידי זיבה כדמפרש פ"ק דיומא (**ג**) ר"ג בש' בי"י בריבוי שתיה במשא כבד שנשא במראה ראה אשה אפי' לא הרהר ובהרהור אפי' לא ראה ואם אירע לו א' מאלו הז' קודם שראה ראיה שניה שלא באונס: אין בודקין אותו ואף אם ראה שלישית באונס נעשה זב

(**ה**) ל"ל דאין מתכלין אותו לא מגב"י ולא גב"ס: במשפה. בריבוי שתיה וכו'.

סו: הכותים אין להם פרק תשיעי נזיר

חטוף. מהר לבדך שתהא זריז ונשכר: גוליירין מתגרין וגבורים מנצחין. הפרשים הבאים אחרי כן ושם נצחון המלחמה על הפרשים הגומרין:

אחד המברך ואחד העונה אמן. עוטל שכר אלא שממהרין למברך תחילה ליתן שכר ולהכי אמרינן ליה חטוף ובריך:

הדרן עלך הכותים אין להם נזירות וסליקא לה מסכת נזיר

[א]חטוף ובריך וכן א"ל רב הונא לרבה בריה חטוף ובריך למימרא דמברך עדיף [ב]והתניא רבי יוסי אומר גדול העונה אמן יותר מן המברך וא"ל רבי נהוראי השמים כך הוא תדע שהרי גוליירים מתגרין במלחמה וגבורים נוצחין תנאי היא [ג]דתניא [ד]אחד המברך ואחד העונה אמן במשמע אלא שממהרין למברך תחילה [ה]אמר רבי אלעזר א"ר חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר [ו]וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך (ז):

הדרן עלך הכותים אין להם נזירות וסליקא לה מסכת נזיר

גמ' חטוף. חטוף כוס של ברכה ובריך ברכת זימון שתהא [ז]מקייס לברך על הכוס ברכת [ב]זימון: **השמים כך הוא.** בשבועה על שם וירס ימינו אל השמים ושבע בחי העולם (דניאל יב) כך הוא שהעונה אמן גדול מן המברך: **והדע.** שהוא כך: **שהרי גוליירין.** חלשין מתגרין במלחמה תחלה ואחר כך גבורים בחין ונוצחין אף כאן העונה אמן בא לאחר המברך ומנצח לומר שהעונה אמן משובח מן המברך: **תנאי היא.** דאיכא למ"ד [ג]דעונה אמן משובח מן המברך ואית דאמר שהמברך משובח: **א' העונה ואחד המברך במשמע.** דקא שנאמר (תהלים לד) גדלו לה' אתי ברכה וגרוממה שמו יחדיו אמן: **אלא שממהרין למברך תחילה.** ליתן [ד]שכר:

הדרן עלך הכותים אין להם נזירות וסליקא להמסכתנזיר

הגהות הב"ח

(א) גמ' ורב שלום בניך אל תקרא בניך אלא וכו':

הגהות התוספות

1. ל"ל על שם.

פי' הרא"ש

המצות. אלא תנאי היא כלומר טעמא דקרי מטהר זיבה לאו משום חולשא אלא גזירת הכתוב היא ודוקא בישראל ולא בגר כמו שאפרש לקמן ושינוייא דרב אדא בר אהבה ליתא דאפי' משנזקק לטומאת קרי מטהר הזיבה וש"ז דמתני' (דאמר) [מפרש] לה רבא שמטמא במשא ולא כר' יהושע אלא כהני תנאי: כתיב איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה דמשמע אשר לא יהיה טהור בסתם כלומר שהוא טמא טומאה אחרת הירצא מגופו דומיא דקרי ומאי ניהו זיבה ומקרה משמע ש"ז שראה הקרי אחר הזיבה וכתיב לילה מיותר אלא ש"מ דלילה שאחר הזיבה יש לטיפת קרי דין זיבה ומטמא במשא. ות"ק דייק מלפנות ערב דעד שיפנה היום דהיינו מעת לעת יש לה דין זיבה. ובספרי קתני והיה לפנות ערב מלמד שהקרי מטהר הזיבה מעת לעת. ודריש קרא גם למפרע דזיבה הבאה מעת לעת של קרי אין לה דין זיבה ולא דריש יומו ודוקא בישראל שקריו [טמא] אבל עובד כוכבים [שקריו] טהור אינו מטהר הזיבה. א"ל אורחיה דקרי דמייתי בלילה ולא מייתר לדרשא. ומאן דאמר יומו סבר דלפנות ערב בשבול הערב שמש נקט דאפי' טבל מבע"י לא נטהר לגמרי עד לפנות ערב ורו"ש פירש במס' זבים דטעמא דקרי מטהר בזיבה משום חולשא וגר שראה קרי ונתגייר אפי' ראה זיבה קודם שנתגייר מטמא בזיבה מיד משום דזיבות עובד כוכבים לא שמיה זיבה ומה שראה עתה היא ראיה ראשונה שלו ומטמא באונס ואם יראה ראיה שניה אחר מעת לעת נעשה זב. וא"א לקיים פירושו לפי סוגיא דשמעתא אלא משמע לומר לתלמודא דלישנא דמטמא בזיבה מיד משום דנעשה זב גמור מיד אם ראה ב' ראיות בתוך מעת לעת הלכך ליכא לפרושי משום חולשא אלא מגזירת הכתוב: מה מורה האמורה בשמשון נזיר דכתיב כי נזיר אלהים יהיה הנער: אין מורה אלא של בשר ודם שלא תהא מורת ראימת בשר ודם עליו: חטוף כוס של ברכה וכן כל ברכות אל יקדמך אחר גוליירין וכו' וכן גמר הברכה היא עניית אמן: **הדרן עלך מם' נזיר והדרן עלן מם' נזיר וסליקא וכו'**

תורה אור השלם

1. וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: ישעיהו נד יג

נוסחת הריב"ן

[ו] מקדיס: [ב] המזון: [ג] (דעונה כו' ואית דאמר) ליתא בכ"י: [ד] שכרו: יומס יאוה ה' מסדו ובלילה שירה. והיינו אמי יהודה ובני יוסף הולכים לאור תורה ונר מצוה ושם טוב בהשאלות בכל הש"ס נהגה גם אחר הילדות והשאלות עד זקנה וגם בשיבה דשנים ורעננים

מסורת הש"ס

(ה) ברכות נג.; ב) ג"ז שם, ג) ברכות סד. יבמות קכב: כריתות כח: תמיד לב.; ד) [בברכות סד. איתא אל מקרי בניך אלא בונך],

---

נוסחת הריב"ן

[ז] מקדיס: [ב] המזון: [ג] (דעונה כו' ואית דאמר) ליתא בכ"י: [ד] שכרו: יומס יאוה ה' מסדו ובלילה שירה. והיינו אמי יהודה ובני יוסף הולכים לאור תורה ונר מצוה ושם טוב בהשאלות בכל הש"ס נהגה גם אחר הילדות והשאלות עד זקנה וגם בשיבה דשנים ורעננים

מוסף רש"י

חטוף ובריך. כשמוציאין כוס של ברכה, הוי מחזר שיתנהו לך ותברך (ברכות נג:). **במשמע.** העונה והמברך במשמע קומו ברכו את ה' אלהיכם כמ' עולם (נחמיה ט) ואומר ויברכו שם כבודך, והיא עניית אמן במקדש, במקום תענית (טו:) מפרש קומו ברכו בתחלת ברכה, ויברכו שם כבודך, במקום עניית אמן שבמקדש אומר בשמל"ו (ברכות נג:). **שממהרין למברך.** ליתן שכר (שם). הדרן עלך הכותים אין להם נזירות

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

*) הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת נָזִיר וְהַדְרָךְ עֲלָן. דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת נָזִיר וְדַעְתָּךְ עֲלָן. לֹא נִתְנַשֵּׁי מִינָּךְ מַסֶּכֶת נָזִיר וְלֹא תִתְנַשֵּׁי מִינָּן לֹא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. **) חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֵב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תּוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ: מֵאוֹיְבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדְבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָן מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לִסַּיֵּם מַסֶּכֶת נָזִיר כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דְּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא, וּלְאַחֲיָא מֵתַיָּא, וּלְאַסָּקָא לְחַיֵּי עָלְמָא, וּלְמִבְנֵא קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֵם, וּלְשַׁכְלֵל הֵיכָלֵיהּ בְּגַוֵּהּ, וּלְמֶעְקַר פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאַתְבָּא פּוּלְחָנָא דִּשְׁמַיָּא לְאַתְרֵיהּ, וַיַּמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהּ וִיקָרֵיהּ, [וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ]. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

*) פי' הגון על זה תמצא בספר החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג בספר זכיות ח"א פ"ג,

**) בסיומא וסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בסוף יש"ש בב"ק כתוב רמזים על הזכרת שמות הללו.